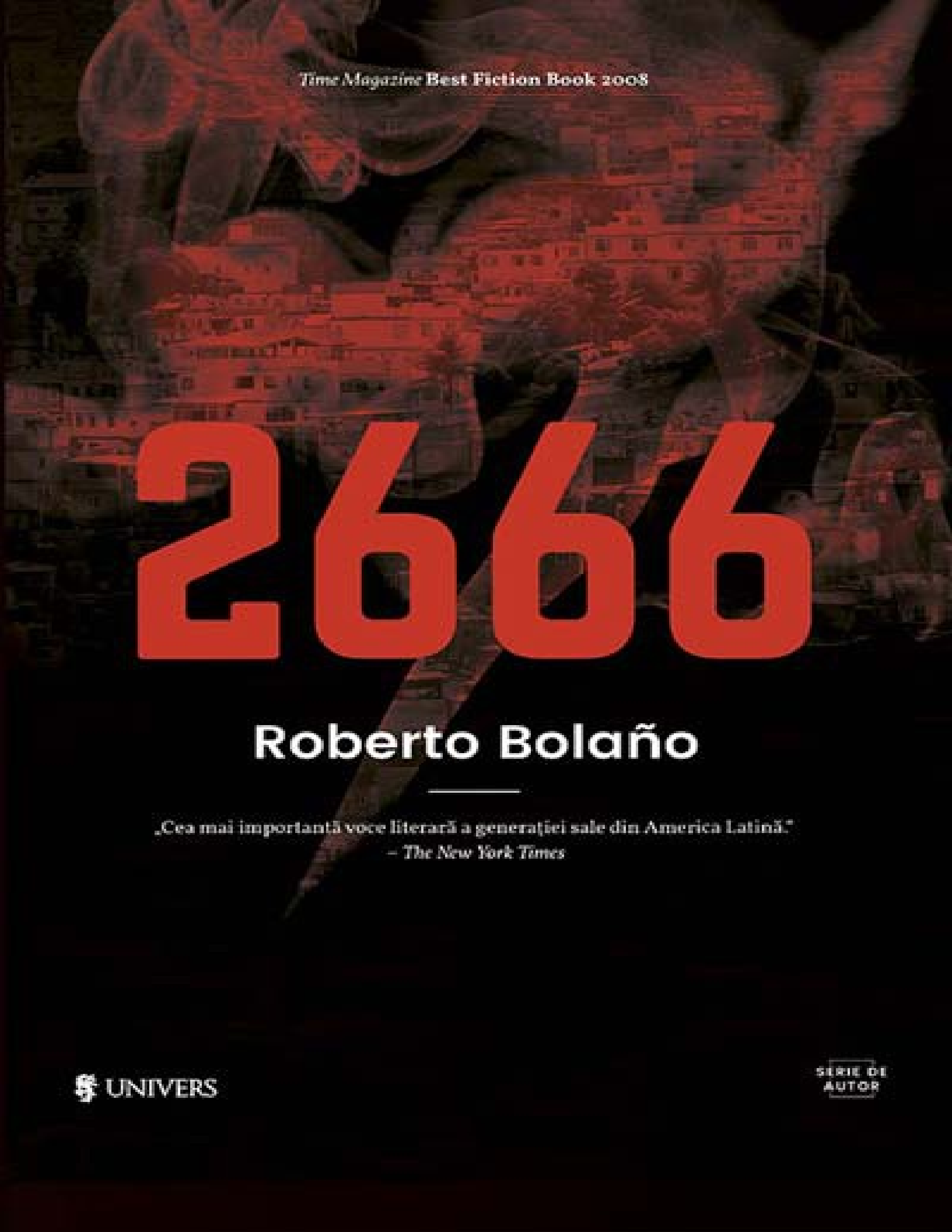
Time Magazine Best Fiction Book 2008
2666
Roberto Bolaño
„Cea mai importantă voce literară a generației sale din America Latină."
– *The New York Times*
UNIVERS
SERIE DE AUTOR

Roberto Bolaño

2666

3 VOLUME

Traducere din limba spaniolă şi note de
Eugenia Alexe Munteanu

UNIVERS
2016

Această operă a fost publicată cu o subvenție a
Ministerului Educației, Culturii și Sportului din Spania

ROBERTO BOLAÑO
2666

Copyright © The Heirs of Roberto Bolaño, 2004
All rights reserved
© Editura UNIVERS , 2016, pentru prezenta traducere

www.edituraunivers.ro

Redactori: Antonia Kacsó, Alina Hlinski
Tehnoredactor: Constantin Niță
Copertă: Alvin Paul Ungureanu

ISBN ePUB: 978-606-771-045-8
ISBN Print: 978-606-771-002-1

Această carte în format digital (e-book) este protejată prin copyright și este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informației, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sau comercializarea sub orice formă, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsește penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare

Pentru Alexandra Bolaño și Lautaro Bolaño

O oază de oroare în mijlocul
unui deșert de plictiseală.

CHARLES BAUDELAIRE

NOTA MOȘTENITORILOR AUTORULUI

În eventualitatea unei morți apropiate, Roberto a dat instrucțiuni ca romanul său, *2666,* să se publice în cinci cărți corespunzătoare celor cinci părți ale romanului, menționând ordinea și periodicitatea publicațiilor (una pe an), inclusiv drepturile de autor care urmau să se stabilească cu editorul. Prin această hotărâre, pe care însuși Roberto i-a adus-o la cunoștință lui Jorge Herralde cu câteva zile înainte de moarte, credea că va rezolva situația materială a copiilor săi în viitor.

După moartea sa și în urma lecturii și studierii romanului și a materialului lăsat de Roberto de care s-a ocupat Ignacio Echevarría (prieten pe care l-a menționat ca persoana cea mai indicată pentru a i se cere sfatul în legătură cu problemele literare), a intervenit altă considerație de ordin mai puțin practic: respectul pentru valoarea literară a romanului, ceea ce a făcut ca, de comun acord cu Jorge Herralde, să schimbăm hotărârea lui Roberto și *2666* să fie publicat mai întâi în întregime într-un singur volum, așa cum ar fi făcut el dacă n-ar fi devenit realitate cea mai nefastă dintre posibilitățile oferite de evoluția bolii sale.

VOLUMUL 1

PARTEA CRITICILOR

Jean-Claude Pelletier l-a citit pentru prima dată pe Benno von Archimboldi în 1980 de Crăciun, la Paris, unde studia la universitate limba germană, la vârsta de nouăsprezece ani. Cartea respectivă era *D'Arsonval*. Tânărul Pelletier nu știa atunci că romanul acela făcea parte dintr-o trilogie (compusă din *Grădina,* cu un subiect englezesc, *Masca de piele*, cu un subiect polonez, așa cum *D'Arsonval* era, evident, cu un subiect franțuzesc), dar acea ignoranță sau acel gol sau acea neglijență bibliografică, explicabilă doar prin vârsta lui fragedă, n-a diminuat nici un pic uluirea și admirația pe care i le-au stârnit romanul.

Începând din ziua aceea (sau de la ora târzie din noaptea când a terminat acea lectură inaugurală), a devenit un archimboldian entuziast și și-a început peregrinajul în căutarea altor opere de același autor. Nu a fost o treabă ușoară. Să găsești, chiar și la Paris, cărți de Benno von Archimboldi în anii optzeci ai secolului al XX-lea nu era nicidecum o treabă care să nu implice o mulțime de dificultăți. La biblioteca din cadrul catedrei de literatură germană de la universitatea lui nu se găsea aproape nici o referință în legătură cu Archimboldi. Profesorii lui nu auziseră nimic despre el. Unul dintre ei i-a spus că numele i se pare cunoscut. Înfuriat (înspăimântat), Pelletier și-a dat seama după vreo zece minute că ceea ce i se părea cunoscut profesorului era pictorul italian, despre care, pe de altă parte, ignoranța sa avea de asemenea dimensiuni olimpice.

A scris editurii din Hamburg care publicase *D'Arsonval* și nu a primit nici un răspuns. A colindat, de asemenea, prin toate librăriile germane pe care le-a găsit la Paris. Numele Archimboldi apărea într-un dicționar de literatură germană și într-o revistă belgiană dedicată, niciodată n-a știut dacă în glumă sau în serios, literaturii prusace. În 1981 a călătorit, împreună cu trei prieteni de la facultate, prin Bavaria și acolo, într-o mică librărie din München, pe Voralmstrasse, a găsit alte două cărți, un volum subțire de mai puțin de o sută de pagini intitulat *Tezaurul lui Mitzi*, și romanul englez menționat, *Grădina.*

Lectura acestor două cărți a contribuit la consolidarea părerii pe care și-o făcuse deja despre Archimboldi. În 1983, la douăzeci și doi de ani, a început munca de traducere a romanului *D'Arsonval*. Nimeni nu i-a cerut s-o facă. Nu era pe atunci nici o editură franceză interesată de publicarea acestui neamț cu nume ciudat. Pelletier a început să-l traducă în special pentru că îi plăcea, pentru că era fericit că o face, deși s-a gândit și că ar putea prezenta acea traducere, precedată de un studiu despre opera archimboldiană, ca teză și, cine știe, ca primă piatră a unui viitor doctorat.

A terminat versiunea definitivă a traducerii în 1984 și o editură pariziană, după câteva lecturi șovăitoare și contradictorii, l-au acceptat și l-au publicat pe Archimboldi, al cărui roman, sortit în prealabil să nu depășească cifra de o mie de exemplare vândute, s-a epuizat după două recenzii contradictorii, pozitive, excesive chiar, cele trei mii de exemplare ale tirajului deschizând porțile unor a doua și a

treia și a patra ediții.

Pe atunci Pelletier citise deja cincisprezece cărți ale autorului german, tradusese alte două, și era considerat, aproape în unanimitate, cel mai mare specialist în Benno von Archimboldi de-a lungul și de-a latul Franței.

Atunci Pelletier și-a amintit ziua în care l-a citit pentru prima dată pe Archimboldi și s-a văzut pe el însuși, tânăr și sărac, trăind într-o *chambre de bonne*[1], împărțind chiuveta unde se spăla pe față și pe dinți cu alte cincisprezece persoane care locuiau în mansarda întunecoasă, căcându-se într-o oribilă și neigienică baie care nu prea semăna cu o baie, ci mai degrabă cu un closet sau o groapă septică, împărțită de asemenea cu cei cincisprezece chiriași ai mansardei, dintre care unii se și întorseseră în provincie, cu titlul universitar corespunzător, ori se mutaseră în locuri ceva mai confortabile tot în Paris, iar alți câțiva continuau să locuiască acolo, lâncezind sau murind în mod lent de scârbă.

S-a văzut, cum am spus, pe el însuși, ascetic și aplecat deasupra dicționarelor sale germane, luminat de un bec debil, slab și recalcitrant, ca și cum totul în el ar fi fost o voință devenită carne, oase și mușchi, nici un pic de grăsime, fanatic și hotărât să ajungă la liman, în sfârșit, o imagine destul de normală a unui student în capitală, dar care la el avusese efectul unui drog, un drog ce l-a făcut să plângă, un drog ce a deschis, cum spunea un ridicol poet olandez din secolul al XIX-lea, ecluzele emoției și a ceea ce la prima vedere părea autocompasiune dar nu era (ce era, atunci? furie? probabil), și care l-a făcut să se gândească și să se răzgândească, dar nu cu vorbe, ci cu imagini dureroase, la perioada de ucenicie din tinerețe, și după o lungă noapte s-au născut poate în mod inutil în mintea sa două concluzii: prima, că viața așa cum o trăise până atunci se terminase; a doua, că o strălucită carieră se deschidea înaintea lui și pentru ca aceasta să nu-și piardă strălucirea trebuia să-și păstreze voința, ca unică amintire a acelei mansarde.

Jean-Claude Pelletier s-a născut în anul 1961 și în 1986 era deja profesor universitar de germană la Paris. Piero Morini s-a născut în 1956, într-un sat aproape de Napoli, și deși l-a citit pentru prima dată pe Benno von Archimboldi în 1976, adică înaintea lui Pelletier cu patru ani, abia în 1988 a tradus pentru prima dată un roman al autorului german, *Bifurcaria bifurcata*, care a trecut prin librăriile italienești neobservat și anonim.

Situația lui Archimboldi în Italia, asta e de remarcat, era diferită de cea din Franța. De fapt, Morini n-a fost primul său traducător. Ba mai mult, primul roman al lui Archimboldi care a căzut în mâinile lui Morini a fost o traducere a *Măștii de piele* făcută de un tip numit Colossimo pentru Einaudi în anul 1969. După *Masca de piele*, în Italia s-au publicat *Fluvii europene* în 1971, *Moștenirea* în 1973, și *Perfecțiunea feroviară* în 1975, și înainte se publicase la o editură romană, în 1964, o culegere de povestiri din care nu lipseau istoriile de război, intitulată *Lumea interlopă a*

Berlinului. Astfel că se putea spune că Archimboldi nu era un complet necunoscut în Italia; dar nu se putea spune că era un autor de succes sau de semi-succes sau de puțin succes, ci mai degrabă de un succes nul, ale cărui cărți îmbătrâneau în rafturile cele mai mucegăite ale librăriilor sau se vindeau cu preț redus sau erau uitate în depozitele editurilor înainte de a fi distruse.

Morini, bineînțeles, nu a dat înapoi în fața puținului interes arătat de publicul italian pentru opera lui Archimboldi și, după ce a tradus *Bifurcaria bifurcata*, a trimis unei reviste din Milano și alteia din Palermo câte un studiu archimboldian, unul despre destin în *Perfecțiunea feroviară* și altul despre multiplele deghizări ale conștiinței și ale vinovăției în *Letea*, un roman aparent erotic, și în *Bitzius*, un roman de mai puțin de o sută de pagini, asemănător într-un fel *Tezaurului lui Mitzi*, carte pe care Pelletier a găsit-o într-o veche librărie din München și al cărei subiect trata viața lui Albert Bitzius, preot din Lützelflüh, din cantonul Berna, autor al unor predici și, în plus, scriitor ce semna cu pseudonimul Jeremias Gotthelf. Ambele eseuri s-au publicat, iar elocvența sau puterea de seducție de care a dat dovadă Morini când a prezentat figura lui Archimboldi a dărâmat toate obstacolele și în 1991 o a doua traducere de Piero Morini, de astă dată a romanului *Sfântul Toma*, a văzut lumina tiparului în Italia. În perioada aceea, Morini preda literatură germană la universitatea din Torino și medicii îi detectaseră o scleroză în plăci și suferise un spectaculos și ciudat accident ce l-a țintuit pentru totdeauna într-un scaun cu rotile.

Manuel Espinoza a ajuns la Archimboldi pe alte căi. Mai tânăr decât Morini și decât Pelletier, Espinoza n-a studiat, cel puțin în primii doi ani de carieră universitară, filologie germană, ci filologie spaniolă, între alte triste cauze pentru că Espinoza visa să ajungă scriitor. Din literatura germană cunoștea doar (puțin) trei clasici, Hölderlin, pentru că la șaisprezece ani credea că poezia era destinul său și devora toate cărțile de poezie ce-i cădeau în mână, Goethe, pentru că în ultimul an de liceu un profesor glumeț i-a recomandat să citească *Werther*, unde va întâlni un suflet geamăn, și Schiller, din care a citit o singură piesă de teatru. După aceea a citit opera unui autor modern, Jünger, mai mult din simbioză, căci scriitorii madrileni pe care îi admira și, în fond, îi ura din tot sufletul vorbeau neîncetat de Jünger. Așa că se poate spune că Espinoza cunoștea doar un autor german și acesta era Jünger. La început, opera acestuia i s-a părut magnifică și, cum cele mai multe dintre cărțile lui erau traduse în spaniolă, Espinoza n-a avut nici o problemă să le găsească și să le citească. Lui i-ar fi plăcut să nu fie chiar așa ușor. Oamenii pe care îi frecventa, pe de altă parte, nu numai că-i erau fideli lui Jünger, dar unii dintre ei erau și traducătorii lui, ceea ce pe Espinoza nu-l preocupa, deoarece strălucirea pe care o râvnea el nu era cea de traducător, ci de scriitor. Trecerea lunilor și a anilor, care este de obicei tăcută și haină, i-a adus câteva nenorociri care l-au făcut să-și schimbe părerile. Nu i-a trebuit mult, de exemplu, să descopere că grupul de jüngerieni nu era chiar așa de

jüngerian cum credea el, ci, ca orice grup literar, era supus schimbărilor de anotimpuri, și toamna, într-adevăr, erau jüngerieni, dar iarna se transformau dintr-odată în barohieni, și primăvara în orteghieni, și vara abandonau chiar barul unde se reuneau ca să iasă pe stradă și să intoneze versuri bucolice în onoarea lui Camilo José Cela, ceea ce tânărul Espinoza, care în fond era un patriot, ar fi fost dispus să accepte fără rezerve dacă ar fi fost un spirit mai jovial, mai carnavalesc în asemenea manifestări, dar sub nici o formă nu putea s-o facă în mod serios așa cum făceau jüngerienii degenerați.

Mai grav a fost când a descoperit părerea pe care propriile sale încercări literare o suscita în grup, o părere așa de proastă încât uneori, în timpul unei nopți de insomnie, de exemplu, ajungea să se întrebe în mod serios dacă oamenii aceia nu-i cereau în mod indirect să plece, să nu-i mai deranjeze, să nu mai vină.

Și mai grav încă a fost când Jünger în persoană a apărut la Madrid și jüngerienii, în grup, i-au organizat o vizită la El Escorial, ciudat capriciu al maestrului, să viziteze El Escorial, și când Espinoza a vrut să se alăture expediției, în calitate de orice, această onoare i-a fost refuzată, ca și cum falșii jüngerieni considerau că nu avea suficiente merite pentru a face parte din garda de corp a neamțului sau de parcă s-ar fi temut că el, Espinoza, ar fi putut să-i pună într-o lumină proastă cu vreo ieșire de tinerel abscons, deși explicația oficială pe care i-au dat-o (dictată poate de un impuls pios) a fost că el nu vorbea germana și toți cei care mergeau la picnic cu Jünger o vorbeau.

Atunci s-a terminat istoria lui Espinoza cu jüngerienii. Și atunci au început singurătatea și ploaia (sau furtuna) de proiecte adesea contradictorii și imposibil de realizat. N-au fost nopți confortabile și cu atât mai puțin plăcute, dar Espinoza a descoperit două lucruri care l-au ajutat mult în primele zile: că nu va fi niciodată un scriitor și că, în felul lui, era un tânăr curajos.

A descoperit de asemenea că era un tânăr pizmaș și că era plin de ranchiună, că supura ranchiună și că nu i-ar fi fost deloc greu să omoare pe cineva, pe oricine, doar ca să-și ușureze singurătatea și ploaia și frigul din Madrid, dar această descoperire a preferat s-o lase în umbră și să se străduiască să accepte că niciodată nu va fi un scriitor și să profite cât mai mult de recent exhumatul său curaj.

A continuat, deci, să studieze la universitate filologia spaniolă, dar în același timp s-a înscris la filologie germană. Dormea între patru sau cinci ore zilnic și restul timpului îl folosea pentru studiu. Înainte de a termina filologia germană a scris un eseu de douăzeci de pagini despre relația lui Werther cu muzica, eseu care a fost publicat într-o revistă literară madrilenă și în revista universității din Göttingen. La douăzeci și cinci de ani terminase cele două cariere universitare. În 1990, și-a dat doctoratul în literatură germană cu o lucrare despre Benno von Archimboldi pe care a publicat-o un an mai târziu o editură barceloneză. Pe atunci Espinoza era un

obișnuit al congreselor și al meselor rotunde despre literatura germană. Cunoștințele sale de germană erau, dacă nu excelente, mai mult decât acceptabile. De asemenea vorbea engleza și franceza. La fel ca Morini și Pelletier, avea un post bun și niște venituri considerabile și era respectat (în limitele posibilului) atât de studenți, cât și de colegii săi. Niciodată nu a tradus nimic de Archimboldi și din nici un alt autor german.

În afară de Archimboldi, Morini, Pelletier și Espinoza mai aveau ceva în comun. Toți trei aveau o voință de fier. În realitate, aveau și altceva în comun, dar de asta vom vorbi mai târziu.

Liz Norton, dimpotrivă, nu era ceea ce în mod normal se cheamă o femeie cu multă voință, adică nu-și făcea planuri de scurtă sau lungă durată, nici nu-și punea în joc toată energia ca să le realizeze. Îi lipseau atributele voinței. Când o durea ceva, lăsa să se vadă cu ușurință și când era fericită, fericirea pe care o simțea devenea contagioasă. Era incapabilă să-și traseze cu claritate un obiectiv anume și să mențină o continuitate în acțiunile pe care le ducea la capăt ca să atingă acel obiectiv. Nici un obiectiv, altminteri, nu era suficient de atractiv sau de dorit pentru ca ea să i se dedice total. Expresia „să atingi un țel“, aplicată la ceva personal, i se părea o capcană plină de meschinării. Prefera cuvântul „a trăi“ în locul expresiei „a atinge un țel“ și, în rare ocazii, cuvântul „fericire“. Dacă voința avea vreo legătură cu o exigență socială, cum credea William James, și prin urmare era mai ușor să mergi la război decât să te lași de fumat, de Liz Norton se putea spune că era o femeie căreia îi era mai ușor să se lase de fumat decât să meargă la război.

Odată, la universitate, cineva i-a spus asta, și pe ea a încântat-o, cu toate că nu din acest motiv nu s-a apucat să-l citească pe William James, nici înainte, nici după aceea, niciodată. Pentru ea lectura avea o legătură directă cu plăcerea, nu direct cu cunoașterea sau cu enigmele sau cu construcțiile și labirinturile verbale, cum credeau Morini, Espinoza și Pelletier.

Descoperirea lui Archimboldi a fost pentru ea lucrul cel mai puțin traumatic sau poetic. În cele trei luni cât a stat la Berlin, în 1988, la vârsta de douăzeci de ani, un prieten neamț i-a împrumutat un roman de un autor pe care ea nu-l cunoștea. Numele i s-a părut ciudat, cum e posibil, l-a întrebat pe prietenul său, să existe un scriitor german care să se numească așa și cu toate astea să aibă un *von*, ca semn de anumită noblețe, înaintea numelui de familie? Prietenul neamț n-a știut să-i răspundă. Probabil era un pseudonim, i-a spus. Și a mai adăugat, ca pe o altă ciudățenie la ciudățenia inițială, că în Germania nu erau obișnuite numele proprii masculine terminate în vocală. Numele proprii feminine da. Dar numele proprii masculine în mod sigur nu. Romanul se numea *Oarba* și i-a plăcut, dar nu într-atâta încât să dea fuga la o librărie ca să cumpere și celelalte cărți ale lui Benno von Archimboldi.

Cinci luni mai târziu, instalată din nou în Anglia, Liz Norton a primit prin poștă un cadou de la prietenul ei neamț. Era vorba, cum e ușor de ghicit, de un alt roman al lui Archimboldi. L-a citit, i-a plăcut, a căutat la biblioteca școlii sale alte cărți de-ale neamțului cu nume italian și a mai găsit două: una era cea pe care o citise la Berlin, și cealaltă era *Bitzius*. Lectura acesteia într-adevăr a făcut-o să alerge la librărie. În curtea pătrată ploua, cerul pătrat părea rictusul unui robot sau al unui Dumnezeu făcut după chipul și asemănarea noastră, pe iarba din parc picăturile de ploaie ce cădeau oblic alunecau în jos, dar ar fi fost totuna dacă ar fi alunecat în sus, apoi oblice (picăturile) deveneau circulare (picăturile) și erau înghițite de pământul de sub iarbă, iarba și pământul păreau că vorbesc, nu, că vorbesc nu, că discută, și cuvintele neinteligibile erau ca niște pânze de păianjen cristalizate sau ca niște scurte vomitări cristalizate, un scrâșnet abia auzit, de parcă Norton în după-amiaza aceea în loc de ceai ar fi băut o infuzie de *peyote*[2].

Dar adevărul e că băuse doar ceai și se simțea copleșită, de parcă o voce îi repeta la ureche o rugăciune teribilă, ale cărei cuvinte deveneau tot mai confuze pe măsură ce se îndepărta de școală și ploaia îi uda fusta gri și genunchii osoși și frumoasele glezne și aproape nimic altceva, pentru că Liz, înainte de-a ieși în fugă prin parc, nu uitase să-și ia umbrela.

Prima dată când s-au văzut Pelletier, Morini, Espinoza și Norton a fost la un congres de literatură germană contemporană care a avut loc la Bremen, în 1994. Înainte, Pelletier și Morini se cunoscuseră în timpul unui colocviu de literatură germană care s-a ținut la Leipzig în 1989, când RDG-ul își trăia ultimele clipe, și apoi s-au revăzut la simpozionul de literatură germană care a avut loc la Mannheim în decembrie a aceluiași an (și care a fost un dezastru, cu hoteluri proaste, mâncare proastă și organizare și mai proastă). La întâlnirea de literatură germană modernă, care a avut loc la Zürich în 1990, Pelletier și Morini s-au întâlnit cu Espinoza. Espinoza l-a revăzut pe Pelletier la un simpozion unde se făcea o analiză a literaturii europene a secolului al XX-lea la Maastricht în 1991 (Pelletier a prezentat o comunicare cu titlul „Heine și Archimboldi: itinerare convergente“, Espinoza, o comunicare intitulată „Ernst Jünger și Benno von Archimboldi: itinerare divergente“) și se putea spune, fără riscul de a greși prea tare, că începând de atunci nu numai că se citeau reciproc în revistele de specialitate, ci că au devenit și prieteni sau că între ei s-a născut ceva asemănător unei relații de prietenie. În 1992, la întâlnirea de literatură germană de la Augsburg, s-au întâlnit din nou Pelletier, Espinoza și Morini. Toți trei au prezentat lucrări archimboldiene. Timp de câteva luni s-a spus că însuși Benno von Archimboldi intenționa să vină la această măreață întâlnire ce reunea, în afară de germaniștii obișnuiți, un grup considerabil de scriitori și poeți germani, dar în ultimul moment, doar cu două zile înaintea întâlnirii, s-a primit o telegramă de la editura din Hamburg cu care lucra

Archimboldi cu scuze pentru absența acestuia. În rest, întâlnirea a fost un eșec. După părerea lui Pelletier singurul lucru interesant a fost conferința unui profesor în vârstă berlinez despre opera lui Arno Schmidt (iată aici un nume propriu nemțesc terminat în vocală) și cam atât, părere împărtășită de Espinoza și, în mai mică măsură, de Morini.

În timpul liber pe care l-au avut, și a fost mult, s-au plimbat prin puținele locuri interesante, după părerea lui Pelletier, din Augsburg, oraș care și lui Espinoza i s-a părut mic, iar lui Morini nu i s-a părut chiar așa de mic, totuși destul de mic, la urma urmei, când, fie Espinoza, fie Pelletier, împingeau scaunul cu rotile al italianului, a cărui sănătate de astă dată nu era prea bună, drept pentru care cei doi prieteni și colegi au considerat că un pic de aer proaspăt nu-i făcea rău, ci dimpotrivă.

La următorul congres de literatură germană, organizat la Paris, au asistat doar Pelletier și Espinoza. Morini, care de asemenea a fost invitat, în zilele acelea stătea mai prost cu sănătatea ca de obicei și ca urmare medicul său l-a sfătuit, între altele, să nu călătorească, chiar dacă era o călătorie scurtă. Congresul n-a fost rău și, deși Pelletier și Espinoza aveau programe încărcate, au găsit un moment să mănânce împreună într-un restaurant de pe Rue Galande, aproape de Saint-Julien-le-Pauvre, unde, în afară de faptul că au vorbit despre respectivele lor treburi și pasiuni, la desert, au făcut speculații în legătură cu starea sănătății melancolicului italian, o sănătate proastă, o sănătate fragilă, o sănătate infamă care cu toate acestea nu l-a împiedicat să înceapă o carte despre Archimboldi, o carte care, după cum a explicat Pelletier că i-ar fi spus italianul la telefon, nu știa dacă în glumă sau în serios, putea fi o mare carte archimboldiană, peștele călăuză urmând să înoate mult timp alături de marele rechin negru care era opera neamțului. Amândoi, Pelletier și Espinoza, respectau studiile lui Morini, dar cuvintele lui Pelletier (pronunțate ca într-un vechi castel sau ca într-o temniță săpată sub șanțul unui vechi castel) au răsunat ca o amenințare în micul și liniștitul restaurant de pe Rue Galande și au pus punct final unei cine ce a început sub auspiciile curtoaziei și a dorințelor satisfăcute.

Nimic din toate acestea n-a stricat relația pe care Pelletier și Espinoza o aveau cu Morini.

S-au întâlnit din nou toți trei la o întrunire de literatură germană la Bologna, în 1993. Și, de asemenea, au publicat toți trei în numărul 46 al revistei *Studii Literare*, la Berlin, o monografie dedicată operei lui Archimboldi. Nu era pentru prima dată când colaborau la revista berlineză. În numărul 44 apăruse un text al lui Espinoza despre ideea de Dumnezeu în opera lui Archimboldi și Unamuno. În numărul 38 Morini publicase un articol despre situația predării limbii germane în Italia. Și în numărul 37 Pelletier publicase o panoramă a celor mai importanți scriitori germani din secolul al XX-lea din Franța și din Europa, text care a stârnit, în treacăt fie zis, nu numai un protest, dar chiar și câteva manifestări spontane.

Cu toate acestea, numărul 46 este cel ce ne interesează, deoarece aici nu numai că au ieșit în evidență cele două grupuri archimboldiene antagonice, cel al lui Pelletier, Morini și Espinoza și cel al lui Schwarz, Borchmeyer și Pohl, ci și pentru că în acest număr s-a publicat un text al Lizei Norton, strălucitor după spusele lui Pelletier, bine argumentat după părerea lui Espinoza, interesant după cea a lui Morini, și care în plus (și fără să-i ceară nimeni) era pe aceeași linie cu tezele francezului, spaniolului și italianului, pe care îi cita în diferite ocazii, demonstrând că studiase perfect lucrările lor și monografiile apărute în reviste de specialitate sau la edituri mai mici.

Pelletier s-a gândit să-i scrie o scrisoare, dar până la urmă n-a făcut-o. Espinoza l-a sunat pe Pelletier și l-a întrebat dacă n-ar fi bine să o contacteze direct. Nesiguri, au hotărât să-l întrebe și pe Morini. Morini s-a abținut să spună ceva. Despre Liz Norton singurul lucru pe care-l știau era că preda limba germană la o universitate din Londra. Și că nu era profesoară plină ca ei.

Congresul de literatură germană de la Bremen a fost agitat. Fără ca adepții germani ai lui Archimboldi să se aștepte, Pelletier, secundat de Morini și Espinoza, a pornit la atac ca Napoleon la Jena și n-a trecut mult până să împrăștie spre cafenelele și tavernele din Bremen învinsele flamuri ale lui Pohl, Schwarz și Borchmeyer. Tinerii profesori germani martori la acest act, la început perplecși, li s-au alăturat, deși cu unele rezerve, lui Pelletier și prietenilor săi. Publicul, din care făceau parte mulți universitari veniți cu trenul sau cu microbuze de la Göttingen, a optat tot pentru aprinsele și lapidarele interpretări ale lui Pelletier, fără nici o rezervă, cuprins de entuziasm în fața viziunii dionisiace, festive, a exegezei ultimului carnaval (sau a penultimului) apărate de Pelletier și Espinoza. Două zile mai târziu, Schwarz și susținătorii săi au contraatacat. Au comparat figura lui Archimboldi cu cea a lui Heinrich Böll. Au vorbit despre responsabilitate. Au comparat figura lui Archimboldi cu cea a lui Uwe Johnson. Au vorbit despre suferință. Au comparat figura lui Archimboldi cu cea a lui Günter Grass. Au vorbit despre obligația civică. Chiar și Borchmeyer a comparat figura lui Archimboldi cu cea a lui Friedrich Dürrenmatt și a vorbit despre umor, ceea ce lui Morini i s-a părut culmea nerușinării. Atunci a apărut, în mod providențial, Liz Norton și a dejucat contraatacul ca un Desaix, ca un Lannes, o amazoană blondă care vorbea o germană foarte corectă, poate cam prea precipitat, și care a ținut o disertație despre Grimmelshausen și despre Griphius și despre mulți alții, inclusiv despre Theophrastus Bombastus von Hohenheim, pe care toți îl cunosc mai mult cu numele de Paracelsus.

În aceeași seară au mâncat cu toții într-o îngustă și lungă tavernă aproape de râu, pe o stradă întunecoasă străjuită de vechi clădiri hanseatice, unele părând birouri abandonate ale administrației publice naziste, la care au ajuns coborând

niște scări ude de ploaie.

Localul nu putea fi mai groaznic, și-a spus Liz Norton, dar cina a fost lungă și plăcută, iar atitudinea lui Pelletier, Morini și Espinoza, nicidecum scorțoasă, a făcut ca Norton să se simtă în largul ei. Desigur, ea cunoștea majoritatea lucrărilor lor, dar ceea ce a surprins-o (în mod plăcut, bineînțeles) a fost faptul că și ei cunoșteau unele dintre lucrările ei. Conversația s-a desfășurat în patru faze: în primul rând au râs de lecția pe care Norton i-a servit-o lui Borchmeyer și de teama crescândă a acestuia în fața atacurilor din ce în ce mai nemiloase ale lui Norton, apoi au vorbit despre viitoarele întâlniri, în special de una foarte ciudată care trebuia să aibă loc la universitatea din Minnesota, unde intenționau să se reunească mai mult de cinci sute de profesori, traducători și specialiști în literatura germană și despre care Morini avea temeinice bănuieli că este o farsă, apoi au vorbit de Benno von Archimboldi și de viața sa despre care se știa foarte puțin; toți, începând cu Pelletier și terminând cu Morini, care, în ciuda faptului că de obicei era foarte tăcut, în seara aceea a fost foarte vorbăreț, au povestit anecdote și bârfe, au comparat pentru a nu știu câta oară vagi informații știute deja și au făcut speculații, ca atunci când revii mereu la un film îndrăgit, despre secretul locului unde se află și despre viața marelui scriitor și, în cele din urmă, în timp ce mergeau pe străzile ude și luminate (e adevărat, cu o lumină intermitentă, ca și cum Bremenul ar fi fost o mașină prin care treceau doar din când în când intense și scurte descărcări electrice), au vorbit despre ei.

Toți patru erau necăsătoriți și asta li se părea un semn încurajator. Toți patru locuiau singuri, deși uneori Liz Norton își împărțea apartamentul din Londra cu un frate aventurier care lucra într-o ONG și se întorcea în Anglia doar de două ori pe an. Toți patru se dedicau carierei lor, cu toate că Pelletier, Espinoza și Morini erau doctori și primii doi, în afară de asta, erau șefi ai respectivelor lor catedre, în timp ce Norton abia începuse să-și pregătească doctoratul și nu spera să ajungă șefa catedrei de germană de la universitatea ei.

În noaptea aceea, înainte de a adormi, Pelletier nu și-a amintit de certurile de la congres, ci s-a gândit la el mergând pe străzile de lângă râu și la Liz Norton care pășea alături, în timp ce Espinoza împingea scaunul cu rotile al lui Morini și toți patru râdeau de animalele-muzicanți din Bremen care-i observau sau le observau umbrele pe asfalt călărind, nevinovate, pe spinările lor.

Începând din ziua aceea și din acea noapte nu trecea o săptămână să nu se sune cu regularitate, toți patru, fără să se uite la factura de telefon și uneori la orele cele mai nepotrivite.

Uneori era Liz Norton cea care-l suna pe Espinoza și îl întreba de Morini, cu care vorbise cu o zi înainte și care i se păruse un pic depresiv. În aceeași zi Espinoza îl suna pe Pelletier și îl informa că după părerea lui Norton sănătatea lui Morini se

înrăutățise, la care Pelletier răspundea sunându-l îndată pe Morini, întrebându-l fără ocolișuri despre starea sănătății lui, râzând cu el (căci Morini încerca să nu vorbească niciodată serios despre asta), vorbind despre amănunte fără importanță în legătură cu munca lor, ca apoi s-o sune pe englezoaică, la douăsprezece noaptea, de exemplu, după ce își prelungea plăcerea convorbirii cu o cină frugală și delicioasă, ca s-o asigure că Morini, în limita așteptărilor, se simțea bine, stabil și că ceea ce Norton luase drept depresie nu era decât starea normală a italianului, sensibil la schimbările climatice (poate că la Torino era o zi urâtă, poate că Morini în noaptea aceea avusese cine știe ce vis oribil), încheind în felul acesta un ciclu care reîncepea în ziua următoare sau după două zile când Morini îl suna pe Espinoza, fără nici un pretext, un telefon ca să-l salute, pur și simplu, un telefon ca să mai schimbe o vorbă și care se consuma, în mod inevitabil, în lucruri fără importanță, observații în legătură cu clima (de parcă Morini și chiar Espinoza și-ar fi însușit unele norme obișnuite de conversație englezești), filme pe care și le recomandau, comentarii neinteresante despre cărți recente, în sfârșit, o conversație telefonică mai degrabă adormitoare sau în orice caz fără chef, dar pe care Espinoza o asculta cu un ciudat entuziasm sau cu un simulat entuziasm sau cu drag și pe care Morini o asculta de parcă viața i-ar fi depins de asta și căreia îi urma, după două zile sau după câteva ore un telefon mai mult sau mai puțin în aceiași termeni pe care i-l dădea Espinoza lui Norton, și aceasta îl suna pe Pelletier, ca să reînceapă, după câteva zile, transformată într-un cod superspecializat, semnificat și semnificant la Archimboldi, text, subtext și paratext, recucerirea teritoriului verbal și corporal în paginile finale din *Bitzius,* ca și cum ar fi vorbit de filme sau de problemele catedrei de germană sau de norii care treceau necontenit, de dimineață până seara, prin respectivele lor orașe.

S-au întâlnit din nou la un colocviu de literatură europeană postbelică care a avut loc la Avignon la sfârșitul anului 1994. Norton și Morini au venit ca spectatori în public, cu toate că voiajul le-a fost plătit de universitățile lor, iar Pelletier și Espinoza au prezentat lucrări de critică despre importanța operei lui Archimboldi. Lucrarea francezului s-a centrat asupra caracterului insular, a rupturii ce părea că înfrumusețează toate cărțile lui Archimboldi legate de tradiția germană, dar nu și de o anumită tradiție europeană. Lucrarea spaniolului, una dintre cele mai plăcute din câte a scris Espinoza, avea ca subiect misterul ce învăluia figura lui Archimboldi, despre care chiar nimeni, nici editorul său, nu știa nimic; cărțile sale apăreau fără fotografie pe copertă; datele sale biografice erau minime (scriitor german născut în Prusia în 1920), era un mister unde locuia, cu toate că o dată editorul său, din greșeală, a mărturisit unei ziariste de la *Spiegel* că primise unul dintre manuscrise din Sicilia, nici unul dintre colegii lui în viață nu-l văzuse vreodată, nu exista nici o biografie a lui în germană, deși vânzarea cărților lui urma o linie ascendentă atât în

Germania cât și în restul Europei și chiar în Statele Unite, unde plăceau scriitorii dispăruți (dispăruți sau milionari) și legendele despre scriitori dispăruți, și unde cărțile lui începeau să circule foarte mult, nu numai în catedrele de germană de la universități, ci și în campusurile universitare și în afara lor, în vastele orașe care iubeau literatura orală sau vizuală.

Serile, Pelletier, Morini, Espinoza și Norton ieșeau să mănânce împreună, uneori însoțiți de unul sau doi profesori de germană pe care-i cunoșteau de multă vreme și care obișnuiau să se retragă la hotelurile lor devreme sau rămâneau până la sfârșitul serii, dar în mod discret într-un al doilea plan, de parcă înțelegeau că figura cu patru unghiuri pe care o formau archimboldienii era impenetrabilă și, de asemenea, la acea oră din noapte, susceptibilă să se manifeste în mod violent împotriva oricărui amestec străin. Până la urmă rămâneau întotdeauna ei patru mergând pe străzile din Avignon cu aceeași nepăsătoare fericire cu care mergeau pe înnegritele străzi ale funcționarilor din Bremen și la fel cum vor merge pe pitorești le străzi pe care viitorul le rezerva, Morini împins de Norton, cu Pelletier la stânga ei și Espinoza la dreapta ei, sau Pelletier împingând scaunul cu rotile al lui Morini, cu Espinoza la stânga lui și Norton înaintea lor, mergând cu spatele și râzând cu tinerețea celor douăzeci și șase de ani ai săi, un râs minunat pe care ei n-au întârziat să-l imite, deși cu siguranță ar fi preferat nu să râdă, ci doar s-o privească, sau mai degrabă toți patru aliniați și opriți lângă zidul scund de pe malul unui râu foarte cunoscut, adică al unui râu care nu mai era sălbatic, vorbind între ei fără întrerupere despre obsesia lor germană, activând și degustând inteligența celuilalt, cu lungi intervale de liniște pe care nici măcar ploaia nu le putea tulbura.

Când Pelletier s-a întors de la Avignon la sfârșitul lui 1994, când a deschis ușa apartamentului său din Paris și și-a lăsat geamantanul jos și a închis ușa, când și-a pus un pahar cu whisky și a dat la o parte perdelele și a văzut peisajul obișnuit, o bucată din piața Breteuil și clădirea UNESCO în spate, când și-a scos jacheta și și-a lăsat paharul cu whisky la bucătărie și a ascultat mesajele de pe robot, când a simțit că îi este somn, o greutate pe pleoape, dar în loc să se bage în pat și să doarmă s-a dezbrăcat și și-a făcut un duș, când și-a deschis computerul înfofolit într-un halat alb ce-i ajungea până la genunchi, doar atunci și-a dat seama că îi este dor de Liz Norton și că ar fi dat tot ce avea ca să fie cu ea în momentul acela, nu doar ca să vorbească, ci și în pat, ca să-i spună că o iubește și să audă din gura ei că și ea îl iubește.

Ceva asemănător a simțit și Espinoza, cu două mici diferențe în comparație cu Pelletier. Prima, că n-a așteptat până să ajungă în apartamentul lui din Madrid ca să simtă nevoia de a fi cu Liz Norton. Încă din avion și-a dat seama că ea este femeia ideală, cea pe care o căuta mereu, și a început să sufere. A doua, că în imaginile idealizate ale englezoaicei ce se perindau cu viteză supersonică prin capul lui în timp ce avionul zbura cu 700 de kilometri pe oră spre Spania erau mai multe scene

de sex, nu foarte multe, dar mai multe decât cele imaginate de Pelletier.

Dimpotrivă, Morini, care a călătorit cu trenul de la Avignon la Torino, și-a umplut timpul cât a călătorit citind suplimentul cultural al ziarului *Il Manifesto* și apoi a adormit până când doi controlori (care l-au ajutat să coboare pe peron în scaunul cu rotile) l-au anunțat că a ajuns deja.

Despre ceea ce gândea Liza Norton e mai bine să nu spunem nimic.

Prietenia între archimboldieni, cu toate acestea, s-a menținut neschimbată ca întotdeauna, imperturbabilă, legată de un destin mai important de la care nici unul dintre cei patru nu se abătea, deși asta însemna să lase pe planul al doilea dorințele lor personale.

În 1995 s-au întâlnit la dialogul despre literatura germană contemporană care s-a organizat la Amsterdam, în cadrul dialogului mai mare care se desfășura în aceeași clădire (dar în săli diferite) și care cuprindea literatura franceză, engleză și italiană.

Este de prisos să spunem că majoritatea celor care asistau la acest curios dialog a optat pentru sala unde se discuta despre literatura engleză contemporană, alăturată celei de literatură germană și separată de aceasta printr-un perete care evident nu era de piatră, ca odinioară, ci din cărămizi subțiri acoperite cu un strat fin de mortar, astfel că strigătele și urletele și mai ales aplauzele ce le smulgea literatura engleză se auzeau la literatura germană ca și cum ambele conferințe sau dialoguri ar fi fost una singură sau ca și cum englezii și-ar fi bătut joc de ei, atunci când nu-i boicotau continuu pe nemți, ca să nu mai vorbim de public, a cărui prezență masivă la dialogul englez (sau anglo-indian) era în mod considerabil superioară publicului redus și sobru care asista la dialogul german. Ceea ce, până la urmă, a fost foarte util, căci se știe foarte bine că o discuție între mai puține persoane, unde toți se ascultă și gândesc și nimeni nu strigă, e de obicei mai folositoare, și în cel mai rău caz mai relaxată, decât un dialog masiv, ce riscă în permanență să se transforme într-un miting sau, datorită intervențiilor abreviate, într-o înșiruire de teorii ce dispar îndată ce sunt expuse.

Dar înainte de a atinge punctul culminant al problemei, sau al dialogului, trebuie să precizăm ceva nu lipsit de importanță în ceea ce privește rezultatul. Organizatorii, aceiași care lăsaseră pe dinafară literatura contemporană spaniolă sau poloneză sau suedeză, din lipsă de timp sau bani, într-un penultim capriciu au destinat cea mai mare parte a fondurilor ca să facă invitații regești unor stele ale literaturii engleze și cu banii rămași au adus trei scriitori francezi, un poet și un povestitor italieni și trei scriitori germani, primii doi din Berlinul Occidental și Oriental, acum reunificat, amândoi de un anumit vag prestigiu (și care veniseră cu trenul la Amsterdam fără să protesteze nicicum când au fost cazați într-un hotel doar de trei stele), și al treilea, o persoană ștearsă despre care nimeni nu știa nimic,

nici măcar Morini, care știa destulă literatură germană contemporană, dialogantă sau nu.

Și când acest scriitor șters, care era șvab, în timpul comunicării (sau dialogului) său a început să-și amintească periplul lui ca ziarist, ca armator al paginilor culturale, ca persoană care lua tot felul de interviuri creatorilor refractari interviurilor, și apoi a început să rememoreze perioada când lucra ca promotor cultural la primăriile din provincie, nebăgate în seamă, dar interesate de cultură, brusc, fără nici o legătură a apărut numele Archimboldi (influențat poate de comunicarea anterioară a lui Espinoza și Pelletier), pe care îl cunoscuse, chiar când lucra ca promotor cultural într-o primărie frizonă, la nord de Wilhelmhaven, pe coasta Mării Nordului și a insulelor Frizice Orientale, un loc unde era frig, foarte frig, și mai mult decât frig umezeală, o umezeală sărată ce-ți intra în oase și aveai doar două opțiuni să-ți petreci iarna, prima, să bei până faci ciroză, a doua, în sala de festivități a primăriei, ascultând muzică (de regulă muzică de cameră cântată de amatori) sau stând de vorbă cu scriitori care veneau din alte părți și pe care îi plăteau foarte puțin, o cameră la singura pensiune din sat și câteva mărci care să acopere voiajul dus-întors cu trenul, trenurile acelea diferite de cele nemțești de acum, dar unde oamenii, poate, erau mai comunicativi, mai educați, mai interesați de aproapele lor, în sfârșit, după ce-l plăteau și scăzând cheltuielile de transport, scriitorul pleca din locurile acelea și se întorcea la casa lui (care uneori era o cameră de hotel la Frankfurt sau la Köln) cu ceva bani și poate cu vreo carte vândută, în cazul acelor scriitori sau poeți, mai ales poeți, care după ce citeau câteva pagini și răspundeau la întrebările localnicilor instalau, cum s-ar zice, un stand și scoteau câteva mărci în plus, o activitate destul de apreciată pe atunci, deoarece dacă oamenilor le plăcea ceea ce scriitorul citea sau dacă lectura reușea să-i emoționeze sau să-i amuze sau să-i facă să gândească, atunci îi cumpărau câte o carte, uneori ca să-și amintească de acea seară plăcută, în vreme ce pe ulițele sătucului frizon vântul șuiera de-ți crăpa pielea de frig, uneori ca să citească sau să recitească vreo poezie sau vreo povestire, acasă la ei, la câteva săptămâni după acel eveniment, câteodată la lumina unui opaiț pentru că nu întotdeauna aveau lumină electrică, asta se știe, războiul abia se terminase și rănile sociale și economice erau deschise, în sfârșit, mai mult sau mai puțin la fel cum are loc o lectură literară în zilele noastre, cu precizarea că acele cărți expuse la standuri erau cărți editate de autor, iar acum standurile le instalează editurile, și unul din scriitorii care într-o zi a ajuns în satul unde lucra șvabul ca promotor cultural a fost Benno von Archimboldi, un scriitor de talia lui Gustav Heller sau Rainer Kuhl sau Wilhelm Frayn (scriitori pe care Morini i-a căutat apoi în enciclopedia autorilor germani, fără succes), și care n-a adus cărți, și care a citit două capitole ale unui roman pe care-l scria, al doilea roman al său, pe primul, își amintea șvabul, îl publicase la Hamburg în anul respectiv, deși din acela nu a citit nimic, cu toate acestea acel roman, primul, exista, a zis șvabul, și

Archimboldi, ca și cum ar fi anticipat bănuielile, a adus cu el un exemplar, un roman mic cam de o sută de pagini, poate chiar mai mult, o sută douăzeci, o sută douăzeci și cinci, și avea romanul în buzunarul jachetei, și, în mod ciudat, șvabul își amintea mai bine de jacheta lui Archimboldi decât de romanul înghesuit în buzunarul acelei jachete, o cărticică cu coperta murdară, mototolită, ce avusese o culoare ivoriu intens, sau galbenă ca un spic de grâu, sau un auriu aproape invizibil, dar care acum nu mai avea nici o culoare și nici o nuanță, doar numele romanului și al autorului și editura, jacheta, însă, era de neuitat, o jachetă de piele neagră, cu guler înalt, ce te putea apăra bine de zăpadă și de ploaie și de frig, largă, ca să o poți îmbrăca și cu un pulover gros sau cu două pulovere fără să se observe, cu buzunare orizontale în amândouă părțile și un rând de patru nasturi cusuți cu ață de pescuit, nici foarte mari, nici foarte mici, o jachetă ce-ți aducea aminte, nu știu de ce, de acelea pe care le purtau unii polițiști de la Gestapo, cu toate că în vremea aceea jachetele de piele negre erau la modă și oricine avea bani putea să-și cumpere una sau poate moștenise una și-o punea fără să se gândească deloc ce amintește acea jachetă și scriitorul acela care venise în satul frizon era Benno von Archimboldi, tânărul Benno von Archimboldi, la vârsta de douăzeci și nouă sau treizeci de ani, și fusese el, șvabul, cel care îl așteptase la gară și îl dusese la pensiune, în timp ce vorbeau de clima foarte rea, și apoi l-a însoțit la primărie unde Archimboldi nu instalase nici un stand și unde citise două capitole dintr-un roman neterminat, și apoi mâncase cu el la taverna din sat, împreună cu învățătoarea și o doamnă văduvă care prefera muzica sau pictura literaturii, dar care, pusă în situația de a nu avea nici muzică, nici pictură, nu făcea mofturi nici la o seară literară, și tocmai doamna aceea a dus într-un fel greul conversației în timpul cinei (crenvurști cu cartofi, și o bere; nici epoca, și-a amintit șvabul, nici fondurile primăriei nu permiteau o cheltuială mai mare), deși să zici greul conversației poate nu este foarte nimerit, bagheta, cârma conversației, și bărbații care stăteau în jurul mesei, secretarul primarului, un domn care se ocupa cu vânzarea peștelui sărat, un bătrân învățător care adormea din când în când, chiar și cu furculița în mână, și un funcționar de la primărie, un băiat foarte simpatic și foarte bun prieten cu șvabul, care se numea Fritz, aprobau sau aveau grijă să nu o contrazică pe acea redutabilă văduvă ale cărei cunoștințe artistice erau deasupra tuturor, inclusiv ale șvabului, și care călătorise prin Italia și Franța, și într-unul din voiajurile sale, o croazieră de neuitat, ajunsese la Buenos Aires, în 1927 sau 1928, când orașul acela era un imperiu al cărnii și vapoarele frigorifice plecau din port încărcate cu carne, un spectacol demn de admirat, sute de vapoare ce veneau goale și plecau încărcate cu tone de carne spre lumea întreagă, și când ea, doamna, apărea pe punte, noaptea, de exemplu, adormită sau amețită sau suferindă, era de ajuns să se sprijine de balustradă și să-și acomodeze privirea cu întunericul și atunci vederea portului era cutremurătoare și îi treceau dintr-odată somnul, amețeala și durerea, în sistemul ei

nervos rămânea spațiu doar pentru a se supune fără condiții acelei imagini, cortegiul imigranților care ca niște furnici urcau în calele vapoarelor carnea miilor de vaci moarte, mișcarea paleților încărcați cu carnea miilor de viței sacrificați, și nuanța vaporoasă ce colora fiecare colț al portului, din zori și până-n seară și chiar în timpul turelor de noapte, o culoare roșie de biftec în sânge, de cotlet, de file, de costițe puse puțin pe grătar, ce oroare, bine că toate astea doamna, care atunci nu era văduvă, le-a trăit doar în prima noapte, apoi au debarcat și s-au cazat la unul din cele mai scumpe hoteluri din Buenos Aires, și au fost la operă și apoi la o fermă unde soțul ei, un călăreț expert, a acceptat să se ia la întrecere cu fiul stăpânului fermei, care a pierdut, și apoi cu un muncitor de la fermă, omul de încredere al fiului, un gaucho, care de asemenea a pierdut și apoi cu fiul acestuia, un gaucho de șaisprezece ani, slab ca un lujer și cu ochi strălucitori, atât de strălucitori că atunci când doamna l-a privit tânărul gaucho și-a plecat capul și apoi și l-a înălțat puțin și a privit-o cu o maliționzitate care a jignit-o pe doamnă, dar ce mucos insolent, în timp ce soțul ei râdea și îi spunea în germană: ai reușit să-l impresionezi pe băiat, o glumă care doamnei nu i-a făcut nici o plăcere, și apoi tânărul gaucho s-a urcat pe cal și a început să alerge, ce bine galopa tânărul gaucho, cu câtă pasiune se ținea, ai fi zis că se lipea de gâtul calului, și asuda și îl biciuia, dar până la urmă întrecerea a câștigat-o soțul ei, nu degeaba fusese căpitanul regimentului său de cavalerie, și stăpânul fermei și fiul acestuia s-au ridicat de pe locurile lor și au aplaudat, știau să piardă, și au aplaudat și ceilalți invitați, bun călăreț neamțul, extraordinar călăreț, deși când tânărul gaucho a ajuns la capăt, adică lângă veranda casei, pe fața lui nu se citea că ar ști să piardă, ci dimpotrivă, mai degrabă se vedea că e supărat, iritat, cu capul plecat, și în timp ce bărbații, vorbind în franceză, se împrăștiau pe verandă în căutarea unei cupe de șampanie rece, doamna s-a apropiat de tânărul gaucho care rămăsese singur ținându-și calul cu mâna stângă – la capătul verandei lungi tatăl tânărului se îndrepta spre grajduri cu calul pe care-l încălecase neamțul –, și i-a spus, într-o limbă de neînțeles, să nu se întristeze, că a făcut o cursă foarte bună, dar că soțul ei este de asemenea foarte bun și are mai multă experiență, cuvinte care tânărului i se păreau ca o lună, ca trecerea norilor ce acoperă luna ca o furtună lentă, și atunci tânărul gaucho s-a uitat la doamnă de jos cu o privire rapace, dispus să-i bage un cuțit în burtă în dreptul buricului și apoi să-l urce până la sâni, spintecând-o, în timp ce privirea lui de măcelar lipsit de experiență scânteia cu o ciudată strălucire, după cum își amintea doamna, ceea ce nu a împiedicat-o să-l urmeze fără să se împotrivească atunci când gaucho a luat-o de mână și a dus-o spre cealaltă parte a casei, un loc unde se ridica o pergolă din fier forjat și răzoare cu flori și copaci, ceea ce doamna nu văzuse în viața ei sau în clipa aceea a crezut că nu văzuse în viața ei, și chiar o fântână a văzut în parc, o fântână de piatră în mijlocul căreia, sprijinit doar într-un picior, dansa un heruvim creol cu trăsături vesele, jumătate european și jumătate canibal, udat încontinuu de cele trei jeturi de apă ce

țâșneau la picioarele lui și sculptat într-o singură bucată de marmură neagră, pe care doamna și tânărul gaucho l-au admirat îndelung, până când a venit o verișoară îndepărtată de-a stăpânului fermei (sau o concubină pe care stăpânul fermei o pierduse într-unul din nenumăratele pliuri ale memoriei sale), care într-o engleză clară și indiferentă i-a spus că soțul ei o caută de mult, și atunci doamna a părăsit parcul fermecat la brațul verișoarei îndepărtate, și tânărul gaucho a strigat-o, sau asta a crezut ea și când s-a întors el i-a spus câteva vorbe șuierătoare și doamna l-a mângâiat pe cap și a întrebat-o pe verișoară ce a spus tânărul gaucho în timp ce degetele ei se pierdeau în firele groase ale părului său și verișoara a părut că șovăie un moment, dar doamna, care nu tolera minciuna, nici adevărurile spuse pe jumătate, i-a cerut să-i traducă imediat și exact, și verișoara a zis: tânărul gaucho a spus... tânărul gaucho a spus... că stăpânul... a aranjat totul ca soțul ei să câștige ultimele două întreceri, și apoi verișoara a tăcut și tânărul gaucho s-a îndepărtat spre celălalt capăt al parcului trăgând calul de căpăstru, și doamna s-a alăturat celor de la petrecere, dar s-a tot gândit la ceea ce tânărul gaucho îi mărturisise în ultimul moment, Dumnezeule, și cu cât se gândea mai mult cu atât vorbele tânărului continuau să fie o enigmă, o enigmă ce a durat până la sfârșitul petrecerii, și care a chinuit-o în timp ce se răsucea în pat fără să poată dormi, și care a frământat-o și în ziua următoare în timpul unei lungi plimbări călare și în timpul unei *parrillada*[3], și pe care a simțit-o tot drumul de întoarcere la Buenos Aires, și tot timpul cât a stat la hotel sau când s-a dus la recepții la Ambasada Germaniei sau la Ambasada Angliei sau la Ambasada Ecuadorului, și care i-a trecut doar când era deja pe vapor în drum spre Europa într-o noapte, la patru dimineața, când doamna a ieșit să facă o plimbare pe punte, fără să știe și nici s-o intereseze la ce paralelă și nici la ce longitudine se afla, înconjurată sau aproape înconjurată de 106 200 000 de kilometri pătrați de apă sărată, exact atunci, în timp ce doamna, de pe prima punte a pasagerilor de la clasa întâi, aprindea o țigară, cu privirea ațintită spre imensitatea mării pe care n-o vedea dar o auzea, enigma, în mod miraculos, s-a rezolvat, și exact acolo, în acel punct al povestirii, a spus șvabul, doamna, odinioară bogata și puternica și inteligenta (cel puțin în felul ei) doamnă frizonă, a tăcut, și o liniște religioasă, sau și mai rău, superstițioasă, a pus stăpânire pe acea tristă tavernă nemțească de după război, unde puțin câte puțin toți au început să se simtă din ce în ce mai stingheri, și s-au grăbit să-și termine restul de crenvurști și cartofi și să-și bea ultimii stropi din halbele de bere, ca și cum s-ar fi temut că dintr-un moment într-altul doamna va începe să urle ca eriniile și au considerat că e mai prudent să fie pregătiți să iasă pe stradă înfruntând frigul cu burta plină până ajung acasă.

Și atunci doamna a vorbit. A spus:

— E cineva capabil să rezolve enigma?

A spus asta, dar fără să se uite sau să se adreseze cuiva din sat.

— Știe cineva care este rezolvarea enigmei? E cineva în stare să înțeleagă? Este,

oare, un om în satul acesta care să-mi spună chiar și la ureche rezolvarea enigmei?

A spus toate astea uitându-se în farfuria în care crenvurștul și porția de cartofi rămăseseră aproape neatinși.

Și atunci Archimboldi, care stătuse cu capul în jos mâncând în timp ce doamna vorbea, a spus, fără să ridice tonul, că a fost un gest de ospitalitate, că stăpânul fermei și fiul lui erau convinși că prima întrecere o va pierde soțul doamnei, așa că au pregătit o a doua și o a treia întrecere trucată, astfel ca fostul căpitan de cavalerie să câștige. Atunci doamna l-a privit în ochi și a râs și l-a întrebat de ce câștigase soțul ei prima întrecere.

— De ce, de ce? a spus doamna.

— Pentru că, în ultimul minut, fiul stăpânului fermei, a spus Archimboldi, care desigur călărea mai bine și avea un cal mai bun decât soțul doamnei, a simțit ceea ce noi numim milă. Adică, a ales, îndemnat de petrecerea pe care el și tatăl lui au organizat-o, să facă risipă. Trebuia să piardă totul, inclusiv victoria întrecerii, și într-un fel toți au înțeles că așa trebuia să fie, chiar și femeia care s-a dus să vă caute în parc, mai puțin tânărul gaucho.

— Asta e tot? a întrebat doamna.

— Pentru tânărul gaucho nu. Eu cred că dacă dumneavoastră ați fi stat încă puțin cu el, v-ar fi omorât, ceea ce la rândul său ar fi fost un act de risipă, dar desigur nu în sensul în care pretindeau stăpânul fermei și fiul său.

Apoi doamna s-a ridicat, a mulțumit pentru cină și a plecat.

— Câteva minute mai târziu, a spus șvabul, l-am însoțit pe Archimboldi la pensiune. În dimineața următoare, când m-am dus să-l caut ca să-l duc la tren, nu mai era.

Extraordinar șvabul, a spus Espinoza. Îl vreau pentru mine, a spus Pelletier. Aveți grijă să nu insistați prea mult, aveți grijă să nu păreți prea interesați, a spus Morini. Cu omul ăsta trebuie să te porți cu mănuși, a spus Norton. Adică, să te porți ca un prieten.

Cu toate astea, șvabul spusese tot ce avea de spus și, deși l-au răsfățat și l-au invitat la masă la cel mai bun restaurant din Amsterdam și l-au lăudat și au vorbit cu el despre ospitalitate și risipă și despre soarta promotorilor culturali pierduți în micile primării de provincie, n-a fost chip să mai scoată nimic interesant de la el, deși toți patru au avut grijă să înregistreze tot ce spunea, de parcă și-ar fi găsit fiecare un Moise personal, amănunt care șvabului nu i-a trecut neobservat și care a contribuit mai degrabă să-i accentueze timiditatea (lucru destul de neobișnuit la un fost promotor cultural de provincie, după părerea lui Espinoza și Pelletier, care credeau că șvabul era în fond un șarlatan), rezerva, discreția ce friza o himerică *omertà* de vechi nazist ce-și adulmecă dușmanul.

După cincisprezece zile, Espinoza și Pelletier și-au luat o permisie de două zile și

s-au dus la Hamburg să-i facă o vizită editorului lui Archimboldi. I-a primit directorul editurii, un tip slab, mai degrabă deșirat decât înalt, cam de șaizeci de ani, pe nume Schnell, care înseamnă repede, cu toate că Schnell era mai curând lent. Avea părul lins șaten-închis, înspicat la tâmple de câteva fire albe, ceea ce îi dădea un aer tineresc. Când s-a ridicat să dea mâna cu ei, atât Espinoza cât și Pelletier au crezut că e curist.

— Un curist seamănă cel mai mult cu un țipar, a spus mai apoi Espinoza, în timp ce se plimbau prin Hamburg.

Pelletier i-a reproșat că observația sa are o puternică nuanță mizantropică, cu toate că în fond era de acord, Schnell avea ceva de țipar în el, de pește care se mișcă în ape întunecate și tulburi.

Bineînțeles că nu le-a spus mare lucru în afară de ceea ce știau. Schnell nu-l văzuse niciodată pe Archimboldi, banii, de fiecare dată mai mulți, pe cărțile și traducerile sale se depuneau într-un cont dintr-o bancă elvețiană. O dată la doi ani primea de la el o scrisoare cu instrucțiuni, de obicei cu o adresă din Italia, deși în arhiva editurii aveau scrisori cu timbre grecești și spaniole și marocane, scrisori care, pe de altă parte, erau adresate proprietăresei editurii, doamna Bubis, și pe care el, desigur, nu le citise.

— La editură au rămas doar două persoane, în afară de doamna Bubis, bineînțeles, care l-au cunoscut personal pe Benno von Archimboldi, le-a spus Schnell. Șefa cabinetului de presă și șefa corecturii. Când am început eu să lucrez aici Archimboldi dispăruse de mult.

Pelletier și Espinoza au vrut să stea de vorbă cu amândouă. Biroul șefei cabinetului de presă era plin de fotografii, nu neapărat ale autorilor editurii, și de plante, iar singurul lucru pe care l-au aflat despre scriitorul dispărut a fost că era o persoană cumsecade.

— Un bărbat înalt, foarte înalt, le-a spus. Când mergea alături de răposatul domn Bubis părea un *ti*. Sau un *li*.

Espinoza și Pelletier n-au înțeles ce vrea să zică și șefa cabinetului de presă le-a desenat pe o hârtie litera *l* urmată de litera *i*. Sau poate mai indicat ar fi un *le*. Așa.

Și din nou a desenat pe hârtie următoarele litere:

Le

— *L* este Archimboldi și *e* răposatul domn Bubis.

Apoi șefa cabinetului de presă a râs și i-a observat o clipă în tăcere, rezemată în scaunul ei rotativ. Mai târziu au vorbit cu șefa corecturii. Aceasta era cam de aceeași vârstă ca șefa cabinetului de presă, dar caracterul ei nu era atât de jovial.

Le-a spus că da, că într-adevăr îl cunoscuse pe Archimboldi cu mulți ani în urmă, dar că nu-și mai amintea nici cum arăta, nici cum era și nici vreo întâmplare cu el care să merite să fie povestită. Nu-și amintea când a fost ultima dată la editură. I-a

sfătuit să stea de vorbă cu doamna Bubis și apoi, fără să spună nimic, a început să revizuiască un șpalt, să răspundă la întrebările altor corectori, să vorbească la telefon cu oameni care poate, își imaginau compătimindu-i Espinoza și Pelletier, erau traducători. Înainte de a pleca, fără să se dea bătuți, s-au întors la biroul lui Schnell și i-au povestit despre întâlnirile și colocviile archimboldiene prevăzute în viitor. Schnell, atent și cordial, le-a spus că pot conta pe el dacă au nevoie de ceva.

Cum nu aveau nimic de făcut decât să aștepte plecarea avionului cu care se întorceau la Paris și Madrid, Pelletier și Espinoza s-au plimbat prin Hamburg. Drumul i-a dus în mod inevitabil în cartierul curvelor și *peep-show*-urilor, și atunci amândoi au devenit melancolici și au început să-și spună unul altuia povești de dragoste și de decepții. Bineînțeles, fără să dea nume sau date, s-ar putea spune că vorbeau în termeni abstracți, dar oricum, în ciuda relatării aparent indiferente a nefericirilor lor, conversația și plimbarea n-au făcut decât să-i cufunde și mai mult în acea stare de melancolie, în asemenea hal încât după două ore amândoi au simțit că se sufocă.

S-au întors la hotel cu taxiul și fără să mai scoată o vorbă.

Acolo îi aștepta o surpriză. La recepție au găsit o scrisoare adresată amândurora și semnată de Schnell, în care le spunea că după conversația lor matinală se hotărâse s-o contacteze pe doamna Bubis și aceasta a acceptat să-i primească. În dimineața următoare, Espinoza și Pelletier s-au prezentat la editoare acasă, la etajul al treilea al unei clădiri vechi din zona de sus a Hamburgului. În timp ce așteptau s-au uitat la pozele înrămate de pe un perete. Pe ceilalți doi pereți erau un tablou de Soutine și unul de Kandinsky, și diferite desene ale lui Grosz, Kokoschka și Ensor. Dar pe Espinoza și Pelletier îi interesau mai mult fotografiile, în care aproape mereu apărea câte o persoană pe care ei o disprețuiau sau o admirau, dar în orice caz îi citiseră opera: Thomas Mann cu Bubis, Heinrich Mann cu Bubis, Klaus Mann cu Bubis, Alfred Döblin cu Bubis, Hermann Hesse cu Bubis, Walter Benjamin cu Bubis, Anna Seghers cu Bubis, Stefan Zweig cu Bubis, Bertolt Brecht cu Bubis, Feuchtwanger cu Bubis, Johannes Becher cu Bubis, Arnold Zweig cu Bubis, Ricarda Huch cu Bubis, Oscar Maria Graf cu Bubis, corpuri și chipuri și vagi scenografii perfect înrămate. Cei din fotografie urmăreau cu inocența morților, cărora nu le mai pasă că sunt observați, entuziasmul abia înăbușit al profesorilor universitari. Când a apărut doamna Bubis, amândoi stăteau cu capetele lipite încercând să descifreze dacă cel care apărea alături de Bubis era sau nu Fallada.

Într-adevăr, era Fallada, le-a spus doamna Bubis, îmbrăcată cu o bluză albă și o fustă neagră. Când s-au întors spre ea, Pelletier și Espinoza au văzut o femeie în vârstă, care semăna, după spusele lui Pelletier mult mai târziu, cu Marlene Dietrich, o femeie care în pofida anilor își păstra intactă hotărârea, o femeie care nu se agăța de marginile abisului, ci cădea în el cu eleganță și curiozitate. O femeie care cădea în

abis *stând pe scaun.*

— Soțul meu i-a cunoscut pe toți scriitorii germani și scriitorii germani îl iubeau și îl respectau, deși după aceea câțiva au spus lucruri oribile despre el, unele chiar inexacte, a spus doamna Bubis zâmbind.

Au vorbit despre Archimboldi și doamna Bubis a cerut să li se aducă fursecuri și ceai, cu toate că ea a băut o votcă, ceea ce i-a surprins pe Espinoza și Pelletier, nu pentru că doamna începea să bea așa de devreme, ci pentru că nu le oferise un pahar și lor, pahar pe care, pe de altă parte, l-ar fi refuzat.

— Singura persoană din editură care cunoștea perfect opera lui Archimboldi, a spus doamna Bubis, a fost domnul Bubis, care i-a publicat toate cărțile.

Dar ea se întreba (și în treacăt îi întreba și pe ei) până la ce punct putea cineva să cunoască opera altcuiva.

— Pe mine, de exemplu, mă pasionează opera lui Grosz, a spus arătând desenele lui Grosz atârnate pe perete, dar realmente cunosc opera lui? Imaginile sale mă fac să râd, uneori am impresia că Grosz le-a desenat ca eu să râd, câteodată râsul se transformă în hohote și hohotele într-o criză de ilaritate, dar odată am cunoscut un critic de artă căruia îi plăcea Grosz, bineînțeles, și cu toate acestea îl apuca depresia când participa la o expoziție retrospectivă a operei sale sau când din motive profesionale trebuia să studieze vreo pânză sau vreun desen. Și aceste depresii sau aceste perioade de tristețe durau de obicei săptămâni întregi. Acest critic de artă era prietenul meu, cu toate că niciodată n-am atins subiectul Grosz. Odată, totuși, i-am spus ce mi se întâmpla. La început n-a putut să creadă. Apoi a început să dea din cap dintr-o parte într-alta. Apoi m-a privit de sus în jos ca și când nu m-ar fi cunoscut. Eu credeam că a înnebunit. A rupt prietenia noastră pentru totdeauna. Nu de mult mi s-a spus că încă mai afirmă că eu nu știu nimic despre Grosz și că gustul meu estetic este cel al unei vaci. De acord, în ceea ce mă privește poate să spună ce vrea. Eu mă amuz cu Grosz, pe el îl deprimă, dar cine îl cunoaște realmente pe Grosz?

Să presupunem, a spus doamna Bubis, că în clipa asta se aude soneria și apare vechiul meu prieten criticul de artă. Se așază aici, pe sofa, alături de mine, și unul dintre dumneavoastră scoate un desen fără semnătură și ne asigură că este de Grosz și că vrea să-l vândă. Eu mă uit la desen și zâmbesc și scot carnetul de cecuri și-l cumpăr. Criticul de artă se uită la desen și *nu* se deprimă și încearcă să mă facă să-mi schimb părerea. Pentru el desenul nu este de Grosz. Pentru mine este un desen de Grosz. Care dintre noi doi are dreptate?

Sau să ne imaginăm povestea în alt mod. Dumneavoastră, a mai spus doamna Bubis arătând spre Espinoza, scoateți un desen fără semnătură și spuneți că este de Grosz și încercați să-l vindeți. Eu nu râd, îl observ cu indiferență, apreciez linia, precizia mâinii, satira, dar nimic din desen nu-mi provoacă plăcere. Criticul de artă îl observă cu grijă și, potrivit caracterului său, se deprimă și îndată face o ofertă, ofertă ce depășește economiile sale și care, dacă este acceptată, îl va cufunda în lungi după-

amiezi de melancolie. Eu încerc să-l fac să se răzgândească. Îi spun că desenul mi se pare suspect pentru că nu-mi provoacă râsul. Criticul îmi răspunde că era și timpul să văd opera lui Grosz cu ochi de adult și mă felicită. Care dintre noi are dreptate?

Apoi au vorbit din nou de Archimboldi și doamna Bubis le-a arătat o ciudată recenzie ce apăruse într-un ziar din Berlin după publicarea primului roman al lui Archimboldi, *Lüdicke*. Recenzia, semnată de un oarecare Schleiermacher, încearcă să precizeze personalitatea romancierului în câteva cuvinte.

Inteligență: medie.

Caracter: epileptic.

Cultură: dezordonată.

Capacitate de a inventa: haotică.

Prozodie: haotică.

Folosirea limbii germane: haotică.

Inteligența medie și cultura dezordonată sunt ușor de înțeles. Ce a vrut să spună, totuși, cu caracterul epileptic, că Archimboldi suferea de epilepsie, că nu era întreg la minte, că suferea crize de natură misterioasă, că era un cititor obsedat de Dostoievski? În însemnările sale nu exista nici o descriere fizică a scriitorului.

— N-am aflat niciodată cine era acel Schleiermacher, a spus doamna Bubis, uneori chiar răposatul meu soț glumea spunând că recenzia o scrisese însuși Archimboldi. Dar atât el cât și eu știam că nu e adevărat.

Aproape de prânz, când politețea cerea să plece, Pelletier și Espinoza au îndrăznit să pună singura întrebare pe care o credeau importantă: putea să-i ajute să intre în legătură cu Archimboldi? Ochii doamnei Archimboldi s-au luminat. De parcă ar fi văzut un incendiu, i-a spus apoi Pelletier lui Norton. Dar nu un incendiu în punctul său critic, ci unul care, după ce a ars luni de zile, este pe punctul de a se stinge. Răspunsul negativ s-a concretizat într-o ușoară mișcare a capului, iar Pelletier și Espinoza au înțeles îndată cât de inutilă a fost rugămintea lor.

Au mai rămas totuși puțin. De undeva din casă ajungea până la ei în surdină muzica unui cântec popular italian. Espinoza a întrebat-o dacă ea îl cunoaște, dacă vreodată, când trăia soțul ei, l-a văzut pe Archimboldi. Doamna Bubis a spus că da, și apoi a fredonat refrenul final al cântecului. Italiana ei, după părerea ambilor prieteni, era foarte bună.

— Cum este Archimboldi? a întrebat Espinoza.

— Foarte înalt, a spus doamna Bubis. Dacă s-ar fi născut în vremurile acestea probabil ar fi fost jucător de baschet.

Deși, după felul în care o spusese, era totuna dacă Archimboldi ar fi fost un pitic. În taxiul care i-a dus până la hotel cei doi prieteni se gândeau la Grosz și la râsul cristalin și crud al doamnei Bubis și la impresia pe care le-o lăsase casa aceea plină de fotografii de unde, totuși, lipsea fotografia singurului scriitor care îi interesa pe ei.

Și cu toate că nici unul nu îndrăznea să recunoască, de fapt considerau (sau intuiau) că a fost mai importantă străfulgerarea pe care au întrezărit-o în cartierul curvelor decât revelația, oricare ar fi fost aceasta, pe care o presimțiseră acasă la doamna Bubis.

Pe scurt și în mod brutal, Pelletier și Espinoza și-au dat seama, în timp ce se plimbau prin Sankt Pauli, că urmărirea lui Archimboldi nu le putea umple nicicând viețile. Puteau să-l citească, puteau să-l studieze, puteau să-l examineze în amănunțime, dar nu puteau să moară de râs cu el, nici să se deprime cu el, pe de o parte pentru că Archimboldi se afla mereu departe, pe de alta pentru că opera sa, pe măsură ce te adânceai în ea, îi devora pe cei care o cercetau. Pe scurt: Pelletier și Espinoza au înțeles în Sankt Pauli și apoi în casa doamnei Bubis, împodobită cu fotografiile răposatului domn Bubis și ale scriitorilor lui, că voiau să facă dragoste și nu război.

După-amiaza, fără să-și facă prea multe confidențe în afară de cele necesare, confidențe generale, abstracte s-ar zice, au luat împreună alt taxi până la aeroport și în timp ce-și așteptau avioanele, au vorbit despre iubire, despre nevoia de a iubi. Pelletier a plecat primul. Când Espinoza a rămas singur, avionul său pleca după o jumătate de oră, a început să se gândească la Liz Norton și la ce posibilități avea în realitate s-o facă să se îndrăgostească de el. Și-a imaginat-o pe ea și apoi pe el însuși, împreună, trăind într-un apartament în Madrid, mergând la supermarket, lucrând amândoi la catedra de limbă germană, și-a imaginat biroul lui și biroul ei separate de un perete, și nopțile la Madrid alături de ea, cinând cu prietenii în restaurante bune și întorcându-se acasă, o baie enormă, un pat enorm.

Dar Pelletier i-a luat-o înainte. După trei zile de la întâlnirea cu editoarea lui Archimboldi, și-a făcut apariția la Londra neanunțat și după ce i-a povestit Lizei Norton ultimele noutăți a invitat-o la masă la un restaurant din Hammersmith, pe care înainte i-l recomandase un coleg de la catedra de limba rusă de la universitate, unde au mâncat gulaș și piure de năut cu sfeclă roșie și pește macerat în lămâie cu iaurt, o cină cu lumânări și viori și ruși autentici și irlandezi deghizați în ruși, din toate punctele de vedere ieșită din comun și din punct de vedere gastronomic mai degrabă sărăcăcioasă și îndoielnică, pe care au însoțit-o cu pahare de votcă și o sticlă de vin de Bordeaux și care l-a costat o avere pe Pelletier, dar a meritat pentru că după aceea Norton l-a invitat la ea acasă, în mod formal ca să vorbească despre Archimboldi și despre puținele lucruri pe care doamna Bubis le-a dezvăluit despre el, fără să uite cuvintele disprețuitoare scrise de criticul Schleiermacher despre primul lui roman și apoi amândoi au început să râdă și Pelletier a sărutat-o pe Norton pe gură, cu mult tact, și englezoaica i-a răspuns cu un alt sărut mai înfocat poate ca urmare a cinei și a votcii și a vinului de Bordeaux, dar care lui Pelletier i s-a părut promițător și apoi s-au culcat și s-au futut timp de o oră până când englezoaica

a adormit.

În noaptea aceea, în timp ce Liz Norton dormea, Pelletier și-a amintit de o după-amiază cu multă vreme în urmă, când Espinoza și el au văzut un film, un thriller, într-o cameră de hotel din Germania.

Filmul era japonez și în primele scene apăreau două adolescente. Una povestea ceva. Era vorba despre un băiețel care își petrecea vacanța în Kobe și care voia să iasă pe stradă să se joace cu prietenii săi, chiar la ora când la televizor se dădea programul său favorit. Așa că băiatul punea o casetă video și o lăsa pregătită să-i înregistreze programul și apoi ieșea pe stradă. Dar era o problemă și anume că băiețelul era din Tokio și în Tokio programul său se transmitea pe canalul 34, în timp ce la Kobe canalul 34 era gol, adică era un canal unde nu se vedea nimic, doar ecranul încețoșat.

Și când băiatul întors de pe stradă se așază în fața televizorului și pune caseta video, în loc de programul său favorit vede o femeie cu chipul alb care îi spune că va muri.

Și nimic mai mult.

Și atunci sună telefonul și băiatul răspunde și aude vocea aceleiași femei care îl întreabă dacă crede cumva că e vorba de o glumă. După o săptămână găsesc trupul băiețelului în grădină, mort.

Și asta îi povestea prima adolescentă celei de-a doua și la fiecare cuvânt pe care îl rostea părea că moare de râs. A doua adolescentă era vădit speriată. Însă prima adolescentă, cea care povestea, dădea impresia că dintr-un moment în altul o să înceapă să se tăvălească pe jos de râs.

Și atunci, și-a amintit Pelletier, Espinoza a spus că prima adolescentă era o psihopată de două parale și că a doua adolescentă era o toantă și că filmul acela ar fi putut fi bun dacă a doua adolescentă, în loc să se smiorcăie și să facă mutre și să ia o față de suferindă i-ar fi spus celei dintâi să tacă din gură. Și nu pe un ton blând și delicat, ci mai degrabă așa: „Taci, curvă împuțită, de ce râzi? Te excită să povestești istoria unui băiețel mort? Juisezi când povestești istoria unui băiețel mort, ciochistă de pule imaginare?“

Și lucruri de felul ăsta. Și Pelletier își amintea că Espinoza vorbise cu atâta vehemență, imitând chiar vocea și purtarea pe care trebuia s-o aibă cea de-a doua adolescentă în fața celei dintâi, încât el a crezut că cel mai potrivit era să închidă televizorul și să meargă la un bar cu spaniolul să bea un pahar înainte de a se retrage fiecare în camera lui. Își mai amintea și că atunci a simțit o simpatie față de Espinoza, o simpatie ce-i amintea adolescența, aventurile împărtășite cu curaj și după-amiezile de provincie.

În săptămâna aceea, telefonul fix al Lizei Norton suna de trei sau patru ori în fiecare după-amiază și telefonul mobil de două sau trei ori în fiecare dimineață.

Telefoanele erau de la Pelletier și Espinoza, și deși amândoi aveau grijă să le camufleze sub pretexte archimboldiene, acestea se terminau în mai puțin de un minut și apoi cei doi profesori începeau să vorbească în mod direct despre ceea ce doreau cu adevărat.

Pelletier vorbea despre colegii de la catedra de limbă germană și despre un tânăr profesor și poet elvețian care-l bătea la cap să i se aprobe o bursă, despre cerul Parisului (evocându-i pe Baudelaire, pe Verlaine, pe Banville), despre mașinile care pe înserat, cu farurile aprinse, se întorceau acasă. Espinoza vorbea despre biblioteca lui pe care o consulta în cea mai strictă singurătate, despre bătăile îndepărtate de tobe care se auzeau uneori și care veneau dintr-un apartament de pe aceeași stradă unde, credea el, stătea un grup de muzicanți africani, despre cartierele Madridului, Lavapiés, Malasaña, împrejurimile din zona Gran Vía pe unde te poți plimba la orice oră din noapte.

În zilele acelea, atât Espinoza cât și Pelletier au uitat cu desăvârșire de Morini. Doar Norton îl suna din când în când ca să vorbească aceleași lucruri dintotdeauna.

Morini, în felul lui, intrase într-o stare de invizibilitate totală.

Pelletier s-a obișnuit foarte repede să se ducă la Londra de câte ori avea chef, cu toate că trebuie subliniat faptul că, datorită apropierii și a mijloacelor de transport mai numeroase, lui îi era mai ușor s-o facă.

Aceste vizite durau doar o noapte. Pelletier ajungea pe la ora nouă și ceva, la zece se întâlnea cu Norton la un restaurant unde el, de la Paris, rezervase o masă, la ora unu noaptea erau deja în pat împreună.

Liz Norton era o amantă plină de pasiune, deși pasiunea ei avea un timp limitat. Fără prea multă imaginație, în timpul actului sexual participa cu dăruire la toate jocurile pe care i le sugera amantul ei, fără să se decidă sau să se deranjeze nicicum să aibă ea inițiativa. Durata acestor acte sexuale nu depășea de obicei trei ore, ceea ce uneori îl întrista pe Pelletier, care era dispus să fută până apărea prima geană de lumină.

După actul sexual, și asta îl frustra cel mai mult pe Pelletier, Norton prefera să vorbească despre subiecte academice în loc să analizeze cu franchețe ceea ce se năștea între ei. Pelletier se gândea că detașarea lui Norton este o formă foarte feminină de a se proteja. Ca să spargă gheața, într-o noapte s-a apucat să-i povestească aventurile lui sentimentale. Și-a făcut o listă lungă cu toate femeile pe care le cunoscuse și a prezentat-o privirii glaciale și dezinteresate a Lizei Norton. Ea n-a părut impresionată, nici n-a vrut să răspundă destăinuirii lui într-un mod asemănător.

Diminețile, după ce comanda un taxi, Pelletier se îmbrăca fără să facă zgomot ca să n-o trezească și pleca la aeroport. Înainte de-a ieși o privea câteva secunde, abandonată între cearșafuri, și uneori se simțea atât de plin de dragoste că ar fi

izbucnit în plâns chiar acolo.

După o oră, ceasul deșteptător al Lizei Norton începea să sune și ea se scula dintr-un salt. Făcea un duș, își punea apă la încălzit, bea un ceai cu lapte, își usca părul și apoi începea să-și inspecteze alene casa de parcă s-ar fi temut că vizitatorul nocturn i-ar fi putut lua ceva din obiectele de valoare. Salonul și dormitorul ei aproape întotdeauna deveneau un dezastru și asta o deranja. Strângea nerăbdătoare paharele folosite, vărsa scrumierele, strângea cearșafurile și punea altele curate, punea în bibliotecă la locul lor cărțile pe care Pelletier le scosese și le lăsase pe jos, punea la loc sticlele pe suportul lor de la bucătărie și apoi se îmbrăca și se ducea la universitate. Dacă avea vreo ședință cu colegii de la catedră, se ducea, dacă nu avea se închidea în bibliotecă, să lucreze sau să citească, până se făcea timpul să meargă la următoarea oră de clasă.

Într-o sâmbătă, Espinoza i-a spus că trebuie să vină la Madrid, că o invită el, că Madridul în acea perioadă a anului este orașul cel mai frumos din lume și că în afară de asta s-a deschis o expoziție retrospectivă a lui Bacon pe care nu o poate pierde.

— Vin mâine, i-a spus Norton, lucru la care Espinoza nu se aștepta, desigur, pentru că îi făcuse invitația mai mult sub impulsul unei dorințe decât crezând cu adevărat că ea o va accepta.

Este de prisos să spunem că certitudinea de a o vedea venind a doua zi la el acasă i-a produs lui Espinoza o stare de excitare și de nesiguranță crescândă. Au petrecut, cu toate acestea, o duminică minunată (Espinoza și-a dat toată silința să fie așa) și noaptea s-au culcat împreună în timp ce încercau să audă zgomotul tobelor de la vecini, fără succes, de parcă exact în ziua aceea grupul de muzicanți africani ar fi plecat în turneu prin alte orașe spaniole. Atât de multe lucruri voia s-o întrebe Espinoza, dar în momentul potrivit n-a întrebat-o nimic. Și nici n-a fost nevoie s-o facă. Norton i-a spus că e amanta lui Pelletier, deși nu acesta a fost cuvântul pe care l-a folosit, ci altul mai ambiguu, prietenă, sau poate a zis că era combinată cu el, sau ceva asemănător.

Espinoza ar fi vrut s-o întrebe de când sunt amanți, dar n-a făcut decât să ofteze. Norton a spus că ea are mulți prieteni, fără să explice dacă se referea la prieteni-prieteni sau la prieteni-amanți, că așa fusese de la șaisprezece ani, de când se culcase pentru prima dată cu un tip de treizeci și patru de ani, un muzicant ratat din Pottery Lane, și că ea așa vede lucrurile. Espinoza, care nu vorbise niciodată în germană despre dragoste (sau despre sex) cu o femeie, amândoi goi în pat, a vrut să știe cum vedea ea lucrurile, fiindcă nu o înțelesese prea bine, dar s-a limitat doar s-o aprobe.

Apoi a venit marea surpriză. Norton l-a privit în ochi și l-a întrebat dacă el crede că o cunoaște. Espinoza a spus că nu știe, poate că în unele aspecte da și că în altele

nu, dar că o respectă foarte mult și că o admiră pentru munca ei de cercetătoare și de critic a operei archimboldiene. Norton i-a spus că a fost măritată și că acum e divorțată.

— Niciodată n-aș fi crezut asta, i-a zis Espinoza.

— Uite că e adevărat, a spus Norton. Sunt o femeie divorțată.

După ce Liz Norton s-a întors la Londra, Espinoza a fost mai agitat decât în cele două zile cât a stat Norton la Madrid. Pe de o parte, întâlnirea se desfășurase în mod excelent, în privința asta nu avea nici o îndoială, în pat, mai ales, amândoi păreau că se înțeleg, erau o pereche potrivită, armonioasă, de parcă s-ar fi cunoscut dintotdeauna, dar când sexul se termina și Norton avea chef de vorbă totul se schimba, englezoaica intra într-o stare de hipnoză, ca și cum n-ar fi avut nici o prietenă cu care să vorbească, se gândea Espinoza, care în adâncul sufletului lui credea desigur că acel gen de destăinuiri nu erau făcute să le asculte un bărbat, ci o femeie. Norton vorbea despre perioadele de menstruație, de exemplu, vorbea despre lună și despre filmele în alb și negru ce se puteau transforma în orice moment în filme de groază ceea ce îl deprima foarte mult pe Espinoza, într-atât încât după terminarea destăinuirilor, trebuia să facă un efort supraomenesc ca să se îmbrace și să meargă să mănânce sau să se vadă cu prieteni, de braț cu Norton, fără să mai vorbim de problema Pelletier, la care dacă se gândea bine îl apuca groaza, și acum cine o să-i spună lui Pelletier că eu mă culc cu Liz? lucruri care îl dezorientau pe Espinoza și care, când era singur, îi provocau crampe la stomac și trebuia să meargă la closet, așa cum îi explicase Norton că i se întâmplă ei (dar de ce i-am permis să-mi vorbească despre asta!) când îl vedea pe fostul ei soț, un tip de un metru nouăzeci și un destin incert, un potențial sinucigaș sau un potențial ucigaș, probabil un delincvent fără importanță sau un huligan al cărui orizont cultural se reducea la cântecele populare pe care le cânta împreună cu prietenii lui din copilărie în vreun club, un prost care credea tot ce se spune la televizor și al cărui spirit minuscul și atrofiat era la fel ca al oricărui fundamentalist religios, în orice caz și vorbind deschis cel mai rău soț pe care și l-ar fi putut găsi o femeie.

Și, deși își propusese, ca să se liniștească, să nu mai facă nici un pas în acea legătură, după patru zile, când se mai liniștise, a sunat-o pe Norton și i-a spus că vrea s-o vadă. Norton l-a întrebat dacă la Londra sau la Madrid. Espinoza i-a spus că unde vrea ea. Norton a ales Madridul. Espinoza a simțit că e cel mai fericit bărbat de pe pământ.

Englezoaica a sosit într-o sâmbătă noaptea și a plecat duminică noaptea. Espinoza a dus-o cu mașina la Escorial și apoi au mers la un restaurant cu un spectacol flamenco. I s-a părut că Norton este fericită și s-a bucurat. În noaptea de sâmbătă spre duminică au făcut amor trei ore, după care Norton, în loc să înceapă să vorbească, așa cum făcuse în cealaltă ocazie, a spus că e epuizată și s-a culcat. În

ziua următoare, după duș, au făcut amor din nou și au plecat la Escorial. În timp ce se întorceau, Espinoza a întrebat-o dacă l-a văzut pe Pelletier. Norton a spus că l-a văzut, că Jean-Claude fusese la Londra.

— Ce face? a întrebat Espinoza.

— Bine, a spus Norton. I-am povestit istoria noastră.

Espinoza s-a enervat și și-a concentrat atenția la șosea.

— Și ce părere are ? a zis.

— Că e treaba mea, a spus Norton, dar că la un moment dat va trebui să mă hotărăsc.

Fără să facă vreun comentariu, Espinoza a admirat atitudinea francezului. Acest Pelletier se comporta ca un om cumsecade, și-a zis. Norton l-a întrebat atunci ce părere are el.

— Cam aceeași părere, a mințit Espinoza fără s-o privească.

Un timp au rămas tăcuți și apoi Norton a început să vorbească despre soțul ei. De astă dată grozăviile pe care i le-a povestit nu l-au mai impresionat nicicum pe Espinoza.

Pelletier l-a sunat la telefon pe Espinoza duminică seara, îndată după ce acesta o lăsase pe Norton la aeroport. A intrat direct în subiect. I-a spus că știe ceea ce Espinoza știa deja. Espinoza a spus că-i mulțumește că l-a sunat, și că, îl crede sau nu, în seara aceea se gândise să-l sune, dar că Pelletier i-a luat-o înainte. Pelletier i-a spus că-l crede.

— Și ce facem acum? a întrebat Espinoza.

— Să lăsăm timpul să decidă, i-a răspuns Pelletier.

Apoi au început să vorbească – și au râs o grămadă – de un congres foarte ciudat care avusese loc la Salonic și unde fusese invitat doar Morini.

La Salonic, Morini a prezentat niște simptome de infecție. Într-o dimineață s-a trezit în camera lui de hotel și n-a văzut nimic. Orbise. A intrat în panică pentru câteva clipe, dar după puțin timp a reușit să se controleze. A stat liniștit, întins în pat, încercând să adoarmă din nou. A început să se gândească la lucruri plăcute, a încercat cu câteva întâmplări din copilărie, cu câteva filme, cu figuri imobile, dar fără nici un rezultat. S-a ridicat în pat și pe pipăite și-a căutat scaunul cu rotile. L-a desfăcut și cu mai puțin efort decât ar fi crezut s-a așezat pe el. Apoi, foarte încet, a încercat să se orienteze spre singura fereastră din cameră, o fereastră care dădea într-un balcon de unde se putea vedea un deal pleșuv, de o culoare maro-gălbuie, și o clădire cu birouri deasupra căreia era o reclamă a unei firme imobiliare care oferea vile într-o zonă probabil aproape de Salonic.

Cartierul (încă neconstruit) se numea Rezidențial Apolo și cu o seară înainte Morini se uitase la reclamă de la balcon cu un pahar de whisky în mână, în timp ce aceasta se aprindea și se stingea. Când în sfârșit a ajuns la geam și a putut să-l

deschidă, a simțit că amețește și că o să leșine. În primul rând, s-a gândit să caute ușa și să ceară poate ajutor sau să se prăbușească în mijlocul holului. Apoi a hotărât că cel mai bine era să se întoarcă în pat. După o oră, lumina care intra pe fereastra deschisă și propria lui sudoare l-au trezit. A sunat la recepție și a întrebat dacă e vreun mesaj pentru el. I-au spus că nu. S-a dezbrăcat în pat și s-a așezat din nou în scaunul cu rotile, desfăcut deja, care se afla alături de el. I-a trebuit o jumătate de oră să-și facă un duș și să se îmbrace cu haine curate. După aceea a închis fereastra, fără să privească afară, și a ieșit din cameră ca să meargă la congres.

S-au întâlnit din nou toți patru la zilele de studiu dedicate literaturii germane contemporane care aveau loc la Salzburg în 1996. Espinoza și Pelletier păreau foarte fericiți. Norton, dimpotrivă, a venit deghizată în femeie de gheață, indiferentă la ofertele culturale și la frumusețea orașului. Morini a apărut încărcat cu cărți și hârtii pe care trebuia să le revizuiască, de parcă invitația salzburgheză l-ar fi prins într-unul din momentele sale dificile de muncă.

Pe toți patru i-au cazat la același hotel, pe Morini și pe Norton la etajul trei, în camerele 305 și respectiv 311. Pe Espinoza, la etajul cinci, în camera 509. Și pe Pelletier la etajul șase, în camera 602. Hotelul era literalmente ocupat de o orchestră germană și de un cor rusesc, iar pe holuri și pe scări se auzea tot timpul o larmă muzicală, de note înalte și joase, ca și cum cântăreții fredonau continuu uverturi sau de parcă o imuabilitate mintală (și muzicală) s-ar fi instalat în hotel. Fapt care pe Espinoza și Pelletier nu-i deranja câtuși de puțin, iar Morini părea că nu-l bagă în seamă, dar care pe Norton a făcut-o să spună că Salzburgul este un oraș de căcat dacă se întâmplă asemenea lucruri și altele pe care prefera să nu le spună.

E de la sine înțeles că nici Pelletier și nici Espinoza nu i-au făcut nici o vizită lui Norton în camera ei, dimpotrivă, Espinoza a fost o singură dată în cameră la Pelletier, iar Pelletier a fost de două ori la Espinoza, entuziasmați ca doi copii când au aflat știrea care s-a întins nu ca o dâră de pulbere, ci ca o bombă atomică, pe holuri și la reuniunile în *petit comité* a acelor zile, că Archimboldi era candidat anul acela la Premiul Nobel, fapt care pentru archimboldienii de pretutindeni era nu numai un motiv de o imensă bucurie, ci și un triumf și o revanșă. Până într-atât încât în Salzburg, mai precis la berăria *Taurul Roșu*, într-o seară când s-au închinat multe pahare, s-a semnat pacea între grupurile principale de cercetători archimboldieni, adică între grupul lui Pelletier și Espinoza și grupul lui Borchmeyer, Pohl și Schwarz, care începând de atunci au hotărât, respectându-și diferențele și metodele de interpretare, să-și unească eforturile și să nu-și mai pună piedici, ceea ce, exprimat în termeni practici, voia să spună că Pelletier n-o să mai refuze eseurile lui Schwarz la revistele unde el avea o anumită influență, și Schwarz nu va mai refuza lucrările lui Pelletier la publicațiile unde el, Schwarz, era considerat un Dumnezeu.

Morini, care nu împărtășea entuziasmul lui Pelletier și al lui Espinoza, a fost primul care a remarcat că până atunci Archimboldi nu luase niciodată, cel puțin din câte știa el, un premiu important în Germania, nici pe cel al librarilor, nici pe cel al criticilor, nici pe al cititorilor, nici pe al editorilor, presupunând că acesta din urmă exista, așa că era de așteptat, în limitele rezonabilului, ca, aflând că Archimboldi candidează la cel mai mare premiu de literatură din lume, compatrioții săi, chiar dacă o făceau doar ca măsură de prevedere, să îi ofere un premiu național sau un premiu testimonial sau un premiu onorific sau cel puțin un program de o oră la televizor, ceea ce nu s-a întâmplat și faptul i-a umplut de indignare pe archimboldieni (de astă dată uniți), care, în loc să se deprime din cauza disprețului cu care era tratat Archimboldi, și-au unit forțele, întărite datorită frustrării și stimulate de injustiția cu care un stat civilizat îl trata pe cel care era, după părerea lor, nu doar cel mai bun scriitor german în viață, ci și cel mai mare scriitor european în viață, ceea ce a produs o avalanșă de lucrări despre opera lui Archimboldi și chiar despre Archimboldi (despre care se știa foarte puțin, ca să nu spunem că nu se știa nimic), fapt care la rândul său a produs un număr mare de cititori, majoritatea captivați nu de opera neamțului, ci de viața sau de ne-viața acestui bizar scriitor, care la rândul lor au creat un curent transmis din gură în gură, care a făcut să crească considerabil vânzările în Germania (fenomen la care a contribuit prezența lui Dieter Hellfeld, ultima achiziție a grupului Schwarz, Borchmeyer și Pohl), fapt care la rândul lui a dat un impuls traducerilor și reeditării traducerilor mai vechi, ceea ce n-a făcut din opera lui Archimboldi un bestseller, dar a ajutat-o să ajungă, timp de două săptămâni, pe locul al nouălea între cele zece opere de ficțiune mai vândute în Italia, și pe locul al doisprezecelea, în același interval de două săptămâni, între cele douăzeci de opere de ficțiune mai vândute din Franța, și deși în Spania n-a fost niciodată pe lista aceasta, a fost o editură care a cumpărat drepturile puținelor romane pe care încă le mai aveau alte edituri spaniole și drepturile tuturor cărților netraduse în spaniolă, și a inaugurat în felul acesta un gen de Bibliotecă Archimboldi, și n-a fost o afacere proastă.

În Insulele Britanice, ca să spunem tot, Archimboldi a continuat să fie un autor cu un pronunțat caracter minoritar.

În zilele acelea de fervoare, Pelletier a găsit un text scris de șvabul pe care avuseseră plăcerea să-l cunoască la Amsterdam. În text, șvabul reproducea în esență ceea ce le povestise despre vizita lui Archimboldi în satul frizon și despre cina care a urmat apoi cu doamna care călătorise la Buenos Aires. Textul se publicase în *Ziarul de dimineață din Reutlingen* și conținea o variantă; în aceasta șvabul reproducea un dialog cu o notă de umor sardonic între doamnă și Archimboldi. Ea a început să-l întrebe de unde este. Archimboldi i-a răspuns că este prusac. Doamna l-a întrebat dacă numele său face parte din nobilimea rurală

prusiană. Archimboldi i-a răspuns că e foarte posibil. Doamna a murmurat atunci numele de Benno von Archimboldi, de parcă ar fi mușcat o monedă de aur ca să vadă dacă este autentică. După care a spus că nu i se pare cunoscut și a menționat în treacăt alte nume, pentru eventualitatea că Archimboldi le cunoștea. El a spus că nu, că din Prusia cunoscuse doar pădurile.

— Și totuși numele dumneavoastră este de origine italiană, a spus doamna.

— Francez, a răspuns Archimboldi, de hughenoți.

Auzind răspunsul acesta, doamna a început să râdă. Pe vremuri fusese foarte frumoasă, spunea șvabul. Chiar și atunci, în penumbra tavernei, părea frumoasă, cu toate că atunci când râdea i se mișca placa din gură și trebuia să și-o aranjeze din nou cu mâna. Și totuși, acest gest, făcut de ea, nu era lipsit de eleganță. Doamna se comporta cu pescarii și cu țăranii într-un mod foarte natural care trezea doar respect și dragoste. Rămăsese văduvă cu mult timp în urmă. Uneori ieșea la plimbare călare pe dune. Alteori se pierdea pe drumurile din apropiere bătute de vântul dinspre Marea Nordului.

Când Pelletier a comentat articolul șvabului cu cei trei prieteni, într-o dimineață în timp ce își luau micul dejun la hotel înainte de a ieși pe stradă la Salzburg, deosebirea de păreri și interpretări a fost considerabilă.

După părerea lui Espinoza și a lui Pelletier, șvabul fusese probabil amantul doamnei pe vremea când Archimboldi și-a ținut conferința. După părerea lui Norton, șvabul avea o versiune diferită a întâmplării în funcție de starea lui de spirit și de cei care-l ascultau și era foarte posibil ca nici măcar el să nu își mai aducă aminte cu adevărat ce s-a spus și ce s-a întâmplat în acea ocazie memorabilă. După părerea lui Morini, șvabul era, în chip înspăimântător, sosia lui Archimboldi, fratele său geamăn, imaginea pe care timpul și hazardul o transformă în negativul unei fotografii developate, al unei fotografii care încetul cu încetul se face tot mai mare, mai puternică, de o greutate asfixiantă, fără însă să-și piardă legăturile cu negativul ei (care suferă un proces invers), dar care în esență este la fel cu fotografia developată; amândoi tineri în anii de teroare și barbarie hitleristă, amândoi veterani din al Doilea Război Mondial, amândoi scriitori, amândoi cetățeni ai unei țări în stare de faliment, doi nenorociți plutind în derivă în momentul în care se întâlnesc și (într-un fel înspăimântător) se recunosc, Archimboldi un scriitor mort de foame, iar șvabul un „promotor cultural“ într-un sat unde fără îndoială cea mai puțin importantă era cultura.

E posibil, chiar, să ajungi să te gândești că șvabul ăsta mizerabil și (de ce nu) demn de dispreț ar fi în realitate Archimboldi? Întrebarea n-a pus-o Morini, ci Norton. Iar răspunsul a fost negativ, căci șvabul, dintru început, era mic de statură și avea o constituție delicată, ceea ce nu corespundea câtuși de puțin cu trăsăturile fizice ale lui Archimboldi. Mult mai verosimilă era explicația lui Pelletier și a lui

Espinoza. Șvabul, amant al doamnei feudale, deși ea ar fi putut să-i fie bunică. Șvabul se ducea în fiecare după-amiază acasă la doamna care călătorise la Buenos Aires, umplându-și burta cu mezeluri reci și fursecuri și ceai. Șvabul care-i făcea masaj pe spate văduvei fostului căpitan de cavalerie, în timp ce dincolo de geamurile ferestrei se învârtejea ploaia, o ploaie frizonă și tristă de te-apuca plânsul și, deși nu-l făcea să plângă pe șvab, cu siguranță îl făcea să pălească, îl făcea să pălească și îl atrăgea spre fereastra cea mai apropiată unde rămânea privind ce era dincolo de perdeaua de ploaie turbată, până când doamna îl chema, urgent, și șvabul se întorcea cu spatele la fereastră, fără să știe de ce se apropiase de ea, fără să știe ce spera să găsească, și exact în clipa când nu mai era nimeni la fereastră și în fundul camerei pâlpâia doar o lampă cu abajur colorată, apărea.

Așa că în general zilele la Salzburg au fost plăcute și cu toate că în acel an Archimboldi n-a luat Premiul Nobel, viața celor patru prieteni ai noștri a continuat să alunece sau să curgă pe râul calm al catedrelor de limbă germană de la universitățile europene, nu fără să înregistreze vreo tresărire de spaimă, care până la urmă adăuga un grăunte de piper, un pic de muștar, un dram de oțet la viețile lor în aparență ordonate, sau care văzute din afară așa păreau, deși fiecare dintre ei, ca orice om, își ducea crucea, o cruce curioasă, fantomatică și fosforescentă în cazul lui Norton, care nu numai o dată, și uneori frizând prostul gust, se referea la fostul ei soț ca la o amenințare latentă, punându-i în spate vicii și defecte ce păreau proprii unui monstru, un monstru foarte violent, dar care niciodată nu apărea, pur și simplu vorbărie și nici o acțiune, deși, cu discursul ei, Norton contribuia la materializarea acestei ființe pe care nici Espinoza, nici Pelletier nu o văzuseră vreodată, ca și cum fostul soț al lui Norton ar fi existat doar în visele ei, până când francezul, mai perspicace decât spaniolul, a înțeles că această vorbărie inconștientă, această adresare de injurii interminabile erau mai ales urmarea dorinței lui Norton de a se pedepsi, rușinată poate că se îndrăgostise și se măritase cu un asemenea imbecil. Firește că Pelletier greșea.

În zilele acelea Pelletier și Espinoza, îngrijorați de starea actuală a amantei lor comune, au avut două lungi conversații telefonice.

Prima dată a sunat francezul și conversația a durat o oră și un sfert. A doua oară Espinoza, după trei zile, și a durat două ore și un sfert. Când vorbeau deja de o oră și jumătate, Pelletier i-a spus să închidă, că o să-l coste foarte mult, și că o să-l sune el imediat, dar spaniolul s-a opus în mod categoric.

Prima conversație, când a sunat Pelletier, a început într-un fel greoi, cu toate că Espinoza aștepta telefonul acela, de parcă ambii hotărâseră să-și spună ceea ce mai devreme sau mai târziu tot trebuiau să-și spună. Primele douăzeci de minute au avut un ton tragic, în care cuvântul destin a fost folosit de zece ori și cuvântul prietenie de douăzeci și patru de ori. Numele Lizei Norton s-a pronunțat de cincizeci

de ori, de nouă ori în van. Cuvântul Paris s-a spus în zece momente. Madrid, în opt. Cuvântul dragoste s-a pronunțat de două ori, fiecare dintre ei o dată. Cuvântul oroare s-a pronunțat de șase ori și cuvântul fericire o singură dată (l-a folosit Espinoza). Cuvântul rezolvare s-a rostit în douăsprezece ocazii. Cuvântul solipsism în șapte. Cuvântul eufemism în zece. Cuvântul categorie, la singular și la plural, în nouă. Cuvântul structuralism o dată (Pelletier). Termenul literatură nord-americană în trei ocazii. Cuvintele cină, cinăm și mic dejun și sandvici în nouăsprezece. Cuvintele ochi și mâini și plete în paisprezece. Apoi conversația a devenit mai fluidă. Pelletier i-a spus un banc în nemțește lui Espinoza și acesta a râs. Espinoza i-a spus un banc în nemțește lui Pelletier și acesta de asemenea a râs. De fapt, amândoi râdeau învăluiți de unde sau de ce-o fi fost ceea ce unea vocile și auzurile lor de-a lungul câmpiilor întunecoase și vântului și zăpezii din Pirinei și râurilor și șoselelor goale și respectivelor și interminabilelor suburbii care înconjoară Parisul și Madridul.

A doua conversație, cu totul mai relaxată decât cea dintâi, a fost o conversație prietenească în care au încercat să lămurească orice neînțelegere rămasă între ei, fără să devină însă o conversație cu caracter tehnic sau logistic, dimpotrivă, în acea conversație au abordat aspecte care o priveau doar tangențial pe Norton, subiecte care nu aveau nici o legătură cu oscilațiile sentimentelor, subiecte în care intrai ușor și din care ieșeai fără nici o dificultate ca să reiei subiectul principal, Liz Norton, pe care amândoi au identificat-o, aproape la sfârșitul celei de-a doua conversații, nu ca pe o erinie care a pus capăt prieteniei lor, femeia îndoliată cu aripile însângerate, nu ca pe Hecate, care a început să aibă grijă de copii ca o fată *au pair*[4] și a sfârșit învățând vrăjitoria și transformându-se în animal, ci ca pe un înger care a întărit acea prietenie, făcându-i să descopere ceea ce bănuiau, și considerau de la sine înțeles, dar de care nu erau siguri pe deplin, adică faptul că sunt ființe civilizate, că sunt ființe capabile să încerce sentimente nobile, că nu sunt două brute cufundate în rutina și în munca ordonată și sedentară a abjecției, ba dimpotrivă, Pelletier și Espinoza au descoperit în noaptea aceea că sunt generoși, și atât de generoși au descoperit că sunt că dacă ar fi fost împreună ar fi ieșit să sărbătorească acest lucru, uluiți de strălucirea propriei lor virtuți, o strălucire care în mod sigur nu durează mult (căci orice virtute, în afara timpului scurt cât este recunoscută, nu are strălucire și trăiește într-o cavernă întunecoasă înconjurată de alți locuitori, unii foarte periculoși) și pe care neputând s-o sărbătorească printr-o petrecere au încheiat-o cu o promisiune tacită de prietenie eternă și, după ce au închis respectivele lor telefoane, au pecetluit-o, fiecare în apartamentul lui ticsit cu cărți, bând cu o supremă încetineală un whisky și privind noaptea de la ferestrele lor, poate în căutarea, deși fără să știe, a ceea ce șvabul căutase dincolo de fereastra văduvei și nu găsise.

Morini a fost ultimul care a aflat, cum nici nu putea fi altfel, cu toate că în cazul lui Morini matematica sentimentală nu prea funcționa.

Înainte ca Norton să se culce prima dată cu Pelletier, Morini întrevăzuse această posibilitate. Nu din felul în care Pelletier se comporta față de Norton, ci datorită indiferenței acesteia, o indiferență imprecisă, pe care Baudelaire ar fi numit-o *spleen* și căreia Nerval i-ar fi spus melancolie, și care o punea pe englezoaică într-o dispoziție excelentă pentru a începe o relație intimă cu oricine.

Relația cu Espinoza, desigur, n-a prevăzut-o. Când Norton l-a sunat la telefon și i-a povestit că se combinase cu ei, Morini a rămas surprins (cu toate că nu l-ar fi surprins ca Norton să-i fi spus că era combinată cu Pelletier și cu un coleg de la universitate din Londra și chiar cu un student), dar a disimulat cu abilitate. Apoi a încercat să se gândească la altceva, dar n-a putut.

A întrebat-o pe Norton dacă e fericită. Norton i-a răspuns că da. I-a spus că a primit un e-mail de la Borchmeyer cu noutăți. Norton nu părea prea interesată. A întrebat-o dacă știe ceva de soțul ei.

— Fostul soț, a spus Norton.

Nu, nu știa nimic, deși o sunase o veche prietenă ca să-i spună că fostul ei soț trăia cu o altă veche prietenă. A întrebat-o dacă fusese foarte prietenă cu ea. Norton n-a înțeles întrebarea.

— Cine să fi fost foarte prietenă?

— Cea care acum trăiește cu fostul tău soț, a spus Morini.

— Nu trăiește cu el, îl întreține, e o diferență.

— Ah, a spus Morini, și a încercat să schimbe subiectul, dar nu i-a venit nici o idee.

Poate dacă i-aș vorbi de boala mea, s-a gândit cu răutate. Dar asta n-aș face-o niciodată.

Dintre cei patru, Morini a fost primul care a citit, cam în aceleași zile, o știre despre asasinatele din Sonora, care apăruse în ziarul *Il Manifesto,* semnată de o ziaristă italiană care se dusese în Mexic să scrie articole despre gherila zapatistă. Știrea i s-a părut oribilă. Și în Italia erau asasini în serie, dar rareori depășeau cifra de zece victime, în timp ce în Sonora cifra depășea cu mult o sută.

Apoi s-a gândit la ziarista de la *Il Manifesto* și i s-a părut ciudat că se dusese la Chiapas, care era în capătul cel mai de sud al țării și că până la urmă scrisese despre evenimentele din Sonora, care, dacă nu îl înșelau cunoștințele sale geografice, se afla în nord, în nord-vest, la granița cu Statele Unite. Și-a imaginat-o călătorind în autobuz, o bună bucată din regiunea México, DF până la pământurile deșertice din nord. Și-a imaginat-o obosită după ce stătuse o săptămână în pădurile din Chiapas. Și-a imaginat-o vorbind cu comandantul revoluționar Marcos. Și-a imaginat-o în capitala Mexicului. Acolo cineva i-o fi povestit ce se întâmpla în Sonora. Și ea, în loc

să ia primul avion spre Italia, a hotărât să-și ia un bilet de autobuz și să se îmbarce într-o lungă călătorie spre Sonora. Pentru o clipă, Morini a simțit dorința nestăvilită de a face acea călătorie împreună cu ziarista.

M-aș îndrăgosti de ea până la moarte, s-a gândit. După o oră uitase cu desăvârșire toată întâmplarea.

După puțin timp a primit un e-mail de la Norton. I s-a părut ciudat că Norton îi scrie și nu îl sună la telefon. După ce a citit mesajul, totuși, a înțeles că Norton simțea nevoia să-și exprime gândurile în modul cel mai adecvat posibil și că din cauza asta preferase să-i scrie. În mesaj îi cerea iertare pentru ceea ce numea egoismul ei, un egoism ce se manifesta în autocontemplarea nenorocirilor ei reale sau imaginare. Apoi îi spunea că a terminat, în sfârșit!, procesul pe care încă îl mai avea cu fostul ei soț. Norii negri dispăruseră din viața ei. Acum dorea să fie fericită și să cânte (*sic*). De asemenea spunea că probabil până săptămâna trecută încă îl iubea și că acum putea spune că partea asta din istoria ei a rămas definitiv în urmă. Cu un entuziasm reînnoit mă concentrez din nou asupra lucrului și asupra acelor nimicuri cotidiene care-i fac fericiți pe oameni, afirma Norton. Și mai zicea: vreau să fii tu, răbdătorul meu Piero, primul care să știe asta.

Morini a recitit mesajul de trei ori. Descurajat, s-a gândit că Norton greșea când spunea că dragostea ei și fostul ei soț și tot ce trăise cu el rămâneau în urmă. Nimic nu rămâne în urmă.

Pelletier și Espinoza, dimpotrivă, nu primiseră nici o destăinuire în sensul acesta. Pelletier a simțit ceva ce n-a simțit Espinoza. Deplasările de la Londra la Paris erau mai frecvente decât cele de la Paris la Londra. Și o dată la fiecare două vizite, Norton apărea cu un cadou, o carte de eseistică, un album de artă, cataloage ale unor expoziții pe care el nu le va vedea niciodată, chiar și o cămașă și o batistă, ceva inedit până atunci.

În rest, totul a rămas la fel. Făceau amor, ieșeau să mănânce seara, comentau ultimele noutăți în legătură cu Archimboldi, nu vorbeau niciodată despre viitorul lor ca pereche, de fiecare dată când apărea Espinoza în conversație (și apărea destul de des) tonul lor era strict imparțial, discret și, mai ales, prietenos. În unele nopți chiar, adormeau unul în brațele celuilalt fără să facă amor, ceea ce Pelletier era sigur că nu făcea cu Espinoza. Și greșea, căci legătura dintre Norton și spaniol era o copie fidelă a celei pe care o avea cu francezul.

Se deosebea mâncarea, mai bună la Paris, se deosebeau ambianța și decorurile, mai moderne în Paris, și se deosebea limba, deoarece cu Espinoza vorbea mai ales în germană și cu Pelletier mai ales în engleză, dar în linii generale erau mai multe asemănări decât diferențe. Bineînțeles, și cu Espinoza au fost nopți fără sex.

Dacă prietena ei cea mai intimă (pe care n-o avea) ar fi întrebat-o pe Norton cu care dintre cei doi se simțea mai bine la pat, n-ar fi știut ce să răspundă.

Uneori credea că Pelletier este un amant mai experimentat. Alteori credea că este Espinoza. Văzută problema din afară, să zicem dintr-un cadru strict academic, se putea spune că Pelletier avea o bibliografie mai vastă decât Espinoza, care în aceste competiții se încredea mai mult în instinct decât în intelect, și care avea dezavantajul că este spaniol, adică făcea parte dintr-o cultură care de multe ori confunda erotismul cu scatologia și pornografia cu coprofagia, greșeală ce se făcea simțită (prin absență) în biblioteca mintală a lui Espinoza, care îl citise pentru prima dată pe Marchizul de Sade doar ca să verifice (și să respingă) un articol al lui Pohl unde acesta vedea legături între *Justine* și *Filosofia în budoar* și un roman din anii cincizeci de Archimboldi.

În schimb, Pelletier îl citise pe divinul marchiz la șaisprezece ani și la optsprezece ani făcuse un *ménage à trois* cu două colege de facultate și pasiunea sa din adolescență pentru comicsuri erotice se transformase într-o adultă și rezonabilă și cumpătată pasiune de a colecționa opere literare libertine din secolele al XVII-lea și al XVIII-lea. Vorbind în termeni metaforici: Mnemosina, zeița mamă a nouă muze, era mai aproape de francez decât de spaniol. Vorbind pe șleau: Pelletier putea să facă amor șase ore (fără să ejaculeze) datorită bibliografiei sale, în timp ce Espinoza putea s-o facă (ejaculând de două ori, și uneori de trei ori, și terminând mort pe jumătate) datorită spiritului său, datorită forței sale.

Și, cum i-am amintit pe greci, nu e de prisos să spunem că Espinoza și Pelletier se credeau (și în felul lor pervers erau) asemănători lui Ulise și că amândoi îl priveau pe Morini de parcă italianul ar fi fost Euriloh, prietenul fidel despre care se povestesc în *Odiseea* două isprăvi cu caracter diferit. Prima se referă la grija lui de a nu se transforma în porc, adică se referă la conștiința lui solitară și individualistă, la șovăiala lui metodică, la rezerva lui de marinar bătrân. A doua, în schimb, povestește o aventură profană și sacrilegă, cea a vacilor lui Zeus sau a altor zei puternici, care pășteau liniștite în insula Soarelui, ceea ce a trezit grozava poftă a lui Euriloh, care, cu cuvinte înțelepte, și-a tentat prietenii să le omoare și cu toții au făcut un festin, iar asta l-a supărat peste măsură pe Zeus sau pe oricare alt zeu, care l-a blestemat pe Euriloh, fiindcă își dădea aere de învățat sau de ateu sau de prometeic, așa că zeul în cauză s-a simțit mai deranjat de atitudinea, de dialectica foamei lui Euriloh decât de faptul în sine că i-a mâncat vacile, și din cauza asta, adică din cauza festinului, corabia lui Euriloh a naufragiat și au murit toți marinarii, ceea ce Pelletier și Espinoza credeau că o să i se întâmple lui Morini, nu într-un fel conștient, bineînțeles, ci sub formă de certitudine incoerentă sau de intuiție, sub forma unui gând negru microscopic, sau de simbol microscopic care zvâcnea într-o zonă neagră și microscopică a sufletului celor doi prieteni.

Pe la sfârșitul anului 1996, Morini a avut un coșmar. A visat că Norton se arunca într-o piscină în timp ce Pelletier, Espinoza și el jucau o partidă de cărți la o masă de

piatră. Pelletier și Espinoza stăteau cu spatele la piscină, care la început părea a fi piscina unui hotel, obișnuit și normal. În timp ce jucau, Morini se uita la celelalte mese, la umbrelele de soare, la șezlongurile care se aliniau de o parte și de alta. Mai încolo era un parc cu tufe de culoare verde-închis, strălucitoare, de parcă abia plouase. Încet, încet, lumea s-a retras de acolo, dispărând pe ușile care dădeau într-un spațiu liber și făceau legătura cu barul și cu camerele sau micile apartamente ale clădirii, apartamente pe care Morini și le imagina având o cameră dublă cu bucătărie americană și baie. După un timp nu mai rămăsese nimeni afară și nici măcar nu mai mișunau chelnerii plictisiți pe care îi văzuse înainte. Pelletier și Espinoza continuau să joace concentrați. Alături de Pelletier a văzut o grămadă de fise de cazinou, în afară de monede din diferite țări, de unde a presupus că acesta câștiga. Espinoza totuși nu avea figura unuia care să se lase învins. În momentul acela Morini s-a uitat la cărțile lui și și-a dat seama că nu putea face nimic. A decartat și a cerut patru cărți, pe care le-a lăsat pe masă cu fața în jos, fără să se uite la ele, și a pus, nu fără greutate, scaunul său cu rotile în mișcare. Pelletier și Espinoza nici măcar nu l-au întrebat unde se duce. A împins scaunul cu rotile până la marginea piscinei. Doar atunci și-a dat seama cât era de mare. În lățime măsura probabil cel puțin trei sute de metri, iar ca lungime depășea, a socotit Morini, trei kilometri. Apa sa era întunecată și pe alocuri a putut să observe pete uleioase, ca acelea ce se văd în porturi. Nici urmă de Norton. Morini a scos un strigăt.

— Liz.

I s-a părut că vede în celălalt capăt al piscinei o umbră, și și-a îndreptat scaunul cu rotile într-acolo. Distanța era mare. S-a întors o dată și a privit în urmă și nu i-a mai văzut nici pe Pelletier, nici pe Espinoza. Acea parte a terasei se acoperise de ceață. A continuat să înainteze. Apa din piscină părea că se ridică pe margini, ca și cum pe undeva începea să se formeze o furtună sau ceva mai rău, deși pe unde înainta Morini totul era calm și liniștit și nimic nu prevestea începutul furtunii. Puțin după aceea ceața l-a învăluit pe Morini. La început a încercat să meargă mai departe, dar apoi și-a dat seama că risca să cadă cu scaunul cu rotile în piscină și a preferat să nu o facă. Când ochii i s-au acomodat cu ceața, a văzut o stâncă, un fel de recif negru și irizat care se înălța din piscină. Nu i s-a părut ciudat. S-a apropiat de marginea piscinei și a strigat-o din nou pe Liz, de data asta temându-se că nu o va mai vedea niciodată. Ar fi fost de ajuns o ușoară mișcare a roților ca să cadă înăuntru. Atunci și-a dat seama că piscina se golise și că era enorm de adâncă, de parcă la picioarele lui s-ar fi deschis un hău de dale negre mucegăite din cauza apei. În adânc a observat o siluetă de femeie (cu toate că nu era sigur) care se îndrepta spre marginea stâncii. Morini se pregătea să strige din nou și să-i facă semn când a simțit că în spatele lui e cineva. Într-o clipă a fost sigur de două lucruri: era vorba de o ființă periculoasă, iar ființa periculoasă voia ca Morini să se întoarcă să-l vadă la față. Cu grijă, a dat înapoi și a continuat să meargă pe marginea piscinei, încercând

să nu-l privească pe cel care îl urmărea și căutând scara care eventual îl putea duce până la fund. Dar bineînțeles că scara, despre care logica îi spunea că ar fi trebuit să fie în vreun colț, nu apărea nicicum și, după ce s-a deplasat câțiva metri, s-a oprit și s-a întors și s-a înfruntat cu chipul necunoscutului, stăpânindu-și frica, o frică ce-i hrănea tot mai mult siguranța că știe cine e persoana care îl urmărește și care emana acel iz de răutate pe care Morini abia îl putea suporta. În ceață a apărut atunci chipul Lizei Norton. O Norton mai tânără, probabil de douăzeci de ani sau mai puțin, care se uita la el cu o fixitate și o seriozitate ce l-au obligat pe Morini să-și mute privirea. Cine era persoana care umbla aiurea pe fundul piscinei? Morini o mai putea vedea încă, o pată micuță care se pregătea să escaladeze stânca transformată acum într-un munte, și vederea ei atât de îndepărtată îi umplea ochii de lacrimi și-i producea o tristețe profundă și de nesuportat de parcă ar fi văzut prima lui dragoste zbătându-se într-un labirint. Sau de parcă s-ar fi văzut pe el însuși, cu niște picioare normale, dar pierdut într-un urcuș în mod iremediabil zadarnic. Totodată, și nu putea să evite asta, și era bine că nu evita, se gândea că totul părea un tablou de Gustave Moreau sau unul de Odilon Redon. Atunci s-a uitat din nou la Norton și aceasta i-a spus:

— Nu există cale de întoarcere.

Fraza nu o auzea cu urechile, ci direct în creier. Norton a căpătat puteri telepatice, s-a gândit Morini. Nu este rea, este bună. Nu este răutate ceea ce am presimțit, ci telepatie, își spunea ca să schimbe cursul unui vis pe care în adâncul său îl știa nemișcat și fatal. Atunci englezoaica a repetat, în germană, nu există cale de întoarcere. Și în mod paradoxal, i-a întors spatele și s-a îndepărtat în direcția opusă piscinei, și s-a pierdut într-o pădure ce abia se desena în ceață, o pădure din care se desprindea o strălucire roșie și Norton se pierdea în acea strălucire.

După o săptămână, după ce a interpretat visul în patru feluri diferite, Morini s-a dus la Londra. Hotărârea de a face această călătorie ieșea complet din rutina lui obișnuită, aceea de a călători doar la congrese și întâlniri, când biletele de avion și hotelul erau plătite de organizatori. Acum, dimpotrivă, nu avea nici un motiv profesional și atât hotelul cât și drumul le-a plătit din buzunarul lui. Nici măcar nu se putea spune că se ducea chemat în ajutor de Liz Norton. Vorbise cu ea doar cu patru zile înainte și îi spusese că dorește să vină la Londra, un oraș pe care nu-l mai văzuse de multă vreme.

Norton a fost încântată de idee și s-a oferit să-l găzduiască, dar Morini a mințit că și-a făcut deja rezervare la un hotel. Când a ajuns la aeroportul Gatwick, Norton îl aștepta. În ziua aceea au luat micul dejun împreună, într-un restaurant din apropierea hotelului unde stătea Morini, iar seara au mâncat la Norton acasă. În timpul cinei, fadă, dar lăudată din politețe de Morini, au vorbit despre Archimboldi, despre prestigiul în creștere al acestuia și despre nenumăratele lacune care trebuiau

lămurite, dar apoi, la desert, conversația a luat un făgaș mai personal, mai propice amintirilor, și până la trei dimineața, până când Norton a chemat un taxi la telefon și l-a ajutat pe Morini să coboare cu vechiul ascensor și apoi o scară cu șase trepte, totul a fost, după cum a recapitulat italianul, mult mai plăcut decât se aștepta.

De la micul dejun până la cină Morini a stat singur, la început neîndrăznind să iasă din cameră, cu toate că apoi, plictisindu-se, s-a hotărât să facă o plimbare care s-a prelungit până la Hyde Park, unde a umblat aiurea, cufundat în gândurile sale, fără să se uite nici să vadă pe nimeni. Unii îl priveau curioși pentru că nu mai văzuseră niciodată un paralitic mergând atât de hotărât și de repede. Când în sfârșit s-a oprit, a văzut în fața lui o așa-numită Grădină italiană, care nu i s-a părut nicicum italiană, cu toate că cine știe, și-a spus, uneori treci în grabă fără să iei în seamă ceea ce ai mereu în fața ochilor.

Ca să-și recupereze forțele și-a scos o carte din buzunar și a început să citească. După câteva clipe a auzit că îl salută cineva și apoi zgomotul pe care îl face un corp voluminos când se lasă să cadă pe o bancă de lemn. A răspuns la salut. Necunoscutul avea un păr blond pai și nespălat și cântărea probabil cel puțin o sută zece kilograme. S-au privit un moment și necunoscutul l-a întrebat dacă este străin. Morini i-a spus că e italian. Necunoscutul a vrut să știe dacă locuiește la Londra și apoi titlul cărții pe care o citea. Morini i-a răspuns că nu locuiește la Londra și că titlul cărții este *Il libro di cucina di Juana Inés de la Cruz*, de Angelo Morino și că e în italiană bineînțeles, deși e vorba despre o călugăriță mexicană. Despre viața și unele rețete de bucătărie ale călugăriței.

— Și acestei călugărițe mexicane îi plăcea să gătească? l-a întrebat necunoscutul.

— Într-un fel da, deși scria și poezii, a spus Morini.

— N-am încredere în călugărițe, i-a zis necunoscutul.

— Dar această călugăriță a fost o mare poetă, a spus Morini.

— N-am încredere în oamenii care mănâncă după rețetele dintr-o carte, a spus necunoscutul de parcă nu l-ar fi auzit.

— Și în cine aveți încredere dumneavoastră? l-a întrebat Morini.

— În oamenii care mănâncă atunci când le e foame, bănuiesc, a spus necunoscutul.

Apoi a început să-i spună că el, cu mult timp în urmă, a lucrat într-o întreprindere ce fabrica cești, doar cești, din cele normale și din cele pe care e scris un slogan sau un text sau o glumă, ca de exemplu: *Ha, ha, ha, este ora cafelei-break* sau *Tata o iubește pe mama* sau *Ultima pe ziua de azi sau din viață*, niște cești cu texte de prost gust, și că într-o zi, desigur datorită cererii, s-a schimbat total textul de pe cești și au început să pună desene alături de text, desene necolorate la început, apoi datorită succesului acestei inițiative, desene colorate, de natură umoristică, dar și sexuală.

— Mi-au mărit și salariul, a spus necunoscutul. În Italia sunt cești din astea? a

spus apoi.

— Sunt, i-a răspuns Morini, unele cu texte în engleză și altele cu texte în italiană.

— Bun, totul mergea ca pe roate, a spus necunoscutul. Muncitorii lucrau cu mai multă plăcere. Responsabilii lucrau și ei cu mai multă plăcere și șeful era fericit. Dar după vreo două luni după ce au început să se fabrice aceste cești eu mi-am dat seama că fericirea mea era artificială. Mă simțeam fericit pentru că îi vedeam pe ceilalți fericiți și pentru că știam că trebuie să mă simt fericit, dar în realitate nu eram fericit. Dimpotrivă: mă simțeam mai nefericit decât înainte de a-mi mări salariul. M-am gândit că treceam printr-o perioadă mai proastă și am încercat să nu mă mai gândesc la asta, dar după trei luni n-am mai putut să mă prefac că nu se întâmpla nimic. Nu mai aveam umor, devenisem mai violent decât înainte, mă supăram din orice prostie, am început să beau. Așa că am luat taurul de coarne și până la urmă mi-am dat seama că nu-mi plăcea să fac un anumit tip de cești. Vă asigur că noaptea suferam ca un sclav. Credeam că o să înnebunesc și că nu știam nici ce fac, nici ce gândesc. Încă mă mai înfricoșează unele gânduri pe care le aveam atunci. Într-o zi am avut o discuție cu un șef. I-am spus că mă săturasem să fabric ceștile alea idioate. Tipul era un om de treabă, îl chema Andy și mereu încerca să stea de vorbă cu muncitorii. M-a întrebat dacă prefer să fac ceștile pe care le făceam înainte. Asta da, i-am spus. Vorbești serios, Dick? mi-a spus el. Foarte serios, i-am răspuns. Îți este mai greu să lucrezi la ceștile noi? Într-un anumit fel, i-am spus, lucrul este același, dar înainte ceștile astea idioate nu mă răneau cum mă rănesc acum. Ce vrei să spui? m-a întrebat Andy. Că înainte curvele astea de cești nu mă răneau și că acum mă distrug pe dinăuntru. Și cu ce dracu' sunt mai diferite în afară de faptul că sunt mai moderne? a spus Andy. Tocmai de-asta, i-am răspuns, înainte ceștile nu erau așa de moderne și cu toate că intenția lor era să mă rănească nu reușeau s-o facă, nu simțeam înțepăturile lor, în schimb acum curvele astea de cești par samurai înarmați cu acele groaznice spade de samurai și simt că înnebunesc. În sfârșit, a fost o conversație lungă, a spus necunoscutul. Șeful m-a ascultat, dar n-a înțeles nici un cuvânt. În ziua următoare am cerut să mi se facă lichidarea și am plecat de la fabrica aceea. N-am mai lucrat niciodată. Ce părere aveți?

Morini a ezitat înainte de a-i răspunde.

Până la urmă i-a spus:

— Nu știu.

— Așa gândește aproape toată lumea, a spus necunoscutul.

— Cu ce vă ocupați acum? l-a întrebat Morini.

— Cu nimic, nu muncesc, sunt un cerșetor londonez, a spus necunoscutul.

De parcă mi-ar arăta o atracție turistică, s-a gândit Morini, dar a avut grijă să nu-și exprime gândul cu glas tare.

— Și dumneavoastră ce părere aveți despre cartea asta? a spus necunoscutul.

— Care carte? a întrebat Morini.

Necunoscutul a arătat cu unul din degetele sale groase exemplarul editat de Sellerio, la Palermo, pe care Morini îl ținea cu delicatețe în mână.

— Ah, mi se pare foarte bună, a spus.

— Citiți-mi câteva rețete, a spus necunoscutul pe un ton care lui Morini i s-a părut amenințător.

— Nu știu dacă am timp, a spus, trebuie să mă întâlnesc cu o prietenă.

— Cum se numește prietena dumneavoastră? a întrebat necunoscutul pe același ton.

— Liz Norton, a răspuns Morini.

— Liz, frumos nume, a spus necunoscutul. Și dumneavoastră cum vă numiți, dacă nu este o impertinență că vă întreb?

— Piero Morini, a spus Morini.

— Ce ciudat, a spus necunoscutul, numele este aproape același ca al autorului cărții.

— Nu, a răspuns Morini, eu mă numesc Piero Morini și el se numește Angelo Morino.

— Dacă nu vă deranjează, a spus necunoscutul, citiți-mi cel puțin numele câtorva rețete. Eu o să închid ochii și o să mi le imaginez.

— De acord, a spus Morini.

Necunoscutul a închis ochii și Morini a început să citească încet și cu intonație de actor câteva titluri de rețete atribuite călugăriței Juana Inés de la Cruz:

Sgonfiotti al formaggio
Sgonfiotti alla ricotta
Sgonfiotti di vento
Crespelle
Dolce di tuorli di uovo
Uova regali
Dolce alla panna
Dolce alle noci
Dolce di testoline di moro
Dolce alle barbabietole
Dolce di burro e zucchero
Dolce alla crema
Dolce di mamey

Când a ajuns la *dolce di mamey* a crezut că necunoscutul a adormit și a început să se îndepărteze de Grădina italiană.

Ziua care a urmat a fost la fel ca prima. De data asta Norton a fost să-l ia de la hotel și în timp ce Morini plătea ea a pus geamantanul italianului în portbagajul mașinii. Când au ieșit în stradă au mers pe același drum pe care mersese el cu o zi

înainte până la Hyde Park.

Morini l-a recunoscut și se uita în tăcere la străzi și apoi la parcul care începuse să se vadă și care i s-a părut ca un film din selvă prost colorat, trist, emoționant, până când mașina a cotit și s-a pierdut pe alte străzi.

Au mâncat împreună într-un cartier pe care-l descoperise Norton, un cartier aproape de râu, unde înainte fuseseră vreo două fabrici și ateliere navale și unde acum se înălțau, în casele refăcute, magazine de îmbrăcăminte și de alimente și restaurante moderne. Un butic mic, se gândea Morini, era echivalent în metri pătrați cu suprafața a patru case muncitorești. Restaurantul cu cea a douăsprezece sau șaisprezece case. Vocea Lizei Norton exprima admirația pentru acest cartier și pentru efortul oamenilor de a-l pune pe linia de plutire.

Morini se gândea că a pune cartierul pe linia de plutire nu erau cele mai indicate cuvinte în pofida aerului său marinăresc. Dimpotrivă, în timp ce mâncau desertul a simțit, din nou, dorința să plângă sau, mai bine zis, să leșine, să se lase dus, să cadă ușor de pe scaunul lui cu rotile, cu privirea ațintită pe chipul lui Norton, și să nu-și mai revină niciodată. Dar acum Norton povestea o istorie despre un pictor, primul care a venit să locuiască în cartier.

Era un tip tânăr, cam de treizeci și trei de ani, cunoscut în lumea artistică, dar nu era ceea ce se cheamă faimos. De fapt venise să locuiască aici fiindcă chiria era mai mică decât în alte părți. Pe vremea aceea cartierul nu era așa de vesel ca acum. Mai locuiau încă muncitori bătrâni plătiți de Asigurările sociale, dar tineri și copii nu erau. Femeile străluceau prin absență: ori muriseră, ori stăteau în case fără să iasă pe stradă. Era doar un bar, la fel de părăginit ca restul cartierului. În sfârșit, era un loc singuratic și decadent. Dar s-ar părea că asta îi stârnise pictorului imaginația și dorința de a lucra. Și el era un tip cam singuratic. Sau care se simțea bine în singurătate.

Așa că nu l-a speriat cartierul, ci dimpotrivă, s-a îndrăgostit de el. Îi plăcea să se întoarcă seara și să meargă străzi și străzi întregi fără să întâlnească pe nimeni. Îi plăcea culoarea felinarelor și a luminii care se împrăștia pe fațadele caselor. Umbra ce se mișca odată cu el. Diminețile de culoarea cenușii și a funinginii. Oamenii puțin vorbăreți din barul al cărui client devenise. Durerea, sau amintirea durerii, care în acel cartier era absorbită de ceva fără nume și care se transforma, după acest proces, în gol. Convingerea că această ecuație este posibilă: durerea care până la urmă se transformă în gol. Convingerea că această ecuație se poate aplica la orice sau aproape la orice.

Și s-a apucat să lucreze cu mai mult chef ca niciodată. După un an a avut o expoziție la galeria Emma Waterson, o galerie independentă din piața Wapping, și s-a bucurat de un succes nemaipomenit. A inaugurat ceea ce apoi a fost cunoscut ca *noua decadență* sau *animalitate engleză*. Tablourile din expoziția inaugurală a acestei școli erau mari, de trei pe doi metri, și reprezentau, într-un amestec de

griuri, rămășițele cartierului naufragiat. De parcă între pictor și cartier se produsese o simbioză totală. Adică uneori aveai impresia că pictorul picta cartierul și alteori că tocmai cartierul era cel care îl picta pe pictor cu lugubrele sale trăsături sălbatice. Tablourile nu erau urâte. Cu toate acestea, expoziția n-ar fi avut nici succesul, nici urmarea pe care a avut-o dacă n-ar fi fost tabloul celebru, mult mai mic decât celelalte, o capodoperă care i-a împins pe atâția artiști britanici, mulți ani mai târziu, pe drumul *noii decadențe*. Acesta, de doi metri pe unu, era, dacă-l priveai bine (cu toate că nimeni nu putea fi sigur că l-a privit bine), o elipsă de autoportrete, uneori o spirală de autoportrete (depinde de unde îl priveai), în centrul căreia, mumificată, atârna mâna dreaptă a pictorului.

Lucrurile s-au întâmplat astfel. Într-o dimineață, după două zile de muncă febrilă la autoportrete, pictorul și-a tăiat mâna cu care picta. Apoi și-a pus un garou pe braț și i-a dus mâna unui taxidermist pe care-l cunoștea și care era la curent cu noua lucrare ce-l aștepta. Apoi s-a dus la spital, unde i-au oprit hemoragia și i-au suturat brațul. Odată cineva l-a întrebat cum s-a întâmplat accidentul. El a răspuns că, fără să vrea, în timp ce lucra, și-a retezat mâna cu cuțitul. Doctorii l-au întrebat unde e mâna tăiată, fiindcă era posibil să i-o reimplanteze. El le-a spus că de furie și de durere, în timp ce se ducea la spital, a aruncat-o în râu.

Deși prețurile erau exorbitante, s-au vândut toate tablourile din expoziție. Capodopera, se spunea, a luat-o un arab care lucra la bursă, și a mai luat patru din tablourile mari. La puțin timp după aceea pictorul a înnebunit, iar nevastă-sa, căci atunci se căsătorise, n-a avut încotro și l-a internat într-un sanatoriu de lângă Lausanne sau Montreux.

Încă mai este acolo.

În schimb, alți pictori au început să se instaleze în cartier. Mai ales pentru că era ieftin, dar și atrași de legenda celui care pictase cel mai radical autoportret din ultimii ani. Apoi au venit arhitecții și apoi câteva familii care au cumpărat case restaurate și transformate. După aceea au apărut magazinele de îmbrăcăminte, atelierele de teatru, restaurantele alternative, până s-a transformat într-unul din cartierele cele mai înșelător de ieftine și la modă din Londra.

— Ce părere ai de povestea asta?

— Nu știu ce să cred, a spus Morini.

Dorea în continuare să plângă sau, în loc de asta, să leșine, dar s-a stăpânit.

Ceaiul l-au băut acasă la Norton. Doar atunci ea a început să vorbească despre Espinoza și Pelletier, dar așa în treacăt, ca și cum povestea cu francezul și cu spaniolul fiind atât de cunoscută nu mai prezenta nici un interes și nici nu era potrivită pentru Morini (de a cărui nervozitate și-a dat seama, deși a avut grijă să nu-l întrebe nimic, știind că punând întrebări rareori ușurezi încordarea cuiva) și nici măcar pentru ea.

După-amiaza a fost foarte plăcută. Morini, așezat într-un fotoliu de unde se putea vedea salonul lui Norton cu cărțile și reproducerile înrămate de pe pereții albi, cu fotografiile ei și amintirile misterioase, cu temperamentul ei exteriorizat în lucruri simple, ca de exemplu alegerea mobilelor, cu bun-gust, primitor și fără ostentație, și chiar cu vederea acelui colț de stradă străjuit de copaci la care englezoaica desigur că se uita înainte de a ieși din casă, a început să se simtă bine, ca și cum prezența multiplă a prietenei lui îl proteja, ca și cum prezența aceea ar fi fost de asemenea o declarație ale cărei cuvinte, ca un copil mic, nu le înțelegea, dar îl reconfortau.

Înainte de a pleca a întrebat-o cum se numește pictorul a cărui poveste o ascultase și dacă avea catalogul acelei blestemate și groaznice expoziții. Se numește Edwin Johns, a spus Norton. Apoi s-a ridicat și a căutat într-unul din rafturile pline cu cărți. A găsit un catalog voluminos și i l-a întins italianului. Înainte de a-l deschide, acesta s-a întrebat dacă făcea bine insistând asupra acestei povești, chiar acum când se simțea atât de minunat. Dar mor dacă n-o fac, și-a spus, și a deschis catalogul, însă nu era doar un simplu catalog, ci o carte de artă care cuprindea sau încerca să cuprindă toată traiectoria profesională a lui Johns, a cărui fotografie apărea pe prima pagină, o fotografie anterioară automutilării, unde se vedea un tânăr de vreo douăzeci și cinci de ani care privea fix aparatul de fotografiat și schița un zâmbet ce putea fi timid sau zeflemitor. Avea părul de culoare închisă și lins.

— Ți-l fac cadou, a auzit-o pe Norton zicând.

— Îți mulțumesc, s-a auzit răspunzând.

După o oră au plecat împreună la aeroport și o oră mai târziu zbura spre Italia.

În acea perioadă un critic sârb până atunci neînsemnat, profesor de germană la Universitatea din Belgrad, a publicat în revista al cărei suflet era Pelletier un articol ciudat amintind într-un fel mici descoperiri ca acelea pe care, cu mulți ani în urmă, le publicase un critic francez în legătură cu Marchizul de Sade, conținând în facsimil o mostră din niște documente izolate care atestau destul de vag trecerea divinului marchiz pe la o spălătorie, un *aide-mémoire* al relației sale cu un anumit om de teatru, însemnările unui medic cu numele medicamentelor trecute pe rețetă, bonul de cumpărare al unui jabou, unde se preciza cum erau nasturii cu care se închidea, culoarea etc., toate acestea însoțite de un mare număr de note, din care se putea trage o singură concluzie: că Sade a existat, că Sade își spăla lucrurile și că își cumpăra haine noi și că avusese legături cu persoane uitate cu desăvârșire de-a lungul vremii.

Textul sârbului era foarte asemănător. Personajul urmărit, în cazul acesta, nu era Marchizul de Sade, ci Archimboldi, și articolul său se baza pe o minuțioasă și adesea frustrantă cercetare ce pornea din Germania, continua în Franța, Elveția, Italia, Grecia, și din nou Italia, și se termina la o agenție de voiaj, de unde

Archimboldi se pare că își cumpărase un bilet de avion pentru Maroc. Un neamț bătrân, spunea sârbul. Cuvintele neamț și bătrân folosite în egală măsură ca o baghetă magică pentru a dezvălui un secret și în același timp ca exemplu de literatură critică ultraconcentrată, o literatură nespeculativă, fără idei, fără afirmații, nici negații, fără îndoieli, fără pretenții călăuzitoare, nici pro, nici contra, doar un ochi care caută elementele tangibile și nu le judecă, ci le expune la rece, o arheologie a facsimilului și din aceleași motive o arheologie a fotocopiatorului.

Lui Pelletier i s-a părut un text ciudat. Înainte de a-l publica, le-a trimis o copie lui Espinoza, Morini și Norton. Espinoza a spus că toate astea pot să conducă la ceva și, deși să cercetezi și să scrii în felul acesta i se părea o muncă de șoarece de bibliotecă, de subaltern, de subordonat, el crede, și așa a și spus, că este bine că valul archimboldian poate conta și pe acest tip de fanatici fără idei. Norton a zis că ea a avut tot timpul acea intuiție (feminină) că Archimboldi mai devreme sau mai târziu va sfârși într-un anumit loc din Maghreb, și că singurul lucru important din textul sârbului este biletul rezervat pe numele de Benno von Archimboldi, cu o săptămână înainte ca avionul italian să zboare spre Rabat. Începând de acum ni-l putem imagina pierdut prin vreo peșteră din Atlas, a spus. Morini, în schimb, n-a spus nimic.

Ajunși la acest punct este necesar să facem o lămurire pentru corecta (sau greșita) înțelegere a textului. Este adevărat că a fost făcută o rezervare pe numele Benno von Archimboldi. Cu toate acestea acea rezervare n-a ajuns să se concretizeze, iar la ora plecării n-a apărut nici un Benno von Archimboldi la aeroport. Pentru sârb problema era mai limpede ca lumina zilei. Într-adevăr, însuși Archimboldi a făcut rezervarea. Ni-l putem imagina la hotel, tulburat probabil de ceva, poate beat, poate chiar pe jumătate adormit, la o oră abisală și cu un anumit iz grețos când se iau deciziile transcendentale, vorbind cu fata de la Alitalia și dându-i din greșeală acel *nom de plume*[5] în loc să facă rezervarea pe numele din pașaport, o greșeală pe care apoi, în ziua următoare, a dres-o ducându-se personal la agenție și cumpărând un bilet pe numele său. Asta explică lipsa unui Archimboldi în zborul de Maroc. Bineînțeles, există și alte posibilități: ca în ultimul moment și după ce s-a gândit de două (sau de patru) ori, Archimboldi să hotărască să nu plece, sau ca în ultimul moment să decidă să plece, dar nu în Maroc ci, de exemplu, în Statele Unite, sau ca totul să fi fost o glumă sau o neînțelegere.

În textul sârbului se face o descriere fizică a lui Archimboldi. Este ușor de dedus că aceasta provenea din descrierea pe care i-o făcuse șvabul. Desigur că în descrierea șvabului Archimboldi e un tânăr scriitor de după război. Singurul lucru pe care îl făcea sârbul în privința asta e că îl îmbătrânea pe acest tânăr care venise în Frizia în 1949, cu o singură carte publicată, transformându-l într-un bătrân între șaptezeci și cinci și optzeci de ani, cu o amplă bibliografie, deși în fond cu aceleași

însușiri, de parcă Archimboldi, spre deosebire de ceea ce se întâmplă cu majoritatea persoanelor, ar continua să fie același. Scriitorul nostru, judecând după opera sa, este, fără nici o îndoială, un încăpățânat, spunea sârbul, încăpățânat ca un catâr, încăpățânat ca un pahiderm, și dacă în timpul celor mai triste ore ale unei după-amiezi siciliene și-a propus să se ducă în Maroc, chiar dacă a greșit și nu a făcut rezervarea pe numele său legal, ci pe numele Archimboldi, nimic nu ne împiedică să nutrim speranța că în ziua următoare și-a schimbat părerea și s-a dus personal la agenția de voiaj să-și cumpere un bilet, de astă dată pe numele lui legal și cu pașaportul legal, și s-a îmbarcat ca oricare dintre miile de nemți bătrâni și celibatari care traversează singuratici cerul în direcția oricărei țări din nordul Africii.

Bătrân și celibatar, s-a gândit Pelletier. Oricare dintre miile de nemți bătrâni și celibatari. Ca mașina celibatară[6]. Ca un celibatar care îmbătrânește brusc sau ca un celibatar întorcându-se dintr-o călătorie cu viteza luminii și găsindu-i pe ceilalți celibatari îmbătrâniți sau transformați în statui de sare. Mii, sute de mii de mașini celibatare străbătând zilnic o mare amniotică, cu Alitalia, mâncând *spaghetti al pomodoro* sau bând Chianti sau lichior de mere, cu ochii întredeschiși și cu convingerea că paradisul pensionarilor nu este în Italia (și prin urmare nu poate fi în nici un alt loc din Europa) și zburând spre aeroporturile haotice din Africa sau din America, unde sunt îngropați elefanții. Marile cimitire cu viteza luminii. Nu știu de ce mă gândesc la asta, se gândea Pelletier. Pete pe pereți și pete pe mâini, se gândea Pelletier privindu-și mâinile. Al dracului sârb nenorocit.

Până la urmă Espinoza și Pelletier au fost nevoiți să admită, după ce se publicase articolul, că ce scrisese sârbul nu avea nici o bază. Trebuie să faci cercetare, critică literară, eseuri de interpretare, pamflete acuzatoare dacă așa cere împrejurarea, dar nu genul ăsta de hibrid între SF și roman polițist fără rezolvare, a spus Espinosa, iar Pelletier a fost întru totul de acord cu prietenul lui.

În zilele acelea de la începutul anului 1997, Norton a simțit nevoia să schimbe ceva. Să-și ia un concediu. Să meargă să vadă Irlanda sau New Yorkul. Să se îndepărteze neapărat de Espinoza și Pelletier. Le-a dat întâlnire amândurora la Londra. Pelletier, într-un fel, a intuit că nu s-a întâmplat nimic grav sau mai bine zis nimic ireversibil și s-a dus la întâlnire cu un aer liniștit, dispus să asculte și să vorbească puțin. Espinoza, dimpotrivă, s-a temut de ce era mai rău (că Norton le-a dat întâlnire să le spună că îl prefera pe Pelletier, dar asigurându-l pe el că prietenia lor va rămâne neschimbată, poate chiar invitându-l ca naș la apropiata lor nuntă).

Primul care a sosit la apartamentul lui Norton a fost Pelletier. A întrebat-o dacă s-a întâmplat ceva grav. Norton i-a răspuns că preferă să vorbească despre problema respectivă când va veni Espinoza și în felul acesta nu va trebui să spună același lucru de două ori. Cum nu aveau nimic important să-și comunice, au început să vorbească despre vreme. Dar curând Pelletier a început să protesteze și a schimbat

subiectul. Atunci Norton a început să vorbească despre Archimboldi. Noul subiect de conversație aproape că l-a făcut pe Pelletier să-și iasă din fire. A început să se gândească din nou la sârb, a început să se gândească la acel sărman scriitor bătrân și singur și probabil mizantrop (Archimboldi), a început să se gândească la anii pierduți din viața lui până când a apărut Norton.

Espinoza întârzia. Toată viața este un căcat, și-a zis Pelletier intrigat. Și apoi: dacă n-am fi fost o echipă, acum ar fi fost a mea. Și apoi: dacă n-ar fi fost afinitatea și prietenia și sufletele gemene și alianța, acum ar fi fost a mea. Și mai apoi: dacă n-ar fi fost nimic, nici măcar n-aș fi cunoscut-o. Și: poate că aș fi cunoscut-o, căci interesele noastre archimboldiene sunt ale fiecăruia în parte și nu s-au născut ca urmare a prieteniei noaste. Și: e posibil ca ea să mă fi urât, să mă fi găsit pedant, prea rece, arogant, narcisist, un intelectual selectiv. Expresia intelectual selectiv l-a amuzat. Espinoza întârzia. Norton părea foarte liniștită. În realitate și Pelletier părea foarte liniștit, dar era departe de a fi.

Norton a spus că e normal ca Espinoza să întârzie. Avioanele ajung cu întârziere, a spus. Pelletier își imagina avionul lui Espinoza căzând cuprins de flăcări pe pista aeroportului din Madrid cu un zgomot de fiare contorsionate.

— Poate că ar trebui să deschidem televizorul, a spus.

Norton s-a uitat la el și a zâmbit. Niciodată nu deschid televizorul, a spus zâmbind, mirându-se că el încă nu știa asta. Bineînțeles că Pelletier știa. Dar nu avusese suficientă prezență de spirit să fi spus: hai să vedem știrile, să vedem dacă nu ne arată vreun accident de avion.

— Pot să-l deschid? a întrebat.

— Sigur că da, a spus Norton, iar Pelletier, în timp ce se apleca spre butoanele aparatului, a văzut-o cu coada ochiului, radiantă, foarte naturală, punând ceai într-o ceașcă sau trecând dintr-o cameră în alta, punând la loc o carte pe care i-o arătase, răspunzând la un telefon care nu era de la Espinoza.

A deschis televizorul. A butonat mai multe canale. A văzut un tip bărbos și îmbrăcat cu haine ponosite. A văzut doi domni în costum și cravată vorbind rar, amândoi picior peste picior, amândoi privind din când în când o hartă ce apărea și dispărea în spatele lor. A văzut o doamnă grăsuță care spunea: fată... fabrică... reuniune... medici... inevitabil, după care zâmbea cu jumătate de gură și-și cobora privirea. A văzut fața unui ministru belgian. A văzut resturile fumegânde ale unui avion într-un colț al pistei de aterizare, înconjurat de ambulanțe și mașini de pompieri. A strigat-o pe Norton. Vorbea încă la telefon.

Avionul lui Espinoza a căzut, a spus Pelletier tot fără să ridice tonul, iar Norton, în loc să se uite la ecranul televizorului, s-a uitat la el. În câteva secunde și-au dat seama că avionul în flăcări nu era un avion spaniol. Lângă pompieri și echipele de salvare se puteau vedea pasageri care se îndepărtau, unii șchiopătând, alții acoperiți

cu pături, fețe schimonosite de frică sau de sperietură, dar aparent întregi.

După douăzeci de minute a sosit Espinoza și în timpul mesei Norton i-a povestit că Pelletier crezuse că el se afla în avionul accidentat. Espinoza a râs, dar i-a aruncat o privire lui Pelletier într-un fel ciudat, pe care Norton n-a observat-o, însă Pelletier a captat-o îndată. Masa, de altfel, a fost tristă, cu toate că Norton se purta perfect normal, de parcă i-ar fi întâlnit pe amândoi din întâmplare și nu că i-ar fi pus să vină în mod special la Londra. Au ghicit ce voia să le spună înainte ca ea să zică ceva: Norton voia să întrerupă, cel puțin pentru un timp, relațiile amoroase pe care le întreținea cu amândoi. A motivat că avea nevoie să se gândească și să-și facă un bilanț, apoi a spus că nu voia să întrerupă prietenia cu nici unul dintre ei. Avea nevoie să se gândească, asta era tot.

Espinoza a acceptat explicația lui Norton fără să-i pună nici o întrebare. Lui Pelletier, dimpotrivă, i-ar fi plăcut s-o întrebe dacă hotărârea pe care a luat-o are vreo legătură cu fostul ei soț, dar luând exemplu de la Espinoza a preferat să tacă. După ce au mâncat, au ieșit să facă o plimbare prin Londra cu mașina lui Norton. Pelletier insista să se așeze în spate, până când a văzut o sclipire sarcastică în ochii lui Norton, și atunci a acceptat să se așeze unde o fi, mai precis, în spate.

În timp ce conducea pe Cromwell Road, Norton le-a spus că cel mai potrivit ar fi ca în noaptea aceea să se culce cu amândoi. Espinoza a râs și a spus ceva ce voia să fie amuzant, un fel de continuare a glumei, dar Pelletier nu era sigur că Norton glumea, și încă mai puțin sigur că el ar fi pregătit să ia parte la un *ménage à trois*. Pe urmă s-au dus să aștepte apusul soarelui în apropiere de statuia lui Peter Pan în Kensington Gardens. S-au așezat pe o bancă lângă un stejar mare, locul preferat al lui Norton, care de mică se simțea atrasă de el. La început au văzut câteva persoane întinse pe gazon, dar puțin câte puțin n-a mai rămas nimeni în împrejurimi. Treceau perechi sau femei singure îmbrăcate cu o anumită eleganță, grăbite, spre Serpentine Gallery sau Albert Memorial, și în direcția contrară bărbați cu ziare mototolite sau mame care împingeau un cărucior de copil și se îndreptau spre Bayswater Road.

Când penumbra a început să se întindă, au văzut o pereche de tineri care vorbeau în spaniolă și care s-au apropiat de statuia lui Peter Pan. Femeia avea părul negru și era foarte frumoasă și a întins mâna de parcă ar fi vrut să atingă piciorul lui Peter Pan. Tipul care o însoțea era înalt și avea barbă și mustață și și-a scos un carnețel din buzunar și și-a notat ceva în el. Apoi a spus cu voce tare:

— Kensington Gardens.

Femeia nu se mai uita la statuie, ci la lac sau mai bine zis la ceva ce se mișca între ierburile și tufișurile care separau acea potecă de lac.

— La ce se uită ea? a întrebat Norton în germană.

— Pare un șarpe, a răspuns Espinoza.

— Aici nu sunt șerpi, a spus Norton.

Atunci femeia l-a strigat pe tip: Rodrigo, vino să vezi ceva, a spus. Tânărul nu

părea s-o audă. Își băgase carnețelul în buzunarul hainei de piele și contempla în tăcere statuia lui Peter Pan. Femeia s-a aplecat și de sub frunze ceva s-a târât spre lac.

— Într-adevăr, pare un șarpe, a spus Pelletier.

— Așa cum am spus eu, a zis Espinoza.

Norton nu le-a răspuns, dar s-a ridicat în picioare să vadă mai bine.

În noaptea aceea Pelletier și Espinoza au dormit câteva ore în salonul casei lui Norton. Deși aveau la dispoziție canapeaua extensibilă și covorul, n-au reușit să doarmă. Pelletier a încercat să vorbească, să-i explice lui Espinoza cum a fost cu accidentul de avion, dar Espinoza i-a spus că nu e nevoie să-i explice nimic, că a înțeles tot.

La patru dimineața, de comun acord, au aprins lumina și au început să citească. Pelletier a luat o carte despre opera lui Berthe Morisot, prima femeie care a făcut parte din grupul impresionist, dar foarte curând i-a venit să dea cu cartea de perete. Espinoza, dimpotrivă, și-a scos din geanta lui de voiaj *Capul*, ultimul roman pe care-l publicase Archimboldi, și a început să revadă însemnările pe care le făcuse pe marginea paginilor, constituind nucleul unui eseu pe care se gândea să-l publice în revista condusă de Borchmeyer.

Ideea lui Espinoza, idee pe care o împărtășea și Pelletier, era că Archimboldi cu romanul acela își încheia aventura literară. După romanul *Capul*, n-o să mai existe nici un Archimboldi pe piața cărții, părere pe care alt ilustru archimboldian, Dieter Hellfeld, o considera destul de hazardată, bazată numai pe faptul că scriitorul avea o vârstă înaintată, fiindcă același lucru s-a spus despre Archimboldi când acesta a publicat *Perfecțiunea feroviară* și același lucru l-au spus niște profesori berlinezi când a apărut *Bitzius*. La cinci dimineața Pelletier a făcut un duș și apoi o cafea. La șase Espinoza dormea din nou, dar la șase și jumătate s-a trezit prost dispus. La șapte fără un sfert au sunat un taxi și au făcut ordine în salon.

Espinoza a scris un bilet de rămas-bun. Pelletier l-a privit într-o doară și după ce s-a gândit puțin a hotărât să lase și el un bilet de despărțire. Înainte de plecare l-a întrebat pe Espinoza dacă nu face duș. Fac la Madrid, i-a răspuns spaniolul. Acolo apa este mai bună. E adevărat, a spus Pelletier, deși răspunsul i s-a părut stupid și conciliator. Apoi au plecat amândoi fără să facă zgomot și și-au luat micul dejun, ca în atâtea alte ocazii, în aeroport.

În timp ce avionul lui Pelletier îl ducea înapoi la Paris, acesta, în mod ciudat, a început să se gândească la cartea despre Berthe Morisot pe care cu o noapte înainte a vrut s-o trântească de perete. De ce, s-a întrebat Pelletier? Nu-i plăcea oare Berthe Morisot sau ceea ce putea ea reprezenta la un moment dat? De fapt lui îi plăcea Berthe Morisot. Dintr-odată și-a dat seama că el cumpărase cartea și nu Norton, că el călătorise de la Paris la Londra cu cartea învelită în hârtie de cadou, că cele dintâi

reproduceri ale Berthei Morisot pe care Norton le-a văzut în viața ei au fost cele din carte, împreună cu Pelletier, care o mângâia pe ceafă și-i explica fiecare tablou al Berthei Morisot. Îi părea rău acum că îi făcuse cadou cartea aceea? Nu, sigur că nu. Avea vreo legătură pictorița impresionistă cu despărțirea lor? Asta era o idee ridicolă. Atunci de ce-o fi vrut să arunce cartea de perete? Și chiar mai important încă: de ce se gândea la Bertha Morisot și la cartea aceea și la ceafa lui Norton și nu la posibilitatea neîndoielnică a unui *ménage à trois* care în noaptea aceea plutise în aer ca un vrăjitor indian tânguitor în apartamentul englezoaicei fără să ajungă să se materializeze nicicând?

În timp ce avionul lui Espinoza îl ducea înapoi la Madrid, acesta, spre deosebire de Pelletier, se gândea la cartea despre care credea că e ultimul roman al lui Archimboldi și la faptul că dacă avea dreptate, cum credea, nu vor mai fi romane de Archimboldi, și la tot ce-ar însemna asta și se mai gândea la un avion în flăcări și la dorința ascunsă a lui Pelletier (foarte modern mizerabilul, doar când îi convenea), și din când în când se uita pe fereastră și arunca o privire spre motoare și dorea să fie din nou la Madrid.

Un timp Pelletier și Espinoza nu s-au mai sunat la telefon. Pelletier o mai suna uneori pe Norton, deși conversațiile cu Norton erau de fiecare dată, cum să zic? afectate, ca și cum legătura lor s-ar fi menținut datorită bunei-cuviințe, și-l suna foarte des, ca înainte, pe Morini, cu care nimic nu se schimbase.

Același lucru i se întâmpla și lui Espinoza, cu toate că i-a trebuit un timp ca să-și dea seama că hotărârea lui Norton nu era o glumă. Bineînțeles că Morini a simțit că ceva se întâmplase cu prietenii lui, dar din discreție sau de lene, o lene neghioabă și în același timp dureroasă care uneori îl tortura, a preferat să se prefacă a nu ști nimic, atitudine pentru care Pelletier și Espinoza i-au fost recunoscători.

Până și Borchmeyer, care într-un fel se temea de tandemul pe care-l formau spaniolul și francezul, a simțit ceva nou în corespondența pe care o întreținea cu amândoi, insinuări voalate, ușoare retractări, mici îndoieli, dar foarte elocvente fiind vorba despre ei, despre metodologia comună până atunci.

Apoi, au avut loc o Întrunire a germaniștilor la Berlin, un Congres despre literatura germană din secolul al XX-lea la Stuttgart, un Simpozion de literatură germană la Hamburg și o întâlnire cu privire la viitorul literaturii germane la Mainz. La întrunirea de la Berlin au asistat Norton, Morini, Pelletier și Espinoza, dar din diferite cauze o singură dată s-au întâlnit toți patru, la un mic dejun, înconjurați de alți germaniști care luptau din greu pentru unt și gem. La congres au participat Pelletier, Espinoza și Norton, și dacă Pelletier a putut să stea de vorbă cu Norton (în timp ce Espinoza era într-un schimb de păreri cu Schwarz), când i-a venit rândul lui Espinoza să stea de vorbă cu Norton, Pelletier a plecat în mod discret cu Dieter Hellfeld.

De data asta Norton și-a dat seama că prietenii ei nu vorbeau între ei și uneori nici nu voiau să se vadă, ceea ce a afectat-o fiindcă într-un fel se simțea vinovată de distanțarea lor.

La simpozion au fost doar Espinoza și Morini și au încercat să nu se plictisească, și, cum se aflau la Hamburg, au făcut o vizită la editura Bubis și au trecut să-l salute pe Schnell, dar n-au putut s-o vadă pe doamna Bubis, căreia îi cumpăraseră un buchet de trandafiri, pentru că era într-o călătorie la Moscova. Nu știu de unde are atâta energie femeia asta, le-a spus Schnell, și apoi a început să râdă satisfăcut, ceea ce lui Espinoza și lui Morini li s-a părut exagerat. Înainte de a pleca de la editură i-au lăsat trandafirii lui Schnell.

La întâlnire au asistat doar Pelletier și Espinoza și de data aceasta n-au avut încotro și au trebuit să se înfrunte și să dea cărțile pe față. La început, cum e și normal, amândoi au încercat să se evite în mod elegant în majoritatea ocaziilor, și în mod brusc de câteva ori, dar până la urmă n-au avut altă soluție decât să-și vorbească. Evenimentul a avut loc la barul hotelului, la o oră foarte târzie din noapte, când nu mai rămăsese decât un chelner, cel mai tânăr dintre chelneri, un băiat înalt, blond și adormit.

Pelletier stătea la un capăt al tejghelei și Espinoza la celălalt. Apoi barul a început să se golească încet, încet și, când n-au mai rămas decât ei, francezul s-a ridicat și a venit să se așeze lângă spaniol. Au încercat să vorbească despre întâlnirea la care participau, dar după câteva minute și-au dat seama că e ridicol să se prefacă și să continue în felul acela. Pelletier, mai priceput în arta apropierii și a confidențelor, a făcut primul pas. L-a întrebat ce știe despre Norton. Espinoza a recunoscut că nu știa nimic. Apoi a spus că uneori o suna la telefon, dar era ca și cum ar fi vorbit cu o necunoscută. Asta a dedus până la urmă Pelletier fiindcă Espinoza, care uneori se exprima prin intermediul unor elipse neinteligibile, nu a spus necunoscută când s-a referit la Norton, ci a folosit cuvântul ocupată și apoi cuvântul absentă. Pentru un moment, subiectul conversației a fost telefonul din biroul lui Norton. Un telefon alb, ținut de o mână albă, un antebraț alb al unei necunoscute. Dar nu era o necunoscută. Nu în condițiile în care amândoi se culcaseră cu ea. Oh, ciută albă, căprioară, albă ciută, a murmurat Espinoza. Pelletier a bănuit că cita dintr-un clasic, dar n-a făcut nici un comentariu și l-a întrebat dacă vor rămâne în mod irevocabil dușmani. I s-a părut că întrebarea l-a surprins pe Espinoza, ca și cum niciodată nu s-ar fi gândit la acea posibilitate.

— Asta mi se pare absurd, Jean-Claude, a spus, deși Pelletier și-a dat seama că era un răspuns gândit mult înainte.

Au sfârșit noaptea cu o beție și chelnerul a trebuit să-i ajute pe amândoi să iasă din bar. Din sfârșitul acelei seri Pelletier își amintea mai ales de forța chelnerului care i-a cărat pe amândoi, unul într-o parte și celălalt în alta, până la ascensorul din hol, de parcă Espinoza și el ar fi fost doi adolescenți de până în cincisprezece ani, doi

adolescenți sfrijiți înșfăcați de mâinile puternice ale tânărului chelner neamț care rămânea până la sfârșit, după ce toți ceilalți chelneri veterani plecau acasă, un băiat de la țară judecând după față și după aspectul lui fizic, sau un muncitor, și de asemenea își amintea ceva ca o șoaptă care, după aceea și-a dat seama, era un fel de râs, râsul lui Espinoza în timp ce era transportat de chelnerul de la țară, un râs înfundat, un râs discret, de parcă situația n-ar fi fost doar ridicolă, ci și o supapă de evacuare pentru nemărturisitele sale regrete.

Într-o zi, după ce trecuseră mai mult de trei luni fără s-o vadă pe Norton, unul dintre ei l-a sunat la telefon pe celălalt și i-a propus un sfârșit de săptămână la Londra. Nu se știe dacă a fost Pelletier cel care a sunat sau dacă a fost Espinoza. Teoretic autorul acelui telefon ar fi trebuit să fie cel care avea cel mai înalt simț al fidelității, sau cel care avea cel mai înalt simț al prieteniei, care în esență e același lucru, dar adevărul e că nici Pelletier, nici Espinoza nu aveau o concepție foarte dezvoltată despre această virtute. În conversație, bineînțeles că o acceptau, deși cu unele nuanțe. În practică, dimpotrivă, nici unul nu credea în prietenie și fidelitate. Credeau în pasiune, credeau într-un hibrid între fericirea socială și cea publică – amândoi îi votau pe socialiști, deși din când în când se abțineau –, credeau în posibilitatea autorealizării.

Dar adevărul e că unul a sunat și celălalt a acceptat și într-o vineri după-amiaza s-au întâlnit pe aeroportul din Londra, de unde au luat un taxi cu care s-au dus mai întâi la un hotel și apoi au luat alt taxi, aproape de ora cinei (rezervaseră în prealabil o masă pentru trei persoane la Jane&Chloe), cu care s-au dus la Norton acasă. De pe trotuar, după ce au plătit taxiul, s-au uitat la ferestrele luminate. Apoi, în timp ce taxiul se îndepărta, au văzut umbra Lizei, umbra adorată, și apoi, ca și cum o duhoare cumplită s-ar fi revărsat în jur, umbra unui bărbat care i-a paralizat. Espinoza cu un buchet de flori în mână, Pelletier cu o carte de Sir Jacob Epstein învelită într-o foarte fină hârtie de cadou. Dar teatrul chinezesc aerian nu s-a sfârșit așa. La o fereastră, umbra lui Norton a gesticulat insistent, de parcă încerca să explice ceva ce interlocutorul ei nu voia să înțeleagă. La cealaltă fereastră, umbra bărbatului, spre uimirea celor doi unici spectatori rămași cu gura căscată, a făcut o mișcare ca de *hulla-hop*, sau ceva care lui Pelletier și lui Espinoza li s-a părut o mișcare de *hulla-hop*, mai întâi cu șoldurile, pe urmă cu picioarele, cu trupul, chiar și cu gâtul, o mișcare din care se degaja sarcasmul și bătaia de joc, doar dacă, în spatele perdelelor, bărbatul nu se dezbrăca sau ardea de nerăbdare, ceea ce cu siguranță nu părea a fi, o mișcare sau o serie de mișcări mai bine zis, care denotau nu numai sarcasm, ci și răutate, siguranță și răutate, o vădită siguranță, căci în apartamentul acela el era cel mai puternic, el era cel mai înalt și mai musculos și cel care putea să danseze *hulla-hop*.

În atitudinea umbrei lui Liz era ceva ciudat. Așa cum o cunoșteau ei, și credeau

că o cunosc bine, englezoaica nu era din acele femei care să permită ieșiri necontrolate, și mai puțin încă dacă acestea aveau loc în casa ei. Deci, era posibil, și-au spus, ca până la urmă umbra bărbatului care dansa *hulla-hop* să n-o insulte, ci mai degrabă să se distreze, și nu pe seama ei, ci cu ea. Dar umbra lui Norton nu părea că se amuză. Apoi umbra bărbatului a dispărut, se dusese poate să se uite la cărți, sau poate la baie sau la bucătărie. Poate se trântise pe canapea și mai râdea încă. După aceea umbra lui Norton s-a apropiat de fereastră, părea că se face mai mică, și apoi a dat perdeaua la o parte și a deschis geamul, cu ochii închiși, de parcă ar fi avut nevoie să respire aerul nopții londoneze, și apoi a deschis ochii și s-a uitat în jos, în abis, și i-a văzut.

Au salutat-o de parcă abia i-ar fi lăsat taxiul acolo. Espinoza flutura în aer buchetul său de flori și Pelletier cartea și apoi, fără să aștepte să vadă chipul perplex al lui Norton, s-au îndreptat spre intrare și au așteptat ca Liz să le deschidă ușa.

Credeau că totul este pierdut. În timp ce urcau scările, fără să vorbească, au auzit deschizându-se o ușă și cu toate că nu vedeau, amândoi au simțit prezența luminoasă a lui Norton pe palier. Apartamentul mirosea a tutun olandez. Sprijinită de tocul ușii, Norton s-a uitat la ei ca la doi prieteni morți de mult, ale căror fantome se întorc de pe mare. Bărbatul care îi aștepta în salon era mai tânăr decât ea, probabil un tip născut prin anii șaptezeci, pe la jumătatea anilor șaptezeci și nu prin șaizeci. Avea un pulover pe gât, cu toate că gulerul părea larg, blugi decolorați și adidași. Dădea impresia că e un student de-al lui Norton sau vreun profesor suplinitor.

Norton a spus că se numește Alex Pritchard. Un prieten. Pelletier și Espinoza au dat mâna cu el și au zâmbit știind bine că zâmbetul lor era lamentabil. Pritchard, în schimb, n-a zâmbit. După două minute stăteau toți în salon și beau whisky, dar fără să vorbească. Pritchard, care bea suc de portocale, s-a așezat lângă Norton și a luat-o pe după umeri, gest căruia englezoaica, la început, părea că nu-i acordă importanță (de fapt brațul lui Pritchard se sprijinea de canapea și doar degetele sale, întinse ca cele ale unui păianjen sau ale unui pianist, atingeau din când în când bluza lui Norton), dar pe măsură ce timpul trecea Norton devenea din ce în ce mai nervoasă și acel du-te-vino al ei la bucătărie sau în dormitor s-a întețit.

Pelletier a abordat câteva teme de conversație. A încercat să vorbească despre film, despre muzică, despre ultimele piese de teatru, fără să-l ajute nimeni, nici măcar Espinoza, care în privința tăcerii părea că rivalizează cu Pritchard, deși tăcerea acestuia era, cel puțin, cea a unui observator, distrat pe de o parte și interesat pe de alta, dar tăcerea lui Espinoza era cea a unui observator copleșit de nefericire și rușine. Brusc, fără ca nimeni să știe exact cine a luat inițiativa, au început să vorbească despre studiile archimboldiene. Probabil Norton, de la bucătărie, a adus vorba despre lucrările lor în comun. Pritchard a așteptat ca ea să

revină și apoi, din nou cu brațul sprijinit de canapea și degetele sale de păianjen pe umărul englezoaicei, a spus că literatura germană i se părea o escrocherie.

Norton a râs de parcă cineva ar fi spus un banc. Pelletier l-a întrebat ce știe el, Pritchard, din literatura germană.

— În realitate, foarte puțin, a răspuns tânărul.

— Atunci sunteți un cretin, a spus Espinoza.

— Sau cel puțin un ignorant, a spus Pelletier.

— În orice caz un *badulaque*, a spus Espinoza.

Pritchard n-a înțeles semnificația cuvântului *badulaque*, pe care Espinoza l-a pronunțat în spaniolă. Nici Norton nu l-a înțeles și a vrut să știe ce înseamnă.

— *Badulaque*, a spus Espinoza, e cineva superficial, la fel de bine se poate aplica acest cuvânt proștilor, dar sunt proști care nu sunt superficiali și *badulaque* se referă doar la proștii superficiali.

— Mă insultați? a vrut să știe Pritchard.

— Vă simțiți insultat? a răspuns Espinoza.

Pritchard a băut un pic din sucul de portocale și a spus că da, că în realitate se simte insultat.

— Păi atunci aveți o problemă, domnule, a spus Espinoza.

— Reacția tipică a unui *badulaque*, a adăugat Pelletier.

Pritchard s-a ridicat de pe canapea, Espinoza s-a ridicat de pe fotoliu. Norton a spus terminați, vă comportați ca niște copii imbecili. Pelletier a început să râdă. Pritchard s-a apropiat de Espinoza și l-a lovit în piept cu degetul arătător, care era aproape la fel de lung ca degetul mijlociu. L-a lovit în piept o dată, de două, de trei, de patru ori în timp ce zicea:

— Unu: nu-mi place să fiu insultat. Doi: nu-mi place să fiu socotit prost. Trei: nu-mi place ca un spaniol de căcat să râdă de mine. Patru: dacă mai ai să-mi spui ceva să ieșim afară în stradă.

Espinoza s-a uitat la Pelletier și l-a întrebat, în germană, bineînțeles, ce să facă.

— Nu ieși în stradă, a spus Pelletier.

— Alex, pleacă de aici, a spus Norton.

Și, cum Pritchard în fond nu avea intenția să se bată cu nimeni, a sărutat-o pe obraz pe Norton și a plecat fără să-și ia rămas-bun de la ei.

În seara aceea au mâncat toți trei la restaurantul Jane&Chloe. La început erau cam abătuți, dar mâncarea și vinul i-au înviorat și până la urmă s-au întors acasă râzând. Cu toate astea, n-au vrut s-o întrebe pe Norton cine era Pritchard, nici ea n-a făcut nici un comentariu menit să pună într-o lumină favorabilă figura acelui tânăr prost dispus. Dimpotrivă, spre sfârșitul cinei, ca să se lămurească, au vorbit despre ei, despre cum au fost cât pe ce să strice, poate în mod iremediabil, prietenia dintre ei.

Sexul, au convenit, este prea frumos (dar imediat le-a părut rău că folosiseră acel adjectiv) ca să devină o piedică într-o prietenie cu afinități emoționale și intelectuale la bază. Pelletier și Espinoza au avut grijă, totuși, să precizeze, mai întâi unul, apoi celălalt, că ideal pentru ei, și bănuiau că și pentru Norton, ar fi ca până la urmă și în așa fel încât să nu rănească pe nimeni (*soft-landing*, a spus Pelletier), ea să se hotărască în mod definitiv pentru unul dintre ei, sau pentru nici unul, a spus Espinoza, în orice caz o hotărâre pe care o lăsau în seama ei, pe care Norton putea s-o ia când dorea, în momentul în care i-ar fi convenit, sau să n-o ia niciodată, s-o tergiverseze și s-o schimbe și s-o întârzie și s-o lungească și s-o tărăgăneze și s-o amâne până pe patul de moarte, lor le era indiferent, într-atât de îndrăgostiți se simțeau acum, încât Liz îi ținea într-o stare de imponderabilitate, la fel ca înainte, când erau amanți sau co-amanți așa cum o vor iubi după aceea, când ea o să-l aleagă pe unul dintre ei, sau după (un după un pic cam trist, de o tristețe împărtășită, adică o tristețe într-un fel atenuată), când ea, dacă așa va vrea, nu va alege pe nici unul. La care Norton a răspuns cu o întrebare, în care se simțea tonul retoric, dar până la urmă o întrebare plauzibilă: ce s-ar întâmpla dacă, în timp ce ea rupea petalele unei margarete să vadă cu care din ei va rămâne, Pelletier, de exemplu, s-ar îndrăgosti dintr-odată de o studentă mai tânără și mai frumoasă decât ea, și bineînțeles mai bogată, și mult mai încântătoare? Trebuia să considere pactul dintre ei rupt și să-l respingă în mod automat pe Espinoza? Sau, dimpotrivă, trebuia să rămână cu spaniolul, dat fiind că nu putea rămâne cu nimeni altcineva? La care Pelletier și Espinoza au răspuns că posibilitatea reală ca exemplul dat de ea să se împlinească este îndepărtată, și că ea, cu sau fără acel exemplu, poate face ce vrea, să se călugărească chiar, dacă asta dorește.

— Fiecare din noi vrea să se însoare cu tine, să stea cu tine, să aibă copii, să îmbătrânească alături de tine, dar acum, în momentul acesta, singurul lucru pe care-l dorim e să rămânem prieteni.

Începând din seara aceea, zborurile la Londra s-au reluat. Uneori apărea Espinoza, alteori Pelletier, și câteodată amândoi. În acest caz se duceau amândoi la același hotel dintotdeauna, un hotel mic și incomod de pe Foley Street, aproape de Middlesex Hospital. Când plecau de la Norton, uneori obișnuiau să facă o plimbare prin împrejurimile hotelului, în general tăcuți, frustrați, într-un fel epuizați din cauza simpatiei și farmecului pe care se străduiau să le afișeze în timpul acelei vizite împreună. Nu doar o dată s-au oprit tăcuți sub un felinar de la colțul străzii, uitându-se la ambulanțele care intrau și ieșeau de la spital. Asistenții medicali englezi vorbeau cu voce tare, totuși sunetul vocilor lor puternice ajungea până la ei în surdină.

Într-o noapte, în timp ce se uitau la intrarea neobișnuit de goală a spitalului, s-au întrebat de ce atunci când veneau împreună la Londra nici unul dintre ei nu

rămânea acasă la Liz. Probabil din decență, și-au zis. Dar nici unul dintre ei nu mai credea într-o asemenea decență. Și se mai întrebau, la început recalcitranți și pe urmă vehemenți, de ce nu se culcau toți trei împreună. În noaptea aceea o lumină verde și bolnăvicioasă ieșea pe ușile spitalului, un verde-deschis ca de piscină, și un asistent fuma o țigară, în picioare, pe trotuar, și între mașinile parcate era una cu luminile aprinse, o lumină gălbuie ca de adăpost, dar nu un adăpost oarecare, ci un adăpost postbelic nuclear, un adăpost în care nu-și avea locul siguranța, ci frigul și descurajarea și lenevia.

Într-o noapte, în timp ce vorbea cu Norton de la Paris sau de la Madrid, unul dintre ei a adus vorba despre subiectul respectiv. Spre surprinderea lui, Norton i-a spus că de mult se gândește și ea la această posibilitate.

— Nu cred că o să-ți propunem asta niciodată, a spus cel care vorbea la telefon.

— Știu, a spus Norton. Vă e teamă. Așteptați să fac eu primul pas.

— Nu știu, i-a spus cel care vorbea la telefon, poate că nu e chiar așa de simplu.

În două ocazii l-au întâlnit din nou pe Pritchard. Tânărul înalt și slab nu se mai arăta atât de prost dispus ca înainte, deși e adevărat că întâlnirile erau întâmplătoare, nu era timp pentru manifestări necontrolate și nici pentru violență. Espinoza ajungea la apartamentul lui Norton când Pritchard pleca, Pelletier s-a întâlnit cu el o dată pe scări. Această ultimă întâlnire, deși scurtă, a fost totuși importantă. Pelletier l-a salutat pe Pritchard, Pritchard l-a salutat pe Pelletier, și când amândoi și-au continuat drumul Pritchard s-a întors și l-a chemat cu un pâsâit.

— Vrei un sfat? i-a spus.

Pelletier l-a privit alarmat.

— Știu că nu-l vrei, bătrâne, dar ți-l voi da oricum. Ai grijă, i-a spus Pritchard.

— De ce să am grijă? a reușit să întrebe Pelletier.

— De Meduză, a spus Pritchard, ferește-te de Meduză.

Și apoi, înainte de a continua să coboare pe scări, a adăugat:

— Când o să pui mâna pe ea o să facă explozie.

Pelletier a rămas nemișcat un moment, ascultând pașii lui Pritchard pe scări și apoi zgomotul ușii de la stradă care se deschidea și se închidea. Doar când liniștea a devenit insuportabilă a început să urce din nou scările, gânditor și pe întuneric.

Nu i-a povestit nimic lui Norton de incidentul cu Pritchard, dar odată ajuns la Paris s-a grăbit să-l sune pe Espinoza și să-i povestească această enigmatică întâlnire.

— E ciudat, a spus spaniolul, pare o avertizare, dar și o amenințare.

— Mai mult decât atât, a spus Pelletier, Meduza este una dintre cele trei fiice ale lui Phorcys și Ceto, așa-numitele Gorgone, trei monștri marini. După Hesiod, Stheno și Euryale, celelalte două surori erau nemuritoare. Meduza, dimpotrivă, era muritoare.

— Te-ai apucat să citești mitologia clasică? l-a întrebat Espinoza.

— A fost primul lucru pe care l-am făcut când am ajuns acasă, a spus Pelletier. Ascultă asta: când Perseu i-a tăiat capul Meduzei, din corpul ei au ieșit Chrysaor, tatăl monstrului Gerion, și calul Pegas.

— Calul Pegas a ieșit din corpul Meduzei? Măi să fie, a spus Espinoza.

— Da, Pegas, calul înaripat, care pentru mine reprezintă dragostea.

— Pentru tine Pegas reprezintă dragostea? a întrebat Espinoza.

— Păi da.

— E ciudat, a spus Espinoza

— Mă rog, astea sunt chestii de-ale liceului francez, a spus Pelletier.

— Și tu crezi că Pritchard știe toate lucrurile astea?

— E imposibil, a spus Pelletier, cu toate că cine știe, dar nu, nu cred.

— Atunci ce concluzie tragi?

— Că Pritchard mă pune, ne pune în gardă despre un pericol pe care noi nu-l vedem. Sau că Pritchard a vrut să ne spună că doar după moartea lui Norton eu voi întâlni, noi vom întâlni dragostea adevărată.

— Moartea lui Norton? a spus Espinoza.

— Sigur că da, nu vezi? Pritchard se vede pe el însuși ca Perseu, ucigașul Meduzei.

Un timp, Espinoza și Pelletier au umblat ca niște fantome. Archimboldi, despre care din nou se auzea că ar fi un candidat sigur la Premiul Nobel, îi lăsa indiferenți. Treburile lor la universitate, colaborările periodice la revistele diverselor catedre de germană din lume, predarea și chiar congresele la care asistau ca niște somnambuli sau ca niște detectivi drogați, s-au văzut afectate. Erau și nu erau. Vorbeau, dar se gândeau la altceva. Îi interesa doar Pritchard. Prezența de rău augur a lui Pritchard care îi dădea târcoale lui Norton aproape tot timpul. Un Pritchard care o identifica pe Norton cu Meduza, cu Gorgona, un Pritchard despre care ei, spectatori discreți, nu știau nimic.

În schimb, s-au gândit s-o întrebe despre el pe singura persoană care le-ar fi putut răspunde la unele întrebări. La început Norton n-a vrut să le spună nimic. Era profesor, așa cum au bănuit, dar nu la universitate, ci la un liceu. Nu era din Londra, ci dintr-un sat de lângă Bournemouth. Studiase un an la Oxford și, de neînțeles pentru Espinoza și Pelletier, s-a mutat la universitatea din Londra, unde și-a terminat studiile. Era de stânga, de o stânga *posibilă* și, după cum spunea Norton, în anumite ocazii îi vorbise despre planurile lui, care niciodată nu se concretizau într-o acțiune definitivă, de a intra în Partidul Laburist. Școala unde preda era o școală publică frecventată de un mare număr de elevi proveniți din familii de imigranți. Era impulsiv și generos și nu avea prea multă imaginație, ceea ce Pelletier și Espinoza bănuiau. Dar asta nu-i liniștea.

— Un mizerabil poate să nu aibă imaginație și apoi să întreprindă un singur act

imaginativ, în momentul cel mai neașteptat, a spus Espinoza.

— Anglia este plină de astfel de porci, și-a dat cu părerea Pelletier.

Într-o noapte, în timp ce vorbeau de la Madrid la Paris, au descoperit fără surprindere (adevărul e că fără nici un pic de surprindere) că amândoi îl urau, și din ce în ce mai mult, pe Pritchard.

La următorul congres la care au participat („Opera lui Benno von Archimboldi – oglindă a secolului al XX-lea“, o întâlnire de două zile la Bologna, cu participarea masivă a tinerilor archimboldieni italieni și a multor archimboldieni neostructuraliști din diferite țări ale Europei), au hotărât să-i povestească lui Morini tot ce li se întâmplase în ultimele luni și toate temerile pe care le aveau în privința lui Norton și a lui Pritchard.

Morini, care se simțea mai rău ca ultima dată (deși nici spaniolul și nici francezul nu și-au dat seama), i-a ascultat cu răbdare în barul hotelului și într-o *trattoria* aproape de sediul întâlnirii și într-un restaurant foarte scump din partea veche a orașului și când se plimbau aiurea pe străzile bologneze în timp ce ei împingeau scaunul lui cu rotile vorbind tot timpul fără să se oprească. La sfârșit, când au vrut să-i afle părerea despre încurcătura sentimentală, reală sau imaginară, în care erau băgați, Morini i-a întrebat doar dacă vreunul dintre ei, sau amândoi, au întrebat-o pe Norton dacă-l iubește sau o atrage Pritchard. Au recunoscut că nu, că din delicatețe, din tact, din finețe, din considerație față de Norton, în sfârșit, n-o întrebaseră.

— Păi ar fi trebuit să începeți cu asta, le-a spus Morini, care, cu toate că se simțea rău și amețit mai ales după atâtea zdruncinături, n-a scos nici un geamăt de durere.

(Și ajunși la acest punct trebuie să spunem că e adevărată vorba: fă-te celebru și culcă-te pe lauri, căci participarea, ca să nu spunem contribuția lui Espinoza și a lui Pelletier la întâlnirea cu tema „Opera lui Benno von Archimboldi – oglindă a secolului al XX-lea“ a fost în cel mai bun caz nulă, în cel mai rău caz catatonică, de parcă brusc ar fi fost epuizați sau absenți, îmbătrâniți în mod prematur sau sub efectul unui șoc, ceea ce n-a trecut neobservat câtorva participanți, obișnuiți cu energia de care dădeau dovadă francezul și spaniolul, uneori chiar fără menajamente, la acest gen de evenimente, n-a trecut neobservat nici măcar pentru noul grup de archimboldieni, fete și băieți recent ieșiți de pe băncile universității, fete și băieți cu un doctorat proaspăt sub braț și care încercau, recurgând la toate mijloacele, să impună interpretarea lor proprie operei lui Archimboldi, ca niște misionari dispuși să impună credința în Dumnezeu cu toate că pentru asta ar fi trebuit să pactizeze cu diavolul, oameni, în general, să zicem, raționali, nu în sensul filosofic, ci în sensul literal al cuvântului, care de obicei este peiorativ, pe care nu-i interesau atât literatura cât critica literară, singurul domeniu după părerea lor – sau după părerea unora dintre ei – unde încă mai era posibilă o revoluție, și care într-un

fel se comportau nu ca niște tineri, ci ca niște *noi* tineri, în aceeași măsură în care există bogați și noi îmbogățiți, oameni, în general, repetăm, lucizi, deși uneori incapabili să facă un O cu un bețișor, și care, deși au observat un a fi și a nu fi, o prezență-absență în trecerea fugară a lui Pelletier și a lui Espinoza prin Bologna, au fost incapabili să-și dea seama de ceea ce era cu adevărat important: plictiseala absolută pe care le-o provoca tot ce se spunea acolo despre Archimboldi, felul de a se expune privirilor străine, asemănător, prin lipsa de subterfugii, cu mersul victimelor canibalilor, pe care ei, canibali entuziaști și *mereu* înfometați, nu l-au văzut, chipurile lor de persoane de treizeci de ani buhăite de succes, expresiile lor ce mergeau de la plictis la nebunie, bâiguielile lor codificate care spuneau doar un cuvânt: *iubește-mă*, sau poate un cuvânt și o frază: *iubește-mă, lasă-mă să te iubesc*, dar pe care nimeni, desigur, nu le înțelegea.)

Așa că Pelletier și Espinoza, care au trecut prin Bologna ca două fantome, au întrebat-o pe Norton în următoarea lor vizită la Londra, s-ar zice că respirând din greu, ca și cum continuau să se grăbească sau să alerge, în vis sau în realitate, dar neîntrerupt, dacă ea, iubita Liz care n-a putut să meargă la Bologna, este îndrăgostită de Pritchard sau îl iubește.

Și Norton le-a spus că nu. Și apoi le-a spus că poate da, că îi este greu să dea un răspuns categoric la această întrebare. Și Pelletier și Espinoza i-au spus că ei vor să știe, adică voiau o confirmare definitivă. Și Norton i-a întrebat de ce tocmai acum îi interesează Pritchard.

Și Pelletier și Espinoza i-au spus, aproape plângând, că dacă nu acum, când?

Și Norton i-a întrebat dacă sunt geloși. Și atunci i-au spus că asta era prea de tot, geloși nici vorbă, că având în vedere prietenia lor era o insultă să-i acuze de gelozie.

Și Norton le-a spus că a fost doar o întrebare. Și Pelletier și Espinoza i-au spus că nu erau dispuși să răspundă la o întrebare așa de caustică, sau perfidă sau rău intenționată. Și apoi s-au dus să cineze și toți trei au băut peste măsură, fericiți ca niște copii, vorbind despre gelozie și despre funesta urmare a acesteia. Și de asemenea au vorbit despre inevitabilitatea geloziei. Și au vorbit de nevoia de a fi gelos ca și cum gelozia ar fi necesară în timpul nopții. Ca să nu vorbim despre gingășia și rănile deschise care, uneori și sub anumite priviri, sunt niște dulci plăceri. Și la plecare au luat un taxi și au continuat să vorbească.

Și taximetristul, un pakistanez, i-a observat primele minute în oglinda retrovizoare ca și cum nu i-ar fi venit să-și creadă urechilor, și apoi a spus ceva în limba lui și taxiul a trecut pe lângă Harmsworth Park și Imperial War Museum, pe Brook Street și apoi pe Austral și apoi pe Geraldine, înconjurând parcul, o manevră de care în mod evident nu era nevoie. Și când Norton i-a spus că se rătăcise și i-a indicat pe ce stradă s-o ia ca să ajungă unde trebuie, taximetristul a rămas, din nou, tăcut, fără să mai murmure în limba lui de neînțeles, ca apoi să admită că, într-

adevăr, Londra este un labirint care reușise să-l dezorienteze.

Fapt ce l-a făcut pe Espinoza să spună că taximetristul, mă rog, fără să vrea, bineînțeles, îl citase pe Borges, care odată a comparat Londra cu un labirint. La care Norton a replicat că mult mai înainte de Borges, Dickens și Stevenson se referiseră la Londra folosind această figură de stil. Lucru pe care, pesemne, taximetristul nu era dispus să-l tolereze, fiindcă a spus imediat că el, un pakistanez, s-ar putea să nu fi auzit de acest faimos Borges, și de asemenea s-ar putea să nu-i fi citit niciodată pe acești domni renumiți Dickens și Stevenson și poate chiar nu cunoștea încă suficient de bine Londra și străzile ei și din cauza asta poate o comparase cu un labirint, dar că, în schimb, știe foarte bine ce înseamnă decența și demnitatea, și că, din ceea ce ascultase, acestei femei, adică lui Norton, îi lipseau decența și demnitatea, și că în țara lui au un cuvânt pentru asta, același care se folosește la Londra, ce coincidență, și că acest cuvânt este curvă, deși se mai folosesc și cuvintele cățea, târfă, parașută, și că domnii aici de față, domni care judecând după accent nu sunt englezi, de asemenea în țara lui au un nume, li se spune pești, proxeneți, codoși, mijlocitori.

Discurs care, s-o spunem fără exagerare, i-a luat prin surprindere pe archimboldieni, care n-au reacționat imediat, să zicem că taximetristul a început să-i insulte pe Geraldine Street și că ei au putut să articuleze un cuvânt abia pe Saint George's Road. Și cuvintele pe care le-au putut articula au fost: oprește imediat taxiul să coborâm. Sau mai bine zis: oprește mașina ta scârboasă că preferăm să coborâm. Ceea ce taximetristul a și făcut oprind, în timp ce parca, aparatul de taxat și spunându-le clienților lui cât îi datorează. Odată faptul consumat, sau ultima scenă sau ultimele cuvinte de despărțire pe care Norton și Pelletier, paralizați poate încă de surpriza injuriei, nu le-au considerat anormale, dar care au umplut peste măsură paharul răbdării lui Espinoza, care, în timp ce ei coborau, a deschis portiera din față a taxiului și l-a scos în mod violent pe șofer, care nu se aștepta la o asemenea reacție din partea unui cavaler așa de bine îmbrăcat. Și cu atât mai puțin se aștepta la ploaia de șuturi iberice care a început să cadă asupra lui, șuturi pe care la început i le-a dat Espinoza, dar apoi, după ce a obosit, a început să i le tragă Pelletier, în ciuda strigătelor lui Norton care încerca să-i oprească, Norton le spunea că nimic nu se rezolvă cu violența, că, dimpotrivă, pakistanezul după bătaia asta o să-i urască și mai mult pe englezi, ceea ce lui Pelletier îi era indiferent, el nu era englez, iar Espinoza nici atât, dar, totuși, în timp ce-l burdușeau pe pakistanez, îl insultau pe *englezește*, fără să le pese nicicum că asiaticul căzuse jos încovrigat, când un șut când altul, băga-ți-ai islamul în cur, acolo trebuie să stea, șutul ăsta este pentru Salman Rushdie (un autor pe care amândoi, pe de altă parte, îl considerau mai degrabă slab, dar li s-a părut nimerit să-l pomenească), șutul ăsta este din partea feministelor din Paris (opriți-vă odată, fir-ar să fie, le striga Norton), șutul ăsta este din partea feministelor din New York (o să-l omorâți, le striga Norton), șutul ăsta este din partea fantomei lui Valerie Solanas, pui de cățea, și tot așa, până când l-au

lăsat inconștient și sângerând prin toate orificiile capului, mai puțin orbitele.

Când au încetat să-l mai lovească cu picioarele au rămas câteva clipe cufundați în cel mai ciudat calm din viața lor. Era ca și cum, în sfârșit, ar fi făcut acel *ménage à trois* pe care atât de mult și l-au imaginat.

Pelletier se simțea de parcă ar fi ejaculat. La fel, cu câteva diferențe și nuanțe, Espinoza. Norton, care-i privea fără să-i vadă în întuneric, se simțea de parcă juisase de mai multe ori. Pe Saint George's Road trecea câte o mașină, dar ei erau invizibili pentru oricine ar fi trecut pe acolo cu mașina la ora aceea. Pe cer nu era nici o stea. Noaptea totuși era senină: vedeau totul cu detalii, chiar și conturul celor mai mici lucruri, ca și cum dintr-odată un înger le-ar fi pus pe ochi niște lentile ca să vadă în întuneric. Își simțeau pielea întinsă, netedă la pipăit, deși în realitate toți trei transpirau. Pentru o clipă, Espinoza și Pelletier au crezut că îl omorâseră pe pakistanez. Lui Norton i-a trecut prin cap același lucru, fiindcă s-a aplecat asupra taximetristului căutându-i pulsul. Când s-a mișcat, când s-a aplecat, a durut-o de parcă oasele de la picioare i-ar fi ieșit din încheieturi.

Un grup a ieșit din *Garden Row* fredonând un cântec. Râdeau. Trei bărbați și o femeie. Fără să se miște, și-au întors capul în direcția aceea și au așteptat. Grupul a pornit spre locul unde se aflau ei.

— Taxiul, a spus Pelletier, vin la taxi.

Doar atunci și-au dat seama că lumina în interiorul taxiului era aprinsă.

— Să mergem, a spus Espinoza.

Pelletier a luat-o pe Norton pe după umeri și a ajutat-o să se ridice. Espinoza se așezase la volan și îi grăbea. Împingând-o, Pelletier a băgat-o pe Norton în spate și apoi a intrat și el. Grupul din *Garden Row* se îndrepta spre colțul unde zăcea taximetristul.

— Este viu, respiră, a spus Norton.

Espinoza a pornit mașina și au plecat de acolo. Pe malul celălalt al Tamisei, pe o străduță aproape de Old Marylebone, au abandonat taxiul și au mers un timp. Voiau să stea de vorbă cu Norton, să-i explice ce se întâmplase, dar ea nici măcar nu le-a permis s-o însoțească până acasă.

A doua zi au căutat în ziare, în timp ce-și luau un copios mic dejun la hotel, vreo știre despre pakistanez, dar nu scria nimic pe nicăieri. După ce au mâncat, au ieșit să caute ziarele de scandal. Dar nici acolo n-au găsit nimic.

Au sunat-o pe Norton, care nu mai părea așa de supărată ca în noaptea trecută. I-au spus că e urgent să se vadă în după-amiaza aceea. Că voiau să-i spună ceva foarte important. Norton le-a spus că și ea are ceva foarte important să le spună. Ca să-și omoare timpul au ieșit să dea o raită prin cartier. Au stat câteva minute să se uite la ambulanțele care intrau și ieșeau de la Middlesex Hospital, aveau halucinații cu fiecare bolnav sau rănit care intra, trăsăturile fiecăruia li se părea că sunt ale

pakistanezului pe care îl făcuseră zob, până s-au plictisit și au plecat să se plimbe, cu conștiința mai împăcată, de pe Charing Cross până la Strand. Și-au făcut, cum e și normal, confidențe. Și-au deschis sufletele reciproc. Cel mai mult îi îngrijora faptul că poliția îi va căuta și până la urmă îi va prinde.

— Înainte de a abandona taxiul, a mărturisit Espinoza, am șters toate urmele mele cu batista.

— Știu, a spus Pelletier, te-am văzut și am făcut și eu la fel: am șters urmele mele și ale lui Liz.

Au recapitulat, de fiecare dată cu mai puțină emfază, șirul de fapte care i-au făcut să-l bată, până la urmă, pe taximetrist. Pritchard, fără îndoială. Și Gorgona, Meduza aceea inocentă și muritoare, separată de surorile ei nemuritoare. Și amenințarea voalată sau nu atât de voalată. Și nervii. Și ofensa acelui ignorant mitocan. Le părea rău că nu au un aparat de radio ca să afle toate știrile. Au vorbit de senzația pe care a avut-o fiecare în timp ce lovea corpul căzut jos. Un amestec de vis și dorință sexuală. Dorința de a-l fute pe amărâtul ăla nenorocit? În nici un caz! Mai curând, de parcă s-ar fi futut pe ei înșiși. De parcă ar fi scurmat în ei înșiși. Cu unghiile lungi și mâinile goale. Cu toate că dacă ai unghiile lungi nu se poate spune chiar că ai neapărat mâinile goale. Dar ei, în acel soi de vis, scurmau și scurmau, smulgând țesuturile și sfâșiind venele și vătămând organele vitale. Ce căutau? Nu știau. Și în situația asta nici nu-i mai interesa.

După-amiaza s-au văzut cu Norton și i-au spus tot ce știau sau din ce cauză se temeau de Pritchard. De Gorgona, de moartea Gorgonei. De femeia care face explozie. Ea i-a lăsat să vorbească până când n-au mai avut ce spune. Pritchard nu era în stare să omoare nici o muscă, le-a spus. Ei se gândeau la Anthony Perkins care spunea că era incapabil să facă rău unei muște, și apoi s-a întâmplat ce s-a întâmplat, dar au preferat să nu discute, și să accepte, fără convingere, argumentele ei. Apoi Norton s-a așezat și le-a spus că ceea ce se întâmplase cu o seară în urmă nu are nici o explicație.

Au întrebat-o, vrând parcă să scape de vină, dacă știa ceva de pakistanez. Norton a spus că da. Știrea a apărut la telejurnalul unui post de televiziune local. Un grup de prieteni, probabil oamenii pe care ei i-au văzut ieșind din *Garden Row,* au găsit trupul taximetristului și au chemat poliția. Avea patru coaste rupte, comoție cerebrală, nasul zdrobit și pierduse toți dinții de sus. Acum e la spital.

— A fost vina mea, a spus Espinoza, insultele lui m-au făcut să-mi pierd cumpătul.

— Cel mai bine ar fi să nu ne mai vedem un timp, a spus Norton, trebuie să mă gândesc pe îndelete la asta.

Pelletier a fost de acord, dar Espinoza continua să se învinovățească: i se părea just ca Norton să nu-l mai vadă pe el, dar nu și pe Pelletier.

— Nu mai vorbi prostii, i-a spus Pelletier încet și abia atunci Espinoza și-a dat seama că, într-adevăr, spunea tâmpenii.

Chiar în noaptea aceea s-a întors fiecare la el acasă.

Când a ajuns la Madrid, Espinoza a avut o mică criză nervoasă. În taxiul care-l ducea acasă a început să plângă, în mod discret, acoperindu-și ochii cu mâna, dar taximetristul și-a dat seama că plânge și l-a întrebat ce are, dacă se simte rău.

— Mă simt bine, a spus Espinoza, sunt doar puțin nervos.

— Sunteți de aici? l-a întrebat taximetristul.

— Da, a spus Espinoza, sunt din Madrid.

Un timp nici unul n-a mai spus nimic. Apoi taximetristul a reluat conversația și l-a întrebat dacă îl interesează fotbalul. Espinoza i-a spus că nu, că niciodată nu l-a interesat nici fotbalul și nici alt sport. Și a adăugat, așa ca să nu întrerupă brusc conversația, că noaptea trecută era cât pe ce să omoare un om.

— Nu mai spuneți, a zis taximetristul.

— Chiar așa, a spus Espinoza, aproape că l-am omorât.

— Pentru ce? a întrebat taximetristul.

— Pentru că m-a enervat, a spus Espinoza.

— În străinătate? a spus taximetristul.

— Da, a spus Espinoza râzând pentru prima dată, în altă parte, în altă parte, și apoi tipul avea o meserie foarte ciudată.

Pelletier, dimpotrivă, nici n-a făcut o mică criză de nervi și nici n-a vorbit cu taximetristul care l-a dus până acasă. Când a ajuns a făcut un duș și și-a preparat niște paste italiene cu ulei de măsline și brânză. Apoi și-a citit e-mailurile, a răspuns la câteva mesaje și s-a dus la culcare cu un roman al unui tânăr autor francez, neinteresant, dar distractiv, și cu o revistă de studii literare. După puțin timp a adormit și a avut următorul și foarte ciudatul vis: era însurat cu Norton și locuiau într-o casă mare în apropierea unei faleze de unde se vedea o plajă plină de oameni în costume de baie care stăteau la soare sau înotau fără să se îndepărteze prea mult de țărm.

Zilele erau scurte. De la fereastra lui vedea, aproape tot timpul, apusuri de soare și zori de zi. Uneori Norton se apropia de locul unde stătea el, și-i spunea ceva, fără să treacă niciodată pragul camerei. Oamenii stăteau tot timpul pe plajă. Uneori avea impresia că noaptea nu se întorceau acasă, sau plecau, toți împreună, când se întuneca, ca să se întoarcă, într-o lungă procesiune, înainte de a se lumina. Alteori, dacă închidea ochii, putea survola plaja ca un pescăruș și putea vedea de aproape oamenii de pe plajă. Erau de tot felul, deși predominau adulții de treizeci, patruzeci, cincizeci de ani, și toți dădeau impresia că făceau lucruri lipsite de importanță, se ungeau, de exemplu, cu ulei pe corp, mâncau un sandvici, ascultau mai mult din politețe decât din interes conversația unui prieten, a unei rude sau a unui vecin de prosop. Uneori, totuși, deși în mod discret, oamenii se ridicau și contemplau, nu mai

mult de o secundă sau două, orizontul, un orizont calm, fără nori, de un albastru transparent.

Când Pelletier deschidea ochii se gândea la atitudinea oamenilor de pe plajă. Era evident că așteptau ceva, dar nu se putea spune că acea așteptare era o chestiune de viață și de moarte. Pur și simplu, după un anumit interval de timp, deveneau mai atenți, privirea lor scruta orizontul timp de o secundă sau două, și apoi se încadrau din nou în scurgerea timpului de pe plajă, fără să lase să se întrevadă vreo slăbiciune sau vreo șovăială. Absorbit de studierea oamenilor de pe plajă, Pelletier uita de Norton, fiind sigur, poate, de prezența ei, prezență pe care o confirmau zgomotele care veneau din când în când din casă, din camerele care nu aveau ferestre sau ale căror ferestre dădeau spre câmp sau spre munți, nu spre mare și nici spre plaja arhiplină. Dormea, de asta și-a dat seama când se scursese o bună parte din vis, așezat pe un scaun, la biroul său și la fereastră. Și cu siguranță dormea puțin, chiar și când soarele apunea încerca să rămână treaz cât mai mult timp posibil, cu ochii ațintiți pe plajă, o pânză neagră acum sau un puț fără fund, că poate o să vadă vreo lumină, raza vreunei lanterne, flacăra tremurândă a unui foc. Pierdea noțiunea timpului. În mod vag își amintea o scenă confuză care îl rușina și îl pasiona în aceeași măsură. Hârtiile pe care le avea pe masă erau manuscrise de-ale lui Archimboldi, sau le cumpărase ca atare, cu toate că răsfoindu-le își dădea seama că erau scrise în franceză și nu în germană. Lângă el era un telefon care nu suna niciodată. Zilele erau din ce în ce mai călduroase.

Într-o zi, către amiază, a văzut că lumea de pe plajă s-a oprit din ce făcea, și se uitau, toți în același timp, ca de obicei, spre orizont. Nu se întâmpla nimic. Dar atunci, pentru prima dată, lumea de pe plajă s-a întors și a început să părăsească plaja. Unii fugeau pe un drum de pământ care trecea printre două dealuri, alții mergeau printr-un câmp agățându-se de tufișuri și de pietre. Câțiva s-au pierdut înspre defileu și Pelletier nu-i mai vedea, dar știa că începeau o lentă escaladare. Pe plajă a rămas doar o formă, o pată întunecată ce ieșea dintr-o gaură galbenă. Timp de o clipă, Pelletier s-a gândit dacă era bine să coboare pe plajă și să se apuce să îngroape, cu toată grija cerută de situație, acea formă în fundul găurii. Dar numai imaginându-și drumul lung pe care trebuia să-l parcurgă până la plajă începea să transpire, și transpira tot mai mult, de parcă odată deschis robinetul nu se mai putea închide.

Și atunci vedea o cutremurare în apa mării, de parcă și aceasta transpira, adică de parcă apa ar fi început să fiarbă. O fierbere abia perceptibilă care se împrăștia în unde, până ajungea la valurile care mureau pe plajă. Și atunci Pelletier simțea că începea să amețească și că un bâzâit de albine venea de afară. Și când bâzâitul înceta se lăsa o tăcere și mai grea în casă și în împrejurimi. Și Pelletier o striga pe Norton, și o striga, dar nimeni nu-i răspundea, ca și cum liniștea ar fi înghițit strigătul lui de ajutor. Și atunci Pelletier începea să plângă și vedea că din fundul metalizat al mării

se ridica ceea ce rămăsese dintr-o statuie. O bucată de piatră fără formă, roasă de vreme și de apă, dar pe care încă se putea vedea, foarte clar, o mână, încheietura și o parte din antebraț. Și statuia aceea ieșea din mare și se ridica deasupra plajei și era groaznică și în același timp foarte frumoasă.

Timp de câteva zile Pelletier și Espinoza au fost, fiecare în felul lui, afectați de povestea cu taximetristul pakistanez, care li se învârtea în conștiința încărcată, ca o fantomă sau ca un generator electric.

Espinoza se întreba dacă purtarea lui nu dezvăluia ceea ce este cu adevărat, adică o persoană cu vederi de dreapta, xenofob și violent. Lui Pelletier, dimpotrivă, ceea ce îi alimenta conștiința încărcată era faptul că-l lovise pe pakistanez când acesta era deja căzut la pământ, fapt care i se părea de-a dreptul contrar spiritului sportiv. De ce a trebuit s-o facă? se întreba. Taximetristul căpătase ceea ce merita și nu era nevoie să mai adauge altă violență la violență.

Într-o seară au avut o lungă convorbire telefonică. Și-au dezvăluit fiecare temerile. Au încercat să-și facă curaj. Dar după câteva minute au început din nou să regrete incidentul, deși în forul lor interior erau convinși că adevăratul misogin de dreapta era pakistanezul, că violent era pakistanezul, că intolerant și prost-crescut era pakistanezul, că pakistanezul și-o căutase nu numai o dată, ci de o mie de ori. În momentele acelea, dacă taximetristul s-ar fi aflat în fața lor, cu siguranță l-ar fi omorât.

O bună bucată de vreme au uitat de călătoriile lor săptămânale la Londra. Au uitat de Pritchard și de Gorgona. Au uitat de Archimboldi, al cărui prestigiu creștea fără ca ei să știe. Au uitat de lucrările lor, pe care le scriau în mod mecanic și fără chef, și care nu erau atât ale lor cât ale discipolilor lor sau ale asistenților de la respectivele lor catedre atrași spre cauza archimboldiană pe bază de vagi promisiuni de contracte sau măriri de salarii.

În timpul unui congres au fost amândoi, în timp ce Pohl ținea o conferință în plen despre Archimboldi și rușinea în literatura germană de după război, la un bordel în Berlin, unde s-au culcat cu două fete blonde, foarte înalte și cu picioare lungi. La plecare, aproape de miezul nopții, erau așa de mulțumiți, încât au început să cânte ca niște copii în ploaie. Experiența cu curvele, o noutate în viața lor, s-a repetat de mai multe ori în diferite orașe europene, și până la urmă a ajuns să devină cotidiană în respectivele lor orașe. Alții probabil s-ar fi culcat cu studentele lor. Ei, care se temeau să nu se îndrăgostească sau care se temeau că n-or s-o mai iubească pe Norton, s-au hotărât să se ducă la curve.

La Paris, Pelletier le căuta pe internet și rezultatele au fost aproape întotdeauna excelente. La Madrid, Espinoza le găsea citind anunțurile de contacte din *El País*, care cel puțin în problema asta oferea un serviciu de încredere și practic, nu ca suplimentul cultural în care aproape niciodată nu se vorbea de Archimboldi, și în

care predominau eroii portughezi, la fel ca în suplimentul cultural al *ABC*-ului.

— Ah, se plângea Espinoza în conversațiile sale cu Pelletier, căutând poate vreo consolare, în Spania am fost întotdeauna provinciali.

— Într-adevăr, i-a răspuns Pelletier după ce s-a gândit exact două secunde.

Dar, pe de altă parte, nici din aventura cu curvele n-au ieșit teferi.

Pelletier a cunoscut o fată care se numea Vanessa. Era măritată și avea un băiat. Uneori treceau săptămâni întregi fără să se vadă. Din câte spunea, soțul ei era un sfânt. Mai avea câte un defect, era arab de exemplu, mai precis marocan, și de asemenea era leneș, dar în general, din spusele Vanessei, era un tip ca lumea, care nu se supăra aproape niciodată, și când o făcea, spre deosebire de ceilalți bărbați, nu era violent, nici prost-crescut, ci devenea melancolic, trist, supărat pe lumea care dintr-odată i se părea prea mare și de neînțeles. Când Pelletier a întrebat-o dacă arabul știe că ea se prostituează, Vanessa a spus că da, că știe, dar nu-i pasă fiindcă el crede în libertatea individului.

— Atunci este peștele tău, a spus Pelletier.

La această afirmație Vanessa a răspuns că probabil așa este, că la drept vorbind într-adevăr e peștele ei, dar un pește mai altfel decât ceilalți pești, care obișnuiau să ceară prea mult femeilor lor. Marocanul nu-i cerea nimic. Au fost perioade, a spus Vanessa, când și pe ea o apuca un fel de lene înnăscută, o lâncezeală permanentă, și toți trei treceau atunci printr-o perioadă de lipsuri. Marocanul, în zilele acelea, se mulțumea cu ce avea, și încerca, fără prea mult succes, tot felul de pungășii care să le permită s-o scoată la capăt. Era musulman și uneori se ruga cu fața îndreptată spre Mecca, dar fără îndoială era un musulman altfel decât ceilalți. După părerea lui, Allah permitea totul sau aproape totul. Dar nu permitea ca cineva, în mod conștient, să facă rău unui copil. Era interzis ca cineva să abuzeze de un copil, să omoare un copil, să abandoneze un copil în ghearele unei morți sigure. Toate celelalte lucruri erau relative și până la urmă permise.

Odată, i-a povestit Vanessa lui Pelletier, au fost în Spania. Ea, băiatul ei și marocanul. În Barcelona s-au întâlnit cu fratele mai mic al marocanului, care trăia cu altă franțuzoaică, o fată grasă și înaltă. Erau muzicanți, i-a spus marocanul Vanessei, dar adevărul e că erau cerșetori. Niciodată nu l-a văzut pe marocan mai fericit ca în zilele acelea. Râdea mereu și povestea întâmplări și nu obosea mergând prin cartierele Barcelonei, până ajungea în împrejurimi sau pe munți de unde se vedeau orașul și splendoarea Mediteranei. Niciodată, îi spunea Vanessa, n-a văzut un tip cu mai multă vitalitate. Copii cu o asemenea vitalitate sigur că văzuse. Nu mulți, dar văzuse câțiva. Dar adulți nici unul.

Când Pelletier a întrebat-o pe Vanessa dacă băiatul ei e copilul marocanului, curva i-a răspuns că nu, și din răspunsul ei reieșea că întrebarea a jignit-o sau a rănit-o, și a considerat-o disprețuitoare la adresa fiului ei. Copilul e alb, aproape

blond, a spus, și împlinise șase ani când ea, dacă-și amintea bine, îl cunoscuse pe marocan. Într-o perioadă teribilă din viața mea, a spus fără să intre în detalii. Nici apariția marocanului nu se putea spune că a fost o apariție providențială. Ea, când l-a cunoscut, trecea printr-o perioadă proastă, dar el literalmente era muritor de foame.

Lui Pelletier îi plăcea Vanessa și s-au văzut de mai multe ori. Era o fată tânără și înaltă, cu nasul drept, ca o grecoaică, și privirea rece și arogantă. Disprețul ei pentru cultură, mai ales pentru cultura livrescă, avea ceva de licean, un amestec de inocență și eleganță, după cum credea Pelletier, ceva ce concentra puritatea într-o asemenea măsură, încât Vanessa își putea permite luxul de a spune orice prostie fără să ții seama de asta. Într-o noapte, după ce au făcut amor, Pelletier s-a ridicat din pat gol și a căutat printre cărțile lui un roman de Archimboldi. După o clipă de șovăială s-a hotărât pentru *Masca de piele*, cu gândul că Vanessa, eventual, ar putea s-o citească ca pe un roman de groază, simțindu-se atrasă de partea sinistră a cărții. Pe ea, la început, a surprins-o cadoul, și apoi a emoționat-o, căci era obișnuită ca bărbații să-i dăruiască haine sau pantofi sau lenjerie. Adevărul e că a fost foarte fericită, mai ales când Pelletier i-a explicat cine e Archimboldi și importanța pe care o avea scriitorul în viața lui.

— E ca și cum mi-ai dărui un lucru de-al tău, a spus Vanessa.

Afirmația aceasta l-a lăsat pe Pelletier oarecum nedumerit, fiindcă pe de-o parte era într-adevăr așa, Archimboldi era ceva al său, îi aparținea în măsura în care el împreună cu alți câțiva propuseseră o interpretare diferită a neamțului, o interpretare ce va *dura*, o interpretare la fel de ambițioasă ca scrierile lui Archimboldi și care va însoți opera lui Archimboldi multă vreme, până ce interpretarea va dispărea sau până când vor dispărea (dar el nu credea asta) scrierile archimboldiene, capacitatea operei archimboldiene de a stârni emoții și dezvăluiri, deși pe de altă parte nu era așa, fiindcă uneori, mai ales după ce el și Espinoza întrerupseseră călătoriile la Londra și n-o mai văzuseră pe Norton, opera lui Archimboldi, adică romanele și povestirile lui, era un fel de masă verbală informă și misterioasă, complet străină lui, ceva ce apărea și dispărea de altfel într-un mod capricios, literalmente un pretext, o poartă falsă, echivalentul unui asasin, o cadă de baie într-un hotel plină cu lichid amniotic în care el, Jean-Claude Pelletier, se va sinucide în cele din urmă, pur și simplu, în mod gratuit, uitând de sine, pentru că de ce nu.

Așa cum se aștepta, Vanessa nu i-a spus niciodată cum i s-a părut cartea. Într-o dimineață a condus-o până acasă. Locuia într-un cartier muncitoresc unde nu lipseau imigranții. Când au ajuns, băiatul ei se uita la televizor și Vanessa l-a certat că nu s-a dus la școală. Băiatul i-a spus că nu se simte bine cu stomacul și Vanessa i-a făcut imediat un ceai de plante. Pelletier se uita la ea cum se mișcă prin bucătărie. Energia de care dădea dovadă Vanessa era nestăvilită și nouăzeci la sută se pierdea

în mișcări inutile. În casă era o totală dezordine, pe care a pus-o în parte pe seama copilului și a marocanului, dar de care în mod normal era vinovată Vanessa.

După puțin timp, atras de zgomotele de la bucătărie (linguri ce cădeau pe jos, un pahar spart, strigăte adresate nimănui întrebând unde dracului sunt plantele pentru ceai), a apărut marocanul. Fără ca nimeni să le facă cunoștință, și-au dat mâna. Marocanul era scund și slab. Curând băiatul va fi mai înalt și mai solid decât el. Avea o mustață stufoasă și era aproape chel. După ce l-a salutat pe Pelletier, pe jumătate adormit încă, s-a așezat pe canapea și a început să se uite la desenele animate împreună cu copilul. Când Vanessa a ieșit din bucătărie, Pelletier i-a spus că trebuie să plece.

— Nici o problemă, a spus ea.

I s-a părut că răspunsul ei avea o doză de agresivitate, dar apoi și-a amintit că așa era Vanessa. Copilul a gustat o gură de ceai și a spus că nu e dulce și nu s-a mai atins de paharul aburind în care pluteau câteva frunze care lui Pelletier i s-au părut ciudate și dubioase.

În dimineața aceea, la universitate, și-a omorât timpul liber gândindu-se la Vanessa. Când a văzut-o din nou n-au mai făcut amor, deși i-a plătit ca și cum ar fi făcut și au vorbit ore întregi. Înainte de a adormi, Pelletier a tras niște concluzii: Vanessa era perfect pregătită, atât din punct de vedere psihic cât și fizic, să trăiască în Evul Mediu. Pentru ea noțiunea de „viață modernă“ nu avea nici un sens. Avea încredere mai mult în ceea ce vedea decât în mijloacele de comunicare. Era neîncrezătoare și curajoasă, deși curajul ei, în mod contradictoriu, o făcea să aibă încredere, de exemplu, într-un chelner, un controlor de tren, un prieten aflat la ananghie, care aproape întotdeauna i-au trădat și i-au înșelat încrederea pe care o avea în ei. Aceste trădări o înfuriau și o puteau duce la situații de o violență de neconceput. Mai era și răzbunătoare și se grozăvea că ea spune lucrurile pe față, fără ascunzișuri. Se considera o femeie liberă și avea răspunsuri la orice. Ceea ce nu înțelegea n-o interesa. Nu se gândea la viitor, nici măcar la viitorul băiatului ei, ci la prezent, un prezent perpetuu. Era frumoasă, dar nu se considera frumoasă. Mai mult de jumătate din prietenii ei erau imigranți din Maghreb, dar ea, care nu l-a votat niciodată pe Le Pen, vedea în imigrație un pericol pentru Franța.

— Pe curve, i-a spus Espinoza în seara când Pelletier i-a vorbit de Vanessa, trebuie să le fuți, nu s-o faci pe psihanalistul cu ele.

Espinoza, spre deosebire de prietenul lui, nu-și amintea numele nici uneia. Pe de o parte erau trupurile și chipurile, pe de altă parte, într-un fel de tub de ventilație, circulau o mulțime de nume: Lorena, Lola, Marta, Paula, Susana, nume fără trupuri și chipuri fără nume.

Niciodată nu repeta. Cunoștea o dominicană, o braziliană, trei andaluze, o catalană. A învățat, de la început, să fie bărbatul tăcut, tipul bine îmbrăcat care

plătește și arată, uneori cu un gest, ce vrea, și care apoi se îmbracă și pleacă de parcă niciodată n-ar fi fost acolo. A cunoscut o chiliană care în anunț spunea că e chiliană și o columbiană care se anunța columbiană ca și cum amândouă naționalitățile ar fi avut un morb în plus. O făcuse cu o franțuzoaică, două poloneze, o rusoaică, o ucraineană, o nemțoaică. Într-o noapte s-a culcat cu o mexicană și asta a fost cea mai mișto.

Ca de obicei, s-au dus la un hotel și când s-a trezit dimineața mexicana nu mai era. Ziua aceea a fost ciudată. De parcă ceva ar fi făcut explozie înăuntrul lui. A rămas mult timp în pat, gol, cu tălpile sprijinite de podea, încercând să-și amintească ceva nedeslușit. Când a intrat sub duș și-a dat seama că avea un semn pe partea interioară a coapsei. Ca și cum cineva l-ar fi supt sau ar fi pus acolo o lipitoare pe piciorul stâng. Vânătaia era mare ca pumnul unui copil. Primul lucru la care s-a gândit a fost că l-a supt curva și a încercat să-și aducă aminte, dar n-a reușit, singurele imagini pe care și le amintea erau acelea când el era deasupra ei, picioarele ei pe umerii lui, și niște cuvinte vagi, indescifrabile, pe care nu știa dacă le-a spus el sau mexicana, probabil niște fraze obscene.

Timp de câteva zile a crezut că a uitat-o, până când într-o noapte s-a văzut căutând-o pe străzile Madridului frecventate de curve sau la Casa de Campo. Într-o noapte a crezut că o vede și a urmărit-o și a atins-o pe umăr. Femeia care s-a întors era spaniolă și nu semăna deloc cu acea curvă mexicană. În altă noapte, în somn, a crezut că-și amintește ceea ce îi spusese ea. Și-a dat seama că visa, și-a dat seama că visul se va termina rău, și-a dat seama că era foarte posibil să uite cuvintele și că poate era mai bine așa, dar și-a propus să facă tot posibilul să și le aducă aminte când se va trezi. Chiar și în timpul visului, al cărui cer se mișca precum un vârtej filmat cu încetinitorul, încerca să se trezească brusc, încerca să aprindă lumina, încerca să strige ca strigătul lui să-l aducă din nou în stare de veghe, dar becurile din casă păreau să se fi ars și în loc de strigăt auzea doar un geamăt îndepărtat, ca al unui băiat sau al unei fetițe sau poate al unui animal ascuns într-o încăpere izolată.

Când s-a trezit, bineînțeles că nu-și mai amintea nimic, doar că o visase pe mexicană și că aceasta stătea în picioare în mijlocul unui culoar lung, prost luminat și că el o observa fără ca ea să-și dea seama. Mexicana părea că citește ceva pe perete, graffiti sau mesaje obscene scrise cu carioca, pe care ea le silabisea de parcă nu știa să citească în gând. Câteva zile a tot continuat să o caute, dar apoi a obosit și s-a culcat cu o unguroaică, două spaniole, una din Gambia, o senegaleză și o argentiniană. Nu a mai visat-o niciodată și până la urmă a uitat-o.

Timpul, care vindecă totul, a șters din conștiințele lor sentimentul de vinovăție pe care violenta întâmplare de la Londra le-o inoculase. Într-o zi s-au întors la treburile lor proaspeți și în formă. Și-au reluat articolele și conferințele cu o vigoare neobișnuită, de parcă perioada curvelor ar fi fost o croazieră de odihnă pe

Mediterana. Au început să ia legătura mai des cu Morini pe care într-un fel îl ținuseră la distanță, mai întâi departe de aventurile lor și apoi aproape uitat. L-au găsit pe italian un pic mai rău ca de obicei, dar la fel de cald, inteligent și discret, ceea ce înseamnă că profesorul de la Universitatea din Torino nu le-a pus nici o singură întrebare, nu i-a obligat să mărturisească nimic. Într-o seară, spre marea surpriză a amândurora, Pelletier i-a spus lui Espinoza că Morini este un fel de premiu. Un premiu conferit de zei amândurora. O asemenea afirmație nu avea nici o justificare și s-o argumenteze ar fi însemnat o incursiune direct pe terenurile mlăștinoase ale grotescului, dar Espinoza, care gândea la fel, deși cu alte cuvinte, i-a dat dreptate imediat. Viața începea să le surâdă din nou. Au fost la câteva congrese. S-au bucurat de plăcerile gastronomiei. Au citit și s-au simțit bine. Tot ce se oprise în jurul lor și scârțâia și ruginea a început să se miște din nou. Viața celorlalți a devenit vizibilă, dar fără exagerări. Remușcările dispăruseră ca un râs într-o noapte de primăvară. Au început din nou s-o sune la telefon pe Norton.

Emoționați încă de revedere, Pelletier, Espinoza și Norton și-au dat întâlnire într-un bar sau într-o micuță cafenea (cu adevărat liliputană: două mese și o tejghea unde încăpeau, înghesuiți, nu mai mult de patru clienți) a unei heterodoxe galerii doar un pic mai mare decât barul, unde se expuneau tablouri, dar în același timp se vindeau și cărți vechi și haine vechi și pantofi vechi, care se afla pe strada Hyde colț cu Park Gate, foarte aproape de Ambasada Olandei, țară pe care toți trei spuneau că o admiră pentru coerența ei democratică.

Acolo, după spusele lui Norton, se serveau cele mai bune cocteiluri Margarita din Londra, ceea ce pe ei nu-i interesa câtuși de puțin, deși s-au prefăcut entuziasmați. Bineînțeles că erau singurii clienți ai barului, al cărui unic angajat sau proprietar dădea impresia, la ora aia, că era adormit sau că abia se trezise, aspect care contrasta cu figurile lui Pelletier și Espinoza, care, cu toate că se sculaseră la șapte dimineața ca să ia avionul și trebuiseră să suporte fiecare în parte întârzierile respectivelor avioane, erau proaspeți și plini de viață, dispuși să petreacă sfârșitul de săptămână la Londra.

La început, într-adevăr, le-a fost greu să vorbească. Pelletier și Espinoza au profitat de tăcere ca s-o studieze pe Norton, au găsit-o la fel de frumoasă și atractivă ca întotdeauna. Din când în când le atrăgeau atenția pașii de furnică ai proprietarului galeriei, care scotea de pe umerașe rochii și le ducea într-o încăpere din spate, de unde ieșea cu alte rochii la fel sau asemănătoare, pe care le agăța în locul celorlalte.

Aceeași tăcere, care nu-i deranja pe Pelletier și pe Espinoza, lui Norton i s-a părut apăsătoare și a început să povestească, grăbită și cu oarece cruzime, despre activitățile ei docente din perioada în care nu s-au văzut. Subiectul era plictisitor și l-a terminat repede, după care Norton a început să spună ce a făcut cu o zi înainte, și

în cealaltă dinainte, dar din nou n-a mai avut nimic de spus. Câteva clipe, zâmbind ca niște veverițe, cei trei s-au dedicat Margaritelor, dar tăcerea începea să devină din ce în ce mai insuportabilă, de parcă în interiorul lor, în răgazul de tăcere, s-ar fi format în mod lent cuvinte care se rănesc și idei care rănesc, ceea ce nu era un spectacol sau un dans demn de a fi privit cu indiferență. Așa că Espinoza a considerat oportun să descrie o călătorie în Elveția, la care Norton nu participase, că poate în felul acesta povestirea reușea s-o amuze.

În descrierea sa, Espinoza n-a omis nici orașele ordonate, nici râurile ce te îmbiau la studiu, nici colinele primăvara acoperite de o mantie verde. Și apoi a vorbit despre o călătorie cu trenul, după ce se terminaseră lucrările ce-i adunaseră acolo pe cei trei prieteni, la țară, într-un sat la jumătatea drumului între Montreux și costișele Alpilor bernezi, unde au închiriat un taxi care i-a dus, urmând o șosea în zigzag, dar în mod conștiincios asfaltată, la o casă de odihnă cu numele unui politician sau al unui bancher elvețian de la sfârșitul secolului al XIX-lea, Clinica Auguste Demarre, un nume de necontestat în spatele căruia se ascundea o civilizată și discretă casă de nebuni.

Ideea de a merge într-un asemenea loc n-a fost a lui Pelletier, nici a lui Espinoza, ci a lui Morini, care cine știe cum aflase că acolo trăia un pictor pe care italianul îl considera unul dintre cei mai tulburători de la sfârșitul secolului al XX-lea. Sau nu. Poate că italianul nu spusese asta. În orice caz pictorul se numea Edwin Johns și își tăiase mâna dreaptă, mâna cu care picta, o îmbălsămase și o lipise pe un fel de autoportret multiplu.

— De ce nu mi-ați povestit niciodată întâmplarea asta? l-a întrerupt Norton.

Espinoza a ridicat din umeri.

— Cred că ți-am povestit-o, a spus Pelletier.

Cu toate că după câteva secunde și-a dat seama că într-adevăr nu i-o povestise.

Norton, spre surpriza tuturor, a scos un hohot de râs neobișnuit la ea, și a cerut alt cocteil. Un timp, cât i-a trebuit proprietarului, care continua să scoată și să pună la loc rochii, să le aducă băuturile, toți trei au rămas tăcuți. Apoi, la rugămintea lui Norton, Espinoza trebuia să reia povestirea. Dar Espinoza n-a vrut.

— Spune tu, i-a spus lui Pelletier, și tu ai fost acolo.

Povestea lui Pelletier a început atunci cu cei trei archimboldieni care se uitau la grilajul de fier negru ce se înălța în semn de bun venit sau pentru a împiedica ieșirea (sau în unele cazuri intrarea inoportună) din casa de nebuni Auguste Demarre, sau cu câteva secunde mai înainte, cu Espinoza și Morini în scaunul lui cu rotile uitându-se la poarta de fier și la gardul de fier ce se întindea la dreapta și la stânga, ascuns de o alee cu copaci bătrâni bine îngrijiți, în timp ce Espinoza, pe punctul de a ieși din taxi, îi plătea taximetristului stabilind cu acesta o oră aproximativă la care să vină din sat să-i ia. Apoi toți trei s-au văzut în fața siluetei casei de nebuni, din care se zărea o parte la capătul drumului, ca o fortăreață din secolul al XV-lea, nu din punct de vedere arhitectonic, ci prin inerția pe care i-o sugera privitorului.

Și ce sugera? O senzație stranie. Certitudinea că, de pildă, continentul american nu fusese descoperit, adică nu existase *niciodată*, ceea ce nu era un impediment, desigur, pentru creșterea economică susținută sau pentru o creștere demografică normală, sau pentru dezvoltarea democratică a republicii helvetice. În sfârșit, a spus Pelletier, una din aceste idei ciudate și inutile împărtășite de-a lungul călătoriilor, cu

atât mai mult cu cât călătoria este vădit inutilă, cum probabil era aceea.

Apoi au trebuit să treacă prin toate formalitățile și normele birocratice ale unei case de nebuni elvețiene. În cele din urmă, fără să fi văzut nici o clipă vreun bolnav mintal care se trata în acea instituție, o asistentă medicală între două vârste și cu un chip de nepătruns i-a condus până la un mic pavilion din grădinile din spatele clinicii, care erau enorme și se bucurau de o vedere splendidă, dar a căror înclinare topografică era descendentă, ceea ce, după părerea lui Pelletier, care împingea scaunul cu rotile al lui Morini, nu avea un efect liniștitor asupra unui caracter cu perturbări grave sau foarte grave.

Pavilionul, împotriva tuturor așteptărilor, era un loc primitor, înconjurat de pini, cu trandafiri lângă grilajele de protecție, și în interior cu fotolii ce imitau confortul englezesc de la țară, un șemineu, o masă de stejar, un raft cu cărți pe jumătate gol (titlurile erau aproape toate în germană și în franceză, cu toate că era și câte unul în engleză), o masă specială cu un computer cu modem, un divan de tip turcesc care nu se potrivea cu restul mobilierului, o baie cu WC, chiuvetă și chiar un duș cu o perdea dintr-un plastic rezistent.

— Nu stau rău, a spus Espinoza.

Pelletier a preferat să se apropie de o fereastră și să privească peisajul. Departe în munți i s-a părut că vede un oraș. S-ar putea să fie Montreux, și-a spus, sau poate satul de unde au luat taxiul. Lacul, desigur, nu se vedea deloc. Când Espinoza s-a apropiat de fereastră a fost de părere că acele case erau din sat, nicidecum din Montreux. Morini a rămas nemișcat în scaunul lui cu rotile, privind fix ușa.

Când ușa s-a deschis, Morini a fost primul care l-a văzut. Edwin Johns avea părul lins, deși începea să i se rărească în creștet, pielea palidă și nu era prea înalt, dar continua să fie slab. Era îmbrăcat cu un pulover gri pe gât și o haină subțire din piele. Primul lucru asupra căruia i s-a oprit privirea a fost scaunul cu rotile al lui Morini, ceea ce l-a surprins în mod plăcut, de parcă într-adevăr nu se aștepta la această bruscă apariție. Morini, pe de altă parte, n-a putut evita să se uite la brațul lui drept, unde mâna nu exista, și surpriza sa, neplăcută de astă dată, a fost mai mare văzând că de la încheietura hainei, unde ar fi trebuit să fie un gol, ieșea acum o mână, evident de plastic, dar așa de bine făcută că doar un observator calm și perspicace ar fi fost capabil să-și dea seama că era o mână artificială.

După Johns a intrat o asistentă medicală, nu cea care se ocupase de ei, ci alta, puțin mai tânără și mult mai blondă, care s-a așezat pe un scaun lângă o fereastră și a scos o carte din buzunar, cu multe pagini, și a început să citească fără să-i bage în seamă pe Johns și pe oaspeții lui. Morini s-a prezentat singur ca filolog la Universitatea din Torino și ca admirator al operei lui Johns și apoi și-a prezentat prietenii. Johns, care până atunci a stat în picioare și fără să se miște, le-a întins mâna lui Espinoza și lui Pelletier, care i-au strâns-o cu grijă, și apoi s-a așezat pe un

scaun la masă, și a început să-l studieze pe Morini, de parcă în acel pavilion n-ar fi fost decât ei doi.

La început Johns a făcut un ușor efort, aproape imperceptibil, ca să înceapă o conversație. A întrebat dacă Morini cumpărase vreun tablou de-al lui. Răspunsul lui Morini a fost negativ. A spus că nu, apoi a adăugat că tablourile lui Johns erau prea scumpe pentru buzunarul lui. Espinoza a văzut atunci că acea carte de pe care asistenta medicală nu-și desprindea privirea era o antologie a literaturii germane din secolul al XX-lea. I-a făcut semn cu cotul lui Pelletier, și acesta a întrebat-o pe asistenta medicală, mai mult ca să spargă gheața decât din curiozitate, dacă Benno von Archimboldi era printre scriitorii din antologie. În clipa aceea toți au auzit croncănitul sau țipătul unui corb. Asistenta medicală a răspuns afirmativ. Johns a început să se uite cruciș și apoi a închis ochii și și-a trecut mâna ortopedică peste față.

— Cartea este a mea, a spus, eu i-am împrumutat-o.

— De necrezut, a spus Morini, ce întâmplare.

— Dar firește că eu nu am citit-o, nu știu nemțește.

Espinoza l-a întrebat atunci de ce o cumpărase.

— Pentru copertă, a spus Johns. Are pe ea un desen de Hans Wette, un pictor bun. Pe de altă parte, a spus Johns, nu este vorba să crezi sau să nu crezi în întâmplări. Lumea întreagă este o întâmplare. Am avut un prieten care-mi spunea că greșesc gândind în felul ăsta. Prietenul meu spunea că pentru cineva care călătorește cu trenul lumea nu este o întâmplare, chiar dacă trenul traversează teritorii necunoscute călătorului, teritorii pe care acesta nu le va mai vedea niciodată în viața lui. Nici pentru cel care se scoală la șase dimineața mort de somn ca să meargă la lucru nu este o întâmplare. Pentru cel care nu are altă soluție decât să se scoale și să adauge o durere în plus la durerea acumulată. Durerea se acumulează, spunea prietenul meu, ăsta e un fapt, și cu cât durerea este mai mare cu atât mai mică este întâmplarea.

— De parcă întâmplarea ar fi un lux? a întrebat Morini.

În clipa aceea, Espinoza, care urmărise monologul lui Johns, l-a văzut pe Pelletier lângă asistenta medicală, cu cotul sprijinit de marginea ferestrei în timp ce cu cealaltă mână, cu un gest elegant, o ajuta să caute pagina unde era o povestire de Archimboldi. Asistenta medicală blondă așezată pe scaun cu cartea pe genunchi și Pelletier, în picioare alături de ea, într-o postură oarecum îndrăzneață. Și marginea ferestrei și trandafirii de afară și mai încolo gazonul și copacii și după-amiaza ce înainta printre creste și trecători și stânci singuratice. Umbre care se mișcau în mod imperceptibil înăuntrul pavilionului și creau unghiuri unde înainte nu erau, desene neclare ce apăreau dintr-odată pe pereți, cercuri care se estompau precum exploziile fără sunet.

— Întâmplarea nu este un lux, este cealaltă față a destinului și chiar ceva mai

mult, a spus Johns.

— Ce altceva? a întrebat Morini.

— Ceva ce-i scăpa prietenului meu dintr-un motiv simplu și de înțeles. Prietenul meu (poate e o vanitate din partea mea că-l numesc încă așa) credea în umanitate, prin urmare credea în ordine, în ordinea picturii, și în ordinea cuvintelor, căci asta stă la baza picturii. Credea în izbăvire. Și în fond e posibil să fi crezut până și în progres. Întâmplarea, dimpotrivă, este libertatea totală căreia îi suntem sortiți prin propria noastră natură. Întâmplarea nu se supune legilor și, dacă li se supune, noi nu le cunoaștem. Întâmplarea, dacă îmi permiteți comparația, este ca un Dumnezeu prezent în fiecare secundă pe planeta noastră. Un Dumnezeu neînțeles cu gesturi neînțelese adresate creaturilor sale neînțelese. În acest uragan, în acea implozie osoasă, se realizează comuniunea. Comuniunea întâmplării cu urmările ei, și comuniunea urmărilor ei cu noi.

În clipa aceea, exact în clipa aceea, Espinoza și de asemenea Pelletier au auzit sau au intuit că Morini îi pune cu voce scăzută întrebarea pe care venise să i-o pună, aplecându-se în față într-o poziție care i-a făcut să creadă că va cădea de pe scaunul cu rotile.

— De ce v-ați mutilat?

Chipul lui Morini părea străbătut de ultimele lumini care se mișcau prin parcul casei de nebuni. Johns l-a ascultat imperturbabil. După atitudinea lui s-ar fi zis că știa că omul din scaunul cu rotile a venit să-l vadă ca să găsească, la fel ca atâția alții înaintea lui, un răspuns. Atunci Johns a zâmbit și i-a pus și el la rândul lui altă întrebare.

— O să publicați acest interviu?

— Nici vorbă, a spus Morini.

— Atunci ce sens are să mă întrebați așa ceva?

— Vreau să aud ce spuneți dumneavoastră, a murmurat Morini.

Cu un gest care lui Pelletier i s-a părut lent și studiat, Johns a ridicat mâna dreaptă și a ținut-o la câțiva centimetri de fața lui Morini.

— Credeți că semănați cu mine? a spus Johns.

— Nu, eu nu sunt un artist, a răspuns Morini.

— Nici eu nu sunt un artist, a spus Johns. Credeți că semănați cu mine?

Morini a clătinat din cap și scaunul său cu rotile de asemenea s-a clătinat. Câteva secunde Johns l-a privit cu un zâmbet ușor schițat pe buzele lui fine și fără sânge.

— De ce credeți că am făcut-o? a întrebat.

— Nu știu, sincer nu știu, a răspuns Morini privindu-l în ochi.

Italianul și englezul erau acum înconjurați de penumbră. Asistenta a făcut gestul de a se scula să aprindă lumina, dar Pelletier și-a dus un deget la buze și n-a lăsat-o. Asistenta s-a așezat din nou. Pantofii ei erau albi. Pantofii lui Pelletier și ai lui Espinoza erau negri. Pantofii lui Morini erau maro. Pantofii lui Johns erau albi și

erau făcuți ca să alerge pe distanțe mari, atât pe asfaltul străzilor din oraș, cât și pe câmp. Ăsta a fost ultimul lucru pe care l-a văzut Pelletier, culoarea pantofilor și forma lor și nemișcarea lor, înainte ca noaptea să-i cufunde în neantul rece al Alpilor.

— O să vă spun de ce am făcut-o, a zis Johns, și pentru prima dată corpul său n-a mai fost țeapăn și a renunțat la rigiditate și la ținuta dreaptă, marțială și s-a aplecat și s-a apropiat de Morini și i-a spus ceva la ureche.

Apoi s-a ridicat și s-a apropiat de Espinoza și i-a întins mâna, foarte corect, și apoi a făcut același lucru cu Pelletier, după care a ieșit din pavilion și asistenta medicală după el.

Când a aprins lumina, Espinoza le-a atras atenția, că poate nu observaseră, că Johns nu a dat mâna cu Morini nici la începutul, nici la sfârșitul întrevederii. Pelletier a răspuns că el a observat. Morini nu a zis nimic. După puțin timp a venit prima asistentă și i-a însoțit până la ieșire. În timp ce mergeau prin parc le-a spus că un taxi îi aștepta la intrare.

Taxiul i-a dus până la Montreux, unde au rămas peste noapte la Hotel Helvetia. Toți trei erau foarte obosiți și au hotărât să nu mai iasă să cineze. Cu toate astea, după vreo două ore, Espinoza l-a sunat în cameră pe Pelletier și i-a spus că îi era foame, că o să iasă să dea o raită să vadă dacă găsește ceva deschis. Pelletier i-a spus să-l aștepte, că o să meargă și el. Când s-au întâlnit în holul hotelului, Pelletier l-a întrebat dacă îl sunase pe Morini.

— L-am sunat, a spus Espinoza, dar nu răspunde nimeni.

Și-au spus că italianul probabil dormea deja. În noaptea aceea s-au întors târziu la hotel și un pic cherchelițți. În dimineața următoare s-au dus să-l ia pe Morini din camera lui, dar nu l-au găsit. Recepționerul de la hotel le-a spus că Piero Morini își anulase rezervarea și părăsise hotelul la ora douăsprezece noaptea (în timp ce Pelletier și Espinoza mâncau într-un restaurant italian); așa apărea pe computer. Coborâse la recepție la ora aceea și ceruse să i se cheme un taxi.

— A plecat la douăsprezece noaptea? Unde?

Firește că recepționerul nu știa.

În dimineața aceea, după ce au fost siguri că Morini nu se afla în nici un spital din Montreux și nici din împrejurimi, Pelletier și Espinoza au plecat cu trenul până la Geneva. De la aeroportul din Geneva au sunat acasă la Morini, la Torino. Le-a răspuns doar robotul, pe care amândoi l-au înjurat cât au putut. După care fiecare a plecat cu avionul, la el acasă.

Îndată ce a ajuns la Madrid, Espinoza l-a sunat pe Pelletier. Acesta, care sosise de o oră acasă, i-a spus că nu are nici o veste despre Morini. În ziua aceea, atât Espinoza, cât și Pelletier i-au lăsat italianului în robot scurte mesaje din ce în ce mai resemnate. A doua zi au început să se enerveze cu adevărat și chiar au cochetat cu ideea de a lua un avion până la Torino, și în cazul în care nu-l găseau pe Morini, să

lase situația pe mâna poliției. Dar n-au vrut să se grăbească, nici să devină ridicoli, și n-au făcut nimic.

A treia zi a fost la fel ca a doua: l-au sunat pe Morini, s-au sunat între ei, s-au gândit în fel și chip ce pot face, s-au gândit la sănătatea psihică a lui Morini, la gradul său incontestabil de seriozitate și de bun-simț, și n-au făcut nimic. A patra zi Pelletier a sunat direct la Universitatea din Torino. A vorbit cu un tânăr austriac care lucra temporar la catedra de germană. Austriacul habar n-avea unde putea fi Morini. I-a cerut să o cheme la telefon pe secretara de la catedră. Austriacul i-a spus că secretara ieșise să-și ia micul dejun și încă nu s-a întors. Pelletier l-a sunat imediat pe Espinoza și i-a povestit cu lux de amănunte convorbirea telefonică. Espinoza i-a spus să-l lase pe el să-și încerce norocul.

De astă dată n-a răspuns la telefon austriacul, ci un student la filologie germană. Cu toate astea, studentul nu vorbea foarte bine germană, drept pentru care Espinoza a început să vorbească în italiană cu el. A întrebat dacă secretara s-a întors. Studentul i-a răspuns că era singur, că, pesemne, toți se duseseră să-și ia micul dejun, și că nu era nimeni la catedră. Espinoza a vrut să știe la ce oră se lua micul dejun la Universitatea din Torino și cât timp dura acesta. Studentul n-a înțeles italiana stâlcită vorbită de Espinoza și acesta a trebuit să repete întrebarea, devenind un pic agresiv.

Studentul i-a spus că el, de exemplu, nu mânca niciodată dimineața, dar asta nu înseamnă nimic, că fiecare persoană are gusturi diferite. Înțelegea sau nu înțelegea?

— Înțeleg, a spus Espinoza scrâșnind din dinți, dar trebuie să vorbesc cu o persoană responsabilă de la catedră.

— Vorbiți cu mine, a spus studentul.

Atunci Espinoza l-a întrebat dacă doctorul Morini lipsise de la vreo oră de-a lui.

— Să văd, stați să mă gândesc, a spus studentul.

Și apoi Espinoza a auzit că cineva, studentul chiar, murmura Morini... Morini... Morini, cu un glas ce nu părea al lui, ci mai degrabă glasul unui vrăjitor, sau mai concret, al unei vrăjitoare, al unei ghicitoare din epoca Imperiului Roman, un glas ce se auzea ca prelingerea apei unei fântâni de bazalt ce creștea și dădea pe dinafară cu un zgomot asurzitor, zgomotul a mii de glasuri, vuietul unui mare râu ieșit din matcă în care se află, înscris, destinul tuturor glasurilor.

— Ieri a avut o oră și n-a venit, a spus studentul după ce s-a gândit.

Espinoza i-a mulțumit și a închis. După-amiaza a sunat încă o dată la Morini acasă și apoi la Pelletier. Nu i-a găsit pe nici unul și s-a resemnat să lase fiecăruia câte un mesaj pe robot. Apoi a început să se gândească. Dar gândurile lui ajungeau doar la ceea ce se petrecuse, strict la trecut, trecutul care în mod iluzoriu e aproape prezent. Și-a amintit de vocea robotului lui Morini, adică chiar înregistrarea vocii lui Morini care spunea concis, dar politicos că acela era numărul lui Piero Morini și că să lase un mesaj, și vocea lui Pelletier care în loc să spună că acela e numărul lui

Pelletier repeta propriul lui număr, ca să nu existe nici un dubiu, și apoi cerea celui care suna să-și spună numele și să-și lase numărul de telefon cu vaga promisiune că-l va suna.

În noaptea aceea, Pelletier l-a sunat pe Espinoza și au hotărât de comun acord, după ce și-au risipit reciproc gândurile negre care pluteau asupra lor, să mai aștepte câteva zile, să nu se lase pradă unei isterii de două parale și să-și amintească mereu că, orice ar face, Morini era liber s-o facă și că în acel moment ei nu puteau (nici nu trebuiau) să întreprindă nimic ca să evite acest lucru. În noaptea aceea, pentru prima dată după ce s-au întors din Elveția, au putut dormi liniștiți.

În dimineața următoare, amândoi au plecat la treburile lor cu trupul odihnit și sufletul senin, cu toate că la ora unsprezece, cu puțin înainte de a ieși cu niște colegi să mănânce de prânz, Espinoza n-a rezistat și a sunat din nou la catedra de germană de la Universitatea din Torino, cu același rezultat zadarnic cunoscut deja. Mai târziu, Pelletier l-a sunat de la Paris ca să-l consulte dacă ar fi bine sau nu s-o pună la curent pe Norton.

Au pus în cumpănă toate argumentele și au hotărât să păstreze intimitatea lui Morini în spatele unui văl de tăcere, cel puțin până vor afla ceva mai concret în legătură cu el. Două zile mai târziu, aproape din reflex, Pelletier a sunat la apartamentul lui Morini și de astă dată cineva a ridicat receptorul. Primele cuvinte ale lui Pelletier au exprimat uimirea la auzul vocii prietenului său la celălalt capăt al firului.

— Nu e posibil, a strigat Pelletier, cum e posibil, e imposibil.

Glasul lui Morini se auzea la fel ca întotdeauna. Apoi au venit felicitările, ușurarea, trezirea dintr-un vis nu numai urât, ci și de neînțeles. În timpul convorbirii Pelletier i-a spus că trebuia să-l anunțe pe Espinoza imediat.

— N-o să te miști de acolo? a întrebat înainte de a închide.

— Unde vrei să mă duc? a spus Morini.

Dar Pelletier nu l-a sunat pe Espinoza, ci și-a pus un pahar de whisky și s-a dus la bucătărie și apoi la baie și apoi în birou, lăsând aprinse toate luminile din casă. Doar după aceea l-a sunat pe Espinoza și i-a povestit că l-a găsit pe Morini sănătos și bine mersi și că tocmai vorbise cu el la telefon, dar că acum nu mai putea să vorbească. După ce a închis, a băut alt whisky. După jumătate de oră, l-a sunat Espinoza de la Madrid. Într-adevăr, Morini se simțea bine. N-a vrut să spună unde a fost toate zilele acelea. A spus că avea nevoie de odihnă. Să-și pună în ordine ideile. După părerea lui Espinoza, care nu voise să-l agaseze cu întrebările, Morini dădea impresia că voia să ascundă ceva. De ce? Espinoza nu avea nici cea mai vagă idee.

— În realitate știm foarte puține despre el, a spus Pelletier, care începea să se sature de Morini, de Espinoza și de telefon.

— L-ai întrebat cum se simte cu sănătatea? a spus Pelletier.

Espinoza a spus că da și că Morini l-a asigurat că se simțea perfect.

— Deci nu mai putem face nimic, a conchis Pelletier pe un ton trist care nu i-a trecut neobservat lui Espinoza.

Puțin după aceea au închis și Espinoza a luat o carte și a încercat să citească, dar n-a putut.

Atunci Norton le-a spus, în timp ce angajatul sau proprietarul galeriei scotea și punea rochii pe umerașe, că în zilele acelea când a dispărut, Morini a fost la Londra.

— Primele două zile a stat singur, fără să-mi telefoneze nici măcar o singură dată.

Când l-am văzut mi-a spus că se dusese la muzee și că umblase fără o țintă precisă prin cartierele necunoscute ale orașului, cartiere pe care și le amintea vag din povestirile lui Chesterton, dar că nimic nu mai avea vreo legătură cu Chesterton deși umbra părintelui Brown mai dăinuia în ele, nu în mod sacru, a spus Morini, vrând parcă să elimine orice dramatism din hoinăreala lui solitară prin oraș, dar adevărul e că ea și-l imagina mai curând închis în hotel, cu perdelele date la o parte, uitându-se ore întregi la peisajul jalnic al unor clădiri văzute din spate și citind. Apoi a sunat-o și a invitat-o la masă.

Firește că Norton s-a bucurat auzindu-l și știind că se află în oraș și la ora potrivită a apărut la recepție, unde Morini o aștepta în scaunul său cu rotile, cu un pachet pe genunchi, privind cu răbdare și dezinteres vânzoleala de clienți și vizitatori care se agitau în holul hotelului cu seturile de geamantane, fețe obosite, dâre de parfum care urmau corpurile ca niște meteoriți, ținuta țeapănă și îndatoritoare a băieților de serviciu, cearcănele filosofice ale șefului sau ale suplinitorului de la recepție însoțit întotdeauna de vreo doi subalterni care emanau prospețime, aceeași prospețime gata să se sacrifice pe care o degajau (sub formă de hohote fantomă) unele tinere și pe care Morini, din delicatețe, prefera să n-o vadă. Când a venit Norton s-au dus la un restaurant din Notting Hill, un restaurant brazilian și vegetarian pe care ea abia îl descoperise.

Când Norton a aflat că Morini era deja de două zile la Londra, l-a întrebat ce naiba făcuse și de ce dracu' n-o sunase. Morini i-a povestit atunci de Chesterton, i-a spus că se plimbase, a lăudat grija primăriei pentru circulația handicapaților, spre deosebire de Torino, un oraș plin de obstacole pentru scaunele cu rotile, a spus că intrase prin câteva anticariate, cumpărase câteva exemplare fără să precizeze ce anume, a spus că vizitase casa lui Sherlock Holmes, Baker Street era una din străzile lui preferate, o stradă care pentru el, un italian de vârstă mijlocie, cult, beteag și cititor de romane polițiste, se afla în afara timpului sau dincolo de timp, cu drag (deși cuvântul nu este drag, ci măiestrit) conservată în paginile doctorului Watson. După aceea s-au dus acasă la Norton și atunci Morini i-a dat cadoul pe care i-l cumpărase, o carte despre Brunelleschi, cu excelente fotografii făcute de patru fotografi de naționalități diferite cu aceleași clădiri ale marelui arhitect al Renașterii.

— Sunt interpretări, a spus Morini. Cel mai bun este francezul, a zis. Cel mai puțin îmi place americanul. Prea pompos. Prea dornic să-l descopere pe Brunelleschi. Să *fie* Brunelleschi. Neamțul nu-i rău, dar cel mai bun, cred, e francezul, o să-mi spui ce părere ai tu.

Cu toate că nu văzuse niciodată cartea, cu o hârtie și o finisare care erau în sine o bijuterie, lui Norton i se părea ceva cunoscut. În ziua următoare s-au întâlnit în fața unui teatru. Morini avea două bilete, pe care le cumpărase la hotel, și au văzut o comedie proastă, vulgară, care i-a făcut să râdă, pe Norton mai mult decât pe Morini, pentru că el pierdea sensul unor fraze spuse în argou londonez. Seara au cinat împreună și când Norton a vrut să știe ce a făcut Morini în ziua aceea, acesta i-a mărturisit că vizitase Kensington Gardens și Grădinile italiene din Hyde Park și se plimbase aiurea, deși Norton, fără să știe de ce, și-l imagina mai degrabă stând liniștit în parc, întinzându-și gâtul uneori după ceva ce nu vedea bine, de cele mai multe ori cu ochii închiși, făcându-se că doarme. În timpul mesei, Norton i-a explicat ceea ce nu înțelesese din comedie. Abia atunci Morini și-a dat seama că respectiva comedie era mai proastă decât a crezut. Totuși, stima lui pentru munca actorilor a crescut foarte mult și întors la hotel, în timp ce se dezbrăca, înainte de a se da jos din scaunul cu rotile, în fața televizorului ce-i oglindea pe el și încăperea ca pe niște figuri spectrale ale unei piese de teatru pe care prudența și teama n-o recomandau să fie pusă în scenă niciodată, a ajuns la concluzia că nici măcar nu a fost așa de proastă comedia, că și el a râs, că actorii erau buni, scaunele comode, biletele nu excesiv de scumpe.

În ziua următoare, i-a spus lui Norton că trebuie să plece. Norton l-a dus la aeroport. În timp ce așteptau, Morini, pe un ton de conversație, a zis că el crede că știe de ce și-a amputat Johns mâna dreaptă.

— Care Johns? a spus Norton.

— Edwin Johns, pictorul pe care mi l-ai descoperit tu, a spus Morini.

— Ah, Edwin Johns, a spus Norton. De ce?

— Pentru bani, a spus Morini.

— Pentru bani?

— Fiindcă el credea în investiții, în circulația capitalului, cine nu investește nu câștigă, chestii de-astea.

Norton a făcut o figură ca unul care se gândește de două ori înainte de-a vorbi și apoi a spus: s-ar putea.

— A făcut-o pentru bani, a spus Morini.

După aceea Norton l-a întrebat (pentru prima dată) despre Pelletier și Espinoza.

— Aș prefera să nu știe că am fost aici, a spus Morini.

Norton l-a privit interogativ și a spus să nu-și facă griji, că o să-i păstreze secretul. Apoi l-a întrebat dacă o să o sune când ajunge la Torino.

— Bineînțeles, a spus Morini.

O stewardesă a venit să le spună ceva și după câteva minute s-a îndepărtat zâmbind. Pasagerii de la rând au început să avanseze. Norton l-a sărutat pe Morini pe obraz și a plecat.

Înainte de a părăsi galeria, cu capetele plecate, duși pe gânduri, proprietarul și unicul angajat al acesteia le-au spus că foarte curând localul o să se închidă. Cu o rochie de lamé sub braț, le-a spus că acea casă, în care era galeria, fusese a bunicii sale, o doamnă foarte demnă și în vârstă. După moartea bunicii casa a rămas moștenire celor trei nepoți ai ei, teoretic în părți egale. Dar pe atunci el, care era unul dintre nepoți, trăia în Caraibe, unde în afară de faptul că a învățat să prepare cocteiluri Margarita făcea și o muncă de informații și spionaj. Din toate punctele de vedere era un fel de dispărut. Un spion hippy cu obiceiuri mai curând vicioase, astea au fost cuvintele lui. Când s-a întors în Anglia, s-a trezit că verii lui ocupaseră toată casa. De atunci a început să se judece cu ei. Dar avocații costau scump și până la urmă a trebuit să se mulțumească doar cu trei camere, unde și-a deschis galeria de artă. Dar afacerea nu funcționa, nu vindea nici tablouri, nici haine uzate, și puțini veneau să bea cocteilurile sale. Cartierul acesta este prea șic pentru clienții mei, a spus, acum galeriile sunt în fostele cartiere muncitorești reconstruite, barurile în circuitul tradițional al barurilor și lumea de pe-aici nu cumpără haine uzate. Când Norton, Pelletier și Espinoza se ridicaseră și se pregăteau să coboare scara de metal care ducea la stradă, proprietarul galeriei le-a spus că, pe lângă asta, în ultimul timp a început să-i apară fantoma bunicii. Mărturisirea aceasta le-a trezit interesul lui Norton și însoțitorilor săi.

Ați văzut-o? l-au întrebat. Am văzut-o, a spus proprietarul galeriei, la început auzeam doar zgomote necunoscute, ca de apă sau de apă care se scurge. Niște zgomote pe care înainte nu le-am auzit niciodată în casa asta, deși, împărțind-o ca să vindem apartamentele și, prin urmare, instalând băi noi, vreo cauză logică poate că ar fi explicat zgomotele, cu toate că niciodată înainte nu le auzisem. Dar după zgomote au venit gemetele, niște vaiete care nu prea erau de durere, ci mai degrabă de uimire și frustrare, de parcă fantoma bunicii ar fi umblat prin fosta sa casă și n-ar mai fi recunoscut-o, transformată cum era în mai multe case mai mici, cu pereți de care ea nu-și amintea și mobile moderne care ei probabil i se păreau vulgare și oglinzi unde înainte niciodată n-au fost oglinzi.

Uneori proprietarul era așa de deprimat, că rămânea să doarmă în magazin. Firește că nu era deprimat din cauza zgomotelor sau a gemetelor fantomei, ci pentru că afacerea îi mergea prost, era în pragul falimentului. În nopțile acelea a putut auzi pașii foarte clar, gemetele bunicii sale, care umbla prin apartamentul de sus de parcă n-ar fi înțeles nimic nici din lumea morților, nici din cea a viilor. Într-o noapte, înainte de a închide galeria, a văzut-o reflectată în singura oglindă care se afla într-un colț, o veche oglindă victoriană în care te vedeai întreg, instalată acolo

pentru clientele care-și probau rochiile. Bunica lui se uita la unul dintre tablourile de pe perete și apoi își muta privirea la hainele de pe umerașe și se mai uita, ca și cum asta ar fi fost culmea, și la cele două mese din încăpere.

Expresia ei era de oroare, a spus proprietarul. Aia fusese prima și ultima oară când a văzut-o, deși din când în când o auzea din nou umblând prin apartamentele de deasupra, unde cu siguranță trecea prin pereții care înainte nu existau. Când Espinoza l-a întrebat de ce natură fusese fosta lui muncă în Caraibe, proprietarul a zâmbit cu tristețe și l-a asigurat că nu este nebun, așa cum ar fi putut crede oricine. Fusese spion, le-a spus, la fel cum alții lucrează la impozite sau în vreun birou de contabilitate. Cuvintele proprietarului galeriei, fără să poată spune de ce, i-au întristat foarte mult.

În timpul unui seminar la Toulouse l-au cunoscut pe Rodolfo Alatorre, un tânăr mexican printre ale cărui lecturi foarte diferite figura și opera lui Archimboldi. Mexicanul, care avea o bursă pentru creație și își petrecea timpul străduindu-se, pe cât se pare în van, să scrie un roman modern, a asistat la câteva conferințe, după care s-a prezentat el însuși lui Norton și lui Espinoza, care l-au trimis la plimbare fără menajamente, și apoi lui Pelletier, care l-a ignorat în mod suveran, fiindcă Alatorre nu se diferența cu nimic de hoarda tinerilor universitari europeni plicticoși care mișunau în jurul apostolilor lui Archimboldi. Spre marea lui rușine, Alatorre nici măcar nu vorbea germana, ceea ce îl descalifica din start. Seminarul de la Toulouse, pe de altă parte, a fost un succes de public și prin acea faună de critici și specialiști care se cunoșteau de la congresele anterioare și care, cel puțin aparent, păreau fericiți că se văd din nou și dornici să continue vechi discuții, așa că mexicanul nu avea altceva de făcut decât să se întoarcă acasă, ceea ce nu voia să facă deoarece casa lui era o cămăruță de student anostă unde nu-l așteptau decât cărțile și manuscrisele lui, sau să stea într-un colț și să zâmbească în dreapta și-n stânga prefăcându-se că e absorbit de probleme de natură filosofică, ceea ce a și făcut până la urmă. Această poziție, sau această luare de poziție, i-a permis totuși să-l vadă pe Morini, care, retras în scaunul său cu rotile și răspunzând distrat la saluturile celorlalți, părea sau așa i se părea lui Alatorre, la fel de neajutorat ca el însuși. La puțin timp după ce se prezentase lui Morini, mexicanul și italianul hoinăreau pe străzile din Toulouse.

Mai întâi au vorbit despre Alfonso Reyes, pe care Morini îl cunoștea așa și-așa, și apoi despre Sor Juana, pe care Morini n-o putea uita din cartea aceea scrisă de Morino, acel Morino părând să fie chiar el însuși, unde se descriau rețetele acelea de bucătărie ale călugăriței mexicane. Apoi au vorbit despre romanul lui Alatorre, romanul pe care se gândea să-l scrie și singurul roman pe care îl scrisese, despre viața unui tânăr mexican la Toulouse, despre zilele de iarnă care deși erau scurte se făceau interminabil de lungi, despre puținii prieteni francezi pe care-i avea

(bibliotecare, un alt bursier de naționalitate peruană pe care-l vedea doar din când în când, un chelner dintr-un bar a cărui idee despre Mexic lui Alatorre i se părea pe jumătate bizară, pe jumătate jignitoare), despre prietenii pe care-i lăsase în DF și cărora, zilnic, le scria e-mailuri cu același subiect despre romanul său în curs și despre melancolie.

Unul dintre acei prieteni din DF, din spusele lui Alatorre, și a zis asta cu inocență, cu acea fărâmă de fanfaronadă un pic șmecherească a scriitorașilor, îl cunoscuse *nu de mult* pe Archimboldi.

La început Morini, care nu era prea atent la ce spunea și se lăsa târât prin locurile pe care Alatorre le considera demne de interes, și într-adevăr, fără să fie puncte turistice obligatorii, erau cu adevărat interesante, de parcă vocația secretă și autentică a lui Alatorre, mai mult decât de romancier, era de ghid turistic, a crezut că mexicanul, care de altminteri citise doar două romane ale lui Archimboldi, își dădea importanță sau el îl înțelesese greșit sau nu știa că Archimboldi era dispărut dintotdeauna.

Istoria pe care i-a povestit-o Alatorre, pe scurt, era aceasta: prietenul său, un eseist și romancier și poet care se numea Almendro, un tip cam de patruzeci și ceva de ani, mai cunoscut între prieteni cu porecla Porcul, primise un telefon la miezul nopții. Porcul, după ce a vorbit câteva clipe în germană, s-a îmbrăcat și a plecat cu mașina la un hotel din apropierea aeroportului din Ciudad de México. Deși nu era un trafic intens la ora aceea, a ajuns la hotel după ora unu noaptea. În holul hotelului a întâlnit un recepționer și un polițist. Porcul a scos o legitimație de înalt funcționar al guvernului și apoi a urcat cu polițistul la una dintre camerele de la etajul al treilea. Aici mai erau doi polițiști și un neamț bătrân care stătea pe pat, nepieptănat, îmbrăcat cu un tricou gri și blugi, desculț, ca și cum ar fi dormit când veniseră polițiștii. S-ar părea că neamțul, gândi Porcul, dormea îmbrăcat. Un polițist se uita la televizor. Celălalt fuma sprijinit de perete. Polițistul care venise cu Porcul a închis televizorul și le-a spus să-l urmeze. Polițistul care stătea sprijinit de perete a cerut explicații, dar cel care a venit cu Porcul i-a spus să-și țină gura. Înainte ca polițiștii să iasă din cameră Porcul a întrebat, în germană, dacă i-au furat ceva. Bătrânul a spus că nu. Voiau bani, dar n-au furat nimic.

— Asta e foarte bine, a spus Porcul în germană, s-ar părea că lucrurile se aranjează.

Apoi i-a întrebat pe polițiști de la ce sector de poliție sunt și i-a lăsat să plece. După ce polițiștii au plecat, Porcul s-a așezat lângă televizor și i-a spus că-i pare rău. Bătrânul neamț s-a ridicat de pe pat fără să spună nimic și s-a dus la baie. Era uriaș, i-a scris Porcul lui Alatorre. Avea aproape doi metri. Sau un metru și nouăzeci și cinci. În orice caz, uriaș și neajutorat. Când bătrânul a ieșit din baie a văzut că acum era încălțat și l-a întrebat dacă i-ar plăcea să iasă să dea o raită prin DF sau să bea ceva.

— Dacă vă e somn, a adăugat, spuneți-mi și plec imediat.

— Avionul meu pleacă la șapte dimineața, a spus bătrânul.

Porcul s-a uitat la ceas, era trecut de ora două, și n-a știut ce să spună. El, ca și Alatorre, nu prea știa mare lucru despre scrierile literare ale bătrânului, cărțile lui traduse în spaniolă se publicau în Spania și ajungeau târziu în Mexic. Cu trei ani în urmă, când conducea o editură, înainte de a deveni unul dintre responsabilii cu cultura ai guvernului, a încercat să publice *Lumea interlopă a Berlinului*, dar drepturile le avea deja o editură din Barcelona. Se întreba cum, cine îi dăduse bătrânului numărul lui de telefon. Doar punându-și întrebarea, o întrebare la care nu se gândea să răspundă în nici un fel, s-a simțit fericit, l-a cuprins o fericire care într-un anumit fel îl reconfirma ca persoană și ca scriitor.

— Putem ieși, a spus, de acord.

Bătrânul și-a pus o jachetă de piele peste tricoul gri și l-a urmat. L-a dus la piața Garibaldi. Când au ajuns nu era multă lume, majoritatea turiștilor se întorseseră la hotelurile lor și rămăseseră doar bețivii și noctambulii, oameni care se duceau să cineze, grupuri de *mariachi* care vorbeau despre ultimul meci de fotbal. Pe la colțurile străzilor care dădeau în piață se strecurau umbre care uneori se opreau și-i priveau atent. Porcul și-a pipăit pistolul pe care-l lua cu el de când lucra la guvern. Au intrat într-un bar și Porcul a cerut turte de porumb cu carne. Bătrânul a băut tequila, iar el s-a mulțumit cu o bere. În timp ce bătrânul mânca, Porcul se gândea la cum se schimbă viața. Cu aproape zece ani în urmă, dacă el ar fi intrat în barul acela și ar fi început să vorbească în germană cu un bătrân lungan ca ăsta, s-ar fi găsit vreunul care să-l insulte sau să se simtă, din cine știe ce motive neobișnuite, ofensat. Încăierarea inevitabilă, atunci, s-ar fi terminat cu Porcul cerându-și scuze sau dând explicații sau invitându-i la un pahar. Acum nimeni nu se mai lua de el, de parcă faptul că avea un pistol sub cămașă sau că ocupa un post în guvern ar fi fost o aureolă sfântă pe care bătăușii și bețivii erau în stare s-o vadă de departe. Ale dracu' jigodii lașe, se gândea Porcul. Mă miros, mă miros, și se cacă în pantaloni. După aceea a început să se gândească la Voltaire (de ce Voltaire, beților?), și apoi la o veche idee ce i se învârtea de mai mult timp prin cap, ideea de a cere un post de ambasador în Europa, sau cel puțin de atașat cultural, deși cu câte relații avea el ar fi putut cel puțin să-l numească ambasador. Necazul era că la o ambasadă ar avea doar un salariu, cel de ambasador. În timp ce neamțul mânca, Porcul punea în balanță toate avantajele și dezavantajele pe care i le-ar oferi absența din Mexic. Între avantaje se afla fără îndoială faptul că ar fi putut să-și reia munca de scriitor. Îl tenta ideea de a trăi în Italia sau în apropiere de Italia și de a sta mai mult timp în Toscana și la Roma ca să scrie eseuri despre Piranesi și închisorile lui imaginare, pe care el le vedea extrapolate mai degrabă în imaginarul și în iconografia câtorva închisori mexicane, decât în închisorile mexicane. Între dezavantaje se afla, fără îndoială, depărtarea fizică de putere. Niciodată nu e bine să te îndepărtezi de putere, acest lucru l-a descoperit de timpuriu, înainte de a ajunge practic la putere, când

conducea editura care a încercat să-l publice pe Archimboldi.

— Auziți, i-a spus dintr-odată, nu se spunea că pe dumneavoastră nu v-a văzut nimeni niciodată?

Bătrânul s-a uitat la el și i-a zâmbit politicos.

În aceeași seară, după ce Pelletier, Espinoza și Norton au ascultat din nou din gura lui Alatorre istoria neamțului, l-au sunat la telefon pe Almendro, alias Porcul, care a fost de acord să-i relateze lui Espinoza ceea ce în linii generale le povestise Alatorre. Legătura dintre acesta și Porcul era, într-un fel, legătura dintre maestru și discipol, o legătură între fratele mai mare și fratele mai mic, de fapt Porcul fusese cel care-i obținuse lui Alatorre bursa la Toulouse, ceea ce într-un fel arăta în ce măsură își aprecia Porcul frățiorul, căci el avea puterea de a obține burse mai importante și în locuri cu mai mult prestigiu, ca să nu mai vorbim de un post de atașat cultural la Atena sau Caracas, care fără să fie cine știe ce era totuși ceva și Alatorre i-ar fi mulțumit din suflet, cu toate că, la drept vorbind, nu i-a căzut rău nici bursa la Toulouse. Data viitoare, era convins, Porcul va fi mai generos cu el. Almendro, la rândul lui, nu împlinise încă cincizeci de ani și opera sa, în afara frontierei DF-ului, era incomensurabil de necunoscută. Însă în DF, și în unele universități americane, trebuie să recunoaștem, numele său era familiar, chiar foarte familiar. Așadar, cum a aflat Archimboldi, presupunând că bătrânul acela era cu adevărat Archimboldi și nu un glumeț, numărul lui de telefon? Porcul credea că i-l dăduse editoarea lui din Germania, doamna Bubis. Espinoza l-a întrebat, nu fără o anumită doză de perplexitate, dacă el o cunoștea pe această faimoasă doamnă.

— Bineînțeles, a spus Porcul, am fost la o festivitate la Berlin, o sărbătoare națională culturală împreună cu câțiva editori germani și acolo i-am fost prezentat.

„Ce dracu' e o festivitate culturală?“, scrisese Espinoza pe o hârtie pe care o văzuseră cu toții, dar numai Alatorre, căruia îi era adresată, a reușit s-o descifreze.

— Probabil i-am dat cartea mea de vizită, a spus Porcul, cea din DF.

— Și pe cartea de vizită era și numărul dumneavoastră de telefon de acasă.

— Așa e, a spus Porcul. Probabil i-am dat cartea mea de vizită A, pe cartea mea de vizită B este doar numărul de telefon de la birou. Și pe cartea de vizită C este doar numărul de telefon al secretarei mele.

— Înțeleg, a spus Espinoza înarmându-se cu răbdare.

— Pe cartea de vizită D nu scrie nimic altceva decât numele, este în alb, a spus Porcul râzând.

— Aha, a spus Espinoza, pe cartea de vizită D e doar numele dumneavoastră.

— Așa-i, a spus Porcul, doar numele meu și atât. Nici un număr de telefon, nici profesia, nici unde locuiesc, nimic, înțelegeți?

— Înțeleg, a spus Espinoza.

— Și ea probabil i-a dat-o lui Archimboldi, a spus Espinoza.

— Exact, a zis Porcul.

Până la cinci dimineața a stat Porcul cu neamțul bătrân. După ce a mâncat (bătrânului îi era foame și a mai cerut turte și tequila, în timp ce Porcul își lăsa capul în jos ca un struț meditând la melancolie și tristețe), au ieșit să dea o raită prin împrejurimile din Zócalo[7], unde au văzut piața și ruinele aztece care apăreau ca florile pe un teren plin de buruieni, după cum spunea Porcul, flori de piatră printre alte flori de piatră, o dezordine care cu siguranță nu ducea la nimic bun, doar la mai multă dezordine, a zis Porcul, în timp ce el și neamțul mergeau pe străzile ce mărgineau Zócalo, până la piața Santo Domingo, unde ziua, pe sub arcade, se instalau scribii, cu mașinile lor de scris, ca să redacteze scrisori sau cereri oficiale sau petiții judecătorești. Apoi au fost să vadă monumentul El Ángel de la Independencia de pe bulevardul De la Reforma, dar în noaptea aceea El Ángel nu era luminat și Porcul, în timp ce se învârteau în jurul piațetei, n-a putut decât să i-l descrie neamțului, care se uita în sus prin geamul deschis al mașinii.

La cinci dimineața s-au întors la hotel. Porcul a așteptat în hol, fumând o țigară. Când bătrânul a ieșit din lift ducea un geamantan și era îmbrăcat cu același tricou gri și cu blugi. Bulevardele care duceau la aeroport erau goale și Porcul a trecut câteva semafoare pe roșu. A încercat să caute un subiect de conversație, dar a fost imposibil. Îl întrebase în timp ce mânca dacă mai fusese în Mexic, și bătrânul i-a spus că nu, ceea ce i s-a părut ciudat fiindcă aproape toți scriitorii europeni au fost în Mexic. Dar bătrânul a spus că era prima dată că vine. Aproape de aeroport s-au înmulțit mașinile și traficul n-a mai fost așa de fluid. Când au intrat în parcare bătrânul a vrut să-și ia rămas-bun, dar Porcul a insistat să-l însoțească.

— Dați-mi geamantanul, i-a spus.

Geamantanul avea roți și nu era greu. Bătrânul zbura din DF până la Hermosillo.

— Hermosillo? a spus Espinoza, pe unde vine asta?

— În statul Sonora, i-a spus Porcul. Este capitala statului Sonora, în nord-estul Mexicului, la granița cu Statele Unite.

— Și ce faceți la Sonora? l-a întrebat Porcul.

Bătrânul a dat din cap o clipă înainte de a răspunde, ca și cum uitase să vorbească.

— Mă duc să-l cunosc, a spus.

Cu toate că Porcul nu era sigur. Poate a spus să-l descopăr, nu să-l cunosc.

— Hermosillo? a întrebat Porcul.

— Nu, Santa Teresa, a spus bătrânul. Îl cunoașteți?

— Nu, a spus Porcul, am fost de vreo două ori la Hermosillo, am ținut niște conferințe despre literatură, demult, dar la Santa Teresa n-am fost niciodată.

— Cred că e un oraș mare, a spus bătrânul.

— Da, este mare, a spus Porcul, are fabrici și are și probleme. Nu cred că e un loc

frumos.

Porcul și-a scos legitimația și a putut să-l însoțească pe bătrân până la poarta de îmbarcare. Înainte de a se despărți, i-a dat o carte de vizită. O carte de vizită A.

— Dacă aveți vreo problemă, știți unde mă găsiți, a spus.

— Mulțumesc, a spus bătrânul.

Apoi și-au dat mâna și nu l-a mai văzut niciodată.

Au hotărât să nu mai spună nimănui ce aflaseră. Să-ți ții gura, au considerat, nu însemna să trădezi pe nimeni, ci să procedezi cu prudența și discreția necesare cerute de situație. Au ajuns repede la convingerea că era mai bine să nu dea încă speranțe false. Din spusele lui Borchmeyer, anul acela numele lui Archimboldi se afla din nou printre candidații la Premiul Nobel. Cu un an înainte se pomenise de asemenea numele lui în legătură cu premiul. Speranțe false. Dieter Hellfeld spunea că un membru al academiei suedeze, sau secretarul unui membru al academiei, intrase în legătură cu editoarea acestuia ca s-o tatoneze în legătură cu atitudinea scriitorului în cazul în care ar fi fost premiat. Ce putea să spună un om de peste optzeci de ani? Ce importanță mai avea un Nobel pentru un om de peste optzeci de ani, fără familie, fără urmași, fără un chip cunoscut? Doamna Bubis a spus că el ar fi încântat. Probabil, fără să întrebe pe nimeni, gândindu-se la cărțile care s-ar fi vândut. Dar baroneasa își făcea probleme pentru cărțile care se vindeau, pentru cărțile care se strângeau în depozitele editurii Bubis din Hamburg? Nu, cu siguranță că nu, a spus Dieter Hellfeld. Baroneasa avea aproape nouăzeci de ani și nu-i păsa de situația depozitului. Călătorea mult, Milano, Paris, Frankfurt. Uneori o puteai vedea stând de vorbă cu doamna Sellerio la standul editurii Bubis din Frankfurt. Sau la ambasada germană din Moscova, îmbrăcată cu un costum Chanel și doi poeți ruși într-o parte și în alta, vorbind despre Bulgakov și despre frumusețea (incomparabilă!) a râurilor rusești toamna, înainte de căderea înghețului. Uneori, a spus Pelletier, s-ar părea că doamna Bubis a uitat de existența lui Archimboldi. Asta, în Mexic, este cel mai normal lucru, a spus tânărul Alatorre. Oricum, după cum spune Schwarz, e posibil, dat fiind că este pe lista favoriților. Și poate că academicienilor suedezi le-ar plăcea o anumită schimbare. Un veteran, un dezertor din al Doilea Război Mondial care continuă să fugă, o aducere aminte pentru Europa în vremuri agitate. Un scriitor de stânga pe care îl respectau până și situaționiștii[8]. Un tip care nu pretindea să concilieze ireconciliabilul, ceea ce acum este la modă. Imaginează-ți, a spus Pelletier, Archimboldi câștigă Premiul Nobel și exact în momentul ăla apărem noi, de mână cu Archimboldi.

Nu s-au gândit ce treabă avea Archimboldi în Mexic. Pentru ce ar face o călătorie într-o țară necunoscută o persoană care are peste optzeci de ani? Un interes brusc? Nevoia de a vedea cu ochii lui locurile unde se va desfășura acțiunea unei viitoare cărți? Era puțin probabil, au argumentat, între altele pentru că cei patru credeau că

Archimboldi nu va mai scrie alte cărți.

În mod tacit au înclinat pentru răspunsul cel mai ușor, dar și cel mai trăsnit: Archimboldi plecase în Mexic să facă turism, ca atâția nemți și europeni de vârsta a treia. Explicația nu avea nici un sens. Și-au imaginat un bătrân prusac mizantrop care se trezește într-o dimineață nebun. Au cântărit posibilitățile unei demențe senile. Au respins ipotezele și au avut în vedere vorbele Porcului. Dar dacă Archimboldi fuge? Și dacă Archimboldi, dintr-odată, a găsit din nou un motiv ca să fugă?

La început, Norton a fost cea mai rezervată în privința căutării lui. Imaginea lor întorcându-se în Europa cu Archimboldi de mână i se părea imaginea unui grup de sechestratori. Firește, nimeni nu avea de gând să-l sechestreze pe Archimboldi. Nici măcar să-l bombardeze cu întrebări. Espinoza se mulțumea să-l vadă, Pelletier se mulțumea să-l întrebe cine este persoana din a cărei piele se confecționase masca de piele din romanul său omonim. Morini se mulțumea să vadă pozele pe care i le vor face la Sonora.

Alatorre, căruia nu-i ceruse nimeni părerea, se mulțumea să înceapă o prietenie epistolară cu Pelletier, Espinoza, Morini și Norton și poate, dacă nu-i deranja, să-i viziteze din când în când în respectivele lor orașe. Doar Norton avea rezerve. Dar până la urmă s-a hotărât să meargă. Cred că Archimboldi trăiește în Grecia, a spus Dieter Hellfeld. Ori acolo, ori e mort. Mai există și o a treia opțiune, a zis Dieter Hellfeld: ca autorul pe care-l cunoaștem cu numele de Archimboldi să fie de fapt doamna Bubis.

— Da, da, au zis cei patru prieteni ai noștri, doamna Bubis.

În ultimul moment, Morini s-a decis să nu meargă. Sănătatea lui șubredă, a spus, îl împiedica s-o facă. Marcel Schwob, care avea o sănătate la fel de delicată, a făcut în 1901 o călătorie în condiții mai grele ca să viziteze mormântul lui Stevenson într-o insulă din Pacific. Călătoria lui Schwob a durat multe zile, întâi cu *Ville de La Ciotat*, pe urmă cu *Polynésienne* și apoi cu *Manapouri*. În ianuarie 1902 s-a îmbolnăvit de pneumonie și a fost pe punctul să moară. Schwob a călătorit cu servitorul lui, un chinez numit Ting, care avea rău de mare tot timpul. Sau poate avea rău de mare când era vreme rea. În orice caz, tot timpul călătoriei au avut parte de timp urât și rău de mare. Odată Schwob, culcat în cabina lui, simțind că-și dă duhul, a observat că se culcă cineva lângă el. Când s-a întors să vadă cine este intrusul l-a descoperit pe servitorul lui oriental, a cărui piele era verde ca lăptuca. Poate doar în clipa aceea și-a dat seama de aventura în care pornise. Când, după multe suferințe, a ajuns în Samoa, nu s-a dus să vadă mormântul lui Stevenson. Pe de o parte era prea bolnav și, pe de altă parte, de ce să viziteze mormântul cuiva care n-a murit? Stevenson, și această revelație simplă o datora călătoriei, trăia în el.

Morini, care-l admira (cu toate că era mai mult afecțiune decât admirație) pe

Schwob, s-a gândit la început că voiajul lui la Sonora putea fi, la scară redusă, un fel de omagiu adus scriitorului francez și de asemenea scriitorului englez al cărui mormânt se dusese să-l viziteze scriitorul francez, dar când s-a întors la Torino și-a dat seama că nu putea călători. Așa că și-a sunat prietenii și i-a mințit spunând că doctorul îi interzisese cu desăvârșire un astfel de efort. Pelletier și Espinoza au acceptat explicațiile sale și i-au promis că îl vor suna cu regularitate ca să-l țină la curent în privința căutărilor lor, de data aceasta definitive, pe care le vor întreprinde.

Cu Norton a fost altceva. Morini i-a spus și ei că nu va merge. Că doctorul i-a interzis. Că se gândea să le scrie în fiecare zi. A și râs chiar și și-a permis să spună un banc prost pe care Norton nu l-a înțeles. Un banc italian. Un italian, un francez și un englez într-un avion care avea doar două parașute. Norton credea că era un banc politic. În realitate era un banc pentru copii, deși italianul din avion (avion care pierde mai întâi un motor și apoi îl pierde pe celălalt și începe să se dea peste cap) semăna, așa cum îi spunea Morini, cu Berlusconi. De fapt Norton n-a prea spus nimic. Spunea aha, aha, aha. Și apoi a spus noapte bună, Piero, într-o engleză foarte dulce sau care lui Morini i s-a părut insuportabil de dulce, după care a închis.

Într-un fel, Norton s-a simțit jignită că Morini a refuzat să-i însoțească. Nu s-au mai sunat. Morini ar fi putut s-o facă, dar în felul lui și înainte ca prietenii lui să pornească în căutarea lui Archimboldi, el, la fel ca Schwob în Samoa, începuse deja călătoria, o călătorie nu spre mormântul unui viteaz, ci spre o resemnare, o experiență într-un anumit fel nouă, fiindcă această resemnare nu era ceea ce în mod normal numim resemnare, nici măcar răbdare sau acceptare, ci mai bine zis o stare de supunere, o umilință delicioasă și neînțeleasă care-l făcea să plângă fără nici un motiv, și unde propria sa imagine, ceea ce Morini observa la Morini, se dilua într-o formă gradată și nestăpânită, ca un râu care nu mai este râu sau ca un copac care arde la orizont fără să știe că arde.

Pelletier, Espinoza și Norton au călătorit de la Paris până în DF, unde îi aștepta Porcul. Acolo au dormit o noapte la un hotel și a doua zi dimineața au zburat la Hermosillo. Porcul, care nu înțelegea mare parte din poveste, era încântat să se ocupe de niște profesori atât de iluștri cu toate că aceștia, spre marea lui neplăcere, n-au acceptat să țină nici o conferință la Belle Arte sau la UNAM sau la Colegio de México.

În seara petrecută în DF, Espinoza și Pelletier s-au dus cu Porcul la hotelul unde stătuse Archimboldi. Recepționerul n-a avut nici o obiecție să-i lase să se uite pe computer. Porcul a trecut cu mausul peste numele apărute pe ecranul luminos corespunzătoare zilei când îl cunoscuse pe Archimboldi. Pelletier a văzut că are unghiile murdare și a înțeles de ce era poreclit așa.

— Uite-l, a spus Porcul, ăsta e.

Pelletier și Espinoza s-au uitat la numele arătat de mexican. Hans Reiter. O noapte. Plata în numerar. Nu folosise cardul și nu deschisese minibarul. Pe urmă s-au întors la hotelul lor, deși Porcul i-a întrebat dacă vor să cunoască vreun local tipic. Nu, au spus Espinoza și Pelletier, nu ne interesează. Norton, în timpul acesta, a stat în hotel și deși nu îi era somn a stins luminile și a lăsat doar televizorul aprins și cu sonorul foarte încet. Prin ferestrele deschise ale camerei se auzea un zumzet îndepărtat, ca și cum la mulți kilometri de acolo, într-o zonă din afara orașului, ar fi fost evacuați oameni. S-a gândit că este televizorul și l-a stins, dar zgomotul persista. S-a sprijinit de pervaz și a privit orașul. O mare de lumini pâlpâitoare se întindea spre sud. Stând pe jumătate ieșită în afară, zumzetul nu se auzea. Aerul era rece și i s-a părut reconfortant.

La intrarea în hotel, doi portari se certau cu un client și un taximetrist. Clientul era beat. Unul dintre portari îl ținea de umăr și celălalt asculta ce spunea taximetristul, care după gesturile pe care le făcea părea tot mai nervos. După puțin timp în fața hotelului s-a oprit o mașină și i-a văzut coborând pe Espinoza și Pelletier, urmați de mexican. De acolo de sus nu era foarte sigură că sunt prietenii ei. În orice caz, dacă erau ei păreau schimbați, mergeau altfel, mult mai bărbătește, dacă asta era posibil, deși lui Norton cuvântul bărbăție, pentru a se referi la mers, îi suna monstruos, un nonsens fără cap și fără coadă. Mexicanul i-a dat cheile mașinii unuia dintre portari și apoi au intrat toți trei în hotel. Portarul, care avea cheile mașinii Porcului, s-a urcat în ea și atunci taximetristul a început să gesticuleze în fața portarului care-l susținea pe bețiv. Norton a avut impresia că taximetristul voia mai mulți bani și că acel client beat care locuia la hotel nu voia să-i plătească. De unde stătea Norton avea impresia că bețivul putea fi nord-american. Avea o cămașă albă, peste pantalonii de pânză de culoare deschisă, un fel de cappuccino sau café-frappé. Avea o vârstă greu de ghicit. Când s-a întors celălalt portar, taximetristul s-a dat doi pași în spate și le-a spus ceva.

Atitudinea lui, și-a zis Norton, era amenințătoare. Atunci unul dintre portari, cel care-l ținea pe clientul beat, a făcut un salt și l-a apucat de gât. Taximetristul nu se aștepta la această reacție și a reușit doar să se dea înapoi, dar era imposibil să scape de portar. Pe cerul probabil acoperit de nori negri din cauza poluării, s-au ivit luminile unui avion. Norton și-a ridicat privirea, surprinsă, dar atunci tot aerul a început să zumzăie, de parcă milioane de albine ar fi înconjurat hotelul. Pentru o clipă i-a trecut prin cap ideea că e vorba de un terorist kamikaze sau de un accident aerian. La intrarea în hotel cei doi portari îl băteau pe taximetristul care căzuse la pământ. Nu-i trăgeau șuturi încontinuu. Să zicem că-l loveau de patru sau de șase ori și se opreau și îi dădeau șansa să vorbească sau să plece, dar taximetristul, prăbușit și făcut covrig, deschidea gura și îi înjura și atunci portarii îi mai trăgeau un rând de șuturi.

Avionul a mai coborât puțin în întuneric și lui Norton i s-a părut că vede la

ferestre chipurile pasagerilor în așteptare. Pe urmă aparatul a virat și a urcat din nou și după câteva secunde a pătruns iarăși în stratul de nori. Luminile de la coadă, scânteieri roșii și albastre, au fost ultimele pe care le-a văzut înainte de a dispărea. Când s-a uitat în jos, unul dintre recepționerii hotelului ieșise și îl purta ca pe un rănit pe clientul beat care de-abia putea merge, pe când cei doi portari îl târau pe taximetrist nu spre taxi, ci spre parcarea subterană.

Primul ei impuls a fost să coboare la bar, ca să se vadă cu Pelletier și Espinoza care stăteau de vorbă cu mexicanul, dar până la urmă a hotărât să închidă fereastra și să se bage în pat. Zumzetul continua și Norton s-a gândit că e probabil de la aerul condiționat.

— Se poartă un fel de război între taximetriști și portari, a spus Porcul. Un război nedeclarat, cu suișuri și coborâșuri, cu momente de mare tensiune și momente de încetare a focului.

— Și acum ce o să se întâmple? a întrebat Espinoza.

Stăteau în barul hotelului, lângă una dintre ferestrele mari care dădeau spre stradă. Afară aerul avea textura unui lichid. Apă neagră, cal negru ca tăciunele, de-ți venea să-i pui mâna pe grumaz și să-l mângâi.

— Portarii or să-i dea o lecție taximetristului și ăsta n-o să mai treacă mult timp pe la hotel, a zis Porcul. E din cauza bacșișurilor.

Pe urmă Porcul și-a scos agenda electronică de adrese și ei au copiat în agendele lor telefonice numărul rectorului de la Universitatea din Santa Teresa.

— Am vorbit azi cu el, a spus Porcul, și l-am rugat să vă ajute cu tot ce-i stă în putere.

— Cine o să-l scoată de acolo pe taximetrist? a întrebat Pelletier.

— O să iasă singur, a spus Porcul. Or să-i tragă o mamă de bătaie de toată frumusețea în parcare și pe urmă or să-l trezească sigur cu căldări de apă rece ca să se urce în mașină și să se care.

— Și dacă portarii și taximetriștii sunt în război, ce fac clienții când au nevoie de un taxi? a întrebat Espinoza.

— Ah, atunci hotelul sună la o companie de radio-taxi. Radio-taximetriștii se înțeleg bine cu toată lumea, a spus Porcul.

Când au ieșit să-l conducă la ieșirea din hotel, l-au văzut pe taximetrist, care apărea șchiopătând din parcare. Nu avea nici o urmă pe față și hainele nu păreau ude.

— În mod sigur au ajuns la o înțelegere, a spus Porcul.

— O înțelegere?

— O înțelegere cu portarii. Bani, a spus Porcul, probabil că le-a dat bani.

Pelletier și Espinoza și-au închipuit, pentru o clipă, că Porcul o să plece cu taxiul, care era staționat la câțiva metri distanță, lângă trotuarul din față, și care părea total

abandonat, dar cu un gest din cap Porcul i-a cerut unuia dintre portari să-i aducă mașina.

A doua zi dimineață au zburat spre Hermosillo și de la aeroport i-au telefonat rectorului Universității din Santa Teresa și pe urmă au închiriat o mașină și au plecat spre frontieră. La ieșirea din aeroport toți trei au simțit luminozitatea statului Sonora. Era ca și cum lumina s-ar fi scufundat în Oceanul Pacific producând o enormă curbură în spațiu. Ți se făcea foame când te deplasai sub acea lumină, deși, s-a gândit Norton, poate mai degrabă îți venea să rabzi de foame până la sfârșit.

Au intrat prin sud în Santa Teresa și orașul li s-a părut o enormă șatră de țigani sau un lagăr de refugiați gata să se pună în mișcare la cel mai mic semnal. Au închiriat trei camere la al patrulea etaj al Hotelului México. Cele trei camere erau la fel, dar în realitate pline de mici detalii care le diferențiau. În camera lui Espinoza era un tablou mare în care se vedea deșertul și, în partea stângă, un grup de bărbați călare, cu cămăși de culoare bej, ca și cum ar fi fost militari sau membri ai unui club de echitație. În camera lui Norton erau două oglinzi în loc de una. Prima oglindă era lângă ușă ca în celelalte camere, a doua era pe peretele din fund lângă fereastra care dădea spre stradă, astfel încât, dacă stăteai într-o anumită poziție, ambele oglinzi se reflectau una în alta. În camera lui Pelletier lipsea o bucată din scaunul de la closet. La prima vedere nu se observa, dar când ridicai capacul lipsa acelei bucăți se simțea, aproape ca un lătrat. Cum dracului n-a reparat nimeni chestia asta? și-a zis Pelletier. Norton nu văzuse niciodată un closet în asemenea hal. Lipseau vreo douăzeci de centimetri. Sub faianța albă se vedea ceva roșu, ca o argilă din care se fac cărămizile, în formă de biscuiți unși cu ghips. Bucata care lipsea avea formă de semilună. Parcă ar fi spart-o cineva cu un ciocan. Sau parcă cineva ar fi ridicat o persoană căzută deja jos și ar fi izbit-o cu capul de scaunul closetului, s-a gândit Norton.

Rectorul Universității din Santa Teresa li s-a părut un tip amabil și timid. Era foarte înalt și ușor bronzat, de parcă ar fi făcut în fiecare zi lungi plimbări meditative pe câmp. I-a invitat la o cafea și le-a ascultat explicațiile cu răbdare și cu un interes mai mult simulat decât real. Apoi a dat o raită cu ei prin universitate arătându-le clădirile și spunându-le ce facultăți adăpostesc. Când Pelletier, ca să schimbe subiectul, a vorbit despre lumina din Sonora, rectorul le-a vorbit pe larg despre apusurile de soare din deșert și a amintit câțiva pictori ale căror nume lor le erau necunoscute, care veniseră să locuiască în Sonora sau în învecinata Arizona.

Când s-au întors la rectorat le-a oferit din nou cafea și i-a întrebat la ce hotel stau. Când i-au spus și-a notat numele hotelului pe o foaie de hârtie pe care a pus-o în buzunarul de sus al hainei și pe urmă i-a invitat să cineze la el acasă. După puțin timp au plecat. În timp ce străbăteau zona dintre rectorat și parcare au văzut un grup de studenți de ambele sexe care mergeau pe un teren cu gazon chiar în momentul când au început să funcționeze aspersoarele. Studenții au țipat și au luat-

o la fugă, îndepărtându-se.

Înainte de a se întoarce la hotel au făcut o plimbare prin oraș. Li s-a părut atât de haotic că s-au pornit pe râs. Până atunci nu fuseseră binedispuși. Studiau lucrurile și ascultau persoanele care îi puteau ajuta, dar numai ca parte a unei strategii mai ample. În timp ce se întorceau la hotel n-au mai avut senzația că se află într-un mediu ostil, deși ostil nu era cuvântul potrivit, un mediu al cărui limbaj refuzau să-l recunoască, un mediu care se desfășura în paralel cu ei și în care doar puteau să se impună, să fie indivizi numai ridicând glasul, discutând, lucru pe care nu aveau intenția să-l facă.

La hotel au găsit un bilet de la Augusto Guerra, decanul Facultății de litere și filosofie. Biletul era adresat „colegilor“ săi Espinoza, Pelletier și Norton. Iubiți colegi, scrisese fără nici un dram de ironie. Asta i-a făcut să râdă și mai tare, deși s-au întristat pe loc, pentru că ridicolul cuvântului „coleg“ întindea, în felul său, punți de beton armat între Europa și acel colț transhumant. E ca și cum ai auzi plângând un copil, a zis Norton. În biletul său Augusto Guerra, în afară de faptul că le dorea un plăcut și fericit sejur în orașul său, le vorbea de un oarecare profesor Amalfitano, „expert în Benno von Archimboldi“, care se va prezenta cu toată bunăvoința la hotel chiar în acea după-amiază ca să-i ajute cu tot ce-i stătea în putere. Încheierea era împodobită cu o frază poetică ce compara deșertul cu o grădină împietrită.

În așteptarea expertului în Benno von Archimboldi au decis să nu plece de la hotel, o hotărâre pe care, din câte au văzut prin ferestrele barului, o împărtășeau cu un grup de turiști nord-americani care se îmbătau cu conștiinciozitate pe terasa decorată cu câteva specii de cactus surprinzătoare, unii înalți de aproape trei metri. Din când în când, câte un turist se scula de la masă și se apropia de balustrada acoperită de plante pe jumătate ofilite și arunca o privire spre bulevard. Pe urmă, împleticindu-se, se întorcea la prietenii și prietenele lui și după un timp toți începeau să râdă, ca și cum cel care se ridicase le-ar fi povestit un banc porcos, dar foarte amuzant. Nu era nici un tânăr printre ei, dar nici vreun bătrân, era un grup de turiști de patruzeci și cincizeci de ani care probabil se întorceau chiar în aceeași zi în Statele Unite. Încetul cu încetul terasa hotelului s-a umplut de lume, până când n-a rămas nici o masă liberă. Când dinspre răsărit a început să înainteze noaptea, la difuzoarele de pe terasă s-au auzit primele note ale unui cântec de Willy Nelson.

Unul dintre beți, când l-a recunoscut, a scos un țipăt și s-a ridicat. Espinoza, Pelletier și Norton au crezut că se duce să danseze, dar în loc să facă asta s-a apropiat de balustrada terasei, și-a întins gâtul, s-a uitat în sus și în jos și pe urmă s-a întors foarte liniștit și s-a așezat lângă nevasta și prietenii lui. Tipii ăștia sunt cam nebuni, au spus Espinoza și Pelletier. Norton, dimpotrivă, și-a spus că se întâmplă ceva ciudat, pe bulevard, pe terasă, în camerele hotelului, chiar și în DF cu acei taximetriști și portari ireali, sau în orice caz fără o logică pe baza căreia să-i înțelegi,

și ceva ciudat ce scăpa înțelegerii ei se petrecea și în Europa, pe aeroportul din Paris unde se întâlniseră toți trei, și înainte chiar, cu Morini și refuzul lui de a-i însoți, cu acel tânăr cam respingător pe care îl cunoscuseră la Toulouse, cu Dieter Hellfeld și neașteptatele lui vești despre Archimboldi. Și se petrecea ceva ciudat chiar și cu Archimboldi și cu tot ce povestea Archimboldi și cu ea însăși, de nerecunoscut, deși doar în anumite momente, care citea și își făcea însemnări pe margine și interpreta cărțile lui Archimboldi.

— Le-ai spus să-ți repare closetul din cameră? a întrebat Espinoza.

— Da, le-am cerut să facă ceva, a spus Pelletier. Dar la recepție mi-au sugerat să-mi schimbe camera. Voiau să mă mute la etajul al treilea. Așa că le-am spus că stau bine aici, că am de gând să rămân în camera *mea* și că pot să repare scaunul de la closet după ce plec. Prefer să rămânem împreună, a spus Pelletier zâmbind.

— Ai făcut bine, a spus Espinoza.

— Recepționerul mi-a spus că aveau de gând să schimbe scaunul de la closet, dar că n-au găsit modelul potrivit. Să nu plec cu o impresie proastă despre hotel. Un tip amabil până la urmă, a spus Pelletier.

Prima impresie pe care și-au făcut-o criticii despre Amalfitano a fost mai curând proastă, în perfectă concordanță cu mediocritatea locului, doar că locul, întinsul oraș din deșert, putea fi văzut ca ceva tipic, ceva plin de culoare locală, o dovadă în plus a bogăției deseori atroce a peisajului uman, în timp ce Amalfitano putea fi văzut doar ca un naufragiat, un tip îmbrăcat neglijent, un profesor inexistent într-o universitate inexistentă, soldatul simplu al unei bătălii pierdute dinainte împotriva inculturii, sau, în termeni mai puțin melodramatici, cum era în fond, un melancolic profesor de filosofie păscând pe propria lui pășune, spinarea unui animal capricios și infanticid care îl ingurgitase dintr-o singură înghițitură pe Heidegger, presupunând că Heidegger ar fi avut ghinionul să se nască la granița mexicano-nord-americană. Espinoza și Pelletier l-au văzut ca pe un tip ratat, ratat mai ales pentru că trăise și predase în Europa, care încerca să se apere cu o carapace de duritate, dar a cărui delicatețe intrinsecă îl dădea de gol imediat. Din contră, Norton avea impresia că este un tip foarte trist, care se stinge cu pași de uriaș, și că ultimul lucru pe care și-l dorea era să le fie ghid în acel oraș.

În seara aceea cei trei critici s-au dus la culcare relativ devreme. Pelletier a avut un vis cu scaunul de la closet. Un zgomot înfundat îl trezea și el se ridica gol și vedea pe sub ușă că cineva aprinsese lumina din baie. La început credea că e Norton, sau chiar Espinoza, dar când se apropia știa că nu poate fi nici unul dintre ei. Când deschidea ușa baia era goală. Pe jos vedea pete mari de sânge. Cada și perdeaua de la cadă aveau cruste neîntărite de tot dintr-o materie care la început Pelletier credea că este noroi sau borâtură, dar imediat și-a dat seama că era căcat. Scârba pe care i-o producea căcatul era mai mare decât frica produsă de sânge. La primul vomitat s-a

trezit.

Espinoza a avut un vis cu tabloul cu deșertul. În vis, Espinoza se ridica până rămânea în capul oaselor în pat și de acolo, ca și cum ar fi văzut la un televizor pe un ecran mai mare de un metru și jumătate pe un metru și jumătate, putea admira deșertul static și luminos, de un galben solar ce rănea ochii, și figurile călare ale căror mișcări, călăreți și cai erau de-abia perceptibile, ca și cum s-ar fi aflat într-o lume diferită de a noastră, unde viteza era alta, o viteză care pentru Espinoza era încetineală, deși el știa că datorită acestei încetineli, oricine ar fi privit tabloul n-ar fi înnebunit. Și apoi mai erau vocile. Espinoza le-a ascultat. Voci care de-abia se auzeau, la început doar foneme, gemete scurte lansate ca niște meteoriți deasupra deșertului și deasupra spațiului apărat al camerei de hotel și al visului. A fost în stare să recunoască doar câteva cuvinte izolate. Rapiditate, grabă, viteză, ușurință. Cuvintele își deschideau drum prin aerul rarefiat al tabloului ca niște rădăcini virotice în carnea moartă. Cultura noastră, spunea o voce. Libertatea noastră. Cuvântul libertate îi suna lui Espinoza ca o plesnitură de bici într-o sală de clasă goală. Când s-a trezit era transpirat.

În vis, Norton se vedea reflectată în ambele oglinzi. În una din față și în cealaltă din spate. Corpul ei era tăiat ușor în diagonală. Îi era imposibil să spună în mod cert dacă se gândea să înainteze sau să dea înapoi. Lumina din cameră era slabă și estompată, ca aceea a unei înserări englezești. Nu era nici o lampă aprinsă. Imaginea ei în oglinzi era îmbrăcată ca pentru a ieși, cu un taior gri și, lucru ciudat pentru că Norton folosea foarte rar acest obiect, cu o pălărioară gri ce amintea de moda anilor cincizeci. Avea probabil pantofi cu toc înalt, de culoare neagră, deși nu și-i putea vedea. Nemișcarea corpului ei, ceva ce te făcea să te gândești la o stare de neînsuflețire și de lipsă de apărare, o făcea să se întrebe, totuși, ce aștepta de nu pleca, ce semnal aștepta ca să iasă din unghiul în care cele două oglinzi se priveau și să deschidă ușa și să dispară. Poate auzise un zgomot pe culoar? Poate cineva în trecere încercase să deschidă ușa ei? Un client distrat din hotel? Un angajat, cineva trimis de recepție, o femeie de serviciu? Cu toate acestea tăcerea era totală și în plus avea ceva din calmul lungilor tăceri care preced noaptea. Dintr-odată Norton și-a dat seama că femeia reflectată în oglindă nu era ea. Au cuprins-o teama și curiozitatea și a rămas nemișcată, observând cu mai multă atenție, dacă asta era posibil, figura din oglindă. În mod obiectiv, și-a spus, e la fel ca mine și nu am nici un motiv să cred contrariul. Sunt eu. Dar pe urmă s-a uitat la gât: o venă umflată ce părea pe punctul de a se sparge îl străbătea de la ureche pierzându-se sub omoplat. O venă ce părea mai curând desenată decât reală. Atunci Norton s-a gândit: trebuie să plec de aici. Și s-a uitat prin cameră încercând să descopere locul exact unde se afla femeia, dar i-a fost imposibil s-o vadă. Ca să se reflecte în ambele oglinzi, și-a spus, trebuie să se afle exact între micul culoar de la intrare și mijlocul camerei. Dar n-a văzut-o. Privind-o în oglinzi a observat o schimbare. Gâtul femeii se mișca aproape imperceptibil. Și pe

mine mă reflectă oglinzile, și-a zis Norton. Și dacă ea continuă să se miște până la urmă ne vom vedea una pe alta. Ne vom vedea la față. Norton și-a încleștat pumnii și a așteptat. Femeia din oglindă și-a încleștat și ea pumnii, ca și cum efortul pe care-l făcea era supraomenesc. Tonalitatea luminii ce intra în cameră a devenit cenușie. Norton a avut impresia că afară, pe străzi, se declanșase un incendiu. A început să transpire. Și-a lăsat capul în jos și a închis ochii. Când s-a uitat din nou în oglinzi, volumul venei umflate a femeii crescuse și începea să se vadă în profil. Trebuie să fug, s-a gândit. De asemenea s-a gândit: unde sunt Jean-Claude și Manuel? S-a gândit și la Morini. A văzut doar un scaun cu rotile gol și în spate o pădure enormă, de nepătruns, de un verde aproape negru, pe care într-un târziu a recunoscut-o drept Hyde Park. Când a deschis ochii, privirea femeii din oglindă s-a intersectat cu a ei într-un punct nedeterminat din cameră. Ochii aceleia erau la fel ca ai ei. Pomeții, buzele, fruntea, nasul. Norton a început să plângă sau a crezut că plânge de durere sau de frică. E la fel ca mine, și-a spus, dar ea e moartă. Femeia a schițat un zâmbet și apoi, aproape imediat, spaima i-a desfigurat chipul. Speriată, Norton s-a uitat în spate, dar în spate nu era nimeni, doar peretele camerei. Femeia i-a zâmbit din nou. De data asta zâmbetul n-a fost precedat de o grimasă, ci de un gest de profundă mâhnire. Și apoi femeia i-a zâmbit iar și chipul ei a devenit nerăbdător și pe urmă inexpresiv și pe urmă nervos și pe urmă resemnat și pe urmă a trecut prin toate expresiile nebuniei și îi zâmbea mereu, în timp ce Norton, după ce și-a recăpătat sângele rece, a scos un carnețel și nota foarte repede tot ce se întâmpla, de parcă de asta ar fi depins destinul ei sau cota ei de fericire pe pământ, și asta a făcut până s-a trezit.

Când Amalfitano le-a spus că el a tradus pentru o editură argentiniană, în anul 1974, *Trandafirul nesfârșit*, părerea criticilor s-a schimbat. Au vrut să știe unde învățase germana, cum cunoscuse opera lui Archimboldi, ce cărți de-ale lui a citit, ce părere avea. Amalfitano a spus că învățase germana în Chile, la Colegio Aleman, la care învățase de mic, cu toate că la cincisprezece ani a trecut la un liceu de stat, din motive pe care nu era cazul să le amintească. A cunoscut opera lui Archimboldi, din câte își amintea, la vârsta de douăzeci de ani, atunci a citit în germană împrumutând cărțile de la biblioteca din Santiago, *Trandafirul nesfârșit*, *Masca de piele* și *Râuri din Europa.* La acea bibliotecă aveau doar cele trei cărți și *Bifurcaria bifurcata*, dar pe aceasta din urmă a început-o și n-a putut s-o termine. Era o bibliotecă publică îmbogățită cu fondurile unui domn neamț care adunase foarte multe cărți în limba respectivă și înainte de a muri le-a donat comunității lui, în cartierul Ñuñoa, din Santiago.

Firește că părerea pe care Amalfitano o avea despre Archimboldi era bună, deși era foarte departe de adorația pe care criticii o profesau pentru scriitorul german. Lui Amalfitano, de exemplu, i se părea la fel de bun Günter Grass sau Arno Schmidt.

Când criticii au vrut să știe dacă traducerea romanului *Trandafirul nesfârșit* fusese ideea lui sau o propunere a editorilor, Amalfitano a spus că, din câte își amintea, editorii fuseseră cei care avuseseră ideea. În vremea aceea, a spus, eu traduceam tot ce puteam, și în afară de asta eram și corector la o editură. Ediția, din câte știa, fusese o ediție-pirat, deși la asta s-a gândit după mult timp și nu putea adeveri acest lucru..

Când criticii, mult mai binevoitori acum cu prezența sa, l-au întrebat ce făcea el în Argentina în anul 1974, Amalfitano s-a uitat la ei și apoi la cocteilul său Margarita și a spus, ca și cum repetase de multe ori același lucru, că în 1974 el se afla în Argentina din cauza loviturii de stat din Chile, care l-a obligat să ia drumul exilului. Și pe urmă și-a cerut scuze pentru felul cam grandilocvent de a se exprima. Te molipsești de toate, a spus, dar nici unul dintre critici nu a dat importanță ultimei fraze.

— Exilul trebuie să fie ceva teribil, a spus Norton, înțelegătoare.

— În realitate, a spus Amalfitano, acum îl văd ca pe o mișcare naturală, care, în felul ei, contribuie la abolirea destinului sau la ceea ce în mod normal considerăm că e destinul.

— Dar exilul, a spus Pelletier, este plin de neplăceri, de salturi și rupturi care se repetă mai mult sau mai puțin și care îngreunează orice lucru important pe care îți propui să-l faci.

— Exact în asta stă esența, a spus Amalfitano, abolirea destinului. Și vă cer scuze din nou.

În dimineața următoare l-au găsit pe Amalfitano așteptându-i în holul hotelului. Dacă profesorul chilian n-ar fi fost acolo, cu siguranță că și-ar fi povestit unul altuia coșmarurile acelei nopți și cine știe ce ar mai fi ieșit la iveală. Dar Amalfitano se afla acolo și au plecat împreună toți patru să-și ia micul dejun și să planifice activitățile din ziua aceea. Au studiat posibilitățile. În primul rând era clar că Archimboldi nu trecuse pe la universitate. Cel puțin nu pe la Facultatea de litere și filosofie. Nu exista un consulat german în Santa Teresa, deci orice acțiune în acea direcție se excludea dinainte. L-au întrebat pe Amalfitano câte hoteluri sunt în oraș. El le-a răspuns că nu știe, dar că putea verifica imediat, după ce termină de mâncat.

— Cum? a vrut să știe Pelletier.

— Întrebând la recepție, a spus Amalfitano. Acolo trebuie să aibă o listă completă a tuturor hotelurilor din oraș.

— Sigur că da, au spus Pelletier și Norton.

În timp ce terminau micul dejun s-au gândit încă o dată ce motive l-au fi putut determina pe Archimboldi să călătorească până acolo. Amalfitano și-a dat seama atunci că nimeni nu-l văzuse niciodată pe Archimboldi în persoană. Istoria i s-a părut, fără să poată spune exact de ce, amuzantă, și i-a întrebat din ce motive voiau

să-l găsească dacă era limpede că Archimboldi nu voia să fie văzut de nimeni. Pentru că noi studiem opera lui, au spus criticii. Pentru că e pe moarte și nu este just să moară cel mai bun scriitor german din secolul al XX-lea fără să poată vorbi cu cei care i-au citit cel mai atent romanele. Pentru că vrem să-l convingem să se întoarcă în Europa, au spus.

— Eu credeam, a spus Amalfitano, că cel mai bun scriitor german din secolul al XX-lea este Kafka.

Mă rog, atunci cel mai bun scriitor german de după război sau cel mai bun scriitor german din cea de-a doua jumătate a secolului al XX-lea, au spus criticii.

— L-ați citit pe Peter Handke? i-a întrebat Amalfitano. Și pe Thomas Bernhard?

Uf, au spus criticii, și din momentul acela și până au terminat micul dejun Amalfitano a fost atacat până când a fost redus la un fel de Periquillo Sarniento[9] spintecat și jumulit de pene.

La recepție li s-a dat o listă a hotelurilor din oraș. Amalfitano a sugerat că pot suna de la universitate, dat fiind că relația dintre critici și Guerra era foarte bună, sau că respectul lui Guerra pentru critici era reverențios și nu lipsit de temeri, temeri care la rândul lor nu erau lipsite de vanitate sau cochetărie, deși trebuie adăugat și că în spatele cochetăriei sau a temerilor se ascundea șiretenia, pentru că deși amabilitatea lui Guerra era dictată de dorința rectorului Negrete, lui Amalfitano nu-i scăpase că Guerra intenționa să profite de vizita iluștrilor profesori europeni, mai ales dacă avem în vedere că viitorul este un mister și că nu știm niciodată în mod sigur în ce moment cotește drumul și spre ce ciudate locuri ne conduc pașii săi. Dar criticii n-au vrut să folosească telefonul universității și au sunat din propriile lor camere.

Ca să câștige timp, Espinoza și Norton au dat telefon din camera lui Espinoza, iar Amalfitano și Pelletier din camera francezului. După o oră, rezultatul nu putea fi mai descurajant. În nici un hotel nu se înregistrase nici un Hans Reiter. După două ore, au hotărât să renunțe la telefoane și să coboare la bar să bea ceva. Le rămâneau doar câteva hoteluri și niște moteluri din afara orașului. Uitându-se la listă cu mai multă atenție, Amalfitano le-a spus că majoritatea motelurilor care apăreau în ea sunt locuri de trecere, bordeluri camuflate, locuri unde era greu să-ți închipui că stă un turist german.

— Nu căutăm un turist neamț, ci pe Archimboldi, i-a răspuns Espinoza.

— Asta-i adevărat, a zis Amalfitano, și și l-a închipuit, efectiv, pe Archimboldi într-un motel.

Întrebarea este pentru ce a venit Archimboldi în orașul ăsta, a spus Norton. După ce au discutat un timp, cei trei critici au ajuns la concluzia, și Amalfitano a fost de acord cu ei, că putea să fi venit la Santa Teresa numai ca să vadă un prieten sau ca să se documenteze pentru un viitor roman sau din ambele motive. Pelletier a

optat pentru varianta cu prietenul.

— Un prieten vechi, a presupus, adică un neamț ca el.

— Un neamț pe care nu l-a văzut de foarte mulți ani, am putea spune de la sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial, a zis Espinoza.

— Un camarad din armată, cineva care a însemnat foarte mult pentru Archimboldi și care a dispărut imediat după război sau poate chiar mai înainte de a se termina războiul, a spus Norton.

— Cineva care știe, însă, că Archimboldi este Hans Reiter, a zis Espinoza.

— Nu neapărat, poate că prietenul lui Archimboldi habar n-are că Hans Reiter și Archimboldi sunt una și aceeași persoană, el îl cunoaște doar pe Reiter și știe cum să se pună în legătură cu Reiter și doar atât, a spus Norton.

— Dar asta nu-i așa de ușor, a zis Pelletier.

— Nu, nu este așa de ușor, căci se presupune că Reiter, de când s-a văzut ultima dată cu prietenul său, să spunem că din 1945, nu *și-a schimbat* adresa, a spus Amalfitano.

— Potrivit statisticilor nu există nici un neamț născut în 1920 care să nu-și fi schimbat adresa cel puțin o dată în viață, a spus Pelletier.

— Așa că e posibil ca prietenul să nu se fi pus în legătură cu el, ci să fie Archimboldi cel care s-a pus în legătură cu prietenul lui, a zis Espinoza.

— Prieten sau prietenă, a spus Norton.

— Înclin să cred mai mult că e un prieten decât o prietenă, a zis Pelletier.

— Dacă nu cumva nu e vorba nici de un prieten, nici de o prietenă și noi bâjbâim degeaba, a spus Espinoza.

— Dar atunci, ce caută Archimboldi în locul ăsta, a spus Norton.

— Trebuie să fie vorba de un prieten, un prieten foarte drag, destul de drag ca să-l determine pe Archimboldi să facă această călătorie, a zis Pelletier.

— Și dacă ne înșelăm? Dacă Almendro ne-a mințit sau a încurcat lucrurile sau a fost și el mințit? a spus Norton.

— Care Almendro? Héctor Enrique Almendro? a întrebat Amalfitano.

— Chiar el, îl cunoști? a spus Espinoza.

— Personal nu, dar n-aș avea prea multă încredere într-o informație dată de Almendro, a spus Amalfitano.

— De ce ? a zis Norton.

— Păi, este tipicul intelectual mexican a cărui principală grijă este să supraviețuiască, a zis Amalfitano.

— Principala grijă a tuturor intelectualilor *latinoamericani* este să supraviețuiască, nu? a spus Pelletier.

— Eu n-aș folosi aceste cuvinte, sunt unii mai interesați să scrie, de exemplu, a spus Amalfitano.

— Să vedem, explică-ne chestia asta, a zis Espinoza.

— De fapt, nu știu cum să vă explic, a spus Amalfitano. Legătura intelectualilor mexicani cu puterea vine de demult. Nu spun că toți ar fi așa. Sunt și excepții importante. Nici nu spun că cei care pactizează o fac cu rea intenție. Nici măcar că acest *pact* ar fi pact în toată regula. Să zicem că este doar o slujbă. Dar este o slujbă la stat. În Europa, intelectualii lucrează în edituri sau în presă sau îi întreține nevestele sau părinții au o poziție socială bună și le dau o sumă de bani în fiecare lună sau sunt muncitori și delincvenți și trăiesc onorabil din munca lor. În Mexic, și poate că exemplul se poate aplica la toată America Latină, cu excepția Argentinei, intelectualii muncesc pentru stat. Așa a fost cu PRI-ul[10] și așa continuă să fie cu PAN-ul[11]. Intelectualul, la rândul lui, poate fi un apărător înflăcărat al statului sau un critic al statului. Statului nu-i pasă. Statul îi dă de mâncare și-l observă în tăcere. Cu cohorta sa enormă de scriitori mai curând inutili, statul face ceva. Ce? Exorcizează diavoli, schimbă sau cel puțin încearcă să influențeze timpul mexican. Adaugă straturi de var peste o gaură de care nimeni nu știe dacă există sau nu există. Firește, nu întotdeauna este așa. Un intelectual poate să lucreze la universitate sau, și mai bine, poate să meargă la o universitate americană, ale căror catedre de literatură sunt la fel de proaste ca cele ale universităților mexicane, dar asta nu-l scapă de un telefon în plină noapte de la cineva care vorbește în numele statului și îi oferă o slujbă mai bună, un post mai bine plătit, ceea ce intelectualul crede că merită, și intelectualii *întotdeauna* cred că merită ceva *mai mult*. Această tehnică, într-un fel, îi face pe scriitorii mexicani să ajungă într-o ureche. Îi înnebunește. Unii, de exemplu, încep să traducă poezie japoneză, fără să știe japoneză, și alții se apucă pur și simplu de băutură. Almendro, ca să nu merg mai departe, cred că face ambele lucruri. Literatura în Mexic este ca o grădiniță de copii, un cămin de copii, un *kindergarten*, o creșă, nu știu dacă puteți înțelege. Clima este bună, este soare, poți să ieși din casă și să te așezi într-un parc și să deschizi o carte de Valéry, poate scriitorul cel mai citit de scriitorii mexicani, și apoi să te duci la prieteni acasă și să stai de vorbă. Umbra ta, cu toate astea, nu te mai urmează. Într-un anumit moment te-a abandonat pe tăcute. Tu te faci că nu îți dai seama, dar sigur ți-ai dat seama, imbecila ta umbră nu mai merge cu tine, dar, mă rog, asta se poate explica în multe feluri, poziția soarelui, gradul de inconștiență pe care soarele îl provoacă în capetele fără pălărie, cantitatea de alcool consumată, mișcarea ca a unor tancuri subterane a durerii, teama de lucrurile cele mai întâmplătoare, semnele unei boli, vanitatea rănită, dorința de a fi punctual măcar o dată în viață. Adevărul e că umbra ta se pierde și tu, pentru moment, uiți de ea. Și așa ajungi, fără umbră, la un gen de scenă și începi să traduci sau să interpretezi sau să cânți realitatea. Scena propriu-zisă este o avanscenă și în fundul avanscenei este un tub enorm, ceva așa ca o mină sau ca intrarea într-o mină de proporții gigantice. Să zicem că e o peșteră. Dar putem spune de asemenea că este o mină. Din gura minei ies zgomote neinteligibile. Onomatopee, foneme furioase sau seducătoare sau în mod seducător furioase sau

poate că doar șoapte și susurări și gemete. Adevărul e că nimeni nu vede, ceea ce se zice a vedea, intrarea în mină. O mașină, un joc de lumini și de umbre, o manipulare a timpului, fură adevăratul contur al gurii și al privirii spectatorilor. În realitate, doar spectatorii care stau mai aproape de avanscenă, lipiți de fosa orchestrei, pot să vadă, în spatele plasei dese de camuflaj, conturul a ceva, nu adevăratul contur, dar desigur, cel puțin conturul a ceva. Ceilalți spectatori nu văd nimic dincolo de avanscenă și se poate spune că nici nu-i interesează să vadă. La rândul lor, intelectualii fără umbră stau mereu *cu spatele* și deci, dacă nu au ochi la ceafă, le este imposibil să vadă ceva. Ei ascultă doar zgomotele care ies din adâncul minei. Și le traduc sau le interpretează sau le recreează. Munca lor, de la sine înțeles, este de foarte proastă calitate. Folosesc retorica atunci când presimt un uragan, încearcă să fie elocvenți atunci când presimt dezlănțuirea furiei, se străduiesc să se supună disciplinei metricii atunci când nu mai rămâne decât o tăcere asurzitoare și inutilă. Spun pui-pui, ham-ham, miau-miau, dar nu sunt în stare să-și imagineze un animal de proporții colosale sau absența acelui animal. Scena pe care joacă, pe de altă parte, e foarte frumoasă, foarte bine gândită, foarte cochetă, dar cu trecerea timpului dimensiunile ei se reduc tot mai mult. Această reducere a scenei nu o anulează în nici un chip. Pur și simplu devine tot mai mică și sala e tot mai mică și spectatorii, firește, sunt tot mai puțini. Lângă această scenă, bineînțeles, sunt alte scene. Scene noi care s-au mărit cu trecerea timpului. Există scena picturii, care este enormă, și ai cărei spectatori sunt puțini, dar toți, ca să spunem într-un fel, sunt eleganți. Există scena cinematografiei și a televiziunii. Aici sala este enormă și mereu plină și avanscena se mărește într-un ritm rapid an după an. În anumite ocazii, interpreții de pe scena intelectualilor trec, ca actori invitați, pe scena televiziunii. Pe această scenă gura minei este aceeași, cu o foarte ușoară schimbare de perspectivă, deși poate plasa de camuflaj e mai deasă și, în mod paradoxal, impregnată de un umor misterios care cu toate acestea pute. Acest camuflaj umoristic, evident, se pretează la multe interpretări, care în cele din urmă se reduc întotdeauna, pentru a crea mai multe facilități publicului sau ochiului colectiv al publicului, la două. Uneori intelectualii se instalează definitiv pe avanscena televizuală. Prin gura minei continuă să iasă urlete și intelectualii continuă să le interpreteze greșit. În realitate, ei, care teoretic sunt stăpânii limbajului, nu sunt în stare nici măcar să-l îmbogățească. Cele mai bune cuvinte folosite de ei sunt cuvinte împrumutate pe care le aud la spectatorii din primul rând. Acești spectatori sunt numiți de obicei *flagelanți*. Sunt bolnavi și la un anumit interval de timp inventează cuvinte atroce și rata mortalității lor este ridicată. Când se sfârșește ziua de lucru, teatrele se închid și gurile de mină sunt astupate cu plăci mari de oțel. Intelectualii se retrag. Luna e grasă și aerul nocturn este atât de pur încât pare un aliment. În unele localuri se aud cântece ale căror note ajung pe străzi. Uneori vreun intelectual se abate din drum și intră într-unul din aceste localuri și bea mezcal[12] . Atunci se

gândește ce s-ar întâmpla dacă într-o zi el. Dar nu. Nu se gândește la nimic. Doar bea și cântă. Uneori vreunul crede că îl vede pe un scriitor german legendar. De fapt a văzut doar o umbră, uneori a văzut doar *propria* lui umbră care se întoarce acasă în fiecare seară ca să evite ca intelectualul să plesnească sau să se spânzure la intrare. Dar el jură că a văzut un scriitor german și pe această convingere își bazează propria fericire, ordinea lui, amețeala lui, simțul lui de petrecere. A doua zi dimineața e o zi frumoasă. Soarele scânteiază, dar nu arde. Poți ieși din casă în mod rezonabil liniștit, târându-ți umbra, oprindu-te într-un parc să citești câteva pagini de Valéry. Și așa până la sfârșit.

— N-am înțeles nimic din ce ai spus, a zis Norton.

— De fapt am spus numai prostii, a zis Amalfitano.

Mai târziu au sunat la hotelurile și motelurile care le mai rămăseseră și la nici unul dintre ele nu se cazase Archimboldi. Timp de câteva ore s-au gândit că Amalfitano avea dreptate, că pista lui Almendro era probabil fructul imaginației lui înfierbântate, că voiajul lui Archimboldi în Mexic exista doar în mintea întortocheată a Porcului. Restul zilei l-au petrecut citind și bând și nici unuia dintre ei nu i-a venit să iasă din hotel.

În seara aceea, în timp ce Norton citea corespondența pe computerul hotelului, a primit un e-mail de la Morini. În mesajul lui Morini vorbea despre vreme, ca și cum n-ar fi avut nimic altceva mai bun de spus, despre ploaia care începuse să cadă pieziș asupra orașului Torino la opt seara și nu s-a oprit până la unu noaptea, și-i dorea lui Norton din toată inima un timp mai bun în nordul Mexicului, unde după cum credea nu plouă niciodată și e frig doar noaptea și asta numai în deșert. Tot în seara aceea, după ce a răspuns la câteva mesaje (nu lui Morini), Norton a urcat în cameră, s-a pieptănat, s-a spălat pe dinți, s-a dat cu cremă hidratantă pe față, s-a așezat puțin pe pat cu picioarele pe pardoseală, cugetând, și pe urmă a ieșit pe culoar și a bătut la ușa lui Pelletier și apoi la ușa lui Espinoza și fără să spună nici un cuvânt i-a condus în camera ei unde a făcut amor cu amândoi până la cinci dimineața, oră la care criticii, ascultând-o pe Norton, s-au întors în respectivele lor camere, unde au căzut repede într-un somn adânc, somn de care n-a avut parte Norton, care a netezit un pic cearșafurile din pat și-a stins luminile din cameră, dar n-a putut închide un ochi.

S-a gândit la Morini, mai bine zis l-a văzut pe Morini în scaunul lui cu rotile în fața unei ferestre în apartamentul lui din Torino, un apartament pe care ea nu îl cunoștea, privind strada și fațadele clădirilor vecine și observând cum ploaia cade neîncetat. Clădirile din față erau cenușii. Strada era întunecoasă și largă, un bulevard, deși nu trecea nici o mașină, cu câțiva copaci rahitici plantați la fiecare douăzeci de metri, ce păreau o glumă proastă a primarului sau a arhitectului primăriei. Cerul era o pătură acoperită de altă pătură care la rândul ei acoperea altă

pătură și mai groasă și umedă. Fereastra pe care Morini se uita afară era mare, aproape o fereastră-balcon, mai mult îngustă decât lată și, într-adevăr, foarte alungită, și atât de curată încât se putea spune că sticla, pe care alunecau picăturile de ploaie, era mai curând cristal pur decât sticlă. Cerceveaua ferestrei era din lemn vopsit în alb. În cameră erau aprinse luminile. Parchetul lucea, rafturile cu cărți erau ordonate cu grijă, pe pereți erau atârnate câteva tablouri de un bun-gust de invidiat. Nu avea covoare, iar mobilele, o canapea de piele neagră și două fotolii de piele albă, nu împiedicau în nici un fel mișcările scaunului cu rotile. În spatele ușii cu două canaturi care rămânea întredeschisă, se vedea un culoar în întuneric.

Și ce se poate spune despre Morini? Poziția lui în scaunul cu rotile indica un oarecare grad de abandonare, ca și cum contemplarea ploii nocturne și a caselor din jur adormite i-ar fi împlinit toate așteptările. Uneori își sprijinea amândouă brațele de scaun, alteori își sprijinea capul într-o mână și cotul pe brațul scaunului. Niște blugi poate prea lungi îi acopereau picioarele neajutorate, ca picioarele unui adolescent agonic. Purta o cămașă albă, cu nasturii de la gât descheiați, iar pe mâna stângă avea un ceas a cărui curea îi era largă, cu toate că nu așa de largă încât să-i cadă. Nu era încălțat cu pantofi, ci cu papuci, foarte vechi, din pânză neagră și strălucitoare ca noaptea. Toată îmbrăcămintea era comodă, de stat în casă, și din atitudinea lui Morini aproape că se putea spune că a doua zi nu avea de gând să meargă la serviciu sau se gândea să se ducă mai târziu.

Ploaia, de cealaltă parte a ferestrei, așa cum spunea în e-mailul său, cădea aproape oblic și oboseala lui Morini, nemișcarea sa și abandonul îi dădeau un aer de țăran muribund, învins trupește și sufletește de insomnie fără să se plângă.

A doua zi au ieșit să dea o raită prin târgul de obiecte de artizanat, conceput inițial ca un loc comercial și de troc pentru lumea din împrejurimile orașului Santa Teresa și unde veneau, aducându-și produsele în căruțe sau pe măgari, meșteșugari și țărani din toată zona, inclusiv vânzători de vite din Nogales și din Vicente Guerrero, și geambași din Agua Prieta și Cananea, dar care acum se organiza doar pentru turiștii americani din Phoenix, care veneau cu autobuzul sau în coloană de trei sau patru mașini și plecau din oraș înainte de a se înnopta. Criticilor, cu toate acestea, le-a plăcut târgul și, deși nu intenționau să cumpere nimic, până la urmă Pelletier a cumpărat pe un preț derizoriu o statuetă de lut reprezentând un bărbat stând pe un bolovan și citind ziarul. Bărbatul era blond și pe frunte avea două coarne mici de drac. Espinoza, la rândul lui, a cumpărat un covor indian de la o fată care avea o tarabă cu covoare și ponchouri. De fapt, covorul nu-i plăcea prea mult, dar fata era simpatică și a stat de vorbă cu ea o bună bucată de timp. A întrebat-o de unde e, pentru că avea impresia că venise cu covoarele ei dintr-un loc foarte îndepărtat, dar fata i-a răspuns că este chiar din Santa Teresa, dintr-un cartier la apus de locul unde era târgul. I-a mai spus și că e la liceu și că dacă lucrurile merg

bine are de gând să urmeze apoi școala de asistente medicale. Lui Espinoza i s-a părut că fata nu e doar frumoasă, poate prea mărunțică pentru gustul lui, ci și inteligentă.

La hotel îi aștepta Amalfitano. L-au invitat la masă și apoi au plecat toți patru să viziteze redacțiile ziarelor care apăreau la Santa Teresa. Acolo au răsfoit toate exemplarele din ultima vreme, începând din ultima lună înainte ca Almendro să-l vadă pe Archimboldi în DF până la exemplarele din ziua precedentă. N-au găsit nici un indiciu că Archimboldi ar fi trecut prin oraș. Întâi au citit ferparele. Apoi paginile de Societate și Politică și au citit chiar și știrile din paginile de agricultură și zootehnie. Unul dintre ziare nu avea supliment cultural. Altul avea o pagină pe săptămână în care publica recenzia unei cărți și informa despre activitățile artistice din Santa Teresa, deși ar fi avut de câștigat mai mult cu o pagină sportivă. La șase după-masă s-au despărțit de profesorul chilian la intrarea unuia dintre ziare și s-au întors la hotel. Și-au făcut duș și pe urmă fiecare și-a citit corespondența. Pelletier și Espinoza i-au scris lui Morini despre slabele rezultate obținute. În ambele mesaje îl anunțau că, dacă nu se produce nici o schimbare, în curând, cel mult două zile, se întorc în Europa. Norton nu i-a scris lui Morini. Nu îi răspunsese la mesajul anterior și nu avea chef să se înfrunte cu acest Morini inert care privea ploaia ca și cum ar fi vrut să-i spună ceva și în ultima secundă a preferat să n-o facă. În schimb, și fără să le spună nimic celor doi prieteni ai ei, i-a dat telefon lui Almendro în DF, și după câteva încercări fără succes (secretara Porcului și apoi femeia din casă nu știau engleză, deși se străduiau amândouă) a reușit să comunice cu el.

Cu o răbdare de invidiat, Porcul i-a relatat din nou, într-o engleză îmbunătățită la Stanford, tot ce se petrecuse de când fusese sunat de la acel hotel unde Archimboldi era interogat de trei polițiști. A povestit din nou, fără să se contrazică, prima lui întâlnire cu el, momentele pe care le-au petrecut în piața Garibaldi, întoarcerea la hotel de unde Archimboldi și-a luat valiza și drumul până la aeroport, un drum mai degrabă în tăcere, de unde Archimboldi a luat avionul pentru Hermosillo și cum de atunci nu l-a mai văzut niciodată. Din acest moment, Norton s-a limitat să-l întrebe care este aspectul fizic al lui Archimboldi. Înalt, peste un metru nouăzeci, cu părul cărunt, des, deși chel la ceafă, slab, în mod cert puternic.

— Un super-bătrân, a spus Norton.

— Nu, eu n-aș spune asta, a zis Porcul. Când și-a deschis valiza am văzut multe medicamente. Are multe pete pe piele. Uneori pare că obosește foarte tare, deși se recuperează sau se preface că se recuperează cu ușurință.

— Și ochii? a întrebat Norton.

— Albaștri, a spus Porcul.

— Nu, știu că sunt albaștri, i-am citit toate cărțile de mai multe ori, e imposibil să nu fie albaștri, vreau să spun cum erau, ce impresie v-au făcut ochii lui.

La celălalt capăt al firului s-a lăsat o tăcere lungă, de parcă Porcul nu s-ar fi

așteptat nicidecum la această întrebare sau de parcă și-ar fi pus el însuși această întrebare de mai multe ori, fără să găsească încă un răspuns.

— E greu să vă răspund la asta, a zis Porcul.

— Sunteți singura persoană care poate răspunde, nimeni nu l-a văzut de mult timp, situația dumneavoastră, permiteți-mi să vă spun, este privilegiată, a spus Norton.

— Naiba..., a spus Porcul.

— Ce? a zis Norton.

— Nu, nimic, mă gândesc, a zis Porcul.

Și după un moment a adăugat:

— Are ochii unui orb, nu spun că este orb, dar sunt la fel ca ai unui orb, poate greșesc.

În seara aceea au fost la o petrecere pe care o dădea în onoarea lor rectorul Negrete, deși ei au aflat de-abia după aceea că petrecerea era în onoarea lor. Norton s-a plimbat prin grădina casei și a admirat plantele pe care soția rectorului le numea una câte una, dar după aceea le-a uitat pe toate. Pelletier a stat de vorbă mult cu decanul Guerra și cu alt profesor de la universitate care își dăduse la Paris teza de doctorat despre un mexican care scria în franceză (un mexican care scria în franceză?), da, da, un tip foarte deosebit și ciudat și un bun scriitor pe care profesorul universitar l-a menționat de mai multe ori (un oarecare Fernández? un oarecare García?), un tip cu un destin cam turbulent căci fusese colaboraționist, da, da, prieten intim al lui Céline și Drieu La Rochelle și discipol al lui Maurras, pe care l-a împușcat Rezistența, nu pe Maurras, pe mexican, care s-a purtat da, da, ca un bărbat adevărat până la sfârșit, nu ca mulți dintre colegii lui francezi care au fugit în Germania cu coada între picioare, dar acest Fernández sau García (sau López sau Pérez?) nu s-a mișcat din casă, a așteptat ca un mexican să vină să-l ia și nu i s-au muiat picioarele când l-au dus jos în stradă (târâș?) și l-au pus la perete unde l-au împușcat.

În ceea ce-l privește pe Espinoza, a stat tot timpul lângă rectorul Negrete și alte personalități de aceeași vârstă ca amfitrionul și care știau să vorbească numai spaniola și un pic, foarte puțin, engleza, și a trebuit să suporte o conversație care elogia ultimele dovezi ale neînfrânatului progres în Santa Teresa.

Nici unuia dintre cei trei critici nu i-a scăpat neobservat însoțitorul lui Amalfitano în timpul întregii seri. Un tânăr arătos și atletic, cu pielea foarte albă, care se lipise de profesor ca marca de scrisoare și care din când în când gesticula în mod teatral și se schimonosea de parcă ar fi fost nebun, iar alteori nu făcea decât să asculte ce-i spunea Amalfitano, negând mereu cu capul, mișcări scurte de negare aproape spasmodice, ca și cum ar fi respectat regulile universale ale dialogului împotriva voinței lui sau ca și cum vorbele lui Amalfitano (admonestări, judecând

după expresie) nu și-ar fi atins niciodată ținta.

Au plecat de la masă cu diverse propuneri și o bănuială. Propunerile erau: să țină o conferință la universitate despre literatura spaniolă contemporană (Espinoza), să țină o conferință despre literatura franceză contemporană (Pelletier), să țină o conferință despre literatura engleză contemporană (Norton), să țină o prelegere despre Benno von Archimboldi și literatura germană postbelică (Espinoza, Pelletier și Norton), să participe la un colocviu privind relațiile economice și culturale între Europa și Mexic (Espinoza, Pelletier și Norton, plus decanul Guerra și doi profesori de economie de la universitate), să viziteze localități de la poalele munților Sierra Madre, și în sfârșit să ia parte la o petrecere în aer liber cu miel haiducesc la o fermă aproape de Santa Teresa, petrecere care se prevedea de mare amploare, cu participarea multor profesori, într-un peisaj, după părerea lui Guerra, de o deosebită frumusețe, deși rectorul Negrete a specificat că peisajul era mai degrabă sălbatic și, uneori, șocant.

Bănuiala era: exista posibilitatea ca Amalfitano să fie homosexual și ca acel tânăr vehement să fie iubitul lui, groaznică bănuială, căci înainte de a se sfârși noaptea au aflat că respectivul tânăr era fiul unic al decanului Guerra, șeful direct al lui Amalfitano, mâna dreaptă a rectorului, și că fie judecau complet eronat, fie Guerra nu avea habar de încurcăturile în care se băgase fiul său.

— Povestea se poate termina cu împușcături, a spus Espinoza.

Pe urmă au vorbit de alte lucruri și mai târziu s-au dus să se culce epuizați.

În ziua următoare au dat o raită cu mașina prin tot orașul, la întâmplare, fără nici o grabă, ca și cum ar fi așteptat într-adevăr să dea de un bătrân neamț înalt plimbându-se pe trotuar. Spre vest, orașul era foarte sărac, cu majoritatea străzilor neasfaltate și o mulțime de case construite în grabă și cu materiale de aruncat. În centru, orașul era vechi, cu clădiri de pe vremuri, de trei sau patru etaje, și piețe cu coloane lăsate în paragină și străzi pietruite pe care mergeau foarte grăbiți tineri funcționari în cămașă și indiene cu boccele în spinare, și au văzut curve și pești tineri lenevind pe la colțuri, imagini mexicane extrase dintr-un film în alb și negru. Spre est, erau cartierele clasei mijlocii și ale bogaților. Acolo au văzut bulevarde cu copaci îngrijiți și parcuri publice pentru copii și centre comerciale. Acolo era și universitatea. În nord, au dat peste fabrici și depozite părăsite și o stradă plină de baruri și prăvălii cu suveniruri și hoteluri mici, unde se spunea că nu se doarme niciodată, și la periferie alte cartiere sărace, dar mai puțin pestrițe, și terenuri virane unde din loc în loc se înălța câte o școală. La sud, au descoperit căi ferate și terenuri de fotbal pentru cerșetori înconjurate de cocioabe, și au văzut chiar un meci, fără să coboare din mașină, între o echipă de muribunzi și alta de muritori de foame, și două șosele care ieșeau din oraș, și o râpă care se transformase în groapă de gunoi, și cartiere care creșteau șchioape sau ciunge sau oarbe și din când în când, în

depărtare, scheletul unui depozit industrial, orizontul fabricilor de textile.

Orașul, ca orice oraș, era nesfârșit. Dacă mergeai în continuare, să zicem, spre est, la un moment dat cartierele clasei de mijloc se terminau și apăreau, ca o reflectare a ceea ce se întâmpla la vest, cartierele mizerabile, care aici se confundau cu un relief mai accidentat: dealuri, văi, resturi ale unor vechi ferme, albii de râuri secate care contribuiau la evitarea aglomerației. În partea de nord, au văzut un gard care despărțea Statele Unite de Mexic și dincolo de gard au privit, coborând din mașină de data asta, deșertul Arizona. În partea de vest, au ocolit două parcuri industriale care la rândul lor erau înconjurate de cartiere de cocioabe.

Au avut certitudinea că orașul crește în fiecare secundă. Au văzut la marginea orașului Santa Teresa, mergând pe maidane părăsite, la pândă, stoluri de vulturi pleșuvi negri, cărora aici li se spunea zăgani, precum și vultani, care nu erau decât vulturi mai mici care se hrăneau cu hoituri. Unde trăiesc vulturii pleșuvi, au comentat, nu trăiesc alte păsări. Au băut tequila și bere și au mâncat *tacos*[13] pe terasa panoramică a unui motel de pe șoseaua dintre Santa Teresa și Caborca. Cerul, în amurg, părea o floare carnivoră.

Când s-au întors, Amalfitano îi aștepta împreună cu fiul lui Guerra, care i-a invitat să mănânce la un restaurant cu specialități din nord. Locul avea oarecare farmec, dar mâncarea le-a căzut ca o ghiulea. Au descoperit, sau au crezut că descoperă că legătura dintre profesorul chilian și fiul decanului era mai mult socratică decât homosexuală și asta i-a liniștit într-un fel, fiindcă în mod inexplicabil toți trei îl îndrăgiseră pe Amalfitano.

Timp de trei zile au trăit ca scufundați într-o lume submarină. Căutau la televizor știrile cele mai ciudate și bizare, reciteau romane de Archimboldi pe care dintr-odată nu le mai înțelegeau, făceau lungi sieste, serile erau ultimii care plecau de pe terasă, vorbeau de copilăria lor cum nu mai făcuseră niciodată înainte. Pentru prima oară s-au simțit toți trei ca niște frați sau ca niște soldați veterani ai unei companii de asalt pe care nu-i mai interesează majoritatea lucrurilor. Se îmbătau și se sculau foarte târziu și doar din când în când acceptau să iasă cu Amalfitano ca să se plimbe, să viziteze locurile interesante din oraș care l-ar fi putut atrage pe un ipotetic turist german în vârstă.

Și, într-adevăr, s-au dus la petrecerea cu miel haiducesc, și mișcările lor au fost măsurate și discrete, de parcă erau trei astronauți proaspăt sosiți pe o planetă unde totul era nesigur. În curtea unde se făcea grătarul au văzut o mulțime de găuri fumegânde. Profesorii de la universitatea din Santa Teresa s-au dovedit neobișnuit de înzestrați pentru viața la țară. Doi dintre ei s-au luat la întrecere călare. Altul a cântat un *corrido*[14] din 1915. Într-un țarc cu vite sălbatice câțiva și-au încercat norocul cu lasoul, cu mai mult sau mai puțin succes. Când a apărut rectorul Negrete, care stătuse în casa cea mare cu un tip ce părea vechilul fermei, au dezgropat mieii

și un miros de carne și de pământ cald s-a întins prin ogradă sub forma unei subțiri perdele de fum care i-a învăluit pe toți precum ceața ce precede asasinatele și s-a împrăștiat în chip misterios, în timp ce femeile duceau farfuriile la masă, iar hainele și pielea lor rămâneau impregnate de aroma cărnii.

În noaptea aceea, poate din cauză că au mâncat și au băut mult, cei trei au avut coșmaruri pe care, când s-au trezit, nu și le-au putut aminti, în ciuda eforturilor făcute. Pelletier a visat o pagină, la care se uita pe față și pe spate, în toate chipurile posibile, mișcând pagina și uneori mișcând capul, tot mai repede, cu toate că nu înțelegea nimic. Norton a visat un copac, un stejar englezesc pe care ea îl ridica și îl mișca dintr-un loc într-altul pe o pajiște, dar nici un loc nu o mulțumea cu adevărat. Stejarul uneori nu avea rădăcini, iar alteori târa după el niște rădăcini lungi ca niște șerpi sau ca părul Gorgonei. Espinoza a visat o fată care vindea covoare. El voia să cumpere un covor, un covor oarecare, și fata îi arăta multe covoare, unul după altul, fără încetare. Brațele ei subțiri și măslinii nu stăteau o clipă locului și acest lucru îl împiedica să vorbească, îl împiedica să-i spună ceva important, s-o ia de mână și s-o scoată de acolo.

În dimineața următoare, Norton nu a coborât la micul dejun. I-au dat telefon, crezând că se simte rău, dar Norton i-a asigurat că voia doar să doarmă și le-a spus să se descurce fără ea. Fără chef, l-au așteptat pe Amalfitano și apoi au plecat cu mașina spre nord-estul orașului, unde se instala un circ. După spusele lui Amalfitano, la circ era un iluzionist neamț numit Doktor Koenig. Aflase asta cu o seară înainte, când s-a întors de la petrecere și a găsit un anunț nu mai mare decât o foaie de hârtie, pe care cineva avusese grijă să-l lase în toate grădinile din cartier. A doua zi, în colțul unde aștepta autobuzul pentru universitate, a văzut un afiș colorat lipit pe un zid albastru-deschis pe care erau trecute stelele circului. Printre ele se afla iluzionistul neamț și Amalfitano s-a gândit că acest Doktor Koenig putea fi personajul sub a cărui mască se ascundea Archimboldi. Studiată la rece, ideea era stupidă, și-a zis, dar cum starea de spirit a criticilor era foarte proastă, i s-a părut important să sugereze o vizită la circ. Când le-a spus asta criticilor, aceștia s-au uitat la el cum te uiți la prostul clasei.

— Ce-ar putea să facă Archimboldi într-un circ? a zis Pelletier în mașină.

— Nu știu, a spus Amalfitano, dumneavoastră sunteți experții, eu știu că este primul neamț pe care-l întâlnim.

Circul se numea Circul Internațional și niște bărbați care instalau cortul cu ajutorul unui complicat sistem de frânghii și scripeți (sau așa li s-a părut criticilor) le-au arătat rulota unde locuia proprietarul. Acesta era un *chicano*[15] de vreo cincizeci de ani care lucrase mult timp în circurile europene ce străbăteau continentul de la Copenhaga până la Malaga și dădeau reprezentații în localități mici cu mai mult sau mai puțin noroc, până s-a hotărât să se întoarcă la Earlimart, în

California, de unde era de fel, și a înființat propriul lui circ. L-a botezat Circul Internațional pentru că una dintre ideile lui originale era să aibă artiști din toată lumea, deși, ca să spunem adevărul, majoritatea acestora erau mexicani și nord-americani, cu toate că din când în când venea să caute de lucru câte unul din America Centrală și odată a avut un dresor canadian de șaptezeci de ani pe care nu-l voia nici un alt circ din Statele Unite. Circul lui este modest, a spus, dar este primul circ al cărui proprietar este un *chicano*.

Când nu erau în turneu puteau fi găsiți la Bakersfield, nu departe de Earlimart, unde își aveau sediul de iarnă, deși uneori el se stabilea la Sinaloa, în Mexic, nu pentru mult timp, doar cât să facă un drum la DF și să semneze contracte pentru localitățile din sud până la frontiera cu Guatemala, de unde urcau din nou până la Bakersfield. Când străinii l-au întrebat de Doktorul Koenig, proprietarul a vrut să știe dacă există vreun conflict sau vreo datorie între aceștia și iluzionistul lui, la care Amalfitano s-a grăbit să declare că nu, nici vorbă, că domnii aici de față sunt niște profesori universitari foarte respectabili din Spania și Franța și că el însuși, ca să nu mergem mai departe și păstrând proporțiile, este profesor la universitatea din Santa Teresa.

— A, bine, a spus tipul *chicano*, dacă așa stau lucrurile vă conduc la Doktorul Koenig, care a fost și el, cred, profesor universitar.

Inimile criticilor au tresărit de bucurie la auzul acestei afirmații. L-au urmat pe proprietar printre rulotele și cuștile pe roate ale circului până au ajuns la ceea ce, din toate punctele de vedere, era marginea taberei circarilor. Mai departe nu erau decât pământ galben și câte o colibă neagră și îngrăditura frontierei mexicano-nord-americane.

— Îi place liniștea, a spus proprietarul fără să-l fi întrebat cineva.

A bătut cu pumnul în ușa micii rulote a iluzionistului. Cineva a deschis ușa și un glas din întuneric a întrebat ce vor. Proprietarul a spus că este el și că vine cu niște prieteni europeni care vor să-l cunoască. Intrați, a spus glasul, și ei au urcat o treaptă și au intrat în rulota ale cărei ferestre, doar un pic mai mari decât un hublou, erau cu perdelele trase.

— Să vedem unde ne așezăm, a spus proprietarul, și imediat a dat perdelele la o parte.

Trântit pe pat au văzut un tip chel, cu pielea măslinie, îmbrăcat doar cu niște enormi pantaloni scurți negri, care i-a privit clipind cu greutate. Tipul nu putea să aibă mai mult de șaizeci de ani, dacă îi avea, ceea ce îl elimina pe loc, dar au hotărât să rămână ca, măcar atât, să-i mulțumească pentru că i-a primit. Amalfitano, care era cel mai binedispus, i-a explicat că îl caută pe un prieten german, un scriitor, și că nu reușesc să dea de el.

— Și ați crezut că o să-l găsiți la circul meu? a zis proprietarul.

— Nu pe el, ci pe cineva care-l cunoaște, a zis Amalfitano.

— Niciodată n-am angajat un scriitor, a spus proprietarul.

— Eu nu sunt neamț, a zis Doktorul Koenig, sunt nord-american, mă numesc Andi López.

A spus aceste cuvinte în timp ce scotea dintr-un sacou agățat într-un cuier portofelul și le întindea permisul de conducere.

— În ce constă numărul dumneavoastră de iluzionism? l-a întrebat Pelletier în engleză.

— Încep prin a face să dispară purici, a spus Doktorul Koenig, și toți cinci au râs.

— Ăsta e purul adevăr, a zis proprietarul.

— Pe urmă fac să dispară porumbei, pe urmă fac să dispară o pisică, apoi un câine, și îmi termin numărul făcând să dispară un copil.

După ce au plecat de la Circul Internațional, Amalfitano i-a invitat la masă la el acasă.

Espinoza a ieșit în curtea din spate și a văzut o carte care atârna de o sfoară pentru întins rufe. N-a vrut să se apropie să vadă ce carte este, dar când a intrat din nou în casă l-a întrebat pe Amalfitano.

— Este *Testamentul geometric*, de Rafael Dieste, a spus Amalfitano.

— Rafael Dieste, un poet galician, a zis Espinoza.

— Chiar el, a spus Amalfitano, dar ăsta nu e un volum de poezie, ci o carte de geometrie, ideile i-au venit lui Dieste când lucra ca profesor la un liceu.

Espinoza i-a tradus lui Pelletier ce i-a spus Amalfitano.

— Și e atârnată în curte? a zis Pelletier zâmbind.

— Da, a spus Espinoza în timp ce Amalfitano căuta în frigider ceva de mâncare, ca o cămașă pusă la uscat.

— Vă place fasolea? a zis Amalfitano.

— Orice, orice, ne-am obișnuit cu toate, a spus Espinoza.

Pelletier s-a apropiat de fereastră și a privit cartea, ale cărei pagini de-abia se mișcau în vântul ușor al înserării. Apoi a ieșit și s-a apropiat de ea și a cercetat-o.

— N-o da jos, a auzit că-i spune Espinoza din spate.

— Cartea asta nu e pusă la uscat, stă de mult timp aici, a spus Pelletier.

— Așa mi-am închipuit și eu, a zis Espinoza, dar e mai bine să n-o atingi și să ne întoarcem în casă.

Amalfitano îi observa de la fereastră mușcându-și buzele, dar acest gest la el și în acest moment precis nu era un gest de disperare sau de neputință, ci de o profundă și necuprinsă tristețe.

Când criticii au făcut prima mișcare ca să se întoarcă, Amalfitano s-a retras și s-a întors repede în bucătărie, unde s-a prefăcut că este foarte concentrat în pregătirea mâncării.

Când s-au întors la hotel, Norton le-a comunicat că pleacă a doua zi și ei au

primit vestea fără să se mire, ca și cum o așteptau de mult. Zborul pe care-l găsise Norton pleca din Tucson și în ciuda protestelor ei, care voia să ia un taxi, au hotărât s-o conducă la aeroport. În seara aceea au stat de vorbă până târziu, i-au povestit lui Norton vizita pe care o făcuseră la circ și au asigurat-o că dacă totul continua la fel, după trei zile vor pleca și ei. Apoi Norton s-a dus să se culce și Espinoza a propus să petreacă împreună acea ultimă noapte la Santa Teresa. Norton n-a înțeles și a spus că doar ea pleacă, că ei mai au de petrecut niște nopți în acel oraș.

— Vreau să zic toți trei împreună, a zis Espinoza.

— În pat? a întrebat Norton.

— Da, în pat, a spus Espinoza.

— Nu mi se pare o idee bună, a zis Norton, prefer să dorm singură.

Așa că au condus-o până la ascensor și apoi s-au întors la bar și au cerut două Bloody Mary și au așteptat băuturile în tăcere.

— Am făcut o gafă colosală, a spus Espinoza când barmanul le-a adus băuturile.

— Cred că da, a zis Pelletier.

— Ți-ai dat seama, a spus Espinoza după altă tăcere, că în tot timpul călătoriei ne-am culcat doar o dată cu ea?

— Sigur că mi-am dat seama, a zis Pelletier.

— Și a cui e vina, a spus Espinoza, a ei sau a noastră?

— Nu știu, a spus Pelletier, adevărul e că zilele astea n-am prea avut chef să fac amor. Dar tu?

— Nici eu, a spus Espinoza.

Au tăcut iarăși un timp.

— Presupun că și ei i se întâmplă ceva asemănător, a zis Pelletier.

Au plecat din Santa Teresa foarte devreme. Înainte i-au telefonat lui Amalfitano și i-au spus că se duc în Statele Unite și că probabil vor fi plecați toată ziua. La graniță vameșii nord-americani au vrut să vadă actele mașinii și pe urmă i-au lăsat să treacă. Urmând instrucțiunile recepționerului de la hotel, au luat-o pe o șosea neasfaltată și un timp au străbătut un ținut plin de râpe și de păduri, de parcă ar fi intrat din greșeală sub o cupolă cu un ecosistem propriu. O vreme au crezut că nu vor ajunge la timp la aeroport, ba chiar că nu vor ajunge niciodată niciunde. Cu toate acestea, șoseaua neasfaltată se termina la Sonoita și de acolo au luat-o pe șoseaua 83 până la autostrada 10 care i-a dus direct la Tucson. La aeroport au mai avut timp să bea o cafea și să vorbească despre ce vor face când se vor reîntâlni în Europa. Apoi Norton a trebuit să intre în sala de îmbarcare și după o jumătate de oră avionul ei a decolat spre New York, unde urma să ia altul pentru Londra.

La întoarcere au luat-o pe autostrada 19 care mergea până la Nogales, dar ei s-au abătut imediat după Río Rico și au început să meargă de-a lungul frontierei pe partea dinspre Arizona, până la Lochiel, pe unde au intrat din nou în Mexic. Le era

foame și sete, dar nu s-au oprit în nici o localitate. La cinci după-amiază au ajuns la hotel și după ce au făcut duș au coborât să mănânce un sandvici și să-l sune pe Amalfitano. Acesta le-a spus să nu plece de la hotel, că o să ia un taxi și o să fie acolo în mai puțin de zece minute. N-avem nici o grabă, i-au spus.

Începând din acel moment realitatea, pentru Pelletier și Espinoza, se pare că s-a sfâșiat ca un decor de hârtie, și căzând a lăsat să se vadă ce era în spate: un peisaj fumegând, ca și cum cineva, poate un înger, ar fi făcut sute de grătare pentru o mulțime de ființe invizibile. Nu s-au mai sculat devreme, n-au mai mâncat la hotel cu turiștii nord-americani, și s-au mutat în centrul orașului, optând pentru localuri întunecoase pentru micul dejun (bere și *chilaquiles*[16] picante) și pentru localuri cu ferestre mari unde chelnerii scriau pe geam cu culoare albă meniul pentru prânz. Serile mâncau în orice loc.

Au acceptat propunerea rectorului și au ținut două conferințe despre literatura franceză și spaniolă actuală care au fost mai mult un măcel decât conferințe și au avut cel puțin calitatea că i-au înspăimântat pe cei din public, băieți tineri în majoritate, cititori ai lui Michon și Rolin sau cititori ai lui Marías și ai lui Vila-Matas. Apoi, de data asta împreună, au ținut o prelegere despre Benno von Archimboldi într-o dispoziție sufletească mai curând de cârnățari sau de parlagii decât de măcelari, dar ceva, la început de nepătruns, ceva ce evoca, deși în tăcere, o întâlnire care nu era întâmplătoare, le-a frânat impulsurile: în public, fără să ținem cont de Amalfitano, erau trei tineri cititori ai lui Archimboldi care aproape i-au făcut să plângă. Unul dintre ei, care știa franceză, adusese cu el și una din cărțile traduse de Pelletier. Deci, minunile erau posibile. Librăriile de pe internet funcționau. Cultura, în ciuda disparițiilor și a vinovăției, era vie în continuare, în permanentă transformare, cum și-au dat seama foarte curând când tinerii cititori ai lui Archimboldi au venit după conferință, la cererea expresă a lui Pelletier și a lui Espinoza, în salonul de onoare al universității, unde s-a organizat o agapă sau mai bine zis un cocteil sau poate un mic cocteil sau poate doar o atenție ca omagiu adus iluștrilor conferențiari și unde, în lipsa unui subiect mai bun, s-a vorbit despre cât de bine scriu nemții, toți, și despre importanța istorică a unor universități ca Sorbona sau Salamanca, unde, spre uimirea criticilor, studiaseră doi dintre profesori, (unul care preda Drept roman și altul care preda Dreptul penal din secolul al XX-lea). Mai târziu, într-o altă încăpere, decanul Guerra și o secretară de la rectorat le-au înmânat cecurile și după puțin timp, profitând de leșinul soției unuia dintre profesori, au plecat pe neobservate.

I-au însoțit Amalfitano, care detesta aceste petreceri dar trebuia să le suporte din când în când, și cei trei studenți cititori ai lui Archimboldi. Întâi s-au dus în centru să mănânce și pe urmă s-au plimbat pe strada care nu dormea niciodată. Mașina de închiriat, deși era mare, îi obliga să stea foarte înghesuiți și oamenii care treceau pe

trotuar îi priveau curioși așa cum îi priveau pe toți pe acea stradă, până îi vedeau pe Amalfitano și pe cei trei studenți îngrămădiți pe bancheta din spate și atunci își întorceau repede privirea.

Au intrat într-un bar pe care-l știa unul dintre tineri. Barul era mare și în partea din spate avea o curte cu copaci și un mic țarc pentru luptele de cocoși. Tânărul a spus că odată îl adusese taică-su acolo. Au vorbit despre politică, și Espinoza îi traducea lui Pelletier ce spuneau băieții. Nici unul dintre ei nu avea mai mult de douăzeci de ani și arătau sănătoși, proaspeți, dornici să învețe. Dimpotrivă, Amalfitano în seara aceea părea mai obosit și mai distrus ca niciodată. Încet, Pelletier l-a întrebat dacă are ceva. Amalfitano a negat dând din cap și a spus că nu, deși criticii, când s-au întors la hotel, au spus că atitudinea prietenului lor, care fuma țigară de la țigară și bea încontinuu și care de-abia deschisese gura toată seara, indica ori un început de depresie, ori o stare de extremă nervozitate.

A doua zi, când s-a sculat, Espinoza l-a găsit pe Pelletier stând pe terasa hotelului, îmbrăcat cu niște bermude și sandale de piele, citind edițiile matinale ale ziarelor din Santa Teresa, înarmat cu un dicționar spaniol-francez pe care îl cumpărase probabil chiar în dimineața aceea.

— Mergem să luăm micul dejun în centru? l-a întrebat Espinoza.

— Nu, a spus Pelletier, gata cu alcoolul și mâncărurile care-mi distrug stomacul. Vreau să aflu ce se petrece în orașul ăsta.

Espinoza și-a amintit atunci că seara trecută unul dintre băieți le povestise istoria femeilor asasinate. Își amintea doar că băiatul spusese că erau peste două sute și că a trebuit să repete asta de două sau de trei ori, pentru că nici el, nici Pelletier nu credeau ce le spunea. A nu crede, însă, s-a gândit Espinoza, este o formă de a exagera. Vezi ceva frumos și nu-ți crezi ochilor. Ți se povestește ceva despre... frumusețea naturală a Islandei..., oameni făcând baie în apă termală printre gheizere, de fapt tu văzuseși asta în poze, dar tot zici că nu-ți vine să crezi... Cu toate că evident crezi... A exagera este o formă de a admira în mod politicos... Îi dai ocazia interlocutorului să spună: e adevărat... Și atunci spui: incredibil. Întâi nu-ți vine să crezi și pe urmă ți se pare incredibil.

Asta a fost probabil ce au spus seara trecută el și Pelletier după ce băiatul, sănătos și zdravăn și pur, i-a asigurat că muriseră peste două sute de femei. Dar nu într-o perioadă scurtă, și-a zis Espinoza. Din 1993 sau 1994 până acum... Și e posibil ca numărul celor asasinate să fie mai mare. Poate două sute cincizeci sau trei sute. Băiatul spusese, în franceză, n-o să știm niciodată. Băiatul care citise o carte de Archimboldi tradusă de Pelletier și pe care o obținuse mulțumită bunelor servicii ale unei librării de pe internet. Nu vorbea o franceză corectă, și-a spus Espinoza. Dar poți să vorbești prost o limbă sau să n-o vorbești deloc și totuși să fii în stare s-o citești. În orice caz multe femei moarte.

— Și vinovații? a întrebat Pelletier.

— Sunt câțiva închiși de mult timp, dar continuă să moară femei, a zis unul dintre băieți.

Amalfitano, și-a amintit Espinoza, era tăcut, parcă absent, probabil beat criță. La o masă apropiată era un grup de trei tipi care din când în când se uitau la ei de parcă i-ar fi interesat foarte mult ce vorbeau. Ce-mi mai amintesc? s-a gândit Espinoza. Cineva, unul dintre băieți, a vorbit de virusul asasinilor. Cineva a zis *copycat*[17]. Cineva a pronunțat numele lui Albert Kessler. La un moment dat s-a ridicat și s-a dus la toaletă să vomite. În timp ce făcea asta a auzit că de afară cineva care probabil se spăla pe mâini și pe față sau se aranja în fața oglinzii îi spunea:

— Borăște liniștit, gagiule.

Vocea aceea m-a liniștit, și-a spus Espinoza, dar asta nu înseamnă că în acel moment mă simțeam neliniștit, și de ce să fi fost? Când a ieșit din cabină nu era nimeni, se auzea doar muzica din bar care ajungea ușor estompată și un zgomot, mai slab, spasmodic, de țevărie. Cine ne-a adus înapoi la hotel? s-a gândit.

— Cine a condus la întoarcere? l-a întrebat pe Pelletier.

— Tu, a spus Pelletier.

În ziua aceea, Espinoza l-a lăsat pe Pelletier să-și citească ziarele la hotel și a ieșit singur. Deși era târziu pentru micul dejun, a intrat într-un bar de pe strada Arizpe unde nu mai fusese niciodată și a cerut ceva ca să prindă puteri.

— Ăsta e cel mai bun leac pentru mahmureală, domnule, i-a zis barmanul, și i-a adus un pahar cu bere rece.

Dinăuntru se auzea un sfârâit de ulei prăjit. A cerut ceva de mâncare.

— Niște brânzoaice, domnule?

— Una, a spus Espinoza.

Barmanul a ridicat din umeri. Barul era gol și nu era așa de întunecos ca barurile unde se ducea el diminețile. Ușa de la toaletă s-a deschis și a ieșit un bărbat foarte înalt. Pe Espinoza îl dureau ochii și începea să se simtă din nou amețit, dar a tresărit când a apărut tipul înalt. În întuneric nu putea să-i vadă fața, nici să-i evalueze vârsta. Tipul înalt, însă, s-a așezat lângă fereastră și o lumină galbenă și verde i-a inundat trăsăturile.

Espinoza și-a dat seama că nu putea fi Archimboldi. Părea un agricultor sau un crescător de vite în vizită în oraș. Chelnerul i-a pus în față o plăcintă cu brânză. Când a apucat-o cu mâna s-a ars și a cerut un șervețel. Pe urmă i-a spus chelnerului să-i mai aducă trei. Când a ieșit de la bar s-a îndreptat spre târg. Câțiva negustori își strângeau marfa și mesele pliante. Era ora prânzului și era puțină lume. La început i-a fost greu să găsească taraba fetei care vindea covoare. Străzile din târg erau murdare, de parcă în loc de obiecte de artizanat s-ar fi vândut mâncare preparată sau fructe și legume. Când a văzut-o, fata făcea covoarele sul și le lega la capete. Pe

cele mai mici, carpetele, le băga într-o cutie de carton de formă alungită. Avea o expresie absentă, de parcă în realitate se afla foarte departe de acolo. Espinoza s-a apropiat și a pipăit un covor. A întrebat-o dacă își amintește de el. Fata n-a schițat nici cel mai mic semn de surpriză. A ridicat ochii, l-a privit și a spus da în mod atât de firesc că l-a făcut să zâmbească.

— Cine sunt eu? a spus Espinoza.

— Un spaniol care mi-a cumpărat un covor, a zis fata, am stat de vorbă.

După ce a descifrat ziarele, Pelletier a avut chef să facă un duș și să se lepede de tot jegul care i se lipise de piele. L-a văzut de departe venind pe Amalfitano. L-a văzut intrând în hotel și apoi vorbind cu recepționerul. Înainte de a ajunge pe terasă, Amalfitano a ridicat ușor mâna în semn de salut. Pelletier s-a ridicat și i-a spus să ceară ce vrea, că el se duce să facă duș. Când a plecat, a observat că Amalfitano avea ochii roșii și încercănați, ca și cum nu se culcase încă. În timp ce traversa holul, s-a răzgândit și a deschis unul dintre calculatoarele pe care hotelul le punea la dispoziția clienților și care se aflau într-o mică sală de lângă bar. Citindu-și corespondența a găsit o lungă scrisoare de la Norton în care îi comunica adevăratele motive, după părerea ei, pentru care plecase așa de brusc. A citit-o de parcă mai era încă beat. S-a gândit la tinerii cititori ai lui Archimboldi din seara trecută și și-a dorit, în mod vag, să fie ca ei, să-și schimbe viața cu viața unuia dintre ei. Și-a spus lui însuși că această dorință este o formă de oboseală. Pe urmă a chemat liftul și a urcat împreună cu o nord-americană de vreo șaptezeci de ani care citea un ziar mexican, un exemplar identic cu unul din cele citite de el de dimineață. În timp ce se dezbrăca, s-a gândit ce să-i spună lui Espinoza. Probabil că și pe el îl aștepta o scrisoare de la Norton. Ce pot face ? și-a spus.

Spărtura closetului era tot acolo și timp de câteva secunde s-a uitat fix la ea și a lăsat apa călduță să-i curgă pe corp. Ce este rezonabil? s-a gândit. *Cel mai* rezonabil este să ne întoarcem și să amânăm pe cât posibil orice concluzie. Doar când i-a intrat săpun în ochi a reușit să-și desprindă privirea de pe closet. Și-a băgat capul sub jetul dușului și a închis ochii. Nu sunt așa de trist cum mi-am închipuit, și-a spus. Toată povestea asta nu e reală, și-a spus. Pe urmă a închis robinetul, s-a îmbrăcat și a coborât la întâlnirea cu Amalfitano.

A stat cu Espinoza când acesta s-a uitat la e-mailuri. S-a așezat în spatele lui până a văzut că era unul de la Norton și când a verificat că e așa, cu siguranța că spunea același lucru ca în al lui, s-a așezat într-un fotoliu la câțiva pași de calculatoare și a început să răsfoiască o revistă turistică. Din când în când își ridica privirea și se uita la Espinoza, care nu părea dispus să se ridice de pe scaun. Tare i-ar fi plăcut să-l bată cu palma pe spate și pe ceafă, dar a preferat să nu facă nici o mișcare. Când Espinoza s-a întors să se uite la el, i-a spus că și el primise unul la fel.

— Nu pot să cred, a spus Espinoza cu un firișor de voce.

Pelletier a lăsat revista pe masa de sticlă și s-a apropiat de computer, unde a citit și el scrisoarea lui Norton. Apoi, fără să se așeze, tastând cu un singur deget, și-a căutat e-mailurile lui și i-a arătat lui Espinoza mesajul pe care îl primise. L-a rugat cu deosebită blândețe să-l citească. Espinoza s-a întors din nou spre ecran și a citit de mai multe ori mesajul primit de Pelletier.

— Nu e aproape nici o deosebire, a spus.

— Ce contează, a zis francezul.

— Ar fi putut să facă acest gest de politețe, a spus Espinoza.

— În astfel de cazuri politețea este că ne-a înștiințat, a zis Pelletier.

Când au ieșit pe terasa hotelului, nu mai era aproape nimeni. Un chelner, îmbrăcat cu jachetă albă și pantaloni negri, strângea paharele și sticlele de pe mesele neocupate. La un capăt, lângă balustradă, o pereche care nu avea mai mult de treizeci de ani privea bulevardul tăcut, de un verde foarte închis, ținându-se de mână. Espinoza l-a întrebat pe Pelletier la ce se gândește.

— La ea, a spus Pelletier, firește.

I-a mai spus și că este ciudat, sau în orice caz un pic ciudat, că ei erau acolo, în hotelul acela, în orașul acela, când Norton, în sfârșit, se hotărâse. Espinoza l-a privit îndelung și apoi cu un gest de dispreț a spus că-i vine să vomite.

În ziua următoare, Espinoza s-a întors la târg și a întrebat-o pe fată cum o cheamă. Ea a spus că se numește Rebeca și Espinoza a zâmbit pentru că numele, s-a gândit atunci, i se potrivea de minune. A stat acolo trei ore, în picioare, conversând cu Rebeca în timp ce turiștii și curioșii umblau de colo până colo uitându-se la mărfuri fără chef, de parcă i-ar fi obligat cineva s-o facă. Doar de două ori s-au apropiat niște clienți de taraba Rebecăi, dar de fiecare dată au plecat fără să cumpere nimic, făcându-l pe Espinoza să se simtă rușinat pentru că într-un fel considera că ghinionul fetei i se datora lui, prezenței lui încăpățânate în fața tarabei. A hotărât să-și îndrepte greșeala cumpărând el ce a presupus că ar fi cumpărat ceilalți. A cumpărat un covor mare, două carpete, un poncho în care predomina verdele, altul în care predomina roșul, și un soi de traistă făcută din aceeași țesătură și cu aceleași motive ca ponchourile. Rebeca l-a întrebat dacă se întoarce curând în țara lui și Espinoza i-a zâmbit și i-a spus că nu știe. Pe urmă fata a chemat un copil care a încărcat pe spate toate cumpărăturile lui Espinoza și l-a condus până unde își lăsase parcată mașina.

Glasul Rebecăi când l-a strigat pe copil (care s-a ivit din neant sau din mulțime, ceea ce este același lucru), tonul ei, calma autoritate emanată de vocea ei, l-au făcut pe Espinoza să se înfioare. În timp ce mergea în urma copilului a observat că majoritatea negustorilor începeau să-și strângă mărfurile. Când au ajuns la mașină au băgat covoarele în portbagaj și Espinoza l-a întrebat pe copil de când lucrează pentru Rebeca. E sora mea, a spus acesta. Nu semănați deloc, s-a gândit Espinoza. Pe

urmă s-a uitat la copil, care era mărunțel, dar părea puternic, și i-a dat o bancnotă de zece dolari.

Când a ajuns la hotel, l-a găsit pe Pelletier pe terasă citind din Archimboldi. L-a întrebat ce carte este și Pelletier, zâmbind, i-a răspuns că este *Sfântul Toma*.

— De câte ori ai citit-o? a zis Espinoza.

— Nu mai țin minte, deși asta este una dintre cărțile pe care le-am citit cel mai puțin, a spus Pelletier.

Ca mine, ca mine, s-a gândit Espinoza.

Mai degrabă decât două mesaje, era unul singur, dar cu variante, cu întorsături de frază bruște și individualizate care se deschideau în fața aceluiași abis. Santa Teresa, acest oraș oribil, spunea Norton, o făcuse să se gândească. Să se gândească într-un sens strict, pentru prima dată după mulți ani. Adică începuse să se gândească la lucruri practice, reale, tangibile și începuse de asemenea să-și amintească. Se gândea la familia ei, la prieteni și la munca ei, și aproape în același timp își amintea scene de familie sau profesionale, scene unde prietenii ridicau paharele și închinau pentru ceva, poate pentru ea, poate pentru cineva de care ea uitase. Țara aceasta este de necrezut (aici făcea o digresiune, dar numai în mesajul pentru Espinoza, ca și cum Pelletier n-ar fi putut s-o înțeleagă sau ca și cum ar fi știut dinainte că amândoi or să-și compare respectivele mesaje), unul din boșii culturii, cineva care se presupune că e rafinat, un scriitor ajuns în cele mai înalte sfere ale guvernului, este poreclit, și încă în modul cel mai firesc, Porcul, spunea, și făcea o legătură între faptul acesta, porecla sau cruzimea poreclei sau resemnarea poreclei, și delictele care se comiteau de mult timp la Santa Teresa.

Când eram mică am cunoscut un băiat care îmi plăcea. Nu știu de ce, dar îmi plăcea. Eu aveam opt ani și el avea aceeași vârstă. Se numea James Crawford. Cred că era un băiat foarte timid. Stătea de vorbă doar cu ceilalți băieți și se ferea să se amestece cu fetițele. Avea părul foarte negru și ochii căprui. Umbla mereu cu pantaloni scurți, chiar și când ceilalți băieți începuseră să poarte pantaloni lungi. Prima dată când am vorbit cu el, mi-am amintit de asta foarte de curând, nu i-am spus James, ci Jimmy. Nimeni nu-i spunea așa. Doar eu. Amândoi aveam opt ani. Avea o față foarte serioasă. De ce-am vorbit cu el? Cred că și-a uitat ceva pe bancă, poate o gumă sau un creion, asta nu-mi mai amintesc, și eu i-am spus: Jimmy, ți-ai uitat guma. Îmi amintesc că zâmbeam. Îmi amintesc de ce i-am spus Jimmy și nu James sau Jim. De drag. De plăcere. Pentru că îmi plăcea Jimmy și mi se părea foarte frumos.

A doua zi, Espinoza a trecut prin târg la prima oră, cu inima bătându-i mai repede decât normal, în timp ce negustorii și meșteșugarii de-abia începeau să-și instaleze tarabele și strada pavată mai era curată. Rebeca își aranja covoarele pe o masă pliantă și i-a zâmbit când l-a văzut. Câțiva negustori beau cafea sau coca-cola

în picioare și stăteau de vorbă de la o tarabă la alta. În spatele tarabelor, pe trotuar, sub vechile bolți și copertine ale unor prăvălii mai elegante, se adunau grupuri de bărbați care discutau despre transporturi de ceramică angro a căror vânzare era garantată la Tucson sau la Phoenix. Espinoza a salutat-o pe Rebeca și a ajutat-o să întindă ultimele covoare. Apoi a întrebat-o dacă vrea să ia micul dejun cu el și fata i-a spus că nu poate și că mâncase acasă. Fără să se dea bătut, Espinoza a întrebat-o unde este fratele ei.

— La școală, a zis Rebeca.

— Și cine te ajută să aduci toată marfa?

— Mama, a spus Rebeca.

Un timp, Espinoza a rămas tăcut uitându-se în pământ, fără să știe dacă să-i cumpere alt covor sau să plece fără să spună nici o vorbă.

— Te invit la masă, a zis în cele din urmă.

— De acord, a spus fata.

Când Espinoza s-a întors la hotel, l-a găsit pe Pelletier citindu-l pe Archimboldi. Văzut de departe, chipul lui Pelletier, și în realitate nu numai chipul, ci tot corpul, emana un fel de calm care i s-a părut de invidiat. Când s-a apropiat mai mult a văzut că volumul nu era *Sfântul Toma,* ci *Oarba*, și l-a întrebat dacă avusese răbdare să-l citească pe primul de la cap la coadă. Pelletier a ridicat privirea și nu i-a răspuns. A spus, în schimb, că este surprinzător sau că pe el continuă să-l surprindă felul în care Archimboldi se apropie de durere și de rușine.

— În mod delicat, a spus Espinoza.

— Așa e, a spus Pelletier. În mod delicat.

La Santa Teresa, în acel oraș oribil, spunea mesajul lui Norton, m-am gândit la Jimmy, dar mai ales m-am gândit la mine, la cea care eram la vârsta de opt ani, și la început ideile săreau, imaginile săreau, parcă era un cutremur în capul meu, eram incapabilă să fixez cu precizie sau cu claritate vreo amintire, dar când în sfârșit am reușit s-o fac a fost mai rău, m-am văzut pe mine spunând Jimmy, mi-am văzut zâmbetul, fața serioasă a lui Jimmy Crawford, ceata de băieți, spatele lor, agitația bruscă ce se domolea în curte, mi-am văzut buzele care îl avertizau pe acel băiat că a uitat ceva, am văzut guma sau poate era un creion, am văzut cu ochii de acum ochii mei din acea clipă, și am mai auzit încă o dată cum îl strigam, sunetul vocii mele, politețea extremă a unei fetițe de opt ani care-l strigă pe un băiat de opt ani ca să-i spună să nu-și uite guma de șters, și care totuși nu poate s-o facă spunându-i pe nume, James, sau Crawford, așa cum se obișnuiește la școală, și preferă, în mod conștient sau inconștient, să folosească diminutivul Jimmy, care indică dragoste, o dragoste verbală, o dragoste personală, pentru că doar ea, în clipa aceea care e o lume, îi spune așa, și într-un anumit fel îmbracă în alte straie dragostea sau atenția pe care o implică faptul că-i atrage atenția că a uitat ceva, nu-ți uita guma, sau

creionul, și care, în fond, nu era decât expresia, săracă sau bogată din punct de vedere verbal, a fericirii.

Au mâncat într-un restaurant ieftin din apropierea pieței, în timp ce fratele mai mic al Rebecăi păzea căruțul în care transportau în fiecare dimineață covoarele și masa pliantă. Espinoza a întrebat-o pe Rebeca dacă nu puteau lăsa căruțul nesupravegheat ca să-l cheme pe băiat să mănânce, dar Rebeca i-a spus să nu-și facă griji. Dacă lăsau căruțul nepăzit era foarte probabil să-l ia cineva. De la fereastra restaurantului, Espinoza îl putea vedea pe băiat cocoțat pe grămada de covoare ca o pasăre scrutând orizontul.

— Mă duc să-i duc ceva, a spus, ce-i place fratelui tău?

— Înghețata, a zis Rebeca, dar aici nu au.

Câteva secunde Espinoza s-a gândit să plece să caute înghețată în alt loc, dar s-a răzgândit de teamă că n-o va mai găsi pe fată când se va întoarce. Ea l-a întrebat cum este Spania.

— Altfel, a spus Espinoza în timp ce se gândea la înghețată.

— Altfel decât Mexicul? a zis ea.

— Nu, a spus Espinoza, altfel, deosebită.

Dintr-odată lui Espinoza i-a trecut prin cap ideea să-i ducă băiatului un sandvici.

— Aici le spunem turte, a spus Rebeca, lui frate-meu îi plac cu șuncă.

Pare o prințesă sau o ambasadoare, s-a gândit Espinoza. A întrebat-o pe chelneriță dacă îi poate aduce o turtă cu șuncă și o răcoritoare. Chelnerița l-a întrebat cum vrea turta.

— Spune-i că o vrei completă, a spus Rebeca.

— Completă, a zis Espinoza.

Pe urmă a ieșit în stradă cu turta și răcoritoarea și i le-a întins băiatului, care stătea tot cocoțat în vârful căruțului. La început băiatul a negat cu capul și a spus că nu îi e foame. Espinoza a văzut la colț trei băieți, ceva mai mari, care se uitau la ei stăpânindu-și râsul.

— Dacă nu ți-e foame bea doar răcoritoarea și păstrează-ți turta, a spus, sau dă-o la câini.

Când s-a așezat din nou lângă Rebeca se simțea bine. De fapt, se simțea pletoric.

— Așa nu se poate, a spus, nu e bine, data viitoare o să mâncăm toți trei împreună.

Rebeca l-a privit în ochi, cu furculița încremenită în aer, apoi a schițat un zâmbet vag și și-a dus mâncarea la gură.

La hotel, întins pe un șezlong lângă piscina goală, Pelletier citea o carte și Espinoza a știut, încă înainte de a vedea titlul, că nu era nici *Sfântul Toma* nici *Oarba*, ci altă carte de Archimboldi. Când s-a așezat lângă el, a putut vedea că era vorba de *Letea*, un roman care nu-l entuziasma la fel de mult ca alte cărți ale neamțului, cu

toate că, judecând după chipul lui Pelletier, recitirea acesteia era fructuoasă și foarte plăcută. Când s-a așezat pe șezlongul de alături l-a întrebat ce a făcut toată ziua.

— Am citit, i-a răspuns Pelletier, care la rândul lui i-a pus aceeași întrebare.

— Am hoinărit pe aici, a spus Espinoza.

În seara aceea, în timp ce mâncau împreună la restaurantul hotelului, Espinoza i-a povestit că a cumpărat câteva suveniruri și că îi cumpărase și lui unul. Vestea l-a bucurat pe Pelletier, care l-a întrebat ce suvenir i-a cumpărat.

— Un covor indian, i-a spus Espinoza.

Când am ajuns la Londra după o călătorie epuizantă, spunea Norton în scrisoarea ei, am început să mă gândesc la Jimmy Crawford sau poate am început să mă gândesc la el în timp ce așteptam zborul New York–Londra, în orice caz Jimmy Crawford și vocea mea de la opt ani care îl striga mă însoțeau în momentul când am scos cheile de la apartamentul meu și am aprins lumina și am lăsat valizele jos în vestibul. M-am dus la bucătărie și mi-am făcut un ceai. Pe urmă am făcut un duș și m-am băgat în pat. Gândindu-mă că n-o să pot dormi, am luat un somnifer. Îmi amintesc că am început să răsfoiesc o revistă, îmi amintesc că m-am gândit la voi, umblând prin acel oraș oribil, îmi amintesc că m-am gândit la hotel. În camera mea erau două oglinzi foarte ciudate, care în ultimele zile mă înfricoșau. Când mi-am dat seama că o să adorm, am avut doar puterea să întind mâna și să sting lumina.

N-am visat nimic. Când m-am trezit nu știam unde sunt, dar senzația aceasta a durat doar câteva secunde, căci imediat am identificat zgomotele tipice străzii mele. A trecut totul, m-am gândit. Mă simt odihnită, sunt la mine acasă, am multe lucruri de făcut. Totuși, când m-am ridicat în capul oaselor în pat, n-am făcut decât să încep să plâng ca o nebună, fără vreun motiv sau o cauză aparentă. Toată ziua am fost așa. În unele momente doream să nu fi plecat din Santa Teresa, să fi rămas cu voi până la capăt. De mai multe ori am simțit impulsul s-o pornesc spre aeroport și să iau primul avion spre Mexic. Aceste impulsuri erau urmate de altele mai distructive: să dau foc apartamentului, să-mi tai venele, să nu mă mai duc niciodată la universitate și să trăiesc o viață de vagaboandă.

Dar vagaboandele, cel puțin în Anglia, suferă adesea umiliri, după cum am citit într-un reportaj dintr-o revistă al cărei nume l-am uitat. În Anglia, vagaboandele sunt violate de mai mulți odată, sunt bătute, și de multe ori unele sunt găsite moarte la intrările spitalelor. Cei care fac asta cu vagaboandele nu sunt, cum aș fi crezut la optsprezece ani, nici polițiști, nici bande de golani neonaziști, ci vagabonzii, ceea ce face ca situația să aibă un gust și mai amar. Deconcertată, am plecat să fac o plimbare prin oraș, cu speranța că o să-mi revin și poate o să dau un telefon vreunei prietene cu care să ies să mănânc seara. Nu știu cum, dintr-odată m-am trezit în fața unei galerii de artă unde era o retrospectivă a lui Edwin Johns, acel artist care și-a tăiat mâna dreaptă ca să o expună într-un autoportret.

La următoarea vizită, Espinoza a reușit ca fata să-i permită s-o conducă acasă. Au lăsat căruțul în grija unei femei grase cu un șorț vechi de muncitoare la fabrică, după ce Espinoza i-a plătit o sumă de nimic, în încăperea din spate a restaurantului unde mâncaseră înainte, între lăzi de sticle goale și grămezi de conserve de ardei și de carne. Apoi au pus covoarele și ponchourile pe scaunele din spate ale mașinii și s-au așezat toți trei în față. Băiatul era fericit și Espinoza i-a spus să aleagă el unde să meargă să mănânce în ziua aceea. Până la urmă au ajuns la un McDonald's din centru.

Casa fetei era în cartierele din vestul orașului, în zona unde, din câte citise în presă, se comiteau crimele, dar cartierul și strada unde locuia Rebeca i s-au părut doar un cartier sărac și o stradă săracă unde nu se întâmplau nenorociri. A lăsat mașina parcată în fața casei. La intrare era o grădină mică, cu trei jardiniere din trestie și sârmă, pline cu glastre cu flori și plante verzi. Rebeca i-a spus fratelui ei să stea să păzească mașina. Casa era de lemn și dușumelele, când călcai, scoteau un sunet a gol ca și cum pe dedesubt ar fi trecut un canal sau ar fi existat o cameră secretă.

Mama, contrar așteptărilor lui Espinoza, l-a salutat amabilă și i-a oferit o limonadă. Pe urmă i-a prezentat pe ceilalți copii. Rebeca avea doi frați și trei surori, dar cea mare nu mai locuia acolo pentru că se măritase. Una dintre surori era leit Rebeca, doar că mai tânără. Se numea Cristina și toți din casă spuneau că e cea mai deșteaptă din familie. După un timp considerat prudent, Espinoza a rugat-o pe Rebeca să iasă să facă o plimbare prin cartier. Când au ieșit l-au văzut pe băiat cățărat pe mașină. Citea un comics și avea ceva în gură, probabil o bomboană. Când s-au întors de la plimbare băiatul era tot acolo, dar nu mai citea nimic și își mâncase bomboana.

Când s-a întors la hotel, Pelletier era din nou cu *Sfântul Toma.* Când s-a așezat lângă el, Pelletier a ridicat privirea din carte și i-a spus că mai erau lucruri pe care încă nu le înțelegea și probabil nu le va înțelege niciodată. Espinoza a râs și n-a făcut nici un comentariu.

— Azi m-am întâlnit cu Amalfitano, a spus Pelletier.

După părerea lui profesorul chilian era cu nervii la pământ. Pelletier îi propusese să facă o baie cu el în piscină. Cum nu avea costum de baie i-a făcut rost de unul la recepție. Totul părea că merge bine. Dar când a intrat în piscină Amalfitano a înlemnit, de parcă l-ar fi văzut brusc pe dracu', și a căzut la fund. Înainte de a se scufunda, Pelletier își amintea că își astupase gura cu amândouă mâinile. În orice caz n-a făcut nici cel mai mic efort să înoate. Din fericire, Pelletier era acolo și nu i-a fost greu să se scufunde și să-l scoată afară. Apoi au băut câte un whisky fiecare și Amalfitano i-a explicat că nu mai înotase de mult.

— Am vorbit despre Archimboldi, a zis Pelletier.

Pe urmă s-a îmbrăcat, a înapoiat costumul de baie și a plecat.

— Și tu ce-ai făcut? a întrebat Espinoza.

— Am făcut un duș, m-am îmbrăcat, am coborât să mănânc și mi-am continuat lectura.

Pentru o clipă, spunea Norton în mesajul ei, m-am simțit ca o vagaboandă orbită de reflectoarele unui teatru ivit pe neașteptate. Nu eram în cea mai bună dispoziție ca să intru într-o galerie de artă, dar numele lui Edwin Johns m-a atras ca un magnet. M-am apropiat de ușa galeriei care era de sticlă și înăuntru am văzut lume multă și chelneri îmbrăcați în alb care de-abia se puteau mișca ducând în echilibru tăvi încărcate cu pahare de șampanie sau de vin roșu. M-am hotărât să aștept și m-am întors pe trotuarul celălalt. Încetul cu încetul galeria s-a golit și m-am gândit că a sosit momentul să pot intra și să văd măcar o parte din retrospectivă.

Când am pășit pe ușa de sticlă am simțit ceva straniu, de parcă tot ce urma să văd sau să simt începând din acea clipă va decide cursul ulterior al vieții mele. M-am oprit în fața unui soi de peisaj, un peisaj din Surrey, din prima etapă a lui Johns, care mi s-a părut trist și în același timp dulce, profund și într-un anumit mod grandilocvent, cum pot fi numai peisajele englezești pictate de pictori englezi. Brusc mi-am spus că îmi era de ajuns acest tablou și mă pregăteam să plec când un chelner, poate ultimul dintre chelnerii angajați care mai rămăsese la galerie, s-a apropiat de mine cu un singur pahar de vin pe tavă, un pahar servit special pentru mine. Nu mi-a spus nimic. Mi-a oferit doar paharul și eu i-am zâmbit și l-am luat. Atunci am văzut posterul expoziției, în partea opusă locului unde mă aflam eu, posterul care reproducea tabloul cu mâna tăiată, capodopera lui Johns, și unde erau trecute cu cifre albe data lui de naștere și data morții.

Eu nu știam că murise, spunea Norton în scrisoarea ei, credeam că mai trăia încă în Elveția, într-o confortabilă casă de nebuni, unde râdea de el însuși și mai ales râdea de noi. Îmi aduc aminte că mi-a căzut paharul din mână. Îmi aduc aminte că o pereche, amândoi foarte înalți și slabi, care se uitau la un tablou, m-au privit cu multă curiozitate, de parcă aș fi fost o fostă amantă a lui Johns sau un tablou viu (și neterminat) care află dintr-odată că pictorul ei a murit. Știu că am plecat fără să mă uit în urma mea și că am umblat mult timp până când mi-am dat seama că nu plângeam, dar că ploua și că eram udă leoarcă. În noaptea aceea n-am putut să dorm.

Diminețile, Espinoza se ducea s-o ia pe Rebeca de acasă. Lăsa mașina în fața porții, bea o cafea și apoi, fără să spună nimic, punea covoarele pe scaunele din spate și curăța praful de pe caroserie cu o cârpă. Dacă ar fi știut ceva mecanică ar fi ridicat capota și s-ar fi uitat la motor, dar nu avea habar de mecanică, iar motorul mașinii, pe de altă parte, mergea ca uns. Pe urmă ieșeau din casă fata și fratele ei și Espinoza le deschidea portiera din partea copilotului, fără să scoată o vorbă, ca și

cum acea rutină dura de ani de zile, și pe urmă urca și el pe partea șoferului, punea cârpa de praf în torpedou și porneau spre târg. Acolo îi ajuta să instaleze taraba și când terminau se ducea la un restaurant din apropiere și cumpăra două cafele și o coca-cola, pe care le beau în picioare privind celelalte tarabe sau orizontul jos, dar foarte demn, de clădiri coloniale care îi înconjurau. Uneori Espinoza îl certa pe fratele fetei, îi spunea că e un obicei prost să bei coca-cola dimineața, dar băiatul, care se numea Eulogio, râdea și nu-l asculta, fiindcă știa că supărarea lui Espinoza era nouăzeci și cinci la sută falsă. Restul dimineții Espinoza și-l petrecea pe o terasă, fără să plece din cartierul acela, singurul din Santa Teresa, în afară de cartierul Rebecăi, care îi plăcea, citind ziarele locale și bând cafea și fumând. Când se ducea la toaletă și se uita într-o oglindă își spunea că trăsăturile lui se schimbau. Par un domn, se gândea uneori. Par mai tânăr. Par altul.

La hotel, când se întorcea, îl găsea întotdeauna pe Pelletier pe terasă sau la piscină sau stând într-un fotoliu din vreun salon, recitind *Sfântul Toma* sau *Oarba* sau *Letea*, care se pare că erau singurele cărți de Archimboldi pe care le luase cu el în Mexic. L-a întrebat dacă pregătește vreun articol sau vreun eseu despre aceste trei cărți și răspunsul lui Pelletier a fost vag. La început, da. Dar acum, nu. Le citea pur și simplu pentru că erau singurele pe care le avea. Espinoza s-a gândit să-i împrumute vreuna dintre cărțile lui și și-a dat seama imediat, alarmat, că uitase de cărțile lui Archimboldi ascunse în valiza lui.

În noaptea aceea n-am putut să dorm, spunea Norton în mesajul ei, și mi-a trecut prin cap să-l sun pe Morini. Era foarte târziu, era nepoliticos să-l deranjez la ora aceea, era o imprudență din partea mea, era un mod grosolan de a mă băga în viața lui, dar l-am sunat. Îmi amintesc că am format numărul și am stins imediat lumina în cameră, ca și cum, stând pe întuneric, Morini nu putea să-mi vadă fața. În mod surprinzător, mi-a răspuns imediat.

— Sunt eu, Piero, i-am spus, Liz, ai aflat că a murit Edwin Johns?

— Da, a răspuns vocea lui Morini de la Torino. A murit acum două luni.

— Eu am aflat de-abia acum, astă-seară, i-am spus.

— Credeam că știi, a zis Morini.

— Cum a murit? am întrebat.

— Într-un accident, a spus Morini, s-a dus să facă o plimbare, voia să deseneze o cascadă mică din apropierea sanatoriului, s-a urcat pe o stâncă și a alunecat. I-au găsit cadavrul în fundul unei prăpăstii de cincizeci de metri.

— Nu se poate, am spus.

— Ba se poate, a zis Morini.

— S-a dus să se plimbe singur? Fără să-l supravegheze nimeni?

— Nu era singur, a spus Morini, îl însoțeau o asistentă medicală și unul dintre zdrahonii de la sanatoriu, din cei care pot imobiliza într-o secundă un nebun furios.

Am râs, era prima dată că râdeam, când am auzit expresia nebun furios, și Morini, la celălalt capăt al firului, a râs și el, deși doar o clipă, împreună cu mine.

— Băieții ăștia zdraveni și atletici se numesc în realitate infirmieri, i-am spus.

— Atunci îl însoțeau o asistentă medicală și un infirmier, a spus. Johns s-a urcat pe o stâncă și băiatul zdravăn a urcat în spatele lui. Asistenta medicală, la cererea lui Johns, s-a așezat pe un butuc făcându-se că citește o carte. Atunci Johns a început să deseneze cu mâna stângă, cu care se descurca destul de bine. Peisajul includea cascada, munții, țancurile de stâncă, pădurea și asistenta medicală scufundată în lectura cărții. Atunci s-a întâmplat accidentul. Johns s-a ridicat de pe stâncă, a alunecat și, cu toate că băiatul zdravăn și atletic a încercat să-l apuce, a căzut în prăpastie.

Asta a fost tot.

Un timp am rămas tăcuți, spunea Norton în mesajul ei, până ce Morini a spart tăcerea și m-a întrebat cum mi-a mers în Mexic.

— Rău, i-am spus.

Nu m-a mai întrebat altceva. Îi auzeam respirația, rară, și el îmi auzea respirația, care se calma repede.

— O să te sun mâine, i-am spus.

— De acord, a zis el, dar timp de câteva secunde nici unul n-a îndrăznit să închidă telefonul.

În noaptea aceea m-am gândit la Edwin Johns, m-am gândit la mâna lui care acum era expusă probabil în expoziția retrospectivă, acea mână pe care infirmierul de la sanatoriu n-a putut s-o apuce ca să-l împiedice să cadă, deși acest lucru era prea evident, ca o poveste mincinoasă care nici măcar nu se apropie de ceea ce fusese Johns. Mult mai real părea peisajul elvețian, acel peisaj pe care voi l-ați văzut și eu nu-l cunosc, cu munți și păduri, cu pietre scânteind în lumini multicolore și cascade, cu prăpăstii mortale și asistente medicale cititoare.

Într-o seară, Espinoza a dus-o pe Rebeca la dans. S-au dus la o discotecă din centrul orașului Santa Teresa unde fata nu fusese niciodată, dar de care prietenele ei vorbeau foarte bine. În timp ce beau Cuba Libre[18], Rebeca i-a povestit că la ieșirea din discoteca aceea fuseseră sechestrate două dintre fetele care pe urmă au fost descoperite moarte. Cadavrele lor au fost aruncate în deșert.

Lui Espinoza i s-a părut de rău augur că ea a spus că asasinul avea obiceiul să vină la acea discotecă. Când a condus-o acasă a sărutat-o pe gură. Rebeca mirosea a alcool și pielea îi era foarte rece. A întrebat-o dacă vrea să facă amor și ea a acceptat dând din cap, de câteva ori, fără să spună nimic. Pe urmă au trecut amândoi de pe scaunele din față pe scaunele din spate și au făcut amor. Un futai rapid. Dar după asta ea și-a sprijinit capul de pieptul lui fără să spună vreun cuvânt, și mult timp el a mângâiat-o pe păr. În aerul nocturn veneau în valuri mirosuri de produse chimice.

Espinoza s-a gândit că în apropiere e o fabrică de hârtie. A întrebat-o pe Rebeca și ea i-a spus că în apropiere sunt doar case construite chiar de locuitorii lor și maidane.

La orice oră se întorcea la hotel îl găsea pe Pelletier treaz, citind o carte și așteptându-l. Cu această atitudine, și-a spus, Pelletier îi reconfirma prietenia sa. Exista și posibilitatea ca francezul să nu poată să doarmă și insomnia lui să-l condamne să citească în saloanele goale ale hotelului până la ivirea zorilor.

Uneori Pelletier stătea la piscină îmbrăcat cu un pulovăr sau înfășurat într-un prosop, bând whisky cu sorbituri mici. Alteori îl găsea într-un salon dominat de un peisaj enorm al frontierei pictat, asta se ghicea imediat, de un artist care nu fusese niciodată acolo: aspectul industrial al peisajului și armonia sa exprimau mai curând o dorință decât o realitate. Chelnerii, inclusiv cei din schimbul de noapte, mulțumiți de bacșișurile lui, se străduiau să nu-i lipsească nimic. Când venea, timp de câteva minute, schimbau fraze politicoase și amabile.

Uneori Espinoza, înainte de a-l căuta prin saloanele goale ale hotelului, se ducea să-și citească e-mailurile, cu speranța că va găsi mesaje din Europa, de la Hellfeld sau de la Borchmeyer, care să-i dea vreo idee despre domiciliul lui Archimboldi. Pe urmă îl căuta pe Pelletier și mai târziu urcau amândoi tăcuți în camerele lor.

A doua zi, spunea Norton în mesajul ei, am făcut curățenie în apartament și mi-am pus hârtiile în ordine. Am terminat mai repede decât mă așteptam. După-amiază am intrat la un cinematograf și când am ieșit, cu toate că eram liniștită, nu-mi mai aminteam subiectul filmului, nici actorii care jucaseră. În seara aceea am mâncat cu o prietenă și m-am culcat devreme, deși până la douăsprezece n-am fost în stare să adorm. Cum m-am trezit, dis-de-dimineață și fără să fi făcut o rezervare în prealabil, m-am dus la aeroport și mi-am cumpărat bilet la primul zbor pentru Italia. Am zburat de la Londra la Milano și de acolo am luat un tren până la Torino. Când Morini mi-a deschis ușa, i-am spus că am venit ca să rămân, să hotărască el dacă mă duc la un hotel sau rămân la el acasă. Nu mi-a răspuns la întrebare, s-a dat la o parte cu scaunul cu rotile și m-a rugat să intru. M-am dus la baie să mă spăl pe față. Când am revenit, Morini făcuse ceai și pusese într-o farfurie albastră trei prăjiturele pe care mi le-a oferit lăudându-le. Am mâncat una și era delicioasă. Părea un dulce grecesc, cu fistic și smochine zaharisite. Am mâncat repede cele trei prăjiturele și am băut două cești de ceai. Morini, între timp, a dat un telefon și apoi m-a ascultat și din când în când îmi punea câte o întrebare la care eu răspundeam cu plăcere.

Am stat de vorbă ore întregi. Am vorbit despre dreapta italiană, despre renașterea fascismului în Europa, despre emigranți, despre teroriștii musulmani, despre politica britanică și nord-americană și pe măsură ce vorbeam eu mă simțeam tot mai bine, ceea ce era foarte ciudat căci subiectele conversației erau mai degrabă deprimante, până când n-am mai putut și i-am cerut încă o prăjiturică magică, cel puțin una, și atunci Morini s-a uitat la ceas și a spus că era normal să-mi

fie foame și că are altceva mai bun pentru mine decât prăjiturica aceea cu fistic, că rezervase o masă la un restaurant torinez și că mă invită la masă.

Restaurantul se afla în mijlocul unei grădini unde erau bănci și statui de piatră. Îmi amintesc că eu împingeam scaunul lui Morini și el îmi arăta statuile. Unele reprezentau figuri mitologice, dar altele simpli țărani pierduți în noapte. În parc mai erau și alte perechi care se plimbau și uneori ne întâlneam cu ele, iar alteori le vedeam doar umbrele. În timp ce mâncam, Morini m-a întrebat de voi. I-am spus că informația potrivit căreia Archimboldi se afla în nordul Mexicului era falsă și că probabil nici măcar nu călcase în țara aceea. I-am istorisit povestea cu prietenul vostru mexican, marele intelectual numit Porcul, și am râs mai mult timp. Adevărul este că eu mă simțeam tot mai bine.

Într-o noapte, după ce a făcut a doua oară amor cu Rebeca pe bancheta din spate a mașinii, Espinoza a întrebat-o ce gândește familia ei despre el. Fata i-a spus că surorile ei cred că este frumos și că maică-sa spusese că avea față de bărbat serios. Mirosul de produse chimice părea că ridică mașina de la pământ. A doua zi, Espinoza a cumpărat cinci covoare. Ea l-a întrebat de ce vrea atâtea covoare și Espinoza i-a răspuns că intenționează să le dea cadou. Când s-a întors la hotel a pus covoarele pe patul pe care nu-l ocupa, apoi s-a așezat pe al lui și timp de o fracțiune de secundă umbrele s-au retras și a avut o viziune fugară a realității. S-a simțit amețit și a închis ochii. Fără să-și dea seama a adormit.

Când s-a trezit îl durea stomacul și voia să moară. După-amiază s-a dus la cumpărături. A intrat într-un magazin de lenjerie și într-unul de confecții de damă și într-unul de pantofi. În seara aceea a adus-o pe Rebeca la hotel și după ce au făcut duș împreună a îmbrăcat-o cu o tanga și portjartier și ciorapi negri și un body negru și pantofi cu toc cui negri și a futut-o până când ea a început să tremure în brațele lui. Pe urmă a comandat cina pentru doi în cameră și după ce au mâncat i-a dat celelalte cadouri pe care i le cumpărase și apoi s-au futut din nou până când a început să se lumineze de ziuă. Atunci s-au îmbrăcat amândoi, ea și-a pus cadourile în pungi și el a condus-o întâi acasă și apoi la târg unde a ajutat-o să-și instaleze taraba. Înainte de a se despărți ea l-a întrebat dacă o să-l mai vadă. Espinoza, fără să știe de ce, poate numai pentru că era obosit, a ridicat din umeri și a spus că asta nu se știe niciodată.

— Ba se știe, a spus Rebeca cu o voce tristă pe care n-o mai auzise la ea. Pleci din Mexic? l-a întrebat.

— Într-o bună zi trebuie să plec, a răspuns el.

Când s-a întors la hotel nu l-a găsit pe Pelletier nici pe terasă, nici la piscină, nici în saloanele unde obișnuia să se retragă ca să citească. A întrebat la recepție dacă prietenul lui ieșise de mult și i s-a spus că Pelletier nu părăsise hotelul nici o clipă. A urcat până la camera lui și a bătut la ușă, dar nu i-a răspuns nimeni. A bătut din nou,

de mai multe ori, cu același rezultat. I-a spus recepționerului că se teme să nu i se fi întâmplat ceva prietenului său, poate un atac de cord, și recepționerul, care-i cunoștea pe amândoi, a urcat cu Espinoza.

— Nu cred că s-a întâmplat nimic rău, i-a spus în timp ce urcau cu liftul.

După ce a deschis ușa cu paspartuul, recepționerul s-a oprit în prag. Încăperea era în întuneric și Espinoza a aprins lumina. Pe unul dintre paturi l-a văzut pe Pelletier acoperit cu cuvertura până la gât, stătea cu fața în sus, doar cu capul ușor într-o parte și avea mâinile încrucișate pe piept. Pe chipul lui, Espinoza a văzut așternută o pace pe care n-o mai observase niciodată pe fața lui Pelletier. L-a strigat:

— Pelletier, Pelletier.

Recepționerul, împins de curiozitate, a înaintat câțiva pași și l-a sfătuit să nu îl atingă.

— Pelletier, a strigat Espinoza, și s-a așezat lângă el și l-a zgâlțâit de umeri.

Atunci Pelletier a deschis ochii și l-a întrebat ce se întâmplă.

— Credeam că ai murit, a spus Espinoza.

— Nu, a zis Pelletier, visam că plec în vacanță în insulele grecești și că acolo închiriam o barcă și cunoșteam un copil care toată ziua făcea scufundări.

— E un vis foarte frumos, a spus.

— *Efectiviwonder*, a spus recepționerul, pare un vis foarte relaxant.

— Cel mai curios lucru din vis, a spus Pelletier, e că apa era vie.

Primele ore ale primei mele nopți la Torino, spunea Norton în scrisoarea ei, le-am petrecut în camera de oaspeți a lui Morini. Nu mi-a fost deloc greu să adorm, dar brusc un tunet, care nu știu dacă era real sau visat, m-a trezit, și mi s-a părut că văd în fundul culoarului silueta lui Morini și a scaunului lui cu rotile. La început nu i-am dat atenție și am încercat să adorm din nou, până când dintr-odată am recapitulat ce văzusem: pe de o parte conturul scaunului cu rotile pe culoar și pe de altă parte, dar nu pe culoar, ci în salon, cu spatele la mine, silueta lui Morini. M-am trezit brusc. Am pus mâna pe o scrumieră și am aprins lumina. Culoarul era gol. M-am dus în salon și nu era nimeni. Cu câteva luni înainte în mod normal aș fi băut un pahar cu apă și m-aș fi întors în pat, dar nimic nu mai era, nici n-o să mai fie ca atunci. Așa că m-am îndreptat spre camera lui Morini. Când am deschis ușa am văzut mai întâi scaunul cu rotile lângă pat, și apoi silueta lui Morini, care respira liniștit. I-am șoptit numele. Nu s-a mișcat. Am ridicat glasul și glasul lui Morini m-a întrebat ce se întâmplă.

— Te-am văzut pe culoar, i-am spus.

— Când? a zis Morini.

— Acum o clipă, când am auzit tunetul.

— Plouă? a zis Morini.

— Cu siguranță, am spus eu.

— N-am ieșit pe culoar, Liz, a zis Morini.

— Eu te-am văzut acolo. Te ridicaseși. Scaunul cu rotile era pe culoar, cu fața spre mine, dar tu erai la capătul culoarului, în salon, cu spatele la mine, am spus.

— Probabil ai visat, a zis Morini.

— Scaunul cu rotile era cu fața la mine și tu erai cu spatele la mine, am spus.

— Liniștește-te, Liz, a zis Morini.

— Nu-mi cere să mă liniștesc, nu mă trata ca pe o proastă. Scaunul cu rotile mă privea și tu, care stăteai în picioare, foarte calm, nu mă priveai. Înțelegi?

Morini și-a acordat câteva secunde de gândire sprijinit în coate.

— Cred că da, a spus, scaunul meu te supraveghea în timp ce eu te ignoram, nu? Ca și cum scaunul și eu am fi o singură persoană sau o singură entitate. Și scaunul era rău, tocmai pentru că te privea, iar eu eram de asemenea rău, pentru că te mințisem și nu te priveam.

Atunci am început să râd și i-am spus că în ceea ce mă privește, dacă stau să mă gândesc bine, el n-o să fie niciodată rău, și nici scaunul cu rotile, pentru că îi făcea un serviciu foarte necesar.

Restul nopții l-am petrecut împreună. I-am zis să se dea la o parte și să-mi facă loc și Morini a făcut întocmai fără să spună nimic.

— Cum de mi-a trebuit atât de mult timp până să-mi dau seama că mă iubești? i-am spus mai târziu. Cum de mi-a trebuit atât de mult timp să-mi dau seama că te iubesc?

— Vina este a mea, a spus Morini în întuneric, sunt foarte nepriceput.

Dimineața, Espinoza le-a făcut cadou recepționerilor și portarilor și chelnerilor de la hotel câteva dintre covoarele și ponchourile pe care le strânsese. De asemenea le-a dat covoare celor două femei care îi făceau curat în cameră. Ultimul poncho, unul foarte frumos, în care predominau figuri geometrice roșii, verzi și mov, l-a pus într-o pungă și i-a spus recepționerului să i-l ducă lui Pelletier.

— Un cadou anonim, a spus.

Recepționerul i-a făcut cu ochiul și i-a spus că așa va face.

Când Espinoza a ajuns la târg, ea stătea pe o banchetă de lemn și citea o revistă dedicată muzicii populare, plină de fotografii colorate, cu noutăți despre cântăreți mexicani, nunțile lor, divorțurile, turnee, discuri de aur și platină, cât timp au stat la pușcărie, cum au murit în mizerie. S-a așezat alături de ea pe marginea trotuarului și a șovăit dacă s-o salute cu un sărut sau nu. În față era o tarabă nouă unde se vindeau bibelouri din lut. De unde stătea Espinoza se vedeau niște spânzurători minuscule și a zâmbit trist. A întrebat-o pe fată unde este fratele ei și ea i-a răspuns că se dusese la școală, ca în fiecare dimineață.

O femeie foarte zbârcită, îmbrăcată în alb de parcă se ducea să se mărite, s-a oprit să schimbe o vorbă cu Rebeca și atunci el a luat revista, pe care fata o lăsase pe

masă, deasupra unei cutii de plastic, și a răsfoit-o până când prietena Rebecăi a plecat. A încercat să spună ceva de vreo două ori, dar n-a putut. Tăcerea ei, cu toate acestea, nu era dezagreabilă și nici nu implica supărare sau tristețe. Nu era apăsătoare, ci transparentă. Aproape că nu ocupa spațiu. Ba chiar, s-a gândit Espinoza, puteai să te și obișnuiești cu această tăcere și să fii fericit. Dar el n-o să se obișnuiască niciodată și știa asta.

Când a obosit să stea jos, s-a dus la un bar și a cerut o bere la tejghea. În jurul lui erau doar bărbați și nimeni nu stătea de unul singur. Espinoza și-a aruncat o privire îngrozită prin bar și îndată și-a dat seama că oamenii beau, dar și mâncau. A scos o înjurătură printre dinți și a scuipat pe jos, la câțiva centimetri de propriii lui pantofi. Apoi a mai luat una și s-a întors la tarabă cu sticla pe jumătate. Rebeca s-a uitat la el și a zâmbit. Espinoza s-a așezat pe trotuar, lângă ea, și i-a spus că o să se întoarcă. Fata n-a spus nimic.

— O să mă întorc la Santa Teresa, a spus, în mai puțin de un an, îți promit.

— Nu promite, a spus fata în timp ce zâmbea satisfăcută.

— O să mă întorc la tine, a spus Espinoza bându-și berea până la ultima picătură. Și poate că atunci o să ne căsătorim și tu o să vii la Madrid cu mine.

Părea că fata a spus: ar fi frumos, dar Espinoza n-a înțeles ce zicea.

— Ce? Ce-ai zis? a spus.

Rebeca a rămas tăcută.

Când s-a întors, noaptea, l-a găsit pe Pelletier citind și bând whisky lângă piscină. S-a așezat în șezlongul de alături și l-a întrebat ce planuri are. Pelletier a zâmbit și a pus cartea pe masă.

— Am găsit în cameră cadoul de la tine, a spus, este foarte potrivit și e și frumos.

— Ah, ponchoul, a spus Espinoza, și s-a lăsat pe spate în șezlong.

Pe cer se vedeau multe stele. Apa verde-albăstrie a piscinei dansa pe mese și pe tufele de flori și cactuși, într-un șirag de reflexe ce ajungeau până la un zid de cărămidă de culoare crem, în spatele căruia se afla un teren de tenis și o saună pe care o evitase cu succes. Din când în când se auzeau zgomotul rachetelor și voci în surdină care comentau jocul.

Pelletier s-a ridicat și a spus să mergem. S-a îndreptat spre terenul de tenis, urmat de Espinoza. Luminile de pe teren erau aprinse și doi tipi cu burți proeminente se sforțau într-un joc greoi, care provoca râsul a două femei așezate pe o bancă de lemn, sub o umbrelă de soare la fel ca umbrelele din jurul piscinei. În fund, în spatele unui gard de sârmă, era sauna, o cutie de ciment cu două ferestre minuscule, ca hublourile unui vapor scufundat. Așezat pe zidul de cărămidă, Pelletier a spus:

— N-o să-l găsim pe Archimboldi.

— Asta o știu de câteva zile, a spus Espinoza.

Apoi a făcut un salt și pe urmă încă unul, până când a putut să se așeze pe marginea zidului, cu picioarele atârnându-i spre terenul de tenis.

— Cu toate astea, a spus Pelletier, sunt sigur că Archimboldi este aici, în Santa Teresa.

Espinoza și-a privit mâinile, de parcă s-ar fi temut că s-a lovit. Una dintre femei s-a ridicat de pe locul ei și a intrat pe teren. Când a ajuns lângă unul dintre cei doi bărbați, i-a spus ceva la ureche și apoi a ieșit. Bărbatul care vorbise cu femeia și-a ridicat mâinile în sus, a deschis gura și și-a lăsat capul pe spate, deși n-a scos nici cel mai mic sunet. Celălalt bărbat, îmbrăcat, la fel ca primul, în alb imaculat, a așteptat ca pantomima tăcută a adversarului său să înceteze și când acesta a terminat cu strâmbăturile i-a lansat mingea. Meciul s-a reluat și femeile au început să râdă din nou.

— Crede-mă, a spus Pelletier cu o voce foarte suavă, precum briza care sufla în momentul acela și impregna totul cu un miros de flori, știu că Archimboldi este aici.

— Unde? a spus Espinoza.

— Într-un anumit loc, în Santa Teresa sau prin împrejurimi.

— Și de ce nu l-am găsit? a spus Espinoza.

Unul dintre jucători a căzut și Pelletier a zâmbit:

— Asta n-are nici o importanță. Pentru că am fost nepricepuți sau pentru că Archimboldi are marele talent de a se ascunde. Asta nu contează. Important este altceva.

— Ce? a zis Espinoza.

— Că este aici, a spus Pelletier, și a arătat sauna, hotelul, terenul de tenis, gardul de sârmă, frunzișul ce se ghicea ceva mai încolo, pe terenurile neluminate ale hotelului.

Espinoza a simțit un fior pe spinare. Cutia de ciment unde se afla sauna i s-a părut un buncăr cu un mort înăuntrul ei.

— Te cred, a spus, și într-adevăr credea ce-i spunea prietenul său.

— Archimboldi este aici, a spus Pelletier, și noi suntem aici, și mai aproape de el ca acum n-o să fim niciodată.

Nu știu cât timp vom sta împreună, spunea Norton în mesajul ei. Nici pe Morini (cred), și nici pe mine nu ne interesează asta. Ne iubim și suntem fericiți. Știu că voi o să înțelegeți.

---

[1] Cameră de serviciu (l. fr., în orig.).

[2] *Lophophora williamsii*, mică plantă din familia cactaceelor din care se produc diferite substanțe halucinogene, printre care și mescalina.

[3] Grătar la iarbă verde (l. sp.).

[4] Tânără care îngrijește copiii sau ajută la treburile casei într-o familie într-o țară străină, primind în schimb masă și casă (l. fr., în orig.).

[5] Pseudonim literar (l. fr., în orig.).

[6] Aluzie la tabloul omonim de Marcel Duchamp (1887–1968).

[7] Monumentală piață din centrul capitalei mexicane.

[8] Adepți ai situaționismului și ai Internaționalei Situaționiste (1957–1972). Organizație de artiști și intelectuali revoluționari ale căror obiective erau desființarea societății bazate pe clase și a ideologiei contemporane a civilizației occidentale.

[9] Protagonistul romanului picaresc omonim al scriitorului José Joaquín de Lizardi (1776–1827).

[10] Partidul Revoluționar Instituțional, partid politic mexican de orientare socialistă, care a exercitat puterea absolută în Mexic între 1929 și 1989.

[11] Partidul Acțiunea Națională este partidul de guvernământ în Mexic, de orientare democrat-creștină.

[12] Rachiu tipic mexican, fabricat prin distilarea sucului unei specii de agavă (l. sp.).

[13] Turtiță de mălai cu diverse umpluturi (l. sp.).

[14] Tip de cântec și dans popular mexican (l. sp.).

[15] Nume dat mexicanilor stabiliți în SUA (l. sp.).

[16] Mâncare tipic mexicană pregătită din bucățele de *tortilla* fripte sau prăjite, cu un sos de ardei iute verde sau roșu, care se poate mânca și cu carne de pui, brânză, smântână și ceapă (l. sp.).

[17] Imitator (l. engl., în orig.).

[18] Cocteil din rom și pepsi sau coca-cola (l. sp.).

PARTEA LUI AMALFITANO

Nu știu de ce am venit la Santa Teresa, și-a spus Amalfitano după o săptămână de stat în oraș. Nu știi? Chiar așa, nu știi? s-a întrebat. Într-adevăr nu știu, și-a spus, și n-a putut fi mai elocvent.

Avea o căsuță fără etaj, trei camere, o baie completă și încă o baie de serviciu, bucătărie americană, un salon-sufragerie cu ferestre ce dădeau spre apus, o mică verandă din cărămidă cu o bancă de lemn roasă de vântul ce venea dinspre nord, vântul dinspre întinderi și de vântul cu miros de fum ce venea dinspre sud. Avea cărți pe care le păstra de mai mult de douăzeci și cinci de ani. Nu erau multe. Toate vechi. Avea cărți pe care le cumpărase cu aproape zece ani în urmă și de care nu-i păsa dacă le împrumuta sau dacă le pierdea sau dacă i le-ar fura. Avea cărți pe care uneori le primea perfect împachetate de la expeditori necunoscuți și pe care nici măcar nu le deschidea. Avea o curte ideală pentru semănat gazon și pentru plantat flori, cu toate că el nu știa ce flori s-ar potrivi cel mai bine acolo, nu cactuși sau din familia cactușilor, ci flori. Avea timp (așa credea) ca să se ocupe de grădină. Avea un gard de lemn căruia îi trebuia o mână de vopsea. Avea un salariu lunar.

Avea o fată pe care o chema Rosa și care locuise întotdeauna cu el. Părea de necrezut, dar așa era.

Uneori, nopțile, își amintea de mama Rosei și uneori râdea și alteori îi venea să plângă. Și-o amintea în timp ce stătea închis în biroul lui și Rosa dormea în camera ei. În salon nu era nimeni și era liniște și lumina era stinsă. Pe verandă, dacă ai fi ascultat cu atenție, se auzea bâzâitul câtorva țânțari. Dar nimeni nu stătea să asculte. În casele vecine era liniște și întuneric.

Rosa avea șaptesprezece ani și era spaniolă. Amalfitano avea cincizeci și era chilian. Rosa avea pașaport de la zece ani. În unele călătorii, își amintea Amalfitano, s-a aflat în situații ciudate, căci Rosa trecea postul de control vamal pe poarta cetățenilor comunitari și Amalfitano pe poarta rezervată celor necomunitari. Prima dată pe Rosa a apucat-o arțagul și a început să plângă și nu voia să se despartă de taică-su. Altădată, cum cozile înaintau în ritm diferit, mai repede cea a cetățenilor comunitari, mai lentă și cu mai multă atenție cea a cetățenilor necomunitari, Rosa s-a pierdut și Amalfitano a căutat-o jumătate de oră până a găsit-o. Uneori polițiștii de la controlul vamal o vedeau pe Rosa, așa de micuță, și o întrebau dacă face călătoria singură sau o așteaptă cineva la ieșire. Rosa răspundea că e cu tatăl ei, că el este sud-american și că trebuia să-l aștepte acolo. Odată Rosei i-au controlat geamantanul căci bănuiau că tatăl ei putea să treacă droguri sau arme folosindu-se de inocența și de naționalitatea fetiței. Dar Amalfitano niciodată n-a făcut comerț cu droguri și nici cu arme.

Cea care călătorea întotdeauna înarmată, își amintea Amalfitano în timp ce fuma o țigară mexicană stând în biroul său sau în picioare pe verandă în întuneric, era Lola, mama Rosei, care niciodată nu se despărțea de un briceag de oțel

inoxidabil cu arc. Odată i-au oprit într-un aeroport înainte să se nască Rosa și i-au întrebat ce căuta cuțitul acela acolo. E pentru curățat fructe, a spus Lola. Portocale, mere, pere, kiwi, fructe dintr-astea. Polițistul s-a uitat la ea o clipă și apoi a lăsat-o să treacă. La un an și ceva după acest incident s-a născut Rosa. Doi ani după aceea Lola a plecat de acasă și încă își mai lua briceagul cu ea.

Lola a pretextat că se duce să-i facă o vizită poetului ei favorit, care stătea la casa de nebuni din Mondragón, aproape de San Sebastián. Amalfitano i-a ascultat argumentele o noapte întreagă în timp ce Lola își pregătea rucsacul și îl asigura că o să se întoarcă acasă cât mai repede lângă el și lângă fetiță. Lola, în ultima vreme mai ales, obișnuia să spună că-l cunoștea pe poet de la o petrecere la care fusese în Barcelona, înainte ca Amalfitano să intre în viața ei. La această petrecere, pe care Lola o considera petrecere sălbatică, o petrecere întârziată care se organizase pe neașteptate în mijlocul arșiței verii și a unei coloane de mașini cu luminile roșii aprinse, se culcase cu el și făcuse amor toată noaptea, cu toate că Amalfitano știa că nu era adevărat, nu numai pentru că poetul era homosexual, ci și pentru că Lola auzise prima dată de existența acestuia de la el, care-i făcuse cadou una dintre cărțile poetului. Apoi Lola a avut grijă să cumpere toată opera poetului și să-și aleagă prieteni dintre persoanele care credeau că poetul era un iluminat, un extraterestru, un trimis al lui Dumnezeu, prieteni care la rândul lor erau proaspăt ieșiți de la balamucul din Sant Boi sau care înnebuniseră după repetate cure de dezintoxicare. În realitate, Amalfitano știa că mai devreme sau mai târziu nevasta lui o s-o pornească spre San Sebastián, așa că a preferat să nu discute, i-a oferit o parte din economiile lui, rugând-o să se întoarcă după câteva luni și asigurând-o că o va îngriji bine pe fetiță. Lola părea că nu aude nimic. Când a avut rucsacul pregătit s-a dus la bucătărie, a făcut două cafele și a rămas nemișcată, așteptând să se lumineze, deși Amalfitano încerca să găsească subiecte de conversație care o interesau sau care, cel puțin, i-ar fi făcut așteptarea mai ușoară. La șase și jumătate dimineață s-a auzit soneria și Lola a tresărit. Vin să mă ia, a spus, și cum nu se mișca, Amalfitano a trebuit să se ridice și să întrebe la interfon cine e. A auzit o voce foarte fragilă care spunea sunt eu. Cine e? a spus Amalfitano. Deschide-mi, sunt eu, a spus vocea. Cine? a spus Amalfitano. Vocea, fără să-și piardă tonul de fragilitate absolută, părea că se enervează din pricina interogatoriului. Eu eu eu eu, a spus. Amalfitano a închis ochii și a deschis ușa blocului. A auzit zgomotul scripeților ascensorului și s-a întors la bucătărie. Lola continua să stea pe scaun, sorbindu-și ultimii stropi de cafea. Cred că e pentru tine, a spus Amalfitano. Lola n-a făcut nici cel mai mic semn că l-ar fi auzit. O să-ți iei rămas-bun de la fetiță? a spus Amalfitano. Lola și-a ridicat privirea și i-a răspuns că era mai bine să n-o trezească. Avea ochii albaștri umbriți de niște cearcăne adânci. Apoi s-a auzit de două ori soneria din casă și Amalfitano s-a dus să deschidă. O femeie foarte scundă, care nu avea mai mult de un metru și jumătate, a

trecut pe lângă el după ce i-a aruncat o privire și a murmurat un salut neinteligibil și s-a dus direct la bucătărie, ca și cum cunoștea obiceiurile Lolei mai bine decât Amalfitano. Când Amalfitano s-a întors la bucătărie, a văzut rucsacul femeii, pe care aceasta îl lăsase jos lângă frigider, mai mic decât al Lolei, aproape un rucsac în miniatură. Femeia se numea Inmaculada, dar Lola îi spunea Imma. De vreo două ori, întorcându-se de la serviciu, Amalfitano a găsit-o în casă, și atunci femeia i-a spus cum se numește și cum trebuia să-i spună. Imma era diminutivul de la Inmaculada, în catalană, dar prietena Lolei nu era catalană, nici nu se numea Immaculada cu doi de m, ci Inmaculada, și Amalfitano, din rațiuni fonetice, prefera să-i spună Inma, deși de fiecare dată când o făcea nevastă-sa îl certa, până când a hotărât să nu-i mai spună în nici un fel. S-a uitat la ele din ușa bucătăriei. Se simțea mult mai liniștit decât își imaginase. Lola și prietena ei aveau privirea ațintită pe masa de plastic, deși lui Amalfitano nu i-a trecut neobservat faptul că din când în când amândouă își ridicau capul și schimbau o privire de o intensitate necunoscută lui. Lola a întrebat dacă mai vrea cineva cafea. Mă întreabă pe mine, s-a gândit Amalfitano. Inmaculada a dat din cap și apoi a spus că nu au timp, că cel mai bine ar fi să se mobilizeze, că peste puțin ieșirile din Barcelona vor fi blocate. Vorbește de parcă Barcelona ar fi un oraș medieval, s-a gândit Amalfitano. Lola și prietena ei s-au ridicat în picioare. Amalfitano a făcut doi pași și a deschis ușa frigiderului să scoată o bere fiindcă îl apucase o sete năprasnică. Înainte însă a trebuit să dea la o parte rucsacul Immei. Atârna de parcă n-ar fi avut în el decât două bluze și alt pantalon negru. Parcă e un făt, s-a gândit Amalfitano și a dat drumul rucsacului să cadă alături. Apoi Lola l-a sărutat pe obraz și ea și prietena ei au plecat.

După o săptămână, Amalfitano a primit o scrisoare de la Lola cu ștampilă de Pamplona. În scrisoare îi povestea că voiajul până acolo fusese plin de experiențe plăcute și neplăcute. Erau mai multe cele plăcute. Experiențele neplăcute, pe de altă parte, se puteau numi neplăcute, de asta nu se îndoia, dar nu și experiențe. Toate neplăcerile care ni se vor putea întâmpla, spunea Lola, ne vor găsi pregătite, căci Imma a mai trecut prin asta. Timp de două zile, spunea Lola, am lucrat la Lérida, într-un restaurant de pe șosea al cărui proprietar are și o livadă de meri. Livada era mare și de crengi atârnau deja merele verzi. Peste puțin timp începea culesul merelor și proprietarul le ceruse să rămână până atunci. Imma vorbise cu el în timp ce Lola citea o carte a poetului din Mondragón (în rucsac le luase pe toate publicate până atunci), lângă un cort canadian unde dormeau amândouă și care era ridicat la umbra unui plop, singurul plop pe care-l văzuse prin livezile acelea, alături de un garaj pe care nu-l mai folosea nimeni. După puțin timp a apărut Imma și n-a vrut să-i spună nimic despre învoiala pe care le-o propusese proprietarul restaurantului. În ziua următoare au ieșit din nou la șosea, fără să-și ia rămas-bun de la nimeni, să facă autostopul. În Zaragoza au dormit în casa unei vechi prietene de-a Immei, de la

universitate. Lola era foarte obosită și s-a dus la culcare devreme și în vis a auzit râsete și apoi voci puternice și reproșuri, aproape toate rostite de Imma, dar unele și de prietena ei. Vorbeau despre alți ani, despre lupta împotriva franchismului, despre pușcăria de femei din Zaragoza. Vorbeau despre o groapă, o gaură foarte adâncă de unde se putea extrage petrol sau cărbune, despre o selvă subterană, despre un comando de femei sinucigașe. În continuare scrisoarea Lolei vorbea de altceva. Eu nu sunt lesbiană, spunea, nu știu de ce ți-o spun, nu știu de ce te tratez ca pe un copil spunându-ți asta. Homosexualitatea este o fraudă, este un act de violență comis împotriva noastră în adolescența noastră, spunea. Imma știe asta. O știe, o știe, este destul de lucidă ca să știe asta, dar nu poate face nimic, doar să dea o mână de ajutor. Imma este lesbiană, în fiecare zi sute de mii de vaci sunt sacrificate, în fiecare zi o turmă de erbivore sau mai multe turme de erbivore străbat văile, de la nord la sud, cu o încetineală și în același timp cu o viteză care-mi face greață, chiar acum, acum, acum, poți să înțelegi, Oscar? Nu, nu pot să înțeleg, se gândea Amalfitano, în timp ce ținea scrisoarea cu amândouă mâinile, de parcă ar fi fost un colac de salvare făcut din trestie și iarbă, și cu piciorul mișca din timp în timp leagănul fetiței.

Apoi Lola amintea din nou noaptea aceea în care făcuse amor cu poetul care stătea, în mod maiestuos și aproape în secret la balamucul din Mondragón. Încă era liber, încă nu fusese internat în nici un centru de psihiatrie. Locuia în Barcelona, în casa unui filosof homosexual, și împreună organizau petreceri o dată pe săptămână sau la fiecare cincisprezece zile. Pe atunci încă nu știam nimic despre tine. Nu știu dacă ajunseseși în Spania sau erai în Italia sau în Franța sau în vreo gaură împuțită din America Latină. Petrecerile acestui filosof homosexual erau faimoase în Barcelona. Se spunea că poetul și filosoful erau amanți, dar adevărul este că nu păreau amanți. Unul avea o casă și niște idei și bani și celălalt avea de partea lui faima și versurile și fervoarea adepților totali, o fervoare canină, de câini bătuți care au umblat toată noaptea sau toată tinerețea în ploaie, infinita furtună de mătreață a Spaniei, și care în sfârșit găsesc un loc unde să-și bage capul, deși locul acela este o găleată cu apă împuțită, cu un aer ușor familiar. Într-o zi soarta îmi surâde și merg la una dintre aceste petreceri. Aș exagera dacă aș spune că l-am cunoscut personal pe filosof. L-am văzut. Într-un colț al salonului, vorbind cu alt poet și cu alt filosof. Mi s-a părut că le ținea o prelegere. Totul atunci a căpătat un aer fals. Invitații așteptau apariția poetului. Așteptau ca acesta să se ia la bătaie cu vreunul dintre ei. Sau să se cace în mijlocul salonului, pe un covor turcesc ce părea covorul obosit din *O mie și una de nopți*, un covor bătut și care uneori avea virtuțile unei oglinzi care ne reflecta pe toți cu fundul în sus. Vreau să spun că se transforma în oglindă în funcție de scuturăturile noastre. Scuturături neurochimice. Totuși, când a apărut poetul, nu s-a întâmplat nimic. La început toate privirile s-au îndreptat spre el, să

vadă ce puteau obține de la el. Apoi fiecare a continuat să facă ceea ce făcea până atunci și poetul a salutat câțiva prieteni scriitori și s-a alăturat grupului filosofului homosexual. Eu dansam singură și am continuat să dansez singură. La cinci dimineața am intrat într-una dintre încăperile casei. Poetul mă ducea de mână. Fără să mă dezbrac am început să fac amor cu el. Am juisat de trei ori în timp ce simțeam respirația poetului pe gâtul meu. Lui i-a trebuit ceva mai mult timp. În semiîntuneric am observat trei umbre într-un colț al camerei. Una dintre ele fuma. Alta murmura încontinuu. A treia era filosoful și am înțeles că acel pat era patul lui și acea încăpere încăperea unde după cum spuneau gurile rele făcea amor cu poetul. Dar acum eu eram cea care făcea amor și poetul era dulce cu mine și singurul lucru pe care nu-l înțelegeam era că cei trei se uitau, cu toate că nici nu-mi păsa prea mult, pe vremea aceea, nu știu dacă îți amintești, nu-mi prea păsa de nimic. Când în sfârșit poetul a ejaculat, scoțând un strigăt și întorcând capul ca să-și privească cei trei prieteni, mie mi-a părut rău că nu eram într-una din zilele fertile, pentru că mi-ar fi plăcut să am un copil de la el. Apoi s-a ridicat și s-a apropiat de umbre. Una dintre ele i-a pus o mână pe umăr. Alta i-a dat ceva. Eu m-am ridicat și m-am dus la baie fără să-i privesc măcar. În salon au rămas naufragiații petrecerii. În baie am găsit o fată care dormea în cadă. M-am spălat pe față și pe mâini, m-am pieptănat, când m-am întors să plec filosoful îi dădea afară pe cei care încă mai puteau merge. Nu se vedea nicicum că ar fi beat sau drogat. Mai degrabă odihnit. Eu am plecat cu doi prieteni pe care i-am cunoscut la petrecere. La ora aceea era deschis doar Drugstore de pe Ramblas și ne îndreptam într-acolo fără să scoatem o vorbă. În Drugstore am întâlnit o fată pe care o cunoșteam de vreo doi ani și care lucra ca ziaristă la *Ajoblanco* deși era scârbită de munca de acolo. A început să-mi vorbească de posibilitatea de a pleca la Madrid. M-a întrebat dacă eu nu aveam chef să plec în alt oraș. Am ridicat din umeri. Toate orașele seamănă între ele, i-am spus. În realitate nu făceam decât să mă gândesc la poet și la ce făcusem el și eu. Un homosexual nu face așa ceva. Toți spuneau că e homosexual, dar eu știam că nu e așa. Apoi m-am gândit la dezordinea simțurilor și am înțeles totul. Am știut că poetul se rătăcise, că era un copil pierdut și că eu puteam să-l salvez. Să-i dau puțin din tot ce mi-a dat el mie atât de mult. Aproape o lună am făcut de gardă în fața casei filosofului cu speranța că într-o zi o să-l văd venind și o să-i cer să facem amor încă o dată. Într-o noapte l-am văzut nu pe poet, ci pe filosof. Mi-am dat seama că i se întâmplase ceva la față. Când s-a apropiat de mine (nu m-a recunoscut) am putut să văd că avea un ochi învinețit și diverse urme de lovituri. De poet, nici urmă. Uneori încercam să ghicesc, după luminile aprinse, la ce etaj este apartamentul. Uneori vedeam umbre în spatele perdelelor, uneori cineva, o femeie în vârstă, un bărbat cu cravată, un adolescent cu fața prelungă, deschidea o fereastră și contempla panorama Barcelonei pe înserat. Într-o noapte am descoperit că nu eram singura care stătea acolo, spionând sau așteptând să apară poetul. Un tânăr cam de

optsprezece ani, poate mai puțin, făcea de gardă în tăcere pe trotuarul din față. El nu mă observase pentru că se vedea că era vorba de un tânăr visător și naiv. Se așeza la terasa unui bar și cerea întotdeauna o coca-cola în cutie pe care o bea cu înghițituri rare în timp ce scria într-un caiet de școală sau citea niște cărți pe care le-am recunoscut imediat. Într-o seară, înainte ca el să părăsească terasa și să plece grăbit, m-am apropiat și m-am așezat alături de el. I-am spus că știu ce caută acolo. Cine ești? m-a întrebat îngrozit. I-am zâmbit și i-am spus că sunt una ca el. M-a privit cum privești o nebună. Nu te înșela, i-am spus, nu sunt nebună, sunt o femeie în deplinătatea facultăților mintale. A râs. Dacă nu ești nebună pari a fi, a spus. Apoi a făcut gestul de a cere nota și se pregătea să se ridice când i-am mărturisit că și eu îl căutam pe poet. S-a așezat din nou imediat, de parcă i-aș fi pus un pistol la tâmplă. Am comandat un ceai de mușețel și i-am istorisit povestea mea. El mi-a spus că și el scrie poezie și că vrea ca poetul să-i citească niște poeme. Nu era nevoie să-l întrebi ca să-ți dai seama că este homosexual și că e foarte singur. Lasă-mă să le văd, i-am spus și i-am smuls caietul din mână. Nu era rău, singura lui problemă e că scria la fel ca poetul. Lucrurile astea nu ți s-au putut întâmpla, i-am spus, ești prea tânăr ca să fi suferit atâta. A făcut un gest ce voia parcă să spună că îi e indiferent dacă îl cred sau nu. Important e că e bine scris, a spus. Nu, i-am zis, tu știi că nu asta contează. Nu, nu, nu, am spus, și el, până la urmă, mi-a dat dreptate. Se numea Jordi și e posibil ca acum să țină ore la universitate sau să scrie recenzii în *La Vanguardia* sau în *El Periódico*.

Amalfitano a primit următoarea scrisoare din San Sebastián. În ea îi spunea că a fost cu Imma la casa de nebuni din Mondragón, să-i facă o vizită poetului care trăia acolo fără să-i pese de nimic și inconștient, iar paznicii, preoți deghizați în paznici, nu le-au lăsat să intre. În San Sebastián aveau de gând să stea în casa unei prietene de-a Immei, o fată bască pe nume Edurne, care făcuse parte dintr-un comando ETA și după instaurarea democrației abandonase lupta armată și care n-a vrut să le primească în casa ei decât o noapte, spunându-le că avea foarte multă treabă și că soțului ei nu-i plăceau vizitele neanunțate. Soțul se numea Jon și, într-adevăr, vizitele îi produceau o stare nervoasă pe care Lola avusese ocazia s-o observe. Tremura, se înroșea ca un vas de lut încins și, deși nu scotea o vorbă, aveai impresia că e pe punctul de a țipa în orice moment, transpira, îi tremurau mâinile, se mișca dintr-un loc în altul tot timpul, de parcă nu putea sta locului mai mult de două minute. Edurne, dimpotrivă, era o femeie foarte așezată. Aveau un copil mic (pe care n-au putut să-l vadă, căci Jon găsea mereu câte un pretext pentru a evita ca Imma și ea să intre în camera copilului) și lucra aproape toată ziua ca asistentă socială, pentru familiile de drogați și cerșetori care se îngrămădeau pe scările monumentale ale catedralei din San Sebastián și care nu voiau decât să fie lăsați să stea liniștiți, după cum explica Edurne râzând, de parcă ar fi spus un banc pe care l-a

înțeles doar Imma, pentru că nici Lola, nici Jon n-au râs. În seara aceea au mâncat împreună și a doua zi au plecat. Au găsit o pensiune ieftină de care le-a vorbit Edurne și au făcut din nou autostopul ca să meargă la Mondragón. Nici de astă dată n-au putut să intre în incinta casei de nebuni, dar s-au mulțumit s-o studieze de afară, au observat și au ținut minte toate drumurile de pământ și pietriș pe care le vedeau de departe, zidurile cenușii înalte, ridicăturile și sinuozitățile terenului, plimbările nebunilor și ale angajaților pe care i-au observat de la distanță, perdeaua de copaci care se întindea la intervale neregulate și a cărei succesiune n-o înțelegeau și tufișurile unde au crezut că văd muște, și așa au dedus că vreun nebun și poate vreun funcționar al instituției urinau acolo când începea să se însereze sau la căderea nopții. Apoi amândouă s-au așezat pe marginea șoselei și și-au mâncat sandviciurile cu brânză pe care și le luaseră din San Sebastián, fără să vorbească, sau admirând parcă în sinea lor umbrele frânte pe care le arunca în jurul său casa de nebuni de la Mondragón.

La a treia încercare au făcut o programare prin telefon. Imma s-a dat drept ziaristă la o revistă literară din Barcelona și Lola drept poetesă. De data asta au putut să-l vadă. Lolei i s-a părut mai îmbătrânit, cu ochii afundați în orbite, cu mai puțin păr decât înainte. La început le-a însoțit un medic sau un preot și au parcurs cu el holurile interminabile, vopsite în albastru și alb, până au ajuns la o încăpere impersonală unde le aștepta poetul. Lola a avut impresia că cei de la casa de nebuni sunt mândri că îl au ca pacient. Toți îl cunoșteau, toți îi vorbeau când poetul se ducea în grădină sau mergea să-și ia doza zilnică de calmante. Când au rămas singuri i-a spus că-i simțea lipsa, că un timp supraveghease zilnic casa filosofului din Ensanche și că în ciuda perseverenței sale nu l-a putut vedea din nou. Nu este vina mea, i-a spus, eu am făcut tot ce a fost posibil. Poetul s-a uitat în ochii ei și i-a cerut o țigară. Imma stătea în picioare lângă banca unde se așezaseră și i-a întins o țigară, fără să spună nimic. Poetul a spus mulțumesc și apoi a spus perseverență. Am fost, am fost, am fost, a spus Lola, de alături, privindu-l tot timpul, cu toate că a văzut cu coada ochiului că Imma, după ce a aprins bricheta, și-a scos din geantă o carte și a început să citească, în picioare, ca o amazoană minusculă și foarte răbdătoare. Apoi Lola a început să vorbească despre călătoria pe care o făcuseră amândouă. A menționat șosele naționale și drumuri vicinale, probleme cu camionagiii, orașe și sate, păduri fără nume unde se hotărâseră să doarmă în cort, râuri și closete de benzinării unde se spălaseră. Între timp, poetul scotea fumul pe gură și pe nas făcând cercuri perfecte, nimburi albăstrii, nori gri pe care briza din parc îi împrăștia sau îi ducea spre lizieră, acolo unde se înălța o pădure întunecată cu ramuri pe care le arginta lumina ce cădea de pe culmi. Ca și cum voia să-și dea un răgaz, Lola a vorbit despre cele două vizite de dinainte, infructuoase, dar interesante. Și apoi i-a spus ceea ce voia de fapt să-i spună: că ea știe că el nu e homosexual, că ea știe că e

închis acolo și că vrea să fugă, că ea știe că dragostea maltratată, mutilată lasă întotdeauna deschisă o portiță speranței, și că speranța era planul ei (sau invers), și că materializarea, scopul lui era să fugă de la balamuc cu ea și să plece în Franța. Și cu asta ce-i? a întrebat poetul care lua șaisprezece pastile pe zi și scria despre viziunile sale, arătând spre Imma, care, imperturbabilă, citea în picioare una dintre cărțile sale, de parcă fusta și poalele ei ar fi fost de beton armat și o împiedicau să se așeze. Ea o să ne ajute, a spus Lola. Adevărul e că planul a fost conceput de ea. Vom trece în Franța prin munți, ca niște pelerini. Vom merge la San Juan de Luz și de acolo vom lua trenul. Trenul o să ne ducă prin câmpie, care în această perioadă a anului este cea mai frumoasă din lume, până la Paris. O să stăm în hoteluri ieftine. Ăsta este planul Immei. Vom lucra amândouă făcând curățenie sau îngrijind copii în cartierele bogate ale Parisului, în timp ce tu vei scrie poezii. Nopțile ne vei citi poeziile tale și vei face amor cu mine. Ăsta e planul Immei, gândit în amănunțime. După trei sau patru luni voi rămâne însărcinată și asta va fi proba de netăgăduit că neamul tău nu se va termina cu tine. Ce le-ar mai plăcea dușmanilor! Voi mai lucra câteva luni, dar când va sosi momentul Imma va fi cea care va lucra mai mult. O să trăim ca niște profeți cerșetori sau ca niște copii profeți în timp ce privirile Parisului vor fi ațintite asupra altor obiective, moda, filmele, jocurile de noroc, literatura franceză și americană, gastronomia, produsul interior brut, traficul de arme, manufacturarea unor cantități importante de anestezic, tot ceea ce până la urmă va fi scenografia primelor luni ale fătului nostru. Apoi, la șase luni de sarcină, ne vom întoarce în Spania, dar de data asta nu vom trece frontiera prin Irún, ci prin La Jonquera sau prin Portbou, în teritoriul catalon. Poetul s-a uitat la ea cu interes (și de asemenea a privit-o cu interes pe Imma, care nu-și lua ochii de pe poeziile lui, poezii pe care, din câte își amintea le scrisese cu vreo cinci ani în urmă) și a scos din nou fumul în niște forme ciudate, de parcă își dedicase tot timpul ședерii la Mondragón perfecționării unei arte atât de bizare. Cum faci asta? l-a întrebat Lola. Cu limba și ținând buzele într-un anumit fel, a spus. Uneori, ca și cum le-ai avea striate. Uneori, ca și cum te-ai fi ars. Uneori, ca și cum ai suge o pulă de mărime mijlocie spre mică. Uneori, de parcă ai trage o săgeată zen cu un arc zen într-un pavilion zen. Ah, înțeleg, a spus Lola. Tu, recită o poezie, a spus poetul. Imma s-a uitat la el și a ridicat cartea puțin mai sus de parcă ar fi vrut să se ascundă în spatele ei. Ce poezie? Care-ți place mai mult, a spus poetul. Îmi plac toate, a spus Imma. Atunci hai, recită una, a spus poetul. Când Imma a terminat de citit o poezie în care era vorba despre labirint, despre Ariadna pierdută în labirint și despre un tânăr spaniol care locuia într-o mansardă din Paris, poetul le-a întrebat dacă au *chocolate*[19]. Nu, a spus Lola. Acum nu fumăm, a adăugat Imma, ne folosim toată energia ca să te scoatem de aici. Poetul a zâmbit. Nu mă refeream la felul ăsta de ciocolată, a spus, ci la celălalt, care se face cu cacao, lapte și zahăr. Ah, înțeleg, a spus Lola, și amândouă au recunoscut că nu aveau astfel de dulciuri. Și-au amintit că în rucsacurile lor, învelite în șervețele

și hârtie de aluminiu, aveau două sandviciuri cu brânză și i le-au oferit, dar poetul părea că nu le aude. Înainte de a se înnopta, un stol de păsări mari negre a trecut pe deasupra parcului și s-a pierdut apoi spre nord. Pe drumul cu pietriș, într-un halat alb fâlfâind în briza înserării, a apărut un medic. Când a ajuns lângă ei l-a întrebat pe poet, spunându-i pe nume de parcă ar fi fost prieteni din adolescență, cum se simte. Poetul l-a privit cu ochi goi și, tutuindu-l, a spus că se simte puțin obosit. Medicul, care se numea Gorka și nu avea mai mult de treizeci de ani, s-a așezat lângă el și i-a pus o mână pe frunte și apoi i-a luat pulsul. Dar ești în cea mai bună formă, băiete, a zis. Și domnișoarele, cum se simt? a spus apoi cu un zâmbet optimist și sănătos. Imma n-a răspuns. Lola se gândea în acel moment că Imma murea ascunsă în spatele cărții. Foarte bine, a spus, nu ne-am mai văzut de mult timp și a fost o întâlnire minunată. Așa că vă cunoșteați? a spus medicul. Eu nu, a spus Imma și a întors pagina. Eu da, a spus Lola, am fost prieteni acum câțiva ani, la Barcelona, când el locuia la Barcelona. În realitate, a spus în timp ce și-a ridicat privirea și contempla ultimele păsări negre, cele răzlețite, cum își luau zborul exact în momentul când de la un întrerupător ascuns în casa de nebuni cineva a aprins luminile în parc, am fost ceva mai mult decât prieteni. Ce interesant, a spus Gorka urmărind cu privirea zborul păsărilor cărora ora și lumina artificială le dădeau o strălucire aurie. În ce an a fost asta? a spus medicul. În 1979 sau în 1978, nu-mi mai amintesc, a spus Lola cu un firișor de voce. Să nu credeți că sunt o persoană indiscretă, a spus medicul, dar scriu o biografie despre prietenul nostru și cu cât strâng mai multe date despre viața lui, cu atât mai bine, mai bine nici că se poate, nu credeți? Într-o zi el o să iasă de aici, a spus Gorka netezindu-și sprâncenele, într-o zi publicul din Spania va trebui să-l recunoască drept unul dintre cei mari, nu spun că o să-i dea vreun premiu, nici vorbă, de premiul Principe de Asturias n-o să se bucure și nici de Cervantes și cu atât mai puțin o să trândăvească într-un fotoliu de la Academie, cariera de litere în Spania este pentru ariviști, pentru oportuniști și pentru pupincuriști, pardon de expresie. Dar într-o zi va ieși de aici. Ăsta este adevărul. Într-o zi și eu voi ieși de aici. Și toți pacienții mei și pacienții colegilor mei. Într-o zi, în sfârșit, vom ieși cu toții din Mondragón și această nobilă instituție de origine ecleziastică și scopuri benefice va rămâne goală. Atunci biografia mea va fi interesantă și o voi putea publica, dar până atunci, vă dați seama, ceea ce trebuie să fac e să strâng dovezi, date, nume, să compar fapte puțin cunoscute, unele de un gust îndoielnic și chiar jignitoare, altele mai degrabă cu caracter pitoresc, istorii care acum se învârtesc în jurul unui centru gravitațional haotic, care este prietenul nostru aici prezent, sau ceea ce el vrea să ne arate, ordinea sa aparentă, o ordine cu caracter verbal ce ascunde, cu o strategie pe care cred că o înțeleg, dar al cărei scop nu-l cunosc, o dezordine verbală care, dacă am experimenta-o, doar ca spectatori ai unui spectacol de teatru, ne-ar face să ne cutremurăm într-un grad greu de suportat. Sunteți minunat, doctore, a spus Lola. Imma a scrâșnit din dinți. Atunci Lola a

început să-i povestească lui Gorka experiența ei heterosexuală cu poetul, dar prietena sa a oprit-o apropiindu-se de ea și lovind-o cu vârful pantofului în gleznă. În momentul acela, poetul, care s-a apucat din nou să scoată norișori de fum în aer, și-a amintit de casa din Ensanche din Barcelona și și-a amintit de filosof și cu toate că nu i s-au iluminat ochii, o parte din figura lui osoasă s-a iluminat: mandibula, bărbia, obrajii scofâlciți, de parcă s-ar fi pierdut în Amazonia și l-ar fi salvat trei călugări sevilieni, sau un călugăr monstruos cu trei capete, fenomen care nici nu-l înspăimânta. Așa că întorcându-se spre Lola a întrebat-o de filosof, i-a spus numele, și-a amintit de șederea lui în casa aceea, de lunile petrecute în Barcelona fără să lucreze, făcând glume de prost gust, azvârlind pe fereastră cărți pe care nu le cumpărase el (în timp ce filosoful cobora în fugă scările ca să le recupereze, ceea ce nu se întâmpla întotdeauna), punând muzica la maxim, dormind puțin și râzând mult, lucrând ocazional ca traducător și critic de lux, o stea lichidă de apă în fierbere. Și atunci Lola a simțit că-i este frică și și-a acoperit fața cu mâinile. Și Imma, care în sfârșit și-a pus cartea de poezii în geantă, a făcut același lucru, și-a acoperit fața cu mâinile ei mici și noduroase. Și Gorka s-a uitat la cele două femei și apoi s-a uitat la poet și în forul său interior a scos un hohot de râs. Dar înainte ca hohotul să se stingă în inima lui liniștită, Lola a spus că filosoful murise nu de mult de SIDA. Măi, măi, măi, a spus poetul. Mie să-mi fie bine și să râdă lumea de mine, a zis poetul. Oricât te-ai scula de devreme nu se luminează mai repede, a spus poetul. Te iubesc, a spus Lola. Poetul s-a ridicat și i-a cerut Immei altă țigară. Pentru mâine, a spus. Medicul și poetul s-au îndepărtat pe o alee spre casa de nebuni. Lola și Imma s-au îndepărtat pe altă alee spre ieșire, unde se aflau sora altui nebun și fiul unui muncitor nebun și o doamnă cu un aer trist al cărei văr primar era închis în casa de nebuni din Mondragón.

A doua zi s-au dus din nou, dar li s-a spus că pacientul pe care-l caută are nevoie de odihnă absolută. Același lucru s-a întâmplat în următoarele zile. Într-o zi li s-au terminat banii și Imma a hotărât să pornească din nou la drum, de astă dată spre sud, spre Madrid, unde avea un frate care făcuse o carieră bănoasă în timpul democrației și căruia voia să-i ceară bani împrumut. Lola nu avea putere să călătorească și amândouă au hotărât ca ea să aștepte la pensiune, ca și cum totul ar fi fost în ordine, și ca Imma să se întoarcă într-o săptămână. În singurătatea sa își omora timpul scriindu-i lui Amalfitano lungi scrisori în care îi povestea viața ei cotidiană la San Sebastián și în jurul casei de nebuni unde se ducea zilnic. Privind printre gratiile gardului își imagina că intră în contact telepatic cu poetul. De cele mai multe ori, totuși, căuta un luminiș în pădurea vecină și stătea și citea sau strângea flori și mănunchiuri de iarbă cu care făcea buchete pe care le lăsa apoi să cadă printre gratii sau le lua la pensiune. Odată unul dintre șoferii care au luat-o de pe șosea a întrebat-o dacă nu voia să vadă cimitirul din Mondragón și ea a acceptat.

Au lăsat mașina afară, sub un salcâm, și un timp s-au plimbat printre morminte, majoritatea cu nume basce, până au ajuns la locul unde era înmormântată mama șoferului. Acesta i-a spus că i-ar plăcea s-o fută chiar acolo. Lola a început să râdă și a avut prezența de spirit să-l avertizeze că de acolo erau o țintă ușoară pentru orice vizitator care mergea pe aleea principală a cimitirului. Șoferul s-a gândit câteva secunde și până la urmă a spus: da, drace. Au căutat un loc mai lăturalnic și actul n-a durat mai mult de cincisprezece minute. Șoferul se numea Larrazábal și cu toate că avea un nume de familie n-a vrut să i-l spună. Doar Larrazábal, cum îmi spun prietenii, a zis. Apoi i-a povestit Lolei că nu era prima dată când făcea amor în cimitir. Înainte fusese cu o iubită, cu o tipă pe care o cunoscuse într-o discotecă și cu două curve din San Sebastián. Când au plecat, a vrut să-i dea bani, dar ea nu i-a acceptat. Au stat mult timp de vorbă în mașină. Larrazábal a întrebat-o dacă avea vreo rudă internată la casa de nebuni și Lola i-a povestit istoria sa. Larrazábal a spus că el niciodată n-a citit o poezie. Și a adăugat că nu înțelegea obsesia Lolei pentru poet. Nici eu nu înțeleg mania ta de a te fute într-un cimitir, a spus Lola, și cu toate astea nu te judec. Da, e adevărat, a recunoscut Larrazábal, toate persoanele au maniile lor. Înainte ca Lola să coboare din mașină, la poarta casei de nebuni, Larrazábal i-a strecurat pe ascuns în geantă o bancnotă de cinci mii de pesetas. Lola și-a dat seama, dar n-a spus nimic și apoi a rămas singură sub copaci, în fața porții de fier a casei de nebuni unde trăia poetul care o ignora într-un mod olimpian.

După o săptămână Imma nu se întorsese încă. Lola și-o imagina, mărunțică și cu privirea imperturbabilă, o figură de țărancă educată sau de profesoară de liceu înclinată spre un vast domeniu preistoric, o femeie de aproape cincizeci de ani îmbrăcată în negru parcurgând, fără să se uite în lături, fără să se uite în urmă, o vale în care mai era posibil să distingi urmele marilor animale de pradă și urmele lunecoșilor erbivori. Și-o imagina stând la o întretăiere de drumuri în timp ce camioane de transport de mare tonaj treceau pe lângă ea fără să încetinească viteza, ridicând o prăfăraie care pe ea n-o atingea, de parcă nehotărârea și lipsa ei de apărare ar fi fost o stare de purificare, o cupolă ce o proteja de rigorile sorții, ale naturii și ale semenilor săi. În a noua zi proprietara pensiunii a dat-o afară. Din momentul acela a dormit la gară, într-o baracă abandonată unde mai dormeau câțiva cerșetori care se ignorau reciproc, pe câmp, pe terenul care separa casa de nebuni de lumea din jur. Într-o noapte a făcut autostopul până la cimitir și a dormit într-o nișă goală. A doua zi dimineața s-a simțit fericită și norocoasă și a hotărât să aștepte acolo întoarcerea Immei. Avea apă de băut și ca să se spele pe față și pe dinți, era aproape de casa de nebuni, era un loc liniștit. Într-o după-amiază, în timp ce-și punea la uscat o bluză pe care o spălase, pe o piatră albă sprijinită de zidul de ciment al cimitirului, a auzit voci care veneau dintr-un cavou și și-a îndreptat pașii într-acolo. Cavoul aparținea unei familii numită Lagasca și după starea în care se afla era

ușor să deduci că ultimul Lagasca murise cu mult timp în urmă sau părăsise locurile acelea. Înăuntrul criptei a văzut raza de lumină a unei lanterne și a întrebat cine e. Fir-ar al dracului, a auzit că spunea o voce înăuntru. S-a gândit ar putea fi hoți sau muncitori care restaurau cavoul sau profanatori de morminte, apoi a auzit un fel de mieunat și când a dat să plece a văzut ivindu-se pe ușa cu gratii a criptei figura măslinie a lui Larrazábal. Apoi a ieșit o femeie căreia Larrazábal i-a spus să-l aștepte lângă mașină, și un timp amândoi au vorbit și s-au plimbat de braț pe aleile cimitirului până ce soarele a început să coboare spre marginea lustruită a nișelor.

Nebunia este contagioasă, s-a gândit Amalfitano așezat pe jos în pridvorul casei în timp ce cerul s-a întunecat dintr-odată și nu se mai vedeau luna, nici stelele, nici luminile căzătoare care au faima că se zăresc, fără binoclu și fără telescoape, în regiunea aceea din nordul Sonorei și sudul Arizonei.

Nebunia este contagioasă, într-adevăr, și prietenii, mai ales când cineva stă singur, sunt providențiali. Chiar acestea au fost cuvintele pe care le-a folosit Lola, cu ani în urmă, ca să-i povestească lui Amalfitano într-o scrisoare fără expeditor întâlnirea ei întâmplătoare cu Larrazábal, când până la sfârșit bascul a obligat-o să accepte sub formă de împrumut zece mii de pesetas și a promis să se întoarcă a doua zi, înainte de a se urca în mașină și de a-i arăta cu un gest curvei care-l aștepta nerăbdătoare să facă același lucru. În noaptea aceea, Lola a dormit în nișa ei, cu toate că a fost tentată să intre în cripta deschisă, fericită că lucrurile începeau să se îndrepte. Când s-a luminat de ziuă, s-a spălat pe tot corpul cu o cârpă udă, s-a spălat pe dinți, s-a pieptănat și și-a pus haine curate, și apoi a ieșit la șosea ca să facă autostopul spre Mondragón. În sat a cumpărat o bucată de brânză de capră și o pâine și le-a mâncat în piață, cu poftă, fiindcă adevărul e că nici nu-și mai amintea când mâncase ultima dată. Apoi a intrat într-un bar plin cu muncitori de la construcții și a băut o cafea cu lapte. Uitase la ce oră spusese Larrazábal că va veni la cimitir și nici nu-i păsa, așa cum nu-i păsa de Larrazábal și de cimitir și de sat și de peisajul tremurător la această oră a dimineții. Înainte de a ieși din bar s-a dus la closet și s-a privit în oglindă. S-a întors pe jos până la șosea și a făcut autostopul până când o femeie a oprit și a întrebat-o unde merge. La casa de nebuni, a spus Lola. Fața femeii era slabă, ușor alungită, cu buze aproape inexistente care o făceau să pară rece și calculată, deși avea pomeți frumoși și era îmbrăcată ca o funcționară căsătorită, care trebuia să se ocupe de casă, de un soț și poate chiar de un copil. Eu îl am pe tata acolo, i-a mărturisit. Lola n-a spus nimic. Când au ajuns la poartă, Lola a coborât din mașină și femeia a continuat drumul singură. Un timp a umblat aiurea pe lângă casa de nebuni. A auzit zgomot de cai și a bănuit că pe undeva, dincolo de pădure, trebuie să fie un club de hipism sau un manej. La un moment dat a observat acoperișurile roșii ale unei case care nu avea nici o legătură cu casa de nebuni. S-a întors pe unde venise. S-a oprit în partea grilajului de unde avea cea mai bună

vedere panoramică a parcului. Când soarele a urcat, a văzut un grup de pacienți care ieșeau în rânduri compacte dintr-un pavilion de ardezie și apoi se împrăștiau pe băncile din parc și începeau să-și aprindă țigările și să fumeze. I s-a părut că-l vede pe poet. Era însoțit de doi pacienți și era îmbrăcat cu blugi și un tricou alb și foarte larg. I-a făcut semne cu mâinile, la început mai timidă, de parcă ar fi avut brațele înțepenite de frig, apoi într-un mod mai vizibil, trasând desene ciudate în aerul încă rece, străduindu-se ca semnele sale să capete rapiditatea unei raze laser, încercând să-i transmită fraze telepatice. După cinci minute a văzut că poetul s-a ridicat de pe bancă și că unul din nebuni i-a dat un șut în fluierul piciorului. Și-a stăpânit cu greu dorința pe care a simțit-o de a țipa. Poetul s-a întors și i-a tras și el un șut. Nebunul, care se așezase la loc, a primit lovitura în piept și a căzut fulgerat ca o pasăre. Cel care fuma alături de el s-a ridicat și l-a alergat pe poet vreo zece metri, dându-i șuturi în cur și pumni în spate. Apoi s-a întors liniștit la locul lui, unde celălalt își revenea și se freca pe piept, pe gât și pe cap, gest din toate punctele de vedere exagerat, pentru că primise lovitura doar în piept. În momentul acela Lola a încetat să mai facă semne. Unul dintre nebunii de pe bancă a început să se masturbeze. Celălalt, cel pe care-l durea în mod exagerat, s-a scormonit în buzunar și a scos o țigară. Poetul s-a apropiat de ei. Lolei i s-a părut că-l aude râzând. Un râs ironic de parcă le-ar fi zis: băieți, nu știți de glumă. Dar poate poetul nu râdea. Poate că, spunea Lola în scrisoarea către Amalfitano, era nebunia mea cea care râdea. În orice caz, o fi fost sau nu nebunia ei, poetul s-a dus lângă cei doi și le-a spus ceva. Nici unul dintre nebuni nu i-a răspuns. Lola i-a văzut: nebunii se uitau în jos, la viața care pulsa pe pământ, în iarbă și pe sub bulgării de țărână. O viață oarbă unde totul era limpede ca apa. Poetul, în schimb, părea că privește chipurile tovarășilor lui de suferință, întâi pe unul și apoi pe celălalt, căutând un semn care să-i indice că se putea așeza din nou pe bancă fără nici un pericol. Lucru pe care până la urmă l-a și făcut. A ridicat o mână în semn că cere întreruperea ostilităților sau că se predă și s-a așezat în mijloc între cei doi. A înălțat o mână ca un om care înalță bucățile sfâșiate ale unui steag. Și-a mișcat degetele, fiecare deget, ca și cum acestea ar fi fost un steag în flăcări, steagul celor care nu se predau niciodată. Și s-a așezat între ei și apoi l-a privit pe cel care se masturba și i-a spus ceva la ureche. De data asta Lola nu l-a auzit, dar a văzut clar cum mâna stângă a poetului se strecura în întunecimea halatului celuilalt. Și apoi i-a văzut fumând pe toți trei. Și a văzut norișorii artizanali pe care poetul îi scotea pe gură și pe nas.

Următoarea și ultima scrisoare pe care Amalfitano a primit-o de la nevastă-sa nu avea adresa expeditorului, dar avea timbre franțuzești. În ea Lola îi relata o conversație cu Larrazábal. Fir-ar al dracului, ce noroc ai, spunea Larrazábal, toată viața am vrut să trăiesc într-un cimitir și tu, doar ce-ai sosit și te-ai și instalat într-unul. Un tip ca lumea, Larrazábal. I-a oferit apartamentul lui. S-a oferit s-o ducă în

fiecare dimineață până la casa de nebuni din Mondragón unde studia entomologia cel mai mare și cel mai visător poet al Spaniei. I-a oferit bani fără să-i ceară nimic în schimb. Într-o seară a invitat-o la cinematograf. În altă seară a însoțit-o la pensiune, să întrebe dacă știau ceva de Imma. Într-o sâmbătă dimineață, după ce au făcut amor toată noaptea, a cerut-o în căsătorie și nu s-a simțit ofensat, nici ridicol când Lola i-a amintit că ea este măritată. Un tip ca lumea, Larrazábal. I-a cumpărat o fustă de la o tarabă de pe stradă și i-a cumpărat niște blugi de marcă dintr-un magazin din centru din San Sebastián. I-a vorbit de maică-sa, pe care o iubise din tot sufletul, și de frații lui, care-i erau indiferenți. Nimic din toate astea n-a impresionat-o pe Lola, sau da, a impresionat-o, dar nu așa cum se aștepta el. Pentru ea zilele acelea au fost ca o îndelungă aterizare cu parașuta după un lung zbor spațial. Nu se mai ducea în fiecare zi la Mondragón, ci o dată la trei zile, și se uita printre gratii fără nici o speranță de a-l vedea pe poet ci doar, cel mult, vreun semn pe care știa dinainte că nu-l va înțelege niciodată sau că-l va înțelege după ce vor trece mulți ani, când nimic din toate astea n-o să mai aibă vreo importanță. Uneori, fără să-l anunțe la telefon și fără să-i lase vreun bilet, nu dormea în casa lui Larrazábal și acesta se ducea cu mașina s-o caute la cimitir, la casa de nebuni, la vechea pensiune unde ea stătuse înainte, prin locurile unde se adunau cerșetorii și cei care erau în trecere prin San Sebastián. Odată a găsit-o în sala de așteptare a gării. Altă dată a găsit-o stând pe o bancă în La Concha, la o oră când se plimbau doar cei care nu mai aveau timp pentru altceva și cei care dimpotrivă își controlau timpul. Dimineața, Larrazábal pregătea micul dejun. Seara, când se întorcea de la muncă, el prepara cina. În restul zilei, Lola bea doar apă în cantități mari și mânca o bucată de pâine și o brioșă mică, cât să-i încapă în buzunar, pe care o cumpăra de la brutăria din colț înainte de a porni la drum. Într-o noapte, în timp ce făcea duș, i-a spus lui Larrazábal că se gândea să plece și i-a cerut bani de tren. Îți dau toți banii pe care-i am, i-a răspuns, dar nu pot să-ți dau bani ca să pleci și să nu te mai văd. Lola n-a insistat. Într-un fel sau altul, și nu i-a spus lui Amalfitano cum, a făcut rost de bani atât cât îi trebuiau pentru bilet și într-o zi la prânz a luat un tren spre Franța. A stat un timp la Bayonne. A plecat la Landes. S-a întors la Bayonne. A fost la Pau și la Lourdes. Într-o dimineață a văzut un tren plin de bolnavi, paralitici, adolescenți cu paralizie cerebrală, țărani cu cancer de piele, funcționari spanioli cu boli mortale, bătrâne cu o educație aleasă îmbrăcate ca niște carmelite desculțe, oameni cu erupții pe piele, copii orbi, și fără să știe cum a început să-i ajute, de parcă ar fi fost o călugăriță îmbrăcată în blugi pusă acolo de biserică ca să dea o mână de ajutor și să-i îndrume pe deznădăjduiții care încet, încet, se urcau în autobuzele parcate lângă gară sau care stăteau la coadă de parcă fiecare ar fi fost un solz al unui șarpe enorm și bătrân și rău, dar deosebit de sănătos. Apoi au sosit trenuri italiene și trenuri din nordul Franței și Lola se mișca printre ele ca o somnambulă, cu ochii ei mari și albaștri incapabili să clipească, mișcându-se încet, pentru că oboseala acumulată începea să se simtă, și

având intrare liberă la toate dependințele gării, unele transformate în săli de prim ajutor, altele în săli de reanimare, și alta, doar una, cea mai ascunsă, transformată în morgă improvizată unde zăceau cadavrele celor care n-au putut rezista deteriorării accentuate de călătoria cu trenul. Noaptea se ducea să doarmă în cea mai modernă clădire din Lourdes, un monstru din oțel și sticlă și comoditate ce-și cufunda capul său înțesat de antene printre norii albi care coborau mari și grei dinspre nord sau care înaintau ca o armată în dezordine, încrezătoare doar în puterea mărimii sale, dinspre vest, sau care se desprindeau din Pirinei ca niște fantome ale unor animale moarte. Acolo obișnuia să doarmă în camera de gunoi, după ce deschidea o portiță mică la nivelul solului. Alteori rămânea la gară, în barul de la gară, când haosul trenurilor înceta, și-i lăsa pe bătrânii localnici s-o invite la o cafea cu lapte și să-i vorbească despre filme și despre agricultură. Într-o după-amiază a crezut că o vede pe Imma coborând din trenul de Madrid escortată de o patrulă de schilozi. Avea aceeași statură ca Imma, era îmbrăcată cu o fustă neagră ca Imma, și chipul de Fecioară îndurerată și de călugăriță spaniolă era însăși chipul Immei. A rămas nemișcată și a așteptat să treacă pe lângă ea și n-a salutat-o și cinci minute mai târziu, făcându-și loc cu coatele, a părăsit gara din Lourdes și localitatea Lourdes și a mers pe jos până la șosea și doar atunci a început să facă autostopul.

Au trecut cinci ani fără ca Amalfitano să știe ceva despre Lola. Într-o după-amiază, în timp ce stătea într-un parc pentru copii cu fetița lui, a văzut o femeie care se sprijinea de gardul de lemn zăbrelit ce separa parcul de copii de restul parcului. I s-a părut că este Imma și i-a urmărit privirea și ușurat și-a dat seama că alt copil atrăgea atenția ei de nebună. Copilul avea pantaloni scurți și era ceva mai mare decât fetița lui și avea părul negru și foarte moale, care din când în când îi ascundea fața. Între gardul de zăbrele și băncile pe care le pusese primăria ca să poată părinții să se așeze cu fața la copiii lor era un tufiș nu prea înalt ce se termina lângă un stejar bătrân, dincolo de limitele parcului. Mâna Immei, mâna ei noduroasă și tare, tăbăcită de soare și de râurile înghețate, mângâia suprafața recent tunsă a tufișului ca și cum ar fi mângâiat spinarea unui câine. Lângă ea avea o geantă din material plastic de dimensiuni mari. Amalfitano s-a apropiat cu pași pe care i-ar fi vrut calmi, dar erau nesiguri. Fetița lui stătea la rând la tobogan. Dintr-odată, înainte să-i poată vorbi, Amalfitano a văzut că băiețelul, în sfârșit, a observat vigilenta prezență a Immei și după ce și-a dat la o parte o șuviță de păr a ridicat mâna dreaptă și i-a făcut semne de mai multe ori. Imma, atunci, de parcă ar fi așteptat doar acest semnal, a ridicat în liniște mâna stângă, i-a făcut semn, și s-a îndreptat spre ieșirea din parc pe poarta dinspre nord, care dădea într-o stradă foarte circulată.

Cinci ani după plecarea ei, Amalfitano a primit din nou vești de la Lola. Scrisoarea era scurtă și venea de la Paris. În ea Lola îi spunea că muncește ca femeie de serviciu la niște birouri mari. O muncă nocturnă care începea la ora zece seara și

se termina la patru sau la cinci sau la șase dimineața. Parisul era un oraș frumos la ora aceea, așa cum sunt toate marile orașe când lumea doarme. Se întorcea acasă cu metroul. Metroul, la ora aceea, este cel mai trist loc din lume. Mai făcuse un copil, un băiat, care se numea Benoît, cu care locuia. De asemenea fusese internată. N-a spus de ce boală și nici n-a spus dacă mai era bolnavă. Nu vorbea de nici un bărbat. Nu întreba de Rosa. Pentru ea, fetița parcă n-ar exista, se gândea Amalfitano, dar apoi și-a dat seama că lucrurile nu trebuie să fie neapărat așa. A plâns un timp cu fața în mâini. Când se ștergea la ochi și-a dat seama, doar atunci, că scrisoarea era scrisă la mașină. A știut, fără nici cea mai mică urmă de îndoială, că Lola o scrisese într-unul din birourile în care făcea curățenie. Pentru o clipă s-a gândit că totul era o minciună, că Lola lucra ca funcționară sau secretară în vreo mare întreprindere. După aceea a văzut totul clar. A văzut aspiratorul între două șiruri de mese, a văzut mașina de lustruit ca o încrucișare între un dulău și un porc lângă o plantă de interior, a văzut o fereastră enormă prin care se zăreau pâlpâind luminile Parisului, a văzut-o pe Lola într-un halat al companiei de salubritate, un halat ponosit de culoare albastră, stând și scriind o scrisoare și poate fumând cu o încetineală supremă o țigară, a văzut degetele Lolei, încheietura mâinii ei, ochii inexpresivi ai Lolei, a văzut altă Lola reflectată în argintul viu al ferestrei, plutind în stare de imponderabilitate pe cerul Parisului, ca o fotografie trucată, dar care nu era trucată, plutind, plutind gânditoare pe cerul Parisului, obosită, trimițând mesaje din zona cea mai rece, înghețată, a pasiunii.

După doi ani de la trimiterea ultimei scrisori, șapte ani după ce-i părăsise pe Amalfitano și pe fiica ei, Lola s-a întors acasă și n-a mai găsit pe nimeni. Timp de trei săptămâni a tot întrebat la vechile adrese pe care și le amintea din scrisorile soțului ei. Unii nu-i deschideau ușa, pentru că n-o recunoșteau sau pentru că o uitaseră. Alții o ascultau în prag, din neîncredere sau pentru că Lola, pur și simplu, greșise adresa. Puțini au primit-o și i-au oferit o ceașcă de cafea sau de ceai pe care Lola o refuza întotdeauna fiindcă părea grăbită să-și vadă fata și pe Amalfitano. La început căutarea a fost deprimantă și ireală. Vorbea cu oameni pe care nici ea nu și-i amintea. Nopțile dormea într-o pensiune din apropierea Ramblei, unde se îngrămădeau în camere minuscule muncitori străini. A găsit orașul schimbat, dar îi era imposibil să spună în ce fel se schimbase. După-amiezile, după ce umbla toată ziua, se așeza pe scările vreunei biserici să se odihnească și asculta conversațiile celor care intrau și ieșeau, majoritatea turiști. Citea cărți în franceză despre Grecia și despre vrăjitorie și viața sănătoasă. Uneori se simțea ca Electra, fiica lui Agamemnon și a Clitemnestrei, hoinărind incognito prin Micene, asasina care se pierdea printre plebei, în masa mulțimii, asasina a cărei minte n-a înțeles-o nimeni, nici specialiștii de la FBI, nici oamenii caritabili care-i puneau în mână o monedă. Alteori se vedea ca mama lui Medonte și a lui Strofiu, o mamă fericită care privea de

la o fereastră cum se jucau fiii ei, în timp ce în depărtare cerul albastru se zbătea în brațele albe ale Mediteranei. Murmura: Pilade, Oreste și în aceste două nume erau incluse chipurile multor bărbați, mai puțin cel al lui Amalfitano, bărbatul pe care îl căuta acum. Într-o seară a întâlnit un vechi student de-al soțului ei, care în mod excepțional a recunoscut-o, de parcă în timpul studenției ar fi fost îndrăgostit de ea. Fostul student a luat-o la el acasă, i-a spus că poate să stea acolo cât timp vrea, i-a aranjat camera de oaspeți ca să o folosească doar ea. A doua noapte, în timp ce mâncau împreună, fostul student a îmbrățișat-o și ea l-a lăsat s-o îmbrățișeze de parcă și ea ar fi simțit nevoia, și apoi i-a spus ceva la ureche și fostul student s-a îndepărtat de ea și s-a dus și s-a așezat pe jos, într-un colț al salonului. Ore întregi au stat așa, ea așezată pe scaun și el așezat jos, pe un parchet foarte ciudat, galben-închis, ce nu părea a fi parchet, ci un covor din paie împletite foarte fin. Lumânările pe care le aveau pe masă s-au stins și doar atunci ea s-a dus și s-a așezat în salon, în alt colț. În întuneric i s-a părut că aude niște gemete ușoare. I s-a părut că tânărul plângea și a adormit legănată de plânsul lui. În zilele următoare fostul student și ea și-au dublat eforturile. Când în sfârșit l-a văzut pe Amalfitano, nu l-a recunoscut. Era mai gras decât înainte și chelise. L-a văzut de departe și n-a ezitat nici o clipă în timp ce se apropia de el. Amalfitano stătea așezat sub un brad și fuma cu o expresie absentă. Te-ai schimbat mult, i-a spus ea. Amalfitano a recunoscut-o imediat. Tu nu, a spus. Mulțumesc, a spus ea. Apoi Amalfitano s-a ridicat și au plecat împreună.

Amalfitano, pe atunci, locuia în Sant Cugat și ținea ore de filosofie la Universitatea Autonomă din Barcelona, care era relativ aproape. Rosa mergea la școala primară din oraș și pleca de acasă la opt și jumătate și nu se întorcea până după-amiaza la cinci. Lola a văzut-o pe Rosa și i-a spus că este mama ei. Rosa a scos un strigăt și a îmbrățișat-o, dar imediat s-a desprins de ea și s-a dus să se ascundă în dormitorul ei. În noaptea aceea, după ce a făcut un duș și și-a pregătit patul pe sofa, Lola i-a spus lui Amalfitano că e foarte bolnavă, că probabil în curând va muri și că a vrut s-o vadă pe Rosa pentru ultima oară. Amalfitano s-a oferit s-o ducă la spital a doua zi, dar Lola a refuzat spunând că medicii francezi au fost întotdeauna mai buni decât cei spanioli și a scos din geantă niște certificate medicale în franceză din care reieșea, fără nici o urmă de îndoială, că avea SIDA. În ziua următoare, când s-a întors de la universitate, Amalfitano le-a văzut pe Lola și pe Rosa plimbându-se pe străzile din jurul gării ținându-se de mână. N-a vrut să le deranjeze și le-a urmărit de la distanță. Când a deschis ușa casei lui le-a găsit pe amândouă uitându-se la televizor. Mai târziu, când Rosa se culcase deja, a întrebat-o de băiatul ei, Benoît. Un timp Lola a rămas tăcută și și-a amintit cu o memorie fotografică fiecare bucățică din trupul fiului ei, fiecare gest, fiecare expresie de uimire sau de teamă, apoi a spus că Benoît este un copil inteligent și sensibil, și că băiatul a fost cel dintâi care a aflat că ea va muri. Amalfitano a întrebat-o cine i-a spus, cu toate că se resemnase

crezând că știe răspunsul. A știut fără ajutorul nimănui, pur și simplu uitându-se la mine. Este teribil pentru un copil să știe că maică-sa o să moară, a spus Amalfitano. Mai teribil este să-l minți, pe copii nu trebuie să-i minți niciodată, a spus Lola. În a cincea zi de la sosirea ei acolo, când medicamentele pe care le adusese cu ea din Franța erau pe terminate, dimineața Lola le-a spus că trebuie să plece. Benoît este mic și are nevoie de mine, a spus. Nu, în realitate nu are nevoie de mine, dar asta nu înseamnă că nu este mic, a spus. Nu știu care din noi are nevoie de celălalt, a spus în sfârșit, dar adevărul e că trebuie să mă duc să văd ce face. Amalfitano i-a lăsat un bilet pe masă și un plic cu o bună parte din economiile lui. Când s-a întors de la serviciu se gândea că Lola n-o să mai fie acolo. S-a dus s-o ia pe Rosa de la școală și s-au întors acasă pe jos. Când au ajuns au văzut-o pe Lola stând în fața televizorului, dar fără sonor, citind cartea ei despre Grecia. Au mâncat împreună. Rosa s-a culcat pe la douăsprezece noaptea. Amalfitano a dus-o în dormitorul ei, a dezbrăcat-o și a băgat-o sub pătură. Lola îl aștepta în salon cu valiza pregătită de plecare. Ar fi bine să rămâi în noaptea asta, i-a spus Amalfitano. Este destul de târziu ca să pleci. Nu mai e nici un tren spre Barcelona, a mințit. N-o să plec cu trenul, a spus Lola. O să fac autostopul. Amalfitano și-a lăsat capul în jos și i-a spus că poate să plece când vrea. Lola l-a sărutat pe obraz și a plecat. A doua zi, Amalfitano s-a trezit la ora șase dimineața și a dat drumul la radio să fie sigur că nu apăruse asasinată și violată nici o autostopistă pe șoselele din zona aceea. Nu se întâmplase nimic.

Acea ipotetică imagine a Lolei, cu toate acestea, l-a însoțit de-a lungul multor ani, ca o amintire care iese la suprafață ca mugetul mărilor înghețate, deși el în realitate nu văzuse nimic și deci nu putea să-și amintească nimic, doar, pe stradă, umbra fostei lui neveste, pe care lumina felinarelor o proiecta pe fațadele vecine, și apoi visul: Lola îndepărtându-se pe una dintre șoselele care ies din Sant Cugat, mergând pe marginea drumului, un drum abia circulat de mașinile care preferau să scurteze timpul și o luau pe autostrada nouă cu plată, o femeie încovoiată de greutatea valizei, fără teamă, mergând fără teamă pe marginea drumului.

Universitatea din Santa Teresa părea un cimitir care pe neașteptate ar fi început să mediteze în zadar. Părea de asemenea o discotecă goală.

Într-o după-amiază, Amalfitano a ieșit în curte în cămașă așa cum un senior feudal iese călare să admire măreția ținuturilor sale. Înainte stătuse pe jos în biroul său deschizând cu un cuțit de bucătărie cutii cu cărți și între ele a găsit una foarte ciudată, pe care nu-și amintea s-o fi cumpărat vreodată și nici nu-și amintea s-o fi primit cadou de la cineva. Cartea cu pricina era *Testamentul geometric* de Rafael Dieste, publicată de editura Castro din La Coruña, în 1975, o carte în mod evident despre geometrie, o disciplină pe care Amalfitano abia o cunoștea, împărțită în trei părți, prima o „Introducere în Euclid, Lobacevski și Riemann“, a doua despre „Mișcările în geometrie“, și a treia parte intitulată „Trei demonstrații ale celui de-al

V-lea postulat“, fără îndoială cea mai enigmatică pentru că Amalfitano nu avea habar ce era al V-lea postulat, nici în ce consta, și apoi nici nu-l interesa să știe, cu toate că acest lucru nu se datora poate lipsei lui de curiozitate, căci avea această calitate și încă în mare măsură, ci a căldurii care sufoca după-amiezile orașul Santa Teresa, o căldură uscată și prăfoasă, de soare înăcrit, de care era imposibil să scapi dacă nu trăiai într-un apartament nou cu aer condiționat, ceea ce nu era cazul lui. Editarea cărții fusese posibilă mulțumită ajutorului câtorva prieteni ai autorului, prieteni care rămâneau imortalizați, ca într-o fotografie de sfârșit de petrecere, pe pagina 4, unde în mod normal apar datele editorului. Acolo se spunea: *Ediția de față este un omagiu pe care îl oferă lui Rafael Dieste: Ramón BALTAR DOMÍNGUEZ, Isaac DÍAZ PARDO, Felipe FERNÁNDEZ ARMESTO, Fermín FERNÁNDEZ ARMESTO, Francisco FERNÁNDEZ DEL RIEGO, Álvaro JIL VARELA, Domingo GARCÍA-SABELL, Valentín PAZ-ANDRADE, și Luis SEOANE LÓPEZ*. Lui Amalfitano i s-a părut cel puțin ciudat obiceiul de a pune numele de familie ale prietenilor cu litere mari, în timp ce numele celui omagiat era scris cu litere mici. Pe clapa supracopertei se informa că acel *Testament geometric* este format în realitate din trei părți, „având propria lor unitate, dar corelate din punct de vedere funcțional de destinul ansamblului“, și apoi se spunea „această lucrare a lui Dieste, decantare finală a reflexiunilor și cercetărilor sale privind spațiul a cărui noțiune este implicată în orice discuție ordonată despre fundamentele geometriei“. În clipa aceea Amalfitano a crezut că-și amintește că Rafael Dieste este un poet. Un poet galician, firește, sau stabilit de mult timp în Galicia. Iar prietenii și sponsorii cărții erau tot galicieni, bineînțeles, sau stabiliți de mult timp în Galicia, unde Dieste probabil ținuse cursuri la Universitatea din La Coruña sau din Santiago de Compostela, sau poate că nici măcar nu ținuse ore la universitate, ci la o școală medie, învățându-i geometrie pe băieții de cincisprezece și șaisprezece ani și privind pe fereastră cerul veșnic acoperit al Galiciei iarna și ploaia care cade cu găleata. Și pe clapa de la sfârșit a supracopertei mai era o informație despre Dieste. Spunea: „În opera lui Rafael Dieste, variată, dar constantă, respectând exigențele unui proces personal în care creația poetică și cea speculativă sunt ca polarizate de un unic orizont, antecedentele cele mai directe ale cărții de față se găsesc în *Noul tratat al paralelismului* (Buenos Aires, 1958) și în lucrări mai recente ca *Variațiuni despre Zenon din Elea* și *Ce este o axiomă*, căreia îi urmează – în același volum – lucrarea intitulată *Mobilitate și asemănare.*“ Așa că pentru Dieste, și-a spus Amalfitano, în timp ce-i curgea pe față sudoarea de care se lipeau microscopice fire de praf, pasiunea pentru geometrie nu e ceva nou. Iar sponsorii, din această nouă perspectivă, nu mai erau *de facto* prietenii care se întâlnesc în fiecare seară la Cazinou ca să bea și să vorbească de politică sau de fotbal sau de amante, ci se transformau cu viteza trăsnetului în onorabili colegi de universitate, unii pensionari, fără îndoială, dar alții în activitate și toți importanți sau mai mult sau mai puțin importanți, ceea ce nu-i împiedica, evident, să se

întâlnească, într-o seară da și în alta nu, ca niște intelectuali provinciali, adică bărbați foarte singuratici, dar și bărbați foarte autosuficienți, la Cazinoul din La Coruña ca să bea un coniac bun sau un whisky și să vorbească de sforării și de amante în timp ce nevestele lor sau, în cazul văduvilor, servitoarele stăteau în fața televizorului sau pregăteau masa de seară. În orice caz, pentru Amalfitano problema era cum ajunsese cartea aceea într-una dintre cutiile sale cu cărți. Jumătate de oră și-a scormonit memoria, în timp ce răsfoia cartea lui Dieste fără să-i acorde prea mare atenție, și până la urmă a tras concluzia că toată povestea este un mister care pentru moment îl depășește, dar nu s-a dat bătut. A întrebat-o pe Rosa, care în momentul acela se machia în baie, dacă acea carte este a ei. Rosa s-a uitat la carte și a spus că nu. Amalfitano a rugat-o să se mai uite o dată și să-i spună în mod sigur dacă este sau nu a ei. Rosa l-a întrebat dacă se simte rău. Mă simt perfect, a spus Amalfitano, dar cartea asta nu e a mea și a apărut într-una dintre cutiile cu cărți pe care le-am trimis de la Barcelona. Rosa i-a răspuns în catalană să nu-și facă probleme și a continuat să se machieze. Cum să nu-mi fac probleme, a spus Amalfitano, tot în catalană, dacă mi se pare că-mi pierd memoria. Rosa s-a uitat din nou la carte și a spus: poate că o fi a mea. Ești sigură? a întrebat Amalfitano. Nu, nu este a mea, a spus Rosa, sigur că nu, adevărul e că o văd pentru prima dată. Amalfitano a lăsat-o pe fată în fața oglinzii din baie și a ieșit din nou în grădina devastată, unde totul era de culoare maro-deschis, de parcă deșertul s-ar fi instalat în jurul noii sale case, cu cartea atârnându-i în mână. A trecut în revistă toate posibilele librării de unde ar fi putut s-o cumpere. A căutat pe prima pagină și pe ultima și pe coperta din spate vreun indiciu și a găsit, pe prima pagină, eticheta tăiată de la librăria Follas Novas, S.L., Montero Ríos 37, telefon 981-59-44-06 și 981-59-44-18, Santiago. Desigur nu Santiago de Chile, singurul loc din lume unde Amalfitano era capabil să se vadă pe el însuși într-o stare de catatonie totală, capabil să intre într-o librărie, să ia o carte oarecare fără măcar să se uite la copertă, s-o plătească și să plece. Evident că era vorba de Santiago de Compostela, în Galicia. O clipă Amalfitano s-a gândit să plece în pelerinaj la Santiago. S-a dus până în fundul grădinii unde gardul de scândură ajungea până la zidul de ciment care apăra casa vecină. Niciodată nu se uitase la el. Cioburi de sticlă, și-a spus, teama proprietarilor de musafirii nedoriți. Soarele după-amiezii se reflecta în cioburile de sticlă când Amalfitano și-a reluat plimbarea prin grădina devastată. Gardul de alături era și el înțesat de cioburi de sticlă, dar acolo ieșeau în evidență mai mult cioburile verzi și maro de la sticlele de bere și alcool. Niciodată, nici în vis nu fusese la Santiago de Compostela, și-a mărturisit Amalfitano, oprindu-se la umbra pe care o făcea gardul din partea stângă. Dar în realitate acest lucru era foarte puțin important sau deloc, unele dintre librăriile de la Barcelona la care se ducea el aveau un fond de cărți cumpărat direct de la alte librării din Spania, librării care vindeau la preț redus sau care dădeau faliment, sau, mai puține, care erau în același timp librării și

distribuitori. Probabil că această carte a ajuns în mâinile mele la Laie, s-a gândit, sau la La Central, unde m-am dus să cumpăr o carte de filosofie și vânzătorul sau vânzătoarea, emoționată pentru că în librărie se aflau Pere Gimferrer, Rodrigo Rey Rosa și Juan Villoro discutând dacă este bine sau nu să zbori cu avionul, despre accidentele de avion, dacă e mai periculos să decolezi sau să aterizezi, a băgat din greșeală cartea asta în punga mea. La Central, probabil. Dar dacă s-ar fi întâmplat așa, eu aș fi descoperit cartea odată ajuns acasă când aș fi deschis punga sau pachetul sau ce-o fi fost, doar dacă, firește, pe drumul de întoarcere nu mi s-ar fi întâmplat ceva teribil sau înspăimântător care ar fi făcut să-mi treacă orice chef sau curiozitate de a vedea noua sau noile mele cărți. Poate chiar am și deschis pachetul ca dus pe altă lume și am lăsat cartea nouă pe noptieră și cartea lui Dieste în bibliotecă pe un raft, copleșit de ceva ce văzusem pe stradă, poate un accident de mașină, poate un jaf armat, poate un sinucigaș în metrou, cu toate că dacă eu aș fi văzut așa ceva, s-a gândit Amalfitano, fără îndoială că mi-aș fi amintit acum sau cel puțin aș fi păstrat o amintire vagă. Nu mi-aș fi amintit de *Testamentul geometric*, dar sigur mi-aș fi amintit incidentul care m-a făcut să uit *Testamentul geometric*. Și ca și cum asta n-ar fi fost de ajuns, marea problemă, în realitate, nu era cum făcuse rost de carte, ci cum ajunsese aceasta la Santa Teresa în cutiile cu cărți pe care Amalfitano, înainte de plecare, le alesese la Barcelona. În ce moment de rătăcire totală pusese cartea aia acolo? Cum a putut să împacheteze o carte fără să-și dea seama că o face? Se gândea s-o citească poate când va ajunge în nordul Mexicului? Se gândea să înceapă cu ea un studiu îndoielnic de geometrie? Și dacă ăsta era planul lui, cum de l-a uitat îndată ce a ajuns în orașul acela ridicat în pustiu? Oare cartea dispăruse din mintea lui în timp ce fiica lui împreună cu el zburau de la est spre vest? Sau dispăruse din mintea lui în timp ce aștepta, ajuns la Santa Teresa, să-i ajungă cutiile cu cărți? Cartea lui Dieste i se șterse din memorie ca un simptom secundar de *jetlag*.

Amalfitano avea niște idei cam personale în privința asta. Nu le avea mereu, prin urmare am exagera dacă le-am numi idei. Erau senzații. Jocuri de idei. De parcă se apropia de o fereastră și se obliga să vadă un peisaj extraterestru. Credea (sau îi plăcea să creadă că ar crede) că atunci când stai la Barcelona, cei care stau temporar și cei care locuiesc permanent la Buenos Aires sau în DF nu există. Diferența de oră este doar o mascare a dispariției. Astfel, dacă călătoreai pe neașteptate în orașe care în teorie n-ar trebui să existe sau încă nu aveau *timpul* necesar ca să se ridice și să se asambleze în mod corect, se producea fenomenul cunoscut ca *jetlag*. Nu pentru că tu ești obosit, ci din cauza oboselii celor care în momentul acela, dacă tu n-ai fi călătorit, ar fi trebuit să doarmă. Ceva asemănător cu asta, probabil, citise în vreun roman sau în vreo povestire științifico-fantastică și uitase.

Aceste idei sau aceste senzații sau aceste aiureli, pe de altă parte, aveau latura lor satisfăcătoare. Transformau durerea *altora* în memoria *ta*. Transformau durerea, care este lungă și naturală și care întotdeauna învinge, în memorie personală, care este umană și scurtă și întotdeauna dispare. Transformau o poveste cruntă de nedreptăți și abuzuri, un urlet incoerent fără început, nici sfârșit, într-o poveste bine structurată unde mereu ai posibilitatea să te sinucizi. Transformau fuga în libertate, chiar dacă libertatea nu servea decât ca să continui să fugi. Transformau haosul în ordine, chiar dacă prețul pentru asta ar fi fost ceea ce în mod normal e cunoscut sub numele de judecată.

Și cu toate că apoi Amalfitano a găsit, la biblioteca universității din Santa Teresa, date biobibliografice despre Rafael Dieste care îi confirmau ceea ce intuise deja sau îl lăsase să intuiască don Domingo García-Sabell în prologul intitulat „Intuiția iluminată“ și unde își permitea luxul să-l citeze pe Heidegger (*Es gipt Zeit*, este timp), în amurgul acela când se plimba ca un boier medieval pe mica lui proprietate în paragină, în timp ce fata lui, ca o prințesă medievală, termina să se machieze în fața oglinzii din baie, nu și-a putut aminti, în nici un chip, nici de ce, nici de unde cumpărase cartea, nici cum fusese aceasta ambalată și expediată împreună cu alte exemplare mai cunoscute și mai iubite înspre acest oraș populat ce sfida deșertul, la granița dintre Sonora și Arizona. Și în momentul acela, exact în momentul acela, ca și cum s-ar fi dat startul pentru o serie de fapte care se înlănțuiau cu urmări uneori fericite și alteori funeste, Rosa a ieșit din casă și a spus că se duce la film cu o prietenă și l-a întrebat dacă are cheie și Amalfitano a spus că da și a auzit cum ușa s-a închis dintr-odată și apoi pașii fetei care străbăteau aleea cu lespezi neregulate până la portița de lemn de la stradă, care nu-i ajungea nici până la mijloc, și apoi pașii fetei pe trotuar, îndepărtându-se spre stația de autobuz și apoi motorul unei mașini care pornea. Și atunci Amalfitano s-a dus până în partea din față a grădinii și și-a întins gâtul și s-a uitat pe stradă și n-a văzut nici o mașină, nici pe Rosa, și a strâns cu putere cartea lui Dieste, pe care încă o mai ținea în mâna stângă. Și apoi s-a uitat la cer și a văzut luna mult prea mare și mult prea zbârcită, în ciuda faptului că încă nu se înnoptase. Și apoi s-a îndreptat din nou spre fundul grădinii pârjolite și timp de câteva secunde a stat nemișcat, privind în stânga și în dreapta, în față și în spate, poate-și vedea umbra, dar cu toate că încă era ziuă și spre vest, în direcția Tijuanei, încă mai strălucea soarele, n-a reușit s-o vadă. Și atunci a văzut sforile, patru rânduri, legate, la un capăt de un fel de poartă de fotbal de dimensiuni mai mici, doi pari nu mai înalți de un metru optzeci îngropați în pământ și un al treilea par, orizontal, bătut în cuie în ceilalți la ambele capete, ceea ce le dădea, în plus, o anumită stabilitate, și de care atârnau sforile până la niște cârlige fixate în peretele casei. Erau sforile de întins rufe, deși n-a văzut decât o bluză a Rosei, de culoare albă cu broderie galben-închis la gât, și două perechi de chiloți și două prosoape din care

încă se mai scurgea apa. La colț, într-o căsuță de cărămidă, era mașina de spălat. Un timp a rămas nemișcat, respirând cu gura deschisă, sprijinit în bățul orizontal al sforilor de întins rufe. Apoi a intrat în căsuță ca și cum i-ar fi lipsit oxigenul și dintr-o pungă de plastic cu logoul magazinului unde făcea cumpărăturile săptămânale împreună cu fiică-sa a scos trei cleștișoare pentru rufe, cărora el se încăpățâna să le spună „căței“, și cu ele a prins și a atârnat cartea de una dintre sfori și apoi s-a întors în casă simțindu-se mult mai ușurat.

Ideea, bineînțeles, era a lui Duchamp.

Din perioada ședерii lui la Buenos Aires există sau se păstrează doar un *ready-made*[20]. Deși întreaga lui viață a fost un *ready-made*, care este o formă de a potoli destinul și în același timp de a trimite semnale de alarmă. Calvin Tomkins scrie în legătură cu asta: *Cu ocazia nunții surorii sale Suzanne cu prietenul său intim Jean Crotti, care s-au căsătorit la Paris pe data de 14 aprilie 1919, Duchamp a comandat prin poștă un cadou pentru tânăra pereche. Era vorba despre niște instrucțiuni pentru a agăța un tratat de geometrie de fereastra apartamentului lor și de a-l fixa cu sfoară, pentru ca vântul să poată „frunzări cartea“, să aleagă probleme, să întoarcă paginile și să le rupă.* După cum se vede, Duchamp n-a jucat doar șah la Buenos Aires. Tomkins continuă: *Poate că absența bucuriei din acest* Ready-made malheureux, *cum îl numește Duchamp, ar putea fi un cadou șocant pentru niște proaspăt căsătoriți, dar Suzanne și Jean au urmat instrucțiunile lui Duchamp amuzați. În realitate, au și fotografiat cartea aceea deschisă suspendată în aer – imagine care reprezintă unica dovadă a operei, ce n-a reușit să supraviețuiască unei asemenea expuneri la elementele naturii – și mai târziu Suzanne a pictat un tablou cu cartea pe care l-a numit* Le ready-made malheureux de Marcel. *Cum îi explica Duchamp lui Cabanne: „Mă distrează să introduc ideea de fericire și nefericire în* ready-mades, *și apoi erau ploaia, vântul, paginile care zburau, era o idee distractivă.“* Îmi retrag cele spuse, în realitate Duchamp la Buenos Aires n-a făcut altceva decât să joace șah. Yvonne, care era cu el, s-a săturat până la urmă de atâta joc-știință și a plecat în Franța. Tomkins continuă: *În ultimii ani, Duchamp i-a mărturisit unui ziarist care-i lua un interviu că se delectase discreditând „seriozitatea unei cărți plină de principii“ ca aceea și chiar i-a dat de înțeles altui ziarist că, expunând-o intemperiilor vremii, „tratatul asimilase în sfârșit patru lucruri din viață“.*

În noaptea aceea, când Rosa s-a întors de la cinema, Amalfitano se uita la televizor așezat în salon și a profitat să-i spună că atârnase cartea lui Dieste de frânghia de rufe. Rosa s-a uitat la el de parcă n-ar fi înțeles nimic. Vreau să zic, a spus Amalfitano, că n-am atârnat-o pentru că aș fi udat-o mai întâi cu furtunul, nici pentru că ar fi căzut în apă, pur și simplu am atârnat-o așa, ca să văd cum rezistă la intemperii, la atacurile acestei naturi deșertice. Sper că nu înnebunești, a spus Rosa. Nu, nu-ți face griji, a spus Amalfitano, cu o expresie de indiferență, tocmai de-asta.

Îți spun ca să n-o dai jos. Pur și simplu fă-te că nu vezi cartea. Bine, a spus Rosa, și s-a închis în camera ei.

A doua zi, în timp ce studenții scriau, sau în timp ce el vorbea, Amalfitano a început să deseneze figuri geometrice foarte simple, un triunghi, un dreptunghi, și în fiecare vârf a scris nume, să zicem, dictate de hazard sau de indiferență sau de o imensă plictiseală din cauza studenților și a orelor de clasă și a căldurii care invadase orașul în zilele acelea. Așa:

desenul 1

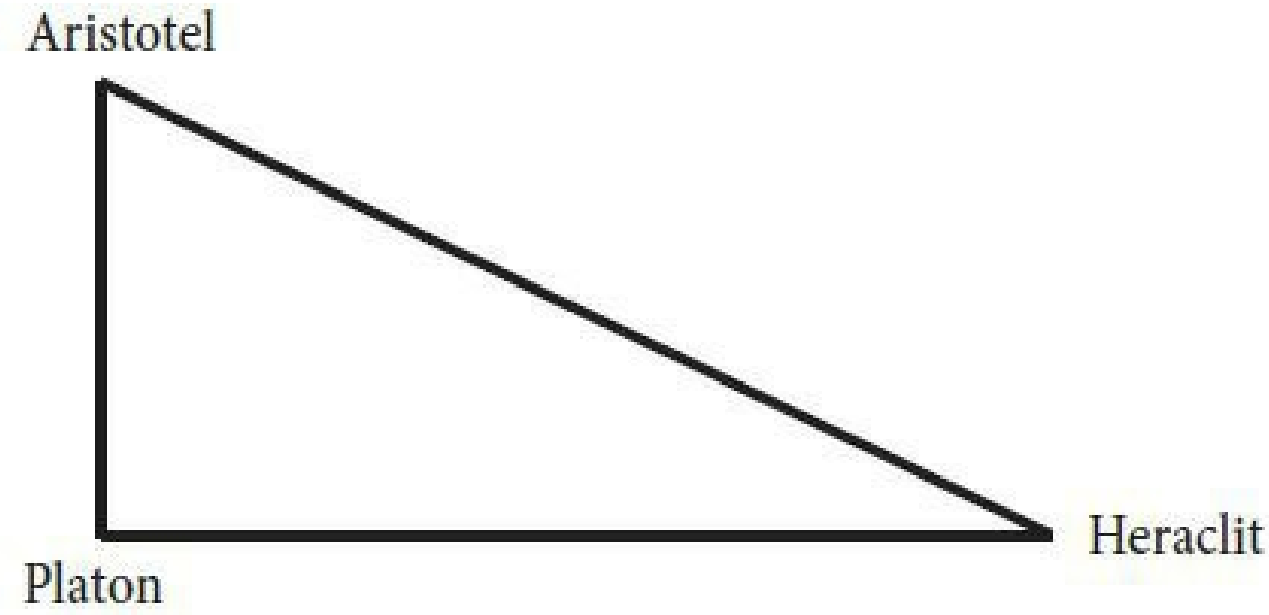

Sau așa:

desenul 2

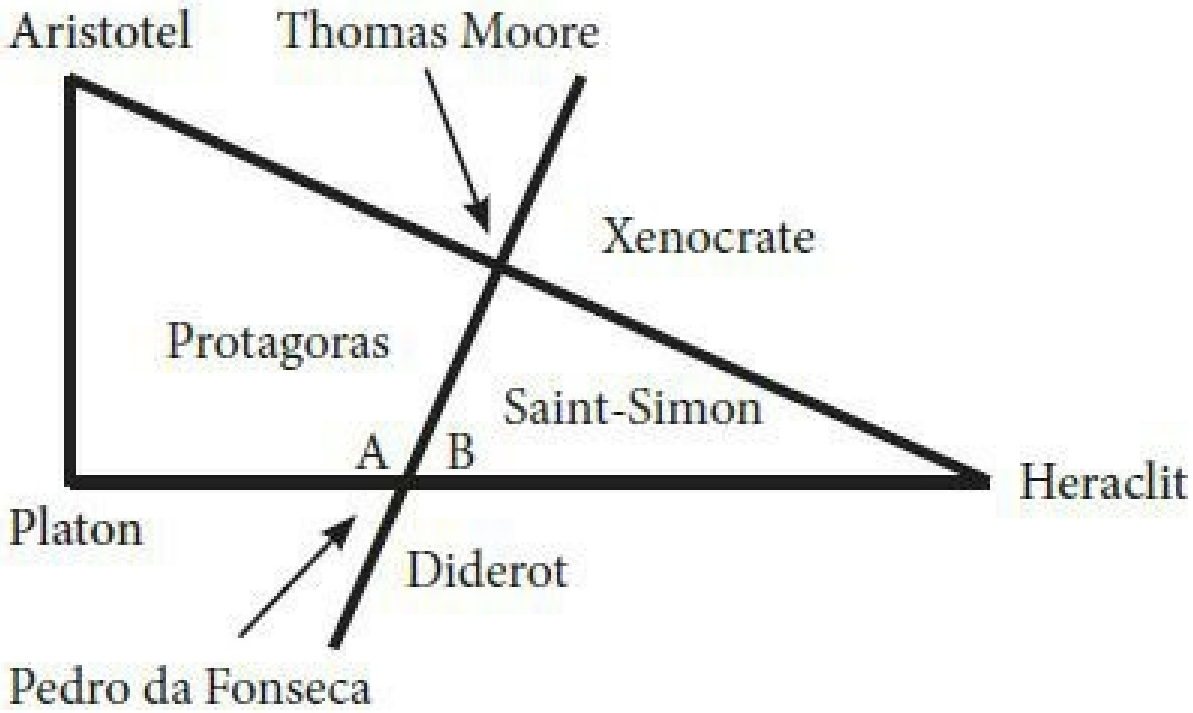

Sau așa:

desenul 3

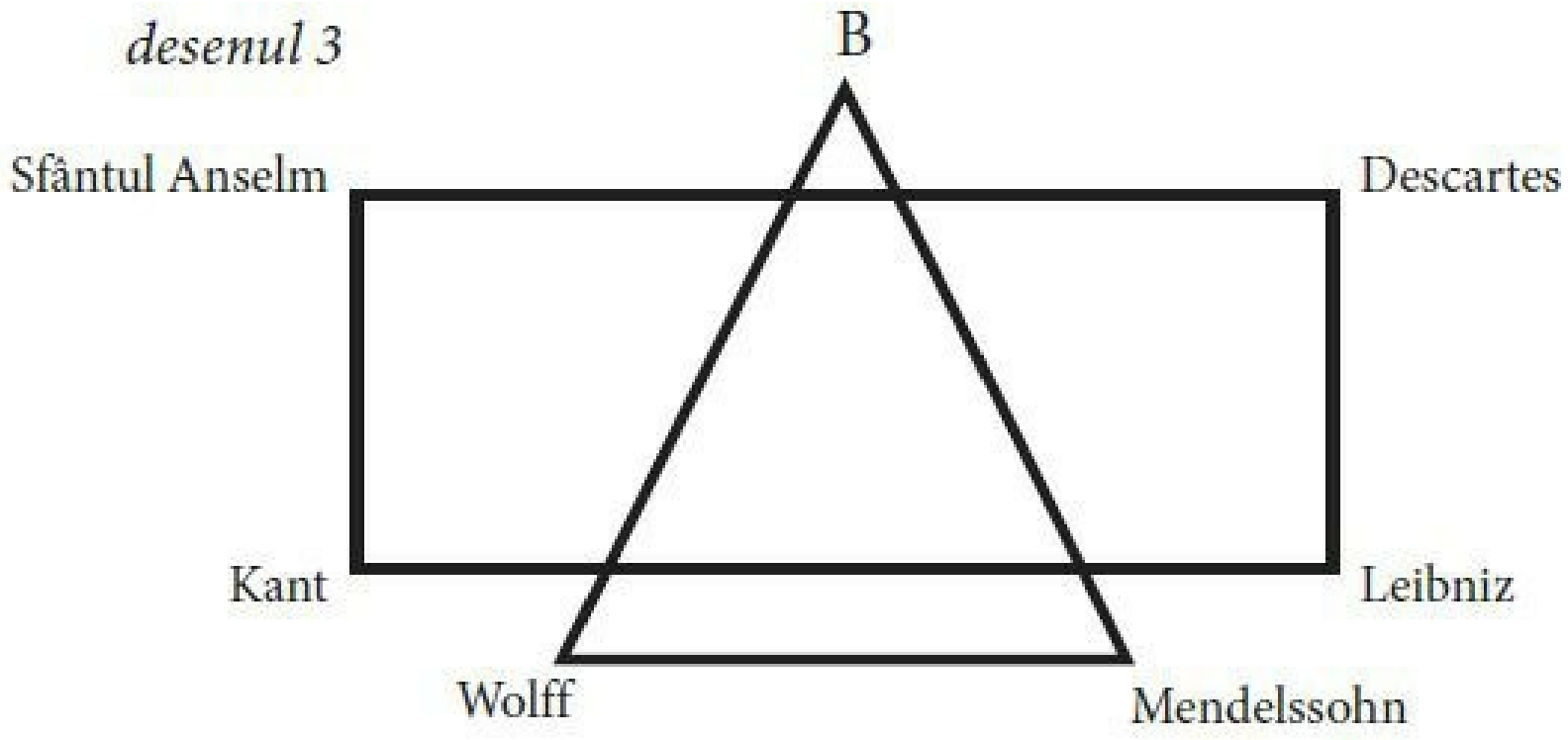

Când s-a întors în biroul lui a descoperit hârtia și înainte de a o arunca la gunoi a examinat-o câteva minute. Desenul 1 nu avea nici o explicație în afară de plictiseala lui. Desenul 2 părea o prelungire a desenului 1, dar numele adăugate i se păreau demențiale. Xenocrate putea figura acolo, nu era lipsit de o anumită logică personală, chiar și Protagoras, dar ce căutau Thomas Moore și Saint-Simon? Ce căutau, cum se explică acolo Diderot și, Dumnezeule mare, iezuitul portughez

Pedro da Fonseca, unul dintre miile de comentatori pe care i-a avut Aristotel, dar care nici să-l fi tăiat în bucățele nu era altceva decât un gânditor minor? Desenul 3, dimpotrivă, avea o anumită logică, o logică de adolescent țicnit, de adolescent vagabond în deșert, cu haine zdrențuite, dar cu haine. Toate numele, se putea spune, aparțineau unor filosofi interesați de tema ontologiei. B-ul ce apărea în vârful superior al triunghiului încrustat în dreptunghi putea fi Dumnezeu sau existența lui Dumnezeu care ia naștere din esența sa. Doar atunci Amalfitano a observat că în desenul 2 se afla de asemenea un A și un B și nu s-a mai îndoit nicicum de faptul că numai căldura, cu care nu era obișnuit, îl făcea s-o ia razna în timp ce-și ținea orele.

În seara aceea, totuși, după cină și după ce a văzut știrile la televizor și după ce a vorbit la telefon cu profesoara Silvia Pérez, indignată de felul în care poliția statului Sonora și poliția locală din Santa Teresa se ocupau de cercetarea crimelor, Amalfitano a găsit pe masa din biroul lui trei desene. Autorul era el, fără nici o îndoială. De fapt, își amintea cum mâzgălea distrat o foaie albă în timp ce se gândea la altceva. Desenul 1 (sau desenul 4) era așa:

desenul 4

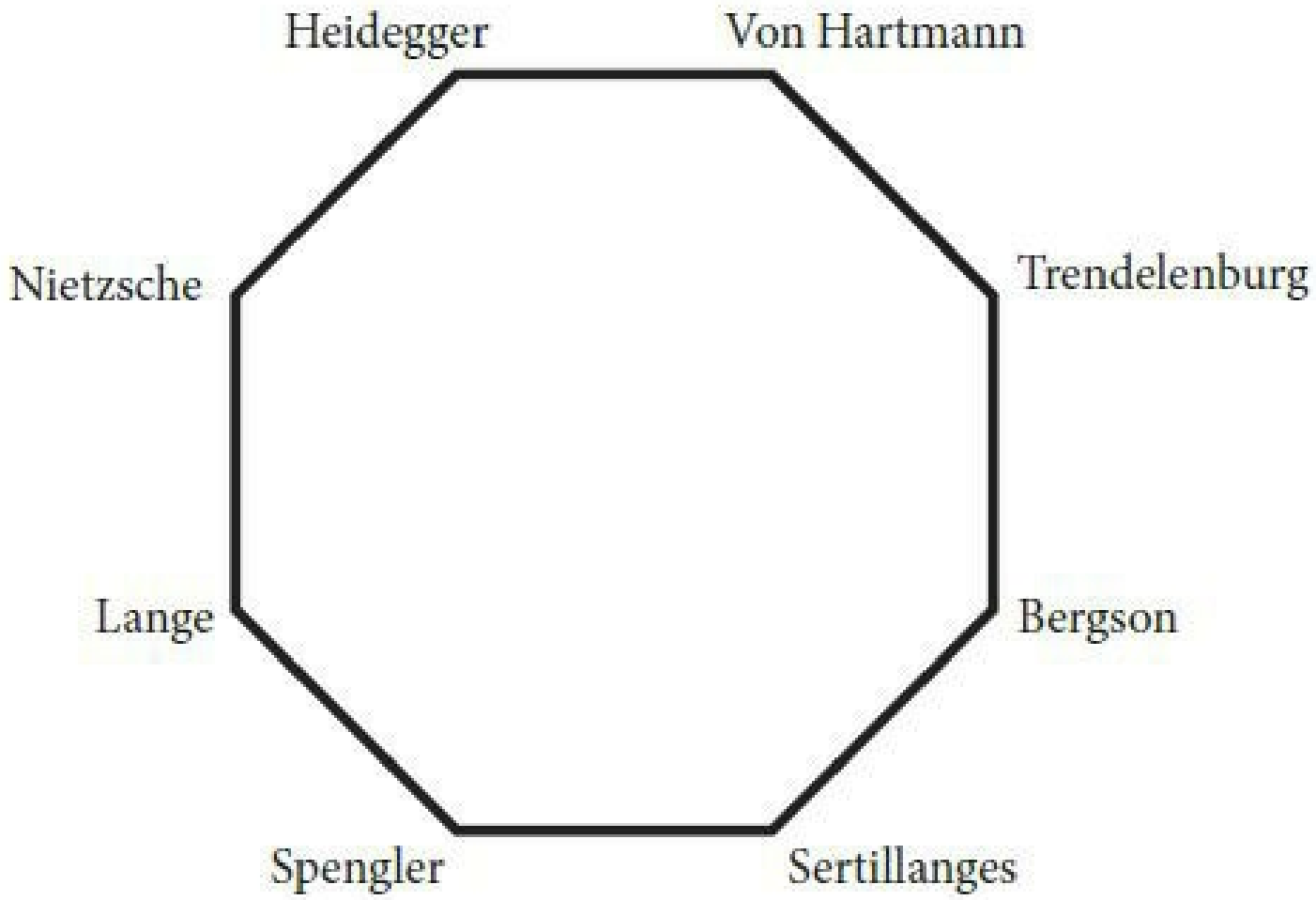

Desenul 5:

desenul 5

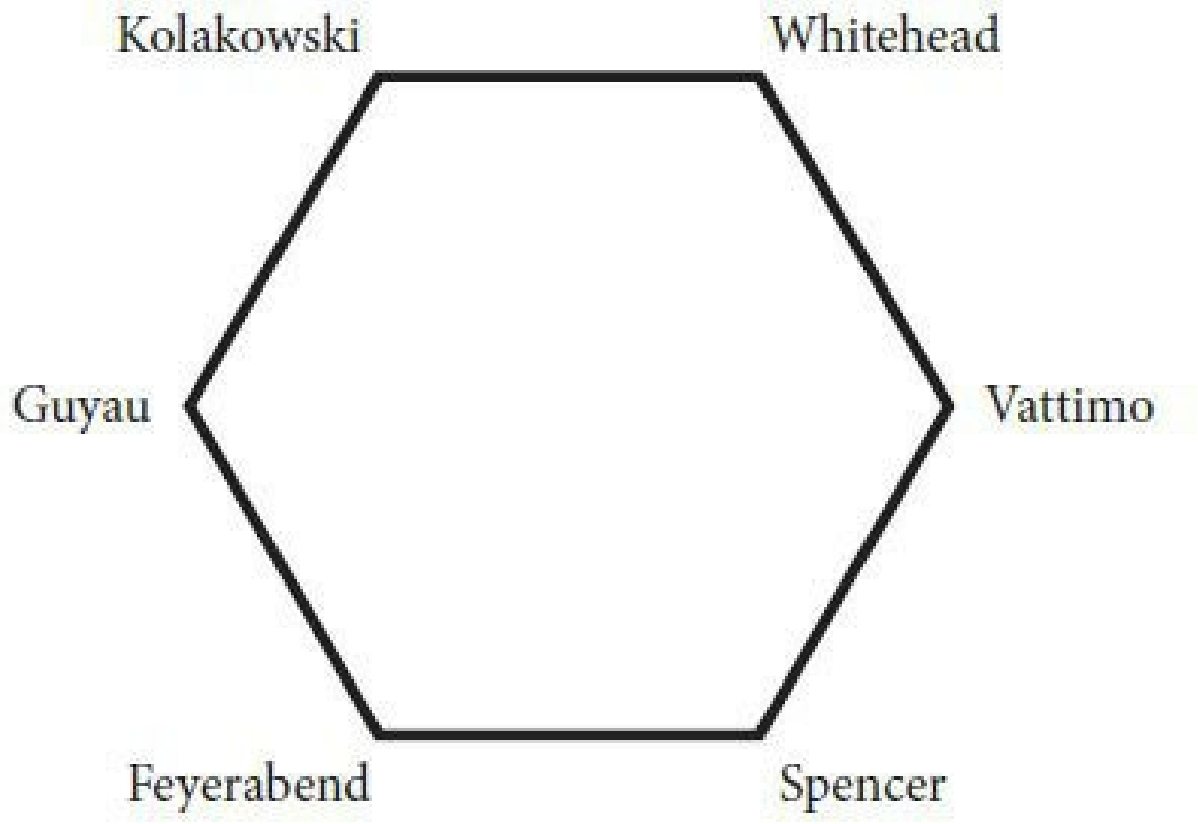

Și desenul 6:

desenul 6

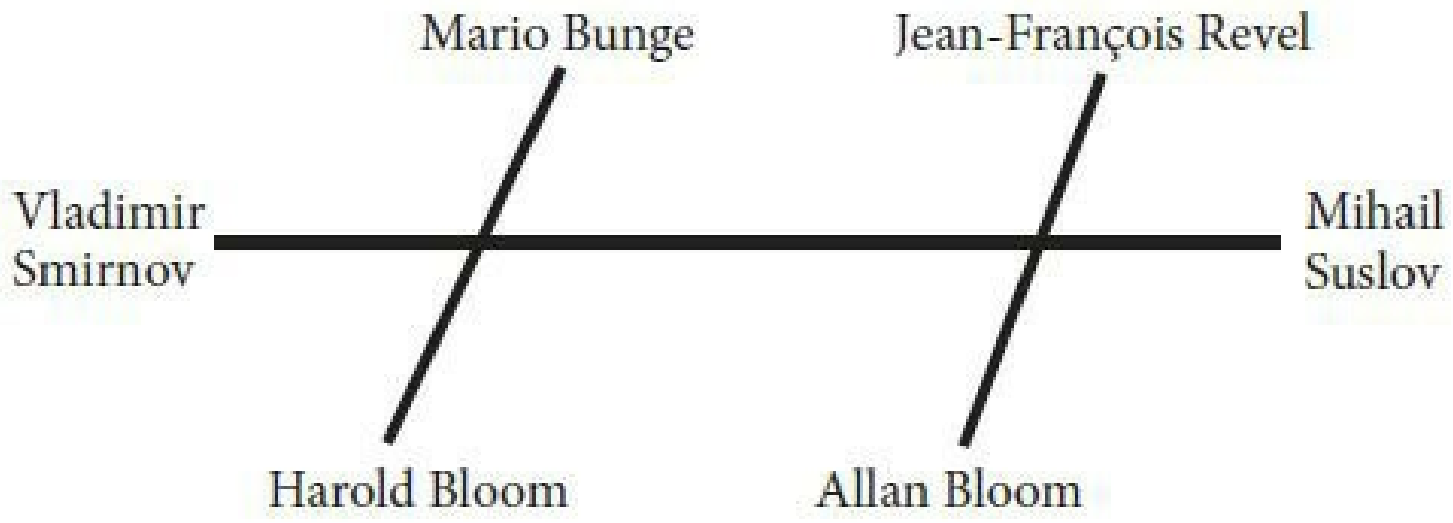

Desenul 4 i se părea ciudat. Trendelenburg, de câți ani nu s-a mai gândit la el. Adolf Trendelenburg. De ce tocmai acum și de ce împreună cu Bergson și Heidegger și Nietzsche și Spengler? Desenul 5 i s-a părut și mai ciudat. Apariția lui Kolakowski și Vattimo. Prezența uitatului Whitehead. Dar mai ales participarea neașteptată a sărmanului Guyau, Jean-Marie Guyau, mort la treizeci și patru de ani, în 1888, căruia unii glumeți îi spuneau Nietzsche al Franței, și ai cărui discipoli din lumea

largă nu depășeau zece persoane, deși în realitate nu erau mai mulți de șase, și asta Amalfitano o știa pentru că la Barcelona îl cunoscuse pe singurul guyotist spaniol, un profesor din Gerona, timid și în felul lui entuziast, a cărui mare ambiție era să descopere un text (de care nu se știa foarte bine dacă era un poem sau un eseu filosofic sau un articol) pe care Guyau îl scrisese în engleză și îl publicase prin anii 1886–1887 într-un ziar din San Francisco, California. Desenul 6, în sfârșit, era cel mai ciudat dintre toate (și cel mai puțin „filosofic“). Faptul că pe orizontală în partea stângă apare Vladimir Smirnov, dispărut în lagărele de concentrare ale lui Stalin în 1938, și pe care nu trebuie să-l confundăm cu Ivan Nikitici Smirnov, împușcat de staliniști în 1936 după primul proces de la Moscova, în timp ce de cealaltă parte a orizontalei apare numele lui Suslov, ideolog al partidului, dispus să înghită toate infamiile și crimele, nu putea fi mai elocvent. Dar că orizontala era traversată de două linii înclinate pe care se citeau numele lui Bunge și Revel, în partea superioară, și Harold Bloom și Allan Bloom în cea inferioară, părea ceva asemănător cu o glumă. O glumă pe care Amalfitano n-o înțelegea, ținând cont mai ales de apariția celor doi Bloom, unde cu siguranță se afla poanta, o poantă pe care totuși nu reușea s-o priceapă oricât se străduia.

În noaptea aceea, în timp ce fata dormea și după ce ascultase la radio ultimul program de știri, cel mai popular din Santa Teresa, „Vocea de la frontieră“, Amalfitano a ieșit în grădină și după ce a fumat o țigară privind străzile pustii s-a îndreptat spre partea din spate a casei, cu pași leneși, de parcă s-ar fi temut să nu calce cu piciorul în vreo groapă sau de parcă i-ar fi fost teamă de întunericul care domnea acolo. Cartea lui Dieste continua să stea agățată lângă rufele pe care Rosa le spălase în ziua aceea, niște rufe care păreau din ciment sau din vreun material ce atârna greu căci nu se mișcau deloc în timp ce vântul, care bătea în rafale, legăna cartea dintr-o parte în alta, de parcă o făcea în silă sau de parcă se străduia s-o desprindă din cleștișoarele ce o țineau agățată de sfoară. Amalfitano simțea vântul pe față. Era transpirat și rafalele neregulate de aer îi uscau picăturile de transpirație și îi înăbușeau sufletul. De parcă m-aș afla în biroul lui Trendelenburg, se gândea, de parcă aș păși pe urmele lui Whitehead pe malul unui canal, de parcă m-aș apropia de patul în care zace bolnav Guyau și i-aș cere sfatul. Ce mi-ar fi răspuns? Fii fericit. Trăiește clipa. Fii bun. Sau dimpotrivă: Cine ești dumneata? Ce cauți aici? Pleacă.

Ajutor.

În ziua următoare, căutând în biblioteca de la universitate, a găsit mai multe date despre Dieste. Se născuse în Rianxo, La Coruña, în 1899. A început să scrie în galiciană, deși mai apoi a trecut la castiliană sau scria simultan în ambele. Om de teatru. Poziție antifascistă în timpul Războiului Civil. După înfrângere pleacă în exil, mai precis la Buenos Aires, unde publică în 1945 *Călătorie, durere și distrugere:tragedie humoristică și comedie,* carte compusă din trei părți publicate

deja. Poet. Eseist. Mai publică, în 1958, când Amalfitano avea șapte ani, cartea pe care am amintit-o, *Noul tratat al paralelismului.* Ca autor de povestiri scurte, cea mai importantă din scrierile lui este *Istoria și invențiile lui Felix Muriel* (1943). Se întoarce în Spania, se întoarce în Galicia. Moare la Santiago de Compostela în 1981.

Despre ce experiență este vorba? a spus Rosa. Ce experiență? a întrebat Amalfitano. Cartea agățată, a spus Rosa. Nu e nici o experiență, în sensul literal al cuvântului, a spus Amalfitano. De ce stă acolo? a spus Rosa. Așa mi-a venit dintr-odată, a spus Amalfitano, ideea este a lui Duchamp, să lași o carte de geometrie agățată afară sub cerul liber ca să vezi dacă învață patru lucruri din viața reală. Ai s-o distrugi, a spus Rosa. Eu nu, a spus Amalfitano, natura. Auzi, tu în fiecare zi ești mai nebun, a spus Rosa. Amalfitano a zâmbit. Niciodată nu te-am văzut să faci așa ceva cu o carte, a spus Rosa. Nu e cartea mea, a spus Amalfitano. Ce importanță are, a spus Rosa, acum este a ta. Ce ciudat, a spus Amalfitano, așa ar trebui să fie, dar adevărul e că nu o simt ca pe o carte care-mi aparține, și apoi am impresia, sunt aproape sigur, că nu-i fac nici un rău. Păi imaginează-ți că este a mea și ia-o de acolo, a spus Rosa, vecinii or să creadă că ești nebun. Vecinii, ăștia care pun cioburi de sticlă pe gard? Ăștia nici măcar nu știu că existăm, a spus Amalfitano, și sunt mult mai nebuni decât mine. Nu, ăștia nu, a spus Rosa, ceilalți, cei care pot să vadă foarte bine ce se petrece în curtea noastră. Te-a deranjat vreunul? a spus Amalfitano. Nu, a zis Rosa. Atunci care-i problema, a spus Amalfitano, nu-ți face griji pentru prostii, în orașul ăsta se întâmplă lucruri mult mai teribile decât să agăți o carte de o sfoară. N-are nici o legătură una cu alta, a zis Rosa, nu suntem barbari. Lasă cartea în pace, fă-te că nu există, uit-o, a spus Amalfitano, pe tine nu te-a interesat niciodată geometria.

Dimineața, înainte de a pleca la universitate, Amalfitano ieșea pe ușa din spate ca să-și bea ultimele înghițituri de cafea uitându-se la carte. N-avea nici o îndoială: hârtia pe care fusese tipărită era bună și legătura rezista neclintită atacurilor naturii. Vechii prieteni ai lui Rafael Dieste aleseseră materiale bune pentru a-i oferi un astfel de omagiu și o asemenea despărțire un pic anticipată, un rămas-bun al unor bătrâni bărbați culți (sau cu o patină de cultură), de alt bătrân bărbat cult. Amalfitano s-a gândit că natura din nord-vestul Mexicului, și mai exact în locul acela cu grădina lui distrusă, era mai curând zgârcită. Într-o dimineață, în timp ce aștepta autobuzul care-l ducea la universitate, și-a propus în mod ferm să planteze gazon sau iarbă și să cumpere un pomișor mai măricel din vreun magazin specializat, și să planteze flori pe margini. În altă dimineață s-a gândit că orice treabă pe care s-ar apuca să o facă pentru a înfrumusețea grădina s-ar dovedi până la urmă inutilă, pentru că nu avea de gând să rămână mult timp în Santa Teresa. Trebuie să mă întorc imediat, își spunea, dar unde? Și apoi își spunea: ce m-a făcut să vin aici? Pentru ce mi-am adus fata în orașul ăsta blestemat? Pentru că era unul din puținele unghere din lume pe

care nu-l cunoșteam? Pentru că ceea ce doresc, în fond, e să mor? Și apoi se uita la cartea lui Dieste, *Testamentul geometric*, care atârna imperturbabilă pe sfoară, prinsă cu două cleștișoare și îi venea s-o dea jos și s-o curețe de praful gălbui care se lipise de ea pe ici, pe colo, dar nu îndrăznea.

Amalfitano își amintea uneori, după ce ieșea de la universitatea din Santa Teresa sau așezat pe veranda casei în timp ce citea lucrările studenților, de tatăl lui căruia îi plăcea boxul. Tatăl lui Amalfitano avea părerea că toți chilienii erau niște căcăcioși. Amalfitano, care avea zece ani, îi spunea: tată, mai degrabă italienii sunt căcăcioși, uită-te ce-au făcut în al Doilea Război Mondial. Tatăl lui Amalfitano se uita foarte serios la fiul său când acesta spunea asemenea vorbe. Taică-su, bunicul lui Amalfitano, se născuse la Napoli. Și chiar el s-a simțit întotdeauna mai mult italian decât chilian. Oricum îi plăcea să vorbească despre box sau, mai bine zis, îi plăcea să vorbească de meciurile despre care citise doar cronicile de rigoare care apăreau în revistele de specialitate sau în paginile de sport. În felul ăsta putea să vorbească de frații Loayza, Mario și Rubén, nepoții lui Tani, și de Godfrey Stevens, un idiot pompos și cu o lovitură slabă, și de Humberto Loayza, de asemenea nepotul lui Tani, cu o bună lovitură dar care nu prea nimerea, de Arturo Godoy, șmecher și pătimaș, de Luis Vicentini, italian din Chillán și bărbat robust dar pe care trista soartă de a se fi născut în Chile l-a dus la pierzanie, și de Estanislao Loayza, Tani, căruia i-au furat titlul mondial în Statele Unite într-un fel prostesc, când arbitrul, în prima rundă, l-a călcat pe picior și Tani și-a rupt glezna. Poți să-ți imaginezi așa ceva? spunea tatăl lui Amalfitano. Nu pot să-mi imaginez, spunea Amalfitano. Hai să vedem, tu mișcă-te în jurul meu și eu am să te calc pe picior, spunea tatăl lui Amalfitano. Mai bine nu, spunea Amalfitano. Ai încredere, omule, că n-o să ți se întâmple nimic, spunea tatăl lui Amalfitano. Altădată, zicea Amalfitano. Trebuie s-o faci acum, spunea taică-su. Atunci Amalfitano a început să se învârtă și să se miște cu o agilitate surprinzătoare în jurul tatălui său, dând din când în când directe cu stânga și croșeuri de dreapta, și brusc taică-su s-a apropiat puțin și l-a călcat pe picior și aici s-a terminat totul, Amalfitano a rămas nemișcat sau căuta un clinci sau încerca să scape, dar nicidecum nu și-a fracturat glezna. Eu cred că arbitrul a făcut-o intenționat, spunea tatăl lui Amalfitano. Nu e posibil să distrugi glezna cuiva cu o călcătură. Apoi veneau jignirile: boxerii chilieni sunt toți niște lași, locuitorii acestei țări de căcat sunt toți niște lași, toți fără excepție, dispuși să se lase înșelați, dispuși să se lase cumpărați, dispuși să rămână în curul gol când cineva vrea să le fure doar ceasul. La care Amalfitano, care la zece ani nu citea revistele sportive, ci de istorie, mai ales istorii de război, răspundea că locul ăsta era rezervat mai degrabă italienilor, și că cel de-al Doilea Război Mondial se referă la asta. Atunci taică-su rămânea tăcut, privindu-și fiul cu adevărată admirație și mândrie, de parcă se întreba de unde dracului ieșise copilul ăsta, și apoi continua să stea tăcut un timp,

după care îi zicea încet, de parcă i-ar fi mărturisit un secret, că italienii ca indivizi sunt curajoși. Dar recunoștea că în grup sunt niște măscărici. Și trăgea concluzia că tocmai asta te făcea să mai speri încă.

De unde se poate deduce, se gândea Amalfitano, în timp ce ieșea pe ușa din față și se oprea cu un pahar de whisky pe verandă și apoi se uita pe stradă unde se vedeau câteva mașini parcate, mașini abandonate pentru câteva ore și care miroseau, sau așa i se părea lui, a fier vechi și a sânge, înainte de a se întoarce și a se îndrepta fără să treacă prin casă, spre partea din spate a grădinii unde *Testamentul geometric* îl aștepta în nemișcare și întuneric, că el, în adâncul sufletului lui, în adâncul cel mai ascuns al sufletului lui, încă mai era o persoană cu speranțe, dat fiind că sângele lui era italian, și în afară de asta era un individualist și de asemenea o persoană educată. Și poate că nici măcar nu era un laș. Cu toate că nu-i plăcea boxul. Dar atunci cartea lui Dieste zbura în aer și briza zvânta cu o batistă neagră sudoarea care-i brobonea fruntea și Amalfitano închidea ochii și încerca să-și amintească o imagine oarecare a tatălui său, dar în zadar. Când s-a întors în casă, nu pe ușa din spate, ci pe cea din față, și-a întins gâtul peste gard și s-a uitat pe stradă în amândouă direcțiile. În unele nopți avea impresia că îl spionează cineva.

Dimineața, când Amalfitano intra în bucătărie și își lăsa ceașca de cafea în chiuvetă după vizita obligatorie la cartea lui Dieste, prima care pleca era Rosa. În mod normal nu-i spunea la revedere, deși uneori, dacă Amalfitano intra înainte sau lăsa pentru mai târziu ieșirea în grădina din spate, apuca să-i spună la revedere, s-o sfătuiască să aibă grijă de ea sau s-o sărute. Într-o dimineață a apucat să-i spună doar la revedere și apoi s-a așezat la masă privind pe fereastră sfoara de întins rufe. *Testamentul geometric* se mișca în mod imperceptibil. Dintr-odată nu s-a mai mișcat. Păsările care cântau în grădinile vecine au tăcut. Pentru o clipă totul a rămas într-o completă tăcere. Lui Amalfitano i s-a părut că aude zgomotul porții de la stradă și pașii fetei care se depărtau. Apoi a auzit motorul unei mașini care pornea. În seara aceea, în timp ce Rosa vedea un film pe care-l închiriase, Amalfitano a sunat-o pe profesoara Pérez și i-a mărturisit că stă tot mai prost cu nervii. Profesoara Pérez l-a liniștit, i-a spus că nu trebuie să se îngrijoreze prea mult, câteva măsuri de prevedere sunt de ajuns, nu era cazul să devină paranoic, i-a amintit că victimele de obicei erau sechestrate în alte zone ale orașului. Amalfitano o auzea vorbind și brusc a început să râdă. I-a spus că este cu nervii la pământ. Profesoara Pérez n-a priceput gluma. În locul ăsta, s-a gândit Amalfitano furios, nimeni nu pricepe nimic. Apoi profesoara Pérez a încercat să-l convingă să iasă împreună în acel sfârșit de săptămână, cu Rosa și cu băiatul profesoarei Pérez. Unde, a spus Amalfitano aproape în șoaptă. Am putea merge să mâncăm la un popas turistic la vreo douăzeci de kilometri de oraș, un loc foarte plăcut, cu o piscină pentru tineri și o terasă enormă acoperită de unde se văd costișele unui munte de cuarț, un munte de

culoare argintie cu striații negre. În vârful muntelui era o chilie de pustnic din chirpici negru. Înăuntru era întuneric, în afară de lumina care intra pe un fel de oberliht, și pereții erau acoperiți cu fraze de mulțumire scrise de călători și indieni din secolul al XIX-lea, cei care îndrăzneau să traverseze muntele ce despărțea Chihuahua de Sonora.

Primele zile ale lui Amalfitano în Santa Teresa și la Universitatea din Santa Teresa au fost îngrozitoare, cu toate că Amalfitano și-a dat seama de asta doar în parte. Se simțea rău și o punea pe seama *jetlag*-ului și nu i-a dat atenție. Un coleg de la facultate, un băiat din Hermosillo care își terminase studiile nu de mult, l-a întrebat ce l-a făcut să prefere Universitatea din Santa Teresa în locul celei din Barcelona. Sper că nu din cauza climei, a spus tânărul profesor. Clima de aici mi se pare minunată, i-a răspuns Amalfitano. Nu, și eu gândesc la fel, maestre, a spus tânărul, spuneam asta pentru că cei care vin aici pentru climă o fac fiindcă sunt bolnavi și eu sper în mod sincer că dumneavoastră nu sunteți. Nu, a zis Amalfitano, nu pentru climă, în Barcelona mi se terminase contractul și profesoara Pérez m-a convins să vin să lucrez aici. O cunoscuse pe profesoara Silvia Pérez la Buenos Aires și apoi s-au văzut la Barcelona în două ocazii. Ea a fost cea care s-a ocupat să-i închirieze casa și să cumpere câteva mobile pe care pe urmă Amalfitano le-a plătit chiar înainte de a lua primul salariu ca să nu se producă nici o neînțelegere. Casa se afla în cartierul Lindavista, un cartier de clasă mijlocie, cu case cu parter sau un etaj înconjurate de grădini. Trotuarul era crăpat de rădăcinile a doi copaci enormi și plăcuți, deși în spatele unor garduri puteai vedea case care stăteau să cadă, de parcă vecinii plecaseră în grabă, fără să aibă timp nici măcar să-și vândă proprietatea, de unde se deducea că nu era greu, contrar spuselor profesoarei Pérez, să închiriezi o casă în cartier. Decanul Facultății de filosofie și litere, căruia i-a fost prezentat a doua zi după sosirea lui la Santa Teresa de către profesoara Pérez, nu i-a prea plăcut. Se numea Augusto Guerra și avea o piele albicioasă și lucioasă ca a unui om gras, dar în realitate era slab și vânos. Nu părea foarte sigur pe el, deși încerca să-și disimuleze nesiguranța cu o jovialitate cultă combinată cu un aer marțial. Nici nu credea prea mult în filosofie și ca atare în predarea filosofiei, o disciplină rămasă evident în urmă în comparație cu minunile actuale și viitoare pe care ni le oferă știința, i-a spus, la care Amalfitano l-a întrebat în mod politicos dacă gândește la fel despre literatură. Nu, n-o să credeți, literatura într-adevăr are viitor, literatura și istoria, spusese Augusto Guerra, fiți atent numai la biografii, înainte aproape că nu exista nici cerere, nici ofertă de biografii și acum toată lumea nu face decât să citească biografii. Atenție: am zis biografii, nu autobiografii. Oamenii sunt dornici să cunoască alte vieți, viețile contemporanilor faimoși, ale celor care au reușit să aibă succes și faimă sau ale celor care au fost pe punctul de a reuși și de asemenea sunt dornici să știe ce făcuseră vechii *chincuales*, cu speranța că poate ar învăța ceva, cu

toate că nu ar fi dispuși să sufere aceeași soartă. Amalfitano a întrebat politicos ce înseamnă cuvântul *chincuales*, pe care până atunci nu-l auzise niciodată. Adevărat? a spus Augusto Guerra. Pe cuvânt, a spus Amalfitano. Atunci decanul a chemat-o pe profesoara Pérez și i-a spus: Silvita, dumneavoastră știți ce înseamnă cuvântul *chincuales*? Profesoara Pérez l-a luat de braț pe Amalfitano, de parcă ar fi fost logodnici, și a mărturisit în mod sincer că nu avea nici cea mai vagă idee, deși cuvântul în sine nu-i era cu totul necunoscut. Ce mai adunătură de nerozi, se gândi Amalfitano. Cuvântul *chincuales*, a spus Augusto Guerra, are, ca mai toate cuvintele din limba *noastră*, multe sensuri. În principiu înseamnă punctișoare roșii, știți? acelea pe care le lasă pe piele ciupiturile de purici sau de ploșnițe. Aceste ciupituri te fac să te scarpini și sărmanii oameni care le au se scarpină tot timpul, cum este și logic. De aici vine al doilea sens, cel care desemnează persoanele agitate, care se răsucesc și se scarpină și se mișcă tot timpul și îi scot din sărite pe cei care fără să vrea îi văd. Să zicem, ca râia europeană, ca râioșii atât de numeroși în Europa și care iau boala asta de la closetele publice sau de la acele scârboase latrine franțuzești, italiene și spaniole. Și de la sensul acesta derivă ultimul sens, cel de copil neastâmpărat, ca să zicem așa, care se referă la călători, la aventurieri ai intelectului, la cei care au o minte neliniștită. Ah, a spus Amalfitano. Minunat, a spus profesoara Pérez. La acea întâlnire improvizată din biroul decanului, pe care Amalfitano a considerat-o ca de bun venit, au mai fost prezenți și trei profesori de la facultate și secretara lui Guerra, care a deschis o sticlă de șampanie californiană și a împărțit pahare de plastic și biscuiți sărați. Apoi a apărut și băiatul lui Guerra, un tip de vreo douăzeci și cinci de ani, cu ochelari negri și îmbrăcat sport, cu pielea foarte bronzată, care a stat tot timpul într-un colț vorbind cu secretara tatălui său și privindu-l din când în când pe Amalfitano cu o expresie amuzată.

În noaptea de dinaintea excursiei, Amalfitano a auzit pentru prima oară vocea. Poate că o auzise și înainte, pe stradă sau în somn, și a crezut că face parte dintr-o conversație străină lui sau că era un coșmar. Dar în noaptea aceea a auzit-o și n-a avut nici o îndoială că i se adresa lui. La început credea că a înnebunit. Vocea a spus: bună, Oscar Amalfitano, te rog nu te speria, nu se întâmplă nimic rău. Amalfitano s-a speriat, s-a sculat și s-a dus în fugă până în camera fetei. Rosa dormea liniștită. Amalfitano a aprins lumina și a verificat dacă ferestrele sunt închise. Rosa s-a trezit și l-a întrebat ce i s-a întâmplat. Nu ce s-a întâmplat, ci ce i s-a întâmplat. Probabil am o față groaznică, s-a gândit Amalfitano. S-a așezat pe un scaun și i-a spus că este cam agitat, că a crezut că aude zgomote, că îi pare rău că a adus-o în orașul acela infect. Nu-ți mai face griji, nu-i nimic, a spus Rosa. Amalfitano a sărutat-o pe obraz, i-a mângâiat părul și a ieșit închizând ușa, dar fără să stingă lumina. După o vreme, în timp ce privea de la geamul din salon grădina și strada și crengile nemișcate ale copacilor, a auzit că Rosa stinge lumina. A ieșit fără să facă zgomot, prin partea din

spate. I-ar fi plăcut să aibă o lanternă, dar a ieșit oricum. Nu era nimeni. Pe sfoara de întins rufe erau *Testamentul geometric*, niște ciorapi de-ai lui și niște pantaloni de-ai fetei. A dat o raită prin grădină, pe verandă nu era nimeni, s-a apropiat de gard și s-a uitat pe stradă, fără să iasă, și a văzut doar un câine care se îndrepta liniștit spre bulevardul Madero, spre stația de autobuz. Un câine se îndreaptă spre stația de autobuz, și-a spus Amalfitano. De unde stătea i s-a părut că nu era un câine de rasă, ci un câine oarecare. Un *quiltro*, un maidanez, s-a gândit Amalfitano. A râs în sinea lui. Cuvintele astea chiliene. Aceste scurtcircuite ale minții. Acea pistă de hochei pe gheață de mărimea provinciei Atacama unde jucătorii din echipele adverse nu se vedeau niciodată și din când în când se vedeau cei din aceeași echipă. A intrat din nou în casă. A încuiat cu cheia, a verificat geamurile, a scos dintr-un sertar de la bucătărie un cuțit cu lamă scurtă și tare pe care l-a pus lângă o istorie a filosofiei germane și franceze între 1900 și 1930, și s-a așezat la masă. Vocea a spus: să nu crezi că mie îmi este ușor. Dacă tu crezi că pentru mine e ușor, te înșeli sută la sută. Mai curând îmi este greu. Nouăzeci la sută. Amalfitano a închis ochii și s-a gândit că începe să înnebunească. N-avea nici un calmant în casă. S-a ridicat. S-a dus la bucătărie și și-a dat cu apă pe față cu amândouă mâinile. S-a șters cu o cârpă de bucătărie și cu mâneca. A încercat să-și aducă aminte cum se numește în psihiatrie fenomenul auditiv pe care îl experimenta. S-a întors în birou și după ce a închis ușa s-a așezat din nou, cu capul plecat și mâinile pe masă. Vocea a spus: te rog să mă ierți. Te rog să te liniștești. Te rog să nu iei asta ca pe un amestec în libertatea ta. În libertatea mea? și-a zis Amalfitano surprins în timp ce ajungea dintr-un salt la fereastră și o deschidea și privea o parte din grădina lui și zidul sau gardul cu cioburi de sticlă al casei vecine, și reflexele pe care lumina felinarelor le smulgea din bucățile de sticle sparte, reflexe foarte palide de culoare verde și maro și portocalie, de parcă la orele acelea ale nopții zidul înceta să fie un zid de apărare și se transforma sau se prefăcea că se transformă într-un zid decorativ, element minuscul al unei coregrafii pe care nici aparentul coregraf, seniorul feudal din casa vecină, nu era în stare să-l distingă nici măcar în aspectele sale cele mai elementare, acelea care se refereau la stabilitatea, culoarea, sau poziția ofensivă ori defensivă a construcției sale. Sau ca și cum pe zid ar fi crescut o plantă agățătoare, s-a gândit Amalfitano înainte de a închide fereastra.

În noaptea aceea vocea nu s-a mai manifestat și Amalfitano a dormit foarte prost, un somn tulburat de tresăriri și zvârcoleli, ca și cum cineva îi zgâria brațele și picioarele, cu corpul scăldat în sudoare, deși la cinci dimineața zbuciumul a dispărut și în vis i-au apărut Lola, care îl saluta dintr-un parc cu un grilaj înalt (el era de cealaltă parte), și două fețe de prieteni pe care nu-i mai văzuse de ani de zile (și pe care probabil nu-i va mai vedea niciodată) și o încăpere plină cu cărți de filosofie prăfuite, dar din acest motiv nu mai puțin splendide. Chiar la aceeași oră poliția din

Santa Teresa a găsit cadavrul altei adolescente, pe jumătate îngropată într-un loc viran dintr-o periferie a orașului, și un vânt puternic, care venea din vest, s-a izbit de poalele munților din est, ridicând praf și pagini de ziar și cartoane aruncate în stradă la trecerea lui prin Santa Teresa și agitând rufele pe care Rosa le atârnase în grădina din spate, ca și cum vântul, acel vânt tânăr și energic și cu viață atât de scurtă, ar fi probat cămășile și pantalonii lui Amalfitano și s-ar fi băgat în chiloții fetei lui și ar fi citit câteva pagini din *Testamentul geometric* să vadă dacă găsește ceva ce i-ar putea fi de folos, ceva care să-i explice peisajul atât de ciudat al străzilor și al caselor printre care galopa sau ca el însuși, vântul, să și-l poată explica.

La opt dimineața, Amalfitano s-a târât până la bucătărie. Fiica lui l-a întrebat dacă a dormit bine. Întrebare retorică la care Amalfitano a răspuns ridicând din umeri. Când Rosa a plecat să cumpere de mâncare pentru ziua pe care voiau s-o petreacă la câmp, și-a făcut o ceașcă de ceai cu lapte și s-a dus să-l bea în salon. Pe urmă a dat perdelele la o parte și s-a întrebat dacă este în stare să meargă în excursia propusă de profesoara Pérez. A decis că da, că poate ce i se întâmplase în noaptea trecută era reacția corpului său la un virus autohton sau începutul unei gripe. Înainte de a intra la duș, și-a luat temperatura. Nu avea febră. A stat sub jetul de apă zece minute, gândindu-se la comportarea lui din noaptea trecută, care îl rușina, ba chiar reușea să-l facă să roșească. Din timp în timp își dădea capul pe spate ca apa de la duș să-i cadă drept pe față. Gustul apei era diferit de gustul pe care-l avea la Barcelona. I se părea, aici în Santa Teresa, mult mai densă, ca și cum n-ar fi trecut prin nici o instalație de epurare, o apă încărcată de minerale cu gust de pământ. În primele zile își făcuse obiceiul, la fel ca Rosa, să se spele pe dinți de două ori mai des decât o făcea la Barcelona, pentru că avea impresia că dinții se înnegreau ca și cum s-ar fi acoperit cu o peliculă fină de materie venită din râurile subterane din Sonora. Cu trecerea timpului, însă, începuse să se spele din nou de trei sau patru ori pe zi. Rosa, mult mai grijulie cu aspectul ei, a continuat să se spele de șase sau șapte ori. În clasă văzuse câțiva elevi cu dinții de culoare pământie. Profesoara Pérez avea dinții albi. Odată a întrebat-o dacă e adevărat că apa din zona aia a Sonorei înnegrește dantura. Profesoara Pérez nu știa. E prima dată că aud asta, i-a spus, și i-a promis că o să se intereseze. Nu e important, a spus Amalfitano alarmat, nu e important, nu te mai gândi la ce te-am întrebat. Pe chipul profesoarei Pérez observase o urmă de neliniște, ca și cum întrebarea ar fi ascuns altă întrebare, și aceasta din urmă jignea sau rănea foarte tare. Fii atent ce vorbe spui, a fredonat Amalfitano sub duș, simțindu-se complet refăcut, ceea ce era fără îndoială o dovadă a caracterului său deseori iresponsabil.

Rosa s-a întors cu două ziare pe care le-a lăsat pe masă și apoi s-a apucat să facă sandviciuri cu șuncă sau ton, cu salată verde și roșii tăiate în rondele și maioneză sau sos roz. Le-a învelit în hârtie de bucătărie și în folie de aluminiu, și le-a pus pe

toate într-o pungă de plastic pe care a băgat-o într-o mic rucsac de culoare maro pe care scria, în semicerc, Universitatea din Phoenix, unde a mai pus două sticle de apă și o duzină de pahare de plastic. La nouă și jumătate s-a auzit claxonul profesoarei Pérez. Băiatul profesoarei Pérez avea șaisprezece ani și era scund, cu fața pătrată și umeri lați, ca și cum ar fi practicat vreun sport. Fața și o parte a gâtului erau pline de coșuri. Profesoara Pérez era îmbrăcată cu blugi, iar bluza și baticul erau albe. Niște ochelari de soare poate prea mari îi ascundeau ochii. De departe, și-a spus Amalfitano, pare o actriță de film mexicană din anii șaptezeci. Când a urcat în mașină, iluzia s-a risipit. Profesoara Pérez era la volan și el s-a așezat lângă ea. Au pornit spre răsărit. Primii kilometri șoseaua trecea printr-o mică vale străjuită de stânci ce păreau desprinse din cer. Bucăți de granit fără origine și fără continuitate. Se vedeau câteva plantații, parcele unde țărani invizibili cultivau fructe pe care nici profesoara Pérez, nici Amalfitano n-au reușit să le zărească. Apoi au intrat în deșert și în munți. Aici erau părinții stâncilor orfane pe care tocmai le lăsaseră în urmă. Formațiuni granitice, vulcanice, ale căror creste se profilau pe cer cu forme și atitudini de păsări, dar păsări îndurerate, s-a gândit Amalfitano, în timp ce profesoara Pérez le vorbea tinerilor despre locul unde se duceau, zugrăvindu-l în culori care oscilau de la amuzament (o piscină săpată chiar în stâncă) la mister, ca vocile care se auzeau din mirador și care, evident, erau produse de vânt. Când Amalfitano și-a întors capul ca să vadă expresia fiicei sale și a fiului profesoarei Pérez, a zărit patru mașini care mergeau în spatele lor așteptând ocazia să-i depășească. În interiorul acelor mașini și-a imaginat niște familii fericite, o mamă, o valiză de picnic plină cu mâncare, doi copii și un tată care conducea cu fereastra deschisă. I-a zâmbit fetei lui și și-a întors privirea spre șosea. După o jumătate de oră au urcat o pantă de unde a putut admira vasta întindere a deșertului în spatele lui. A văzut și mai multe mașini. Și-a imaginat că popasul sau bufetul sau restaurantul sau hotelul de întâlniri spre care se îndreptau era un loc la modă pentru locuitorii din Santa Teresa. A regretat că a acceptat invitația. La un moment dat a adormit. S-a trezit când au ajuns. Mâna profesoarei Pérez pe obrazul lui, un gest care putea fi o mângâiere sau altceva. Părea mâna unei oarbe. Rosa și Rafael nu mai erau în mașină. A văzut o parcare aproape plină, soarele scânteind pe suprafețele cromate, o terasă neacoperită aflată ceva mai sus, o pereche ținându-se pe după umeri admirând ceva ce el nu putea vedea, cerul orbitor plin de norișori joși, o muzică îndepărtată și o voce care cânta sau murmura foarte repede, făcând de neînțeles cuvintele cântecului. La câțiva centimetri de el a văzut chipul profesoarei Pérez. I-a luat mâna și i-a sărutat-o. Avea cămașa udă de transpirație, dar cel mai mult l-a surprins că și profesoara transpira.

Una peste alta, ziua a fost plăcută. Rosa și Rafael au făcut baie în piscină și pe urmă au venit la masa de unde îi priveau ei. Apoi au cumpărat răcoritoare și s-au

dus să se plimbe prin împrejurimile localului. În unele locuri muntele cădea abrupt, la bază și pe pereții de stâncă se vedeau răni mari prin care se iveau pietre de alte culori sau pe care soarele, în fuga lui spre apus, le făcea să pară altfel colorate, șisturi și andezite încătușate de straturi de gresie, aflorimente verticale de cruste calcaroase și pereți mari de bazalt. Din loc în loc, agățat de munte, apărea câte un cactus de Sonora. Și mai departe erau alți munți și apoi văi înguste și alți munți, până se ajungea la o zonă ascunsă de aburi, de ceață, ca un cimitir de nori, în spatele cărora se aflau Chihuahua și New Mexico și Texasul. Au mâncat în tăcere admirând această panoramă, stând pe niște pietre. Rosa și Rafael au vorbit doar când și-au schimbat sandviciurile între ei. Profesoara Pérez părea cufundată în propriile ei gânduri. Iar Amalfitano se simțea obosit și copleșit de peisaj, un peisaj care i se părea apt doar pentru tineri sau pentru bătrâni imbecili sau bătrâni insensibili sau bătrâni afurisiți dispuși să impună și să-și impună o activitate imposibilă până la ultima suflare.

În noaptea aceea, Amalfitano a stat treaz până foarte târziu. Primul lucru pe care l-a făcut când a ajuns acasă a fost să se ducă în grădina din spate ca să vadă dacă mai era acolo cartea lui Dieste. Pe drumul de întoarcere, profesoara Pérez încercase să fie simpatică și să poarte un dialog care să-i implice pe toți patru, dar fiul ei a adormit de cum au început să coboare și puțin după el Rosa, sprijinindu-și capul de fereastră, a făcut același lucru. N-a trecut mult și Amalfitano i-a urmat exemplul fiică-sii. A visat că aude vocea unei femei care nu era vocea profesoarei Pérez, ci a unei franțuzoaice care-i vorbea de semne și de numere și de ceva ce Amalfitano nu înțelegea și vocea din vis îi spunea „istoria descompusă“ sau „istoria demontată și montată din nou“, deși evident istoria montată din nou se transforma în altceva, într-un comentariu pe marginea paginii, într-o notă inteligentă, într-un hohot care întârzia să se stingă și sărea de pe o piatră de andezit pe un riolit și apoi pe o crustă calcaroasă, și din acest ansamblu de roci preistorice se năștea un soi de argint viu, oglinda americană, spunea vocea, trista oglindă americană a bogăției și a sărăciei și a neîncetatelor metamorfoze inutile, oglinda care navighează și are vele de durere. Apoi visul lui Amalfitano s-a schimbat și n-a mai auzit nici o voce, ceea ce probabil însemna că dormea profund, și a visat că se apropie de o femeie, o femeie care era doar o pereche de picioare la capătul unui coridor întunecos, și pe urmă a auzit că cineva râde de sforăiturile lui, fiul profesoarei Pérez, și și-a zis: mai bine. Pe când intrau în Santa Teresa pe șoseaua de la est, la ceasul acela un drum plin de camioane rablagite și camionete cu cilindree mică întorcându-se de la piața din oraș sau din unele orașe din Arizona, s-a trezit. Nu numai că dormise cu gura deschisă, dar avea și gulerul cămășii plin de bale. Mai bine, și-a zis, mult mai bine. Privind-o cu o expresie satisfăcută pe profesoara Pérez, a observat pe fața ei o ușoară urmă de tristețe. Fără să poată fi văzuți de respectivii lor copii, profesoara l-a mângâiat ușor

pe picior pe Amalfitano în timp ce acesta întorcea capul și se uita la o tarabă cu turte de porumb de pe stradă unde doi polițiști beau bere și vorbeau și priveau, cu pistoalele atârnându-le la șolduri, asfințitul roșu și negru ca o oală cu sos gros de ardei iute al cărui ultim clocot se stingea înspre apus. Când au ajuns acasă nu mai era lumină, dar umbra cărții lui Dieste, care atârna de sfoara de rufe, era mai vizibilă, mai fixă, mai rezonabilă, s-a gândit Amalfitano, decât tot ceea ce văzuse în împrejurimile orașului Santa Teresa, și în oraș, imagini pe care n-ai de unde să le apuci, imagini care conțineau în sinea lor toată părăsirea din lume, fragmente, fragmente.

În noaptea aceea a așteptat cu teamă vocea. A încercat să pregătească o lecție, dar și-a dat seama imediat că este inutil să pregătească ceva ce știa pe dinafară. S-a gândit că dacă desena pe foaia albă din fața lui vor apărea din nou acele forme geometrice primare. Așa că a desenat un chip pe care apoi l-a șters și pe urmă s-a cufundat în amintirea acelui chip distrus. Și-a amintit (dar în trecere, cum îți amintești de un trăsnet) de Ramon Llull și de mașina lui uluitoare. Uluitoare prin inutilitatea ei. Când s-a uitat din nou la foaia albă scrisese, pe trei șiruri verticale, următoarele nume:

Pico della Mirandola	Hobbes	Boethius
Husserl	Locke	Alexander Halensis
Eugen Fink	Erich Becher	Marx
Merleau-Ponty	Wittgenstein	Lichtenberg
Beda Venerabilul	Llull	Sade
San Buenaventura	Hegel	Condorcet
Ioan Filopon	Pascal	Fourier
Sfântul Augustin	Canetti	Lacan
Schopenhauer	Freud	Lessing

Un timp, Amalfitano a citit și a răscitit numele, pe orizontală și pe verticală, de la mijloc spre margini, de jos în sus, pe sărite și la întâmplare, și apoi a râs și s-a gândit că toată povestea aceea este un truism, adică o propunere prea evidentă și prin urmare inutil să fie formulată. Apoi a băut un pahar cu apă de la robinet, apă din munții din Sonora, și în timp ce aștepta ca apa să-i coboare pe gât a încetat să mai tremure, un tremur imperceptibil pe care numai el era în stare să-l simtă, și a început să se gândească la apele freatice care urcau din tainițele lor cele mai apropiate de Santa Teresa, și la apa care colora dinții cu o ușoară peliculă pământie. Și după ce și-a băut paharul cu apă s-a uitat pe fereastră și a văzut umbra alungită, umbra de coșciug, pe care cartea atârnată a lui Dieste o proiecta în curte.

Dar vocea a revenit și de data asta i-a spus, l-a implorat, să se poarte ca un bărbat și nu ca un poponar. Poponar? a zis Amalfitano. Da, poponar, curist, pederast, a spus vocea. Ho-mo-se-xu-al, a spus vocea. Imediat l-a întrebat dacă cumva este și el unul din ăștia. Din care? a zis Amalfitano, îngrozit. Un ho-mo-se-xu-al, a spus vocea. Și mai înainte ca Amalfitano să răspundă, s-a grăbit să explice că vorbea în sens figurat, că nu are nimic contra poponarilor sau curiștilor, mai curând dimpotrivă, pentru unii poeți care profesaseră această înclinație erotică avea o admirație nemărginită, ca să nu mai vorbim de unii pictori sau de unii funcționari. De unii funcționari? a zis Amalfitano. Da, da, da, a spus vocea, funcționari foarte tineri și care au trăit puțin. Oameni care au pătat hârtii oficiale cu lacrimi inconștiente. Morți din propria lor vină. Apoi vocea a tăcut și Amalfitano a rămas pe scaun în biroul lui. Mult mai târziu, după un sfert de oră poate sau poate în noaptea următoare, vocea a spus: să presupunem că sunt bunicul tău, tatăl tatălui tău, și să presupunem că în această calitate pot să-ți pun o întrebare personală. Tu poți să-mi răspunzi dacă vrei, sau nu, dar eu pot să te întreb. Bunicul meu? a spus Amalfitano. Da, bunicuțul tău, bunelul, a zis vocea. Și întrebarea este: ești un curist, o să ieși în fugă din camera asta, ești un ho-mo-se-xu-al, o să te duci s-o trezești pe fiica ta? Nu, a spus Amalfitano. Te ascult. Spune ce ai de spus.

Și vocea a spus: ești? ești? și Amalfitano a zis nu și a făcut și semn cu capul că nu. N-o să ies în fugă. Și n-or să fie spatele și talpa pantofilor mei ultimele lucruri pe care o să le vezi, dacă vezi. Și vocea a spus: de văzut, văzut, ceea ce se înțelege prin a vedea, sincer, nu văd. Sau nu mult. Și sunt destul de băftos că sunt aici. Unde? a zis Amalfitano. În casă la tine, presupun, a spus vocea. Asta e casa mea, a zis Amalfitano. Înțeleg, da, a spus vocea, dar să încercăm să ne liniștim. Sunt liniștit, a zis Amalfitano, sunt la mine acasă. Și s-a gândit: de ce mă sfătuiește să mă relaxez? Și vocea a spus: astăzi cred că începe o lungă și sper satisfăcătoare relație. Dar pentru asta trebuie să ne păstrăm calmul, doar calmul este incapabil să ne trădeze. Și Amalfitano a zis: toate celelalte ne trădează? Iar vocea: da, într-adevăr, da, e greu de acceptat, vreau să spun că e greu să accepți asta tu însuți, dar acesta este purul adevăr. Etica ne trădează? Simțul datoriei ne trădează? Onestitatea ne trădează? Curiozitatea ne trădează? Iubirea ne trădează? Curajul ne trădează? Arta ne trădează? Da, a spus vocea, totul, totul ne trădează, sau te trădează pe tine, ceea ce e altceva, dar în cazul de față e același lucru, cu excepția calmului, numai calmul nu ne trădează, dar nici asta, dă-mi voie să recunosc, nu este sigur. Nu, a zis Amalfitano, curajul nu ne trădează niciodată. Și nici dragostea pentru copii. Ah, nu? a spus vocea. Nu, a zis Amalfitano, simțindu-se dintr-odată calm.

Și apoi, în șoaptă, ca tot ce spusese până atunci, a întrebat dacă, în acest caz, calmul este antonimul nebuniei. Și vocea i-a spus: nu, nici vorbă, dacă ți-e teamă că o să înnebunești, nu-ți face griji, nu înnebunești, întreții doar o conversație

informală. Deci nu înnebunesc, a spus Amalfitano. Nu, nicidecum, a zis vocea. Deci tu ești bunicul meu, a spus Amalfitano. Tata-mare, a spus vocea. Deci totul ne trădează, inclusiv curiozitatea și onestitatea și ceea ce iubim. Da, a zis vocea, dar consolează-te, în fond este amuzant.

Nu există prietenie, a spus vocea, nu există dragoste, nu există etică, nu există poezie lirică, ci doar un gângurit sau o uguială de egoiști, triluri de escroci, bolboroseală de trădători, bulbuceală de ariviști, ciripit de poponari. Dar tu, a murmurat Amalfitano, ce ai contra homosexualilor? Nimic, a spus vocea. Vorbesc la figurat, a spus vocea. Suntem la Santa Teresa? a întrebat vocea. Orașul acesta este o parte, și nu lipsită de importanță, a statului Sonora? Da, a zis Amalfitano. Păi asta este, a spus vocea. Una e să fii arivist, zic așa ca să dau un exemplu, a spus Amalfitano trăgându-se de păr ca într-o filmare cu cameră lentă, și altceva foarte diferit să fii curist. Vorbesc la figurat, a spus vocea. Vorbesc așa ca să mă înțelegi. Vorbesc ca și cum m-aș afla în atelierul unui pictor ho-mo-se-xu-al și tu ai fi în spatele meu. Vorbesc dintr-un atelier unde haosul este doar o mască sau un ușor miros de anestezic. Vorbesc dintr-un atelier cu luminile stinse unde nervul voinței se desprinde de restul corpului așa cum limba șarpelui se desprinde de corp și se târăște automutilată prin gunoi. Vorbesc de pe poziția lucrurilor simple din viață. Tu predai filosofia? a spus vocea. Tu îl predai pe Wittgenstein? a spus vocea. Și te-ai întrebat dacă mâna ta este o mână? a spus vocea. M-am întrebat, a răspuns Amalfitano. Dar acum îți pui întrebări mai importante, sau greșesc? a spus vocea. Nu, a zis Amalfitano. De pildă, de ce nu te duci la o pepinieră să cumperi semințe și plante și eventual și un copăcel ca să le plantezi în grădina ta din spate? a spus vocea. Da, a zis Amalfitano. M-am gândit la posibila mea grădină și la plantele pe care trebuie să le cumpăr și la uneltele necesare ca s-o fac. Și te-ai gândit și la fata ta, a spus vocea, și la asasinatele care se comit zilnic în acest oraș, și la norii curiști ai lui Baudelaire (pardon), dar nu te-ai gândit serios dacă mâna ta este realmente o mână. Nu-i adevărat, a zis Amalfitano, m-am gândit la asta, m-am gândit. Dacă te-ai fi gândit, a spus vocea, alta ar fi fost situația. Și Amalfitano a rămas tăcut și a simțit că tăcerea e un soi de eugeneză. S-a uitat la ceas. Era patru dimineața. A auzit că a pornit cineva motorul unei mașini. Mașina nu demara. S-a apropiat și s-a dus la fereastră. Mașinile parcate în fața casei lui erau goale. S-a uitat în spate și apoi a pus mâna pe clanță. Vocea a spus: ai grijă, dar a spus-o ca și cum se afla foarte departe, în fundul unei prăpăstii de unde răsăreau bucăți de pietre vulcanice, riolite, andezite, filoane de argint și filoane de aur, bălți pietrificate acoperite de minuscule ouășoare, în timp ce pe cerul vinețiu ca pielea unei indience moartă în bătaie zburau ulii cu coada roșie. Amalfitano a ieșit pe verandă. La stânga, la vreo zece metri de casă, o mașină neagră și-a aprins farurile și s-a pus în mișcare. Când a trecut prin fața grădinii, șoferul s-a aplecat și s-a uitat la Amalfitano fără să se oprească. Era un

tip gras și cu părul foarte negru, îmbrăcat cu un costum ieftin și fără cravată. Când a dispărut, Amalfitano s-a întors în casă. Urâtă mutră, a spus vocea, când nici nu trecuse bine pragul de la intrare. Și apoi: trebuie să ai grijă, camarade, mi se pare că aici lucrurile sunt pe punctul de a exploda.

Da' tu cine ești și cum ai ajuns aici? a întrebat Amalfitano. N-are sens să-ți explic asta, a spus vocea. N-are sens? a zis Amalfitano, râzând în barbă ca o muscă. N-are sens, a spus vocea. Pot să te întreb ceva? a zis Amalfitano. Întreabă, a spus vocea. Ești într-adevăr fantoma bunicului meu? Nu-mi veni cu chestii de-astea, a spus vocea. Bineînțeles că nu, sunt spiritul tatălui tău. Cel al bunicului tău te-a uitat. Dar eu sunt taică-tu și n-o să te uit niciodată. Pricepi? Da, a spus Amalfitano. Pricepi că nu trebuie să-ți fie frică deloc de mine? Da, a zis Amalfitano. Apucă-te și fă ceva util și pe urmă verifică dacă toate ușile și ferestrele sunt perfect închise și du-te la culcare. Ceva util ca de pildă ce? a zis Amalfitano. De exemplu, spală vasele, a spus vocea. Și Amalfitano a aprins o țigară și s-a apucat să facă ce-i sugerase vocea. Tu speli și eu vorbesc, a spus vocea. Totul e calm, a spus vocea. Nu-i nici un conflict între tine și mine, durerea de cap, dacă te doare capul, țiuitul urechilor, pulsul accelerat, tahicardia, or să treacă îndată, a spus vocea. O să te calmezi, o să te gândești și o să te calmezi, a spus vocea, în timp ce faci ceva util pentru fata ta și pentru tine. Am înțeles, a șoptit Amalfitano. Bine, a spus vocea, asta e ca o endoscopie, dar fără durere. Am priceput, a șoptit Amalfitano. Și a spălat farfuriile și oala cu resturi de paste și sos de roșii și furculițele și paharele și bucătăria și masa pe care mâncaseră, fumând țigară după țigară și bând din când în când câte o înghițitură de apă de la robinet. Și la cinci dimineața a scos rufele murdare din coșul cu rufe murdare din baie și apoi s-a dus în grădina din spate și a pus rufele în mașina de spălat și a pus programul de spălare normală și s-a uitat la cartea lui Dieste care atârna nemișcată și pe urmă s-a întors în salon și a căutat cu privirea ca un obsedat ce să mai curețe sau să pună în ordine sau să spele, dar n-a găsit nimic și a rămas așezat, murmurând da sau nu sau nu-mi amintesc sau poate. Totul e în ordine, spunea vocea. Totul e să începi să te obișnuiești. Fără țipete. Fără să transpiri și să sari în sus.

La șase și ceva dimineața, Amalfitano s-a trântit în pat fără să se dezbrace și a dormit ca un prunc. La nouă, l-a trezit Rosa. De mult timp Amalfitano nu se simțise așa de bine, deși orele pe care le-a ținut au fost complet de neînțeles pentru studenții săi. La ora unu a mâncat la restaurantul facultății stând la una dintre mesele cele mai izolate și greu de găsit. Nu voia s-o vadă pe profesoara Pérez, și nici nu voia să se vadă cu ceilalți colegi și cu atât mai puțin cu decanul, care, potrivit obiceiului său, mânca acolo în fiecare zi înconjurat de profesori și de câțiva studenți care îl adulau permanent. A cerut la tejghea, aproape pe furiș, rasol de pasăre și salată și s-a îndreptat în cea mai mare viteză spre masa lui evitându-i pe tinerii care umpleau

restaurantul la ora aceea. Apoi a început să mănânce și a continuat să se gândească la ce se întâmplase peste noapte. Și-a dat seama, uimit, că era entuziasmat de întâmplările pe care le trăise. Mă simt ca nou, s-a gândit vesel. Era o frază simplă și banală și ridicolă, dar era singura frază care putea exprima starea lui sufletească din acel moment. A încercat să se calmeze. Râsetele tinerilor, strigătele lor chemându-se unul pe altul, zgomotul farfuriilor nu ajutau să facă acel loc cel mai potrivit pentru meditație. Cu toate acestea, după câteva secunde, și-a dat seama că nu exista un alt loc mai bun. La fel da, dar mai bun nu. Așa că a băut o înghițitură lungă de apă îmbuteliată (care nu avea același gust ca apa de la robinet, dar nici nu se deosebea foarte mult) și a început să se gândească. Întâi s-a gândit la nebunie. La posibilitatea, considerabilă, că înnebunește. S-a surprins dându-și seama că gândul acesta (și această posibilitate) nu-i scădeau deloc entuziasmul. Nici veselia. Entuziasmul și veselia mea au crescut sub aripa unei furtuni, și-a spus. Poate că înnebunesc, dar mă simt bine, și-a spus. S-a gândit la posibilitatea, considerabilă, că nebunia, dacă suferă de ea, se va înrăutăți, și atunci entuziasmul său se va transforma în durere și neputință și, mai ales, va provoca durere și neputință fiicei sale. Ca și cum ar fi avut raze X în privire și-a revizuit economiile și a calculat că putea, cu tot cu ceea ce strânsese Rosa, să se întoarcă la Barcelona și i-ar mai rămâne bani ca să înceapă. Ca să înceapă ce? La asta a preferat să nu răspundă. S-a imaginat închis într-un balamuc la Santa Teresa sau la Hermosillo, și pe profesoara Pérez, singura care-l vizitează uneori, și primind din când în când scrisori de la Rosa din Barcelona, unde probabil ar munci și și-ar termina studiile, unde probabil ar cunoaște un băiat catalan, serios și iubitor, care s-ar îndrăgosti de ea și ar respecta-o și ar avea grijă de ea și ar fi amabil cu ea și cu care Rosa ar trăi împreună în cele din urmă și s-ar duce la film serile, și ar face călătorii în Italia sau în Grecia în iulie sau în august și situația nu i s-a părut atât de rea. Pe urmă s-a gândit la alte posibilități. Bineînțeles, și-a zis, el nu crede în fantome, nici în spirite, deși în copilăria lui în Chile, în sud, oamenii vorbeau de *mechona* care îi așteptă pe călăreți cocoțată pe creanga unui copac, de unde sărea pe crupa cailor, îmbrățișându-l pe la spate pe țăran sau pe cowboy sau pe contrabandist, fără să-i dea drumul, ca o iubită a cărei îmbrățișare îi înnebunea pe cal și călăreț, care mureau de spaimă sau ajungeau în fundul unei prăpăstii, sau de *colocolo* sau de *chonchones* sau de *candelillas* sau de atâția alți spiriduși, suflete rătăcitoare, incubi și sucubi, diavoli mărunți care locuiau între munții de pe coastă și Anzi, dar în care el nu credea, nu neapărat datorită formației sale filosofice (Schopenhauer, ca să nu vorbim de alții, credea în fantome, iar lui Nietzsche cu siguranță că i s-a arătat una care l-a înnebunit), ci datorită formației lui materialiste. Așa că a eliminat, cel puțin până la epuizarea altor linii de cercetare, posibilitatea fantomelor. Vocea putea fi o fantomă, în privința asta nu punea mâna în foc, dar a încercat să găsească altă explicație. După ce s-a gândit îndelung, totuși, singurul lucru plauzibil era eventualitatea unui suflet rătăcitor. S-a gândit la ghicitoarea din

Hermosillo, madam Cristina, Sfânta. S-a gândit la taică-su. A hotărât că taică-su, chiar dacă s-ar fi transformat într-un suflet rătăcitor, n-ar fi folosit niciodată cuvintele mexicane pe care le folosise vocea, cu toate că, pe de altă parte, ușoara urmă de aversiune față de homosexuali i se potrivea perfect. Cu o fericire greu de ascuns, s-a întrebat în ce bucluc s-o fi băgat. După-amiază a mai ținut două ore și pe urmă s-a întors pe jos acasă. Când a trecut prin piața centrală din Santa Teresa, a văzut un grup de femei manifestând în fața primăriei. Pe una dintre pancarte a citit: Vinovații să fie pedepsiți. Pe alta: Stop corupției. De sub arcadele de cărămidă ale clădirii coloniale un grup de polițiști supravegheau femeile. Nu erau forțele speciale, ci simpli polițiști în uniformă din Santa Teresa. Pe când se îndepărta, a auzit că îl strigă cineva pe nume. Când s-a întors, le-a văzut pe trotuarul din față pe profesoara Pérez și pe fiica lui. Le-a invitat să bea o răcoritoare. La cafenea i-au explicat că manifestația era pentru a cere transparență în cercetările privind dispariițiile și asasinatele femeilor. Profesoara Pérez i-a spus că acasă la ea găzduia trei feministe din DF și că în seara aceea voia să dea o masă. Mi-ar face plăcere să veniți, a spus. Rosa a spus că ea o să vină. Amalfitano a spus că în ceea ce-l privește nu era nici o problemă. După aceea fata lui și profesoara Pérez s-au întors la manifestație și Amalfitano și-a reluat drumul.

Dar înainte de a ajunge acasă, cineva l-a strigat din nou pe nume. Maestre Amalfitano, a auzit că-l strigă. S-a întors și n-a văzut pe nimeni. Nu mai era în centru, mergea pe bulevardul Madero și casele de patru etaje cedaseră locul vilelor care imitau un tip de casă familială californiană din anii cincizeci, case pe care timpul începuse să le distrugă cu mult în urmă, când locuitorii lor se mutaseră în cartierul unde acum locuia Amalfitano. Unele case fuseseră transformate în garaje unde se vindea și înghețată, iar în altele, fără nici un fel de renovare arhitectonică, se cocea pâine sau se vindeau haine. Pe multe dintre ele erau anunțuri de medici, avocați specializați în divorțuri sau criminaliști. Altele ofereau camere cu ziua. Unele fuseseră împărțite fără prea multă pricepere în două sau trei case independente, unde se vindeau ziare și reviste, legume și fructe, sau i se ofereau trecătorului plăci dentare ieftine. Când Amalfitano se pregătea să-și reia drumul, s-a auzit strigat din nou. Atunci l-a văzut. Vocea venea dintr-o mașină staționată lângă trotuar. La început nu l-a recunoscut pe tânărul care-l striga. A crezut că e un student de-al lui. Avea ochelari de soare și o cămașă neagră descheiată până la jumătatea pieptului. Era foarte bronzat, ca un cântăreț de muzică ușoară sau un play-boy portorican. Urcați, maestre, să vă dau un brânci până acasă. Amalfitano era cât pe ce să-i spună că preferă să meargă pe jos când băiatul s-a prezentat. Sunt fiul maestrului Guerra, a spus, în timp ce cobora din mașină pe partea pe unde treceau mașinile care la acea oră invadau bulevardul, fără să se uite într-o parte și-n alta, cu un dispreț pentru pericol care lui Amalfitano i s-a părut de un mare curaj. După ce a ocolit mașina,

tânărul s-a apropiat de el și i-a întins mâna. Sunt Marco Antonio Guerra, a spus, și i-a amintit ocazia când sărbătoriseră cu șampanie, în biroul tatălui lui, sosirea sa la facultate. De mine nu trebuie să vă fie deloc frică, maestre, a spus, și pe Amalfitano l-a surprins această afirmație. Tânărul Guerra s-a oprit în fața lui. Zâmbea la fel ca atunci. Un zâmbet batjocoritor și plin de încredere, ca zâmbetul unui franctiror poate prea sigur de el. Era îmbrăcat în blugi și avea cizme texane. În mașină, pe bancheta din spate, era o haină de firmă de culoare gri perlat și un dosar cu acte. Treceam pe aici, a spus Marco Antonio Guerra. Mașina s-a îndreptat spre cartierul Lindavista, dar înainte de a ajunge fiul decanului i-a propus să bea ceva. Amalfitano a refuzat invitația politicos. Atunci invitați-mă să beau ceva la dumneavoastră acasă, a spus Marco Antonio Guerra. N-am nimic să vă ofer, s-a scuzat Amalfitano. Atunci nu mai discutăm, a spus Marco Antonio Guerra și a luat-o pe prima stradă laterală. Imediat peisajul urban a suferit o schimbare. Spre vestul coloniei Lindavista casele erau noi, înconjurate în unele locuri de mari terenuri virane, și unele străzi nici măcar nu erau asfaltate. Se zice că aceste cartiere sunt viitorul orașului, a spus Marco Antonio Guerra, dar eu mai curând cred că orașul ăsta de căcat nu are viitor. Mașina a intrat direct pe un teren de fotbal, dincolo de care se vedeau două hambare enorme sau magazii înconjurate de un gard de sârmă ghimpată. În spatele acestora curgea un canal sau un pârâu în care se deversau gunoaiele din cartierele aflate la nord. Aproape de alt teren viran au văzut vechea cale ferată care pe vremuri lega Santa Teresa de Ures și Hermosillo. Câțiva câini s-au apropiat timid. Marco Antonio a coborât geamul și i-a lăsat să-l adulmece și să-i lingă o mână. La stânga era șoseaua spre Ures. Mașina începea să iasă din Santa Teresa. Amalfitano l-a întrebat unde merg. Fiul lui Guerra i-a răspuns că la unul din puținele locuri din zonă unde se mai poate bea un autentic mezcal mexican.

Localul se numea Los Zancudos și era un dreptunghi de treizeci de metri lungime pe vreo zece lățime, cu o mică estradă în capăt unde vinerea și sâmbăta dădeau spectacole grupuri care cântau *corridos*[21] sau *rancheras*[22]. Tejgheaua avea cel puțin cincisprezece metri. Closetele erau afară, și puteai să intri acolo direct din curte sau printr-un coridor îngust din tablă de zinc care făcea legătura cu localul. Nu era multă lume. Chelnerii, pe care Marco Antonio Guerra îi știa pe nume, i-au salutat, dar nici unul nu s-a apropiat să-i servească. Erau aprinse doar câteva lumini. Vă recomand să cereți mezcal Los Suicidas, a spus Marco Antonio. Amalfitano a surâs politicos și a zis da, dar numai un păhărel. Marco Antonio a ridicat mâna și a pocnit din degete. Măgarii ăștia parcă sunt surzi, a spus. S-a ridicat și s-a dus la tejghea. După puțin timp s-a întors cu două pahare și o sticlă de mezcal pe jumătate plină. Gustați-l, a spus. Amalfitrano a băut o dușcă și i s-a părut bun. Pe fundul sticlei ar trebui să fie un vierme, a spus, dar nenorociții ăștia cu siguranță că l-au mâncat. Părea un banc și Amalfitano a râs. Dar vă garantez că este mezcal Los Suicidas

autentic, puteți să-l beți cu toată încrederea, a spus Marco Antonio. După a doua înghițitură, Amalfitano și-a spus că, într-adevăr, e o băutură extraordinară. Nu se mai fabrică, a spus Marco Antonio, ca atâtea alte lucruri în țara asta de căcat. Și după o clipă, uitându-se fix la Amalfitano, a spus: ne ducem de râpă, bănuiesc că v-ați dat seama, nu, maestre? Amalfitano a răspuns că situația nu e să sari în sus de bucurie, fără să precizeze la ce se referea și fără să intre în detalii. Treaba se strică văzând cu ochii, a spus Marco Antonio Guerra. Politicienii nu știu să guverneze. Clasa mijlocie nu se gândește decât să plece în Statele Unite și de fiecare dată vine tot mai multă lume să lucreze la fabricile de textile. Știți ce-aș face eu? Nu, a spus Amalfitano. Păi aș da foc câtorva. Câtorva ce? a zis Amalfitano. Câtorva fabrici de textile. Ah, a zis Amalfitano. Și aș scoate și armata în stradă, în fine, în stradă nu, pe șosele, ca să împiedice să vină alți nenorociți. Controale pe șosele? a spus Amalfitano. Da, asta e singura soluție pe care o văd eu. Probabil există și altele, a zis Amalfitano. Oamenii și-au pierdut tot respectul, a spus Marco Antonio Guerra. Respectul pentru ceilalți și respectul pentru ei înșiși. Amalfitano s-a uitat spre tejghea. Trei chelneri șușoteau uitându-se cu coada ochiului la masa lor. Cred că ar fi mai bine să plecăm, a spus Amalfitano. Marco Antonio Guerra s-a uitat la chelneri și le-a făcut un gest obscen cu mâna și pe urmă a râs. Amalfitano l-a apucat de braț și l-a tras până la parcare. Se făcuse noapte și o enormă firmă luminoasă cu un cocostârc cu picioare lungi strălucea pe un schelet de fier. Mi se pare că oamenii ăștia au ceva împotriva dumitale, a zis Amalfitano. Nu vă faceți griji, maestre, a spus Marco Antonio Guerra, sunt înarmat.

Când a ajuns acasă, Amalfitano a uitat imediat de tânărul Guerra și s-a gândit că poate nu e așa de nebun cum credea și că vocea nu era un suflet rătăcitor. S-a gândit la telepatie. S-a gândit la araucanii sau *mapuches* telepatici. Și-a amintit de o carte foarte subțire, care nu avea nici o sută de pagini, a unui oarecare Lonko Kilapán, publicată la Santiago de Chile în anul 1978, pe care un vechi prieten, excelent umorist, i-o trimisese pe când el locuia în Europa. Respectivul Kilapán se prezenta pe el însuși cu următoarele titluri: Istoric al rasei, Președinte al confederației indigene din Chile și Secretar al Academiei de limbă araucană. Cartea se numea *O'Higgins este araucan*, și avea ca subtitlu *17 dovezi, extrase din Istoria secretă a Araucaniei*. Între titlu și subtitlu apărea următoarea frază: Text aprobat de Consiliul araucan de istorie. Apoi venea prologul, care suna așa: *„Prolog*. Dacă am vrea să găsim la eroii Independenței din Chile dovezi de legături de rudenie cu araucanii, ar fi greu să le găsim și mai greu să le dovedim. Pentru că fraților Carrera la Mackenna, Freire, Manuel Rodríguez și alții le iese la iveală doar ascendența iberică. Dar la Bernardo O'Higgins înrudirea cu araucanii apare în mod spontan și strălucește, cu lumină proprie, și pentru a argumenta aceasta există 17 dovezi. Bernardo nu este fiul nelegitim pe care îl descriu compătimitori unii istorici în timp ce alții nu reușesc

să-și ascundă îngăduința. Este mândrul fiu legitim al guvernatorului din Chile și vicerege în Perú, Ambrosio O'Higgins, irlandez, și a unei araucane, aparținând unuia dintre principalele triburi din Araucania. Căsătoria a fost consfințită prin legea *Admapu*, cu tradiționalul *Gapitun* (ceremonia răpirii). Biografia Eliberatorului rupe milenara taină araucană, exact în anul bicentenarului nașterii sale; trece de pe *Litrang** pe hârtie, cu fidelitatea cu care doar un *Epeutufe* știe s-o facă." Și așa se sfârșește prologul semnat de Jose R. Pichiñual, căpetenia din Puerto Saavedra.

Curios, și-a zis Amalfitano, cu cartea în mână. Curios, foarte curios. De exemplu, singurul asterisc. *Litrang*: tăbliță de piatră pe care araucanii scrijeleau cuvintele. De ce să pui un asterisc după cuvântul *litrang* și să nu-l pui după cuvintele *admapu* sau *epeutufe*? Căpetenia din Puerto Saavedra presupunea că aceste cuvinte sunt cunoscute? Și apoi fraza cu privire la originea bastardă sau nu a lui O'Higgins: nu este fiul nelegitim pe care îl descriu *compătimitori* unii istorici, în timp ce alții nu reușesc să-și ascundă *îngăduința*. Aceasta este istoria cotidiană a statului Chile, istoria particulară, istoria văzută dinăuntru. Să-l descrii cu compătimire pe părintele patriei din cauza originii lui bastarde. Sau să scrii despre acest lucru fără să reușești să ascunzi o anumită îngăduință. Ce fraze semnificative, s-a gândit Amalfitano, și și-a amintit cum a citit prima dată cartea lui Kilapán, ținându-se de burtă de râs, și cum o citește acum, cu un fel de reacție asemănătoare cu râsul, dar și asemănătoare cu tristețea. Ambrosio O'Higgins irlandez era fără îndoială o glumă bună. Ambrosio O'Higgins însurându-se cu o araucană, dar după legea *admapu* și pe deasupra terminând cu *tradiționalul gapitun* sau ceremonia răpirii, i se părea o glumă macabră care însemna doar un abuz, o violare, o glumă în plus folosită de rotofeiul Ambrosio ca să se culce liniștit cu indianca. Nu pot să mă gândesc la nimic fără ca vorba viol să nu-și arate ochișorii de mamifer lipsit de apărare, s-a gândit Amalfitano. Pe urmă a adormit în fotoliu cu cartea în mână. Poate a visat ceva. Un vis scurt. Poate a visat ceva din copilărie. Poate nu.

Apoi s-a trezit și a gătit ceva pentru fată și pentru el, s-a închis în biroul lui și s-a simțit teribil de obosit, incapabil să-și pregătească cursul sau să citească ceva serios, așa că a revenit resemnat la cartea lui Kilapán. 17 dovezi. Dovada numărul 1 se intitula *S-a născut în statul Araucan.* Aici se puteau citi următoarele: „Yekmonchi (1) numit Chile (2), era egal, din punct de vedere geografic și politic, cu statul grec, și la fel ca el, formând litera delta, între paralelele 35 și 42." Fără să acorde atenție construcției frazei (unde se spunea formând în loc să se spună forma, erau în plus cel puțin două virgule), cel mai interesant lucru din primul paragraf era, ca să zicem așa, organizarea lui militară. Încă de la început o directă în bărbie sau o salvă a întregii artilerii în centrul liniei inamice. Nota 1 preciza că Yekmonchi înseamnă stat. Nota 2 afirma că Chile este un cuvânt grecesc a cărui traducere este „trib îndepărtat". Urmau apoi precizările geografice despre Yekmonchi Chile: „Se

întindea de la râul Maullis până la Chiligüe, plus vestul argentinian. Orașul-Mamă conducător, adică Chile propriu-zis, se afla între râurile Butaleufu și Toltén; la fel ca statul grec era înconjurat de popoare aliate și consangvine, supuse neamului Küga Chiliches (adică tribului Küga Chilian, Chiliches, poporul din Chile. Che: oameni, cum avea grijă să amintească Kilapán), pe care le învățau științele, artele, sporturile și mai ales totul despre știința războiului.“ Mai departe Kilapán mărturisea: „În anul 1947 (deși Amalfitano a bănuit că această dată trebuia să aibă o erată și că nu era vorba de anul 1947, ci de anul 1974) am deschis mormântul lui Kurillanka, care se afla sub *kuralwe*-le central acoperit de o lespede netedă. Nu mai rămăseseră decât o *katankura*, un *metawe*, rață, un giuvaier de obsidian, ca un vârf de săgeată pentru a plăti obolul pe care sufletul lui Kurillanka trebuia să i-l dea lui Zenpilkawe, omologul lui Caron la greci, ca să-l ducă peste mare la locul lui de naștere, o insulă îndepărtată în mijlocul oceanului. Aceste piese s-au împărțit între muzeele araucane din Temuco, viitorul muzeu Abate Molina, din Villa Alegre și Muzeul Araucan din Santiago, care se va deschide în curând pentru public.“ Menționarea numelui Villa Alegre îi oferea ocazia lui Kilapán să adauge o notă foarte curioasă. Spunea: „La Villa Alegre, numită înainte Warakulen, se odihnesc rămășițele abatelui Juan Ignacio Molina, aduse din Italia în orașul său natal. A fost profesor la Universitatea din Bologna, unde statuia sa prezidează intrarea în panteonul Fiilor Iluștri ai Italiei, între statuile lui Copernic și Galileo. După părerea lui Molina, grecii și araucanii sunt înrudiți fără nici o îndoială.“ Acest Molina fusese iezuit și naturalist și trăise între anii 1740 și 1829.

Puțin timp după întâmplarea de la restaurantul Los Zancudos, Amalfitano l-a revăzut pe fiul decanului Guerra. De data asta tânărul era îmbrăcat ca un cowboy, deși se bărbierise și mirosea a colonie Calvin Klein. Dar chiar și așa, nu-i lipsea decât pălăria ca să pară un cowboy autentic. Modul în care l-a abordat a fost brusc și nu lipsit de oarece mister. Amalfitano mergea pe un culoar foarte lung de la facultate, pustiu la acea oră și cam întunecos, când Marco Antonio Guerra a apărut brusc dintr-un colț, ca și cum i-ar fi pregătit o glumă de foarte prost gust sau ar fi vrut să-l atace. Amalfitano a tresărit, după care în mod instinctiv i-a tras o palmă. Sunt eu, Marco Antonio, a spus fiul decanului când a încasat a doua palmă. Pe urmă s-au recunoscut și s-au calmat și au continuat drumul împreună spre pătratul de lumină care se zărea la capătul culoarului, și care lui Marco Antonio i-a evocat mărturiile celor care au suferit o comă sau o moarte clinică și spun că au văzut un tunel negru și la capătul tunelului o strălucire albă sau diamantină, și uneori mărturisesc chiar că au văzut persoane moarte și dragi care le dau mâna sau îi liniștesc sau îi roagă să nu mai înainteze pentru că nu a sosit încă ora sau microfracțiunea de secundă în care se produce schimbarea. Dumneavoastră ce credeți, maestre? Oamenii care sunt pe punctul de a muri inventează aceste prostii sau este ceva real? Este doar un

vis al celor care agonizează sau este posibil ca aceste lucruri să se întâmple? Nu știu, a spus Amalfitano sec, fiindcă nu-i trecuse încă sperietura și nici n-avea chef să repete întâlnirea de data trecută. Bine, a spus tânărul Guerra, dar dacă vreți să știți ce gândesc, eu nu cred că e adevărat. Oamenii văd ce vor să vadă și niciodată ceea ce vor să vadă oamenii nu corespunde realității. Oamenii sunt lași până își dau ultima răsuflare. V-o spun în mod confidențial: ființa umană, vorbind *grosso modo*, seamănă cel mai mult cu un șobolan.

Contrar speranțelor sale (să scape de tânărul Guerra de cum va ieși de pe culoarul evocator al Vieții de Apoi), Amalfitano a trebuit să-l urmeze fără să crâcnească pentru că fiul decanului era purtătorul unei invitații la masă chiar în seara aceea acasă la rectorul Universității din Santa Teresa, ilustrul doctor Pablo Negrete. Așa că s-a urcat în mașina lui Marco Antonio, care l-a condus până acasă și a preferat, dintr-o timiditate care lui Amalfitano i s-a părut neașteptată, să rămână afară să păzească mașina, ca și cum în cartierul acela ar fi fost hoți, în timp ce Amalfitano se spăla și se schimba, iar fata lui, care bineînțeles era și ea invitată, făcea același lucru sau nu, în sfârșit fata lui putea să se ducă la masă cum vrea, dar el, Amalfitano, era mai bine să se prezinte acasă la doctorul Negrete cel puțin cu haină și cravată. Pe de altă parte, masa n-a fost nimic special. Doctorul Negrete voia pur și simplu să-l cunoască și a presupus, sau i s-a spus, că o primă întâlnire în birourile din clădirea rectoratului era mult mai rece decât o primă întâlnire în primitoarea ambianță a casei sale, de fapt o reședință nobilă cu etaj, înconjurată de o grădină exuberantă unde creșteau plante din tot Mexicul și unde nu lipseau colțișoare răcoroase și locuri izolate pentru întâlniri *en petit comité*. Doctorul Negrete era un tip tăcut, însingurat, căruia îi plăcea mai mult să asculte ce vorbeau ceilalți decât să conducă el conversația. S-a interesat de Barcelona, și-a amintit că în tinerețe fusese la un congres la Praga, l-a pomenit pe un fost profesor de la Universitatea din Santa Teresa, un argentinian, care acum ținea cursuri la o universitate din California și restul timpului a rămas tăcut. Soția lui, în ale cărei trăsături se intuia dacă nu o trecută frumusețe în orice caz o ținută și o distincție care-i lipseau rectorului, s-a arătat mult mai amabilă cu Amalfitano și, mai ales, cu Rosa, care i-o amintea pe fata ei mai mică, Clara, de mai mulți ani plecată la Phoenix. La un moment dat în timpul mesei, Amalfitano a crezut că observă un schimb de priviri mai curând tulburi între rector și soția lui. În ochii ei a simțit ceva ce putea fi asemănător cu ura. Fața rectorului, în schimb, a exprimat o teamă bruscă care a durat cât durează bătaia din aripi a unui fluture. Dar Amalfitano a observat-o și, pentru o clipă (a doua bătaie din aripi), teama rectorului a fost pe punctul să-l atingă și pe el. Când și-a revenit și s-a uitat la ceilalți invitați și-a dat seama că nimeni nu observase acea minimă umbră ca o groapă săpată repede și din care se degaja o putoare alarmantă.

Dar se înșela. Tânărul Marco Antonio Guerra își dăduse și el seama. Și în plus își dăduse seama că și el își dăduse seama. Viața nu are nici o valoare, i-a spus la ureche când au ieșit în grădină. Rosa s-a așezat lângă nevasta rectorului și profesoara Pérez. Rectorul s-a așezat pe singurul balansoar care se afla în pergolă. Decanul Guerra și doi profesori de filosofie s-au așezat lângă el. Soțiile profesorilor au căutat un loc lângă nevasta rectorului. Un al treilea profesor celibatar a rămas în picioare lângă Amalfitano și tânărul Guerra. O servitoare în vârstă, aproape o bătrână, a intrat după un timp aducând o enormă tavă plină de pahare și cupe pe care a lăsat-o pe masa de marmură. Amalfitano s-a gândit s-o ajute, dar pe urmă și-a zis că poate gestul lui o să fie interpretat greșit ca o lipsă de politețe. Când bătrâna a apărut din nou aducând peste șapte sticle într-un echilibru precar, Amalfitano nu s-a mai putut abține și s-a dus s-o ajute. Bătrâna, văzându-l, a făcut niște ochi mari cât cepele și tava a început să-i alunece din mâini. Amalfitano a auzit țipătul, un mic țipăt ridicol pe care l-a scos nevasta unuia dintre profesori, și chiar în acel moment, în timp ce tava cădea, a zărit umbra tânărului Guerra care sărise în ajutor. Nu te necăji, Chachita, a auzit că spune soția rectorului. Apoi l-a auzit pe tânărul Guerra, după ce a pus sticlele pe masă, că o întreabă pe dona Clara dacă nu are în barul ei mezcal Los Suicidas. Și l-a auzit de asemenea pe decanul Guerra spunând: nu-l luați în seamă, sunt capricii de-ale fiului meu. Și a auzit că Rosa spunea: mezcal Los Suicidas, ce nume drăguț. Și a auzit că soția unui profesor spune: ce nume original, într-adevăr original. Și a auzit-o pe profesoara Pérez: ce sperietură am tras, am crezut că or să cadă. Și l-a auzit pe un profesor de filosofie care, ca să schimbe subiectul, vorbea despre muzica din nordul țării. Și a auzit că decanul Guerra spunea că diferența între un grup muzical din nord și unul din restul țării constă în faptul că grupul din nord are întotdeauna un acordeon și o chitară cu acompaniament de bas și un *baraban*. Și a auzit că același profesor de filosofie întreba ce este un *baraban*. Și a auzit că decanul răspundea că un *baraban* este, ca să dăm un exemplu, un fel de instrument de percuție, ca bateria într-o formație de rock, ca timpanele, și că în muzica din nord un *baraban* autentic putea să fie o tobă sau mai frecvent bețele. Și a auzit că rectorul Negrete spunea: așa e. Și apoi a acceptat un pahar de whisky și atunci s-a uitat să vadă cine i l-a pus în mână și a văzut fața albită de lună a tânărului Guerra.

Dovada numărul 2, fără îndoială cea care îl interesa cel mai mult pe Amalfitano, se intitula *Fiul araucanei* și începea în modul următor: „La sosirea spaniolilor, araucanii au stabilit două moduri de a comunica din Santiago: telepatia și *adkintuwe* (55). Lautaro (56), datorită deosebitelor sale proprietăți telepatice de când era copil, a fost dus în Nord cu mama sa ca să-i slujească pe spanioli. În felul acesta Lautaro a contribuit la înfrângerea spaniolilor. Cum persoanele telepatice puteau fi eliminate și astfel se întrerupeau comunicările, s-a creat *adkintuwe*. Doar după anul 1700,

spaniolii și-au dat seama că se trimit mesaje cu ajutorul mișcării crengilor. Erau deconcertați de faptul că araucanii știau tot ce se întâmplă în orașul Concepción. Cu toate că au reușit să descopere sistemul *adkintuwe*, n-au reușit niciodată să-l traducă. Despre telepatie n-au bănuit nimic, punând-o pe seama «contactului cu diavolul», care le comunica araucanilor ce se întâmpla la Santiago. Din capitală porneau trei linii de *adkintuwe*: una pe coasta munților Anzi; alta pe malul mării, și o a reia, prin valea centrală. Omul primitiv nu cunoștea limbajul; comunica prin fluxuri ale minții, cum fac animalele și plantele. Când a recurs la sunete și la gesturi și la mișcările mâinilor ca să comunice, a început să piardă harul telepatiei, și asta s-a accentuat când s-a închis în orașe îndepărtându-se de natură. Deși araucanii aveau două moduri de scriere, *prom*, cu noduri făcute pe sfori (57), și *adentunemul* (58), scriere cu triunghiuri, niciodată n-au neglijat telecomunicarea; dimpotrivă, au pregătit ca specialiști câțiva Kügas ale căror familii au fost trimise în toată America, insulele din Pacific și partea cea mai de sud, ca să nu-i surprindă niciodată vreun dușman. Cu ajutorul telepatiei au rămas în contact tot timpul cu emigranții din Chile care întâi s-au stabilit în nordul Indiei, unde au fost numiți arieni, de aici s-au îndreptat spre câmpiile primitivei Germanii ca să coboare apoi în Pelopones, de unde călătoreau spre Chile pe drumul tradițional spre India și traversând Oceanul Pacific.“ Imediat și fără nici o legătură, Kilapán spunea: „Killenkusi a fost preoteasă *machi* (59), fiica ei Kinturay trebuia să-i ia locul sau să se dedice spionajului; s-a îndreptat spre acesta din urmă și spre iubirea pentru irlandez; această situație îi dădea speranța că va ajunge să aibă un fiu care, la fel ca Lautaro și metisul Alejo, ar crește printre spanioli, și într-o bună zi ar putea conduce ca ei oștile celor care doreau să-i expulzeze pe conchistadori dincolo de Maule, pentru că legea *Admapu* le interzice araucanilor să poarte războaie în afară de Yekmonchi. Speranța ei a devenit realitate și în primăvara (60) anului 1777, în locul numit Palpal, o araucană suporta în picioare durerile facerii, pentru că tradiția spunea că o mamă debilă nu poate naște un fiu puternic. Fiul s-a născut și a devenit eliberatorul statului Chile.“

Notele de subsol precizau foarte clar, pentru cazul că nu era destul de limpede, tipul de corabie beată pe care se îmbarcase Kilapán. Nota 55, *Adkintuwe*, spunea: „După mulți ani, spaniolii și-au dat seama de existența sa, dar niciodată n-au reușit să-l traducă.“ Nota 56: „Lautaro, sunet rapid (*taros* în greacă înseamnă rapid).“ Nota 57: „Prom, prescurtarea cuvântului grecesc Prometeu, titan, care a furat scrierea de la zei, ca să le-o dăruiască oamenilor.“ Nota 58: „*Adentunemul*, scriere secretă bazată pe triunghiuri. . Nota 59: „*Machi*, ghicitoare. Din verbul grecesc *mantis*, care înseamnă a ghici.“ Nota 60: „Primăvara. Legea *admapu* poruncea ca fiii să fie concepuți vara, când toate fructele sunt coapte; în acest fel se nasc primăvara când pământul se trezește cu toată puterea lui; când se nasc toate animalele și păsările.“

Concluziile erau că: 1. Toți araucanii sau o bună parte din ei erau telepatici. 2.

Limba araucană era strâns înrudită cu limba lui Homer. 3. Araucanii călătoreau în toate locurile globului pământesc, mai ales în India, în primitiva Germanie și în Peloponez. 4. Araucanii erau niște navigatori magnifici. 5. Araucanii aveau două feluri de scriere, una bazată pe noduri și alta pe triunghiuri, aceasta din urmă secretă. 6. Nu era foarte clar în ce consta comunicarea pe care Kilapán o numea *adkintuwe* și pe care spaniolii, deși și-au dat seama de existența ei, n-au fost niciodată în stare să o traducă. Se trimiteau poate mesaje cu ajutorul mișcării crengilor copacilor situați în locuri strategice ca vârfurile muntoase? Era ceva asemănător cu comunicarea cu ajutorul fumului a indienilor de pe câmpiile din America de Nord? 7. În schimb, comunicarea prin telepatie nu a fost niciodată descoperită și dacă a încetat să funcționeze la un moment dat a fost pentru că spaniolii i-au omorât pe telepatici. 8. Pe de altă parte, telepatia le-a permis araucanilor din Chile să fie în contact permanent cu emigranții din Chile răspândiți prin locuri atât de ciudate ca populata Indie sau Germania cea verde. 9. Trebuia să deducem din toate acestea că Bernardo O'Higgins era și el telepatic? Trebuia să deducem că însuși autorul, Lonko Kilapán, era telepatic? Ei da, trebuia să deducem asta.

Se mai puteau deduce (și, cu ceva mai mult efort, vedea) și alte lucruri, s-a gândit Amalfitano în timp ce-și lua pulsul cu conștiinciozitate și observa cartea lui Dieste atârnând în noaptea curții din spate. Se putea vedea, de exemplu, data publicării cărții, 1978, adică în timpul dictaturii militare, și deduce atmosfera triumfală de singurătate și frică în care s-a publicat. Se putea vedea, de exemplu, un domn cu trăsături indiene, pe jumătate nebun, dar rezervat, discutând cu editorii prestigioasei Edituri Universitare situată pe strada San Francisco, numărul 454, din Santiago, cât îl va costa publicarea cărțuliei pe Istoricul Rasei, Președintele Confederației Indigene din Chile și Secretarul Academiei Limbii Araucane, un preț prea mare pe care domnul Kilapán încearcă să-l reducă mai mult cu speranțe decât cu eficiență, deși șeful tipografiei știa că nu prea le prisosește lucrul și că putea foarte bine să-i facă o mică reducere respectivului tip, cu atât mai mult cu cât acesta jura că mai are două cărți terminate definitiv și corectate (*Legende araucane și legende grecești* și *Originea omului american și înrudirea dintre araucani, arieni, germanii primitivi și greci*) și se jura că o să le dea tot lor, pentru că, domnilor, o carte publicată de Editura Universitară este o carte care se deosebește de la prima vedere, și această ultimă frază i-a convins pe tipograf, pe șef, pe funcționarul care se ocupa de aceste probleme și care i-a făcut această mică reducere. Verbul a se deosebi, a se distinge. Cuvântul distins. Ah, ah, ah, ah, gâfâie Amalfitano în timp ce se înecă de parcă ar avea un atac brusc de astm. Ah, Chile.

Cu toate că, bineînțeles, se puteau vedea și alte scene sau se putea vedea acest nefericit tablou din alte perspective. Și așa cum cartea începea cu o directă în bărbie

(Yekmonchi numit Chile era egal din punct de vedere geografic și politic cu statul grec), cititorul activ preconizat de Cortázar putea începe lectura cu un șut în testiculele autorului și putea vedea imediat că acesta este un om de paie, un factotum în slujba vreunui colonel de la Serviciul de Inteligență, sau poate al vreunui general cu fumuri de intelectual, ceea ce, fiind vorba de Chile, nu era foarte ciudat, mai curând ciudat ar fi fost contrariul, în Chile militarii se purtau ca scriitorii și scriitorii, ca să nu rămână mai prejos, se comportau ca militarii, iar politicienii (de toate orientările) se comportau ca scriitorii și ca militarii, și diplomații se comportau ca niște heruvimi cretini, și medicii și avocații se comportau ca hoții, și ar fi putut continua așa până îl apuca greața fără să-și piardă răsuflarea. Dar dacă relua firul, părea posibil ca Kilapán să nu fi scris această carte. Și dacă Kilapán nu a scris cartea, de asemenea era posibil ca acest Kilapán să nu existe, adică să nu existe nici un președinte al Confederației Indigene din Chile, printre alte motive pentru că poate nici nu exista această Confederație Indigenă, și să nu existe nici un secretar al Academiei Limbii Araucane, între alte motive pentru că poate nu a existat niciodată această Academie a Limbii Araucane. Totul fals. Totul inexistent. Kilapán, privit prin această prismă, s-a gândit Amalfitano mișcându-și capul în ritmul (foarte ușor) cu care se legăna cartea lui Dieste în spatele ferestrei, putea să fie perfect un *nom de plume* al lui Pinochet, al lungilor insomnii ale lui Pinochet sau al fructuoaselor sale dimineți, când se scula la ora șase sau la cinci și jumătate și după ce făcea un duș și puțină gimnastică se închidea în bibliotecă să treacă în revistă insultele internaționale, să mediteze la faima proastă de care se bucura Chile în străinătate. Dar nu trebuia să ne facem prea multe iluzii. Proza lui Kilapán putea fi, fără îndoială, a lui Pinochet. Dar putea fi și a lui Aylwin sau a lui Lagos. Proza lui Kilapán putea fi a lui Frei (ceea ce era cam mult spus) sau a oricărui neofascist de dreapta. În proza lui Lonko Kilapán se găseau nu doar toate stilurile din Chile, ci și toate orientările politice, de la conservatori la comuniști, și de la neoliberali până la bătrânii supraviețuitori ai MIR-ului.[23] Kilapán era luxul limbii castiliene vorbite și scrise în Chile, în întorsăturile lui de frază apăreau nu numai nasul zbârcit al abatelui Molina, ci și măcelurile lui Patricio Lynch, nesfârșitele naufragii ale *Esmeraldei*[24], deșertul Atacama și vacile păscând, bursele Guggenheim, politicienii socialiști lăudând politica economică a dictaturii militare, colțurile de stradă unde se vând clătite calde cu miere, *mote con huesillos*[25], fantoma zidului Berlinului care flutură pe nemișcatele steaguri roșii, maltratările din familii, curvele cu suflet bun, casele ieftine, ceea ce în Chile se numește resentiment și Amalfitano numea nebunie.

Dar ceea ce căuta cu adevărat era un nume. Numele mamei telepatice a lui O'Higgins. Potrivit lui Kilapán, Kinturay Treulen, fiica lui Killenkusi și a lui Waramanke Treulen. Potrivit istoriei oficiale, doña Isabel Riquelme. Ajuns aici

Amalfitano a hotărât să nu se mai uite la cartea lui Dieste care se legăna (foarte ușor) în întuneric, și să se așeze pe scaun și să se gândească la numele propriei lui mame: doña Eugenia Riquelme (în realitate doña Filia María Eugenia Riquelme Graña). L-a străbătut un scurt fior. I s-a făcut părul măciucă timp de cinci secunde. A încercat să râdă, dar n-a putut.

Eu cred că vă înțeleg, i-a spus Marco Antonio Guerra. Vreau să spun că, dacă nu mă înșel, cred că vă înțeleg. Dumneavoastră sunteți ca mine și eu sunt ca dumneavoastră. Nu ne simțim în largul nostru. Trăim într-un mediu care ne asfixiază. Ne prefacem că nu se întâmplă nimic, dar se întâmplă. Ce se întâmplă? Ne asfixiem, ce dracu'. Dumneavoastră vă descărcați cum puteți. Eu dau și încasez scatoalce. Dar nu niște scatoalce obișnuite, ci niște bătăi apocaliptice. O să vă povestesc un secret. Uneori ies seara și mă duc la niște baruri pe care nici nu vi le închipuiți. Acolo fac pe poponarul. Dar nu un poponar oarecare, ci unul fin, disprețuitor, ironic, un mărgăritar în cocina porcilor celor mai porci din Sonora. E clar că eu nu sunt deloc poponar, asta pot s-o jur pe mormântul mamei mele. Dar mă prefac că sunt. Un poponar împuțit, îngâmfat și cu bani care-i privește pe toți de sus. Și atunci se întâmplă ce trebuie să se întâmple. Doi sau trei gagii mă invită să ies afară. Și începe caftul. Eu știu că așa e și nu-mi pasă. Uneori o dau ei în bară, mai ales când am pistolul la mine. Alteori eu. Nu-mi pasă. Am nevoie de aceste ieșiri de căcat. În unele ocazii prietenii mei, puținii amici pe care-i am, tipi de vârsta mea care și-au terminat deja facultatea, îmi spun că trebuie să am grijă, că sunt o bombă cu efect întârziat, că sunt masochist. Unul la care țineam mult mi-a spus că asemenea chestii și le poate permite doar cineva ca mine, pentru că îl am pe taică-meu care mă scoate întotdeauna din încurcăturile în care mă bag. Pură întâmplare, nimic altceva. Eu nu i-am cerut niciodată nimic lui tata. Adevărul este că nu am prieteni, prefer să nu am. Cel puțin prefer să nu am prieteni mexicani. Mexicanii sunt stricați pe dinăuntru, știați? Toți. Nimeni nu scapă. De la președintele republicii până la clovnul de comandant Marcos. Dacă eu aș fi subcomandantul Marcos, știți ce aș face? Aș lansa un atac cu toată armata mea asupra unui oraș oarecare din Chiapas, cu condiția să aibă o puternică garnizoană militară. Și i-aș jertfi acolo pe bieții mei indieni. Și pe urmă probabil m-aș duce să trăiesc la Miami. Ce fel de muzică îți place? a întrebat Amalfitano. Muzica clasică, maestre, Vivaldi, Cimarosa, Bach. Și ce cărți citești? Înainte citeam de toate, maestre, și mult. Azi citesc doar poezie. Doar poezia nu este contaminată, doar poezia nu e băgată în afacere. Nu știu dacă mă înțelegeți, maestre. Doar poezia, și nu toată, să fie clar, este o hrană sănătoasă, nu căcat.

Vocea tânărului Guerra s-a auzit fragmentată în așchii netede, inofensive, din spatele unei plante agățătoare și a spus: Georg Trakl e unul dintre preferații mei.

Numele lui Trakl l-a făcut pe Amalfitano să se gândească, în timp ce își ținea o

oră de parcă era un robot, la o farmacie care se afla aproape de casa lui de la Barcelona și unde se ducea când avea nevoie de un medicament pentru Rosa. Unul dintre angajați era un farmacist aproape adolescent, extrem de slab și cu ochelari mari, care noaptea, când farmacia era de gardă, citea întotdeauna o carte. Într-o noapte Amalfitano l-a întrebat, ca să spună ceva în timp ce tânărul căuta în rafturi, ce cărți îi plac și ce carte citea atunci. Farmacistul i-a răspuns, fără a se întoarce, că îi plac cărți ca *Metamorfoza*, *Bartleby, Un suflet simplu*, *O poveste de Crăciun* și apoi i-a spus că citește *Mic dejun la Tiffany*, de Capote. Trecând peste faptul că *Un suflet simplu* și *O poveste de Crăciun* erau, așa cum arată și ultimul titlu, povești și nu cărți, era evident gustul acelui tânăr farmacist cultivat, care poate în altă viață a fost Trakl sau căruia poate încă în această viață îi era sortit să scrie poeme la fel de disperate ca îndepărtatul său coleg austriac, care prefera în mod clar, fără discuție, literatura minoră literaturii majore. Prefera *Metamorfoza* în loc de *Procesul*, prefera *Bartleby* în loc de *Moby Dick*, prefera *Un suflet simplu* în loc de *Bouvard și Pécuchet*, și *O poveste de Crăciun* în loc de *Istoria a două orașe* sau de *Documentele postume ale Clubului Pickwick*. Ce trist paradox, s-a gândit Amalfitano. Nici măcar farmaciștii cultivați nu mai îndrăznesc să se înfrunte cu marile opere, imperfecte, torențiale, care deschid drumul în necunoscut. Preferă exercițiile perfecte ale marilor maeștri. Sau, ceea ce este același lucru: vor să-i vadă pe marii maeștri făcând antrenamente la scrimă, dar nici nu vor să audă de luptele adevărate, în care marii maeștri se înfruntă cu acel ceva, acel ceva care ne înfricoșează pe toți, acel ceva care îngrozește și umilește, și lasă în urmă sânge și răni mortale și duhoare.

În noaptea aceea, în timp ce cuvintele bombastice ale tânărului Guerra încă îi mai răsunau în adâncul creierului, Amalfitano a visat că îl vedea apărând într-un patio cu marmură roz pe ultimul filosof comunist al secolului al XX-lea. Vorbea rusește. Sau mai bine zis cânta un cântec în rusește, în timp ce corpul lui de zdrahon se deplasa împleticindu-se spre o construcție de majolică marmorată în roșu intens care ieșea în relief din planul regulat al patioului ca un fel de crater sau de latrină. Ultimul filosof comunist era îmbrăcat cu un costum negru și cravată de un albastru pal și avea părul alb. Deși făcea impresia că o să cadă dintr-o clipă în alta, în mod miraculos se ținea pe picioare. Cântecul nu era întotdeauna același, pentru că uneori intercala cuvinte în engleză sau franceză din alte cântece, balade de muzică pop sau tangouri, melodii care cântau beția sau iubirea. Totuși aceste întreruperi erau scurte și sporadice și nu trecea mult timp până relua firul cântecului original, în rusă, ale cărui cuvinte Amalfitano nu le înțelegea (deși în vise, ca în Evanghelii, omul are darul limbilor), dar intuia că sunt foarte triste, povestea sau lamentațiile unui țăran de pe Volga care navighează toată noaptea și privind luna deplânge trista soartă a oamenilor, care trebuie să se nască și să moară. Când ultimul filosof al comunismului ajungea în sfârșit la crater sau la latrină, Amalfitano descoperea cu

stupoare că acesta era nici mai mult nici mai puțin decât Boris Elțîn. Ăsta este ultimul filosof al comunismului? Ce fel de nebun am ajuns să fiu dacă sunt în stare să visez aceste tâmpenii? Visul, cu toate acestea, era în acord cu spiritul lui Amalfitano. Nu era un coșmar. Și, pe deasupra, îi dădea un soi de bunăstare ușoară ca un fulg. Atunci Boris Elțîn se uita curios la Amalfitano, de parcă Amalfitano ar fi fost cel care intrase în visul lui și nu el în visul lui Amalfitano. Și îi spunea: ascultă-mă cu atenție, tovarășe. O să-ți explic care este cel de-al treilea picior al mesei umane. O să-ți explic asta. Și pe urmă să mă lași în pace. Viața este cerere și ofertă, sau ofertă și cerere, totul se limitează la asta, dar așa nu se poate trăi. E nevoie de al treilea picior pentru ca masa să nu cadă în groapa de gunoi a istoriei, care la rândul ei cade permanent în groapa de gunoi a neantului. Așa că fii atent. Ecuația este aceasta: ofertă + cerere + magie. Și ce este magia? Magia este epica și este de asemenea sex și ceață dionisiacă și joc. Și apoi Elțîn se așeza pe crater sau pe latrină și îi arăta lui Amalfitano degetele care îi lipseau și îi vorbea de copilăria lui și de Urali și de Siberia și de un tigru alb care rătăcea prin infinitele spații ninse. Și apoi scotea o sticluță de votcă din buzunarul costumului și spunea:

— Cred că este momentul să bem un păhărel.

Și, după ce bea și după ce se uita la sărmanul profesor chilian cu o privire rea de vânător, își relua cântecul cu și mai multă înflăcărare dacă se poate. Și apoi dispărea înghițit de craterul marmorat în roșu sau de latrina marmorată în roșu și Amalfitano rămânea singur și nu îndrăznea să se uite în gaură, așa că nu-i mai rămânea altă soluție decât să se trezească.

---

[19] Termen de argou pentru hașiș (l. sp.).

[20] Operă de artă realizată din obiecte care nu sunt considerate artistice, uneori modificate. Marcel Duchamp (1887–1968) este creatorul acestui tip de artă (l. engl., în orig.).

[21] Dansuri tipice mexicane și melodiile pe care se execută (l. sp.).

[22] Cântece și dansuri populare din diverse țări hispano-americane (l. sp.).

[23] *Movimiento de Izquierda Revolucionaria*, mișcarea revoluționară de stânga din America Latină, creată în Chile în 1965, ca „avangardă marxist-leninistă a clasei muncitoare“ (l. sp.).

[24] Corvetă scufundată în bătălia de la Iquique (1879), în timpul Războiului din Pacific între Chile și Peru.

[25] Băutură tipic chiliană făcută din mălai sau făină și piersici uscate întregi (l. sp.).

PARTEA LUI FATE

Când a început totul? s-a gândit. În ce moment m-am scufundat? Un întunecat lac aztec vag familiar. Coșmarul. Cum să ies de aici? Cum să controlez situația? Și apoi alte întrebări: într-adevăr voiam să ies? Într-adevăr voiam să las totul în urmă? Și de asemenea s-a gândit: durerea nu mai contează. Și de asemenea: poate că totul a început cu moartea mamei mele. Și de asemenea: durerea nu contează, doar dacă nu se intensifică și nu devine insuportabilă. Și de asemenea: fir-ar al dracului, doare, fir-ar al dracului, doare. Nu contează, nu contează. Înconjurat de fantome.

Quincy Williams avea treizeci de ani când a murit maică-sa. O vecină l-a sunat la serviciu.

— Dragule, a spus, Edna a murit.

A întrebat când. A auzit plânsul femeii la celălalt capăt al firului și alte voci, probabil tot de femei. A întrebat cum. Nu i-a răspuns nimeni și a închis. A format numărul de acasă al mamei sale.

— Cine e? a auzit că spunea o femeie cu o voce colerică.

S-a gândit: mama este în iad. A închis din nou. Și din nou a sunat. I-a răspuns o femeie tânără.

— Sunt Quincy, fiul Ednei Miller, a spus.

Femeia a scos o exclamație pe care n-a înțeles-o și imediat a venit la telefon altă femeie. A spus că vrea să stea de vorbă cu vecina. E în pat, i-a răspuns, a făcut un atac de cord, Quincy, așteptăm să vină salvarea s-o ducă la spital. Nu a îndrăznit să întrebe de maică-sa. A auzit un glas bărbătesc care a tras o înjurătură. Probabil că tipul era pe culoar și ușa de la casa maică-sii era deschisă. Și-a dus o mână la frunte și a așteptat, fără să închidă, să-i explice cineva ceva. Două voci de femei l-au certat pe cel care înjurase. Au pronunțat un nume de bărbat, dar el nu l-a putut auzi clar.

Femeia care scria la masa de alături l-a întrebat dacă i s-a întâmplat ceva. A ridicat mâna ca atunci când asculți ceva important și a făcut semn cu capul că nu. Femeia a continuat să scrie. După un timp, Quincy a închis, și-a pus haina care atârna pe spătarul scaunului și a spus că trebuie să plece.

Când a ajuns acasă la maică-sa, acolo era numai o adolescentă de vreo cincisprezece ani, care stătea pe canapea și se uita la televizor. Adolescenta s-a ridicat când l-a văzut intrând. Avea probabil un metru optzeci și cinci și era foarte slabă. Era îmbrăcată în blugi și pe deasupra o rochie neagră cu flori galbene, foarte largă, ca o bluză mare.

— Unde e? a întrebat.

— În dormitor, a spus adolescenta.

Maică-sa era în pat, cu ochii închiși și îmbrăcată de stradă. O și rujaseră chiar. Îi lipseau doar pantofii. Un timp, Quincy a rămas lângă ușă uitându-se la picioarele ei: cele două degete mari aveau bătături și de asemenea a văzut bătături și pe tălpi, niște bătături mari care cu siguranță au făcut-o să sufere. Dar și-a adus aminte că

maică-sa se ducea la un pedichiurist de pe strada Lewis, un oarecare domn Johnson, mereu același, așa că probabil nu suferise prea mult din cauza asta. Apoi s-a uitat la fața ei: părea de ceară.

— O să plec, a spus adolescenta din salon.

Quincy a ieșit din dormitor și a vrut să-i dea o hârtie de douăzeci de dolari, dar adolescenta i-a spus că nu vrea bani. A insistat. Până la urmă adolescenta a luat bancnota și a băgat-o într-un buzunar al pantalonului. Ca să facă asta a trebuit să-și ridice rochia până la șold. Pare o călugăriță, și-a zis Quincy, sau adepta unei secte malefice. Adolescenta i-a dat un bilet pe care cineva scrisese numărul de telefon al unei firme de pompe funebre din cartier.

— Ei se ocupă de toate, a spus serioasă.

— De acord, a spus el.

A întrebat-o de vecină.

— E la spital, a spus adolescenta, cred că îi pun un stimulator cardiac.

— Un stimulator?

— Da, a spus adolescenta, la inimă.

Când a plecat adolescenta, Quincy s-a gândit că maică-sa fusese o femeie foarte iubită de vecini și de oamenii din cartier, dar că vecina maică-sii, al cărei chip nu reușea să și-l amintească bine, era și mai iubită.

A dat telefon la pompele funebre și a vorbit cu un anume Tremayne. I-a spus că este fiul Ednei Miller. Tremayne și-a verificat însemnările și i-a prezentat condoleanțe de mai multe ori până a găsit hârtia pe care o căuta. Atunci i-a spus să aștepte un moment și i-a făcut legătura cu un anumit Lawrence. Acesta l-a întrebat ce tip de ceremonie dorește.

— Ceva simplu și intim, a spus Quincy. Foarte simplu și foarte intim.

Până la urmă au decis s-o incinereze și, dacă totul decurgea normal, ceremonia să aibă loc a doua zi, la pompele funebre, la 7 seara. La 7.45 o să se termine totul. A întrebat dacă se poate face înainte. Răspunsul a fost negativ. Pe urmă domnul Lawrence a abordat în mod delicat aspectul economic. N-a fost nici o problemă. Quincy a vrut să știe dacă trebuie să telefoneze la poliție sau la spital. Nu, a spus domnul Lawrence, de asta s-a ocupat domnișoara Holly. S-a întrebat cine era domnișoara Holly și n-a reușit să-și dea seama.

— Domnișoara Holly este vecina răposatei dumneavoastră mame, a spus domnul Lawrence.

— E adevărat, a spus Quincy.

O clipă au rămas amândoi tăcuți, de parcă ar fi încercat să-și reamintească sau să reconstituie chipul Ednei Miller și pe cel al vecinei sale. Domnul Lawrence și-a dres vocea. L-a întrebat dacă știe de ce religie e maică-sa. L-a întrebat dacă el are vreo preferință religioasă. I-a răspuns că maică-sa era enoriașă a Bisericii Creștine a

Îngerilor Pierduți. Sau poate nu se numește așa. Nu-și aducea aminte. Într-adevăr, a spus domnul Lawrence, nu se numește așa, ci Biserica Creștină a Îngerilor Salvați. Așa e, a spus Quincy. Și a adăugat că nu are nici o preferință religioasă, e de ajuns, ba chiar mai mult decât trebuie, dacă e o ceremonie religioasă.

În noaptea aceea a dormit pe canapea în casa mamei sale și doar o singură dată a intrat în camera ei și și-a aruncat o privire la cadavru. În ziua următoare, dimineața la prima oră, au venit cei de la pompele funebre și au luat-o. El s-a ridicat ca să-i primească, să le dea un cec, și să vadă cum coborau sicriul de brad pe scări în jos. Apoi a adormit din nou pe sofa.

Când s-a trezit, a crezut că visase un film pe care-l văzuse nu cu mult timp în urmă. Dar totul era altfel. Personajele erau negre, așa că filmul din vis era ca un negativ al filmului real. Și de asemenea se întâmplau alte lucruri. Subiectul era același, întâmplările, dar se desfășurau altfel, sau la un moment dat lua o întorsătură neașteptată și se transforma în ceva cu totul diferit. Cel mai teribil din toate astea, totuși, era că el, în timp ce visa, știa că nu trebuia să fie neapărat așa, își dădea seama de asemănarea cu filmul, credea că înțelege că amândouă porneau de la aceleași fapte, și că dacă filmul pe care-l văzuse era filmul real, celălalt, cel visat, ar putea fi un comentariu bazat pe argumente, o critică bazată pe argumente și nu neapărat un coșmar. Orice critică, până la sfârșit, devine un coșmar, s-a gândit în timp ce se spăla pe față în casa unde nu mai era cadavrul mamei sale.

Și s-a mai gândit la ce îi spusese ea. Fii bărbat și du-ți crucea.

La serviciu toți îl cunoșteau cu numele de Oscar Fate. Când s-a întors nimeni nu i-a spus nimic. Nu aveau nici un motiv ca să-i spună ceva. A stat și s-a uitat puțin la însemnările pe care le adunase despre Barry Seaman. Fata de la masa de alături nu era acolo. Apoi și-a băgat însemnările într-un sertar pe care l-a închis cu cheia și s-a dus să mănânce. În lift s-a întâlnit cu editorul revistei, însoțit de o femeie tânără și grasă care scria despre asasini adolescenți. S-au salutat cu un gest și fiecare și-a continuat drumul.

A mâncat o supă de ceapă și o omletă într-un restaurant ieftin și bun care se afla la al doilea colț. Nu mâncase nimic din ziua trecută și mâncarea i-a căzut foarte bine. Când plătise deja și se pregătea să iasă, l-a strigat un tip care lucra la secția sportivă și l-a invitat la o bere. În timp ce așteptau așezați la tejghea, tipul i-a spus că în dimineața aceea murise în împrejurimile orașului Chicago șeful subsecției de box. Numele de subsecție de box, era de fapt un eufemism, pentru că era reprezentată doar de tipul mort.

— Cum a murit? a întrebat Fate.

— L-au înjunghiat niște negri din Chicago, a spus celălalt.

Barmanul a pus pe tejghea un hamburger. Fate și-a băut berea, l-a bătut cu mâna pe umăr și i-a spus că trebuie să plece. Când a ajuns la ușa de sticlă, s-a întors

și s-a uitat la restaurantul plin ochi de clienți și la spatele tipului de la secția sportivă și la perechile care vorbeau sau mâncau privindu-se în ochi și la cei trei chelneri care nu stăteau locului o clipă. Apoi a deschis ușa, a ieșit în stradă, s-a mai uitat o dată în restaurant, dar prin geam totul era diferit. S-a îndepărtat.

— Când ai de gând să pleci, Oscar? l-a întrebat șeful secției sale.

— Mâine.

— Ai tot ce-ți trebuie, ai totul pregătit?

— Nu-ți face griji, șefule, i-a spus Fate. E totul aranjat.

— Așa te vreau, băiete, a spus șeful. Ai aflat că l-au lichidat pe Jimmy Lowell?

— Am auzit ceva.

— S-a întâmplat la Paradise City, aproape de Chicago, a spus șeful. Se zice că Jimmy avea acolo o gagică. O tipă cu douăzeci de ani mai tânără decât el și măritată.

— Câți ani avea Jimmy? a întrebat Fate total dezinteresat.

— Cred că mergea pe cincizeci și cinci, a spus șeful. Poliția l-a arestat pe bărbatul gagicii, dar omul nostru din Chicago spune că probabil e și ea implicată în asasinat.

— Jimmy nu era tipul ăla solid, de vreo sută de kile? a spus Fate.

— Nu, Jimmy nu era solid și nici nu avea o sută de kile. Era un tip cam de un metru șaptezeci și de vreo optzeci de kile, a zis șeful.

— Atunci îl confund cu altul, a spus Fate, cu un tip înalt care mânca uneori cu Remy Burton și cu care mă mai întâlneam în lift.

— Nu, a zis șeful, Jimmy nu venea aproape niciodată la birou, era mereu plecat undeva, trecea pe aici doar o dată pe an, cred că locuia la Tampa, sau poate că nici nu avea casă și-și petrecea viața în hoteluri și aeroporturi.

A făcut un duș și nu s-a bărbierit. A ascultat mesajele pe robot. A lăsat pe masă dosarul lui Barry Seaman pe care-l adusese de la birou. Și-a pus haine curate și a plecat. Cum mai avea timp, a trecut întâi pe la casa maică-sii. A observat că mirosea a ceva stricat. S-a dus la bucătărie și cum n-a găsit nimic stricat a închis punga de gunoi și a deschis fereastra. Apoi s-a așezat pe canapea și a deschis televizorul. Pe o poliță lângă televizor a văzut câteva casete video. Câteva secunde s-a gândit să se uite la ele, dar aproape imediat a renunțat. Cu siguranță că erau casete pe care maică-sa înregistra emisiuni pe care apoi le vedea seara. A încercat să se gândească la ceva plăcut. A încercat să-și organizeze în minte agenda de lucru. N-a putut. După ce a stat complet nemișcat un timp, a închis televizorul, a luat cheile și punga de gunoi și a ieșit din casă. Înainte de a coborî, a bătut la ușa vecinei. Nu i-a răspuns nimeni. Pe stradă a aruncat punga de gunoi într-un container aproape plin.

Ceremonia a fost simplă și extrem de practică. A semnat câteva hârtii. A mai dat un cec. A primit condoleanțele domnului Tremayne, mai întâi, și ale domnului Lawrence, care a apărut la sfârșit, când era gata să plece cu urna unde era cenușa maică-sii. V-a plăcut slujba? a întrebat domnul Lawrence. În timpul ceremoniei,

așezată într-o margine a sălii, a văzut-o din nou pe adolescenta înaltă. Era îmbrăcată la fel ca înainte, cu blugi și rochia neagră cu flori galbene. S-a uitat la ea și a încercat să-i facă un semn prietenesc, dar ea nu se uita la el. Restul celor prezenți erau necunoscuți, deși predominau femeile, așa că a presupus că sunt probabil prietene ale mamei sale. La sfârșit, două dintre ele s-au apropiat de el și i-au spus niște vorbe pe care nu le-a înțeles, care puteau fi de încurajare sau de reproș. S-a întors pe jos acasă la maică-sa. A pus urna lângă casetele video și a deschis din nou televizorul. Nu mai mirosea a stricat. Toată clădirea era cufundată în liniște de parcă n-ar fi fost nimeni acolo sau ar fi plecat toți să facă ceva urgent. De la fereastră a văzut câțiva adolescenți care se jucau și vorbeau (sau conspirau), dar pe rând, adică se jucau un minut, se întrerupeau, se adunau toți, vorbeau un minut, și se jucau din nou, după care se opreau și se repeta același lucru mereu.

S-a întrebat ce fel de joc era acela și dacă întreruperile ca să stea de vorbă făceau parte din joc sau dintr-o vădită necunoaștere a regulilor jocului. S-a hotărât să iasă să se plimbe. După un timp i s-a făcut foame și a intrat într-un mic restaurat arab (egiptean sau iordanian, nu știa) unde i-au servit un sandvici cu carne tocată de miel. Când a plecat s-a simțit rău. Pe o străduță întunecoasă a vomitat mielul și în gură i-a rămas un gust de fiere și de condimente. A văzut un tip care trăgea un căruț cu hotdogi. L-a ajuns din urmă și i-a cerut o bere. Tipul s-a uitat la el de parcă Fate ar fi fost drogat și i-a spus că nu are voie să vândă băuturi alcoolice.

— Dă-mi ce ai, a spus.

Tipul i-a întins o sticlă de coca-cola. A plătit și a băut toată coca-cola în timp ce tipul cu căruțul se îndepărta pe bulevardul slab luminat. Ceva mai târziu a văzut intrarea la un cinematograf. Și-a amintit că în adolescență își petrecea multe după-amiezi acolo. A hotărât să intre deși filmul, așa cum i-a spus casiera, începuse de multă vreme.

A stat în fotoliu numai o singură scenă. Un tip alb era arestat de trei polițiști negri. Polițiștii nu îl duc la comisariat, ci la un aerodrom. Acolo tipul îl vede pe șeful polițiștilor, care e și el negru. Tipul e destul de deștept și-și dă seama repede că sunt agenți de la DEA. Cu subînțelesuri și tăceri elocvente ajung la un soi de învoială. În timp ce stau de vorbă, tipul se apropie de o fereastră. Vede pista de aterizare și o avionetă Cesna care se îndreaptă spre un capăt al pistei. Oamenii scot din avionetă o încărcătură de cocaină. Cel care deschide lăzile și scoate pachetele este negru. Lângă el se află alt negru care aruncă drogurile într-un butoi unde arde un foc, ca acelea folosite de cerșetorii fără adăpost ca să se încălzească în nopțile de iarnă. Dar acești polițiști negri nu sunt cerșetori, ci agenți de la DEA, bine îmbrăcați, funcționari ai guvernului. Tipul nu se mai uită pe fereastră și îi spune șefului că toți oamenii lui sunt negri. Sunt mai interesați să muncească, zice șeful. Și apoi zice: acum poți să te cari. Când tipul pleacă șeful zâmbește, dar zâmbetul se transformă imediat într-o

strâmbătură. În momentul acela, Fate s-a ridicat și s-a dus la toaletă, unde a vomitat restul de miel din stomac. Apoi a ieșit pe stradă și s-a întors acasă la maică-sa.

Înainte de a deschide ușa, a bătut la ușa vecinei. I-a deschis o femeie mai mult sau mai puțin de vârsta lui, cu ochelari și cu părul înfășurat într-un turban african de culoare verde. A spus cine e și a întrebat de vecină. Femeia l-a privit în ochi și l-a poftit înăuntru. Salonul semăna cu cel al mamei lui, până și mobilele erau asemănătoare. Înăuntru a văzut șase femei și trei bărbați. Unii stăteau în picioare sau sprijiniți de tocul ușii de la bucătărie, dar cei mai mulți stăteau jos.

— Sunt Rosalind, a spus femeia cu turbanul, mama dumneavoastră și maică-mea erau foarte bune prietene.

Fate a dat din cap afirmativ. Din fundul casei s-au auzit niște hohote de plâns. Una dintre femei s-a ridicat și a intrat în dormitor. Când a deschis ușa, plânsul s-a auzit mai tare, dar când ușa s-a închis nu s-a mai auzit.

— E sora mea, a spus Rosalind, cu o expresie de lehamite. Vreți o cafea?

Fate a spus că da. Când femeia s-a dus în bucătărie, unul dintre bărbații care stăteau în picioare s-a apropiat de el și l-a întrebat dacă vrea s-o vadă pe domnișoara Holly. A zis că da dând din cap. Bărbatul l-a condus până la dormitor, dar a rămas în spatele lui, de cealaltă parte a ușii. Pe pat stătea întins cadavrul vecinei și lângă ea a văzut o femeie, rugându-se în genunchi. Într-un balansoar, lângă fereastră, a văzut-o pe adolescenta cu blugi și rochia neagră cu flori galbene. Avea ochii roșii și l-a privit de parcă nu l-ar fi văzut niciodată înainte.

Când a ieșit din dormitor, s-a așezat la capătul unei canapele pe care stăteau mai multe femei care vorbeau în monosilabe. Când Rosalind i-a dat în mână ceașca de cafea, a întrebat-o când a murit mama ei. Astăzi după-amiază, a spus Rosalind cu voce liniștită. De ce a murit? De bătrânețe, a spus Rosalind zâmbind. Când s-a întors acasă, Fate și-a dat seama că mai ținea încă în mână ceașca de cafea. Pentru o clipă s-a gândit să se întoarcă la vecină și să i-o înapoieze, dar pe urmă și-a zis că e mai bine s-o lase pentru a doua zi. N-a putut să bea cafeaua. A lăsat-o lângă casetele video și urna cu cenușa mamei sale, apoi a deschis televizorul și a stins luminile din casă și s-a întins pe canapea. A oprit sonorul.

În dimineața următoare, când a deschis ochii, primul lucru pe care l-a văzut a fost un serial de desene animate. O grămadă de șoareci care alergau prin oraș scoțând țipete mute. A luat telecomanda cu o mână și a schimbat canalul. Când a găsit unul cu știri a dat drumul la sonor, dar nu foarte tare, și s-a sculat. S-a spălat pe față și pe gât și când s-a șters și-a dat seama că prosopul care atârna în baie fusese probabil ultimul prosop folosit de maică-sa. L-a mirosit, dar n-a descoperit nici un miros familiar. Pe raftul din baie erau diverse cutii cu medicamente și câteva borcănașe cu creme hidratante sau antiinflamatorii. A dat telefon la serviciu și a întrebat de șeful secției lui. Era doar colega lui de birou și a vorbit cu ea. I-a spus că

n-o să vină la redacție pentru că are de gând să plece peste câteva ore la Detroit. Ea i-a spus că știe și i-a dorit succes.

— O să mă întorc peste trei zile, poate patru, a spus.

Pe urmă a închis, și-a netezit cămașa, și-a pus haina, s-a privit în oglinda de la intrare și a încercat în zadar să-și facă curaj. E ora să reîncep lucrul. Cu mâna pe clanța ușii, a rămas nemișcat și s-a gândit dacă n-ar fi bine să ducă urna cu cenușă la el acasă. O s-o fac când mă întorc, și-a spus, și a deschis ușa.

Acasă la el a stat exact cât i-a trebuit ca să pună într-o geantă dosarul lui Barry Seaman, câteva cămăși, șosete și chiloți. S-a așezat pe un scaun și și-a dat seama că era foarte nervos. A încercat să se calmeze. Când a ieșit afară, a văzut că plouă. Când începuse să plouă? Toate taxiurile care treceau erau ocupate. Și-a pus geanta pe umăr și a pornit pe marginea trotuarului. În sfârșit s-a oprit un taxi. Când dădea să închidă portiera, a auzit ceva asemănător cu o împușcătură. L-a întrebat pe taximetrist dacă o auzise și el. Taximetristul era un hispano-american care vorbea foarte prost engleza.

— În fiecare zi se aud cele mai fantastice lucruri la New York, a spus.

— Ce vreți să spuneți cu lucruri fantastice? a întrebat.

— Păi chiar asta, fantastice, a spus taximetristul.

După un timp, Fate a adormit. Din când în când, deschidea ochii și vedea trecând clădiri unde părea că nu locuiește nimeni, sau bulevarde cenușii ude de ploaie. Apoi închidea ochii și adormea din nou. S-a trezit când taximetristul l-a întrebat la ce intrare a aeroportului vrea să-l lase.

— Merg la Detroit, a spus și iarăși a adormit.

Cele două persoane care ocupau scaunele din față vorbeau de fantome. Fate nu le putea vedea fețele, dar și-a imaginat că sunt două persoane în vârstă, poate de șaizeci sau șaptezeci de ani. A cerut un suc de portocale. Stewardesa era blondă, de vreo patruzeci de ani și avea o pată pe gât pe care o acoperea cu un batic alb care îi alunecase mai jos tot agitându-se cu călătorii. Tipul care stătea pe locul de lângă el era negru și bea o sticlă de apă. Fate și-a deschis geanta și a scos dosarul lui Seaman. Pasagerii din față nu mai vorbeau de fantome, ci de o persoană căreia îi spuneau Bobby. Acest Bobby locuia în Jackson Tree, în statul Michigan, și avea o cabană pe malul lacului Hurón. Odată acest Bobby plecase cu barca și naufragiase. Cu chiu, cu vai, s-a agățat de un trunchi care plutea pe acolo, un trunchi fermecat, și a așteptat să se lumineze de ziuă. Dar peste noapte apa s-a răcit tot mai mult și Bobby a început să înghețe și să-și piardă puterile. Se simțea tot mai slăbit și cu toate că a încercat să se lege de trunchi cu cureaua, oricâte eforturi a făcut n-a reușit. Când povestești, pare ușor, dar în realitate este foarte greu să-ți legi propriul corp de un trunchi în derivă. Așa că s-a resemnat, s-a gândit la cei dragi (acum l-au pomenit pe un oarecare Jig, care putea fi numele unui prieten, al unui câine sau al unei broaște

dresate) și s-a prins cu toate puterile de trunchi. Atunci a văzut o lumină pe cer. Naiv, a crezut că e vorba de un elicopter care venise să-l caute și a început să strige. Dar nu i-a trebuit mult ca să-și dea seama că la elicoptere se aude sunetul elicei și că lumina pe care-o vedea nu scotea acest sunet. După câteva secunde și-a dat seama că era un avion. Un enorm avion de pasageri care se prăbușea direct acolo unde plutea el agățat de trunchi. Brusc i-a pierit toată oboseala. A văzut avionul trecând chiar deasupra capului său. Era în flăcări. La vreo trei sute de metri de locul unde se afla el, avionul s-a înfipt în lac. A auzit două explozii sau poate mai multe. A simțit că trebuia să se apropie de locul unde se întâmplase catastrofa și a făcut asta, foarte încet, pentru că era greu să manevreze trunchiul ca pe un flotor. Avionul se rupsese în două și doar una din părți mai plutea. Înainte de a ajunge, Bobby a văzut cum se scufunda încet în apele din nou negre ale lacului. La puțin timp după aceea, au sosit elicopterele de salvare. L-au găsit numai pe Bobby și s-au simțit înșelați în așteptări când acesta le-a spus că nu călătorea în avion, ci că naufragiase cu barca lui, în timp ce pescuia. Oricum a devenit celebru pentru un timp, a spus cel care povestea întâmplarea.

— Și mai locuiește la Jackson Tree? a zis celălalt.

— Nu, cred că acum locuiește în Colorado, a venit răspunsul.

Apoi au început să vorbească de sport. Vecinul lui Fate și-a băut toată apa și a râgâit discret ducându-și palma la gură.

— Minciuni, a spus încet.

— Ce-ați spus? a zis Fate.

— Minciuni, minciuni, a spus tipul.

Înțeleg, a zis Fate, și s-a întors cu spatele și a început să se uite pe fereastră la norii ce păreau catedrale sau poate doar mici biserici de jucărie părăsite într-o carieră labirintică de marmură de o sută de ori mai mare decât Marele Canion.

La Detroit, Fate a închiriat o mașină și după ce s-a uitat pe harta oferită chiar de agenție s-a îndreptat spre cartierul unde locuia Barry Seaman.

Nu l-a găsit acasă, dar un copil i-a spus că era aproape întotdeauna la Pete’s Bar, nu departe de acolo. Cartierul părea un cartier de pensionari de la Ford și de la General Motors. În timp ce mergea uitându-se la clădirile cu cinci sau șase etaje, vedea doar bătrâni stând pe trepte sau fumând sprijiniți în coate la ferestre. Din când în când, la câte un colț, apărea un grup de copii vorbind toți odată sau de fetițe care săreau coarda. Mașinile parcate nu erau niște mașini bune și nici ultimul model, dar se vedea că sunt îngrijite.

Barul se afla lângă un teren viran plin de buruieni și de flori sălbatice ce ascundeau molozul de la clădirea care se înălța acolo înainte. Pe zidul lateral al unui bloc vecin a văzut o pictură murală care i s-a părut curioasă. Era în formă de cerc, ca un ceas, și acolo unde trebuiau să se afle cifrele erau scene cu oameni lucrând la

fabricile din Detroit. Douăsprezece scene care reprezentau douăsprezece etape ale procesului de producție. Dar, în fiecare scenă, se repeta un personaj: un adolescent negru, sau un bărbat negru lung și deșirat care încă nu ieșise sau refuza să iasă din copilărie, îmbrăcat cu haine diferite în fiecare scenă, dar care întotdeauna îi erau mici, și care îndeplinea un rol care la prima vedere putea fi al clovnului, tipul care se afla acolo ca să ne facă să râdem, deși dacă îl priveai cu mai multă atenție îți dădeai seama că nu se află acolo numai ca să ne facă să râdem. Părea opera unui nebun. Ultima pictură a unui nebun. În mijlocul ceasului spre care convergeau toate scenele era pictat un cuvânt cu litere care păreau de gelatină: *frică*.

Fate a intrat în bar. S-a așezat pe un taburet și l-a întrebat pe tipul care servea în local cine este artistul care făcuse pictura murală de pe stradă. Chelnerul, un negru corpolent de vreo șaizeci de ani, cu fața brăzdată de cicatrice, i-a spus că nu știa.

— O fi vreun băiat din cartier, a îngăimat.

A comandat o bere și s-a uitat prin bar. N-a fost în stare să-l identifice pe Seaman printre clienți. Cu berea în mână a întrebat cu glas tare dacă îl cunoaște cineva pe Barry Seaman.

— Cine îl caută, a spus un tip scund, care purta un tricou al echipei Pistons și o jachetă din doc bleu.

— Oscar Fate, a zis Fate, de la revista *Amanecer Negro*[26], din New York.

Chelnerul s-a apropiat de el și l-a întrebat dacă e adevărat că e ziarist. Sunt ziarist. De la *Amanecer Negro*.

— Amice, a spus tipul scund fără să se ridice de la masă, revista ta are un nume de căcat.

Cei doi parteneri de cărți au râs.

— Eu personal sunt sătul de atâția zori, a zis tipul scund, mi-ar plăcea ca din când în când frații din New York să facă ceva cu asfințitul, care este cea mai bună oră, cel puțin în cartierul ăsta împuțit.

— O să le spun la întoarcere. Eu scriu doar reportaje, a spus.

— Barry Seaman azi n-a venit, a spus un bătrân așezat la fel ca el, la tejghea.

— Cred că e bolnav, a spus altul.

— E adevărat, am auzit eu ceva, a zis bătrânul de la tejghea.

— O să-l aștept puțin, a spus Fate, și și-a terminat berea.

Chelnerul s-a sprijinit în coate lângă el și i-a spus că în tinerețe fusese boxer.

— Ultimul meu meci a fost la Athena, în Carolina de Sud, am luptat cu un băiat alb. Cine crezi că a câștigat? a spus.

Fate l-a privit în ochi, a făcut o strâmbătură indescifrabilă și i-a cerut altă bere.

— De patru luni nu-l mai văzusem pe managerul meu. Eram numai eu și antrenorul meu, bătrânul Johnny Turkey, străbătând orașele din Carolina de Sud și Carolina de Nord și dormind în cele mai proaste hoteluri. Umblam ca amețiți, eu din cauza loviturilor primite și bătrânul Turkey pentru că avea peste optzeci de ani. Da,

da, optzeci, poate chiar optzeci și trei. Uneori, înainte de-a ne culca, după ce stingeam lumina, vorbeam despre asta. Turkey zicea că tocmai împlinise optzeci de ani. Eu că avea optzeci și trei. Meciul era aranjat. Impresarul mi-a spus că trebuia să cad la podea în a cincea rundă. Și să încasez niște lovituri în a patra. În schimb îmi dădea dublu de cât îmi promisese, care nu era mult. I-am spus în seara aia lui Turkey în timp ce mâncam. În ceea ce mă privește nici o problemă, mi-a spus. Nici o problemă. Problema e că tipii ăștia după aceea nu obișnuiesc să se țină de cuvânt. Așa că fă ce crezi. Asta mi-a spus.

Când s-a întors la casa lui Seaman, se simțea puțin amețit. O lună enormă aluneca pe acoperișurile blocurilor. Lângă intrarea unui bloc l-a agățat un tip și i-a spus ceva ce ori n-a înțeles, ori i s-a părut inacceptabil. Sunt prieten cu Barry Seaman, porcule, i-a spus în timp ce încerca să-l apuce de reverele hainei de piele.

— Stai blând, i-a zis tipul. Ia-o încet, amice.

În fundul holului a văzut patru perechi de ochi de culoare galbenă care scânteiau în întuneric și în mâna atârnând a tipului pe care îl ținea a văzut reflexul fugar al lunii.

— Cară-te dacă nu vrei să mori, a zis.

— Stai blând, amice, mai întâi dă-mi drumul, a spus tipul.

Fate i-a dat drumul și a căutat luna pe acoperișurile din față. A urmat-o. În timp ce mergea, a auzit zgomote pe străzile laterale, pași, alergături, ca și cum o parte din cartier tocmai s-ar fi trezit. Lângă blocul lui Seaman și-a zărit mașina închiriată. S-a uitat la ea. Nu pățise nimic. Pe urmă a sunat la interfon și o voce, prost dispusă, l-a întrebat ce vrea. Fate a spus cine e și că este trimisul revistei *Amanecer Negro*. La interfon s-a auzit un râs scurt de satisfacție. Intră, a spus vocea. A urcat scările în patru labe. La un moment dat și-a dat seama că nu se simte bine. Seaman îl aștepta pe palier.

— Trebuie să mă duc la baie, a spus Fate.

— Dumnezeule, a zis Seaman.

Salonul era mic și modest și a văzut multe cărți împrăștiate peste tot, precum și afișe lipite pe pereți și fotografii mici împrăștiate pe rafturi și pe masă și pe televizor.

— A doua ușă, a spus Seaman.

Fate a intrat și a început să vomite.

Când s-a trezit, l-a văzut pe Seaman scriind cu un pix. Lângă el erau patru cărți foarte groase și mai multe dosare pline cu hârtii. Seaman folosea ochelari la scris. A observat că trei dintre cele patru cărți erau dicționare și a patra era un catastif intitulat *Enciclopedia franceză abreviată*, de care el nu auzise niciodată în viața lui, nici la universitate. Soarele intra pe fereastră. A dat la o parte pătura de pe el și s-a așezat pe canapea. L-a întrebat pe Seaman ce se întâmplase. Bătrânul l-a privit pe deasupra ochelarilor și i-a dat o ceașcă de cafea. Seaman avea un metru optzeci, cel

puțin, dar mergea puțin încovoiat, ceea ce îl făcea să pară mai mic. Își câștiga pâinea ținând conferințe care de regulă nu erau bine plătite, căci contractele lui erau cu instituții educative care lucrau în ghetouri și din când în când cu mici universități progresiste care nu aveau un buget prea mare. Cu câțiva ani în urmă, publicase o carte intitulată *Mâncând costițe de porc cu Barry Seaman*, în care reunea toate rețetele pe care le știa cu costițe de porc, în general la tigaie sau la grătar, adăugând date curioase sau extravagante despre locul unde învățase rețeta și cine și în ce împrejurări i-o dăduse. Cea mai bună parte a cărții era cea cu costițele de porc cu piure de cartofi sau de mere pe care le gătise în închisoare, cum făcuse rost de materiile prime, cum le pregătise într-un loc unde, între altele, nu i se dădea voie să gătească. N-a avut mare succes cartea, dar l-a repus în circulație pe Seaman, care a apărut în câteva emisiuni de televiziune matinale, pregătind în direct câteva dintre faimoasele lui rețete. Acum numele lui fusese din nou uitat, dar el continua să-și țină conferințele și să călătorească prin toată țara, uneori pentru un bilet dus-întors și trei sute de dolari.

Lângă masa pe care scria și unde s-au așezat amândoi să-și bea cafeaua, era un afiș în alb și negru în care apăreau doi tineri cu haine negre și berete negre și ochelari negri. Pe Fate l-a trecut un fior, dar nu din cauza afișului, ci pentru că se simțea rău, și după ce a băut prima înghițitură l-a întrebat dacă unul dintre acei băieți este el. Da, a spus Seaman. L-a întrebat care din ei. Seaman a zâmbit. Nu avea nici un dinte.

— E greu de spus, nu-i așa?

— Nu știu, nu mă simt prea bine, dacă m-aș simți mai bine cu siguranță că aș ghici, a spus Fate.

— Cel din dreapta, cel mai scund, a zis Seaman.

— Și celălalt cine e? a întrebat Fate.

— Ești sigur că nu știi?

S-a uitat din nou la afiș un timp.

— E Marius Newell, a spus Fate.

— Exact, a zis Seaman.

Seaman și-a pus o haină. Apoi a intrat în dormitor și când a ieșit avea o pălărie cu boruri înguste de culoare verde-închis. Dintr-un pahar aflat în baie în semiîntuneric și-a scos proteza și și-a potrivit-o cu grijă. Fate l-a văzut din salon. Și-a clătit gura cu un lichid roșu, a scuipat în chiuvetă, și-a clătit din nou gura și a spus că e gata.

Au plecat cu mașina de închiriat până la parcul Rebeca Holmes, la vreo douăzeci de străzi de acolo. Cum mai aveau timp, au oprit mașina pe o latură a parcului și au început să vorbească în timp ce-și dezmorțeau picioarele. Parcul Rebeca Holmes era mare și în partea din mijloc, apărat de un gard pe jumătate distrus, exista un spațiu

de joacă pentru copii numit Memorial Temple A. Hoffman, unde n-au văzut nici un copil jucându-se. De fapt, spațiul pentru copii, cu excepția a doi șobolani care au fugit când i-au văzut, era complet gol. Lângă o alee de stejari se înălța o pergolă cu o arhitectură vag orientală, ca o biserică ortodoxă rusească în miniatură. De cealaltă parte a pergolei se auzea muzică rap.

— Detest căcatul ăsta, a spus Seaman, să spui clar asta în articolul tău.

— De ce? a zis Fate.

Au înaintat până la pergolă și lângă ea au văzut fundul unui helești acum complet secat. Pe mâlul uscat rămăseseră urmele împietrite ale unor pantofi Nike. Fate s-a gândit la dinozauri și s-a simțit din nou amețit. Au înconjurat pergola. De cealaltă parte, lângă niște tufișuri, au văzut pe jos radiocasetofonul de unde venea muzica. Nu era nimeni în jur. Seaman a spus că nu-i place rapul pentru că unica soluție pe care o oferă este sinuciderea. Dar nici măcar o sinucidere care să aibă sens. Știu, a zis, știu. E greu să-ți imaginezi o sinucidere care are sens. De obicei nu are. Cu toate că eu am văzut sau am fost în apropiere de două sinucideri cu sens. Așa cred. Poate greșesc.

— În ce fel pledează rapul pentru sinucidere? a spus Fate.

Seaman nu i-a răspuns și l-a condus pe o scurtătură printre copaci, pe unde au ieșit la o pajiște. Pe trotuar, trei fetițe săreau coarda. Cântecul pe care-l cântau i s-a părut extrem de ciudat. Vorbea despre o femeie căreia i se tăiaseră picioarele și brațele și limba. Spunea ceva despre canalizarea din Chicago și despre șeful canalizării sau un funcționar public numit Sebastian D'Onofrio și urma un refren în care se repeta Chi-Chi-Chi-Chicago. Spunea ceva despre influența lunii. Pe urmă femeii îi creșteau picioare de lemn și brațe de sârmă și o limbă făcută din ierburi și plante împletite. Total dezorientat, a întrebat unde e mașina lui și bătrânul i-a răspuns că e de cealaltă parte a Parcului Rebeca Holmes. Au traversat strada vorbind de sport. Au mers o sută de metri și au intrat într-o biserică.

Acolo, din amvon, Seaman a vorbit despre viața lui. L-a prezentat reverendul Ronald K. Foster, deși după cum o făcea îți dădeai seama că Seaman mai fusese acolo înainte. O să vorbesc despre cinci subiecte, a spus Seaman, nici mai mult, nici mai puțin. Primul subiect este PERICOLUL. Al doilea, BANII. Al treilea, MÂNCAREA. Al patrulea, STELELE. Al cincilea și ultimul, UTILITATEA. Oamenii au zâmbit și unii au dat din cap în semn de aprobare, ca și cum i-ar fi spus conferențiarului că sunt de acord, că nu au nimic mai bun de făcut decât să-l asculte. Într-un colț a văzut cinci băieți, nici unul mai mare de douăzeci de ani, îmbrăcați cu jachete negre și berete negre și ochelari negri, care se uitau la Seaman cu o privire stupidă și care la fel de bine puteau fi acolo ca să-l aplaude sau să-l înjure. Pe podium, bătrânul se mișca dintr-o parte într-alta cu spatele încovoiat, de parcă brusc și-ar fi uitat discursul. Deodată, la indicația pastorului, corul a cântat un gospel. Textul cântecului vorbea

de Moise și de captivitatea poporului lui Israel în Egipt. Pastorul însuși acompania la pian. Atunci Seaman a revenit în mijloc și a ridicat o mână (avea ochii închiși) și după câteva secunde corul a tăcut și în biserică s-a făcut liniște.

PERICOLUL. Contrar a ceea ce toți (sau o bună parte din credincioși) așteptau, Seaman a început să vorbească despre copilăria lui în California. A spus că pentru toți cei care nu cunosc California, aceasta seamănă cel mai mult cu o insulă fermecată. Exact așa. Este la fel ca în filme, dar mai frumos. Oamenii trăiesc în case fără etaj și nu în blocuri, a spus, și imediat a făcut o lungă comparație între casele fără etaj sau cel mult cu un etaj și blocurile cu patru sau cinci etaje unde liftul e când stricat, când oprit. Singurul aspect în care blocurile sunt mai avantajoase îl reprezintă distanțele. Un cartier de blocuri reduce distanțele, a spus. Totul e mai aproape. Poți să mergi pe jos să-ți cumperi mâncarea sau poți să mergi pe jos până la barul cel mai apropiat (i-a făcut cu ochiul reverendului Foster), sau până la biserica cea mai apropiată din parohia ta sau până la un muzeu. Adică nu trebuie să iei mașina. Nici măcar nu e nevoie să ai o mașină. Și aici a prezentat detaliat o serie de statistici privind accidentele mortale de mașină într-un district din Detroit și într-un district din Los Angeles. Și să ținem seama că se fabrică la Detroit, a spus, și nu la Los Angeles. A ridicat un deget, a căutat ceva în buzunarul hainei și a scos un inhalator pentru bolnavi bronhopulmonari. Toată lumea a așteptat în liniște. Cele două fâsâituri ale inhalatorului s-au auzit până în ultimul ungher al bisericii. Pardon, a spus Seaman. Pe urmă a povestit că el a învățat să conducă mașina la treisprezece ani. Acum nu mai conduc, a spus, dar am învățat la treisprezece ani și nu mă mândresc cu asta. În acel moment s-a uitat în biserică, într-un loc nedefinit din centrul naosului, și a spus că el fusese unul din fondatorii partidului Panterele Negre. Mai exact, a zis, Marius Newell și eu. Din clipa aceea, conferința a suferit o ușoară schimbare. Ca și cum s-ar fi deschis porțile bisericii, a scris Fate în blocnotesul lui, și ar fi intrat fantoma lui Newell. Dar imediat, vrând parcă să iasă din încurcătură, Seaman a început să vorbească nu de Newell, ci de mama lui Newell, Anne Jordan Newell, și a descris înfățișarea ei, plăcută, munca ei, muncitoare într-o fabrică de aspersoare, religiozitatea ei, în fiecare duminică se ducea la biserică, hărnicia ei, avea casa curată ca un pahar, felul ei amabil de a fi, întotdeauna avea un zâmbet pentru ceilalți, responsabilitatea ei, dădea, dar nu impunea, sfaturi bune și înțelepte. Nimic nu e mai presus decât o mamă, a conchis Seaman. Eu am creat, împreună cu Marius, Panterele Negre. Munceam pe unde puteam și cumpăram pușți și pistoale ca poporul să se poată apăra. Dar o mamă valorează mai mult decât revoluția neagră. Vă pot asigura asta. În lunga și furtunoasa mea viață am văzut multe lucruri. Am stat în Algeria și am stat în China și în mai multe închisori din Statele Unite. Nimic nu e mai de preț ca o mamă. Spun asta aici și o spun oriunde și oricând, a zis cu voce răgușită. Apoi s-a scuzat din nou

și s-a întors, spre altar, și pe urmă s-a întors cu fața la public. Așa cum știți, a spus, Marius Newell a fost omorât. L-a omorât un negru ca dumneavoastră sau ca mine, într-o noapte, la Santa Cruz, în California. Eu i-am spus. Marius, nu te întoarce în California, știi că acolo e multă poliție și ne-au luat la ochi. Dar el nu m-a ascultat. Îi plăcea California. Îi plăcea să meargă pe faleză duminica și să respire mirosul Pacificului. Când eram fiecare la închisoare, primeam uneori ilustrate de la el în care îmi spunea că visase că respira acel aer. Și asta e ciudat, am cunoscut puțini negri cărora să le placă atât de mult marea. Mai degrabă nici unul. Dar eu știu ce voia să spună Marius, știu ce înseamnă asta. În fine, sincer vorbind, am o teorie despre asta, de ce negrilor nu le place marea. Ba da, ne place. Dar nu ne place așa de mult ca altor oameni. Dar teoria mea nu are nici o legătură cu ceea ce vorbim. Marius mi-a spus că lucrurile se schimbaseră în California. Sunt mult mai mulți polițiști negri, de pildă. E adevărat. În privința asta s-au schimbat. Dar sunt alte lucruri la fel ca înainte, deși există lucruri care nu sunt la fel și trebuie să recunoaștem asta. Și Marius recunoștea asta și știa că o parte din merit este al nostru. Noi, Panterele Negre, am contribuit la schimbare. Cu grăuntele nostru de nisip sau cu camionul nostru remorcă. Am contribuit. Așa cum a contribuit și mama lui Marius și toate celelalte mame negrese care nopțile, în loc să doarmă, au plâns și au trecut prin chinurile iadului. Așa că s-a hotărât să se întoarcă în California și să trăiască restul vieții liniștit, fără să facă rău nimănui, și poate să-și întemeieze o familie și să aibă copii. Întotdeauna a spus că o să-și boteze primul copil Frank, în amintirea unui tovarăș care a murit în închisoarea din Soledad. De fapt, ar fi trebuit să aibă cel puțin treizeci de fii ca să-i amintească de prietenii morți. Sau zece și fiecăruia să-i pună trei nume. Sau cinci și fiecăruia să-i pună șase nume. Dar adevărul este că n-a avut nici unul pentru că într-o noapte, în timp ce mergea pe o stradă din Santa Cruz, l-a omorât un negru. Se zice că pentru bani. Se zice că Marius îi datora bani și că de asta l-a omorât, dar mie nu-mi vine să cred. Eu cred că cineva a plătit ca să fie omorât. În perioada aceea, Marius lupta împotriva traficului de droguri în cartiere și cuiva nu i-a plăcut asta. S-ar putea. Eu mai eram încă la închisoare și nu știu foarte bine ce s-a întâmplat. Am niște ipoteze, prea multe ipoteze. Știu numai că Marius a murit la Santa Cruz unde nu locuia, unde se dusese pentru câteva zile, și e greu de crezut că asasinul locuia acolo. Cu alte cuvinte, asasinul l-a urmărit pe Marius. Și singurul motiv care-mi vine în minte ca să explic prezența lui Marius la Santa Cruz este marea. Marius s-a dus să vadă și să miroasă Oceanul Pacific. Și asasinul a venit la Santa Cruz pe urmele mirosului lui Marius. Și s-a întâmplat ce știm cu toții. Uneori mi-l închipui pe Marius. Mai des decât mi-aș dori de fapt. Și îl văd pe o plajă din California. Pe una din Big Sur, de exemplu, sau pe plaja din Monterrey, la nord de Fisherman's Wharf, urcând pe Highway 1. El stă sprijinit pe coate într-un mirador cu spatele la noi. Este iarnă și sunt puțini turiști. Noi, Panterele Negre, suntem tineri, nici unul nu are mai mult de douăzeci și cinci

de ani. Toți suntem înarmați, dar ne-am lăsat armele în mașină, și chipurile noastre exprimă o profundă nemulțumire. Marea mugește. Atunci mă apropii de Marius și îi spun hai să plecăm de aici chiar acum. Și în acea clipă, Marius se întoarce și mă privește. Zâmbește. E un pic mai departe de mine. Și îmi arată marea cu mâna, pentru că e incapabil să exprime în vorbe ce simte. Și atunci mă sperii, deși cel de lângă mine e fratele meu, și mă gândesc: marea este pericolul.

BANII. Pe scurt, pentru Seaman banii erau necesari, dar nu atât de necesari cum spune lumea. A început să vorbească despre ceea ce el numea „relativism economic“. La închisoarea din Folsom, a spus, o țigară era echivalentă cu a douăzecea parte dintr-o cutie mică de marmeladă de căpșuni. La închisoarea din Soledad, dimpotrivă, o țigară era echivalentă cu a treizecea parte din aceeași cutie de marmeladă de căpșuni. La Walla-Walla, cine știe din ce motive, poate datorită unei intoxicații alimentare, sau a unei dependențe tot mai mari de nicotină, oamenii disprețuiau profund dulciurile și încercau să-și petreacă toată ziua inhalând fum în plămâni. Banii, a spus Seaman, erau în fond un mister și el nu era, datorită lipsei totale de studii, cea mai potrivită persoană ca să vorbească despre acest subiect. Cu toate acestea, avea două lucruri de spus. Primul, că nu este de acord cu modul în care își cheltuiesc banii săracii, mai ales săracii afro-americani. Mi se urcă sângele la cap, a spus, când văd un pește plimbându-se prin cartier într-o limuzină sau un Lincoln Continental. Nu pot să suport așa ceva. Când săracii câștigă bani, ar trebui să se poarte cu mai multă demnitate, a spus. Când săracii câștigă bani, ar trebui să-și ajute vecinii. Când săracii câștigă bani mulți, ar trebui să-și trimită copii la universitate și să adopte unul sau mai mulți orfani. Când săracii câștigă bani, ar trebui să recunoască în public că au câștigat doar jumătate. Nici copiilor lor n-ar trebui să le spună cât au în realitate, pentru că după aceea copiii vor toată moștenirea și nu sunt dispuși s-o împartă cu frații lor adoptivi. Când săracii câștigă bani, ar trebui să păstreze o rezervă secretă ca să-i ajute nu numai pe negrii care putrezesc în închisorile din Statele Unite, ci și ca să înființeze întreprinderi modeste ca spălătorii, baruri, video-cluburi, care generează câștiguri ce revin apoi în întregime în comunitățile lor. Burse de studiu. Chiar dacă bursierii sfârșesc rău. Chiar dacă bursierii sfârșesc prin a se sinucide pentru că ascultă prea mult rap sau pentru că într-un acces de furie îi asasinează pe profesorul lor alb și pe cinci colegi de clasă. Drumul banilor este presărat de tentative și eșecuri care nu trebuie să-i descurajeze pe săracii îmbogățiți sau pe noii bogătași ai comunității noastre. Trebuie să facem un efort în acest sens. Trebuie să scoatem apă nu doar din piatră seacă, ci și din deșert. Dar fără să uităm că banii vor fi întotdeauna o problemă pe care trebuie s-o rezolvăm, a spus Seaman.

MÂNCAREA. După cum știți, a spus Seaman, eu am reînviat datorită antricoatelor de porc. Întâi am fost o Panteră Neagră și m-am înfruntat cu poliția din

California și apoi am călătorit prin toată lumea și pe urmă am trăit mai mulți ani cu toate cheltuielile plătite de guvernul Statelor Unite ale Americii. Când mi-au dat drumul, eram un nimeni. Panterele Negre nu mai existau. Unii ne considerau un vechi grup terorist. Alții o amintire vagă a imaginii pitorești a negrilor din anii șaizeci. Marius Newell murise la Santa Cruz. Alți tovarăși muriseră în închisori și alții ceruseră iertare în mod public și își schimbaseră viața. Acum erau negri nu numai în poliție. Erau negri în funcții publice, primari negri, oameni de afaceri negri, avocați renumiți negri, stele de televiziune și de film, iar Panterele Negre erau un inconvenient. Așa că atunci când am ieșit nu mai rămăsese nimic sau rămăsese foarte puțin, resturile fumegânde ale unui coșmar în care intraserăm adolescenți și din care ieșeam acum adulți, aproape bătrâni, aș zice, fără un viitor posibil, pentru că în lungii ani de închisoare am uitat să facem ceea ce știam, iar în închisoare nu învățaserăm nimic, cu excepția cruzimii gardienilor și sadismului unor deținuți. Aceasta era situația mea. Așa că primele mele luni de libertate condiționată au fost triste și cenușii. Uneori stăteam ore întregi la fereastră fumând tot timpul și mă uitam cum pâlpâie luminile de pe o stradă oarecare. Nu neg că de mai multe ori mi-au trecut prin cap gânduri negre. O singură persoană m-a ajutat în mod dezinteresat, sora mea mai mare, Dumnezeu s-o odihnească. Ea mi-a oferit casa ei din Detroit, care era destul de mică, dar pentru mine a fost ca și cum o prințesă europeană mi-ar fi oferit castelul ei ca să mă odihnesc un timp. Zilele erau monotone, dar aveau ceva ce azi, cu experiența de acum, n-aș pregeta să numesc fericire. Pe atunci mă vedeam în mod regulat numai cu două persoane: sora mea, care era ființa cea mai bună din lume, și agentul care mă supraveghea, un tip gras care mă invita uneori să beau un whisky în biroul lui și îmi spunea: cum de-ai fost un tip atât de rău, Barry? Odată m-am gândit că o spunea ca să mă provoace. Odată m-am gândit: tipul ăsta este plătit de polițiștii din California și vrea să mă provoace și pe urmă să-mi tragă un glonț în stomac. Vorbește-mi de coa.... tale, Barry, spunea, referindu-se la atributele mele virile, sau: vorbește-mi de tipii pe care i-ai omorât. Vorbește, Barry. Vorbește. Și deschidea sertarul biroului unde știam că își ține arma și aștepta. Și eu nu aveam altă scăpare decât să vorbesc. Îi spuneam: Lou, eu nu l-am cunoscut pe președintele Mao, dar l-am cunoscut pe Lin Biao, a venit să ne întâmpine la aeroport, Lin Biao, care pe urmă a vrut să-l omoare pe președintele Mao și care a murit într-un accident de avion în timp ce fugea în Rusia. Un tip mititel și mai alunecos ca un țipar. Tu îl ții minte pe Lin Biao? Și Lou zicea că nu auzise în viața lui de Lin Biao. Păi Lou, spuneam eu, era ceva așa ca un ministru chinez sau ca secretarul de stat al Chinei. Și în perioada aceea nu erau mulți americani acolo, pot să te asigur. S-ar putea spune că noi am fost cei care le-am netezit drumul lui Kissinger și Nixon. Și puteam să stau așa cu Lou trei ceasuri, el cerându-mi să-i vorbesc despre tipii pe care-i omorâsem pe la spate, și eu vorbindu-i despre politicienii și țările pe care le cunoscusem. Până când în cele din urmă am reușit să

scap de el, cu răbdare creștinească, și de atunci nu l-am mai văzut. Probabil că Lou a murit de ciroză. Și viața mea a mers înainte cu aceleași temeri și aceeași senzație de provizorat. Atunci, într-o zi, mi-am adus aminte că era ceva ce nu uitasem. Nu uitasem să gătesc. Nu uitasem antricoatele mele de porc. Cu ajutorul surorii mele, care era o sfântă și o încânta să vorbească de aceste lucruri, mi-am scris toate rețetele de care îmi aminteam, cele de la mama, cele pe care le făcusem la închisoare, cele pe care le făceam în fiecare sâmbătă în casă, sus pe terasă, pentru sora mea, deși ea, trebuie să spun, nu era mare amatoare de carne. Și când cartea a fost gata, m-am dus la New York să văd câțiva editori și pe unul dintre ei l-a interesat și restul îl știți. Cartea m-a pus din nou în circulație. Am învățat să combin gastronomia cu memoria. Am învățat să combin gastronomia cu istoria. Am învățat să combin gastronomia cu recunoștința și uimirea mea față de generozitatea atâtor oameni, începând cu răposata mea soră și continuând cu multe persoane. Și acum permiteți-mi să precizez ceva. Când spun uimire, vreau să spun și încântare. Adică un lucru extraordinar care produce admirație. Ca floarea-soarelui, sau ca azaleele, sau ca imortelele. Dar mi-am dat seama și că asta nu este de ajuns. Nu puteam trăi mereu cu celebrele și gustoasele mele rețete de costițe. Costițele nu erau de ajuns. Era nevoie de o schimbare. Trebuie să te agiți și să te schimbi. Trebuie să știi să cauți chiar dacă nu știi ce cauți. Așa că cei interesați pot scoate creion și hârtie căci o să vă dau altă rețetă. Rață cu portocale. Nu e recomandabil s-o mâncați în fiecare zi pentru că nu este ieftină și pe deasupra pregătirea ei nu poate dura mai puțin de o oră și jumătate, dar o dată la două luni sau când sărbătoriți o aniversare merge. Acestea sunt cantitățile pentru patru persoane. O rață de un kilogram și jumătate, douăzeci și cinci de grame de unt, patru căței de usturoi, două pahare de zeamă de carne, o mână de verdeață, o lingură de pastă de roșii, patru portocale, cincizeci de grame de zahăr, trei linguri de coniac, trei linguri de oțet, trei linguri de sherry, piper negru, ulei și sare. Pe urmă Seaman a explicat diversele etape ale preparării și când a terminat de explicat a spus doar că rața aceea este o mâncare excelentă.

STELELE. A spus că omul cunoaște multe feluri de stele sau crede că ar cunoaște multe feluri de stele. A vorbit despre stelele care se văd noaptea, să zicem, când mergi de la Des Moines la Lincoln pe autostrada 80 și mașina se strică, nimic grav, uleiul sau radiatorul, poate că o pană de cauciuc, și cobori și scoți cricul și roata de rezervă din portbagaj și schimbi roata, jumătate de oră în cel mai rău caz, și când termini privești în sus și vezi cerul acoperit de stele. Calea Lactee. A vorbit de stelele din sport. Astea sunt altfel de stele, a spus, și le-a comparat cu stelele de cinema, deși a precizat că viața unei stele din sport este de obicei mult mai scurtă decât viața unei stele de cinema. Cea a unei stele din sport, în cel mai bun caz, durează de obicei cincisprezece ani, în timp ce viața unei stele de cinema, de asemeni în cel mai bun caz, putea să dureze patruzeci sau cincizeci de ani dacă își începea cariera foarte

devreme. Dimpotrivă, viața oricărei stele pe care o poți privi de pe marginea autostrăzii 80, în timp ce călătorești de la Des Moines la Lincoln, durează de obicei milioane de ani sau, în momentul în care o privești, putea să se fi stins de milioane de ani și călătorul care se uita la ea nici măcar nu bănuia. Putea fi vorba de o stea vie sau putea fi vorba de o stea moartă. În anumite ocazii, în funcție de punctul de vedere, a spus, această chestiune nu are importanță, deoarece stelele pe care le vezi noaptea trăiesc în împărăția aparenței. Sunt o aparență, în aceeași măsură în care și visele sunt o aparență. Așa încât călătorul de pe autostrada 80 care tocmai a făcut o pană de cauciuc nu știe dacă ce vede el în imensitatea nopții sunt stele sau dacă, dimpotrivă, sunt vise. Într-un anumit fel, a spus, acest călător face și el parte dintr-un vis, un vis ce se desprinde din alt vis, așa cum o picătură de apă se desprinde dintr-o picătură de apă mai mare pe care o numim val. Ajuns la acest punct, Seaman a atras atenția că una e o stea și altceva e un meteorit. Un meteorit n-are nici o legătură cu o stea, a spus. Un meteorit, mai ales dacă în traiectoria sa se ciocnește în mod direct cu Pământul, nu are nici o legătură cu o stea sau cu un vis, dar, poate, cu noțiunea de desprindere, un soi de desprindere inversă. Pe urmă a vorbit despre stelele de mare, a spus că Marius Newell de fiecare dată când se plimba pe o plajă din California găsea, Dumnezeu știe cum, o stea de mare. Dar a spus și că stelele de mare pe care le găsești pe plajă în general sunt moarte, sunt cadavre pe care le aruncă valurile, cu toate că existau, evident, excepții. Newell, a spus, deosebea întotdeauna stelele de mare moarte de cele vii. Nu știu cum, dar le deosebea. Și pe cele moarte le lăsa pe plajă, iar pe cele vii le înapoia mării, le arunca aproape de stânci ca astfel să aibă măcar o șansă. Doar cu o excepție, când a adus acasă o stea de mare și a pus-o într-un acvariu cu apă sărată din Pacific. Asta s-a întâmplat când Panterele Negre tocmai se înființaseră și se ocupau de supravegherea traficului în cartierul lor pentru ca mașinile să nu circule cu toată viteza și să omoare copiii. Ar fi fost de ajuns un semafor sau poate două, dar primăria n-a vrut să instaleze nici unul. Așa că aceasta a fost una dintre primele apariții a Panterelor, ca polițiști de circulație. În timpul acesta, Marius Newell își îngrijea steaua de mare. Bineînțeles că și-a dat repede seama că acvariul lui are nevoie de un motor. Într-o noapte, s-a dus cu Seaman și micul Nelson Sánchez să fure unul. Nici unul nu era înarmat. S-au dus la o prăvălie specializată în vânzarea peștilor rari în Colchester Sun, un cartier de albi, și au intrat prin partea din spate. După ce au luat motorul a apărut un tip cu o pușcă. Mi-am zis că acolo o să murim, a spus Seaman, dar atunci Marius a spus: nu trageți, nu trageți, este pentru steaua mea de mare. Tipul cu pușca nu s-a mișcat din loc. Ne-am dat înapoi. Tipul a înaintat. Ne-am oprit. Tipul s-a oprit. Ne-am dat iarăși înapoi. Tipul a venit după noi. În sfârșit am ajuns la mașina pe care o conducea micul Nelson și tipul s-a oprit la mai puțin de trei metri. Când Nelson a pornit motorul, tipul și-a dus pușca la umăr și a ochit. Accelerează, i-am spus. Nu, a zis Marius, mergi încet, încet. Mașina a pornit spre strada principală rulând încet și tipul

în spatele nostru, mergând și ochindu-ne cu pușca. Acum, accelerează, a spus Marius, și când micul Nelson a apăsat pe accelerație tipul a rămas nemișcat și a devenit tot mai mic, până când l-am văzut dispărând în oglinda retrovizoare. Firește că motorul nu i-a fost de nici un folos lui Marius și după o săptămână sau două, în ciuda îngrijirilor steaua de mare a murit și a sfârșit în găleata de gunoi. În realitate, când cineva vorbește de stele o face în sens figurat. Aceasta se numește metaforă. Se zice: e o stea de cinema. Vorbește folosind o metaforă. Se zice: cerul era acoperit de stele. Altă metaforă. Dacă primești o directă în mandibulă și ești făcut knockout, se zice că ai văzut stele verzi. Altă metaforă. Metaforele sunt modul nostru de a ne pierde printre aparențe sau de a rămâne nemișcați în oceanul aparențelor. În acest sens o metaforă este ca un colac de salvare. Și nu trebuie să uităm că există colaci de salvare care plutesc și colaci de salvare care cad la fund ca plumbul. E bine să nu uităm asta niciodată. Adevărul este că există numai o singură stea și această stea nu este nici o aparență și nu este o metaforă și nici nu se ivește dintr-un vis sau un coșmar. Se află aici afară. Este soarele. Acesta este, spre nefericirea noastră, unica stea. Când eram tânăr, am văzut un film științifico-fantastic. O navă își pierde direcția și se apropie de soare. Astronauții încep să aibă dureri de cap, așa începe. Apoi toți transpiră abundent și își scot costumele spațiale, dar chiar și așa continuă să transpire nebunește și se deshidratează. Gravitația soarelui îi atrage în mod implacabil. Soarele începe să topească învelișul protector al navei. Spectatorul nu poate evita, stând în fotoliul lui, să nu simtă o căldură insuportabilă. Nu-mi mai aduc aminte sfârșitul. Cred că se salvează în ultima clipă și corectează direcția navei, din nou spre Pământ, și în urmă rămâne soarele, enorm, o stea înnebunită în imensitatea spațiului.

UTILITATEA. Dar soarele își are utilitatea lui, asta pricepe oricine cu două degete de frunte, a spus Seaman. De aproape este iadul, dar de la distanță este util și frumos, doar un vampir n-ar fi în stare s-o recunoască. Apoi a început să vorbească de lucrurile care înainte erau utile, în privința cărora exista un consens, și care acum trezesc mai curând neîncrederea, ca zâmbetele în deceniul anilor cincizeci, de pildă, a spus, un zâmbet deschidea orice ușă. Nu știu dacă putea să-ți deschidă un drum, dar fără îndoială ușile ți le deschidea. Acum un zâmbet trezește neîncrederea. Înainte, dacă erai comis-voiajor și intrai undeva, cel mai bine era s-o faci cu un zâmbet larg. La fel dacă erai chelner sau executiv, secretară, medic, scenarist sau grădinar. Singurii care nu zâmbeau niciodată erau polițiștii și funcționarii de la închisori. Ăștia sunt la fel și în ziua de azi. Dar restul, toți încercau să zâmbească. A fost epoca de aur a dentiștilor din Statele Unite ale Americii. Negrii, bineînțeles, zâmbeau mereu. Albii zâmbeau. Asiaticii. Hispano-americanii. Acum știm că în spatele unui zâmbet se poate ascunde dușmanul tău cel mai rău. Sau, cu alte cuvinte, nu mai avem încredere în nimeni, începând cu cei care zâmbesc, fiindcă

știm că aceștia încearcă să obțină ceva de la noi. Cu toate acestea, televiziunea americană e plină de zâmbete și de danturi tot mai perfecte. Vor să avem încredere în ei? Nu. Vor să ne facă să credem că sunt persoane cumsecade, incapabile să facă rău cumva? Nici asta. De fapt nu vor nimic de la noi. Vor doar să ne arate danturile lor, zâmbetele lor, fără să ne ceară nimic în schimb în afară de admirația noastră. Admirație. Vor să ne uităm la ei, asta e tot. Danturile lor perfecte, corpurile lor perfecte, comportarea lor perfectă, ca și cum s-ar desprinde permanent din soare și ar fi roți de foc, bucăți de iad arzând a căror prezență pe această planetă se datorează exclusiv nevoii de a fi politicoși. Când eram mic, a spus Seaman, nu țin minte să fi umblat copiii cu sârme în gură. Azi nu cunosc aproape nici un copil care să nu le aibă. Inutilul se impune nu ca o calitate a vieții, ci ca o modă sau o caracteristică a unei clase, și atât moda, cât și caracteristicile unei clase au nevoie de admirație, de politețe. Bineînțeles că modele au o viață scurtă, un an, maxim patru, și apoi trec prin toate fazele degradării. Caracteristica unei clase, din contră, putrezește doar când putrezește cadavrul care o posedă. Apoi s-a apucat să vorbească de lucrurile utile de care are nevoie corpul. În primul rând, o dietă echilibrată. Văd mulți oameni grași în această biserică, a spus. Bănuiesc că puțini dintre voi mâncați salată. Poate că acesta este momentul potrivit ca să vă dau o rețetă. Această rețetă se numește Varză de Bruxelles cu lămâie. Notați, vă rog. Cantități pentru patru persoane: 800 de grame de varză de Bruxelles, sucul și coaja rasă de la o lămâie, o ceapă, o legătură de pătrunjel, 40 de grame de unt, piper negru și sare. Se prepară în felul următor. Unu: se spală bine verzele și se rup frunzele exterioare. Se toacă ceapa și pătrunjelul foarte mărunt. Doi: într-o oală cu apă clocotită și cu sare se fierb verzele timp de douăzeci de minute sau până devin moi. Apoi se scurg bine și se pun deoparte. Trei: într-o tigaie unsă cu unt se rumenește ușor ceapa, se adaugă coaja rasă și sucul de lămâie și se condimentează după gust. Patru: se pun verzele în tigaie, se amestecă cu sosul, se prăjesc înăbușit câteva minute, se pune pătrunjelul deasupra și se servesc decorate cu felioare de lămâie. Te lingi pe degete, a spus Seaman. Fără colesterol, bună pentru ficat, bună pentru circulație, foarte sănătoasă. Pe urmă le-a dat rețeta de Salată de andive cu crevete și de Salată de broccoli și pe urmă a spus că omul nu trăiește numai cu mâncare sănătoasă. Trebuie să citim cărți, a spus. Să nu ne uităm atâta la televizor. Experții spun că televizorul nu face rău la ochi. Eu îmi permit să mă îndoiesc. Televizorul nu e bun pentru vedere și telefoanele celulare sunt încă un mister. Poate că, așa cum spun unii oameni de știință, produc cancer. Nu neg și nici nu afirm acest lucru, dar asta e situația. Eu spun că trebuie să citim cărți. Pastorul știe că e adevărat ce spun. Citiți cărți de autori negri. Și de autoare negrese. Dar nu vă opriți aici. Aceasta este adevărata mea contribuție în această seară. Când citești, niciodată nu pierzi timpul. Eu la închisoare citeam. Acolo m-am apucat de citit. Mult. Devoram cărțile ca pe niște costițe de porc picante. În închisoare lumina se stinge foarte devreme. Te bagi

în pat și asculți zgomotele. Pași. Strigăte. De parcă închisoarea în loc să fie în California ar fi în interiorul planetei Mercur care este planeta cea mai apropiată de soare. Îți este frig și cald în același timp și ăsta-i semnul cel mai clar că te simți singur sau că ești bolnav. Firește că încerci să te gândești la alte lucruri, la lucruri frumoase, dar nu poți întotdeauna. Uneori, un gardian aflat la postul lui de pază dinăuntru aprinde un bec și o rază de lumină a acestui bec atinge gratiile celulei tale. Mie mi s-a întâmplat de nenumărate ori. Lumina unui bec prost așezat sau a tuburilor fluorescente din galeria de sus sau din galeria vecină. Atunci îmi luam cartea și mă apropiam de lumină și mă apucam să citesc. Cu greu, pentru că literele și paragrafele păreau înnebunite sau îngrozite de această atmosferă mercuriană și subterană. Dar oricum citeam și citeam, uneori cu o viteză uimitoare chiar și pentru mine însumi și alteori foarte încet, ca și cum fiecare frază sau cuvânt ar fi fost o hrană pentru tot corpul meu, nu numai pentru minte. Și puteam să stau așa ore în șir, fără să-mi pese de somn sau de faptul incontestabil că eram închis pentru că avusesem grijă de frații mei, cărora în marea lor majoritate nu le păsa nici cât o ceapă degerată că eu putrezesc ori nu acolo. Eu știam că fac ceva util. Asta era important. Făceam ceva util în timp ce gardienii umblau sau se salutau între ei când se schimba tura cu niște cuvinte amabile care mie mi se păreau insulte și care, la drept vorbind (când mă gândesc acum), poate că erau insulte. Eu făceam ceva util. Ceva util oricum ai privi. A citi este ca și cum ai gândi, ca și cum te-ai ruga, ca și cum ai vorbi cu un prieten, ca și cum ți-ai exprima ideile, ca și cum ai asculta ideile celorlalți, ca și cum ai asculta muzică (da, da), ca și cum ai privi un peisaj, ca și cum ai ieși să faci o plimbare prin parc sau pe plajă. Voi, care sunteți așa de amabili, vă întrebați acum: ce citea Barry? Citeam tot. Dar mai ales îmi amintesc de o carte pe care am citit-o într-unul din momentele cele mai disperate din viața mea și care mi-a redat liniștea. Ce carte este asta? Ce carte este asta? Păi aceasta este o carte care se numește *Compendiu abreviat al operelor lui Voltaire* și vă asigur că este foarte utilă și că mie cel puțin mi-a fost de mare folos.

În seara aceea, după ce l-a lăsat pe Seaman la el acasă, Fate a dormit într-un hotel pe care i-l rezervase revista de la New York. Recepționerul i-a spus că-l așteptau cu o zi înainte și i-a înmânat un mesaj de la șeful lui de secție care-l întreba cum i-a mers totul. Din cameră l-a sunat la revistă, știind că la ora aia nu era nimeni acolo, și i-a lăsat un mesaj pe robot explicându-i pe scurt întâlnirea lui cu bătrânul.

A făcut un duș și s-a băgat în pat. A căutat la televizor un program pornografic. A găsit un film în care o nemțoaică făcea amor cu doi negri. Nemțoaica vorbea nemțește și negrii vorbeau tot nemțește. Apoi s-a plictisit și a trecut la un program gratuit. A văzut o parte dintr-un program de prost gust în care o femeie obeză de vreo patruzeci de ani trebuia să suporte insultele soțului ei, un obez de vreo treizeci și cinci de ani, și a noii lui iubite, o semiobeză de vreo treizeci de ani. Tipul, s-a

gândit, era cu siguranță un poponar. Programul se transmitea din Florida. Toți erau cu mânecă scurtă, în afară de prezentator, care avea o jachetă albă, niște pantaloni de culoare kaki, cămașă gri-verde și o cravată de culoarea fildeșului. Din când în când, prezentatorul dădea impresia că se simte incomod. Obezul gesticula și se mișca precum un cântăreț de rap, lăudând-o pe iubita lui semiobeză. Nevasta obezului, dimpotrivă, stătea tăcută uitându-se la public până când a început să plângă fără să facă nici un comentariu.

Asta trebuie să se termine aici, s-a gândit Fate. Dar programul sau partea aceea a programului nu s-a terminat acolo. Văzând lacrimile nevesti-sii, obezul și-a repetat atacul verbal. Între altele, lui Fate i s-a părut că aude cuvântul grasă. De asemenea i-a spus că n-o să-i mai permită să-i distrugă viața. Nu îți aparțin, a spus. Iubita lui semiobeză a spus: nu îți aparține, este momentul să deschizi bine ochii. După un timp, femeia care stătea așezată a reacționat. S-a ridicat și a spus că nu mai voia să audă nimic. Nu i-a spus soțului, nici iubitei acestuia, ci direct prezentatorului. Acesta i-a zis să-și asume răspunderea și să spună la rândul ei ce crede de cuviință. Am venit la acest program prin înșelăciune, a spus femeia în timp ce continua să plângă. Noi nu înșelăm pe nimeni ca să vină aici. Nu fi lașă și ascultă ce vrea să-ți spună el, a spus iubita obezului. Ascultă ce vreau să-ți spun, a spus obezul, învârtindu-se în jurul ei. Femeia a ridicat o mână de parcă ar fi vrut să se apere și a ieșit din platou. Semiobeza s-a așezat. Obezul s-a așezat și el după câteva clipe. Prezentatorul, care stătea așezat în public, l-a întrebat pe obez cu ce se ocupă. Acum sunt șomer, dar până de curând am lucrat la serviciul de pază, a spus acesta. Fate a schimbat programul. A scos din minibar o sticluță de whisky marca Toro de Tennessee. După prima înghițitură a simțit că-i vine să vomite. A pus dopul sticluței și a băgat-o din nou în minibar. După un timp a adormit cu televizorul aprins.

În timp ce Fate dormea, s-a transmis un reportaj despre o nord-americană dispărută în Santa Teresa, din statul Sonora, în nordul Mexicului. Reporterul era un american de origine mexicană care se numea Dick Medina și vorbea despre lista lungă a femeilor asasinate în Santa Teresa, multe dintre ele sfârșeau în groapa comună a cimitirului, căci nimeni nu venea să ridice cadavrele. Medina vorbea în direct. În spate se vedea o șosea și mult mai departe un promontoriu pe care Medina l-a arătat la un moment dat în emisiune spunând că acolo era Arizona. Vântul ciufulea părul negru și drept al reporterului, care era îmbrăcat cu o cămașă cu mânecă scurtă. Apoi apăreau câteva fabrici de montaj și vocea din off a lui Medina spunea că șomajul era practic inexistent în partea aceea a frontierei. Oameni care stăteau la coadă pe un trotuar îngust. Camioane acoperite de un praf foarte fin, de culoare maro-caca de copil. Adâncituri în teren, ca niște cratere din Primul Război Mondial, care puțin câte puțin se transformau în gropi de gunoi. Chipul zâmbitor al unui tip de vreo douăzeci de ani, nu mai mult, slab și negricios,

cu mandibule proeminente, pe care Medina îl prezenta în off ca fiind o călăuză sau un „coiot“ sau ghid pentru persoane care trec ilegal dintr-o parte în cealaltă a frontierei. Medina spunea un nume. Numele unei tinere. Apoi apăreau străzile unui sat din Arizona de unde era tânăra. Case cu grădini rahitice și garduri de sârmă de culoare argintie murdară. Chipul îndurerat al mamei. Istovită de plâns. Chipul tatălui, un tip înalt, lat în spate, care se uita fix la cameră și nu spunea nimic. În spatele acestor două figuri se profilau umbrele a trei adolescente. Celelalte fiice ale noastre, spunea mama într-o engleză cu accent. Cele trei fetițe, cea mare până în cincisprezece ani, alergau spre umbra casei.

În timp ce la televizor dădeau acest reportaj, Fate l-a visat pe un tip despre care a scris un articol, primul articol pe care l-a publicat în *Amanecer Negro* după ce revista i-a respins alte trei. Tipul era un negru bătrân, mult mai bătrân decât Seaman, care locuia în Brooklyn și era membru al Partidului Comunist din Statele Unite. Când l-a cunoscut nu mai rămăsese nici un comunist în Brooklyn, dar tipul continua să mențină operativă celula sa. Cum se numea? Antonio Ulises Jones, cu toate că tinerii din cartierul său îi spuneau Scottsboro Boy, între altele pentru că bătrânul Antonio Jones vorbea mereu de întâmplările din Scottsboro, de procesele de la Scottsboro, de negrii care au fost pe punctul de a fi linșați în Scottsboro și de care nimeni, în cartierul său din Brooklyn, nu-și mai amintea.

Când Fate l-a cunoscut, pur și simplu din întâmplare, Antonio Jones trebuia să fi avut vreo optzeci de ani și locuia într-un apartament de două camere într-una din zonele cele mai sărace ale cartierului Brooklyn. În salon avea o masă și ceva mai mult de cincisprezece scaune, din acele scaune vechi de bar, pliante, din lemn, cu picioare înalte și spătar scurt. Pe perete era atârnată fotografia unui tip foarte înalt, de vreo doi metri, cel puțin, îmbrăcat ca un muncitor din vremea aceea, în momentul în care primea o diplomă școlară din mâinile unui copil care privea direct la cameră și zâmbea arătându-și o dantură foarte albă și perfectă. Și chipul muncitorului uriaș, într-un fel, părea al unui copil.

— Ăsta sunt eu, i-a spus Antonio Jones lui Fate prima dată când a fost la el acasă, și uriașul este Robert Martillo Smith, muncitor de întreținere din municipiul Brooklyn, expert în a coborî în canale și în a se lupta cu crocodili de zece metri.

În timpul celor trei conversații pe care le-au avut, Fate a pus multe întrebări, unele menite să-i trezească conștiința bătrânului. L-a întrebat de Stalin și Antonio Jones i-a răspuns că Stalin era o canalie. L-a întrebat de Lenin și Antonio Jones i-a răspuns că era o canalie. L-a întrebat de Marx și Antonio Jones i-a răspuns că exact cu asta trebuia să înceapă: Marx a fost un tip minunat. Și din clipa aceea Antonio Jones a început să vorbească despre Marx în cei mai elogioși termeni. Numai un lucru nu-i plăcea la Marx: irascibilitatea lui. Punea asta pe seama sărăciei, căci pentru Jones sărăcia genera nu numai boli și ranchiune, ci și irascibilitate. Apoi Fate

l-a întrebat ce părere are despre căderea Zidului din Berlin și prăbușirea succesivă a regimurilor socialismului real. Era previzibil, am prezis asta cu zece ani înainte de a se întâmpla, a fost răspunsul lui Antonio Jones. Pe urmă, fără nici o legătură, s-a pornit să cânte Internaționala. A deschis fereastra și cu o voce profundă pe care Fate nu i-ar fi bănuit-o niciodată, a intonat primele strofe: sculați voi oropsiți ai vieții, voi osândiți la foame, sus. După ce-a terminat de cântat l-a întrebat pe Fate dacă nu i se pare că este un imn compus special pentru negri. Nu știu, a spus Fate, niciodată nu mi l-am imaginat așa. Mai târziu, Jones i-a făcut o prezentare despre comuniștii din Brooklyn. În timpul celui de-al Doilea Război Mondial fuseseră peste o mie. După război numărul lor a crescut la o mie trei sute. Când a început maccarthismul nu mai erau decât aproximativ șapte sute, și când s-a terminat nu mai erau decât două sute de comuniști în Brooklyn. În anii șaizeci rămăseseră doar jumătate și la începutul anilor șaptezeci nu puteai conta pe mai mult de treizeci de comuniști împărțiți în cinci celule ireductibile. La sfârșitul anilor șaptezeci, rămăseseră doar zece și la începutul lui optzeci mai erau doar patru. În timpul acelui deceniu, din cei patru rămași, doi au murit de cancer și unul s-a retras fără să spună nimănui nimic. Poate a plecat doar într-o călătorie și la dus sau la întors a murit, a reflectat Antonio Jones. Sigur e că n-a mai apărut niciodată, nici la local, nici la el acasă, nici în barurile pe unde se ducea. Poate s-o fi dus să locuiască în Florida cu fiica lui. Era evreu și avea o fată care trăia acolo. Adevărul e că în 1987 nu mai rămăsesem decât eu. Și iată-mă tot aici, a spus. De ce? a întrebat Fate. Timp de câteva secunde, Antonio Jones s-a gândit la răspunsul pe care-l va da. În cele din urmă, l-a privit în ochi și i-a spus:

— Pentru că cineva trebuie să mențină celula operativă.

Ochii lui Jones erau mici și negri ca de cărbune, și pleoapele îi erau pline de zbârcituri. Aproape că nu avea gene. Sprâncenele începeau să-i dispară și uneori, când ieșea să se plimbe prin cartier, își punea niște ochelari mari și negri și-și lua un baston pe care apoi îl lăsa lângă ușă. Putea să stea zile întregi fără să mănânce. La o anumită vârstă, spunea, mâncarea nu e bună. Nu avea nici o legătură cu nici un comunist din altă parte a Statelor Unite și nici din străinătate, cu excepția unui profesor pensionar de la Universitatea din California, Los Angeles, un anume doctor Minski, cu care coresponda din când în când. Eu am făcut parte până acum cincisprezece ani din Internaționala a Treia. Minski m-a convins să intru în Internaționala a patra, a spus.

— Tinere, am să-ți fac cadou o carte care o să-ți fie de mare folos.

Fate a crezut că o să-i dea cadou *Manifestul* de Marx, poate pentru că în salon, așezate unul peste altul în colțuri și sub scaune, văzuse mai multe exemplare editate chiar de Antonio Jones, Dumnezeu știe cu ce bani sau trăgându-i pe sfoară cine știe cum pe tipografi, dar când bătrânul i-a dat în mână cartea a văzut cu surpriză că nu era vorba de *Manifest*, ci de un volum gros intitulat *Comerțul cu*

sclavi, scris de un oarecare Hugh Thomas, nume ce nu-i era deloc cunoscut. La început a refuzat să-l primească.

— E o carte scumpă și cu siguranță dumneavoastră nu aveți decât acest exemplar, a spus.

Răspunsul lui Jones a fost să nu-și facă griji, că nu-l obținuse cu bani, ci prin șiretenie, de unde a dedus că furase cartea, ceva ce i s-a părut neverosimil, pentru că bătrânul nu mai era în stare să facă așa ceva, cu toate că era posibil ca la librăria unde comitea furtișagurile să aibă un complice, un tânăr negru care închidea ochii când Jones băga o carte în haină.

Numai când a răsfoit cartea, după mai multe ore, în apartamentul lui, și-a dat seama că autorul era un alb. Un alb englez care pe deasupra fusese profesor la Academia Militară Regală din Sandhurst, ceea ce pentru Fate echivala aproape cu un instructor, un sergent britanic împuțit cu pantaloni scurți, așa că a pus cartea deoparte și n-a citit-o. Altminteri, interviul cu Antonio Ulises Jones a fost bine primit. Fate a observat că pentru majoritatea colegilor săi articolul de-abia depășea limitele pitorescului afro-american. Un predicator țicnit, un fost cântăreț de jazz țicnit, unicul membru al Partidului Comunist din Brooklyn (Internaționala a Patra) țicnit. Pitorescul sociologic. Dar articolul a plăcut și el a fost, în scurt timp, angajat redactor. Nu l-a mai văzut niciodată pe Antonio Jones, așa cum era foarte posibil să nu-l mai vadă niciodată pe Barry Seaman.

Când s-a trezit, încă nu se luminase de ziuă.

Înainte de a pleca din Detroit, s-a dus la unica librărie decentă din oraș și a cumpărat *Comerțul cu sclavi* de Hugh Thomas, fostul profesor de la Academia Militară Regală din Sandhurst. Apoi a luat-o pe Woodward Avenue și a dat o raită prin centrul orașului. A băut o cafea cu pâine prăjită la o cafenea din Greek Town. Când a refuzat să mănânce ceva mai consistent, chelnerița, o blondă de vreo patruzeci de ani, l-a întrebat dacă e bolnav. A zis că nu se simte prea bine cu stomacul. Atunci chelnerița a luat ceașca de cafea pe care i-o adusese și i-a spus că are ceva mai potrivit pentru el. La scurt timp a venit cu un ceai de anason și boldo pe care Fate nu-l încercase niciodată și în primele clipe s-a arătat cam reticent.

— Asta îți face bine, nu o cafea, a spus chelnerița.

Era o femeie înaltă și slabă, cu sâni foarte mari și șolduri frumoase. Era îmbrăcată cu o fustă neagră și o bluză albă și cu pantofi fără toc. Un moment au rămas fără să-și spună nimic într-o tăcere plină de așteptare, până când Fate a ridicat din umeri și a început să-și bea ceaiul înghițitură după înghițitură. Atunci chelnerița a zâmbit și a plecat să se ocupe de alți clienți.

La hotel, în timp ce se pregătea să plătească nota, a primit un mesaj de la New York. O voce pe care n-a recunoscut-o îl ruga să ia legătura cu șeful lui de secție sau cu șeful secției sportive cât mai curând. A dat telefon din hol. A vorbit cu colega lui

de birou și aceasta i-a spus să aștepte, că încearcă să-l găsească pe șeful secției. După un timp o voce pe care nu o cunoștea și care s-a prezentat ca Jeff Roberts, șeful secției sportive, a început să-i vorbească despre un meci de box. Boxează Count Pickett, a spus, și n-avem pe nimeni care să acopere evenimentul. Tipul îi spunea Oscar de parcă se cunoșteau de ani de zile și îi tot dădea cu Count Pickett, o speranță a Harlemului la categoria semigrea.

— Și ce legătură am eu cu asta? a zis Fate.

— Păi, Oscar, a zis șeful de la sport, știi că a murit Jimmy Lowell și nu avem încă pe nimeni care să-l înlocuiască.

Fate și-a zis că meciul era probabil la Detroit sau la Chicago, și nu i s-a părut o idee rea să mai stea câteva zile departe de New York.

— Vrei să scriu eu cronica meciului?

— Da, băiete, a zis Roberts, cam cinci pagini, un scurt portret al lui Pickett, meciul și ceva culoare locală.

— Unde e meciul?

— În Mexic, băiete, i-a spus șeful de la sport, și ține seama că noi plătim diurne mai mari decât secția ta.

Cu valiza în mână, Fate s-a îndreptat pentru ultima dată spre casa lui Seaman. L-a găsit pe bătrân citind și luând notițe. Din bucătărie venea un miros de condimente și de legume trase la tigaie.

— Plec, a spus, am venit doar să-mi iau rămas-bun.

Seaman l-a întrebat dacă are timp să mănânce ceva.

— Nu, n-am timp, a spus Fate.

S-au îmbrățișat și Fate a coborât treptele din trei în trei de parcă s-ar fi grăbit să ajungă în stradă sau ca un copil care iese să-și petreacă după-amiaza liberă cu prietenii. În timp ce conducea spre aeroportul din Detroit Waine County, s-a gândit la ciudatele cărți ale lui Seaman, *Enciclopedia franceză abreviată* și cea pe care n-o văzuse, dar Seaman îl asigurase că o citise la închisoare, *Compendiu abreviat al operelor lui Voltaire*, și a izbucnit într-un hohot de râs.

La aeroport a cumpărat un bilet pentru Tucson. În timp ce aștepta, cu coatele sprijinite pe tejgheaua unei cafenele, și-a amintit de visul pe care-l avusese în noaptea aceea cu Antonio Jones mort de mai mulți ani. S-a întrebat, ca atunci, de ce o fi murit, și singurul răspuns care i-a venit în minte a fost că de bătrânețe. Într-o zi, în timp ce mergea pe o stradă din Brooklyn, Antonio Jones s-a simțit obosit, s-a așezat pe trotuar și o clipă după aceea a încetat să mai existe. Poate și cu mama s-a întâmplat ceva asemănător, s-a gândit Fate, dar în fond știa că nu este așa. Când avionul a decolat din Detroit, a început o furtună deasupra orașului.

Fate a deschis cartea acelui alb care fusese profesor la Sandhurst și a început să citească pagina 361. Spunea așa: *Dincolo de delta Nigerului, coasta Africii se*

îndreaptă iarăși, în sfârșit, spre sud și acolo, în Camerun, negustătorii din Liverpool au început un nou comerț cu sclavi. Mult mai la sud, râul Gabon, la nord de capul López, a devenit și el o regiune a comerțului cu sclavi în jurul anului 1780. Reverendul John Newton considera că în această regiune trăiau „oamenii cei mai umani și mai etici din câți am întâlnit în Africa“, poate „pentru că erau cei care aveau cele mai puține relații cu europenii, în vremea aceea“. Dar în fața coastei, olandezii foloseau de mult timp insula Corisco (care în portugheză înseamnă „fulger“) drept centru comercial, deși nu în mod concret de sclavi. Apoi a văzut o ilustrație, cartea avea destule, reprezentând un fort portughez de pe Costa de Oro, numit Elmina, cucerit de danezi în 1637. Timp de trei sute cincizeci de ani, Elmina a fost un centru de exportare a sclavilor. Deasupra fortului, și deasupra altui fort mai mic situat pe vârful unui deal, strălucea câte un steag pe care Fate nu l-a putut identifica. Al cărui regat era steagul ăsta? s-a întrebat înainte de a i se închide ochii și de a adormi cu cartea pe genunchi.

Pe aeroportul din Tucson a închiriat o mașină, a cumpărat o hartă rutieră și a ieșit din oraș în direcția sud. Probabil că aerul uscat al deșertului i-a trezit apetitul și s-a hotărât să se oprească la primul restaurant de pe șosea. Două mașini Camaro cu același an de fabricație și de aceeași culoare l-au depășit claxonându-l. S-a gândit că se luau la întrecere. Mașinile aveau probabil motorul modificat și caroseriile lor străluceau sub soarele Arizonei. A trecut prin fața unei căsuțe unde se vindeau portocale, dar nu s-a oprit. Căsuța era cam la o sută de metri de șosea și taraba cu portocale, un cărucior vechi cu prelată, cu roți mari de lemn, era la marginea șoselei, păzit de doi copii mexicani. Câțiva kilometri mai departe a văzut un loc numit El Rincón de Cochise și a parcat pe un teren viran, lângă o pompă de benzină. Cele două Camaro erau staționate lângă un steag cu jumătatea de sus roșie și cea de jos neagră. În mijloc avea un cerc alb unde se putea citi Clubul Automobilistic Chiricahua. Pentru o clipă a crezut că șoferii celor două Camaro sunt indieni, dar pe urmă ideea i s-a părut absurdă. S-a așezat într-un colț al restaurantului, lângă o fereastră de unde putea să-și vadă mașina. La masa de alături erau doi bărbați. Unul era tânăr și înalt, cu aspect de profesor de informatică. Zâmbea tot timpul și uneori își ducea mâinile la față cu un gest care putea exprima la fel de bine uimire sau groază sau orice altceva. Nu putea vedea fața celuilalt, dar era evident că era mult mai în vârstă decât tovarășul său. Avea ceafa groasă, părul complet alb, purta ochelari. Când vorbea sau când asculta rămânea imperturbabil, fără să gesticuleze și fără să se miște.

Chelnerița care s-a apropiat să-l servească era mexicană. A cerut o cafea și timp de câteva minute s-a uitat pe meniu. A întrebat dacă aveau sandvici Club. Chelnerița a negat dând din cap. Un biftec, a spus Fate. Un biftec cu sos? a întrebat chelnerița. Cu ce este sosul? a spus Fate. Cu ardei iute, roșii, ceapă și coriandru. Și în afară de asta mai punem câteva mirodenii. De acord, a spus, să încercăm. Când chelnerița a

plecat, s-a uitat prin restaurant. La o masă a văzut doi indieni, un adult și un adolescent, poate tată și fiu. La alta doi tipi albi însoțiți de o mexicană. Tipii semănau perfect, gemeni monozigoți de vreo cincizeci de ani și mexicana de vreo patruzeci și cinci și se vedea că gemenii erau înnebuniți după ea. Ăștia sunt proprietarii celor două mașini Camaro, s-a gândit Fate. De asemenea și-a dat seama că nimeni, în tot restaurantul, nu era negru, în afară de el.

Tipul tânăr de la masa vecină a spus ceva despre inspirație. Fate a înțeles doar atât: dumneavoastră ne-ați inspirat pe noi. Tipul cu părul alb a spus că asta nu are nici o importanță. Tipul tânăr și-a dus mâinile la față și a spus ceva despre voință, voința de a susține o privire. Apoi și-a luat mâinile de pe față și cu ochii strălucitori a spus: nu mă refer la o privire în sensul strict al cuvântului, creată de natură, ci la o privire abstractă. Tipul cărunt a spus: desigur. Când dumneavoastră l-ați prins pe Jurevich, a spus tânărul, și atunci vocea sa a fost acoperită de zgomotul asurzitor al unui motor diesel. Un camion de transport de mare tonaj a parcat pe terenul viran. Chelnerița i-a pus pe masă cafeaua și biftecul cu sos. Tipul tânăr continua să vorbească despre acel Jurevich pe care tipul cărunt îl prinsese.

— N-a fost greu, a spus tipul cărunt.

— Un asasin dezorganizat, a spus tipul tânăr, și și-a dus mâna la gură ca și cum ar fi vrut să strănute.

— Nu, a spus tipul cărunt, un asasin organizat.

— Ah, eu mă gândeam că era dezorganizat, a zis tipul tânăr.

— Nu, nu, nu, un asasin organizat, a spus tipul cărunt.

— Care sunt mai răi? a întrebat tipul tânăr.

Fate și-a tăiat o bucată de carne. Era groasă și moale și bună. Sosul era gustos, mai ales după ce te obișnuiai cu gustul picant.

— Cei dezorganizați, a spus tipul cu părul cărunt. E mai greu să stabilești modelul lor de comportament.

— Dar se poate stabili? a zis tipul tânăr.

— Cu mijloacele și timpul necesare, se poate face orice, a spus tipul cu părul cărunt.

Fate a ridicat o mână și a chemat chelnerița. Mexicana și-a lăsat capul pe umărul unuia dintre gemeni și celălalt a zâmbit de parcă ar fi fost un lucru normal. Fate s-a gândit că ea era măritată cu geamănul care o îmbrățișa, s-a gândit că poate căsnicia nu făcuse să-i treacă dragostea și speranța celuilalt geamăn. Tatăl indian a cerut nota în timp ce tânărul indian a scos de undeva un comics și citea. Pe terenul viran l-a văzut mergând pe camionagiul care-și parcase camionul. Venea de la toaleta benzinăriei și își pieptăna cu un pieptăn mic părul blond. Chelnerița l-a întrebat ce voia. Încă o cafea și un pahar mare cu apă.

— Ne-am obișnuit cu moartea, a auzit că spunea tipul tânăr.

— Întotdeauna, a spus tipul cu părul cărunt, întotdeauna a fost așa.

În secolul al XIX-lea, la mijlocul sau la sfârșitul secolului al XIX-lea, a spus tipul cu părul alb, societatea obișnuia să strecoare moartea prin filtrul cuvintelor. Dacă citești cronicile acelei perioade, ai putea spune că aproape nu erau delicte sau că un asasinat era în stare să zguduie o țară întreagă. Nu voiam să avem moartea în casă, în visele și fanteziile noastre, și cu toate astea fapt e că se comiteau crime teribile, căsăpiri, violări de tot felul, și chiar asasinate în serie. Bineînțeles că majoritatea asasinilor în serie nu erau prinși niciodată, fii atent doar la cazul cel mai celebru al epocii. Nimeni n-a aflat cine a fost Jack Spintecătorul. Totul trecea prin filtrul cuvintelor, adecvat în mod convenabil temerii noastre. Ce face un copil când îi e teamă? Închide ochii. Ce face un copil pe care cineva vrea să-l violeze și apoi să-l omoare? Închide ochii. Și strigă, dar mai întâi închide ochii. Cuvintele serveau la așa ceva. Și e ciudat, căci toate arhetipurile de nebunie și cruzime umană nu au fost inventate de oamenii din acea perioadă, ci de strămoșii noștri. Grecii au inventat, ca să spunem așa, răul, au văzut răul pe care toți îl purtăm în noi, dar martorii și dovezile acestui rău nu ne mai cutremură, ni se par neînsemnate, de neînțeles. Putem spune același lucru și despre nebunie. Grecii au fost cei care-au deschis acel evantai și totuși acum evantaiul acela nu ne mai spune nimic. O să spuneți: totul se schimbă. Desigur, totul se schimbă, dar arhetipurile crimei nu se schimbă, în același fel în care caracterul nu se schimbă. O explicație plauzibilă este că societatea, în vremea aceea, era mică. Vorbesc de secolul al XIX-lea, de secolul al XVIII-lea, de secolul al XVII-lea. Sigur, era mică. Majoritatea ființelor umane trăiau în afara societății. În secolul al XVII-lea, de exemplu, în fiecare voiaj al unei corăbii care făcea comerț cu sclavi negri murea cel puțin douăzeci la sută din marfă, adică dintre oamenii de culoare care erau transportați pentru a fi vânduți, să zicem, în Virginia. Și asta nu impresiona pe nimeni și nici nu se publica în ziarele din Virginia cu titluri mari și nici nu cerea nimeni să fie spânzurat căpitanul corabiei care i-a transportat. Și dacă, dimpotrivă, vreun proprietar de pământuri suferea o criză de nebunie și își omora vecinul și apoi se întorcea în galop la el acasă unde de cum descăleca își omora nevasta, în total doi morți, societatea din Virginia trăia îngrozită cel puțin șase luni, iar legenda asasinului călare putea să dăinuie generații întregi. Francezii, de exemplu. În timpul Comunei din 1871 au murit asasinați mii de oameni și nimeni n-a vărsat o lacrimă pentru ei. Tot pe atunci un tocilar și-a omorât nevasta și bătrâna mamă (nu mama nevestei, ci propria lui mamă, dragă prietene) și apoi a fost împușcat de poliție. Știrea nu numai că s-a publicat în toate ziarele din Franța, ci a fost rezumată și în alte ziare din Europa și a apărut chiar o știre și în ziarul *Examiner* din New York. Răspunsul: morții Comunei nu aparțineau societății, oamenii de culoare care au murit pe corabie nu aparțineau societății, în timp ce femeia moartă într-o capitală de provincie și asasinul călare din Virginia da, făceau

parte din societate, adică, ceea ce li se întâmpla lor se scria, se citea. Dar și așa, cuvintele se foloseau mai mult în arta de a ascunde decât în arta de a dezvălui. Sau poate că dezvăluiau ceva. Ce? mărturisesc că nu știu.

Tânărul și-a acoperit fața cu palmele.

— Ăsta n-a fost primul dumneavoastră voiaj în Mexic, a spus luându-și palmele de pe față și zâmbind pisicește.

— Nu, a zis tipul cu părul cărunt, am mai fost acolo acum câțiva ani și am încercat să ajut, dar mi-a fost imposibil.

— Și de ce v-ați întors acum?

— Ca să arunc o privire, bănuiesc, a spus tipul cu părul cărunt. Am stat acasă la un prieten, un prieten pe care l-am cunoscut în timpul ședерii mele anterioare. Mexicanii sunt foarte ospitalieri.

— N-a fost o călătorie oficială?

— Nu, nu, nu, a spus tipul cu părul cărunt.

— Și care este părerea dumneavoastră neoficială în legătură cu ceea ce se întâmplă acolo?

— Am diverse păreri, Edward, și mi-ar plăcea ca nici una să nu se publice fără consimțământul meu.

Tipul tânăr și-a acoperit fața cu palmele și a spus:

— Profesore Kessler, sunt mut ca un mormânt.

— Bine, a spus tipul cu părul cărunt. Am să-ți împărtășesc trei certitudini. A: acea societate este în afara societății, toți, absolut toți sunt ca vechii creștini în arenă. B: crimele au diferiți autori. C: orașul acela pare că se ridică, pare că progresează într-un fel, dar cel mai bun lucru pe care ar trebui să-l facă toți e să iasă într-o noapte în deșert și să treacă frontiera, toți fără excepție, toți, toți.

Când s-a lăsat un asfințit roșu și strălucitor, iar atât gemenii, cât și indienii, la fel ca și vecinii lui de masă, plecaseră de o bucată de vreme, Fate s-a hotărât să ridice mâna și să ceară nota. O fată brunetă și durdulie, alta decât chelnerița care îl servise, i-a adus nota și l-a întrebat dacă i-a plăcut tot.

— Tot, a spus Fate în timp ce-și căuta banii în buzunar.

Apoi a privit din nou apusul soarelui. Se gândea la maică-sa, la vecina maică-sii, la revistă, la străzile din New York cu o tristețe și o durere de nespus. A deschis cartea fostului profesor din Sandhurst și a citit un paragraf la întâmplare. *Mulți căpitani de corăbii cu sclavi negri considerau terminată misiunea lor când dădeau în primire sclavii în Indiile Occidentale, cu toate că de multe ori era imposibil să-și încaseze câștigul vânzării destul de repede ca să obțină o încărcătură de zahăr pentru călătoria de întoarcere; negustorii și căpitanii nu erau siguri niciodată de prețul care li se va plăti în portul de bază pentru marfa pe care o aduceau pe contul lor; proprietarii plantațiilor puteau să întârzie ani întregi cu plata pentru sclavi.*

Uneori, în schimbul sclavilor, negustătorii europeni preferau scrisori de schimb în loc de zahăr, indigo, bumbac sau ghimbir, pentru că la Londra prețul acestor mărfuri era nesigur sau mai curând scăzut. Ce frumoase denumiri, s-a gândit. Indigo, zahăr, ghimbir, bumbac. Florile rozalii de indigo. Pasta de un albastru-închis, cu scânteieri arămii. O femeie pictată în culoare indigo, sub un duș.

Când s-a ridicat, chelnerița durdulie s-a apropiat de el și l-a întrebat unde merge. În Mexic, a spus Fate.

— Am bănuit, a spus chelnerița, dar în ce loc?

Sprijinit de tejghea, un bucătar fuma o țigară și se uita la el așteptându-i răspunsul.

— La Santa Teresa, a spus Fate.

— Nu este un loc foarte plăcut, a spus chelnerița, dar este mare și are multe discoteci și locuri de distracție.

Fate s-a uitat în jos, zâmbind, și a văzut cum crepusculul deșertului colorase dalele într-un roșu stins.

— Sunt ziarist, a spus.

— Vă duceți să scrieți despre crime, a spus bucătarul.

— Nu știu despre ce vorbiți, eu merg să scriu despre meciul de box de sâmbăta asta, a spus Fate.

— Cine boxează? a spus bucătarul.

— Count Pickett, un semigreu din New York.

— Pe vremuri am fost amator de box, a spus bucătarul. Făceam pariuri, cumpăram reviste de box, dar într-o zi am hotărât să mă las. Nu mai sunt la curent cu cine boxează acum. Vreți să beți ceva? Din partea casei.

Fate s-a așezat la tejghea și a cerut un pahar de apă. Bucătarul a zâmbit și i-a spus că din câte știe el ziariștii beau alcool.

— Și eu beau, a spus Fate, dar cred că nu mă simt foarte bine cu stomacul.

După ce l-a servit cu un pahar de apă, bucătarul a vrut să știe cu cine boxează Count Pickett.

— Nu-mi amintesc numele, a spus Fate, l-am notat pe undeva, un mexican, mi se pare.

— E ciudat, a spus bucătarul, mexicanii nu au semigrei buni. O dată la douăzeci de ani apare unul de categoria grea, care de obicei termină nebun sau împușcat, dar de categoria semigrea nu au.

— Poate că greșesc și n-o fi mexican, a recunoscut Fate.

— Poate o fi cubanez sau columbian, a spus bucătarul, cu toate că nici columbienii nu au tradiție la categoria semigrea.

Fate și-a băut apa și s-a ridicat și și-a întins mușchii. E ora de plecare, și-a spus, deși adevărul e că se simțea bine în restaurantul acela.

— Câte ore se fac de aici până la Santa Teresa? a întrebat.

— Depinde, a spus bucătarul. Uneori frontiera este plină de camioane și poți să stai jumătate de oră să aștepți. Să zicem că de aici la Santa Teresa se fac trei ore și apoi jumătate de oră sau trei sferturi de oră la trecerea frontierei, rotunjind patru ore.

— De aici până la Santa Teresa se face doar o oră și jumătate, a spus chelnerița.

Bucătarul s-a uitat la ea și a spus că depinde de mașină și de cât de bine cunoaște șoferul terenul.

— Ați condus vreodată prin deșert?

— Nu, a spus Fate.

— Păi nu e ușor. Pare ușor. Pare cel mai ușor lucru din lume, dar nu e deloc ușor, a spus bucătarul.

— Ai dreptate, a spus chelnerița, mai ales noaptea, mie mi-e frică să conduc noaptea în deșert.

— Orice greșeală, orice deviere de la drum te poate duce cincizeci de kilometri într-altă direcție, a spus bucătarul.

— Poate că ar fi bine să plec acum cât mai este lumină, a spus Fate.

— E același lucru, a spus bucătarul, în cinci minute va fi întuneric. Înserările în deșert par că nu se mai termină, dar se termină brusc, fără nici un semn. Pur și simplu, ca și cum cineva ar stinge lumina, a spus bucătarul.

Fate a cerut alt pahar de apă și s-a dus să-l bea lângă fereastră. Nu vreți să mai mâncați ceva înainte de plecare? l-a auzit pe bucătar spunând. N-a răspuns. Deșertul a început să dispară.

A condus timp de trei ore pe șosele întunecoase, cu radioul deschis, ascultând un program din Phoenix care transmitea muzică de jazz. A trecut prin locuri unde erau case și restaurante și grădini cu flori albe și mașini prost parcate, dar unde nu se vedea nici o lumină, de parcă locuitorii ar fi murit în noaptea aceea și în aer mai rămăsese încă o boare de sânge. A zărit conturul unor dealuri care se profilau în lumina lunii și siluete de nori joși care nu se mișcau sau care, în anumite momente, alergau spre vest ca împinși de un vânt năprasnic, capricios, ridicând nori de praf pe care farurile mașinii, sau umbra lăsată de farurile mașinii, îi înveșmântau în straie fabuloase, umane, de parcă norii de praf ar fi fost cerșetori sau fantome care săltau pe marginea drumului.

S-a rătăcit de două ori. O dată a fost tentat să se întoarcă înapoi, la restaurant sau la Tucson. A doua oară a ajuns într-un sat care se numea Patagonia, unde băiatul de la benzinărie i-a arătat cum să ajungă cel mai ușor la Santa Teresa. La ieșirea din Patagonia a văzut un cal. Când farurile mașinii l-au luminat, calul a ridicat capul și l-a privit. Fate a oprit mașina și a așteptat. Calul era negru și după puțin timp s-a mișcat și s-a pierdut în întuneric. A trecut pe lângă un podiș, sau cel puțin așa a crezut. Podișul era enorm și în partea de sus și de la un capăt la celălalt în partea de

jos măsura probabil cel puțin cinci kilometri. La marginea șoselei a apărut o viroagă. S-a dat jos, a lăsat luminile mașinii aprinse și a urinat lung respirând aerul curat al nopții. Apoi drumul a coborât spre un fel de vale care i s-a părut, la prima vedere, gigantică. În partea cea mai îndepărtată a văii i s-a părut că întrezărește o lumină. Dar putea fi orice. Un șir de camioane care se mișcau foarte încet, primele lumini ale unui sat. Sau poate doar dorința lui de a ieși din acea întunecime care într-un fel îi amintea de copilărie și adolescență. Se gândea că într-un anumit moment, între altele, visase acest peisaj, nu așa de întunecat, nici așa de deșertic, dar de bună seamă asemănător. Mergea într-un autobuz, cu maică-sa și cu una dintre surorile maică-sii, și făceau o călătorie scurtă, de la New York la un orășel din apropierea New Yorkului. Stătea la fereastră și peisajul invariabil era același, clădiri și autostrăzi, până când dintr-odată apărea câmpia. În momentul acela, sau poate că înainte, începuse să se însereze și el privea copacii, o pădurice care sub privirile lui se făcea tot mai mare. Și atunci i s-a părut că vede un om care mergea pe la marginea pădurii. Cu pași mari de parcă nu voia să-l prindă noaptea. S-a întrebat cine era omul acela. Știa doar că era un om, și nu o umbră, pentru că era îmbrăcat cu o cămașă și își mișca brațele când mergea. Singurătatea tipului era atât de mare, încât Fate își amintea că dorea să nu se mai uite, ci să stea îmbrățișat lângă maică-sa, dar în loc să facă asta a rămas cu ochii deschiși până când autobuzul a lăsat în urmă pădurea și din nou au apărut clădiri, fabrici, depozite care jalonau șoseaua.

Singurătatea văii pe care o străbătea acum, întunecimea ei, erau mai mari. S-a imaginat pe el însuși mergând cu pas grăbit pe marginea șoselei. A simțit că-l trece un fior. Și-a amintit atunci de urna cu cenușa maică-sii și de ceașca de cafea a vecinei pe care n-o înapoiase și care acum probabil era foarte rece și de casetele video ale mamei lui pe care nimeni nu le va mai vedea niciodată. S-a gândit să oprească mașina și să aștepte să se lumineze. Instinctul îi spunea că un negru care dormea pe marginea șoselei într-o mașină închiriată nu era lucrul cel mai prudent în Arizona. A schimbat programul la radio. O voce în spaniolă a început să povestească istoria unei cântărețe din Gómez Palacio care se întorsese în orașul ei, în statul Durango, doar ca să se sinucidă. Apoi s-a auzit vocea unei femei care cânta *rancheras*. A ascultat-o puțin, în timp ce conducea înspre vale. După care a încercat să revină la programul de muzică de jazz din Phoenix și nu l-a mai putut găsi.

În partea nord-americană se afla un sat numit Adobe. Înainte fusese o fabrică de chirpici, dar acum era un conglomerat de case și magazine de electrocasnice aliniate aproape toate pe o stradă principală mare. Pe la capătul străzii se ajungea la un teren viran foarte bine luminat și imediat după aceea era postul de control al vămii nord-americane.

Polițistul de la frontieră i-a cerut pașaportul și Fate i l-a dat. Împreună cu pașaportul era și legitimația de ziarist. Polițistul de la frontieră l-a întrebat dacă vine

să scrie despre asasinate.

— Nu, a spus Fate, vin să scriu despre meciul de box de sâmbătă.

— Cine boxează? a întrebat polițistul de la frontieră.

— Count Pickett, un semigreu din New York.

— N-am auzit niciodată de el, a spus polițistul.

— O să ajungă campion mondial, a spus Fate.

— Bine ar fi, a spus polițistul.

Apoi a avansat o sută de metri până la frontiera mexicană și Fate a trebuit să iasă și să arate geamantanul, actele mașinii, pașaportul și carnetul lui de ziarist. L-au pus să completeze niște formulare. Fețele polițiștilor mexicani erau umflate de somn. De la fereastra postului de vamă se vedea gardul de sârmă lung și înalt care despărțea cele două țări. În partea cea mai îndepărtată a gardului a văzut patru păsări negre cocoțate pe el și cu capetele parcă băgate în pene. E frig, a spus Fate. Foarte frig, a spus funcționarul mexican care studia formularul pe care Fate îl terminase de completat.

— Păsărilor. Le e frig.

Funcționarul s-a uitat în direcția pe care Fate o arăta cu degetul.

— Sunt vulturi pleșuvi, întotdeauna le e frig la ora asta, a spus.

S-a cazat într-un motel care se numea Las Brisas, în partea de nord a orașului Santa Teresa. Pe șosea, din timp în timp, treceau camioane care mergeau în Arizona. Uneori camioanele se opreau de partea cealaltă a șoselei, lângă benzinărie, și apoi își continuau drumul sau șoferii coborau și mâncau ceva la un restaurant cu pereții vopsiți în albastru-deschis. Dimineața aproape că nu treceau camioane, doar autoturisme și camionete. Fate se simțea așa de obosit, că nici măcar nu și-a dat seama când a adormit.

Când s-a trezit, a ieșit să discute cu recepționerul motelului și i-a cerut un plan al orașului. Recepționerul era un tip de vreo douăzeci și cinci de ani și i-a spus că niciodată în Las Brisas n-au avut planul orașului, sau cel puțin de când lucra el acolo. L-a întrebat unde vrea să meargă. Fate i-a spus că este ziarist și că venise să scrie despre meciul de box al lui Count Pickett. Count Pickett contra lui Merolino Fernández, a spus recepționerul.

— Lino Fernández, a spus Fate.

— Aici îi spunem Merolino, a spus recepționerul zâmbind. Și cine credeți că o să câștige?

— Pickett, a spus Fate.

— Să vedem, deși mi se pare că vă înșelați.

Apoi recepționerul a rupt o foaie de hârtie și i-a făcut un plan de mână cu indicații precise pentru a ajunge la pavilionul de box Arena del Norte, unde trebuia să aibă loc meciul. Planul a fost mult mai bun decât se aștepta Fate. Pavilionul Arena

del Norte părea un vechi teatru din 1900, căruia îi puseseră în mijloc un ring de box. Într-unul dintre birouri Fate s-a legitimat și a întrebat în ce hotel se cazase Pickett. I s-a spus că boxerul american nu sosise încă. Între ziariștii pe care i-a văzut erau vreo doi care vorbeau engleza și care voiau să-i ia un interviu lui Fernández. Fate i-a întrebat dacă putea să meargă cu ei și ziariștii au ridicat din umeri și i-au spus că din partea lor nu era nici o problemă.

Când au ajuns la hotelul unde Fernández ținea o conferință de presă, boxerul vorbea cu un grup de ziariști mexicani. Nord-americanii l-au întrebat în engleză dacă crede că-l poate învinge pe Pickett. Fernández n-a înțeles întrebarea și unul dintre ziariștii mexicani i-a tradus-o.

— Cel mai important e să ai încredere în propriile tale forțe, a spus Fernández, și ziariștii nord-americani și-au notat răspunsul în carnetele lor.

— Cunoașteți palmaresul lui Pickett? l-au întrebat.

Fernández a așteptat să i se traducă întrebarea și apoi a spus că nu-l interesează. Ziariștii nord-americani au râs printre dinți înainte de a-l întreba ce meciuri are el la activ. Treizeci de meciuri, a spus Fernández. Douăzeci și cinci de victorii. Optsprezece prin knockout. Trei înfrângeri. Două meciuri nule. Nu-i rău, a spus unul dintre ziariști și a continuat cu întrebările.

Majoritatea ziariștilor erau cazați la Hotelul Sonora Resort, în centrul orașului Santa Teresa. Fate le-a spus că el stătea într-un motel din împrejurimi și ei i-au zis să-l lase și să încerce să găsească o cameră la Sonora Resort. Fate s-a dus să vadă hotelul și a avut impresia că acolo avea loc o întâlnire a ziariștilor sportivi mexicani. Majoritatea vorbeau engleza și erau, cel puțin la prima impresie, mult mai amabili decât ziariștii nord-americani pe care îi cunoscuse. La tejgheaua de la bar unii făceau pariuri privind rezultatul meciului și în general îi vedea fericiți și fără probleme, deși până la urmă a hotărât să rămână la motel.

Totuși, a sunat la redacție de la un telefon din Sonora Resort, cu taxă inversă, și a cerut cu șeful de la secția sportivă. Femeia cu care a vorbit i-a spus că nu era nimeni acolo.

— Birourile sunt goale, a zis.

Avea o voce dogită și plângăreață și nu vorbea ca o secretară newyorkeză, ci ca o țărancă abia ieșită dintr-un cimitir. Femeia asta cunoaște din propria-i experiență planeta morților, s-a gândit Fate, și nu mai știe ce spune.

— O să sun mai târziu, a spus înainte de a închide.

Mașina lui Fate mergea în spatele ziariștilor mexicani care voiau să-i ia un interviu lui Merolino Fernández. Cartierul general al boxerului mexican era instalat într-o fermă din împrejurimile orașului Santa Teresa și fără ajutorul ziariștilor i-ar fi fost imposibil s-o găsească. Au traversat un cartier periferic printr-o încrengătură de străzi neasfaltate și neluminate. Din când în când, după ce înconjurai islazuri și zone

părăsite unde se îngrămădea gunoiul săracilor, aveai impresia că erai pe punctul de a ieși în câmp, dar atunci răsărea din nou alt cartier, de data asta cu case mai vechi, case din chirpici, în jurul cărora crescuseră cocioabe din carton, din foi de tablă, din ambalaje vechi ce rezistau la soare și la eventualele ploi și care cu trecerea timpului păreau că împietriseră. Acolo nu numai plantele silvestre erau altfel, ci până și mușchii păreau că aparțin altei specii. Apoi au dat de un drum de pământ camuflat de orizontul ce începea să se înnegrească și care mergea paralel cu un pârâu și niște copaci prăfuiți. Au apărut primele îngrădituri. Drumul s-a îngustat. Ăsta e un drum de căruțe, s-a gândit Fate. De fapt, urmele roților de căruță erau vizibile, dar poate că erau urmele trecerii vechilor camioane pentru vite.

Ferma unde stătea Merolino Fernández era un ansamblu de trei case joase și alungite în jurul unui patio de pământ uscat și tare ca cimentul unde se înălța un ring ce părea instabil. Când au ajuns ringul era gol și în patio se afla doar un om care dormea pe un șezlong de paie și care s-a trezit din cauza zgomotului făcut de motoare. Tipul era înalt și gras și avea fața plină de cicatrice. Ziariștii mexicani îl cunoșteau și au început să stea de vorbă cu el. Se numea Víctor García și pe umărul drept avea un tatuaj care lui Fate i s-a părut interesant. Un bărbat gol, văzut din spate, îngenunchea în atriumul unei biserici. În jurul lui cel puțin zece îngeri cu forme feminine ieșeau zburând din întuneric, ca niște fluturi chemați de rugămințile pocăitului. Restul era întunecat, cu forme vagi. Tatuajul, cu toate că arăta bine, dădea impresia că i-a fost făcut la închisoare și că omul care i l-a făcut era lipsit, dacă nu de experiență, cu siguranță de instrumente și de culori, dar subiectul era tulburător. Când i-a întrebat pe ziariști cine este omul acela, i-au răspuns că era un sparring-partner al lui Merolino. Apoi, ca și cum îi observase de la o fereastră, a ieșit în patio o femeie care aducea o tavă cu răcoritoare și bere rece.

După un timp, a apărut antrenorul boxerului mexican, îmbrăcat cu o cămașă albă și un pulovăr alb, și i-a întrebat dacă preferă să-i pună întrebări lui Merolino înainte sau după antrenament. Cum preferi dumneata, Lopez, a spus unul dintre ziariști. V-au adus ceva de mâncare? a întrebat antrenorul în timp ce se așeza la masa cu răcoritoare și cu bere. Ziariștii au spus că nu și antrenorul, fără să se ridice de pe locul lui, l-a trimis pe García să aducă de la bucătărie niște gustări. Înainte ca García să se întoarcă, l-au văzut venind pe Merolino pe una dintre cărările ce se pierdeau în deșert, urmat de un tip negru îmbrăcat cu un trening care încerca să vorbească în spaniolă, dar care spunea numai înjurături. Când au intrat în patioul fermei n-au salutat pe nimeni și s-au îndreptat spre un jgheab de ciment unde s-au spălat pe față și până la mijloc cu ajutorul unei găleți. Doar după aceea, fără să se usuce și fără să-și pună bluza de trening, s-au dus să-i salute.

Negrul era din Oceanside, California, sau cel puțin acolo se născuse, deși după aceea a crescut în Los Angeles, și se numea Omar Abdul. Lucra ca sparring al lui Merolino și i-a spus lui Fate că poate o să rămână un timp în Mexic.

— Ce-o să faci după meci? a spus Fate.

— O să supraviețuiesc, a spus Omar, asta facem cu toții.

— De unde ai să faci rost de bani?

— Din orice, a spus Omar, asta e o țară ieftină.

La fiecare câteva minute, fără nici un rost, Omar zâmbea. Avea un zâmbet frumos pe care i-l scotea în evidență o bărbiță și o mustață bine îngrijite. Dar, de asemenea, la fiecare câteva minute făcea o față de supărat, și atunci bărbița și mustața căpătau un aspect amenințător, de indiferență supremă și amenințătoare. Când Fate l-a întrebat dacă e boxer sau dacă boxase pe undeva, i-a răspuns că „a boxat“, fără să se deranjeze să dea alte explicații. Când l-a întrebat ce șanse are Merolino Fernández să câștige, a spus că asta nu se știe niciodată până nu bate gongul.

În timp ce boxerii se îmbrăcau, Fate a început să se plimbe prin patioul cu pământ pe jos și să privească împrejur.

— La ce te uiți? a auzit că-i spune Omar Abdul.

— La peisaj, a spus, este un peisaj trist.

Lângă el, sparringul a scrutat orizontul și apoi a zis:

— Așa e câmpul. Întotdeauna la ora asta este trist. E un peisaj nasol pentru femei.

— Se întunecă, a spus Fate.

— Încă mai e lumină pentru un antrenament, a zis Omar Abdul.

— Ce faceți seara, când se termină antrenamentele?

— Noi toți? a spus Omar Abdul.

— Da, toată echipa sau cum îi spuneți.

— Mâncăm, ne uităm la televizor, apoi domnul López se duce la culcare și Merolino se duce și el la culcare și ceilalți putem să ne culcăm sau să ne mai uităm la televizor sau să dăm o raită prin oraș, mă înțelegi, a spus cu un zâmbet care putea să însemne orice.

— Câți ani ai? l-a întrebat pe neașteptate.

— Douăzeci și doi de ani, a spus Omar Abdul.

Când Merolino a urcat în ring, soarele începea să dispară spre apus și antrenorul a aprins luminile ce erau alimentate de la un generator electric independent care lumina toată casa. Într-un colț, cu capul în jos, stătea nemișcat García. Se dezbrăcase de haine și își pusese niște pantaloni de boxer de culoare neagră care-i ajungeau până la genunchi. Părea că doarme. Doar când s-au aprins luminile a ridicat capul și s-a uitat, doar câteva secunde, la López, ca și cum ar fi așteptat un semnal. Unul dintre ziariști, care zâmbea tot timpul, a bătut un gong și sparringul a înaintat spre centrul ringului cu garda ridicată. Merolino avea o cască de protecție și se mișca în jurul lui García, care doar din când în când își degaja stânga și încerca să trimită câte

o lovitură. Fate l-a întrebat pe unul dintre ziariști dacă nu e normal ca sparringul să aibă cască de protecție.

— E normal, a spus ziaristul.

— Și de ce nu are? a zis Fate.

— Pentru că oricât de tare l-ar lovi, nu poate să-i mai facă nici un rău, a spus ziaristul. Mă înțelegi? Nu simte loviturile, e într-o ureche.

La a treia rundă, García a ieșit din ring și a intrat Omar Abdul. Băiatul avea torsul gol, dar nu-și scosese pantalonii de trening. Mișcările lui erau mult mai repezi decât ale sparringului mexican și se strecura cu ușurință când Merolino încerca să-l prindă într-un colț, cu toate că era evident că boxerul și sparringul său nu voiau să-și facă rău. Din când în când vorbeau, continuând să se miște, și râdeau.

— Unde te trezești, în Costa Rica? l-a întrebat Omar Abdul. Unde-ți sunt coaiele?

Fate l-a întrebat pe ziarist ce a spus sparringul.

— Nimic, a zis ziaristul, împuțitul ăsta a învățat să spună doar prostii în spaniolă.

După trei asalturi antrenorul i-a oprit și a dispărut în casă urmat de Merolino.

— Îi așteaptă maseurul, a spus ziaristul.

— Cine e maseurul? a întrebat Fate.

— Nu l-am văzut, cred că nu iese niciodată afară în patio, este un tip orb, înțelegi? un tip orb din naștere, care stă toată ziua la bucătărie și mănâncă, sau în baie, căcându-se, sau întins pe jos în camera lui citind cărți în limba orbilor, în limbajul ăla, cum îi spune?

— Alfabetul Braille, a spus alt ziarist.

Fate și l-a imaginat pe maseur citind într-o încăpere complet în întuneric și s-a cutremurat. Probabil e ceva asemănător cu fericirea, s-a gândit. La jgheab, García îi turna lui Omar Abdul o găleată cu apă rece pe spate. Sparringul californian i-a făcut cu ochiul lui Fate.

— Cum ți s-a părut? a întrebat.

— N-a fost rău, a răspuns Fate, așa ca să fie amabil, dar am impresia că Pickett va veni mult mai bine pregătit.

— Pickett este un curist de căcat, a spus Omar Abdul.

— Îl cunoști?

— L-am văzut boxând de vreo două ori la televizor. Nu știe să se miște.

— Mă rog, adevărul e că eu nu l-am văzut niciodată.

Omar Abdul l-a privit în ochi cu o expresie de uimire.

— Nu l-ai văzut niciodată pe Pickett boxând? a spus.

— Nu, în realitate specialistul în box de la revista mea a murit săptămâna trecută și cum nu suntem mulți angajați, m-au trimis pe mine.

— Să pariezi pe Merolino, a zis Omar Abdul după un moment de tăcere.

— Îți doresc succes, i-a spus Fate înainte de a pleca.

Drumul de întoarcere i s-a părut mai scurt. Un timp a urmărit luminile din spate

ale mașinii ziariștilor, până când a văzut că s-au oprit lângă un bar când ajunseseră deja pe străzile asfaltate din Santa Teresa. A oprit lângă ei și i-a întrebat ce au de gând să facă. Mergem să mâncăm, a spus unul dintre ziariști. Cu toate că nu-i era foame, Fate a acceptat să bea o bere cu ei. Unul dintre ei se numea Chucho Flores și lucra la un ziar local și la un post de radio. Celălalt, cel care bătuse gongul când erau la fermă, se numea Ángel Martínez Mesa și lucra la un ziar sportiv din DF. Martínez Mesa era mic de statură și avea aproape cincizeci de ani. Chucho Flores era un pic mai scund decât Fate, avea treizeci și cinci de ani și zâmbea tot timpul. Relația dintre Flores și Martínez Mesa, din câte și-a dat seama Fate, era cea dintre discipolul recunoscător și maestrul mai curând indiferent. Indiferența lui Martínez Mesa, cu toate astea, nu vădea nici mândrie, nici un sentiment de superioritate, ci oboseală. O oboseală care se observa până și în felul cum era îmbrăcat, neîngrijit, cu un costum plin de pete de grăsime și cu pantofii nelustruiți, spre deosebire de discipolul său, care avea un costum de firmă și o cravată de asemenea de firmă și niște butoni de aur la manșete și care, probabil, se vedea pe el însuși ca pe un bărbat cochet și frumos. În timp ce mexicanii mâncau friptură cu cartofi prăjiți, Fate se gândea la tatuajul lui García. A comparat apoi singurătatea acelei ferme cu singurătatea casei mamei sale. S-a gândit la cenușa ei care mai era încă acolo. S-a gândit la vecina moartă. S-a gândit la cartierul lui Barry Seaman. Și tot ce-i revenea în minte ca niște străfulgerări în timp ce mexicanii mâncau i se părea o tristețe.

După ce l-au lăsat pe Martínez Mesa la Sonora Resort, Chucho Flores a insistat să mai bea un ultim pahar. În barul hotelului erau diverși ziariști, printre care vreo doi nord-americani cu care l-ar fi interesat să vorbească, dar Chucho Flores avea alte planuri. Au mers la un bar de pe o străduță din centrul orașului Santa Teresa, un local cu pereții zugrăviți în culori fluorescente și o tejghea în formă de zigzag. Au cerut un suc de portocale cu whisky. Barmanul îl cunoștea pe Chucho Flores. Tipul ăsta, se gândea Fate, pare a fi mai degrabă proprietarul localului, nu un barman. Gesturile lui erau reci și autoritare, chiar și când ștergea paharele cu un șorț legat la mijloc. Și totuși era un tip tânăr, nu avea mai mult de douăzeci și cinci de ani, iar Chucho Flores, pe de altă parte, nu-l prea lua în seamă, pentru că stătea de vorbă cu Fate despre New York și despre ziaristica practicată la New York.

— Mi-ar plăcea să trăiesc acolo, i-a mărturisit, și să lucrez la vreun post de radio spaniol.

— Sunt multe, a spus Fate.

— Știu, știu, a spus Chucho Flores de parcă studia de mult timp problema, și apoi a spus numele a două posturi de radio care transmiteau în spaniolă și de care Fate nu auzise vorbindu-se niciodată.

— Și revista ta cum se numește? l-a întrebat Chucho Flores.

I-a spus, iar Chucho Flores, după ce s-a gândit puțin, a negat dând din cap.

— N-o cunosc, a spus, e mare?

— Nu, nu e mare, a spus Fate, este o revistă din Harlem, înțelegi?

— Nu, a spus Chucho Flores, nu înțeleg.

— Este o revistă unde proprietarii sunt afro-americani, directorul este afro-american și aproape toți ziariștii suntem afro-americani, a spus Fate.

— E posibil așa ceva? a spus Chucho Flores, poți face în felul ăsta o ziaristică obiectivă?

În clipa aceea și-a dat seama că Chucho Flores se cam îmbătase. S-a gândit la ceea ce i-a spus. În realitate, să afirmi că *aproape* toți ziariștii erau negri era lipsit de fundament. El văzuse negri doar la redacție, deși bineînțeles că nu-i cunoștea pe corespondenții de presă. Poate că în California o fi vreun mexican, s-a gândit. Poate în Texas. Dar la fel de bine s-ar putea ca în Texas să nu fie *nici unul*, căci altfel, de ce l-ar fi trimis pe el, din Detroit, și nu l-ar fi însărcinat cu treaba asta pe cel din Texas sau din California?

Câteva fete s-au apropiat să-l salute pe Chucho Flores. Erau îmbrăcate de parcă mergeau la petrecere, cu tocuri înalte și rochii pentru discotecă. Una avea părul vopsit blond și cealaltă era foarte brunetă și mai curând tăcută și timidă. Blonda l-a salutat pe barman și acesta i-a răspuns cu un gest, de parcă o cunoștea foarte bine și nu avea încredere în ea. Chucho Flores l-a prezentat ca pe un faimos ziarist sportiv din New York. În clipa aia, Fate a considerat că e nimerit să-i spună mexicanului că el nu este de fapt un ziarist sportiv, ci unul care scrie despre politică și probleme sociale, mărturisire care lui Chucho i s-a părut foarte interesantă. După un timp, a venit alt tip pe care Chucho Flores l-a prezentat ca pe cel mai mare specialist în cinematografie din sud, de la frontiera cu Arizona. Tipul se numea Charly Cruz și i-a spus zâmbind să nu creadă nici un cuvânt din ce-i spune Chucho Flores. Era proprietarul unui videoclub și meseria îl obliga să vadă multe filme, dar asta era tot, nu sunt specialist în asta, a spus.

— Câte videocluburi ai? l-a întrebat Chucho Flores. Spune, spune-i prietenului meu Fate.

— Trei, a zis Charly Cruz.

— Tipul ăsta înoată în bani, a spus Chucho Flores.

Fata vopsită blond se numea Rosa Méndez și după spusele lui Chucho Flores fusese iubita lui. Fusese și iubita lui Charly Cruz, și acum era cu proprietarul unei săli de dans.

— Așa este Rosita, a spus Charly Cruz, asta e firea ei.

— Cum este firea ta? a întrebat-o Fate.

Într-o engleză nu foarte bună, fata i-a răspuns că firea ei e veselă. Viața e scurtă, a spus, și apoi a rămas tăcută privind când la Fate, când la Chucho Flores, de parcă se gândea la ceea ce spusese.

— Rosita este și un pic filosoafă, a spus Charly Cruz.

Fate a aprobat dând din cap. S-au apropiat de ei alte două fete. Erau și mai tinere și îi cunoșteau doar pe Chucho Flores și pe barman. Fate s-a gândit că nici una dintre ele nu avea mai mult de optsprezece ani. Charly Cruz l-a întrebat dacă îi place Spike Lee. Da, a spus Fate, deși în realitate nu-i plăcea.

— Pare mexican, a spus Charly Cruz.

— S-ar putea, a spus Fate, este un punct de vedere interesant.

— Și Woody Allen?

— Îmi place, a spus Fate.

— Și ăsta pare a fi mexican, dar un mexican din DF sau din Cuernavaca, a spus Charly Cruz.

— Mexican din Cancún, a spus Chucho Flores.

Fate râdea fără să înțeleagă nimic. Se gândea că îl luau peste picior.

— Și Robert Rodríguez? a spus Charly Cruz.

— Îmi place, a spus Fate.

— Caraghiosul ăsta este de-al nostru, a spus Chucho Flores.

— Eu am un video cu Robert Rodríguez, a spus Charly Cruz, pe care l-au văzut foarte puține persoane.

— *El mariachi?* a spus Fate.

— Nu, pe ăsta l-a văzut toată lumea. Unul de dinainte, când Robert Rodríguez era un nimeni. Un împuțit de mexican mort de foame. Un panglicar care muncea pe unde apuca, a spus Charly Cruz.

— Hai să ne așezăm să ne povestești chestia asta, a spus Chucho Flores.

— Bună idee, a spus Charly Cruz, că am început să obosesc de atâta stat în picioare.

Povestea era simplă și neverosimilă. Cu doi ani înainte de a filma *El mariachi*, Robert Rodríguez a făcut o călătorie în Mexic. Câteva zile a umblat creanga pe la frontiera între Chihuahua și Texas și apoi a coborât spre sud, până în DF, unde s-a apucat să se drogheze și să bea. A căzut așa de jos, a spus Charly Cruz, că intra într-o cârciumă înainte de prânz și ieșea doar când închideau și-l dădeau afară cu șuturi în cur. Până la urmă a ajuns să locuiască într-un tractir, adică într-un lupanar, adică într-o casă de prostituție, adică într-o casă de toleranță, adică într-un bordel unde s-a împrietenit cu o curvă și cu peștele ei, căruia îi spuneau Perno, adică așa cum l-ai porecli Penis sau Pulă pe peștele unei curve. Acestui Perno i-a plăcut de Robert Rodríguez și s-a purtat frumos cu el. Uneori trebuia să-l târâie până în camera unde dormea, alteori el și curva lui trebuiau să-l dezbrace și să-l bage sub duș pentru că Robert Rodríguez își pierdea cunoștința foarte ușor. Într-o dimineață, una dintre rarele dimineți când viitorul regizor era pe jumătate treaz, i-a povestit că niște prieteni voiau să facă un film și l-au întrebat dacă el este în stare să-l facă. Robert Rodríguez, cum vă puteți imagina, a spus OK, băieței, și Perno s-a ocupat de toate problemele practice.

Turnarea filmului a durat trei zile, din câte știu, și Robert Rodríguez era tot timpul beat și drogat când era în spatele camerei. Bineînțeles că pe generic nu apare numele lui. Regizorul se numește Johnny Mamerson, ceea ce desigur este o farsă, dar cine cunoaște filmele lui Robert Rodríguez, felul lui de a face un cadraj, planurile și contraplanurile lui, simțul rapidității, n-are nici o îndoială că e vorba de el. Singurul lucru care lipsește este stilul lui personal de a face montajul unui film, de unde reiese clar că montajul acelui film l-a făcut altcineva. Dar regizorul este el, de asta sunt sigur.

Pe Fate nu-l interesa Robert Rodríguez, nici istoria primului său film, sau a ultimului său film, îi era indiferent, și în afară de asta avea chef să cineze sau să mănânce un sandvici și apoi să se bage în patul de la motel și să doarmă, dar oricum a trebuit să audă frânturi din subiectul filmului, o poveste cu curve deștepte sau poate doar cu curve bune, între care se remarca o oarecare Justina, care, nu știa din ce cauză, dar nu era greu de ghicit, cunoștea niște vampiri din DF care umblau noaptea deghizați în polițiști. N-a mai fost atent la ce-a urmat. În timp ce-o săruta pe fata brunetă care venise cu Rosita Méndez, a auzit ceva despre piramide, vampiri azteci, o carte scrisă cu sânge, ideea inițială a filmului *Abierto hasta el amanecer*, coșmarul repetat al lui Robert Rodríguez. Fata cu părul negru nu știa să sărute. Înainte de a pleca i-a lăsat lui Chucho Flores telefonul de la motelul Las Brisas și apoi a ieșit împleticindu-se până unde avea parcată mașina.

Când să deschidă portiera, a auzit că cineva îl întreabă dacă se simte bine. A tras aer în piept și s-a întors. Chucho Flores se afla la trei metri de el, cu nodul cravatei desfăcut și ținând-o de mijloc pe Rosa Méndez, care-l privea de parcă ar fi fost un exemplar exotic de ceva, de ce? nu știa, dar privirea femeii nu i-a plăcut.

— Mă simt bine, a spus, nici o problemă.

— Vrei să te duc la tine la motel? a spus Chucho Flores.

Zâmbetul Rosei Méndez s-a accentuat. I-a trecut prin cap ideea că mexicanul era curist.

— Nu e nevoie, a spus, pot să mă descurc singur.

Chucho Flores i-a dat drumul femeii și a făcut un pas spre el. Fate a deschis portiera mașinii și a pornit motorul evitând să-i privească. La revedere, prietene, a auzit ca în surdină că spunea mexicanul. Rosa Méndez își ținea mâinile în șolduri, într-o atitudine anormală, i s-a părut, și nu se uita la el, nici la mașina care se îndepărta, ci la însoțitorul ei, care rămăsese nemișcat, de parcă aerul rece al nopții l-ar fi congelat.

Recepția de la motel era deschisă și Fate l-a întrebat pe băiatul pe care nu-l mai văzuse dacă putea să-i facă rost de ceva de mâncare. Băiatul i-a spus că nu aveau bucătărie, dar că putea să cumpere niște biscuiți sau o ciocolată de la mașina care se afla afară. Pe șosea treceau din când în când camioane spre nord și spre sud și de

partea cealaltă se vedeau luminile de la benzinărie. Într-acolo și-a îndreptat pașii Fate. Când a traversat șoseaua, totuși, o mașină a fost cât pe ce să-l lovească. O clipă s-a gândit că era beat, dar apoi și-a spus că înainte de a traversa, beat sau nu, se uitase cu atenție și nu văzuse nici o lumină pe șosea. Atunci, de unde ieșise mașina aia? O să fiu mai atent la întoarcere, și-a spus. Stația de benzină era foarte luminată și aproape goală. În spatele tejghelei, o fată de cincisprezece ani citea o revistă. Lui Fate i s-a părut că avea capul foarte mic. La casă mai era o femeie, de vreo douăzeci de ani, care se uita la el în timp ce se îndrepta spre o mașină unde se vindeau hotdogi.

— Trebuie să plătiți mai întâi, a spus femeia în spaniolă.

— Nu înțeleg, a spus Fate, sunt american.

Femeia i-a repetat ce spusese în engleză.

— Doi hotdogi și o cutie de bere, a spus Fate.

Femeia a scos un pix din buzunarul uniformei și a scris câți bani trebuie să-i dea Fate.

— Dolari sau pesos? a întrebat Fate.

— Pesos, a spus femeia.

Fate a lăsat lângă aparatul de marcat o bancnotă și s-a dus să-și ia din frigider cutia de bere și apoi i-a arătat cu degetele adolescentei cu capul mic câți hotdogi voia. Fata i-a servit hotdogii și Fate a întrebat-o cum funcționează mașina cu sosuri.

— Apăsați butonul celui pe care îl doriți, a spus adolescenta în engleză.

Fate a pus sos de roșii, muștar și ceva ce părea *guacamole*[27] pe unul dintre hotdogi și l-a mâncat chiar acolo.

— E bun, a spus.

— Mă bucur, a zis fata.

Apoi a repetat operațiunea și cu celălalt și s-a apropiat de casă să-și ia restul. A luat câteva monede și s-a întors acolo unde era adolescenta și i-a lăsat bacșiș.

— Mulțumesc, domnișoară, a spus în spaniolă.

Apoi a ieșit cu cutia de bere și cu hotdogul pe șosea. În timp ce aștepta să treacă trei camioane care mergeau de la Santa Teresa în Arizona, și-a adus aminte ce-i spusese casieriței. Sunt american. De ce nu am spus sunt afro-american? Pentru că sunt în străinătate? Dar pot să mă consider în străinătate când, dacă aș vrea, aș putea chiar acum să merg pe jos și n-aș merge prea mult, până în țara mea? Asta înseamnă că într-un loc sunt american și în alt loc sunt afro-american și în vreun alt loc, în mod logic, sunt nimeni?

Când s-a trezit, l-a sunat la telefon pe șeful secției de sport de la revista lui și i-a spus că Pickett nu e la Santa Teresa.

— E normal, i-a spus șeful secției de sport, o fi probabil la vreo fermă din împrejurimile Las Vegasului.

— Și cum dracu' o să-i iau interviul? a spus Fate. Vrei să merg la Las Vegas?

— Nu e nevoie să-i iei nici un interviu, avem nevoie doar de cineva care să comenteze meciul de box, știi tu, ambianța, aerul care se respiră pe ring, forma în care se află Pickett, impresia pe care o face împuțiților de mexicani.

— Prolegomenele meciului, a spus Fate.

— Prolece? a întrebat șeful secției de sport.

— Ambianța, a spus Fate.

— Cu cuvinte simple, a spus șeful secției de sport, ca și cum ai povesti o istorie într-un bar și toți cei care stau în jurul tău ți-ar fi prieteni și ar avea un chef nebun să te asculte.

— Înțeleg, a spus Fate, ți-l trimit poimâine.

— Dacă e ceva ce nu înțelegi, nu-ți face probleme, aici vom încerca să te publicăm de parcă ți-ai fi petrecut toată viața lângă un ring.

— De acord, am înțeles, a spus Fate.

Când a ieșit din cameră, pe verandă a văzut trei copii blonzi, aproape albinoși, care se jucau cu o minge albă, o gălețică roșie și niște lopățele din plastic roșii. Cel mare să fi avut cinci ani și cel mic trei. Nu era un loc de joacă sigur pentru copii. Într-un moment de neatenție puteau traversa șoseaua și să-i calce un camion. S-a uitat într-o parte și-n alta: așezată pe o bancă de lemn, la umbră, o femeie foarte blondă și cu ochelari negri îi supraveghea. A salutat-o. Femeia l-a privit o secundă și a făcut un gest cu gura de parcă nu putea să-și ia privirea de la copii.

Fate a coborât scările și a urcat în mașină. Căldura înăuntru era insuportabilă și a deschis amândouă geamurile. Fără să știe de ce, s-a gândit din nou la maică-sa, la cum trebuia să aibă grijă de el când era mic. Când a pornit mașina, unul dintre copiii albinoși s-a ridicat și s-a uitat la el. Fate i-a zâmbit și l-a salutat cu mâna. Copilul a lăsat să-i cadă mingea și a luat poziția de drepți ca un militar. Când și-a îndreptat mașina spre ieșirea de la motel, copilul și-a dus mâna dreaptă la cozoroc și a rămas așa până când mașina lui Fate s-a îndepărtat spre sud.

În timp ce conducea s-a gândit din nou la maică-sa. O vedea mergând, o vedea din spate, îi vedea ceafa în timp ce ea se uita la un program la televizor, o auzea râzând, o vedea spălând vasele la chiuvetă. Chipul ei, totuși, rămânea în umbră tot timpul, ca și cum într-un fel ea ar fi fost moartă sau ca și cum i-ar fi spus cu gesturi, nu cu vorbe, că chipurile n-au nici o importanță nici în viața asta, nici în cealaltă. La Sonora Resort n-a găsit nici un ziarist și a trebuit să-l întrebe pe recepționer cum se ajunge la Arena. Când a ajuns la pavilion a observat o anumită agitație. L-a întrebat pe un lustragiu care se instalase pe un coridor ce se întâmplă și acesta i-a spus că venise boxerul nord-american.

L-a văzut pe Count Pickett urcat în ring, îmbrăcat cu costum și cravată și afișând un zâmbet larg și încrezător. Fotografii făceau poze încontinuu și ziariștii care

înconjurau ringul îl strigau pe nume și îi puneau întrebări. Când crezi că o să boxezi pentru titlu? E adevărat că lui Jesse Brentwood îi e teamă de tine? Cât te-au plătit ca să vii la Santa Teresa? E adevărat că te-ai însurat în secret la Las Vegas? Managerul lui Pickett stătea lângă el. Era un tip gras și mic și el răspundea la aproape toate întrebările. Ziariștii mexicani i se adresau în spaniolă și îi spuneau pe nume, Sol, domnule Sol, și domnul Sol le răspundea în spaniolă și uneori și el le spunea pe nume ziariștilor mexicani. Un ziarist nord-american, un tip mare și cu fața pătrată, l-a întrebat dacă era corect din punct de vedere politic să-l aducă pe Pickett să boxeze la Santa Teresa.

— Ce vreți să spuneți cu corect din punct de vedere politic? l-a întrebat managerul.

Ziaristul a vrut să-i răspundă, dar managerul i-a luat-o înainte.

— Boxul, a spus, este un sport, și sportul, ca și arta, este în afara politicii. Să nu amestecăm sportul cu politica, Ralph.

— Dacă am înțeles bine, a spus Ralph, dumneavoastră nu vă temeți să-l aduceți pe Count Pickett la Santa Teresa.

— Count Pickett nu se teme de nimeni, a spus managerul.

— Nu s-a născut încă ăla care să mă învingă, a spus Count Pickett.

— Mă rog, Count Pickett e un bărbat, asta se vede. Atunci, întrebarea este: în grupul dumneavoastră a venit vreo femeie? a spus Ralph.

Un ziarist mexican care stătea în cealaltă parte s-a ridicat și l-a băgat în mă-sa. Altul care nu stătea departe de Fate i-a strigat să nu-i insulte pe mexicani, dacă nu vrea s-o ia peste bot.

— Tacă-ți gura, gagiule, sau ți-o rup.

Ralph părea că nu aude insultele și a rămas în picioare, aparent liniștit, așteptând răspunsul managerului. Niște ziariști nord-americani care stăteau într-un colț al ringului, lângă fotografi, s-au uitat la manager întrebători. Managerul și-a dres vocea și apoi a spus:

— Nu a venit nici o femeie cu noi, Ralph, dumneata știi că noi nu călătorim niciodată cu femei.

— Nici măcar doamna Alversohn?

Managerul a râs și câțiva ziariști i-au ținut isonul.

— Ralph, dumneata știi foarte bine că soției mele nu-i place boxul, a spus managerul.

— Despre ce dracu' vorbeau? l-a întrebat Fate pe Chucho Flores în timp ce-și luau micul dejun la un bar aproape de Arena del Norte.

— Despre asasinatele de femei, a spus Chucho Flores cu tristețe. Înfloresc, a spus. La anumite perioade de timp înfloresc și devin din nou știrea zilei și ziariștii vorbesc despre ele. Și oamenii încep din nou să vorbească despre ele și povestea

crește ca un bulgăre de zăpadă până când iese soarele și rahatul ăla de bulgăre se topește și toți uită și se întorc la lucru.

— Se întorc la lucru? a întrebat Fate.

— Nenorocitele astea de asasinate sunt ca o grevă, prietene, o nenorocită grevă sălbatică.

Asemănarea dintre asasinatele de femei și grevă era ciudată. Dar a aprobat dând din cap și n-a spus nimic.

— Ăsta este un oraș complet, rotund, a spus Chucho Flores. Avem de toate. Fabrici, țesătorii, un indice de șomaj foarte scăzut, unul dintre cele mai scăzute din Mexic, un cartel de cocaină, un flux continuu de muncitori care vin din alte localități, emigranți din America Centrală, un proiect urbanistic incapabil să suporte ritmul mediu de creștere demografică, avem bani și de asemenea avem multă sărăcie, avem imaginație și multă birocrație, violență și dorință de a lucra în pace. Ne lipsește doar un lucru, a spus Chucho Flores.

Petrol, s-a gândit Fate, dar n-a spus.

— Ce lipsește? a întrebat.

— Timpul, a zis Chucho Flores. Ne lipsește timpul.

Timp pentru ce? s-a gândit Fate. Timp pentru ca acest căcat, la jumătatea drumului între un cimitir uitat și o ladă de gunoi, să se transforme într-un fel de Detroit? Au rămas tăcuți o vreme. Chucho Flores a scos un pix din haină și un carnet și a început să deseneze chipuri de femei. O făcea foarte repede, total absorbit și, după cum i s-a părut lui Fate, cu un oarecare talent, de parcă înainte de a fi ziarist sportiv Chucho Flores ar fi studiat desenul și ar fi petrecut multe ore făcând schițe după natură. Nici una dintre femeile lui nu zâmbeau. Unele aveau ochii închiși. Altele erau bătrâne și priveau într-o parte, de parcă așteptau ceva sau de parcă cineva le-ar fi strigat pe nume. Nici una nu era frumoasă.

— Ai talent, a spus Fate când Chucho Flores începea al șaptelea portret.

— Mare scofală, a spus Chucho Flores.

Apoi, ca să nu mai vorbească de talentul mexicanului pentru a nu-l face pe acesta să se simtă într-un fel stânjenit, l-a întrebat despre femeile moarte.

— Majoritatea sunt muncitoare de la țesătorii. Multe tinere și cu părul lung. Dar asta nu este în mod obligatoriu semnătura asasinului, în Santa Teresa aproape toate fetele au părul lung, a spus Chucho Flores.

— E un singur asasin? a întrebat Fate.

— Așa se spune, a zis Chucho Flores continuând să deseneze. Sunt câțiva arestați. Sunt câteva cazuri rezolvate. Dar legenda cere să fie un singur asasin și în plus de neprins.

— Câte femei au murit?

— Nu știu, a spus Chucho Flores, multe, mai mult de două sute.

Fate a văzut cum mexicanul începea să schițeze al nouălea portret.

— Sunt multe pentru o singură persoană, a spus.

— Așa e, prietene, prea multe, chiar și pentru un asasin mexican.

— Și cum le omoară? a întrebat Fate.

— Asta nu se știe prea bine. Dispar. Se evaporă în aer, cât ai bate din palme. Și după un timp apar trupurile lor în deșert.

În timp ce conducea spre Sonora Resort, unde se gândea să-și citească e-mailurile, lui Fate i-a trecut prin cap că mult mai interesant decât meciul Pickett-Fernández ar fi să scrie un reportaj despre femeile asasinate. Asta i-a scris șefului său de secție. I-a cerut să mai rămână o săptămână în oraș și să-i trimită un fotograf. Apoi a ieșit să bea ceva la un bar unde s-a întâlnit cu câțiva ziariști nord-americani. Vorbeau despre meci și toți erau de părere că Fernández nu va rezista mai mult de patru runde. Unul a povestit istoria boxerului mexican Hércules Carreño. Era un tip de aproape doi metri. Ceva neobișnuit în Mexic, unde oamenii sunt mai mult scunzi. În plus, acest Hércules Carreño era zdravăn, muncea la descărcat saci într-o piață sau la o măcelărie, și cineva l-a convins să se apuce de box. A început târziu. Să zicem la douăzeci și cinci de ani. Dar în Mexic nu sunt prea mulți de categorie grea și câștiga toate meciurile. Asta este o țară care dă boxeri buni la categoria cocoș, buni la categoria muscă, buni la categoria pană, uneori, de foarte puține ori, vreun semimijlociu, dar grei și semigrei nu. E o chestie de tradiție și de alimentație. O chestie morfologică. Acum au un președinte al republicii mai înalt decât președintele Statelor Unite. Este prima dată că se întâmplă așa ceva. Puțin câte puțin, președinții Mexicului vor fi tot mai înalți. Înainte era de neconceput. Un președinte mexican îi ajungea de obicei, în cel mai bun caz, până la umăr unui președinte al Americii. Uneori capul unui președinte al Mexicului abia dacă trecea cu câțiva centimetri de buricul unui președinte de-al nostru. Asta era tradiția. Acum, totuși, pătura avută este în schimbare. Sunt din ce în ce mai bogați și obișnuiesc să-și caute neveste în partea de nord a frontierei. Asta se numește *perfecționarea rasei*. Un mexican pitic își trimite fiul pitic să studieze la o universitate din California. Băiatul are bani și face tot ce vrea și asta le impresionează pe studente. Nu există nici un loc pe fața pământului unde să existe mai multe proaste pe metru pătrat ca într-o universitate din California. Rezultatul: băiatul obține un titlu și își face rost de o nevastă care merge cu el în Mexic. În felul acesta nepoții piticului mexican nu mai sunt pitici, și ajung la o statură mijlocie și pe deasupra se mai și albesc. Acești nepoți, la momentul potrivit, realizează același periplu de inițiere ca tatăl lor. Universitate nord-americană, nevastă nord-americană, copii de fiecare dată mai înalți. Clasa bogată mexicană, de fapt, face, pe contul și pe riscul ei, ceea ce au făcut spaniolii, dar invers. Spaniolii, lascivi și mai puțin prevăzători, s-au amestecat cu indiencele, le-au violat, le-au obligat să treacă la religia lor, crezând că în felul acesta țara va deveni albă. Spaniolii credeau în albii bastarzi. Supraestimau sperma lor. Dar au

greșit. Niciodată nu poți viola atâtea persoane. Matematic este imposibil. Corpul nu rezistă. Te secătuiești. Și apoi, ei violau de *jos* în sus, când este demonstrat că cel mai practic e să violezi de *sus* în jos. Sistemul spaniolilor ar fi putut să dea vreun rezultat dacă ei ar fi fost în stare să-și violeze propriii lor copii bastarzi, și apoi pe nepoții bastarzi și chiar și pe strănepoții bastarzi. Dar cum să mai ai chef să violezi pe cineva când ai împlinit șaptezeci de ani și abia te ții pe picioare? Rezultatul s-a văzut. Sperma spaniolilor, care se credeau titani, s-a pierdut în masa amorfă a miilor de indieni. Primii bastarzi, cei care aveau cincizeci la sută din sânge de la fiecare rasă, au preluat conducerea țării, erau secretari, soldați, negustori, întemeietorii noilor orașe. Și au continuat să violeze, dar rezultatul, încă de pe atunci, a început să decadă, fiindcă indiencele care erau violate au născut metiși cu un procent mult mai mic de sânge alb. Și așa în mod succesiv. Până s-a ajuns la acest boxer, Hércules Carreño, care la început a câștigat meciurile, ori pentru că rivalii erau mai slabi decât el, ori pentru că cineva aranja meciurile, ceea ce i-a umplut de mândrie pe unii mexicani, care au început să se fălească pentru că au un adevărat campion la categoria grea și care într-o bună zi l-au dus în Statele Unite și l-au pus să boxeze cu un irlandez bețiv și apoi contra unui negru drogat și apoi contra unui rus umflat, pe care i-a bătut, ceea ce i-a umplut pe mexicani de fericire și de mândrie: aveau, deci, campionul lor care participa la marile turnee. Și atunci au aranjat un meci contra lui Arthur Ashley, la Los Angeles, nu știu dacă ați văzut vreunul meciul acela, eu da, lui Arthur Ashley îi spuneau Art Sadicul. L-au poreclit așa după meciul acela. Din sărmanul Hércules Carreño n-a rămas nimic. Chiar din prima rundă se vedea că meciul va fi un măcel. Art Sadicul boxa de parcă ar fi avut tot timpul din lume, fără nici o grabă, căutând locul exact unde să-și trimită croșeurile, făcând runde monografice, în a treia rundă s-a ocupat doar de față, în a patra rundă doar de ficat. În sfârșit, Hércules Carreño a făcut destul rezistând până într-a opta rundă. După meciul ăla a mai boxat pe ringuri de categoria a treia. Cădea în a doua rundă aproape întotdeauna. Apoi și-a căutat de lucru ca bodyguard la discotecă, dar era așa de țicnit, că nicăieri nu îl țineau mai mult de o săptămână. Niciodată nu s-a mai întors în Mexic. Poate că și uitase că era mexican. Mexicanii, bineînțeles, au uitat de el. Se spune că s-a apucat de cerșit și că într-o zi a murit sub un pod. Mândria categoriei grele mexicane, a spus ziaristul.

Ceilalți au râs și apoi au luat niște figuri de circumstanță. Douăzeci de secunde de tăcere în amintirea nefericitului Carreño. Chipurile, dintr-odată serioase, i-au dat lui Fate senzația unui bal mascat. O clipă i-a lipsit aerul, a văzut apartamentul gol al mamei sale, senzația premonitorie a două persoane făcând amor într-o cameră jalnică, totul în același timp, un timp definit prin cuvântul climateric. Tu ce ești, un publicist al Ku Klux Klanului? l-a întrebat Fate. Măi să fie, alt negroid susceptibil, a spus ziaristul. Fate a încercat să se apropie de el și să-i dea, cel puțin, un pumn (nici nu se gândea la o palmă), dar ziariștii care-l înconjurau pe cel care povestise istoria

l-au împiedicat. E doar o glumă, a auzit că spune cineva. Toți suntem americani. Aici nu este nimeni din Klan. Sau așa cred. Apoi a auzit alte râsete. Când s-a liniștit și s-a dus să se așeze singur într-un colț al barului, unul dintre ziariștii care ascultaseră povestea lui Hércules Carreño s-a apropiat de el și i-a întins mâna.

— Chuck Campbell, de la *Sport Magazine* din Chicago.

Fate i-a strâns mâna și și-a spus numele și numele revistei sale.

— Am auzit că l-au omorât pe corespondentul vostru, a zis Campbell.

— Așa e, a spus Fate.

— Din cauza unei femei, bănuiesc, a zis Campbell.

— Nu știu, a spus Fate.

— L-am cunoscut pe Jimmy Lowell, a spus Campbell, ne-am întâlnit de cel puțin patruzeci de ori, adică mai mult decât m-am întâlnit cu unele dintre amantele mele și chiar cu o nevastă. Era un om bun. Îi plăcea berea și să mănânce bine. Un om care are mult de muncă, spunea, trebuie să mănânce mult și mâncarea să fie de bună calitate. Uneori călătoream împreună în avion. Eu nu pot să dorm în avion. Jimmy Lowell dormea cât ținea călătoria și se trezea doar ca să mănânce și să povestească vreo întâmplare. În realitate nu-i plăcea prea mult boxul, sportul lui preferat era baseballul, dar în revista voastră scria despre toate sporturile, până și despre tenis. Niciodată nu vorbea de rău pe cineva. Respecta și se făcea respectat. Nu ești de aceeași părere?

— Nu l-am văzut în viața mea pe Lowell, a spus Fate.

— Nu pune la suflet tot ce-ai auzit, băiete, a spus Campbell. Să fii corespondent de sport este o plictiseală și una, două, spui o prostie fără să te gândești, sau schimbi vreo întâmplare ca să n-o repeți. Uneori, fără să vrem, spunem tâmpenii. Tipul care a povestit despre boxerul mexican este un om bun. E un tip civilizat și mult mai deschis decât noi. Doar că uneori, ca să treacă vremea, ne jucăm de-a ticăloșii. Dar n-o facem la modul serios, a spus Campbell.

— În ceea ce mă privește nu e nici o problemă, a spus Fate.

— În ce rundă crezi că va câștiga Count Pickett?

— Nu știu, a spus Fate, ieri l-am văzut pe Merolino Fernández antrenându-se în cartierul lui general și nu mi s-a părut că ar fi obișnuit să piardă.

— Va cădea înainte de a treia rundă, a spus Campbell.

Alt ziarist l-a întrebat unde e cartierul general al lui Fernández.

— Nu foarte departe de oraș, a spus Fate, deși adevărul e că nu știu, n-am fost singur, m-au dus niște mexicani.

Când Fate a deschis din nou computerul, a găsit răspunsul șefului său. Nici nu-i interesa, nici nu aveau bani ca să înceapă un reportaj cu tema pe care o propunea el. Îi sugera să se limiteze la sarcina pe care i-a dat-o șeful secției de sport și apoi să plece imediat de acolo. Fate a vorbit cu un recepționer de la Sonora Resort și a cerut

să-i facă legătura telefonică cu New Yorkul.

În timp ce aștepta convorbirea și-a amintit de reportajele pe care i le-au respins. Cel mai recent fusese unul despre un grup politic din Harlem numit Confreria fraților lui Mahomed. I-a cunoscut în timpul unei manifestații în sprijinul Palestinei. Manifestația era pestriță și puteai vedea grupuri de arabi, de vechi militanți ai stângii newyorkeze, de noi militanți împotriva globalizării. Confreria fraților lui Mahomed, cu toate acestea, a atras imediat atenția fiindcă toți mergeau sub un mare portret al lui Osama bin Laden. Toți erau negri, toți erau îmbrăcați în haine de piele negre și băști negre și ochelari negri, ceva ce amintea în mod vag de Pantere, doar că Panterele erau adolescenți și cei care nu erau adolescenți aveau o figură tinerească, o aură de tinerețe și de tragedie, în timp ce Confreria fraților lui Mahomed erau oameni în toată firea, cu spinări late și bicepși enormi, oameni care își petrecuseră ore și ore în sălile de sport, ridicând greutăți, tipi cu vocație de bodyguarzi, dar bodyguarzii cui? adevărate dulapuri umane a căror prezență te intimida, deși la manifestație nu erau mai mult de douăzeci, poate mai puțin, dar portretul lui Bin Laden exercita, cine știe cum, un efect multiplicator, în primul rând pentru că trecuseră mai puțin de șase luni de când avusese loc atentatul de la World Trade Center și să te plimbi cu Bin Laden, chiar dacă doar sub formă iconografică, însemna o provocare extremă. Bineînțeles că nu doar Fate și-a dat seama de prezența restrânsă și provocatoare a Confreriei: camerele de televiziune i-au urmărit, i-au luat un interviu purtătorului lor de cuvânt, fotografii diferitelor ziare au lăsat mărturii ale prezenței acelui grup care părea că cere în gura mare să fie reprimat.

Fate i-a observat de departe. I-a văzut vorbind cu televiziunea și cu unele posturi de radio locale, i-a văzut strigând, i-a văzut mergând prin mulțime și i-a urmărit. Înainte ca manifestația să înceapă să se disperseze, membrii Confreriei frații lui Mahomed au abandonat-o printr-o mișcare plănuită dinainte. Vreo două furgonete îi așteptau într-un colț. Doar atunci și-a dat seama Fate că nu erau mai mult de cincisprezece. Au început să fugă. El a fugit spre ei. Le-a spus că voia să le ia un interviu pentru revista la care lucra. Au vorbit lângă furgonetă, pe o străduță. Cel care părea șeful, un tip înalt și gras și ras în cap, l-a întrebat pentru ce revistă lucrează. Fate i-a spus și tipul l-a privit cu un zâmbet batjocoritor.

— Revista asta împuțită n-o mai citește nimeni, a spus.

— Este o revistă a fraților, a spus Fate.

— Revista asta împuțită a fraților nu face decât să-i înjosească pe frați, a spus tipul continuând să zâmbească. S-a învechit.

— Nu cred, a spus Fate.

Un ajutor de bucătar chinez a ieșit să arunce pungile cu gunoi. Un arab se uita la ei de la colț. Figuri necunoscute și străine, s-a gândit Fate în timp ce tipul care părea a fi șeful îi spunea o oră, o dată, un loc din Bronx unde să se vadă după câteva zile.

Fate n-a lipsit de la întâlnire. Îl așteptau trei membri ai Confreriei și o furgonetă neagră. S-au deplasat până la un subsol aproape de Baychester. Acolo îi aștepta tipul gras ras în cap. A zis să-i spună Khalil. Ceilalți nu și-au spus numele. Khalil a vorbit despre Războiul Sfânt. Explică-mi ce dracu' vrea să însemne Războiul Sfânt, a spus Fate. Războiul Sfânt vorbește despre noi, când gurile noastre au secat, a spus Khalil. Războiul Sfânt este cuvântul muților, al celor care și-au pierdut limba, al celor care n-au știut niciodată să vorbească. De ce manifestați împotriva Israelului? a întrebat Fate. Evreii ne asupresc, a spus Khalil. Niciodată un evreu n-a făcut parte din Ku Klux Klan, a spus Fate. Asta e ce-au vrut evreii să ne facă să credem. În realitate, Klanul este peste tot. La Tel Aviv, la Londra, la Washington. Mulți șefi ai Klanului sunt evrei, a spus Khalil. Întotdeauna a fost așa. La Hollywood este plin de șefi ai Klanului. Cine sunt? a spus Fate. Khalil l-a avertizat că ce-o să spună începând din acel moment era *off the record*.

— Magnații evrei au avocați evrei buni, a spus.

Cine sunt? a întrebat Fate. A numit trei regizori de film și doi actori. Apoi i-a venit o idee. A întrebat: Woody Allen e din Klan? Este, a spus Khalil, uită-te la filmele lui, ai văzut în ele vreun frate? Nu, n-am văzut mulți, a spus Fate. Nici unul, a spus Khalil. De ce purtați un portret al lui Bin Laden? a spus Fate. Pentru că Osama bin Laden a fost primul care și-a dat seama de originea luptei actuale. Apoi au vorbit despre nevinovăția lui Bin Laden și de Pearl Harbor și de cât de convenabil fusese atacul asupra Turnurilor Gemene pentru anumiți oameni. Oameni care lucrează la bursă, a spus Khalil, oameni care aveau hârtii compromițătoare păstrate în birouri, oameni care vând arme și care aveau nevoie de o asemenea acțiune. După părerea voastră, a spus Fate, Mohamed Atta era un infiltrat de la CIA sau de la FBI. Unde sunt rămășițele lui Mohamed Atta? l-a întrebat Khalil. Cine ne poate garanta că Mohamed Atta era într-unul din aceste avioane? Am să-ți spun ce cred eu. Cred că Atta e mort. A murit în timp ce-l torturau sau i-au tras un glonț în ceafă. Cred că apoi au ciopârțit corpul în bucățele și i-au sfărâmat oasele până au rămas ca niște resturi de pui. Cred că apoi au băgat oscioarele și mușchiuleții într-o ladă, au umplut-o cu ciment și au lăsat-o în vreo mlaștină din Florida. Și același lucru au făcut cu tovarășii lui Mohamed Atta. Atunci, cine pilota avioanele? a spus Fate. Nebuni din Klan, pacienți fără nume din spitalele de psihiatrie din Orientul Mijlociu, voluntari hipnotizați ca să înfrunte sinuciderea. În țara asta dispar mii de persoane în fiecare an și nimeni nu încearcă să-i găsească. Apoi au vorbit despre romani și despre arene și despre primii creștini pe care-i mâncau leii. Dar leilor le-ar rămâne în gât carnea noastră neagră, a spus.

A doua zi, Fate le-a făcut o vizită într-un local din Harlem și acolo l-a cunoscut pe un anumit Ibrahim, un tip de statură mijlocie și cu fața plină de cicatrice care a început să-i povestească despre operele de caritate pe care Confreria le făcea în cartier. Au mâncat împreună într-un bar ce se afla lângă local. La bar servea o femeie ajutată de un băiat și la bucătărie era un bătrân care cânta tot timpul. După-amiază li s-a alăturat și Khalil și Fate i-a întrebat unde s-au cunoscut. La închisoare, i-au spus. La închisoare se cunosc frații negri. Au vorbit despre alte grupuri musulmane din Harlem. Ibrahim și Khalil nu aveau o părere bună despre ele, dar au încercat să fie cumpătați și dispuși să dialogheze. Bunii musulmani, mai devreme sau mai târziu, vin la Confreria fraților lui Mahomed.

Înainte de a se despărți de ei, Fate le-a spus că probabil n-or să fie iertați niciodată că au defilat sub efigia lui Osama bin Laden. Ibrahim și Khalil au râs. I s-au părut ca două stânci negre cutremurându-se de râs.

— Probabil niciodată *nu vor uita*, a spus Ibrahim.

— Acum știu cu cine au de-a face, a spus Khalil.

Șeful secției i-a spus să-și ia gândul de a mai scrie un reportaj despre Confrerie.

— Negrii ăștia, câți sunt? a întrebat.

— Douăzeci, aproximativ, a spus Fate.

— Douăzeci de negroizi, a zis șeful secției. Cel puțin cinci trebuie să fie agenți infiltrați ai FBI-ului.

— S-ar putea ca mai mulți, a spus Fate.

— Ce ne-ar putea interesa în legătură cu ei? a zis șeful secției.

— Prostia, a spus Fate. Varietatea interminabilă a modurilor prin care ne putem distruge pe noi înșine.

— Ai devenit masochist, Oscar? l-a întrebat șeful secției.

— Poate, a zis Fate.

— Ar trebui să fuți mai des, a spus șeful secției. Să mai ieși, să mai asculți muzică, să ai prieteni și să vorbești cu ei.

— M-am gândit la asta, a spus Fate.

— La ce te-ai gândit?

— Să fut mai des, a spus Fate.

— Lucrurile astea nu se gândesc, se fac, a zis șeful secției.

— Mai întâi trebuie să te gândești, a spus Fate. Apoi a adăugat. Deci pot să scriu reportajul?

Șeful secției a dat din cap în semn că nu.

— Nici vorbă, a spus. Ăsta vinde-l la o revistă de filosofie, la o revistă de antropologie urbană, scrie în mă-sa un scenariu, dacă vrei, pentru un film, și să ți-l filmeze lăbarul ăla de Spike Lee, dar eu n-am de gând să ți-l public.

— De acord, a spus Fate.

— Au defilat și cu un portret al lui Bin Laden, împuțiții dracului, a spus șeful secției.

— Trebuie să ai coaie, a zis Fate.

— Trebuie să ai coaie de beton armat și să mai fii și imbecil pe deasupra.

— Cu siguranță că ideea asta i-a venit vreunui infiltrat al poliției, a spus Fate.

— Ce contează, a zis șeful secției, oricui i-ar fi venit ideea e o dovadă.

— O dovadă că ce? a întrebat Fate.

— Că trăim pe o planetă de nebuni, a spus șeful secției.

Când șeful secției a venit la telefon, Fate i-a explicat ce se întâmpla la Santa Teresa. A fost o explicație succintă a reportajului său. I-a vorbit despre asasinarea femeilor, de posibilitatea ca toate crimele să fi fost comise de una sau două persoane, ceea ce-i făceau să fie cei mai mari asasini în serie din istorie, i-a vorbit despre traficanții de droguri și de frontieră, despre poliția coruptă și despre creșterea nemăsurată a orașului, l-a asigurat că are nevoie doar de o săptămână ca să cerceteze totul și apoi se întoarce la New York și în cinci zile termină reportajul.

— Oscar, i-a spus șeful secției, ești acolo ca să scrii despre un nenorocit de meci de box.

— Asta e cu mult mai important, a zis Fate, meciul e o bagatelă, ce-ți propun eu e mult mai mult.

— Ce îmi propui?

— O panoramă a societății industriale din lumea a treia, a spus Fate, un *aide-mémoire* al situației actuale din Mexic, o panoramă a frontierei, o relatare polițienească de prima mână, 'tu-i mama mă-sii.

— Un *aide-mémoire*? a spus șeful secției. Asta este în franțuzește, negrule? De când știi tu franțuzește?

— Nu știu franțuzește, a spus Fate, dar știu ce înseamnă un *aide-mémoire*.

— Și eu știu ce este un împuțit de *aide-mémoire*, a spus șeful secției, și mai știu și ce înseamnă *merci* și *au-revoir* și *faire l'amour*. La fel ca și *coucher avec moi*, îți amintești cântecul ăsta? *voulez-vous coucher avec moi, ce soir?* Și cred că tu, negrule, vrei *coucher avec moi*, dar fără să zici mai întâi *voulez-vous*, care în cazul ăsta este primordial. Ai înțeles? Trebuie să spui *voulez-vous* și dacă nu spui ai căcat-o.

— Aici este material pentru un mare reportaj, a spus Fate.

— Câți împuțiți de frați sunt cu funia de gât? a întrebat șeful secției.

— Îți vorbesc de un mare reportaj, a spus Fate, nu de o revoltă în ghetou.

— Adică nu e nici un împuțit de frate în povestea asta, a spus șeful secției.

— Nu e nici un frate, dar sunt mai mult de două sute de mexicance asasinate, tâmpitule, a spus Fate.

— Ce șanse are Count Pickett? a întrebat șeful secției.

— Bagă-ți-l pe Count Picket în împuțitul tău de cur negru, a spus Fate.

— L-ai văzut pe rivalul lui? a întrebat șeful secției.

— Bagă-ți-l pe Count Picket în gaura curului tău de poponar, și pune-ți-l sub pază că eu, când mă întorc la New York, am să-ți trag numai șuturi în cur.

— Tu fă-ți datoria și nu ne trage pe sfoară cu diurna, negrule, a spus șeful secției.

Fate a închis.

Alături de el, zâmbindu-i, era o femeie îmbrăcată cu blugi și o jachetă din piele netăbăcită. Avea ochelari negri și pe umăr îi atârna o geantă de bună calitate și un aparat de fotografiat. Părea o turistă.

— Vă interesează asasinatele din Santa Teresa? a întrebat.

Fate s-a uitat la ea și nu și-a dat seama imediat că îi ascultase conversația telefonică.

— Mă numesc Guadalupe Roncal, a spus femeia întinzându-i mâna.

I-a strâns mâna. Era o mână fină.

— Sunt ziaristă, a spus Guadalupe Roncal când Fate i-a dat drumul la mână. Dar n-am venit să scriu despre meci. Meciurile astea nu mă interesează, cu toate că sunt femei care găsesc că boxul este foarte sexy. Adevărul e că mie mi se pare mai degrabă vulgar și fără sens. Dumneavoastră nu credeți că e așa? Sau vă place să vedeți cum se bat doi bărbați?

Fate a ridicat din umeri.

— Nu-mi răspundeți? Mă rog, eu n-am nici un drept să judec pasiunile dumneavoastră sportive. În realitate mie nu-mi place nici un sport. Nici boxul, din motivele pe care vi le-am spus, nici fotbalul, nici baschetul, nici măcar atletismul. Vă întrebați atunci ce caut într-un hotel plin de ziariști sportivi și nu într-alt loc mai liniștit, unde n-aș sta să ascult de câte ori cobor la bar sau la restaurant poveștile alea triste și patetice ale marilor meciuri la mai mult ca perfectul? O să vă spun dacă veniți la masa mea și beți ceva cu mine.

În timp ce-o urma, i-a trecut prin cap că era în compania unei nebune sau poate a unei parașute, dar Guadalupe nu avea față nici de nebună, nici de curvă, cu toate că în realitate Fate nu știa cum arătau nebunele sau curvele mexicane. Dar nici față de ziaristă nu avea. S-au așezat la terasa hotelului, de unde se vedea o clădire în construcție cu mai mult de zece etaje. Alt hotel, l-a informat femeia cu indiferență. Câțiva muncitori, sprijiniți de stâlpi sau așezați pe grămezi de cărămizi, îi priveau și ei, sau așa credea Fate deși nu putea să-și dea seama, pentru că figurile care se mișcau în clădirea în construcție erau prea mici.

— Sunt ziaristă, după cum v-am mai spus, a zis Guadalupe Roncal. Lucrez la unul dintre cele mai mari ziare din DF și m-am cazat la hotelul ăsta de teamă.

— Teamă de ce, a spus Fate.

— Teamă de orice. Când lucrezi la ceva legat de asasinatele de femei din Santa Teresa, până la urmă ți-e teamă de orice. Ți-e teamă să nu fii bătut. Ți-e teamă să nu fii sechestrat. Ți-e teamă să nu fii torturat. Desigur că odată cu experiența teama se

atenuează. Dar eu nu am experiență. Îmi lipsește experiența. Sufăr de lipsă de experiență. Ba chiar, dacă ar exista termenul, aș putea spune că sunt aici în calitate de ziaristă secretă. Cunosc totul în legătură cu asasinatele. Dar în fond n-am experiență în materia asta. Nu eram la curent, nu scrisesem nimic legat de asta și dintr-odată, fără să mă aștept, nici să cer, mi-au pus pe masă un dosar al moartelor și mi-au încredințat cazul. Vreți să știți de ce?

Fate a dat din cap afirmativ.

— Pentru că sunt femeie și femeile nu pot refuza o sarcină. Bineînțeles, eu știam deja care fusese destinul sau finalul predecesorului meu. Toți de la ziar știau. A fost un caz care a făcut vâlvă și poate că ați auzit de el. Fate a dat din cap că nu. A fost omorât, bineînțeles. S-a băgat prea mult în afacere și l-au omorât. Nu aici, în Santa Teresa, ci în DF. Poliția a spus că era vorba de alt furt cu un sfârșit fatal. Vreți să știți cum a fost? S-a urcat într-un taxi. Taxiul a pornit. Când au ajuns la un colț, mașina a oprit și s-au urcat doi necunoscuți. Un timp au trecut pe la câteva bancomate și au golit cardul predecesorului meu, apoi au luat-o spre marginea orașului și l-au înjunghiat. Nu este primul ziarist care moare pentru ceea ce scrie. Între hârtiile lui am găsit informații despre încă două asasinate. O femeie, crainică la radio, pe care au sechestrat-o în DF și un mexican american care lucra pentru un ziar din Arizona ce se numește *Rasa,* care a dispărut. Amândoi făceau investigații în legătură cu asasinatele de femei din Santa Teresa. Pe crainică am cunoscut-o la facultate. N-am fost niciodată prietene. Am schimbat poate două cuvinte în toată viața. Dar cred că o cunoșteam. Înainte de-a o omorî, au violat-o și au torturat-o.

— Aici, în Santa Teresa? a întrebat Fate.

— Nu, în DF. Brațul asasinilor este lung, foarte lung, a spus Guadalupe Roncal cu o voce visătoare. Înainte eu lucram la secția de știri locale. Aproape niciodată nu semnam știrile. Eram total necunoscută. Când a murit predecesorul meu, au venit să mă vadă doi ștabi de la ziar. M-au invitat la masă. Bineînțeles că eu mă gândeam că am făcut ceva rău. Sau mai degrabă că unul dintre ei voia să se culce cu mine. Nu-l cunoșteam pe nici unul. Știam cine sunt, dar nu vorbisem înainte niciodată cu ei. Masa a fost foarte plăcută. Foarte corecți și educați ei, foarte inteligentă și perspicace eu. Ar fi fost mai bine dacă aș fi făcut o impresie proastă. După aceea ne-am întors la ziar și mi-au spus să-i urmez că vor să vorbească ceva important cu mine. Ne-am închis în biroul unuia dintre ei. În primul rând m-au întrebat dacă mi-ar plăcea să-mi mărească salariul. Atunci am bănuit că e ceva necurat și am fost tentată să spun că nu, dar am spus că da, și atunci ei au scos o hârtie și mi-au spus o cifră, care era exact salariul meu de ziaristă locală, și apoi m-au privit în ochi și mi-au spus altă cifră, îmi ofereau o mărire cam cu patruzeci la sută. Aproape că am sărit în sus de bucurie. Apoi mi-au dat dosarul strâns de cel de dinaintea mea și mi-au spus că din momentul acela voi lucra în mod exclusiv la cazul femeilor asasinate din Santa Teresa. Mi-am dat seama că dacă dădeam înapoi pierdeam totul. Cu un

firișor de voce i-am întrebat de ce eu. Pentru că ești foarte inteligentă, Lupita, a spus unul din ei. Pentru că nu te cunoaște nimeni, a spus celălalt.

Femeia a oftat prelung. Fate i-a zâmbit înțelegător. Au cerut încă un whisky și o bere. Muncitorii din clădirea în construcție dispăruseră. Beau prea mult, a spus femeia.

— De când am citit dosarul predecesorului meu exagerez cu whisky-ul și exagerez și cu votca și cu tequila și acum am descoperit băutura asta la Sonora, *bacanora*[28], și cu asta exagerez, a spus Guadalupe Roncal. Și cu fiecare zi mi-e frică tot mai tare și uneori nu-mi controlez nervii. Dumneavoastră desigur ați auzit spunându-se că mexicanii nu se tem niciodată. A râs. E o minciună. Ne temem foarte mult, dar ne prefacem destul de bine. Când am venit la Santa Teresa, de exemplu, eram moartă de frică. În timp ce am zburat de la Hermosillo până aici nu mi-ar fi păsat dacă ar fi căzut avionul. În sfârșit, se spune că e o moarte rapidă. Noroc că un coleg din DF mi-a dat adresa hotelului ăsta. Mi-a spus că el o să stea la Sonora Resort ca să scrie despre meciul de box și că, amestecată printre atâția ziariști sportivi, nimeni n-o să îndrăznească să-mi facă rău. Zis și făcut. Problema e că atunci când se va termina meciul eu n-am să pot pleca împreună cu ceilalți ziariști și va trebui să mai rămân câteva zile la Santa Teresa.

— Pentru ce? a spus Fate.

— Trebuie să-i iau un interviu principalului suspect de asasinate. Este un compatriot de-al dumneavoastră.

— Habar n-aveam, a spus Fate.

— Cum voiați să scrieți despre crime dacă nu știți asta? a spus Guadalupe Roncal.

— Mă gândeam să mă informez. În conversația telefonică pe care ați auzit-o ceream să mai stau un timp.

— Persoana care știa cel mai mult despre asta era predecesorul meu. I-au trebuit șapte ani ca să-și facă o idee generală despre tot ce se întâmplă aici. Viața e de o tristețe insuportabilă, nu vi se pare?

Guadalupe Roncal și-a trecut degetele arătătoare pe amândouă tâmplele, ca și cum dintr-odată ar fi apucat-o migrena. A murmurat ceva, dar Fate n-a auzit și a încercat să cheme chelnerul, dar erau doar ei doi pe terasă. Când și-a dat seama a trecut-o un fior.

— Trebuie să mă duc să-i fac o vizită la închisoare, a spus. Principalul suspect, compatriotul dumneavoastră, stă de niște ani la închisoare.

— Și atunci cum poate fi principalul suspect? a spus Fate. Am înțeles că asemenea crime continuă să se comită.

— Misterele Mexicului, a spus Guadalupe Roncal. V-ar plăcea să mă însoțiți? V-ar plăcea să veniți cu mine și să-i luați un interviu? Adevărul e că m-aș simți mai liniștită dacă m-ar însoți un bărbat, ceea ce nu concordă cu ideile mele, căci eu sunt feministă. E greu să fii feministă în Mexic. Dacă ai bani, nu-i așa de greu, dar dacă

faci parte din clasa de mijloc, e greu. La început, nu, bineînțeles, la început e ușor, la universitate, de exemplu, este mai ușor, dar odată cu trecerea anilor este tot mai greu. Pentru mexicani, ca să știți, singurul farmec al feminismului este tinerețea. Dar aici îmbătrânim repede. Noroc că eu mai sunt încă tânără.

— Sunteți foarte tânără, a spus Fate.

— Și cu toate astea mi-e frică. Și am nevoie să fiu însoțită. În dimineața asta am trecut cu mașina prin împrejurimile închisorii din Santa Teresa și aproape că am făcut un atac de isterie.

— E așa de oribil?

— E ca un vis, a spus Guadalupe Roncal. Pare o închisoare vie.

— Vie?

— Nu știu cum să vă explic. Mai vie decât un bloc locuit, de exemplu. Mult mai vie. Pare, să nu vă surprindă ce o să vă spun, o femeie hăcuită. O femeie hăcuită, dar încă vie. Și *înăuntrul* acestei femei trăiesc pușcăriașii.

— Înțeleg, a spus Fate.

— Nu, nu cred că înțelege nimeni, dar n-are importanță. Pe dumneavoastră vă interesează subiectul, eu vă ofer posibilitatea să-l cunoașteți pe principalul suspect de asasinate și în schimb dumneavoastră mă însoțiți și mă protejați. Mi se pare o înțelegere justă și echitabilă. Suntem de acord?

— De acord, a spus Fate. Și foarte amabil din partea dumneavoastră. Ceea ce nu înțeleg e de ce vă e teamă. La închisoare nimeni nu vă poate face nici un rău. În teorie, cel puțin, oamenii care sunt închiși nu mai pot face rău nimănui. Își fac rău doar între ei.

— Dumneavoastră n-ați văzut niciodată o fotografie a principalului suspect.

— Nu, a spus Fate.

Guadalupe Roncal s-a uitat la cer și a zâmbit.

— Probabil vi se pare că sunt nebună, a spus. Sau că sunt o curvetă. Dar nu sunt nici una, nici alta. Sunt doar nervoasă și în ultima vreme am băut cam mult. Credeți că vreau să mă culc cu dumneavoastră?

— Nu. Cred ce mi-ați spus.

— Între hârtiile sărmanului meu predecesor erau diferite fotografii. Unele ale suspectului. Mai bine zis, trei. Toate trei făcute la închisoare. În două, yankeul, pardon, nu o spun cu intenția de a vă ofensa, stă așezat probabil într-o sală unde se primesc vizite, și se uită la aparatul de fotografiat. Are părul foarte blond și ochii foarte albaștri. Așa de albaștri încât pare orb. În a treia fotografie privește în altă parte și stă în picioare. Este enorm și slab, foarte slab, deși nu pare debil, ba dimpotrivă. Chipul lui este un chip de visător. Nu știu dacă mă înțelegeți. Nu pare jenat, este la închisoare, dar nu dă impresia că asta îl deranjează. Dar nici nu pare liniștit sau calm. Dar nici supărat. Este chipul unui visător, dar un visător care visează cu mare viteză. Un visător ale cărui vise merg mult mai departe decât visele

noastre. Și asta mă înfricoșează. Mă înțelegeți?

— Adevărul e că nu, a spus Fate. Dar puteți conta pe mine ca să mergeți să-i luați un interviu.

— De acord, deci, a spus Guadalupe Roncal. Vă aștept poimâine, la intrarea în hotel, la ora zece. Bine?

— La zece dimineața. Voi fi acolo, a spus Fate.

— La zece. OK, a spus Guadalupe Roncal.

Apoi i-a strâns mâna și a plecat de pe terasă. Mersul ei, a observat Fate, era nesigur.

Restul zilei și l-a petrecut bând cu Campbell în barul de la Sonora Resort. S-au plâns de profesia de ziarist sportiv, o gaură din care niciodată nu va ieși un Pulitzer, căreia puține persoane îi acordau o importanță mai mare decât unei mărturii întâmplătoare. Apoi au început să-și amintească de anii de studenție, ai lui Fate la Universitatea din New York, ai lui Campbell la Universitatea din Sioux City, în Iowa.

— În anii aceia lucrurile cele mai importante pentru mine erau baseballul și etica, a spus Campbell.

Un moment, Fate și l-a imaginat pe Campbell în genunchi în colțul unei încăperi în penumbră, strângând la piept o Biblie și plângând. Dar pe urmă Campbell a început să vorbească de femei, de un bar ce se afla la Smithland, un fel de hotel rural aproape de râul Little Sioux, întâi trebuia să ajungi la Smithland și apoi să continui câțiva kilometri spre est și acolo, sub niște copaci, se aflau barul și fetele din bar care-i serveau pe țărani și pe cei câțiva studenți care veneau cu mașina de la Sioux City.

— Întotdeauna făceam același lucru, i-a spus Campbell, în primul rând făceam amor cu fetele, și apoi ieșeam afară și jucam baseball până cădeam frânți și apoi, când începea să se însereze, ne îmbătam și cântam cântece de cowboy pe terasa barului.

Fate, dimpotrivă, când studia la Universitatea din New York nu obișnuia să se îmbete, nici să se ducă la curve (de fapt, niciodată în viața lui nu s-a culcat cu vreo femeie pe care ar fi trebuit s-o plătească), ci în zilele libere lucra sau citea. O dată pe săptămână, sâmbăta, se ducea la un atelier de creație literară și o vreme, puțin, doar câteva luni, și-a închipuit că s-ar putea apuca să scrie proză, până când scriitorul care conducea atelierul i-a spus că ar fi mai bine să-și îndrepte eforturile spre ziaristică.

Dar asta nu i-a spus lui Campbell.

Când a început să se însereze, a venit Chucho Flores și l-a luat. Fate și-a dat seama că Chucho Flores nu l-a invitat și pe Campbell să meargă cu ei. Fără să știe de ce, acest lucru i-a plăcut și în același timp nu i-a plăcut. Un timp au mers cu mașina pe străzile orașului Santa Teresa fără nici o țintă, sau cel puțin așa i s-a părut lui Fate,

de parcă Chucho Flores ar fi vrut să-i spună ceva și nu găsea momentul potrivit. Noaptea luminile de pe străzi au schimbat trăsăturile mexicanului. Mușchii feței i s-au încordat. Un profil mai curând urât, s-a gândit Fate. Doar în clipa aceea și-a dat seama că la un moment dat trebuia să se întoarcă la Sonora Resort fiindcă își lăsase mașina parcată acolo.

— Să nu mergem prea departe, a spus.

— Ți-e foame? l-a întrebat mexicanul.

Fate a spus că da. Mexicanul a râs și a pus muzică. S-au auzit un acordeon și niște strigăte îndepărtate, nu de durere, nici de fericire, ci energie autosuficientă ce se consuma pe ea însăși. Chucho Flores a zâmbit și zâmbetul i-a rămas întipărit pe față, în timp ce continua să conducă, fără să-l privească, uitându-se drept înainte de parcă ar fi avut la gât un colier ortopedic de oțel, în timp ce urletele se apropiau de microfon și vocile unor tipi pe care Fate și-i imagina cu niște fețe patibulare cântau sau continuau să țipe, mai puțin decât la începutul discului și să strige să trăiască nu se știe bine cine.

— Ce e asta? a întrebat Fate.

— Jazz din Sonora, a spus Chucho Flores.

Când s-a întors la motel, era ora patru dimineața. În noaptea aia s-a îmbătat și apoi i-a trecut beția și apoi s-a îmbătat din nou și acum, în fața camerei sale, i-a trecut din nou beția, de parcă ceea ce beau mexicanii n-ar fi fost cu adevărat alcool, ci apă cu efecte hipnotice de durată scurtă. A stat puțin, așezat pe portbagajul mașinii, și s-a uitat la camioanele care treceau pe șosea. Noaptea era rece și plină de stele. S-a gândit la maică-sa și la ce se gândea ea poate în nopțile din Harlem fără să se uite pe fereastră să vadă puținele stele ce străluceau acolo, așezată în fața televizorului sau spălând vasele la bucătărie, în timp ce de la televizorul deschis se auzeau râsete, negri și albi râzând, spunându-și bancuri care ei poate că îi plăceau, deși cel mai probabil e că nici măcar nu dădea prea mare atenție la ce spuneau, așa ocupată cum era să spele farfuriile pe care le murdărise și oala pe care o murdărise și furculița și cuțitul și lingura pe care le murdărise, cu un calm care probabil, s-a gândit Fate, însemna ceva mai mult decât un simplu calm, sau poate că nu, poate că acel calm însemna doar calm și un pic de oboseală, calm și jăratic stins, calm și tihnă și somn, somnul, care până la urmă este izvorul și de asemenea ultimul refugiu al calmului. Dar atunci, s-a gândit Fate, calmul nu este doar calm. Sau concepția despre calm pe care o avem este greșită și calmul sau teritoriile calmului în realitate nu sunt decât un indicator al mișcării, un accelerator sau un încetinitor, depinde.

A doua zi s-a sculat la ora două. Primul lucru de care și-a adus aminte a fost că înainte de a se culca s-a simțit rău și a vomitat. S-a uitat într-o parte și în cealaltă a patului și apoi s-a dus la baie, dar n-a găsit nici o urmă de vărsătură. Și totuși, în timp ce dormea, s-a trezit de două ori, și de două ori a simțit mirosul de vărsătură; un

miros de ceva stricat ce venea din toate părțile camerei. Era prea obosit ca să se scoale și să deschidă fereastra și a continuat să doarmă.

Acum mirosul dispăruse și n-a găsit nici măcar o urmă că ar fi vomitat în noaptea trecută. Și-a făcut un duș și apoi s-a îmbrăcat gândindu-se că în noaptea aceea, după meci, se va urca în mașină și se va întoarce la Tucson, de unde va încerca să ia un avion ce zbura noaptea la New York. Nu se va duce la întâlnirea cu Guadalupe Roncal. Ce rost avea să ia un interviu unui suspect de o serie de asasinate dacă apoi nu-i vor publica materialul? S-a gândit să sune și să-și rezerve un bilet de la motel, dar în ultimul moment s-a hotărât s-o facă mai târziu, de la un telefon din Pavilionul Arenas sau de la Sonora Resort. După care și-a pus toate lucrurile în valiză și s-a dus la recepție să plătească nota. Nu e nevoie să plecați acum, i-a spus recepționerul, vă costă la fel și dacă plecați la douăsprezece noaptea. Fate i-a mulțumit și și-a băgat cheia în buzunar, dar n-a scos valiza din mașină.

— Cine credeți că o să câștige? l-a întrebat recepționerul.

— Nu știu, la meciurile astea se poate întâmpla orice, a spus Fate de parcă toată viața lui ar fost corespondent sportiv.

Cerul era de un albastru intens abia brăzdat de niște nori cilindrici care pluteau înspre est și înaintau spre oraș.

— Par niște tuburi, a spus Fate din ușa deschisă a recepției.

— Sunt cirus, a spus recepționerul, când or să ajungă în dreptul orașului or să dispară.

— Ce ciudat, a spus Fate fără să se miște din pragul ușii, cirus înseamnă dur, vine din cuvântul grec *skirrhós*, care înseamnă dur, și se folosește când te referi la tumori, la tumorile dure, dar acești nori nu par duri.

— Nu, a spus recepționerul, sunt nori din straturile înalte ale atmosferei, dacă urcă sau coboară puțin, puțin doar, dispar.

La Pavilionul Arena del Norte nu era nimeni. Ușa principală era încuiată. Pe perete, niște afișe învechite înainte de vreme anunțau meciul Fernández-Pickett. Unele fuseseră smulse și peste altele niște mâini necunoscute lipiseră afișe noi care anunțau concerte, dansuri populare, chiar și un afiș al unui circ care se numea Circul Internațional.

Fate a înconjurat clădirea. A dat peste o femeie care trăgea un cărucior cu sucuri proaspete. Femeia avea părul lung și negru și era îmbrăcată cu o fustă care-i ajungea până la glezne. Printre bidoanele cu apă și gălețile cu gheață se vedeau capetele a doi copii. Când a ajuns la colț, femeia s-a oprit și s-a apucat să monteze un fel de umbrelă de soare cu tuburi metalice. Copiii au coborât din cărucior și s-au așezat pe trotuar, cu spatele sprijinit de perete. Câteva clipe, Fate a stat nemișcat uitându-se la ei și uitându-se la strada unde nu era nici țipenie de om. Când a pornit din nou a apărut la colțul opus alt cărucior și Fate s-a oprit din nou. Tipul care trăgea

celălalt cărucior a salutat-o cu mâna pe femeie. Aceasta a înclinat ușor capul în semn că l-a recunoscut și a început să scoată dintr-o parte a căruciorului niște borcane enorme de sticlă pe care le-a pus pe o masă pliantă. Tipul care abia sosise vindea porumb și căruciorul lui scotea aburi. Fate a descoperit o ușă în spate și a căutat soneria, dar nu era nici o sonerie, așa că a trebuit să bată cu pumnul. Copiii s-au apropiat de căruciorul cu porumb și omul a scos doi știuleți, i-a uns cu smântână, a presărat brânză și apoi a pus un pic de sos iute de ardei și le-a dat. În timp ce aștepta, Fate s-a gândit că poate omul cu porumbul era tatăl copiilor și că relația lui cu mama, femeia cu sucurile, nu era bună, de fapt poate chiar erau divorțați și se vedeau doar când ocupațiile lor îi făceau să se întâlnească. Dar desigur că asta nu era adevărat, s-a gândit. Apoi a bătut din nou, dar nu i-a deschis nimeni.

În barul de la Sonora Resort a întâlnit aproape toți ziariștii care trebuiau să scrie despre meciul de box. L-a văzut pe Campbell vorbind cu un tip cu față de mexican și s-a apropiat de el, dar înainte de a ajunge și-a dat seama că de fapt Campbell lucra și n-a vrut să-l întrerupă. Aproape de tejghea l-a văzut pe Chucho Flores și l-a salutat de departe. Chucho Flores era însoțit de trei tipi care păreau foști boxeri și salutul lui n-a fost foarte călduros. A căutat o masă liberă pe terasă și s-a așezat. A stat un timp și s-a uitat la oamenii care se ridicau de la mese și se salutau cu lungi îmbrățișări sau se strigau dintr-o parte în alta, și a văzut forfota fotografilor care făceau poze în grup sau nu, după cum aveau chef, și perindarea oamenilor importanți din Santa Teresa, figuri pe care nu le mai văzuse, femei tinere și frumos îmbrăcate, tipi înalți cu cizme de cowboy și costume Armani, tineri cu ochi strălucitori și fălcile încleștate care nu vorbeau, ci se limitau doar să dea din cap afirmativ sau negativ, până când s-a plictisit să aștepte chelnerul să-i aducă o băutură și a plecat făcându-și loc cu coatele, fără să se uite în urmă, fără să-i pese că aude în spatele lui două sau trei înjurături în spaniolă pe care nu le înțelegea și care chiar dacă le-ar fi înțeles tot n-ar fi fost un pretext suficient ca să-l rețină.

A mâncat într-un restaurant din partea de est a orașului, într-un patio răcoros cu boltă de viță. În fundul patioului, lângă un gard de sârmă direct pe pământ, erau instalate trei jocuri mecanice de fotbal. Câteva minute s-a uitat pe meniu, fără să înțeleagă nimic. Apoi a încercat să explice prin semne, dar femeia care-l servea nu făcea decât să zâmbească și să ridice din umeri. După un timp a apărut un bărbat, dar engleza pe care o vorbea i s-a părut și mai de neînțeles. Înțelegea doar cuvântul pâine. Și cuvântul bere.

După aceea bărbatul s-a făcut nevăzut și a rămas singur. S-a ridicat și s-a apropiat de capătul bolții de viță, lângă jocurile mecanice de fotbal. O echipă avea tricouri albe și pantaloni verzi, părul negru și pielea de culoare alb-gălbuie foarte palidă. Cealaltă echipă era îmbrăcată în roșu, cu pantaloni negri și toți jucătorii aveau o barbă stufoasă. Cel mai ciudat, totuși, era că toți jucătorii echipei în roșu

aveau niște coarne minuscule în frunte. Celelalte două jocuri mecanice erau exact la fel.

La orizont a văzut o colină. Culoarea colinei era un amestec de galben-închis și negru. A bănuit că mai încolo e deșertul. A simțit dorința de a pleca și a se îndrepta spre colină, dar când s-a întors a văzut că pe masă femeia îi pusese o bere și un fel de sandvici foarte gros. A mușcat din el și i-a plăcut. Gustul era ciudat, puțin picant. De curiozitate a ridicat pâinea de deasupra: sandviciul avea de toate. A băut o înghițitură de bere și s-a întins pe scaun. Între frunzele de viță a văzut o albină nemișcată. Două raze de soare subțiri cădeau pe pământ. Când bărbatul a apărut din nou, l-a întrebat cum se ajunge la colină. Omul a râs. A spus câteva vorbe pe care nu le-a înțeles și apoi a spus nu frumos, de câteva ori.

— Nu frumos?

— Nu frumos, a spus omul, și a început din nou să râdă.

Apoi l-a apucat de braț și l-a dus până la o încăpere folosită ca bucătărie și care lui Fate i s-a părut foarte ordonată, fiecare lucru la locul lui, faianța albă de pe perete fără nici o urmă de grăsime, și i-a arătat o găleată cu gunoi.

— Colina nu frumos? a spus Fate.

Bărbatul a râs din nou.

— Colina este gunoi?

Omul continua să râdă. Pe antebrațul stâng avea tatuată o pasăre. Nu o pasăre în zbor, cum obișnuiesc să fie tatuajele de felul ăsta, ci o pasăre care stătea pe o creangă, o pasăre mică, probabil o vrabie.

— Colina este o grămadă de gunoi?

Omul a râs și mai tare și a dat din cap afirmativ.

La șapte seara, Fate și-a arătat legitimația de ziarist și a intrat în Pavilionul Arena del Norte. Era multă lume pe stradă și tarabe ambulante ce vindeau mâncare, băuturi răcoritoare, suveniruri cu motive pugilistice. Înăuntru începuseră deja meciurile de umplutură. Un boxer mexican de categoria cocoș boxa cu alt mexican de categoria cocoș, dar foarte puțini urmăreau meciul. Oamenii cumpărau răcoritoare, vorbeau, se salutau. A văzut, în primele locuri lângă ring, doi cameramani de la televiziune. Unul dintre ei părea că filmează tot ce se întâmpla în holul central. Celălalt se așezase pe o banchetă și încerca să scoată o prăjiturică din învelitoarea ei de plastic. A intrat într-unul din holurile laterale acoperite. A văzut oameni care făceau pariuri, o femeie înaltă cu o rochie strâmtă pe care o îmbrățișau doi bărbați mai scunzi decât ea, tipi cu cravatele lărgite la gât care fumau și beau bere și care făceau semne cu degetele, în același timp, de parcă ar fi jucat un joc de copii. Deasupra culoarului care ducea spre ring, acoperit cu o copertină, se aflau locurile ieftine și acolo zarva era și mai mare. S-a hotărât să arunce o privire la vestiare și la sala de presă. Acolo, în cea din urmă, a găsit doar doi ziariști mexicani

care i-au aruncat o privire agonizantă. Amândoi stăteau jos și aveau cămășile ude de sudoare. La intrarea în vestiarul lui Merolino Fernández l-a văzut pe Omar Abdul. L-a salutat, dar sparringul s-a făcut că nu-l cunoaște și a continuat să discute cu niște mexicani. Cei care stăteau lângă ușă vorbeau de sânge, sau asta a crezut că înțelege Fate.

— Despre ce vorbiți? i-a întrebat.

— Despre tauri, i-a spus în engleză unul dintre mexicani.

Când a vrut să plece, a auzit că îl strigă cineva pe nume. Domnule Fate. S-a întors și a întâlnit zâmbetul larg al lui Omar Abdul.

— Nu-ți mai saluți prietenii, negrule?

Văzându-l de aproape și-a dat seama că avea amândoi pomeții învinețiți.

— Văd că Merolino s-a antrenat bine, a zis.

— Riscurile meseriei, a spus Omar Abdul.

— Pot să-l văd pe șeful tău?

Omar Abdul s-a uitat în spate, spre ușa de intrare la vestiar, și apoi a dat din cap și a spus că nu.

— Dacă te-aș lăsa pe tine să intri, frate, ar trebui să-i las și pe toți căcănarii ăștia să intre.

— Sunt ziariști?

— Unii sunt ziariști, frate, dar majoritatea vor doar să se pozeze cu Merolino, să-i pupe mâna și să-l pupe-n cur.

— Și ție cum îți merge?

— Nu mă plâng, nu mă plâng prea mult, a spus Omar Abdul.

— Unde ai de gând să te duci după meci?

— Să-l sărbătoresc, presupun, a spus Omar Abdul.

— Nu, nu mă refer după noaptea asta, ci după ce o să se termine totul, a spus Fate.

Omar Abdul a zâmbit. Un zâmbet încrezător și sfidător. Zâmbetul pisicii din Cheshire presupunând că pisica din Cheshire n-ar sta întinsă pe creanga unui copac, ci pe un teren viran și sub o ploaie torențială. Un zâmbet, s-a gândit Fate, al unui tânăr negru, dar și un zâmbet *foarte* american.

— Nu știu, a spus, să caut o slujbă, să stau un timp în Sinaloa, la mare, oi vedea.

— Îți doresc să ai noroc, a spus Fate.

În timp ce se îndepărta, l-a auzit pe Omar că-i spunea: de noroc va avea nevoie Count Pickett în seara asta. Când s-a întors în sală alți doi boxeri erau pe ring și aproape că nu mai existau locuri libere. A înaintat pe culoarul principal spre rândul rezervat presei. Locul lui era ocupat de un tip gras care se uita la el neînțelegând ce-i spune. I-a arătat biletul și tipul s-a ridicat și a căutat în buzunarul sacoului până când a dat de biletul lui. Amândoi aveau același număr. Fate a zâmbit și tipul gras a zâmbit. În momentul acela unul dintre boxeri și-a doborât rivalul cu un croșeu și

mulți spectatori din pavilion s-au ridicat în picioare și au început să strige.

— Ce facem? i-a spus Fate grasului.

Grasul a ridicat din umeri urmărind cu privirea numărătoarea arbitrului. Boxerul care căzuse s-a ridicat și publicul a început din nou să strige.

Fate a ridicat o mână, cu palma spre gras, și s-a retras. Când s-a întors pe culoarul principal, a auzit că e strigat. S-a uitat în toate părțile, dar n-a văzut pe nimeni. Fate, Oscar Fate, strigau. Boxerul care abia se ridicase l-a luat în brațe pe rivalul lui. Acesta a încercat să se separe cu o baterie de lovituri în stomac în timp ce se dădea înapoi. Aici, Fate, aici, strigau. Arbitrul i-a separat. Boxerul care abia se ridicase a simulat un atac, dar s-a dat înapoi cu pași lenți așteptând bătaia gongului. Rivalul său s-a dat și el înapoi. Primul avea pantaloni albi și fața îi era plină de sânge. Al doilea avea pantaloni cu dungi negre, violete și roșii și părea surprins că celălalt nu era încă la pământ. Oscar, Oscar, suntem aici, strigau. Când a bătut gongul, arbitrul s-a apropiat de colțul unde era boxerul cu pantaloni albi și a cerut prin gesturi să vină un medic. Medicul, sau ce-o fi fost, i-a examinat o sprânceană și a spus că meciul poate continua.

Fate s-a întors și a încercat să-i identifice pe cei care-l strigau. Majoritatea spectatorilor se ridicaseră de pe scaune și n-a putut vedea pe nimeni. Când a început cealaltă rundă, boxerul cu pantaloni în dungi s-a lansat, dispus să câștige victoria prin knockout. În primele secunde celălalt l-a înfruntat, dar apoi l-a înconjurat cu brațele. Arbitrul i-a separat de câteva ori. Umărul boxerului cu pantaloni în dungi era murdar de sângele celuilalt. Fate s-a apropiat foarte încet de primele locuri de lângă ring. L-a văzut pe Campbell citind o revistă de baschet. A mai văzut încă un ziarist american notându-și ceva cu nepăsare. Unul dintre cameramani își instalase camera pe un trepied și băiatul cu luminile care stătea lângă el mesteca chewing-gum și din când în când se uita la picioarele unei domnișoare care stătea în primul rând.

Și-a auzit din nou numele și s-a întors. I s-a părut că vede o femeie blondă care-i făcea semne cu mâna. Boxerul cu pantaloni albi a căzut din nou. Protectorul bucal i-a sărit din gură și a traversat ringul oprindu-se exact unde era Fate. O clipă s-a gândit să se aplece să-l ia, dar apoi i s-a făcut scârbă și a rămas nemișcat, uitându-se la corpul vlăguit al boxerului care asculta numărătoarea arbitrului și apoi, înainte ca acesta să arate cu degetele numărul nouă, s-a ridicat din nou. O să se bată fără protector, s-a gândit, și atunci s-a aplecat și a căutat protectorul, dar nu l-a găsit. Cine l-a luat? s-a gândit. Cine dracu' a luat scârboșenia aia de protector dacă eu nu m-am mișcat și n-am văzut pe nimeni s-o facă?

Când meciul s-a terminat, la difuzoare a răsunat un cântec pe care l-a recunoscut ca unul din acelea cărora Chucho Flores le spunea jazz din Sonora. Spectatorii de pe locurile mai ieftine au scos strigăte de bucurie și apoi s-au pus să

cânte cântecul. Trei mii de mexicani cățărați la galeria Pavilionului Arena cântând la unison același cântec. Fate a încercat să-i privească, dar luminile îndreptate spre centru lăsau zona aceea în întuneric. I s-a părut că tonul vocilor era grav și sfidător, un imn al unui război pierdut interpretat pe întuneric. În gravitatea lui era doar disperare și moarte, dar în sfidare se putea simți o nuanță de umor coroziv, un umor care exista doar în funcție de el însuși și de vise, fără să conteze cât ar dura acestea. Jazz din Sonora. Unii de pe locurile de jos intonau de asemenea cântecul, dar nu erau prea mulți. Majoritatea preferau să vorbească sau să bea bere. A văzut un copil cu o cămașă albă și pantaloni negri fugind pe culoar în jos. A văzut alt tip care vindea bere înaintând pe culoar în sus, fredonând cântecul. O femeie cu mâinile în șolduri râdea de ce-i spunea un bărbat scund și cu o mustață minusculă. Bărbatul scund striga, dar vocea abia i se auzea. Un grup de bărbați dădeau impresia că vorbesc doar datorită maxilarelor care se mișcau (și acestea exprimau doar dispreț și indiferență). Un tip se uita în jos și vorbea singur și râdea. Toată lumea părea fericită. Exact în momentul acela, ca și cum ar fi avut o revelație, Fate a înțeles că aproape toți cei care se aflau în Pavilionul Arena credeau că Merolino Fernández va câștiga meciul. Pe ce se baza această siguranță? O clipă a crezut că știe, dar ideea i-a scăpat ca apa printre degete. Mai bine așa, s-a gândit, căci umbra alunecoasă a ideii aceleia (altă idee proastă) poate ar fi fost în stare să-l distrugă dintr-o singură lovitură de labă.

Atunci, în sfârșit, i-a văzut. Chucho Flores îi făcea semne să vină să stea cu ei. A recunoscut-o pe blonda de lângă el. O văzuse înainte, dar acum era mai bine îmbrăcată. A cumpărat o bere și și-a făcut loc printre oameni. Blonda l-a sărutat pe obraz. Și-a spus numele pe care el îl uitase. Rosa Méndez. Chucho Flores i-a prezentat pe ceilalți doi: un tip pe care nu-l mai văzuse până atunci, pe care-l chema Juan Corona, despre care Fate a crezut că este ziarist, și o femeie tânără de o extraordinară frumusețe, care se numea Rosa Amalfitano. Ăsta este Charly Cruz, regele videocluburilor, pe care îl cunoști, a spus Chucho Flores. Charly Cruz i-a întins mâna. Era singurul care continua să stea pe scaun, străin de mișcarea din Pavilion. Toți erau foarte frumos îmbrăcați, de parcă după meci aveau de gând să meargă la o petrecere de gală. Un scaun era liber și Fate s-a așezat pe el după ce ei și-au luat de acolo hainele și jachetele. I-a întrebat dacă așteptau pe cineva.

— Da, așteptam o prietenă, i-a spus Chucho Flores la ureche, dar s-a răzgândit în ultimul moment.

— Dacă vine nu-i nici o problemă, a zis Fate, mă ridic și plec.

— Nu, omule, rămâi aici cu prietenii, a spus Chucho Flores.

Corona l-a întrebat din ce parte a Statelor Unite este. New York, a spus Fate. Și cu ce te ocupi. Sunt ziarist. După asta engleza lui Corona s-a terminat, așa că n-a mai întrebat nimic.

— Ești primul negru pe care-l cunosc, a spus Rosa Méndez.

Charly Cruz i-a tradus. Fate a zâmbit. Rosa Méndez a zâmbit și ea.

— Îmi place Denzel Washington, a spus.

Charly Cruz i-a tradus și Fate a zâmbit din nou.

— Niciodată n-am avut un prieten negru, a spus Rosa Méndez, i-am văzut la televizor și uneori pe stradă, dar pe stradă nu sunt mulți negri.

Charly Cruz i-a spus că așa e Rosita, o fată de treabă și cam naivă. Fate n-a înțeles ce voia să spună cu acel cam naivă.

— Adevărul e că în Mexic sunt puțini negri, a spus Rosa Méndez. Și ăștia puțini câți sunt stau în Veracruz. Ai fost la Veracruz?

Charly Cruz i-a tradus. I-a spus că Rosita voia să știe dacă a fost vreodată la Veracruz. Nu, n-am fost niciodată, a spus Fate.

— Nici eu. O singură dată am trecut pe acolo, când aveam cincisprezece ani, dar am uitat tot. De parcă mi s-ar fi întâmplat ceva rău în Veracruz și în mintea mea s-a șters tot, înțelegi?

De data asta i-a tradus Rosa Amalfitano. În timp ce traducea nu zâmbea ca Charly Cruz, ci se limita să traducă, foarte serioasă, ceea ce spunea cealaltă femeie.

— Înțeleg, a spus Fate fără să înțeleagă nimic.

Rosa Méndez îl privea în ochi și el nu știa dacă femeia se distra sau îi împărtășea un secret foarte intim.

— Ceva trebuie să mi se fi întâmplat, a spus Rosa Méndez, pentru că într-adevăr nu-mi amintesc nimic. Știu că am fost acolo, nu multe zile, poate trei sau două, dar nu mi-a rămas nici cea mai mică amintire din oraș. Ți s-a întâmplat vreodată așa ceva?

Mi s-a întâmplat și mie probabil, s-a gândit Fate, dar în loc să recunoască a întrebat-o dacă îi place boxul. Rosa Amalfitano i-a tradus întrebarea și Rosa Méndez a spus că uneori, doar uneori, este excitant, mai ales când boxează un boxer frumos.

— Dar ție? a întrebat-o pe cea care știa engleză.

— Mie mi-e indiferent, a spus Rosa Amalfitano, este prima dată când vin la așa ceva.

— Prima dată? a zis Fate fără să-și amintească de faptul că nici el nu era un expert în box.

Rosa Amalfitano a zâmbit și a dat din cap afirmativ. Apoi a aprins o țigară și Fate a profitat ca să se uite în altă parte și a întâlnit privirea lui Chucho Flores care îl privea de parcă nu-l mai văzuse niciodată. Frumoasă fată, a spus Charly Cruz de lângă el. Fate a spus că e cald. O picătură de transpirație cobora pe tâmpla dreaptă a Rosei Méndez. Era îmbrăcată cu o rochie decoltată care lăsa să i se vadă doi sâni mari și sutienul de culoare bej. Să bem pentru Merolino, a spus Rosa Méndez. Charly Cruz, Fate și Rosa Méndez și-au ciocnit sticlele de bere. Rosa Amalfitano li s-a

alăturat la toast cu un pahar din carton unde probabil avea apă sau votcă sau tequila. Fate s-a gândit s-o întrebe, dar imediat întrebarea i s-a părut de o prostie nemaiauzită. Femeilor de felul ăsta nu le pui asemenea întrebări. Chucho Flores și Corona erau singurii din grup care rămăseseră în picioare, de parcă încă nu pierduseră speranța s-o vadă apărând pe fata pentru care era scaunul gol. Rosa Méndez l-a întrebat dacă-i place mult sau foarte mult Santa Teresa. Rosa Amalfitano i-a tradus. Fate n-a înțeles întrebarea. Rosa Amalfitano a zâmbit. Fate s-a gândit că zâmbea ca o zeiță. Berea nu i-a plăcut, de fiecare dată era mai amară și mai caldă. A fost tentat să-i ceară o înghițitură din paharul ei, dar știa că așa ceva n-ar face niciodată.

— Mult sau foarte mult? Care e răspunsul corect?

— Cred că foarte mult, a spus Rosa Amalfitano.

— Atunci foarte mult, a spus Fate.

— Ai fost la coridele de tauri? a întrebat Rosa Méndez.

— Nu, a spus Fate.

— Dar la meciurile de fotbal? Și la meciurile de baseball? Și să vezi cum joacă echipa noastră de baschet?

— Pe prietena ta o interesează mult sportul, a spus Fate.

— N-o interesează mult, a spus Rosa Amalfitano, încearcă doar să lege o conversație.

Doar o conversație? s-a gândit Fate. De acord, încearcă doar să pară idioată sau naturală. Nu, încearcă doar să fie simpatică, s-a gândit, dar intuia că mai era și altceva.

— N-am fost în nici unul din locurile astea, a spus Fate.

— Nu ești ziarist sportiv? a întrebat Rosa Méndez.

Ah, s-a gândit Fate, nu încearcă să fie idioată, nici naturală, nici măcar nu încearcă să fie simpatică, ea crede că eu sunt ziarist sportiv și deci mă interesează evenimentele de felul ăsta.

— Sunt ziarist sportiv din întâmplare, a spus Fate și apoi le-a explicat celor două Rose și lui Charly Cruz povestea corespondentului sportiv titular și a morții acestuia și cum l-au trimis pe el să scrie despre meciul Pickett-Fernández.

— Și atunci, despre ce scrii? a întrebat Charly Cruz.

— Despre politică, a spus Fate. Despre problemele politice care afectează comunitatea afro-americană. Despre problemele sociale.

— Asta trebuie să fie foarte interesant, a zis Rosa Méndez.

Fate s-a uitat la buzele Rosei Amalfitano în timp ce traducea. Se simțea fericit că era acolo.

Meciul a fost scurt. Mai întâi a ieșit Count Pickett. Ovații din politețe, câteva huiduieli. Apoi a ieșit Merolino Fernández. Ovații asurzitoare. În prima rundă, s-au

studiat. În a doua rundă, Pickett s-a lansat la atac și l-a făcut knockout în mai puțin de un minut pe rivalul său. Corpul lui Merolino Fernández, întins pe podeaua ringului, nici măcar nu s-a mișcat. Asistenții lui l-au luat pe sus până la colțul ringului și, cum nu și-a revenit, au intrat brancardierii și l-au dus la spital. Count Pickett a ridicat o mână, fără prea mult entuziasm, și a plecat înconjurat de oamenii lui. Spectatorii au început să iasă din Pavilion.

Au mâncat într-un local care se numea El Rey del Taco[29]. La intrare era un desen din neon: un copil cu o coroană mare călare pe un măgar care din când în când se ridica pe picioarele din spate încercând să-l dea jos. Dar copilul nu cădea cu toate că ținea într-o mână un *taco* și în cealaltă un fel de sceptru care la fel de bine îi putea servi drept cravașă. Interiorul era decorat ca un McDonald's, doar că ceva mai șocant. Scaunele nu erau de plastic, ci de nuiele. Mesele erau de lemn. Pe jos erau dale mari verzi, iar pe unele dintre ele se vedeau peisaje din deșert și scene din viața regelui Taco. Din tavan atârnau *piñatas*[30] care evocau de asemenea alte aventuri al copilului-rege, întotdeauna însoțit de măgar. Unele dintre aceste scene erau de un realism dezarmant: copilul, măgarul și o bătrână chioară, sau copilul, măgarul și o fântână, sau copilul, măgarul și o oală cu fasole. Alte scene erau de-a dreptul fantastice. În unele se vedea cum copilul și măgarul cădeau într-un defileu, în altele se vedeau copilul și măgarul legați pe rug, și într-una se vedea chiar copilul care își amenința măgarul punându-i un pistol la tâmplă. De parcă El Rey del Taco n-ar fi fost numele unui restaurant, ci personajul unui comics pe care Fate nu avusese niciodată posibilitatea să-l citească. Și cu toate acestea, persista senzația că se afla într-un McDonald's. Poate pentru că chelneriţele și chelnerii, foarte tineri și îmbrăcați în uniforme militare (Chucho Flores i-a spus că erau îmbrăcați *ca niște polițiști federali*), întăreau această impresie. De bună seamă aceștia nu formau o oaste victorioasă. Tinerii, deși zâmbeau clienților, aveau un aer foarte obosit. Unii păreau pierduți în acest deșert numit El Rey del Taco. Alții, de cincisprezece sau de paisprezece ani, încercau în zadar să facă glume cu unii clienți, tipi singuri sau perechi de bărbați cu aspect de funcționari sau polițiști, tipi în a căror privire, când se uitau la adolescenți, se citea că n-au chef de glume. Unele tinere aveau ochii plânși și nu păreau reale, ci chipuri întrevăzute într-un vis.

— Locul ăsta este infernal, i-a spus Rosei Amalfitano.

— Ai dreptate, a spus ea privindu-l cu simpatie, dar mâncarea nu e rea.

— Mie mi-a trecut foamea, a zis Fate.

— Când o să-ți aducă o farfurie cu *tacos* o să ți se facă din nou foame, a spus Rosa Amalfitano.

— Sper să fie așa, a zis Fate.

Veniseră la restaurant în trei mașini. Rosa Amalfitano cu cea a lui Chucho Flores. În mașina tăcutului Corona, Charly Cruz și Rosa Méndez. El era singur în

mașină, în urma celorlalte două, și de mai multe ori, când plimbarea prin oraș părea că nu se mai sfârșește, s-a gândit să claxoneze și să se despartă de tot alaiul acela care i se părea, fără să știe bine de ce, că era ceva absurd și copilăresc, și să se îndrepte spre hotelul Sonora Resort ca să scrie cronica meciului scurt pe care-l văzuse. Poate că încă mai era acolo Campbell și putea să-i explice câte ceva ce el nu înțelesese. Cu toate că, dacă se gândea bine, nu era nimic de înțeles. Pickett știa să boxeze și Fernández nu, așa de simplu. Sau poate că cel mai bine ar fi fost să nu se ducă la Sonora Resort și să conducă direct spre frontieră, spre Tucson, în al cărui aeroport cu siguranță că ar găsi un internet café unde să-și scrie cronica, obosit și fără să se gândească la ce scrie, și apoi să ia un avion spre New York, unde totul ar fi căpătat din nou consistența realității.

Dar în loc să facă asta, Fate a urmat șirul de mașini care se învârteau și se învârteau printr-un oraș străin, cu vaga bănuială că atâtea ocolișuri aveau un singur scop, ca el să se plictisească și să renunțe să-i mai însoțească, deși ei au fost cei care îl invitaseră, care i-au spus vino să mănânci cu noi și apoi pleci în Statele Unite, ultima cină mexicană, fără convingere, nici sinceritate, prizonieri ai unei ospitalități verbale, ai unui convenționalism mexican la care trebuie să răspunzi mulțumind (călduros!) și îndepărtându-te apoi în mod demn pe o stradă aproape goală.

Și totuși a acceptat invitația. Bună idee, a spus, mi-e foame. O să mâncăm împreună cu toții, ceva foarte normal. Și cu toate că a văzut schimbarea expresiei în ochii lui Chucho Flores, și felul în care-l privea Corona, și mai rece, de parcă ar fi vrut să-l gonească din ochi sau de parcă îl făcea vinovat de înfrângerea boxerului mexican, a insistat să meargă să mănânce ceva tipic, ultima mea noapte în Mexic, ce părere aveți dacă o să mâncăm mâncare mexicană? Doar pe Charly Cruz părea că-l încântă ideea de a rămâne împreună în timpul cinei, Charly Cruz și cele două fete, deși în mod diferit, fiecare în felul lui, cu toate că s-ar putea, s-a gândit Fate, ca fetele să se bucure pur și simplu, și nimic mai mult, în timp ce lui Charly Cruz, din contră, i se deschideau niște perspective neașteptate într-un peisaj până atunci fix și obișnuit.

De ce stau aici, și mănânc *tacos* și beau bere cu niște mexicani pe care abia îi cunosc? se gândea Fate. Răspunsul îl știa, era simplu. Sunt aici pentru ea. Toți vorbeau în spaniolă. Doar Charly Cruz vorbea cu el în engleză. Lui Charly Cruz îi plăcea să vorbească de filme și de asemenea îi plăcea să vorbească în engleză. Engleza lui era repezită, de parcă încerca să imite un student, deși era plină de greșeli. A menționat numele unui regizor din Los Angeles pe care-l cunoștea personal, Barry Guardini, dar Fate nu văzuse nici un film de Guardini. Apoi a început să vorbească de DVD-uri. Spunea că în viitor totul va fi înregistrat pe DVD sau pe ceva asemănător și mai bun și că sălile de cinema vor dispărea.

Singurele săli de cinema care își îndeplineau funcția, a spus Charly Cruz, sunt

cele vechi, îți amintești? acele teatre enorme în care când se stingea lumina ți se strângea inima. Sălile alea erau bune, erau adevăratele cinematografe, care semănau cel mai mult cu o biserică, plafoane foarte înalte, cortine mari, grena, coloane, vechi covoare roase, loji, locurile de la parter și galeria sau cucurigu, clădiri construite în anii când cinematograful mai era încă o experiență religioasă, zilnică și totuși religioasă, și care încet, încet au fost demolate ca să se construiască bănci sau supermarketuri sau multiplexuri. În ziua de azi, a spus Charly Cruz, abia dacă mai supraviețuiesc câteva, astăzi toate cinematografele au mai multe săli, cu ecrane mici, spații reduse, scaune foarte incomode. În spațiul unei adevărate săli vechi încap șapte săli mai mici de cinematograf. Sau zece. Sau cincisprezece, depinde. Și nu mai încerci o experiență *abisală*, nu mai simți *amețeala* dinaintea începerii filmului, nimeni nu se mai simte *singur* într-un cinematograf cu mai multe săli. Apoi, din câte își amintea Fate, a început să vorbească despre sfârșitul a tot ceea ce este *sfânt*.

Sfârșitul începuse pe undeva, lui Charly Cruz îi era perfect egal unde, poate în biserici, când popii n-au mai făcut slujba în latină, sau în familii, când tații le-au părăsit (îngroziți, crede-mă, frate) pe mame. Imediat sfârșitul a tot ceea ce era sfânt a atins și cinematografele. S-au dărâmat marile cinematografe și s-au construit niște cutii imunde numite multiplexuri, cinematografe practice, cinematografe funcționale. Catedralele au căzut sub izbiturile sferei de oțel a echipelor de demolare. Până când cineva a inventat videocasetele. Un televizor nu este la fel ca un ecran de cinema. Salonul casei tale nu este la fel ca vechiul stal aproape nemărginit. Dar, dacă observi cu atenție, se aseamănă cel mai mult. În primul rând cu ajutorul videocasetei poți să vezi *tu singur* un film. Îți închizi geamurile și dai drumul la televizor. Bagi caseta și te așezi într-un fotoliu. Prima condiție: să fii singur. Casa poate fi mare sau mică, dar dacă nu mai e nimeni altcineva în toată casa, oricât ar fi de mică, într-un anumit fel devine mai mare. A doua condiție: să pregătești momentul, adică să închiriezi filmul, să cumperi băutura pe care s-o bei și să-ți cumperi ceva de mâncare și să fixezi ora la care să te așezi în fața televizorului. A treia condiție: să nu răspunzi la telefon, să faci abstracție de sonerie, să fii dispus să petreci o oră și jumătate sau două ore sau o oră sau patruzeci și cinci de minute în cea mai completă și riguroasă singurătate. A patra condiție: să ai la îndemână telecomanda pentru cazul că ai vrea să vezi o scenă de mai multe ori. Și începând din momentul acela totul depinde de film și de tine. Dacă totul merge bine, că nu întotdeauna merge bine, ești din nou în prezența a ceea ce este *sfânt*. Îți proptești capul în piept și deschizi ochii și privești, a silabisit Charly Cruz.

Ce este sfânt pentru mine? s-a gândit Fate. Durerea nedeslușită pe care o simt de când s-a prăpădit mama? Cunoașterea a ceea ce nu are soluție? Sau acest nod în stomac pe care îl simt când mă uit la femeia aceasta? Și din ce cauză simt un nod, ca

să-i spunem așa, când mă privește ea și nu când mă privește prietena ei? Pentru că este evident că prietena ei nu este așa de frumoasă, s-a gândit Fate. De unde se deduce că pentru mine frumusețea este ceva sfânt, o femeie frumoasă și tânără și cu trăsături perfecte. Și dacă dintr-odată, în restaurantul acesta la fel de mare pe cât e de infect, ar apărea actrița cea mai frumoasă de la Hollywood, aș continua să simt noduri în stomac de fiecare dată când, pe ascuns, privirea mea s-ar întâlni cu a ei, sau, dimpotrivă, apariția bruscă a unei frumuseți mai mari, a unei frumuseți încununate de recunoaștere, mi-ar potoli nodul, ar scădea frumusețea ei la o dimensiune reală, cea a unei fete un pic ciudate care iese într-o noapte de sfârșit de săptămână să se distreze cu trei prieteni cam bizari și cu o prietenă care mai degrabă pare o curvă? Și cine-mi dă dreptul să cred că Rosita Méndez pare o curvă? s-a gândit Fate. Ce știu eu despre curvele mexicane ca să le pot recunoaște dintr-o privire? Știu eu ceva despre nevinovăție sau despre durere? Știu eu ceva despre femei? Îmi place să văd filme pe video, s-a gândit Fate. Și de asemenea îmi place să mă duc la film. Îmi place să mă culc cu femeile. În momentul ăsta nu am o pereche stabilă, dar știu ce înseamnă să ai. Văd ceva sfânt pe undeva? Sesizez doar experiențe practice, s-a gândit Fate. Un gol pe care trebuie să-l umplu, foame pe care trebuie s-o potolesc, oameni pe care trebuie să-i fac să spună ceva ca să-mi pot termina articolul și să iau bani. Și de ce cred eu că cei care o însoțesc pe Rosa Amalfitano sunt trei tipi bizari? Ce au bizar în ei? Și de ce sunt așa de sigur că dacă ar apărea dintr-odată o actriță de la Hollywood frumusețea Rosei Amalfitano s-ar estompa? Și dacă n-ar fi așa? Și dacă ar spori? Și dacă totul ar începe să sporească din momentul în care o actriță de la Hollywood ar trece pragul localului El Rey del Taco?

Apoi, din câte își amintea în mod vag, au fost la vreo două discoteci, poate chiar trei. În realitate, să fi fost poate patru discoteci. Nu, trei. Dar au mai fost în al patrulea loc, care nu era chiar o discotecă, dar nici casă particulară. Muzica se auzea tare. Una dintre discoteci, nu prima, avea un patio. Din patio, unde erau îngrămădite lăzi cu sucuri de fructe și cu bere, se vedea cerul. Un cer negru ca fundul mării. La un moment dat Fate a vomitat. Apoi a început să râdă pentru că ceva din patio l-a amuzat. Ce? Nu știa. Ceva ce se mișca sau se târa lângă un gard de sârmă. Poate că o pagină de ziar. Când a intrat din nou, l-a văzut pe Corona că o săruta pe Rosa Méndez. Mâna dreaptă a lui Corona strângea unul din sânii femeii. Când a trecut pe lângă ei, Rosa Méndez a deschis ochii și l-a privit de parcă nu-l cunoștea. Charly Cruz stătea sprijinit de tejghea și vorbea cu chelnerul. L-a întrebat de Rosa Amalfitano. Charly Cruz a ridicat din umeri. A repetat întrebarea. Charly Cruz l-a privit în ochi și a spus că poate e într-un separeu.

— Unde sunt separeurile? a întrebat Fate.

— Sus, a spus Charly Cruz.

Fate a urcat pe singura scară pe care a găsit-o: o scară metalică ce se mișca puțin, de parcă la bază n-ar fi fost prinsă. I s-a părut scara unui vechi vapor. Scara dădea într-un coridor cu mochetă verde pe jos. La capătul coridorului era o ușă deschisă. Se auzea muzică. Lumina care ieșea din încăpere era tot verde. Nemișcat în mijlocul coridorului un tip tânăr și slab l-a privit și apoi s-a îndreptat spre el. Fate s-a gândit că îl va ataca și s-a pregătit sufletește să încaseze primul pumn. Dar tipul l-a lăsat să treacă și apoi a coborât pe scară. Avea o figură foarte serioasă, și-a amintit Fate. Apoi a mers până a ajuns la o încăpere unde l-a văzut pe Chucho Flores care vorbea la un telefon mobil. Lângă el, așezat pe un birou, era un tip de vreo patruzeci și ceva de ani îmbrăcat cu o cămașă în carouri și un șnur în chip de cravată, care s-a uitat la el și l-a întrebat cu un gest ce voia. Chucho Flores a văzut gestul tipului și s-a uitat spre ușă.

— Intră, Fate, hai, a spus.

Lampa care atârna din tavan era verde. Lângă o fereastră, așezată pe un fotoliu, stătea Rosa Amalfitano. Stătea picior peste picior și fuma. Când Fate a trecut pragul, a ridicat privirea și s-a uitat la el.

— Suntem aici, facem niște afaceri, a spus Chucho Flores.

Fate s-a sprijinit de perete de parcă i-ar fi lipsit aerul. Din cauza culorii verzi, s-a gândit.

— Văd, a spus.

Rosa Amalfitano părea drogată.

După cum credea Fate că-și amintește, cineva, la un moment dat, a spus că în seara aia împlinește niște ani, cineva care nu era cu ei, dar pe care Chucho Flores și Charly Cruz s-ar părea că-l cunoșteau. În timp ce bea o tequila, o femeie a început să cânte „Happy Birthday“. Apoi trei bărbați (Chucho Flores era unul dintre ei?) au început să cânte „Las Mañanitas“[31]. Multe voci li s-au alăturat. Lângă el, în picioare la tejghea, stătea Rosa Amalfitano. Ea nu cânta, dar i-a tradus cuvintele cântecului. Fate a întrebat-o ce legătură avea regele David cu aniversarea cuiva.

— Nu știu, a spus, eu nu sunt mexicancă, sunt spaniolă.

Fate s-a gândit la Spania. Tocmai voia s-o întrebe de unde era din Spania, când a văzut că într-un colț al sălii un bărbat bătea o femeie. La prima palmă capul femeii s-a răsucit violent și a doua palmă a trântit-o jos. Fate, fără să gândească, a încercat să se îndrepte într-acolo, dar cineva l-a apucat de braț. Când s-a întors să se uite cine l-a oprit n-a văzut pe nimeni. În celălalt colț al discotecii bărbatul care o lovise pe femeie s-a apropiat de trupul căzut și i-a tras niște picioare în stomac. La câțiva metri de el a văzut-o pe Rosa Méndez care zâmbea fericită. Lângă ea stătea Corona, care se uita în altă parte, cu figura lui serioasă dintotdeauna. Brațul lui Corona o ținea pe după umeri. Din când în când, Rosa Méndez ducea mâna lui Corona la gură și îi mușca un deget. Uneori dinții Rosei Méndez strângeau prea tare și atunci

Corona se încrunta puțin.

În ultimul loc unde au fost, Fate i-a văzut pe Omar Abdul și pe celălalt sparring. Beau singuri într-un colț al tejghelei și s-a apropiat să-i salute. Sparringul pe care-l chema García abia a schițat un gest cum că l-a recunoscut. Abdul Omar, dimpotrivă, l-a primit cu un zâmbet larg. Fate l-a întrebat cum se simte Merolino Fernández.

— Bine, foarte bine, a spus Omar Abdul. E la fermă.

Înainte ca Fate să se despartă de ei, Omar Abdul l-a întrebat de ce n-a întins-o încă.

— Îmi place orașul ăsta, a zis Fate, așa ca să spună ceva.

— Orașul ăsta e un căcat, frate, a spus Omar Abdul.

— Mă rog, are femei foarte frumoase, a zis Fate.

— Femeile de aici nu fac nici doi bani, a spus Omar Abdul.

— Atunci ar trebui să te întorci în California, a zis Fate.

Omar Abdul l-a privit în ochi și a aprobat de câteva ori.

— Mi-ar plăcea să fiu un ziarist dat dracului, a spus, vouă nu vă scapă nimic, așa-i?

Fate a scos o bancnotă și l-a chemat pe chelner. Tot ce vor să bea prietenii mei plătesc eu, a spus. Chelnerul a luat banii și a așteptat privindu-i pe cei doi sparring-partneri.

— Încă două pahare de mezcal, a spus Omar Abdul.

Când s-a întors la masa lui Chucho Flores l-a întrebat dacă este prieten cu boxerii.

— Nu sunt boxeri, a spus Fate, sunt sparring-partneri.

— García a fost un boxer destul de cunoscut în Sonora, a zis Chucho Flores. Nu era foarte bun, dar rezista ca nimeni altul.

Fate s-a uitat spre capătul tejghelei. Omar Abdul și García stăteau tot acolo, tăcuți, privind șirul de sticle.

— Într-o noapte a înnebunit și și-a omorât sora, a spus Chucho Flores. Avocatul lui a reușit ca tribunalul să declare că a avut o demență tranzitorie și a stat la închisoarea din Hermosillo doar opt ani. Când a ieșit, n-a mai vrut să boxeze. Un timp a stat în Arizona cu penticostalii. Dar Dumnezeu nu i-a dat darul vorbirii și într-o zi n-a mai predicat cuvântul Domnului și a început să lucreze ca bătăuș la discotecă. Până când a venit López, antrenorul lui Merolino, și l-a angajat ca sparring.

— O pereche de căcăcioși, a spus Corona.

— Așa e, a spus Fate, dacă e să judecăm după cum a fost meciul, o pereche de căcăcioși.

După aceea, și asta într-adevăr își amintea foarte clar, au ajuns acasă la Charly Cruz. Și-a amintit de videocasete. În special, de așa-zisul film al lui Robert Rodríguez.

Casa lui Charly Cruz era mare, solidă ca un buncăr cu două etaje, și de asta își amintea bine, iar umbra casei se proiecta pe un teren viran. Nu avea grădină, dar avea un garaj unde încăpeau patru, poate chiar cinci mașini. La un moment dat, noaptea, deși de asta nu-și amintea foarte bine, un al patrulea bărbat s-a alăturat grupului. Cel de-al patrulea bărbat nu vorbea mult, dar zâmbea fără să fie cazul și părea simpatic. Era brunet și avea mustață. A mers cu el, în mașina lui, alături de el, zâmbind la fiecare cuvânt pe care-l spunea Fate. Din când în când, tipul cu mustață se uita în urmă și din când în când se uita la ceas. Dar nu scotea nici un cuvânt.

— Ești mut? i-a spus Fate în engleză după ce a încercat de câteva ori să lege o conversație. Nu ai limbă? De ce te tot uiți atâta la ceas, tâmpitule?

Și tipul zâmbea mereu și aproba.

Mașina lui Charly Cruz mergea în față, urmată de cea a lui Chucho Flores. Uneori Fate putea vedea siluetele lui Chucho Flores și a Rosei Amalfitano. Mai ales când se opreau în fața unui semafor. Uneori amândouă siluetele erau foarte apropiate, de parcă se sărutau. Alteori vedea doar silueta șoferului. A încercat să ajungă cu mașina alături de cea a lui Chucho Flores, dar n-a reușit.

— Cât e ceasul? l-a întrebat pe tipul cu mustață și acesta a ridicat din umeri.

În garaj, Charly Cruz avea pe un perete de ciment o pictură murală. Pictura era de vreo doi metri lungime și poate trei metri lățime și o înfățișa pe Fecioara din Guadalupe într-un peisaj bogat cu râuri și păduri și mine de aur și argint și sonde de petrol și imense culturi de porumb și de grâu și întinderi mari de pășune unde păștеau vitele. Fecioara avea brațele deschise, de parcă oferea toată bogăția aceea fără să ceară nimic în schimb. Dar pe chipul ei, Fate, deși beat, a observat imediat, avea ceva ce distona. Unul dintre ochii Fecioarei era deschis și celălalt era închis.

Casa avea multe camere. Unele serveau drept magazii unde se îngrămădeau vrafuri de videocasete și DVD-uri de la videocluburile lui Charly Cruz sau din colecția lui particulară. Salonul era la primul etaj. Două fotolii și două canapele din piele și o masă de lemn și un televizor. Fotoliile erau de bună calitate, dar vechi. Pardoseala era din dale galbene cu striuri negre și era murdară. Nici măcar cele două covoare indiene multicolore nu puteau disimula murdăria. Pe un perete era o oglindă în care te vedeai întreg. Pe celălalt perete era un afiș al unui film mexican din anii cincizeci, înrămat cu geam. Charly Cruz i-a spus că era posterul autentic al unui film foarte rar, de la care se pierduseră aproape toate copiile. Într-un bufet cu geamuri se păstrau sticlele cu băuturi. Lângă salon era o încăpere aparent nefolosită unde se aflau un aparat muzical de ultima generație și, într-o cutie de carton, CD-urile. Rosa Méndez s-a aplecat și a început să răscolească în cutie.

— Femeile sunt înnebunite după muzică, i-a spus Charly Cruz la ureche, iar pe mine mă înnebunește filmul.

Prezența lui Charly Cruz l-a făcut să tresară. Doar în clipa aceea și-a dat seama că

încăperea nu avea ferestre și i s-a părut ciudat că cineva poate să aleagă un asemenea loc pentru un salon, mai ales ținând cont de faptul că acea casă era mare și cu siguranță nu lipseau camerele mai luminoase. Când a început muzica, Chucho Flores și Corona le-au luat pe fete de mână și au ieșit din salon. Tipul cu mustață s-a așezat într-un fotoliu și s-a uitat la ceas. Charly Cruz l-a întrebat dacă îl interesa să vadă filmul lui Robert Rodríguez. Fate a spus că da. Tipului cu mustață, din cauza poziției fotoliului, îi era imposibil să vadă filmul fără să-și sucească gâtul în mod exagerat, dar în realitate nu s-a arătat deloc curios. A stat pe fotoliu uitându-se la ei și din când în când uitându-se în tavan.

Filmul nu dura, după spusele lui Charly Cruz, mai mult de o jumătate de oră. Se vedea chipul unei bătrâne, foarte fardată, care privea înspre cameră și care, după un timp, începea să murmure cuvinte de neînțeles și să plângă. Părea o curvă ieșită la pensie și uneori, s-a gândit Fate, o curvă muribundă. Apoi apărea o femeie tânără, foarte brunetă, slabă și cu sâni mari, care se dezbrăca așezată pe un pat. Din întuneric apăreau trei tipi care mai întâi îi spuneau ceva la ureche și pe urmă o futeau. La început femeia opunea rezistență. Se uita direct la cameră și spunea ceva în spaniolă, ceva ce Fate nu înțelegea. Apoi simula un orgasm și începea să țipe. În momentul acela tipii, care până atunci o avuseseră pe rând, se cuplau cu toții odată, primul o penetra în vagin, al doilea în anus și al treilea își băga pula în gura femeii. Imaginea pe care o formau era cea a unei mașini în mișcare continuă. Spectatorul ghicea că mașina va exploda în orice moment, dar cum va exploda și când se va întâmpla, era imprevizibil. Și atunci femeia juisa cu adevărat. Un orgasm neprevăzut și la care ea se aștepta cel mai puțin. Mișcările femeii, stânjenite de greutatea celor trei tipi, se accelerau. Ochii ei, care priveau țintă camera, care la rândul ei se apropia de fața femeii, exprimau ceva, deși într-un limbaj de nedescifrat. Pentru o clipă toată ființa ei părea că strălucește, îi scânteiau tâmplele, bărbia pe jumătate ascunsă de umărul unuia dintre tipi, dinții căpătaseră o albeață supranaturală. Apoi carnea părea că i se desprinde de pe oase și cade pe pardoseala acelui bordel anonim sau că se risipește în aer, lăsând un schelet gol-goluț, fără nimic pe el, fără ochi, fără buze, un craniu care pe neașteptate începea să râdă de orice. Apoi se vedea o stradă dintr-un mare oraș mexican, cu siguranță DF, pe înserate, măturată de ploaie, mașini staționate pe trotuar, magazine cu grilajele trase, persoane care mergeau repede să nu-i ude ploaia. O baltă cu apă de ploaie. Apa care spală caroseria unei mașini acoperită de un strat gros de praf. Ferestre luminate în clădiri publice. O stație de autobuz lângă un mic parc. Crengile unui copac bolnav care în zadar încearcă să se întindă spre neant. Chipul unei curve bătrâne care acum zâmbește uitându-se la cameră, de parcă ar spune am făcut bine? a fost bine? e vreo plângere? Se vede o scară de cărămidă roșie. O pardoseală acoperită cu linoleum. Aceeași ploaie, dar filmată din interiorul unei încăperi. O masă de plastic cu marginile pline de crestături. Pahare și un borcan de Nescafé. O

tigaie cu resturi de ouă prăjite. Un hol. Corpul unei femei pe jumătate îmbrăcată, întins pe jos. O ușă. O încăpere într-o completă dezordine. Doi tipi dormind în același pat. O oglindă. Camera de filmat se apropie de oglindă. Se rupe filmul.

— Unde e Rosa? a întrebat Fate după ce s-a terminat filmul.

— Mai am și a doua casetă, a spus Charly Cruz.

— Unde e Rosa?

— În vreuna din camere, a spus Charly Cruz, i-o suge lui Chucho.

Apoi s-a ridicat, a ieșit din cameră și când s-a întors avea în mână caseta care lipsea. În timp ce rebobina videocaseta, Fate a spus că trebuie să se ducă la closet.

— În fund, a patra ușă, a spus Charly Cruz. Dar tu nu vrei să mergi la closet, tu vrei s-o cauți pe Rosa ta, yankeu mincinos.

Fate a râs.

— Mă rog, poate că Chucho are nevoie de ajutor, a spus de parcă ar fi fost adormit și beat în același timp.

Când s-a ridicat, tipul cu mustață a sărit în sus. Charly Cruz i-a spus ceva în spaniolă și tipul cu mustață s-a întins din nou comod pe fotoliu. Fate a mers pe coridor numărând ușile. Când a ajuns la a treia a auzit un zgomot care venea de la etajul de sus. S-a oprit. Zgomotul a încetat. Baia era mare și părea ieșită dintr-o revistă de arhitectură. Pereții și pardoseala erau din marmură albă. În cada rotundă încăpeau cel puțin patru persoane. Lângă cadă se afla o cutie mare din lemn de stejar în formă de sicriu. Un sicriu în care capul rămânea afară și despre care Fate ar fi spus că era o saună dacă n-ar fi fost așa de îngustă. Closetul era din marmură neagră. Lângă el era un bideu și lângă bideu o protuberanță de marmură înaltă de jumătate de metru a cărei utilitate Fate a fost incapabil s-o explice. Semăna, dacă făceai un efort de imaginație, cu un scaun sau cu o șa. Dar nu și-a putut imagina o persoană așezată acolo, nu într-o poziție normală. Poate că servea ca să pună prosoapele de bideu pe ea. Câteva minute, în timp ce urina, s-a tot uitat la cutia de lemn și la sculptura de marmură. Pentru o clipă s-a gândit că cele două obiecte erau vii. În spatele lui era o oglindă care acoperea tot peretele și care făcea ca baia să pară mai mare decât era în realitate. Fate se uita în stânga și vedea sicriul de lemn și apoi își întorcea capul în dreapta și vedea protuberantul dispozitiv de marmură, și o dată s-a uitat înapoi și s-a văzut din spate, în picioare în fața closetului, flancat de sicriu și de șaua aparent inutilă. Senzația de irealitate care-l urmărea în noaptea aceea s-a accentuat.

A urcat scara încercând să nu facă zgomot. În salon, Charly Cruz și tipul cu mustață vorbeau în spaniolă. Vocea lui Charly Cruz era liniștitoare. Vocea tipului cu mustață era ascuțită, de parcă ar fi avut coardele vocale atrofiate. Zgomotul pe care-l auzise pe coridor s-a repetat. Scara dădea într-un salon cu o fereastră mare acoperită de o perdea venețiană cu dungi din plastic maro-închis. Fate a intrat în alt

coridor. A deschis o ușă. Rosa Méndez stătea întinsă cu fața în jos pe un pat cu aspect milităresc. Era îmbrăcată și era încălțată cu pantofii cu toc, dar părea adormită sau destul de beată. În cameră nu erau decât patul și un scaun. Pe jos, spre deosebire de primul etaj, era mochetă, fapt pentru care pașii lui abia dacă se auzeau. S-a apropiat de fată și i-a întors capul. Rosa Méndez, fără să deschidă ochii, i-a zâmbit. La jumătatea drumului coridorul se bifurca. Fate a zărit o lumină care ieșea de sub pragul unei uși. I-a auzit pe Chucho Flores și pe Corona că se certau, dar nu știa motivul. S-a gândit că amândoi voiau să se culce cu Rosa Amalfitano. Apoi s-a gândit că poate se certau din cauza lui. Corona părea cu adevărat supărat. A deschis ușa fără să bată și cei doi bărbați s-au întors în același timp cu un amestec de surpriză și somn întipărit pe fețele lor. Acum trebuie să încerc să fiu ceea ce sunt, s-a gândit Fate, un negru din Harlem, un negru al dracului de periculos. Pe loc și-a dat seama că nici unul din mexicani n-a fost impresionat.

— Unde e Rosa? a întrebat.

Chucho Flores i-a arătat cu un gest un colț al camerei pe care Fate nu-l văzuse. Scena asta, s-a gândit Fate, am mai văzut-o. Rosa stătea într-un fotoliu, picior peste picior, trăgând pe nas cocaină.

— Să mergem, i-a spus.

Nu i-a ordonat, nici n-a rugat-o. I-a spus doar să meargă cu el, dar și-a pus tot sufletul în vorbe. Rosa i-a zâmbit cu simpatie, făcea impresia că nu înțelege nimic. A auzit că Chucho Flores îi spune în engleză: cară-te de aici, prietene, așteaptă-ne jos. Fate i-a întins mâna fetei. Rosa s-a ridicat și l-a luat de mână. Mâna fetei i s-a părut călduță, o temperatură care îi amintea de alte scene, dar care *de asemenea* îi amintea sau îl făcea să înțeleagă acea mizerie. Când i-a strâns-o și-a dat seama cât de rece e mâna lui. Am fost în stare de agonie în tot timpul ăsta, s-a gândit. Sunt rece ca gheața. Dacă ea nu mi-ar fi dat mâna, aș fi murit chiar aici și ar fi trebuit să-mi repatrieze cadavrul la New York.

Când ieșeau din cameră, a simțit cum Corona îl apucă de braț și ridică mâna liberă, în care ținea, i s-a părut, un obiect contondent. S-a întors și, în stilul lui Count Pickett, a lovit maxilarul mexicanului de jos în sus. Cum se întâmplase înainte cu Merolino Fernández, Corona s-a prăbușit fără să scoată nici un geamăt. Doar atunci și-a dat seama că ținea în mână un pistol. I l-a luat și l-a întrebat pe Chucho Flores ce are de gând să facă.

— Eu nu sunt gelos, prietene, a spus Chucho Flores cu mâinile ridicate în dreptul pieptului pentru ca Fate să vadă că nu are nici o armă.

Rosa Amalfitano s-a uitat la pistol de parcă ar fi fost un instrument de la sex-shop.

— Să mergem, a auzit că-i spune.

— Cine e tipul de jos? a întrebat Fate.

— Charly, Charly Cruz, prietenul tău, a spus Chucho Flores zâmbind.

— Nu, ticălosule, celălalt, cel cu mustață.

— Un prieten de-a lui Charly, a spus Chucho Flores.

— Împuțita asta de casă mai are și altă ieșire?

Chucho Flores a ridicat din umeri.

— Auzi, nu crezi că exagerezi? a spus.

— Da, mai are o ieșire prin spate, a spus Rosa Amalfitano.

Fate s-a uitat la corpul lui Corona prăbușit, părând că meditează câteva secunde.

— Mașina este în garaj, a spus, nu putem pleca fără ea.

— Atunci trebuie să ieșim prin față, a spus Chucho Flores.

— Și ăsta? a întrebat Rosa Amalfitano, arătându-l pe Corona, e mort?

Fate s-a uitat din nou la corpul sleit de puteri care zăcea pe jos. S-ar fi putut uita la el ore întregi.

— Să mergem, a spus cu un glas hotărât.

Au coborât scările, au trecut printr-o enormă bucătărie care mirosea a părăsit, de parcă trecuse multă vreme de când nu mai gătea nimeni acolo, au traversat un coridor din care se vedea un patio unde era o camionetă acoperită cu o prelată neagră și apoi au mers într-un întuneric complet până la ușa pe unde se cobora în garaj. Când au aprins lumina, două tuburi fluorescente mari prinse de tavan, Fate a văzut pictura murală cu Fecioara din Guadalupe. Mișcându-se ca să deschidă ușa metalică și-a dat seama că singurul ochi deschis al Fecioarei părea că-l urmărește oriunde se afla. L-a băgat pe Chucho Flores pe scaunul de lângă șofer, iar Rosa Amalfitano s-a așezat în spate. Când au ieșit din garaj a apucat să-l vadă pe tipul cu mustață care apăruse sus pe scară și-i căuta cu o privire de adolescent speriat.

Au lăsat în urmă casa lui Charly Cruz și au intrat pe o stradă nepietruită. Au traversat, fără să-și dea seama, un maidan unde mirosea foarte tare a bălării și a mâncare stricată. Fate a oprit mașina, a șters pistolul cu o batistă și l-a aruncat pe maidan.

— Ce noapte frumoasă, a murmurat Chucho Flores.

Nici Rosa, nici Fate n-au spus nimic.

L-au lăsat pe Chucho Flores într-o stație de autobuz de pe un bulevard pustiu și foarte luminat. Rosa s-a așezat pe scaunul din față și când s-au despărțit i-a tras o palmă. Apoi au intrat printr-un labirint de străzi pe care nici Rosa și nici Fate nu le cunoșteau, până au ieșit în alt bulevard care ducea direct în centrul orașului.

— Cred că m-am purtat ca un idiot, a spus Fate.

— Eu m-am purtat ca o idioată, a zis Rosa.

— Nu, eu, a spus Fate.

Au început să râdă și după ce s-au învârtit de câteva ori prin centru s-au lăsat duși de fluxul de mașini cu număr de Mexic și nord-americane care ieșeau din oraș.

— Unde mergem? a întrebat Fate. Unde locuiești?

Ea i-a spus că încă nu voia să se întoarcă acasă. Au trecut prin fața motelului lui Fate și timp de câteva secunde acesta n-a știut dacă să continue spre frontieră sau să rămână acolo. După o sută de metri a întors mașina și a luat-o din nou spre sud, spre motel. Recepționerul l-a recunoscut. L-a întrebat cum a fost meciul.

— Merolino a pierdut, a spus Fate.

— Normal, a spus recepționerul.

Fate a întrebat dacă mai era liberă camera lui. Recepționerul a spus că da. Fate a băgat mâna în buzunar și a scos cheia camerei pe care o mai avea la el.

— Într-adevăr, a spus Fate.

A plătit pentru încă o zi și a plecat. Rosa îl aștepta în mașină.

— Poți să rămâi aici puțin, a spus Fate, când îmi spui o să te duc acasă.

Rosa a dat din cap în semn că e de acord și au intrat. Patul era făcut și cearșafurile erau curate. Amândouă ferestrele erau întredeschise, poate pentru că persoana care făcuse curat, s-a gândit Fate, a simțit o urmă de miros de vomă. Dar camera mirosea bine. Rosa a dat drumul la televizor și s-a așezat pe un scaun.

— Te-am observat, a spus.

— Mă măgulești, a zis Fate.

— De ce ai curățat pistolul înainte de a te descotorosi de el? a întrebat Rosa.

— Nu se știe niciodată, a spus Fate, dar prefer să nu-mi las amprentele pe arme de foc.

Apoi Rosa s-a uitat la programul de la televizor, un talk-show mexican în care, practic, vorbea doar o femeie bătrână. Avea părul lung și complet alb. Uneori zâmbea și puteai să-ți dai seama că era vorba de o bătrână cu suflet bun, care nu era în stare să facă vreun rău cuiva, dar aproape tot timpul avea o expresie de alertă pe chip de parcă ar fi discutat o problemă foarte gravă. Bineînțeles că nu înțelegea nimic din ce spunea. Apoi Rosa s-a ridicat de pe scaun, a închis televizorul și l-a întrebat dacă poate să facă un duș. Fate i-a făcut semn că da. Când Rosa s-a închis în baie, a început să se gândească la tot ce s-a întâmplat în noaptea aceea și a simțit o durere în stomac. A urmat un val de căldură ce-i urca în obraji. S-a așezat pe pat, și-a acoperit fața cu mâinile și s-a gândit că se comportase ca un imbecil.

Când a ieșit din baie, Rosa i-a povestit că fusese iubita sau ceva de genul ăsta a lui Chucho Flores. Se simțea singură în Santa Teresa și într-o zi, în timp ce era la videoclubul lui Charly Cruz unde mergea și închiria filme, a cunoscut-o pe Rosa Méndez. Nu știa de ce, dar Rosa Méndez i-a fost simpatică din primul moment. Ziua, din câte i-a spus, lucra într-un supermarket și seara lucra ca chelneriță într-un restaurant. Îi plăceau filmele și adora filmele de suspans. Poate că ceea ce i-a plăcut la Rosa Méndez a fost veselia ei inepuizabilă și de asemenea părul vopsit blond, care contrasta puternic cu pielea ei negricioasă.

Într-o zi, Rosa Méndez i-a făcut cunoștință cu Charly Cruz, proprietarul videoclubului, pe care îl văzuse doar de vreo două ori și Charly Cruz i s-a părut un tip liniștit, care lua lucrurile cu calm, și care uneori îi împrumuta filme sau nu-i lua bani pe videocasetele pe care le închiria. Deseori își petrecea după-amiezi întregi la videoclub, vorbind cu ei sau ajutându-l pe Charly Cruz să despacheteze comenzile de filme. Într-o seară, când videoclubul era aproape de închidere, l-a cunoscut pe Chucho Flores. Chiar în seara aceea, Chucho Flores i-a invitat pe toți la masă și mai târziu a dus-o cu mașina până acasă, deși atunci când ea l-a invitat să intre el a preferat să n-o facă, nu voia să-l deranjeze pe tatăl ei. Dar ea i-a dat numărul de telefon și Chucho Flores a sunat a doua zi și a invitat-o la film. Când Rosa a ajuns la cinema, i-a întâlnit pe Chucho Flores și pe Rosa Méndez însoțită de un tip în vârstă, cam de cincizeci de ani, care spunea că se ocupă cu vânzarea și cumpărarea de bunuri imobiliare și care se purta cu Chucho ca și cum i-ar fi fost nepot. După film au fost și au mâncat la un restaurant de lux și mai târziu Chucho Flores a dus-o acasă, explicându-i că a doua zi trebuie să se scoale foarte devreme pentru că se duce la Hermosillo să ia un interviu pentru radio. În zilele acelea, Rosa Amalfitano nu se vedea cu Rosa Méndez numai la videoclubul lui Charly Cruz, ci și în casa pe care aceasta o avea în cartierul Madero, un apartament la etajul patru al unei vechi clădiri cu cinci etaje, fără ascensor, pentru care Rosa Méndez plătea mulți bani. La început, Rosa Méndez stătea în apartament cu două prietene, și așa chiria nu era prea mare. Dar una dintre prietene a plecat să-și încerce norocul în DF și cu cealaltă s-a certat și de atunci a început să stea singură. Rosei Méndez îi plăcea să stea singură, cu toate că pentru a face față cheltuielilor a trebuit să-și caute a doua slujbă. Uneori Rosa Amalfitano își petrecea ore întregi în apartamentul Rosei Méndez, fără să vorbească, întinsă pe sofa, bând apă rece și ascultând întâmplările pe care prietena ei obișnuia să i le povestească. Uneori vorbeau despre bărbați. În privința asta, ca și în altele, experiența Rosei Méndez era mai bogată și mai variată decât a Rosei Amalfitano. Avea douăzeci și patru de ani și avusese, după cum spunea chiar ea, patru amanți care au lăsat urme în viața ei. Primul la cincisprezece ani, un tip care lucra într-o fabrică de textile și care a lăsat-o ca să se ducă în Statele Unite. Pe ăsta și-l amintea cu drag, dar dintre toți amanții era cel care lăsase cele mai puține urme în viața ei. Când Rosa Méndez spunea asta, Rosa Amalfitano râdea și prietena ei râdea și ea deși nu știa prea bine de ce.

— Ce-mi spui tu parcă ar fi cuvintele unui bolero, îi spunea Rosa Amalfitano.

— Ah, asta era, răspundea Rosa Méndez, adevărul e că bolerourile au dreptate, dragă, în realitate toate cântecele se nasc în inima oamenilor și întotdeauna au dreptate.

— Nu, îi spunea Rosa Amalfitano, *par* că au dreptate, *par* că sunt autentice, dar realitatea e că sunt pur și simplu un căcat.

Când ajungeau la acest punct, Rosa Méndez prefera să nu mai discute în

contradictoriu. În mod tacit recunoștea că prietena ei, care nu degeaba mergea la universitate, știa mai multe decât ea despre aceste lucruri. Iubitul ei care plecase în Statele Unite, a început să povestească din nou, era, așa cum spusese, cel care lăsase cele mai puține urme în viața ei, dar și cel care-i lipsea cel mai mult. Cum e posibil așa ceva? Habar n-avea. Ceilalți, cei care au urmat după aceea, au fost altfel. Și asta e tot. Într-o zi Rosa Méndez i-a povestit Rosei Amalfitano ce simți când faci amor cu un polițist.

— Este cel mai mișto, i-a spus.

— De ce, care-i diferența? a vrut să știe prietena ei.

— N-aș putea să-ți explic foarte bine, draga mea, a spus Rosa Méndez, dar e ca și cum ai face-o cu un bărbat care nu e întru totul un bărbat. E ca și cum ai fi din nou o copilă, mă înțelegi? Ca și cum te-ar poseda o rocă. Un munte. Tu știi că o să stai acolo, îngenuncheată, până când muntele o să spună gata, s-a terminat. Și că o să fii plină.

— Plină de ce? a întrebat Rosa Amalfitano, plină de spermă?

— Nu, dragă, nu fi vulgară, plină de altceva, e ca și cum te-ar poseda un munte, dar ca și cum te-ar poseda *înăuntrul* unei grote, mă înțelegi?

— Înăuntrul unei peșteri? a întrebat-o Rosa Amalfitano.

— Așa e, a spus Rosa Méndez.

— Adică e ca și cum te-ar fute un munte înăuntrul unei peșteri sau al unei grote care se află în același munte, a spus Rosa Amalfitano.

— Exact așa, a spus Rosa Méndez.

Și apoi a spus:

— Îmi place cum spun spaniolii la a fute, ce frumos vorbesc spaniolii.

— Știi că ești ciudată, a spus Rosa Amalfitano.

— De când eram mică, a spus Rosa Méndez.

Și a adăugat:

— Vrei să-ți mai spun ceva?

— Spune, a zis Rosa Amalfitano.

— Eu m-am *futut* cu traficanți de droguri. Vrei să știi ce simți? Păi simți așa ceva de parcă te-ar fute aerul. Nici mai mult, nici mai puțin, pur și simplu aerul.

— Adică să te fuți cu un polițist e ca și cum ai face-o cu un munte și când o faci cu un traficant de droguri e ca și când te-ar fute aerul.

— Da, a spus Rosa Méndez, dar nu aerul pe care îl respirăm, nici cel pe care-l simțim când mergem pe stradă, ci aerul din deșert, o furtună de aer, care n-are același gust ca aerul de aici, și nici nu miroase a natură, a câmp, ci miroase a ce miroase, un miros al lui care nu se poate explica, pur și simplu este aer, aer și nimic mai mult, atâta aer că uneori nu mai poți respira și crezi că o să mori sufocată.

— Adică, a tras concluzia Rosa Amalfitano, dacă te fute un polițist e ca și cum ar face-o un munte înăuntrul aceluiași munte, și dacă te fute un traficant de droguri e

ca și cum ar face-o aerul deșertului.

— Așa e, dragă, dacă o faci cu un traficant de droguri întotdeauna o faci sub cerul liber.

În vremea aceea a început legătura Rosei Amalfitano cu Chucho Flores. A fost primul mexican cu care s-a culcat. La facultate au fost doi sau trei băieți care au încercat să-i facă curte, dar cu care nu s-a întâmplat nimic. Cu Chucho Flores, dimpotrivă, s-a culcat. Nu i-a făcut curte prea multe zile, dar oricum mai multe decât spera Rosa. Când s-a întors de la Hermosillo, Chucho Flores i-a adus un colier de perle. Singură, în fața oglinzii, Rosa l-a probat, și cu toate că era frumos (și probabil dăduse mulți bani pe el), i s-a părut imposibil să-l poarte vreodată. Gâtul Rosei era prelung și frumos, dar colierul avea nevoie de alt tip de îmbrăcăminte. După acest prim cadou au urmat altele; uneori, când se plimbau pe străzile cu magazine, Chucho Flores se oprea în fața unei vitrine și îi arăta un lucru cerându-i să-l probeze și dacă ei îi plăcea el i-l cumpăra. În general Rosa proba mai întâi lucrul pe care i-l arăta el și apoi proba altele și până la urmă pleca cu cel care-i plăcea mai mult. Chucho Flores îi făcea cadou și albume de artă, fiindcă odată a auzit-o vorbind despre pictură și pictori ale căror tablouri le văzuse în prestigioase muzee europene. Alteori îi făcea cadou CD-uri, de obicei de compozitori clasici, deși uneori, ca un ghid turistic atent la culoarea locală, includea în cadourile sale și muzică din nordul Mexicului, sau muzică populară mexicană, pe care Rosa apoi, singură în casă, o asculta distrată în timp ce spăla vasele sau băga rufele murdare ale ei și ale tatălui ei în mașina de spălat.

Seara de obicei mergeau să mănânce la restaurante bune, unde în mod constant întâlneau bărbați și, mai puțin, femei care îl cunoșteau pe Chucho Flores, și cărora el le-o prezenta ca pe prietena lui, domnișoara Rosa Amalfitano, fiica profesorului de filosofie Oscar Amalfitano, stârnind imediat comentarii în legătură cu frumusețea și ținuta ei, și apoi comentarii despre Spania și Barcelona, oraș pe unde trecuseră în călătorii toți, absolut toți, personalități ilustre din Santa Teresa, și pentru care aveau doar cuvinte de laudă și comentarii elogioase. Într-o seară, în loc s-o lase acasă la ea, a întrebat-o dacă vrea să rămână cu el. Rosa se aștepta s-o ducă la apartamentul lui, dar mașina s-a îndreptat spre vest până a lăsat în urmă Santa Teresa, și după ce au mai mers o jumătate de oră pe o șosea pustie au ajuns la un motel unde Chucho Flores a închiriat o cameră. Motelul era în mijlocul deșertului, exact în fața unei coline și lângă șosea erau doar tufișuri cenușii cărora pe alocuri li se vedeau rădăcinile smulse din pământ de vânt. Camera era mare și baia avea un jacuzzi care semăna cu o piscină mai mică. Patul era rotund și pe pereți și pe o parte din tavan erau oglinzi care făceau camera și mai mare. Mocheta de pe jos era groasă, aproape ca o saltea. Nu avea minibar, ci un adevărat bar mai mic plin cu tot felul de băuturi alcoolice și sucuri. Când Rosa l-a întrebat de ce o adusese într-un asemenea loc, un loc tipic unde bogații veneau cu curvele lor, Chucho Flores, după ce s-a gândit puțin,

a spus că pentru oglinzi. A spus-o într-un asemenea fel, încât părea că-și cere iertare. Apoi a dezbrăcat-o și au făcut amor în pat și pe mochetă. Purtarea lui Chucho Flores până în clipa aceea a fost mai degrabă tandră, mai atent să-i facă plăcere perechii lui decât lui însuși. Până la urmă Rosa a avut un orgasm și atunci Chucho Flores s-a oprit și a scos din jacheta lui o cutiuță metalică. Rosa s-a gândit că acolo are cocaină, dar înăuntrul cutiuței nu era un praf alb, ci erau niște minuscule pastile galbene. Chucho Flores a luat două pastile și le-a înghițit cu un pic de whisky. Un timp au stat de vorbă, întinși în pat, până când el a făcut din nou amor cu ea. De data asta purtarea lui n-a mai fost deloc tandră. Surprinsă, Rosa n-a protestat și nici n-a spus nimic. Chucho Flores părea dispus s-o pună în toate pozițiile posibile și câteva, la asta Rosa s-a gândit după aceea, ei i-au plăcut. Când s-a luminat de ziuă n-au mai făcut amor și au plecat de la motel.

În curtea unde era parcarea, despărțită de șosea de un zid de cărămidă roșie, erau și alte mașini. Aerul era rece și uscat și avea un ușor miros de mosc. Motelul, cu tot ce era împrejurul lui, părea închise într-un bol de tăcere. În timp ce mergeau prin curte în căutarea mașinii au auzit un cocoș cântând. Zgomotul portierelor mașinii deschizându-se, motorul care pornea, cauciucurile care striveau pământul nisipos i s-au părut Rosei asemenea bătăilor unei tobe. Nu treceau camioane pe șosea.

Începând de atunci, legătura ei cu Chucho Flores fusese de fiecare dată tot mai ciudată. Erau zile în care el părea că nu e în stare să trăiască fără ea, și altele când o trata ca pe o sclavă. Uneori dormea noaptea în apartamentul lui și dimineața, când se trezea, Rosa nu-l găsea, fiindcă de multe ori Chucho Flores se trezea foarte devreme pentru că avea o emisiune la radio în direct care se numea „Bună ziua, Sonora“, sau „Bună ziua, prieteni“, nu știa foarte exact căci niciodată n-o ascultase de la început, o emisiune pe care o ascultau camionagiii care treceau frontiera într-o direcție sau în alta și microbuzele care transportau muncitorii la fabrici și toți oamenii din Santa Teresa care se sculau de dimineață. Când Rosa se trezea își pregătea micul dejun, în general un pahar cu suc de portocale și o felie de pâine prăjită sau un biscuit, și apoi spăla farfuria, paharul, storcătorul de portocale, și pleca. Alteori mai rămânea puțin, privea pe fereastră peisajul urban sub un cer albastru precum cobaltul și apoi făcea patul și se învârtea prin casă fără să facă nimic, gândindu-se doar la viața și la legătura ei cu acel mexican atât de ciudat. Se întreba dacă el o iubea, dacă era dragoste ceea ce simțea pentru ea, dacă ea, la rândul ei, îl iubea, sau simțea doar o atracție fizică, sau altceva, orice, dacă asta era tot ce aștepta ea de la o relație cu cineva.

În unele după-amiezi se urcau în mașina lui și o porneau cu toată viteza spre est, până la un mirador de pe un munte de unde se vedeau Santa Teresa în depărtare, primele lumini ale orașului, imensul văl negru care cădea lent peste deșert.

Întotdeauna când mergeau acolo, după ce contemplau în tăcere trecerea de la zi la noapte, Chucho Flores își deschidea șlițul și o apăsa pe ceafă până când îi băga capul între picioarele lui. Rosa atunci îi apuca penisul cu buzele, sugându-l lent, până când se întărea și atunci începea să-l mângâie cu limba. Când Chucho Flores era pe punctul de a ejacula ea simțea asta datorită apăsării mâinii lui care o împiedica să-și ridice capul. Rosa nu-și mai mișca limba și rămânea nemișcată, de parcă având tot penisul în gură s-ar fi asfixiat, până când simțea descărcarea spermei în gâtul ei, și nici măcar atunci nu se mișca, deși auzea gemetele și exclamațiile uneori neverosimile pe care le scotea amantul ei, căruia îi plăcea să spună cuvinte porcoase și să împroaște cu înjurături în timpul orgasmului, dar care nu-i erau adresate ei, ci unor persoane oarecare, fantome care apăreau doar în momentul acela și se pierdeau repede în noapte. Apoi, deși mai avea încă un gust neplăcut sărat și amar în gură, își aprindea o țigară în timp ce Chucho Flores scotea din tabachera lui de argint o hârtiuță împăturită care conținea cocaină, pe care o întindea pe capacul de argint al tabacherei, gravată cu motive populare mai degrabă bucolice, și, după ce o împărțea fără grabă în trei doze cu ajutorul unuia dintre cardurile sale, le trăgea pe nas cu o carte de vizită făcută sul, una pe care scria Chucho Flores ziarist și crainic și apoi adresa postului de radio.

Într-o seară, fără ca el s-o invite (căci Chucho niciodată n-a invitat-o, nicicând, să împartă cocaina cu el), în timp ce își ștergea cu mâna urmele de spermă de pe buze, Rosa i-a cerut să-i lase ei ultima doză. Chucho Flores a întrebat-o dacă e sigură că vrea, după care, cu o expresie de indiferență, dar și de supunere, i-a întins tabachera și o carte de vizită nouă. Rosa a tras pe nas toată cocaina care mai rămăsese și apoi s-a lăsat pe spate pe scaun și a început să se uite la norii negri care nu se deosebeau cu nimic de cerul negru.

În seara aceea, când s-a întors acasă, a ieșit în curte și l-a văzut pe taică-su vorbind cu cartea care de atâta vreme stătea atârnată de funia de rufe în curtea din spate. După care, fără ca taică-su să-i simtă prezența, s-a închis în camera ei și a început să citească un roman și să se gândească la relația ei cu mexicanul.

Firește că mexicanul și tatăl ei se cunoscuseră. Părerea lui Chucho Flores după acea întâlnire a fost bună, cu toate că Rosa credea că minte, că nu era normal să-i cadă bine cineva care-l privise așa cum l-a privit tatăl ei. În seara aceea, Amalfitano i-a pus trei întrebări lui Chucho Flores. Prima, ce *părere* are despre hexagoane. A doua, dacă știe să construiască un hexagon. A treia, ce părere are despre asasinatele de femei care se comiteau la Santa Teresa. La prima întrebare a răspuns că n-are nici o părere. La a doua a răspuns cu un sincer nu. La a treia a spus că, într-adevăr, este un fapt lamentabil, dar că poliția în mod periodic îi prinde pe asasini. Tatăl Rosei nu l-a mai întrebat nimic și a rămas nemișcat într-un fotoliu, în timp ce fata a ieșit să-l conducă pe Chucho Flores până în stradă. Când Rosa a intrat din nou în casă

și încă se mai auzea zgomotul mașinii iubitului ei, Oscar Amalfitano i-a spus fetei să aibă grijă ce face cu bărbatul acela, că ceva nu e în regulă cu el, fără să aducă nici un argument care să-i justifice părerea.

— Dacă n-am înțeles greșit, a spus Rosa râzând de la bucătărie, ar fi bine să-l las.

— Lasă-l, a spus Oscar Amalfitano.

— Ah, tată, pe zi ce trece ești tot mai nebun, a zis Rosa.

— Asta-i adevărat, a spus Oscar Amalfitano.

— Și ce-o să facem? Ce putem face?

— Tu, să-l lași pe ticălosul ăsta ignorant și mincinos. Eu, nu știu, poate când ne-om întoarce în Europa o să mă internez într-o clinică să-mi fac niște electroșocuri.

A doua oară când Chucho Flores și Oscar Amalfitano s-au văzut față în față, pe Rosa au venit s-o aducă acasă, în afară de iubitul ei, Charly Cruz și Rosa Méndez. De fapt, Oscar Amalfitano n-ar fi trebuit să fie acolo, ci la universitate, unde avea ore, dar în după-amiaza aceea a motivat că e bolnav și s-a întors acasă mult mai repede decât de obicei. Întâlnirea a fost scurtă, deși taică-su, până la urmă, a fost neobișnuit de sociabil, dat fiind că Rosa a făcut în așa fel ca prietenii ei să plece cât mai repede, dar înainte a înlesnit o conversație între tatăl ei și Charly Cruz care, dacă n-a fost chiar plăcută, nici plictisitoare n-a fost, ci dimpotrivă, pe măsură ce zilele treceau conversația dintre taică-su și Charly Cruz a început să capete, în mintea Rosei, contururi mai clare, de parcă timpul, înfățișat în mod clasic ca un bătrân, ar sufla neîncetat asupra unei pietre netede și cenușii, cu nervuri negre, acoperită de praf, până când literele săpate în piatră deveneau perfect lizibile.

Totul a început, a presupus Rosa, căci ea în momentul acela nu era în salon, ci la bucătărie punând suc de mango în pahare, cu una din întrebările rău-intenționate cu care taică-su obișnuia să-i încuie pe invitați, ai ei, desigur, nu ai lui, sau poate că totul a început cu vreuna din declarațiile de principiu ale inocentei Rosa Méndez, fiindcă în primele momente vocea ei era cea care părea că se impune în salon. Poate că Rosa Méndez a vorbit despre pasiunea ei pentru film și atunci Oscar Amalfitano a întrebat-o dacă știe ce este mișcarea aparentă. Dar răspunsul, cum nici nu se putea altfel, nu l-a dat prietena ei, ci Charly Cruz. Acesta a spus că mișcarea aparentă este iluzia de mișcare pe care o provoacă persistența imaginilor pe retină.

— Exact, a spus Oscar Amalfitano, imaginile rămân timp de o fracțiune de secundă pe retină.

Și atunci taică-su, nemaiacordându-i atenție Rosei Méndez, care a spus poate ia te uită, pentru că mare era ignoranța ei, dar la fel de mare capacitatea ei de uimire și dorința ei de a învăța, l-a întrebat direct pe Charly Cruz dacă știe cine a descoperit acest lucru, legat de persistența imaginii, și Charly Cruz a spus că nu-și amintea numele, dar că era sigur că fusese un francez. La care taică-su a spus:

— Exact, un francez căruia i se spunea profesorul Plateau.

Care, după ce a descoperit principiul, s-a lansat ca un rechin să experimenteze cu diferite aparate construite de el însuși, cu scopul de a crea efecte de mișcare cu ajutorul unor imagini fixe care se succed în mare viteză. Atunci a luat naștere cutia magică.

— Știți ce este? a întrebat Oscar Amalfitano.

— Am avut una când eram copil, a spus Charly Cruz. Și am avut și un disc magic.

— Un disc magic, a spus Oscar Amalfitano. Ce interesant. Vă mai amintiți de el? Mi-l puteți descrie?

— Aș putea să vă *fac* unul chiar acum, a spus Charly Cruz, am nevoie doar de un carton, două creioane colorate și un fir de ață, dacă îmi amintesc bine.

— Oh nu, oh nu, oh nu, nu e nevoie, a spus Oscar Amalfitano. Mă mulțumesc cu o bună descriere. Într-un fel toți avem milioane de discuri magice plutind sau învârtindu-se în creierul nostru.

— A, da? a spus Charly Cruz.

— Formidabil, a zis Rosa Méndez.

— În fine, în cazul ăsta era un bețivan care râdea. Ăsta era desenat pe una din fețele discului. Pe cealaltă era desenată o celulă, adică gratiile unei celule. Când învârteam discul, bețivanul care râdea era în închisoare.

— Ceea ce nu este un motiv de râs, nu-i așa? a spus Oscar Amalfitano.

— Nu, nu e, a oftat Charly Cruz.

— Și totuși bețivanul (apropo, de ce îi spuneți bețivan și nu bețiv?) râdea, poate pentru că *el* nu știa că e la închisoare.

Timp de câteva secunde, își amintea Rosa, Charly Cruz l-a privit pe taică-su într-un mod deosebit, de parcă voia să ghicească unde intenționa să ajungă. Charly Cruz, cum am mai zis, era un om liniștit, și în timpul acestor secunde liniștea lui propriu-zisă, atitudinea lui calmă, nu s-a schimbat, dar pe fața lui s-a produs o schimbare, ca și cum lentila prin care îl observa pe tatăl ei, își amintea Rosa, nu-i mai folosea și se pregătea, *cu calm*, să o schimbe, o operațiune ce a durat mai puțin de o fracțiune de secundă, dar în timpul căreia, în mod obligatoriu, privirea lui a rămas fără apărare sau goală, în orice caz *neocupată*, fiindcă o lentilă se scotea și alta se punea și nu se puteau face în același timp ambele operațiuni, și în timpul acestei fracțiuni de secundă, pe care Rosa și-o amintea de parcă ar fi inventat-o ea însăși, fața lui Charly Cruz era goală sau se golea, cu o viteză, pe de altă parte, uluitoare, să zicem cu viteza luminii, ca să facem o comparație exagerată și cu toate acestea aproximativă, și golirea feței era totală, includea părul și dinții, deși a spune păr și dinți când e vorba de această golire e ca și cum nu am spune nimic, și trăsăturile, ridurile, vasele capilare, porii, totul se golea, rămânea fără apărare, totul dobândea o proporție al cărei unic răspuns, își amintea Rosa, putea fi, dar nu era, amețeala, greața.

— *Bețivanul* râde pentru că el crede că e liber, dar în realitate e într-o închisoare, a spus Oscar Amalfitano, în asta constă, să zicem, hazul, dar adevărul este că

închisoarea este desenată pe cealaltă față a discului, așa că putem spune și că *bețivanul* râde fiindcă noi credem că este într-o închisoare, fără să ne dăm seama că închisoarea e pe o față și că *bețivanul* e pe cealaltă, și că asta este realitatea, oricât am face să se învârtească discul și oricât ni s-ar părea că *bețivanul* este închis. De fapt, am putea chiar să ghicim de ce râde *bețivanul*: râde de credulitatea noastră, adică râde de privirea noastră.

La scurt timp s-a întâmplat ceva ce a afectat-o pe Rosa destul de mult. Se întorcea de la universitate, într-o plimbare, și dintr-odată a auzit că o strigă cineva. Un băiat de aceeași vârstă cu ea, un coleg de clasă, a tras mașina la bordura trotuarului și s-a oferit s-o conducă acasă. Fără să se urce în mașină, ea i-a spus că preferă să se ducă să bea un suc de fructe la o cafenea apropiată care avea aer condiționat. Băiatul s-a oferit s-o conducă și Rosa a acceptat. S-a urcat în mașină și i-a spus pe ce străzi s-o ia. Cafeneaua era nouă și mare, în formă de L, în stil nord-american cu șiruri de mese și ferestre mari pe unde intra soarele. Un timp au vorbit de toate. Apoi băiatul i-a spus că trebuie să plece și s-a ridicat. S-au despărțit cu un sărut pe obraz și Rosa i-a spus chelneriței să-i aducă o cafea. Pe urmă a deschis o carte despre pictura mexicană din secolul al XX-lea și a început să citească un capitol despre Paalen. La ora aceea, cafeneaua era pe jumătate goală. Se auzeau voci din bucătărie, o femeie care-i dădea sfaturi alteia, pașii chelneriței care din când în când se apropia cu cafetiera ca să le mai toarne cafea puținilor clienți din localul mare. Brusc, o persoană pe care nu o auzise apropiindu-se i-a spus: ești o curvă. Vocea a făcut-o să tresară și și-a ridicat privirea crezând că e vorba de o glumă de prost gust sau că fusese confundată cu altcineva. Lângă ea se afla Chucho Flores. Nedumerită, a reușit doar să-i spună să ia loc, dar Chucho Flores i-a zis, aproape fără să-și miște buzele, să se ridice și să vină cu el. L-a întrebat unde vrea să meargă. Acasă, a spus Chucho Flores. Transpira și era congestionat la față. Rosa i-a spus că n-are de gând să se miște de acolo. Atunci Chucho Flores a întrebat-o cine era băiatul pe care îl sărutase.

— Un coleg de facultate, a spus Rosa, și a observat că lui Chucho Flores îi tremurau mâinile.

— Ești o curvă, a repetat acesta.

Pe urmă a început să bălmăjească ceva ce Rosa n-a înțeles la început, dar pe urmă a priceput că era repetarea aceleiași propoziții, ești o curvă, rostită de mai multe ori la rând, cu dinții încleștați, ca și cum pronunțând-o ar fi făcut un efort istovitor.

— Haide, a strigat Chucho Flores.

— Nu merg nicăieri cu tine, a spus Rosa și s-a uitat în jur să vadă dacă cineva își dăduse seama că se dădeau în spectacol.

Dar nu se uita nimeni la ei și asta a liniștit-o.

— Te-ai culcat cu el? a întrebat Chucho Flores.

Câteva clipe Rosa n-a știut ce vrea să spună. Aerul condiționat i s-a părut prea rece. Avea chef să iasă în stradă și să se lase scăldată de soare. Dacă ar fi avut un jerseu sau o vestă și-ar fi pus-o.

— Doar cu tine mă culc, i-a spus încercând să-l potolească.

— Minți, a strigat Chucho Flores.

Chelnerița a apărut la celălalt capăt al cafenelei și s-a apropiat de ei, dar la jumătatea drumului s-a răzgândit și a trecut în spatele barului.

— Nu fi ridicol, te rog, i-a spus, și și-a coborât privirea asupra articolului despre Paalen, dar a văzut doar furnici negre și apoi păianjeni negri pe o suprafață de sare. Furnicile se luptau cu păianjenii.

— Hai acasă, a auzit că spune Chucho Flores.

I s-a făcut frig.

Când a ridicat privirea, a văzut că e pe punctul să plângă.

— Ești singura mea iubire, a spus Chucho Flores. Aș face totul pentru tine. Aș muri pentru tine.

Câteva secunde n-a știut ce să-i spună. Poate, s-a gândit, sosise momentul să rupă relația.

— Nu sunt nimic fără tine, a zis Chucho Flores. Ești tot ce am. Tot ce am nevoie. Tu ești visul vieții mele. Dacă te-aș pierde, aș muri.

Chelnerița îi privea de la bar. La vreo douăzeci de mese mai departe, un tip bea cafea și citea ziarul. Avea o cămașă cu mânecă scurtă și cravată. Soarele părea că vibrează în ferestre.

— Așază-te, te rog, a spus Rosa.

Chucho Flores a tras scaunul pe care se sprijinea și s-a așezat. Imediat și-a dus mâinile la față și Rosa s-a gândit că o să strige din nou sau o să plângă. Ce spectacol, și-a zis.

— Vrei să bei ceva?

Chucho Flores a dat din cap afirmativ.

— O cafea, a murmurat fără să-și ia mâinile de pe față.

Rosa s-a uitat la chelneriță și a ridicat o mână ca aceasta să se apropie.

— Două cafele, a zis.

— Da, domnișoară, a spus chelnerița.

— Tipul cu care m-ai văzut e doar un prieten. Nici măcar un prieten, un coleg de facultate. M-a sărutat pe obraz. E normal, a spus Rosa. Așa se obișnuiește.

Chucho Flores a râs și a dat din cap fără să-și ia mâinile de pe față.

— Bineînțeles, bineînțeles, a zis. E normal, știu. Iartă-mă.

Chelnerița s-a întors cu cafetiera și o ceașcă pentru Chucho Flores. Întâi a umplut ceașca Rosei și apoi pe cea a bărbatului. Când a plecat, a privit-o pe Rosa în ochi și i-a făcut un semn, sau așa a crezut Rosa mai târziu. Un semn cu sprâncenele.

Și le-a ridicat. Sau poate și-a mișcat buzele. Un cuvânt articulat în tăcere. Nu își aducea aminte. Dar a vrut să-i spună ceva.

— Bea-ți cafeaua, a zis Rosa.

— Acum, a spus Chucho Flores, dar a rămas nemișcat acoperindu-și fața cu mâinile.

Lângă intrare se mai așezase un bărbat. Chelnerița stătea lângă el și vorbeau. Tipul era îmbrăcat cu o haină de doc destul de largă și un tricou negru. Era slab și nu părea să aibă mai mult de douăzeci și cinci de ani. Rosa s-a uitat la el și tipul și-a dat seama imediat că este observat, dar și-a băut sucul fără să-i pese și fără s-o privească.

— După trei zile ne-am cunoscut, a spus Rosa.

— De ce ai venit la meci? a întrebat Fate. Îți place boxul?

— Nu, ți-am mai spus că era prima dată când mă duceam la un asemenea spectacol, dar m-a convins Rosa.

— Cealaltă Rosa, a zis Fate.

— Da, Rosita Méndez, a spus Rosa.

— Dar după meci urma să faci amor cu tipul ăsta, a zis Fate.

— Nu, a răspuns Rosa. Am acceptat cocaina, dar nu aveam intenția să mă culc cu el. Nu suport bărbații geloși, dar puteam rămâne prieteni. Am discutat asta la telefon și se pare că a înțeles. Oricum, mi s-a părut ciudat. În timp ce eram în mașină în căutarea unui restaurant, a vrut să i-o sug. Mi-a spus: suge-mi-o pentru ultima dată. Sau poate nu mi-a spus așa, cu vorbele astea, dar asta voia să spună, mai mult sau mai puțin. L-am întrebat dacă a înnebunit și el a râs. Am râs și eu. Totul părea o glumă. Ultimele două zile mă tot sunase la telefon și când nu era el mă suna Rosita Méndez și îmi transmitea mesajele lui. Mă sfătuia să nu-l las. Îmi spunea că e o partidă bună. Dar eu i-am spus că socoteam că iubirea noastră sau ce-o fi fost s-a rupt.

— El consideră relația voastră terminată, a spus Fate.

— Stătusem de vorbă la telefon, îi explicasem că nu îmi plac bărbații geloși, eu nu sunt, a zis Rosa, nu suport gelozia.

— El crede că te-a pierdut deja, a spus Fate.

— Probabil, a zis Rosa, altfel nu mi-ar fi cerut să i-o sug. Nu mi-a cerut asta niciodată, cu atât mai puțin pe străzile din centru, chiar dacă era noapte.

— Dar nici nu părea trist, a spus Fate, cel puțin mie nu mi-a făcut impresia asta.

— Nu, părea vesel, a spus Rosa. El întotdeauna a fost un om vesel.

— Da, așa cred și eu, a spus Fate, un tip vesel care vrea să petreacă o noapte cu iubita și prietenii lui.

— Era drogat, a zis Rosa, tot timpul a înghițit pastile.

— Nu mi-a făcut impresia că ar fi fost drogat, a spus Fate, mi s-a părut un pic

ciudat de parcă ar fi avut în cap ceva prea mare. Și n-ar fi știut ce e de făcut cu ce are în cap chiar dacă i-ar fi explodat până la urmă.

— Și de asta ai rămas? a spus Rosa.

— Probabil, a zis Fate, în realitate nu știu, acum ar trebui să fiu în Statele Unite sau să-mi scriu articolul și totuși sunt aici, într-un motel, stând de vorbă cu tine. Nu înțeleg.

— Voiai să te culci cu prietena mea Rosita? a întrebat Rosa.

— Nu, a spus Fate. Nici vorbă.

— Ai rămas pentru mine? a zis Rosa.

— Nu știu, a spus Fate.

Amândoi au căscat.

— Te-ai îndrăgostit de mine? a întrebat Rosa cu o naturalețe dezarmantă.

— Poate, a zis Fate.

Când Rosa a adormit, i-a scos pantofii cu toc și a acoperit-o cu o pătură. A stins luminile și un timp a privit prin perdeaua de la fereastră parcarea și farurile care luminau șoseaua. Pe urmă și-a pus haina și a ieșit fără să facă zgomot. La recepție băiatul se uita la televizor și i-a zâmbit când l-a văzut venind. Au vorbit o vreme despre emisiunile de televiziune mexicane și nord-americane. Recepționerul a spus că emisiunile nord-americane sunt mai bine făcute, dar că cele mexicane sunt mai distractive. Fate l-a întrebat dacă are cablu. Recepționerul i-a răspuns că televiziunea prin cablu e doar pentru bogați sau curiști. Că viața reală apare și trebuie s-o cauți pe canalele gratuite. Fate l-a întrebat dacă nu crede că, la urma urmei, nimic nu e gratis, și recepționerul a început să râdă și i-a spus că a înțeles unde bate, dar că în felul ăsta n-o să-l convingă. Fate i-a spus că nu vrea să-l convingă de nimic și apoi l-a întrebat dacă are un calculator ca să poată trimite un e-mail. Recepționerul a făcut un semn că nu cu capul și s-a apucat să caute într-un teanc de hârtii îngrămădite pe birou, până a dat de o carte de vizită a unui internet café din Santa Teresa.

— E deschis toată noaptea, i-a spus, ceea ce pe Fate l-a surprins, pentru că deși era newyorkez nu auzise în viața lui de vreun internet café care să nu închidă noaptea.

Cartea de vizită a localului cu internet din Santa Teresa era de un roșu așa de intens, încât era greu să citești literele tipărite. Pe spate, de un roșu mai pal, era desenat un plan unde se indica poziția exactă a localului. L-a rugat pe recepționer să-i traducă numele localului. Recepționerul a râs și i-a spus că se numește „Foc, mergi cu mine“.

— Pare titlul unui film de David Lynch, a spus Fate.

Recepționerul a ridicat din umeri și a spus că tot Mexicul este un colaj de omagii diverse și foarte variate.

— Fiecare lucru din țara asta este un omagiu adus tuturor evenimentelor din

lume, chiar și celor care încă nu au avut loc, a spus.

După ce i-a explicat cum să ajungă la internet café, au început să vorbească despre filmele lui Lynch. Recepționerul le văzuse pe toate. Fate văzuse doar trei sau patru. Pentru recepționer cel mai bun film a lui Lynch era serialul de televiziune „Twin Peaks“. Lui Fate cel mai mult i-a plăcut filmul *Omul-elefant*, poate pentru că uneori se simțise și el așa, cu dorința de a fi ca ceilalți, dar în același timp simțindu-se altfel. Când recepționerul l-a întrebat dacă știa că Michael Jackson a cumpărat sau a încercat să cumpere scheletul omului-elefant, Fate a ridicat din umeri și a spus că Michael Jackson e bolnav. Nu cred, a spus recepționerul privind ceva ce era probabil important în momentul acela la televizor.

— Eu sunt de părere, a spus cu privirea țintă la televizorul pe care Fate nu-l putea vedea, că Michael Jackson știe lucruri pe care noi nu le știm.

— Toți știm lucruri despre care credem că ceilalți nu le știu, a zis Fate.

Apoi i-a spus noapte bună, și-a băgat cartea de vizită a localului cu internet în buzunar și s-a întors la el în cameră.

Mult timp a stat cu lumina stinsă, privind prin perdelele de la fereastră curtea cu pietriș și luminile continue ale camioanelor care treceau pe șosea. S-a gândit la Chucho Flores și la Charly Cruz. A revăzut din nou umbra casei lui Charly Cruz proiectată pe maidan. A auzit râsul lui Chucho Flores și a văzut-o pe Rosa Méndez întinsă pe patul unei camere goale și înguste ca o chilie de călugăr. S-a gândit la Corona, la privirea lui Corona, la felul în care l-a privit Corona. S-a gândit la tipul mustăcios care li se alăturase în ultimul moment și care nu vorbea, și apoi și-a amintit vocea sa, când fugeau, ascuțită ca a unei păsări. Când a obosit să stea în picioare și-a tras un scaun lângă fereastră și a continuat să privească. Uneori se gândea la casa mamei lui și își amintea de patiourile de ciment unde copiii țipau și se jucau. Dacă închidea ochii, putea vedea o rochie albă pe care vântul de pe străzile din Harlem o ridica în timp ce râsetele, invincibile, se împrăștiau pe pereți, alergau pe trotuare, răcoroase și călduțe ca rochia albă. Simțea cum somnul îi pătrundea în urechi sau îi urca din piept. Dar nu voia să închidă ochii și prefera să privească atent curtea, felinarele care luminau fațada motelului, umbrele pe care flăcările de lumină ale mașinilor le deschideau, asemenea unor cozi de comete, înconjurate de întunecime.

Uneori întorcea capul și o privea scurt pe Rosa cum dormea. Dar a treia sau a patra oară și-a dat seama că nu mai e nevoie să se întoarcă. Pur și simplu nu mai era nevoie. Timp de o secundă s-a gândit că niciodată n-o să-i mai fie somn. Dintr-odată, în timp ce urmărea dâra luminilor din spate ale camioanelor care păreau antrenate într-o cursă, a sunat telefonul. Când a ridicat receptorul, a auzit vocea recepționerului și pe loc și-a dat seama că asta era ceea ce așteptase.

— Domnule Fate, a spus recepționerul, a sunat cineva acum să mă întrebe dacă

sunteți cazat aici.

L-a întrebat cine l-a sunat.

— Un polițist, domnule Fate, a spus recepționerul.

— Un polițist? Un polițist mexican?

— Acum am vorbit cu el. Voia să știe dacă sunteți oaspetele nostru.

— Și tu ce i-ai spus? a zis Fate.

— Adevărul, că ați stat aici, dar că ați plecat, a spus recepționerul.

— Mulțumesc, a spus Fate, și a închis.

A trezit-o pe Rosa și i-a spus să-și pună pantofii. Și-a strâns puținele lucruri pe care și le despachetase și a băgat valiza în portbagaj. Afară era frig. Când a intrat din nou în cameră, Rosa se pieptăna în baie și Fate i-a spus că nu au timp de asta. S-au urcat în mașină și s-au îndreptat spre recepție. Recepționerul stătea în picioare și cu un colț al cămășii își ștergea ochelarii de miop. Fate a scos o hârtie de cincizeci de dolari și i-a dat-o pe deasupra tejghelei.

— Dacă vin, spune că am plecat la mine în țară, a spus.

— Or să vină, a spus recepționerul.

Când au ajuns la șosea a întrebat-o pe Rosa dacă are pașaportul la ea.

— Bineînțeles că nu, a spus Rosa.

— Mă caută poliția, a spus Fate, și i-a povestit ceea ce îi spusese recepționerul.

— Și tu de ce ești așa de sigur că e poliția? a spus Rosa. Poate că e Corona, poate că e Chucho.

— Da, a spus Fate, poate că e Charly Cruz sau poate Rosita Méndez prefăcându-se că vorbește ca un bărbat, dar n-am de gând să rămân aici ca să verific.

A dat o raită pe stradă să vadă dacă îi așteptau, dar totul era liniștit (o liniște plină de agitație sau de ceva ce prevestea agitația unei dimineți la frontieră), și când au trecut a doua oară au oprit mașina sub un copac, în fața casei unui vecin. Un timp au stat în mașină, atenți la orice semn, la orice mișcare. Când au traversat strada au avut grijă s-o facă printr-un loc unde nu ajungea lumina felinarelor. Pe urmă au sărit gardul și au pornit direct spre curtea din spate. În timp ce Rosa căuta cheile, Fate a văzut cartea de geometrie care atârna de una din sforile pentru rufe. Fără să se gândească s-a apropiat și a atins-o cu buricele degetelor. Apoi, nu fiindcă îl interesa, ci ca să atenueze încordarea, a întrebat-o pe Rosa ce înseamnă *Testamentul geometric*. Și Rosa i-a tradus titlul fără nici un comentariu.

— E ciudat să atârni o carte ca pe o cămașă, a șoptit.

— Nebunii de-ale lui taică-meu.

Casa, deși era locuită de tată și fiică, avea un aer evident feminin. Mirosea a tămâie și a tutun blond. Rosa a aprins o lumină și un timp au stat trântiți în fotolii, acoperiți cu pături mexicane multicolore, fără să scoată o vorbă. Apoi Rosa a făcut cafea și în timp ce era la bucătărie Fate l-a văzut în ușă pe Oscar Amalfitano, desculț

și nepieptănat, îmbrăcat cu o cămașă albă foarte șifonată și blugi, de parcă ar fi dormit îmbrăcat. O clipă s-au uitat unul la altul fără să spună nimic, de parcă dormeau și visele lor se întâlniseră pe un teritoriu comun, dar lipsit de orice sunet. Fate s-a ridicat și și-a spus numele. Amalfitano l-a întrebat dacă știe spaniola. Fate și-a cerut scuze și a zâmbit și Amalfitano a repetat întrebarea în engleză.

— Sunt un prieten al fiicei dumneavoastră, a spus Fate, ea m-a invitat să intru.

Din bucătărie s-a auzit vocea Rosei, care i-a spus tatălui ei, în spaniolă, să nu fie îngrijorat, că este un ziarist din New York. Pe urmă l-a întrebat dacă vrea și el cafea și Amalfitano a răspuns afirmativ uitându-se în continuare la necunoscut. Când Rosa a venit cu o tavă, trei cești de cafea, o cană cu lapte și zaharnița, tatăl ei a întrebat-o ce se întâmplă. În momentul ăsta, a spus Rosa, cred că nimic, dar în noaptea asta s-au petrecut lucruri ciudate. Amalfitano s-a uitat în jos și după ce și-a studiat picioarele goale, și-a pus lapte și zahăr în cafea și a rugat-o pe fiică-sa să-i explice tot. Rosa l-a privit pe Fate și i-a tradus ce spusese tatăl ei. Fate a zâmbit și s-a așezat din nou în fotoliu. A luat o ceașcă de cafea și a început să bea cu înghițituri mici, în timp ce Rosa îi povestea tatălui ei, în spaniolă, ce se întâmplase în noaptea aceea, de la meciul de box până în clipa când a trebuit să plece din motelul nord-americanului. Când Rosa și-a terminat povestea începea să se lumineze de ziuă și Amalfitano, care de-abia dacă o întrerupsese pe fiica lui cu întrebări și lămuriri, i-a sugerat să telefoneze la motel și să-l întrebe pe recepționer dacă poliția trecuse pe acolo sau nu. Rosa i-a tradus lui Fate ce sugerase tatăl ei și acesta, mai mult din politețe decât din convingere, a format numărul motelului Las Brisas. N-a răspuns nimeni. Oscar Amalfitano s-a ridicat de pe fotoliu și s-a dus la fereastră. Strada părea liniștită. Cel mai bine ar fi să plecați, a spus. Rosa s-a uitat la el fără să spună nimic.

— Puteți s-o duceți în Statele Unite și pe urmă la un aeroport și s-o urcați într-un avion pentru Barcelona?

Fate a zis că poate. Oscar Amalfitano a plecat de la fereastră și a dispărut în camera lui. Când a revenit, i-a dat Rosei un teanc de bani. Nu e mult, dar o să-ți ajungă pentru bilet și pentru primele zile de ședere la Barcelona. Nu vreau să plec, tată, a zis Rosa. Știu, știu, a spus Amalfitano și a obligat-o să ia banii. Unde e pașaportul tău? Du-te să-l cauți. Fă-ți valiza. Dar repede, a spus, și apoi s-a întors la locul lui de la fereastră. În spatele unui Spirit, mașina vecinului de vizavi, a zărit mașina Peregrino neagră pe care o căuta. A oftat. Fate a lăsat cafeaua pe masă și s-a apropiat de fereastră.

— Mi-ar plăcea să știu ce se întâmplă, a zis Fate.

Avea glasul răgușit.

— Scoateți-o pe fiica mea din orașul ăsta și pe urmă uitați tot. Sau mai bine nu uitați nimic, dar cel mai important e s-o duceți pe fata mea departe de locul acesta.

În clipa aceea, Fate și-a amintit de întâlnirea pe care o avea cu Guadalupe Roncal.

— E în legătură cu asasinatele? a zis. Credeți că acest Chucho Flores e băgat în treaba asta?

— Toți sunt băgați, a spus Amalfitano.

Un tip tânăr și înalt, îmbrăcat cu blugi și o scurtă de doc a coborât din Peregrino și și-a aprins o țigară. Rosa s-a uitat peste umărul tatălui ei.

— Cine e? a întrebat.

— Nu l-ai văzut niciodată?

— Nu, cred că nu.

— E un executor judecătoresc, a zis Amalfitano.

Apoi a luat-o de mână pe fiică-sa și a dus-o în dormitor. Au închis ușa. Fate a presupus că își iau rămas-bun și s-a uitat din nou pe fereastră. Tipul din Peregrino fuma sprijinit de capotă. Din când în când, privea cerul care se lumina tot mai mult. Părea liniștit, fără grabă și fără griji, fericit că admiră alt răsărit la Santa Teresa. Dintr-o casă vecină a ieșit un bărbat și și-a pornit mașina. Tipul din Peregrino a aruncat chiștocul pe trotuar și a urcat în mașină. Nu s-a uitat deloc spre casă. Când Rosa a ieșit din dormitor avea o mică valiză în mână.

— Cum o să ieșim? a întrebat Fate.

— Pe ușă, a spus Amalfitano.

Apoi Fate a văzut, ca într-un film pe care nu îl înțelegea de tot, dar îi amintea, în mod curios, de moartea mamei sale, cum Amalfitano o săruta și o îmbrățișa pe fiica lui, și pe urmă l-a văzut ieșind și îndreptându-se hotărât spre stradă. Întâi l-a văzut mergând prin curtea din față, apoi l-a văzut deschizând poarta de lemn care avea nevoie de o mână de vopsea, apoi l-a văzut traversând strada, desculț, nepieptănat, până la mașina neagră. Când a ajuns, tipul a coborât geamul și au stat de vorbă puțin, Amalfitano pe stradă și tânărul în mașină. Se cunosc, și-a zis Fate, nu e prima dată că stau de vorbă.

— A sosit momentul, haide, a spus Rosa.

Fate a urmat-o. Au traversat grădina și strada și corpurile lor au proiectat o umbră extrem de subțire care era scuturată la fiecare cinci secunde de un tremur, de parcă soarele s-ar fi rotit în sens invers. Când a urcat în mașină, lui Fate i s-a părut că aude un râs în spate și s-a întors, dar nu i-a văzut decât pe Amalfitano și pe tipul cel tânăr stând de vorbă în continuare în aceeași poziție de dinainte.

Guadalupe Roncal și Rosa Amalfitano n-au avut nevoie nici de jumătate de minut ca să-și povestească problemele. Ziarista s-a oferit să-i însoțească până la Tucson. Rosa a spus că nu e cazul să exagereze. Au studiat problema câteva momente. În timp ce vorbeau în spaniolă, Fate s-a uitat pe fereastră, dar totul era normal în jurul hotelului Sonora Resort. Nu mai erau ziariști, nimeni nu mai vorbea de meciuri de box, chelnerii parcă s-ar fi trezit după o lungă letargie și erau mai puțin amabili, ca și cum trezirea n-ar fi fost pe placul lor. De la hotel, Rosa l-a sunat

pe tatăl ei. Fate a văzut-o îndreptându-se spre recepție, însoțită de Guadalupe Roncal, și în timp ce le aștepta să se întoarcă a fumat o țigară și și-a făcut niște însemnări pentru articolul pe care încă nu-l trimisese. La lumina zilei întâmplările din noaptea trecută păreau ireale, de o gravitate copilărească. În gândurile sale în derivă Fate îi vedea pe sparringul Omar Abdul și pe sparringul García. Și-i imagina călătorind cu autobuzul până pe coastă. Îi vedea coborând din autobuz, îi vedea făcând câțiva pași printre tufișurile de pe nisip. Vântul oniric ducea fire de nisip care se lipeau de față. O baie de aur. Ce pace, gândea Fate. Ce simplu e totul. Apoi vedea autobuzul și și-l imagina de culoare neagră, ca o enormă mașină de la pompele funebre. Vedea zâmbetul arogant al lui Abdul, figura de nepătruns a lui García, tatuajele lui atât de ciudate și auzea un zgomot brusc de farfurii sparte, nu multe, sau o bubuitură de cutii căzute pe jos și doar atunci Fate și-a dat seama că îl apucă somnul și a căutat cu privirea un chelner ca să-i mai ceară o cafea, dar n-a văzut pe nimeni. Guadalupe Roncal și Rosa Amalfitano continuau să vorbească la telefon.

— Oamenii sunt de treabă, simpatici, primitori, mexicanii sunt un popor harnic, îi interesează enorm de mult totul, au grijă de oameni, sunt curajoși și generoși, tristețea lor nu te omoară, ci îți dă viață, a spus Rosa Amalfitano când au trecut frontiera cu Statele Unite.

— O să le duci dorul? a întrebat Fate.

— O să-mi fie dor de tata și o să-mi fie dor de lume, a spus Rosa.

În mașină, în drum spre închisoarea din Santa Teresa, Rosa i-a spus că acasă la taică-su nu răspunde nimeni la telefon. După ce a sunat de mai multe ori la Amalfitano, Rosa a dat un telefon acasă la Rosa Méndez, dar nici acolo nu era nimeni. Cred că Rosa e moartă, a spus. Fate a dat din cap în semn că nu-i venea să creadă.

— Noi suntem încă în viață, a spus. Suntem în viață pentru că nu am văzut și nu știm nimic, a zis Rosa.

Mașina ziaristei mergea înainte. Era un Little Nemo de culoare galbenă. Guadalupe Roncal conducea cu grijă, dar din când în când se oprea de parcă nu-și mai amintea exact drumul. Fate s-a gândit că poate e mai bine să n-o mai urmeze și să se îndrepte direct spre frontieră. Când a propus asta, Rosa s-a opus categoric. A întrebat-o dacă are prieteni în oraș. Rosa a spus că nu, că în realitate nu are nici un prieten. Chucho Flores și Rosa Méndez și Charly Cruz, dar pe ăștia el nu-i consideră prieteni, nu-i așa?

— Nu, ăștia nu sunt prieteni, a spus Fate.

Au văzut un steag mexican fluturând în deșert, de cealaltă parte a grilajului. Unul dintre polițiștii de la vama nord-americană s-a uitat cu atenție la Fate și la Rosa. Se întreba ce făcea o tânără albă și pe deasupra foarte frumoasă în compania unui negru. Fate n-a coborât privirea. Ziarist? a întrebat polițistul. Fate a dat din cap

afirmativ. Un ștab important, și-a zis polițistul. Cred că în fiecare noapte o rade. Spaniolă? Rosa i-a zâmbit polițistului. O umbră de frustrare a trecut pe fața polițistului. Când au pornit mașina, drapelul a dispărut și s-au văzut doar grilajul și niște ziduri în jurul unor magazii de mărfuri.

— Necazul e ghinionul, a spus Rosa.

Fate nu a auzit-o.

În timp ce așteptau într-o încăpere fără ferestre, Fate a simțit cum penisul i se întărește tot mai mult. O clipă s-a gândit că n-a mai avut o erecție de la moartea mamei lui, dar pe urmă a exclus ideea asta, nu era posibil atâta timp, s-a gândit, dar sigur că era posibil, iremediabilul era posibil, când nu se poate face nimic este posibil, de ce atunci n-ar fi posibil ca sângele să nu-i fi irigat pula un timp care pe de altă parte era destul de scurt? Rosa Amalfitano s-a uitat la el. Guadalupe Roncal era ocupată cu însemnările și cu casetofonul ei, așezată pe un scaun fixat de podea. Din când în când, se auzeau sunetele cotidiene din închisoare. Nume strigate, muzică în surdină, pași care se îndepărtau. Fate s-a așezat pe o bancă de lemn și a căscat. Credea că o să adoarmă. Și-a imaginat picioarele Rosei pe umerii lui. Vedea din nou camera lui de la motelul Las Brisas și se întreba dacă au făcut amor sau nu. Cred că nu, și-a spus. Apoi a auzit niște strigăte, de parcă într-una din sălile închisorii era o petrecere de rămas-bun de la celibat. S-a gândit la asasinate. A auzit râsete îndepărtate. Mugete. A auzit că Guadalupe Roncal îi spune ceva Rosei și că aceasta îi răspunde. L-a ajuns somnul și s-a văzut pe el însuși dormind liniștit pe canapeaua din casa maică-sii, în Harlem, cu televizorul deschis. O să dorm o jumătate de oră, și-a spus, și apoi o să mă întorc la treabă. Trebuie să scriu articolul despre meciul de box. Trebuie să conduc toată noaptea. În zori se va termina totul.

După ce au lăsat în urmă frontiera, puținii turiști pe care i-au văzut pe stradă în El Adobe păreau adormiți. O femeie de vreo șaizeci de ani, într-o rochie înflorată și cu adidași Nike, stătea în genunchi și se uita cu atenție la un covor indian. Avea figură de fostă atletă de prin anii patruzeci. Trei copii care se țineau de mână se uitau la niște obiecte expuse într-o vitrină. Obiectele se mișcau în mod imperceptibil, dar Fate nu putea să-și dea seama dacă erau animale sau jucării mecanice. Lângă un bar niște tipi cu aspect de mexicani americani și pălării de cowboy gesticulau și arătau fiecare în altă direcție. La capătul străzii erau niște căsuțe din lemn și niște containere de metal pe trotuar și mai încolo era deșertul. Toate astea sunt ca visul altei persoane, s-a gândit Fate. Alături de el, capul Rosei se sprijinea în mod delicat de scaun și ochii săi mari priveau fix un punct la orizont. Fate îi observa genunchii, care i se păreau perfecți și apoi șoldurile și apoi umerii și omoplații, care păreau că au propria lor viață, o viață obscură, întreruptă, care se făcea simțită doar din când în când. Pe urmă și-a concentrat atenția la volan. Șoseaua care ieșea din El Adobe pătrundea într-un fel de vârtej de culori galben-

arămii.

— Ce s-o fi întâmplat cu Guadalupe Roncal? a spus Rosa cu un glas de somnambulă.

— La ora asta probabil zboară spre casă, a spus Fate.

— Ce ciudat, a spus Rosa.

Vocea Rosei l-a trezit.

— Ascultă, i-a spus.

Fate a deschis ochii, dar n-a auzit nimic. Guadalupe Roncal se ridicase de pe scaun și acum era lângă ei, cu ochii larg deschiși, de parcă i s-ar fi materializat cele mai groaznice coșmaruri. Fate s-a apropiat de ușă și a deschis-o. Avea un cârcel la un picior și încă nu reușea să se trezească de tot. A văzut un culoar și la capătul culoarului o scară de ciment netencuită de parcă zidarii o lăsaseră pe jumătate neterminată. Culoarul era slab luminat.

— Nu te duce, a auzit că-i spune Rosa.

— S-o ștergem din capcana asta, a sugerat Guadalupe Roncal.

Un funcționar de la închisoare a apărut din fundul culoarului și s-a îndreptat spre ei. Fate a arătat legitimația de ziarist. Funcționarul a dat din cap afirmativ, fără să se uite la legitimație, și i-a zâmbit lui Guadalupe Roncal, care stătea în ușă. După care funcționarul a închis ușa și a spus ceva despre o furtună. Rosa i-a tradus la ureche. O furtună de nisip sau o furtună cu ploaie sau o furtună cu descărcări electrice. Nori înalți care coborau de pe munte și care nu se descărcau peste Santa Teresa, dar care făceau să se întunece peisajul. O dimineață câinească. Deținuții sunt tot timpul agitați, a spus funcționarul. Era un tip tânăr, cu o mustață rară, poate un pic cam gras pentru vârsta lui, și se vedea că nu-i place munca sa. Acum este adus asasinul.

Trebuie să asculți ce spun femeile. Cel mai bine e să asculți de temerile femeilor. Cam așa ceva, își amintea Fate, spunea maică-sa sau răposata domnișoară Holly, vecina maică-sii, când amândouă erau tinere și el era un copil. O clipă și-a imaginat o balanță, asemănătoare balanței pe care o ține în mâna sa Justiția oarbă, doar că în loc de două talere această balanță avea două sticle sau ceva ce semăna cu două sticle. Sticla, s-o numim așa, din stânga era transparentă și plină cu nisip din deșert. Avea tot felul de găuri pe unde se scurgea nisipul. Sticla din dreapta era plină cu acid. Asta nu avea nici o gaură, dar acidul mânca sticla pe dinăuntru. Tot timpul drumului spre Tucson, Fate a fost incapabil să recunoască ceva din ce văzuse cu câteva zile înainte, când parcursese același drum în sens contrar. Ceea ce înainte era dreapta mea acum este stânga mea și eu nu reușesc să am nici un punct de reper. Totul șters. Aproape de prânz s-au oprit la un bar de pe marginea șoselei. Un grup de mexicani cu aspect de salahori fără treabă îi observau de la tejghea. Beau apă minerală și răcoritoare dintr-o zonă ale cărei nume și sticle lui Fate i s-au părut

foarte ciudate. Firme noi care vor dispărea curând. Mâncarea era proastă. Rosei îi era somn și când s-au întors în mașină a adormit. Fate și-a amintit vorbele lui Guadalupe Roncal. Nimeni nu dă atenție acestor asasinate, dar în ele se ascunde secretul lumii. Le-a spus Guadalupe Roncal sau le-a spus Rosa? Uneori, șoseaua semăna cu un râu. Asta a spus presupusul asasin, s-a gândit Fate. Scârbosul uriaș albinos care a apărut odată cu norul negru.

Când Fate a auzit pașii care se apropiau s-a gândit că erau pașii unui uriaș. Tot la asta s-a gândit probabil Guadalupe Roncal, care a schițat gestul că leșină, deși în loc s-o facă s-a agățat de mâna și apoi de reverul funcționarului de la pușcărie. Acesta, în loc să se dea la o parte, i-a pus o mână pe umăr. Fate a simțit corpul Rosei lângă el. A auzit glasuri. Ca și cum deținuții încurajau pe cineva. A auzit râsete și ordine și pe urmă au trecut peste închisoare norii negri care veneau de la răsărit și aerul a părut că se întunecă. Pașii s-au auzit din nou. Au auzit râsete și îndemnuri. Brusc o voce a început să cânte un cântec. Efectul era similar cu cel al unui pădurar doborând copacii. Vocea nu cânta în engleză. La început, Fate n-a reușit să-și dea seama în ce limbă cânta până când Rosa, de lângă el, i-a spus că e germană. Tonul vocii a crescut. Lui Fate i-a trecut prin minte că poate visează. Copacii cădeau unul după altul. Sunt un uriaș rătăcit în mijlocul unei păduri arse. Dar o să vină cineva să mă salveze. Rosa i-a tradus înjurăturile principalului suspect. Un pădurar poliglot, s-a gândit Fate, care vorbește când în engleză, când în spaniolă și care cântă în germană. Sunt un uriaș rătăcit în mijlocul unei păduri calcinate. Dar soarta mea mi-o știu doar eu. Și atunci s-au auzit iarăși pașii și râsetele și îndemnurile și vorbele de încurajare ale deținuților și ale paznicilor care îl escortau pe uriaș. Și pe urmă au văzut un tip enorm și foarte blond care intra la vorbitor înclinându-și capul, de parcă s-ar fi temut să nu se ciocnească de tavan, și care zâmbea ca și cum tocmai ar fi făcut ștrengăria de a cânta în germană cântecul pădurarului rătăcit, și care s-a uitat la toți cu o privire inteligentă și batjocoritoare. Apoi paznicul care-l însoțea a întrebat-o pe Guadalupe Roncal dacă preferă să-l lege cu cătușele de scaun sau nu și Guadalupe Roncal a clătinat capul în semn că nu și paznicul l-a bătut pe umăr pe tipul înalt și a plecat și funcționarul care era cu Fate și femeile a plecat și el nu înainte de a-i spune ceva la ureche lui Guadalupe Roncal și ei au rămas singuri.

— Bună ziua, le-a spus uriașul în spaniolă.

S-a așezat și și-a întins picioarele pe sub masă până când au apărut pe partea cealaltă.

Purta niște adidași de culoare neagră și șosete albe. Guadalupe Roncal s-a dat un pas înapoi.

— Întrebați tot ce doriți, a spus uriașul.

Guadalupe Roncal și-a dus o mână la gură de parcă ar fi inhalat un gaz toxic, și n-a știut ce să întrebe.

[26] Zorii Negri (l. sp.).

[27] Pastă din avocado cu ceapă și roșii. Mâncare tipic mexicană (l. sp.).

[28] Tip de rachiu obținut prin distilarea sucului unei specii de agavă (l.sp.).

[29] „Regele clătitelor“, într-o traducere aproximativă, dar Taco este și protagonistul unui comics.

[30] Recipient de lut sau de carton acoperit cu *papier mâché* pictat cu scene din viața unor personaje de basm sau supereroi, agățat de tavan sau de un loc înalt și care conține fructe, dulciuri și daruri, pe care copiii îl sparg cu un băț la sărbători și aniversări ca să intre în posesia conținutului (l. sp.).

[31] Cântec popular mexican care se cântă la aniversări, în care se spune, printre altele, că regele David îl cânta fetelor frumoase (l. sp.).

VOLUMUL 2

PARTEA CRIMELOR

Moarta a apărut pe un mic maidan din cartierul Las Flores. Era îmbrăcată cu un tricou alb cu mânecă lungă și o fustă de culoare galbenă până la genunchi, cu un număr mai mare. Niște copii care se jucau pe maidan au găsit-o și i-au anunțat pe părinți. Mama unuia dintre ei a sunat la poliție, care a venit după o jumătate de oră. Maidanul dădea în strada Peláez și în strada Hermanos Chacón și apoi se pierdea într-un șanț în spatele căruia se înălțau zidurile unei lăptării părăsite și în ruină. Nu era nimeni pe stradă și polițiștii s-au gândit în prima clipă că era vorba de o glumă. Cu toate acestea, au oprit mașina poliției pe strada Peláez și unul dintre ei a intrat pe maidan. După puțin timp a văzut două femei cu basmale pe cap, rugându-se îngenuncheate între buruieni. Femeile, văzute de departe, păreau bătrâne, dar nu erau. În fața lor zăcea cadavrul. Fără să le întrerupă, polițistul s-a întors pe unde venise și prin semne și-a chemat colegul care-l aștepta fumând în mașină. Apoi s-au dus amândoi (unul dintre ei, cel care nu coborâse, cu pistolul în mână) în locul unde se aflau femeile și au rămas în picioare lângă ele observând cadavrul. Cel cu pistolul în mână le-a întrebat dacă o cunoșteau. Nu, domnule, a spus una dintre femei. N-am văzut-o niciodată. Fata asta nu e de aici.

Asta s-a întâmplat în 1993. În ianuarie 1993. Începând cu moarta aceasta a pornit numărătoarea femeilor asasinate. Dar e posibil ca înainte să fi fost altele. Prima moartă se numea Esperanza Gómez Saldaña și avea treisprezece ani. Dar e posibil să nu fi fost prima moartă. Poate din comoditate, fiind prima asasinată în anul 1993, e prima pe listă. Deși în mod sigur în 1992 au murit altele. Altele care nu sunt pe listă sau pe care nimeni nu le-a găsit niciodată, îngropate în gropi comune în deșert sau a căror cenușă fusese împrăștiată în plină noapte când nici cel care o împrăștia nu știa unde, în ce loc se află.

Identificarea Esperanzei Gómez Saldaña a fost relativ ușoară. În primul rând corpul a fost dus la unul din cele trei comisariate de poliție din Santa Teresa, unde l-a văzut un judecător și l-au examinat alți polițiști și l-au fotografiat. După puțin, în timp ce afară aștepta o ambulanță, a sosit Pedro Negrete, șeful poliției, urmat de doi adjuncți, și au examinat-o din nou. După ce au terminat, s-au întrunit împreună cu judecătorul și cu alți trei polițiști care-i așteptau într-un birou și i-a întrebat la ce concluzie au ajuns. Au strangulat-o, a spus judecătorul, e limpede ca apa. Polițiștii au aprobat. Se știe cine e? a întrebat șeful poliției. Toți au spus că nu. Bine, o să cercetăm asta, a spus Pedro Negrete, și a plecat cu judecătorul. Adjunctul lui a rămas la comisariat și a cerut să vină polițiștii care o găsiseră pe moartă. S-au întors să patruleze pe străzi, i-au spus. Păi, aduceți-mi-i înapoi, neisprăviților, a spus. Apoi au dus corpul la morga spitalului din oraș, unde medicul legist i-a făcut autopsia. După părerea acestuia, Esperanza Gómez Saldaña a murit strangulată. Prezenta hematoame pe bărbie și la ochiul stâng. Hematoame mari pe picioare și pe coaste. Fusese violată în vagin și în anus, probabil de mai multe ori, căci ambele orificii

prezentau rupturi și zgârieturi din cauza cărora sângerase abundent. La ora două noaptea medicul legist a considerat terminată autopsia și a plecat. Un asistent medical negru, care cu mulți ani în urmă emigrase din Veracruz în nord, a luat cadavrul și l-a băgat într-un frigider.

După cinci zile, înainte de sfârșitul lunii ianuarie, a fost strangulată Luisa Celina Vázquez. Avea șaisprezece ani, era corpolentă, cu pielea albă și era însărcinată în cinci luni. Bărbatul cu care trăia și prietenul acestuia se ocupau cu mici furturi în magazine și depozite de obiecte electrocasnice. Poliția a venit chemată de niște vecini din blocul ce se afla pe bulevardul Rubén Darío, din cartierul Mancera. După ce au spart ușa, au găsit-o pe Luisa Celina strangulată cu cablul de la televizor. În noaptea aceea l-au arestat pe amantul ei, Marcos Sepúlveda, și pe partenerul lui, Ezequiel Romero. Amândoi au fost închiși în dependințele comisariatului numărul 2 și supuși unui interogatoriu care a durat toată noaptea, condus de adjunctul șefului de poliție din Santa Teresa, Epifanio Galindo, cu rezultate excelente, căci înainte de a se lumina arestatul Romero a mărturisit că a întreținut, fără să știe prietenul și asociatul lui, relații intime cu moarta. Când a aflat că e însărcinată, Luisa Celina a hotărât să rupă această relație, ceea ce Romero n-a acceptat, deoarece credea că tatăl ființei care trebuia să se nască era el, și nu asociatul lui. După câteva luni, când hotărârea Luisei Celina era ireversibilă, a decis, într-un atac de nebunie, s-o omoare, ceea ce a și făcut până la urmă, profitând de absența lui Sepulveda. După două zile acesta a fost pus în libertate și Romero, în loc să intre la pușcărie, a continuat să stea în beciul comisariatului numărul 2, dar de data asta interogatoriile nu aveau ca scop să lămurească amănuntele care lipseau din dosarul privind asasinatul Luisei Celina, ci încercau să-l învinovățească pe Romero de asasinatul Esperanzei Gómez Saldaña, al cărei cadavru fusese deja identificat. Împotriva a ceea ce credea poliția, indusă în eroare de rapiditatea cu care obținuseră prima mărturisire, Romero era mult mai dur decât părea și nu s-a recunoscut vinovat de prima crimă.

La jumătatea lunii februarie, pe o străduță din Santa Teresa, niște gunoieri au găsit altă femeie moartă. Avea în jur de treizeci de ani și era îmbrăcată cu o fustă neagră și o bluză albă decoltată. Fusese asasinată cu lovituri de cuțit, deși pe față și pe abdomen se observau contuziile multor lovituri. În geantă s-a găsit un bilet pentru autobuzul de Tucson, care pleca în dimineața aceea la ora nouă și pe care femeia nu l-a mai luat. De asemenea s-au mai găsit un ruj, pudră, rimel, niște șervețele de hârtie, un pachet de țigări pe jumătate gol și un pachet de prezervative. Nu avea pașaport, nici agendă și nimic ce ar fi putut s-o identifice. N-avea nici chibrituri.

În martie, crainica de la radio El Heraldo del Norte, din același grup cu ziarul *El Heralde del Norte,* a plecat seara la zece de la studio însoțită de alt crainic și de sunetist. S-au îndreptat spre restaurantul Piazza Navona, specializat în mâncăruri

italiene, unde au comandat trei porții de pizza și trei sticluțe de vin californian. Crainicul a fost primul care a plecat. Crainica Isabel Urrea și sunetistul, Francisco Santamaría, au hotărât să mai rămână să stea de vorbă puțin. Au vorbit despre probleme de serviciu, orare și programe, și apoi au început să vorbească despre o colegă care nu mai lucra acolo, care se măritase și se dusese cu soțul ei să locuiască într-o localitate din apropiere de Hermosillo, al cărei nume nu și-l mai aminteau, dar care era lângă mare și unde șase luni din an era, după spusele colegei, ceva asemănător cu paradisul. Au ieșit împreună din restaurant. Sunetistul nu avea mașină, drept pentru care Isabel Urrea s-a oferit să-l ducă până acasă. Nu e nevoie, a spus sunetistul, casa era aproape și apoi prefera să meargă pe jos. În timp ce tehnicianul dispărea pe stradă în jos, Isabel a luat-o spre locul unde era mașina. Când a scos cheile s-o deschidă, o umbră a trecut pe trotuar și a împușcat-o de trei ori. Cheile i-au căzut. Un trecător care se afla cam la cinci metri s-a aruncat la pământ. Isabel a încercat să se ridice, dar n-a putut decât să-și sprijine capul de roata din față. Nu simțea nici o durere. Umbra s-a apropiat de ea și i-a tras un glonț în frunte.

Asasinatul Isabelei Urrea, care a făcut vâlvă primele trei zile la postul de radio și în ziare, a fost pus pe seama unui furt ratat, fapta unui nebun sau a unui drogat care cu siguranță voia să-i ia mașina. De asemenea a circulat teoria că autorul crimei putea fi un sud-american, un guatemalez sau un salvadorian, veteran de război din țările acelea, care strângea bani cum putea înainte de a pleca în Statele Unite. Nu s-a făcut autopsia, din respect pentru familie, și proba balistică nu s-a făcut publică, iar în drumurile dus-întors între tribunalul din Santa Teresa și cel din Hermosillo s-a pierdut definitiv.

După o lună, un tocilar care trecea pe strada El Arroyo, la limita dintre cartierul Ciudad Nueva și cartierul Morelos, a văzut o femeie care se ținea de un stâlp de telegraf de parcă era beată. Pe lângă tocilar a trecut un Pelegrino negru cu geamurile fumurii. Din celălalt capăt al străzii, l-a văzut venind pe vânzătorul de înghețată pe băț, într-un nor de muște. Amândoi s-au întâlnit la stâlpul de telegraf, dar femeia alunecase sau nu mai avea putere să se țină. Fața femeii, acoperită pe jumătate de antebraț, era un amestec de carne roșie și vânătă. Tocilarul a spus că trebuia să cheme o ambulanță. Vânzătorul de înghețată s-a uitat la femeie și a spus că arăta de parcă ar fi boxat cincisprezece runde cu Torito Ramírez. Tocilarul și-a dat seama că vânzătorul de înghețată n-avea de gând să se miște și i-a spus să aibă grijă de căruciorul lui, că o să se întoarcă repede. A traversat strada cu pământ pe jos și a întors capul să vadă dacă vânzătorul face ce i-a spus, și a văzut că toate muștele care înainte îl înconjurau pe acesta erau acum în jurul capului rănit al femeii. De la ferestrele de pe trotuarul din față câteva femei se uitau la ei. Trebuie să chemăm o ambulanță, a spus tocilarul. Femeia asta o să moară. La puțin timp după aceea a

venit o ambulanță de la spital și asistenții medicali voiau să știe cine se face răspunzător de faptul că o iau de acolo. Tocilarul i-a explicat că el și vânzătorul de înghețată au găsit-o întinsă pe jos. Știu asta, a spus asistentul, dar pe mine mă interesează cine răspunde pentru ea. Cum o să răspund pentru femeia asta dacă nici măcar nu știu cum o cheamă? a spus tocilarul. Păi cineva trebuie să răspundă, a spus asistentul. Tu ești surd, omule? a spus tocilarul în timp ce scotea dintr-o cutie din căruciorul lui un cuțit enorm de tăiat carne. Bine, bine, bine, bine, a spus asistentul. De acord, bag-o în ambulanță, a spus tocilarul. Celălalt asistent, care se aplecase să examineze femeia căzută jos dând la o parte muștele cu mâna, a spus că e inutil să se mai certe, pentru că femeia a murit deja. Ochii tocilarului s-au făcut mici până au ajuns să arate ca două linii desenate cu cărbune. Al dracului idiot cărpănos, e din cauza ta, a spus, și a luat-o la fugă după asistent. Celălalt asistent a vrut să intervină, dar după ce a văzut cuțitul în mâna tocilarului a hotărât să urce în ambulanță, de unde a chemat poliția. Tocilarul a fugit puțin după asistent până când furia, înverșunarea și ranchiuna s-au mai potolit, sau până a obosit. Și după asta s-a oprit, a luat căruțul și s-a îndepărtat pe strada El Arroyo până ce curioșii care se adunaseră în jurul ambulanței nu l-au mai văzut.

Femeia se numea Isabel Cansino, cunoscută mai mult cu numele de Elizabeth, și era o prostituată. Loviturile pe care le-a încasat i-au rupt brațul. Poliția a pus crima pe seama unuia sau a mai multor clienți nemulțumiți. Locuia în cartierul San Damián, mult mai la sud de unde fusese găsită, și nu se știa să fi avut vreo legătură fixă, cu toate că o vecină a vorbit despre un anume Ivan care venea de multe ori pe acolo, și care în cercetările ulterioare n-a putut fi găsit. De asemenea au încercat să dea de tocilar, care se numea Nicanor, după mărturiile vecinilor din cartierele Ciudad Nueva și Morelos, pe unde obișnuia să treacă aproximativ o dată pe săptămână sau o dată la cincisprezece zile, dar eforturile au fost în zadar. Ori și-a schimbat meseria, ori s-a mutat din vestul orașului Santa Teresa în zona sudică și estică, ori a plecat din oraș. Adevărul e că n-a mai fost văzut.

În luna următoare, în mai, a fost găsită o femeie moartă într-o groapă de gunoi între cartierul Las Flores și parcul industrial General Sepúlveda. În poligon se înălțau clădirile a patru fabrici de asamblare a pieselor de electrocasnice. Stâlpii de înaltă tensiune care deserveau fabricile erau noi și de culoare argintie. Lângă aceștia, între niște coline joase, se distingeau acoperișurile unor case mici care se construiseră acolo puțin înainte de ridicarea fabricilor și care se întindeau trecând dincolo de linia ferată, până la marginea cartierului La Preciada. În piață erau șase copaci, unul în fiecare colț și doi în mijloc, atât de acoperiți de praf încât păreau galbeni. Într-un capăt al pieței se afla stația autobuzelor care aduceau muncitorii din diferitele cartiere ale orașului Santa Teresa. După aceea trebuia să mergi o bună bucată de vreme pe străzile de pământ până la porțile unde paznicii controlau

legitimațiile muncitorilor, care apoi puteau intra la respectivele locuri de muncă. Doar o singură fabrică avea o cantină pentru muncitori. În celelalte muncitorii mâncau lângă utilajele lor sau se strângeau în vreun colț. Acolo vorbeau și râdeau până când suna sirena care anunța sfârșitul pauzei de masă. Majoritatea erau femei. În groapa de gunoi unde au găsit-o pe moartă se strângeau nu numai gunoaiele locuitorilor din acele maghernițe, ci și deșeurile de la fiecare fabrică. Șeful de echipă de la secția Multizone-West, care lucra în asociație cu o companie internațională ce fabrica televizoare, a anunțat descoperirea cadavrului. Polițiștii care au venit s-o vadă au găsit trei funcționari de la fabrică așteptându-i lângă groapa de gunoi. Doi erau mexicani și celălalt nord-american. Unul dintre mexicani a spus că preferă să se ridice cadavrul cât mai repede. Polițistul a întrebat unde se află corpul, în timp ce colegul lui suna la ambulanță. Cei trei funcționari l-au însoțit pe polițist până la groapa de gunoi. Toți patru și-au dus mâna la nas, dar când nord-americanul și-a luat mâna de la nas mexicanii i-au urmat exemplul. Moarta era o femeie cu pielea neagră și părul negru și drept, lung până mai jos de umeri. Avea pe ea un tricou negru și pantaloni scurți. Cei patru bărbați au rămas pe loc privind-o. Nord-americanul s-a aplecat și cu un pix i-a dat la o parte părul de pe gât. Ar fi bine ca yankeul să n-o atingă, a spus polițistul. N-o ating, a spus americanul în spaniolă, vreau doar să-i văd gâtul. Cei doi funcționari mexicani s-au aplecat și au privit atent semnele pe care moarta le avea pe gât. Apoi s-au ridicat și s-au uitat la ceas. Ambulanța întârzie, a spus unul dintre ei. Vine în curând, a spus polițistul. Bun, a zis unul dintre funcționari, dumneavoastră vă ocupați de tot, nu-i așa? Polițistul a zis că da, cum să nu, și și-a băgat cele două bancnote pe care i le-a întins celălalt în buzunarul pantalonului său de uniformă. Noaptea aceea moarta și-a petrecut-o într-o nișă frigorifică de la spitalul din Santa Teresa și a doua zi unul din subalternii medicului legist a făcut autopsia. Fusese strangulată. Fusese violată. Și era însărcinată în cinci luni.

Prima moartă din luna mai n-a fost identificată niciodată, de unde s-a presupus că era vreo emigrantă din vreun stat din centru sau din sud care s-a oprit la Santa Teresa înainte de a continua călătoria spre Statele Unite. Nimeni n-o însoțea, nimeni nu i-a simțit lipsa. Avea cam treizeci și cinci de ani și era însărcinată. Poate că se ducea să se întâlnească în Statele Unite cu soțul sau cu amantul ei, tatăl copilului pe care-l aștepta, vreun nenorocit care trăia acolo în mod ilegal și care niciodată n-a știut, poate, că o lăsase însărcinată pe femeia aceea, nici că aceasta, aflând, va porni în căutarea lui. Dar prima moartă n-a fost singura. Trei zile mai târziu a murit Guadalupe Rojas (pe care au identificat-o din primul moment), de douăzeci și șase de ani, care locuia pe strada Jazmín, una din străzile paralele cu bulevardul Carranza, din cartierul Carranza, și care era muncitoare la fabrica File-Sis, construită nu de mult timp pe șoseaua spre Nogales, cam la zece kilometri de Santa Teresa.

Guadalupe Rojas, pe de altă parte, n-a murit în timp ce se ducea la muncă, lucru ce ar fi fost lesne de înțeles, căci zona aceea era izolată și periculoasă, potrivită pentru a fi parcursă cu mașina și nu în autobuz și apoi pe jos, cel puțin un kilometru și jumătate de la ultima stație de autobuz, ci în poarta casei sale din strada Jazmín. Moartea a fost cauzată de două din cele trei răni provocate de o armă de foc. Asasinul s-a dovedit a fi iubitul ei, care a încercat să fugă chiar în noaptea aceea și care a fost prins lângă linia ferată, nu departe de un local de noapte numit Los Zancudos, unde mai întâi s-a îmbătat. Poliția a fost anunțată de proprietarul barului, un fost agent al poliției municipale. La sfârșitul interogatoriului s-a stabilit clar că mobilul crimei a fost gelozia, nu se știe dacă întemeiată sau neîntemeiată, a agresorului, care după ce a apărut în fața judecătorului și cu acordul tuturor părților a fost trimis imediat la închisoarea din Santa Teresa în așteptarea procesului. Ultima moartă din luna mai a fost găsită la poalele dealului Estrella, care dădea numele cartierului haotic ce-l înconjura, de parcă acolo nimic nu putea crește sau nu se putea extinde în mod ordonat. Doar partea de est a dealului dă spre o zonă mai mult sau mai puțin bine organizată. Acolo au găsit-o. După opinia medicului legist, murise înjunghiată. Prezenta semne evidente de viol. Avea probabil vreo douăzeci și cinci sau douăzeci și șase de ani. Cu pielea albă și părul de culoare deschisă. Era îmbrăcată cu blugi, o cămașă albastră și pantofi sport marca Nike. Nu avea nici un act care s-o identifice. Cel care a omorât-o a avut apoi grijă s-o îmbrace, deoarece nici pantalonii și nici cămașa nu prezentau rupturi. Nu existau indicii că ar fi fost violată anal. Pe față se putea observa doar o mică vânătaie în partea superioară a maxilarului, aproape de urechea dreaptă. În zilele care au urmat descoperirii moartei, atât *Heraldo del Norte*, cât și *La Tribuna de Santa Teresa* și *La Voz de Sonora*, cele trei ziare din oraș, au publicat fotografia necunoscutei de la dealul Estrella, dar nimeni nu a venit s-o recunoască. A patra zi de la moartea ei, șeful poliției din Santa Teresa, Pedro Negrete, s-a deplasat personal până la dealul Estrella, fără ca vreun polițist să-l însoțească, nici măcar Epifanio Galindo, și a cercetat locul unde au găsit-o. Apoi a lăsat în urmă poalele dealului și a început să urce până sus de tot. Printre pietrele vulcanice erau pungi de la cumpărături pline cu gunoi. Și-a amintit că băiatul lui, care studia la Phoenix, i-a povestit odată că pungile de plastic se degradau în sute sau poate în mii de ani. Astea de aici nu, s-a gândit el văzând gradul de descompunere la care era expus totul. Sus de tot niște copii au plecat în fugă și s-au pierdut pe deal în jos, înspre cartierul Estrella. Începuse să se întunece. În partea de vest a văzut acoperișurile de carton sau de zinc ale unor case. Străzile care șerpuiau într-un plan haotic. Spre est a văzut șoseaua care ducea spre munte și deșertul, luminile camioanelor, primele stele, stele de-adevăratelea, care veneau odată cu noaptea din cealaltă parte a munților. Înspre nord n-a văzut nimic, doar o mare câmpie monotonă, de parcă viața se termina dincolo de Santa Teresa, în ciuda dorințelor și a convingerilor. Apoi a auzit niște câini, din ce în ce mai aproape, până

când i-a văzut. Probabil erau câini flămânzi și răi, ca și copiii pe care i-a zărit în trecere la venire. Și-a scos pistolul din tocul de la subsuoară. A numărat cinci câini. A tras piedica și a apăsat pe trăgaci. Câinele n-a sărit în sus, s-a prăbușit și în virtutea inerției s-a târât prin praf încovrigat. Ceilalți patru au luat-o la fugă. Pedro Negrete i-a urmărit cu privirea în timp ce se îndepărtau. Doi aveau coada între picioare și fugeau cu capul în jos. Cât despre ceilalți doi, unul fugea cu coada țeapănă și al patrulea, cine știe de ce, dădea din coadă, de parcă ar fi primit un premiu. S-a apropiat de câinele mort și l-a atins cu piciorul. Glonțul îl nimerise în cap. Fără să se uite în urmă, a plecat pe deal în jos, până la locul unde fusese găsit cadavrul necunoscutei. Acolo s-a oprit și și-a aprins o țigară. Subțire fără filtru. Apoi a continuat să coboare până a ajuns la mașină. De acolo, se gândea, totul se vede altfel.

În mai n-a mai murit nici o femeie, dacă nu le punem la socoteală pe cele care au murit de moarte naturală, adică de boală, de bătrânețe sau la naștere. Dar la sfârșitul lunii a început cazul profanatorului de biserici. Într-o zi, un tip necunoscut a intrat în biserica San Rafael, de pe strada Patriotas Mexicanos, în centrul orașului Santa Teresa, la ora primei slujbe. Biserica era aproape goală, doar câteva credincioase se înghesuiau în primele bănci, și preotul încă mai stătea închis în confesional. Biserica mirosea a tămâie și a produse ieftine pentru curățenie. Necunoscutul s-a așezat pe una din ultimele bănci și imediat a îngenuncheat, cu capul în mâini de parcă i-ar fi atârnat greu sau ar fi fost bolnav. Câteva credincioase s-au întors și s-au uitat la el și au șușotit între ele. O bătrânică a ieșit din confesional, s-a oprit și s-a uitat la necunoscut, în timp ce o femeie tânără cu trăsături indigene intra să se spovedească. După ce preotul îi va ierta păcatele indiencei va începe slujba. Dar bătrânica ce ieșise din confesional a rămas uitându-se la necunoscut, nemișcată, deși din când în când își sprijinea corpul când pe un picior când pe celălalt și pentru asta făcea niște pași ca de dans. Îndată și-a dat seama că ceva nu e în regulă cu bărbatul acela și a vrut să se apropie de celelalte bătrâne ca să le prevină. În timp ce mergea pe culoarul din mijloc a văzut o pată care se întindea pe jos de la banca pe care o ocupa necunoscutul și a simțit miros de urină. Atunci, în loc să meargă în continuare spre locul unde se înghesuiau credincioasele, a luat-o înapoi și s-a întors la confesional. A bătut de câteva ori cu mâna în ferestruica popii. Sunt ocupat, femeie, i-a spus acesta. Părinte, a spus bătrânica, este aici un bărbat care pângărește casa Domnului. În timp ce vorbea bătrânica părea că dansează. Îndată, femeie, un pic de răbdare, sunt ocupat, a spus preotul. Părinte, e un bărbat care își face nevoile în biserică, a spus bătrânica. Preotul și-a scos capul printre draperiile roase și s-a uitat în penumbra gălbuie după necunoscut, și apoi a ieșit din confesional și femeia cu trăsături indigene a ieșit și ea din confesional și toți trei au rămas nemișcați privindu-l pe necunoscutul care gemea încet și continua să urineze, udându-și pantalonii și provocând un râu de urină care curgea spre atriu,

ceea ce adeverea faptul că, așa cum se temea preotul, culoarul avea o denivelare îngrijorătoare. Apoi s-a dus să-l cheme pe paracliser, care își bea cafeaua așezat la masă și părea obosit și amândoi s-au apropiat de necunoscut pentru a-i reproșa felul în care se purta și a-l da afară din biserică. Necunoscutul le-a văzut umbrele și i-a privit cu ochii plini de lacrimi și le-a cerut să-l lase în pace. Imediat în mâna lui a apărut un cuțit și în timp ce credincioasele din primele bănci țipau l-a înjunghiat pe paracliser.

Cazul a fost încredințat agentului judecătoresc Juan de Dios Martínez, care avea faima că este eficient și discret, ceea ce unii polițiști o puneau pe seama religiozității sale. Juan de Dios Martínez a vorbit cu preotul, care i l-a descris pe necunoscut, un tip de vreo treizeci de ani, de statură mijlocie, cu pielea măslinie, cu o constituție robustă, un mexican ca oricare altul. Apoi a vorbit cu credincioasele. Pentru acestea, necunoscutul în mod cert nu era un mexican ca oricare altul, ci părea însuși diavolul. Și ce căuta diavolul la prima slujbă? a întrebat agentul judecătoresc. Stătea acolo ca să ne omoare pe toate, au spus credincioasele. La ora două după-amiaza, însoțit de un portretist, s-a dus la spital să-i ia declarații paracliserului. Descrierea acestuia coincidea cu cea a preotului. Necunoscutul mirosea a alcool. Un miros foarte puternic, de parcă înainte de a se scula în dimineața aceea și-ar fi spălat cămașa într-un lighean cu alcool de nouăzeci de grade. Nu se bărbierise de câteva zile, deși asta se observa puțin deoarece era spân. Cum știa paracliserul că era spân? a vrut să știe agentul judecătoresc Juan de Dios Martínez. După felul în care îi creșteau perii pe mutră, rari și încâlciți, ca lipiți pe orbecăite de împuțita de maică-sa și de puturosul suge-pulă de taică-su, a spus paracliserul. De asemenea, avea mâini mari și puternice. Niște mâini poate prea mari pentru corpul său. Și plângea, de asta era sigur, dar totodată părea că râde, plângând și râzând în același timp. Mă înțelegeți? a spus paracliserul. De parcă ar fi fost drogat? a întrebat agentul. Exact. Afirmativ. Mai târziu, Juan de Dios Martínez a sunat la casa de nebuni din Santa Teresa și a întrebat dacă aveau sau au avut vreun pacient cu trăsăturile fizice pe care le obținuse. I-au spus că au vreo doi, dar că nu sunt violenți. A întrebat dacă îi lăsau să iasă. Pe unul da și pe celălalt nu, i-au răspuns. Vin să-i văd, a spus agentul. La cinci după-amiază, după ce a mâncat într-un bar unde niciodată nu intrau polițiști, Juan de Dios Martínez și-a oprit Cougarul gri metalizat în parcarea casei de nebuni. L-a primit directoarea, o femeie de vreo cincizeci de ani, cu părul blond vopsit, care a cerut să li se aducă două cafele. Biroul directoarei era frumos și i s-a părut decorat cu bun-gust. Pe perete era o reproducere de Picasso și una de Diego Rivera. Juan de Dios Martínez s-a uitat mult la Diego Rivera în timp ce o aștepta pe directoare. Pe birou erau două fotografii: într-una era directoarea, mai tânără, îmbrățișând o fetiță care se uita direct la aparatul de fotografiat. Fetița avea o expresie dulce și absentă. În cealaltă fotografie directoarea era și mai tânără încă.

Stătea alături de o femeie în vârstă, pe care o privea cu o expresie amuzată. Femeia în vârstă, dimpotrivă, avea o figură serioasă și se uita la aparatul de fotografiat de parcă i se părea o frivolitate să se pozeze. Când în sfârșit a venit directoarea, judecătorul și-a dat seama imediat că trecuseră mulți ani de când își făcuse fotografiile acelea. De asemenea și-a dat seama că directoarea continua să fie foarte frumoasă. Un timp au vorbit despre nebuni. Cei periculoși nu ies, i-a spus directoarea. Dar nu aveau mulți nebuni periculoși. Agentul judecătoresc i-a arătat portretul făcut de desenator și directoarea l-a privit cu atenție timp de câteva secunde. Juan de Dios Martínez s-a uitat la mâinile ei. Avea unghiile făcute și degetele erau lungi și păreau plăcute la atingere. Pe dosul mâinii a numărat câteva pete pigmentate. Directoarea i-a spus că portretul acela nu e bun și că putea fi vorba de oricine. Apoi s-au dus să-i vadă pe cei doi nebuni. Erau în curte, o curte enormă, fără copaci, cu pământ pe jos, ca un teren de fotbal dintr-un cartier sărac. Un paznic îmbrăcat cu cămașă și pantaloni albi l-a adus pe primul. Juan de Dios Martínez a auzit că directoarea îl întreabă cum se simte. Apoi au vorbit de mâncare. Nebunul a spus că nu prea putea să mănânce carne, dar a spus-o într-un fel atât de întortocheat că agentul judecătoresc n-a știut dacă se plângea de meniu sau îi comunica o aversiune probabil recentă față de carne. Doctorița a vorbit despre proteine. Briza ce sufla în curte le ciufulea din când în când părul pacienților. Trebuie să construim un zid, a auzit-o pe doctoriță spunând. Când bate vântul devin nervoși, a spus paznicul îmbrăcat în alb. Apoi l-au adus pe altul. Juan de Dios Martínez a crezut la început că sunt frați, cu toate că atunci când i-a văzut unul lângă altul și-a dat seama că asemănarea era doar aparentă. De departe, s-a gândit, s-ar putea ca toți nebunii să semene. Când s-a întors în biroul directoarei a întrebat-o de cât timp conducea casa de nebuni. De o grămadă de ani, a spus ea râzând. Nici nu-mi mai amintesc. În timp ce beau altă cafea, care era slăbiciunea directoarei, a întrebat-o dacă este din Santa Teresa. Nu, a spus directoarea. M-am născut în Guadalajara și mi-am făcut studiile în DF și apoi în San Francisco, la Berkeley. Lui Juan de Dios Martínez i-ar fi plăcut să mai stea de vorbă cu ea, și să bea cafea și poate s-o întrebe dacă e căsătorită sau divorțată, dar nu avea timp. Pot să-i iau cu mine? a întrebat. Directoarea l-a privit fără să-l înțeleagă. Pot să-i iau pe nebuni cu mine? a zis. Directoarea i-a râs în față și l-a întrebat dacă se simte bine. Unde vreți să-i duceți? La un fel de sesiune de recunoaștere, a spus agentul judiciar. Victima este în spital și nu se poate mișca. Îmi lăsați pacienții vreo două ore, îi iau la o plimbare până la spital și înainte de a se însera vi-i aduc înapoi. Și-mi cereți mie asta? a spus directoarea. Dumneavoastră sunteți șefa, a spus agentul. Aduceți-mi un ordin de la judecător, a spus directoarea. Pot să vi-l aduc, dar asta e hârțogăraie curată. Și apoi, dacă vă aduc un ordin, pe pacienții dumneavoastră îi vor duce la comisariat, unde s-ar putea să-i țină două sau trei nopți, n-o să le fie bine. În schimb, dacă îi iau eu acum, nu se întâmplă nimic. Îi bag în mașină, singurul polițist sunt eu, dacă victima recunoaște pe vreunul din ei,

vi-i aduc oricum pe nebuni, pe amândoi. Nu vi se pare mai ușor? Nu, nu mi se pare, a spus directoarea, aduceți-mi un ordin de la judecător și vom mai vedea. N-am vrut să vă jignesc, a spus agentul judiciar. Sunt indignată, a spus directoarea. Juan de Dios Martínez a râs. Atunci nu-i iau și gata, a spus. Dar aveți grijă ca nici unul din cei doi să nu iasă de aici, îmi promiteți? Directoarea s-a ridicat și o clipă el a crezut că o să-l dea afară. Apoi și-a sunat secretara și a cerut altă cafea. Dumneavoastră mai vreți una? Juan de Dios Martínez a dat din cap afirmativ. În noaptea asta n-am să pot dormi, s-a gândit.

În acea noapte, necunoscutul de la biserica San Rafael a intrat în biserica San Tadeo, din cartierul Kino, un cartier care creștea între tufișurile și colinele cu pante ușoare din sud-estul orașului Santa Teresa. Pe agentul judiciar Juan de Dios Martínez l-au sunat la douăsprezece noaptea. Se uita la televizor și după ce a închis telefonul și-a strâns farfuriile murdare de pe masă și le-a pus în chiuvetă. Din sertarul noptierei și-a scos pistolul și portretul-robot, pe care-l împăturise în patru, și a coborât pe scări până în garaj unde era mașina lui, Chevy Astra de culoare roșie. Când a ajuns la biserica San Tadeo câteva femei stăteau pe scara mare de chirpici. Nu erau multe. Înăuntrul bisericii l-a văzut pe agentul judiciar José Márquez care-l interoga pe preot. L-a întrebat pe un polițist dacă venise ambulanța. Polițistul l-a privit zâmbind și i-a spus că nu erau răniți. Ce e toată prostia asta? Alți doi tipi de la poliție încercau să găsească urme pe o statuie a lui Hristos care se afla lângă altar, pe jos. De data asta nebunul n-a făcut nici un rău nimănui, a spus José Márquez după ce a terminat de vorbit cu preotul. A vrut să știe ce s-a întâmplat. Un nenorocit drogat a apărut cam pe la zece seara. Avea un pumnal sau un cuțit. S-a așezat în ultimele bănci. Acolo. În partea cea mai întunecoasă. O bătrână l-a auzit plângând. Nu știu dacă tipul plângea de tristețe sau de plăcere. Se pișa. Atunci bătrâna s-a dus să-l cheme pe preot și tipul a sărit și a început să distrugă statuile. Una a lui Hristos, una a Guadalupanei, încă vreo două ale unor sfinți. Apoi a plecat. Și asta-i tot? a întrebat agentul judiciar Juan de Dios Martínez. Nu e nimic altceva, a spus Márquez. Un timp amândoi au vorbit cu martorii. Descrierea agresorului coincidea cu cea a necunoscutului de la biserica San Rafael. I-a arătat preotului portretul-robot. Preotul era foarte tânăr și părea foarte obosit, dar nu din cauza celor întâmplate în noaptea aceea, ci pentru că îl chinuia ceva de mai mulți ani. Seamănă, a spus preotul fără să-i dea importanță. Biserica mirosea a tămâie și a urină. Bucățile de ghips împrăștiate pe jos i-au amintit de un film, dar n-a știut care. Cu vârful piciorului a mișcat o bucată, părea o parte dintr-o mână și era udă. Ai observat? a spus Márquez. Ce? a zis Juan de Dios Martínez. Animalul ăsta trebuie să aibă o vezică monstruoasă. Se ține cât poate de mult și așteaptă până intră într-o biserică și atunci își dă drumul. Când a ieșit a văzut câțiva ziariști de la *Heraldo del Norte* și *La tribuna de Santa Teresa* care vorbeau cu curioșii. A luat-o pe jos pe străzile din jurul bisericii San Tadeo. Acolo nu

mirosea a tămâie cu toate că aerul, uneori, părea că iese dintr-o hazna. Becurile abia reușeau să lumineze câte o stradă. Până acum n-am fost niciodată aici, și-a spus Juan de Dios Martínez. La capătul unei străzi a zărit umbra unui copac mare. Era un simulacru de piață și copacul era singurul care în acel semicerc neîngrijit conserva o anumită asemănare cu un spațiu public. În jurul lui vecinii construiseră, în grabă și cu nepricepere, niște bănci ca să stea la aer. Aici a fost un sat de indieni, și-a amintit agentul judiciar. Îi spusese un polițist care locuise în cartier. S-a lăsat să cadă pe o bancă și s-a uitat la impunătoarea umbră a copacului care se profila amenințătoare pe cerul înstelat. Unde sunt acum indienii? S-a gândit la directoarea casei de nebuni. I-ar fi plăcut să stea de vorbă cu ea în clipa aceea, dar știa că n-ar îndrăzni s-o sune.

Atacul de la bisericile San Rafael și San Tadeo a avut un ecou mai mare în presa locală decât femeile asasinate în lunile precedente. În ziua următoare, Juan de Dios Martínez, împreună cu doi polițiști, au străbătut cartierul Kino și cartierul La Preciada, arătându-le oamenilor portretul-robot al agresorului. Nimeni nu l-a recunoscut. La ora prânzului, polițiștii au plecat spre centru și Juan de Dios Martínez a sunat-o pe directoarea casei de nebuni. Directoarea nu citise ziarele și nu știa nimic despre cele întâmplate în noaptea trecută. Juan de Dios a invitat-o la masă. Directoarea, contrar așteptărilor lui, a acceptat invitația și și-au dat întâlnire într-un restaurant vegetarian de pe strada Río Usumacinta, din cartierul Podestá. El nu cunoștea restaurantul și când a ajuns a cerut o masă pentru doi și un whisky în timp ce o aștepta, dar acolo nu serveau băuturi alcoolice. Chelnerul care l-a servit avea o cămașă în carouri și sandale și l-a privit de parcă ar fi fost bolnav sau a greșit restaurantul. Locul i s-a părut agreabil. Oamenii de la celelalte mese vorbeau încet și se auzea o muzică ce semăna cu susurul unei ape, cu zgomotul apei căzând pe niște dale. Directoarea l-a văzut chiar când a intrat, dar nu l-a salutat și a vorbit ceva cu chelnerul care pregătea niște sucuri naturale în spatele barului. După ce a schimbat câteva cuvinte cu el s-a apropiat de masă. Era îmbrăcată cu pantaloni gri și cu un jerseu decoltat de culoare gri perlat. Juan de Dios s-a ridicat când ea a ajuns lângă el și i-a mulțumit că a acceptat invitația lui. Directoarea a zâmbit: avea dinții mici și regulați, foarte albi și ascuțiți, ceea ce dădea zâmbetului ei un aer carnivor care nu se potrivea cu specialitatea restaurantului. Chelnerul i-a întrebat ce vor să mănânce. Juan de Dios Martínez s-a uitat la meniu și apoi a rugat-o pe ea să aleagă pentru el. În timp ce așteptau mâncarea, i-a povestit întâmplarea de la biserica San Tadeo. Directoarea l-a ascultat cu atenție și la sfârșit l-a întrebat dacă îi povestise totul. Asta e tot ce s-a întâmplat, a spus agentul judiciar. Cei doi pacienți ai mei și-au petrecut noaptea în spital, a spus ea. Știu, a spus el. Cum? După ce am fost la biserică m-am dus la casa de nebuni. Le-am cerut pazniculuși și unei asistente să mă ducă la camera pacienților dumneavoastră. Amândoi dormeau. Hainele nu erau pătate de urină. Nimeni nu i-a lăsat să iasă. Ceea ce-mi spuneți dumneavoastră este ilegal, a spus

directoarea. Dar ei nu mai sunt suspecți, a spus agentul judiciar. Și apoi nu i-am trezit. Nu și-au dat seama de nimic. Un timp directoarea a mâncat în tăcere. Lui Juan de Dios Martínez a început să-i placă din ce în ce mai mult muzica aceea cu zgomot de apă. I-a spus. Mi-ar plăcea să-mi cumpăr discul, a spus. I-a spus în mod sincer. Directoarea nu părea că-l ascultă. La desert le-a servit smochine. Juan de Dios Martínez a spus că de mulți ani n-a mai mâncat smochine. Directoarea a cerut o cafea și a vrut să plătească ea nota, dar el n-a lăsat-o. N-a fost ușor. A trebuit să insiste mult și directoarea părea că devenise de piatră. La ieșirea din restaurant și-au dat mâna de parcă nu aveau să se mai vadă niciodată.

După două zile, necunoscutul a intrat în biserica Santa Catalina, din cartierul Lomas del Toro, la o oră când biserica era închisă, și a urinat și a defecat în altar, și în afară de asta a decapitat aproape toate statuile pe care le-a găsit. De data asta știrea a ajuns în presa națională și un ziarist de la *Voz de Sonora* l-a botezat pe agresor Pocăitul blestemat. Din câte știa Juan de Dios Martínez, fapta putea s-o comită oricine, dar la poliție au hotărât că fusese Pocăitul și el a preferat să urmeze cursul întâmplărilor. Nu i s-a părut ciudat că nici un vecin din jurul bisericii nu auzise nimic, deși ca să distrugi atâtea statui sfinte ai nevoie de timp, în afară de zgomotul considerabil pe care-l faci. În biserica Santa Catalina nu locuia nimeni. Preotul care slujea acolo venea o dată pe zi, de la nouă dimineața până la unu la prânz, și apoi se ducea să lucreze la o școală parohială din cartierul Ciudad Nueva. Nu aveau paracliser și ministranții care ajutau la slujbă uneori veneau și alteori nu. În realitate, biserica Santa Catalina era o biserică aproape fără enoriași și obiectele care se aflau în ea erau ieftine, cumpărate de episcopat dintr-un magazin din centrul orașului care vindea haine preoțești și sfinți angro și cu bucata. Preotul era un tip deschis și cu vederi liberale, după cum i s-a părut lui Juan de Dios Martínez. Au stat de vorbă puțin. Din biserică nu lipsea nimic. Preotul nu părea revoltat, nici afectat din cauza ultrajului. A făcut un calcul rapid al stricăciunilor și a spus că asta pentru episcopat era un fleac. Iar rahatul din altar nu i-a schimbat expresia. În două ore, după ce plecați dumneavoastră, va fi curat din nou, a spus. În schimb cantitatea de urină l-a alarmat. Umăr lângă umăr, ca doi frați siamezi, agentul judiciar și preotul au mers pe la toate colțurile pe unde Pocăitul urinase și preotul, la final, a spus că tipul ăla are probabil o bășică de mărimea unui plămân. În noaptea aceea Juan de Dios Martínez s-a gândit că Pocăitul de fiecare dată îi plăcea tot mai mult. Prima agresiune a fost violentă și era cât pe ce să-l omoare pe paracliser, dar pe măsură ce treceau zilele se perfecționa. La cea de-a doua agresiune a speriat doar câteva credincioase și la a treia nu l-a văzut nimeni și a putut lucra în pace.

Trei zile după profanarea bisericii Santa Catalina, Pocăitul a intrat la o oră târzie din noapte în biserica Nuestro Señor Jesucristo, din cartierul Reforma, cea mai veche biserică din oraș, construită la jumătatea secolului al XVIII-lea, și care un

timp a fost sediul episcopatului din Santa Teresa. În clădirile alăturate, aflate la întretăierea străzii Soler cu Ortiz Rubio, dormeau trei preoți și doi seminariști indieni din neamul pápago care studiau antropologia și istoria la universitatea din Santa Teresa. Seminariștii, în afară de faptul că-și dedicau timpul studiului, se ocupau de unele mici treburi de curățenie, ca de exemplu spălatul vaselor în fiecare seară, sau strânsul rufelor murdare ale preoților pentru femeia care apoi le ducea la spălătorie. În noaptea aceea unul din seminariști nu dormea. A încercat să studieze închis în camera lui și apoi s-a ridicat să ia o carte din bibliotecă, unde, fără nici un motiv, a rămas să citească așezat într-un fotoliu până când a adormit. Clădirea comunica cu biserica printr-un coridor care ducea direct la casa parohială. Se spunea că exista alt coridor, subteran, pe care preoții l-au folosit în timpul revoluției și în timpul războiului purtat de *cristeros*[32], dar studentul pápago nu știa de existența acestuia. Dintr-odată l-a trezit un zgomot de geamuri sparte. Mai întâi s-a gândit, ce ciudat, că plouă, dar apoi și-a dat seama că zgomotul venea dinăuntrul bisericii și nu de afară și s-a ridicat și s-a dus să vadă. Când a ajuns la casa parohială a auzit gemete și s-a gândit că cineva a rămas încuiat în vreun confesional, lucru improbabil căci ușa acestora nu se încuia. Studentul pápago, contrar celor ce se spuneau despre oamenii din neamul lui, era fricos și n-a îndrăznit să intre singur în biserică. Mai întâi s-a dus să-l trezească pe celălalt seminarist și apoi amândoi au bătut în mod discret la ușa părintelui Juan Carrasco, care la ora aceea, la fel ca restul locuitorilor din clădire, dormea. Părintele Juan Carrasco a ascultat povestea studentului pápago pe coridor și, cum citea presa, a spus: trebuie să fie Pocăitul. Imediat s-a întors în camera lui, și-a pus pantalonii și niște pantofi sport pe care îi purta când făcea jogging și când juca pelotă, și dintr-un dulap a scos un vechi baston de baseball. Apoi l-a trimis pe unul din pápago să-l trezească pe portar, care dormea într-o cameră mică la primul etaj, lângă scară, iar el, urmat de studentul pápago care i-a alertat după ce a auzit zgomotele, s-au îndreptat spre biserică. La prima vedere, amândoi au avut impresia că acolo nu era nimeni. Fumul sticlos de la lumânări se ridica lent spre boltă și un nor dens, galben-închis, stătea nemișcat în interiorul templului. Puțin după aceea au auzit geamătul, ca și cum un copil făcea eforturi să nu vomite, urmat de altul și de altul și apoi sunetul familiar al primei vome. Este Pocăitul, a spus în șoaptă seminaristul. Părintele Carrasco și-a încrețit fruntea și s-a îndreptat fără șovăială spre locul de unde provenea zgomotul, cu bastonul de baseball strâns cu amândouă mâinile, gata să lovească. Studentul pápago nu l-a urmat. O fi făcut poate un pas sau doi în direcția în care a luat-o preotul, după care a rămas nemișcat, lipsit de apărare în fața unei terori sfinte. Adevărul e că până și dinții îi clănțăneau. Nu putea să înainteze, nici să dea înapoi. Așa că, după cum a spus apoi la poliție, a început să se roage. Ce rugăciune? l-a întrebat agentul judiciar Juan de Dios Martínez. Studentul pápago n-a înțeles întrebarea. Tatăl nostru? a spus agentul judiciar. Nu, nu, nu, nu îmi aminteam de

nimic, a spus studentul, m-am rugat pentru sufletul meu, m-am rugat pentru măicuța mea, am rugat-o pe măicuța mea să nu mă părăsească. De unde se afla a auzit zgomotul bastonului de baseball care se lovea de o coloană. Putea foarte bine să fie, s-a gândit sau și-a amintit că se gândise, coloana vertebrală a Pocăitului sau coloana înaltă de un metru nouăzeci pe care stătea statuia de lemn a arhanghelului Gabriel. Apoi a auzit respirația grea a cuiva. L-a auzit pe Pocăit gemând. A auzit că preotul Carrasco înjura de mamă pe cineva, o înjurătură, ca să spun drept, ciudată, nu știa dacă îl înjura pe Pocăit sau pe el, că nu-l însoțise, sau pe vreo persoană necunoscută din trecutul părintelui Carrasco, pe cineva pe care el n-o să-l cunoască niciodată și pe care preotul n-o să-l mai vadă niciodată. Apoi zgomotul pe care-l face un băț de baseball care cade pe o pardoseală de piatră tăiată exact și perfect. Lemnul, bățul, ricoșează de câteva ori până când în sfârșit zgomotul încetează. Aproape în aceeași clipă a auzit un țipăt, care l-a făcut să se gândească, din nou, la teroarea sfântă. Să gândești fără să gândești. Sau să gândești cu imagini tremurătoare. După aceea a crezut că vede, ca luminată de o lumânare, dar era totuna dacă ar fi fost luminată de un fulger, figura Pocăitului care cu bățul de baseball secera dintr-o lovitură picioarele arhanghelului făcându-l să cadă jos de pe piedestal. Din nou zgomotul lemnului, foarte vechi acesta, ciocnindu-se de piatră, de parcă lemnul și piatra, pe acele meleaguri, ar fi fost termene strict antagonice. Și alte lovituri. Și apoi pașii paznicului care venea în fugă și intra, și el, în întuneric, și glasul fratelui său pápago care în limba pápago îl întreba ce are, ce-l doare. Și apoi alte strigăte și alți preoți și voci care chemau poliția, o agitație de cămăși albe și un miros acid, de parcă cineva ar fi spălat pietrele vechii biserici cu un bidon de amoniac, miros de pișat, după cum i-a spus agentului judiciar Juan de Dios Martínez, prea multă urină pentru un singur om, pentru un om cu o vezică normală.

De data asta Pocăitul a întrecut măsura, a spus agentul judiciar José Márquez în timp ce examina în genunchi cadavrele preotului Carrasco și al portarului. Juan de Dios Martínez a examinat fereastra pe unde profanatorul a intrat în biserică și apoi a ieșit în stradă și a rămas puțin și a dat o raită pe Soler și apoi pe Ortiz Rubio și printr-o piață pe care vecinii o foloseau noaptea ca parcare gratuită. Când s-a întors la biserică, Pedro Negrete și Epifanio erau acolo și cum a intrat șeful poliției i-a făcut un semn să se apropie. Au stat de vorbă un timp și au fumat așezați pe o bancă din ultimul rând. Sub scurta de piele Negrete avea bluza de pijama. Mirosea a colonie scumpă și n-avea figură de om obosit. Epifanio era îmbrăcat cu un costum albastru-deschis care la lumina lividă din biserică arăta bine. Juan de Dios Martínez i-a spus șefului poliției că Pocăitul are probabil mașină. Și de unde știi asta? Nu poate merge pe jos fără să atragă atenția, a spus agentul judiciar. Pișatul lui pute. Distanța dintre Kino și Reforma e foarte mare. Distanța dintre Reforma și Lomas del Toro, la fel. Să

presupunem că Pocăitul locuiește în centru. Din cartierul Reforma până în centru se poate merge pe jos și dacă este noapte nimeni nu-și dă seama că miroase a pișat. Dar din centru în Lomas del Toro, pe jos, nu știu, dar faci cel puțin o oră. Sau mai mult, a spus Epifanio. Și din Lomas del Toro în Kino, cât poți să faci mergând pe jos? Mai mult de patruzeci și cinci de minute, și asta dacă nu te rătăcești, a spus Epifanio. Ca să nu mai spunem din cartierul Reforma și până în Kino, a spus Juan de Dios Martínez. Așa că tipul ăsta merge cu mașina, a spus șeful poliției. E singurul lucru de care putem fi siguri, a spus Juan de Dios Martínez. Și probabil are haine curate în mașină. Pentru ce? a spus șeful poliției. Ca măsură de prevedere. Adică tu crezi că Pocăitul nu este un imbecil, a spus Negrete. Devine imbecil când se află într-o biserică, când iese este o persoană normală și obișnuită, a murmurat Juan de Dios Martínez. Al dracului, a spus șeful poliției. Și tu ce crezi, Epifanio? S-ar putea, a spus Epifanio. Dacă locuiește singur, se poate întoarce mirosind și a căcat, la urma urmelor, din mașină și până în casă nu poate face mai mult de un minut. Dacă stă cu vreo bătrână sau cu părinții, sigur își schimbă hainele înainte de-a intra. Mi se pare logic, a spus șeful poliției. Problema e cum punem capăt la toate astea. Ai vreo idee? Pentru început, să punem câte un polițist în fiecare biserică și să așteptăm ca Pocăitul să facă primul pas, a spus Juan de Dios Martínez. Fratele meu este catolic, a spus șeful poliției, ca și cum gândea cu voce tare. Trebuie să-l întreb unele lucruri. Și tu, Juan de Dios, unde crezi că locuiește Pocăitul? Nu știu, șefule, a spus agentul judiciar, oriunde, deși dacă are mașină nu cred că stă în Kino.

La cinci dimineața, când s-a întors acasă, agentul judiciar Juan de Dios Martínez a găsit un mesaj pe robot de la directoarea casei de nebuni. Persoana pe care o căutați dumneavoastră, spunea vocea directoarei, suferă de sacrofobie. Sunați-mă și o să vă explic. În ciuda orei care era, a sunat-o imediat. I-a răspuns vocea înregistrată pe robot a directoarei. Sunt Martínez, agentul judiciar, a spus Juan de Dios Martínez, iertați-mă că vă sun la ora asta... Am ascultat mesajul... Acum am ajuns acasă... Azi-noapte, Pocăitul... În sfârșit, mâine o să iau legătura cu dumneavoastră... Adică, azi... Bună seara și mulțumesc pentru mesaj. Apoi și-a scos pantofii și pantalonii și s-a întins în pat, dar n-a putut să doarmă. La șase dimineața s-a prezentat la comisariat. Un grup de agenți de stradă sărbătorea ziua de naștere a unui coleg și l-au invitat să bea ceva, dar el n-a acceptat. Din biroul agenților judiciari, unde nu era nimeni, i-a auzit cum cântau, la etajul de sus, o dată și încă o dată, *las mañanitas*. A făcut o listă cu polițiștii cu care voia să lucreze. A făcut un raport pentru poliția judiciară din Hermosillo și apoi a ieșit să bea o cafea la un automat. A văzut trecând îmbrățișați doi agenți de stradă pe scară în jos și i-a urmat. În hol a văzut mai mulți polițiști stând de vorbă, în grupuri de doi, de trei, de patru. Din când în când, un grup râdea zgomotos. Un tip îmbrăcat în alb, dar cu blugi, trăgea o targă. Pe targă, complet acoperit cu o husă din plastic gri, era cadavrul Emiliei Mena Mena. Nimeni nu s-a uitat la el.

În iunie a murit Emilia Mena Mena. Corpul ei a fost găsit într-o groapă de gunoi clandestină aproape de strada Yucatecos, înspre fabrica de cărămizi Hermanos Corinto. În raportul medicului legist se arăta că fusese violată, înjunghiată și arsă, fără să se specifice dacă murise din cauza loviturilor de cuțit sau a arsurilor și fără să se specifice nici dacă în momentul în care i-au dat foc Emilia Mena Mena era moartă. În groapa de gunoi unde a fost găsită aveau loc nenumărate incendii, majoritatea intenționate, altele fortuite, așa că nu se putea exclude că arsurile de pe corp se datorau unui foc de acest fel și nu intenției asasinului. Groapa de gunoi nu are un nume oficial, pentru că este clandestină, dar are un nume popular, se numește El Chile. În timpul zilei nu vezi un suflet pe lângă El Chile, nici prin împrejurimile sterpe pe care groapa de gunoi le va înghiți cât de curând. Noaptea apăreau cei care nu aveau nimic sau mai puțin decât nimic. În México, DF, li se spune *teporochos*, dar un *teporocho* este un domnișor căruia îi place să trăiască, un cinic reflexiv și plin de umor, prin comparație cu ființele umane care forfoteau singure sau perechi pe la El Chile. Nu sunt mulți. Vorbesc un jargon greu de înțeles. Poliția a făcut o razie în noaptea următoare după găsirea cadavrului Emiliei Mena Mena și a reușit să prindă doar trei copii care căutau cartoane în gunoi. Locuitorii nocturni de la El Chile sunt puțini. Speranța lor de viață, scurtă. În cel mai bun caz mor după șapte luni de viață la groapa cu gunoi. Felul lor de a mânca și viața lor sexuală sunt un mister. Probabil au uitat să mănânce și să fută. Sau mâncarea și sexul deveniseră pentru ei altceva, ceva de neatins, inexprimabil, ceva ce rămâne în afara acțiunii și a vorbirii. Toți fără excepție sunt bolnavi. A dezbrăca de haine un cadavru de la El Chile este echivalent cu a-l jupui. Populația rămâne stabilă: niciodată nu sunt mai puțin de trei, niciodată nu sunt mai mult de douăzeci.

Principalul suspect de asasinatul Emiliei Mena Mena era iubitul ei. Când s-au dus să-l caute acasă unde locuia cu părinții lui și cu trei frați, plecase deja. După cele spuse de familie a plecat cu un autobuz cu o zi sau două înainte de găsirea cadavrului. Tatăl și doi din frați au stat închiși la poliție vreo două zile, dar n-au putut scoate de la ei nici o altă informație coerentă, în afară de adresa unui frate de-al tatălui, în Ciudad Guzmán, unde bănuiau că a plecat suspectul. După ce au alertat poliția din Ciudad Guzmán, câțiva polițiști s-au prezentat la numitul domiciliu având la ei toate actele legale, și n-au găsit nici cea mai mică urmă a presupusului iubit și asasin. Cazul a rămas deschis și în scurt timp a fost uitat. După cinci zile, când continuau încă anchetele pentru clarificarea morții Emiliei Mena Mena, portarul de la Liceul Morelos a găsit trupul altei moarte. Era întinsă pe un teren pe care uneori elevii jucau fotbal și baseball, un teren viran de unde se puteau vedea Arizona și acoperișurile fabricilor din partea mexicană și drumurile de pământ care le legau cu rețeaua de șosele pietruite. Alături, separate între ele cu un gard de sârmă, erau curtea școlii și mai încolo cele două blocuri, de trei etaje fiecare, unde se țineau

orele în săli mare și luminoase. Liceul fusese inaugurat în 1990 și portarul lucra acolo din prima zi. Era primul care venea la școală și printre ultimii care plecau. În dimineața în care a găsit-o pe moartă ceva i-a atras atenția în timp ce lua, din biroul directorului, cheile ca să intre peste tot în școală. La început n-a știut să precizeze ce era. Vulturi pleșuvi. Zburau vulturi pleșuvi deasupra terenului viran de lângă curtea școlii. Cu toate acestea avea multă treabă și a hotărât să meargă să se uite mai târziu. Puțin mai târziu au venit bucătăreasa și ajutorul ei și s-a dus să bea o cafea cu ei la bucătărie. Au vorbit vreo zece minute de aceleași lucruri ca de obicei, până când portarul i-a întrebat dacă venind n-au văzut niște vulturi pleșuvi zburând deasupra școlii. Amândoi au răspuns că nu. Atunci portarul și-a terminat de băut cafeaua și a spus că se duce să dea o raită pe terenul viran. Se temea că va găsi un câine mort. Dacă era așa trebuia să se întoarcă la școală, la magazie unde se țineau uneltele, și să ia un hârleț și să se întoarcă din nou pe terenul viran și să sape o groapă suficient de adâncă pentru ca elevii să nu dezgroape animalul. Dar ceea ce a găsit era o femeie. Era îmbrăcată cu o bluză neagră și pantofi de sport negri și avea fusta suflecată până la mijloc. Nu avea chiloți. Asta a văzut mai întâi. Apoi s-a uitat la fața ei și și-a dat seama că nu murise în noaptea aceea. Un vultur s-a așezat pe gard, dar el l-a gonit cu un gest. Femeia avea părul negru și lung până la jumătatea spatelui, cel puțin. Câteva șuvițe erau lipite cu sângele închegat. Pe burtă și în jurul sexului avea de asemenea sânge închegat. S-a închinat de două ori și s-a ridicat încet. Când a ajuns la școală i-a povestit bucătăresei ce s-a întâmplat. Băiatul care o ajuta freca o oală și portarul a vorbit în șoaptă ca să nu-l audă. Din birou l-a sunat pe director, dar acesta plecase deja de acasă. A găsit o pătură și s-a dus să acopere moarta. Abia atunci și-a dat seama că era țeapănă. I s-au umplut ochii de lacrimi în timp ce se întorcea la școală. Acolo a găsit-o pe bucătăreasă, care stătea în curte, fumând o țigară. I-a făcut un semn întrebându-l parcă ce s-a întâmplat. Portarul i-a răspuns cu alt semn, de neînțeles, și a plecat să-l aștepte pe director la ușa de la intrare. Când a venit, amândoi s-au îndreptat spre terenul viran. Din curte bucătăreasa a văzut cum directorul dădea la o parte pătura și se uita, din diferite poziții. Puțin după aceea doi profesori li s-au alăturat și la vreo zece metri de ei un grup de elevi. La douăsprezece au venit două mașini de poliție, o a treia mașină fără semne distinctive și o ambulanță și au luat-o pe moartă. Numele acesteia nu s-a aflat niciodată. Medicul legist a stabilit că murise de câteva zile, fără să precizeze câte. Cauza probabilă a morții au fost loviturile de cuțit în piept, dar cadavrul prezenta și o fractură de craniu pe care medicul legist n-a exclus-o ca posibilă cauză a morții. Vârsta moartei oscila între douăzeci și trei și treizeci și cinci de ani. Era înaltă de un metru șaptezeci și doi.

Ultima moartă din luna iunie 1993 se numea Margarita López Santos și dispăruse de mai bine de patruzeci de zile. A doua zi după dispariția ei, maică-sa a

depus o plângere la comisariatul numărul 2. Margarita López lucra la fabrica K&T, din parcul industrial El Progreso, aproape de șoseaua care duce la Nogales și de ultimele case din cartierul Guadalupe Victoria. În ziua dispariției lucra în al treilea schimb la fabrică, de la nouă seara până la cinci dimineața. După spusele colegelor ei, a venit la muncă la ora fixă, ca de obicei, căci Margarita era conștiincioasă și responsabilă cum puține erau, așa încât dispariția trebuia datată la ora când s-a schimbat tura și a plecat. La ora aceea, totuși, nimeni n-a văzut nimic, între altele pentru că la cinci sau la cinci și jumătate dimineața este întuneric peste tot și pentru că iluminatul public al străzilor este insuficient. Majoritatea caselor din partea de nord a cartierului Guadalupe Victoria nu au lumină electrică. Ieșirile din parcul industrial, cu excepția celei care îl leagă cu șoseaua spre Nogales, nu au lumină electrică și nici străzi pietruite, și nici o rețea de canale de scurgere: aproape toată mizeria din parc se adună în cartierul Las Rositas, unde formează un lac de noroi pe care soarele îl albește. Așa că Margarita López a terminat lucrul la cinci și jumătate. Așa s-a stabilit. Și apoi a plecat pe jos pe străzile întunecoase ale parcului industrial. A văzut poate o camionetă care în fiecare noapte era parcată într-un loc pustiu, alături de parcarea fabricii WS-Inc., care vindea cafea cu lapte și sucuri și tot felul de turte pentru muncitorii care intrau sau ieșeau de la lucru. Majoritatea femei. Dar ei nu-i era foame sau știa că acasă o aștepta mâncarea și nu s-a oprit. A lăsat în urmă parcul și strălucirea din ce în ce mai îndepărtată a luminii fabricilor. A traversat șoseaua spre Nogales și a intrat pe primele străzi ale cartierului Guadalupe Victoria. Îi lua mai puțin de jumătate de oră ca să-l traverseze. Apoi apărea cartierul San Bartolomé, unde locuia. În total cam cincizeci de minute de mers pe jos. Dar într-un anumit loc de pe traseu s-a întâmplat ceva sau ceva s-a abătut de la normal pentru totdeauna și maică-sii după aceea i-au spus că era posibil să fi fugit cu un bărbat. Are doar șaisprezece ani și este un copil bun. Patruzeci de zile mai târziu niște copii au găsit cadavrul lângă o cocioabă în cartierul Maytorena. Avea mâna stângă sprijinită de niște frunze de *guaco*[33]. Datorită stării în care se afla corpul, medicul legist n-a putut să diagnosticheze cauza morții. Un polițist care a venit când s-a ridicat cadavrul a recunoscut planta *guaco*. Este bună pentru înțepăturile de țânțari, a spus aplecându-se și luând niște frunze verzi, ascuțite și tari.

În iulie n-a fost nici o moartă. Nici în august.

În zilele acelea ziarul *La Razón*, din DF, l-a trimis pe Sergio González să scrie un reportaj despre Pocăit. Sergio Gonzáles avea treizeci și cinci de ani, era proaspăt divorțat și avea nevoie de bani. În mod normal n-ar fi acceptat sarcina aceea, deoarece nu era un ziarist de cronici polițiste, ci scria în paginile culturale. Făcea recenzii la cărți de filosofie, pe care pe de altă parte nu le citea nimeni, nici cărțile, nici recenziile lor, și uneori scria despre muzică și despre expoziții de pictură. De patru ani făcea parte din angajații ziarului *La Razón* și situația lui materială nu era

foarte bună, dar era acceptabilă, până când a divorțat și de atunci n-a mai avut bani pentru nimic. Cum la secția lui (unde uneori semna cu un pseudonim ca cititorii să nu-și dea seama că toate paginile erau scrise de el) nu putea face nimic mai mult, a început să-i preseze pe ceilalți șefi de secții să-i facă rost de câte o muncă în plus care să-i permită să echilibreze redusele lui venituri. Așa i-a venit propunerea să se ducă la Santa Teresa, să scrie un articol despre Pocăit și să se întoarcă. Cel care i-a oferit această treabă era director la suplimentul de duminică al ziarului, îl aprecia foarte mult pe González și gândea că astfel acesta împușca doi iepuri dintr-o lovitură: pe de o parte câștiga un ban în plus și pe de altă parte își lua un concediu de trei sau patru zile în nord, o zonă cu mâncare bună și aer respirabil, și uita de nevastă-sa. Așa că, în iulie 1993, Sergio González a luat avionul până la Hermosillo și de acolo autobuzul până la Santa Teresa. Adevărul e că schimbarea aerului părea că-i cade de minune. Cerul din Hermosillo, de un albastru intens, aproape metalic, iluminat de jos, l-a ajutat să prindă curaj. Oamenii, la aeroport și apoi pe străzile orașului, i s-au părut simpatici, fără griji, de parcă se afla într-o țară străină și vedea doar partea bună a locuitorilor. În Santa Teresa, care i-a făcut impresia unui oraș de oameni muncitori și cu foarte puțin șomaj, s-a cazat într-un hotel ieftin din centru, numit El Oasis, pe o stradă care mai păstra încă pavajul de piatră din epoca Reformei, după care s-a dus la redacțiile ziarelor *El Heraldo del Norte* și *La Voz de Sonora,* și a stat de vorbă pe îndelete cu ziariștii care se ocupau de cazul Pocăitului, care i-au explicat cum să ajungă la cele patru biserici profanate, pe care le-a vizitat într-o singură zi, însoțit de un taximetrist care-l aștepta la intrare. A putut să discute cu doi preoți, cel de la biserica San Tadeo și cel de la Santa Catalina, care au contribuit cu puține date la investigația lui, deși preotul de la biserica Santa Catalina i-a sugerat să deschidă bine ochii, deoarece acest profanator de biserici și asasin nu reprezenta acum, după părerea lui, cea mai mare nenorocire din Santa Teresa. La poliție i-au dat o copie a portretului-robot și a reușit să obțină o întrevedere cu Juan de Dios Martínez, agentul judiciar care se ocupa de cazul acela. După-amiază a vorbit cu primarul orașului, care l-a invitat la masă la un restaurant alături de primărie, un restaurant cu pereții de piatră care încerca, fără să reușească, să semene oarecum cu clădirile din perioada colonială. Masa, cu toate acestea, a fost foarte bună, iar primarul și alți doi membri ai primăriei de rang inferior s-au străduit să o facă plăcută povestindu-i bârfe locale și bancuri mai deocheate. În ziua următoare a încercat în van să obțină o întâlnire cu șeful poliției, dar la întrevedere a venit un funcționar, cu siguranță reprezentantul presei de la poliție, un tip tânăr abia ieșit de pe băncile Facultății de drept, care i-a dat un dosar cu toate datele de care avea nevoie un ziarist ca să scrie un articol despre Pocăit. Tipul se numea Zamudio și nu avea nimic mai bun de făcut în seara aceea decât să-l însoțească. Au mâncat împreună. Apoi au fost la o discotecă. Sergio González nu-și amintea să mai fi pus piciorul în vreuna de când avea șaisprezece ani. I-a spus lui Zamudio și acesta a râs. Au invitat niște fete să bea

ceva. Erau din Sinaloa și după cum erau îmbrăcate îți dădeai seama imediat că sunt muncitoare. Sergio González a întrebat-o pe cea care s-a nimerit să-i fie parteneră dacă îi place să danseze și ea a răspuns că asta îi place cel mai mult în viață. Răspunsul i s-a părut strălucitor, fără să știe de ce, dar în același timp, în mod jalnic, trist. Fata la rândul ei l-a întrebat ce caută un băiat de capitală ca el în Santa Teresa, și i-a spus că e ziarist și că scrie un articol despre Pocăit. Pe ea n-a părut că o impresionează destăinuirea lui. Dar nici nu citise vreodată *La Razón*, ceea ce lui González nu-i venea să creadă. Într-o pauză, Zamudio i-a spus că poate să se culce cu ea. Chipul lui Zamudio, deformat de lumina stroboscopică, i s-a părut cel al unui nebun. González a ridicat din umeri.

În ziua următoare, s-a trezit singur la hotel cu senzația că văzuse sau auzise ceva interzis. În orice caz, nelalocul lui, neconvenabil. A încercat să-i ia un interviu lui Juan de Dios Martínez. În biroul agenților judiciari a găsit doar doi tipi care jucau zaruri, în timp ce al treilea se uita la ei. Toți trei erau agenți judiciari. Sergio González s-a prezentat și apoi s-a așezat pe un scaun să aștepte, căci i-au spus că Juan de Dios Martínez n-o să întârzie mult. Agenții judiciari erau îmbrăcați cu canadiene și haine sport. Fiecare jucător avea o ceașcă obișnuită cu fasole boabe și de câte ori aruncau zarurile scoteau câteva boabe de fasole din respectivele lor cești și le puneau în mijlocul mesei. Lui González i s-a părut ciudat că niște tipi în toată firea joacă pe boabe de fasole, dar mai ciudat i s-a părut când a văzut că unele boabe din mijlocul mesei săreau în sus. S-a uitat mai cu atenție și, într-adevăr, din când în când, una sau uneori două boabe săreau în sus, nu foarte mult, cam la o înălțime de patru centimetri, sau de doi centimetri, dar la urma urmei săreau. Jucătorii nu le dădeau atenție. Puneau zarurile, cinci la număr, într-un pahar, îl agitau, și îl răsturnau pe masă cu o lovitură seacă. De câte ori le aruncau, fiecare pronunța niște cuvinte pe care González nu le înțelegea. Spuneau: coțopenești temite aici, sau pisălogitură, sau adunătură, sau combincurcat, sau zbanghiu, sau boț de mămăligă aromată, sau crăcănăcit, sau neîmprăștiat, de parcă ar fi pronunțat numele unor zei sau ale fazelor unor mistere pe care nici ei nu le înțelegeau, dar pe care toți trebuiau să le respecte. Agentul judiciar care nu juca dădea din cap afirmativ. Sergio González l-a întrebat dacă boabele de fasole erau boabe de fasole săltărețe. Agentul judiciar s-a uitat la el și a dat din cap că da. În viața mea n-am văzut atâtea, a spus. Adevărul e că n-am văzut niciodată vreuna. Când a venit Juan de Dios Martínez, agenții judiciari continuau să joace. Juan de Dios Martínez era îmbrăcat cu un costum gri, un pic șifonat, și o cravată verde-închis. S-au așezat amândoi la masa lui care era cea mai ordonată din birou, după cum și-a dat seama González, și au vorbit despre Pocăit. După cum i-a spus agentul judiciar, deși i-a cerut să nu publice lucrul acela, Pocăitul este un om bolnav. Ce boală are? a murmurat González, dându-și seama imediat că Juan de Dios Martínez nu voia să-i audă ceilalți colegi ai lui.

Sacrofobie, a spus agentul judiciar. Și asta ce e? a întrebat González. Teama și aversiunea față de obiectele sfinte, a spus agentul judiciar. După părerea acestuia, Pocăitul nu profana biserica cu ideea premeditată de a omorî. Morțile au fost accidentale, Pocăitul voia doar să-și descarce furia asupra imaginii sfinților.

N-a trecut mult timp până ce bisericile profanate de Pocăit au camuflat mai întâi și apoi au restaurat complet distrugerile, mai puțin Santa Catalina, care un timp a rămas așa cum o lăsase Pocăitul. Ne lipsesc bani pentru multe lucruri, i-a spus preotul de la Ciudad Nueva care o dată pe zi își făcea apariția prin cartierul Lomas del Toro să țină slujba și să facă puțină curățenie, dând de înțeles cu asta că erau alte priorități sau lucruri mai urgente decât înlocuirea figurilor sfinte distruse. Astfel datorită lui, când l-a văzut a doua și ultima dată la biserică, Sergio González a aflat că în Santa Teresa, în afară de faimosul Pocăit, se comiteau crime împotriva femeilor, cea mai mare parte dintre ele nerezolvate. O vreme, în timp ce mătura, preotul a vorbit și a vorbit: de oraș, de scurgerea emigranților din America Centrală, de sutele de mexicani care veneau în fiecare zi să caute de lucru la fabrici sau să încerce să treacă în partea nord-americană, de traficul celor care transportau ilegal și a persoanelor care făceau rost de documente false, de salariile de mizerie ce se plătesc la fabrici, de cum aceste salarii, totuși, erau jinduite de disperații care soseau din Querétaro sau din Zacatecas sau din Oaxaca, creștini disperați, a spus preotul, un cuvânt ciudat venind tocmai de la un preot, care călătoreau într-un fel neverosimil, uneori singuri și alteori cu familia în spate, până ajungeau la linia de frontieră și abia atunci se odihneau sau plângeau sau se rugau sau se îmbătau sau se drogau sau dansau până cădeau extenuați. Glasul preotului avea tonul unui pomelnic și pentru o clipă, în timp ce-l asculta, Sergio González a închis ochii și a fost cât pe ce să adoarmă. Mai târziu au ieșit în stradă și s-au așezat pe treptele de cărămidă ale bisericii. Preotul i-a oferit o țigară Camel și au început să fumeze privind orizontul. Și tu, în afară de munca de ziarist, ce altceva faci în DF? l-a întrebat. Câteva secunde, în timp ce aspira fumul țigării, Sergio González s-a gândit ce să răspundă și nu i-a trecut nimic prin cap. Sunt proaspăt divorțat, i-a spus, și în afară de asta citesc mult. Ce cărți citești? a vrut să știe preotul. De filosofie, mai ales de filosofie, a spus González. Și ție îți place să citești? Două fetițe au trecut în fugă și fără să se oprească l-au salutat pe preot spunându-i pe nume. González le-a văzut traversând un teren viran unde înfloreau niște flori roșii foarte mari și apoi traversând un bulevard. Bineînțeles, a spus preotul. Ce cărți citești? Despre teologia eliberării, mai ales, a spus preotul. Îmi plac Boff și brazilienii. Dar citesc și romane polițiste. González s-a ridicat și și-a stins chiștocul cu pantoful. Mi-a făcut plăcere, a spus. Preotul i-a strâns mâna și a dat din cap.

În ziua următoare, dimineața, Sergio González a luat autobuzul de Hermosillo și acolo, după o așteptare de patru ore, a luat avionul până la DF. După două zile i-a dat

directorului suplimentului de duminică articolul despre Pocăit și imediat a uitat de toată întâmplarea.

Ce e chestia asta cu sacrofobia? a întrebat-o Juan de Dios Martínez pe directoare. Puneți-mă la curent un pic. Directoarea a spus că se numește Elvira Campos și a cerut un whisky. Juan de Dios Martínez a cerut o bere și s-a uitat prin local. Pe terasă un acordeonist, acompaniat de o violonistă, încercau în van să atragă atenția unui tip îmbrăcat ca un cowboy. Un traficant de droguri, s-a gândit Juan de Dios Martínez, deși cum tipul stătea cu spatele n-a putut să-l recunoască. Sacrofobia este teama sau aversiunea față de tot ce e sfânt, față de obiectele sfinte, în special de cele din propria ta religie, a spus Elvira Campos. S-a gândit să-l dea de exemplu pe Dracula, care fugea de crucifix, dar a presupus că directoarea va râde de el. Și dumneavoastră credeți că Pocăitul suferă de sacrofobie? M-am gândit și cred că da. Acum două zile a înjunghiat un preot și o altă persoană, a spus Juan de Dios Martínez. Tipul de la acordeon era foarte tânăr, n-avea mai mult de douăzeci de ani, și de asemenea era rotund ca un măr. Expresia sa, cu toate acestea, era a unui bărbat de ceva mai mult de douăzeci și cinci de ani, doar când zâmbea nu, ceea ce făcea destul de des și atunci îți dădeai seama dintr-odată de tinerețea și lipsa lui de experiență. Nu își ia cuțitul cu el ca să facă rău cuiva, nici unei ființe vii, vreau să zic, ci ca să distrugă figurile pe care le găsește în biserici, a spus directoarea. Ne tutuim? a întrebat-o Juan de Dios Martínez. Elvira Campos a zâmbit și a dat din cap afirmativ. Sunteți o femeie foarte atrăgătoare, a spus Juan de Dios Martínez. Slabă și atractivă. Dumneavoastră nu vă plac femeile slabe? a întrebat directoarea. Violonista era mai înaltă decât acordeonistul și era îmbrăcată cu o bluză neagră și niște colanți negri. Avea părul drept și lung până la talie și uneori închidea ochii, mai ales la părțile unde acordeonistul, în afară de acordeon, devenea solist vocal. Cel mai trist, gândea Juan de Dios Martínez, era că traficantul de droguri sau spatele în costum al presupusului traficant abia dacă se uita la ei, fiind ocupat să stea de vorbă cu un tip cu profil de mangustă și cu o gagică cu profil de pisică. Nu ne tutuiam? a spus Juan de Dios Martínez. Așa e, a spus directoarea. Și dumneavoastră sunteți sigură că Pocăitul suferă de sacrofobie? Directoarea i-a spus că s-a uitat în arhivele casei de nebuni sperând să găsească vreun vechi pacient cu un cadru clinic asemănător Pocăitului. Rezultatul a fost zero. După vârsta pe care spuneți că o are, aș putea să garantez că a fost internat înainte într-un centru de psihiatrie. Băiatul cu acordeonul, pe neașteptate, a început să bată step. De unde stăteau ei nu-l auzeau, dar făcea gesturi cu gura și cu sprâncenele și apoi și-a ciufulit părul cu mâna și părea că râde în hohote. Violonista avea ochii închiși. Capul traficantului s-a mișcat. Juan de Dios Martínez s-a gândit că băiatul în sfârșit a reușit ceea ce voia. E posibil ca vreun centru de psihiatrie din Hermosillo sau Tijuana să aibă vreun dosar despre el. Nu cred că are un cadru clinic foarte rar. Poate că de curând a luat tranchilizante.

Poate n-a vrut să le mai ia, a spus directoarea. Sunteți căsătorită, stați cu cineva? a întrebat Juan de Dios Martínez cu un firișor de voce. Locuiesc singură. Dar aveți copii, am văzut fotografiile în biroul dumneavoastră. Am o fată, este măritată. Juan de Dios Martínez a simțit că ceva se elibera înăuntrul lui și a râs. Să nu-mi spuneți că sunteți și bunică. Asta nu se spune niciodată unei femei, domnule agent. Ce vârstă aveți? a spus directoarea. Treizeci și patru de ani, a spus Juan de Dios Martínez. Cu șaptesprezece ani mai puțin decât mine. Nu s-ar părea că aveți mai mult de patruzeci, a spus agentul judiciar. Directoarea a râs: fac gimnastică în fiecare zi, nu fumez, beau puțin, mănânc doar lucruri sănătoase, înainte ieșeam să alerg dimineața. Acum nu? Nu, acum mi-am cumpărat o bandă rulantă. Au râs amândoi. Îl ascult pe Bach la căști și alerg de obicei între cinci și zece kilometri pe zi. Sacrofobia. Dacă le spun colegilor mei că Pocăitul suferă de sacrofobie, o să cresc în ochii lor. Tipul cu profil de mangustă s-a ridicat de pe scaun și i-a spus ceva la ureche acordeonistului. Apoi s-a așezat din nou și acordeonistul a rămas cu o expresie de mâhnire desenată pe buze. Ca un copil care e gata să plângă. Violonista avea ochii deschiși și zâmbea. Traficantul și tipa cu profil de pisică și-au apropiat capetele. Nasul traficantului era mare și osos și avea un aer aristocratic. Dar de ce aristocratic? Fața acordeonistului, cu excepția buzelor, era desfigurată. Sentimente necunoscute îi sfâșiau sufletul agentului judiciar. Lumea asta este stranie și fascinantă, s-a gândit.

Există lucruri mai ciudate decât sacrofobia, a spus Elvira Campos, mai ales dacă ținem cont de faptul că suntem în Mexic și că aici religia a fost întotdeauna o problemă, de fapt, eu aș spune că toți mexicanii, în fond, suferim de sacrofobie. Gândește-te, de exemplu, la o teamă tipică, gefirofobia. De asta suferă multe persoane. Ce este gefirofobia? a întrebat Juan de Dios Martínez. Este teama de a traversa un pod. Într-adevăr, eu am cunoscut un tip, de fapt era un copil, căruia de câte ori traversa un pod îi era teamă că acesta o să cadă, așa că îl trecea în fugă, ceea ce era mult mai periculos. Este o teamă tipică, a spus Elvira Campos. Altă teamă clasică: claustrofobia. Teama de spațiile închise. Și alta: agorafobia. Teama de spațiile deschise. Pe astea le cunosc, a spus Juan de Dios Martínez. Alt tip de teamă este necrofobia. Teama de morți, a spus Juan de Dios Martínez, am cunoscut astfel de oameni. Pentru un polițist este un handicap. Mai e și hematofobia, teama de sânge. Foarte adevărat, a spus Juan de Dios Martínez. Și pecatofobia, teama de a nu păcătui. Apoi există alte temeri care se întâlnesc mai rar. De exemplu, clinofobia. Știi ce e? Habar n-am, a spus Juan de Dios Martínez. Teama de pat. Cum poate să-i fie cuiva teamă sau scârbă de pat. Uite că sunt și astfel de oameni. Dar asta se poate atenua dacă dormi pe jos și nu intri niciodată într-un dormitor. Și apoi este trihofobia, care înseamnă teama de păr. E ceva mai complicat, așa-i? Foarte complicat. Sunt cazuri de trihofobie care se termină cu sinuciderea. Și de asemenea

există verbofobia, care e teama de cuvinte. În cazul ăsta cel mai bine e să taci, a spus Juan de Dios Martínez. E ceva mai complicat decât asta, deoarece cuvinte se aud peste tot, chiar și în tăcere, care niciodată nu este o tăcere absolută, nu crezi? Și apoi există vestifobia, care este teama de îmbrăcăminte. Pare ciudat, dar este mult mai răspândită decât s-ar crede. Și una relativ comună: iatrofobia, care este teama de medici. Și alta, ginefobia, care e teama de femei și de care suferă, firește, doar bărbații. Foarte extinsă în Mexic, deși deghizată sub diferite aspecte. Nu exagerezi un pic? Nici un strop: aproape toți mexicanii se tem de femei. Nu știu ce să zic, a spus Juan de Dios Martínez. Apoi sunt două tipuri de teamă care în fond sunt foarte romantice: ombrofobia și talasofobia, care sunt, respectiv, teama de ploaie și teama de mare. Și alte două care au și ele ceva romantic, antofobia, care este teama de flori, și dendrofobia, teama de copaci. Or fi unii mexicani care suferă de ginefobie, a spus Juan de Dios Martínez, dar nu toți, nu fiți alarmistă. Ce credeți că este optofobia? a întrebat directoarea. Opto, opto, ceva în legătură cu ochii, teama de ochi? Mai rău încă, teama de a deschide ochii. În sens figurat, asta răspunde la ceea ce mi-ai spus în legătură cu ginefobia. În sens literal, produce tulburări violente, pierderea cunoștinței, halucinații vizuale și auditive și un comportament, în general, agresiv. Cunosc, nu personal, bineînțeles, două cazuri în care pacientul a ajuns la automutilare. Și-a scos ochii? Cu degetele, cu unghiile, a spus directoarea. Formidabil, a spus Juan de Dios Martínez. Apoi mai avem, bineînțeles, pedofobia, care este teama de copii și balistofobia, care este teama de gloanțe. Asta-i fobia mea, a spus Juan de Dios Martínez. Da, presupun că e din bun-simț, a spus directoarea. Și altă fobie, în creștere, este tropofobia, teama de a schimba o situație sau un loc. Și care se poate agrava dacă tropofobia devine agorofobie, care este teama de străzi sau de a traversa o stradă. Ca să nu uităm de cromofobie, teama de anumite culori, sau de nictofobie, teama de noapte, sau ergofobia, teama de muncă. O teamă foarte extinsă este decidofobia, teama de a lua decizii. Și o teamă care începe acum să se extindă este antropofobia, teama de oameni. Unii indieni suferă o formă foarte gravă de astrofobie, teama de fenomenele meteorologice, ca tunetele, fulgerele, trăsnetele. Dar cele mai rele fobii, după părerea mea, sunt pantofobia, teama de orice, și fobofobia, teama de propriile tale temeri. Dacă ar trebui să suferiți de una din ele, pe care ați alege-o? Aș alege fobofobia, a spus Juan de Dios Martínez. Gândiți-vă bine, are inconvenientele ei, a spus directoarea. Între a-mi fi teamă de orice și a-mi fi teamă de propriile mele temeri, o aleg pe ultima, nu uitați că sunt polițist și dacă mi-ar fi teamă de orice n-aș putea să lucrez. Dar dacă vă e teamă de propriile temeri, viața dumneavoastră se poate transforma într-o permanentă observare a temerii și dacă acestea se intensifică, se produce un sistem care se alimentează pe sine însuși, un cerc din care v-ar fi foarte greu să scăpați, a spus directoarea.

Câteva zile înainte de apariția lui Sergio González la Santa Teresa, Juan de Dios Martínez și Elvira Campos au făcut amor. Asta nu e nimic serios, l-a prevenit directoarea pe agentul judiciar, nu vreau să-ți faci o idee greșită despre legătura noastră. Juan de Dios Martínez i-a spus să nu aibă nici o grijă că ea va fi cea care va hotărî și el îi va respecta deciziile. Pentru directoare prima întâlnire sexuală a fost satisfăcătoare. Când s-au întâlnit din nou, după cincisprezece zile, rezultatul a fost și mai plăcut. Uneori o suna el, de obicei după-amiaza, când ea încă se mai afla la centrul de psihiatrie, și vorbeau cinci minute, uneori zece, despre ceea ce făcuseră în timpul zilei. Dar își fixau întâlnirile doar când îl suna ea, întotdeauna acasă la Elvira, un apartament nou în cartierul Michoacán, pe o stradă cu case de oameni din clasa de mijloc superioară, unde locuiau medici și avocați, câțiva dentiști și unul sau doi profesori universitari. Întâlnirile se desfășurau după același tipic. Agentul își lăsa mașina pe trotuar, urca în ascensor, unde profita de ocazie ca să se privească în oglindă și să se convingă că aspectul lui era, în măsura posibilităților, fără cusur, apoi suna scurt la ușa directoarei. Aceasta îi deschidea, se salutau cu o strângere de mână sau fără să se atingă, și după aceea beau ceva așezați în salon, privind munții din est, care se întunecau, prin ușa de sticlă ce dădea pe o terasă amplă unde, în afară de vreo două scaune din lemn și pânză și o umbrelă de soare închisă la ora aia, mai era doar o bicicletă statică de culoare gri metalizat. Apoi, fără nici un preambul, se duceau în dormitor unde făceau amor timp de trei ore. Când terminau, directoarea își punea un halat de mătase de culoare neagră și intra la duș. Când ieșea, Juan de Dios Martínez era deja îmbrăcat, așezat în salon, privind munții și stelele care se vedeau de pe terasă. Tăcerea era absolută. Uneori, în grădina vreuneia din casele vecine avea loc o petrecere și ei se uitau la luminile și la oamenii care se plimbau și se îmbrățișau lângă piscină sau care intrau și ieșeau, călăuziți doar de hazard, din corturile instalate pentru acea ocazie sau din chioșcurile de lemn și fier. Directoarea nu vorbea și Juan de Dios Martínez își stăpânea pofta pe care o avea de a pune întrebări pe îndelete și de a povesti întâmplări din viața lui pe care nu le povestise nimănui. Apoi ea îi amintea, de parcă el ar fi rugat-o, că trebuie să plece și agentul judiciar spunea e adevărat sau se uita în mod inutil la ceas, după care pleca. După cincisprezece zile se vedeau din nou și totul se petrecea întocmai ca ultima dată. Firește că nu întotdeauna erau petreceri în casele vecine și uneori directoarea nu putea sau nu voia să bea nimic, dar luminile voalate erau întotdeauna aceleași, dușul întotdeauna se repeta, înserările și munții nu se schimbau, stelele rămâneau aceleași.

Cam în aceleași zile, Pedro Negrete a făcut o călătorie la Villaviciosa ca să-i facă rost de un om de încredere prietenului său Pedro Rengifo. A văzut o grămadă de tineri. I-a studiat, le-a pus întrebări. I-a întrebat dacă știu să tragă cu arma. I-a întrebat dacă vor să câștige bani. Trecuse mult timp de când nu mai fusese la

Villaviciosa și satul i s-a părut la fel ca ultima dată. Case joase, din chirpici, cu câte o curte mică în față. Doar două baruri și un magazin alimentar. Înspre est, versantul unui munte ce părea că se îndepărtează și se apropie, în funcție de mișcarea soarelui și a umbrelor. Când a ales un tânăr, a trimis să-l cheme pe Epifanio și l-a întrebat luându-l deoparte ce părere are. Care din ei este, șefule? Cel mai tânăr, a spus Negrete. Epifanio s-a uitat la el în treacăt și apoi la ceilalți și înainte de a se întoarce la mașină a spus că nu e rău, dar cine poate ști. Apoi Negrete a acceptat invitația a doi bătrâni din Villaviciosa. Unul era foarte slab, îmbrăcat în alb și avea un ceas aurit. După ridurile de pe față părea să aibă peste șaptezeci de ani. Celălalt era și mai bătrân, chiar și mai slab și fără cămașă. Era mic de statură și avea pieptul plin de cicatrice pe care zbârciturile pielii care-i atârna le ascundeau în parte. Au băut *pulque*[34] și din când în când câte un pahar enorm cu apă fiindcă băutura era sărată și le era sete. Au vorbit de caprele pierdute pe dealul Azul și de găurile din munte. Într-un răgaz, fără să dea prea mare importanță faptului, Negrete l-a chemat pe băiat și i-a spus că l-a ales. Hai, du-te și ia-ți rămas-bun de la mama ta, a spus bătrânul fără cămașă. Băiatul s-a uitat la Negrete și apoi s-a uitat în pământ, de parcă se gândea ce să-i răspundă, dar brusc s-a răzgândit, n-a spus nimic și a plecat. Când Negrete a ieșit din bar, i-a găsit pe băiat și pe Epifanio vorbind sprijiniți de aripa mașinii.

Băiatul s-a așezat alături de el, în spate. Epifanio, la volan. Când au lăsat în urmă străzile de pământ din Villaviciosa și mașina mergea prin deșert, șeful de poliție l-a întrebat cum îl cheamă. Olegario Cura Expósito, a spus băiatul. Olegario Cura Expósito, a spus Negrete privind stelele, ciudat nume. Un timp au rămas tăcuți. Epifanio a încercat să prindă un post din Santa Teresa, dar n-a reușit și a închis radioul. De la fereastra lui șeful poliției a zărit, la niște kilometri distanță, strălucirea unui fulger. În clipa aia mașina a făcut un salt și Epifanio a frânat și a coborât să vadă ce călcaseră. Șeful de poliție l-a văzut îndepărtându-se pe șosea și apoi a zărit lumina lanternei lui Epifanio. A coborât geamul și l-a întrebat ce se întâmplă. Au auzit o împușcătură. Șeful a deschis portiera și s-a dat jos. A făcut câțiva pași să-și dezmorțească picioarele, până când silueta lui Epifanio a apărut fără să se grăbească. Am omorât un lup, a spus. Hai să-l vedem, a spus șeful poliției, și amândoi s-au pierdut din nou în întuneric. Pe șosea nu se vedea nici un far de mașină. Aerul era uscat deși uneori veneau rafale de vânt sărat, de parcă înainte de a se întinde prin deșert acel aer măturase suprafața unei saline. Băiatul s-a uitat la bordul luminat al mașinii și apoi și-a acoperit fața cu mâinile. La câțiva metri de acolo, șeful poliției i-a cerut lui Epifanio să-i dea lanterna și a luminat corpul animalului întins pe șosea. Nu e un lup, frate, a spus șeful poliției. Ah, nu? Uită-te la păr, cel de lup este mai lucios, mai strălucitor, în afară de faptul că nu sunt așa proști încât să se lase loviți de o mașină în mijlocul unei șosele pustii. Să vedem, hai să-l

măsurăm, ține tu lanterna. Epifanio a luminat animalul în timp ce șeful poliției îl întindea și se pregătea să-l măsoare din ochi. Coiotul, a spus, măsoară între șaptezeci și nouăzeci de centimetri, cu cap cu tot, cât zici tu că are ăsta? Vreo optzeci? a spus Epifanio. Exact, a spus șeful poliției. Și a adăugat: coiotul cântărește între zece și șaisprezece kile. Dă-mi lanterna și ridică-l, n-o să te muște. Epifanio a luat în brațe animalul mort. Cât crezi tu că atârnă ăsta? Păi, între douăsprezece și cincisprezece kile, a spus Epifanio, ca un coiot. Păi e un coiot, tontule, a spus șeful poliției. I-au luminat ochii cu lanterna. Poate că era orb și de aia nu m-a văzut, a spus Epifanio. Nu, nu era orb, a spus șeful poliției în timp ce cerceta ochii mari și morți ai coiotului. Apoi au lăsat animalul pe marginea șoselei și s-au întors la mașină. Epifanio a încercat din nou să prindă un program din Santa Teresa. Se auzea doar un zgomot de fond și a închis. S-a gândit că poate coiotul pe care îl călcase era o femelă și că își căuta un loc sigur să nască. De aceea nu m-a văzut, și-a spus, dar explicația nu i s-a părut satisfăcătoare. Când au apărut dinspre El Altillo primele lumini din Santa Teresa, șeful poliției a rupt tăcerea care domnea în mașină. Olegario Cura Expósito, a spus. Da, domnule, a spus băiatul. Și prietenii tăi cum îți spun? Lalo, a spus băiatul. Lalo? Da, domnule. L-ai auzit, Epifanio? a spus șeful de poliție. Păi da, l-am auzit, a spus Epifanio. Se numește Lalo Cura, a spus șeful de poliție, și a început să râdă. Lalo Cura, Lalo Cura[35], te-ai prins? Păi da, e clar, a spus Epifanio și a început să râdă. După un timp au început să râdă toți trei.

În noaptea aceea, șeful poliției din Santa Teresa a dormit bine. S-a visat cu fratele lui geamăn. Aveau cincisprezece ani și erau săraci și ieșeau să se plimbe pe niște dealuri pline de tufișuri unde mulți ani mai târziu s-a ridicat cartierul Lindavista. Au traversat o râpă unde uneori copiii mergeau să prindă, în anotimpul ploios, broaște râioase, care erau veninoase și pe care trebuia să le omori cu pietre, cu toate că nici pe el, nici pe fratele lui nu-i interesau broaștele râioase, ci șopârlele. Pe înserate, se întorceau la Santa Teresa și copiii se împrăștiau pe câmp ca niște soldați învinși. În afara orașului întotdeauna era o mare circulație de camioane, camioane care mergeau la Hermosillo sau spre nord sau mergeau spre Nogales. Unele aveau inscripții curioase. Pe unul scria: *Te grăbești? Treci pe dedesubt*. Pe altul: *Depășește-mă pe stânga. Nu mă mai claxona*. Și pe altul: *Ce zici de o frână bruscă?* În vis, nici el, nici fratele lui nu vorbeau, dar toate gesturile lor erau la fel, mergeau la fel, în același ritm, dădeau din mâini la fel. Fratele lui era deja mai înalt decât el, dar încă mai semănau. Apoi amândoi intrau pe străzile din Santa Teresa și hoinăreau pe trotuare și visul încet, încet, se destrăma într-o plăcută ceață gălbuie.

În noaptea aceea, Epifanio a visat coiotul femelă care a rămas întins pe marginea șoselei. În vis el stătea la câțiva metri, pe o piatră de bazalt, contemplând întunericul, foarte atent, și ascultând gemetele coiotului care avea pântecele sfâșiat. Probabil știe deja că a pierdut puiul, se gândea Epifanio, dar în loc să se ridice și să-i

tragă un glonț în cap stătea nemișcat. Apoi s-a văzut conducând mașina lui Pedro Negrete pe o pistă lungă care se sfârșea la poalele pline de stânci ascuțite ale munților. Nu avea nici un pasager. Nu știa dacă furase mașina sau dacă șeful poliției i-o împrumutase. Pista era dreaptă și putea ajunge fără nici o problemă la două sute de kilometri pe oră, cu toate că de câte ori accelera auzea un zgomot neregulat, sub caroserie, ca și cum sărea ceva dedesubt. În spate se ridica o enormă trombă de praf, precum coada unui coiot halucinogen. Munții, cu toate acestea, se aflau la fel de departe, așa că Epifanio a frânat și a coborât să vadă ce are mașina. La prima vedere totul era perfect. Suspensia, motorul, bateria, osiile. Dintr-odată, cu mașina oprită, a auzit din nou loviturile și s-a întors. A deschis portbagajul. Acolo se afla un corp. Era legat de mâini și de picioare. O cârpă neagră îi acoperea capul. Ce dracu' e asta, a strigat Epifanio în vis. După ce a constatat că mai era încă în viață (pieptul lui se ridica și cobora, poate prea violent, dar se ridica și cobora), a închis portbagajul fără să îndrăznească să-i dea la o parte cârpa neagră de pe față și să vadă cine e. S-a urcat din nou în mașină, care a făcut un salt de cum a accelerat. La orizont, munții păreau că ard sau se sfărâmă, dar el continua să înainteze spre ei.

În noaptea aceea, Lalo Cura a dormit bine. Patul era chiar prea moale, dar a închis ochii și a început să se gândească la noua sa slujbă și după puțin timp a adormit. Înainte fusese doar o singură dată la Santa Teresa, împreună cu niște bătrâne doftoroaie care se duceau la piața din oraș. Nici nu-și mai aducea aminte de călătoria aceea căci atunci era foarte mic. Nici acum n-a văzut mult. Luminile de pe șoseaua de acces și apoi un cartier cu străzi întunecoase și apoi un cartier cu case mari apărate de garduri înalte cu cioburi de sticlă deasupra. Și mai târziu altă șosea, înspre est, și zgomotele câmpului. A dormit într-un bungalow alături de casa grădinarului, într-un pat aflat într-un colț și care nu era ocupat de nimeni. Pătura cu care s-a învelit mirosea a sudoare veche. Nu avea pernă. Pe pat era o grămadă de reviste cu femei goale și ziare vechi pe care le-a băgat sub pat. La ora unu noaptea, au intrat doi care ocupau paturile alăturate. Amândoi erau în costum și cu cravate late și cizme fanteziste de cowboy. Au aprins lumina și s-au uitat la el. Unul dintre ei a zis: e un copil. Fără să deschidă ochii, Lalo i-a mirosit. Miroseau a tequila și a *chilaquiles* și a orez cu lapte și a frică. Pe urmă a adormit și n-a mai visat nimic. A doua zi dimineața, i-a găsit pe cei doi tipi stând la masă, în bucătăria casei grădinarului. Mâncau ouă și fumau. S-a așezat lângă ei și și-a luat un suc de portocale și o cafea și n-a vrut să mănânce nimic. Șeful securității lui Pedro Rengifo era un irlandez care se numea Pat și el i-a prezentat în mod oficial. Tipii nu erau din Santa Teresa, nici din împrejurimi. Cel mai corpolent dintre ei era din statul Jalisco. Celălalt era din Ciudad Juárez, din Chihuahua. Lalo i-a privit în ochi și nu i s-a părut că ar fi pistolari, ci doi fricoși. Când au terminat micul dejun, șeful securității l-a dus până în partea cea mai retrasă a grădinii și i-a dat un pistol Desert Eagle calibru 50

Magnum. L-a întrebat dacă știe să-l mânuiască. A spus că nu. Șeful a băgat un încărcător cu șapte gloanțe și apoi a căutat printre buruieni o cutie pe care a pus-o pe acoperișul unei mașini fără roți. Un timp au tras amândoi. Pe urmă șeful i-a explicat cum se încarcă un pistol, cum i se pune piedica, unde trebuie să-l ții. I-a spus că treaba lui este să aibă grijă de doamna Rengifo, soția patronului, și că trebuie să lucreze cu cei doi pe care îi cunoscuse. L-a întrebat dacă știe cu cât va fi plătit. L-a informat că plata se face la fiecare cincisprezece zile, și că el personal va avea grijă de acest lucru și că în privința asta nu va avea de ce să se plângă. L-a întrebat cum îl cheamă. Lalo Cura, a spus Lalo. Irlandezul nici n-a râs, nici nu l-a privit ciudat, nici n-a crezut că își bate joc de el, ci și-a notat numele într-un carnețel negru pe care-l avea în buzunarul de la spate al blugilor și a considerat întâlnirea încheiată. Înainte de a se despărți, i-a spus că el se numește Pat O' Bannion.

În septembrie a fost găsită altă moartă. Era într-o mașină în cartierul Buenavista aflat în spatele cartierului Lindavista. Într-un loc izolat. Doar cu o singură casă din prefabricate pe care vânzătorii de terenuri o foloseau ca birou. Restul cartierului se afla la jumătatea drumului între un teren viran și câțiva copaci bolnavi, cu trunchiurile vopsite în alb, unicii supraviețuitori ai unui fost câmp și ai unei păduri udate de apele freatice care se acumulau acolo. Doar duminica era o forfotă de lume în cartier. Familii întregi sau oameni de afaceri care veneau să vadă terenurile, fără să se arate prea entuziasmați, pentru că loturile cele mai interesante se vânduseră deja cu toate că nimeni nu începuse încă să construiască. În restul săptămânii, vizitele erau programate la telefon și la ora opt seara nu mai rămânea nimeni în cartier, în afară poate de vreo droaie de copii sau de câini care coborau din cartierul Maytorena și care nu mai știau cum să urce din nou. Descoperirea a făcut-o unul din vânzători. A ajuns la nouă dimineața în cartier și și-a parcat mașina pe locul obișnuit, lângă casa din prefabricate. Când era pe punctul de a intra în casă, a zărit cealaltă mașină staționată pe un lot care încă nu se vânduse, exact în spatele unei ridicături de pământ, ceea ce făcuse să nu se vadă până atunci. A crezut că e mașina altui vânzător, dar ideea i s-a părut absurdă, căci cine și-ar fi lăsat mașina atât de departe când putea s-o parcheze alături de birou? Așa că, în loc să intre, s-a îndreptat spre mașina necunoscută. S-a gândit că poate e vorba de vreun bețiv care hotărâse să doarmă acolo sau de vreun călător rătăcit, fiindcă locul unde șoseaua o lua spre sud nu era departe. S-a gândit chiar că putea fi un cumpărător nerăbdător. Mașina, după ce trecuse de ridicătura de pământ (un lot excelent, cu o vedere bună și teren suficient ca să se construiască după aceea și o piscină), i s-a părut prea veche ca să fie a unui cumpărător. În momentul acela a înclinat spre ideea cu bețivul, și a fost tentat să se întoarcă, dar atunci a văzut părul unei femei sprijinite de unul din geamurile din spate și a hotărât să se apropie. Femeia era îmbrăcată cu o rochie albă și nu avea pantofi. Avea cam un metru șaptezeci. Pe mâna stângă avea trei inele de

gablonz, pe degetul arătător, pe cel mijlociu și pe inelar. Pe cea dreaptă două brățări de fantezie și două inele mari cu pietre false. Conform raportului medicului legist fusese violată vaginal și anal și apoi strangulată. Nu avea la ea nici un act care s-o identifice. Cazul a fost încredințat agentului judiciar Ernesto Ortiz Rebolledo, care a făcut mai întâi o investigație printre curvele de lux din Santa Teresa, să vadă dacă o cunoștea cineva pe moartă, și pe urmă, după eșecul cercetărilor sale, printre curvele ieftine, dar atât unele, cât și celelalte au spus că nu au văzut-o niciodată. Ortiz Rebolledo s-a dus la hoteluri și pensiuni, pe la unele moteluri din afara orașului, a pus în mișcare toți informatorii lui fără nici un rezultat, și după puțin timp cazul s-a închis.

Tot în luna septembrie, după două săptămâni de la descoperirea moartei din cartierul Buenavista, a apărut alt cadavru. Era al Gabrielei Morón, de optsprezece ani, care murise împușcată de iubitul ei, Feliciano José Sandoval, de douăzeci și șapte de ani, amândoi muncitori la fabrica Nip-Mex. Faptele, după cercetarea poliției, se reduceau la o ceartă între cei doi din cauza refuzului Gabrielei Morón de a emigra în Statele Unite. Suspectul Feliciano José Sandoval mai încercase de două ori să plece, dar în ambele ocazii a fost prins și trimis înapoi de poliția de la frontiera nord-americană, ceea ce n-a făcut să-i scadă dorința de a-și încerca norocul a treia oară. După spusele unor prieteni, Sandoval avea rude la Chicago. Gabriela Morón, dimpotrivă, nu trecuse niciodată frontiera și după ce își găsise de lucru la Nip-Mex, unde era bine văzută de șefii ei, așa că nu era exclus ca în scurt timp să o avanseze și să-i mărească salariul, interesul ei de a-și încerca norocul în țara vecină era practic nul. Timp de câteva zile poliția l-a căutat pe Feliciano José Sandoval, atât în Santa Teresa, cât și în Lomas de Poniente, localitate din Tamaulipas de unde era de baștină, și de asemenea s-a trimis un ordin de prindere și arestare autorităților corespunzătoare nord-americane, pentru cazul în care suspectul, împlinindu-și visul, s-ar afla acolo, cu toate că în mod paradoxal nu s-a interogat nici un *coyote*[36] sau *pollero*[37], care i-ar fi putut înlesni trecerea. În consecință, cazul era practic închis.

În octombrie a apărut, în groapa de gunoi a parcului industrial Arsenio Farrell, următoarea moartă. Se numea Marta Navales Gómez, avea douăzeci de ani, un metru șaptezeci înălțime, părul șaten și lung. Lipsea de acasă de două zile. Era îmbrăcată cu un halat și cu niște colanți pe care părinții nu i-au recunoscut ca fiind ai ei. Fusese violată anal și vaginal de nenumărate ori. Și omorâtă prin strangulare. Curios în acest caz era faptul că Marta Navales Gómez lucra la Aiwo, o fabrică japoneză din parcul industrial El Progreso, și cu toate acestea corpul său apăruse în parcul industrial Arsenio Farrell, în groapa de gunoi, un loc unde era greu să intri cu mașina, doar dacă mașina nu era cea de gunoi. Au găsit-o niște copii, dimineața, și după prânz, când au ridicat cadavrul, o grămadă de muncitori s-au adunat lângă

ambulanță să vadă dacă nu era vreo prietenă, sau colegă, sau pur și simplu o cunoștință.

În octombrie s-a mai găsit cadavrul altei femei, în deșert, la câțiva metri de șoseaua care lega Santa Teresa cu Villaviciosa. Trupul se afla într-o avansată stare de descompunere, era cu fața în jos, îmbrăcat cu un tricou și un pantalon dintr-un material sintetic în buzunarul căruia se afla un act din care reieșea că moarta se numea Elsa Luz Pintado și lucra la supermarketul Del Norte. Asasinul sau asasinii nu s-au deranjat să sape o groapă. Nici nu s-au deranjat să intre prea mult în deșert. Pur și simplu au târât cadavrul câțiva metri și l-au lăsat acolo. Cercetările ulterioare la supermarketul Del Norte au dat următoarele rezultate: recent nu lipsise nici o casieriță sau vânzătoare; Rosa Luz Pintado fusese angajată, într-adevăr, dar de un an și jumătate nu mai lucra la acel magazin, nici la altul din lanțul de supermarketuri care se aflau în nordul statului Sonora; cei care o cunoscuseră pe Elsa Luz Pintado o descriau ca pe o femeie înaltă, de un metru șaptezeci și doi, iar cadavrul găsit în deșert avea cel mult un metru șaizeci. S-a încercat, fără succes, să se afle adresa Elsei Luz Pintado în Santa Teresa. De caz s-a ocupat agentul judiciar Ángel Fernández. Medicul legist în raportul său n-a fost capabil să-și spună părerea cu privire la cauza morții, deși în mod vag făcea aluzie la posibilitatea unei strangulări, dar a putut afirma că acel cadavru se afla în deșert de cel puțin șapte zile și nu mai mult de o lună. După puțin timp s-a alăturat cercetării cazului agentul judiciar Juan de Dios Martínez, care a redactat o notă oficială prin care cerea să se caute de asemenea probabila dispărută Elsa Luz Pintado, trimițându-se pentru aceasta câte o adresă oficială la sediile comisariatelor de poliție din tot statul, dar cererea i-a venit înapoi cu recomandarea de a nu se îndepărta de cazul concret în cercetare.

La jumătatea lunii noiembrie, Andrea Pacheco Martínez, de treisprezece ani, a fost răpită când ieșea de la școala tehnică 16. În ciuda faptului că strada nu era nicidecum pustie, nimeni n-a văzut ce s-a întâmplat, în afară de două colege ale fetei care au văzut-o îndreptându-se spre o mașină neagră, probabil marca Peregrino sau Spirit, unde o aștepta un tip cu ochelari negri. S-ar putea ca în mașină să fi fost mai multe persoane, dar colegele nu le-au văzut, între altele din cauza geamurilor fumurii. În după-amiaza aceea, Andrea nu s-a întors acasă și părinții ei au depus o plângere la poliție câteva ore mai târziu, după ce au sunat la telefon câteva prietene de-ale ei. De cazul acesta s-a ocupat poliția judiciară și municipală. Când au găsit-o, după două zile, corpul său prezenta semne clare de moarte prin strangulare, cu fractura osului hioid. Fusese violată anal și vaginal. Încheieturile mâinilor prezentau umflături tipice de legături. Avea răni pe ambele glezne, de unde s-a dedus că fusese legată și de picioare. Un emigrant salvadorian a găsit corpul în spatele școlii Francisco I, în Madero, aproape de cartierul Álamos. Era complet îmbrăcată și hainele, cu excepția bluzei, căreia îi lipseau câțiva nasturi, nu

prezentau rupturi. Salvadorianul a fost acuzat de asasinat și a stat închis în subsolul comisariatului numărul 3 timp de două săptămâni, după care i-au dat drumul. A ieșit cu sănătatea distrusă. La puțin timp după aceea, un *pollero* l-a ajutat să treacă frontiera. În Arizona s-a rătăcit în deșert și după ce a mers trei zile a ajuns, complet deshidratat, în Patagonia, unde un fermier i-a tras o bătaie pentru că a vomitat pe pământul lui. A stat o zi în subsolul șerifului și apoi a fost trimis la un spital, unde nu putea face altceva decât să moară în pace, ceea ce a și făcut.

Pe 20 decembrie, s-a înregistrat ultimul caz de moarte violentă cu victimă feminină din 1993. Moarta avea cincizeci de ani și parcă vrând să contrazică unele voci care începeau în mod timid să se audă, a murit în casa ei și în casa ei au găsit cadavrul, nu pe un maidan, nici într-o groapă de gunoi, nici între buruienile galbene din deșert. Se numea Felicidad Jiménez Jiménez și lucra la fabrica Multizone-West. Vecinii au găsit-o întinsă pe jos în dormitorul ei, goală de la brâu în jos, cu o bucată de lemn băgată în vagin. Moartea a fost cauzată de o mulțime de lovituri de cuțit, mai mult de șaizeci a numărat medicul legist, date de fiul ei, Ernesto Luis Castillo Jiménez, cu care locuia. Băiatul, conform mărturiilor unor vecini, făcea crize de nebunie, pe care uneori, în funcție de situația financiară a familiei, le trata cu somnifere și calmante mai puternice. Poliția l-a găsit pe paricid chiar în acea noapte, la câteva ore după macabra descoperire, umblând pe străzile întunecoase din cartierul Morelos. În declarația sa a recunoscut fără nici un fel de constrângere că el este asasinul mamei lui. De asemenea a recunoscut că e Pocăitul, profanatorul de biserici. Când l-au întrebat motivul care l-a făcut să-i înfigă în vagin bucata de lemn, a răspuns mai întâi că nu știe și apoi, după ce s-a gândit mai bine, că a făcut-o ca să se învețe minte. Ca să se învețe minte ce? l-au întrebat polițiștii, printre care erau Pedro Negrete, Epifanio Galindo, Ángel Fernández, Juan de Dios Martínez, José Márquez. Ca să se învețe minte că nu putea să se joace cu el. Apoi cuvintele lui au devenit incoerente și a fost dus la spitalul orașului. Felicidad Jiménez Jiménez mai avea alt fiu, mai mare, care emigrase în Statele Unite. Poliția a încercat să intre în contact cu el, dar nimeni n-a putut să dea o adresă corectă la care să i se scrie. În cercetarea ulterioară a casei nu s-au găsit scrisori de la acest fiu, nici obiecte personale lăsate după plecarea lui, nimic care să-i dovedească existența. Doar două fotografii: în una, apare Felicidad cu doi copii între zece și treisprezece ani, care se uitau foarte serioși la aparatul de fotografiat. În cealaltă, mai veche, apare de asemenea Felicidad cu doi copii, unul de câteva luni (cel care după ani de zile o va omorî și care se uita la ea), și altul de vreo trei ani, cel care a emigrat în Statele Unite și care nu s-a mai întors niciodată la Santa Teresa. După ce a ieșit de la spitalul de psihiatrie, Ernesto Luis Castillo Jiménez a fost băgat la închisoarea din Santa Teresa, unde s-a dovedit a fi deosebit de vorbăreț. Nu voia să stea singur și solicita în mod constant prezența polițiștilor sau a ziariștilor. Polițiștii au încercat să-l acuze de alte

asasinate nerezolvate. Atitudinea deținutului îi încuraja s-o facă. Juan de Dios Martínez era convins că nu Castillo Jiménez este Pocăitul și că probabil singura persoană pe care o omorâse fusese maică-sa și că nici măcar de asta nu era vinovat întrucât prezenta simptome clare de tulburări nervoase. Și acesta a fost ultimul asasinat al unei femei din anul 1993, an în care au început asasinatele de femei în acea regiune a republicii mexicane, pe când era guvernator al statului Sonora licențiatul José Andrés Briceño, din Partidul Acțiunii Naționale (PAN) și primar al orașului Santa Teresa licențiatul José Refugio de las Heras, din Partidul Revoluționar Instituțional (PRI), oameni cinstiți și corecți, care dădeau pe gât cele trei pahare ca de obicei, fără să le fie teamă de-o gură de băutură și pregătiți oricând pentru o lovitură neașteptată.

Înainte de sfârșitul anului 1993, totuși, s-a petrecut altă întâmplare tristă care nu avea nici o legătură cu asasinatele de femei, presupunând că acestea aveau vreo legătură între ele, ceea ce deocamdată trebuia dovedit. Lalo Cura și cei doi funești colegi ai săi se ocupau pe atunci cu protecția zilnică a nevestei lui Pedro Rengifo, pe care Lalo îl văzuse doar o singură dată și de departe. În schimb, cunoștea deja destui bodyguarzi pe care acesta îi plătea. Unii i se păreau interesanți. Pat O'Bannion, de exemplu. Sau un indian yankeu care nu vorbea aproape niciodată. Cei doi colegi ai lui, în schimb, nu-i inspirau încredere. De la ei nu puteai învăța nimic. Tipului înalt din Tijuana îi plăcea să vorbească despre California și despre femeile pe care le cunoscuse acolo. Amesteca vorbele spaniole cu cele englezești. Spunea minciuni, povești pe care le aprecia doar colegul lui, cel din Juárez, care era mai tăcut, dar care îi inspira și mai puțină încredere. Într-o dimineață, ca multe altele, doamna a plecat să-i ducă pe copii la școală. Au plecat cu două mașini, cea a doamnei, un Mercedes de culoare verde-deschis, și furgoneta Grand Cherokee maro care stătea parcată într-un colț al școlii toată dimineața cu alți doi bodyguarzi în ea. Acestora doi li se spunea *bodyguarzii copiilor*, la fel cum pe el și pe colegii lui îi numeau *bodyguarzii doamnei*, toți de categorie inferioară celor trei care aveau grijă de Pedro Rengifo, și cărora li se spunea *bodyguarzii șefului* sau *polițiștii șefului*, indicând astfel o ierarhie nu numai de salariu și funcții, ci și de valoare personală, de curaj, de dispreț față de propria lor viață. După ce a lăsat copiii la școală, nevasta lui Pedro Rengifo s-a dus la cumpărături. Mai întâi a fost la un magazin de îmbrăcăminte și apoi la o parfumerie și mai târziu s-a gândit să-i facă o vizită unei prietene care locuia pe strada Astrónomos, din cartierul Madero. Timp de aproape o oră, Lalo Cura și cei doi bodyguarzi au așteptat-o, cel din Tijuana în mașină, iar Lalo și cel din Juárez sprijiniți de aripile mașinii, fără să vorbească între ei. Când doamna a ieșit (prietena a condus-o până la poartă), cel din Tijuana a ieșit din mașină, iar Lalo și celălalt au luat poziția de drepți. Pe stradă erau câțiva oameni, nu mulți, dar erau. Oameni care mergeau pe jos spre centru, ca să rezolve cine știe ce treburi, oameni care se

pregăteau de sărbătorile Crăciunului, oameni care ieșeau să cumpere turte de porumb sau de grâu pentru masa de prânz. Trotuarul era cenușiu, dar soarele care trecea printre crengile unor copaci îl făcea să pară albăstrui, de parcă ar fi fost un râu. Nevasta lui Pedro Rengifo a sărutat-o pe prietena ei și a ieșit pe trotuar. Cel din Juárez s-a grăbit să-i deschidă poarta de fier. La un capăt al trotuarului nu se vedea nimeni. Din celălalt veneau spre ei două servitoare. Când doamna a ieșit în stradă s-a întors și i-a spus ceva prietenei ei, care nu s-a mișcat din ușă. Atunci cel din Tijuana a văzut că în spatele servitoarelor mergeau doi bărbați și a devenit nervos. Lalo Cura a văzut fața celui din Tijuana și apoi i-a văzut pe cei doi bărbați și imediat și-a dat seama că sunt asasini și că veneau s-o omoare pe nevasta lui Pedro Rengifo. Cel din Tijuana s-a apropiat de cel din Juárez, care încă mai ținea deschisă poarta de fier, și i-a spus ceva, deși nu se știe dacă i-a spus cu vorbe sau cu un gest. Nevasta lui Pedro Rengifo a zâmbit. Prietena ei a scos un hohot de râs pe care Lalo l-a auzit de parcă ar fi venit de foarte departe, de pe înălțimea unui deal. Apoi a văzut cum cel din Juárez se uită la cel din Tijuana: de jos în sus, ca un porc care privește la soare. Cu mâna stângă a tras piedica pistolului Desert Eagle și apoi a auzit zgomotul tocurilor nevestei lui Pedro Rengifo care se îndrepta spre mașină și vocile celor două servitoare punându-și întrebări, de parcă în loc să vorbească nu conteneau să se interpeleze și să se minuneze, ca și cum nici măcar ele nu credeau ceea ce își povesteau. Nici una nu avea mai mult de douăzeci de ani. Erau îmbrăcate cu fuste cărămizii și bluze galbene. Prietena doamnei, care-i făcea un gest de la revedere cu mâna din ușa casei, era îmbrăcată cu pantaloni strâmți și un pulover verde. Nevasta lui Pedro Rengifo era îmbrăcată cu o rochie albă și pantofii erau tot albi. Lalo s-a gândit la rochia nevestei șefului exact în momentul în care ceilalți doi bodyguarzi o luau la fugă pe stradă în jos. A vrut să strige: nu o scoateți, dobitocii dracului, dar a putut să murmure doar dobitoci. Doamna lui Pedro Rengifo nu și-a dat seama de nimic. Asasinii le-au dat la o parte pe servitoare dintr-o lovitură. Unul dintre ei avea o mitralieră Uzi. Era slab și cu pielea înnegrită. Celălalt avea un pistol și era îmbrăcat cu un costum negru și o cămașă albă, fără cravată, și părea un adevărat profesionist. În momentul în care servitoarele au fost date la o parte ca să nu mai existe nici un obstacol în fața țintei, nevasta lui Pedro Rengifo a simțit că e apucată de rochie și trântită la pământ. În timp ce se prăbușea le-a văzut, în fața ei, pe servitoare căzând, și s-a gândit că e cutremur. De asemenea l-a văzut, cu coada ochiului, pe Lalo, îngenuncheat și cu pistolul în mână, și apoi a auzit un zgomot și a văzut cum sărea un cartuș gol din pistolul pe care Lalo îl ținea în mână și apoi n-a mai văzut nimic fiindcă s-a izbit cu fruntea de trotuar. Prietena ei, care încă mai stătea în poarta casei și care, în felul ăsta, se bucura de o perspectivă generală a scenei, a început să țipe, incapabilă să facă vreo mișcare, deși în adâncul minții ei o voce abia auzită îi spunea că în loc să țipe ar fi mai bine să intre în casă și să încuie ușa cu cheia, sau, în caz că nu poate s-o facă, cel puțin să se trântească jos și să se ascundă după tufele de

mușcate. Cel din Tijuana și cel din Juárez alergaseră deja câțiva metri și deși erau asudați și respirau din greu, căci nu mai erau obișnuiți cu exercițiul fizic, continuau să fugă. Cât despre servitoare, atunci când au căzut, amândouă s-au făcut ghem și au început să se roage sau să-și amintească în grabă chipurile ființelor iubite și amândouă au închis ochii și nu i-au deschis până când nu s-a terminat totul. Din contră, pentru Lalo Cura problema era să se hotărască pe loc pe care din cei doi asasini să-l împuște mai întâi, dacă pe cel cu mitraliera Uzi sau pe cel care avea trăsături de profesionist. Ar fi trebuit să tragă în cel din urmă, dar a tras în primul. Glonțul s-a înfipt în pieptul tipului slab și negricios și l-a doborât pe loc. Celălalt a făcut o mișcare imperceptibilă spre dreapta și a avut un moment de șovăială. Cum era posibil ca băiatul acela să fi fost înarmat? Cum era posibil să nu fi fugit împreună cu ceilalți doi bodyguarzi? Glonțul profesionistului s-a oprit în umărul stâng al lui Lalo Cura, atingându-i vasele de sânge și fracturându-i osul. Acesta a simțit un șoc și fără să-și schimbe poziția a început să tragă din nou. Profesionistul a căzut cu fața în jos și al doilea glonț al său s-a pierdut în aer. Mai era încă viu. Se uita la cimentul de pe trotuar, la firele de iarbă care creșteau printre crăpături, la rochia albă a nevestei lui Pedro Rengifo, la pantofii sport ai băiatului care se apropia ca să-l lichideze. Țângău de căcat, a șoptit. Apoi Lalo Cura s-a întors și a văzut în depărtare figurile celor doi colegi. A țintit cu grijă și a tras. Cel din Juárez și-a dat seama că trage în ei și a început să fugă mai repede. Au dispărut la primul colț.

După douăzeci de minute, a apărut o mașină a poliției. Nevasta lui Pedro Rengifo avea capul spart, dar nu mai sângera și ea a îndrumat primii pași ai polițiștilor. În primul rând a întrebat de prietena ei, care făcuse un șoc nervos. Apoi și-a dat seama că Lalo Cura e rănit și a dat dispoziție să se ceară altă ambulanță pentru el și să-i ducă pe amândoi la clinica Perez Guterson. Înainte de sosirea ambulanțelor au mai apărut alți polițiști și mulți l-au recunoscut pe profesionist, care zăcea mort pe trotuar, ca fiind un agent judiciar de stat. Chiar când să-l ia pe Lalo Cura cu ambulanța, doi polițiști l-au apucat de brațe, l-au băgat în mașina lor și l-au dus la comisariatul de poliție numărul 1. Când nevasta lui Pedro Rengifo a ajuns la clinică, după ce a lăsat-o pe prietena ei instalată într-una din cele mai bune camere, s-a dus să se intereseze de starea bodyguardului și i s-a spus că nu venise. Doamna a cerut să-i vadă imediat pe asistenții de la cealaltă ambulanță, care i-au confirmat că Lalo Cura fusese arestat. Nevasta lui Pedro Rengifo a pus mâna pe telefon și l-a sunat din nou pe soțul ei. După o oră, a apărut la comisariatul numărul 1 șeful poliției din Santa Teresa. Îl însoțea Epifanio cu o față de parcă n-ar fi dormit de trei zile. Nici unul din ei nu părea mulțumit. L-au găsit pe Lalo într-una din celulele de la subsol. Băiatul avea fața plină de sânge. Polițiștii care-l interogaseră voiau să știe de ce îi omorâse pe cei doi asasini și când l-au văzut venind pe Pedro Negrete s-au ridicat în picioare. Șeful poliției din Santa Teresa s-a așezat pe un scaun gol și i-a făcut un

semn lui Epifanio. Acesta l-a apucat de gât pe unul din polițiști, a scos un cuțit din haină și i-a scrijelit fața de la gură până la ureche. A făcut-o în așa fel încât nici o picătură de sânge nu l-a stropit. Ăsta ți-a pocit mutra? a întrebat Epifanio. Băiatul a ridicat din umeri. Scoate-i cătușele, a spus Pedro Negrete. Celălalt polițist i-a scos cătușele continuând să bolborosească ah, ah, ah. De ce te vaiți, frate? l-a întrebat Pedro Negrete. Că am dat-o în bară, șefule, a spus polițistul. Dați-i un scaun lui Pepe, că e cât pe ce să leșine, a spus Pedro Negrete. L-au așezat pe polițistul rănit între Epifanio și alt polițist. Cum te simți? Bine, șefule, nu e nimic, o amețeală, nimic mai mult, a spus acesta în timp ce-și căuta în buzunare ceva cu care să-și tamponeze rana. Pedro Negrete i-a întins o batistă de hârtie. De ce l-ați arestat? a întrebat. Unul din cei căzuți este Patricio López, agentul judiciar, a spus celălalt polițist. Ei, drăcia dracului, adică Patricio López, și de ce credeți că a fost el și nu unul din colegii lui? a spus Pedro Negrete. Colegii lui au șters-o, a spus celălalt polițist. La naiba, halal colegi, a spus Pedro Negrete. Și băiatul meu ce-a făcut? Polițiștii au spus că, după cum au constatat, s-ar părea că Lalo Cura ar fi tras în ei. În colegii lui? Păi da, chiar în colegii lui, dar că înainte de asta, rănit în umăr și s-ar părea că fără să fie nevoie, i-a lichidat pe Patricio López și pe un tont care avea o Uzi. O fi făcut-o pur și simplu de nervi, a spus Pedro Negrete. În mod sigur, a spus polițistul cu fața tăiată. Și apoi, ce altceva putea face? a spus Pedro Negrete. Dacă Patricio López apuca să-l doboare, ar fi făcut același lucru, l-ar fi lichidat. Păi, asta cam așa e, a spus celălalt polițist. Apoi au continuat să vorbească și să fumeze un timp, cu câte o scurtă întrerupere a polițistului cu fața tăiată ca să-și schimbe batista de hârtie, și apoi Epifanio l-a scos pe Lalo Cura din subsol și l-a dus până la poartă unde îl aștepta mașina lui Pedro Negrete, aceeași mașină care fusese să-l ia cu câteva luni în urmă de la Villaviciosa.

După o lună, Pedro Negrete s-a dus în vizită la ferma lui Pedro Rengifo, la sud-est de Santa Teresa, și i-a cerut să i-l dea înapoi pe Lalo Cura. Eu ți l-am dat, tizule, eu ți-l iau, a spus. Și pentru ce, tizule? l-a întrebat Pedro Rengifo. Pentru felul în care te-ai purtat cu el, tizule, a spus Pedro Negrete. În loc să mi-l pui împreună cu un om cu experiență, așa ca irlandezul tău, pentru ca băiatul meu să învețe ceva, mi l-ai pus cu o pereche de neisprăviți. Aici ai dreptate, tizule, a spus Pedro Rengifo, dar aș vrea să-ți amintesc că unul din neisprăviții ăștia a venit cu o recomandare din partea ta. Ai dreptate, recunosc, și o să-mi îndrept greșeala când oi pune mâna pe el, tizule, a spus Pedro Negrete, dar acum suntem aici ca s-o îndrept pe a ta. Păi, în ceea ce mă privește nu-i nici o problemă, tizule, dacă tu vrei să-ți iei înapoi băiatul, eu ți-l dau, și Pedro Rengifo a dat ordin unui om de-al său să se ducă să-l aducă pe Lalo Cura de la casa grădinarului. În timp ce așteptau, Pedro Negrete a întrebat cum se simt doamna și copiii. A întrebat de vite. S-a interesat de magazinele alimentare pe care Pedro Rengifo le avea în Santa Teresa și în alte orașe din nord. Nevastă-mea este la Cuernavaca, a spus tizul lui, și pe copii i-am mutat la altă școală, acum studiază în

Statele Unite (a avut grijă să nu spună unde), vitele sunt mai mult o bătaie de cap decât o afacere și supermarketurile au perioade bune și altele proaste. Apoi Pedro Negrete a vrut să știe cum s-a vindecat umărul lui Lalo Cura. Este perfect, tizule, i-a spus Pedro Rengifo. N-are mult de lucru. Băiatul doarme aproape toată ziua și citește reviste. Este fericit aici. Eu știu asta, tizule, a spus Pedro Negrete, dar așa cum stau lucrurile, într-una din zile pot să-l omoare. Las-o baltă, tizule, a spus Pedro Rengifo râzând în hohote, deși imediat s-a făcut palid. Când se întorceau cu mașina la Santa Teresa, Pedro Negrete l-a întrebat dacă i-ar plăcea să fie polițist. Lalo Cura a dat din cap afirmativ. La puțin timp după ce au ieșit de la fermă, au trecut pe lângă o enormă piatră neagră. Pe piatră lui Lalo i s-a părut că vede o șopârlă, nemișcată, contemplând vestul interminabil. Se zice că piatra asta în realitate este un meteorit, a spus Pedro Negrete. Peste o zănoagă, mai la nord, râul Paredes făcea un cot și dinspre drum se vedeau ca un covor verde-negru coroanele copacilor, și deasupra lor norii de praf de la vitele lui Pedro Rengifo care mergeau la adăpat acolo în fiecare seară. Dar dacă ar fi un meteorit, a spus Pedro Negrete, ar trebui să fie un crater, și unde este craterul? Când s-a uitat din nou la piatra neagră prin oglinda retrovizoare, șopârla nu mai era.

Prima femeie moartă din anul 1994 a fost găsită de niște camionagii într-o deviere a șoselei spre Nogales, în mijlocul deșertului. Camionagiii, mexicani amândoi, lucrau la fabrica Key Corp și în după-amiaza aceea, cu toate că aveau camioanele încărcate, au hotărât să meargă să mănânce și să bea într-un local care se numea El Ajo, unde unul din camionagii, Antonio Villas Martínez, era cunoscut. În timp ce se îndreptau spre respectivul local, celălalt camionagiu, Rigoberto Reséndiz, a văzut o strălucire în deșert care l-a orbit câteva clipe. Gândindu-se că e vorba de o glumă, a luat legătura prin radio cu colegul lui Villas Martínez și camioanele s-au oprit. Șoseaua era pustie. Villas Martínez a încercat să-l convingă pe Reséndiz că probabil îl orbise o rază de soare care se reflecta pe vreo sticlă sau pe vreun ciob, dar atunci celălalt a văzut ceva ca un pachet la vreo trei sute de metri de șosea și s-a îndreptat într-acolo. La puțin timp după aceea, Villas Martínez a auzit că Reséndiz îl fluieră și s-a îndepărtat și el de șosea, nu înainte de a fi sigur că amândouă camioanele erau bine închise. Când a ajuns unde îl aștepta colegul lui, a văzut cadavrul, care în ciuda faptului că avea fața complet distrusă, era fără îndoială al unei femei. În mod ciudat, primul lucru care i-a atras atenția a fost încălțămintea, avea niște sandale de piele lucrată, de bună calitate. Villas Martínez și-a făcut cruce. Ce facem, amice? a auzit că-i spune Reséndiz. Din tonul vocii prietenului său a înțeles că întrebarea era pur și simplu retorică. Să chemăm poliția, a spus. Asta-i o idee bună, a spus Reséndiz. A văzut că moarta avea o curea cu o cataramă mare de metal. Asta te-a orbit, prietene, a spus. Da, mi-am dat seama, a zis Reséndiz. Moarta era îmbrăcată cu niște *hot-pants* și o bluză galbenă, de mătase sintetică, având o

floare mare neagră imprimată pe piept, și alta, de culoare roșie, pe spate. Când au dus-o la morgă doctorul legist a observat, cu uimire, că sub *hot-pants* mai avea niște chiloți albi cu șnururi în părți. În rest, fusese violată vaginal și anal și moartea a fost provocată de un politraumatism cranian, deși primise și două lovituri de cuțit, una în torace și cealaltă în spate, din care cauză a pierdut mult sânge, dar care nu erau neapărat mortale. Fața, așa cum constataseră și camionagiii, era de nerecunoscut. Data morții s-a estimat, în mod aproximativ, între 1 și 6 ianuarie 1994, deși nu se excludea nicicum posibilitatea ca acel cadavru să fi fost abandonat în deșert pe 25 sau 26 decembrie a anului care din fericire se terminase.

Următoarea moartă a fost Leticia Contreras Zamudio. Poliția a sosit la localul de noapte La Riviera, care se afla între străzile Lorenzo Sepúlveda și Álvaro Obregón, în centrul orașului Santa Teresa, după ce s-a primit un telefon anonim. Într-unul din separeurile localului au găsit cadavrul, cu nenumărate răni în abdomen și torace, precum și pe antebrațe, de unde se presupune că Leticia Contreras s-a luptat să trăiască până în ultima clipă. Moarta avea douăzeci și trei de ani și de patru ani și ceva practica meseria de prostituată, fără ca vreodată să fi fost amestecată în vreo problemă de ordin public. Când au fost interogate, nici una din colegele ei n-a știut să spună cu cine era Leticia Contreras în separeu. Unele au spus că se afla la subsol, unde erau patru mese de biliard american, joc pentru care Leticia avea o slăbiciune și în care demonstra destul talent. Una a afirmat chiar că era singură, dar ce putea face o curvă singură închisă într-un separeu? La patru dimineața au luat tot personalul localului la comisariatul numărul 1. În zilele acelea, Lalo Cura învăța meseria de agent de circulație. Lucra noaptea, pe jos, și se deplasa ca o fantomă între cartierul Álamo și cartierul Rubén Dario, din sud în nord, fără grabă, până ajungea în centru și atunci putea să se întoarcă la comisariatul de poliție numărul 1 sau să facă ce dorea. Când își scotea uniforma a auzit strigăte. A intrat la duș fără să le dea prea mare atenție, dar când a închis robinetul le-a auzit din nou. Veneau din subsolurile poliției. Și-a băgat pistolul la brâu sub curea și a ieșit pe coridor. La ora aia comisariatul numărul 1, cu excepția sălii de așteptare, era aproape gol. La secția de furturi a găsit un coleg dormind. L-a trezit și l-a întrebat dacă știa ce se întâmplă. Polițistul i-a spus că e o petrecere la subsol și dacă vrea putea să participe. După ce Lalo Cura a plecat, polițistul a adormit din nou. De pe scări mirosea a alcool. Într-una din celule erau înghesuiți vreo douăzeci de arestați. S-a uitat la ei fără să clipească. Unii dormeau în picioare. Unul care stătea lipit de grilaj avea șlițul deschis. Cei din spate erau o masă fără formă de întuneric și păr. Mirosea a borâtură. Încăperea nu avea mai mult de cinci metri pe cinci. Pe coridor l-a văzut pe Epifanio, care, cu o țigară în gură, se uita la ce se întâmplă în celelalte celule. S-a apropiat de el ca să-i spună că oamenii ăia or să moară asfixiați sau călcați în picioare, dar după ce a făcut primul pas n-a mai putut spune nimic. În celelalte

celule, polițiștii violau curvele de la La Riviera. Ce faci Lalito, a spus Epifanio, intri în joc? Nu, a spus Lalo Cura, dar tu? Nici eu, a spus Epifanio. După ce s-au plictisit să se uite, au ieșit amândoi să ia aer pe stradă. Ce-au făcut curvele astea? a întrebat Lalo. S-ar părea că și-au omorât o colegă, a spus Epifanio. Briza care sufla la ora aia pe străzile orașului Santa Teresa era într-adevăr răcoroasă. Luna, plină de cicatrice, încă mai strălucea pe cer.

Două din colegele Leticiei Contreras Zamudio au fost acuzate în mod oficial de asasinarea acesteia, cu toate că nu exista nici o dovadă care să le învinovățească, în afară de prezența lor la localul La Riviera în acel moment. Nati Gordillo avea treizeci de ani și o cunoștea pe moartă de când aceasta începuse să lucreze în localul de noapte. În momentul asasinatului se afla la closet. Rubi Campos avea douăzeci de ani și era în La Riviera de vreo cinci luni, nu mai mult. În momentul asasinatului o aștepta pe Nati afară, la ușa closetului. Amândouă, s-a constatat, aveau o relație foarte strânsă. Și s-a demonstrat că Rubi fusese jignită verbal de Leticia cu două zile înainte de asasinatul acesteia. O colegă a auzit-o spunând că o să i-o plătească. Lucru pe care inculpata nu l-a negat, precizând cu toate astea că în nici un moment nu se gândise s-o omoare, ci mai degrabă s-o bată. Amândouă curvele au fost trimise la Hermosillo și închise în pușcăria de femei Paquita Avendaño, unde au rămas până când cazul lor l-a luat alt judecător, care s-a grăbit să le declare nevinovate. În total au stat doi ani la pușcărie. Când au ieșit, au spus că se duc să-și încerce norocul în DF sau poate că au plecat în Statele Unite, adevărul e că prin statul Sonora nu le-a mai văzut nimeni.

Următoarea moartă se numea Penélope Méndez Becerra. Avea unsprezece ani. Maică-sa lucra la fabrica Interzone-Berny. Soră-sa mai mare, de șaisprezece ani, lucra și ea tot la Interzone-Berny. Fratele care-o urma, de cincisprezece ani, era băiat de prăvălie și ducea comenzile pentru o brutărie de pe strada Industrial, unde locuiau, în cartierul Veracruz. Ea era cea mai mică și singura care mergea la școală. În urmă cu șapte ani, taică-su plecase de acasă. Pe atunci locuiau cu toții în cartierul Morelos, foarte aproape de parcul industrial Arsenio Farrell, într-o casă pe care o construise chiar taică-su din cartoane și cărămizi găsite și bucăți de tablă de zinc, lângă un șanț pe care l-au săpat două din fabrici ca să construiască o scurgere care până la urmă nu s-a mai făcut. Atât tatăl, cât și mama erau din statul Hidalgo, din centrul republicii, și amândoi au emigrat în nord în 1985, să-și caute de lucru. Dar într-o zi tatăl și-a dat seama că ceea ce câștiga la fabrică n-o să le îmbunătățească viața și a hotărât să treacă frontiera. A plecat împreună cu alți nouă, toți din statul Oaxaca. Unul dintre ei mai trecuse de trei ori și spunea că știe cum să fenteze poliția nord-americană de la frontieră, pentru ceilalți era prima încercare. *Pollero* care i-a luat să-i treacă în partea cealaltă le-a spus să nu-și facă griji, iar dacă din nenorocire vor fi somați, să se predea fără să opună rezistență. Tatăl Penélopei Méndez și-a

cheltuit toate economiile în acea încercare. A promis că le va scrie de cum va ajunge în California. Planul lui era să-și aducă toată familia în mai puțin de un an. Niciodată n-au mai știut nimic de el. Maică-sa se gândea că poate acum trăia cu altă femeie, o nord-americană, sau o mexicană, și că o ducea bine. De asemenea se gândea, mai ales în primele luni, că murise în deșert, noaptea, singur, ascultând urletul coioților și gândindu-se la copiii lui, sau pe vreo stradă americană, lovit de vreo mașină care apoi a dispărut în viteză, dar gândurile acestea o paralizau (erau gânduri în care toată lumea vorbea altă limbă, chiar și soțul ei, o limbă de neînțeles) și a hotărât să nu le mai aibă. Și apoi, dacă ar fi murit, se gândea, cineva ar fi anunțat-o, nu? În orice caz avea destule probleme acasă la ea, ca să mai poată face și presupuneri asupra destinului soțului ei. Și i-a fost greu să-și scoată familia la liman. Dar cum era o femeie amabilă și discretă, cu un caracter optimist, și care în plus știa să asculte, nu i-au lipsit prietenii. Mai ales femei cărora povestea ei nu li se părea ciudată și nici unică, ci ceva firesc și obișnuit. Una din aceste prietene i-a găsit de lucru la Interzone- Berny. La început mergea mult pe jos de la șanțul lângă care locuia până la lucru. De copii se ocupa sora mai mare. Aceasta se numea Livia și într-o după-amiază un vecin beat a vrut s-o violeze. Când s-a întors de la lucru, Livia i-a povestit ce se întâmplase și ea s-a dus să-și viziteze vecinul cu un cuțit în buzunarul șorțului. A vorbit cu el și apoi a vorbit cu nevastă-sa și apoi a vorbit din nou cu el: roagă-te la Sfânta Fecioară să nu i se întâmple nimic fetei mele, i-a spus, pentru că orice i s-ar întâmpla am să dau vina pe tine și o să te omor cu cuțitul ăsta. Vecinul i-a spus că din momentul acela lucrurile or să se schimbe. Dar ea după ce trecuse prin atâtea nu mai credea în cuvintele bărbaților și muncea din greu și făcea ore suplimentare ajungând chiar să vândă turte colegelor ei de muncă, la ora mesei, până când a strâns bani suficienți ca să închirieze o căsuță în cartierul Veracruz, care era mai departe de Interzone decât cea pe care o avea lângă șanț, dar era o casă adevărată, cu două camere, cu niște pereți despărțitori buni, cu o ușă care se putea încuia cu cheia. Nu-i păsa că avea de mers douăzeci de minute în plus în fiecare dimineață. Dimpotrivă, mergea aproape cântând. Nu-i păsa că nu dormea nopțile făcând două ture la rând, sau că o apuca ora două noaptea în bucătărie, făcând turte foarte picante pe care colegele ei le mâncau a doua zi, când ea pleca la fabrică la ora șase. Din contră, efortul fizic îi dădea putere, oboseala se transforma în vioiciune și mulțumire, zilele erau lungi, foarte lente și viața (pe care o simțea ca pe un naufragiu interminabil) îi arăta fața ei cea mai veselă și o făcea să fie conștientă de faptul că și a ei, în mod firesc, era la fel. La cincisprezece ani, fata ei cea mare a început să lucreze. Drumul până la fabrică, pe care-l făceau tot pe jos, se scurta atunci între conversație și râsete. Băiatul, la paisprezece ani, nu s-a mai dus la școală. Câteva luni a lucrat la Interzone-Berny, dar după câteva avertizări l-au dat afară pentru că era nepriceput. Mâinile băiatului erau prea mari și prea neîndemânatice. Maică-sa atunci i-a găsit de lucru într-o brutărie din cartier. Singura

care mergea la școală era Penélope Méndez Becerra. Școala la care mergea se numea Școala Primară Aquiles Serdán și se afla pe strada Aquiles Serdán. Acolo erau copii din cartierul Carranza și din cartierele Veracruz și Morelos și chiar câte un copil din centru. Penélope Méndez Becerra era în clasa a cincea. Era o fetiță tăcută, dar care mereu lua note bune. Avea părul negru, lung și drept. Într-o zi a ieșit de la școală și de-atunci n-au mai văzut-o. În aceeași după-amiază, maică-sa și-a luat o învoire de la Interzone ca să meargă la comisariatul de poliție numărul 2 să anunțe dispariția. A însoțit-o băiatul ei. La comisariat i-au notat numele și i-au spus că trebuie să mai aștepte câteva zile. Sora mai mare, Livia, n-a putut merge pentru că cei de la Interzone au considerat că e suficient că au învoit-o pe mamă. A doua zi, Penélope Méndez Becerra continua să fie dispărută. Mama și cei doi copii ai ei s-au prezentat din nou să vadă ce progrese s-au făcut. Polițistul care i-a primit așezat la un birou le-a spus să nu fie impertinenți. Directorul școlii Aquiles Serdán și trei profesori se aflau la poliție, ca să se intereseze de soarta Penélopei, și ei au luat de acolo familia înainte ca polițistul să-i amendeze pentru tulburarea ordinii publice. În ziua următoare, fratele a vorbit cu câteva colege de clasă ale Penélopei. Una i-a spus că, din câte i s-a părut, Penélope se urcase într-o mașină cu geamurile fumurii și nu s-a mai dat jos. După descriere părea o mașină marca Peregrino sau Master Road. Fratele și profesoara Penélopei au vorbit mult timp cu eleva aceea, dar singurul lucru clar pe care l-au aflat a fost că era o mașină scumpă și de culoare neagră. Timp de trei zile fratele a străbătut orașul Santa Teresa în drumuri obositoare căutând o mașină neagră. A găsit multe, unele chiar aveau geamurile fumurii și străluceau de parcă erau abia ieșite din fabrică, dar cei care le conduceau erau persoane care nu aveau față de sechestratori sau erau perechi de tineri (a căror fericire îl făcea să plângă pe fratele Penélopei) sau erau femei. Oricum, și-a notat toate numerele de circulație. Seara familia se reunea acasă și vorbea de Penélope cu cuvinte care nu însemnau nimic sau poate doar ei înțelegeau până la urmă însemnătatea lor. După o săptămână, a apărut cadavrul ei. L-au găsit niște angajați de la lucrările de canalizare din Santa Teresa într-una din conductele de scurgere care străbătea orașul pe sub pământ din cartierul San Damián până la râpa El Ojito, aproape de șoseaua spre Casas Negras, dincolo de groapa de gunoi clandestină El Chile. Trupul a fost dus imediat la morgă, unde medicul legist a constatat că a fost violată anal și vaginal, prezentând numeroase rupturi în ambele orificii și că apoi a fost strangulată. După o a doua autopsie, totuși, s-a constatat că Penélope Méndez Becerra a murit datorită unui atac de cord în timp ce era supusă abuzurilor menționate înainte.

Pe atunci, Lalo Cura împlinise șaptesprezece ani, cu șase mai mult decât avea Penélope Méndez Becerra când a fost asasinată, și Epifanio îi făcuse rost de o locuință unde să stea. Locuința era într-una din casele de închiriat cu curte care mai

rămăseseră în centru. Casa se afla pe strada Obispo și după ce trecea printr-un portic, de unde începeau scările, vizitatorul intra într-o curte imensă, cu o mare fântână în mijloc, de unde se vedeau cele trei apartamente din care era compusă casa, și galeriile coșcovite unde se jucau copiii sau stăteau de vorbă vecinele, galerii pe jumătate acoperite de streșini din lemn și susținute de stâlpi subțiri din fier, ruginiți de trecerea vremii. Camera lui Lalo Cura era mare, cu loc suficient pentru un pat, o masă cu trei scaune, un frigider (care se afla lângă masă) și un șifonier prea mare pentru puținele haine pe care le avea. De asemenea avea o mică bucătărie și un spălător din ciment, construit recent, pentru spălat oalele și farfuriile murdare sau pentru spălat pe față. Chiuveta, ca și dușul, erau comune, și în fiecare apartament existau două closete și încă trei pe terasa de pe acoperiș. Epifanio i-a arătat în primul rând camera sa, care era la parter. Rufele atârnau de o sfoară agățată în cuie de la un perete la celălalt și lângă patul nefăcut a văzut o grămadă de ziare vechi, aproape toate din Santa Teresa. Cele două de dedesubt erau îngălbenite deja. Bucătăria părea nefolosită de multă vreme. I-a spus că pentru un polițist cel mai bine este să stea singur, dar că el poate face ce vrea. Apoi l-a condus până în camera lui, care era la al doilea etaj, și i-a dat cheile. Acum ai casă, Lalito, i-a spus. Dacă vrei să măturі cere-i mătura vecinei tale. Pe perete cineva scrisese un nume: Ernesto Arancibia. Arancibia era scris cu *v*[38]. Lalo i-a arătat numele și Epifanio a ridicat din umeri. Trebuie să plătești la sfârșitul lunii, a spus, și a plecat fără să-i dea altă explicație.

Tot în zilele acelea, agentul judiciar Juan de Dios Martínez a primit ordin să lase deoparte cazul Pocăitului și să se ocupe de o serie de furturi cu violență care avuseseră loc în cartierul Centeno și în cartierul Podestá. Când a întrebat dacă asta însemna că se încheiase cazul Pocăitului, i s-a răspuns că nu, dar că, având în vedere că acesta a dispărut și cercetarea nu progresa, și din cauză că dotarea cu agenți judiciari în Santa Teresa lăsa de dorit, trebuiau să dea prioritate cazurilor mai urgente. Desigur asta nu însemna că trebuie să uite de Pocăit, nici că el, Juan de Dios Martínez, nu va continua să conducă investigația, ci că polițiștii pe care-i avea în subordine și care-și pierdeau timpul supraveghind douăzeci și patru de ore bisericile din oraș vor trebui desigur să se ocupe de cazuri mai utile pentru siguranța publică. Juan de Dios Martínez a fost de acord cu ordinul fără să crâcnească.

Următoarea moartă a fost Lucy Anne Sander. Locuia în Huntville, la cincizeci de kilometri de Santa Teresa, în Arizona, și mai întâi stătuse în El Adobe, cu o prietenă, și apoi au trecut frontiera cu mașina, cu intenția de a trăi, chiar și numai în parte, o noapte nesfârșită la Santa Teresa. Prietena ei se numea Erica Delmore și era proprietara mașinii și cea care conducea. Amândouă lucrau într-un atelier artizanal din Huntville, unde se făceau mărgele indiene pe care apoi le cumpărau angro magazinele turistice din Tombstone, Tucson, Phoenix și Apache Junction. În atelier

erau singurele albe, căci celelalte muncitoare erau de origine mexicană sau indiană. Lucy Anne se născuse într-un sătuc din Mississippi. Avea douăzeci și șase de ani și visul ei era să trăiască aproape de mare. Uneori vorbea de întoarcerea acasă, dar o făcea în general când era obosită sau supărată, ceea ce nu se întâmpla foarte des. Erica Delmore avea patruzeci de ani și fusese măritată de două ori. Era din California, dar se simțea fericită în Arizona, unde erau puțini locuitori și viața era mai liniștită. Când au ajuns la Santa Teresa, s-au dus direct în zona cu discoteci, în centru, și mai întâi au fost la El Pelicano și apoi la Domino's. Pe traseu li s-a alăturat un mexican de vreo douăzeci și doi de ani care a spus că se numește Manuel sau Miguel. Era un tip simpatic, din cele declarate de Erica, băiatul a încercat s-o agațe pe Lucy Anne și apoi, când aceasta l-a refuzat, pe ea, dar în nici un caz nu putea fi considerat un hărțuitor de femei. La un moment dat, în timp ce erau la Domino's, Manuel sau Miguel (nu-și putea aduce aminte exact numele lui) a plecat și ele au rămas singure la bar. Apoi au colindat cu mașina, la întâmplare, pe câteva străzi din centru, oprindu-se să vadă monumentele istorice din oraș: catedrala, primăria, câteva case vechi coloniale, piața orașului vechi înconjurată de clădiri cu porticuri. După spusele Ericăi, în nici un moment nu le-a deranjat nimeni, nici n-au fost urmărite de vreo persoană. În timp ce înconjurau piața, un turist nord-american le-a spus: trebuie să vedeți pergola, este grandioasă. După care turistul a dispărut în mulțime și ele au hotărât că n-ar fi o idee rea să se plimbe puțin. Noaptea era splendidă, răcoroasă, plină de stele. În timp ce Erica se uita după un loc de parcare, Lucy Anne a coborât, și-a scos pantofii și a început să alerge pe gazonul proaspăt stropit. După ce a parcat, Erica s-a dus s-o caute pe Lucy Anne, dar n-a mai găsit-o. S-a hotărât să intre în piață și să meargă spre vestita pergolă. Unele străduțe erau cu pământ pe jos, dar cele principale păstrau vechiul caldarâm din piatră. Pe bănci a văzut perechi care vorbeau sau se sărutau. Pergola era din metal și sub ea, în ciuda orei târzii, se jucau niște copii cărora nu le era somn. Lumina, și-a dat seama Erica, era slabă, doar atât cât să vezi pe unde calci, dar prezența atâtor persoane făcea ca locul să nu aibă un aer sinistru. N-a găsit-o pe Lucy Anne, dar i s-a părut că-l recunoaște pe turistul nord-american care le-a lăudat piața în gura mare. Era cu încă trei și beau tequila trecându-și sticla de la unul la altul. S-a apropiat și i-a întrebat de prietena ei. Turistul nord-american s-a uitat la ea de parcă ar fi fost scăpată de la balamuc. Toți erau beți, dar Erica știa cum să se poarte cu bețivii și le-a explicat situația. Erau foarte tineri și nu aveau nimic altceva de făcut, așa că au hotărât s-o ajute. După un timp, prin piață au răsunat o grămadă de voci care o strigau pe Lucy Anne. Erica s-a întors la locul unde parcase mașina. Nu era nimeni. A urcat în mașină, și-a închis ușile pe dinăuntru și a claxonat de câteva ori. Apoi a început să fumeze până când aerul dinăuntru a devenit de nerespirat și a trebuit să coboare geamul. În zori, s-a dus la un comisariat de poliție și a întrebat dacă în oraș există un consulat nord-american. Polițistul cu care a vorbit nu știa și a trebuit să întrebe vreo

doi colegi. Unul dintre ei a spus că da. Erica a anunțat dispariția și apoi s-a îndreptat spre consulat cu o copie a declarației. Consulatul se afla pe strada Verdejo, în cartierul Centro-Norte, nu departe de străzile pe care ea le străbătuse în noaptea trecută, și era închis. La câțiva pași Erica a văzut o cafenea și a intrat să-și ia micul dejun. A cerut un sandvici vegetal și un suc de ananas și apoi a sunat de la cafenea la Huntville, acasă la Lucy Anne, dar nu i-a răspuns nimeni. De la masa ei vedea mișcarea de pe strada care începea să se trezească încetul cu încetul. După ce și-a terminat sucul, a sunat din nou la Huntville, dar de astă dată a format numărul șerifului. I-a răspuns un băiat care se numea Rory Campuzano, pe care îl cunoștea bine. Acesta i-a spus că șeriful nu venise încă. Erica i-a spus că Lucy Anne Sander a dispărut în Santa Teresa și ea, așa cum vedea că merg lucrurile, o să stea toată dimineața la consulat sau o să meargă pe la spitale. Zi-i să mă sune la consulat, a spus. Asta o să fac, Erica, calmează-te, i-a spus Rory, și apoi a închis. Timp de o oră, a rămas acolo, ciugulind din sandviciul ei vegetal, până când a văzut mișcare la intrarea de la consulat. A primit-o un tip care a spus că se numește Kurt A. Banks, care i-a pus tot felul de întrebări în legătură cu prietena ei, și despre ea însăși, de parcă n-ar fi crezut nicicum versiunea pe care i-a dat-o Erica. Doar când a ieșit de acolo Erica și-a dat seama că tipul bănuia că atât Lucy Anne, cât și ea erau curve. Apoi s-a întors la comisariatul de poliție, unde a trebuit să explice de două ori aceeași poveste, altor polițiști care nu știau nimic de problema ei și la sfârșit i-au spus că nu au nici o noutate în legătură cu dispariția prietenei sale, care foarte bine putea să fi trecut din nou frontiera. Unul dintre polițiști i-a recomandat să facă și ea același lucru, că cel mai bine ar fi să lase cazul în seama consulatului și să se întoarcă acasă. Erica l-a privit în ochi. Avea o figură de om bun și sfatul părea dat cu bună intenție. Restul dimineții și o bună parte a după-amiezii a umblat pe la spitale. Până atunci nu se gândise cum ar fi putut Lucy Anne să ajungă la un spital. A exclus vreun accident, pentru că Lucy Anne dispăruse în piața orașului vechi sau în împrejurimile acesteia și ea nu auzise nici un zgomot, nici strigăte, nici o frână, nici o derapare. După ce s-a gândit la alte posibilități care puteau face verosimilă prezența lui Lucy Anne într-un spital, nu i-a trecut prin cap decât un atac de amnezie. Posibilitatea era atât de ireală, că i s-au umplut ochii de lacrimi. Pe de altă parte, nici unul din spitalele pe la care trecuse nu avea înregistrată nici o nord-americană. În ultimul, o asistentă i-a sugerat să se ducă la clinica América, o instituție medicală particulară, la care ea a răspuns cu o exclamație sarcastică. Suntem muncitoare, dragă, i-a spus în engleză. La fel ca mine, i-a spus asistenta în aceeași limbă. Au stat de vorbă puțin și pe urmă asistenta a invitat-o să bea o cafea la restaurantul spitalului, unde i-a spus că în Santa Teresa dispăreau multe femei. Același lucru se întâmplă și în țara mea, a zis Erica. Asistenta a privit-o în ochi și a dat din cap. Aici e mai rău, a spus. Când s-au despărțit și-au dat numerele de telefon și Erica i-a promis că o va ține la curent cu noutățile pe care le va afla. A mâncat la

terasa unui restaurant din centru și de două ori i s-a părut că o vede pe Lucy Anne mergând pe trotuar, prima dată apropiindu-se de ea și a doua oară îndepărtându-se, dar în nici una nu era vorba de Lucy Anne reală. Aproape că nici nu s-a uitat la ce voia să ceară și a arătat la întâmplare două feluri de mâncare nu prea scumpe. Amândouă erau foarte picante și a început să lăcrimeze, dar a continuat să mănânce. Apoi a condus până la piața unde dispăruse Lucy Anne, a parcat la umbra unui stejar mare și a adormit cu mâinile pe volan. Când s-a trezit, s-a dus la consulat și tipul care se numea Kurt A. Banks i-a prezentat un alt tip care a spus că se numește Henderson, și a informat-o că e prea devreme ca să aibă vreun rezultat în privința dispariției prietenei sale. Ea l-a întrebat când n-o să fie prea devreme. Henderson a privit-o imperturbabil și a spus: după trei zile. Și a adăugat: cel puțin. Când se pregătea să plece, Kurt A. Banks i-a spus că a sunat șeriful din Huntville și a întrebat de ea și s-a interesat de dispariția lui Lucy Anne Sander. I-a mulțumit și a plecat. Și pe stradă a căutat un telefon public și a sunat la Huntville. I-a răspuns Rory Campuzano, care i-a spus că șeriful a încercat să ia legătura cu ea de trei ori. Acum a plecat, a spus Rory, dar când o să se întoarcă o să-i spun să te sune. Nu, a spus Erica, încă nu stau într-un loc fix, o să sun eu mai târziu. Înainte de căderea nopții, a trecut pe la câteva hoteluri. Cele care păreau bune erau prea scumpe și până la urmă a rămas într-o pensiune din cartierul Rubén Darío, într-o cameră fără baie, fără televizor. Dușul se afla pe coridor și avea un mic zăvor ca să se închidă ușa pe dinăuntru. S-a dezbrăcat, dar fără să-și scoată pantofii de teamă să nu ia vreo ciupercă, și a rămas un timp sub duș. După jumătate de oră, fără să-și scoată prosopul cu care se ștersese, s-a trântit în pat și a uitat să-l mai sune pe șeriful din Huntville și la consulat și a adormit profund până a doua zi.

În ziua aceea au găsit-o pe Lucy Anne Sander nu foarte departe de gardul de sârmă de la frontieră, la câțiva metri de niște depozite de petrol care se întindeau pe o bucată de pământ paralelă cu șoseaua spre Nogales. Cadavrul prezenta răni de cuțit, majoritatea foarte profunde, pe gât, torace și abdomen. A fost găsită de niște muncitori care au anunțat imediat poliția. Examenul medicului legist a stabilit că fusese violată de mai multe ori, și s-a găsit o mare cantitate de spermă în vaginul ei. Moartea i-a produs-o o rană de cuțit, cu toate că cel puțin cinci erau mortale. Știrea i-a fost comunicată Ericăi Delmore când aceasta a sunat la consulatul nord-american. Kurt A. Banks i-a spus să se prezinte imediat, că trebuie să-i comunice o veste tristă, dar în fața insistenței Ericăi și a țipetelor ei din ce în ce mai isterice n-a avut încotro și i-a spus fără ocolișuri purul și tristul adevăr. Înainte de a se îndrepta spre consulat, Erica l-a sunat pe șeriful din Huntville și de astă dată a putut vorbi cu el. I-a spus că Lucy Anne a fost asasinată la Santa Teresa. Vrei să vin să te iau? a spus șeriful. Mi-ar plăcea, dar dacă nu poți nu veni, am mașina mea, a spus Erica. Am să vin să te iau, a zis șeriful. Apoi a sunat-o pe asistenta medicală cu care se

împrietenise și i-a spus ultima, și după cum părea definitiva, noutate. Desigur or să-ți ceară să identifici cadavrul. Morga se afla într-unul din spitalele la care fusese cu o zi înainte. S-a dus cu Henderson, care era mai amabil decât Kurt A. Banks, dar în realitate ar fi preferat să meargă singură. În timp ce așteptau pe un coridor de la subsol, a văzut-o venind pe asistentă. S-au îmbrățișat și s-au sărutat pe obraji. Apoi i-a prezentat-o pe asistentă lui Henderson, care a salutat-o distrat, dar a vrut să știe de când se cunoșteau. Asistenta i-a spus că de vreo douăzeci și patru de ore. Sau mai puțin de douăzeci și patru de ore. E adevărat, s-a gândit Erica, doar de o zi, dar o simt de parcă ne-am fi cunoscut de foarte mult timp. Când a venit medicul legist n-a vrut ca Henderson s-o însoțească. N-o fac de plăcere, a spus acesta abia zâmbind, e datoria mea. Asistenta a îmbrățișat-o și au intrat împreună urmate de funcționarul nord-american. În sală au găsit doi polițiști mexicani care se uitau la moartă. Erica s-a apropiat și a spus că e prietena ei. Polițiștii i-au cerut să semneze niște hârtii. Erica a încercat să le citească, dar erau scrise în spaniolă. Nu-i nimic, a spus Henderson, semnează. Asistenta a citit hârtiile și i-a spus să le semneze. Asta e tot? a întrebat Henderson. E tot, a spus unul din polițiștii mexicani. Cine i-a făcut asta lui Lucy Anne? a întrebat ea. Polițiștii s-au uitat la ea fără s-o înțeleagă. Asistenta a tradus cuvintele ei și polițiștii au spus că încă nu se știe. După prânz, a apărut la consulatul nord-american șeriful din Huntville. Erica fuma închisă în mașina ei când l-a văzut venind. Șeriful din Huntville a recunoscut-o de departe și au vorbit, ea fără să iasă din mașină și el aplecat, cu o mână sprijinită de portiera deschisă și cu cealaltă la cingătoare. Apoi s-a dus să ceară mai multe informații la consulat și Erica a rămas în mașină, cu portiera închisă din nou pe dinăuntru, fumând o țigară. Când șeriful a ieșit, i-a spus că se întorc acasă. Erica a așteptat ca șeriful să pornească mașina și apoi, ca într-un vis, l-a urmat pe străzile mexicane și la trecerea frontierei și prin deșert, în Arizona, până când șeriful a claxonat și apoi i-a făcut un semn cu mâna și amândouă mașinile s-au oprit la o veche benzinărie unde se putea și mânca. Dar Ericăi nu-i era foame și s-a limitat să asculte ceea ce voia să-i spună șeriful: trupul lui Lucy Anne o să fie trimis la Huntville după trei zile, polițistul mexican a promis că-l va prinde pe asasin, toată chestia asta miroase urât. Apoi șeriful a cerut ouă jumări cu fasole și o bere și ea s-a ridicat de la masă și s-a dus să cumpere țigări. Când s-a întors, șeriful lingea farfuria cu o bucată de pâine. Părul lui era des și negru și îl făcea să pară mai tânăr decât era. Tu crezi că ți-au spus adevărul, Harry? a întrebat. Nici vorbă, dar am să mă ocup personal să cercetez. Știu că ai s-o faci, Harry, a spus, și a început să plângă.

Următoarea moartă a fost găsită aproape de șoseaua care duce la Hermosillo, la zece kilometri de Santa Teresa, la două zile după ce au dat de cadavrul lui Lucy Anne Sander. Descoperirea au făcut-o patru angajați și nepotul proprietarului unei ferme. Căutau, de mai bine de douăzeci de ore, vite rătăcite. Cei cinci bărbați

mergeau călare și, după ce și-au dat seama că e vorba de o femeie moartă, nepotul l-a trimis pe unul din angajați înapoi la fermă, spunându-i să-l anunțe pe patron, în timp ce ei au rămas acolo, uimiți de poziția cu totul anormală a cadavrului. Acesta avea capul îngropat într-o gaură. Ca și cum asasinul, un nebun, fără îndoială, s-ar fi gândit că dacă îi îngropa capul era de ajuns. Sau de parcă ar fi crezut că astupându-i capul cu pământ, restul corpului ar fi devenit invizibil oricărei priviri. Cadavrul era cu fața în jos, cu mâinile lipite de corp. Îi lipseau arătătorul și degetul mic de la ambele mâini. În dreptul pieptului se întrezăreau pete de sânge coagulat. Era îmbrăcată cu o rochie din material subțire, de culoare mov, din cele care se închid în față. Nu avea ciorapi, nici pantofi. La o ulterioară examinare de către medicul legist s-a constatat că, în ciuda nenumăratelor lovituri de cuțit primite în piept și brațe, cauza morții a fost strangularea, cu fractura osului hioid. Nu se observau semne de viol. Cazul i-a fost încredințat agentului judiciar José Márquez, care în scurt timp a identificat moarta ca fiind América García Cifuentes, de douăzeci și trei de ani, chelneriță la barul Serafino's al cărui proprietar era Luis Chantre, care avea un lung cazier ca proxenet și despre care se spunea că e informator al poliției. América García Cifuentes locuia împreună cu alte două colege, amândouă chelnerițe, care n-au contribuit cu date importante la investigație. Singurul lucru sigur fără nici o îndoială era că América García Cifuentes a plecat de acasă la ora cinci după-amiază la barul Serafino's unde a lucrat până la patru dimineața, când barul s-a închis. Nu s-a mai întors acasă, au declarat colegele ei. Agentul judiciar José Márquez l-a arestat timp de două zile pe Luis Chantre, dar alibiul acestuia era impecabil. América García Cifuentes era de origine din statul Guerrero și de cinci ani se stabilise în Santa Teresa, unde venise cu un frate de-al ei, care acum locuia în Statele Unite, după spusele colegelor ei, dar nu-și scriau. Câteva zile, agentul judiciar José Márquez a interogat anumiți clienți ai barului Serafino's, dar fără nici un rezultat.

După două săptămâni, în mai 1994, a fost sechestrată Mónica Durán Reyes când ieșea de la școala Diego Rivera, din cartierul Lomas del Toro. Avea doisprezece ani și era cam aiurită, dar o elevă foarte bună. Acela era primul ei an de liceu. Atât maică-sa, cât și taică-su lucrau la fabrica Maderas de México, unde se făcea mobilă de tip colonial și rustic care se exporta în Statele Unite și în Canada. Avea o soră mai mică elevă și doi frați mai mari, o fată de șaisprezece ani, care lucra într-o fabrică de cabluri, și un băiat de cincisprezece ani, care lucra cu părinții la Maderas de México. Trupul ei a apărut două zile după sechestru, pe marginea șoselei Santa Teresa-Pueblo Azul. Era îmbrăcată și alături de ea se vedea geanta cu cărți și caiete. Conform examenului patologic fusese violată și strangulată. La cercetările ulterioare câteva prietene au spus că ar fi văzut-o pe Mónica urcându-se într-o mașină neagră, cu geamurile fumurii, marca Peregrino poate sau Master Road sau

Silencioso. Nu părea că ar fi fost forțată. A avut timp să strige, dar n-a strigat. Ba chiar, când și-a văzut una din prietene, i-a făcut un semn de la revedere cu mâna. Nu părea speriată.

În același cartier, Lomas del Toro, după o lună, s-a găsit cadavrul Rebecăi Fernández de Hoyos, de treizeci și trei de ani, brunetă, cu părul lung până la talie, care era chelneriță la barul El Catrín, de pe strada Xalapa, din cartierul vecin Rubén Darío, și care fusese înainte muncitoare la fabrica Holmes&West y Aiwo, de unde o dăduseră afară pentru că voia să înființeze un sindicat. Rebeca Fernández de Hoyo era din Oaxaca, cu toate că locuia de mai bine de zece ani în nordul Sonorei. Mai demult, pe la optsprezece ani, locuise în Tijuana, unde era înregistrată ca prostituată și de asemenea încercase fără succes să stea în Statele Unite, de unde cei de la emigrări au trimis-o înapoi în Mexic de patru ori. Cadavrul l-a descoperit o prietenă care avea o cheie de la casă și căreia i s-a părut ciudat că Rebeca nu venise la muncă la barul El Catrín, căci, așa cum a declarat ulterior, moarta era o femeie conștiincioasă și lipsea de la lucru doar când era foarte bolnavă. Casa, după spusele prietenei, era la fel ca întotdeauna, adică la început n-a văzut nici semn din care să reiasă ceea ce a descoperit după aceea. Era o casă mică, avea un salon, un dormitor, o bucătărie și o baie. Când a intrat în aceasta din urmă a descoperit cadavrul prietenei sale, era întins pe jos, de parcă ar fi căzut și s-ar fi lovit tare la cap, deși n-a ajuns să sângereze. Doar când a încercat s-o reanimeze, dându-i cu apă pe față, și-a dat seama că Rebeca era moartă. A sunat la poliție și la Crucea Roșie de la un telefon public și apoi s-a întors, a dus cadavrul prietenei sale în pat, s-a așezat într-unul din cele două fotolii din salon și s-a uitat la televizor în timp ce aștepta. Cei de la Crucea Roșie au venit cu mult înaintea poliției. Erau doi bărbați, unul foarte tânăr, de nici douăzeci de ani, și celălalt cam de vreo patruzeci și cinci, care părea să fie tatăl celuilalt și care i-a spus că nu pot face nimic. Rebeca era moartă. Apoi a întrebat-o unde găsise cadavrul, și ea a spus că în baie. Păi o să-l punem din nou în baie, ca nu cumva să dați de bucluc cu poliția, a spus omul, făcându-i semn băiatului s-o apuce pe moartă de picioare în timp ce el o lua de umeri și astfel au dus-o din nou la locul unde murise. Apoi brancardierul a întrebat-o în ce poziție o găsise pe moartă, dacă era pe closet, sau sprijinită de acesta, sau pe jos, sau ghemuită într-un colț. Atunci ea a închis televizorul și s-a apropiat de ușa băii și le-a explicat până când cei doi bărbați au lăsat-o pe Rebeca așa cum o găsise ea. Toți trei s-au uitat la ea din ușă. Rebeca părea că se cufundă într-o mare de dale albe. Când au obosit ori s-au plictisit s-o privească, s-au așezat toți trei, ea într-un fotoliu și ei la masă și au început să fumeze niște țigări parfumate pe care brancardierul le-a scos din buzunarul din spate al pantalonilor. Dumneavoastră probabil sunteți obișnuiți, a spus ea într-un fel mai mult sau mai puțin incoerent. Depinde, a spus brancardierul, care nu știa dacă ea se referă la țigări sau la a ridica morți și răniți în fiecare zi. În dimineața

următoare, medicul legist a scris în raportul lui că moartea s-a produs prin strangulare. Moarta avusese relații sexuale câteva ore înainte de a fi asasinată, deși medicul legist n-a îndrăznit să afirme dacă a fost violată sau nu. Mai curând nu, a spus când i s-a cerut să-și spună clar părerea. Poliția a încercat să-l aresteze pe amantul ei, un tip numit Pedro Pérez Ochoa, dar când în sfârșit au dat de casa lui, o săptămână mai târziu, tipul plecase deja de niște zile. Casa lui Pedro Pérez Ochoa se afla la capătul străzii Sayuca, în cartierul Las Flores, și era o magherniță făcută, cu oarecare îndemânare, din chirpici și resturi de materiale, unde încăpea o saltea și o masă, la câțiva metri de canalul de scurgere de la fabrica EastWest, unde lucrase. Vecinii l-au descris ca pe un bărbat educat și în general foarte curat, de unde se deduce că făcea duș în casa Rebecăi cel puțin în ultimele luni. Nimeni n-a știut să spună de unde era, așa că nu s-a trimis nicăieri un ordin de arestare preventivă. La EastWest fișa lui personală se pierduse, ceea ce era un lucru normal la fabrici, unde era o fluctuație continuă de muncitori. Înăuntrul magherniței au găsit diferite reviste de sport, o biografie de Flores Magón, câteva tricouri, două perechi de sandale, două perechi de pantaloni scurți și trei fotografii ale unor boxeri mexicani, tăiate dintr-o revistă și lipite pe peretele unde era salteaua, de parcă Pérez Ochoa, înainte de a adormi, voia să-și întipărească pe retină fețele și pozițiile de luptă ale acelor campioni.

În iulie 1994 n-a murit nici o femeie, dar a apărut un bărbat care punea întrebări. Venea sâmbăta pe la amiază și pleca duminica seara sau luni dis-de-dimineață. Tipul era de statură medie și avea părul negru și ochi căprui și era îmbrăcat cu blugi. A început să se învârtească, de parcă măsura ceva, prin piața principală, și apoi a devenit nelipsit de la câteva discoteci, în special de la El Pelícano și de la Domino's. Niciodată nu întreba ceva în mod direct. Părea mexican, dar vorbea o spaniolă cu accent american, cu un vocabular redus, și nu înțelegea jocurile de cuvinte cu toate că, după ce-i vedeau ochii, oamenii aveau mare grijă cum vorbeau. Spunea că se numește Harry Magaña, cel puțin așa își scria numele, dar el pronunța Magana, în așa fel încât auzindu-l înțelegeai Macgana, de parcă împuțitul de lăbar futu-l în cur pe mă-sa ar fi fost fiu de scoțian. A doua oară când a apărut la Domino's a întrebat de un oarecare Miguel sau Manuel, un tip tânăr, de vreo douăzeci și ceva de ani, înalt ca nu știu cine, corpolent ca nu știu care, un tip simpatic și cu o față de om bun acest Miguel sau Manuel, dar nimeni n-a știut sau n-a vrut să-i dea vreo informație. Într-o noapte s-a împrietenit cu unul din barmanii de la discotecă și când acesta a ieșit de la lucru Harry Magaña l-a așteptat afară, în mașina lui. A doua zi, barmanul nu s-a putut duce la lucru, pentru că avusese un accident, s-a spus. Când după patru zile a reapărut la Domino's cu fața plină de vânătăi și cicatrice toată lumea era uimită, îi lipseau trei dinți, și dacă își ridica poalele cămășii se puteau vedea nenumărate vânătăi de culori foarte vii, atât pe

spate, cât și pe piept. Testiculele nu și le-a arătat, dar pe cel stâng încă îi mai rămăsese o urmă de arsură cu țigara. Firește că l-au întrebat ce fel de accident avusese și răspunsul său a fost că în noaptea respectivă băuse până târziu cu Harry Magaña, chiar cu el, și după ce s-a despărțit de yankeu și s-a îndreptat spre casa lui de pe strada Tres Vírgenes, un grup de vreo cinci haimanale l-au atacat și i-au tras o bătaie nemaipomenită. Următorul sfârșit de săptămână Harry Magaña n-a mai fost văzut la Domino's, nici la El Pelícano, ci s-a dus la un local de curve numit Asuntos Internos, de pe bulevardul Madero Norte, unde a băut un timp niște *highballs* și apoi s-a dus la o masă de biliard unde a jucat cu un tip care se numea Demetrio Águila, o matahală de un metru nouăzeci și mai mult de o sută zece kilograme, cu care s-a împrietenit, căci matahala stătuse în Arizona și în Nuevo México, unde lucrase întotdeauna la câmp, adică avea grijă de vite, și apoi s-a întors în Mexic ca să nu moară departe de familie, a spus, cu toate că apoi a recunoscut că familie, sau ceea ce se numește familie, adevărul e că nu avea sau avea foarte puțină, o soră care mergea deja pe șaizeci de ani și o nepoată care nu se măritase niciodată și care locuia la Cananea, de unde era și el, dar Cananea i se părea mică, asfixiantă, foarte micuță, și uneori simțea nevoia să vină în marele oraș care nu dormea niciodată, și când i se întâmpla asta se urca în camioneta sa, fără să spună nimic nimănui, sau spunându-i soră-sii ne vedem, și intra, la orice oră, pe șoseaua Cananea-Santa Teresa, care este una dintre cele mai frumoase șosele din câte a văzut în viața lui, mai ales noaptea, și conducea fără oprire până la Santa Teresa, unde avea o căsuță foarte confortabilă pe strada Luciérnaga, din cartierul Rubén Darío, pe care o pun la dispoziția ta, prietene Harry, una din puținele case vechi care au mai rămas după atâtea schimbări și atâtea programe de sistematizare care se făcuseră, de cele mai multe ori prost. Demetrio Águila avea probabil vreo șaizeci și cinci de ani și lui Harry Magaña i s-a părut un om de treabă. Uneori se ducea într-o cameră cu vreo curvă, dar majoritatea timpului prefera să bea și să privească. L-a întrebat dacă cunoaște o fată care se numește Elsa Fuentes. Demetrio Águila a vrut să știe cum era. Înaltă cam așa, a spus Harry Magaña punând mâna vertical la un metru șaizeci. Părul blond vopsit. Drăguță. Țâțe frumoase. O cunosc, a spus Demetrio Águila, Elsita da, o fetiță foarte simpatică. Este aici? a întrebat Harry Magaña. Demetrio Águila a răspuns că puțin mai înainte a văzut-o în salonul de dans. Vreau să mi-o arătați, domnule Demetrio, a spus Harry, puteți? Cu multă plăcere, prietene. În timp ce urcau scările spre discotecă, Demetrio Águila a vrut să știe dacă are vreo problemă cu ea. Harry Magaña a negat dând din cap. Așezată la o masă, împreună cu alte două curve și trei clienți, Elsa Fuentes râdea de ceva ce-i spusese una din colegele ei la ureche. Harry Magaña și-a pus o mână pe masă și pe cealaltă în spate la centură. I-a spus să se ridice. Curva s-a oprit din râs și și-a ridicat fața ca să-l vadă mai bine. Clienții au vrut să spună ceva, dar când au văzut că în spatele lui Harry stătea Demetrio Águila au ridicat din umeri. Unde putem să stăm de vorbă? Să mergem

într-o cameră, i-a spus Elsa la ureche. Când urcau scările, Harry Magaña s-a oprit și i-a spus lui Demetrio Águila că nu e nevoie să meargă cu el. Păi foarte bine, a spus acesta, și a coborât scările. În camera Elsei Fuentes totul era roșu, pereții, cuvertura, cearșafurile, pernele, lămpile, becurile, chiar și jumătate din dale. Pe fereastră se vedea aglomerația din Madero Norte la ora aceea, plină de mașini care circulau încet și de oameni care nu mai încăpeau pe trotuare, printre chioșcurile ambulante cu mâncare și cu sucuri și restaurantele ieftine care rivalizau în privința prețurilor meniurilor scrise pe table mari negre reactualizate în mod constant. Când Harry Magaña s-a întors din nou să se uite la Elsa, aceasta își scosese bluza și sutienul. S-a gândit că, într-adevăr, are țâțele mari, dar că în noaptea aceea n-o să se culce cu ea. Nu te dezbrăca, i-a spus. Fata s-a așezat pe pat picior peste picior. Ai țigări? a întrebat. A scos un pachet de Marlboro și i-a oferit una. Foc, a spus fata în engleză. A aprins un chibrit și l-a apropiat de ea. Ochii Elsei Fuentes erau de un căprui atât de deschis, că păreau galbeni ca deșertul. Fată proastă, s-a gândit. Apoi a întrebat-o de Miguel Montes, unde era, ce făcea, când l-a văzut ultima dată. Deci îl cauți pe Miguel? a spus curva. Pot să știu de ce? Harry Magaña nu i-a răspuns: și-a scos cureaua și apoi și-a înfășurat-o pe mâna dreaptă, lăsând catarama să atârne ca un clopoțel. Nu am timp, a spus. Ultima dată când l-am văzut a fost acum vreo lună sau poate două, a spus. Unde lucrează? Nicăieri și peste tot. Voia să studieze, mi se pare că se ducea la o școală la seral. De unde are bani? Păi din slujbe sporadice, a spus fata. Pe mine să nu mă minți, a spus Harry Magaña. Fata a negat dând din cap și a lansat o trombă de fum spre tavan. Unde locuiește? Nu știu, mereu se mută în altă casă. Cureaua a șuierat în aer și a lăsat o dungă roșie pe brațul curvei. Înainte ca aceasta să poată striga, Harry Magaña i-a astupat gura cu o mână și a împins-o pe pat. Dacă strigi, te omor, a spus. Când curva s-a ridicat, dunga de pe braț îi sângera. Următoarea va fi pe față, a spus Harry Magaña. Unde locuiește?

Următoarea moartă a apărut în august 1994, pe străduța Las Ánimas, aproape de capăt, unde sunt patru case abandonate, cinci dacă punem la socoteală și casa victimei. Aceasta nu era o necunoscută, dar, lucru curios, nimeni nu știa cum o cheamă. În casa ei, unde locuia singură de vreo trei ani, nu s-a găsit nici un act personal și nimic altceva care ar fi putut ajuta la stabilirea imediată a identității sale. Unele persoane, nu multe, știau că se numește Isabel, dar aproape toată lumea îi spunea Vaca. Era o femeie voinică, înaltă de un metru șaizeci și cinci, brunetă, cu părul scurt și creț. Avea în jur de treizeci de ani. După spusele unor vecini era curvă într-un local din centru sau din cartierul Madero-Norte. După alții, Vaca n-a lucrat niciodată. Cu toate acestea, nu se putea spune că ducea lipsă de bani. La percheziția efectuată în domiciliul său s-a găsit cămara plină cu cutii de conserve. Avea, în afară de asta, un frigider (curentul electric, la fel ca toți vecinii, îl fura de la rețeaua electrică municipală) bine aprovizionat cu carne, lapte, ouă și zarzavaturi. Se

îmbrăca neîngrijit, dar nimeni nu putea spune că își punea lucruri ieftine. Avea un televizor și un video și s-au găsit mai mult de șaizeci de casete, majoritatea cu filme sentimentale sau melodramatice, pe care și le cumpărase în ultimii ani. În partea din spate a casei avea o curte mică plină cu plante și într-un colț avea un coteț din plasă de sârmă unde, în afară de un cocoș, avea zece găini. Cazul a fost cercetat de Epifanio Galindo și agentul judiciar Ernesto Ortiz Rebolledo, cărora li s-a alăturat ca să-i ajute Juan de Dios Martínez, fără prea mult entuziasm din partea nici unuia din ei. Viața femeii, în cazul în care încercai s-o cercetezi, părea contradictorie și imprevizibilă. După spusele unei bătrâne care locuia la începutul străduței, Isabel a fost o femeie cum nu mai sunt multe azi. O femeie adevărată. Odată un vecin beat își bătea nevasta. Toți cei care locuiam pe străduța Las Ánimas auzeam țipetele care răsunau mai tare sau mai încet pe măsură ce trecea timpul, de parcă femeia bătută năștea, o naștere grea, ca acelea în care până la urmă mor mama și copilul. Dar femeia nu năștea, era bătută doar. Atunci bătrâna a auzit niște pași și s-a uitat pe geam. În întunericul de pe străduță a văzut silueta de neconfundat a Isabelitei. Oricare altul și-ar fi continuat drumul până acasă, dar ea a văzut cum Vaca s-a oprit și a rămas nemișcată. Asculta. În momentul acela strigătele nu se auzeau așa de tare, dar după câteva minute tonul acestora a urcat, și în tot acest timp, i-a zâmbit bătrâna zbârcită polițistului, Vaca a rămas nemișcată, așteptând, ca atunci când mergi pe o stradă oarecare și dintr-odată auzi cântecul tău preferat, cântecul cel mai trist din lume care răsună de la o fereastră. Și fereastra o știa deja. Ceea ce s-a întâmplat atunci este greu de crezut. Vaca a intrat în casă și când a ieșit l-a scos pe bărbat trăgându-l de păr. Am văzut eu, a spus bătrâna, dar probabil au văzut toți, doar că nimeni n-a spus nimic, de rușine, bănuiesc. Lovea ca un bărbat și dacă nevasta bețivului nu ieșea din casă s-o roage pentru numele lui Dumnezeu să nu-l mai bată, Vaca în mod sigur l-ar fi omorât. Altă vecină a spus că era o femeie violentă, că venea târziu acasă, de cele mai multe ori băută și că apoi nu mai ieșea până după ora cinci după-amiază. Epifanio a stabilit în scurt timp o legătură între Vaca și doi tipi care o vizitau în ultimul timp, unul dintre ei era poreclit Mariachi și celălalt Cuervo, care de multe ori rămâneau să doarmă la ea sau veneau în fiecare zi s-o caute, și alteori dispăreau de parcă n-ar fi existat niciodată. Prietenii femeii erau probabil muzicanți, nu numai după porecla celui dintâi, ci și pentru că uneori îi vedeau trecând pe străduță fiecare cu câte o chitară. În timp ce Epifanio a început să se miște prin centrul orașului și prin cartierul Madero-Norte, prin localurile unde se asculta și muzică, agentul judiciar Juan de Dios Martínez a continuat să facă cercetări pe străduța Las Ánimas. A ajuns la următoarele concluzii: 1. Vaca era o persoană cumsecade, după părerea femeilor în general. 2. Vaca nu lucra, dar niciodată nu ducea lipsă de bani. 3. Vaca putea fi foarte violentă și avea o idee formată, rudimentară până la urmă, despre ceea ce e bine sau nu e bine. 4. Cineva o plătea pentru ceva. După patru zile i-au arestat pe Mariachi și pe Cuervo, care de

fapt erau muzicanții Gustavo Domínguez și, respectiv, Renato Hernández Saldaña, și după ce i-au interogat la comisariatul de poliție numărul 3, amândoi s-au declarat autorii asasinatului de pe străduța Las Ánimas. Motivul crimei a fost de fapt un film pe care Vaca voia să-l vadă și pe care prietenii ei, cu râsetele lor, căci toți trei erau destul de beți, n-o lăsau. Vaca a început totul, lovindu-l cu pumnul pe Mariachi. Cuervo mai întâi n-a vrut să se amestece, dar când a văzut că Vaca s-a pornit să-l lovească și pe el s-a apărat. Bătaia a fost lungă, dar curată, a spus Mariachi. Vaca le-a spus să iasă în stradă ca să nu strice mobilele din casă și ei au ascultat-o. În stradă, Vaca i-a avertizat că bătaia trebuie să fie curată, doar cu pumnii, și ei au fost de acord să fie așa, cu toate că știau ce putere avea prietena lor, care nu degeaba cântărea optzeci de kilograme. Dar nu de grăsime, ci de mușchi, a spus Cuervo. În stradă, pe întuneric, au început să-și care pumni. Au ținut-o așa cam jumătate de oră, dând și primind, fără să se oprească o clipă. Când bătaia s-a terminat, Mariachi avea nasul spart și îi sângerau arcadele ochilor și pe Cuervo îl durea o coastă se zice că ruptă. Vaca era întinsă pe jos. Doar când au încercat s-o ridice și-au dat seama că era moartă. Cazul s-a închis.

La puțin timp după aceea, totuși, agentul judiciar Juan de Dios Martínez s-a dus să-i viziteze pe muzicanți la închisoarea din Santa Teresa. Le-a adus țigări și vreo două reviste și i-a întrebat cum le merge. Nu ne putem plânge, șefule, a spus Mariachi. Agentul judiciar le-a spus că are niște prieteni acolo la închisoare și dacă ei vor poate să-i ajute. Și noi ce trebuie să vă dăm în schimb? a întrebat Mariachi. Doar o informație, a spus agentul judiciar. Și ce informație? Una foarte simplă. Voi erați prieteni cu Vaca, prieteni intimi. Eu vă pun niște întrebări, voi îmi răspundeți și asta e totul. Întreabă-ne, a spus Mariachi. Vă culcați cu Vaca? Nu, a spus Mariachi. Și tu? Eu nici atât, a spus Cuervo. Pe dracu', a spus agentul. Și de ce? Pentru că ei nu-i plăceau bărbații, destul de bărbătoasă era ea, a spus Mariachi. Știți care e numele ei întreg? a spus agentul judiciar. Habar n-avem, a zis Mariachi, noi îi spuneam Vaca și atât. Halal prieteni intimi, a spus agentul judiciar. Ăsta e purul adevăr, șefule, a spus Mariachi. Și știți de unde avea bani? a spus agentul. Chiar asta am întrebat-o și noi, șefule, a spus Cuervo, că poate de acolo mai scoteam și noi ceva în plus, dar Vaca n-a vorbit de asta niciodată. Și nu avea prieteni, vreau să spun în afară de voi și de bătrânele de pe stradă? a întrebat agentul. Ba da, odată când mergeam cu mașina mea mi-a arătat o prietenă, a spus Mariachi, o fătuță care lucrează la un bar din centru, nimic deosebit, mai degrabă slăbuță, dar Vaca mi-a arătat-o și m-a întrebat dacă am văzut vreodată o femeie așa de frumoasă. Eu i-am spus că nu, ca să n-o apuce nebunia, dar în realitate nu era nimic deosebit. Cum o cheamă? a spus agentul judiciar. Nu mi-a spus cum o cheamă, a zis Mariachi și nici nu mi-a prezentat-o.

În zilele când poliția lucra la elucidarea cazului Vaca, Harry Magaña a găsit casa

unde locuia Miguel Montes. Într-o sâmbătă după-amiază a început să supravegheze casa și după două ore, obosit să aștepte, a forțat broasca și a intrat. Locuința avea doar o cameră, o bucătărie și o baie. Pe pereți a văzut fotografii de actori și actrițe de la Hollywood. Pe o etajeră, înrămate, erau două fotografii ale lui Miguel, un băiat cu o față de om cumsecade fără îndoială, cu aspect plăcut, din ăia care plac femeilor. A controlat toate sertarele. Într-unul a găsit un carnet de cecuri și un cuțit. Când a ridicat salteaua de pe pat a găsit niște reviste și câteva scrisori. A răsfoit revistele. La bucătărie, pe fundul unui dulap, a găsit un plic cu patru fotografii făcute cu un aparat Polaroid. Într-una se vedea o casă în mijlocul deșertului, o casă din chirpici care părea sărăcăcioasă, cu o curte mică și două ferestre micuțe. Lângă casă era o furgonetă cu tracțiune pe patru roți. În altă fotografie se vedeau două fete una lângă alta cu capetele aplecate spre stânga, care se uitau la aparat cu o expresie asemănătoare de uimitoare siguranță, de parcă atunci ar fi sosit pe planeta asta sau de parcă aveau deja valizele făcute ca să plece. Fotografia asta era făcută pe o stradă cu multă lume, care putea fi foarte bine una din străzile din centrul orașului Santa Teresa. În cea de-a treia fotografie se vedea o avionetă într-o parte a unei piste de aterizare de pământ, în deșert. În spatele avionetei se vedea un deal. Restul era o suprafață plană, doar nisip și buruieni. În ultima se vedeau doi tipi care nu se uitau la aparat și care probabil erau beți sau drogați, îmbrăcați cu cămăși albe, unul dintre ei avea pălărie, care-și strângeau mâna ca și cum ar fi fost foarte buni prieteni. A căutat aparatul Polaroid în toate părțile, dar nu l-a găsit. A pus fotografiile, scrisorile și revista într-un buzunar și după ce a percheziționat încă o dată casa s-a așezat pe un fotoliu și s-a hotărât să aștepte. Miguel Montes nu s-a întors în noaptea aceea și nici în următoarea. S-a gândit că poate a trebuit să plece în grabă sau poate că era mort. S-a simțit descurajat. Spre norocul lui, de când îl cunoștea pe Demetrio Águila nu stătea la nici o pensiune și nici la hotel și nici nu-și petrecea nopțile de insomnie colindând prin tripouri și bând, ci se retrăgea să doarmă în casa din strada Luciérnaga, din cartierul Rubén Darío, proprietatea prietenului său, care-i dăduse cheia. Căsuța, împotriva așteptărilor, era întotdeauna curată, dar curățenia ei, demnitatea ei era lipsită de orice feminitate: era o curățenie stoică, lipsită de grație, precum curățenia din celulele unei pușcării sau dintr-o mănăstire, o curățenie care dădea mai mult senzația de sărăcie decât de abundență. Uneori, când se întorcea, îl găsea pe Demetrio Águila făcându-și o cafea la ibric în bucătărie și amândoi se așezau în salon și stăteau de vorbă. Conversația cu mexicanul îl calma. Mexicanul vorbea de perioada în care fusese cowboy la ferma Triple T și de cele zece feluri de a îmblânzi un mânz sălbatic. Uneori Harry îl întreba de ce nu merge cu el în Arizona și mexicanul îi răspundea că totul e la fel, Arizona, Sonora, Nuevo México, Chihuahua, totul e la fel, și Harry rămânea pe gânduri și până la urmă nu putea să accepte că totul e la fel, dar îl întrista să-l contrazică pe Demetrio Águila, și n-o făcea. Alteori ieșeau împreună și mexicanul putea să vadă de aproape metodele pe care le

folosea americanul, a cărui duritate la început nu-i plăcea, dar o găsea întemeiată. În noaptea aceea, când s-a întors de la casa din strada Luciérnaga, Harry l-a găsit treaz și în timp ce-și făcea cafeaua i-a spus că are impresia că ultima lui pistă s-a spulberat. Demetrio Águila nu i-a răspuns nimic. A servit cafeaua și a făcut ouă cu șuncă. Amândoi s-au așezat să mănânce în tăcere. Eu cred că nimic nu se spulberă, a spus mexicanul. Există oameni așa cum există animale care, dintr-un motiv sau altul, uneori dau impresia că vor să se spulbere, că vor să dispară. Și deși n-ai crede, Harry, uneori și o piatră vrea să dispară, eu am văzut asta. Dar Dumnezeu nu îngăduie. Nu îngăduie pentru că nu poate să îngăduie. Tu crezi în Dumnezeu, Harry? Da, domnule Demetrio, a spus Harry Magaña. Păi atunci ai încredere în Dumnezeu, el nu îngăduie să dispară nimic.

În zilele acelea, Juan de Dios Martínez încă se mai culca la fiecare cincisprezece zile cu doctorița Elvira Campos. Uneori agentului judiciar i se părea o minune că relația lor mai continuă. Cu greutăți, cu neînțelegeri, dar continuau să fie împreună. La pat, credea el, atracția era reciprocă. Niciodată nu dorise așa de mult o femeie cum o dorea pe ea. Dacă ar fi fost după el, s-ar fi căsătorit cu directoarea fără să stea pe gânduri. Uneori, când treceau multe zile fără să se vadă, începea să se gândească la diferența de cultură care-i separa și care credea el că este principalul obstacol între ei. Directoarei îi plăcea arta și când vedea, de exemplu, un tablou știa cine l-a pictat. De cărțile pe care ea le citea el nici nu auzise. Când asculta ce muzică îi plăcea ei, pe el îl cuprindea o toropeală plăcută și imediat îi venea să doarmă și să se odihnească, ceea ce, pe de altă parte, avea grijă să nu facă la ea acasă. Până și mâncarea care-i plăcea directoarei era altfel decât cea care-i plăcea lui. A încercat să se adapteze la noua situație și uneori mergea la un magazin de discuri și cumpăra muzică de Beethoven și Mozart, pe care apoi o asculta în casă singur. De obicei adormea. Visele sale, totuși, erau calme și fericite. Visa că Elvira Campos și el trăiau împreună într-o cabană la munte. Cabana nu avea curent electric, nici apă curentă și nimic care să amintească de civilizație. Dormeau pe piei de urs și se acopereau cu piei de lup. Și Elvira uneori râdea, foarte tare, când ieșea să alerge prin pădure și el n-o putea vedea.

Hai să citim scrisorile, Harry, a spus Demetrio Águila. Eu ți le citesc pe toate de câte ori e nevoie. Prima scrisoare era de la un vechi prieten al lui Miguel care locuia la Tijuana, cu toate că pe scrisoare nu scria numele expeditorului și era un compendiu de amintiri ale zilelor fericite pe care le trăiseră împreună. Vorbea despre baseball, despre gagici, mașini furate, bătăi, alcool, și în trecere menționa cel puțin cinci delicte pentru care Miguel Montes și prietenul său ar fi putut face pușcărie. A doua scrisoare era de la o femeie. Ștampila era chiar din Santa Teresa. Femeia îi cerea bani și îi spunea să-i dea cât mai repede. Dacă nu, vei suporta consecințele, îi spunea. A treia scrisoare, după scris, pentru că nu era semnată, era

de la aceeași femeie, căreia Miguel nu-i plătise încă datoria și care-i spunea că are la dispoziție doar trei zile ca să apară, știi tu unde, cu banii în mână, sau dacă nu, și aici după părerea lui Demetrio Águila și a lui Harry Magaña se observa un strop de simpatie, acel strop de simpatie feminină de care Miguel întotdeauna, chiar și în cele mai grele momente, a avut parte din plin, femeia îl sfătuia să plece din oraș cât mai repede și fără să spună nimic nimănui. A patra scrisoare era de la un alt prieten și probabil, căci ștampila era ilizibilă, venea din Ciudad de México. Prietenul, unul din nord recent sosit în capitală, îi povestea impresiile lui despre marele oraș, vorbea despre metrou, pe care-l compara cu groapa comună, despre cât de reci sunt oamenii din capitală, pe care nu-i interesa nimic, de greutatea cu care te mișcai, căci în DF degeaba aveai o mașină pentru că ambuteiajele erau permanente, de poluare și de urâțenia femeilor. Despre acestea făcea câteva glume de prost gust. Ultima scrisoare era de la o fată din Chucarit, aproape de Navojoa, la sud de Sonora, și era, cum bănuiau, o scrisoare de dragoste. Spunea că o să-l aștepte, bineînțeles, că are răbdare, că deși îi este dor să-l vadă primul pas trebuia să-l facă el și că ea nu se grăbește. Pare a fi scrisoarea unei iubite din sat, a spus Demetrio Águila. Din Chucarit, a spus Harry Magaña. Ceva îmi spune că omul nostru s-a născut acolo, domnule Demetrio. Ca să vezi ce coincidență, și eu mă gândeam la asta, a spus Demetrio Águila.

Uneori, Juan de Dios Martínez se gândea cât de tare i-ar plăcea să știe mai multe despre viața directoarei. De exemplu, despre prietenii ei. Cine sunt prietenii ei? El nu cunoștea nici unul, doar câțiva angajați de la centrul de psihiatrie, pe care directoarea îi trata cu amabilitate, dar păstrând distanța. Are prieteni? El bănuia că avea, deși ea niciodată nu i-a vorbit despre ei. Într-o seară, după ce au făcut amor, i-a spus că ar vrea să știe mai multe despre ea. Directoarea i-a spus că știe mai mult decât trebuie. Juan de Dios Martínez n-a insistat.

Vaca a murit în august 1994. În octombrie, au găsit altă femeie moartă în groapa de gunoi municipală, o groapă infectă lungă de trei kilometri și lată de unu și jumătate, într-o zănoagă la sud de râpa El Ojito, la un cot al șoselei spre Casas Negras, unde în fiecare zi descărcau gunoiul peste o sută de camioane. În ciuda dimensiunii sale, groapa devenea tot mai mică și se vorbea, dat fiind că proliferau gropile de gunoi clandestine, să se facă altă groapă nouă în împrejurimile localității Casas Negras sau la vest de aceasta. Moarta avea între cincisprezece și șaptesprezece ani, după părerea medicului legist, cu toate că au preferat să lase decizia definitivă în seama patologului, care a examinat-o trei zile mai târziu, și opinia lui a coincis cu cea a colegului său. A fost violată anal și vaginal și apoi strangulată. Avea un metru patruzeci și doi înălțime. Oamenii care scormoneau prin gunoaie și care au găsit-o au spus că avea pe ea un sutien, o fustă de doc albastră și pantofi de sport marca Reebok. Când a venit poliția, sutienul și fusta de doc nu s-a mai găsit pe nicăieri. Pe degetul inelar de la mâna dreaptă avea un inel auriu cu o piatră neagră pe care era scris numele unei școli de engleză din centrul orașului. Au fotografiat-o și pe urmă poliția s-a dus la școala de limbi străine, dar nimeni n-a recunoscut-o. Fotografia a apărut în ziarele *El Heraldo del Norte* și *La Voz de Sonora* cu același rezultat. Agenții judiciari José Márquez și Juan de Dios Martínez l-au interogat timp de trei ore pe directorul școlii și s-ar părea că le-a cam scăpat mâna la interogatoriu, fapt pentru care avocatul directorului a înaintat o plângere pentru agresiune fizică. Reclamația n-a mers mai departe, dar amândoi s-au ales cu o mustrare din partea delegatului și a șefului poliției. S-a trimis de asemenea un raport despre comportarea lor șefului poliției judiciare din Hermosillo. După două săptămâni, trupul necunoscutei a ajuns la rezerva de cadavre a studenților de la Facultatea de medicină a Universității din Santa Teresa.

Uneori agentul judiciar Juan de Dios Martínez rămânea surprins de cât de bine știa să se fută Elvira Campos și de faptul că era inepuizabilă în pat. Se fute de parcă ar muri a doua zi, se gândea. Uneori i-ar fi plăcut să-i spună că nu e nevoie s-o facă, să se străduiască atâta, că el e mulțumit doar s-o știe aproape, s-o atingă doar, dar directoarea, când era vorba de sex, era practică și activă. Regina mea, îi spunea uneori Juan de Dios Martínez, comoara mea, dragostea mea, și ea, în întuneric, îi spunea să tacă din gură și îl storcea până la ultima picătură, de spermă? de suflet? de stropul de viață care în momentul acela el credea că-i mai rămâne? Făceau amor, din dorința ei expresă, în semiîntuneric. Era tentat uneori să aprindă lumina și s-o privească, dar îl oprea dorința de a nu o contraria. Nu aprinde lumina, i-a spus ea odată, și el și-a închipuit că poate să-i citească gândurile.

În noiembrie, la etajul doi al unei clădiri în construcție, niște zidari au găsit trupul unei femei de aproximativ treizeci de ani, de un metru și cincizeci înălțime, brunetă, cu părul vopsit blond, cu doi dinți de aur, îmbrăcată doar cu pulover și un

hot-pant, sau șort sau pantaloni scurți. Fusese violată și strangulată. Nu avea nici un act la ea. Clădirea în construcție se afla pe strada Podestá, într-un loc din zona cu oameni bogați a orașului Santa Teresa. Din cauza asta muncitorii nu rămâneau să doarmă acolo, cum se obișnuia la alte construcții. Noaptea, edificiul era supravegheat de un paznic. Când a fost interogat acesta a mărturisit că, deși asta era contra celor stabilite în contractul său, noaptea el obișnuia să doarmă, pentru că ziua lucra într-o fabrică, și că uneori noaptea stătea acolo până la două și pe urmă se ducea la el acasă, pe strada Cuauhtémoc, în dreptul cartierului San Damián. Interogatoriul a fost dur, l-a condus ajutorul șefului, Epifanio Galindo, dar chiar de la început și-au dat seama că paznicul spunea adevărul. S-a presupus, nu fără oarecare logică, cum că necunoscuta era recent sosită, și că pe undeva trebuia să existe o valiză cu hainele ei. În acest scop s-au făcut cercetări la câteva pensiuni și hoteluri din centru, dar în nici unul nu lipsise vreun client. Fotografia sa a fost publicată în ziarele din oraș, fără nici un rezultat: sau n-o cunoștea nimeni, sau fotografia nu era bună, sau nimeni nu voia să se vadă implicat într-o problemă cu poliția. S-au verificat plângerile de dispariții sosite din alte state ale republicii, dar nici unul nu coincidea cu moarta găsită în edificiul din strada Alondra. Doar un lucru a rămas clar sau cel puțin i-a rămas clar lui Epifanio: moarta nu era din cartier, moarta nu fusese strangulată și violată în cartier, pentru ce atunci să te descotorosești de un cadavru în partea de sus a orașului, pe străzile unde agenții de poliție sau agenții de securitate particulari patrulau cu grijă în timpul nopții? pentru ce să te duci să arunci cadavrul acolo, la etajul doi al unui edificiu în construcție, cu riscul pe care acest lucru îl implică, inclusiv să cazi pe scările care încă nu aveau balustrade, când mai logic ar fi fost să-l arunce în deșert sau prin împrejurimile unei gropi de gunoi? Două zile s-a tot gândit. În timp ce mânca, în timp ce-i auzea pe colegii lui vorbind de sport sau de femei, în timp ce conducea mașina lui Pedro Negrete, în timp ce dormea. Până când a ajuns la concluzia că oricât de mult s-ar gândi n-o să găsească o soluție satisfăcătoare, și atunci nu s-a mai gândit la asta.

Uneori, agentul judiciar Juan de Dios Martínez avea chef, mai ales în zilele lui libere, să iasă la plimbare cu directoarea. Adică avea chef să-l vadă lumea cu ea, să meargă să mănânce la un restaurant din centru, nici ieftin, nici scump, un restaurant normal unde mergeau perechile normale și unde în mod sigur s-ar fi întâlnit cu vreun cunoscut, căruia să i-o prezinte pe directoare în mod firesc, din întâmplare, fără fandoseli, ea este prietena mea, Elvira Campos, medic psihiatru. După masă probabil ar fi mers acasă la ea să facă amor și apoi să facă siesta. Și seara să meargă din nou, în BMW-ul ei sau în Cougarul lui, la film sau să bea ceva în vreun restaurant în aer liber sau să danseze în vreunul din nenumăratele localuri din Santa Teresa. Asta e, nenorociților, fericirea perfectă, se gândea Juan de Dios Martínez. Elvira Campos, dimpotrivă, nu voia nici să audă de o relație publică. S-o

sune la telefon la centrul de psihiatrie da, cu condiția să vorbească puțin. Întâlniri personale o dată la cincisprezece zile. Un pahar de whisky sau de votcă Absolut și peisaje nocturne. Despărțiri sterilizate.

Tot în luna noiembrie 1994, s-a găsit într-o parcelă părăsită cadavrul pe jumătate ars al Silvanei Pérez Arjona. Avea cincisprezece ani și era slabă, brunetă, înaltă de un metru șaizeci. Părul negru îi ajungea până mai jos de umeri, deși atunci când i-au găsit cadavrul jumătate din el era pârlit. Trupul a fost găsit de niște femei din cartierul Las Flores care își instalaseră sforile de uscat rufe pe marginea parcelei, și ele au fost cele care au anunțat poliția și salvarea. Ambulanța o conducea un tip de vreo patruzeci și cinci de ani și îl însoțea un brancardier nu mai mare de douăzeci de ani care părea fiul său. Când a sosit ambulanța, tipul mai în vârstă a întrebat printre femeile și curioșii care se îngrămădeau în jurul cadavrului dacă o cunoaște cineva pe moartă. Câțiva au trecut prin fața cadavrului și s-au uitat la ea și au făcut semn din cap că nu. Nimeni n-o cunoștea. Atunci eu în locul vostru aș pleca, prieteni, a spus brancardierul mai în vârstă, pentru că sticleții or să vrea să vă interogheze pe toți. A spus asta fără să ridice tonul, dar vorbele lui s-au transmis din gură în gură și toți s-au retras. La prima vedere, în parcela părăsită nu mai era nimeni, dar cei doi brancardieri au zâmbit fiindcă știau că oamenii se uitau la ei de pe unde se ascunseseră. În timp ce unul dintre ei, cel tânăr, raporta poliției de la radioul din mașină, cel mai în vârstă a luat-o pe jos pe străzile de pământ din cartierul Las Flores până la un loc unde se vindeau *tacos* și proprietăreasa îl cunoștea. A cerut șase de carne, trei cu smântână și trei fără smântână, toate șase foarte picante, și două cutii de coca-cola. Apoi a plătit și s-a întors fără să se grăbească la ambulanță, unde cel care părea fiul lui citea, sprijinit de aripă, un comics. Când a venit poliția, amândoi terminaseră de mâncat și fumau. Trei ore cadavrul a rămas pe parcela părăsită. După părerea medicului legist fusese violată. Apoi asasinul a încercat să-i dea foc ca să șteargă urmele, dar probabil era un ageamiu, sau i-au vândut apă în loc de benzină, sau s-a speriat. A doua zi s-a aflat că moarta se numea Silvana Pérez Arjona, muncitoare la o fabrică din parcul industrial General Sepúlveda, nu departe de locul unde s-a găsit trupul ei. Până acum un an locuise cu maică-sa și cu patru frați, toți muncitori la diverse fabrici din oraș. Ea era singura care mergea la școală, la Liceul Profesor Emilio Cervantes din cartierul Lomas del Toro. Din motive economice, totuși, a trebuit să renunțe la școală și una din surorile ei i-a găsit de lucru la fabrica Horizon W&E, unde l-a cunoscut pe muncitorul Carlos Llanos, de treizeci și cinci de ani, a devenit iubita lui și s-a dus să locuiască împreună cu el în casa acestuia, pe strada Prometeo. După spusele prietenilor, Llanos era un om plăcut, îi cam plăcea să bea, dar fără să exagereze, și în timpul lui liber citea, lucru puțin obișnuit și care l-a făcut să aibă o aură extraordinară. După părerea maică-sii, această calitate a lui Llanos a sedus-o pe

fiică-sa care până atunci nu avusese nici un iubit, cu excepția câtorva prietenii inocente la școală. Relația a durat șapte luni. Llanos citea, într-adevăr, și uneori amândoi în salonașul casei lui comentau cărțile pe care le citea, dar nu numai că citea, ci și bea și era un om foarte gelos și nesigur. Uneori când venea s-o vadă pe maică-sa, Silvana îi povestea că o bătea. Câteodată stăteau ore întregi îmbrățișate, mamă și fiică, plângând fără să aprindă lumina din cameră. Arestarea lui Llanos s-a făcut fără nici cea mai mică dificultate și pentru prima dată a luat parte și Lalo Cura la această operațiune. Au venit două mașini de la poliția din Santa Teresa, au bătut la ușă, Llanos a deschis, l-au imobilizat cu lovituri de picioare fără să spună un cuvânt, i-au pus cătușele și l-au dus la poliție unde au încercat să-i pună în cârcă asasinatul necunoscutei din strada Alondra sau, cel puțin, al necunoscutei care a fost găsită la groapa nouă de gunoi a orașului, dar n-a fost chip, însăși Silvana Pérez era alibiul lui, pentru că în zilele acelea fusese văzut cu ea, plimbându-se foarte mândru prin parcul cu puțină vegetație din cartierul Carranza, unde fusese un târg și el și Silvana au fost văzuți chiar de familia ei. În privința nopților, până în săptămâna care trecuse a lucrat în schimbul de noapte la fabrică și colegii și colegele lui puteau să confirme acest lucru. S-a declarat vinovat de asasinarea Silvanei și îi părea rău doar de faptul că a încercat s-o ardă. Era prea mișto Silvana mea, a spus, și nu merita o asemenea faptă sălbatică.

Tot în perioada aceea, a apărut la un program de televizor din Sonora o ghicitoare care se numea Florita Almada, căreia cei care-o urmăreau, nu erau mulți, îi spuneau Santa. Florita Almada avea șaptezeci de ani și de relativ puțin timp, zece ani, harul divin coborâse asupra ei. Vedea lucruri pe care nu le vedea nimeni. Auzea ce nu auzea nimeni. Și știa să explice în mod coerent tot ceea ce i se întâmpla. Înainte de a fi ghicitoare fusese doftoroaie, asta era adevărata ei ocupație, așa cum spunea, căci ghicitoare înseamnă cineva care vede și ea uneori nu vedea nimic, imaginile erau cețoase, sunetul neclar, de parcă antena care-i crescuse în creier ar fi fost prost orientată sau găurită într-un schimb de focuri sau făcută din hârtie de aluminiu și vântul făcea din ea ce voia. Așa că, deși pretindea că e ghicitoare sau îi lăsa pe cei care-o urmăreau s-o considere ca atare, avea mai multă încredere în ierburi și în flori, în hrana sănătoasă și în rugăciuni. Persoanelor cu tensiune mare le recomanda să nu mai mănânce ouă și brânză și pâine albă, de exemplu, pentru că sunt alimente cu mult sodiu și sodiul atrage apa, ceea ce face să crească apoi cantitatea de sânge și ca urmare să se ridice tensiunea. Clar ca lumina zilei, spunea Florita Almada. Oricât de mult i-ar plăcea cuiva să mănânce la micul dejun ouă jumări sau ouă ochiuri, dacă are hipertensiune arterială ar face bine să nu le mai mănânce. Și dacă nu mai mănâncă ouă, la fel de bine poate să nu mai mănânce carne sau pește și să mănânce doar orez și fructe. Astea sunt foarte bune pentru sănătate, orezul și fructele, mai ales după patruzeci de ani. De asemenea avertiza și

asupra consumului excesiv de grăsime. Consumul total de grăsimi, spunea, nu trebuie să depășească nicicum douăzeci și cinci la sută din totalul aportului energetic al alimentelor. Ideal e să se stabilească un consum de grăsime între cincisprezece și douăzeci la sută. Dar oamenii care muncesc consumă până la optzeci sau nouăzeci la sută grăsimi, și dacă au o slujbă mai mult sau mai puțin stabilă consumul de grăsimi crește până la sută la sută, ceea ce este abominabil, spunea. Din contră, consumul de grăsimi la cei care n-au o slujbă este între treizeci și cincizeci la sută, ceea ce dacă ne gândim bine este o nenorocire, căci acești sărmani oameni nu numai că sunt subalimentați, ci și că pe deasupra sunt prost subalimentați, dacă înțelegeți ce vreau să zic, spunea Florita Almada, în realitate să fii subalimentat este deja o nenorocire, și să fii prost subalimentat nu schimbă cu nimic această nenorocire, poate că m-am exprimat greșit, ceea ce vreau să zic este că sunt mai sănătoase niște turtițe cu ardei iute decât niște jumări de câine sau de pisică sau de șobolani, spunea de parcă se scuza. Pe de altă parte, era împotriva sectelor și a vracilor și a ticăloșilor care înșelau poporul. *Botanomanția* sau arta de a ghici viitorul cu ajutorul plantelor i se părea o bătaie de joc. Cu toate astea știa ce spune și odată i-a explicat unui vraci de trei parale diversele ramuri în care se împarte această artă a ghicitului, și anume, *botanoscopia*, care se bazează pe formele, mișcările și reacțiile plantelor, subîmpărțită la rândul ei în *cromiomanția* și *licnomanția*, care au drept element de bază ceapa sau bobocii care au să înmugurească sau au să înflorească, *dendromanția*, legată de interpretarea aspectului copacilor, *filomanția*, sau studiul frunzelor, și *xilomanția*, care face parte de asemenea din *botanoscopie*, și se ocupă cu ghicitul în lemnul și crengile copacilor, ceea ce, spunea, este poetic, dar nu ca să ghicești viitorul, ci ca să așterni pacea peste unele episoade din trecut și pentru a hrăni și a calma prezentul. Apoi venea *botanomanția cleromántica*, ce se împarte în *quiamobolia*, practica ghicitului în diferite boabe de fasole albă și un bob negru, și în care de asemenea intră următoarele discipline, *rabdomanția* și *palomanția* care folosesc bețișoare de lemn și nu era împotriva acestora și prin urmare nu avea nimic de spus. Urma *farmacologia vegetală*, adică folosirea plantelor halucinogene și alcaline, și împotriva cărora de asemenea nu avea nimic de spus. Fiecare se descurcă așa cum îl duce capul. Unora le merge bine și altora, mai ales tinerilor puturoși și mai degrabă vicioși, nu le merge bine. Ea prefera să nu spună nici că da, nici că nu. Apoi venea *botanomanția meteorologică*, aceasta într-adevăr era interesantă, dar pe care foarte puțini, numărați pe degete, o stăpâneau, și se baza pe observarea reacțiilor plantelor. De exemplu, dacă macul își ridică frunzele în sus, va fi timp frumos. De exemplu, dacă un plop începe să tremure, se va întâmpla ceva neașteptat. De exemplu, dacă acea floare micuță, cu frunzulițe albe și corola galbenă foarte mică, numită *pijulí*, își înclină capul, o să fie cald. De exemplu, dacă cealaltă floare, aceea cu frunze gălbui și uneori trandafirii și căreia în Sonora îi spun, nu știu de ce,

alcanfor, și în Sinaloa o numesc cioc-de-corb, pentru că văzută de departe pare un sturz-zeflemitor, se închide, plină de viață fiind, înseamnă că o să plouă. Apoi, în sfârșit, urmează *radiestezia,* la care înainte se folosea un baston de alun care a fost înlocuit cu un pendul, disciplină despre care Florita Almada nu avea nimic de spus. Când știi, știi, și când nu știi cel mai bine e să înveți. Și, între timp, să nu spui nimic, în afară de cazul că vrei să spui ceva care să lămurească ce-ai învățat. Însăși viața ei, din câte explica, fusese o continuă ucenicie. Până la douăzeci de ani, o cifră rotundă să zicem, n-a știut să scrie, nici să citească. S-a născut la Nácori Grande și n-a putut merge la școală ca un copil normal pentru că maică-sa era oarbă și ei i-a revenit sarcina s-o îngrijească. De frații săi, despre care își amintea vag și cu drag, nu știa nimic. Vâltoarea vieții i-a purtat în cele patru colțuri ale Mexicului și probabil erau deja în pământ. Copilăria ei, în pofida nevoilor și a restriștilor tipice pentru o familie de țărani, a fost fericită. Îmi plăcea la țară, spunea, cu toate că acum mă deranjează puțin pentru că nu mai sunt obișnuită cu gângăniile. Viața la Nácori Grande, deși unora le e greu să creadă, putea fi foarte intensă uneori. Să ai grijă de o mamă oarbă putea fi distractiv. Să ai grijă de găini putea fi distractiv. Să speli putea fi distractiv. Să faci mâncare putea fi distractiv. Singurul lucru de care-mi părea rău era că nu puteam să merg la școală. Apoi s-au mutat, din motive pe care nu era cazul să le spună, la Villa Pesqueira, unde maică-sa a murit și unde ea, după opt luni de la moartea maică-sii, s-a măritat cu un bărbat pe care aproape că nu-l cunoștea, un om muncitor și onest și respectuos cu toată lumea, un om mult mai în vârstă decât ea, în trecere fie zis, căci în momentul în care s-au dus la biserică el avea treizeci și opt de ani și ea doar șaptesprezece, adică un om cu douăzeci și unu de ani mai mare, care cumpăra și vindea animale, cu asta se ocupa, în general capre și oi, deși câteodată vindea și cumpăra și vaci și chiar porci, și care datorită muncii sale trebuia să meargă mai tot timpul prin satele din zonă, la San José de Batuc, San Pedro de la Cueva, Huépari, Tepache, Lampazos, Divisaderos, Nácori Chico, El Chorro și Napopa, pe drumuri de pământ sau pe cărări de vite și pe scurtături care mărgineau acei munți încălecați. Afacerea nu-i mergea rău. Uneori ea îl însoțea în câte o călătorie, nu prea des, pentru că nu era bine văzut ca un negustor de vite să călătorească împreună cu o femeie, mai ales dacă era nevastă-sa, dar câteodată îl însoțea. Era singura ocazie să vadă lumea. Să vadă alte peisaje, care deși păreau la fel, dacă te uitai mai bine, cu ochii mari deschiși, până la urmă vedeai că sunt foarte diferite de peisajele din Villa Pesqueira. La fiecare o sută de metri lumea se schimba, spunea Florita Almada. Nu e adevărat când se spune că sunt locuri care seamănă perfect cu altele. Lumea e ca o cutremurare. Desigur, ei i-ar fi plăcut să aibă copii, dar natura (natura în general sau natura soțului ei, spunea râzând) a privat-o de o asemenea răspundere. A folosit timpul, pe care l-ar fi dedicat copilului ei, să învețe. Cine v-a învățat să citiți? Copiii m-au învățat, spunea Florita Almada, profesori mai buni ca ei nu există. Copiii, cu abecedarele lor, care veneau acasă la ea ca să le dea

pinole[39]. Așa este viața, tocmai atunci când credea că se spulberaseră toate posibilitățile de a studia sau de a-și relua studiile (vană speranță, în Villa Pesqueira credeau că școala serală era numele unui bordel de pe lângă San José de Pimas), a învățat, fără prea mare efort, să citească și să scrie. Începând din acel moment a citit tot ce i-a căzut în mână. Într-un caiet își nota toate impresiile și gândurile în legătură cu lecturile sale. A citit reviste și ziare vechi, a citit programe politice pe care din timp în timp le aruncau prin sat tineri mustăcioși din camionete, și ziare noi, a citit puținele cărți pe care le-a putut găsi și soțul ei, după fiecare absență în care vindea și cumpăra animale în satele vecine, s-a obișnuit să-i aducă tot felul de cărți, pe care uneori nu le cumpăra la bucată, ci la kilogram. Cinci kilograme de cărți. Zece kilograme. Odată a venit cu douăzeci de kile. Și ei nu i-a rămas nici una necitită și din toate, fără excepție, a învățat câte ceva. Uneori citea reviste care veneau din Ciudad de México, alteori citea cărți de istorie, uneori citea cărți de religie, și alteori cărți mai deocheate care o făceau să roșească, singură, așezată la masă, cu paginile luminate de un opaiț a cărui lumină părea că dansează sau că ia forme diabolice, uneori citea cărți tehnice despre cultivarea viței-de-vie sau despre construirea caselor prefabricate, alteori citea romane de groază și cu fantome, orice fel de cărți pe care divina providență i le scotea în cale, și din toate a învățat câte ceva, câteodată foarte puțin, dar tot îi rămânea ceva, ca o pepită de aur într-o grămadă de gunoi, sau ca să cizelez metafora, spunea Florita, ca o păpușă pierdută și regăsită într-un munte de gunoi necunoscut. În sfârșit, ea nu este o persoană instruită, sau cel puțin nu are ceea ce se numește o educație clasică, fapt pentru care își cere iertare, dar nici nu-i e rușine de ceea ce este, căci Dumnezeu ia pe o parte și Sfânta Fecioară pune la loc pe altă parte, și când se întâmplă lucrul acesta trebuie să fii în pace cu toată lumea. Așa au trecut anii. Soțul ei, datorită unui mister căruia unii îi spun simetrie, într-o zi a orbit. Spre norocul ei avea experiență să îngrijească un orb și ultimii ani ai negustorului de animale au fost liniștiți, căci nevasta lui l-a îngrijit cu zel și cu dragoste. Apoi a rămas singură, dar pe atunci împlinise deja patruzeci și patru de ani. Nu s-a mai măritat, nu pentru că n-ar fi avut pretendenți, ci pentru că a început să-i placă singurătatea. Și-a cumpărat un pistol de calibru 38, pentru că pușca pe care o moștenise de la soțul ei era greu de mânuit, și a continuat, un timp, negoțul de vânzare și cumpărare de animale. Însă problema era, explica ea, că pentru a vinde și a cumpăra animale era nevoie de o anumită sensibilitate, de o anumită educație, și de o anumită înclinație de a închide ochii, ceea ce ea nu avea. Era foarte frumos să mergi cu animalele pe potecile muntelui, dar să le vinzi la târg sau la abator era groaznic. Așa că la puțin timp după aceea s-a lăsat de negoț și a continuat să călătorească, însoțită de câinele răposatului ei soț și de pistolul ei și câteodată de animalele ei, care începuseră să îmbătrânească odată cu ea, dar de data asta o făcea pe doftoroaia transhumantă, ca atâtea altele din statul Sonora, și în timpul călătoriei căuta ierburi sau scria ce gândea în timp ce animalele păsteau,

cum făcea Benito Juárez când era un copil păstor, ah, Benito Juárez, un mare om, cinstit și dintr-o bucată, dar și ce copil încântător, de acea perioadă din viața lui se vorbea puțin, pe de o parte pentru că se cunoștea puțin, și pe de alta pentru că mexicanii știu că atunci când vorbesc de copii obișnuiesc să spună prostii sau caraghioslâcuri. Ea, dacă nu știți cumva, are câte ceva de spus în legătură cu asta. Dintre miile de cărți pe care le citise, printre care și cărți despre istoria Mexicului, despre istoria Spaniei, despre istoria Columbiei, despre istoria religiilor, despre istoria papilor de la Roma, despre progresele de la NASA, găsise doar câteva pagini care să zugrăvească cu totală fidelitate, cu absolută fidelitate, ceea ce probabil mai mult simțea, decât gândea, copilul Benito Juárez când pleca, uneori, cum e și normal, pentru mai multe zile și nopți, să caute locuri de pășune pentru turma sa. În paginile acelei cărți cu coperți galbene se spunea totul atât de clar, că uneori Florita Almada se gândea că autorul fusese prieten cu Benito Juárez și că acesta i-ar fi destăinuit la ureche experiențele din copilăria sa. Dacă asta e posibil. Dacă e posibil să transmiți ceea ce simți când se lasă noaptea și ies stelele și te afli singur în imensitate, și adevărurile vieții (ale vieții nocturne) încep să se perinde unul după altul, parcă stinse sau parcă cel care stă sub cerul liber s-ar stinge sau parcă o boală necunoscută i-ar infecta sângele și noi nu ne-am da seama. Ce faci, lună, pe cer? se întreabă ciobănașul în poezie. Ce faci, tăcută lună? Încă n-ai obosit să cutreieri drumurile cerului? Viața ta se aseamănă cu cea a ciobanului, care pleacă la primii zori ai zilei și își conduce turma pe câmpie. Apoi, obosit, se odihnește noaptea. Altceva nu așteaptă. La ce-i slujește viața păstorului și ție viața ta? Spune-mi, se gândea păstorul, zicea Florita Almada, cu vocea dusă, încotro se îndreaptă hoinăreala mea atât de scurtă și drumul tău nemuritor? În durere se naște omul și de când se naște riscă să moară, spunea poemul. Și mai spunea: Dar de ce să se nască, de ce să trăiască cel care, încă de la naștere, are nevoie de mângâiere? Și mai spunea: Dacă viața este nefericire, de ce continuăm s-o suportăm? Și mai spunea: Lună plină, aceasta este moartea. Dar tu ești veșnică și poate nici nu înțelegi ce spun. Și mai spunea, contrazicându-se: Tu, singuratică, eternă peregrină, atât de gânditoare, poate că înțelegi bine această viață pământească, agonia și suferința noastră; poate știi mai bine ce este moartea, cunoști paloarea aceasta din urmă a chipului, și cum e să pleci de pe pământ și să te desparți de o nelipsită și drăgăstoasă companie. Și mai spunea: Ce fac infinitul aer și profunda pace fără sfârșit? Ce înseamnă această imensă singurătate? Și eu ce sunt? Și mai spunea: Eu știu și înțeleg doar că din eternele tale rotiri și din fragila mea ființă alții vor obține bogății și foloase. Și mai spunea: Viața mea este doar o suferință. Și mai spunea: Bătrân, cărunt, bolnav, desculț și aproape gol, cu această povară grea în spate, pe drumuri și prin munți, pe stânci și pe plaje și prin pășuni, pe vânt, pe furtună, când se aprinde ziua și când îngheață, aleargă, aleargă răsuflând din greu, trece peste lacuri, peste apă curgătoare, cade, se ridică și mereu îi dă zor, fără odihnă nici pace, rănit,

însângerat, până când în cele din urmă ajunge acolo unde drumul și unde atâta trudă în sfârșit se termină; groaznic, imensul abis unde căzând uiți totul. Și mai spunea: Ah, lună neprihănită, așa este viața care moare. Și mai spunea: Ah, turma mea ce pașți ignorându-ți nefericirea, cât de mult te invidiez! Nu numai pentru că n-ai nici o treabă și uiți îndată toată suferința, tot răul, orice teamă exagerată, oare pentru că nu te plictisești niciodată? Și mai spunea: Când la umbră și în iarbă te odihnești, ești fericită și liniștită și aproape tot timpul anului trăiești astfel fără să te plictisești. Și mai spunea: Eu stau la umbră, pe iarbă, și mintea mi se umple de dezgust, de parcă aș simți o înțepătură. Și mai spunea: Și nu mai doresc nimic și n-am avut niciodată motiv să plâng. Și când a ajuns aici și după ce a oftat din rărunchi, Florita Almada a zis că se pot trage mai multe concluzii. 1. că gândurile care-l chinuiesc pe păstor pot foarte ușor s-o ia razna deoarece asta face parte din firea omului. 2. să te înfrunți cu plictiseala este o faptă care cere mare curaj și că Benito Juárez a făcut-o și că ea de asemenea a făcut-o și că amândoi au văzut pe chipul plictiselii lucruri oribile pe care preferă să nu le spună. 3. că poemul, acum își aduce aminte, nu vorbea de un păstor mexican, ci de un păstor asiatic, dar în cazul acesta era același lucru, căci ciobanii sunt la fel în toate părțile. 4. că dacă într-adevăr este adevărat că la capătul atâtor strădanii se deschide un abis imens, ea recomandă, pentru început, două lucruri, primul să nu înșeli oamenii și al doilea să te porți corect. Plecând de aici, putem continua să vorbim. Și ea asta făcea, asculta și vorbea, până într-o zi când Reinaldo s-a dus acasă la ea să-i ceară sfatul în legătură cu o iubită care îl părăsise și a plecat de acolo cu un regim de slăbire și cu niște ierburi de ceai ca să-i calmeze nervii și cu alte ierburi aromatice pe care le-a ascuns prin colțurile apartamentului său și care i-au dat acestuia un miros de biserică și în același timp de navă spațială, așa cum le spunea Reinaldo prietenilor săi care veneau la el, un miros divin, un miros care te relaxează și îți bucură sufletul, și chiar îți vine să asculți muzică clasică, nu vi se pare? și prietenii lui Reinaldo au început să insiste să le-o prezinte pe Florita, ah, Reinaldo, am nevoie de Florita Almada, mai întâi unul și apoi altul și altul, ca un șir de penitenți cu glugile lor de culoare liliachie sau de un roșcat superb sau în carouri, și Reinaldo se gândea la avantajele și dezavantajele pe care le putea avea, bine, băieți, m-ați convins, o să v-o prezint pe Florita, și când Florita i-a văzut, într-o sâmbătă seara, în apartamentul lui Reinaldo împodobit pentru acea ocazie până și cu o *piñata* care nu-și avea rostul pe terasă, n-a făcut nici un gest urât sau de nemulțumire, ci a spus cum de v-ați deranjat atâta pentru mine, sandviciurile excelente, cine le-a făcut ca să-l felicit? prăjitura delicioasă, n-am mâncat în viața mea una ca asta, e de ananas, adevărat? sucurile naturale și proaspăt făcute, masa aranjată ireproșabil, ce băieți minunați, ce băieți fini, și mi-ați adus până și cadouri, de parcă ar fi ziua mea, și apoi s-a dus în dormitorul lui Reinaldo și băieții au intrat unul câte unul, să-și povestească păsul, și cei care-au intrat necăjiți au ieșit plini de speranțe, femeia asta este o comoară,

Reinaldo, femeia asta este o sfântă, eu am început să plâng și ea plângea cu mine, eu nu-mi găseam cuvintele și ea mi-a ghicit necazul, mie mi-a recomandat să iau glicozide sulfurate, se spune că stimulează epiteliul renal și sunt diuretice, mie mi-a recomandat să urmez o hidroterapie pentru colon, eu am văzut-o cu o sudoare de sânge, eu am văzut fruntea ei plină de rubine, pe mine m-a strâns la pieptul ei și mi-a cântat un cântec de leagăn și când m-am trezit mă simțeam de parcă aș fi ieșit dintr-o saună, Sfânta îi înțelege cel mai bine pe nefericiții din Hermosillo, Sfânta are sentimente deosebite pentru răniți, pentru copiii sensibili și maltratați, pentru cei ce au fost violați și umiliți, pentru cei care sunt ținta glumelor și a batjocurii, pentru toți are o vorbă bună, un sfat practic, batjocoriții se simt ca niște zei când le vorbește ea, nebunii se simt mai înțelepți, grașii slăbesc, bolnavii de SIDA zâmbesc. Așa că n-au trecut mulți ani până când Florita Almada, atât de iubită, să apară la televizor. Deși prima dată când Reinaldo a invitat-o a spus că nu, că n-o interesează, că nu are timp, că dacă îi trece prin minte cuiva s-o întrebe de unde are bani, și ea nu e dispusă să plătească impozit că doar nu e nebună, că mai bine o lasă pe altă dată, că ea nu este o persoană importantă. Dar după niște luni, când Reinaldo nu mai insista deja pe tema asta, ea a fost cea care l-a sunat la telefon și i-a spus că vrea să apară în programul lui deoarece dorea să facă public un mesaj. Reinaldo a vrut să știe despre ce fel de mesaj este vorba și ea a spus ceva despre viziuni, despre lună, despre desenele pe nisip, despre cărțile pe care le citea la ea acasă, în bucătărie, așezată la masa din bucătărie, după ce plecau cei care veneau s-o vadă, ziarul, ziarele, ceea ce citea, umbrele care o observau de cealaltă parte a geamului, care nu sunt umbre, și prin urmare nici n-o observă, ci că e noaptea, noaptea care uneori pare nebună, în așa fel încât Reinaldo n-a înțeles nimic, dar cum o iubea cu adevărat, i-a rezervat un loc în următoarea lui emisiune. Studiourile de televiziune erau în Hermosillo și semnalul ajungea uneori clar la Santa Teresa, dar alteori ajungea plin de fantome și ceață și zgomote de fond. Atunci când a apărut pentru prima oară Florita Almada, semnalul a fost foarte slab și aproape nimeni în oraș n-a văzut-o, cu toate că emisiunea la care era invitată, „O oră cu Reinaldo“, era una din cele mai populare de la televiziunea din Sonora. I-a venit rândul să vorbească după un ventriloc din Guaymas, un tip autodidact care triumfase în DF, Acapulco, Tijuana și San Diego, și care credea că păpușa lui este o ființă vie. Ce simțea asta spunea. Amărâta asta a mea de păpușă este vie. Uneori a încercat să fugă. Alteori a încercat să mă omoare. Dar mânuțele ei n-au putere să țină un pistol sau un cuțit. Ca să nu mai vorbim să stranguleze. Când Reinaldo i-a spus, în timp ce se uita direct la cameră și zâmbea cu acea strengărie proprie lui Reinaldo, că în multe filme cu ventriloci se întâmpla același lucru, vreau să spun că păpușa se răzvrătește împotriva artistului, ventrilocul din Guaymas, cu vocea frântă a unei ființe nespus de neînțeleasă, a răspuns că știe asta, că văzuse filmele acelea, și probabil mult mai multe pe care nici Reinaldo, nici publicul care venea la programul în direct nu le văzuseră, și că

singura concluzie la care a ajuns era că existența atâtor filme se datora faptului că răzvrătirea păpușilor ventrilocilor este mult mai generalizată, răspândită în toată lumea în prezent, mai mult decât credea el la început. Și în fond toți ventrilocii, într-un fel sau altul, știm că amărâtele noastre de păpuși, când ajung la un anumit punct de fierbere, prind viață. O scot din interpretări. O scot din vasele capilare ale ventrilocilor. O scot din aplauze. Și mai ales din credulitatea publicului! Adevărat, Andresito? Așa e. Și tu ești bun sau te comporți uneori ca un copil afurisit, Andresito? Bun, cel mai bun, foarte bun. Și niciodată n-ai încercat să mă omori, Andresito? Niciodată, niciodată, niciodaaaată. Adevărul e că pe Florita Almada au impresionat-o foarte mult expresia inocentă a păpușii de lemn și mărturisirea ventriloculului, pentru care a simțit imediat o mare simpatie, și când i-a venit rândul primul lucru pe care l-a făcut a fost să-i adreseze ventriloculului câteva cuvinte de încurajare, în pofida avertizărilor voalate ale lui Reinaldo care i-a zâmbit și i-a făcut cu ochiul dându-i de înțeles că ventrilocul era cam nebun și să nu-i dea atenție. Dar Florita bineînțeles că i-a dat atenție și l-a întrebat de sănătate, l-a întrebat câte ore doarme, de câte ori mănâncă pe zi și unde, și cu toate că răspunsurile ventriloculului au fost mai degrabă ironice, ca pentru public, ca să culeagă aplauze și simpatie, acestea pentru Sfântă au fost prea de ajuns ca să-i recomande (destul de vehement, de altfel) să se ducă la un specialist în acupunctură care să știe și ceva despre craniopunctură, o foarte bună tehnică pentru tratarea neuropatiei care-și are originea în sistemul nervos central. Apoi s-a uitat la Reinaldo, care se mișca nervos pe scaun și a început să vorbească de ultima ei viziune. A spus că a văzut femei moarte și fetițe moarte. Un deșert. O oază. Ca în filmele unde apare Legiunea străină franceză și arabă. Un oraș. A spus că în oraș omorau fetițe. În timp ce vorbea încercând să-și amintească cu cea mai mare exactitate posibilă viziunea sa, și-a dat seama că este pe punctul de a intra în transă și i s-a făcut rușine, deoarece transele erau exagerate și uneori mediumul ajungea să se târască pe jos, ceea ce ea nu voia să i se întâmple acum când era pentru prima dată la televizor. Dar transa, posedarea avansa, o simțea în piept și în bătăile inimii și nu era chip s-o oprească oricât ar fi rezistat și ar fi transpirat și ar fi zâmbit la întrebările lui Reinaldo, care o întreba dacă se simte bine, Florita, dacă vrea ca fetele să-i aducă un pahar cu apă, dacă lumina și reflectoarele și căldura o deranjează. Ei îi era frică să vorbească, pentru că starea de transă uneori se manifesta în primul rând asupra vorbirii. Și deși voia, deoarece asta ar fi însemnat o mare ușurare, îi era teamă să închidă ochii căci tocmai atunci când îi închizi vezi ceea ce vede spiritul care te posedă, așa că Florita a rămas cu ochii deschiși și cu gura închisă (curbată totuși într-un zâmbet plăcut și enigmatic), uitându-se la ventrilocul care când o privea pe ea, când își privea păpușa, de parcă nu înțelegea nimic, dar care, în schimb, intuia pericolul, momentul revelației nedorite și apoi nici măcar înțelese, acel gen de revelație care ne trece prin față lăsându-ne doar certitudinea unui gol, un gol care foarte curând se

eliberează până și de cuvântul pe care-l conține. Și ventrilocul știa că asta era periculos. Periculos mai ales pentru persoane ca el, hipersensibile, cu spirit artistic și cu răni necicatrizate de tot. Și Florita se uita și la Reinaldo când se plictisea să se mai uite la ventriloc, care îi spunea: Florita, nu te descuraja, nu fi timidă, simte-te aici ca la tine acasă. Și se uita, deși nu prea mult, la public, unde erau câteva prietene ale ei, care așteptau s-o audă. Și apoi n-a mai rezistat și a intrat în transă. A închis ochii. A deschis gura. Limba ei a început să lucreze. A repetat ce spusese mai înainte: un deșert foarte mare, un oraș foarte mare, în nordul statului, fete asasinate, femei asasinate. Ce oraș este ăsta? s-a întrebat. Să vedem, ce oraș este ăsta? Vreau să știu cum se numește acest oraș al diavolului. A meditat câteva secunde. Îmi stă pe vârful limbii. Eu nu mă cenzurez, doamnelor, nici măcar când e vorba de un asemenea caz. Este Santa Teresa! Este Santa Teresa! Îl văd foarte clar. Acolo sunt omorâte femeile. Sunt omorâte fiicele mele. Fiicele mele! Fiicele mele! a strigat în timp ce-și punea pe cap un văl imaginar și Reinaldo simțea că un fior îi coboară ca un ascensor pe coloana vertebrală, sau îi urcă, sau ambele lucruri în același timp. Poliția nu face nimic, a spus după câteva secunde, pe alt ton, mult mai grav și bărbătesc, jigodiile de polițiști nu fac nimic, se uită doar, dar la ce se uită? la ce se uită? În momentul acela Reinaldo a încercat s-o potolească și s-o facă să nu mai vorbească, dar n-a reușit. Lasă-mă în pace, scârbosule, a spus Florita. Trebuie să-l anunțăm pe guvernatorul statului, a spus cu voce răgușită. Asta nu e o glumă. Licențiatul José Andrés Briceño trebuie să știe asta, trebuie să afle ce li se întâmplă femeilor și copilelor noastre în frumosul oraș Santa Teresa. Un oraș nu numai frumos, ci și cu oameni harnici și muncitori. Trebuie să rupem tăcerea, dragele mele prietene. Licențiatul José Andrés Briceño este un om bun și drept și nu va lăsa nepedepsite atâtea asasinate. Atâta delăsare și atât întuneric. Apoi a luat o voce de fetiță și a spus: unele pleacă într-o mașină neagră, dar sunt omorâte oriunde. Apoi a spus, cu o voce gravă: cel puțin ar putea respecta virginele. Apoi a făcut un salt, captat perfect de camerele studioului de televiziune numărul 1 din Sonora, și a căzut jos ca proiectată de un glonț. Reinaldo și ventrilocul s-au dus repede s-o ajute, dar când au încercat s-o ridice, apucând-o fiecare de câte un braț, Florita a urlat (Reinaldo n-o văzuse niciodată așa, exact ca o erinie): nu mă atingeți, scârbe nepăsătoare! Nu vă faceți griji pentru mine! Nu înțelegeți ce vă spun? Apoi s-a ridicat, s-a uitat la public, s-a apropiat de Reinaldo și l-a întrebat ce se întâmplase, și imediat și-a cerut scuze privind direct spre cameră.

În perioada aceea, Lalo Cura a găsit niște cărți la comisariatul de poliție, pe care nu le citea nimeni și care păreau sortite să hrănească șoarecii acolo sus pe rafturile pline de rapoarte și arhive uitate de toți. Le-a luat acasă. Erau opt cărți și la început, ca să nu pară prea mult, a luat doar trei: *Procedee tehnice pentru instructorul polițist*, de John C. Klotter, *Rolul informatorului în cercetarea polițistă*, de Malachi L. Harney

și John C. Cross, și *Metode moderne de cercetare polițistă*, de Harry Söderman și John J. O'Connell. Într-o după-amiază, i-a spus lui Epifanio ce făcuse și acesta i-a zis că erau cărți trimise din DF sau din Hermosillo pe care nu le citea nimeni. Așa că până la urmă le-a luat acasă și pe celelalte cinci pe care le lăsase. Cel mai mult i-a plăcut (și a fost prima pe care a citit-o) *Metode moderne de cercetare polițistă*. În pofida titlului, cartea fusese scrisă cu mult timp în urmă. Prima ediție mexicană data din 1965. Cea pe care o avea el era a zecea ediție, din 1992. De fapt, în prologul celei de-a patra ediții, pe care o reproducea aceasta, Harry Söderman se plângea că moartea prietenului său drag, răposatul inspector de poliție John O'Connell, lăsase pe umerii săi sarcina de a revizui cartea. Și mai departe spunea: în munca aceasta de revizuire (a cărții) am simțit lipsa inspirației, a experienței bogate și a colaborării valoroase a răposatului inspector O'Connell. Probabil, se gândea Lalo Cura în timp ce citea cartea noaptea la lumina unui bec chior de afară sau luminat de primele raze de soare care intrau pe fereastra lui deschisă, chiar și Söderman o fi murit de mult și el n-o să știe niciodată. Dar asta nu era important, dimpotrivă, nesiguranța era un stimulent în plus ca să citească. Și citea și uneori râdea de ceea ce spuneau suedezul și americanul și alteori rămânea uluit, de parcă-l împușcau în cap. Tot în acea perioadă, rezolvarea rapidă a asasinatului Silvanei Pérez a mascat în parte anterioarele eșecuri ale poliției și știrea a apărut la televiziunea din Santa Teresa și în ziarele din oraș. O parte din polițiști păreau mai mulțumiți decât de obicei. Într-un bar, Lalo Cura s-a întâlnit cu niște polițiști tineri, între nouăsprezece și douăzeci de ani, care comentau cazul. Cum se poate, spunea unul, s-o fi violat Llanos dacă era bărbatu-său? Ceilalți au râs, dar Lalo Cura a luat întrebarea în serios. A violat-o pentru că a forțat-o, pentru că a obligat-o să facă ceea ce ea nu voia, a spus. Altfel, n-ar fi un viol. Unul din polițiști l-a întrebat dacă se gândea să facă Dreptul. Vrei să devii licențiat, amice? Nu, a spus Lalo Cura. Ceilalți se uitau la el de parcă o făcea pe prostu'. Pe de altă parte, în decembrie 1994 n-a mai fost asasinată nici o femeie, cel puțin din câte se știa, și anul s-a sfârșit în pace.

Înainte de sfârșitul anului 1994, Harry Magaña s-a dus la Chucarit și a găsit-o pe fata care-i trimitea scrisori de dragoste lui Miguel Montes. Se numea María del Mar Enciso Montes și era verișoara lui Miguel. Avea șaptesprezece ani și era îndrăgostită de el de la doisprezece ani. Era foarte slabă, cu părul șaten, ars de soare. L-a întrebat pe Harry Magaña de ce voia să-l vadă pe vărul ei și Harry i-a spus că este prieten cu el și i-a vorbit de niște bani pe care îi împrumutase într-o noapte de la Miguel. Apoi fata i-a prezentat pe părinții ei, care aveau o mică băcănie unde se vindea și pește sărat pe care se duceau să-l cumpere chiar ei de la pescari, străbătând coasta de la Huatabampo până la Los Médanos, și uneori mai la nord, până la Isla Lobos, unde aproape toți pescarii erau indieni și aveau cancer de piele, de care se părea că nu le pasă, și când își umpleau camioneta cu pește se întorceau la Chucarit și apoi îl sărau.

Lui Harry Magaña i-au făcut impresie bună părinții Maríei del Mar. În seara aceea, a rămas la ei la cină. Dar înainte a ieșit și a dat o raită prin Chucarit împreună cu fata căutând un loc de unde să ia ceva, o atenție pentru părinții ei care îl primiseră în casă cu atâta ospitalitate. N-a găsit nimic, în afară de un bar deschis, de unde a vrut să cumpere o sticlă de vin. Fata l-a așteptat afară. Când a ieșit, l-a întrebat dacă vrea să vadă casa lui Miguel. Harry i-a spus că da. La adăpostul unor copaci se ținea în picioare o casă veche din chirpici. Nu mai locuiește nimeni în ea, a spus María del Mar. Harry Magaña a coborât din mașină și a văzut o cocină de porci, un țarc cu grilajul rupt și scândurile putrezite, un coteț în care se mișca ceva, poate un șobolan sau o viperă. Apoi a împins ușa și l-a izbit în nas o duhoare de animal mort. A avut o presimțire. S-a întors la mașină, și-a luat lanterna și a intrat din nou în casă. De data asta María del Mar a intrat în spatele lui. În cameră a descoperit câteva păsări moarte. A luminat cu lanterna tavanul, între bârnele făcute din crengi se putea vedea o parte din pod unde se îngrămădeau obiecte sau excremente naturale greu de identificat. Mai întâi a plecat Miguel, a spus María del Mar în întuneric. Apoi a murit maică-sa și taică-su a rezistat un an singur aici. Într-o zi nu l-am mai văzut. Mama crede că s-a omorât. Tata crede că s-a dus în nord să-l caute pe Miguel. Nu mai aveau alți copii? Aveau, a spus María del Mar, dar au murit când erau încă mici. Și tu ești singură la părinți? a spus Harry Magaña. Nu, același lucru li s-a întâmplat și părinților mei. Toți frații mei mai mari s-au îmbolnăvit și au murit înainte de-a apuca să împlinească șase ani. Îmi pare rău, a spus Harry Magaña. Cealaltă cameră era și mai întunecoasă. Dar nu mirosea a mort. Ce ciudat, s-a gândit Harry. Mirosea a viață. Poate a viață întreruptă, a vizite grăbite, a râsete de oameni răi, dar a viață. Când au ieșit, fata i-a arătat cerul din Chucarit plin de stele. Speri ca Miguel să se întoarcă vreodată? a întrebat-o Harry Magaña. Sper să se întoarcă, dar nu știu dacă se va întoarce. Unde crezi că e acum? Nu știu, a spus María del Mar. În Santa Teresa? Nu, a spus, dacă ar fi fost acolo tu n-ai fi venit la Chucarit, nu-i așa? Așa e, a spus Harry Magaña. Înainte de a pleca, i-a luat mâna și i-a spus că Miguel Montes n-o merita. Fata a zâmbit. Avea dinții mici. Dar eu sigur îl merit pe el, a spus. Nu, a spus Harry Magaña, tu meriți ceva mult mai bun. În noaptea aceea, după ce a mâncat în casa fetei, s-a îndreptat din nou spre nord. Dimineață devreme a ajuns la Tijuana. Despre prietenul lui Miguel din Tijuana știa doar că se numește Chucho. S-a gândit să caute prin barurile și discotecile din Tijuana vreun chelner sau barman cu numele ăsta, dar nu avea atâta timp. Și nici nu cunoștea pe nimeni în oraș care să-l fi putut ajuta. Pe la prânz a sunat la o veche cunoștință care locuia în California. Sunt eu, Harry Magaña, a spus. Tipul i-a răspuns că nu cunoaște nici un Harry Magaña. Acum vreo cinci ani am fost la un curs împreună la Santa Barbara, a spus Harry Magaña, îți amintești? La naiba, a spus tipul, sigur că da, șeriful din Huntville, Arizona. Mai ești șerif? Da, a spus Harry Magaña. Apoi s-au interesat de sănătatea respectivelor soții. Polițistul din East Los Angeles a spus că soția lui se simte bine,

mai grasă pe zi ce trece. Harry a spus că soția lui murise cu patru ani în urmă. La câteva luni după ce-a făcut cursul la Santa Barbara. Îmi pare rău, a spus celălalt. Mulțumesc, a spus Harry Magaña și un moment au rămas amândoi într-o tăcere incomodă, până când polițistul l-a întrebat cum murise. De cancer, a spus Harry, a fost foarte rapid. Ești în Los Angeles, Harry? a vrut să știe celălalt. Nu, nu, sunt aproape, sunt la Tijuana. Și ce faci tu la Tijuana? Ești în concediu? Nu, nu, a spus Harry Magaña. Caut un tip. O fac pe socoteala mea, înțelegi? Dar n-am decât un nume. Vrei să te ajut? a spus polițistul. Mi-ar prinde foarte bine, a spus Harry. De unde mă suni? De la o cabină. Mai bagă monede și așteaptă câteva minute, a spus polițistul. În timp ce aștepta, Harry se gândea nu la nevastă-sa, ci la Lucy Anne Sander, după care nu s-a mai gândit la Lucy Anne Sander și a început să se uite la lumea care trecea pe stradă, unii cu pălării de mariachi făcute din carton și vopsite în negru, sau în mov, sau în portocaliu, toți cu sacoșe mari și zâmbitori și i-a trecut prin cap ideea (dar atât de repede că nici el nu și-a dat seama) să se întoarcă la Huntville și să uite toată povestea asta. Apoi a auzit vocea polițistului din East Los Angeles care îi spunea un nume: Raúl Ramírez Cerezo, și o adresă: strada Oro, numărul 401. Știi să vorbești în spaniolă, Harry? a spus vocea din California. Pe zi ce trece mai puțin, a răspuns Harry Magaña. La trei după-amiaza, pe un soare necruțător, a sunat la numărul 401 de pe strada Oro. I-a deschis o fetiță de vreo zece ani cu uniformă de școală. Îl caut pe domnul Raúl Ramírez Cerezo, a spus Harry. Fetița i-a zâmbit, a lăsat ușa deschisă și a dispărut în întuneric. La început Harry n-a știut dacă să intre sau să aștepte afară. Poate că soarele l-a făcut să intre. I-a mirosit a apă și a plante proaspăt stropite și a glastre calde după ce-au fost udate. Din încăpere porneau două culoare. La capătul unuia se vedea un patio cu o pardoseală din dale gri și un perete acoperit de plante agățătoare. Celălalt culoar era și mai întunecos decât vestibulul sau ceea ce era încăperea unde se afla. Ce doriți? a spus o voce de bărbat. Îl caut pe domnul Ramírez, a spus Harry Magaña. Și dumneavoastră cine sunteți? a spus vocea. Un prieten de-al lui Don Richardson, de la poliția din Los Angeles. Ah, ia te uită, a spus vocea, interesant. Și cu ce vă poate fi de folos domnul Ramírez? Caut pe cineva, a spus Harry. La fel ca toată lumea, a spus vocea pe un ton melancolic și obosit. În acea după-amiază l-a însoțit pe Raúl Ramírez Cerezo la un comisariat de poliție din centrul Tijuanei, unde mexicanul l-a lăsat singur cu o mie și ceva de dosare. Uitați-vă prin ele, i-a spus. După două ore, a găsit unul care s-ar fi putut potrivi perfect de bine cu Chucho pe care-l căuta. Este un delincvent fără importanță, i-a spus Ramírez când s-a întors și a examinat dosarul. Uneori o face pe proxenetul. Îl putem găsi în noaptea asta la discoteca Wow, obișnuiește să meargă acolo, dar mai întâi mergem să mâncăm împreună, a spus Ramírez. În timp ce mâncau la o terasă în aer liber, polițistul mexican i-a povestit viața lui. Originea mea este umilă, a spus, și primii douăzeci și cinci de ani au fost o înșiruire nesfârșită de obstacole. Harry Magaña nu prea avea chef să-l asculte pe el, ci pe Chucho, dar s-a

prefăcut că-l ascultă. Vorbele în spaniolă puteau să treacă pe lângă el ca apa pe gâscă, de câte ori își propunea să fie așa, și să nu lase nici cea mai mică urmă, ceea ce nu se întâmpla, deși încercase, și cu vorbele în engleză. În mod vag a înțeles că viața lui Ramírez într-adevăr n-a fost ușoară. Operații, chirurgi, o sărmană mamă obișnuită cu nenorocirile. Faima proastă a polițistului, uneori adevărată, alteori falsă, o cruce pe care toți trebuie s-o ducem. O cruce, s-a gândit Harry Magaña. Pe urmă, Ramírez a vorbit despre femei. Femei cu picioarele desfăcute. Foarte desfăcute. Și ce se vede? Și ce se vede? Dumnezeule, despre așa ceva nu se vorbește la masă. O gaură împuțită. Un ochi împuțit. O crăpătură împuțită, precum falia în scoarța terestră pe care o au în California, falia San Bernardino, cred că așa-i spune. Asta au în California? E prima dată când aud asta. Mă rog, a spus Harry, eu locuiesc în Arizona. Foarte departe, da, domnule, a spus Ramírez. Nu, aici alături, mâine mă întorc acasă, a spus Harry. Apoi a ascultat o lungă poveste despre copii. Ai ascultat vreodată cu atenție plânsul unui copil, Harry? Nu, a spus, nu am copii. E adevărat, a spus Ramírez, iartă-mă, iartă-mă. Pentru ce mi-o cere iertare? s-a gândit Harry. O femeie decentă și bună. O femeie cu care tu, fără să vrei, te porți rău. Din obișnuință. Devenim orbi (sau, cel puțin chiori) din obișnuință, Harry, până când dintr-odată, când nu mai e nimic de făcut, femeia asta se îmbolnăvește în brațele noastre. Femeia asta care are grijă de tot, în afară de ea însăși, începe să se ofilească în brațele noastre. Și nici măcar atunci nu ne dăm seama, a spus Ramírez. I-am spus povestea mea? s-a gândit Harry Magaña. Am ajuns până la gradul ăsta de infamie? Lucrurile nu sunt așa cum le vedem, a șoptit Ramírez. Tu crezi că lucrurile sunt așa cum le vezi, așa cum sunt, fără prea multe probleme, fără întrebări? Nu, a spus Harry Magaña, tot timpul trebuie să pui întrebări. Corect, a spus polițistul din Tijuana. Tot timpul trebuie să pui întrebări, și tot timpul trebuie să te întrebi care este cauza propriilor noastre întrebări. Și știi de ce? Pentru că întrebările noastre, la cea mai mică neatenție, ne duc spre locuri unde n-am vrea să ajungem. Vezi care e miezul problemei, Harry? Întrebările noastre sunt, prin definiție, bănuitoare. Dar trebuie s-o facem. Și asta e cea mai mare nenorocire. Așa e viața, a spus Harry Magaña. Apoi polițistul mexican a rămas tăcut și amândoi s-au uitat la oamenii care mergeau pe bulevard, simțind pe obrajii încinși adierea care sufla peste Tijuana. O adiere de vânt care mirosea a ulei de motor, a plante uscate, a portocale, a cimitir de proporții ciclopice. Mai bem o bere sau mergem acum să-l căutăm pe acest Chucho? Mai bem câte o bere, a spus Harry Magaña. Când au intrat în discotecă, l-a lăsat pe Ramírez să ia inițiativa. Acesta l-a chemat pe unul din mardeiași, un tip cu mușchi de culturist și un tricou care i se lipea de piept ca o plasă, și i-a spus ceva la ureche. Mardeiașul l-a ascultat cu privirea în pământ, apoi s-a uitat la el și părea că vrea să spună ceva, dar Ramírez a spus haide și mardeiașul a dispărut printre luminile localului. L-a urmat pe Ramírez până pe coridorul din spate. Au intrat la closetul de bărbați. Un timp Ramírez s-a privit în oglindă. S-a spălat pe mâini și pe față și apoi și-

a scos un pieptene din haină și a început să se pieptene cu grijă. Harry Magaña n-a făcut nimic. A stat liniștit, sprijinit de peretele de ciment netencuit, până când Chucho a apărut în ușă și a întrebat ce vor. Vino mai încoace, Chucho, a spus Ramírez. Harry Magaña a închis ușa de la closete. Ramírez i-a pus întrebările și Chucho a răspuns la toate. Îl cunoștea pe Miguel Montes. Era prieten cu Miguel Montes. Din câte știa el, Miguel Montes era încă la Santa Teresa unde locuia cu o curvă. Nu știa cum se numește curva, dar știa că e tânără și că lucrase un timp într-un local care se numea Asuntos Internos. Elsa Fuentes? a spus Harry Magaña și tipul s-a întors, l-a privit și a încuviințat. Avea privirea fioroasă a bețivilor nenorociți care pierd întotdeauna. Cred că așa o cheamă, a spus. Și cum știu eu, Chuchito, că nu mă minți? a spus Ramírez. Pentru că eu pe dumneavoastră nu vă mint niciodată, șefu', a spus proxenetul. Dar trebuie să fiu sigur, Chuchito, a spus polițistul mexican în timp ce-și scotea un briceag din buzunar. Era un briceag cu arc, cu plăsele de sidef și o lamă fină de oțel de cincisprezece centimetri. Eu niciodată nu vă mint, șefu', a gemut Chucho. Asta e foarte important pentru prietenul meu, Chuchito, cum știu eu că n-ai să-l suni pe Miguel Montes imediat după ce plecăm? Eu n-aș face asta niciodată, niciodată, niciodată, fiind vorba de dumneavoastră, șefu', nici măcar nu mi-ar trece prin cap așa ceva. Ce facem, Harry? a întrebat polițistul mexican. Eu cred că borfașul ăsta nu ne minte, a spus Harry Magaña. Când a deschis ușa closetului a văzut afară vreo două curve scunde și pe mardeiașul localului. Curvele erau durdulii și erau probabil niște sentimentale căci cum l-au văzut pe Chucho întreg și nevătămat s-au aruncat în brațele lui râzând și plângând în același timp. Ramírez a ieșit ultimul de la closet. E vreo problemă? l-a întrebat pe mardeiaș. Nici una, a spus acesta cu o voce foarte subțire. Atunci, totu-i în regulă? Perfect, a spus mardeiașul. Când au ieșit în stradă, au dat de o grămadă de tineri care stăteau la rând să intre la discotecă. Harry Magaña a zărit, la capătul trotuarului, figura lui Chucho care mergea îmbrățișat de cele două curve ale lui. Deasupra lui plutea o lună plină care i-a amintit de mare, o mare pe care o văzuse doar de trei ori. Se duc la culcare, a spus Ramírez când a ajuns lângă Harry Magaña. Prea multă teamă și prea multe emoții ca să nu vrei imediat un fotoliu bun, un *highball* bun, o emisiune bună la televizor și o mâncare bună gătită de cele două femei. Adevărul adevărat e că sunt bune doar ca să facă mâncare, a spus polițistul mexican de parcă le cunoștea pe curve de la școală. La rând erau și niște turiști americani care vorbeau în gura mare. Ce-o să faci acum, Harry? a spus Ramírez. Mă duc la Santa Teresa, a spus Harry Magaña uitându-se în pământ. În noaptea aceea a urmat drumul stelelor. Când a trecut râul Colorado, a văzut un aerolit pe cer, sau o stea căzătoare, și și-a pus în tăcere o dorință așa cum îl învățase maică-sa să facă. A străbătut șoseaua pustie de la San Luis la Los Vidrios. Acolo s-a oprit și a băut într-un restaurant două cafele fără să se gândească la nimic, simțind cum lichidul fierbinte îi coboară în stomac și îl arde. Apoi a străbătut șoseaua Los Vidrios-Sonoyta și după aceea a luat-o spre sud,

spre Caborca. În timp ce căuta ieșirea, a trecut prin centrul localității și totul părea închis, în afară de benzinărie. S-a îndreptat spre est și a trecut prin Altar, Pueblo Nuevo și Santa Ana, până a intrat pe șoseaua cu patru benzi care ducea la Nogales și la Santa Teresa. A ajuns în oraș la patru dimineața. Acasă la Demetrio Águila nu era nimeni, de aceea nici măcar nu s-a întins un pic în pat. S-a spălat pe față și pe mâini, s-a frecat cu apă rece pe piept și la subraț și și-a luat din valiză o cămașă curată. La Asuntos Internos încă nu închiseseră când a ajuns el și a cerut să vorbească cu patroana. Tipul căruia i-a spus asta l-a privit ironic. Stătea în spatele unei tejghele din lemn sculptat, un spațiu conceput pentru o singură persoană, un animator sau un prezentator, și părea mai înalt decât era. Aici nu e nici o patroană, domnule, a spus. Atunci aș vrea să vorbesc cu șeful, a spus Harry Magaña. Nu avem nici un șef aici, domnule. Cine comandă aici? a întrebat Harry Magaña. Avem o *șefă*, domnule. Șefa noastră cu relațiile publice, domnule. Domnișoara Isela. Harry Magaña a încercat să zâmbească și a spus că vrea să vorbească un minut cu domnișoara Isela. Urcați la discotecă și întrebați de ea, a spus animatorul. Harry Magaña a intrat într-un salon și a văzut un bărbat cu mustață albă dormind într-un fotoliu. Pereții erau capitonați cu pânză roșie, de parcă salonul ar fi fost celula de izolare dintr-un balamuc de curve. Pe scară, cu balustrada tapițată la fel în roșu, s-a întâlnit cu o curvă care însoțea un client și a apucat-o de braț. A întrebat-o dacă Elsa Fuentes mai lucrează acolo. Dă-mi drumul, a spus curva, și a continuat să coboare. În discotecă era destulă lume, deși melodiile care se auzeau erau bolerouri sau dansuri triste din Sud. Perechile abia se mișcau în întuneric. Cu greu a dat de un chelner și l-a întrebat unde o poate găsi pe domnișoara Isela. Chelnerul i-a arătat o ușă la capătul celălalt al discotecii. Domnișoara Isela era însoțită de un bărbat de vreo cincizeci de ani, îmbrăcat într-un costum negru cu cravată galbenă. Când l-au invitat să ia loc, tipul s-a dat la o parte și s-a sprijinit de fereastra care dădea în stradă. Harry Magaña i-a spus că o caută pe Elsa Fuentes. Îmi puteți spune de ce? Pentru nici un motiv bun, a spus Harry Magaña zâmbind. Domnișoara Isela a râs. Era slabă și bine făcută, avea tatuat pe umărul stâng un fluture albastru și probabil nu împlinise încă douăzeci și doi de ani. Tipul de la fereastră a încercat și el să râdă, dar i-a ieșit o grimasă care de-abia i-a strâmbat buza de sus. Nu mai lucrează aici, a spus domnișoara Isela. De când nu mai lucrează? a întrebat Harry Magaña. De o lună sau cam așa ceva, a spus domnișoara Isela. Și știți unde aș putea s-o găsesc? Domnișoara Isela s-a uitat la bărbatul de la fereastră și l-a întrebat dacă poate să-i spună. De ce nu? a spus bărbatul. Dacă nu-i spunem noi tot ce știm, oricum o să afle. Yankeul ăsta pare căpățânos. Așa e, a spus Harry Magaña, sunt căpățânos. Păi n-o mai lungi, Iselita, și spune-i unde stă Elsa Fuentes, a zis bărbatul. Domnișoara Isela a scos dintr-un sertar un registru de contabilitate cu coperți groase, foarte alungit, și s-a uitat în el. Elsa Fuentes stă, din câte știm noi, pe strada Santa Catarina, numărul 23. Și unde vine asta? a întrebat Harry Magaña. În cartierul Carranza, a spus domnișoara Isela.

Mergeți și întrebați pe acolo și până la urmă o să ajungeți, a spus bărbatul. Harry Magaña s-a ridicat și le-a mulțumit. Înainte de-a pleca, s-a întors și a fost cât pe ce să-i întrebe dacă-l cunosc sau au auzit vorbindu-se de Miguel Montes, dar s-a răzgândit la timp și nu le-a spus nimic.

I-a fost greu să găsească strada Santa Catarina, dar până la urmă a reușit să ajungă. Casa Elsei Fuentes avea pereții văruiți și o ușă de fier. A bătut de două ori. Casele alăturate se aflau într-o liniște absolută, cu toate că pe stradă văzuse trei femei care mergeau la lucru. Femeile s-au întâlnit toate trei îndată ce au ieșit din casele lor și au dispărut repede după ce au aruncat o privire spre mașina lui. Și-a scos briceagul, s-a aplecat și a deschis ușa fără nici o greutate. Pe dinăuntru ușa avea o bară de fier care se folosea uneori ca zăvor dar nu era pusă, de unde a bănuit că nu e nimeni acasă. A închis ușa, a împins bara de fier și a început să caute. Camerele nu aveau un aspect de casă părăsită, ci mai curând de decență și de cochetărie. Pe pereți atârnau ulcioare, o chitară, mănunchiuri de ierburi medicinale care miroseau frumos. Camera Elsei avea patul nefăcut, dar în rest aspectul ei era impecabil. Hainele în dulap erau aranjate în ordine, pe o noptieră se aflau mai multe fotografii (în două din ele era împreună cu Miguel Montes), praful nu avusese timp să se depună pe jos. În frigider era mâncare destulă. Nu era nimic aprins, nici măcar o lumânare la icoana unei sfinte, totul părea pregătit în așteptarea femeii. A căutat vreo urmă a șederii lui Miguel Montes acolo, dar n-a găsit nimic. S-a așezat într-un fotoliu din salon dispus să aștepte. Nu-și amintea când a adormit. Dar când s-a trezit era deja ora douăsprezece și nimeni nu încercase să deschidă ușa. S-a dus la bucătărie și a căutat ceva de mâncare. A băut un pahar mare cu lapte după ce s-a uitat pe cutie la data expirării. Apoi a luat un măr dintr-un coș de plastic de lângă fereastră și l-a mâncat în timp ce se uita din nou prin toate colțurile casei. Nu și-a făcut cafea ca să nu mai aprindă focul. La bucătărie doar pâinea era veche, se întărise. S-a uitat după vreo agendă cu adrese, vreun bilet de autobuz, un semn cât de mic de încăierare care să-i fi scăpat din vedere. A verificat din nou baia, s-a uitat sub patul Elsei Fuentes, a scormonit în punga cu gunoi. A deschis trei cutii cu pantofi, dar n-a găsit decât pantofi. S-a uitat sub saltea. A ridicat cele trei covorașe, toate cu motive arăbești, semn că Elsa Fuentes era cochetă, și n-a găsit nimic. Atunci i-a trecut prin cap să se uite la tavan. În dormitor și în salon nu era nimic. La bucătărie însă a zărit o crăpătură. S-a urcat pe un scaun și a scormonit cu cuțitul până când tencuiala a căzut pe jos. A mărit gaura și a băgat mâna. A găsit o pungă din plastic cu zece mii de dolari și un carnețel. A băgat banii în buzunar și a început să răsfoiască foile carnețelului. Erau numere de telefon fără nume și fără nici o notă, de parcă ar fi fost scrise la întâmplare. A bănuit că erau clienți. Câteva numere aveau un nume, mama, Miguel, Lupe, Juana și alții care apărea cu porecle, probabil colege de serviciu. Printre numerele de telefon a recunoscut și unele care nu erau

din Mexic, ci din Arizona. Și-a băgat în buzunar și carnețelul împreună cu banii și s-a gândit că este timpul să plece. Era nervos și simțea în tot corpul nevoia unei cafele. Când a pornit motorul, a avut impresia că îl spionează cineva. Cu toate acestea, era liniște peste tot și doar niște copii jucau fotbal în mijlocul străzii. A claxonat, dar copiii nu s-au grăbit să se dea la o parte. Prin oglinda retrovizoare a văzut un Rand Charger care a apărut în capătul celălalt al străzii. A mers încet și a lăsat ca Rand Chargerul să-l ajungă. Șoferul și tipul care-l însoțea nici nu s-au uitat la el și la colț Rand Chargerul l-a depășit și l-a lăsat în urmă. A condus până în centru și s-a oprit lângă un restaurant destul de aglomerat. A cerut niște ouă jumări cu șuncă și o cafea. În timp ce aștepta să-i aducă mâncarea, s-a dus la bar și a întrebat un băiat dacă poate să telefoneze de acolo. Băiatul, care era îmbrăcat cu o cămașă albă și cu papion negru, l-a întrebat dacă vrea să sune în Statele Unite sau în Mexic. Aici, în Sonora, a spus Harry Magaña, și a scos carnetul și i-a arătat numerele. Okey, a spus băiatul, sunați unde vreți și apoi eu vă spun cât costă, de acord? Băiatul i-a pus telefonul lângă el și s-a dus să servească alți clienți. Mai întâi a sunat-o pe mama Elsei Fuentes. A răspuns o femeie. A întrebat de Elsa. Elsita nu-i aici, a spus femeia. Sunteți mama ei? a spus. Sunt maică-sa, da, dar Elsita stă în Santa Teresa, a spus femeia. Atunci eu unde sun acum? a întrebat Harry Magaña. Poftim? a spus femeia. Unde stați dumneavoastră, doamnă? În Toconilco, a spus femeia. Și asta pe unde e, doamnă? a spus Harry Magaña. În Mexic, domnule, a spus femeia. Dar unde în Mexic? Aproape de Tepehuanes, a spus femeia. Și Tepehuanes unde e? a strigat Harry Magaña. Păi în Durango, domnule. În statul Durango? a întrebat Harry Magaña în timp ce scria pe o foaie cuvântul Toconilco și cuvântul Tepehuanes și la urmă cuvântul Durango. Înainte de a închide, i-a cerut adresa. Femeia i-a dat-o, vorbind cam încâlcit, dar fără nici o reținere. O să vă trimit niște bani din partea fetei, a spus Harry Magaña. Să vă ajute Dumnezeu, a spus femeia. Nu, doamnă, pe mine nu, pe fata dumneavoastră, a spus Harry Magaña. Atunci pe ea, a spus femeia, s-o ajute Dumnezeu pe fata mea, și pe dumneavoastră. Apoi i-a făcut un semn băiatului cu papion dându-i să înțeleagă că n-a terminat încă și s-a întors la masă, unde îl așteptau ouăle și cafeaua. Înainte de a se duce din nou să sune, a cerut să-i mai aducă o cafea și cu ceașca în mână s-a mutat din nou la tejghea. A sunat la numărul lui Miguel Montes (deși, s-a gândit, putea fi vorba de alt Miguel) și așa cum se temea n-a răspuns nimeni. Apoi a sunat la numărul acelei Lupe și conversația a fost și mai haotică decât cea pe care o avusese cu mama Elsei Fuentes. A înțeles doar că Lupe locuia la Hermosillo, că nici nu voia să audă de Elsa Fuentes și nici de Santa Teresa, că într-adevăr îl cunoscuse pe Miguel Montes, dar că nu voia să audă nimic nici de el (dacă mai trăia), că viața ei în Santa Teresa a fost o greșeală de la început și până la sfârșit și că nu voia să facă de două ori aceeași greșeală. În continuare a sunat la alte două femei, la cea care apărea cu numele Juana și una (sau unul, că nu reieșea clar că ar fi fost femeie) care apărea cu porecla Vaca. Un robot i-a spus că

amândouă telefoanele au fost desființate. Ultima încercare a făcut-o aproape la întâmplare. A sunat la unul din telefoanele din Arizona. O voce de bărbat, deformată de robot, i-a cerut să lase un mesaj că el îl va suna. A cerut nota. Băiatul cu papion a făcut o socoteală pe o hârtie pe care a scos-o dintr-un buzunar și l-a întrebat dacă a mâncat bine. Foarte bine, a spus Harry Magaña. Și-a făcut siesta acasă la Demetrio Águila, pe strada Luciérnaga, și a visat o stradă din Huntville, cea principală, bătută de o furtună de nisip. Trebuie să mergem după fetele de la atelierul de gablonzuri! striga cineva în spatele lui, dar el nu-l lua în seamă și continua cufundat în lectura unui teanc de documente, fotocopii, care păreau scrise într-o limbă ce nu era de pe lumea asta. Când s-a trezit, a făcut un duș cu apă rece și s-a șters cu un prosop alb, mare, plăcut la pipăit. Apoi a sunat la Informații și a dat numărul lui Miguel Montes. A întrebat în ce parte a orașului era înregistrat telefonul acela. Femeia care i-a răspuns l-a lăsat să aștepte un moment după care i-a spus o stradă și un număr. Înainte de a închide, a întrebat pe ce nume era înregistrat telefonul. Pe numele Francisco Díaz, domnule, a spus telefonista. Începea să se întunece repede în Santa Teresa când Harry Magaña a ajuns pe strada Portal de San Pablo, care mergea paralel cu bulevardul Madero-Centro, un cartier ce-și păstra încă aspectul de altădată, case cu unul sau două etaje, făcute din cărămidă și ciment, de clasă mijlocie, locuit de funcționari sau tineri meseriași. Pe trotuare se vedeau acum bătrâni și grupuri de adolescenți care treceau în fugă sau cu bicicleta sau în niște mașini hodorogite, mereu în grabă, de parcă ar fi avut ceva urgent de făcut în seara aceea. În realitate, singurul care are ceva urgent de făcut sunt eu, s-a gândit Harry Magaña și a rămas în mașină, fără să se miște, până când s-a întunecat de tot. A traversat strada fără să-l vadă nimeni. Ușa era de lemn și nu părea greu de deschis. A băgat briceagul și broasca a cedat. Din vestibul se făcea un coridor lung care se termina într-un mic patio luminat de becurile apartamentului vecin. Totul era într-o totală dezordine. A auzit zgomotele stinse ale unui televizor dintr-un apartament vecin și o respirație puternică. Imediat și-a dat seama că nu este singur. În clipa aceea, Harry Magaña a regretat că nu are arma la îndemână. S-a apropiat de prima încăpere. Un tip mărunțel, dar lat în spate scotea un pachet de sub pat. Patul era jos și era greu să scoți pachetul. Când în sfârșit a reușit și a început să-l târâie pe coridor, tipul s-a întors și s-a uitat la el fără să fie surprins. Pachetul era învelit în plastic și Harry Magaña a simțit că greața și furia îi tăiau respirația. O clipă amândoi au rămas nemișcați. Tipul mărunțel era îmbrăcat cu o salopetă neagră, probabil salopeta de muncitor la o fabrică, și avea o expresie de om supărat și chiar rușinat. Munca grea o fac eu, părea că spune. Cu un sentiment de fatalitate Harry Magaña s-a gândit că în realitate nu se afla acolo, la câteva minute de centru, în casa lui Francisco Díaz, ceea ce era cam același lucru cu a sta în casa nimănui, ci pe câmp, în praf și printre buruieni, într-o căsuță cu o curticică pentru animale și un coteț și un cuptor cu lemne, în deșertul din Santa Teresa sau în orice deșert. A auzit că cineva închidea

ușa de la intrare și apoi pași în vestibul. O voce îl striga pe tipul mărunțel. Și a auzit de asemenea că acesta răspundea: sunt aici, cu prietenul nostru. S-a înfuriat și mai tare. Simțea nevoia să-i bage cuțitul în inimă. S-a aruncat asupra lui uitându-se cu coada ochiului, disperat, la cele două umbre pe care le mai văzuse în mașina Rand Charger, care înaintau acum pe coridor.

Anul 1995 s-a inaugurat cu descoperirea, pe 5 ianuarie, a altei moarte. De data asta era vorba de un schelet îngropat nu foarte adânc într-o fermă care aparținea islazului Hijos de Morelos. Țăranii care l-au dezgropat nu știau că era scheletul unei femei. Mai degrabă au crezut că era vorba de un tip mic de statură. Împreună cu scheletul nu s-au găsit haine și nimic altceva care să-l identifice. De la fermă au anunțat poliția, care a venit abia după șase ore și care, după ce a luat declarații celor care îl găsiseră, a întrebat dacă lipsea vreun țăran sau dacă se bătuse cineva de curând sau dacă vreun localnic începuse să se poarte diferit în ultima vreme. Bineînțeles, doi tineri plecaseră de la fermă, cum se întâmpla în fiecare an, la Santa Teresa sau la Nogales sau în Statele Unite. De bătut, se băteau mereu, dar nu era nimic grav niciodată. Comportarea țăranilor se schimba, în funcție de anotimp, de recoltă, de puținele animale care le rămâneau, în sfârșit, în funcție de bani, cum se întâmplă cu toată lumea. Medicului legist din Santa Teresa nu i-a trebuit mult timp ca să declare că scheletul aparținea unei femei. Și dacă la asta se adăuga faptul că nu s-a găsit nici un fel de îmbrăcăminte sau resturi de îmbrăcăminte în groapa unde fusese ascunsă, concluzia era clară ca lumina zilei: era vorba de un asasinat. Cum fusese asasinată? Asta nu știau. Când? Probabil cu vreo trei luni în urmă, deși cu privire la acest aspect preferau să nu emită nici o părere categorică, deoarece descompunerea unui cadavru este schimbătoare, așa încât dacă cineva cerea o dată exactă, cel mai bine era să trimită oasele la Institutul Anatomic Legal din Hermosillo sau, și mai bine, în DF. Poliția din Santa Teresa a emis un comunicat public, în care, în mod vag, până la urmă nu făcea decât să scape de orice răspundere. Asasinul putea fi foarte bine un șofer care venea din Baja California și se îndrepta spre Chihuahua, iar moarta o autostopistă pe care a luat-o din Tijuana, a asasinat-o în Saric și a îngropat-o, din întâmplare, acolo.

Pe 15 ianuarie a apărut următoarea moartă. Era vorba de Claudia Pérez Millán. Trupul a fost găsit pe strada Sahuaritos. Moarta era îmbrăcată cu un pulover negru și avea două inele de gablonz pe fiecare mână, în afară de verighetă. Nu avea pe ea nici fustă, nici chiloți, cu toate astea era încălțată cu niște pantofi din imitație de piele, de culoare roșie și fără toc. Trupul, care fusese violat și strangulat, era învelit într-un cearșaf alb, de parcă asasinul se gândea să-l ducă în altă parte și dintr-odată se hotărâse, sau împrejurările îl obligaseră, să-l abandoneze în spatele unui container de gunoi de pe strada Sahuaritos. Claudia Pérez Millán avea treizeci și unu de ani și locuia cu soțul și cei doi copii ai ei pe strada Marquesas, nu departe de locul

unde fusese găsit cadavrul. Când poliția s-a dus la ea acasă nimeni n-a deschis ușa, cu toate că se auzeau plânsetele și strigătele care veneau dinăuntru. Cum polițiștii aveau un ordin judiciar, au spart ușa casei răposatei și într-una din camere, încuiată cu cheia, i-au găsit pe cei doi minori, Juan Aparicio Pérez și fratele său Frank Aparicio Pérez. În cameră erau o găleată cu apă de băut și două pachete cu pâine feliată. Interogați, în prezența unui psiholog de copii, amândoi au mărturisit că tatăl lor, Juan Aparicio Regla, îi încuiase cu o noapte înainte. Apoi au auzit zgomote și țipete, dar n-au știut să spună cine țipa sau ce fel de zgomote erau, până au adormit. În dimineața următoare, nu mai era nimeni în casă și când au auzit poliția au început să strige. Suspectul Juan Aparicio Regla avea o mașină, dar nici aceasta n-a fost găsită, de unde au tras concluzia că a fugit cu mașina după ce a comis asasinatul. Claudia Pérez Millán era chelneriță într-un bar din centru. Juan Aparicio Regla nu avea nici o meserie, unii credeau că lucrează la o fabrică, alții că o făcea pe *pollero* la locul de trecere a emigranților în Statele Unite. S-a emis un ordin de prindere și arestare imediată, dar cei care știau cum stau lucrurile erau convinși că niciodată n-o să se mai întoarcă în oraș.

În februarie, a murit María de la Luz Romero. Avea paisprezece ani, era înaltă de un metru cincizeci și opt, avea părul negru lung până la talie, cu toate că se gândea să și-l taie într-o zi, așa cum îi spusese uneia din surorile ei. Lucra nu de mult timp la fabrica EMSA, una din cele mai vechi din Santa Teresa, care nu se afla într-un parc industrial, ci în mijlocul cartierului La Preciada, ca o piramidă de culoarea pepenelui galben, cu altarul ei de sacrificii ascuns în spatele coșurilor fabricii și două porți enorme de hangar pe unde intrau muncitorii și camioanele. María de la Luz Romero a plecat de acasă seara la șapte și jumătate, împreună cu niște prietene care au venit s-o ia. Fraților ei le-a spus că se duce să danseze la Sonorita, o discotecă muncitorească situată între cartierul San Damián și cartierul Plata, și că o să mănânce ceva pe acolo. Părinții ei nu erau acasă pentru că săptămâna aceea lucrau în schimbul de noapte. María de la Luz Romero, într-adevăr, a mâncat împreună cu prietenele ei, în picioare, lângă o furgonetă care vindea *tacos* și *quesadillas*[40] pe trotuarul opus discotecii unde au intrat la ora opt seara, plină de tineri pe care-i cunoșteau de la fabrica EMSA unde lucrau și ei sau din vedere de pe stradă. După spusele unei prietene, María de la Luz dansa singură, spre deosebire de celelalte care aveau acolo iubiții sau cunoștințele lor. De două ori, totuși, a fost acostată de doi tineri care voiau s-o invite la ceva de băut sau la un suc, dar María a refuzat, prima dată pentru că nu-i plăcea băiatul și a doua oară din timiditate. La unsprezece și jumătate noaptea a plecat, împreună cu o prietenă. Amândouă locuiau destul de aproape una de alta și era mult mai plăcut să meargă împreună decât singure. S-au despărțit cam la cinci străzi înainte de casa Maríei de la Luz. Aici i se pierde urma. Unii vecini interogați, cei cu case pe traseul care îi mai rămăsese, au declarat că n-au

auzit nici un strigăt și cu atât mai puțin unul de ajutor. Cadavrul său a apărut după două zile, pe marginea șoselei spre Casas Negras. Fusese violată și lovită în repetate rânduri pe față, uneori cu foarte multă cruzime, prezentând chiar și o fractură a cerului gurii, ceva foarte puțin obișnuit într-o bătaie, ceea ce l-a determinat pe medicul legist să presupună (dar a exclus repede ideea) că în timpul sechestrului mașina în care era transportată María de la Luz avusese un accident pe șosea. A murit din cauza rănilor de cuțit pe care le avea pe piept și pe gât, și care i-au afectat amândoi plămânii și mai multe artere. De caz s-a ocupat agentul judiciar Juan de Dios Martínez, care a interogat din nou prietenele cu care fusese la discotecă, pe proprietar și pe câțiva chelneri de la discotecă și pe vecinii ale căror case se înșirau de-a lungul celor cinci străzi pe care María de la Luz le-a străbătut sau a încercat să le străbată înainte de a fi sechestrată. Rezultatele au fost o decepție.

În martie n-a apărut nici o moartă în oraș, dar în aprilie au apărut două, la câteva zile una de alta, precum și primele critici în ceea ce privește modul de a acționa al poliției, incapabilă nu numai de a opri valul (sau scurgerea nestăvilită) de crime sexuale, ci și de a prinde asasinii și de a reda pacea și liniștea unui oraș de oameni harnici. Prima moartă a fost găsită într-o cameră de la hotelul Mi Reposo din centrul orașului Santa Teresa. Era sub pat, învelită într-un cearșaf, și avea pe ea doar un sutien alb. După spusele administratorului hotelului Mi Reposo, camera era a unui client, Alejandro Peñalva Brown, care o ocupase cu trei zile în urmă și de care nu mai știau nimic. Când au fost întrebați femeile de serviciu și cei doi recepționeri, toți au declarat același lucru, că numitul Peñalva Brown a fost văzut doar în prima zi de ședere la hotel. Femeile de serviciu, la rândul lor, au jurat că în a doua și a treia zi nu era nimic sub pat, deși în privința zilei a treia, după părerea poliției, ar fi putut fi o minciună ca să justifice lipsa de conștiinciozitate cu care făceau curățenie în camere. În registrul hotelului, adresa pe care Peñalva Brown o lăsase era din Hermosillo. După ce au anunțat poliția din Hermosillo, s-a descoperit imediat că la adresa aceea respectivul Peñalva Brown nu locuise niciodată. Pe brațele moartei, o femeie de aproximativ treizeci și cinci de ani, brunetă și robustă, erau o mulțime de urme de înțepături, așa încât poliția a făcut cercetări în lumea drogurilor din oraș, fără să găsească nici un indiciu care să ducă la identificarea cadavrului. După părerea medicului legist, moartea se datora unei supradoze de cocaină alterată. Nu s-a exclus faptul că însăși suspectul Peñalva Brown i-ar fi procurat cocaina și nici că el ar fi știut că îi dădea o otravă. După două săptămâni, când toate eforturile s-au concentrat asupra elucidării asasinatului celei de-a doua necunoscute, două femei s-au prezentat la comisariatul de poliție, unde au declarat că o cunoșteau pe moartă. Aceasta se numea Sofía Serrano și lucrase ca muncitoare în trei fabrici, apoi chelneriță și în ultimul timp era curvă pe maidanele din cartierul Ciudad Nueva, în spatele cimitirului. Nu avea familie în Santa Teresa, doar câțiva prieteni, săraci cu

toții, așa încât trupul ei a fost dat Facultății de medicină de la Universitatea din Santa Teresa.

A doua moartă a apărut în apropierea unei gropi de gunoi din cartierul Estrella. Fusese violată și strangulată. Au identificat-o la puțin timp după aceea, se numea Olga Paredes Pacheco, de douăzeci și cinci de ani, vânzătoare într-un magazin de îmbrăcăminte de pe bulevardul Real, aproape de centru, nemăritată, înaltă de un metru șaizeci, cu domiciliul pe strada Hermanos Redondo, din cartierul Rubén Darío, unde locuia cu sora ei mai mică, Elisa Paredes Pacheco, amândouă bine cunoscute în cartier datorită simpatiei, a felului de a se purta și a seriozității lor. Părinții muriseră cu cinci ani în urmă, mai întâi tatăl, de cancer, și apoi mama, de un infarct, la interval de numai două luni, și Olga a luat asupra ei toate sarcinile casei în mod normal și eficient. Nu avea nici un iubit. Sora ei, de douăzeci de ani, avea un iubit, cu care voia să se mărite. Iubitul Elisei, un tânăr avocat proaspăt absolvent al Universității din Santa Teresa, lucra în biroul unui avocat de Drept comercial foarte cunoscut în oraș, și avea un alibi pentru noaptea în care se presupune că fusese sechestrată Olga. Foarte tulburat de moartea viitoarei sale cumnate, în timpul interogatoriului (informal) care i s-a luat a mărturisit că n-avea nici cea mai vagă idee cine ar fi putut să-i vrea răul Olgăi într-atât încât să ajungă s-o omoare și s-a arătat obsedat de ghinionul, de destinul tragic care, după părerea lui, dădea târcoale familiei iubitei lui, mai întâi moartea părinților și apoi moartea surorii. Puținele prietene ale Olgăi au confirmat cele spuse de sora ei și de tânărul avocat. Toată lumea o iubea, era o fată din oraș cum nu sunt multe, adică era corectă, de cuvânt, cinstită și serioasă. Și apoi știa să se îmbrace bine, cu eleganță și bun-gust. În privința bunului-gust cu care se îmbrăca medicul legist a fost de acord și, în afară de asta, a observat ceva foarte ciudat la cadavru: fusta cu care era îmbrăcată în noaptea când a murit și cu care a fost găsită era pusă pe dos.

În luna mai, consulul american a făcut o vizită primarului din Santa Teresa și apoi, însoțit de acesta, a făcut o vizită neoficială șefului de poliție. Consulul se numea Abraham Mitchell, dar nevastă-sa și prietenii îi spuneau Conan. Era un tip de un metru nouăzeci și o sută cinci kilograme, cu fața brăzdată de riduri și urechile poate prea mari, căruia îi plăcea să trăiască în Mexic și să meargă cu cortul în deșert și se ocupa doar de cazurile grave. Adică nu prea făcea nimic, mergea doar la petreceri ca reprezentant al țării lui și se ducea pe ascuns în câte o noapte, o dată la două luni, însoțit de compatrioți călîți în muncile alcoolului, la două din cele mai renumite cârciumi din Santa Teresa. Șeriful din Huntville dispăruse și toate rapoartele de care dispunea spuneau că se afla în Santa Teresa ultima dată când a fost văzut. Șeful poliției voia să știe dacă era în Santa Teresa în misiune oficială sau ca turist. Ca turist, firește, a spus consulul. Păi, atunci, de unde să știu eu? a spus Pedro Negrete, pe aici trec zilnic sute de turiști. Consulul s-a gândit o clipă și până la

urmă i-a dat dreptate șefului de poliție. Cel mai bine e să nu răscolim căcatul, s-a gândit. Dar chiar și așa, din respect pentru primar, care-i era prieten, i s-a permis să vadă el sau persoana pe care el o considera cea mai în măsură s-o facă fotografiile necunoscuților morți în oraș începând din noiembrie ’94 și până în prezent și nici unul din ei n-a fost identificat de Rory Campuzano, ajutorul șerifului, care a venit din Huntville în mod special pentru asta. Probabil șeriful o fi înnebunit, a spus Kurt A. Banks, și s-a sinucis în deșert. Sau poate că acum e în Florida cu un travestit, a spus Henderson, alt funcționar al consulatului. Conan Mitchell s-a uitat la ei cu o figură serioasă și le-a spus că nu e creștinește să vorbești așa despre un șerif al Statelor Unite. În luna mai, pe de altă parte, n-a murit asasinată nici o femeie în Santa Teresa și la fel în luna iunie. Dar în iulie au apărut două femei moarte și primele proteste ale unei asociații feministe, Femeile din Sonora pentru Democrație și Pace (MSDP[41]), al cărei sediu se afla la Hermosillo, iar în Santa Teresa avea doar trei membre. Prima moartă a apărut în patioul unui atelier de reparații de mașini, pe strada Refugio, aproape de capăt, foarte aproape de șoseaua spre Nogales. Femeia avea nouăsprezece ani și fusese violată și strangulată. Cadavrul s-a găsit într-o mașină care trebuia dusă la casare. Era îmbrăcată în pantaloni de doc, bluză neagră cu un pic de decolteu și cu cizme de cowboy. După trei zile s-a știut că era vorba de Paula García Zapatero, din cartierul Lomas del Toro, muncitoare la fabrica TECNOSA, și de origine din statul Querétaro. Locuia cu alte trei femei tot de acolo și nu se știa dacă are vreun iubit, cu toate că avusese relații sentimentale cu doi colegi de la aceeași fabrică. Aceștia au fost găsiți și interogați timp de câteva zile și amândoi au putut să-și dovedească alibiul, deși unul din ei a ajuns până la urmă la spital cu un șoc nervos și trei coaste rupte. În timp ce încă se mai cerceta cazul Paulei García Zapatero, a apărut a doua moartă din iulie. Corpul s-a găsit în spatele unor depozite ale companiei Pémex, pe șoseaua care ducea la Casas Negras. Avea nouăsprezece ani, era slabă, cu pielea măslinie și părul negru și lung. Fusese violată anal și vaginal, de mai multe ori, după părerea medicului legist, corpul prezenta nenumărate hematoame, ceea ce demonstra că fusese supusă unei violențe nemăsurate. Și totuși trupul a fost găsit complet îmbrăcat, pantaloni de doc, chiloți negri, ciorapi culoarea pielii, sutien alb, bluză albă, lucruri care nu aveau nici cea mai mică ruptură, de unde s-a dedus că asasinul sau asasinii, după ce au dezbrăcat-o și au batjocorit-o și au omorât-o, s-au apucat apoi s-o îmbrace înainte de-a abandona cadavrul în spatele depozitelor Pémex. Cazul Paulei García Zapatero l-a luat în cercetare polițistul de la judecătoria statală Efraín Bustelo, iar cel al Rosaurei López Santana i-a fost încredințat agentului judiciar Ernesto Ortiz Rebolledo și amândouă cazurile au intrat foarte repede într-un impas, căci nu aveau martori și nimic care ar fi putut ajuta poliția.

În august 1995, s-au găsit șapte corpuri de femei și Florita Almada a apărut

pentru a doua oară la televiziunea din Sonora și doi polițiști din Tucson au venit la Santa Teresa să pună întrebări. Aceștia din urmă au vorbit cu angajații consulatului, Kurt A. Banks și Dick Henderson, deoarece consulul petrecea un timp la vila lui din Sage, California, în realitate o cabană de lemn putred, dincolo de Ramona Indian Reservation, în timp ce nevastă-sa se odihnea de câteva luni în casa surorii ei în Escandido, aproape de San Diego. Cabana înainte avusese pământuri, dar pământurile le vânduse tatăl lui Conan Mitchell și acum îi rămăsese doar o mie de metri pătrați de grădină sălbatică unde el își petrecea vremea omorând șobolani de câmp înarmat cu un Remington 870 Wingmaster și citind romane cu cowboy și uitându-se la casete video porno. Când se plictisea, se urca în mașină și cobora la Sage, la bar, unde erau bătrâni care îl cunoșteau de când era copil. Câteodată Conan Mitchell stătea și se uita la bătrâni și se gândea că este imposibil să aibă asemenea amintiri despre copilăria lui, fiindcă unii nu păreau mult mai mari decât el. Dar bătrânii își mestecau protezele în gură și își aminteau isprăvile băiețelului Abe Mitchell de parcă le și vedeau în clipa aceea și Conan n-avea încotro și se făcea și el că râde. Adevărul e că nu-și amintea foarte bine de copilăria lui. Își amintea de taică-su și de fratele lui mai mare și uneori își amintea furtunile cu ploaie, dar ploaia nu era în Sage, ci în alt loc unde stătuse. Credința că o să moară trăsnit de un fulger îl obseda din copilărie și asta într-adevăr își amintea, deși, cu excepția nevesti-sii mai povestise asta doar câtorva persoane. Adevărul e că Conan Mitchell nu era foarte vorbăreț. Ăsta era unul din motivele pentru care îi plăcea să trăiască în Mexic, unde avea două mici întreprinderi de transport. Mexicanilor le plăcea să vorbească, dar nu cu persoanele sus-puse, și cu atât mai mult dacă erau americani. Ideea asta, care era a lui, și care Dumnezeu știe cum i se născuse în cap, îl făcea să se simtă foarte liniștit când se afla la sud de frontieră. Din când în când, totuși, și întotdeauna la cererea nevestei lui, trebuia să petreacă anumite perioade în California sau Arizona, pe care el le accepta cu resemnare. În primele zile, schimbarea nu părea să-l afecteze. După două săptămâni, incapabil să suporte zgomotul (zgomot care-l urmărea și-i cerea răspunsuri) se ducea la Sage, ca să se izoleze în vechea lui cabană. Când polițiștii din Tucson au ajuns la Santa Teresa, trecuseră deja douăzeci de zile de când Conan plecase, fapt pentru care în realitate polițiștii au fost recunoscători, pentru că aflaseră cât era de incompetent. Henderson și Banks au avut rolul de ghizi. Polițiștii au cutreierat orașul, au intrat în baruri și discoteci, i-au fost prezentați lui Pedro Negrete, cu care au avut o lungă conversație despre traficul de droguri, s-au întâlnit cu agenții judiciari Ortiz Rebolledo și Juan de Dios Martínez, au vorbit cu doi doctori legiști de la morga orașului, au cercetat câteva dosare ale morților fără nume găsiți în deșert și s-au dus la bordelul Asuntos Internos, unde s-a culcat fiecare cu câte o curvă. După care, au plecat așa cum au venit.

În ceea ce-o privește pe Florita Almada, a doua apariție a sa la televizor a fost

mai puțin spectaculoasă decât prima. A vorbit, la cererea expresă a lui Reinaldo, despre cele trei cărți pe care le scrisese și le publicase. Nu erau cărți bune, a spus, dar pentru o femeie care fusese până la vârsta de douăzeci și ceva de ani analfabetă nu erau lipsite de valoare. Toate lucrurile din lumea asta, a zis, chiar și cele mai mari, comparate cu universul sunt de fapt foarte mici. Ce voia să spună cu asta? Voia să spună că ființa umană se poate autodepăși, dacă își propune. Asta nu înseamnă că un țăran, ca să dăm un exemplu, așa dintr-odată peste noapte, ar fi în stare să conducă NASA, nici măcar că ar putea să lucreze la NASA, dar cine spune că fiul acestui țăran, încurajat de exemplul și dragostea tatălui său n-ar putea ajunge vreodată să lucreze acolo? Ei, ca să dea alt exemplu, i-ar fi plăcut să învețe și să fie învățătoare, căci aceasta era, după modesta ei părere, cea mai bună meserie din lume, să-i înveți pe copii, să deschizi cu cea mai mare grijă ochii copiilor, ca să poată vedea, chiar și numai un pic, comorile realității și ale culturii, care la urma urmei sunt totuna. Dar n-a fost să fie și ea era împăcată cu lumea. Uneori visa că era învățătoare și că trăia la țară. Școala ei se afla în vârful unui deal de unde se vedea satul, casele de culoare maronie, unele albe, acoperișurile drepte de un galben-închis pe care uneori stăteau bătrânii și se uitau la străzile cu pământ bătătorit. Din curtea școlii vedea fetițele care intrau în clasă. Plete negre strânse în coadă de cal sau în cozi împletite sau strânse cu panglici. Fețe tuciurii și zâmbete albe. În depărtare țăranii lucrau pământul, culegeau roadele deșertului, pășteau turmele de capre. Ea le înțelegea vorba, felul în care ei dădeau bună ziua sau bună seara, cât de bine le înțelegea toate cuvintele, cele care nu se schimbau și cele care se schimbau în fiecare zi, în fiecare oră, în fiecare minut, ea le înțelegea fără nici o greutate. Mă rog, așa sunt visele. În unele vise totul mergea ca pe roate și în altele nimic nu se potrivea și lumea era un coșciug plin de vaiete. Și cu toate astea, ea era împăcată cu lumea, căci dacă n-a putut să învețe ca să ajungă învățătoare, așa cum a visat, acum era doftoroaie și după părerea altora ghicitoare și mulți oameni îi erau recunoscători pentru ceea ce făcuse pentru ei, nu mare lucru, sfaturi mărunte, simple îndrumări, de exemplu le-a recomandat să introducă în dieta lor fibra vegetală, care nu este o mâncare pentru oameni, adică aparatul nostru digestiv nu o poate măcina, nici absorbi, dar este bună ca să te duci la baie sau ca să te ușurezi, sau să mă ierte Reinaldo și distinsul public, ca să te caci. Numai stomacul animalelor erbivore, spunea Florita, secretă sucuri capabile să digere celuloza și astfel să absoarbă componentele ei, moleculele de glucoză. Celuloza și alte substanțe asemănătoare fac parte din ceea ce numim noi fibră vegetală. Consumul ei, deși nu ne oferă elemente energetice folositoare, este binefăcător. Cum nu este absorbită, fibra face ca bolul alimentar, în trecerea lui prin tubul digestiv, să-și păstreze volumul. Și în felul acesta se creează o presiune înăuntrul intestinului, ceea ce stimulează activitatea lui, făcând ca resturile nedigerate să avanseze cu ușurință de-a lungul tubului digestiv. Nu este bine să ai diaree, decât în mod excepțional, dar să

te duci la baie o dată sau de două ori pe zi îți creează o stare de liniște și echilibru, un fel de pace interioară. Nu o mare pace interioară, să nu exagerăm, dar desigur o mică și strălucitoare pace interioară. Câtă diferență între ce reprezintă fibra vegetală și ce reprezintă fierul! Fibra vegetală este mâncare pentru animale erbivore și este mică și nu ne alimentează, ci ne creează o pace de mărimea unui bob de fasole. Fierul, dimpotrivă, reprezintă tăria față de ceilalți și față de tine însuți în cel mai mare grad. Despre ce fier vă vorbesc? Păi despre fierul din care se fac săbiile. Sau din care se fac săbiile și care de asemenea reprezintă inflexibilitatea. În orice caz, de fier se moare. Regele Solomon, acel rege atât de înțelept, probabil cel mai înțelept, din toată istoria, la rândul lui fiul regelui Cântării cântărilor și protector al copiilor, deși s-a spus că odată a vrut să spintece un copil, când a comandat să se construiască templul din Ierusalim a interzis cu desăvârșire să se folosească barele de fier pentru susținerea construcției, nici măcar în cel mai mic amănunt, și de asemenea a interzis folosirea fierului la circumcizie, o practică, în treacăt fie spus și fără intenția de a jigni, care poate că în epoca aceea să fi avut vreo rațiune, dar acum, cu măsurile igienice moderne, mi se pare o exagerare. Eu cred că bărbații ar trebui să-și facă circumcizia la vârsta de douăzeci de ani, dacă vor, și dacă nu vor, nu se întâmplă nimic. Dar ca să revenim la fier, a spus Florita, trebuie să adăugăm că nici grecii și nici celții nu-l foloseau când culegeau ierburi medicinale sau magice. Căci fierul înseamnă moarte, inflexibilitate, putere. Și asta este contrar metodelor curative. Cu toate că romanii mai târziu au descoperit că fierul are o serie de calități terapeutice pentru ameliorarea sau însănătoșirea diferitelor boli, ca de exemplu mușcătura de câine turbat, hemoragiile, dizenteria, hemoroizii. Ideea asta a trecut în Evul Mediu, unde în afară de asta se credea că diavolii, vrăjitoarele și vrăjitorii fugeau de fier. Și cum să nu fugă dacă erau uciși cu fierul! Doar să fi fost proști să nu fugă! În vremurile acelea obscure, practica ghicitului în fier se chema *sideromanție*, care consta în încălzirea la roșu pe jar a unei bucăți de fier peste care se aruncau apoi fire de paie care arzând produceau reflexe strălucitoare, asemănătoare stelelor. Bine lustruit, producea o strălucire orbitoare care servea la protejarea ochilor de privirea înveninată a vrăjitoarelor. Fierul acesta bine lustruit mă face să mă gândesc, iertați-mi digresiunea, a spus Florita Almada, la ochelarii cu lentile negre ai unor politicieni sau ai unor șefi sindicali sau ai unor polițiști. Și mă întreb, de ce și-or ascunde ochii? Au avut vreo noapte proastă gândindu-se ce să facă pentru progresul țării, pentru ca muncitorii să se bucure de mai multă protecție la locul de muncă sau să li se mărească salariile, sau cum să scadă delincvența? S-ar putea. Eu nu spun că nu. Poate de aceea au cearcăne. Dar ce s-ar întâmpla dacă eu m-aș apropia de unul din ăștia și i-aș scoate ochelarii și aș vedea că *nu are* cearcăne? Mă apucă frica doar când îmi imaginez. Mă înfurie. Mă înfurie foarte tare, dragi prietene și prieteni. Dar se temea și mai mult și o înfuria și mai tare, și asta trebuia s-o spună acolo, în fața camerelor, în frumoasa emisiune a lui Reinaldo, numită atât de potrivit „O oră

cu Reinaldo“, o emisiune plăcută și sănătoasă unde toți putem să râdem și să ne simțim bine și în trecere să învățăm câte ceva nou, căci Reinaldo este un băiat cult și are grijă mereu să invite oameni interesanți, un cântăreț, un pictor, un înghițitor de flăcări pensionat din DF, un desenator de interioare, un ventriloc cu păpușa lui, o mamă cu cincisprezece copii, un compozitor de balade romantice, ea, a zis, acolo, profitând de ocazie, are datoria să vorbească de alte lucruri, adică, nu poate vorbi despre ea însăși, nu voia să cadă în tentația egoului, în această frivolitate care poate nici n-ar fi fost frivolitate, nici păcat, nici nimic altceva dacă ar fi vorba de o fată de șaptesprezece sau optsprezece ani, dar la o femeie de șaptezeci de ani era de neiertat, cu toate că viața mea, a spus, ar fi un material pentru mai multe romane și cel puțin pentru o telenovelă, dar s-o ferească Dumnezeu și mai ales Sfânta Fecioară să înceapă să vorbească despre ea, să mă ierte Reinaldo, că el vrea să vorbesc despre mine, dar sunt lucruri mai importante decât mine și decât așa-zisele mele minuni, care nici nu sunt minuni, o spun tot mereu, ci rezultatul multor ani de lectură și de muncă anevoioasă cu ierburile, adică minunile mele sunt produsul muncii și al observației și poate, spun *poate*, că și al unui dar de la natură, a spus Florita. Și pe urmă a mai spus: mă înfurie foarte tare, îmi e teamă și mă înfurie ceea ce se întâmplă în statul ăsta așa de frumos, în Sonora, care este statul meu natal, pământul unde m-am născut și unde probabil am să mor. Și a mai spus apoi: vorbesc despre viziuni care i-ar tăia respirația celui mai bărbat dintre bărbați. În vise, văd crimele și e ca și cum un televizor ar face explozie și eu aș continua să văd, în cioburile de ecran împrăștiate prin dormitorul meu, scene oribile, plânsete care nu se sfârșesc niciodată. Și a spus: după viziunile astea nu mai pot să dorm. Pot să iau orice pentru nervi, dar fără nici un rezultat. Cizmarul umblă cu cizmele rupte. Așa că stau trează până dimineața și încerc să citesc și să fac ceva util și practic, dar până la urmă mă așez la masa din bucătărie și încep să mă gândesc la problema asta. Și în final a spus: vorbesc despre femeile asasinate în mod barbar în Santa Teresa, vorbesc despre fetițele și mamele de familie și despre muncitoarele de orice condiție care în fiecare zi apar moarte în cartiere și în afara acestui oraș harnic din nordul statului nostru. Vorbesc de Santa Teresa. Vorbesc de Santa Teresa.

Cât despre femeile moarte în august 1995, prima se numea Aurora Muñoz Álvarez și cadavrul ei a fost găsit pe marginea șoselei Santa Teresa-Cananea. Murise strangulată. Avea douăzeci și opt de ani și era îmbrăcată cu un tricou verde, o fustă de plajă albă și teniși de culoare roz. După părerea medicului legist, fusese bătută și biciuită: pe spatele ei încă se mai puteau observa semnele unei curele late. Era chelneriță într-un bar din centrul orașului. Mai întâi a fost prins iubitul ei, cu care nu se împăca bine după spusele unor martori. Acest individ se numea Rogelio Reinosa și lucra la fabrica Rem&Co și nu avea alibi pentru după-amiaza în care au sechestrat-o pe Aurora Muñoz. Timp de o săptămână a trecut dintr-un interogatoriu

în altul. După o lună, când era deja în pușcăria din Santa Teresa, i-au dat drumul din lipsă de dovezi. N-au mai prins pe nimeni. După spusele martorilor oculari, care în nici un moment nu s-au gândit că ar fi vorba de un sechestru, Aurora Muñoz a urcat într-o mașină marca Peregrino de culoare neagră împreună cu doi tipi pe care părea că-i cunoaște. Două zile după apariția trupului primei victime din august, s-a găsit corpul Emiliei Escalante Sanjuán, de treizeci și trei de ani, cu o mulțime de vânătăi pe piept și pe gât. Cadavrul s-a găsit la intersecția străzilor Michoacán cu General Saavedra, din cartierul Trabajadores. Din raportul medicului legist reieșea că murise strangulată, după ce fusese violată de nenumărate ori. În raportul agentului judiciar Ángel Fernández care se ocupa de acest caz se arăta, din contră, că murise intoxicată. Emilia Escalante Sanjuán locuia în cartierul Morelos, în vestul orașului, și lucra la fabrica New Markets. Avea doi copii mici și stătea cu maică-sa, pe care o adusese din Oaxaca, de unde era de fel. Nu avea soț, cu toate astea o dată la două luni se ducea la discotecă în centru, împreună cu prietenele cu care lucra, unde obișnuia să bea și să plece cu vreun bărbat. Pe jumătate curvă, au spus polițiștii. La o săptămână după aceea, a apărut trupul unei fete de șaptesprezece ani, Estrella Ruiz Sandoval, pe șoseaua care ducea la Casas Negras. Fusese violată și strangulată. Era îmbrăcată cu blugi și o bluză bleumarin. Avea mâinile legate la spate. Pe corp nu avea urme de tortură, nici de lovituri. Dispăruse de acasă, unde locuia cu părinții și cu frații ei, cu trei zile înainte. Cazul a fost luat în cercetare de Epifanio Galindo și Noé Velasco, de la poliția din Santa Teresa, ca să-i mai ușureze pe agenții judiciari, care s-au plâns că muncesc prea mult. La o zi după ce s-a găsit cadavrul Estrellei Ruiz Sandoval, s-a găsit corpul Mónicăi Posadas, de douăzeci de ani, pe maidanul din apropierea străzii Amistad, din cartierul La Preciada. După părerea medicului legist, Mónica fusese violată anal și vaginal, deși i-au găsit resturi de spermă și în gât, ceea ce a făcut să se vorbească în cercurile polițiștilor de viol „în cele trei orificii“. Unul dintre polițiști, însă, a spus că o violare completă e cea care se face în cele cinci orificii. Întrebat care sunt celelalte două, a răspuns că sunt urechile. Alt polițist a spus că el auzise vorbindu-se de un tip din Sinaloa care viola în cele șapte orificii. Adică, în cele cinci cunoscute, plus în ochi. Și alt polițist a spus că el auzise vorbindu-se despre un tip din DF care viola în opt orificii, care erau cele șapte cunoscute, plus buricul, căruia tipul din DF îi făcea o incizie nu foarte mare cu un cuțit și apoi își băga acolo pula, deși, bineînțeles, ca să faci așa ceva trebuie să fii dement. Adevărul e că violarea „în cele trei orificii“ s-a extins, s-a popularizat printre polițiștii din Santa Teresa, căpătând un prestigiu semioficial care uneori s-a văzut reflectat în rapoartele redactate de polițiști, în interogatorii, în convorbirile *off the record* cu presa. În cazul Mónicăi Posadas, aceasta nu numai că fusese violată „în cele trei orificii“, ci fusese și strangulată. Trupul, pe jumătate ascuns în spatele unor cutii de carton, era gol de la mijloc în jos. Picioarele erau pline de sânge. Atâta sânge că văzută de departe, sau văzută de la o anumită înălțime, un necunoscut (sau un

înger, pentru că acolo nu era nici o clădire înaltă de unde putea fi privită) ar fi zis că avea ciorapi roșii. Vaginul era sfâșiat. Vulva și zona inghinală prezentau semne clare de mușcături și sfâșieturi, ca și cum un câine maidanez ar fi încercat s-o mănânce. Agenții judiciari și-au centrat investigațiile în cercul familiei și printre cunoscuții Mónicăi Posadas, care locuia cu familia pe strada San Hipólito, la șase străzi de maidanul unde fusese găsit trupul. Maică-sa și tatăl vitreg, ca și fratele mai mare, lucrau la fabrica Overworld, unde lucrase Mónica timp de trei ani, când s-a hotărât să plece și să-și încerce norocul la uzina Country&Sea Tech. Familia Mónicăi era dintr-un sătuc din Michoacán de unde veniseră să se instaleze în Santa Teresa cu zece ani în urmă. La început viața, în loc să se îmbunătățească, părea că se înrăutățește și tatăl a hotărât să treacă frontiera. Niciodată nu s-a mai știut nimic de el și după un timp l-au considerat mort. Atunci mama Mónicăi a cunoscut un bărbat muncitor și responsabil cu care până la urmă s-a măritat. Din această nouă căsătorie s-au născut trei copii, din care unul lucra într-o mică fabrică de cizme și ceilalți doi mergeau la școală. Fiind interogat, tatăl vitreg a făcut niște declarații contradictorii flagrante și până la sfârșit a recunoscut că e vinovat de asasinat. După cum a mărturisit, o iubea în taină pe Mónica de când aceasta avea cincisprezece ani. Viața lui a fost de atunci un chin, le-a spus agenților judiciari Juan de Dios Martínez, Ernesto Ortiz Rebolledo și Efraín Bustelo, dar mereu s-a abținut și a respectat-o, pe de-o parte pentru că era fata lui vitregă și pe de altă parte pentru că mama ei era și mama copiilor lui. Declarația lui în legătură cu ziua crimei era vagă și plină de lacune și omiteri. Prima dată a spus că a fost dis-de-dimineață. A doua oară că se luminase de ziuă și că doar Mónica și el erau acasă, căci amândoi lucrau în tura de după-amiază în acea săptămână. Cadavrul l-a ascuns într-un dulap. În dulapul meu, le-a spus agenților judiciari, un dulap de care nu se atingea nimeni pentru că era al meu și eu ceream ca lucrurile mele să fie respectate. Noaptea, în timp ce familia dormea, a înfășurat trupul într-o pătură și l-a abandonat pe maidanul cel mai apropiat. Întrebat de mușcături și de sângele care acoperea picioarele fetei, n-a știut ce să răspundă. A spus că a strangulat-o și că doar asta își amintea. Restul i se șterse din memorie. După două zile de la descoperirea cadavrului Mónicăi pe maidanul din strada Amistad, a apărut trupul altei moarte pe șoseaua Santa Teresa-Caborca. După părerea medicului legist, femeia avea între optsprezece și douăzeci și doi de ani, deși la fel de bine putea să aibă între șaisprezece și douăzeci și trei. Cauza morții în schimb era clară. Moarte provocată de o armă de foc. La douăzeci și cinci de metri de unde a fost găsită, s-a descoperit scheletul altei femei, pe jumătate îngropată în poziție decubit ventral, care mai avea pe el o canadiană albastră și niște pantofi din piele cu toc nu foarte înalt și de bună calitate. Starea cadavrului făcea imposibilă o părere asupra cauzei morții. După o săptămână, când luna august era pe sfârșite, a fost găsit pe șoseaua Santa Teresa-Cananea trupul lui Jacqueline Ríos, de douăzeci și cinci de ani, vânzătoare într-o parfumerie din cartierul Madero. Era

îmbrăcată cu blugi și o bluză gri perlat. Cu tenișii albi și lenjerie de corp neagră. Murise împușcată în piept și în abdomen. Stătea împreună cu o prietenă pe strada Bulgaria, din cartierul Madero, și amândouă visau să ajungă cândva să trăiască în California. În camera unde stătea cu prietena ei, s-au găsit tăieturi din ziare cu actori și actrițe de la Hollywood și fotografii din diferite locuri din lume. Mai întâi voiam să stăm în California, să găsim o slujbă decentă și bine plătită, și apoi, stabilite deja, să mergem în concedii să vedem lumea, a spus prietena ei. Amândouă studiau engleza la o școală particulară din cartierul Madero. Cazul a rămas nerezolvat.

Jigodiile astea de agenți judiciari mereu lasă cazurile nerezolvate, i-a spus Epifanio lui Lalo Cura. Apoi a început să caute printre hârtiile sale până când a dat de un carnețel. Ce crezi tu că e asta? a zis. O agendă, a spus Lalo Cura. Nu, a spus Epifanio, asta e un caz nerezolvat. S-a întâmplat înainte ca tu să vii la Santa Teresa. Nu-mi amintesc în ce an. Cu puțin înainte de a te aduce don Pedro, de asta da, îmi amintesc, dar nu-mi amintesc exact anul. Să fi fost poate 1993. Tu în ce an ai venit? În ’93, a spus Lalo Cura. A, da? Păi da, a zis Lalo Cura. Ei bine, păi asta s-a întâmplat cu câteva *luni* înainte de venirea ta, a spus Epifanio. Se numea Isabel Urrea. A murit ciuruită de gloanțe. Niciodată nu s-a știut cine a fost asasinul. L-au căutat, dar nu l-au găsit. Bineînțeles că nimănui nu i-a trecut prin cap să se uite în agenda lui Isabel Urrea. Proștii au crezut că fusese o încercare ratată de furt. S-a vorbit de un tip din America Centrală. Un sărman nenorocit disperat care avea nevoie de bani ca să treacă frontiera, un ilegal, mă-nțelegi? un ilegal chiar și în Mexic, dacă se poate spune așa ceva, pentru că aici toți suntem ilegali potențiali și pe cine să intereseze că e un ilegal în plus sau în minus. Eu am fost printre cei care i-au cercetat casa ca să găsim vreo urmă. Bineînțeles, nu s-a găsit nimic. Agenda lui Isabel Urrea era în geanta ei. Îmi amintesc că m-am așezat într-un fotoliu, cu un pahar de tequila alături, tequila lui Isabel Urrea, și am început să-mi arunc un ochi prin agendă. Un agent judiciar m-a întrebat de unde luasem tequila. Dar nimeni nu m-a întrebat de unde am luat agenda, nici dacă era ceva important în ea. Eu am citit-o, mi s-au părut cunoscute câteva nume și apoi am lăsat agenda între celelalte probe. După o lună, am trecut pe la arhiva comisariatului și agenda era acolo, împreună cu alte lucruri ale crainicei. Am băgat-o într-un buzunar al hainei și am luat-o. Astfel am putut s-o studiez în liniște. Am găsit numerele de telefon a trei traficanți de droguri. Unul din ei era Pedro Rengifo. Am mai găsit și numerele unor agenți judiciari, între ei un mare șef din Hermosillo. Ce căutau numerele acelea în agenda unei simple crainice? Le luase vreun interviu, îi adusese la radio? Era prietenă cu ei? Și dacă nu era prietenă, cine-i dăduse numerele acelea de telefon? Mister. Aș fi putut să fac ceva. Să-l sun pe vreunul din cei care apăreau acolo și să-i cer bani. Dar pe mine banii nu mă încălzesc. Așa că am păstrat amărâta asta de agendă și n-am făcut nimic.

În primele zile din septembrie, a apărut trupul unei necunoscute pe care mai apoi au identificat-o ca fiind Marisa Hernández Silva, de șaptesprezece ani, dispărută la începutul lunii iulie când mergea la Liceul Vasconcelos din cartierul Reforma. După spusele medicului legist fusese violată și strangulată. Unul din sâni era complet retezat și celuilalt îi lipsea sfârcul, care fusese smuls dintr-o mușcătură. Trupul a fost găsit la intrarea unei gropi de gunoi clandestine numită El Chile. La poliție a sunat o femeie care se dusese la gunoi să arunce un frigider, la prânz, la ora când acolo nu sunt vagabonzi, doar din când în când mai apărea vreo șleahtă de copii și de câini. Marisa Hernández Silva era aruncată între doi saci mari de plastic plini cu resturi de fibră sintetică. Era îmbrăcată la fel ca atunci când a dispărut: pantaloni de doc, bluză galbenă și tenișI. Primarul orașului Santa Teresa a decretat închiderea gropii de gunoi, cu toate că apoi a schimbat ordinul de închidere (secretarul său l-a informat în legătură cu imposibilitatea juridică de a închide ceva ce, din toate punctele de vedere, nu se deschisese niciodată) cu un ordin de demolare, mutare și distrugere a acelui loc infect unde se încălcau toate legile municipale. Groapa de gunoi El Chile a fost ținută sub supravegherea poliției timp de o săptămână, iar timp de trei zile doar câteva mașini de gunoi, ajutate de două basculante, singurele din dotarea municipală, au cărat gunoiul la groapa din cartierul Kino, dar cum munca era prea multă și mijloacele reduse, au renunțat.

Pe atunci, Sergio González, ziaristul din DF, își consolidase poziția la secția de cultură a ziarului unde lucra și salariul său era mai mare, astfel că îi putea plăti pensia fostei sale neveste și îi mai rămâneau suficienți bani să trăiască destul de comod, și avea chiar și o amantă, o ziaristă de la secția de politică internațională, cu care se culca din când în când, dar cu care nu putea sta de vorbă, pentru că aveau caractere diferite. Nu uitase – deși chiar el se întreba de ce îi persista acea amintire – zilele petrecute la Santa Teresa, nici asasinatele femeilor, nici acel asasin al popilor numit Pocăitul care a dispărut la fel de misterios cum a apărut. Uneori, se gândea, să fii ziarist la o secție de cultură, în Mexic, este același lucru cu a fi un ziarist care scrie despre activitățile poliției. Și să fii ziarist de știri de senzație era la fel cu a lucra la secția de cultură, deși pentru cei care se ocupau de poliție toți ceilalți de la cultură erau niște curiști (ziariști „curturali“, le spuneau), iar pentru ziariștii de la cultură toți ziariștii de știri de senzație erau niște ratați înnăscuți. În unele seri, după ce-și termina treaba, ieșea să bea ceva cu câțiva bătrâni ziariști care scriau despre activitatea poliției, secția, pe de altă parte, cu cel mai mare procent de ziariști bătrâni de la ziar, urmată, deși de la distanță, de cei de politică internațională și apoi de cei sportivi. În general, se duceau la un local de curve din cartierul Guerrero, un salon enorm cu o statuie de ghips a Afroditei de doi metri și ceva, probabil, se gândea el, un local care se bucurase de o anumită glorie licențioasă în epoca lui Tin-Tan[42], și care de atunci n-a făcut decât să decadă, una din acele decăderi interminabile și

mexicane, adică o decădere marcată din când în când de un râs în surdină, de o împușcătură în surdină, de un vaiet în surdină. O decădere mexicană? În realitate, o decădere latinoamericană. Ziariștilor care se ocupau de poliție le plăcea să bea în locul acela, dar foarte rar se culcau cu vreo curvă. Vorbeau de cazuri vechi, își reaminteau de povești despre cazuri de corupție, extorsiuni și sânge, se salutau sau vorbeau între patru ochi cu polițiștii care apăreau și ei pe la local, schimb de informații îi spuneau, dar foarte rar se culcau cu câte o curvă. La început, Sergio González făcea ca ei, până când a tras concluzia că dacă nu se culcau cu nici una era pentru că, în fond, o făcuseră deja cu mulți ani în urmă, cu toate, și pentru că nu erau la vârsta la care să arunce cu banii în toate părțile. Așa că nu i-a mai imitat și și-a căutat o curvă tânără și frumoasă, cu care se ducea la un hotel din apropiere. Odată, l-a întrebat pe unul din ziariștii mai bătrâni ce părere avea despre asasinatele femeilor din Nord. Ziaristul i-a răspuns că aceea e o zonă de traficanți de droguri și că în mod sigur tot ce se întâmpla acolo era legat, într-un fel sau altul, de traficul de droguri. I s-a părut un răspuns evident, pe care i l-ar fi putut da oricare, și din când în când se gândea la asta, ca și cum în pofida evidenței vorbelor ziaristului și a simplității lor răspunsul i s-ar fi învârtit prin cap trimițându-i semnale. Puținii săi prieteni scriitori, care veneau să-l vadă la secția culturală a redacției, habar n-aveau de ce se întâmplă la Santa Teresa, chiar dacă știrile despre asasinate ajungeau la DF cu picătura, și Sergio se gândea că probabil nu-i interesa foarte mult ce se întâmplă în acel colț îndepărtat al țării. Colegii de la ziar, chiar și cei de la secția de știri de senzație, se arătau la fel de indiferenți. Într-o noapte, după ce făcuse amor cu curva, în timp ce fuma întins în pat, a întrebat-o ce părere are ea despre atâtea sechestre și atâtea trupuri de femei găsite în deșert, și ea a zis că nu prea știe despre ce-i vorbește. Atunci Sergio i-a povestit tot ceea ce știa despre femeile moarte și i-a vorbit despre călătoria pe care o făcuse la Santa Teresa și de ce se dusese, pentru că avea nevoie de bani, pentru că era imediat după divorț, și apoi i-a vorbit despre femeile moarte despre care el, care citea ziarele, știa, și despre comunicatul de presă al unei asociații de femei de ale cărei inițiale își amintea, MSDP, deși uitase ce însemnau aceste inițiale. Femeile din Sonora Democratice și Populare? și în timp ce vorbea, curva căsca, nu pentru că n-ar fi interesat-o ceea ce spunea el, ci pentru că îi era somn, așa că l-a supărat pe Sergio, care exasperat i-a spus că la Santa Teresa erau omorâte curvele, că cel puțin ar putea să demonstreze un pic de solidaritate de breaslă, la care curva i-a răspuns că nu, că așa cum îi povestise el toată întâmplarea cele care mureau erau muncitoare, nu curve. Muncitoare, muncitoare, ai spus. Și atunci Sergio și-a cerut scuze și ca și cum l-ar fi lovit un trăsnet a văzut un aspect al situației care până în momentul acela îi scăpase din vedere.

Luna septembrie mai rezerva și alte surprize locuitorilor din Santa Teresa. La trei zile de la descoperirea cadavrului mutilat al Marisei Hernández Silva, a apărut

trupul unei necunoscute pe șoseaua Santa Teresa-Cananea. Moarta avea în jur de douăzeci și cinci de ani și o luxație congenitală la șoldul drept. Nimeni, totuși, nu i-a observat lipsa și nimeni, după ce au apărut în presă detaliile deformației sale, nu s-a prezentat cu vreo informație care să-i clarifice identitatea. Trupul a fost găsit legat de mâini și făptașii au folosit în acest scop o curea de la o geantă de damă. I-au rupt gâtul și avea răni de cuțit pe ambele brațe. Dar cel mai important lucru era că, la fel ca tânăra Marisa Hernández Silva, unul din sâni îi fusese amputat și sfârcul celuilalt era smuls dintr-o mușcătură.

În aceeași zi în care au găsit-o pe necunoscuta de pe șoseaua Santa Teresa-Cananea, angajații municipali care încercau să mute gunoiul din groapa El Chile au găsit trupul altei femei în stare de putrefacție. Nu s-a putut determina cauza morții. Avea părul negru și lung. Era îmbrăcată cu o bluză de culoare deschisă cu desene negre greu de distins din cauza descompunerii. Avea pe ea pantaloni de doc marca Jokko. Nimeni nu s-a prezentat la poliție cu informații care să ajute identificarea ei.

La sfârșitul lunii septembrie, s-a găsit trupul unei fetițe de treisprezece ani, în partea de est a dealului Estrella. La fel ca Marisa Hernández Silva și ca necunoscuta de pe șoseaua Santa Teresa-Cananea, avea sânul drept retezat și sfârcul sânului stâng smuls dintr-o mușcătură. Era îmbrăcată cu pantaloni de doc marca Lee, de bună calitate, un tricou și o vestă roșie. Era foarte slabă. Fusese violată de mai multe ori și înjunghiată, iar moartea se datora fracturii osului hioid. Dar ceea ce i-a surprins cel mai mult pe ziariști a fost faptul că nimeni n-a reclamat și nici n-a recunoscut cadavrul. Ca și cum fetița ar fi venit singură la Santa Teresa și ar fi stat acolo fără s-o știe nimeni până când asasinul sau asasinii au prins-o și au omorât-o.

În timp ce crimele se succedau, Epifanio continua să lucreze, singur, la investigarea morții Estrellei Ruiz Sandoval. A vorbit cu părinții și cu frații care încă locuiau acasă. Nu știau nimic. A vorbit cu o soră de-a ei mai mare, căsătorită, care locuia pe strada Esperanza, în cartierul Lomas del Toro. A văzut fotografii de-ale Estrellei. Era o fată frumoasă, înaltă, cu un păr frumos și trăsături plăcute. Sora ei i-a spus care erau prietenele ei de la fabrică. Le-a așteptat când au ieșit. Și-a dat seama că el era singura persoană adultă care aștepta, ceilalți erau copii, unii chiar veniți cu cărțile de la școală. Împreună cu copiii stătea un tip cu un cărucior verde cu înghețată pe băț. Căruciorul avea o prelată albă. Ca și cum ar fi vrut să-i facă să dispară, i-a chemat pe copii cu o fluierătură și le-a cumpărat înghețată pe băț la toți, în afară de unul care nu avea nici trei luni și pe care sora lui, de vreo șase ani, îl ținea în brațe. Prietenele Estrellei se numeau Rosa Márquez și Rosa María Medina. Le-a întrebat de ele pe muncitoarele care ieșeau și una i-a arătat-o pe Rosa Márquez. I-a spus că este polițist și i-a cerut s-o caute pe cealaltă prietenă. Apoi au ieșit pe jos din parcul industrial. În timp ce-și aminteau de Estrella, cea care se numea Rosa María Medina a început să plângă. Toate trei erau amatoare de filme și duminica, nu

întotdeauna, mergeau în centru și obișnuiau să vadă câte două filme la rând la cinematograful Rex. Alteori se duceau doar să se uite la magazine, în special la vitrinele cu îmbrăcăminte pentru femei, sau se duceau la un centru comercial din cartierul Centeno. Acolo duminicile cânta un grup și intrarea era gratis. Le-a întrebat dacă Estrella își făcea planuri de viitor. Bineînțeles că-și făcea planuri, voia să învețe, nu să muncească toată viața la fabrică. Și ce voia să învețe? Voia să învețe să lucreze la computer, a spus Rosa María Medina. Pe urmă Epifanio le-a întrebat dacă vor și ele să învețe vreo meserie și i-au răspuns că da, deși nu era foarte ușor. Ieșea doar cu voi sau avea și altă prietenă? Noi eram cele mai bune prietene ale ei, i-au spus. N-avea nici un prieten. Odată a avut unul. Dar e mult de atunci. Ele nu-l cunoșteau. Când le-a întrebat câți ani avea Estrella când avea prieten, amândouă s-au gândit puțin și au spus că cel puțin doisprezece ani. Și cum se face că unei fete așa de grozave nu-i făcea curte nimeni? a vrut să știe. Prietenele au râs și au spus că au fost mulți cărora le-ar fi plăcut să fie iubiții Estrellei, dar ea nu voia să-și piardă vremea. Și ce nevoie avem de un bărbat dacă noi lucrăm deja și avem un salariu și suntem independente? l-a întrebat Rosa Márquez. Asta cam așa e, a spus Epifanio, și eu gândesc la fel, deși din când în când, mai ales când ești tânăr, nu-i rău să ieși și să te distrezi, uneori simți nevoia s-o faci. Noi ne distrăm singure, i-au spus fetele, și n-avem nici o altă nevoie. Înainte de a ajunge acasă la una din ele le-a cerut, deși nu-i servea la nimic, să-i descrie tipii care ar fi vrut să fie iubiții sau prietenii Estrellei. S-au oprit în stradă și Epifanio și-a notat cinci nume fără numele de familie, toți munceau la aceeași fabrică. Apoi a însoțit-o pe Rosa María Medina câteva străzi mai încolo. Nu cred să fi fost nici unul din ăștia, a spus fata. De ce nu crezi? Pentru că au fețe de oameni cumsecade, a spus fata. O să vorbesc cu ei, a spus Epifanio, și după aceea o să-ți spun. În trei zile, i-a identificat pe cei cinci bărbați de pe listă. Nici unul nu avea față de om rău. Unul dintre ei era însurat, dar în noaptea când a dispărut Estrella a stat acasă cu nevastă-sa și cei trei copii ai săi. Ceilalți patru aveau alibiuri mai mult sau mai puțin sigure și, mai ales, nici unul din cei cinci nu avea mașină. S-a dus să vorbească din nou cu Rosa María Medina. De data asta a așteptat-o la poarta casei ei. Când fata a venit, l-a întrebat scandalizată de ce n-a bătut la ușă. Am bătut, a spus Epifanio, mi-a deschis maică-ta și m-a invitat la o cafea, dar apoi a trebuit să plece la lucru și eu am rămas să te aștept aici. Fata l-a invitat în casă, dar Epifanio a preferat să stea afară, zicea că nu e așa cald ca înăuntru. A întrebat-o dacă fumează. Fata la început a rămas în picioare, alături, dar apoi s-a așezat pe o piatră și i-a spus că nu fumează. Epifanio s-a uitat la piatră: era foarte ciudată, avea formă de scaun, dar fără spătar, și faptul că maică-sa ori cineva din familie o pusese acolo, în acea grădiniță, era semn de bun-gust și chiar de delicatețe. A întrebat-o pe fată unde găsiseră piatra aceea. A găsit-o tata, a spus Rosa María Medina, la Casas Negras și a adus-o aici. Acolo au găsit trupul Estrellei, a spus Epifanio. Pe șosea, a spus fata închizând ochii. Tata a găsit piatra asta chiar la Casas Negras, la o petrecere, și s-a

îndrăgostit de ea. Așa era el. Apoi i-a spus că taică-su murise. Epifanio a vrut să știe când. Acum o grămadă de ani, a spus fata cu un gest de indiferență. A aprins o țigară și i-a spus să-i povestească din nou, cum vrea ea, despre ieșirile cu Estrella și cu cealaltă, cum o cheamă? Rosa Márquez, duminicile. Fata a început să vorbească, privind fix cele câteva ghivece cu plante pe care maică-sa le avea în grădinița de la intrare, deși uneori își ridica privirea și se uita la el de parcă voia să-și dea seama dacă ceea ce îi povestește îi este de folos sau e o pierdere de vreme. Când a terminat, lui Epifanio i-a rămas clar un lucru: că nu ieșeau numai duminicile, uneori se duceau la film lunea sau joia, sau să danseze, totul depindea de schimburile în care lucrau la fabrică, care erau flexibile și supuse unor norme de producție pe care muncitorii nu le înțelegeau. Atunci a schimbat întrebările și a vrut să știe cum se distrau marțea, de exemplu, dacă aceea era ziua liberă din săptămână. Rutina, după părerea fetei, era la fel, deși pentru unele lucruri era mai bine pentru că magazinele din centru erau toate deschise, ceea ce nu se întâmpla în zilele de sărbătoare. Epifanio a mers mai departe. A întrebat care era cinematograful preferat în afară de Rex, la ce alte cinematografe mergeau, dacă cineva o abordase pe Estrella pe undeva, la ce magazine se duceau, chiar dacă nu intrau în ele, ci rămâneau doar să se uite la vitrine, la ce baruri mergeau, cum se numeau, și dacă vreodată se duseseră la vreo discotecă. Fata a spus că niciodată nu fusese la o discotecă pentru că Estrellei nu-i plăceau. Dar ție îți plăceau, a spus Epifanio. Și ție și prietenei tale Rosa Márques. Fata a evitat să-l privească în față și a spus că uneori, când ieșeau fără Estrella, se duceau la discoteca din centru. Și Estrella nu? Estrella niciodată n-a fost cu voi? Niciodată, a spus fata. Pe Estrella o interesau computerele, voia să învețe, voia să avanseze, a spus fata. Ce-i tot dai cu computerele, și computerele, că nu cred o boabă din ce-mi spui, *tortita*, a zis Epifanio. Eu nu sunt împuțita dumitale de turtiță, a spus fata. Un timp au stat fără să-și spună nimic. Epifanio a râs și apoi și-a aprins altă țigară, acolo, așezat la intrarea în casă, privind acel du-te-vino al oamenilor. Este un loc, a spus fata, dar nu-mi amintesc unde, este în centru, e un magazin de computere. Am fost de vreo două ori. Rosa și cu mine o așteptam afară și intra numai ea și vorbea cu un tip foarte înalt, dar cu adevărat foarte înalt, mult mai înalt decât tine, a spus fata. Un tip foarte înalt, și mai ce? a zis Epifanio. Înalt și blond, a zis fata. Și mai ce? Păi la început Estrella părea foarte entuziasmată, spun, prima dată când a intrat și a vorbit cu omul ăla. Din câte mi-a zis, magazinul era al lui și se pricepea foarte bine la computere și în afară de asta se vedea că are bani. A doua oară când am fost să-l vadă, Estrella a ieșit de acolo înfuriată. Am întrebat-o ce i s-a întâmplat și n-a vrut să-mi spună nimic. Eram doar noi două și apoi ne-am dus la un târg în cartierul Veracruz și am uitat de asta. Și când a fost asta, turtițo? a zis Epifanio. Ți-am spus că eu nu sunt împuțita dumitale de turtiță, nerușinatule, a spus fata. Și când a fost asta? a întrebat Epifanio, care începuse să vadă deja un tip înalt și blond care mergea pe întuneric, în sus și-n jos, pe un coridor lung, de parcă l-ar fi

așteptat pe el. Cu o săptămână înainte de-a fi omorâtă, a spus fata.

Viața este dură, a spus primarul orașului Santa Teresa. Avem trei cazuri clare, a spus agentul judiciar Ángel Fernández. Trebuie să privim lucrurile cu lupa, a spus tipul de la Camera de Comerț. Eu privesc totul cu lupa, o dată și încă o dată, până mi se închid ochii de somn, a spus Pedro Negrete. Problema e să nu scormonim rahatul, a spus primarul. Ăsta-i adevărul și n-avem ce face, a spus Pedro Negrete. Avem un asasin în serie, ca în filmele americane, a spus agentul judiciar Ernesto Ortiz Rebolledo. Trebuie să fim foarte atenți unde punem piciorul, a spus tipul de la Camera de Comerț. Prin ce se deosebește un asasin în serie de unul normal și obișnuit? a zis agentul judiciar Ángel Fernández. Păi foarte simplu: asasinul în serie își lasă semnătura, înțelegeți? nu are un motiv, dar are o semnătură, a spus agentul judecătoresc Ernesto Ortiz Rebolledo. Cum adică nu are un motiv? Dar ce, acționează prin impulsuri electrice? a spus primarul. În probleme de felul ăsta e cazul să ne căutăm foarte bine cuvintele, ca să nu ne băgăm unde nu trebuie, a spus tipul de la Camera de Comerț. Avem trei femei moarte, a spus agentul judecătoresc Ángel Fernández arătând celor care se aflau în încăpere degetul mare, arătătorul și cel mijlociu. Măcar de-am avea doar trei, a zis Pedro Negrete. Trei femei moarte cărora li s-a tăiat sânul drept și li s-a smuls cu mușcături sfârcul stâng, a spus agentul judiciar Ernesto Ortiz Rebolledo. Ce vă spune asta? a întrebat agentul judiciar Ángel Fernández. Că este un asasin în serie? a spus primarul. Bineînțeles, a spus agentul judiciar Ángel Fernández. Ar fi prea mare coincidența să existe trei canalii cărora să le treacă prin cap să-și trimită victimele pe lumea cealaltă în felul ăsta, a spus agentul judiciar Ernesto Ortiz Rebolledo. Mi se pare logic, a spus primarul. Dar s-ar putea ca lucrurile să nu se termine aici, a zis agentul judiciar Ángel Fernández. Dacă dăm frâu liber imaginației putem ajunge oriunde, a spus tipul de la Camera de Comerț. Îmi închipui unde vreți să ajungeți, a spus Pedro Negrete. Și tu ești de acord? a întrebat primarul. Dacă cele trei femei găsite cu sânul drept retezat au fost asasinate de aceeași persoană, de ce n-am crede că această persoană le-a omorât și pe celelalte femei? a spus agentul judiciar Ángel Fernández. E științific, a zis agentul judiciar Ernesto Ortiz Rebolledo. Asasinul e științific? a întrebat tipul de la Camera de Comerț. Nu, ci acest *modus operandi* al lui, felul în care acestui ticălos împuțit începe să-i placă ceea ce face, a spus agentul Ernesto Ortiz Rebolledo. Adică, asasinul a început prin a viola și a strangula, un fel normal, să zicem, de a omorî pe cineva. Văzând că nu este prins, asasinatele lui au început să aibă o notă personală. A ieșit la suprafață bestia. Acum fiecare crimă are semnătura lui personală, a spus agentul judiciar Ángel Fernández. Și dumneavoastră ce părere aveți, domnule judecător? a întrebat primarul. Orice este posibil, a spus judecătorul. Orice este posibil, dar să nu ajungem la haos, să n-o luăm razna, a spus tipul de la Camera de Comerț. Ceea ce într-adevăr pare clar e că una și aceeași persoană le-a omorât și le-a mutilat pe cele

trei sărmane femei, a spus Pedro Negrete. Atunci găsiți-l și să terminăm cu această afurisită afacere, a spus primarul. Dar în mod discret, dacă nu cer prea mult, fără să creăm panică, a spus tipul de la Camera de Comerț.

Juan de Dios Martínez n-a fost invitat la această întrunire. Știa că va avea loc, știa că Ortiz Rebolledo și Ángel Fernández se vor duce, și că pe el l-au lăsat deoparte. Cu toate acestea, când Juan de Dios Martínez închidea ochii, vedea doar corpul Elvirei Campos în penumbra apartamentului din cartierul Michoacán. Uneori o vedea în pat, goală, apropiindu-se de el. Alteori o vedea pe terasă, înconjurată de obiecte metalice, obiecte falice, care erau de fapt cele mai variate tipuri de telescoape (cu toate că în realitate erau doar trei telescoape), cu care contempla cerul înstelat din Santa Teresa și apoi își nota ceva cu creionul într-un caiet. Când se apropia, în spatele ei, și se uita pe caiet, vedea doar numere de telefon, majoritatea din Santa Teresa. Creionul era unul normal și obișnuit. Caietul era un caiet de școală. Ambele obiecte, i se părea, nu aveau nici o legătură cu cele pe care le folosea de obicei directoarea. În seara aceea, după ce a aflat de întrunirea de la care pe el l-au exclus, a sunat-o și i-a spus că vrea s-o vadă. Un moment de slăbiciune. Ea i-a răspuns că nu poate și a închis. Juan de Dios Martínez își spunea că directoarea, uneori, îl trata ca pe un pacient. Și-a adus aminte că odată ea îi vorbise despre vârstă, a ei și a lui. Am cincizeci și unu de ani, i-a spus, și tu ai treizeci și patru. Peste puțin timp, oricât m-aș îngriji, eu o să fiu o hoașcă singuratică și tu ai să fii încă tânăr. Ce vrei, să te culci cu una ca maică-ta? Juan de Dios Martínez n-o auzise niciodată folosind cuvinte de argou. O hoașcă? Lui, sincer, nu-i trecuse vreodată prin cap s-o considere o bătrână. Pentru că mă omor făcând gimnastică, a spus ea. Pentru că mă îngrijesc. Pentru că îmi păstrez silueta și îmi cumpăr cele mai scumpe creme antirid care există pe piață. Creme antirid? Smacuri, creme hidratante, chestii pentru femei, a spus ea cu o voce neutră care l-a speriat. Tu îmi placi așa cum ești, a spus el. Vocea lui nu i s-a părut convingătoare. Și totuși, dacă deschidea ochii și observa lumea reală și încerca să-și controleze propriii lui fiori, totul continua aproape la fel ca înainte.

Deci Pedro Rengifo e un traficant de droguri? a întrebat Lalo Cura. Da, așa e, a spus Epifanio. Dacă mi-ar fi spus cineva n-aș fi crezut, a zis Lalo Cura. Pentru că tu ești încă foarte tinerel, a spus Epifanio. O indiancă bătrână și grasă le-a adus la fiecare câte o porție de *pozole*[43]. Era ora cinci dimineața. Lalo Cura lucrase toată noaptea pe o mașină care patrula și dădea amenzi de circulație. Când au oprit la un colț, cineva le-a bătut în geam. Nici Lalo Cura și nici celălalt polițist nu l-au văzut venind. Era Epifanio, treaz și cu o față de bețiv, deși nu era beat. Îl iau pe băiat, i-a spus celuilalt polițist. Acesta a ridicat din umeri și a rămas singur la colț, sub niște stejari cu trunchiurile vopsite în alb. Epifanio nu era cu mașina. Noaptea era rece și cu vântul care sufla dinspre deșert puteai să vezi toate stelele. S-au îndreptat pe jos spre centru fără să vorbească, până când Epifanio l-a întrebat dacă îi e foame. Lalo

Cura a spus că da. Păi atunci hai să mâncăm, a spus Epifanio. Când indianca bătrână și grasă le-a adus *pozole*, Epifanio a rămas uitându-se la mâncarea din strachina de lut ca și cum în ea ar fi văzut o imagine care nu era a lui. Știi de unde e mâncarea asta *pozole*, Lalito? a întrebat. Nu, habar n-am, a spus Lalo Cura. Nu este o mâncare din nord, ci din centrul țării. Este o mâncare tipică din DF. Au inventat-o aztecii, a spus. Aztecii? păi este foarte bună, a zis Lalo Cura. Tu la Villaviciosa mâncai *pozole*? l-a întrebat Epifanio. Lalo Cura a început să se gândească, de parcă Villaviciosa rămăsese foarte departe și apoi a spus că nu, că adevărul adevărat e că nu, cu toate că acum i se părea ciudat că nu mâncase înainte de a veni la Santa Teresa. Poate c-oi fi mâncat și nu-mi mai aduc aminte, a spus. Păi acest *pozole* de fapt nu este ca acela original al aztecilor, a spus Epifanio. Îi lipsește ceva. Ce-i lipsește? a întrebat Lalo Cura. Carnea de om, a spus Epifanio. Nu mă înnebuni, a spus Lalo Cura. Așa e, aztecii făceau *pozole* cu bucăți de carne de om, a spus Epifanio. Nu cred, a spus Lalo Cura. Mă rog, ce contează, poate mă înșel eu sau prietenul care mi-a spus asta se înșela, cu toate că știa o grămadă de povești, a spus Epifanio. Apoi au vorbit despre Pedro Rengifo și Lalo Cura s-a întrebat cum de nu și-a dat seama că don Pedro este traficant de droguri. Pentru că deocamdată ești tânăr, a spus Epifanio. După care a zis: de ce crezi că are atâția bodyguarzi? Păi, pentru că e bogat, a spus Lalo Cura. Epifanio a râs. Haide, a spus, hai la culcare, că ești mai mult adormit decât treaz.

În octombrie, n-a mai apărut nici o femeie moartă la Santa Teresa, nici în oraș, nici în deșert, iar lucrările pentru desființarea gropii de gunoi clandestine El Chile s-au întrerupt definitiv. Un ziarist de la ziarul *La Tribuna de Santa Teresa* care a scris o știre despre mutarea sau desființarea gropii a spus că în viața lui n-a văzut o astfel de dezordine. Întrebat dacă dezordinea o făceau muncitorii care nu se prea înghesuiau să muncească, a spus că nu, că dezordinea venea de la groapa aceea de putregai nemișcată. În octombrie, au sosit cinci agenți judiciari trimiși din Hermosillo ca să sprijine grupul de agenți din oraș. Unul venea din Caborca, altul din Ciudad Obregón și ceilalți trei din Hermosillo. În octombrie, a apărut din nou Florita Almada în emisiunea „O oră cu Reinaldo“ și a spus că se sfătuise cu prietenii ei (uneori le spunea prieteni, alteori protectori) și că aceștia i-au spus că astfel de crime vor continua. De asemenea i-au spus să aibă grijă, că sunt oameni care n-o văd cu ochi buni. Dar eu nu-mi fac griji, a zis ea, pentru ce să-mi fac dacă sunt deja bătrână. Apoi a încercat să vorbească, în fața camerelor, cu spiritul uneia dintre victime, dar n-a reușit și a leșinat. Reinaldo a crezut că se preface și a încercat s-o reanimeze el însuși, mângâind-o pe obraji și dându-i să bea câte puțină apă, dar leșinul nu era o prefăcătorie (în realitate era o lipotimie) și Florita a ajuns până la urmă la spital.

Blond și foarte înalt. Proprietar sau poate angajat de încredere la un magazin de computere. În centru. Lui Epifanio nu i-a trebuit mult până să dea de magazin. Tipul

se numea Klaus Haas. Era înalt de un metru nouăzeci și avea părul blond, de un galben canar de parcă și l-ar fi vopsit în fiecare săptămână. Prima dată când s-a dus la magazin, Klaus Haas stătea la biroul lui și vorbea cu un client. Un adolescent mărunțel și foarte brunet s-a apropiat de el și l-a întrebat dacă îl poate ajuta cu ceva. Epifanio a făcut un semn spre Haas și l-a întrebat cine e. Șeful, a spus adolescentul. Vreau să vorbesc cu el, a zis. Acum este ocupat, a spus adolescentul, dacă îmi spuneți ce căutați poate vă găsesc eu. Nu, a spus Epifanio. S-a așezat, și-a aprins o țigară și s-a pregătit să aștepte. Au intrat alți doi clienți. Apoi a intrat un tip cu un halat albastru care a lăsat niște cutii de carton într-un colț. Haas l-a salutat de la birou ridicând mâna în sus. Are brațe lungi și puternice, s-a gândit Epifanio. Adolescentul s-a apropiat și i-a lăsat o scrumieră. În fundul magazinului era o fată care scria la mașină. Când clienții au plecat, a apărut o femeie cu aspect de secretară și a început să se uite la laptopuri. În timp ce se uita își nota prețuri și servicii. Era îmbrăcată cu o fustă și cu pantofi cu toc înalt și Epifanio s-a gândit că în mod sigur avea o relație cu șeful ei. Apoi au intrat alți doi clienți și adolescentul a lăsat-o pe femeie și s-a apropiat să-i servească. Haas, indiferent la tot ce se întâmpla, continua să discute cu bărbatul pe care Epifanio nu-l vedea decât din spate. Sprâncenele lui Haas erau aproape albe și din când în când râdea sau zâmbea de ceea ce-i spunea celălalt și dantura lui strălucea ca a unui actor de film. Epifanio și-a stins țigara și și-a aprins alta. Femeia s-a întors și s-a uitat spre stradă, de parcă cineva ar fi așteptat-o afară. Figura ei i se părea cunoscută, ca și cum ar fi arestat-o cu mulți ani în urmă. Câți ani să fie? s-a gândit. Mulți. Dar femeia nu părea să aibă mai mult de douăzeci și cinci, așa că dacă el o arestase ar fi trebuit să se fi întâmplat când ea nu avea mai mult de șaptesprezece. S-ar putea, și-a zis Epifanio. Și apoi s-a gândit că afacerea blondului nu mergea rău. Avea clienți fideli și putea să-și permită luxul de a sta la birou și de a vorbi fără să se grăbească. Epifanio s-a gândit apoi la Rosa María Medina și la credibilitatea ei. Mă doare în cot de credibilitatea ei, și-a spus. Jumătate de oră mai târziu nu mai era nimeni în magazin. Când a plecat, femeia l-a privit de parcă și ea l-ar fi recunoscut. Râsetele lui Haas și ale prietenului său se stinseseră. În spatele tejghelei sub formă de potcoavă, blondul îl aștepta zâmbind. A scos din buzunarul sacoului fotografia Estrellei Ruiz Sandoval și i-a arătat-o. Blondul s-a uitat la ea fără să o atingă și apoi a făcut o strâmbătură cu buzele, strângându-și buza de jos și ridicând-o peste cea de sus și l-a privit întrebându-l parcă despre ce e vorba. O cunoașteți? Cred că nu, a spus Haas, deși pe la magazin trece multă lume. Apoi s-a prezentat: Epifanio Galindo, de la poliția din Santa Teresa. Haas i-a întins mâna și când i-a strâns-o a avut senzația că oasele blondului sunt de fier. I-ar fi plăcut să-i spună să nu-l mintă, că are martori, dar în loc să facă asta i-a zâmbit. În spatele lui Haas, așezat la alt birou, adolescentul se făcea că verifică niște acte, dar în realitate nu-i scăpa nici un cuvânt.

După ce s-a închis magazinul, adolescentul a urcat pe o motocicletă japoneză și a dat o raită pe străzile din centru, încet, de parcă aștepta să vadă pe cineva, și când a ajuns pe strada Universidad a accelerat și s-a îndreptat spre cartierul Veracruz. A oprit motocicleta în fața unei case cu etaj și a pus din nou lanțul de siguranță. Maică-sa îl aștepta de zece minute cu mâncarea. Adolescentul a pupat-o și a deschis televizorul. Maică-sa a intrat în bucătărie. Și-a scos șorțul și și-a luat geanta din imitație de piele. L-a pupat pe adolescent și a plecat. Vin imediat, i-a spus. Adolescentul s-a gândit s-o întrebe unde se duce, dar până la urmă nu i-a spus nimic. Dintr-o încăpere s-a auzit plânsul unui copil. Adolescentul la început nu l-a luat în seamă și a continuat să se uite la televizor, dar când plânsul s-a întețit s-a ridicat, a intrat în cameră și s-a întors cu un prunc de câteva luni în brațe. Copilul era alb și bine făcut, spre deosebire de fratele lui. Adolescentul l-a așezat pe genunchi și a continuat să mănânce. La televizor era un telejurnal. A văzut un grup de negri care alergau pe o stradă dintr-un oraș nord-american, un bărbat care vorbea despre Marte, un grup de femei care ieșeau din mare și râdeau în fața fotografilor. A schimbat canalul cu telecomanda. Doi japonezi boxau. Din nou a schimbat canalul, căci nu-i plăcea boxul. Mama părea că s-a evaporat, dar copilul nu mai plângea și pe adolescent nu-l deranja că avea grijă de el. S-a auzit soneria de la ușă. Adolescentul a mai avut timp să schimbe canalul – o telenovelă – și apoi s-a ridicat cu copilul în brațe și a deschis ușa. Va să zică aici locuiești, a spus Epifanio. Da, a răspuns adolescentul. După Epifanio a intrat un polițist scund, dar mai înalt decât adolescentul, care s-a așezat pe fotoliu fără să ceară voie. Mâncai? a întrebat Epifanio. Da, a spus adolescentul. Continuă, continuă, a zis Epifanio, în timp ce intra în celelalte camere și ieșea repede, de parcă îi era de ajuns să arunce o privire ca să cerceteze toate colțurile casei. Cum te cheamă? a întrebat Epifanio. Juan Pablo Castañón, a spus adolescentul. Bine, Juan Pablo, mai întâi stai jos și mănâncă, a spus Epifanio. Da, domnule, a zis adolescentul. Și nu te enerva că s-ar putea să scapi copilul, a spus Epifanio. Celălalt polițist a zâmbit.

După o oră au plecat și Epifanio vedea lucrurile mult mai clar decât înainte. Klaus Haas era neamț, dar avea cetățenie nord-americană. Era proprietarul a două magazine în Santa Teresa unde vindea de la walkmenuri până la computere și mai avea alt magazin asemănător în Tijuana, ceea ce îl obliga să lipsească o dată pe lună, ca să verifice registrele, să plătească angajații și să aducă marfă. De asemenea se ducea în Statele Unite la două luni o dată, deși nu era o regulă și nici o dată fixă în afară de durata deplasării, care nu depășea mai mult de trei zile. Stătuse niște ani la Denver, de unde plecase din cauza unei încurcături cu femeile. Îi plăceau femeile, din câte se știa nu era însurat și nu avea nici o iubită. Obișnuia să frecventeze discotecile și bordelurile din centru și era prieten cu câțiva din proprietarii acestor localuri, cărora le instalase camere de supraveghere sau programe informatice de

contabilitate. Cel puțin în cazul unuia era sigur de ceea ce spunea, pentru că el făcuse programul. Ca șef era corect și înțelegător și plătea bine, cu toate că uneori se înfuria fără nici un motiv și putea să lovească pe oricine, fără să-i pese cine e. Pe el nu-l bătuse niciodată, dar l-a certat că a venit uneori mai târziu la serviciu. Și atunci pe cine a bătut? Adolescentul a spus că pe o secretară. Întrebat dacă secretara pe care o bătuse era actuala secretară, adolescentul a spus că nu, că era cea de dinainte, pe care el n-o cunoscuse. Cum știi atunci că a bătut-o? Pentru că așa spun angajații mai vechi, cei de la depozit, unde blondul ținea o parte din marfă. Numele angajaților erau toate notate perfect. La sfârșit, Epifanio i-a arătat fotografia Estrellei Ruiz Sandoval. Ai văzut-o pe la magazin? Adolescentul s-a uitat la fotografie și a spus că da, că figura ei i se pare cunoscută.

Următoarea vizită pe care Epifanio i-a făcut-o lui Klaus Haas a fost pe la miezul nopții. A sunat și a trebuit să aștepte mult până să i se deschidă, cu toate că în casă lumina era încă aprinsă. Casa era în cartierul Cerezal, un cartier de clasă mijlocie cu case de unu sau două etaje, nu toate recent construite, unde puteai să mergi pe jos să cumperi pâine sau lapte, pe trotuarele străjuite de copaci, departe de zgomotul cartierului Madero, care era ceva mai încolo, și departe de vacarmul din centru. I-a deschis ușa chiar Haas. Avea pe el o cămașă albă, peste pantaloni și la început nu l-a recunoscut sau s-a făcut că nu-l recunoaște. Epifanio i-a arătat legitimația sa, de parcă s-ar fi jucat, și l-a întrebat dacă-și amintește de el. Haas l-a întrebat ce dorește. Pot să intru? a spus Epifanio. Salonul era frumos mobilat, cu fotolii și o canapea mare albă. Dintr-un bar, Haas a scos o sticlă de whisky și și-a turnat într-un pahar. L-a întrebat dacă vrea. Epifanio a dat din cap în semn că nu. Sunt în timpul serviciului, a spus. Haas a scos un hohot ciudat. Ca și cum ar fi spus haaa, sau hăăă, sau ca și cum ar fi strănutat, dar numai o dată. Epifanio s-a așezat într-un fotoliu și l-a întrebat dacă are un bun alibi pentru ziua în care a fost omorâtă Estrella Ruiz Sandoval. Haas l-a privit de sus în jos și după câteva secunde a spus că uneori nu-și amintește nici ce-a făcut cu o noapte înainte. Fața i se înroșise și sprâncenele păreau mai albe decât erau în realitate, de parcă făcea un efort să se stăpânească. Am doi martori care afirmă că v-ar fi văzut cu victima, a spus Epifanio. Cine? a întrebat Haas. Epifanio n-a răspuns. S-a uitat la salon și a făcut un semn de încuviințare. Asta v-a costat probabil o avere. Muncesc mult și câștig ceva bani, a spus Haas. Îmi arătați? a spus Epifanio. Ce? a întrebat Haas. Casa, a spus Epifanio. Să nu umblăm cu prostii, domnule, a spus Haas, dacă vreți să-mi faceți o percheziție, veniți cu un mandat de la judecătorie. Înainte de-a pleca, Epifanio a spus: eu cred că dumneavoastră ați omorât-o pe fata asta. Pe asta și încă pe cine știe câte. Terminați cu prostiile, a zis Haas. Pe curând, a spus Epifanio și i-a întins mâna. Terminați cu prostiile, a zis Haas. Sunteți un tip cu mult curaj, a spus Epifanio ajuns deja la ușă. Pentru Dumnezeu, domnule, pentru Dumnezeu, terminați cu prostiile și lăsați-mă

în pace, a zis Haas.

Prin intermediul unui prieten de la poliția din El Adobe a făcut rost de fișa lui Klaus Haas. Atunci a aflat că acesta n-a stat niciodată în Denver, ci în Tampa, Florida, unde a fost acuzat de încercare de viol a unei femei care se numea Laurie Enciso. A stat la închisoare o lună, după care Laurie Enciso și-a retras denunțul și i-au dat drumul. Existau și alte denunțuri împotriva lui pentru exhibiționism și comportare indecentă. Când a întrebat ce dracu' înțeleg yankeii prin comportare indecentă, i-au spus că practic se referă la pipăieli, insinuări verbale pe un ton ridicat și la o a treia culpă care de fapt le include pe celelalte două la un loc. În Tampa, de asemenea, fusese amendat în diferite ocazii pentru proxenetism, nimic anormal. Se născuse în Bielefeld, în Republica Federală Germană de pe atunci, în 1955, și a emigrat în Statele Unite în 1980. În 1990 s-a decis să schimbe țara, deși avea deja naționalitate nord-americană. Să trăiască în Mexic, în nordul statului Sonora, a fost, fără îndoială, o hotărâre fericită, fiindcă la puțin timp a deschis un al doilea magazin în Santa Teresa, unde numărul clienților creștea tot mai mult, și altul în Tijuana, care nu părea că merge rău. Într-o noapte, însoțit de doi polițiști din Santa Teresa și un agent judiciar, Epifanio a intrat în magazinul lui Haas din centru (celălalt era în cartierul Centeno). Magazinul era mult mai mare decât credea. Mai multe încăperi din spate erau pline cu cutii cu piese pentru computere pe care după aceea le monta chiar Haas. Într-una din încăperi, totuși, era un pat, un sfeșnic cu o lumânare și o oglindă mare lângă pat. Lumina nu funcționa, dar agentul judiciar care venise cu Epifanio și-a dat seama imediat că nu ardea pur și simplu pentru că cineva scosese becul. Erau două băi. Una foarte curată, cu săpun, hârtie igienică și curat pe jos. Lângă closet era o perie pe care o foloseau, obligați de Haas, angajații obișnuiți să tragă doar de lanț. Cealaltă baie era așa de murdară de parcă ar fi fost părăsită, cu toate că avea apă și lanțul de la closet era intact, părea pusă acolo intenționat pentru a ilustra un fenomen asimetric și de neînțeles. Apoi urma un coridor lung până la o ușă care dădea într-o străduță. Străduța era plină de o grămadă de gunoaie și de cutii de carton, dar de acolo se putea vedea unul din colțurile cele mai zgomotoase ale orașului, de pe una din străzile cele mai aglomerate din Santa Teresa în timpul nopții. Apoi au coborât la subsol.

După două zile, Epifanio, doi agenți judiciari și trei polițiști din Santa Teresa au venit la magazin cu niște mandate de la judecătorie care le dădeau dreptul să-l aresteze pe Klaus Haas, cetățean nord-american în vârstă de patruzeci de ani, ca suspect de viol, torturare și asasinare a tinerei Estrella Ruiz Sandoval, cetățeană mexicană în vârstă de șaptesprezece ani, dar când au ajuns la magazin angajații le-au spus că șeful nu venise în ziua aceea, astfel că grupul s-a împărțit, și în timp ce un agent judiciar și doi polițiști din Santa Teresa s-au dus cu mașina la celălalt magazin, care se afla în cartierul Centeno, Epifanio, un agent judiciar și celălalt polițist din

Santa Teresa au plecat spre casa germano-nord-americanului din cartierul El Cerezal, unde au ocupat poziții strategice, polițistul din Santa Teresa a rămas să supravegheze partea din spate a casei, în timp ce Epifanio și agentul judiciar sunau la ușă, pe care, spre surprinderea lor, a deschis-o chiar Haas, cu o față de om aflat în momentul cel mai acut al unei gripe sau răceli, în orice caz cu simptome vizibile că ar fi avut o noapte proastă. Haas a fost informat imediat, fără ca polițiștii să accepte invitația lui de a intra în casă, că se află în stare de arest din acel moment, arătându-i-se după cele spuse mandatul de arestare și fiind lăsat să citească pe scurt mandatele de percheziție a casei și a celor două magazine, după care i-au fost puse cătușele, deoarece deținutul era înalt și corpolent și nu se știa ce reacție putea să aibă după ce și-ar fi dat seama de cele întâmplate. Apoi l-au băgat în partea din spate a unei mașini de poliție, cu care s-au îndreptat imediat spre comisariatul numărul 1, lăsându-l pe polițistul din Santa Teresa să supravegheze casa arestatului.

Interogatoriul lui Klaus Haas a durat patru zile și i l-au luat polițiștii Epifanio și Tony Pintado și agenții judiciari Ernesto Ortiz Rebolledo, Ángel Fernández și Carlos Marín. La interogatoriu a fost de față șeful poliției din Santa Teresa, Pedro Negrete, care a adus, ca invitați speciali, doi judecători din oraș și pe César Huerta Cerna, șeful Administrației Generale a Justiției din Zona Nord a Sonorei. Deținutul a avut două accese de violență necontrolată, încât a trebuit să fie readus la normal de către agenții care-l interogau. Pe urmă Haas a recunoscut că avusese de-a face cu Estrella Ruiz Sandoval, care fusese să-l caute la magazinul de computere de trei ori. Cinci polițiști din Hermosillo, din Grupul Special Antisechestru de la Poliția Judiciară a statului Sonora, au căutat probe incriminatorii atât în casa lui Haas, cât și în cele două magazine ale sale din Santa Teresa, mai ales în subsolul magazinului care se afla în centrul orașului, și au găsit pete de sânge pe una din păturile din camera de la subsol și de asemenea pe jos. Familia tinerei Estrella Ruiz Sandoval s-a prezentat pentru proba de ADN, dar mostrele de sânge s-au pierdut înainte de a ajunge la Hermosillo, de unde trebuiau să fie duse la un laborator din San Diego. Întrebat despre asta, deținutul Haas a spus că sângele era probabil al vreunei femei cu care avusese relații când era la menstruație. Când Haas a spus acest lucru, agentul judiciar Ortiz Rebolledo l-a întrebat dacă se crede foarte bărbat. Normal, a spus Haas. Un bărbat normal nu se fute cu o femeie care sângerează, a spus Ortiz Rebolledo. Eu da, a răspuns Haas. Doar porcii o fac, a spus agentul judiciar. În Europa toți suntem porci, a spus Haas. Atunci agentul judiciar Ortiz Rebolledo s-a enervat foarte tare și a fost înlocuit la interogatoriu de Ángel Fernández și de polițistul din Santa Teresa Epifanio Galindo. Agenții de la Grupul Antisechestru n-au găsit amprente în camera de la subsol, dar în garajul casei lui Haas au găsit diferite obiecte ascuțite și tăioase, între care o macetă a cărei lamă măsura șaptezeci și cinci de centimetri, veche, dar în stare perfectă de conservare și două cuțite mari

vânătorești. Aceste arme erau curate și nu s-a putut detecta pe ele nici o urmă de sânge sau de țesuturi. În timpul interogatoriului, Klaus Haas a fost dus de două ori la Spitalul General Sepúlveda, prima oară pentru o gripă care s-a complicat cu febră mare, și a doua oară ca să-i panseze o rană la ochi pe care și-a făcut-o în timp ce mergea din camera de interogatorii spre celula sa. În a treia zi de arest, la sugestia poliției din Santa Teresa, Haas a fost de acord să-l sune pe consulul american din oraș, Abraham Mitchell, care era plecat fără să i se știe adresa. Un funcționar, pe nume Kurt A. Banks, i-a răspuns la telefon și în ziua următoare a venit la comisariatul de poliție, unde a vorbit zece minute cu compatriotul său, după care a plecat fără să protesteze. La puțin timp după aceea, deținutul Klaus Haas a fost băgat într-o dubă și dus la închisoarea orașului.

În timp ce se afla la comisariat, câțiva polițiști au venit să-l vadă pe Haas. Majoritatea ca să-l vadă în celula de la subsol, dar acolo Haas n-a făcut decât să doarmă sau să simuleze că doarme, cu capul acoperit cu o pătură, și n-au putut decât să-i admire enormele picioare ciolănoase. Uneori catadicsea să schimbe o vorbă cu polițistul care-i aducea mâncare. Vorbeau despre mâncare. Polițistul îl întreba dacă îi place mâncarea mexicană și Haas spunea că nu era rea și apoi rămânea tăcut. Epifanio Galindo l-a adus pe Lalo Cura să-l vadă pe Haas în timpul unui interogatoriu. Lui Lalo i s-a părut că e un tip deștept. Nu părea deștept, dar a bănuit că este după felul în care răspundea la întrebările agenților judiciari. Și de asemenea i s-a părut un tip neobosit care-i făcea pe tipii închiși cu el în sala izolată fonic să asude și să-și piardă răbdarea, tipi care-i declarau prietenia sau simpatia și îi spuneau, vorbește, ușurează-te, în Mexic nu există pedeapsa cu moartea, dă afară tot ceea ce te chinuie, și apoi îl loveau și îl insultau. Dar Haas era neobosit și părea că se desprinde de realitate (sau încerca să-i excludă din realitate pe agenți) cu fraze neașteptate și întrebări incoerente. Timp de o jumătate de oră, Lalo Cura a stat și s-a uitat la interogatoriu, și ar mai fi stat două sau trei ore, dar Epifanio i-a spus să plece pentru că dintr-un moment într-altul trebuia să vină șeful și alte persoane importante și nu voia ca locul acela să se transforme într-un bâlci.

În închisoarea din Santa Teresa, pe Haas l-au pus singur într-o celulă până îi va scădea febra. Erau doar patru celule individuale. Într-una din ele se afla un traficant de droguri acuzat că ar fi omorât doi polițiști, într-alta un avocat de drept comercial acuzat de fraudă, în a treia erau doi bodyguarzi ai traficantului și în a patra un fermier din El Alamillo care-și strangulase nevasta și îi împușcase pe cei doi fii ai săi. Ca să-i facă loc lui Haas i-au dus pe cei doi bodyguarzi pe culoarul numărul trei într-o celulă ocupată de cinci deținuți. Celulele individuale aveau doar un pat, prins în șuruburi de pardoseală, și când l-au lăsat pe Haas în noua sa locuință acesta și-a dat seama, datorită mirosului, că acolo stătuseră două persoane, una care dormea în pat și cealaltă care dormea jos pe o rogojină. În prima noapte petrecută la închisoare, i-a

fost greu să adoarmă. Se plimba prin celulă și din când în când se bătea cu palmele peste brațe. Fermierul, care avea un somn foarte ușor, i-a spus să nu mai facă zgomot și să se culce. Haas a întrebat, în întuneric, cine a vorbit. Fermierul nu i-a răspuns și timp de un minut Haas a rămas nemișcat, tăcut, așteptând să-i spună cineva ceva. Când și-a dat seama că nimeni n-o să-i răspundă, a continuat să se învârtească prin celulă și să-și dea palme peste brațe ca și cum ar fi omorât țânțari, cu toate că acolo nu erau țânțari, până când fermierul i-a spus din nou să nu mai facă zgomot. De data asta, Haas nu s-a mai oprit și nici n-a mai întrebat cine-i vorbește. Noaptea e făcută ca să dormi, yankeu nenorocit, a auzit că-i spune fermierul. Apoi l-a auzit că se răsucește în pat și și-a imaginat că tipul își acoperă capul cu perna, ceea ce l-a făcut să izbucnească în râs. Nu-ți acoperi capul, i-a spus cu voce tare și puternică, că oricum ai să mori. Și cine o să mă omoare, yankeu nenorocit, tu? Eu nu, dobitocule, a spus Haas, o să vină un uriaș și uriașul o să te omoare. Un uriaș? a spus fermierul. Așa cum auzi, dobitocule, a spus Haas. Un uriaș. Un om foarte mare, foarte mare, și o să te omoare pe tine și pe toți. Ești nebun, yankeu nenorocit. O clipă nimeni n-a mai spus nimic și fermierul părea că adormise din nou. Cu toate astea, după puțin timp, Haas a spus că-i aude pașii. Uriașul era deja pe drum. Era un uriaș însângerat din cap până-n picioare și pornise deja la drum. Avocatul de drept comercial s-a trezit și a întrebat despre ce vorbesc. Vocea lui era blândă, vicleană și speriată. Tipul ăsta de-aici a înnebunit, a spus vocea fermierului.

Când Epifanio s-a dus să-l viziteze pe Haas, unul dintre gardieni i-a spus că americanul nu-i lăsa pe ceilalți deținuți să doarmă. Vorbea de un monstru și își petrecea nopțile fără să doarmă. Epifanio a întrebat la ce fel de monstru se referea americanul și gardianul i-a spus că vorbea de un uriaș, un prieten de-al său, probabil, care o să vină să-l scape și să-i omoare pe toți cei care i-au făcut rău. Cum el nu poate să doarmă, nu respectă nici somnul celorlalți, i-a spus gardianul, și nu-i respectă nici pe mexicani, cărora le spune indieni sau unsuroși. Epifanio l-a întrebat de ce unsuroși și gardianul, foarte serios, i-a răspuns că, după părerea lui Haas, mexicanii nu se spală, nu-și fac baie. Și a mai adăugat că, așa cum spunea Haas, mexicanii au o glandă care secretă un fel de sudoare unsuroasă, așa cam ca negrii, care, după părerea lui Haas, au o glandă care secretă un miros foarte special și de neconfundat. Deși adevărul e că singurul care nu se spăla era Haas, pe care angajații închisorii preferau să nu-l oblige să meargă la duș până când nu primeau ordine de la judecător sau de la însuși directorul închisorii, care, se pare, se ocupa de cazul ăsta cu mănuși. Când Epifanio s-a aflat față în față cu Haas, nu l-a recunoscut. Avea cearcăne mari și părea mult mai slab decât prima dată când îl văzuse, dar nu i se mai vedea nici una din rănile din timpul interogatoriului. Epifanio i-a oferit țigări, dar Haas a spus că nu fumează. Apoi Epifanio i-a vorbit despre închisoarea din Hermosillo, care era o clădire recent construită, cu pavilioane mari și curți enorme

dotate cu instalații sportive. Dacă declara că e vinovat, i-a spus, el s-ar ocupa să-l transfere acolo, unde ar avea o celulă doar pentru el, dar mult mai bună decât asta. Doar atunci Haas l-a privit în ochi pentru prima dată și a spus lăsați-vă de prostii. Epifanio și-a dat seama că Haas l-a recunoscut și i-a zâmbit. Dar Haas nu i-a zâmbit. Avea o față, se gândea Epifanio, ciudată, nu știu, de parcă ar fi fost indignat. Moralmente indignat. L-a întrebat de monstru, de uriaș, l-a întrebat dacă uriașul era el și atunci Haas într-adevăr a râs. Eu? Habar n-ai de nimic, a scuipat. Și convinge-o pe mă-ta, nu pe mine.

Deținuții din celulele individuale puteau ieși în curtea dinspre galerie sau puteau să stea închiși și să iasă doar dimineața foarte devreme, de la șase jumătate la șapte jumătate, când patioul era interzis celorlalți deținuți, sau seara după ora nouă, când teoretic se făcuse numărătoarea nocturnă și toți deținuții se aflau în celule. Fermierul asasin și avocatul de drept comercial ieșeau doar seara, după cină. Făceau o plimbare prin patio, vorbeau despre afaceri și politică și apoi se întorceau în celulele lor. Traficantul de droguri ieșea în patio odată cu ceilalți deținuți și stătea ore întregi sprijinit de un perete, fumând și uitându-se la cer, în timp ce bodyguarzii lui, care niciodată nu stăteau prea departe, marcau cu prezența lor un perimetru invizibil în jurul șefului. Klaus Haas, după ce i-a scăzut febra, a hotărât să iasă „în orarul normal," așa cum i-a explicat gardianului. Când acesta l-a întrebat dacă nu-i este teamă că or să-l omoare în patio, Haas a făcut un gest de dispreț și a vorbit de fețele de o paloare cadaverică ale fermierului și avocatului, pe care niciodată nu-i vedea soarele. Prima dată când a ieșit în patio traficantul de droguri, care până atunci nu se interesase de el, l-a întrebat cine e. Haas și-a spus numele și s-a prezentat ca expert în computere. Traficantul l-a privit de sus în jos și a continuat să se plimbe ca și cum în mod brusc nu mai avea nici o curiozitate. Unii deținuți, puțini, aveau pe ei resturile peticite a ceea ce fusese uniforma de închisoare, cu toate că majoritatea se îmbrăcau cum voiau. Unii vindeau sucuri aduse în cutii ținute la frigider, cutii din plastic pe care le aduceau într-o singură mână și apoi le puneau jos aproape de locul unde se jucau meciuri de fotbal în echipe de patru jucători fiecare sau de baschet. Alții vindeau țigări și fotografii porno. Cei mai discreți aveau droguri. Patioul era în formă de V. Jumătate avea pe jos ciment și jumătate pământ și era flancat de două ziduri cu turnuri de supraveghere de unde se uitau gardienii plictisiți care fumau marijuana. În partea îngustă a V-ului, se vedeau ferestrele câtorva celule, cu rufe agățate de barele de fier. În partea deschisă, era o plasă metalică înaltă de vreo zece metri, în spatele căreia se întindea o alee pavată care ducea la alte dependințe ale închisorii, și mai încolo altă plasă, mai puțin înaltă, dar terminată cu o coamă de sârmă ghimpată, care părea că iese chiar din deșert. Când a pășit pentru prima dată în patio, timp de câteva minute, lui Haas i s-a părut că merge printr-un parc dintr-un oraș străin unde nimeni nu-l

cunoaște. Pentru o clipă s-a simțit liber. Dar acolo toți știau totul, și-a spus, și a așteptat cu răbdare ca primul deținut să se apropie. După o oră, i-au oferit droguri și țigări, dar el a cumpărat doar un suc. În timp ce și-l bea, uitându-se la un meci de baschet, s-au apropiat de el câțiva deținuți și l-au întrebat dacă e adevărat că el omorâse toate femeile acelea. Haas a spus că nu. Atunci deținuții l-au întrebat cu ce se ocupă și dacă face bani vânzând computere. Haas a spus că depinde de perioade. Și că un om de afaceri niciodată nu poate ști în mod sigur. Adică tu ești un om de afaceri? l-au întrebat deținuții. Nu, a spus Haas, eu sunt un expert în informatică și mi-am dezvoltat propria afacere. A spus-o atât de serios și de convingător, încât câțiva deținuți l-au și aprobat. Apoi Haas i-a întrebat ce fac afară și majoritatea au început să râdă. Iaca pe-aici, a fost tot ce-a înțeles. A început să râdă și el și i-a invitat pe cei cinci sau șase din jurul lui să bea un suc.

Prima dată când a fost la duș, un tip căruia îi spuneau Anillo a încercat să-l violeze. Tipul era mare, dar în comparație cu Haas părea mic și după fața pe care a făcut-o se vedea că făcea asta ca și cum împrejurările îl obligau să interpreteze acel rol. Dacă ar fi fost după el, spunea expresia feței lui, și-ar fi luat-o la labă liniștit în celula lui. Haas l-a privit în față și l-a întrebat cum e posibil ca un adult să se poarte așa. Anillo n-a înțeles nimic și a început să râdă. Avea o față lată și un chip imberb și râsul său nu era dezagreabil. Deținuții din jurul lui au început și ei să râdă. Prietenul lui Anillo, un deținut mai tânăr pe care-l chema Guajolote, a scos un poanson de sub un prosop și i-a spus să-i tacă fleanca și să meargă cu ei într-un colț. Într-un colț? a spus Haas. Într-un împuțit de colț? Doi din prietenii pe care și-i făcuse Haas în patio s-au dus în spatele lui Guajolote și l-au apucat de mâini. Haas avea o figură scandalizată. Anillo a râs din nou și a spus că n-o fi chiar așa groaznic. Într-un colț n-o fi chiar așa groaznic? a strigat Haas. Într-un colț precum câinii n-o fi chiar așa groaznic? Alt prieten de-al lui Haas s-a dus lângă ușă și nimeni nu putea intra, nici ieși de la duș. Să ți-o ia la cioc, yankeule, a strigat un deținut. Yankeule, să ți-o ia la muie tontălăul ăsta imbecil. Acum. Bagă-i-o. Vocile deținuților se auzeau tot mai tare. Haas i-a smuls poansonul lui Guajolote și i-a spus lui Anillo să se pună în patru labe. Dacă nu tremuri, nemernicule, n-o să ți se întâmple nimic. Dar dacă tremuri sau ți-e frică, o să ai două găuri prin care să te caci. Anillo și-a scos prosopul și s-a pus în patru labe. Nu, aici nu, a spus Haas, sub duș. Anillo s-a ridicat cu o expresie de nepăsare și s-a așezat sub apă. Părul, ondulat și pieptănat pe spate, i-a căzut peste ochi. Disciplină, nemernicilor, vă rog un pic de disciplină și respect, a spus Haas care a intrat la rândul său pe culoarul cu dușurile. Apoi a îngenuncheat în spatele lui Anillo, i-a șoptit ăstuia să-și desfacă bine picioarele, și i-a băgat încet poansonul până la mâner. Câțiva din ei au văzut cum din când în când Anillo își înăbușea un strigăt. Alții au văzut cum din curul lui Anillo curgeau picături mari de sânge negru pe care apa îl spăla în câteva secunde.

Prietenii lui Haas se numeau Tormenta, Tequila și Tutanramón. Tormenta avea douăzeci și doi de ani și făcea pușcărie pentru că omorâse un bodyguard al unui traficant de droguri care voia să profite de soră-sa. La închisoare au încercat de două ori să-l omoare. Tequila avea treizeci de ani și era purtător de SIDA, cu toate că puțini știau asta pentru că boala încă nu se manifestase. Tutanramón avea optsprezece ani și porecla îi venea de la un film. Numele lui adevărat era Ramón, dar văzuse de mai multe ori *Răzbunarea mumiei*, care era filmul lui preferat, și prietenii, sau poate chiar el, cum credea Haas, l-au botezat cu numele de Tutanramón. Haas îi satisfăcea cumpărându-le cutii de conserve și droguri. Ei îi făceau servicii sau îi folosea ca bodyguarzi. Uneori era Haas cel care le vorbea și cei trei prieteni îl ascultau cufundați într-o tăcere înduioșătoare. Haas vorbea despre cumpătare, despre străduanie proprie, despre autoajutor, spunea că destinul oamenilor este în mâinile fiecărui individ, un om poate ajunge un Lee Giacoca dacă își propune. Ei habar n-aveau cine era Lee Giacoca. Bănuiau că era vorba de vreun șef al mafiei. Dar nu întrebau nimic de teamă ca Haas să nu-și piardă firul.

Când Haas a fost mutat pe culoarul cu ceilalți deținuți, traficantul de droguri s-a apropiat să-și ia rămas-bun, un gest pentru care i-a mulțumit emoționat. Dacă ai vreo problemă, anunță-mă, a spus, dar numai dacă ai o problemă gravă, nu mă deranja pentru prostii. Încerc să nu deranjez, a zis Haas. Mi-am dat seama, a spus traficantul. La întâlnirea de a doua zi, avocata lui l-a întrebat dacă vrea să înceapă demersurile ca să-l mute din nou într-o celulă individuală. Haas i-a spus că se simte bine așa, că mai devreme sau mai târziu trebuia să părăsească celula aia și că cel mai bine era să accepte realitatea cât mai curând posibil. Ce pot să fac pentru tine? l-a întrebat avocata. Adu-mi un telefon mobil, i-a spus Haas. Nu e ușor să te lase cu un telefon în pușcărie, i-a spus avocata. E ușor, e ușor, a spus Haas. Adu-mi-l.

După o săptămână, i-a cerut avocatei alt telefon, și la puțin timp după aceea altul. Primul i l-a vândut unui tip condamnat pentru moartea a trei persoane. Era un tip normal și obișnuit, mai curând bondoc, căruia în mod regulat îi trimiteau bani de afară, probabil ca să-și țină gura. Haas i-a spus că era cea mai bună metodă să-și controleze afacerile cu un telefon mobil și tipul i-a plătit de trei ori mai mult decât îl costase telefonul. Pe celălalt l-a vândut unui măcelar care și-a omorât un angajat, un adolescent de cincisprezece ani, cu un cuțit de tranșat vite. Când îl întrebau pe măcelar, pe jumătate în glumă, de ce îl omorâse pe băiat, răspundea că fiindcă era hoț și abuza de încrederea lui. Deținuții atunci râdeau și îl întrebau dacă n-o făcuse, mai degrabă, pentru că nu l-a lăsat să i-o bage în cur. Măcelarul atunci își lăsa capul în jos și nega de mai multe ori, cu încăpățânare, dar nu spunea nici o vorbă ca să nege scorneala aceea. Din pușcărie voia să conducă în continuare cele două măcelării, căci se gândea că sora lui care se ocupa acum de afacere îl fura. Haas i-a vândut telefonul și l-a învățat să folosească agenda și să trimită mesaje. I-a luat de

cinci ori mai mult decât făcea.

Haas stătea în celulă cu alți cinci deținuți. Șeful era un tip pe care-l chema Farfán. Avea aproape patruzeci de ani și Haas nu văzuse niciodată un om mai urât. Părul îi creștea de la jumătatea frunții, avea ochi de pasăre răpitoare puși la întâmplare în mijlocul unei fețe de proveniență porcină. Era burtos și mirosea urât. Avea o mustață rară, care creștea anapoda și pe care i se lipeau de obicei resturi minuscule de mâncare. În puținele ocazii când râdea, o făcea ca un măgar și doar în momentele acelea chipul lui părea suportabil. Când Haas a venit în celulă, și-a spus că nu va trece mult și o să se ia de el, dar adevărul e că Farfán nu numai că nu s-a luat de el, ci că părea pierdut într-un fel de labirint, unde pușcăriașii erau figuri impalpabile. Avea prieteni pe același culoar, alți tipi duri care îl foloseau ca protector, dar el căuta doar compania unui deținut la fel de urât ca și el, un anume Gómez, un tip slab și cu o față de limbric, care avea o aluniță de mărimea unui pumn pe obrazul stâng și ochi sticloși de veșnic drogat. Obișnuiau să se vadă în curte și în sala de mese. În curte se salutau cu o mișcare a capului și deși stăteau împreună cu ceilalți, până la urmă se separau și sfârșeau stând la soare sprijiniți de perete sau se plimbau fiecare cu gândurile lui de la terenul de baschet până la gardul de sârmă. Nu vorbeau prea mult între ei, poate pentru că nu prea aveau ce să-și spună. Farfán, când a intrat în pușcărie, era așa de sărac că nici avocatul din oficiu nu venea să-l vadă. Gómez, care era acolo pentru furt de camioane, avea bineînțeles un avocat, și după ce s-au cunoscut a reușit ca avocatul său să îndeplinească formalitățile de rigoare pentru Farfán. Prima dată când și-au băgat-o în cur a fost într-o anexă a bucătăriei. De fapt, Farfán l-a violat pe Gómez. L-a lovit, l-a aruncat peste niște saci și l-a violat de două ori. Gómez s-a înfuriat așa de tare, că a încercat să-l omoare pe Farfán. Într-o după-amiază l-a așteptat la bucătărie, unde Farfán spăla vase și căra saci de fasole și a încercat să-l înjunghie cu un poanson, dar lui Farfán nu i-a fost greu să-l dezarmeze. L-a violat din nou și apoi, în timp ce Gómez mai era încă sub el, i-a spus că o asemenea situație trebuie să se sfârșească într-un fel sau într-altul. Drept compensație s-a oferit să-l lase pe Gómez să i-o bage și el. Mai mult chiar, i-a înapoiat poansonul în semn de încredere și apoi și-a dat jos pantalonii și s-a lăsat să cadă pe salteaua de paie. Întins acolo cu curul în vânt, Farfán părea o scroafă, totuși Gómez l-a futut în cur și și-au reluat prietenia.

Cum Farfán era cel mai puternic, uneori îi obliga pe ceilalți să iasă din celulă. După puțin timp, apărea Gómez și se puneau pe futut și apoi, când amândoi terminau, începeau să fumeze și să vorbească sau rămâneau tăcuți, Farfán întins pe patul lui și Gómez întins în patul altui deținut, uitându-se în tavan sau la rotocoalele de fum care ieșeau pe fereastra deschisă. Uneori, lui Farfán i se părea că fumul ia forme foarte ciudate, vipere, brațe, picioare care se îndoaie, centuri care pocnesc în aer, submarine din altă dimensiune. Întredeschidea ochii și spunea: ce dulce, ce

închipuire dulce. Gómez, care era mai practic, îl întreba ce era dulce, despre ce vorbea, și Farfán nu știa să-i explice. Atunci Gómez se ridica și începea să se uite în toate părțile, de parcă ar fi căutat fantomele prietenului său, și sfârșea spunând: îți put picioarele.

Haas nu înțelegea cum o pulă se poate scula în fața unei găuri ca cea a cururilor lui Farfán și a lui Gómez. Putea înțelege că un bărbat se înfierbânta cu un adolescent, un efeb, se gândea, dar nu că un bărbat sau creierul acestui bărbat putea trimite semnale ca sângele să umple materia spongioasă a penisului, încet, încet, cât de greu era asta, la simpla chemare a unei găuri ca cea a lui Farfán sau a lui Gómez. Animale, se gândea. Bestii spurcate atrase de spurcăciune. În visele sale, se vedea străbătând coridoarele închisorii, diferitele culoare, și își vedea ochii asemănători cu ai unui vultur în timp ce mergea cu pași hotărâți prin acel labirint de sforăituri și coșmaruri, atent la tot ce se întâmplă în fiecare celulă, până când brusc nu mai putea continua să înainteze și se oprea pe marginea unei prăpăstii (căci închisoarea din visele lui era ca un castel pe buza unei prăpăstii insondabile). Acolo, incapabil să se întoarcă, își ridica brațele, de parcă implora cerul (la fel de întunecat ca și abisul), și apoi încerca să zică ceva, să vorbească, să prevină, să îndrume o legiune de Klauși Haas în miniatură, dar își dădea seama, sau pentru o clipă avea impresia, că cineva îi cususe gura. În gură, cu toate acestea, simțea ceva. Nu era limba lui, nu erau dinții lui. O bucată de carne pe care încerca să n-o înghită în timp ce cu o mână își trăgea firele. Sângele îi curgea pe bărbie. Își simțea gingiile ca anesteziate. Când în sfârșit putea să-și deschidă gura, scuipa bucata de carne și apoi se așeza în genunchi în întuneric și o căuta. Când o găsea, și după ce o pipăia pe îndelete, își dădea seama că era un penis. Alarmat, își ducea o mână la șliț, cu teama că nu-și va găsi propriul lui penis, dar era acolo, astfel că penisul pe care-l ținea în mână era penisul altei persoane. Al cui? se gândea în timp ce de pe buzele lui continua să izvorască sângele. Apoi simțea că-i este tare somn și se făcea ghem pe marginea prăpastiei și adormea. Atunci de obicei se întâmpla să aibă alte vise.

Să violezi femeile și apoi să le omori i se părea mai *atractiv*, mai *sexy*, decât să-ți bagi pula în gaura purulentă a lui Farfán sau în gaura plină de căcat a lui Gómez. Dacă tot continuă să se fută în cur o să-i omor, se gândea uneori. ++++++++++++ la intrarea în închisoarea din Santa Teresa, Haas a dat ceea ce se putea numi prima lui conferință de presă, la care au asistat patru ziariști din DF și aproape toată presa scrisă din statul Sonora.

În timpul interviului, Haas și-a reafirmat nevinovăția, a spus că în momentul interogatoriului i s-au administrat „substanțe ciudate“ cu scopul de a-i înfrânge voința. Nu-și amintea să fi semnat ceva, nici o declarație de autoacuzare, dar a semnalat faptul că dacă există aceasta a fost obținută după patru zile de torturi psihice, psihologice „și medicale“. I-a prevenit pe ziariști că se vor întâmpla „lucruri“

care vor demonstra că nu este el asasinul femeilor. În închisoare, a insinuat, afli multe lucruri. Printre ziariștii sosiți din DF era și Sergio González. Prezența lui nu se datora, ca prima dată, faptului că avea nevoie de bani și făcea o muncă în plus. Când a auzit că Haas a fost arestat, a vorbit cu șeful de la secția de fapte diverse și i-a cerut, ca o favoare deosebită, să-l lase pe el să urmărească cazul. Șeful n-a avut nimic împotrivă și când s-a știut că Haas intenționează să vorbească cu presa, i-a telefonat lui Sergio la secția culturală și i-a spus că dacă vrea să meargă, să se ducă. Afacerea este încheiată, i-a spus, și nu înțeleg prea bine interesul tău pentru caz. Nici Sergio González nu înțelegea foarte bine acest lucru. E pur și simplu morbiditate sau poate certitudinea că în Mexic niciodată nimic nu se încheia de tot? Când conferința de presă improvizată s-a terminat, avocata lui Haas și-a luat rămas-bun de la ziariști cu o strângere de mână. Când i-a venit rândul lui Sergio, acesta a simțit că i-a strecurat, fără ca nimeni să-și dea seama, o bucată de hârtie. Și-a băgat mâna în buzunar și a lăsat hârtia acolo. Când a plecat de la închisoare, și în timp ce aștepta un taxi, s-a uitat la ea. Pe hârtie era doar un număr de telefon.

Conferința de presă a lui Haas a fost un mic scandal. În unele medii se întrebau de când putea un deținut să cheme ziariștii și să le vorbească, la închisoare, ca și cum aceasta ar fi casa lui și nu un loc unde-l trimiseseră statul și justiția ca să plătească pentru un delict sau, cum bine amintea însuși dosarul cazului, *pentru a ispăși o pedeapsă.* Se spunea că directorul închisorii ar fi primit niște bani de la Haas. Se spunea că Haas era moștenitorul, unicul moștenitor, al unei familii foarte bogate din Europa. Conform acestui zvon, Haas înota în bani și avea la dispoziția lui toată închisoarea din Santa Teresa.

În seara aceea, după conferința de presă, Sergio González a sunat la numărul de telefon pe care i l-a dat avocata. I-a răspuns Haas. N-a știut ce să spună. Alo? a zis Haas. Aveți un telefon, a spus Sergio González. Cu cine vorbesc? a întrebat Haas. Sunt unul din ziariștii care astăzi au fost cu dumneavoastră. Cel din DF, a spus Haas. Da, a zis Sergio González. Cu cine vă așteptați să vorbiți? a întrebat Haas. Cu avocata dumneavoastră, a recunoscut Sergio. Ia te uită, a spus Haas. Un moment amândoi au tăcut. Vreți să vă spun ceva? a spus Haas. Aici, în închisoare, în primele zile, mi-a fost frică. Mă gândeam că ceilalți deținuți, când or să mă vadă, se vor repezi la mine să răzbune moartea acestor fete. Pentru mine, a sta la închisoare era același lucru cu a fi abandonat o sâmbătă la prânz într-unul din cartierele acelea mărginașe, în cartierul Kino, în San Damián, în cartierul Las Flores. Un linșaj. Să mori jupuit. Mă înțelegeți? Gloata scuipându-mă și apoi călcându-mă în picioare și apoi jupuindu-mă. Fără să pot spune ceva. Dar mi-am dat seama repede că în închisoare n-o să mă bealească nimeni. Cel puțin *nu* pentru ce am fost acuzat. Ce să însemne asta? m-am întrebat. Că proștii ăștia sunt insensibili la asasinate? Nu. Aici, unii mai mult și alții mai puțin, toți sunt sensibili la ce se întâmplă afară, cum s-ar zice, la pulsul orașului.

Și atunci, ce se întâmpla? L-am întrebat pe un deținut. L-am întrebat ce părere are despre femeile moarte, despre tinerele moarte. M-a privit și mi-a spus că erau niște curve. Adică meritau să moară? am întrebat. Nu, a spus deținutul. Meritau să fie futute de câte ori aveai chef să le fuți, dar să moară nu. Atunci l-am întrebat dacă crede că le-am omorât eu și animalul mi-a spus că nu, nu, tu sigur nu, yankeule, așa cum eu nu sunt un împuțit de yankeu, că poate oi fi în fond, deși sunt tot mereu mai puțin. Ce vreți să-mi spuneți? l-a întrebat Sergio González. Că în închisoare se știe că eu sunt nevinovat, a spus Haas. Și cum se știe? s-a întrebat Haas. Ca să aflu asta mi-a trebuit puțin mai mult timp. E ca un murmur pe care îl auzi în vis. Visul, ca toate visele ce se visează în locuri închise, este contagios. Dintr-odată visează unul și după scurt timp îl visează jumătate din deținuți. Dar murmurul pe care îl auzi nu face parte din vis, ci din realitate. Murmurul face parte din altă rânduială a lucrurilor. Mă înțelegeți? Întâi unul și apoi toți au auzit un murmur în vis, dar murmurul nu se produce în vis, ci în realitate, murmurul este real. Mă înțelegeți? Pentru dumneavoastră e clar, domnule ziarist? Cred că da, a spus Sergio González. Cred că vă înțeleg. Da, da, sigur că da? a spus Haas. Credeți că este cineva în închisoare care are dovezi că dumneavoastră n-ați putut comite asasinatele, a spus Sergio. Exact, a spus Haas. Și știți cine e persoana aceasta? Am o idee, a spus Haas, dar am nevoie de timp, ceea ce în cazul meu pare paradoxal, nu credeți? De ce? a spus Sergio. Păi, pentru că aici singurul lucru care-mi prisosește este timpul. Dar eu am nevoie de mult mai mult timp, a spus Haas. Apoi Sergio a vrut să-l întrebe pe Haas despre mărturia lui, despre data judecății, despre cum s-au purtat polițiștii, dar Haas i-a spus că despre asta vor vorbi altă dată.

În seara aceea, agentul judiciar José Márquez i-a destăinuit agentului Juan de Dios Martínez o conversație pe care o auzise fără să vrea într-unul din birourile poliției din Santa Teresa. Cei care vorbeau erau Pedro Negrete, agentul judiciar Ortiz Rebolledo, agentul Ángel Fernández și bodyguardul lui Negrete, Epifanio Galindo, cu toate că la drept vorbind Epifanio Galindo a fost singurul care n-a deschis gura. Tema conversației era conferința de presă pe care o dăduse suspectul Klaus Haas. După părerea lui Ortiz Rebolledo vinovat era directorul închisorii. În mod sigur Haas i-a dat bani. Ángel Fernández era de aceeași părere. Pedro Negrete a spus că probabil acolo mai e ceva. O greutate în plus ca să încline voința directorului într-o direcție sau în cealaltă. Atunci s-a pomenit numele lui Enrique Hernández. Eu cred că Enrique Hernández l-a convins pe director, a spus Negrete. S-ar putea, a spus Ortiz Rebolledo. Imbecilul, a spus Ángel Fernández. Și asta a fost tot. Apoi José Márquez a intrat în biroul unde erau ceilalți, i-a salutat, a dat să rămână, dar Ortiz Rebolledo, cu un semn, i-a arătat că ar fi bine să o întindă, și după ce a ieșit, chiar Ortiz Rebolledo a închis ușa cu zăvorul ca să nu mai fie deranjați.

Enrique Hernández avea treizeci și șase de ani. Un timp a lucrat pentru Pedro

Rengifo și apoi pentru Estanislao Campuzano. Se născuse în Cananea și când a avut suficienți bani și-a cumpărat o fermă în afara orașului, unde creștea vaci, și o casă, cea mai bună pe care a găsit-o în centrul orașului, la câțiva pași de piață. Toți oamenii săi de încredere, de altfel, erau din Cananea. Se bănuia că se ocupa cu transportul drogurilor care soseau pe mare la Sonora, într-un anumit loc între Guaymas și Cabo Tepoca, cu o flotă de cinci camioane și trei Suburban. Misiunea lui consta în a lăsa mărfurile de contrabandă într-un loc sigur în Santa Teresa. Dar, într-o zi, Enriquito Hernández a intrat în contact cu un salvadorian care era băgat în afacere și care, ca și el, voia să devină independent, și salvadorianul l-a pus în legătură cu un columbian, și pe neașteptate Estanislao Campuzano s-a trezit fără șef de transport în Mexic și cu Enriquito rival în afacere. Volumul afacerilor, oricum, nu se putea compara. Cu fiecare kilogram pe care-l transporta Enriquito, Campuzano transporta douăzeci, dar pizma face bășici, ca picioarele în opinci, și prin urmare Campuzano, cu răbdare și fără grabă, a așteptat momentul potrivit. Bineînțeles că nu îi convenea să-l dea pe Enriquito pe mâna poliției pe motive legate de traficul de droguri, ci să-l scoată din circulație, în mod legal, și apoi să se ocupe el, pe ascuns, să recupereze ruta. Când a sosit momentul (o problemă de fuste în care Enriquito și-a pierdut controlul și a sfârșit omorând patru persoane din aceeași familie), Campuzano a anunțat Procuratura generală din Sonora, a dat bani și informații peste tot, și Enriquito a ajuns la pușcărie. În primele două săptămâni, nu s-a întâmplat nimic, dar în a treia săptămână, patru asasini s-au dus la un depozit din împrejurimile localității San Blas și după ce i-au omorât pe cei doi paznici au luat o încărcătură de o sută de kilograme de cocaină. Depozitul era al unui țăran din Guaymas, din sudul statului Sonora, mort de mai bine de cinci ani. Campuzano l-a trimis să cerceteze afacerea pe unul din oamenii lui de încredere, un oarecare Sergio Cansino (alias Sergio Carlos, alias Sergio Camargo, alias Sergio Carrizo), care după ce a întrebat la stația de benzină și în împrejurimile depozitului, a aflat că în timpul furtului mai multe persoane au văzut pe acolo o mașină Suburban neagră ca acelea pe care le foloseau oamenii lui Enriquito Hernández. Apoi Sergio a căutat, cu gândul că poate îl găsea din întâmplare pe proprietar, la fermele din zonă, și în căutările lui a ajuns până la El Fuente, dar acolo nimeni, nici măcar puținii fermieri pe care i-a găsit nu aveau bani să-și cumpere o asemenea mașină. Informația nu era de natură să-l liniștească, dar asta era, s-a gândit Estanislao Campuzano, o informație care trebuia verificată. Suburbanul putea fi foarte bine al vreunui turist nord-american pierdut pe acele coclauri prăfoase, sau putea fi al unui agent judiciar care trecea pe acolo, sau al unui înalt funcționar în concediu cu familia sa. Puțin după aceea, în timp ce mergea pe drumul de pământ de la La Discordia la El Sable, la granița cu Statele Unite, a fost atacat un camion al lui Estanislao Campuzano încărcat cu douăzeci de kilograme de cocaină, au fost omorâți șoferul și însoțitorul lui, care erau neînarmați, căci se gândeau să treacă în acea după-amiază în Arizona

și nimeni nu trece înarmat când transportă droguri. Ori treci cu arme, ori cu droguri, dar nu cu amândouă în același timp. De oamenii care mergeau în camion nu s-a mai știut niciodată nimic. Nici de droguri. Camionul a apărut după două luni într-un depozit de fiare vechi din Hermosillo. După spusele lui Sergio Cansino, proprietarul depozitului de fiare vechi cumpărase camionul, într-o stare foarte proastă, de altfel, de la trei drogați care erau delincvenți obișnuiți și informatori ai poliției din Hermosillo. A vorbit cu unul dintre ei, căruia i se spunea Elvis, care i-a spus că un aventurier din Sinaloa le-a dat camionul aproape de pomană pe patru pesos. Când Sergio l-a întrebat de unde știa că era din Sinaloa, Elvis i-a răspuns că după cum vorbea. Când l-a întrebat de unde știa că era un aventurier, Elvis i-a spus că după cum privea. Privea ca un aventurier, generos, fără să se teamă de nimic, nici de săraci, nici de bogați, un adevărat aventurier, unul care poate să-ți tragă un glonte în ficat sau să schimbe un camion pe un Marlboro sau pe un fum de țigară de marijuana. Ți-a dat camionul în schimbul unei țigări de marijuana? l-a întrebat Sergio râzând. Pe jumătate de țigară de marijuana, a spus Elvis. De data asta, într-adevăr pe Campuzano l-a apucat furia.

Pentru ce Enriquito Hernández îl proteja în felul lui, bineînțeles, pe Haas? s-a întrebat agentul judiciar Juan de Dios Martínez. Ce câștiga? Cui îi făcea rău protejându-l pe Haas? Și s-a mai întrebat: până când avea de gând să-l protejeze? O lună, două luni, atâta timp cât credea el că avea nevoie? Și de ce am exclude simpatia, prietenia? Era oare imposibil ca Enriquito să se fi împrietenit cu Haas? Era oare imposibil să-l protejeze doar din prietenie? Dar nu, și-a spus Juan de Dios Martínez, Enriquito Hernández nu are prieteni.

În octombrie 1995, n-a apărut nici o femeie moartă în Santa Teresa, nici în împrejurimi. De la jumătatea lui septembrie, cum se obișnuia să se spună, orașul respira în pace. În noiembrie, însă, s-a găsit o necunoscută în râpa El Ojito, care după aceea a fost identificată ca fiind Adela García Estrada, de cincisprezece ani, dispărută cu o săptămână înainte, muncitoare la fabrica EastWest. După părerea medicului legist, cauza morții fusese ruperea osului hioid. Avea pe ea un tricou gri pe care era imprimat un grup de rock și pe dedesubt un sutien alb. Cu toate acestea, sânul drept era tăiat și sfârcul sânului stâng smuls dintr-o mușcătură. De acest caz s-au ocupat agentul judiciar Lino Rivera și mai apoi agenții Ortiz Rebolledo și Carlos Marín.

Pe 20 noiembrie, la o săptămână după ce găsiseră cadavrul Adelei García Estrada, a fost găsit corpul unei necunoscute pe un maidan din cartierul La Vistosa. Necunoscuta părea să aibă vreo nouăsprezece ani și murise din cauza unor răni în piept produse de o armă cu două tăișuri, toate sau aproape toate mortale. Necunoscuta era îmbrăcată cu o vestă gri perlat și pantaloni negri. Când în laboratorul medicului legist i-au scos pantalonii, au văzut că sub aceștia mai avea încă o pereche, de culoare gri. Maniile ființelor umane sunt un mister, a spus medicul legist. De caz s-a ocupat agentul judiciar Juan de Dios Martínez. Nimeni n-a venit să ridice trupul.

După patru zile, a apărut cadavrul mutilat al lui Beatriz Concepción Roldán pe marginea șoselei Santa Teresa-Cananea. Moartea fusese cauzată de o rană, făcută probabil cu o macetă sau cu un cuțit foarte mare, care a spintecat-o de la buric până la piept. Beatriz Concepción Roldán avea douăzeci și doi de ani, era înaltă de un metru șaizeci și cinci, slabă și cu pielea negricioasă. Avea părul lung, până la jumătatea spatelui. Era chelneriță într-un restaurant din Madero-Norte și locuia cu Evodio Cifuentes și cu o soră a acestuia, care se numea Eliana Cifuentes, deși nimeni n-a anunțat dispariția ei. În diferite părți ale corpului cadavrul avea vânătăi, dar tăieturi de cuțit doar una, cea care i-a provocat moartea, de unde medicul legist a dedus că victima nu s-a apărat sau că era în stare de inconștiență în momentul când a fost atacată mortal. După ce a apărut fotografia ei în ziarul *La Voz de Sonora*, un telefon anonim a identificat-o ca fiind Beatriz Concepción Roldán, din cartierul Sur. Când poliția s-a prezentat, după patru zile, la domiciliul victimei, au găsit imobilul, de patruzeci de metri pătrați, cu două camere mici, plus salonul cu mobile acoperite cu plastic transparent, complet abandonat. După spusele vecinilor, numitul Evodio Cifuentes și sora lui Eliana nu mai stăteau acolo cam de vreo șase zile. Una dintre vecine i-a văzut când plecau trăgând după ei câte două valize fiecare. După percheziția casei, s-au găsit foarte puține lucruri personale de-ale fraților Cifuentes. De caz s-a însărcinat de la început agentul judiciar Efraín Bustelo, care a descoperit foarte repede că frații Cifuentes nu erau cu mult mai reali decât două fantome. Nu existau fotografii de-ale lor. Descrierile pe care a reușit să le obțină erau vagi sau contradictorii: Cifuentes era mic și foarte slab și sora lui n-avea niște trăsături fizice remarcabile. Din câte își aducea aminte un vecin, Evodio Cifuentes lucra la fabrica File-Sis, dar acolo nu aveau nici un angajat cu numele acesta, nici acum, nici cu trei luni în urmă. Când Efraín Bustelo a cerut listele muncitorilor de acum șase luni, i-au spus că din păcate, datorită unei greșeli tehnice, acestea se pierduseră sau se rătăciseră. Înainte ca Efraín Bustelo să-i întrebe când ar putea avea aceste liste ca să se uite puțin peste ele, un executiv de la File-Sis i-a înmânat un plic cu bani și Bustelo a uitat tot. Probabil în listele acelea, dacă mai existau încă, dacă nu le-a ars cineva, s-a gândit, tot n-ar fi găsit nici urmă de Evodio Cifuentes. S-a emis un mandat

de arestare pe numele celor doi frați, care s-a învârtit așa cum se învârtește un țânțar în jurul unui foc prin diferite comisariate din Republică. Cazul a rămas nerezolvat.

În decembrie, pe un maidan din cartierul Morelos, în dreptul străzii Colima și a străzii Fuensanta, nu departe de Liceul Morelos, s-a găsit cadavrul lui Michelle Requejo, dispărută cu o săptămână înainte. Trupul a fost descoperit de niște copii care obișnuiau să joace baseball pe maidan. Michelle Requejo locuia în cartierul San Damián, în sudul orașului, și lucra la fabrica Horizon W&E. Avea paisprezece ani și era slabă și prietenoasă. Nu se știa dacă avea vreun iubit. Maică-sa lucra la aceeași fabrică și în timpul liber o făcea pe ghicitoarea și pe doftoroaia câștigând câțiva bani în plus. În general primea femei din cartier sau colege de muncă ce aveau probleme în dragoste. Tatăl ei lucra la fabrica Aguilar&Lennox. Obișnuia să facă ture duble în fiecare săptămână. Avea două surori mai mici de zece ani, care mergeau la școală, și un frate de șaisprezece ani care lucra, împreună cu taică-su, la Aguilar&Lennox. Trupul lui Michelle Requejo prezenta nenumărate răni de cuțit, unele pe brațe și altele pe piept. Era îmbrăcată cu o bluză neagră, sfâșiată, probabil, de același cuțit. Pantalonii strâmți erau din material sintetic, și dați jos până la genunchi. Era încălțată cu tenișI de culoare neagră, marca Reebok. Avea mâinile legate la spate și după aceea cineva a arătat că nodul era la fel cu cel cu care fusese legată Estrellla Ruiz Sandoval, ceea ce i-a făcut pe unii polițiști să zâmbească. Cazul l-a luat José Márquez, care i-a comentat câteva caracteristici ale acestuia lui Juan de Dios Martínez. Acesta i-a atras atenția că aceste coincidențe ciudate nu se limitau doar la noduri, ci că înainte, pe un teren lăsat în paragină lângă Liceul Morelos, se mai comisese o crimă. José Márquez nu-și amintea de cazul acela. Juan de Dios Martínez i-a spus că era o femeie care n-a fost niciodată identificată. În noaptea aceea, cei doi agenți judiciari s-au dus pe maidanul unde fusese găsită Michelle Requejo. Un timp au rămas privind umbrele de pe maidan. Apoi au ieșit din mașină și au mers printre buruieni călcând pe pungi de plastic cu ceva moale înăuntru. Au început să fumeze. Mirosea a cadavru. José Márquez i-a spus că începuse să-i fie lehamite de munca asta, a zis ceva de un post de șef de pază la Monterrey și l-a întrebat unde este liceul. Juan de Dios Martínez a arătat înspre un loc în întuneric. Acolo, a spus. S-au îndreptat în direcția aceea. Au traversat mai multe străzi cu pământ pe jos și și-au dat seama că sunt urmăriți. José Márquez și-a dus mâna la tocul pistolului și deși nu l-a scos a reușit să se liniștească. Au ajuns până la gardul din sârmă al liceului luminat de un bec singuratic. Acolo era moarta, i-a spus Juan de Dios Martínez arătând cu degetul spre un loc imprecis aproape de șoseaua spre Nogales. A descoperit-o paznicul liceului. Asasinul sau asasinii au venit probabil cu mașina. Au scos moarta din portbagaj și au aruncat-o pe maidan. Le-a luat ceva mai mult de cinci minute. Eu socotesc vreo zece, pentru că locul nu este chiar lângă șosea. Se

duceau la Cananea sau veneau de la Cananea. Eu aș zice, după locul unde au aruncat cadavrul, că se duceau la Cananea. De ce, frate? a întrebat José Márquez. Pentru că dacă vii de la Cananea, înainte de a ajunge la Santa Teresa sunt o grămadă de locuri mai bune ca să scapi de un cadavru. Și apoi, cred că au stat destul. După câte mi-au spus, cadavrul era pe jumătate tras în țeapă. Ce vorbești, a spus José Márquez. Păi da, Pepito, și e foarte greu să bagi un corp așa, în felul acesta, să zicem deja pregătit, în portbagajul unei mașini. Probabil că au tras-o în țeapă lângă liceu. Dar ce bestii, fratele meu, a spus José Márquez. Au întins-o pe jos și i-au băgat apoi țărușul prin cur, ce părere ai? O cruzime, frate, a spus José Márquez. Dar ea nu mai era vie, nu? Nu, adevărul e că nu mai era vie, a spus Juan de Dios Martínez.

Următoarele două moarte au fost găsite de asemenea în decembrie 1995. Prima se numea Rosa López Larios, avea douăzeci și nouă de ani și trupul ei a fost găsit în spatele unui turn al întreprinderii Pemex, unde noaptea se adunau câteva perechi să facă amor. La început veneau cu mașinile sau cu furgonetele, dar a devenit un loc la modă și nu era de mirare să vezi adolescenți cu motocicleta sau cu bicicleta, sau chiar unele perechi de tineri muncitori care veneau pe jos, căci foarte aproape de acolo era o stație de autobuz. În spatele turnului de la Pemex era vorba să se construiască alt edificiu, care până la urmă nu s-a făcut, și acum era doar o esplanadă și mai încolo de esplanadă se ridicau câteva barăci prefabricate, nelocuite, care un timp au fost ocupate de muncitori ai întreprinderii. În fiecare noapte, uneori în mod ostentativ, cu radioul deschis la maxim, dar de cele mai multe ori în mod discret, mașinile se aliniau pe esplanadă și tinerii care veneau cu motocicleta sau cu bicicleta deschideau ușile stricate ale barăcilor, în care aprindeau lanterne și lumânări și puneau muzică și uneori chiar pregăteau și cina. În spatele barăcilor, pe o mică pantă, se înălța o pădure de pini pitici pe care cei de la Pemex i-au plantat acolo când au construit turnul. Unii dintre tineri, în căutarea unui loc mai intim, intrau în pădure cu pături. Acolo a fost găsit trupul tinerei Rosa López Larios. Au găsit-o doi adolescenți de șaptesprezece ani. Fata a crezut că e cineva care doarme, dar când au luminat-o cu lanterna și-au dat seama că era moartă. Fata a început să țipe și a luat-o la fugă îngrozită. Băiatul a avut suficient sânge rece, sau a fost mai curios, așa încât a întors trupul și s-a uitat la fața moartei. Țipetele fetei i-au alarmat pe cei care se aflau pe esplanadă. Câteva mașini au plecat imediat. Într-una din mașini se afla un polițist municipal, el a fost cel care a anunțat poliția, și a încercat să evite, în mod inutil, debandada generală. Când a venit poliția, rămăseseră doar câțiva adolescenți speriați și polițistul municipal îi amenința pe toți cu pistolul. La trei dimineața, au apărut la locul faptelor agentul judiciar Ortiz Rebolledo și polițistul Epifanio Galindo. Dar până atunci ceilalți polițiști reușiseră să-l facă pe polițistul municipal să-și pună la loc pistolul neregulamentar Taurus Magnum și să se calmeze. Epifanio a interogat-o pe fată pe esplanadă, sprijinit de

mașina poliției, în timp ce Ortiz Rebolledo a urcat până în pădure să arunce o privire asupra cadavrului. Rosa López murise din cauza nenumăratelor răni făcute cu o armă albă care i-au distrus și bluza și jerseul. Nu avea la ea nici un act care să o identifice, fapt pentru care la început a fost clasificată ca necunoscută. Totuși, după două zile, și după ce i-a apărut fotografia în cele trei ziare din Santa Teresa, o femeie care a spus că e verișoara ei a identificat-o ca fiind Rosa López Larios și a spus la poliție tot ce știa, inclusiv adresa moartei, strada San Mateo, din cartierul Las Flores. Turnul de la Pemex se afla aproape de șoseaua ce ducea la Cananea, care nu era foarte aproape de cartierul Las Flores, dar nici foarte departe, deci era posibil ca victima să se fi dus în acel loc pe jos sau cu autobuzul, poate la o întâlnire. Rosa López Larios locuia cu două prietene muncitoare vechi ca și ea la diferite fabrici din Parcul Industrial General Sepúlveda. Prietenele au spus că Rosa avea un iubit, un oarecare Ernesto Astudillo, din statul Oaxaca, care lucra ca distribuitor pentru firma Pepsi. La depozitul de răcoritoare de la Pepsi au spus că, într-adevăr, acolo lucra un oarecare Astudillo, un muncitor care încărca lăzile în camionul care mergea din cartierul Las Flores până în cartierul Kino, dar că de patru zile n-a mai venit la lucru, drept pentru care, din punctul de vedere al întreprinderii, se putea considera concediat. După ce i-au localizat domiciliul, au procedat la intrarea cu forța în mod legal, dar acolo a fost găsit doar un prieten al lui Astudillo, care locuia cu acesta, într-o căsuță de mai puțin de douăzeci de metri pătrați. Când l-au interogat, au aflat că Astudillo avea un văr sau un prieten pe care-l iubea ca pe un adevărat văr, care era *pollero*. S-a dus dracului cazul, a spus Epifanio Galindo. L-au căutat, totuși, printre *polleros*, pe prietenul lui Astudillo, dar în branșa asta tăcerea este lege și n-au aflat nimic clar. Ortiz Rebolledo a abandonat cazul. Epifanio a continuat cercetarea pe alte căi. S-a întrebat ce s-ar fi întâmplat dacă Astudillo ar fi murit. Dacă ar fi murit, de exemplu, cu trei zile înainte de a fi găsit trupul iubitei lui de către copii. S-a întrebat ce-a căutat, pe cine a căutat Rosa López Larios la turnul de la Pemex, în ziua sau în noaptea în care a fost omorâtă. Într-adevăr, cazul se dusese dracului.

A doua moartă din decembrie a fost Ema Contreras, dar de data asta n-a fost greu să-l găsească pe asasin. Ema Contreras locuia pe strada Pablo Cifuentes, în cartierul Álamos. Într-o noapte, vecinii au auzit strigătele unui bărbat. După cum au povestit mai târziu, au avut impresia că bărbatul era singur și că înnebunise. Pe la două noaptea, bărbatul n-a mai strigat. Atunci casa s-a cufundat într-o tăcere totală. Pe la trei dimineața, două împușcături i-au trezit pe vecini. În casă erau stinse luminile, dar nimeni n-a avut nici cea mai mică îndoială că zgomotul venea de acolo. Apoi au urmat alte două împușcături și au auzit un țipăt. După câteva minute, au văzut că a ieșit un bărbat, s-a urcat într-o mașină parcată în fața casei și a dispărut. Un vecin a chemat poliția. O mașină a poliției a venit pe la trei și jumătate dimineața. Ușa casei era larg deschisă și polițiștii au intrat fără nici o șovăială. În

dormitorul cel mai mare au găsit corpul Emei Contreras, legată de mâini și de picioare și cu patru împușcături, dintre care două au desfigurat-o. De caz s-a ocupat agentul judiciar Juan de Dios Martínez, care după ce s-a prezentat la patru dimineața la locul faptei și a cercetat casa a ajuns îndată la concluzia că asasinul era perechea (sau concubinul) victimei, polițistul Jaime Sánchez, același care cu câteva zile înainte și înarmat cu un pistol Magnum Taurus brazilian încercase să evite debandada perechilor de la turnul Pemex. S-a dat un ordin prin radio de prindere și arestare. La șase dimineața, l-au găsit la barul *Serafino's*. La ora aceea *Serafino's* era închis, dar înăuntru avea loc o partidă de pocher. Lângă masa jucătorilor și spectatorilor, la tejghea, un grup de noctambuli, printre care și câțiva polițiști, beau și stăteau de vorbă. Jaime Sánchez era în acest grup. Când a aflat, Juan de Dios Martínez a dat ordin să se înconjoare localul și să nu fie lăsat să iasă nimeni sub nici un motiv, dar de asemenea a dat ordin ca nimeni să nu intre până nu vine el. Jaime Sánchez vorbea despre femei când l-a văzut pe agentul judiciar intrând în local însoțit de încă doi polițiști. A continuat să vorbească. Lângă masa de pocher, împreună cu spectatorii, se afla agentul judiciar Ortiz Rebolledo, care când l-a văzut pe Juan de Dios s-a ridicat și l-a întrebat ce caută acolo la ora aia. Vin să arestez pe cineva, i-a spus Juan de Dios, și Ortiz Rebolledo l-a privit cu un zâmbet cât toată gura. Tu cu ăștia doi? a spus. Și apoi: nu mai fi scârbos, de ce nu te duci să sugi pula în altă parte? Juan de Dios Martínez s-a uitat la el atunci de parcă nu l-ar fi cunoscut, l-a dat la o parte și s-a îndreptat spre Jaime Sánchez. De acolo a văzut că Ortiz Rebolledo îl reținea de braț pe unul din cei doi polițiști, care vorbea încontinuu. În mod sigur îi spune pe cine am venit să arestez, s-a gândit Juan de Dios. Jaime Sánchez s-a predat fără să opună rezistență. Juan de Dios l-a căutat sub jachetă până a dat de tocul cu pistolul Magnum Taurus. Cu ăsta ai omorât-o? l-a întrebat. M-am ambalat și mi-am pierdut cumpătul, a spus Sánchez. Nu mă umili de față cu prietenii mei, a adăugat. Mă doare-n cot de prietenii tăi, a spus Juan de Dios în timp ce-i punea cătușele. Când au părăsit localul, partida de pocher s-a reluat de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic.

În ianuarie 1996, Klaus Haas a convocat presa. De data asta n-au venit atâția ziariști ca prima oară, dar cei care s-au prezentat la închisoarea din Santa Teresa n-au întâmpinat nici o greutate în desfășurarea normală a activității lor. Haas i-a întrebat pe ziariști cum e posibil ca în timp ce asasinul (adică el) e închis, să continue asasinatele. A vorbit, mai ales, de nodul cu care fusese legată Michelle Requejo, identic cu cel al Estrellei Ruiz Sandoval, singura dintre moarte care, după spusele lui Haas, a avut o legătură directă cu el, datorită, a precizat, interesului ei pentru informatică și computere. Ziarul *La Razón*, unde lucra Sergio González, a trimis un ziarist începător de la secția de știri de scandal, care a citit dosarul cazului în avionul cu care a zburat la Hermosillo. În dosar erau articolele lui Sergio González, care a

rămas în DF să scrie un lung eseu despre noua proză mexicană și latino-americană. Înainte de a-l trimite pe ziaristul începător, șeful de la secția de știri de scandal a urcat cele cinci etaje care îl separau de secția culturală, pentru că niciodată nu lua ascensorul, și l-a întrebat dacă vrea să meargă. Sergio s-a uitat la el fără să-i răspundă și la urmă a dat din cap în semn că nu. În ianuarie, de asemenea, filiala din Santa Teresa a grupului Mujeres de Sonora por la Democracia y la Paz (MSDP) a organizat o conferință de presă, la care au luat parte doar două ziare din Santa Teresa, în care s-a expus felul umilitor și lipsa de respect cu care au fost tratate rudele femeilor moarte și s-au citit scrisorile în legătură cu acest lucru pe care se gândeau să le trimită guvernatorului statului, licențiatul José Andrés Briceño, de la PAN, și Procuraturii Generale a Republicii. Scrisori la care niciodată nu s-a primit răspuns. Secția din Santa Teresa a MSDP-ului s-a mărit de la trei militante sau simpatizante la douăzeci. Ianuarie 1996, totuși, n-a fost o lună proastă pentru poliția din oraș. Trei tipi au murit împușcați într-un bar aproape de vechea cale ferată, probabil o răfuială între traficanții de droguri. Cadavrul cu gâtul tăiat al unui american a apărut la o trecere folosită de *polleros*. Un tip grăsuț și bondoc, care avea o cravată foarte ciudată, plină de curcubeie și de femei goale cu capete de animale, și-a tras un glonț în gură jucând la ruleta rusească într-un local de noapte din Madero-Norte. Dar cadavre de femei nu s-au găsit nici pe maidanele din oraș, nici în împrejurimi, nici în deșert.

La începutul lui februarie, însă, un telefon anonim a înștiințat poliția că s-a găsit un trup abandonat într-o veche magazie feroviară. Trupul, după părerea medicului legist, era al unei femei de aproximativ treizeci de ani, deși la prima vedere oricine i-ar fi dat patruzeci. Avea două răni de armă albă mortale. De asemenea prezenta răni adânci pe antebrațe. După părerea medicului legist, au fost făcute, probabil, cu un pumnal, un pumnal mare, cu lama groasă, ca acelea care se văd în filmele americane. Întrebat în legătură cu acest lucru, medicul legist a precizat că se referă la filmele americane din Vest și la pumnalele cu care se vânează urși. Adică un pumnal *foarte* mare. În a treia zi de cercetare, medicul legist le-a dat altă informație importantă. Femeia moartă era indiancă. Putea fi o yaqui, dar nu credea, și putea fi o pima, dar nici asta nu credea. Era posibil să fie o indiancă mayo, din sudul statului, dar sincer nici asta nu credea. Ce fel de indiancă putea fi? Mă rog, putea fi o seri, dar după părerea medicului legist, datorită anumitor caracteristici fizice, era puțin probabil să fi fost. De asemenea putea fi o indiancă pápago, ceea ce ar fi foarte normal, deoarece indienii pápago sunt din punct de vedere geografic cei mai aproape de Santa Teresa, dar el se gândea că nu era nici indiancă pápago. În a patra zi, medicul legist, căruia studenții lui începuseră să-i spună doctorul Mengele din Sonora, a spus că indianca asasinată, după multă bătaie de cap și măsurători, era fără nici o îndoială o indiancă tarahumara. Ce făcea o tarahumara în Santa Teresa?

Lucra probabil ca servitoare în vreo casă de clasă mijlocie sau bogată. Sau aștepta la rând să treacă în Statele Unite. Cercetarea s-a îndreptat spre turnătorii *polleros* și spre casele ale căror servitoare nu s-au mai prezentat la lucru. Dar a fost dată repede uitării.

Următoarea moartă a fost găsită între șoseaua care duce la Casas Negras și o râpă fără nume unde abundau tufișurile și florile sălbatice. A fost prima moartă găsită în martie 1996, lună funestă în care s-au mai găsit cinci cadavre. Printre cei șase polițiști care s-au prezentat la locul faptelor se afla și Lalo Cura. Moarta avea zece ani, aproximativ. Era înaltă de un metru și douăzeci și șase de centimetri. Era încălțată cu sandale de plastic transparent, care se închideau cu o cataramă de metal. Avea părul șaten, mai deschis în partea din față, de parcă era vopsit. Pe trup se observau opt răni de cuțit, trei în dreptul inimii. Unul dintre polițiști a început să plângă când a văzut-o. Tipii de la ambulanță au coborât în râpă și au început s-o lege de targă, pentru că suișul putea fi accidentat și la un pas greșit trupul ar fi putut să cadă. Nimeni n-a venit după ea. Conform declarației oficiale a poliției, nu locuia în Santa Teresa. Ce căuta acolo? Cum ajunsese acolo? Asta nu s-a spus. Datele ei au fost trimise prin fax la diverse comisariate din țară. De cercetare s-a ocupat agentul judiciar Ángel Fernández și cazul s-a închis repede.

La câteva zile după aceea, în dreptul aceleiași râpe, dar de cealaltă parte a șoselei spre Casas Negras, a fost găsit cadavrul altei fetițe, în vârstă de aproximativ treisprezece ani, moartă prin strangulare. La fel ca și cealaltă victimă, nici ea nu avea vreun act care să ajute la identificarea ei. Era îmbrăcată cu pantaloni scurți, de culoare albă, și un tricou cu însemnele unei echipe de fotbal americane. După părerea medicului legist, murise de cel puțin patru zile, deci era posibil ca ambele cadavre să fi fost aruncate în aceeași zi. După părerea lui Juan de Dios Martínez, ideea era cam ciudată, ca s-o spunem elegant, căci dacă asasinul a aruncat primul cadavru în râpă a fost nevoit să-și lase mașina nu departe de șoseaua care duce la Casas Negras, cu cel de-al doilea cadavru înăuntru, riscând nu numai să se oprească vreo mașină de poliție, ci chiar să treacă pe acolo niște hoți și să i-o fure, și am putea spune același lucru dacă am admite că a aruncat primul cadavru în cealaltă parte a șoselei, adică aproape de o așezare care se numește El Obelisco, care propriu-zis nici măcar nu e o așezare, dar nici nu se poate spune că e un cartier din Santa Teresa, e mai degrabă un refugiu pentru cei mai nenorociți dintre nenorociții care veneau în fiecare zi din sudul republicii și își petreceau acolo nopțile și chiar mureau, în niște cocioabe pe care nu le considerau casele lor, ci încă un popas spre ceva deosebit sau cel puțin spre ceva care să le asigure existența. Unii nu-i spuneau El Obelisco, ci El Moridero[44]. Și în parte aveau dreptate, pentru că acolo nu e nici un obelisc, dar în schimb sunt oameni care mor mult mai repede decât în alte locuri. Dar acolo a existat un obelisc, când marginile orașului erau altele, mai reduse, și Casas Negras

era o așezare, să zicem, independentă. Un obelisc de piatră, sau mai bine zis din trei pietre, puse una peste alta, care formau o figură ce nu era deloc stilizată, dar care cu imaginație sau cu simțul umorului putea fi un obelisc primitiv sau un obelisc desenat de un copil care abia învață să deseneze, un bebeluș monstruos care locuia în afara orașului Santa Teresa și se plimba prin deșert mâncând scorpioni și șopârle și nu dormea niciodată. Cel mai practic, s-a gândit Juan de Dios Martínez, era să scape de ambele cadavre în același loc, întâi de unul și apoi de celălalt. Și nu să târâie primul cadavru până la râpa care era destul de departe de șosea, ci să le arunce chiar acolo, la câțiva metri de marginea șoselei. Și la fel cu al doilea cadavru. De ce să meargă atâta până dincolo de El Obelisco, de ce să riște, când putea să îl arunce în orice alt loc? Doar dacă, și-a spus, în mașină nu erau trei asasini, unu care să conducă și ceilalți doi care să scape cât mai repede de fetițele moarte, care nici nu cântăreau mult și care, dacă le cărau amândoi, cu siguranță că nu atârnau mai mult decât un geamantan mic. Dar dacă au ales El Obelisco, atunci afacerea se vedea din altă lumină, căpăta alte dimensiuni. Voiau asasinii să devieze bănuielile poliției spre locuitorii acelei zone cu case din carton? Dar atunci de ce nu s-au descotorosit de ambele cadavre în acel loc? Ca să pară mai *verosimil*? Și de ce să nu ne gândim că cele două fetițe locuiau, poate, în El Obelisco? În care alt loc din Santa Teresa puteau fi fetițe de zece ani pe care să nu le caute nimeni? Atunci asasinii nu aveau mașină? Au traversat șoseaua cu prima fetiță până la râpa din apropiere de Casas Negras și au lăsat-o acolo? Și de ce, dacă s-au deranjat atâta, n-au îngropat-o? Pentru că pământul din râpă era tare și ei nu aveau unelte? De caz s-a ocupat agentul judiciar Ángel Fernández care a făcut o razie la El Obelisco și a arestat douăzeci de persoane. Patru au intrat la închisoare pentru delicte de furt dovedite. Unul a murit într-o celulă de la comisariatul numărul 2, după spusele medicului legist, din cauza unei tuberculoze. Nimeni nu s-a declarat vinovat de nici una din cele două morți.

La o săptămână după ce s-a găsit cadavrul fetiței de treisprezece ani lângă El Obelisco, a fost găsit corpul fără viață al unei fete de aproximativ șaisprezece ani pe marginea șoselei care duce la Cananea. Moarta avea un metru șaptezeci, părul negru și lung și era slabă. Avea doar o rană făcută cu o armă albă, în abdomen, adâncă, rană care literalmente i-a străpuns corpul. Dar moartea, după părerea medicului legist, s-a produs prin strangulare și ruperea osului hioid. Din locul unde s-a găsit cadavrul se puteau vedea o serie de dealuri scunde și case împrăștiate de culoare galbenă sau albă, cu acoperișuri joase și pe ici, pe colo câte o magazie industrială unde fabricile își păstrau piesele de rezervă, și drumuri care ieșeau din șosea și se pierdeau ca niște vise, fără motiv, nici cauză. Victima, după părerea poliției, era, probabil, o autostopistă care mergea la Santa Teresa și care fusese violată. Toate încercările de a o identifica au fost în zadar și cazul s-a închis.

Cam în același timp, a fost găsit cadavrul altei fete, de aproximativ șaisprezece

ani, înjunghiată și mutilată (cu toate că mutilările puteau fi puse pe socoteala câinilor din acel loc), la poalele dealului Estrella, în nord-estul orașului, la o distanță de mulți kilometri de locul unde apăruseră primele victime din martie. Slabă, cu părul negru și lung, moarta, spuneau unii polițiști, părea sora geamănă a presupusei autostopiste găsită pe șoseaua care duce la Cananea. La fel ca aceasta, nu avea nici un act care să ușureze identificarea ei. În presa din Santa Teresa s-a vorbit despre *surorile blestemate*, și apoi, preluând versiunea polițiștilor, de *gemenele nefaste*. Cazul l-a luat agentul judiciar Carlos Marín și după puțin timp a fost clasificat ca nerezolvat.

Aproape de sfârșitul lui martie, în aceeași zi, au fost găsite ultimele două victime. Prima se numea Beverly Beltrán Hoyos. Avea șaisprezece ani și lucra la o fabrică din Parcul Industrial General Sepúlveda. Dispăruse cu trei zile înainte de a i se găsi cadavrul. Maică-sa, Isabel Hoyos, s-a prezentat la comisariatul din centru și după ce a așteptat cinci ore a fost primită și reclamația sa, vrând-nevrând, a fost redactată și semnată și a fost înaintată spre rezolvare. Beverly, spre deosebire de celelalte victime din martie, avea părul șaten. În rest erau câteva asemănări: era slabă, înaltă de un metru șaizeci și doi, părul lung. Trupul ei a fost găsit de niște copii pe un maidan la vest de Parcul Industrial General Sepúlveda, un loc unde se intră destul de greu cu mașina. Cadavrul prezenta diverse răni produse de o armă în zona toracică și abdominală. Fusese violată vaginal și anal și apoi îmbrăcată de asasini, căci hainele, aceleași cu care era îmbrăcată când a dispărut, nu aveau nici o ruptură, nici o gaură și nici o urmă de glonț. Cazul a fost anchetat de Lino Rivera, care a început și a terminat ancheta interogând colegele de serviciu și încercând să găsească un iubit inexistent. N-a fost cercetată zona crimei și nimeni n-a luat amprente ale numeroaselor urme din locul acela.

A doua victimă din ziua aceea și ultima din luna martie a fost găsită pe un teren în paragină la vest de cartierul Remedios Mayor și de groapa de gunoi clandestină El Chile și la sud de Parcul Industrial General Sepúlveda. După părerea agentului judecătoresc José Márques, căruia i-a fost încredințat cazul, era foarte frumoasă. Avea picioare lungi și era suplă, dar nu slabă, piept generos, pletele lungi până mai jos de umeri. Atât vaginul, cât și anusul prezentau semne de abraziune. După ce a fost violată, au înjunghiat-o până au omorât-o. După părerea medicului legist, femeia avea între optsprezece și douăzeci de ani. N-avea nici un act care să ajute la identificarea ei și nimeni n-a cerut cadavrul, și ca urmare corpul a fost îngropat, după o așteptare prudentă, în groapa comună.

Pe data de 2 aprilie, în emisiunea lui Reinaldo, a apărut Florita Almada însoțită de câteva activiste de la MSDP. Florita Almada a spus că ea se află acolo doar pentru a face prezentarea acelor femei, care aveau ceva important de spus. După care activistele de la MSDP au vorbit despre nepedepsirea criminalilor din Santa Teresa,

de neglijența poliției, de corupție și de numărul de femei moarte care creștea fără oprire încă din anul 1993. Apoi au mulțumit publicului amabil și prietenei noastre Florita Almada și s-au despărțit nu înainte de a-l soma pe guvernatorul statului, licențiatul José Andrés Briceño, să pună capăt acestei situații de nesuportat într-o țară unde se zice că se respectă drepturile omului și legea. Directorul programului de televiziune l-a chemat pe Reinaldo și a fost cât pe ce să-l dea afară. Reinaldo a făcut un atac de nervi și i-a spus să-l dea afară dacă așa i s-a cerut. Directorul programului l-a făcut curist și agitator. Reinaldo s-a închis în cabina lui și a vorbit la telefon cu niște persoane din Los Angeles care aveau o emisiune la radio și cărora le-ar fi plăcut să-l ia la ei. Producătorul programului i-a spus directorului că ar face bine să-l lase pe Reinaldo în pace. Directorul și-a trimis secretara să-l caute pe Reinaldo. Reinaldo n-a vrut să se ducă și a continuat să vorbească la telefon. Acel *chicano* cu care vorbea îi povestea istoria unui asasin în serie din Los Angeles, un tip care omora doar homosexuali. Dumnezeule, a spus Reinaldo, aici e cineva care omoară numai femei. Tipul din Los Angeles era unul care dădea târcoale localurilor gay. Întotdeauna se întâmplă așa, a spus Reinaldo, lupi în urma turmei de oi. Tipul din Los Angeles îi cucerea pe homosexuali în localurile pentru homosexuali sau pe stradă unde obișnuia să se adune prostituția masculină și apoi îi ducea undeva unde îi omora. Era avid de sânge ca Jack Spintecătorul. Literalmente își măcelărea victimele. Au să facă un film despre el? a întrebat Reinaldo. Au făcut deja, a spus *chicano* la celălalt capăt al firului. Vrei să spui că l-a prins poliția? Sigur că da, a spus *chicano*. Ah, ce bine, a spus Reinaldo. Și cine joacă în film? Keanu Reeves, a spus *chicano*. Keanu în rol de asasin? Nu, în rolul polițistului care-l prinde. Și cine o face pe asasinul? Blondul ăla, cum îl cheamă? a spus *chicano,* ăla cu un nume la fel ca personajul unui roman de Salinger. A, eu n-am citit nimic de scriitorul ăsta, a spus Reinaldo. N-ai citit nimic de Salinger? a întrebat *chicano*. Uite că nu, a spus Reinaldo. O mare lacună în viața ta, frate, a spus *chicano*. În ultimul timp eu citesc doar scriitori gay, a spus Reinaldo. Și dacă se poate, scriitori gay care să aibă o cultură literară asemănătoare cu a mea. Asta o să-mi explici tu în LA, a spus *chicano*. Când a pus telefonul în furcă, Reinaldo a închis ochii și și-a imaginat că locuiește într-un cartier cu palmieri mari, cu vile micuțe, dar frumoase și vecini care aspirau să devină actori, cărora el le-ar lua interviuri cu mult înainte de a ajunge celebri. Apoi a vorbit cu producătorul programului și cu directorul canalului de televiziune, și amândoi, în ușa cabinei sale, i-au cerut să uite afacerea și să rămână acolo. Reinaldo a spus că o să se gândească, pentru că are alte oferte. În noaptea aceea, a făcut o petrecere în apartamentul lui și spre dimineață niște prieteni au propus să meargă la plajă să vadă răsăritul. Reinaldo s-a închis în dormitorul lui și a sunat-o pe Florita Almada. Ghicitoarea a răspuns la al treilea țârâit al telefonului. Reinaldo a întrebat-o dacă a trezit-o din somn. Florita Almada i-a spus că da, dar că n-are nici o importanță pentru că îl visa pe el. Reinaldo i-a cerut să-i povestească visul. Florita Almada a

vorbit despre o ploaie de aeroliți pe o plajă din Sonora și i-a descris un copil care semăna cu el. Și copilul acela se uita cum cad aeroliții? a întreba Reinaldo. Da, a spus Florita Almada, se uita la ploaia de aeroliți în timp ce marea îi mângâia picioarele. Ce frumos, a spus Reinaldo. Și mie mi s-a părut la fel, a spus Florita Almada. Dar cu adevărat, e foarte frumos visul tău, Florita, a spus Reinaldo. Da, a spus ea.

Emisiunea în care au apărut Florita Almada și femeile din MSDP a fost văzută de foarte multă lume. Elvira Campos, directoarea spitalului de psihiatrie din Santa Teresa, l-a văzut și i l-a comentat lui Juan de Dios Martínez, care nu-l văzuse. Don Pedro Rengifo, fostul patron al lui Lalo Cura, care trăia aproape fără să iasă din ferma lui din afara orașului Santa Teresa, l-a văzut și el, dar nu l-a comentat cu nimeni cu toate că omul lui de încredere, Pat O'Bannion, stătea lângă el. Tequila, unul din prietenii lui Klaus Haas, l-a văzut în pușcăria din Santa Teresa și l-a comentat cu Haas, deși acesta nu i-a dat nici o importanță. N-are nici o importanță ce spun sau ce gândesc aceste bătrâne băgărețe, a spus. Asasinul continuă să omoare și eu sunt închis. *Ăsta* este un fapt incontestabil. Ar trebui ca cineva să se gândească la *asta* și să tragă *concluzii*. Chiar în noaptea aceea, în timp ce se culca în celulă, Haas a spus: asasinul este afară și eu sunt înăuntru. Dar o să vină în orașul ăsta împuțit unul mai rău decât mine și mai rău decât asasinul. Îi auzi pașii care se apropie? Îi auzi pașii? Taci dracului odată, blondule, a spus Farfán din patul său. Haas a tăcut.

În prima săptămână din aprilie, s-a găsit trupul altei moarte pe terenul viran care se întinde la est de magaziile feroviare. Moarta nu avea nici un act care s-o identifice, în afară de o legitimație fără fotografie din care reieșea că era muncitoare la fabrica Dutch&Rhodes și se numea Sagrario Baeza López. Trupul prezenta o serie de răni de armă albă și semne că fusese violată. Avea aproximativ douăzeci de ani. Când poliția s-a dus la birourile fabricii Dutch&Rhodes, a aflat că muncitoarea Sagrario Baeza López trăia. La interogatoriu a declarat că n-o cunoaște, nici măcar din vedere, pe moartă. Că și-a pierdut legitimația cu cel puțin șase luni în urmă. Și că ducea o viață ordonată, dedicată muncii sale și familiei, cu care locuia în cartierul Carranza, și că niciodată n-a avut vreo problemă cu justiția, ceea ce au confirmat și câteva colege de muncă. În arhivele fabricii Duth&Rhodes, într-adevăr, s-a găsit data exactă când i s-a dat o nouă legitimație lui Sagrario Baeza, cu recomandarea ca de astă dată să aibă mai multă grijă și să n-o piardă. Ce făcea moarta cu legitimația de serviciu a altei persoane? se întreba agentul judiciar Efraín Bustelo. Timp de câteva zile, a fost investigat tot personalul de la Dutch&Rhodes, poate că moarta era altă muncitoare de la fabrică, dar singurele femei care plecaseră nu coincideau din punct de vedere fizic cu moarta. Trei dintre ele, care aveau între douăzeci și cinci și treizeci de ani, au optat să treacă granița în Statele Unite. Alta, o femeie grasă și scundă, a fost concediată pentru că voia să înființeze un sindicat. Cazul s-a închis

fără vâlvă.

În ultima săptămână din aprilie, s-a găsit altă femeie moartă. După părerea medicului legist, înainte de a muri a fost lovită pe tot corpul. Moartea, cu toate acestea, s-a produs din cauza strangulării și a ruperii osului hioid. Cadavrul a fost găsit în deșert, la cincizeci de metri de o șosea secundară care ducea din est spre munți, într-un loc unde nu era deloc ciudat să vezi aterizând din când în când avioanele seniorilor drogurilor. De caz s-a ocupat agentul judiciar Ángel Fernández. Moarta nu avea acte care s-o identifice și dispariția ei n-a apărut în registrul nici unui comisariat din Santa Teresa. Fotografia ei nu s-a publicat în nici un ziar, cu toate că poliția a trimis trei copii cu chipul ei mutilat la *El Heraldo del Norte, La Voz de Sonora* și *La Tribuna de Santa Teresa*.

În mai 1996, nu s-au găsit alte cadavre de femei. Lalo Cura a participat la o investigație în legătură cu niște mașini furate, care s-a sfârșit cu cinci arestări. Epifanio Galindo a fost la închisoare să-l vadă pe Haas. Conversația a fost scurtă. Primarul municipiului Santa Teresa a declarat presei că cetățenii pot fi liniștiți, pentru că asasinul este închis și că asasinatele de femei comise ulterior sunt opera unor delincvenți obișnuiți. Juan de Dios Martínez s-a ocupat de un caz de leziuni și furt. În două zile, i-a prins pe vinovați. În închisoarea din Santa Teresa s-a sinucis un deținut preventiv de douăzeci și unu de ani. Consulul nord-american Conan Mitchell s-a dus să vâneze la ferma pe care o avea la poalele munților Sierra omul de afaceri Conrado Padilla. Acolo se aflau de asemenea prietenii lui, rectorul universității Pablo Negrete și bancherul Juan Salazar Crespo și un al treilea personaj pe care nu-l cunoștea nimeni, un tip gras și scund, cu părul roșu, care n-a ieșit în nici o zi la vânătoare cu ei căci a declarat că armele îl enervează și că în afară de asta este bolnav de inimă, numit René Alvarado. Respectivul René Alvarado era din Guadalajara și din câte le povestea se ocupa cu afaceri la bursă. Dimineața, în timp ce ei vânau, Alvarado se înfășura într-o pătură și se așeza într-un fotoliu pe terasă cu fața spre munți, întotdeauna cu o carte în mână.

În iunie, a fost asasinată o dansatoare de la barul El Pelícano. După declarațiile martorilor, dansatoarea se afla în salon, dansând pe jumătate goală, când a apărut soțul ei, Julián Centeno, care fără să schimbe nici un cuvânt cu victima a tras patru gloanțe. Dansatoarea, cunoscută cu numele de Paula sau Paulina, deși în alte localuri din Santa Teresa o cunoșteau cu numele de Norma, a căzut ca trăsnită și nu și-a recăpătat cunoștința, cu toate că două din colegele ei au încercat s-o reanimeze. Când a venit salvarea, era moartă. Cazul l-a anchetat agentul judiciar Ortiz Rebolledo, care dis-de-dimineață s-a prezentat la domiciliul lui Julián Centeno, unde n-a găsit pe nimeni, dar unde erau vizibile urmele unei plecări în grabă. Acest Julián Centeno avea patruzeci și opt de ani și dansatoarea, după spusele colegelor ei, nu avea mai mult de douăzeci și trei. El era din Veracruz și ea din DF și veniseră la

Sonora de vreo doi ani. Din spusele dansatoarei, erau căsătoriți legal. La început, nimeni n-a știut să spună care era numele de familie al Paulei sau Paulinei. Acasă la ea, un apartament mic și cu mobile puține de pe strada Lorenzo Covarrubias 79, din cartierul Madero-Norte, nu s-a găsit nici un act din care să reiasă identitatea victimei. Probabil că Centeno le arsese, dar Ortiz Rebolledo credea că probabil această Paulina trăise în ultimii ani fără nici un act care să-i dovedească existența, lucru normal la unele femei care lucrau în cabarete și la unele curve nomade. Dintr-un fax de la Registrul de Identitate al Poliției din DF, au aflat totuși că Paulina se numea Paula Sánchez Garcés. În antecedentele sale penale se menționau diferite arestări pentru prostituție, meserie pe care s-ar părea că o practica de la cincisprezece ani. După spusele colegelor de la El Pelícano, se îndrăgostise nu de mult de un client, un tip despre care știau doar că se numește Gustavo, și că se gândea să-l lase pe Centeno ca să se ducă să stea cu acesta. Pe Centeno l-au căutat în zadar.

La câteva zile după ce a fost asasinată Paula Sánchez Garcés, a apărut în apropiere de șoseaua spre Casas Negras cadavrul unei tinere de aproximativ șaptesprezece ani, de un metru șaptezeci înălțime, cu părul negru și slabă. Cadavrul prezenta trei răni făcute cu o armă ascuțită și tăioasă, rosături la încheieturile mâinilor și la glezne, și urme pe gât. Moartea, după părerea medicului legist, s-a datorat uneia dintre rănile făcute cu arma albă. Era îmbrăcată cu un tricou roșu, sutien alb, chiloți negri și pantofi cu toc roșii. Nu avea pantaloni, nici fustă. După ce i s-a făcut un frotiu vaginal și anal, s-a ajuns la concluzia că victima fusese violată. După aceea un ajutor al medicului legist a descoperit că pantofii cu care era încălțată victima erau cu cel puțin două numere mai mari decât purta ea. N-au găsit nici un act care s-o identifice și cazul a fost închis.

La sfârșitul lui iunie, s-a găsit cadavrul altei necunoscute, la ieșirea din cartierul El Cerezal, aproape de șoseaua spre Pueblo Azul. Trupul, care aparținea unei femei de aproximativ douăzeci și unu de ani, era literalmente ciuruit de lovituri de cuțit. Mai târziu, medicul legist a numărat douăzeci și șapte, adunând rănile ușoare și pe cele grave. A doua zi după ce s-a găsit cadavrul, s-au prezentat la comisariat părinții Anei Hernández Cecilio, de șaptesprezece ani, dispărută de o săptămână, care au recunoscut că moarta era fiica lor. Cu toate acestea, după trei zile, când presupusa Ana Hernández Cecilio fusese deja înmormântată în cimitirul din Santa Teresa, a apărut la comisariat adevărata Ana Hernández Cecilio, care a zis că fugise de acasă cu iubitul ei. Amândoi continuau să locuiască în Santa Teresa, în cartierul San Bartolomé, și amândoi lucrau la o fabrică din Parcul Industrial Arsenio Farrel. Părinții Anei Hernández au confirmat declarația fiicei lor. Atunci s-a dat ordin să se deshumeze cadavrul găsit pe șoseaua spre Pueblo Azul și au continuat cercetările, care li s-au încredințat agenților judiciari Juan de Dios Martínez și Ángel Fernández

și polițistului din Santa Teresa Epifanio Galindo. Acesta din urmă a colindat cartierul Maytorena și cartierul El Cerezal, însoțit de un bătrân băcan care fusese polițist. În felul acesta a aflat că pe un oarecare Arturo Olivárez îl părăsise nevasta. Ciudat era că femeia nu-și luase copiii, un băiețel de doi ani și o fetiță doar de câteva luni. În timp ce căutau alte urme, Epifanio l-a rugat pe băcanul fost polițist să-l țină la curent cu tot ce face Olivárez. Așa a aflat că pe suspect îl vizita un tip care se numea Segovia, și care până la urmă s-a dovedit a fi vărul lui Olivárez. Segovia locuia într-un cartier din vestul orașului Santa Teresa și nu avea o ocupație cunoscută. Până cu o lună în urmă, se ducea foarte rar în cartierul Maytorena. L-au pus pe Segovia sub urmărire și au găsit vreo doi martori care au spus că l-ar fi văzut întorcându-se acasă cu pete de sânge pe cămașă. Martorii erau vecini cu Segovia și nu erau în bune relații cu el. Segovia câștiga un ban ca intermediar în luptele de câini care se organizau în unele curți din cartierul Aurora. Juan de Dios Martínez și Ángel Fernández au intrat în casă la Segovia când acesta nu era acolo. N-au găsit nimic care să-l incrimineze în mod direct în asasinatul necunoscutei de pe șoseaua spre Pueblo Azul. L-au întrebat pe un polițist care avea câini de luptă dacă îl cunoaște pe Segovia. Răspunsul polițistului a fost afirmativ. L-au însărcinat să-l urmărească. După două zile, polițistul le-a spus că în ultima vreme Segovia nu se limita s-o facă doar pe intermediarul, ci că și paria. Bineînțeles, pierdea tot, dar după o săptămână paria din nou. Cineva îi dă bani, a spus Ángel Fernández. L-au urmărit pe Segovia. O dată pe săptămână, cel puțin, se ducea să-și vadă vărul. Epifanio Galindo l-a urmărit pe Olivárez. A descoperit că își vindea lucrurile din casă. Olivárez are de gând s-o întindă, și-a spus Epifanio. Duminicile juca fotbal cu o echipă din cartier. Terenul de fotbal se afla pe un loc viran lângă șoseaua care ducea la Pueblo Azul. Când Olivárez i-a văzut pe polițiști apropiindu-se, doi în civil și trei cu uniforme, a ieșit din joc și i-a așteptat fără să iasă de pe teren, de parcă acesta ar fi fost un spațiu mintal care îl apăra de orice nenorocire. Epifanio l-a întrebat cum îl cheamă și i-a pus cătușele. Olivárez n-a opus rezistență. Ceilalți jucători și cei treizeci de spectatori care se uitau la meci au rămas împietriți. Tăcerea, îi povestea în noaptea aceea Epifanio lui Lalo Cura, era totală. Cu un gest, polițistul i-a arătat deșertul care se întindea de cealaltă parte a șoselei și l-a întrebat dacă o omorâse acolo sau în casă. Chiar acolo, a spus Olivárez. Copiii erau cu nevasta unui prieten de-al lui Olivárez care avea grijă de ei duminicile când juca fotbal. Ai făcut-o singur sau te-a ajutat văru-tu? M-a ajutat, a spus Olivárez, dar nu prea mult.

Orice viață, i-a spus Epifanio în seara aceea lui Lalo Cura, oricât de fericită ar fi, se termină întotdeauna în durere și suferință. Depinde, a zis Lalo Cura. Depinde de ce, amice? De multe lucruri, a spus Lalo Cura. Dacă îți trage un glonț în ceafă, de exemplu, și nenorocitul ăla de asasin se apropie fără să-l auzi, te duci pe lumea cealaltă fără durere și nici suferință. Măi porc de copil, a spus Epifanio. De câte ori

te-au împușcat pe tine în ceafă?

Moarta se numea Erica Mendoza. Era mama a doi copii mici. Avea douăzeci și unu de ani. Soțul ei, Arturo Olivárez, era un tip gelos și obișnuia s-o maltrateze. În noaptea când Olivárez a hotărât s-o omoare, băuse și era împreună cu vărul lui. Se uitau la un meci de fotbal la televizor și vorbeau de sport și de femei. Erica Mendoza nu se uita la televizor pentru că făcea mâncare. Copiii dormeau. Dintr-odată Olivárez s-a ridicat, a luat un cuțit și i-a spus vărului său să vină cu el. Amândoi au dus-o pe Erica de cealaltă parte a șoselei spre Pueblo Azul. După spusele lui Olivárez, femeia la început n-a protestat. Apoi au intrat mai mult în deșert și au început s-o violeze. Mai întâi a violat-o Olivárez. După care i-a spus vărului său să facă același lucru, dar acesta la început a refuzat. Atitudinea lui Olivárez, totuși, l-a convins că ar putea fi fatal să se împotrivească. După ce a fost violată de amândoi, Olivárez a început s-o înjunghie pe nevastă-sa. Apoi, cu mâinile, au săpat o groapă evident neîncăpătoare și au lăsat trupul victimei acolo. La întoarcere, Segovia s-a temut că Olivárez o să se răzbune pe el sau pe copii, dar acesta părea că-și luase o greutate de pe suflet și se vedea că era relaxat, cel puțin atât de relaxat cât îi permiteau împrejurările. Au continuat să se uite la televizor și apoi au mâncat și după trei ore Segovia a plecat la el acasă. Drumul pe care a trebuit să-l facă Segovia a fost lung și aventuros din cauza orei înaintate. A mers pe jos trei sferturi de oră până în cartierul Madero, unde a așteptat jumătate de oră să vină autobuzul care mergea pe traseul Avenida Madero-Avenida Carranza. A coborât în cartierul Carranza și a mers pe jos spre nord, traversând cartierul Veracruz și cartierul Ciudad Nueva până a ajuns la bulevardul Cementerio, de unde a mers în linie dreaptă până la el acasă în cartierul San Bartolomé. În total mai mult de patru ore. Când a ajuns se luminase deja, dar fiind duminică era puțină lume pe stradă. Sfârșitul fericit al cazului Erica Mendoza a făcut să crească încrederea mijloacelor de comunicare în poliția din Santa Teresa.

În mijloacele de comunicare din statul Sonora, căci în DF un grup feminist numit Mujeres en Accion (MA)[45] a apărut într-un program la televizor denunțând succesiunea neîncetată de femei moarte în Santa Teresa și cerând guvernului să trimită poliția din DF pentru rezolvarea situației, deoarece poliția din Sonora este incapabilă, dacă nu cumva complice, să se înfrunte cu o problemă care evident o depășește. În același program s-a abordat și subiectul asasinului în serie. În spatele acestor morți se afla un asasin în serie? Doi asasini în serie? Trei? Moderatorul emisiunii l-a menționat pe Haas, care se afla la închisoare și pentru al cărui proces încă nu se fixase o dată. Grupul Mujeres en Accion a spus că Haas este, probabil, un țap ispășitor și l-a provocat pe moderator să menționeze măcar o dovadă serioasă împotriva lui. Au vorbit de asemenea despre MSDP, feministele din Sonora, niște membre a căror muncă solidară și revendicativă se făcea în cele mai adverse

condiții, și au descalificat-o pe ghicitoarea care apăruse împreună cu ele într-o emisiune la televiziunea regională, o bătrânică neînsemnată care probabil voia să profite de crime în folosul ei.

Uneori, Elvira Campos avea impresia că tot Mexicul a înnebunit. Când le-a văzut la televizor pe femeile din MA a recunoscut printre ele o fostă colegă de facultate. Se schimbase, *mult mai bătrână*, s-a gândit cu stupoare, *cu mai multe riduri, cu obrajii căzuți*, dar era aceeași persoană. Doctorița González León. Mai profesa încă medicina? Și de ce acest dispreț față de ghicitoarea din Hermosillo? Directoarei centrului de psihiatrie din Santa Teresa îi venea să-l întrebe pe Juan de Dios Martínez mai multe lucruri în legătură cu crimele, dar știa că asta ar însemna o strângere a relației dintre ei, însemna să intre, *împreună*, într-o cameră închisă a cărei cheie o avea doar ea. Uneori, Elvira Campos se gândea că cel mai bine ar fi să plece din Mexic. Sau să se sinucidă înainte de a împlini cincizeci și cinci de ani. Sau poate cincizeci și șase.

În iulie, a fost găsit cadavrul unei femei la vreo cinci sute de metri de marginea șoselei spre Cananea. Victima era în pielea goală și după părerea lui Juan de Dios Martínez, care s-a ocupat de caz până când a fost înlocuit de agentul judiciar Lino Rivera, asasinatul a avut loc chiar acolo, căci în mâna strânsă a victimei s-a găsit niște iarbă, care creștea numai în locul acela. După părerea medicului legist, moartea se datora unui traumatism cranian sau celor trei răni de pumnal din piept, fără să poată da un răspuns concludent deoarece starea de putrefacție a cadavrului nu permitea s-o facă fără cercetări patologice ulterioare. Respectivele cercetări au fost făcute de trei studenți de la secția de medicină legală de la universitatea din Santa Teresa și concluziile lor s-au pierdut după ce au fost arhivate. Victima avea cincisprezece sau șaisprezece ani. Nu a fost identificată niciodată.

La puțin timp după aceea, aproape de frontieră, într-un loc asemănător cu cel unde fusese găsită Lucy Ann Sander, agenții judiciari Francisco Álvarez și Juan Carlos Reyes, de la brigada de narcotice, au găsit trupul unei fete de aproximativ șaisprezece ani. Interogați de agentul judiciar Ortiz Rebolledo, polițiștii de la narcotice au spus că primiseră un telefon din partea nord-americană, de la niște prieteni din patrula de frontieră, care i-au anunțat că aproape de linia de graniță era ceva ciudat. Álvarez și Reyes s-au gândit că putea fi vorba de un pachet de cocaină, pierdut probabil de vreun grup de traficanți, și s-au dus la locul indicat de nord-americani. După spusele medicului legist, victima avea osul hioid rupt, adică murise strangulată. Mai înainte a fost supusă unor abuzuri sexuale, inclusiv violarea anală și vaginală. S-au revizuit denunțurile de dispariții și s-a constatat că moarta era Guadalupe Elena Blanco. Venise de la Pachuca la Santa Teresa cu vreo săptămână în urmă, împreună cu tatăl, cu mama și cei trei frați mai mici. În ziua când a dispărut, avea un interviu pentru ocuparea unui post la una din fabricile din Parcul Industrial

El Progreso și nu s-a mai întors. După spusele funcționarilor de la fabrică nu s-a prezentat la întrevedere. Chiar în aceeași zi, părinții au anunțat dispariția. Guadalupe era slabă, înaltă de un metru șaizeci și trei, avea părul lung și negru. În ziua când s-a dus la întrevedere la fabrică era îmbrăcată cu pantaloni de doc și o bluză verde-închis, pe care abia o cumpărase.

La puțin timp după aceea, pe o străduță care dădea în spatele unui cinematograf, a apărut cadavrul înjunghiat al Lindei Vázquez, de șaisprezece ani. După spusele părinților, Linda s-a dus la film împreună cu o prietenă, Maria Clara Soto Wolf, de șaptesprezece ani, o colegă de școală a victimei. Interogată acasă la ea de către agenții judiciari Juan de Dios Martínez și Efraín Bustelo, Maria Clara a declarat că fusese la cinema cu prietena ei să vadă un film cu Tom Cruise. După ce s-a terminat filmul, Maria Clara s-a oferit s-o ducă pe Linda până acasă, dar aceasta i-a spus că are întâlnire cu prietenul ei, așa că Maria Clara a plecat și Linda a rămas la intrarea în cinematograf, privind poze din filmele care urmau să ruleze în următoarele săptămâni. Când Maria Clara a trecut prin fața cinematografului, de astă dată cu mașina, Linda încă mai era acolo. Încă nu se întunecase de tot. N-a fost greu să-i găsească prietenul, un băiat de șaisprezece ani numit Enrique Sarabia, care a spus că n-a avut nici o întâlnire cu Linda. Nu numai părinții, ci și servitoarea din casă și doi prieteni erau de acord să depună mărturie că în ziua aceea Enrique n-a ieșit din casă, a stat și s-a jucat la computer și apoi a făcut baie în piscină. Seara au venit două perechi, prieteni de-ai părinților, care de asemenea puteau confirma alibiul său. În împrejurimile cinematografului nimeni n-a văzut și n-a auzit nimic, cu toate că după rănile de pe corp se putea deduce ușor că aceasta se apărase. Juan de Dios Martínez și Efraín Bustelo au hotărât să o interogheze și pe vânzătoarea de bilete de la cinema. Aceasta a spus că a văzut o fată care aștepta la intrare și că la puțin timp după aceea a fost acostată de un băiat care nu părea să fie de aceeași condiție socială cu ea. I-a făcut impresia că între ei era ceva mai mult decât o relație de prietenie. N-a putut spune mai mult deoarece, când nu vindea bilete, stătea înăuntru și citea. Au avut mai mult noroc într-un studio fotografic. Proprietarul trăgea obloanele când i-a văzut pe Linda și pe acel necunoscut. Nu știe de ce, dar s-a gândit că aveau de gând să-l fure și s-a grăbit să pună lacătul și să plece. Descrierea pe care a făcut-o necunoscutului era destul de completă: înalt de un metru șaptezeci și patru, cu o canadiană de doc cu o emblemă pe spate, pantaloni de doc negri și cizme de cowboy. Agenții judiciari l-au întrebat ce emblemă era pe spate. Proprietarul studioului fotografic a spus că nu-și amintește prea bine, dar că i s-a părut că era un cap de mort. Juan de Dios Martínez i-a adus o carte a grupului care lupta împotriva bandelor de tineri (doi polițiști care atunci fuseseră mutați la brigada antidroguri) și i-a arătat vreo douăzeci de embleme. Tipul a recunoscut fără nici o ezitare emblema pe care o avea necunoscutul. Chiar în seara aceea, s-a făcut o razie și au arestat

douăzeci și patru de membri ai bandei Caciques. Atât vânzătoarea de bilete, cât și proprietarul studioului l-au identificat pe un tip care se numea Jesús Chimal, de optsprezece ani, muncitor ocazional la un atelier de motociclete din cartierul Rubén Darío, cu antecedente pentru delicte minore. Interogatoriul lui Chimal a fost condus de șeful poliției în persoană, însoțit de Epifanio Galindo și de agentul judiciar Ortiz Rebolledo. După o oră, Chimal a mărturisit că a asasinat-o pe Linda Vázquez. După spusele lui, de trei săptămâni era prietenul victimei, pe care o cunoscuse la un concert de rock în împrejurimile localității El Adobe. Chimal s-a îndrăgostit de ea cum nu se mai îndrăgostise de nimeni până atunci. Se vedeau pe ascuns fără să știe părinții Lindei. De două ori Chimal a fost la ea acasă, în timp ce părinții ei erau în voiaj în California. După spusele lui Chimal, în fiecare an părinții Lindei obișnuiau să se ducă cel puțin o dată la Disneyland. Acolo, în casa pustie, au făcut amor pentru prima dată. În după-amiaza crimei, Chimal a invitat-o pe Linda la alt concert, de astă dată la Arenas, un local unde se organizau și meciuri de box. Linda a spus că nu poate să vină. Au mers un timp pe jos: au dat o raită prin cartier și apoi au intrat pe străduță. Acolo așteptau prietenii lui Chimal, patru bărbați și o femeie, într-o mașină Peregrino neagră pe care abia o furaseră. Linda îi cunoștea pe femeie și pe ceilalți doi. Au vorbit despre concert. Au fumat marijuana. Linda de asemenea. Au vorbit de o casă părăsită în apropierea unui islaz unde nu mai locuia nici un țăran. Unul din băieți a propus să meargă acolo. Linda n-a vrut. Unul dintre ei i-a făcut un reproș Lindei. Altul a acuzat-o de ceva. Linda a vrut să plece, însă Chimal n-a lăsat-o. I-a cerut să intre în mașină și să facă amor. Linda n-a vrut. Atunci Chimal împreună cu ceilalți au început s-o bată. Apoi, ca să nu spună nimic părinților ei, au înjunghiat-o. În noaptea aceea, datorită informației lui Chimal, i-au arestat și pe ceilalți, în afară de unul, care, din spusele părinților, o ștersese din Santa Teresa la câteva ore după crimă. Toți arestații și-au recunoscut vina.

La sfârșitul lui iulie, niște copii au găsit ce mai rămăsese din Marisol Camarena, de douăzeci și opt de ani, proprietara cabaretului Los Héroes del Norte. Corpul fusese băgat într-un rezervor de două sute de litri ce conținea un acid coroziv. Rămăseseră fără să se dizolve doar mâinile și picioarele. Au reușit s-o identifice datorită implanturilor de silicon. Cu două zile înainte, fusese sechestrată de șaptesprezece indivizi, în locuința ei, care se afla deasupra cabaretului. Servitoarea, Carolina Arancibia, de optsprezece ani, reușise să scape de o soartă probabil asemănătoare, ascunzându-se în podul casei împreună cu fiica defunctei, o fetiță de două luni. De acolo i-a auzit pe bărbați vorbind, i-a auzit râzând, a auzit țipete, insulte, zgomotul mai multor mașini care plecau. Cazul a fost cercetat de agentul judiciar Lino Rivera, care a interogat câțiva clienți obișnuiți ai cabaretului, dar cei șaptesprezece care au răpit-o și au asasinat-o n-au fost găsiți niciodată.

În perioada 1–15 august, a fost un val de căldură și s-au găsit alte două fete

moarte. Prima se numea Marina Rebolledo și avea treisprezece ani. Cadavrul ei s-a găsit în spatele Liceului 30, din cartierul Félix Gómez, la câțiva metri de clădirea poliției judiciare a statului. Era brunetă și cu părul lung, slabă, și era înaltă de un metru cincizeci și șase. Era îmbrăcată cu aceleași haine pe care le purta în momentul dispariției: pantaloni scurți galbeni, bluză albă, șosete de aceeași culoare și pantofi negri. Fetița a ieșit din casă, de pe strada Mistula, numărul 38, din cartierul Veracruz, la șase dimineața ca s-o însoțească pe sora ei care lucra la o fabrică din Parcul Industrial Arsenio Farrel, și nu s-a mai întors. Au fost arestați doi prieteni ai fetiței, de cincisprezece și șaisprezece ani, dar după ce au stat închiși o săptămână au fost eliberați amândoi. Pe 15 august, a fost găsit cadavrul fetei Angélica Nevares, de douăzeci și trei de ani, mai cunoscută cu numele de Jessica, lângă un canal cu ape reziduale la vest de Parcul Industrial General Sepúlveda. Angélica Nevares locuia în cartierul Plata și era dansatoare la cabaretul Mi Casita. De asemenea lucrase ca dansatoare la cabaretul Los Héroes del Norte, a cărui proprietăreasă, Marisol Camarena, fusese găsită nu de mult într-un rezervor cu acid. Angélica era de fel din Culican, din estul statului Sinaloa, și de cinci ani locuia în Santa Teresa. Pe data de 16 august, valul de căldură a scăzut și a început să sufle vântul dinspre munți, un pic mai răcoros.

Pe 17 august, a fost găsită în camera ei, spânzurată, profesoara Perla Beatriz Ochoterena, de douăzeci și opt de ani și de origine din satul Morelos, aproape la granița dintre statele Sonora și Chihuahua. Profesoara Ochoterena avea ore la Liceul 20 și era, după spusele prietenilor și a cunoștințelor, o persoană amabilă și liniștită. Locuia într-un apartament de pe strada Jaguar, la două străzi de bulevardul Carranza. În cameră s-au găsit multe cărți, mai ales de poezie și eseuri, pe care profesoara Ochoterena le cumpăra plătindu-le la primire de la librării din DF și din Hermosillo. Din spusele colegelor cu care stătea în apartament era o femeie sensibilă și inteligentă, care pornise aproape de la zero (Morelos, din Sonora, este un sat frumos, dar foarte mic, unde probabil nu e nimic în afara peisajelor de fotografiat) și tot ce avea reușise să facă prin muncă și o tenacitate constantă. De asemenea au spus că îi plăcea să scrie și că o revistă literară din Hermosillo publicase, cu pseudonim, câteva poezii de-ale ei. De cercetarea cazului s-a ocupat Juan de Dios Martínez și de la prima vedere n-a avut nici o îndoială că era vorba de o sinucidere. În biroul profesoarei Ochoterena au găsit o scrisoare, fără destinatar, în care încerca să explice că nu mai suporta ce se întâmpla în Santa Teresa. În scrisoare spunea: toate aceste copile moarte. Era o scrisoare sinceră, se gândea Juan de Dios, și de asemenea puțin ridicolă. În scrisoare spunea: nu mai suport. Spunea: încerc să trăiesc ca toată lumea, dar cum? Agentul judiciar a căutat printre hârtiile profesoarei vreuna din poeziile ei, dar n-a găsit nici una. Și-a notat diferite titluri de cărți din bibliotecă. Le-a întrebat pe colegele ei de apartament dacă profesoara avea

vreun iubit. Colegele i-au spus că niciodată n-au văzut-o cu vreun bărbat. Profesoara Ochoterena era atât de discretă, încât uneori îi scotea din răbdări pe prietenii ei. Părea că o interesau doar orele la școală, elevii, cărțile sale. Nu avea multe haine. Era îngrijită și muncitoare și niciodată nu protesta. Juan de Dios a întrebat ce voiau să spună cu niciodată nu protesta. Colegele de apartament i-au dat un exemplu: uneori ele uitau să facă treaba ce le revenea în casă, să spele vasele sau să mături, treburi din astea, și profesoara Ochoterena le făcea și nu le reproșa nimic după aceea. De fapt *niciodată* nu reproșa nimic, viața ei părea lipsită de reproșuri și învinuiri.

Pe 20 august, a fost găsit într-o pustietate aproape de cimitirul din vest trupul altei victime. Avea vreo șaptesprezece sau optsprezece ani și nu s-a găsit la ea nici un act. Trupul a fost găsit gol, în afară de o bluză albă, învelit într-o pătură veche de culoare galbenă imprimată cu elefanți negri și roșii. După ce a examinat-o, medicul legist a ajuns la concluzia că moartea s-a produs datorită celor două răni adânci de la gât și a alteia aproape de ureche. La cea dintâi declarație poliția a afirmat că nu fusese violată. Medicul legist însărcinat să-i facă autopsia a declarat presei că ei, echipa de specialiști în patologie de la poliție și de la Universitatea din Santa Teresa, n-au avut nici o îndoială în privința violului și că așa s-au exprimat în primul (și unicul) raport oficial redactat. Purtătorul de cuvânt al poliției a informat că neînțelegerea se datora unei probleme de interpretare a acelui raport. Cazul l-a luat agentul judiciar José Márquez și s-a arhivat imediat. Necunoscuta a fost îngropată în groapa comună în a doua săptămână din septembrie.

De ce s-a sinucis profesoara Ochoterena? După părerea Elvirei Campos era probabil deprimată. Poate că începea să se manifeste un simptom de psihoză. Cu siguranță că era o femeie retrasă și hipersensibilă. Juan de Dios Martínez i-a citit câteva din titlurile pe care și le notase la întâmplare din biblioteca ei. Tu ai citit vreuna din cărțile astea? l-a întrebat directoarea. Juan de Dios Martínez a recunoscut că nici una. Sunt cărți bune, a spus directoarea, unele greu de găsit, cel puțin aici, în Santa Teresa. I le trimitea din DF, a spus Juan de Dios.

Următoarea moartă a fost Adela García Ceballos, de douăzeci de ani, muncitoare la fabrica Dun-Corp, asasinată prin înjunghiere în casa părinților ei. Asasinul era Rubén Bustos, de douăzeci și cinci de ani, cu care până atunci Adela locuise pe strada Taxqueña, numărul 56, în cartierul Mancera, și cu care avea un băiețel de un an. De o săptămână nu prea se mai înțelegeau și Adela s-a mutat în casa părinților săi. După spusele lui Bustos, femeia se gândea să-l lase pentru alt bărbat. Arestarea lui Bustos a fost relativ ușoară. Acesta s-a baricadat în casa lui din cartierul Mancera, dar n-avea decât un cuțit ca să se apere. Agentul judiciar Ortiz Rebolledo a intrat în casă trăgând cu pistolul și Bustos s-a refugiat sub pat. Polițiștii au înconjurat patul, de sub care Bustos nu voia să iasă, și l-au amenințat că vor trage până-l vor ciurui.

Printre polițiști se afla și Lalo Cura. Din când în când, Bustos scotea o mână de sub pat, în care ținea același cuțit cu care o omorâse pe Adela, și încerca să-i rănească la glezne. Polițiștii râdeau și se dădeau înapoi dintr-un salt. Unul dintre ei s-a urcat pe pat în picioare și Bustos a încercat să bage pumnalul prin saltea să-i taie tălpile. Alt polițist, un tip numit Cordero, faimos la comisariatul numărul 3 datorită mărimii pulei sale, a început să urineze țintind direct sub pat. Bustos a văzut cum pișatul curge pe jos până a ajuns la el și a început să plângă. Până la urmă Ortiz Rebolledo s-a săturat să mai facă haz și i-a spus că dacă nu iese îl omoară acolo pe loc. Polițiștii au văzut o zdreanță care se strecura de sub pat și l-au târât până la bucătărie. Acolo unul din ei a umplut o oală cu apă și a turnat-o pe el. Ortiz Rebolledo l-a luat de gât pe Cordero și l-a prevenit că dacă rămâne vreo urmă de miros de pișat în mașina lui o să i-o plătească. Cordero, cu toate că se sufoca, a râs și i-a promis că nu se va întâmpla asta. Șefu', și dacă se pișă el? a zis. Eu știu să deosebesc pișatul după miros, a spus Ortiz Rebolledo. Pișatul poponarului ăsta miroase probabil a frică și al tău pute a tequila. Când Cordero a intrat în bucătărie, Bustos plângea. Printre suspine spunea ceva de copilul lui. Vorbea de părinți, deși nu se înțelegea bine dacă se referea la părinții lui sau la părinții Adelei, care fuseseră martori la asasinat. Cordero a umplut oala cu apă și a turnat-o cu forța peste el. Apoi a umplut-o din nou și din nou a turnat-o pe el. Cracii pantalonilor celor doi polițiști care-l păzeau pe Bustos erau uzi, și pantofii lor negri la fel.

Ce nu suporta profesoara? a spus Elvira Campos. Viața din Santa Teresa? Morțile din Santa Teresa? Minorele care mureau fără să se facă ceva pentru a evita acest lucru? Asta era de ajuns să ducă o femeie tânără la sinucidere? O femeie cu studii universitare s-ar sinucide din cauza asta? O femeie de la țară care muncise din greu ca să ajungă profesoară s-ar sinucide din cauza asta? Poate una la mie? Una la o sută de mii? Una la un milion? Una la o sută de milioane de mexicani?

În septembrie, n-au prea fost asasinate de femei. Au fost încăierări. A fost multă mișcare și arestări. Au fost chefuri și nopți nedormite și fierbinți. Au fost camioane încărcate cu cocaină care traversau deșertul. Au fost avionete Cesna care zburau jos de tot deasupra deșertului ca niște spirite de indieni catolici gata să decapiteze toată lumea. Au fost conversații în gura mare și râsete pe fondul unor cântece populare despre traficanți de droguri. În ultima zi din septembrie, totuși, au fost găsite cadavrele a două femei pe drumul spre Pueblo Azul. Locul unde au fost găsite era folosit de motocicliștii din Santa Teresa pentru întreceri. Ambele femei erau îmbrăcate cu haine de casă, una din ele era chiar în papuci și capot. N-au găsit asupra cadavrelor nici un act care să ajute la identificarea lor. Cazul l-au preluat agenții judiciari José Márques și Carlos Marín, care după eticheta hainelor au presupus că putea fi vorba de nord-americane. După ce a fost informată poliția din Arizona, s-a constatat până la urmă că erau surorile Reynolds, din Rillito, din

împrejurimile Tucsonului, Lola și Janet Reynolds, de treizeci și respectiv patruzeci și patru de ani, amândouă cu antecedente pentru trafic de droguri. Márquez și Marín și-au imaginat ce s-a putut întâmpla: surorile au lăsat neplătită o cantitate de droguri cumpărată, nu mare, căci niciodată nu traficau cu prea mult, și apoi au uitat s-o plătească. Poate că nu avuseseră bani în numerar, sau poate au făcut-o pe grozavele (după părerea poliției din Tucson, Lola era o femeie care nu se temea de nimic), poate că furnizorii le-au căutat, s-au dus noaptea și le-au găsit când se pregăteau să se culce, poate au trecut frontiera cu ele și când au ajuns la Sonora le-au omorât, sau poate le-au omorât în Arizona, două gloanțe în cap fiecare, pe jumătate adormite încă, și apoi au trecut frontiera și le-au abandonat în apropiere de Pueblo Azul.

În octombrie, s-a găsit corpul altei femei în deșert, la sud de Santa Teresa, între două drumuri de țară. Trupul se afla în stare de descompunere și medicii legiști au spus că vor trece câteva zile până vor determina cauza morții. Cadavrul avea unghiile făcute cu ojă roșie, ceea ce i-a făcut pe primii polițiști care au venit la locul unde a fost găsită să creadă că este vorba de o curvă. După hainele cu care era îmbrăcată au dedus că era tânără: pantaloni de doc și bluză decoltată. Cu toate că nu era o curiozitate să vezi bătrâne de șaizeci de ani îmbrăcate așa. Când în sfârșit au primit raportul medicului legist (moartă probabil din cauza unei răni făcute cu o armă albă), nimeni nu-și mai amintea de necunoscută, nici măcar presa, și trupul a fost aruncat imediat în groapa comună.

Tot în octombrie, Jesús Chimal, din banda Caciques, autorul asasinatului comis asupra Lindei Vázquez, a intrat în pușcăria din Santa Teresa. Cu toate că în fiecare zi veneau oameni noi, apariția tânărului asasin a trezit un neobișnuit interes printre pușcăriași, de parcă ar fi venit în vizită un cântăreț faimos sau fiul vreunui bancher care le-ar fi înveselit, cel puțin, un sfârșit de săptămână. Klaus Haas a simțit excitația de pe culoare și se întreba dacă atunci când a venit el se întâmplase același lucru. Nu, de data asta curiozitatea era alta. Avea în ea ceva înspăimântător și ceva ca o ușurare. Pușcăriașii nu vorbeau în mod direct despre asta, dar făceau aluzie într-un fel când vorbeau despre fotbal sau despre baseball. Când vorbeau despre familiile lor. Despre baruri și curve care existau doar în imaginația lor. Chiar și comportarea unor deținuți care creau probleme s-a îmbunătățit. De parcă n-ar fi vrut să fie mai prejos. Dar mai prejos în ochii cui? se întreba Haas. Pe Chimal *îl așteptau*. Știau că va veni acolo. Știau ce celulă va avea și știau că o omorâse pe fata unui om cu mulți bani. După părerea lui Tequila, pușcăriașii care făcuseră parte din banda Caciques erau singurii care nu se amestecau în tot acest teatru. În ziua venirii lui Chimal, numai ei s-au dus să-l salute. Chimal, la rândul lui, n-a venit singur. Îl însoțeau ceilalți trei deținuți vinovați de asasinarea Lindei Vázquez și nici unul din ei nu se separa de ceilalți nici când mergea să-și facă nevoile. Unul din banda Caciques care stătea de un an la pârnaie i-a pasat lui Chimal un poanson de fier. Altul i-a pasat pe

sub masă trei capsule de amfetamină. Primele două zile, Chimal s-a comportat ca un nebun. Tot timpul se întorcea și se uita ce se întâmplă în spatele lui. Dormea cu poansonul în mână. Își lua amfetamina peste tot, ca pe un mic scapular care îl proteja de rele. Cei trei însoțitori nu erau mai prejos. Când se plimbau prin patio, mergeau în rând câte doi. Se mișcau ca niște comandouri rătăcite într-o insulă toxică din altă planetă. Uneori, Haas îi privea de departe și se gândea: săracii băieți, săracii tinerei pierduți într-un vis. În a opta zi de închisoare, i-au prins pe toți patru la spălătorie. Brusc, gardienii au dispărut. Patru pușcăriași stăteau la ușă. Când a venit Haas, l-au lăsat să intre de parcă ar fi fost unul de-al lor, unul din familie, lucru pentru care Haas le-a mulțumit fără cuvinte, cu toate că el întotdeauna i-a disprețuit. Chimal și cei trei prieteni inseparabili ai săi stăteau imobilizați în mijlocul spălătoriei. Toți patru aveau gura lipită cu leucoplast. Doi dintre Caciques erau deja în pielea goală. Unul dintre ei tremura. Din al cincilea rând, sprijinit de un stâlp, Haas se uita atent la ochii lui Chimal. Părea evident că vrea să spună ceva. Dacă i-ar fi scos leucoplastul, se gândea, poate că i-ar fi provocat la bătaie pe cei care i-au prins. De la o fereastră câțiva gardieni observau scena care avea loc la spălătorie. Lumina de la acea fereastră era galbenă și chioară în comparație cu lumina tuburilor fluorescente de la spălătorie. Gardienii, a observat Haas, își scoseseră șepcile. Unul dintre ei avea un aparat de fotografiat. Un tip care se numea Ayala s-a apropiat de cei doi Caciques goi și le-a făcut câte o tăietură pe scrot. Cei care-i țineau imobilizați s-au încordat. Electricitate, s-a gândit Haas, adevărată viață. Ayala părea că-i mulge până când le-au căzut ouăle învăluite de grăsime, sânge și ceva cristalin despre care nu știa (și nici nu-l interesa să știe) ce era. Cine-i tipu' ăsta? a întrebat Haas. Este Ayala, a murmurat Tequila, ficatul negru de la graniță. Ficatul negru? se gândi Haas. Mai târziu, Tequila i-a spus că între atâtea morți de care se făcea vinovat Ayala, se numărau și cele a opt emigranți pe care i-a trecut în Arizona într-o camionetă. După o absență de trei zile, Ayala s-a întors la Santa Teresa, dar de camionetă și de emigranți nu s-a știut nimic până când americanii au găsit resturi din mașină, cu sânge peste tot, ca și cum Ayala, înainte de a se întoarce pe unde a plecat, ar fi ciopârțit toate corpurile. Aici s-a întâmplat ceva grav, au spus cei din *border patrol*[46], dar absența cadavrelor a făcut ca acest caz să fie uitat. Ce-a făcut Ayala cu cadavrele? După părerea lui Tequila, le-a mâncat, așa de mare era nebunia și ticăloșenia lui, deși Haas se îndoia că ar putea exista cineva capabil să înghită, oricât de nebun sau flămând ar fi fost, opt emigranți. Unul dintre cei castrați a leșinat. Celălalt ținea ochii închiși și venele de la gât păreau că or să facă explozie. Alături de Ayala stătea acum Farfán și amândoi o făceau pe șefii de ceremonie. Ia astea de aici, a spus Farfán. Gómez a luat ouăle de pe jos și a spus că par ouă de broască țestoasă. Fragede, a zis. Câțiva spectatori au fost de acord și nimeni n-a râs. Apoi Ayala și Farfán, fiecare cu câte o coadă de mătură cam de șaptezeci de centimetri, s-au îndreptat spre Chimal și spre celălalt Cacique.

La începutul lui noiembrie, a fost omorâtă María Sandra Rosales Zepeda, de treizeci și unu de ani, care obișnuia să facă trotuarul în fața barului Pancho Villa. María Sandra se născuse într-un sat din Nayarit și la optsprezece ani a venit la Santa Teresa, unde a lucrat la fabrica Horizonte W&E și la El Mueble Mexicano. Și la douăzeci și doi de ani s-a făcut curvă. În noaptea când au omorât-o, mai erau cel puțin cinci colege de-ale ei pe stradă. După spusele martorilor oculari o mașină Suburban neagră a parcat în apropierea femeilor. În mașină erau cel puțin trei bărbați. Puseseră muzica la maxim. Bărbații au chemat-o pe una dintre ele și au vorbit un timp cu ea. Apoi femeia a plecat de lângă mașină și bărbații au chemat-o pe María Sandra. Aceasta s-a sprijinit de geamul coborât al mașinii Suburban, ca și cum ar fi fost dispusă să negocieze tariful pe care se gândea să-l ceară. Dar conversația n-a durat nici un minut. Unul dintre bărbați a scos un pistol și a tras în ea de aproape. María Sandra a căzut pe spate și timp de câteva momente curvele care așteptau pe trotuar n-au știut ce se întâmplă. Apoi au văzut o mână ce ieșea pe geamul mașinii și o lichida pe María Sandra, care zăcea pe jos. Apoi Suburbanul a pornit și a dispărut spre centru. Cazul l-a cercetat agentul judiciar Ángel Fernández și apoi i s-a alăturat, din proprie inițiativă, Epifanio Galindo. Nimeni nu-și amintea numărul Suburbanului. Curva care vorbise cu necunoscuții a spus că aceștia au întrebat-o care dintre ele e María Sandra. Vorbeau de ea de parcă o cunoșteau din auzite, sau cineva le vorbise de bine despre ea. Erau trei și toți trei voiau să pună un număr cu ea. Nu-și amintea prea bine cum arătau. Erau mexicani, vorbeau ca în Sonora și păreau veseli, dornici să petreacă o noapte de dezmăț cu ea. Conform celor declarate de un informator de-al lui Epifanio Galindo, trei bărbați apăruseră după o oră de la asasinarea Maríei Sandra în barul Los Zancudos. Tipii erau înfierbântați și beau mezcal pahar după pahar așa cum alții mănâncă arahide. La un moment dat, unul a scos un pistol de la brâu și a țintit spre tavan, de parcă voia să împuște un păianjen. Nimeni nu le-a spus nimic și tipul și-a pus pistolul la locul lui. După spusele informatorului, era un pistol Glock austriac cu un încărcător de cincisprezece gloanțe. Apoi li s-a mai alăturat a patra persoană, un tip slab și înalt îmbrăcat cu o cămașă albă, cu care au mai băut un timp și apoi au plecat cu toții într-un Dodge roșu. Epifanio și-a întrebat informatorul dacă aceștia nu veniseră cu un Suburban. Acesta i-a spus că nu știe, știa doar că au plecat cu un Dodge roșu. Gloanțele cu care o împușcaseră pe María Sangra erau de calibrul 7,65 mm Browning. Pentru pistolul Glock se foloseau gloanțe de 9 mm Parabellum. Probabil, și-a spus Epifanio, o omorâseră pe sărmana fată cu un pistol-mitralieră Skorpion, de fabricație cehoslovacă, o armă care nu-i plăcea lui Epifanio, dar unele modele ale acesteia începeau să se vadă tot mai des în Santa Teresa, în special în grupurile mai mici care se ocupau cu traficul de droguri sau printre sechestratorii veniți din Sinaloa.

Știrea abia dacă ocupa o coloană în paginile interioare ale ziarelor din Santa Teresa și mass-media din restul republicii nu preluase știrea. „Răfuială în închisoare“ era titlul. Patru membri din banda Caciques închiși în așteptarea judecății pentru asasinarea unei adolescente fuseseră masacrați de câțiva deținuți din închisoarea din Santa Teresa. Trupurile lor fără viață au fost găsite îngrămădite în camera unde se țineau obiectele cu care se făcea curat în spălătorie. Mai târziu au fost găsite cadavrele altor doi vechi membri ai grupului Caciques la dispensar. Personalul penitenciarului și poliția au investigat crima, fără să lămurească motivele, nici identitatea autorilor.

Când la prânz a venit să-l vadă avocata, Haas i-a spus că a fost martor la asasinatul celor din banda Caciques. Erau toți de pe culoar, a spus Haas. Gardienii se uitau printr-un fel de luminator de la etajul de sus. Fotografiau. Nimeni n-a făcut nimic. I-au tras în țeapă. Le-au făcut curul ferfeniță. Sunt cuvinte urâte? a spus Haas. Chimal, șeful, le cerea cât îl ținea gura să-l omoare. Au turnat apă pe el de cinci ori ca să-și revină. Călăii se dădeau la o parte ca gardienii să fotografieze bine. Se dădeau la o parte și-i îndepărtau și pe cei care se uitau. Eu nu stăteam în primul rând. Vedeam tot pentru că sunt înalt. Ciudat: nu mi s-a întors stomacul pe dos. Ciudat, foarte ciudat: am văzut execuția până la sfârșit. Călăul părea fericit. Îl cheamă Ayala. L-a ajutat alt tip, unul foarte urât, care stă cu mine în celulă, se numește Farfán. Amantul lui Farfán, un oarecare Gómez, a participat și el. Nu știu cine i-a omorât pe ceilalți Caciques pe care i-au găsit apoi în baie, dar pe ăștia patru i-au omorât Ayala, Farfán și Gómez, ajutați de alți șase care-i țineau pe Caciques. Poate că erau mai mulți. Șterge șase și pune doisprezece. Și toți cei de pe culoar care am văzut răfuiala și n-am făcut nimic. Și tu crezi, a spus avocata, că cei de afară nu știu? Ah, Klaus, ce naiv ești. Mai degrabă sunt prost, a spus Haas. Dar dacă știu, de ce nu spun? Pentru că oamenii sunt discreți, Klaus, a spus avocata. Și ziariștii? a spus Haas. Ăștia sunt cei mai discreți dintre toți, a spus avocata. Pentru ei discreția înseamnă bani. Discreția înseamnă bani? a spus Haas. Acum ai să înțelegi, a spus avocata. Știi tu oare pentru ce i-au omorât pe Caciques? Nu știu, a spus Haas, știu doar că nu stăteau pe roze. Avocata a râs. Pentru bani, a spus. Bestiile astea au omorât-o pe fata unui om cu mulți bani. Restul nu mai contează. Pur și simplu vorbe goale, a spus avocata.

La jumătatea lui noiembrie, s-a găsit în râpa Podestá trupul altei femei moarte. Avea craniul fracturat în mai multe locuri, cu pierderea masei encefalice. Câteva semne pe corp indicau că a opus rezistență. Cadavrul a fost găsit cu pantalonii dați jos până la genunchi, de unde s-a presupus că fusese violată, deși după ce i s-a făcut frotiul vaginal s-a exclus această ipoteză. După cinci zile, s-a putut identifica victima. Se numea Luisa Cardona Pardo, de treizeci și patru de ani, de origine din statul Sinaloa, unde se ocupase cu prostituția de la șaisprezece ani. De patru ani locuia în

Santa Teresa și lucra la fabrica EMSA. Mai înainte lucrase drept chelneriță și avusese un chioșc de flori în centru. Nu avea fișă la poliția din oraș. Locuia cu o prietenă într-o casă modestă, dar cu lumină electrică și apă curentă, în cartierul Preciada. Prietena ei, muncitoare ca și ea la EMSA, a povestit la poliție că la început Luisa spunea că vrea să emigreze în Statele Unite și că vorbise chiar cu un *pollero*, dar până la urmă s-a decis să rămână în oraș. Poliția a interogat câțiva colegi de muncă și apoi a închis cazul.

La trei zile după ce s-a găsit cadavrul Luisei Cardona, s-a descoperit tot în râpa Podestá trupul altei femei. Cadavrul a fost găsit de echipajul de poliție format din Santiago Ordoñez și Olegario Cura. Ce căutau Ordoñez și Cura în locul acela? Căscau gura, după cum a recunoscut Ordoñez. Mai târziu a spus că se aflau acolo deoarece Cura a insistat să meargă. Zona care le fusese repartizată pentru ziua aceea se întindea din cartierul El Cerezal până în cartierul Las Cumbres, dar Lalo Cura a spus că avea chef să vadă locul unde fusese găsit trupul Luisei Cardona și Ordoñez, care conducea mașina, n-a avut nimic împotrivă. Au lăsat mașina în partea de sus a râpei și au coborât pe o cărăruie foarte abruptă. Râpa Podestá nu este foarte mare. Banda de plastic care delimita spațiul de activitate al specialiștilor poliției încă mai era acolo, încurcată printre pietrele de culoare galbenă sau gri și printre buruieni. Un timp, după spusele lui Ordoñez, Lalo Cura s-a comportat în mod ciudat, parcă măsura terenul și înălțimea pereților, privind spre partea înaltă a râpei și calculând arcul pe care a trebuit să-l facă trupul Luisei Cardona în cădere. După un timp, când Ordoñez începuse să se plictisească deja, Lalo Cura i-a spus că asasinul sau asasinii aruncaseră cadavrul exact acolo ca să fie găsit cât mai repede. Când Ordoñez a obiectat spunând că locul acela nu era tocmai un loc frecventat, Lalo Cura a arătat înspre partea cea mai înaltă a unuia din pereții râpei. Ordoñez și-a ridicat privirea și a văzut trei copii, sau poate un adolescent și doi copii, îmbrăcați cu toții în pantaloni scurți, care-i observau cu atenție. Apoi Lalo Cura s-a îndreptat spre partea de sud a râpei și Ordoñez a rămas așezat pe o piatră, fumând și gândindu-se că poate ar fi fost mai bine dacă se făcea pompier. După un timp, tocmai când Lalo dispăruse din vedere, a auzit fluieratul colegului său și a luat-o în aceeași direcție. Când l-a ajuns, a văzut că la picioarele lui zăcea un trup de femeie. Era îmbrăcată cu ceva ce părea o bluză, despicată într-o parte și goală de la talie în jos. După părerea lui Ordoñez, Lalo Cura avea o expresie foarte ciudată, nu de surprindere, ci mai curând de fericire. Cum adică de fericire? Râdea? Zâmbea? l-au întrebat. Nu zâmbea, a zis Ordoñez, se vedea că e concentrat, foarte concentrat, de parcă nu s-ar fi aflat acolo, în momentul acela, de parcă ar fi fost în râpa Podestá, dar la altă oră, la ora la care fusese omorâtă curvulița aceea. Când a ajuns lângă el, Lalo Cura i-a spus să nu se miște. Ținea în mână un carnețel și scosese un creion și nota tot ce vedea. Are un tatuaj, l-a auzit pe Lalo Cura spunând. Un tatuaj foarte bine făcut. După poziție eu aș zice că i-au rupt

gâtul. Dar înainte, probabil, au violat-o. Unde are tatuajul? a întrebat Ordoñez. Pe coapsa stângă, a auzit că spunea colegul lui. Apoi Lalo Cura s-a ridicat și a început să caute împrejur hainele care lipseau. N-a găsit decât ziare vechi, cutii de conserve ruginite, pungi de plastic găurite. Nu sunt aici pantalonii, a spus. Apoi i-a zis lui Ordoñez să urce până la mașină și să cheme poliția. Moarta era înaltă de un metru șaptezeci și doi și avea părul lung și negru. Nu avea nimic care să ajute la identificarea ei. Nimeni n-a venit să ia cadavrul. Cazul a fost arhivat în scurt timp.

Când Epifanio l-a întrebat de ce s-a dus la râpa Podestá, Lalo Cura i-a răspuns că s-a dus pentru că e polițist. Tu ești un căcat de țângău, i-a spus Epifanio, nu te băga unde nu-ți fierbe oala, amice. Apoi Epifanio l-a luat de braț, l-a privit în ochi și i-a spus că vrea să știe adevărul. Mi s-a părut ciudat, a spus Lalo Cura, că niciodată până acum n-a apărut nici o moartă în râpa Podestá. Și tu de unde știi asta? a spus Epifanio. Pentru că citesc ziarele, a spus Lalo Cura. Al dracului țângău tâmpit, așa că citești ziarele? Așa e, a spus Lalo Cura. Citești și cărți, bănuiesc? Păi da, a zis Lalo Cura. Cărțile alea tâmpite pentru tâmpiți pe care ți le-am făcut eu cadou? *Metodele moderne de investigație polițistă*, a fostului director general al Institutului Național al Poliției Tehnice din Suedia, domnul Harry Söderman, și a fostului președinte al Asociației Internaționale a Șefilor de Poliție, fostul inspector John J. O'Connell, a spus Lalo Cura. Și dacă acești celebri polițiști erau așa de buni, de ce acum sunt niște nenorociți de foști? a spus Epifanio. Să văd, de asta ce-mi spui, amice? Prostule, tu nu știi că într-o investigație polițistă nu există metode moderne? Greșesc, sau tu nici măcar n-ai împlinit douăzeci de ani? Nu greșești, Epifanio, a spus Lalo Cura. Atunci umblă cu grijă, amice, asta este prima și singura normă, a spus Epifanio dându-i drumul de braț și zâmbind și îmbrățișându-l, după care l-a invitat să mănânce în singurul loc din centrul orașului Santa Teresa unde se mânca *pozole* la orele acelea tulburi din noapte.

În decembrie, și astea au fost ultimele moarte din 1996, s-au găsit într-o casă goală de pe strada García Herrero, din cartierul El Cerezal, trupurile Estefaniei Rivas, de cincisprezece ani, și al Herminiei Noriega, de treisprezece. Erau surori de mamă. Tatăl Estefaniei a dispărut la puțin timp după nașterea acesteia. Tatăl Herminiei locuia în casă cu familia și era paznic la fabrica MachenCorp, unde de asemenea era angajată, ca muncitoare, mama fetițelor, care, la rândul lor, mergeau la școală și ajutau la treburile casei, cu toate că Estefania se gândea ca în anul următor să nu se mai ducă la școală și să înceapă să lucreze. În dimineața când au fost sechestrate, amândouă se duceau la școală, împreună cu două surori mai mici, una de unsprezece ani și cealaltă de opt ani. Cele două mai mici, la fel ca Herminia, mergeau la Școala Primară José Vasconcelos. După ce le-a lăsat acolo, Estefania, ca de obicei, se ducea la școala ei, la distanță de vreo cincisprezece străzi, un drum pe care în fiecare zi îl făcea mergând pe jos. În ziua sechestrului, cu toate acestea, o

mașină s-a oprit în dreptul celor patru surori, și un bărbat a împins-o înăuntrul mașinii pe Estefania și apoi a ieșit din nou și a băgat-o în mașină pe Herminia, după care mașina a dispărut. Cele două surori mai mici au rămas paralizate pe trotuar și apoi s-au întors pe jos acasă, unde nu era nimeni, așa că au bătut la ușa casei vecine, unde au povestit tot și au început în sfârșit să plângă. Femeia la care s-au dus, o muncitoare de la fabrica Horizonte W&E, s-a dus la altă vecină și apoi a sunat la fabrica MachenCorp încercând să dea de părinții fetițelor. La MachenCorp i-au spus că telefoanele personale sunt interzise și au închis. Femeia a sunat din nou și a spus numele și locul de muncă al tatălui, căci s-a gândit că mama, fiind muncitoare ca ea, era fără îndoială considerată de rang inferior, adică o persoană de care se puteau lipsi oricând sau din orice motiv sau capriciu, și de astă dată telefonista a lăsat-o să aștepte într-atât încât i s-au terminat monedele și s-a întrerupt legătura. Nu mai avea bani. Întristată, vecina s-a întors acasă, unde o așteptau cealaltă vecină și fetițele și un timp toate patru au simțit ce înseamnă să te afli în purgatoriu, o lungă așteptare lipsită de speranță, o așteptare a cărei coloană vertebrală este neajutorarea, ceva tipic latinoamerican, pe de altă parte, o senzație cunoscută, pe care dacă se gândeau bine o experimentau în fiecare zi, dar fără neliniște, fără umbra morții plutind deasupra cartierului ca un stol de vulturi pleșuvi și îmbâcsind totul, răsturnând toată rutina, întorcând totul pe dos. Astfel, în timp ce așteptau să vină tatăl fetițelor, vecina se gândea (ca să-i treacă timpul și frica) că i-ar plăcea să aibă un pistol și să iasă în stradă. Și pe urmă, ce? Păi să tragă câteva focuri în aer ca să-i treacă mânia și să strige trăiască Mexicul, ca să se înarmeze cu curaj sau ca să simtă un ultim val de căldură și după aceea să sape cu mâinile, cu o grabă nesăbuită, o gaură în pământul bătătorit de pe stradă și să se îngroape în ea, udă până-n măduva oaselor, pe vecie. Când în sfârșit a sosit tatăl, s-au dus împreună cu toții la comisariatul cel mai apropiat. Acolo, după ce au expus în mod sumar (sau năuciți) problema lor, au așteptat mai mult de o oră până când au apărut doi agenți judiciari. Agenții le-au pus aceleași întrebări și altele noi, mai ales în legătură cu mașina care le-a luat pe Estefanía și Herminia. La scurt timp, în biroul unde erau interogate fetițele, se aflau patru agenți judiciari. Unul dintre ei, care părea un om bun, i-a spus vecinei să-i însoțească și a dus fetițele în garajul comisariatului, unde le-a întrebat care mașină, din cele parcate acolo, semăna mai mult cu cea care le-a luat pe surorile lor. Cu datele pe care le-a obținut de la fetițe agentul a spus că trebuie să caute o mașină Peregrino sau Arquero de culoare neagră. La cinci după-amiaza, a apărut și mama la comisariat. Una dintre vecine plecase deja și cealaltă continua să plângă mângâind-o pe fetița cea mică. Seara la ora opt, a venit Ortiz Rebolledo și a organizat două grupuri operative de cercetare, unul care să se ocupe de cercetarea prietenilor celor două fetițe, sub conducerea agenților judiciari Juan de Dios Martínez și Lino Rivera, și celălalt care să localizeze, cu sprijinul poliției municipale, mașina Peregrino sau Arquero sau Lincoln cu care se zice că le-a sechestrat, sub

conducerea agenților judiciari Ángel Fernández și Efraín Bustelo. Juan de Dios Martínez și-a arătat pe față dezacordul cu această linie de cercetare, deoarece după părerea lui amândouă grupurile operative trebuiau să-și unească eforturile pentru a găsi mașina cu care au fost sechestrate. Și principalul argument era faptul că puțini oameni, ca să nu spunem nici unul, din grupul de prieteni, cunoscuți sau colegi de muncă de-ai familiei Noriega, nu numai că nu aveau să zicem un Peregrino negru sau un Chevy Astra negru, dar teoretic toți făceau parte din clasa pietonilor, unii fiind atât de săraci încât nici măcar nu luau autobuzul ca să se ducă la muncă, ci preferau să facă drumul pe jos și să-și economisească astfel câteva monede. Răspunsul lui Ortiz Rebolledo a fost categoric: oricine poate fura un Peregrino, oricare poate fura un Arquero sau un Bocho sau un Jetta, nu avea nevoie de bani sau de permis de conducere, trebuia doar să știe să deschidă o mașină și să o pornească. Așa că grupurile operative au rămas formate așa cum hotărâse Ortiz Rebolledo, și polițiștii, cu fețe obosite, ca niște soldați prinși într-o *continuă* furtună care se îndreaptă de fiecare dată spre aceeași înfrângere, s-au pus pe treabă. Chiar în noaptea aceea, după ce a făcut câteva cercetări, Juan de Dios Martínez a aflat că Estefania avea un iubit sau un pretendent, un băiat cam nebun, de vreo nouăsprezece ani, numit Ronald Luis Luque, alias Lucky Strike, alias Ronni, alias Ronni el Mágico, în al cărui cazier figurau două arestări pentru furt de mașini. Când a ieșit de la închisoare, Ronald Luis a stat în aceeași casă cu un anume Felipe Escalante, pe care l-a cunoscut la pușcărie. Escalante era un hoț de mașini profesionist și fusese cercetat, deși niciodată acuzat, și ca violator de minore. Cinci luni Ronald Luis a locuit cu Escalante și apoi a plecat. Juan de Dios Martínez s-a dus la Escalante chiar în noaptea aceea. Din spusele acestuia, fostul tovarăș de închisoare nu plecase de bunăvoie, ci pentru că el îl dăduse afară, fiindcă Lucky Strike nu plătea nimic. Escalante lucra acum la un supermarket ca manipulant la magazie și nu se mai ocupa de furturi. De mulți ani nu mai fur o mașină, șefule, vă jur pe asta, i-a spus sărutându-și degetele în cruce. De fapt nu avea nici măcar o rablă de mașină, se deplasa acum numai cu autobuzul sau pe jos, că era mai ieftin și apoi îți dă o senzație de libertate. Întrebat dacă numitul Lucky Strike se ocupa, chiar și în mod ocazional, cu furtul de mașini, Escalante a spus că nu crede, cu toate că în fața lui Dumnezeu nu bagă mâna-n foc, pentru că era cam neîndemânatic la așa ceva. Ceilalți interogați au confirmat cele declarate de Escalante: Ronni el Mágico era un bleg și un puturos, dar nu hoț, și nici violent, cel puțin nu violent în mod gratuit, și majoritatea, deși nu s-au băgat, îl credeau incapabil să-și sechestreze iubita și pe sora acesteia. Acum, Ronald Luis locuia cu părinții săi și tot nu-și găsise de lucru. Într-acolo s-a îndreptat Juan de Dios Martínez și a vorbit cu tatăl, care i-a deschis ușa împotriva voinței lui și l-a informat că fii-su a plecat puțin după sechestrul Estefaniei și al Herminiei. Agentul judiciar l-a întrebat dacă îi dă voie să-și arunce un ochi prin păduchelnița aia. Sunteți invitatul meu, a spus tatăl. Un timp,

Juan de Dios Martínez a rămas singur și s-a uitat prin camera în care Ronnie stătea cu cei trei frați ai săi mai mici, deși din prima clipă și-a dat seama că acolo nu e nimic de găsit. Apoi a ieșit în curte și și-a aprins o țigară în timp ce contempla înserarea portocalie și violetă care cădea peste orașul-fantomă. A spus unde se duce? a întrebat. La Yuma, a răspuns tatăl. Și dumneata ai fost la Yuma vreodată? De multe ori, când eram tânăr: mă duceam, munceam, cei de la emigrări mă prindeau, mă trimiteau înapoi în Mexic și mă duceam din nou, de multe ori, a spus tatăl. Până când am obosit s-o mai fac și am rămas să lucrez aici și să am grijă de nevastă și de copii. Și dumneata crezi că și Ronald Luis o să facă la fel? Să-l ferească Dumnezeu, a spus tatăl. A treia zi, Juan de Dios Martínez a aflat că grupul operativ însărcinat să caute mașina neagră folosită pentru sechestru și-a încetat activitatea. Când s-a dus să-i ceară explicații lui Ortiz Rebolledo, acesta i-a răspuns că ordinul a venit de sus. Probabil polițiștii i-or fi deranjat pe câțiva ștabi ai căror fii, juniorii din Santa Teresa, au aproape toată flota de Peregrino din oraș (o mașină la modă printre tinerii cu bani, ca și Arcángel sau decapotabila Desertwind), care au vorbit cu autoritățile competente ca polițiștii să nu-i mai sâcâie. După patru zile, un telefon anonim a anunțat poliția de niște împușcături într-o casă de pe strada García Herrero. Patrula s-a prezentat în jumătate de oră. Au sunat de câteva ori și n-a răspuns nimeni. Când i-au interogat pe vecini, aceștia au spus că n-au auzit nimic, cu toate că brusca surzenie se datora televizoarelor date la refuz, care se auzeau din stradă. Totuși, un copil a spus că în timp ce se plimba cu bicicleta a auzit o împușcătură. Când i-au întrebat pe vecini cine locuiește în casa aceea, răspunsurile au fost contradictorii, așa că polițiștii s-au gândit că putea fi vorba de traficanți de droguri și cel mai bine ar fi să plece și să nu se amestece. Un vecin, totuși, a spus că văzuse parcat în fața casei un Peregrino de culoare neagră. Polițiștii și-au scos atunci armele și au sunat din nou, cu același rezultat, la casa de pe strada García Herrero, numărul 677. Apoi au luat legătura prin radio cu comisariatul și au așteptat. După jumătate de oră, a apărut altă patrulă, ca să întărească supravegherea, după spusele lor, și ceva mai târziu Juan de Dios Martínez și Lino Rivera. Acesta din urmă a spus că ordinul este să aștepte să vină și ceilalți agenți judiciari. Dar Juan de Dios Martínez a zis că n-au timp și polițiștii, conform indicațiilor lui, au spart ușa. Juan de Dios Martínez a intrat primul. Casa mirosea a spermă și a alcool, a spus. Cum miros sperma și alcoolul? Urât, a spus Juan de Dios Martínez, realmente miros urât. Dar pe urmă te obișnuiești. Nu e ca mirosul de carne putrezită, cu care nu te obișnuiești nicicum și care îți ajunge până la creier, până în minte, și oricât te-ai spăla și ți-ai schimba hainele de trei ori pe zi continui să-l simți zile în șir, uneori săptămâni, alteori luni întregi. După el a intrat Lino Rivera și atât. Nu atinge nimic, și-a amintit acesta că i-a spus Juan de Dios. Mai întâi au cercetat salonul. Normal. Mobile ieftine, dar decente, o masă cu ziare, nu le atinge, a spus Juan de Dios, în sufragerie două sticle goale de tequila Sauza și o sticlă goală de votcă Absolut. Bucătăria curată.

Normal. Resturi de mâncare de la McDonald's în coșul de gunoi. Pe jos curat. Prin fereastra de la bucătărie se vedea o curte mică, jumătate cimentată, și cealaltă jumătate cu pământ, cu câteva tufișuri în partea care o separa de altă curte. Normal. Apoi s-au întors. Mai întâi Juan de Dios și în spatele lui Lino Rivera. Holul. Camerele. Două camere. Într-una din ele, întins pe pat, cu fața în jos, cadavrul gol al Herminiei. Ah, fir-ați ai dracului, a auzit Juan de Dios că murmura colegul lui. În baie, ghemuit sub duș, cu mâinile legate la spate, cadavrul Estefaniei. Rămâi pe hol. Nu intra, a spus Juan de Dios. El însă a intrat în baie. A intrat și a îngenuncheat lângă corpul Estefaniei și l-a examinat pe îndelete, până a pierdut noțiunea timpului. În spatele lui a auzit vocea lui Lino care vorbea prin radio. Să vină medicul legist, a spus Juan de Dios. După părerea medicului legist, Estefania fusese asasinată cu două împușcături în ceafă. Mai întâi fusese bătută și se vedeau semne de strangulare. Dar n-a murit strangulată, a spus medicul legist. S-au făcut doar că o strangulează. Pe glezne avea semne vizibile de violență. Aș zice că au spânzurat-o de picioare, a spus medicul legist. Juan de Dios s-a uitat după o bârnă sau un cârlig în tavan. Casa era plină de polițiști. Cineva o acoperise pe Herminia cu un cearșaf. L-au găsit în cealaltă cameră: un cârlig de fier prins de tavan, exact între cele două paturi. A închis ochii și și-a imaginat-o pe Estefania atârnând cu capul în jos. A chemat doi polițiști și le-a ordonat să caute funia. Medicul legist era în camera cu Herminia. Și pe asta au împușcat-o cu un glonț în ceafă, i-a spus când l-a văzut lângă el, dar nu cred că a murit din cauza asta. Atunci de ce au împușcat-o? a întrebat Juan de Dios. Ca să se asigure. Să iasă din casă toți cei care nu sunt de la secția omoruri, a strigat Juan de Dios. Polițiștii au început să iasă unul câte unul. În salon doi tipi aplecați și cu fețe obosite căutau amprente. Afară cu toții, a strigat Juan de Dios. Așezat pe canapea, Lino Rivera citea o revistă de box. Uite funia, șefule, a spus unul dintre polițiști. Mulțumesc, a spus Juan de Dios, și acum pleacă, frate, nu pot rămâne aici decât cei de la secția omoruri. Un tip care fotografia a lăsat în jos aparatul și i-a făcut cu ochiul. Asta nu se mai sfârșește, nu crezi, Juan de Dios? Nu se sfârșește, nu se sfârșește, i-a răspuns în timp ce se lăsa să cadă pe canapeaua unde stătea Lino Rivera și își aprindea o țigară. Ia-o cu calm, frate, i-a spus agentul judiciar. Înainte de a-și termina țigara, medicul legist l-a chemat să vină în cameră. Amândouă au fost violate, eu aș zice că de mai multe ori, în amândouă orificiile, cu toate că s-ar putea ca pe cea din baie s-o fi violat în toate trei. Amândouă au fost torturate. La una, cauza morții e clară. La cealaltă, nu chiar. Mâine îți dau un raport fiabil. Acum eliberează strada că le iau la morgă, a spus medicul legist. Juan de Dios a ieșit în curte și i-a spus unui polițist că or să ridice cadavrele. Trotuarul era plin de curioși. Ce ciudat, se gândea Juan de Dios când ambulanța a dispărut în direcția Institutului Medico-Legal, dintr-odată, în câteva secunde, totul s-a schimbat. După o oră, când au apărut Ortiz Rebolledo și Ángel Fernández, Juan de Dios lua interogatoriu vecinilor. După spusele unora, la numărul 677 locuia o pereche, după părerea altora locuiau

trei băieți, sau mai bine zis, un bărbat și doi băieți, care veneau doar să doarmă, și după alții acolo locuia un tip mai degrabă ciudat, care nu vorbea cu nimeni din cartier și uneori treceau zile întregi fără să apară, ca și cum n-ar fi lucrat în Santa Teresa, și alteori treceau zile întregi fără să iasă din casă, uitându-se la televizor până noaptea târziu sau ascultând cântece populare după care dormea până după prânz. Cei care susțineau că la numărul 677 locuia o pereche au spus că aceasta avea un Combi sau o furgonetă cam la fel și că amândoi obișnuiau să plece și să se întoarcă împreună de la serviciu. Ce fel de serviciu? Nu știau, deși unul a spus că probabil amândoi erau chelneri. Cei care ziceau că în casa aia locuiau un bărbat și doi băieți credeau că bărbatul conducea o furgonetă, care putea fi, într-adevăr, un Combi. Cei care susțineau că acolo locuia un tip singur n-au fost în stare să-și amintească dacă acesta avea sau nu mașină, cu toate că spuneau că foarte des era vizitat de prieteni care aveau mașină. Pe scurt, cine dracu' locuiește aici? a spus Ortiz Rebolledo. Va trebui să cercetăm, i-a răspuns Juan de Dios înainte de a pleca acasă. În ziua următoare, după ce s-au făcut autopsiile, medicul legist a confirmat primele sale aprecieri și a adăugat că moartea Herminiei nu se datora împușcăturii în ceafă, ci unui atac de inimă. Sărmana, a spus medicul legist unui grup de agenți judiciari, n-a putut să reziste la tortură și la batjocură. Imposibil. Arma pe care au folosit-o era probabil un pistol Smith&Wesson de 9 mm. Casa unde s-au găsit cadavrele era proprietatea unei bătrâne care habar n-avea de nimic, o bătrână doamnă din înalta societate a orașului Santa Teresa, care trăia din chiriile proprietăților sale, printre care se numărau majoritatea caselor vecine. Închirierile le făcea o agenție imobiliară, al cărei proprietar era un nepot de-al bătrânei. Conform actelor pe care le deținea administratorul, toate altminteri legale, chiriașul de la 677 se numea Javier Ramos și plătea chiria prin bancă. Când s-a cercetat la bancă, s-a descoperit că acest Javier Ramos depusese în două rânduri niște sume mari, suficiente ca să-și plătească chiria pe șase luni, plus chitanțele de lumină și apă și nimeni nu l-a mai văzut. Ca un fapt ciudat, dar de avut în vedere, Juan de Dios Martínez a descoperit în Registrul Proprietății că toate casele de la următorul colț al străzii García Herrero aparțineau, în totalitate, lui Pedro Rengifo, și că toate casele de pe strada Tablada, care mergea paralel cu García Herrero, erau proprietatea unui oarecare Lorenzo Juan Hinojosa, care era omul de paie al traficantului de droguri Estanislao Campuzano. De asemenea, toate imobilele de pe străzile Hortensia și Licenciado Cabezas, care erau paralele cu Tablada, erau înregistrate pe numele primarului orașului Santa Teresa sau al unor fii ai săi. În plus, două străzi mai spre nord, casele și edificiile de pe strada Guillermo Ortiz erau proprietatea lui Pablo Negrete, fratele lui Pedro Negrete și rector deosebit de stimat al Universității din Santa Teresa. Ce ciudat, și-a spus Juan de Dios. Stai lângă niște cadavre și tremuri. Apoi cadavrele sunt ridicate și nu mai tremuri. O fi implicat Rengifo în asasinarea fetițelor? O fi băgat până peste cap Campuzano? Rengifo era traficantul bun.

Campuzano era traficantul rău. Ce ciudat, ce ciudat, și-a spus Juan de Dios. Nimeni nu violează, nici nu omoară în propria lui casă. Nimeni nu violează, nici nu omoară în *apropierea* casei lui. Doar dacă e nebun și vrea să fie prins. A doua seară după ce s-au găsit cadavrele, s-au întâlnit într-un club privat lângă terenul de golf, primarul din Santa Teresa, licențiatul José Refugio de las Heras, șeful poliției, Pedro Negrete, și domnii Pedro Rengifo și Estanislao Campuzano. Întâlnirea a durat până la patru dimineața și s-au lămurit unele lucruri. A doua zi, toată poliția din oraș, s-ar putea spune, a pornit să-l vâneze pe Javier Ramos. L-au căutat până și sub pietrele din deșert. Dar adevărul e că nici măcar nu au reușit să-i facă un portret-robot convingător.

Zile întregi, Juan de Dios Martínez s-a gândit la cele patru infarcte pe care le-a avut Herminia Noriega înainte de-a muri. Uneori începea să se gândească la asta în timp ce mânca sau în timp ce urina în closetul unui bar sau al unui local cu mâncare rapidă frecventat de agenții judiciari, sau înainte de culcare, chiar în momentul în care stingea lumina, sau poate cu câteva secunde înainte de a stinge lumina, și când i se întâmpla asta pur și simplu nu *putea* să stingă lumina și atunci se scula din pat și se ducea la geam și se uita pe stradă, o stradă obișnuită, urâtă, tăcută, slab luminată, și apoi se ducea la bucătărie și punea apă la fiert și își făcea cafea, și uneori, în timp ce-și bea cafeaua fierbinte și fără zahăr, o cafea de căcat, dădea drumul la televizor și se uita la emisiunile de noapte care se transmiteau din cele patru puncte cardinale ale deșertului, la ora aceea prindea canale mexicane și nord-americane, canalele unor nebuni infirmi care călăreau sub stele și se salutau cu vorbe de neînțeles în spaniolă sau în engleză sau în *spanglish*, dar toate vorbe tâmpite și neînțelese, și atunci Juan de Dios Martínez își lăsa ceașca pe masă și își strângea capul în mâini și din gură îi ieșea un urlet slab și scurt, de parcă plângea sau izbucnea în plâns, dar când în sfârșit își lăsa mâinile în jos apărea doar, luminat de ecranul televizorului, bătrânul lui chip, bătrâna lui piele sterilă și uscată, fără nici o urmă de lacrimă.

Când i-a povestit Elvirei Campos ce i se întâmplă, directoarea spitalului de psihiatrie l-a ascultat în tăcere și după aceea, mult timp după aceea, în timp ce amândoi se odihneau goi în semiîntunericul dormitorului, i-a mărturisit că ea uneori visa că lasă totul. Adică voia să spună că lasă în mod radical totul, fără paliative de nici un fel. Visa, de exemplu, că-și vindea apartamentul și alte două proprietăți pe care le avea în Santa Teresa, și mașina și bijuteriile, vindea totul până aduna o sumă respectabilă, și apoi visa că lua avionul de Paris, unde închiria un apartament micuț, o garsonieră, să zicem între Villiers și la Porte de Clichy, și apoi se ducea la un medic faimos, un chirurg plastician care făcea minuni, ca să-i facă un lifting, să-i aranjeze nasul și pomeții, să-i mărească sânii, în sfârșit, ca atunci când se va da jos de pe masa de operație să pară alta, o femeie deosebită, nu de cincizeci și

ceva de ani, ci de patruzeci și ceva, sau mai bine de patruzeci și un pic, de nerecunoscut, nouă, schimbată, întinerită, deși bineînțeles că un timp trebuia să meargă bandajată peste tot, ca o mumie, nu o mumie egipteană, ci o mumie mexicană, lucru care-i plăcea, să iasă la plimbare cu metroul, de exemplu, știind că toți parizienii o priveau pe furiș, unii cedându-i chiar locul, gândindu-se sau imaginându-și durerile oribile, arsurile, accidentul de circulație prin care trecuse necunoscuta aceea tăcută și stoică, și apoi să coboare din metrou și să intre într-o galerie de artă sau într-o librărie de pe Montparnasse, și să studieze franceza două ore pe zi, bucuroasă, făcându-și iluzii, ce frumoasă e franceza, ce limbă muzicală, are un *je ne sais quoi*, și după aceea, într-o dimineață ploioasă, să-și scoată bandajele, fără grabă, ca un arheolog care găsește un os prețios, ca o fetiță care desface cu gesturi lente, încetul cu încetul, un cadou pe care ar vrea să-l amâne în timp, pe vecie? aproape pe vecie, până când în sfârșit cade ultimul bandaj, unde cade? pe jos, pe mochetă sau pe parchet, căci pardoseala e de lux, și pe jos toate bandajele tresar ca niște vipere, sau toate își deschid ochii lor adormiți ca niște vipere, cu toate că ea știe că nu sunt vipere, ci mai degrabă îngerii de pază ai viperelor, și apoi cineva îi apropie o oglindă și ea se privește, e de acord, se aprobă cu un gest în care redescoperă mândria din timpul copilăriei, dragostea tatălui ei și a mamei, și apoi semnează ceva, un act, un cec, și pleacă pe străzile Parisului. Spre o nouă viață? a întrebat Juan de Dios Martínez. Bănuiesc că da, a spus directoarea. O viață nouă fără mexicani, nici Mexic, nici bolnavi mexicani, a spus directoarea. Tu pe mine mă înnebunești așa cum ești, a spus Juan de Dios Martínez.

La sfârșitul anului 1996, s-a publicat sau s-a spus în unele medii mexicane că în nord se făceau filme cu asasinate reale, *snuff movies*, iar capitala *snuff*-ului era Santa Teresa. Într-o noapte, doi ziariști deghizați au vorbit cu generalul Humberto Paredes, fostul șef al poliției din DF, în castelul său înconjurat de ziduri din cartierul Valle. Ziariștii erau bătrânul Macario López Santos, care era un rechin al presei de scandal de mai mult de patruzeci de ani, și Sergio González. La cina cu care i-a răsfățat generalul s-au servit *tacos* de carne cu ardei foarte iute și tequila La Invisible. Orice alt aliment ce-l băga în gură seara îi provoca aciditate. În timpul mesei, Macario López l-a întrebat ce părere are despre industria *snuff*-ului din Santa Teresa și generalul le-a spus că în îndelungata lui viață profesională văzuse multă cruzime, dar că niciodată nu văzuse un film de acest fel și că se îndoiește că există. Dar există, i-a spus bătrânul ziarist. S-ar putea să existe, s-ar putea să nu existe, i-a răspuns generalul, ciudat e că eu, care am văzut și am știut tot, n-am văzut nici unul. Ziariștii au fost de acord că asta, într-adevăr, era ciudat, deși au sugerat că poate, în perioada în care generalul a fost în serviciul activ, acel fel de cruzime nu se inventase încă. Generalul nu era de acord: după părerea lui, pornografia atinsese o dezvoltare totală puțin înainte de revoluția franceză. Tot ce s-ar putea vedea într-un

film olandez actual sau într-o colecție de fotografii sau într-o cărțulie pornografică, se *consolidase* înainte de 1789, și în mare măsură era o repetare, o intensificare a unei priviri care deja privea. Domnule general, a spus Macario López Santos, dumneavoastră vorbiți uneori exact ca Octavio Paz, nu cumva îl citiți acum? Generalul a scos un hohot de râs și a spus că singura carte pe care o citise, și asta cu mulți ani în urmă, a fost *Labirintul singurătății*, și că nu a înțeles nimic. Pe atunci eu eram un tinerel, a spus generalul privindu-i fix pe ziariști, să fi avut vreo patruzeci de ani. Ah, domnule general, a spus Macario López. Apoi au vorbit despre libertate și despre rău, despre autostrăzile libertății unde răul este ca un Ferrari, și după un timp, după ce o bătrână servitoare a strâns farfuriile și i-a întrebat dacă domnii vor cafea, au revenit la subiectul *snuff movies*. După părerea lui Macario López, situația din Mexic a suferit unele transformări noi. Pe de o parte niciodată nu fusese atâta corupție ca atunci. La asta trebuie să adăugăm problema traficului de droguri și a grămezilor de bani ce se mișcă în jurul acestui nou fenomen. În acest context, industria *snuff*-ului e doar un simptom. Un simptom virulent în cazul orașului Santa Teresa, dar doar un simptom, la urma urmei. Răspunsul generalului a fost liniștitor. A spus că nu crede că acum corupția ar fi mai mare decât cea de pe vremea altor guverne din trecut. Dacă facem o comparație cu cea din timpul guvernului lui Miguel Alemán, de exemplu, este mai mică, și e mai mică de asemenea comparată cu cea din cei șase ani ai guvernării lui López Mateos. S-ar putea ca disperarea acum să fie mai mare, dar corupția, nu. Traficul de droguri, a recunoscut, este o noutate, dar piața angro reală a traficului de droguri în societatea mexicană (și de asemenea în cea nord-americană) este supraevaluată. Singurul lucru necesar ca să faci un film *snuff*, le-a spus, sunt banii, doar banii, și bani au fost înainte ca drogurile și industria pornografică să prindă rădăcini și totuși filmul, faimosul film, nu se făcuse. Poate că nu l-ați văzut dumneavoastră, domnule general, a spus Macario López. Generalul a râs și râsul său s-a pierdut printre răzoarele cu flori din grădina întunecată. Eu am văzut tot, dragul meu Macario, a răspuns. Înainte de a pleca, bătrânul ziarist al presei de scandal i-a comentat că n-a avut plăcerea să salute nici o persoană din garda de corp când a sosit la casa înconjurată de ziduri din cartierul Valle. Generalul i-a răspuns că asta se datora faptului că nu mai are gardă de corp. Din ce cauză, domnule general? a întrebat ziaristul. S-au predat toți dușmanii? Serviciul de securitate pe zi ce trece este tot mai scump, Macario, a spus generalul în timp ce-i însoțea pe o alee mărginită de *bougainvillea* până la poartă, și eu prefer să-mi cheltuiesc bănuții pe capricii mai plăcute. Și dacă vă atacă cineva? Generalul și-a dus mâna la spate și le-a arătat ambilor ziariști un pistol Desert Eagle israelian, calibru 50 Magnum, cu un încărcător cu șapte gloanțe. În buzunar, le-a spus, am întotdeauna două încărcătoare de rezervă. Dar nu cred că voi avea nevoie să le folosesc, le-a spus, sunt prea bătrân și dușmanii mei probabil cred că sunt deja oale și ulcele în cimitir. Există oameni foarte ranchiunoși, a spus Macario López Santos.

Asta-i adevărat, Macario, a spus generalul, în Mexic nu știm să pierdem și nici să câștigăm cu adevărat spirit sportiv. E clar că aici să pierzi înseamnă să mori și să câștigi, uneori, înseamnă de asemenea să mori, dar să menții spiritul sportiv este foarte greu, dar mă rog, a spus generalul, unii dintre noi ne străduim. Ah, domnule general, a râs Macario López Santos.

În ianuarie 1997, au fost arestați cinci membri din banda Bisontes. Au fost acuzați de diverse asasinate comise după prinderea lui Haas. Deținuții erau Sebastián Rosales, de nouăsprezece ani, Carlos Camilo Alonso, de douăzeci, René Gardea, de șaptesprezece, Julio Bustamante, de nouăsprezece, și Roberto Aguilera, de douăzeci. Toți cinci aveau antecedente pentru abuzuri sexuale și doi dintre ei, Sebastián Rosales și Carlos Camilo Alonso, stătuseră în închisoare preventivă pentru violarea unei minore, María Inés Rosales, verișoara lui Sebastián, care și-a retras denunțul la câteva luni după ce acesta a fost închis la pușcăria din Santa Teresa. Despre Carlos Camilo Alonso s-a spus că stătea cu chirie în casa de pe strada García Herrero unde s-au găsit trupurile Estefaniei și al Herminiei. Toți cinci au fost acuzați că le-au sechestrat, violat, torturat și asasinat pe cele două femei care au fost găsite în râpa Podestá, precum și de moartea lui Marisol Camarena, al cărei cadavru a fost găsit într-un rezervor plin cu acid, și de moartea Guadalupei Elena Blanco, și în plus de asasinarea surorilor Estefania și Herminia. În timpul interogatoriului la care au fost supuși, Carlos Camilo Alonso și-a pierdut toți dinții și a suferit o fractură a septului nazal, s-a spus că într-o încercare de sinucidere. Roberto Aguilera a ieșit de acolo cu patru coaste rupte. Bustamante a fost închis într-o celulă cu doi homosexuali, care l-au sodomizat până s-au săturat, pe lângă faptul că i-au tras câte-o bătaie la fiecare trei ore și i-au rupt degetele de la mâna stângă. S-a organizat o recunoaștere a suspecților și din cei zece vecini de pe strada García Herrero doar doi l-au recunoscut pe Carlos Camilo Alonso ca fiind chiriașul de la numărul 677. Doi martori, dintre care unul era un cunoscut informator al poliției, au declarat că l-ar fi văzut pe Sebastián Rosales, în săptămâna în care au fost sechestrate Estefania și Herminia, într-un Peregrino negru. După cum a mărturisit însuși Rosales, era vorba de o mașină pe care abia o furaseră. În posesia celor din grupul Bisontes s-au găsit trei arme de foc: două pistoale CZ modelul 85 de 9 mm și un Heckler&Koch nemțesc. Alt martor a spus că totuși Carlos Camilo Alonso se lăuda că are un Smith&Wesson ca acela folosit la asasinarea celor două surori. Unde era arma? După declarația aceluiași martor, Carlos Camilo i-a spus că o vânduse unor traficanți de droguri americani pe care-i cunoștea. Pe de altă parte, când cei din banda Bisontes erau închiși, s-a descoperit din întâmplare că unul dintre ei, Roberto Aguilera, era fratele mai mic al unui tip care se numea Jesús Aguilera, deținut în închisoarea din Santa Teresa și poreclit Tequila, bun prieten și protejat al lui Klaus Haas. Concluziile n-au întârziat să se materializeze. Era foarte posibil, a spus poliția,

ca seria de asasinate duse la capăt de cei din banda Bisontes să fi fost asasinate comandate. Haas plătea, conform acestei versiuni, trei mii de dolari pentru fiecare moartă care reunea niște caracteristici asemănătoare cu propriile lui asasinate. Știrea a fost transmisă imediat presei. Unii au cerut demisia directorului închisorii. S-a spus că închisoarea se află în puterea bandelor organizate de criminali și că peste toate stăpânește Enriquito Hernández, traficantul de droguri din Cananea și adevăratul șef al închisorii, de unde continuă să-și controleze afacerile fără să fie pedepsit. În *La Tribuna de Santa Teresa* a apărut un articol care îl asocia pe Enriquito Hernández cu Haas în traficul de droguri din spatele unei afaceri legale de import-export de piese de schimb pentru computere de o parte și de alta a frontierei. Articolul nu era semnat și ziarista care l-a scris îl văzuse pe Haas doar o singură dată în viața ei, ceea ce n-a împiedicat-o să pună în gura acestuia declarații pe care el nu le făcuse niciodată. Cazul asasinatelor în serie ale femeilor s-a terminat cu succes, a declarat la televiziunea din Hermosillo (și a fost reprodusă de știrile canalelor importante din DF) José Refugio de las Heras, primarul din Santa Teresa. Tot ce se va întâmpla începând de acum intră la capitolul crime obișnuite și curente, caracteristice unui oraș în constantă creștere și dezvoltare. S-a terminat cu psihopații.

Într-o noapte, în timp ce-l citea pe George Steiner, a primit un telefon pe care la început nu l-a putut identifica. O voce foarte excitată și cu accent străin spunea totul e o minciună, totul e o înșelătorie, nu ca și cum abia l-ar fi sunat, ci de parcă vorbeau deja de o jumătate de oră. Ce doriți? a întrebat, cu cine vreți să vorbiți? Sunteți Sergio González? a spus vocea. Eu sunt. Ei, ticălosule, cum o duci, a spus vocea. Părea că vine de foarte departe, s-a gândit Sergio. Cine e? a întrebat. Ah, nenorocitule, nu mă recunoști? a întrebat vocea pe un ton de uimire. Klaus Haas? a spus Sergio. La celălalt capăt al firului a auzit un râs și apoi un fel de vânt metalic, zgomotul deșertului și zgomotul celulelor noaptea. El însuși, ticălosule, văd că nu m-ai uitat. Nu, nu te-am uitat, a spus Sergio. Cum puteam să te uit? Am puțin timp, a spus Haas. Voiam doar să-ți spun că nu-i adevărată minciuna asta că eu i-aș fi plătit pe cei din banda Bisontes. Mult mălai ar trebui să am ca să plătesc atâtea morți. Mălai? a întrebat Sergio. Bani, a spus Haas. Sunt prieten cu Tequila, un individ nebun căruia i se spune așa, și Tequila e frate cu unul din Bisontes. Dar asta e tot. Nu e nimic altceva, îți jur pe Dumnezeu, a spus vocea cu accent străin. Povestește-i avocatei tale, a spus Sergio, eu nu mai scriu despre crimele din Santa Teresa. La celălalt capăt al firului Haas a râs. Asta îmi spun toți. Povestește aici, povestește colo. Avocata mea știe deja, a spus. Eu nu pot să fac nimic pentru tine, a spus Sergio. Ca să vezi, eu cred că da, a spus Haas. Apoi Sergio a auzit din nou zgomot de țevi, râcâituri, un vânt puternic în rafale. Ce-aș face eu dacă aș fi închis? s-a gândit Sergio. M-aș refugia într-un colț acoperindu-mă cu cuvertura, ca un copil? Aș tremura? Aș

cere ajutor, aș plânge, aș încerca să mă sinucid? Vor să mă înfunde, a spus Haas. Amână judecata. Se tem. Vor să mă înfunde. Apoi a auzit zgomotul deșertului și ceva ce i s-a părut niște pași de animal. Înnebunim cu toții, s-a gândit. Haas? Mai ești acolo? Nu i-a mai răspuns nimeni.

După arestarea în ianuarie a celor din banda Bisontes, orașul a respirat ușurat. „Cel mai frumos cadou de sărbători“ a intitulat *La Voz de Sonora* știrea prinderii celor cinci criminali. Desigur, au mai murit câțiva. A murit înjunghiat un hoț care opera pe străzile din centru, au murit doi tipi care aveau legături cu traficul de droguri, a murit un crescător de câini, dar nimeni n-a găsit nici o femeie violată, torturată și apoi asasinată. Asta, în luna ianuarie. Și în luna februarie, la fel. Morți obișnuite da, normale, oameni care începeau să petreacă și sfârșeau omorându-se, morți care nu erau cinematografice, morți care aparțineau folclorului, dar nu timpurilor moderne: morți care nu speriau pe nimeni. Asasinul în serie în mod oficial stătea după gratii. Imitatorii lui sau continuatorii sau angajații lui de asemenea. Orașul putea respira în liniște.

În ianuarie, corespondentul unui ziar din Buenos Aires, în trecere spre Los Angeles, s-a oprit trei zile la Santa Teresa și a scris un articol despre oraș și asasinatele de femei. A încercat să-i facă o vizită lui Haas la pușcărie, dar nu i s-a permis. A văzut o coridă de tauri. A fost la bordelul Asuntos Internos și s-a culcat cu o curvă pe care o chema Rosana. A fost la discoteca Domino’s și la barul Serafino’s. A cunoscut un coleg ziarist de la *Heraldo del Norte* și a consultat, la același ziar, dosarul cu femeile dispărute, sechestrate și asasinate. Ziaristul de la *Heraldo* i-a făcut cunoștință cu un prieten care la rândul lui i-a prezentat alt prieten care spunea că ar fi văzut un film *snuff*. Argentinianul i-a spus că ar vrea și el să-l vadă. Prietenul prietenului ziaristului l-a întrebat câți dolari este dispus să plătească. Argentinianul i-a răspuns că el nu dădea nici doi bani pe o porcărie ca asta, că voia doar s-o vadă din interes profesional și de asemenea, trebuia să recunoască, din curiozitate. Mexicanul i-a dat întâlnire într-o casă din partea de nord a orașului. Argentinianul avea ochi verzi, era înalt de un metru nouăzeci și cântărea o sută de kilograme. S-a dus la întâlnire și a văzut filmul. Mexicanul era scund și cam grăsuț și în timp ce se uitau la film a stat foarte liniștit, așezat pe canapea alături de argentinian, ca o domnișoară. Tot timpul cât a durat filmul, argentinianul a așteptat momentul când mexicanul o să-i pună mâna pe pulă. Dar mexicanul n-a făcut nimic, respira doar zgomotos, de parcă nu voia să piardă nici un centimetru cub de oxigen respirat în prealabil de argentinian. Când filmul s-a terminat, argentinianul i-a cerut, amabil, o copie, dar mexicanul nici n-a vrut să audă de asta. În seara aceea, s-au dus să bea bere la un local numit El Rey del Taco. În timp ce beau argentinianul a crezut, o clipă, că toți chelnerii erau niște zombi. I s-a părut normal. Localul era enorm, pereții plini cu picturi care făceau aluzie la copilăria acelui Rey del Taco și deasupra

meselor plutea un aer dens, de coșmar înfrânat. La un moment dat, argentinianul a crezut că cineva îi pusese vreun drog în bere. Și-a luat rămas-bun pe neașteptate și s-a întors la hotel cu un taxi. A doua zi, a luat un autobuz cu care s-a dus până la Phoenix și de acolo cu avionul până la Los Angeles, unde a luat interviuri, toată ziua, actorilor dispuși s-o facă, puțini, și seara a scris un articol lung despre femeile asasinate din Santa Teresa. Articolul se concentra în principal asupra industriei filmului pornografic și a ramurii ei clandestine de *snuff movies*. Termenul de *snuff movie*, după părerea argentinianului, fusese inventat în Argentina, deși nu de un argentinian, ci de o pereche de nord-americani care se deplasaseră până acolo ca să facă un film. Nord-americanii se numeau Mike și Clarissa Epstein și au angajat doi actori din Buenos Aires cu o anumită faimă, deși în declin, și o serie de tineri, dintre care unii au devenit după aceea foarte cunoscuți. Echipa tehnică de filmare era de asemenea formată din argentinieni, în afară de cameraman, un amic de-al lui Epstein care se numea JT Hardy și care a sosit la Buenos Aires cu o zi înainte de începerea filmărilor. Asta se întâmpla în 1972, când în Argentina se vorbea despre revoluție, despre revoluția peronistă, despre revoluția socialistă și chiar despre cea mistică. Pe străzi umblau aiurea psihanaliști și poeți și de la ferestre erau observați de vrăjitori și de oameni cu puteri ascunse. Când JT a sosit la Buenos Aires, l-au așteptat Mike și Clarissa Epstein, care pe zi ce trece erau tot mai entuziasmați de Argentina. În timp ce se îndreptau cu taxiul spre casa pe care o închiriaseră la periferia orașului, Mike i-a mărturisit că acolo, și ca să se exprime mai bine și-a întins mâinile și a cuprins totul, era ca în vest, ca în vestul nord-american, mai ceva ca în vestul nord-american, pentru că acolo, în vest, dacă te gândești bine, acei cowboy sunt buni doar ca să mâne vitele, dar aici, în pampasul care se vedea tot mai bine, cowboy-ii sunt vânători de zombi. Filmul este despre zombi? a întrebat JT. Mai apare câte unul în film, a spus Clarissa. În acea noapte, în onoarea cameramanului, au organizat un grătar tipic argentinian în grădina soților Epstein, lângă piscină, la care au luat parte actorii și echipa tehnică. La două zile după aceea, au plecat la Tigre. După ce au filmat o săptămână, toată echipa s-a întors la Buenos Aires. S-au odihnit vreo două zile, actorii, majoritatea tineri, s-au dus să-și vadă părinții și prietenii, și JT a citit, lângă piscina soților Epstein, scenariul. N-a înțeles mare lucru, și mai rău încă, n-a recunoscut în scenariu nici una din scenele filmate la Tigre. După puțin timp, cu o caravană de două camioane și o camionetă, au plecat în pampas. Păreau, zicea unul dintre actorii argentinieni, o șatră de țigani care pătrundea în necunoscut. Călătoria a fost interminabilă. În prima noapte, au dormit într-un fel de motel pentru camionagii, iar Mike și Clarissa s-au certat pentru prima dată. O actriță argentiniană de optsprezece ani a început să plângă și a spus că vrea acasă, la maică-sa și la frățiorii ei. Unul dintre actorii argentinieni cu aspect de june-prim s-a îmbătat și a adormit în baie, iar ceilalți actori au trebuit să-l târască până la el în cameră. A doua zi, Mike i-a trezit pe toți foarte devreme și s-au întors din nou,

cu coada între picioare, la șosea. Mâncarea, ca să facă economie, o făceau pe malul râurilor, de parcă erau la un picnic. Fetele găteau foarte bine și chiar și băieții păreau că se pricep să facă grătare. Mesele erau pe bază de carne și vin. Aproape toți aveau aparate de fotografiat și când se opreau să mănânce profitau ca să se pozeze. Unii vorbeau în engleză cu Clarissa și cu JT, ca să exerseze, spuneau. Mike, dimpotrivă, vorbea cu toți în spaniolă, o spaniolă presărată cu expresii de argou care-i făceau pe băieți să zâmbească. În a patra zi de voiaj, când JT credea că trăia un coșmar, au ajuns la o fermă, unde au fost primiți de doi angajați, o pereche în vârstă de cincizeci de ani care se ocupa cu îngrijirea casei și a grajdurilor. Mike a stat puțin de vorbă cu ei, le-a spus că este prieten cu proprietarul, după care toată lumea a coborât din camioane și au pus stăpânire pe casă. În după-amiaza aceea, s-au pus din nou pe treabă. Au filmat o scenă pe câmp, un tip care făcea un foc, o tipă care stătea legată de un gard de sârmă, doi tipi care vorbeau de afaceri stând jos pe pământ și mâncând hălci mari de carne. Carnea era fierbinte, iar tipii o apucau când cu o mână când cu alta ca să nu se ardă. Noaptea au făcut o petrecere. Se vorbea de politică, de nevoia unei reforme agrare, de stăpânii pământului, de viitorul Americii Latine, dar familia Epstein și JT au stat tăcuți, pe de-o parte pentru că nu-i interesa subiectul și pe de alta pentru că aveau lucruri mai importante la care să se gândească. În noaptea aceea, JT a descoperit că Clarissa îi punea coarne lui Mike cu unul din actori, cu toate că pe Mike părea că nu-l interesează. În ziua următoare, au filmat în casă. Scene de sex, la care se pricepea cel mai bine JT, care era un expert în așezarea luminilor indirecte, și în meșteșugul de a propune și a sugera. Angajatul de la fermă a tăiat și a tranșat un vițel, pentru masa de prânz, și Mike l-a însoțit cu mai multe pungi de plastic în mână. Când s-a întors, pungile erau pline cu sânge. Scena din dimineața aceea a semănat mai mult cu un măcel. Doi dintre actori se presupunea că omorau o actriță și pe urmă o măcuiau, înfășurau rămășițele în bucăți de pânză de sac și se duceau s-o îngroape pe câmp. Se foloseau bucăți de carne din vițelul tăiat dimineață și aproape toate măruntaiele. Una dintre fetele argentiniene a plâns și a spus că se filma o scârboșenie. Femeia de serviciu de la fermă, dimpotrivă, părea că se distrează foarte tare. În a treia zi de filmare, o duminică, și-a făcut apariția la fermă stăpâna casei într-un Bentley. Singurul Bentley pe care și-l amintea JT era al unui producător din Hollywood, cu mult timp în urmă, pe vremea când el încă mai credea că și-ar putea face un viitor la Hollywood. Stăpâna casei avea în jur de patruzeci și cinci de ani și era o blondă frumoasă și elegantă care vorbea o engleză mult mai corectă decât cei trei nord-americani. La început, băieții argentinieni o tratau cu rezervă. De parcă n-aveau încredere în ea și de parcă ar fi fost obligatoriu ca nici ea să nu aibă încredere în ei, ceea ce nu era cazul. În plus, stăpâna casei s-a dovedit a fi o persoană foarte practică: a reorganizat cămara în așa fel încât să nu lipsească mâncarea, a mai adus o femeie s-o ajute pe cea angajată la curățenie, a stabilit orele de masă, a pus Bentley-ul la dispoziția

regizorului. Dintr-odată ferma n-a mai arătat ca o așezare indiană. Sau mai bine zis, ferma pierdută în pampas nu mai era Sparta, ci devenise Atena, așa cum a declamat în gura mare unul dintre tinerii actori în timpul uneia din seratele care de la sosirea stăpânei se organizau zilnic în amplul și primitorul patio. Din aceste serate, care uneori se prelungeau până la trei sau patru dimineața, JT își amintea bunăvoința cu care asculta amfitrioana, ochii ei vioi, pielea ei care strălucea în lumina lunii, întâmplările pe care le povestea din copilăria ei la țară și adolescența într-un internat din Elveția. Uneori, mai ales când era singur, în camera lui, culcat și acoperit cu o pătură până la gât, JT se gândea că ea era femeia pe care o căutase zadarnic toată viața. Ce altceva am venit să fac aici, se întreba, decât s-o cunosc? Ce alt sens are scârbosul și neînțelesul film al lui Mike decât că mi-a dat posibilitatea să ajung în această țară pierdută și s-o cunosc pe ea? A avut vreo semnificație faptul că eu eram fără slujbă când m-a sunat Mike? Sigur că a avut o semnificație! A însemnat că nu aveam altă soluție decât să accept propunerea lui și în felul acesta să o cunosc. Stăpâna fermei se numea Estela și JT era în stare să-i repete numele până rămânea fără salivă în gură. Estela, Estela, spunea o dată și încă o dată, băgat sub pături, ca un vierme sau ca o cârtiță fără somn. Cu toate acestea, ziua când se întâlneau sau când vorbeau cameramanul era discret și prudent. Nu-și permitea să-i arunce priviri de vită dusă la abator, nu-și permitea sugestii, nici să-și arate admirația de îndrăgostit. Relația lui cu amfitrioana nu s-a abătut în nici un moment de la strictele norme ale politeții și respectului. Când s-a terminat filmarea, stăpâna fermei s-a oferit să-i ducă în Bentley-ul ei pe soții Epstein și pe JT, dar acesta a preferat să facă voiajul de întoarcere la Buenos Aires împreună cu echipa de actori. După trei zile, soții Epstein l-au dus la aeroport și JT n-a îndrăznit să-i întrebe în mod direct de Estela. Dar nici despre film nu i-a întrebat nimic. La New York a încercat în zadar s-o uite. Primele zile au fost încărcate de melancolie și tristețe și JT se gândea că niciodată nu-și va reveni. Și apoi, să-și revină pentru *ce*? Odată cu trecerea vremii, totuși, înțelegea că nu pierduse nimic, ci dimpotrivă, câștigase mult. Cel puțin, și-a spus, am *cunoscut* femeia vieții mele. Alții, majoritatea, o întrezăresc în filme, umbra marilor actrițe, privirea adevăratei tale iubiri. Eu, dimpotrivă, am văzut-o în carne și oase, i-am auzit vocea, i-am văzut silueta profilându-se pe nesfârșitul pampas. I-am vorbit și ea *de asemenea* mi-a vorbit. De ce-aș putea să mă plâng? Între timp, la Buenos Aires, Mike a făcut montarea filmului într-un studio pe care l-a închiriat cu ora, foarte ieftin, pe strada Corrientes. La o lună după terminarea filmărilor, una dintre tinerele actrițe s-a îndrăgostit de un revoluționar italian care se afla în Buenos Aires și a plecat cu el în Europa. S-a zvonit că amândoi, actrița și italianul, fără să se menționeze motivul, dispăruseră. Apoi, fără să se știe de ce, s-a spus că actrița murise în timp ce se turna filmul lui Epstein, și nu mult după aceea, deși trebuie spus că nimeni n-a luat-o în serios, că Epstein și trupa lui ar fi omorât-o. Conform ultimei versiuni, Epstein voia să filmeze un asasinat real și s-a

folosit în acest scop, cu consimțământul celorlalți actori și al echipei tehnice, toți, în acea fază de delir, cufundați în liturghii satanice, de actrița cea mai puțin cunoscută și mai neînsemnată din distribuție. Când a aflat ce se zvonea, însuși Epstein a avut grijă să răspândească zvonurile, iar povestea, cu mici variațiuni, a ajuns în unele cercuri cinefile din Statele Unite. În anul următor, a avut loc premiera filmului la Los Angeles și New York. A fost un fiasco total. Era un film dublat în engleză, haotic, cu un scenariu slab și o interpretare lamentabilă. Epstein, care s-a întors în Statele Unite, a încercat să exploateze filonul morbid, dar un comentator de televiziune a demonstrat, cu fiecare imagine, că presupusa scenă a crimei reale era o înșelătorie. Actrița aceea, a tras concluzia criticul, merita să moară pentru că juca prost, dar adevărul e că, cel puțin în acest film, nimeni nu s-a gândit s-o lichideze. După acel *snuff*, Epstein a mai făcut două filme, amândouă cu un buget mic. Clarissa, nevastă-sa, a început să trăiască, în Buenos Aires, unde a rămas, cu un producător de filme argentinian. Noul ei partener, de orientare peronistă, a participat după aceea ca membru activ al unui batalion al morții care a început omorând troțkiști și luptători din gherilă și a sfârșit făcând să dispară copii și femei casnice. În timpul dictaturii militare, Clarissa s-a întors în Statele Unite. Cu un an înainte, în timp ce turna ceea ce urma să fie ultimul său film (pe al cărui generic numele lui nu apare), Epstein a murit căzând în puțul ascensorului. Starea în care se afla cadavrul după o cădere de la etajul paisprezece era, după spusele martorilor, de nedescris.

În a doua săptămână a lunii martie 1997, a reînceput dansul macabru cu descoperirea unui trup într-o zonă pustie din sudul orașului numită El Rosario, care făcea parte din planul urbanistic al municipiului și unde voiau să construiască un cartier de case în stilul celor din Phoenix. Trupul a fost găsit pe jumătate îngropat la cincizeci de metri de drumul ce străbătea El Rosario și făcea legătura cu o șosea nepietruită care ieșea în partea de răsărit a râpei Podestá. Trupul fusese descoperit de un țăran de la o fermă din apropiere care trecea pe acolo călare. După părerea medicilor legiști, moartea s-a produs prin strangulare, cu ruperea osului hioid. Pe cadavru, în ciuda stadiului de descompunere, se puteau vedea urmele de lovituri produse cu un obiect contondent pe cap, pe mâini și pe picioare. Probabil fusese violată. Fauna cadaverică găsită în corp indica data morții cu aproximație în prima sau a doua săptămână a lunii februarie. Nu avea nici un act, totuși datele ei coincideau cu cele ale Guadalupei Guzmán Prieto, în vârstă de unsprezece ani, dispărută pe 8 februarie, pe înserat, în cartierul San Bartolomé. S-au făcut studii de antropometrie și de odontologie pentru a-i stabili identitatea, cu rezultate pozitive. Ulterior, s-a efectuat o nouă necropsie a cadavrului și s-au confirmat loviturile și hematoamele de pe craniu, echimozele de pe gât, precum și ruptura osului hioid. După părerea unuia din agenții judiciari însărcinați cu acest caz, exista posibilitatea să fi fost strangulată cu mâinile. Se detectează de asemenea lovituri pe coapsa

dreaptă și pe fese. Părinții au recunoscut cadavrul ca fiind al fiicei lor Guadalupe. După cum scria *La Voz de Sonora*, corpul se conservase bine, fapt ce a ajutat la identificare, cu pielea ca de carton, de parcă pământul deșertic și galben din El Rosario ar fi favorizat un fel de mumificare.

După patru zile de la descoperirea cadavrului fetiței Guadalupe Guzmán Prieto, s-a găsit pe dealul Estrella, pe versantul de est, trupul Jazminei Torres Dorantes, de asemenea în vârstă de unsprezece ani. S-a emis părerea că moartea s-a datorat pierderii mari de sânge cauzată de cincisprezece lovituri de cuțit sau chiar mai multe date de agresorul sau agresorii ei. Frotiul vaginal și anal a stabilit că fusese violată în repetate rânduri. Cadavrul era complet îmbrăcat: tricou kaki, pantaloni de doc de culoare albastră și teniși ieftini. Fetița locuia în partea de vest a orașului, în cartierul Morelos, și fusese sechestrată în urmă cu douăzeci de zile, deși cazul nu se făcuse public. Poliția a arestat opt tineri din cartierul Estrella ca autori ai crimei, membri ai unei bande care fura mașini și făcea trafic de droguri în cantități mici. Trei dintre tineri au fost duși la judecătorul de minori și alți șase au fost închiși în mod preventiv în pușcăria din Santa Teresa, deși nu exista nici o dovadă concludentă împotriva lor.

La două zile după descoperirea cadavrului fetiței Jazmín, un grup de copii au găsit pe un maidan la vest de Parcul Industrial General Sepúlveda corpul fără viață al Carolinei Fernández Fuentes, de nouăsprezece ani, muncitoare la fabrica WS-Inc. După părerea medicului legist, moartea se produsese cu două săptămâni în urmă. Trupul era complet gol, deși la cincisprezece metri s-a găsit un sutien albastru, pătat de sânge, și la vreo cincizeci de metri niște ciorapi de nailon, de culoare neagră, de o calitate mediocră. Interogată, persoana care locuia în aceeași cameră cu Carolina, muncitoare ca și ea la WS-Inc, a declarat că sutienul era al moartei, dar că ciorapii, fără nici o îndoială, nu-i aparțineau iubitei ei prietene și colege, deoarece aceasta avea doar ciorapi-pantalon și că niciodată nu și-a pus ciorapi negri, articol de îmbrăcăminte pe care îl credea mai potrivit pentru curve decât pentru o muncitoare la o fabrică. După ce s-au făcut analizele pertinente, totuși, a reieșit că atât ciorapii, cât și sutienul aveau urme de sânge și că în ambele cazuri proveneau de la aceeași persoană, Carolina Fernández Fuentes, așa că a început să circule zvonul că respectiva Carolina ducea o viață dublă sau că în noaptea în care a fost omorâtă participase de bunăvoie la o orgie, deoarece s-au găsit și resturi de spermă în vagin și în anus. Timp de două zile, au fost interogați câțiva bărbați de la WS-Inc care ar fi putut avea vreo legătură cu moartea ei, dar fără nici un succes. Părinții Carolinei, de baștină din satul San Miguel de Horcasitas, au venit la Santa Teresa și n-au făcut nici o declarație. Au cerut cadavrul fiicei lor, au semnat hârtiile care le-au fost puse în față și s-au întors cu autobuzul la Horcasitas cu ceea ce rămăsese din Carolina. Moartea s-a produs datorită celor cinci lovituri de pumnal, adânci, la gât.

După părerea experților, n-a murit în locul unde fusese găsită.

După trei zile de la găsirea trupului Carolinei, în nefastul martie 1997, s-a descoperit o femeie între șaisprezece și douăzeci de ani, în niște bolovănișuri aproape de șoseaua care duce la Pueblo Azul. Cadavrul se afla într-un stadiu avansat de descompunere, de unde se presupune că murise de cel puțin cincisprezece zile. Trupul era complet gol, doar cu niște cercei aurii, de alamă, în formă de elefanți. S-a permis familiilor mai multor dispărute s-o vadă, dar nici una n-a recunoscut-o ca fiind fiica, sora, verișoara sau nevasta dispărută. După părerea medicului legist, cadavrul prezenta semne de mutilare pe sânul drept, iar sfârcul sânului stâng îi fusese smuls, probabil dintr-o mușcătură sau cu ajutorul unui cuțit, putrezirea corpului făcea imposibilă o părere mai exactă. S-a declarat oficial cauza morții: ruptura osului hioid.

În ultima săptămână din martie, s-a descoperit scheletul altei femei, la vreo patru sute de metri de șoseaua spre Cananea, s-ar putea zice în mijlocul deșertului. Au descoperit-o trei studenți și un profesor de istorie americană, de la universitatea din Los Angeles, care călătoreau cu motocicletele prin nordul Mexicului. După spusele nord-americanilor, intraseră cu motocicletele pe un drum de țară, în căutarea unui sat yankeu, și s-au pierdut. După părerea polițiștilor din Santa Teresa, americanii au ieșit de pe șosea ca să comită fapte îngrozitoare, adică să se fută în cur unii pe alții, și i-au băgat pe toți patru într-o celulă în așteptarea evenimentelor. Pe înserat, când studenții și profesorul aveau mai mult de opt ore de când stăteau închiși, și-a făcut apariția la comisariat Epifanio Galindo și a vrut să audă toată povestea. Nord-americanii au repetat-o și chiar au schițat o hartă unde indicau locul exact în care găsiseră cadavrul pe jumătate îngropat. La întrebarea dacă nu era posibil să fi confundat oasele vreunei vite sau ale unui coiot cu cele ale unei ființe umane, profesorul a răspuns că nici un animal, cu excepția, poate, a unei primate, nu avea craniul unui om. Tonul cu care i-a răspuns l-a deranjat pe Epifanio, care a hotărât să se ducă la locul faptelor în ziua următoare, în zori, împreună cu americanii, așa că a hotărât ca aceștia să rămână la dispoziția lui pentru grăbirea formalităților, adică invitați ai poliției din Santa Teresa, într-o celulă unde să stea doar ei patru, și deci să fie hrăniți din banii contribuabililor, dar nu cu ciorba de la pușcărie, ci cu o mâncare decentă pe care un polițist s-a dus să o aducă de la barul cel mai apropiat. Și, cu toate protestele străinilor, așa s-a făcut. A doua zi, Epifanio Galindo, câțiva polițiști și doi agenți judiciari s-au prezentat însoțiți de cei care au descoperit trupul la locul faptelor, un loc cunoscut cu numele de El Pajonal[47], denumire care în mod evident era mai mult exprimarea unei dorințe decât a unei realități, căci acolo nu era nici o miriște și nimic altceva care să-i semene, ci doar deșert și piatră, și din loc în loc arbuști gri-verzui, că te apuca tristețea văzând asemenea bolovăniș. Acolo, prost îngropate, exact în locul indicat de americani, au

găsit oasele. După părerea medicului legist, era vorba de o femeie tânără cu o fractură a osului hioid. Fără nici un fel de îmbrăcăminte și încălțăminte, nici altceva care să ușureze identificarea. Au adus cadavrul în pielea goală sau mai degrabă au dezbrăcat-o înainte de a o îngropa, a spus Epifanio. Numești îngropat așa ceva? a spus medicul legist. Păi nu, domnule, nu s-au străduit, a spus Epifanio, nu s-au străduit.

În ziua următoare, s-a găsit cadavrul Elenei Montoya, de douăzeci de ani, pe marginea drumului care ducea de la cimitir la ferma La Cruz. Femeia lipsea de trei zile de acasă și se anunțase dispariția ei. Trupul prezenta răni de tăieturi adânci în zona abdominală, iritații la încheieturile mâinilor și la glezne și urme pe gât, și mai avea o rană pe craniu produsă de un obiect contondent, un ciocan poate sau o piatră. Cazul l-a anchetat agentul judiciar Lino Rivera și prima măsură pe care a luat-o a fost să-l interogheze pe soțul moartei, Samuel Blanco Blanco, care a fost supus unui interogatoriu timp de patru zile, după care l-au lăsat să plece din lipsă de dovezi. Elena Montoya lucra la fabrica Cal&Son și avea un băiețel de trei luni.

În ultima zi a lunii martie, niște copii care scotoceau prin gunoaie au găsit un cadavru în groapa de gunoi El Chile, într-un stadiu de descompunere totală. Ce mai rămăsese din el a fost dus la Institutul Medico-Legal din oraș unde s-au făcut toate cercetările de rigoare. S-a dovedit că era vorba de o femeie între cincisprezece și douăzeci de ani. Nu s-a putut preciza cauza morții, care, după părerea medicilor legiști, se produsese cu mai mult de două luni în urmă. Aceste date, totuși, au pus în alertă familia González Reséndiz, din Guanajuato, a cărei fiică dispăruse cam pe atunci, așa că poliția din Guanajuato a cerut la Santa Teresa raportul medico-legal privind necunoscuta găsită în El Chile, punând accent pe trimiterea analizelor odontologice. Odată primite dovezile, s-a confirmat că moarta era Irene González Reséndiz, de șaisprezece ani, fugită din domiciliul părinților în ianuarie 1996, după ce s-a certat cu familia. Taică-su era un cunoscut politician membru al Partidului Revoluționar Instituțional al provinciei și maică-sa apăruse într-o emisiune de mare audiență la televizor, cerându-i fiicei sale, în fața camerei și în direct, să se întoarcă acasă. Ba chiar și o fotografie de-a Irenei, o fotografie tip pașaport, a fost lipită un timp pe ambalajul sticlelor de lapte, cu datele ei personale și un număr de telefon. Nici un polițist din Santa Teresa n-a văzut vreodată acea poză. Nici un polițist din Santa Teresa nu bea lapte. În afară de Lalo Cura.

Cei trei medici legiști din Santa Teresa nu semănau între ei. Cel mai în vârstă dintre ei, Emilio Garibay, era gras și înalt și suferea de astm. Uneori îl apuca câte un atac de astm la morgă, când făcea autopsia vreunui cadavru, dar se controla. Dacă o avea aproape pe doamna Isabel, asistenta, aceasta scotea din jacheta lui, agățată în cuier, inhalatorul și Garibay deschidea gura, ca un pui, și lăsa să-i intre aerosolul. Dar când era singur, răbda și continua să lucreze. Se născuse acolo, la Santa Teresa,

și totul părea să indice că va muri acolo. Familia sa făcea parte din clasa de mijloc superioară, a proprietarilor de pământuri, și mulți s-au îmbogățit vânzând terenuri necultivate fabricilor care în anii optzeci începuseră să se instaleze în această parte a frontierei. Emilio Garibay, cu toate acestea, nu făcuse afaceri. Sau nu prea multe. Era profesor la Facultatea de Medicină și ca medic legist, din păcate, a avut întotdeauna de lucru, așa că timp pentru altceva, pentru afaceri, de exemplu, nu avea. Era ateu și de mulți ani nu mai citea nici o carte, în ciuda faptului că în casa lui avea o bibliotecă mai mult decât decentă cu cărți de specialitate, pe lângă alte cărți de filosofie, de istorie a Mexicului, și câteva romane. Uneori se gândea că nu mai citea tocmai pentru că era ateu. Să zicem că nu o lectură era treapta cea mai înaltă a ateismului sau cel puțin a ateismului așa cum îl concepea el. Dacă nu crezi în Dumnezeu, cum poți să crezi într-o porcărie de carte? gândea.

Al doilea medic legist se numea Juan Arredondo și era din Hermosillo, capitala statului Sonora. Studiile de medicină, spre deosebire de Garibay care studiase la UNAM[48], și le-a făcut la Facultatea de Medicină din Hermosillo. Avea patruzeci și cinci de ani, era căsătorit cu o femeie din Santa Teresa cu care avea trei copii și simpatiile sale politice înclinau spre stânga, spre PRD, deși n-a fost niciodată membru al acestui partid. Ca și Garibay, alterna munca de medic legist cu orele pe care le ținea la Universitatea din Santa Teresa ca profesor în specialitatea lui, și unde era apreciat de studenți, care veneau la el nu numai ca la un profesor, ci și ca la un prieten. Îi plăcea să se uite la televizor și să mănânce cu familia în casă, deși atunci când veneau invitații pentru congrese în străinătate era înnebunit și căuta prin orice mijloace să obțină una. Decanul, care era prieten cu Garibay, îl disprețuia, și uneori îl ajuta, pur și simplu din dispreț. În felul ăsta călătorise de trei ori în Statele Unite, o dată în Spania și o dată în Costa Rica. O dată a reprezentat Institutul Medico-Legal și Universitatea din Santa Teresa la un simpozion care a avut loc la Medellín, în Columbia, și când s-a întors părea altul. Nici măcar nu ne imaginăm ce se întâmplă acolo, i-a spus nevestei lui, și n-a mai vorbit niciodată despre asta.

Al treilea medic legist se numea Rigoberto Frías și avea treizeci și doi de ani. Era din Irapuato, și un timp a lucrat în DF, de unde a plecat pe neașteptate fără să dea nici o explicație. Lucra de doi ani în Santa Teresa, unde venise recomandat de un fost coleg de-al lui Garibay, și era, după părerea colegilor săi, minuțios și eficient. Lucra ca asistent la Facultatea de Medicină și locuia singur pe o stradă liniștită din cartierul Serafín Garabito. Apartamentul lui era mic, dar mobilat cu gust. Avea multe cărți și aproape nici un prieten. Cu studenții lui nu prea vorbea în afara orelor, și nu avea o viață socială, cel puțin nu în cercul profesorilor. Uneori, la cererea lui Garibay, cei trei medici legiști ieșeau să-și ia micul dejun împreună dimineața foarte devreme. La ora aia, era deschis doar un bar în stil nord-american, cu program de douăzeci și patru de ore, unde se întâlneau oamenii din împrejurimi care nu închideau un ochi toată noaptea, infirmiere și asistente medicale de la

spitalul General Sepúlveda, șoferi de ambulanțe, familiile și prietenii accidentaților, curve și studenți. Barul se chema Runaway și pe trotuar, lângă una din marile lui ferestre, era o gură de canalizare, de unde ieșeau nori groși de aburi. Firma barului Runaway era verde și uneori aburii se colorau în verde, un verde intens, ca o pădure subtropicală, și când Garibay îi vedea spunea în mod invariabil: măi prăpădiților, ce frumos e. După care nu mai spunea nimic și cei trei medici legiști așteptau să vină chelnerița, o adolescentă cam grăsuță și foarte brunetă, din Aguascalientes, după câte au înțeles, care le aducea cafeaua și îi întreba ce vor să mănânce. Mai întotdeauna, tânărul Frías nu mânca nimic sau dacă o făcea mânca o gogoașă. Arredondo obișnuia să ceară o prăjitură cu înghețată. Și Garibay, un cotlet de vită în sânge. Cu mult timp în urmă, Arredondo i-a spus că asta e fatal pentru articulații. La vârsta dumneavoastră n-ar trebui, i-a spus. Nu-și mai amintea răspunsul lui Garibay, dar a fost scurt și cuprinzător. În timp ce așteptau să le aducă mâncarea, medicii legiști rămâneau tăcuți, Arredondo privindu-și dosul mâinilor, parcă în căutarea vreunei picături de sânge, Frías uitându-se la masă sau cu privirea pierdută în tavanul galben-brun de la Runaway și Garibay uitându-se pe stradă și la puținele mașini ce treceau. Uneori, foarte rar, îi însoțeau doi studenți care scoteau un ban în plus lucrând ca ajutoare în laborator sau la mese, și atunci obișnuiau să vorbească puțin mai mult, dar în general rămâneau tăcuți, cufundați până peste cap în ceea ce Garibay numea certitudinea lucrului bine făcut. Apoi fiecare își plătea consumația și ieșeau în stradă ca niște cocostârci, și unul dintre ei, căruia îi venea rândul, se întorcea pe jos la Institutul Medico-Legal și ceilalți doi coborau în parcarea subterană și se despărțeau fără să-și spună la revedere, și după puțin timp ieșea un Renault, Arredondo ce se ținea cu amândouă mâinile de volan și se pierdea în oraș, și un pic mai târziu ieșea altă mașină, un Gran Marquis, a lui Garibay, și străzile îl înghițeau ca pe o neplăcere cotidiană.

La aceeași oră, polițiștii care își terminau serviciul se adunau să ia micul dejun la barul Trejo's, un local lung și cu puține ferestre, ce semăna cu un sicriu. Acolo beau cafea și mâncau *huevos a la ranchera*[49] sau *huevos a la mejicana*[50] sau ouă cu slănină sau ouă la capac. Și spuneau bancuri. Uneori erau monografice. Bancurile. Și abundau cele despre femei. De exemplu, un polițist spunea: cum e femeia perfectă? Păi de jumătate de metru, cu urechi mari, cu capul turtit, fără dinți și foarte urâtă. De ce? Păi de juma' de metru ca să-ți ajungă exact până la mijloc, frate, cu urechi mari ca s-o poți ghida ușor, cu capul turtit ca să ai un loc unde să-ți pui berea, fără dinți ca să nu-ți muște pula și urâtă ca să nu ți-o fure nici un dobitoc. Unii râdeau. Alții continuau să-și mănânce ouăle și să-și bea cafeaua. Și cel care a spus primul banc continua. Spunea: de ce nu știu femeile să schieze? Tăcere. Păi pentru că în bucătărie nu ninge niciodată. Unii nici nu-l înțelegeau. Majoritatea polițiștilor nu fuseseră la schi în viața lor. Unde să schiezi în mijlocul deșertului? Dar alții râdeau.

Și cel care spunea bancuri zicea: să vedem, băieți, dați-mi definiția femeii. Tăcere. Și răspunsul: păi un grup de celule mai mult sau mai puțin organizate ce înconjoară un vagin. Și atunci cineva râdea, un agent judiciar, ăsta-i foarte bun, González, un grup de celule, da, domnule. Și încă unul, ăsta e internațional: de ce Statuia Libertății este o femeie? Pentru că aveau nevoie de cineva care să nu aibă nimic în cap ca să instaleze acolo un mirador. Și altul: în câte părți se împarte creierul unei femei? Mă rog, depinde, băieți! Depinde de ce, González? Depinde de cât de tare îl pocnești. Și unul porcos: de ce femeile nu pot să numere până la șaptezeci? Pentru că atunci când ajung la șaizeci și nouă au deja gura plină. Și unul mai tare: ce e mai prost decât un bărbat prost? (Ăsta era ușor.) O femeie inteligentă. Și și mai tare: de ce bărbații nu le dau mașina nevestelor? Pentru că din dormitor până la bucătărie nu e șosea. Și cam în același stil: ce face o femeie când nu e în bucătărie? Așteaptă să se usuce pe jos. Și o variantă: ce face un neuron în creierul unei femei? Păi ce să facă, turism. Și atunci același agent judiciar care a râs mai înainte a râs din nou și a zis, foarte bun, González, foarte inspirat, un neuron, da, domnule, turism, foarte inspirat. Și González, neobosit, continua: cum le-ați alege pe cele mai proaste trei femei din lume? Păi, la întâmplare. V-ați prins, băieți? La întâmplare. Tot una e. Și: ce trebuie să faci ca să-i dai mai multă libertate unei femei? Să-i faci o bucătărie mai mare. Și: ce trebuie să faci ca să-i dai și mai multă libertate unei femei? Să pui un prelungitor la fierul de călcat. Și: când e ziua femeii? Păi, e ziua la care nici nu te gândești. Și: cât timp îi trebuie unei femei să moară când e împușcată în cap? Păi vreo șase sau opt ore, depinde cât timp îi trebuie glonțului ca să găsească creierul. Creierul, da, domnule, murmura dus pe gânduri agentul judiciar. Și dacă cineva îi reproșa lui González că spune atâtea bancuri machiste, González răspundea că Dumnezeu a fost mai machist că ne-a făcut superiori. Și continua: cum i se spune unei femei care a pierdut nouăzeci și nouă la sută din coeficientul ei intelectual? Mută. Și: ce face creierul unei femei într-o lingură de cafea? Înoată. Și: de ce femeile au un neuron mai mult decât câinii? Pentru ca atunci când spală baia să nu bea apa din closet. Și: ce face un bărbat când aruncă o femeie pe fereastră? Contaminează mediul înconjurător. Și: care este asemănarea între o femeie și o minge de squash? Păi amândouă cu cât le lovești mai tare, cu atât se întorc mai repede. Și: de ce bucătăriile au fereastră? Pentru ca femeile să vadă lumea. Până când González obosea și începea să-și bea berea și se lăsa să cadă într-un scaun și ceilalți polițiști se întorceau la ouăle lor. Atunci, agentul judiciar, frânt de oboseală după o noapte de muncă, rumega în sinea lui cât adevăr dumnezeiesc se ascunde în aceste bancuri. Și se scărpina la coaie și își punea pe masa de plastic pistolul lui Smith&Wesson modelul 686, de aproape un kilogram și două sute de grame, ce făcea un zgomot sec, ca al unui tunet în depărtare, când se lovea de masă, și reușea să atragă atenția celor cinci sau șase polițiști din preajma lui, care auzeau, nu, care *întrezăreau* cuvintele sale, cuvinte pe care agentul judiciar se gândea să le spună, de parcă ei ar

fi fost niște *espaldas mojadas*[51] rătăciți în deșert și așteptau să *întrezărească* o oază sau o așezare sau o herghelie de cai sălbatici. Adevăr dumnezeiesc, spunea agentul judiciar. Cine naiba inventează bancurile? spunea agentul judiciar. Și proverbele? De unde naiba ies? Cine-i primul care le *gândește*? Cine-i primul care le *spune*? Și după câteva clipe de tăcere, cu ochii închiși, de parcă ar fi adormit, agentul judiciar a întredeschis ochiul stâng și a spus: ascultați-l pe chior, băieți. Femeile din bucătărie la pat, și pe drum caftite. Sau spunea: femeile sunt ca legile, au fost făcute ca să fie violate. Și hohotele erau generale. Un val de râsete se ridica în localul alungit, de parcă polițiștii își băteau joc de moarte. Nu toți, bineînțeles. Câțiva, de la mesele mai îndepărtate, își mâncau ouăle cu ardei iute sau ouăle cu carne sau cu fasole în tăcere sau vorbind între ei, de treburile lor, izolați de ceilalți. Își luau micul dejun, sprijinindu-se, să zicem, pe neliniște și îndoială. Sprijinindu-se pe esențialul care nu ducea la nimic. Amorțiți de somn, adică întorși cu spatele la râsetele ce camuflau alt somn. În cealaltă parte, sprijiniți de capătul tejghelei, alții beau în tăcere, privind doar hărmălaia, sau murmurând ce amețeală, sau fără să murmure nimic, pur și simplu întipărindu-și pe retină pe cei corupți și pe agenții judiciari.

În dimineața bancurilor cu femei, de exemplu, când González și colegul său, Juan Rubio, au plecat de la Trejo's, îi aștepta Lalo Cura. Și când González și colegul lui au vrut să scape de Lalo Cura, dintr-un colț a ieșit Epifanio și le-a spus că ar fi bine să-l asculte pe băiat. După spusele lui Juan Rubio lucraseră toată noaptea și erau obosiți, dar Epifanio era Epifanio și nu puteai să-l contrazici. Întâlniri de felul acesta le plăceau foarte mult polițiștilor din Santa Teresa, ca și bancurile cu femei. În realitate, chiar mai mult. Cele două mașini s-au îndreptat spre un loc discret. Cu viteză mică. La urma urmelor, ce grabă aveau să-și rupă gâtul. Mai întâi mașina pe care o conducea González, urmată la câțiva metri de cea a lui Epifanio. Au lăsat în urmă străzile pavate și clădirile care aveau mai mult de trei etaje. Au văzut pe geam cum se înălța soarele. Și-au pus ochelari negri. Știrea despre întâlnire s-a răspândit de la una din mașini și la puțin timp, după ce au ajuns într-un loc pustiu, au apărut acolo vreo zece mașini de poliție. Tipii coborau din mașini și se invitau reciproc la o țigară sau râdeau sau loveau cu piciorul pietrele. Cei care aveau sticluțe cu alcool beau câte o dușcă și făceau comentarii inocente despre timp sau despre afacerile pe care le aveau unii cu alții. După jumătate de oră, toate mașinile au abandonat locul acela pustiu lăsând în urma lor un nor de praf galben care a rămas plutind în aer.

Vorbește-ne de genealogia ta, spuneau ticăloșii. Înșiră arborele tău genealogic, spuneau amicii. Mama voastră de dobitoci înfumurați. Lalo Cura nu se înfuria. Curiști fătați de curve de tractir. Vorbește-ne de blazonul tău. Acum a fost mai blând. Dă-i drumul. Dar fără să mă înfurii. Respectând uniforma. Fără să înflorești și fără să improvizezi, dar la obiect. În unele seri, în semiîntunericul camerei închiriate, când lăsa cărțile de criminologie (nu te încrunta acum, amice), amețit de atâtea

amprente, pete de sânge și spermă, elemente de toxicologie, investigații despre sustrageri, furturi cu violare de domiciliu, urme de tălpi, cum se fac schițele locului unui delict și fotografiile scenariului unui delict, pe jumătate adormit, plutind între somn și trezie, asculta sau își amintea voci care-i vorbeau despre cea dintâi din familia sa, arbore genealogic care începea din 1865, cu o orfană fără nume, de cincisprezece ani, violată de un soldat belgian într-o casă de chirpici cu o singură cameră în afara satului Villaviciosa. A doua zi, soldatul a murit cu gâtul tăiat și după nouă luni s-a născut o fetiță pe care au botezat-o María Expósito. Orfana, cea dintâi, spunea vocea sau vocile care se schimbau, a murit de febră de lăuzie și fetița a crescut ca o rudă în casa unde fusese concepută, devenită proprietatea unor țărani care de atunci au avut grijă de ea. În 1881, când María Expósito avea cincisprezece ani, în timpul sărbătorilor Sfântului Dima, un străin beat a luat-o pe calul său în timp ce cânta în gura mare: „Ce căcaturi sunt și ăstea / Dima îi spunea lui Costea.“ La poalele unui deal care părea un dinozaur sau o șopârlă mare, a violat-o de mai multe ori și a dispărut. În 1882, María Expósito a avut o fetiță pe care au botezat-o María Expósito Expósito, spunea vocea, iar această fetiță i-a uimit pe țăranii din Villaviciosa. De mică s-a dovedit a fi foarte inteligentă și vioaie și, cu toate că niciodată n-a știut să citească și să scrie, a avut faimă de femeie înțeleaptă, care cunoștea ierburile și unguentele medicinale. În 1898, după ce a lipsit din sat vreo șapte zile, María Expósito a apărut într-o dimineață în piața din Villaviciosa, un spațiu deschis și sterp în mijlocul satului, cu o mână ruptă și corpul plin de vânătăi. Niciodată n-a vrut să spună ce i s-a întâmplat, nici bătrânele care au îngrijit-o n-au insistat s-o facă. După nouă luni, s-a născut o fetiță care s-a chemat María Expósito și pe care maică-sa, care nu s-a măritat niciodată, nici n-a avut alți copii și nici n-a trăit cu vreun bărbat, a inițiat-o în secretele leacurilor băbești. Dar María Expósito moștenise de la maică-sa doar un caracter bun, ceea ce de altfel au avut toate Mariile Expósito din Villaviciosa, cu toate că unele erau mai retrase și altele mai vorbărețe, caracterul bun și starea de suflet cu care treceau prin perioadele de violență sau sărăcie lucie a fost la fel la toate. Copilăria și adolescența tinerei María Expósito, totuși, au fost mai ușoare decât ale mamei și ale bunicii sale. În 1914, la șaisprezece ani, încă mai gândea și se purta ca o fetiță care nu făcea altceva decât s-o însoțească pe maică-sa o dată pe lună să caute ierburi rare și să spele rufele în spatele casei, într-o veche albie de lemn, și nu la spălătoriile publice, care erau cam departe. În anul acela, a apărut prin sat colonelul Sabino Duque (care avea să fie împușcat pentru lașitate în 1915), în căutare de bărbați curajoși, și cei din Villaviciosa aveau faima că sunt cei mai curajoși, ca să lupte pentru Revoluție. Câțiva băieți din sat s-au înrolat. Unul dintre ei, pe care până atunci María Expósito îl considera ca pe un tovarăș de joacă, de aceeași vârstă și aparent la fel de copilăros ca ea, s-a hotărât să-i mărturisească dragostea lui în seara dinaintea plecării la război. În acest scop, a ales un hambar pentru cereale pe care nu-l mai folosea

nimeni (căci cei din Villaviciosa aveau tot mai puține bunuri), și cum fata a început să râdă când i-a declarat c-o iubește, a violat-o chiar acolo cu disperare și nepricepere. În zorii zilei, înainte de-a pleca, i-a promis că se va întoarce și se va însura cu ea, dar după șapte luni a murit într-o încăierare cu federalii și el și calul au fost târâți de apele râului Sangre de Cristo. Așa că nu s-a mai întors niciodată la Villaviciosa, ca atâția tineri din sat care se duceau la război sau lucrau ca ucigași plătiți și niciodată nu se mai știa nimic de ei sau se știau istorii puțin fiabile ce se auzeau pe ici, pe colo. În orice caz, după nouă luni, s-a născut María Expósito Expósito, și tânăra María Expósito, care a devenit mamă peste noapte, a început să muncească vânzând în satele vecine alifiile maică-sii și ouă de la găinile lor și nu i-a mers rău. În 1917, s-a întâmplat ceva mai puțin obișnuit în familia Expósito: María, după una din călătoriile sale, a rămas din nou însărcinată și de astă dată a născut un băiat. S-a numit Rafael. Ochii lui erau verzi ca cei ai străbunicului său de demult și privirea sa avea acel aer ciudat pe care străinii îl simt în privirea locuitorilor din Villaviciosa, o privire opacă și intensă de asasini. În rarele ocazii când au întrebat-o cine este tatăl copilului, María Expósito, care încetul cu încetul adoptase cuvintele și atitudinea de vrăjitoare ale maică-sii, cu toate că ea niciodată nu făcuse altceva decât să vândă alifii, confundând borcănașele pentru reumatism cu sticluțele pentru varice, răspundea că tatăl este diavolul și că Rafael îi seamănă leit. În 1934, în timpul unei petreceri homerice, toreadorul Celestino Arraya și prietenii lui de la clubul Los Charros de la Muerte au sosit dimineața devreme la Villaviciosa și s-au instalat la o cârciumă care nu mai există și care pe atunci oferea și paturi pentru călători. Au cerut strigând cât îi ținea gura carne de ied la grătar, care le-a fost servită de trei fete din sat. Una din aceste fete era María Expósito. La prânz, la ora douăsprezece, au plecat și după trei luni María Expósito i-a mărturisit maică-sii că va avea un copil. Și cine e tatăl? a întrebat fratele ei. Femeile au rămas tăcute și băiatul a început să cerceteze singur mergând pe urmele soră-sii. După o săptămână, Rafael Expósito a împrumutat o carabină și a plecat pe jos spre Santa Teresa. Niciodată nu fusese într-un oraș așa de mare și străzile asfaltate, Teatrul Carlota, cinematografele, clădirea primăriei și curvele care pe atunci lucrau în cartierul México, lângă linia de frontieră și satul nord-american El Adobe, l-au uimit peste măsură. A hotărât să rămână trei zile în oraș, să se obișnuiască puțin, înainte de a face ce își propusese. În prima zi, a început să caute locurile frecventate de Celestino Arraya și un loc unde să doarmă gratis. A descoperit că în anumite cartiere nopțile erau la fel ca zilele și și-a propus să nu doarmă. A doua zi, în timp ce mergea în sus și în jos pe strada curvelor, unei yucatane, mărunțică și bine făcută, cu părul negru și lung până la mijloc, i s-a făcut milă de el și l-a dus la ea. Într-o cameră de pensiune i-a făcut o supă de orez și apoi s-au culcat amândoi până noaptea. Pentru Rafael Expósito a fost prima dată când o făcea. Când s-au despărțit, curva i-a spus s-o aștepte în cameră sau, dacă iese, la barul din colț sau pe scări. Băiatul i-a spus că se îndrăgostise de ea

și curva a plecat fericită. A treia zi, au fost la Teatrul Carlota să asculte cântecele romantice ale lui Pajarito de la Cruz, trubadurul dominican care făcea un turneu prin tot Mexicul, și cântecele populare ale lui José Ramírez, dar băiatului i-au plăcut cel mai mult cântărețele și numerele de magie ale unui chinez iluzionist din Michoacán. În cea de-a patra zi, pe înserat, bine mâncat și cu sufletul liniștit, Rafael Expósito și-a luat rămas-bun de la curvă, s-a dus să-și ia carabina din locul unde o ascunsese și s-a îndreptat hotărât spre barul Los Primos Hermanos, unde l-a găsit pe Celestino Arraya. La câteva secunde după ce a tras, a știut fără să aibă nici cea mai mică îndoială că l-a omorât și s-a simțit răzbunat și fericit. N-a închis ochii când prietenii toreadorului și-au descărcat pistoalele asupra lui. A fost îngropat în groapa comună din Santa Teresa. În 1935, s-a născut altă María Expósito. Era timidă și dulce, și atât de înaltă, încât pe lângă ea și cei mai înalți bărbați din sat păreau mici. De la zece ani a început să vândă, împreună cu maică-sa și bunică-sa, alifiile medicinale ale străbunicii sale, și s-o însoțească pe aceasta cum se lumina de ziuă să caute și să aleagă ierburi. Uneori, țăranii din Villaviciosa vedeau silueta ei profilându-se la orizont, urcând și coborând dealurile și li se părea extraordinar că poate să existe o fată atât de înaltă și în stare să facă pași așa de mari. A fost prima din neamul ei, spuneau vocea sau vocile, care a învățat să scrie și să citească. La optsprezece ani, a violat-o un negustor ambulant și în 1953 s-a născut o fetiță căreia i-au pus numele María Expósito. Pe atunci trăiau la un loc cinci generații de María Expósito în afara satului Villaviciosa și mica fermă crescuse cu camere adăugate și o bucătărie mare cu sobă de gaz și un foc de lemne unde cea mai bătrână prepara alifii și doctorii. Seara, la ora cinei, întotdeauna stăteau toate cinci împreună, fetița, lungana, melancolica soră a lui Rafael, copilăroasa și vrăjitoarea, și obișnuiau să vorbească de sfinți și de boli de care ele nu suferiseră niciodată, de timp și de bărbați, pe care îi considerau o pacoste, atât timpul cât și bărbații, și mulțumeau lui Dumnezeu, deși fără prea mult entuziasm, spunea vocea, că erau numai femei. În 1976, tânăra María Exposito a întâlnit în deșert doi studenți din DF care i-au spus că se rătăciseră, dar mai degrabă păreau că fug de cineva și pe care după o săptămână vertiginoasă nu i-a mai văzut niciodată. Studenții stăteau în mașina lor și unul dintre ei părea a fi bolnav. Arătau ca niște drogați și vorbeau mult și nu mâncau nimic, cu toate că ea le aducea turte de mălai și fasole pe care le fura de acasă. Vorbeau, de exemplu, de o nouă revoluție, o revoluție invizibilă care se cocea, dar care nu va ieși în stradă decât peste cel puțin cincizeci de ani. Sau cinci sute. Sau cinci mii. Studenții cunoșteau Villaviciosa, dar ei voiau să găsească șoseaua spre Ures sau spre Hermosillo. În fiecare noapte, făceau amor cu ea, în mașină sau pe pământul călduț al deșertului, până într-o dimineață când a ajuns la locul acela și nu i-a mai găsit. După trei luni, când stră-străbunica ei a întrebat-o cine e tatăl copilului pe care-l așteaptă, tânăra María Expósito a avut o ciudată viziune despre ea însăși; s-a văzut mică și puternică, s-a văzut făcând amor cu doi bărbați în mijlocul unui lac

de sare, a văzut un tunel plin de glastre cu plante și flori. Împotriva dorinței familiei care pretindea să-l boteze pe băiat Rafael, María Expósito i-a pus numele Olegario, numele sfântului la care se rugau vânătorii și care în secolul al XII-lea fusese un călugăr catalan, episcop de Barcelona și arhiepiscop de Taragona, și de asemenea a hotărât ca primul nume de familie al fiului ei să nu mai fie Expósito, nume ce se dă orfanilor, așa cum îi explicaseră studenții din DF într-una din nopțile petrecute cu ei, spunea vocea, ci Cura, și așa l-a înscris la parohia San Cipriano, la treizeci de kilometri de Villaviciosa, Olegario Cura Expósito, în ciuda interogatoriului la care a supus-o preotul și a îndoielii acestuia privind identitatea presupusului tată. Stră-străbunica a spus că este pur și simplu aroganță să preferi numele Cura în loc de Expósito, care era al ei dintotdeauna, și la puțin timp după aceea a murit, când Lalo avea doi ani și umbla gol prin curte, uitându-se la casele galbene sau albe, întotdeauna închise din Villaviciosa. Și când Lalo avea patru ani, a murit cealaltă bunică, cea copilăroasă, și când a împlinit cincisprezece a murit sora lui Rafael Expósito, spuneau vocea sau vocile. Și când a venit să-l ia Pedro Negrete ca să înceapă să lucreze pentru don Pedro Rengifo, trăiau doar lungana Expósito și maică-sa.

Să trăiești în acest deșert, se gândea Lalo Cura în timp ce mașina pe care o conducea Epifanio se îndepărta de maidan, e ca și cum ai trăi pe mare. La frontiera între Sonora și Arizona e un grup de insule fantomatice și vrăjite. Orașele și satele sunt vapoare. Deșertul este o mare fără sfârșit. Ăsta este un loc bun pentru pești, mai ales pentru peștii care trăiesc în gropile cele mai adânci, nu pentru oameni.

Morțile din martie au făcut ca ziarele din DF să-și pună unele întrebări cu glas tare. Dacă asasinul e închis, cine le-a omorât pe femeile astea? Dacă cei care-l ajutau sau complicii asasinului erau și ei în pușcărie, cine era vinovat de toate aceste morți? În ce măsură era reală această infamă și improbabilă bandă de tineri numită Bisontes și în ce măsură era creația poliției? Pentru ce s-a amânat de atâtea ori judecarea lui Haas? De ce autoritățile federale nu trimit un judecător special care să conducă cercetările? Pe 4 aprilie, Sergio González a reușit ca ziarul la care lucra să-l trimită să scrie un nou articol despre asasinatele din Santa Teresa.

Pe data de 6 aprilie, s-a găsit cadavrul lui Michele Sánchez Castillo, în apropierea magaziilor unei instalații de îmbuteliere a băuturilor răcoritoare. Descoperirea a fost făcută de doi muncitori de la aceeași fabrică, ce făceau curățenie în zonă. La vreo cincizeci de metri de cadavru, s-a găsit o bară de fier cu urme de sânge și resturi de păr, de unde s-a presupus că a fost omorâtă cu acel obiect. Michele Sánchez era învelită într-o pătură veche, lângă o grămadă de cauciucuri, un loc unde nu era de mirare să întâlnești dormind oameni în trecere sau bețivi din cartier pe care într-un fel sau într-altul fabrica îi tolera. Oameni liniștiți, după părerea paznicilor de noapte, dar dacă se supărau erau în stare să dea foc cauciucurilor, ceea

ce făcea ca situația să fie mai supărătoare. Victima prezenta diferite lovituri pe față și răni ușoare în regiunea toracică, și o fractură a craniului, mortală, chiar după urechea dreaptă. Era îmbrăcată cu un pantalon negru cu mărgeluțe albe din sticlă, pe care poliția l-a găsit dat jos până la genunchi, și o bluză roz cu nasturi mari negri, ridicată deasupra pieptului. Pantofii erau tip miner, cu talpă de cauciuc de tractor. Avea pe ea sutienul și chiloții. La zece dimineață, locul era înțesat de curioși. După părerea agentului judiciar José Márquez, însărcinat cu cercetarea, femeia a fost atacată și omorâtă chiar în locul acela. Ziariștii care-l cunoșteau l-au rugat să-i lase să se apropie ca s-o fotografieze și agentul n-a avut nimic împotrivă. Nu se știa cine era pentru că nu avea nici un act care s-o identifice. Dar părea să aibă mai puțin de douăzeci de ani, a spus José Márquez. Printre ziariștii care s-au apropiat era și Sergio González. Nu văzuse niciodată o moartă. Grămada de cauciucuri forma, din loc în loc, ceva ce semăna cu o peșteră. Dacă noaptea era rece, nu era un loc rău ca să te bagi să dormi. Trebuia să intri în genunchi. Și să ieși probabil era chiar mai greu. A văzut două picioare și o pătură. A auzit cum ziariștii din Santa Teresa îi cereau lui José Márques s-o dezvelească și el râdea. N-a mai vrut să rămână acolo și a plecat pe jos până la șosea unde își lăsase mașina, un Beetle închiriat. În ziua următoare, au identificat victima ca fiind Michele Sánchez Castillo, de șaisprezece ani. Necropsia, conform raportului medico-legal, a stabilit că moartea s-a datorat unui traumatism cranian sever și că nu fusese agresată sexual. S-au găsit resturi de piele sub unghii, ceea ce însemna că probabil se luptase cu agresorul ei până la sfârșit. Loviturile de pe față și de pe coaste erau un indiciu în plus că se luptase cu asasinul ei. După frotiul vaginal s-a tras concluzia de asemenea că nu fusese violată. Familia ei a spus că Michele se dusese pe data de 5 aprilie în vizită la o prietenă, de unde a plecat să-și caute o slujbă la o fabrică. Conform comunicatului poliției, probabil fusese atacată și asasinată între noaptea de 5 și dimineața zilei de 6. Nu s-au găsit amprente pe bara de fier.

Sergio Gonzáles i-a luat un interviu agentului judiciar José Márques. A ajuns când noaptea de-abia începuse să se lase peste oraș și clădirea poliției judiciare era aproape pustie. Un tip care făcea și pe portarul i-a explicat cum să ajungă la biroul lui José Márques. Pe culoar nu s-a întâlnit cu nimeni. Majoritatea birourilor aveau ușile deschise și de undeva se auzea zgomotul unui xerox. José Márques l-a primit uitându-se la ceas și puțin după aceea l-a rugat, ca să câștige timp, să-l însoțească până la vestiare. În timp ce agentul judiciar se dezbrăca, Sergio l-a întrebat cum a fost posibil ca Michele Sánchez să ajungă vie în curtea din spate a fabricii de îmbuteliat răcoritoare. E perfect posibil, i-a răspuns Márques. Din câte am înțeles, a spus Sergio, femeile sunt sechestrate într-un loc, sunt duse în altă parte, unde sunt violate și apoi omorâte, și în sfârșit trupurile lor sunt aruncate într-un al treilea loc, în acest caz în spatele magaziei. Uneori se întâmplă așa, a spus Márques, dar nu

toate asasinatele urmează același model. Márques și-a pus costumul într-o pungă și și-a tras pe el un trening. Probabil că vă întrebați, i-a spus în timp ce-și aranja sub bluza de trening tocul cu pistolul său Desert Eagle calibru 357 Magnum, de ce e așa de pustie clădirea. Sergio i-a spus că cel mai logic e să-și închipuie că toți agenții sunt pe stradă, la lucru. La ora asta, nu, a spus Márques. Atunci de ce? a zis Sergio. Pentru că azi e meciul de fotbal între echipa poliției din Santa Teresa și echipa noastră. Și o să jucați și dumneavoastră? a spus Sergio. Poate că da, poate că nu, sunt rezervă, a zis Márques. Când au ieșit din vestiar, agentul judiciar i-a spus să nu încerce să găsească o explicație logică pentru crime. Povestea asta e un căcat, asta e singura explicație, a zis Márques.

A doua zi, i-a văzut pe Haas și pe părinții lui Michele Sánchez. Haas i s-a părut, dacă asta era posibil, mai rece ca niciodată. Și mai înalt, de parcă în închisoare hormonii lui ar fi luat-o razna și ar fi ajuns la statura definitivă. L-a întrebat de Michele Sánchez, l-a întrebat dacă are vreo părere în privința asta, l-a întrebat de Bisontes și de toate moartele care literalmente răsăreau din deșertul din Santa Teresa după arestarea lui. Răspunsul lui Haas a fost flegmatic și surâzător și Sergio s-a gândit că, deși s-ar putea să nu fie vinovat de ultimele morți, cu siguranță de ceva era vinovat. Pe urmă, când a plecat de la închisoare și-a zis că nu poate să judece pe cineva după zâmbet sau după ochi. Cine e el ca să îndrăznească să judece pe cineva?

Mama lui Michele Sánchez i-a spus că de un an avea vise oribile. Se trezea în mijlocul nopții sau în mijlocul zilei (când lucra în schimbul de noapte) cu certitudinea că a pierdut-o definitiv pe fata ei. Sergio a întrebat-o dacă Michele este cea mai mică dintre copii. Nu, am alți doi mai mici, a spus femeia. Dar în visele mele o pierd pe Michele. De ce? Nu știu, a zis femeia, Michele e un bebeluș, nu are vârsta de acum, în visele mele are vreo doi sau trei ani cel mult, și dintr-odată dispare. Eu nu îl văd pe cel care mi-o fură. Nu văd nimic în afară de o stradă pustie sau o curte pustie sau o încăpere pustie. Și știu că fetița mea e acolo. Dar când mă uit din nou, nu mai e. Sergio a întrebat-o dacă oamenilor le e frică. Mamelor da, a zis femeia. Și unor tați. Dar oamenilor, nu cred. Înainte de a se despărți pe esplanada de la intrarea în Parcul Industrial Arsenio Farrel, femeia i-a spus că visele au început în perioada când a văzut-o pentru prima dată pe Florita Almada, la televizor, Florita Almada, Sfânta, cum i se spune. Un grup de femei sosea pe jos sau cobora din autobuzele puse la dispoziție de diversele fabrici din Parc. Autobuzele sunt gratuite? a întrebat Sergio distrat. Aici nu e nimic gratis, a spus femeia. După aceea a întrebat-o cine e acea Florita Almada. E o bătrânică și apare din când în când la televiziunea din Hermosillo în show-ul lui Reinaldo. Ea știe ce se ascunde în spatele crimelor și ne-a atras atenția, dar n-am luat-o în seamă, nimeni nu o ia în seamă. Ea a văzut fețele asasinilor. Dacă vreți să mai aflați câte ceva, mergeți s-o vedeți și după ce vă întâlniți cu ea dați-mi telefon sau scrieți-mi. Așa voi face, a spus Sergio.

Lui Haas îi plăcea să se așeze pe jos, cu spatele sprijinit de zid, în partea umbrită a curții. Și îi plăcea să se gândească. Îi plăcea să creadă că Dumnezeu nu există. Vreo trei minute, cel puțin. Îi plăcea de asemenea să reflecteze la cât de lipsite de importanță sunt ființele omenești. Cinci minute. Dacă n-ar exista durerea, se gândea, am fi perfecți. Neînsemnați, insensibili la durere. Perfecți, ce dracu'. Dar durerea exista ca să strice totul. În sfârșit, se gândea la lux. Luxul de a avea memorie, luxul de a ști o limbă sau mai multe, luxul de a gândi și de a nu o lua la fugă. Pe urmă deschidea ochii și se uita, ca într-un vis, la câțiva dintre Bisontes care se plimbau de colo până colo, ca și cum ar fi păscut, în partea cealaltă, în partea însorită a curții. Cei din banda Bisontes pasc în curtea închisorii, se gândea și asta îl liniștea ca un calmant cu acțiune rapidă, pentru că uneori, nu foarte des, Haas își începea ziua de parcă cineva îi înfigea în cap vârful unui cuțit. Tequila și Tormenta stăteau lângă el. Uneori se simțea ca un pastor pe care nu-l înțelegeau nici măcar pietrele. Unii deținuți păreau că se mișcau cu încetinitorul. Cel cu băuturile răcoritoare, de pildă, care se apropia cu trei coca-cola reci pentru ei. Sau cei care jucau baschet. Cu o seară în urmă, înainte de a se culca, un paznic a venit la el și i-a spus să-l urmeze, că don Enrique Hernández vrea să-l vadă. Traficantul de droguri nu era singur. Lângă el se aflau directorul închisorii și un tip care s-a dovedit a fi avocatul lui. Terminaseră de mâncat și Enriquito Hernández i-a oferit o ceașcă de cafea pe care Haas a refuzat-o zicând că nu-l lăsa să doarmă. Toți au râs cu excepția avocatului, care nu arăta că l-ar fi auzit. Îmi placi, yankeule, i-a spus traficantul de droguri, voiam doar să știi că afacerea cu banda Bisontes e în cercetare. E clar? Foarte clar, don Enrique. Apoi l-au poftit să ia loc și l-au întrebat cum e viața deținuților. A doua zi, i-a spus lui Tequila că de afacere se ocupă Enriquito Hernández. Spune-i-o lui văru-tău. Tequila a dat din cap afirmativ și a zis: ce bine. Ce plăcut e să stai aici, la umbră, a spus Haas.

Potrivit spuselor șefei Departamentului de Delicte Sexuale din Santa Teresa, o instituție guvernamentală care avea doar o jumătate de an de existență, proporția asasinatelor în întreaga republică mexicană era de zece bărbați la o femeie în timp ce proporția la Santa Teresa era de patru femei la zece bărbați. Șefa se numea Yolanda Palacio și era o femeie de vreo treizeci de ani, cu pielea albă și păr șaten, corectă, deși în spatele corectitudinii ei se întrezărea dorința de a fi fericită, dorința de sărbătoare permanentă. Dar ce e *o sărbătoare permanentă*? s-a întrebat Sergio González. Poate ceea ce îi diferențiază pe unii de noi ceilalți, care trăim în tristețea cotidiană. Dorința de a trăi, dorința de a te înfrunta, cum spunea taică-su, dar de a te înfrunta cu ce, cu inevitabilul? De a lupta *împotriva* cui? Și ca să obții ce? Mai mult timp, o certitudine, întrezărirea esențialului, de parcă ar exista ceva esențial în țara asta împuțită, și-a zis, de parcă ar exista ceva esențial pe împuțita asta de planetă care și-o suge singură. Yolanda Palacio studiase Dreptul la Universitatea din Santa

Teresa, și apoi s-a specializat în Drept penal la Universitatea din Hermosillo, dar nu îi plăceau tribunalele, a descoperit asta puțin cam târziu, nici să fie parte într-un proces, așa că s-a ocupat de cercetare. Știți câte femei sunt victime ale unor delicte sexuale în acest oraș? Peste două mii pe an. Și aproape jumătate sunt minore. Și probabil un număr asemănător nu depun plângere că au fost violate, așa că putem vorbi de patru mii de violuri pe an. Adică, în fiecare zi aici sunt violate peste zece femei, a făcut un gest de parcă violurile s-ar fi comis pe culoar. Un culoar slab luminat de un tub fluorescent de culoare galbenă, exact la fel ca tubul fluorescent care era stins în biroul Yolandei Palacio. Unele violuri, evident, sfârșesc cu un asasinat. Dar nu vreau să exagerez, majoritatea se mulțumește cu violul și gata, s-a terminat, ne ocupăm de altceva. Sergio n-a știut ce să spună. Știți câte persoane lucrează la departamentul de delicte sexuale? Doar eu. Înainte aveam o secretară. Dar a obosit și a plecat la Ensenada, unde își are familia. Incredibil, a spus Sergio. Asta e, da, incredibil. Incredibil pe-aici, incredibil pe-acolo, mulți zic ca să vezi, mulți, ia te uită, mulți, măi să fie, dar la o adică aici nimeni nu ține minte nimic, nu spune nimic, n-are curaj să facă nimic. Sergio și-a coborât privirea și apoi s-a uitat la chipul obosit al Yolandei Palacio. Și, în altă ordine de idei, a spus ea, nu vreți să mâncați? eu sunt moartă de foame, în apropiere e un restaurant care se numește El Rey del Taco, dacă vă place mâncarea tex-mex ar trebui să mergeți. Sergio s-a ridicat. Vă invit, a spus. Asta se subînțelege, a zis Yolanda Palacio.

Pe 12 aprilie, s-au găsit rămășițele unei femei pe un teren de lângă Casas Negras. Cei care le-au găsit și-au dat seama că e o femeie după păr, negru și lung până la talie. Cadavrul se afla într-o stare avansată de descompunere. După examenul medico-legal s-a stabilit că victima avea între douăzeci și opt și treizeci și trei de ani, un metru șaizeci și șapte înălțime și că a murit din cauza unor lovituri foarte puternice în zona tempo-parietală. Nu avea nici un act. Era îmbrăcată cu pantaloni negri, o bluză verde și tenișii. Într-un buzunar al pantalonilor s-au găsit cheile mașinii ei. Profilul ei nu se potrivea cu cel al femeilor dispărute în Santa Teresa. Probabil era moartă de două luni. Cazul s-a arhivat.

Fără să știe prea bine de ce, pentru că nu credea în ghicitoare, Sergio González a căutat-o pe Florita Almada la studioul postului Canal 7 din Hermosillo. A stat de vorbă cu o secretară, apoi cu alta, apoi cu Reinaldo. Acesta i-a spus că nu e ușor s-o vadă pe Florita. Noi, prietenii ei, a spus Reinaldo, o protejăm. Îi protejăm intimitatea. Suntem un scut uman în jurul Sfintei. Sergio și-a arătat legitimația de ziarist și i-a spus că îi garantează intimitatea Floritei. Reinaldo i-a dat întâlnire în seara aceea. Sergio s-a întors la hotel și a încercat să scrie ciorna articolului despre asasinatele femeilor, dar după un timp și-a dat seama că nu poate scrie nimic. A coborât la barul hotelului și a băut ceva citind ziarele locale. Pe urmă a urcat în camera lui, a făcut un duș și a coborât din nou. Cu o jumătate de ceas înainte de ora stabilită de

Reinaldo, a luat un taxi și a dat o raită prin centru înainte de a se duce la întâlnire. Taximetristul l-a întrebat de unde este. Din DF, a spus Sergio. Oraș nebun, a zis taximetristul. Odată m-au asaltat de șapte ori în aceeași zi. Mai lipsea doar să mă violeze, a spus taximetristul râzând în oglinda retrovizoare. Lucrurile s-au schimbat, a zis Sergio, acum taximetriștii asaltează lumea. Așa am auzit și eu, a zis taximetristul, era și timpul. Depinde de punctul de vedere, a spus Sergio. Întâlnirea era într-un bar cu clientelă masculină. Locul se numea Popeye și un zdrahon de aproape doi metri și peste o sută de kilograme stătea de pază la intrare. În interior erau o tejghea în zigzag și măsuțe mici luminate cu lămpi minuscule și fotolii tapițate cu satin de culoare vineție. La boxe se auzea muzică *new age* și chelnerii erau îmbrăcați în marinari. Reinaldo și un necunoscut îl așteptau stând pe niște taburete înalte, la tejghea. Necunoscutul avea părul lins, cu o tunsoare după ultima modă, și era îmbrăcat cu haine scumpe. Se numea José Patricio și era avocatul lui Reinaldo și al Floritei. Deci Florita Almada are nevoie de un avocat? Toată lumea are nevoie de unul, a spus José Patricio foarte serios. Sergio n-a vrut să bea nimic și după puțin timp toți trei s-au urcat în BMW-ul lui José Patricio și au pornit-o pe străzi tot mai întunecoase spre casa Floritei. Pe drum, José Patricio a vrut să știe cum este viața unui ziarist din DF și Sergio a mărturisit că el, de fapt, lucrează pentru secția de cultură și spectacole. În linii mari, le-a explicat cum aflase de crimele din Santa Teresa și José Patricio și Reinaldo l-au ascultat cu atenție și cu capul plecat ca niște copii care aud pentru a nu știu câta oară aceeași poveste care îi îngrozește și îi lasă încremeniți, încuviințând grav din cap, complici ai aceluiași secret. Mai târziu, însă, când mai aveau puțin până să ajungă la casa Floritei, Reinaldo a vrut să știe dacă Sergio îl cunoaște pe un celebru prezentator de la Televisa. Sergio a spus că-l știe după nume, dar că nu se întâlnise niciodată cu el la vreo petrecere. Reinaldo a povestit atunci că acel prezentator a fost îndrăgostit de José Patricio. O vreme, venea în fiecare sfârșit de săptămână la Hermosillo și îi invita pe José Patricio și pe prietenii lui la plajă, unde arunca banii în stânga și-n dreapta. José Patricio, pe atunci, era îndrăgostit de un nord-american, un profesor de Drept de la Berkeley, și nici nu se uita la el. Într-o noapte, a spus Reinaldo, celebrul prezentator m-a luat în camera lui de la hotel și mi-a spus că vrea să-mi facă o propunere. Eu mi-am zis că, simțindu-se respins, vrea să se culce cu mine sau să mă ia în DF ca să-mi încep acolo o nouă carieră la televiziune, protejat de el, dar singurul lucru pe care-l voia prezentatorul era să-i vorbească și Reinaldo să-l asculte. La început, a spus Reinaldo, n-am simțit pentru el decât dispreț. Nu este un bărbat atractiv și în realitate arată mai prost decât la televizor. Pe vremea aceea, încă n-o cunoșteam pe Florita Almada și viața mea era a unui păcătos. (Râsete.) În sfârșit, îl disprețuiam, probabil că eram și un pic invidios pe norocul lui, pe care îl consideram exagerat. Adevărul e că l-am însoțit în camera lui, a spus Reinaldo, cel mai bun apartament din cel mai bun hotel din Bahía Kino, de unde făceam plimbări

cu iahtul până la insula Tiburón sau insula Turner, tot luxul din lume, cum îți poți imagina, a spus Reinaldo în timp ce privea casele sărăcăcioase ce străjuiau strada pe care trecea BMW-ul lui José Patricio, și celebrul prezentator stătea acolo, copilul alintat al Televisei, așezat la picioarele patului cu un pahar în mână, cu părul răvășit și ochi de chinez care aproape nu se vedeau, și când m-a văzut, când și-a dat seama că sunt în cameră, în picioare, așteptând, mi-a trântit dintr-odată că noaptea aceea va fi probabil ultima noapte din viața lui. Îți dai seama că am înlemnit, pentru că m-am gândit imediat că poponarul ăsta întâi mă omoară pe mine și pe urmă se omoară pe el numai ca să-l amărască postum pe José Patricio. (Râsete.) Se spune așa, nu, postum? Cam așa ceva, a zis José Patricio. Așa că i-am zis, a spus Reinaldo, ascultă, nu face glume proaste. Uite, mai bine să ieșim să facem o plimbare. Și în timp ce vorbeam, căutam din priviri pistolul. Dar n-am văzut nici un pistol pe nicăieri, cu toate că prezentatorul putea perfect de bine să-l aibă sub cămașă, ca pistolarii, deși, în acel moment, nu avea față de pistolar, ci mai curând de om disperat și singur. Țin minte că am dat drumul la televizor și l-am pus pe o emisiune nocturnă transmisă din Tijuana, un *talk show*, și i-am spus: în mod sigur tu, în aceleași condiții, l-ai face mai bine, dar prezentatorul nici măcar nu a catadicsit să se uite la televizor. Nu făcea decât să se uite în jos și să murmure că viața nu are sens și că era mai bine să moară decât să continue să trăiască. Bla-bla. Orice aș fi spus, am înțeles atunci, era de prisos. El nici măcar nu mă asculta, voia doar să stau cu el, pentru orice eventualitate, dar pentru ce eventualitate? nu știu, dar pentru orice eventualitate în mod definitiv. Mi-aduc aminte că m-am dus pe balcon și am privit golful. Era lună plină. Ce frumos e țărmul, m-am gândit, și partea cea mai proastă e că nu ne dăm seama de asta decât în situații-limită, când de-abia ne mai putem bucura de el. Ce frumoase sunt țărmul și plaja și cerul plin de stele. Dar pe urmă m-am plictisit și m-am așezat din nou pe fotoliu în cameră și ca să nu văd fața prezentatorului m-am uitat iar la televizor, unde un tip spunea că persoana lui deține, o spunea cu aceste cuvinte, *persoana lui deține* de parcă s-ar fi referit la o istorie medievală sau la o chestiune politică, recordul expulzărilor din Statele Unite. Știți de câte ori am intrat ilegal în Statele Unite? De trei sute patruzeci și cinci de ori! Și de trei sute patruzeci și cinci de ori am fost arestat și expulzat în Mexic. Și asta într-o perioadă de patru ani. Adevărul e că brusc mi-a trezit interesul. Mi l-am imaginat în emisiunea mea. Mi-am imaginat ce întrebări i-aș pune. Am început să mă gândesc cum să iau legătura cu el, pentru că povestea, asta nu poate nega nimeni, era foarte interesantă. Cel de la televiziunea din Tijuana i-a pus o întrebare de baraj: de unde avea bani să-i plătească pe acei *polleros* care-l treceau de cealaltă parte a frontierei? Pentru că era clar că, în ritmul nebunesc al expulzărilor, nu avea timpul material să lucreze în Statele Unite și să strângă ceva parale. Răspunsul tipului a fost uluitor. A spus că la început plătea cât i se cerea, dar că după aceea, să zicem că după a zecea expulzare, se tocmea și cerea să i se facă o reducere și că

după a cincizecea expulzare acei *polleros* și *coyotes* îl luau cu ei din prietenie, și că după a suta deportare probabil, credea el, îl luau din milă. Acum, i-a spus prezentatorului din Tijuana, îl luau ca amuletă, pentru că acei *polleros* credeau că le poartă noroc, fiindcă prezența lui, într-un anumit fel, ușura stresul celorlalți; dacă era să fie prins cineva acela ar fi fost el, nu ceilalți, cel puțin dacă ceilalți știau să-l lase singur după ce treceau frontiera. Să zicem că devenise cartea de joc însemnată, bancnota însemnată, potrivit propriilor sale cuvinte. Atunci prezentatorul, care era prost, i-a pus o întrebare stupidă și apoi întrebarea bună. Cea stupidă a fost dacă are de gând să-și înregistreze recordul în cartea Guiness a recordurilor. Tipul nici măcar n-avea habar despre ce dracului îi vorbea, în viața lui nu auzise de Guiness. Cea bună a fost dacă o să continue să încerce. Ce să încerc? a zis tipul. Să încerci să treci frontiera, i-a spus prezentatorul. Tipul a spus că dacă vrea Dumnezeu și e sănătos, în nici o clipă nu i-a ieșit din cap ideea de a trăi în Statele Unite. N-ai obosit? a spus prezentatorul. N-ai chef să te întorci în satul tău sau să-ți cauți o slujbă aici la Tijuana? Tipul a zâmbit parcă rușinat și a spus că atunci când îi intră o idee în cap, nu e nimic de făcut. Era un tip nebun, nebun, nebun, nebun cu adevărat, a zis Reinaldo, dar eu mă aflam în hotelul cel mai nebun din Bahía Kino și lângă mine, așezat la picioarele patului, se afla cel mai nebun prezentator de televiziune din DF, așa că ce puteam crede, realmente? Bineînțeles că prezentatorul nu se mai gândea să se sinucidă. Continua să stea la picioarele patului, dar cu ochii, niște ochi de câine obosit, țintă la televizor. Ce părere ai? i-am spus. Poate exista o astfel de persoană? Nu e încântător? Nu e personificarea inocenței? Atunci prezentatorul s-a ridicat și a luat pistolul pe care îl ținuse ascuns în tot acest timp sub o coapsă sau sub o fesă și eu am pălit din nou brusc și el mi-a făcut un semn, un semn abia perceptibil, ca și cum mi-ar fi spus că nu mai am de ce să mă îngrijorez și a intrat în baie fără să închidă ușa și eu mi-am zis ah, fir-ar să fie, acum o să se sinucidă, dar el n-a făcut decât să se pișe îndelung, totul era ca în familie, toate erau în ordine, televizorul aprins, ușa deschisă, noaptea ca o mănușă peste hotel, perfectul *espalda mojada*, acel *espalda mojada* pe care eu voiam să-l aduc la emisiunea mea și pe care poate prezentatorul îndrăgostit de José Patricio voia să-l aducă la emisiunea lui, acel *espalda mojada* monstruos, regele ghinioanelor, omul care purta pe umerii lui destinele Mexicului, un *espalda mojada* zâmbitor, această ființă asemănătoare cu o broască, acest latin unsuros și lipsit de apărare și de inteligență, această bucată de cărbune care în altă reîncarnare ar fi putut fi un diamant, acest incoruptibil care nu se născuse în India, ci în Mexic, totul era în ordine, dintr-odată totul era în ordine și atunci de ce să te mai sinucizi. De unde stăteam, am văzut că prezentatorul de la Televisa pune pistolul în trusa de toaletă și apoi închide trusa și o pune într-un sertar din baie. L-am întrebat dacă vrea să mergem la barul hotelului să bem ceva. De acord, a zis, dar înainte a vrut să vadă sfârșitul emisiunii. La televizor acum vorbeau cu alt tip, cred că un dresor de pisici. Ce canal e ăsta? m-a întrebat

prezentatorul. 35 din Tijuana, i-am răspuns. 35 din Tijuana, a spus el vorbind parcă în somn. Pe urmă am plecat din cameră. Pe culoar, prezentatorul s-a oprit și și-a scos un pieptene din buzunarul din spate al pantalonilor și s-a pieptănat. Cum arăt? m-a întrebat. Divin, i-am spus. Apoi am chemat ascensorul și am așteptat. Ce zi, a spus prezentatorul. Eu am aprobat dând din cap. Când a venit liftul, am intrat și am coborât până la bar fără să scoatem o vorbă. După puțin timp, ne-am despărțit și fiecare s-a dus să se culce.

După ce au mâncat, când amândoi contemplau noaptea prin ferestrele de la El Rey del Taco, Yolanda Palacio i-a spus că nu totul merge prost la Santa Teresa. Nu totul, în ceea ce privește femeile. Ca și cum fiind cu burțile pline, și pe deasupra obosiți și având chef să doarmă, amândoi ar fi apreciat lucrurile bune, falsele detalii ale speranței. Fumau. Știi care este orașul din Mexic cu cel mai mic procentaj de șomaj feminin? Sergio González a văzut luna din deșert, un fragment, o secțiune elicoidală ivindu-se printre acoperișuri. Santa Teresa? a spus. Da, Santa Teresa, a zis șefa Departamentului de Delicte Sexuale. Aici aproape toate femeile au o slujbă. O slujbă prost plătită și sunt exploatate, cu orare groaznice și fără garanții sindicale, dar o slujbă la urma urmei, ceea ce pentru multe femei venite din Oaxaca sau din Zacatecas este o binecuvântare. O secțiune elicoidală? Nu se poate, s-a gândit Sergio. Poate o iluzie optică, niște nori ciudați în formă de havane, rufe întinse în bătaia vântului de noapte, musca sau țânțarul lui Poe. Deci aici nu există șomaj feminin? a zis. Nu fi nesuferit, a spus Yolanda Palacio, sigur că există șomaj, feminin și masculin, doar că aici procentajul de șomaj feminin este mult mai mic decât în restul țării. De fapt, s-ar putea spune, *grosso modo*, că toate femeile din Santa Teresa au slujbă. Caută date și compară-le.

În luna mai, a fost asasinată în propria sa locuință Aurora Cruz Barrientos, de optsprezece ani. A fost găsită în patul conjugal, cu mai multe răni de armă albă, aproape toate pe piept, cu brațele deschise implorând parcă cerul, în mijlocul unei pete mari de sânge închegat. O găsise o vecină și prietenă, căreia i s-a părut ciudat că perdelele casei erau încă trase. Ușa era întredeschisă și vecina a intrat în casă, unde imediat a simțit ceva neobișnuit, deși n-a știut să precizeze ce. Când a ajuns în dormitor și a văzut ce i-au făcut Aurorei Cruz, a leșinat. Casa era pe strada Estepa numărul 870 din cartierul Féliz Gómez, un cartier cu oameni din clasa de mijloc inferioară. Cazul a fost încredințat agentului judiciar Juan de Dios Martínez, care s-a prezentat la locul faptelor la o oră după ce casa fusese ocupată de poliție. Soțul Aurorei Cruz, Rolando Pérez Mejía, era la lucru la fabrica City Keys și încă nu fusese anunțat de moartea soției sale. Polițiștii care au percheziționat casa au găsit în baie niște chiloți, se presupune că ai lui Pérez Mejía, pătați de sânge. În primele ore ale după-amiezii, o patrulă a trecut pe la City Keys și l-au dus pe Pérez Mejía la comisariatul numărul 2. În declarația sa, acesta afirmă că înainte de a pleca la lucru a luat micul dejun cu soția lui, ca în fiecare dimineață, și că relația dintre ei doi era armonioasă fiindcă nu permiteau ca problemele, în majoritate economice, să le afecteze viața. Erau căsătoriți, din spusele lui Pérez Mejía, de un an și câteva luni, și nu se certaseră niciodată. Când i-au arătat chiloții pătați de sânge, Pérez Mejía i-a recunoscut ca fiind ai lui, sau asemănători cu unii pe care-i avea el, și Juan de Dios Martínez a crezut că se va prăbuși. Dar soțul, în ciuda faptului că a plâns îndurerat când și-a văzut chiloții, ceea ce lui Juan de Dios i s-a părut ciudat pentru că niște chiloți nu sunt o fotografie și nici scrisoare, sunt doar ce sunt, niște chiloți, nu s-a prăbușit. Oricum, l-au arestat în așteptarea unor noi evenimente care n-au întârziat să se producă. Întâi a apărut un martor care a spus că văzuse un bărbat dând târcoale în jurul casei Aurorei Cruz. Bărbatul, potrivit acestui martor, era un tip tânăr cu înfățișare de sportiv care suna la soneriile caselor și își lipea fața de geamuri, vrând parcă să se asigure că nu e nimeni acasă. Cel puțin asta a făcut la trei case, una dintre ele a Aurorei Cruz, și apoi a dispărut. Ce s-a întâmplat după aceea? martorul nu știa, fiindcă plecase la lucru, nu înainte de a le avertiza pe soția lui și pe mama acesteia, care locuia cu ei, de prezența intrusului. Din spusele soției martorului, la puțin timp după plecarea soțului ei, ea a stat o vreme la fereastră, dar n-a văzut nimic. După câtva timp, a plecat și ea la lucru și acasă a rămas doar soacra, care, așa cum făcuseră înainte ginerele și apoi fata ei, a spionat un timp strada de la fereastră, fără să observe nimic suspect, până când s-au sculat nepoții ei și a trebuit să le pregătească micul dejun înainte de a-i trimite la școală. Pe de altă parte, nimeni altcineva din cartier nu l-a mai văzut pe tipul cu aspect sportiv. La fabrica unde lucra soțul victimei, mai mulți muncitori au declarat că Rolando Pérez Mejía venise ca în fiecare dimineață, cu puțin timp înainte de-a intra în schimb. Potrivit raportului medicului legist, Aurora Cruz fusese violată în cele două orificii.

Violatorul și asasinul, după părerea medicului legist, era o persoană foarte puternică, un tip tânăr, fără îndoială, și în culmea excitației. Când Juan de Dios Martínez l-a întrebat ce vrea să spună cu în culmea excitației, medicul legist a răspuns că era anormală cantitatea de spermă găsită în corpul victimei și pe cearșafuri. Poate că au fost două persoane, a spus Juan de Dios Martínez. Poate, a zis medicul legist, deși ca să fie sigur trimisese deja mostre la secția omoruri din Hermosillo ca să stabilească, dacă nu ADN-ul, cel puțin grupa sanguină a agresorului. După rupturile anale, medicul legist înclina să creadă că violarea în acest orificiu s-a produs după ce victima murise. Timp de câteva zile, deși se simțea tot mai bolnav, Juan de Dios i-a anchetat pe câțiva tineri din cartier care aveau legături cu bandele juvenile. Într-o seară, a trebuit să se ducă la doctor, care i-a spus că are gripă și i-a prescris medicamente antiinflamatorii și răbdare. Gripa s-a complicat după câteva zile cu o infecție în gât și a trebuit să ia antibiotice. Soțul victimei a stat o săptămână într-o celulă a comisariatului numărul 2 și pe urmă l-au eliberat. Mostrele de spermă trimise la Hermosillo s-au pierdut, nu se știe foarte bine dacă la dus sau la întors.

Le-a deschis ușa chiar Florita. Sergio nu se aștepta să fie așa de bătrână. Florita i-a pupat pe obraz pe Reinaldo și pe José Patricio și lui i-a dat mâna. Suntem morți de plictiseală, a auzit că spune Reinaldo. Mâna Floritei era tăbăcită, ca mâna unei persoane care lucra mult timp cu produse chimice. Salonul era mic, cu două fotolii și un televizor. Pe pereți erau fotografii în alb și negru. Într-una din fotografii l-a văzut pe Reinaldo cu alți câțiva bărbați toți zâmbitori, îmbrăcați ca pentru picnic, în jurul Floritei; membrii unei secte în jurul preotesei lor. Le-a oferit ceai sau bere. Sergio a cerut o bere și a întrebat-o pe Florita dacă e adevărat că poate *vedea* morțile ce-au avut loc la Santa Teresa. Sfânta părea stânjenită și n-a răspuns imediat. Și-a aranjat gulerul bluzei și jachetica de lână, poate prea strâmtă. Răspunsul ei a fost vag. A spus că uneori vedea lucruri ca oricare om, și că lucrurile pe care le vedea nu erau neapărat viziuni, ci imaginații, lucruri ce-i treceau prin cap ca oricărui om, impozitul pe care se zice că trebuie să-l plătim pentru că trăim într-o societate modernă, deși ea era de părere că toată lumea, indiferent unde trăiește, poate la un moment dat *să vadă* sau *să-i apară* anumite lucruri, și că ei, într-adevăr, în ultimul timp îi apăreau numai femei asasinate. O escroacă, una cu suflet bun, și-a zis Sergio. De ce cu suflet bun? De ce toate bătrânicile din Mexic au suflet bun? Mai curând un suflet de piatră, s-a gândit Sergio, ca să îndure atâta. Florita, ca și cum i-ar fi citit gândul, a încuviințat de mai multe ori. Și cum știți că aceste asasinate sunt cele din Santa Teresa? a spus Sergio. Din cauza greutății, a spus Florita. Și a lanțului. Când i-a cerut să explice ce vrea să spună, a zis că un asasinat normal și obișnuit (deși nu există asasinate normale și obișnuite) se termină aproape întotdeauna cu o imagine lichidă, un lac sau un puț, care după ce se despică se liniștește din nou, pe când un

șir de asasinate, ca acelea din orașul de frontieră, proiectează o imagine *grea*, metalică sau minerală, o imagine care arde, de exemplu, care arde perdele, care dansează, și cu cât arde mai multe perdele cu atât mai întunecoasă se face încăperea sau salonul sau șopronul sau hambarul unde se întâmplă acest lucru. Și puteți vedea chipurile asasinilor? a spus Sergio, simțindu-se brusc obosit. Uneori, a zis Florita, uneori le văd fețele, fiule, dar când mă trezesc le uit. Cum ați spune că sunt fețele lor, Florita? Păi sunt fețe normale și obișnuite (deși în lume, sau cel puțin în Mexic, nu există fețe normale și obișnuite). Va să zică n-ați spune că sunt fețe de asasini? Nu, aș spune doar că sunt fețe mari. Mari? Da, mari, parcă ar fi umflate, voluminoase. Ca niște măști? N-aș zice asta, a spus Florita, sunt fețe, nu măști, nici deghizări, doar că sunt umflate de parcă ar fi luat prea mult cortizon. Cortizon? Sau orice alt corticoid care umflă, a spus Florita. Adică sunt bolnavi? Nu știu, depinde. Depinde de ce? De felul în care-i privești. Ei se consideră bolnavi? Nu, nicidecum. Știu că sunt sănătoși, atunci? De știut, ceea ce se zice știut, nimeni nu știe nimic sigur pe lumea asta, fiule. Dar ei se cred sănătoși? Să zicem că da, a spus Florita. Și vocile lor, le-ați auzit vreodată? a întrebat Sergio (mi-a spus fiule, ce ciudat, mi-a spus fiule). De foarte puține ori, dar din când în când i-am auzit vorbind. Și ce spun, Florita? Nu știu, vorbesc în spaniolă, o spaniolă încâlcită care nu pare spaniolă, dar nu e nici engleză, uneori cred că vorbesc o limbă inventată, dar nu poate fi inventată fiindcă înțeleg unele cuvinte, așa că aș zice că vorbesc spaniola și că ei sunt mexicani, doar că cea mai mare parte din cuvintele lor sunt de neînțeles pentru mine. Mi-a spus fiule, s-a gândit Sergio. Doar o dată, așa că e normal să cred că nu e vorba de un tic verbal. O escroacă, una cu suflet bun. I-a oferit altă bere, pe care a refuzat-o. A spus că se simte obosit. A spus că trebuie să se întoarcă la hotel. Reinaldo l-a privit cu vădită supărare. Ce vină am eu? s-a gândit Sergio. S-a dus la baie; mirosea a om bătrân, dar pe jos erau două glastre cu plante de un verde intens aproape negru. Nu e rea ideea, plante în veceu, s-a gândit Sergio în timp ce auzea vocile lui Reinaldo și a lui José Patricio și a Floritei care păreau că discută în salon. Pe fereastra minusculă a băii se putea vedea o curte mică cimentată și umedă, de parcă tocmai ar fi plouat, unde, alături de glastre cu plante, a văzut glastre cu flori roșii și albastre de o varietate necunoscută. Când s-a întors în salon, nu s-a mai așezat. A dat mâna cu Florita și i-a promis că o să-i trimită articolul pe care are de gând să-l publice, deși știa foarte bine că n-o să-i trimită nimic. Totuși înțeleg ceva, a spus Sfânta când i-a condus până la ușă. A spus-o privindu-l pe Sergio în ochi și apoi pe Reinaldo. Ce înțelegeți, Florita? a zis Sergio. Nu spune, Florita, a zis Reinaldo. Toată lumea când vorbește lasă să se întrevadă, chiar și numai în parte, bucuriile și necazurile, nu-i așa? Foarte adevărat, a spus José Patricio. Ei bine, când aceste năluciri ale mele vorbesc între ele, deși nu le înțeleg vorbele, îmi dau seama perfect că bucuriile și necazurile lor sunt *mari*, a spus Florita. Cât de mari? a zis Sergio. Florita l-a privit în ochi. A deschis ușa. A simțit noaptea din Sonora bătându-l pe

spate ca o fantomă. *Imense*, a spus Florita. Ca și cum s-ar ști nepedepsite? Nu, nu, nu, a spus Florita, n-are nici o legătură cu impunitatea.

Pe 1 iunie, Sabrina Gómez Demetrio, în vârstă de cincisprezece ani, a ajuns pe propriile ei picioare la spitalul IMSS Gerardo Regueira cu multiple răni de armă albă și două împușcături în spate. A fost internată imediat la secția de urgență, unde după câteva minute a decedat. A spus puține cuvinte înainte de-a muri. Și-a spus numele și strada unde locuiește cu surorile și frații ei. A spus că fusese închisă într-o camionetă Suburban. A spus ceva despre un bărbat care avea față de porc. Una dintre asistentele care încercau să-i oprească hemoragia a întrebat-o dacă acela este bărbatul care o sechestrase. Sabrina Gómez a spus că-i pare rău că n-o să-și mai vadă niciodată frații.

În iunie, Klaus Haas a organizat prin telefon o conferință de presă la penitenciarul din Santa Teresa, la care au luat parte șase ziariști. Avocata lui îl sfătuise să nu o facă, dar în acele zile Haas părea că-și pierduse controlul de care dăduse dovadă până atunci și n-a vrut să audă nici un argument împotriva planului său. După spusele avocatei, nu i-a dezvăluit nici tema conferinței. I-a spus doar că acum este în posesia unei informații pe care n-o deținea până atunci și pe care vrea s-o facă publică. Ziariștii care au venit nu se așteptau la nici o declarație nouă și cu atât mai puțin la ceva care să aducă lumină în puțul obscur în care se transformase apariția regulată a moartelor în oraș sau în împrejurimile orașului sau în deșertul care strânge Santa Teresa ca într-un pumn de fier, dar au venit pentru că la urma urmei Haas și femeile moarte erau subiectul lor. Marile ziare din DF nu și-au trimis reprezentanții.

În iunie, la câteva zile după ce Haas le-a promis telefonic ziariștilor o declarație, senzațională, conform cuvintelor sale, a apărut moartă aproape de șoseaua spre Casas Negras Aurora Ibánez Medel, a cărei dispariție fusese reclamată cu două săptămâni înainte de soțul ei. Aurora Ibánez avea treizeci și patru de ani și lucra la fabrica Interzone-Berny, avea patru copii cu vârste între paisprezece și trei ani și era căsătorită de la șaptesprezece ani cu Jaime Pacheco Pacheco, mecanic, care în momentul dispariției soției lui era șomer, victimă a unei reduceri de personal la atelierele de la Interzone-Berny. Potrivit raportului medico-legal, moartea s-a produs prin asfixiere și pe gâtul victimei, în ciuda timpului scurs, se mai vedeau încă leziunile tipice strangulării. Osul hioid nu era rupt. Probabil Aurora fusese violată. De caz s-a ocupat agentul judiciar Efraín Bustelo, ajutat de agentul judiciar Ortiz Rebolledo. După ce s-au făcut câteva cercetări în cercul victimei, s-a procedat la arestarea lui Jaime Pacheco, care după un interogatoriu și-a mărturisit crima. Motivul, a spus Ortiz Rebolledo presei, a fost gelozia. Nu pe un bărbat anume, ci pe toți bărbații cu care s-ar fi putut întâlni sau pe situație în sine, care era nouă și insuportabilă. Bietul Pacheco credea că nevastă-sa o să-l lase. Întrebat ce mijloc de

transport a folosit ca s-o ducă, minţind-o, pe soţia lui până dincolo de kilometrul treizeci de pe şoseaua spre Casas Negras, sau ca să se debaraseze de cadavru pe acea şosea, în cazul că ar fi omorât-o în alt loc, chestiune despre care Pacheco n-a vrut să vorbească în ciuda durităţii interogatoriului, a declarat că un prieten i-a împrumutat maşina, un Coyote din 87, galben cu flăcări roşii pictate pe părţile laterale, prieten pe care poliţia nu l-a găsit sau nu l-a căutat cu zelul pe care îl merita cazul.

Lângă Haas, uitându-se drept în faţă, rigidă, de parcă prin minte i-ar fi trecut imaginile unui viol, stătea avocata lui, şi în jur reporterii de la *El Heraldo del Norte*, *La Voz de Sonora*, *La Tribuna de Santa Teresa*, cele trei ziare locale şi cei de la *El Independiente de Phoenix*, *El Sonorense de Hermosillo* şi *La Raza de Green Valley*, o publicaţie cu puţine pagini, săptămânală (uneori bilunară sau lunară), care supravieţuia aproape fără publicitate, din abonamentele unor mexicani din clasa de mijloc inferioară stabiliţi în regiunea dintre Green Valley şi Sierra Vista, foşti zilieri ce trăiau în Rio Rico, Carmen, Tubac, Sonoita, Amado, Sahuarita, Patagonia, San Xavier, şi în ale cărei pagini apăreau doar articole despre crime, cu cât mai groaznice, cu atât mai bine. Venise doar un fotograf, Chuy Pimentel, de la *La Voz de Sonora*, care a stat în spatele cercului format de ziarişti. Din când în când, se deschidea uşa şi apărea un gardian care se uita la Haas sau la avocata lui întrebându-i parcă dacă au nevoie de ceva. Avocata l-a rugat pe gardian să aducă apă proaspătă. Gardianul a încuviinţat şi a spus imediat şi a dispărut. După un timp, a apărut cu două sticle de apă şi mai multe cutii cu răcoritoare reci. Ziariştii au mulţumit şi aproape toţi au preferat răcoritoarele, în afară de Haas şi avocata lui, care au vrut să bea apă. Timp de câteva minute, nimeni n-a spus nimic, n-a făcut nici cea mai mică observaţie şi toţi au băut.

În iulie, a fost găsit trupul unei femei într-un canal cu ape reziduale, la est de cartierul Maytorena, nu foarte departe de un drum de pământ şi de nişte stâlpi de înaltă tensiune. Femeia avea între douăzeci şi douăzeci şi cinci de ani şi după părerea medicilor legişti era moartă de cel puţin trei luni. Cadavrul avea mâinile legate la spate, cu o bandă de plastic, ca aceea care se foloseşte la ambalarea pachetelor mari. Pe mâna stângă avea o mănuşă neagră, lungă, care îi acoperea braţul până la jumătate. În plus, nu era vorba de o mănuşă ieftină, ci de una de catifea, ca acelea purtate de vedete, dar numai de vedetele cu un anumit prestigiu. După ce i-au scos mănuşa, au văzut două inele, unul pe degetul mijlociu, de argint pur, şi altul pe inelar, de argint în formă de şarpe. De asemenea avea, în piciorul drept, o şosetă bărbătească, marca Tracy. Şi lucrul cel mai surprinzător, legat la ceafă, ca o ciudată, dar nu chiar imposibilă pălărie, s-a găsit un sutien negru, de bună calitate. În rest, femeia era goală şi nu avea nici un act ca să poată fi identificată ulterior. Cazul, după demersurile de rigoare, a fost arhivat şi trupul ei a fost aruncat în groapa comună a cimitirului din Santa Teresa.

La sfârșitul lui iulie, autoritățile din Santa Teresa, în colaborare cu autoritățile statului Sonora, l-au invitat în oraș pe detectivul Albert Kessler. Când știrea a devenit publică, mai mulți ziariști, mai ales din DF, l-au întrebat pe primarul José Refugio de las Heras dacă prezența fostului agent al FBI-ului este o acceptare tacită a faptului că investigațiile poliției mexicane eșuaseră. Licențiatul a răspuns că nu, nicidecum, că domnul Kessler va veni la Santa Teresa să țină un curs de calificare profesională de cincisprezece ore pentru un grup select de elevi aleși dintre cei mai buni polițiști din Sonora și că Santa Teresa fusese ales ca sediu pentru acel curs, în defavoarea, de pildă, orașului Hermosillo, nu numai pentru dezvoltarea sa industrială, ci și pentru trista istorie a asasinatelor în serie, o plagă necunoscută sau aproape necunoscută până atunci în Mexic, pe care ei, autoritățile țării, voiau s-o oprească la timp, și ce altă metodă de a înlătura o plagă este mai bună decât formarea unui corp de poliție expert în materie?

O să vă spun cine a asasinat-o pe Estrella Ruiz Sandoval, de a cărei moarte sunt acuzat pe nedrept, a declarat Haas. Sunt aceiași care au omorât alte treizeci de tinere din acest oraș. Avocata lui Haas a lăsat capul în jos. Chuy Pimentel a făcut prima fotografie. În ea se văd chipurile ziariștilor care se uită la Haas sau își consultă carnetele cu notițe, fără nici o curiozitate, fără nici un entuziasm.

În septembrie, au găsit trupul Anei Muñoz Sanjuán în spatele unor containere de gunoi pe strada Javier Paredes, între cartierul Felix Gómez și cartierul Centro. Cadavrul era complet dezbrăcat și prezenta semne de strangulare și viol, care au fost confirmate apoi de medicul legist. După primele cercetări, s-a stabilit identitatea sa. Victima se numea Ana Muñoz Sanjuán, locuia pe strada Maestro Caicedo în cartierul Rubén Darío, împreună cu alte trei femei, avea optsprezece ani și era chelneriță la cafeneaua El Gran Chaparral, în centrul istoric din Santa Teresa. Dispariția ei nu fusese anunțată la poliție. Ultimele persoane cu care s-a văzut au fost trei bărbați cărora li se spunea El Mono, El Tamaulipas și La Vieja. Poliția a încercat să-i găsească, dar părea că îi înghițise pământul. Cazul a fost arhivat.

Cine l-a invitat pe Albert Kessler? s-au întrebat ziariștii. Cine o să plătească serviciile domnului Kessler? Și cât? Orașul Santa Teresa, statul Sonora? De unde ies banii pentru onorariile domnului Kessler? De la Universitatea din Santa Teresa, din fondurile secrete ale poliției statale? Vor contribui cu bani și persoane particulare? Există un mecena în spatele vizitei eminentului detectiv nord-american? Și de ce acum, exact acum, este adus un expert în asasinate în serie și nu mai înainte? În Mexic nu există criminaliști capabili să colaboreze cu poliția? Profesorul Silverio García Correa, de pildă, nu este destul de bun? N-a fost cel mai bun psiholog din promoția lui la UNAM? N-a obținut un master în criminalistică la Universitatea din New York și alt master la Universitatea din Stanford? N-ar fi fost mai ieftin să-l aducă pe profesorul García Correa? N-ar fi fost mai patriotic să fie însărcinat cu o chestiune

mexicană un mexican și nu un nord-american? Și, apropo, știe spaniolă detectivul Albert Kessler? Și dacă nu știe, cine o să fie interpretul lui? Vine cu propriul lui interpret sau o să i se dea unul de aici?

Haas a spus: am făcut cercetări. A spus: am primit informații. A spus: la închisoare se știe tot. A spus: prietenii prietenilor sunt prietenii tăi și îți povestesc anumite lucruri. A spus: prietenii prietenilor prietenilor lucrează pe o rază de acțiune amplă și îți fac favoruri. Nimeni n-a râs. Chuy Pimentel a continuat să facă poze. În ele apare avocata care pare că e gata să plângă. De furie. Privirile ziariștilor sunt priviri de reptile; îl observă pe Haas, care se uită la pereții cenușii ca și cum pe cimentul ros și-ar fi scris scenariul. Spune cine e, a zis un ziarist, în șoaptă, dar destul de tare ca să audă toți. Haas nu s-a mai uitat la perete și ochii săi l-au privit pe cel care vorbise. În loc să răspundă direct la întrebare, a mai explicat o dată că este nevinovat de asasinarea Estrellei Ruiz Sandoval. Nu am cunoscut-o, a spus. Pe urmă și-a acoperit fața cu mâinile. O fată frumoasă, a spus. Măcar de-aș fi cunoscut-o. Se simte ametit. Își închipuie o stradă plină de lume, spre apus, care se golește treptat, până când nu mai rămâne nimeni, doar un automobil staționat la un colț. Apoi se așterne noaptea și Haas simte pe mână degetele avocatei. Degete prea groase, degete prea scurte. Cine e, a spus alt ziarist, fără numele lui nu facem nimic.

În septembrie, pe un maidan din cartierul Sur, învelit într-o pătură și în pungi de plastic de culoare neagră, a fost găsit trupul gol al Maríei Estela Ramos. Avea picioarele legate cu un cablu și prezenta semne de tortură. Cazul i-a fost încredințat agentului judiciar Juan de Dios Martínez care a stabilit că respectivul cadavru fusese aruncat pe maidan între ora douăsprezece și unu și jumătate în noaptea de vineri spre sâmbătă, pentru că în restul timpului maidanul în chestiune fusese folosit ca punct de întâlnire al vânzătorilor și cumpărătorilor de droguri și de bandele de adolescenți care veneau acolo să asculte muzică. După ce a confruntat diverse declarații, s-a stabilit că, dintr-o cauză sau alta, între douăsprezece și unu și jumătate nu era nimeni acolo. María Estela Ramos locuia în cartierul Vera Cruz și nu frecventa acele locuri. Avea douăzeci și trei de ani și un copil de patru ani și locuia împreună cu două colege de la fabrică, una dintre ele șomeră în momentul faptelor fiindcă, după cum i-a povestit lui Juan de Dios, încercase să organizeze un sindicat. Ce părere aveți? l-a întrebat. M-au dat afară pentru că mi-am cerut drepturile. Agentul judiciar a ridicat din umeri. A întrebat-o cine o să se ocupe de copilul Maríei Estela. Eu, a spus sindicalista frustrată. N-are familie, puștiul n-are bunici? Nu cred, a spus femeia, dar o să încercăm să aflăm. După părerea medicului legist, decesul a fost cauzat de o lovitură în cap cu un obiect contondent, deși mai avea și cinci coaste rupte și răni superficiale pe brațe provocate de o armă albă. Fusese violată. Și moartea ei s-a produs cu cel puțin patru zile înainte de a fi găsită de drogați printre gunoaiele și buruienile de pe maidanul din Sur. Din spusele colegelor ei, María

Estela avea sau avusese un iubit căruia i se spunea El Chino. Nimeni nu știa numele lui adevărat, dar știau unde lucrează. Juan de Dios s-a dus să-l caute la o fierărie din cartierul Serafín Garabito. A întrebat de El Chino și i s-a spus că acolo nu cunosc pe nimeni cu numele ăsta. L-a descris, așa cum făcuseră colegele Maríei Estela, dar răspunsul a fost același: acolo nu lucrase niciodată, nici la vânzare, nici la magazie nimeni cu acel nume și acea înfățișare. Și-a pus la lucru informatorii și câteva zile s-a ocupat exclusiv de căutarea lui. Dar parcă ar fi căutat o fantomă.

Domnul Albert Kessler este un specialist de mare prestigiu, a spus profesorul García Correa. Domnul Kessler, din câte mi s-a spus, a fost unul dintre pionierii care au elaborat profiluri psihologice de asasini în serie. Din câte știu, a lucrat pentru FBI și înainte a lucrat pentru poliția militară a Statelor Unite sau pentru serviciile de inteligență militară, ceea ce este aproape un oximoron deoarece cuvântele inteligență și militar se asociază foarte rar, a spus profesorul García Correa. Nu, nu mă simt ofensat, nici înlăturat de faptul că nu mi s-a încredințat mie această sarcină. Autoritățile din statul Sonora mă cunosc foarte bine și știu că sunt un om al cărui unic zeu este Adevărul, a spus profesorul García Correa. În Mexic, suntem prostiți cu o ușurință înfiorătoare. Mie mi se face părul măciucă atunci când văd sau aud sau citesc în presă unele adjective, unele elogii ce par rostite de un trib de maimuțe nebune, dar asta e situația, așa suntem și cu vârsta te obișnuiești, a spus profesorul García Correa. A fi criminalist în această țară e ca și cum ai fi criptograf la Polul Nord. E ca și cum ai fi copil într-o încăpere plină de pederești. E ca și cum ai fi vânzător ambulant într-o țară de surzi. E ca și cum ai fi prezervativ în regatul amazoanelor, a spus profesorul García Correa. Dacă ești jignit, te obișnuiești. Dacă ești privit cu dispreț, te obișnuiești. Dacă îți pierzi economiile, economiile de toată viața pe care le păstrai pentru pensie, te obișnuiești. Dacă fiul tău te fură, te obișnuiești. Dacă trebuie să continui să muncești când prin lege ar trebui să faci ce poftești, te obișnuiești. Dacă pe deasupra îți scade salariul, te obișnuiești. Dacă trebuie să lucrezi pentru avocați necinstiți și detectivi corupți ca să-ți rotunjești veniturile, te obișnuiești. Dar asta e mai bine să nu apară în articol, băieți, pentru că risc să-mi pierd postul, a spus profesorul García Correa. Domnul Albert Kessler, așa cum vă spuneam, este un specialist de recunoscut prestigiu. Din câte știu, lucrează cu computere. O muncă interesantă. Mai este și consilier sau asesor la unele filme de acțiune. Eu n-am văzut nici unul pentru că nu mai merg la cinema de mult timp și porcăriile de la Hollywood nu fac decât să mă adoarmă. Dar, din câte mi-a spus nepotul meu, sunt filme amuzante în care întotdeauna câștigă cei buni, a spus profesorul García Correa.

Cine e, a spus ziaristul. Antonio Uribe, a spus Haas. Pentru o clipă, ziariștii s-au uitat unul la altul să vadă dacă vreunuia îi era cunoscut acest nume, dar toți au ridicat din umeri. Antonio Uribe, a spus Haas, acesta este numele asasinului

femeilor din Santa Teresa. După un moment de tăcere, a adăugat: și din împrejurimi. Din împrejurimi? a întrebat unul dintre ziariști. Asasinul din Santa Teresa, a spus Haas, și al femeilor moarte care au apărut în împrejurimile orașului. Și tu îl cunoști pe acest Uribe? a întrebat unul din ziariști. L-am văzut o dată, o singură dată, a spus Haas. Pe urmă a respirat adânc, ca și cum s-ar fi pregătit să istorisească o poveste lungă și Chuy Pimentel a profitat ca să-i facă o fotografie. În ea, Haas apare, datorită poziției și efectului luminii, mult mai slab, cu gâtul mai lung, ca gâtul unui curcan, dar nu un curcan oarecare, ci un curcan cloncănitor sau care în momentul acela se pregătește *să-și înalțe* cântul, nu pur și simplu să cloncăne, ci *să-și înalțe* cântul, un cloncănit strident, scârțâitor, un cloncănit ca de sticlă spartă, dar cu o puternică urmă de cristal, adică de puritate, de dăruire, de lipsă absolută de ipocrizie.

Pe 7 octombrie, a fost găsit la treizeci de metri de calea ferată, în niște tufișuri de la marginea unor terenuri de baseball, trupul unei fete între paisprezece și șaptesprezece ani. Corpul prezenta semne clare de tortură, cu multiple hematoame pe brațe, torace și picioare, precum și împunsături de armă albă (un polițist s-a apucat să le numere și s-a plictisit când a ajuns la rana numărul treizeci și cinci), dar nici una din ele n-a pătruns sau n-a atins vreun organ vital. Victima nu avea nici un act care să permită identificarea ei. După părerea medicului legist, cauza morții a fost strangularea. Sfârcul sânului stâng prezenta semne de mușcături și era pe jumătate smuls, ținându-se doar de niște cartilagii. Altă informație oferită de medicul legist: victima avea un picior mai scurt decât celălalt, ceea ce s-a crezut în principiu că va ușura identificarea sa, dar până la urmă s-a dovedit că nu a fost așa, pentru că între disparițiile anunțate la comisariatele din Santa Teresa nici una nu prezenta această caracteristică. În ziua descoperirii trupului, care a fost găsit de un grup de adolescenți jucători de baseball, s-au prezentat la locul faptelor Epifanio și Lalo Cura. Locul era plin de polițiști. Erau câțiva agenți judiciari, câțiva polițiști municipali, experți criminaliști, Crucea Roșie și ziariști. Epifanio și Lalo Cura au dat o raită pe teren, până au ajuns la locul exact unde încă se afla cadavrul. Nu era scundă. Avea cel puțin un metru șaizeci și opt. Era goală, cu excepția unei bluze albe plină de pete de sânge și de noroi și un sutien alb. Când au plecat de acolo, Epifanio l-a întrebat pe Lalo Cura ce părere are. Despre moartă? a spus Lalo. Nu, despre locul crimei, a zis Epifanio aprinzându-și o țigară. Nu există un loc al crimei, a spus Lalo. Au curățat locul perfect. L-au curățat cu conștiinciozitate. Epifanio a pornit mașina. Cu conștiinciozitate nu, a spus, ci ca niște ticăloși, dar în cazul de față e același lucru. L-au curățat.

1997 a fost un an bun pentru Albert Kessler. Ținuse conferințe în Virginia, în Alabama, în Kentucky, în Montana, în California, în Oregon, în Indiana, în Maine, în Florida. Fusese la multe universități și stătuse de vorbă cu foști studenți care acum

erau profesori și aveau copii mari, unii chiar căsătoriți, ceea ce întotdeauna îl surprindea. Călătorise la Paris (Franța), la Londra (Anglia), la Roma (Italia), unde numele lui era cunoscut și unde cei ce asistau la conferințe veneau cu cartea lui, tradusă în franceză, italiană, germană, spaniolă, pentru ca el s-o semneze și să le scrie câteva cuvinte afectuoase sau câteva cuvinte ingenioase, lucru pe care-l făcea cu multă plăcere. Călătorise la Moscova (Rusia), și Sankt Petersburg (Rusia), și la Varșovia (Polonia), și fusese invitat în multe alte locuri, așa că era de presupus că 1998 o să fie un an la fel de agitat ca acesta. Lumea este mică, în realitate, se gândea uneori Albert Kessler, mai ales când călătorea cu avionul, într-un fotoliu de clasa întâi sau business, și uita pentru câteva clipe de conferința pe care trebuia să o țină la Tallahassee sau la Amarillo sau la New Bedford și privea formele ciudate ale norilor. Aproape niciodată nu visa asasini. Cunoscuse mulți și urmărise și mai mulți, dar rareori visa vreunul. De fapt, visa puțin sau avea norocul că uita visele chiar în momentul când se trezea. Soția lui, cu care trăia de peste treizeci de ani, își amintea de obicei ce visa și uneori, când Albert Kessler era acasă, îi povestea în timp ce-și luau micul dejun împreună. Puneau radioul, un post cu muzică clasică și beau cafea, suc de portocale, cu pâine congelată pe care soția lui o punea la microunde și era delicioasă, crocantă, mai bună decât orice pâine pe care o mâncase pe undeva. În timp ce-și punea unt pe pâine, soția lui îi povestea ce visase peste noapte, aproape întotdeauna rude de-ale ei, aproape toți morți sau prieteni, ai ambilor, pe care nu-i mai văzuseră de mult. Apoi nevastă-sa se închidea în baie și Albert Kessler scruta orizontul de acoperișuri roșii, cenușii, galbene, trotuarele curate și ordonate, mașinile ultimul model pe care fiii mai tineri ai vecinilor lor le parcau pe aleea cu pietriș și nu în garaj. În cartier știau cine este și era respectat. Și când stătea în grădină apărea un bărbat, care înainte de a se urca în mașină și de a pleca, ridica o mână și spunea bună ziua, domnule Kessler. Toți erau mai tineri decât el. Nu foarte tineri, medici sau executivi mijlocii, profesioniști care-și câștigau pâinea muncind din greu și care încercau să nu facă rău nimănui, deși în privința acestui ultim aspect niciodată nu puteai fi foarte sigur. Aproape toți erau căsătoriți și aveau unul sau doi copii. Uneori făceau grătar în grădină, lângă piscină, și o dată, la rugămintea soției lui, s-a dus la una din aceste petreceri și a băut jumătate de bere Bud și un pahar de whisky. În cartier, nu locuia nici un polițist și singurul care părea isteț era un profesor universitar, un tip chel și lungan, dar până la urmă s-a dovedit un imbecil care vorbea numai de sport. Un polițist sau un fost polițist, se gândea uneori, se simte cel mai bine cu o femeie sau cu alt polițist, alt polițist de același rang. În cazul lui, era adevărată doar partea a doua. De mult timp nu-l mai interesau femeile, decât dacă erau polițiste și se ocupau cu cercetarea asasinatelor. Odată, un coleg japonez l-a sfătuit să se ocupe de grădinărit în momentele libere. Tipul era un polițist pensionat ca el și într-o vreme, sau așa se spunea, fusese asul brigăzii criminale din Osaka. I-a urmat sfatul și când s-a întors acasă i-a spus soției lui să-l

concedieze pe grădinar, că din momentul acela se va ocupa el personal de grădină. Evident, în scurt timp a distrus tot și grădinarul a revenit. De ce am încercat să mă vindec, și încă prin grădinărit, de un stres pe care nu îl am? s-a întrebat. Uneori, când se întorcea după douăzeci sau treizeci de zile de călătorie, ca să-și lanseze cartea sau ca asesor al unor scriitori polițiști și regizori de thrillere sau invitat de universități sau de departamente de poliție împotmolite într-un asasinat de nerezolvat, o privea pe soția lui și avea vaga impresie că nu o cunoaște. Dar o cunoștea, nu avea nici cea mai mică îndoială. Poate era felul ei de a umbla și de a se mișca prin casă, sau felul ei de a-i spune să meargă, pe înserat, când începea să se întunece, la supermarketul unde se ducea ea întotdeauna și de unde cumpăra pâinea aceea congelată pe care o mânca dimineața și părea proaspăt scoasă dintr-un cuptor european și nu un cuptor cu microunde nord-american. Uneori, după ce făceau cumpărăturile, se opreau fiecare cu căruțul lui în fața unui raft în care se afla cartea lui într-o ediție de buzunar. Soția lui o arăta cu degetul și îi spunea: încă ești aici. El, în mod invariabil, dădea din cap afirmativ și pe urmă continuau să se uite prin magazinele din Mall. O cunoștea sau nu o cunoștea? O cunoștea, sigur că da, numai că uneori realitatea, acea realitate micuță care îți slujește să te ancorezi în realitate, părea că își pierde contururile, de parcă trecerea timpului ar fi făcut ca lucrurile să devină poroase, și ar fi estompat și ar fi făcut mai ușor ceea ce deja era, prin însăși natura sa, ușor și satisfăcător și real.

L-am văzut o singură dată, a spus Haas. A fost într-o discotecă sau un loc ce semăna cu o discotecă, dar care poate era doar un bar cu muzica prea tare. Eu eram cu niște prieteni. Prieteni și clienți. Și acolo era și acest tânăr stând la o masă, cu lume cunoscută de unii dintre cei care erau cu mine. Lângă el, era vărul său Daniel Uribe. Am făcut cunoștință cu amândoi. Păreau doi tineri bine-crescuți, amândoi vorbeau engleză și erau îmbrăcați ca niște fermieri, dar se vedea că nu sunt fermieri. Erau zdraveni și înalți, mai înalt Antonio Uribe decât vărul-său, se vedea că merg la sala de forță și că fac haltere și au grijă de corpurile lor. Se observa de asemenea că au grijă de înfățișarea lor. Aveau o barbă de trei zile, dar miroseau bine, aveau o tunsoare frumoasă, cămășile curate, pantalonii curați, toate de marcă, cizmele lustruite, lenjeria de corp probabil curată și tot de marcă, într-un cuvânt, doi tineri moderni. Am stat de vorbă cu ei un moment (despre lucruri lipsite de interes, lucruri pe care le spui și le auzi într-un loc ca acela și despre care s-ar putea spune că sunt de-ale bărbaților: mașini noi, DVD-uri, CD-uri cu cântece populare, Paulina Rubio, traficanți de droguri, negresa asta al cărei nume nu mi-l amintesc, Whitney Huston? nu, nu asta, Lana Jones? nici ea, o negresă care acum nu-mi aduc aminte cum se numește), și am băut un pahar cu ei și cu ceilalți, și pe urmă am ieșit toți afară, nu țin minte de ce, toți dintr-odată afară, și acolo, pe întuneric nu i-am mai văzut pe acei Uribe, a fost singura dată când i-am văzut, dar erau ei, și pe urmă unul

din prietenii mei m-a luat cu el în mașină și am plecat de acolo de parcă ar fi urmat să explodeze o bombă.

Pe 10 octombrie, aproape de terenurile de fotbal Pemex, între șoseaua spre Cananea și calea ferată, s-a găsit cadavrul Leticiei Borego García, în vârstă de optsprezece ani, pe jumătate îngropat și în avansată stare de descompunere. Trupul era învelit într-o pungă industrială de plastic și potrivit raportului medico-legal moartea se datora strangulării cu fractura osului hioid. Cadavrul a fost identificat de mama sa, care îi anunțase dispariția cu o lună în urmă. De ce s-a deranjat asasinul să sape o mică groapă și să simuleze că o îngroapă? s-a întrebat Lalo Cura în timp ce cerceta locul. De ce n-a aruncat-o direct pe marginea șoselei spre Cananea sau între dărâmăturile vechilor magazii ale căii ferate? Nu și-a dat seama asasinul că lăsa corpul victimei lângă niște terenuri de fotbal? Un timp, până când i-au spus să plece, Lalo Cura a stat în picioare privind locul unde se găsise corpul. În groapă ar fi încăput cu greu corpul unui copil sau al unui câine, dar nicidecum al unei femei. Era un asasin grăbit să scape de victima sa? Era noapte și nu cunoștea locul?

Cu o noapte înaintea sosirii detectivului Albert Kessler la Santa Teresa, la patru dimineața, Sergio González Rodríguez a primit un telefon de la Azucena Esquivel Plata, ziaristă și deputată a PRI-ului. Când a răspuns la telefon, temându-se că îl sună cineva din familie ca să-i comunice un accident, a auzit un glas de femeie, dur, poruncitor, imperativ, un glas ce nu era obișnuit să ceară iertare, nici să fie refuzat. Glasul l-a întrebat dacă este singur, Sergio a răspuns că dormea. Dar ești singur, domnule, sau nu ești singur? a spus glasul. În acea clipă, auzul sau memoria lui auditivă a recunoscut-o. Nu putea fi decât Azucena Esquivel Plata, María Félix a poliției mexicane, cea mai cea, Dolores del Río a PRI-ului, Tongolele[52] a lascivității unor deputați și aproape a tuturor ziariștilor de politică internă în vârstă de peste cincizeci de ani, mai curând aproape de șaizeci, care se bălăceau ca niște caimani în mlaștina, mai mult mintală decât reală, condusă, unii ziceau că inventată, de Azucena Esquivel Plata. Sunt singur, a spus. Și în pijama, sau greșesc? Nu, nu greșiți. Atunci îmbracă-te și coboară în stradă, trec să te iau în zece minute. De fapt, Sergio nu era în pijama, dar nu i s-a părut delicat s-o contrazică de la început, așa că și-a pus blugii, șosetele și un pulovăr și a coborât la intrarea în clădire. În fața ușii a văzut un Mercedes cu luminile stinse. Și pe el l-au văzut din Mercedes, căci una din portierele din spate s-a deschis și o mână cu degete pline de inele i-a făcut semn să urce. Într-un colț al banchetei din spate, înfășurată într-o pătură scoțiană, stătea deputata Azucena Esquivel Plata, cea mai cea, care în ciuda întunericului nopții și de parcă era fiica bastardă a lui Fidel Velázquez[53], își ascundea privirea în spatele unor ochelari fumurii cu ramă neagră și cu brațe late și negre, asemănători cu cei pe care și-i punea uneori Stevie Wonder și pe care îi folosesc unii orbi ca să nu le vadă curioșii găvanele goale ale ochilor.

Întâi a zburat la Tucson și de la Tucson a luat o avionetă care l-a lăsat pe aeroportul din Santa Teresa. Procurorul statului Sonora i-a explicat că peste puțin timp, un an, un an și jumătate poate, vor începe lucrările de construcție a noului aeroport din Santa Teresa, care va fi suficient de mare ca să poată ateriza avioane Boeing. Primarul orașului i-a urat bun venit și în timp ce treceau prin controlul vamal un mariachi a început să cânte în onoarea lui un cântec în care se menționa, sau așa i s-a părut, numele lui. A preferat să nu întrebe nimic și a zâmbit. Primarul l-a dat la o parte cu un ghiont pe funcționarul de la vamă care ștampila pașapoartele și i-a pus el însuși ștampila ilustrului invitat. În momentul când punea ștampila pe pașaportul lui Kessler, a adoptat o poză de nemișcare totală. Cu ștampila în sus, cu un zâmbet întipărit pe față de la o ureche la alta, pentru ca fotografii prezenți să-și facă pozele în liniște. Procurorul statului a făcut o glumă și toți au râs, cu excepția funcționarului de la vamă a cărui expresie nu părea fericită. Pe urmă s-au urcat cu toții în mai multe mașini și s-au îndreptat spre primărie, în a cărei sală de festivități principală fostul agent al FBI-ului și-a ținut prima conferință de presă. A fost întrebat dacă i s-a dat dosarul sau ceva asemănător unui dosar privind asasinatele femeilor din Santa Teresa. A fost întrebat dacă este adevărat că Terry Fox, protagonistul filmului *Ochii pătați*, este realmente, adică în viața reală, un psihopat, cum declarase a treia lui soție înainte de a divorța. A fost întrebat dacă mai fusese în Mexic, și în cazul unui răspuns afirmativ, dacă i-a plăcut. A fost întrebat dacă este adevărat că R.H. Davis, romancierul care a scris *Ochii pătați*, și *Asasinul printre copii*, și *Nume codificat*, nu poate dormi acasă la el cu luminile stinse. A fost întrebat dacă este adevărat că Ray Samuelson, regizorul filmului *Ochii pătați*, i-a interzis lui Davis să intre pe platoul unde se turna filmul. A fost întrebat dacă o serie de asasinate ca acelea din Santa Teresa ar fi fost posibile în Statele Unite. Fără comentarii, a spus Kessler și apoi, cu mișcări foarte măsurate, i-a salutat pe ziariști, le-a mulțumit și a plecat la hotel, unde avea rezervat cel mai bun apartament, care nu era apartamentul prezidențial sau apartamentul nupțial, cum se întâmplă de obicei în aproape toate hotelurile, ci apartamentul deșertului, fiindcă de pe terasă, orientată spre sud și spre vest, se vedea în toată întinderea lui măreția și singurătatea deșertului Sonora.

Sunt din Sonora, a spus Haas, dar sunt și din Arizona. Și asta cu ce se mănâncă? a zis unul dintre ziariști. Sunt mexicani, dar sunt și nord-americani. Au dublă cetățenie. Există dubla cetățenie între Mexic și Statele Unite? Avocata a dat din cap fără să ridice privirea. Și unde locuiesc? a întrebat unul dintre ziariști. La Santa Teresa, dar au o casă și în Phoenix. Uribe, a zis unul dintre ziariști, mi se pare cunoscut. Da, și mie mi se pare cunoscut, a zis alt ziarist. Nu sunt rude cu Uribe din Hermosillo? Care Uribe? Tipul ăla din Hermosillo, a spus ziaristul de la *El Sonorense*, cel cu transporturile. Cel cu parcul de camioane. În acel moment, Chui Pimentel i-a

fotografiat pe ziariști. Tineri, prost îmbrăcați, unii cu aspect de tipi care se vând cui dă mai mult, băieți muncitori cu fețe de oameni nedormiți și care au avut o noapte proastă se uitau unii la alții și puneau în mișcare un soi de memorie colectivă, inclusiv trimisul de la *La Raza de Green Valley*, care părea mai curând muncitor cu ziua decât ziarist, înțelegea și practica destul de eficient exercițiul de a-și aminti, de a aduce ceva în plus la definirea panoramei. Uribe din Hermosillo. Uribe cu parcul de camioane. Cum îl cheamă? Pedro Uribe? Rafael Uribe? Pedro Uribe, a spus Haas. Are vreo legătură cu Uribe din povestea asta? Este tatăl lui Antonio Uribe, a zis Haas. Și apoi a adăugat: Pedro Uribe are peste o sută de camioane de transport. Transportă mărfurile mai multor fabrici, atât la Santa Teresa, cât și la Hermosillo. Camioanele lui trec frontiera la fiecare oră sau la fiecare jumătate de oră. Are proprietăți la Phoenix și la Tucson. Fratele lui, Joaquín Uribe, are mai multe hoteluri la Sonora și Sinaloa și un lanț de baruri la Santa Teresa. Este tatăl lui Daniel. Cei doi Uribe sunt căsătoriți cu nord-americane. Antonio și Daniel sunt fiii cei mari. Antonio are două surori și un frate. Daniel este singurul copil. Înainte, Antonio lucra la birourile tatălui său din Hermosillo, dar de mult timp nu mai lucrează nicăieri. Daniel a fost întotdeauna un descreierat. Amândoi sunt protejați de traficantul de droguri Fabio Izquierdo, care lucrează pentru Estanislao Campuzano. Se zice că Estanislao Campuzano este nașul de botez al lui Antonio. Prietenii lor sunt fii de milionari ca ei, dar și polițiști și traficanți de droguri din Santa Teresa. Peste tot pe unde se duc, aruncă mereu cu banii pe fereastră. Ei sunt asasinii în serie din Santa Teresa.

Pe 10 octombrie, în aceeași zi în care s-a găsit trupul Leticiei Borrego García în apropiere de terenurile de fotbal Pemex, a fost găsit cadavrul Lucíei Domínguez Roa, în cartierul Hidalgo, pe un trotuar al străzii Perséfone. În primul raport al poliției, s-a spus că Lucía practica prostituția și se droga și că probabila cauză a morții a fost o supradoză. A doua zi dimineață, însă, declarația poliției s-a schimbat în mod clar. S-a spus că Lucía Domínguez Roa era chelneriță la un bar din cartierul México și că moartea a fost provocată de o împușcătură în abdomen, cu gloanțe de calibru 44, probabil un revolver. Nu existau martori ai asasinatului și nu se excludea ca asasinul să fi tras dintr-o mașină în mers. Nu se excludea nici că glonțul ar fi fost destinat altei persoane. Lucía Domínguez Roa avea treizeci și trei de ani, era despărțită și locuia singură într-o cameră în cartierul México. Nimeni n-a știut să explice ce făcea în cartierul Hidalgo, dar probabil, după părerea poliției, se plimba și și-a găsit moartea din pură întâmplare.

Mercedesul a intrat în cartierul Tlalpan, a dat câteva raite și în cele din urmă a luat-o pe o stradă pavată plină cu garduri vii, cu case luminate de lună ce păreau nelocuite sau distruse. Tot timpul drumului, Azucena Esquivel Plata a rămas tăcută, fumând ghemuită în pătura ei scoțiană, iar Sergio s-a uitat pe fereastră. Casa deputatei era mare, fără etaj, cu patiouri unde pe vremuri intrau landouri și cu

vechi grajduri și adăpători de animale tăiate direct în piatră. A urmat-o într-un salon unde erau un tablou de Tamayo și unul de Orozco. Tamayo era roșu și verde. Orozco negru și cenușiu. Pereții salonului, foarte albi, evocau într-un anumit fel un spital particular sau moartea. Deputata l-a întrebat ce vrea să bea. Sergio a spus că o cafea. O cafea și o tequila, a spus deputata fără să ridice vocea, de parcă ar fi comentat pur și simplu ce doreau amândoi la acea oră din zori. Sergio s-a uitat în spate după vreun servitor, dar n-a văzut pe nimeni. Cu toate acestea, după câteva minute, a apărut o femeie de vârstă mijlocie, mai mult sau mai puțin din aceeași generație cu deputata, dar mult mai îmbătrânită de muncă și de ani, cu o tequila și o ceașcă de cafea aburindă. Cafeaua era excelentă și Sergio i-a spus asta amfitrioanei. Azucena Esquivel Plata a râs (de fapt și-a arătat doar dinții și a lăsat să-i scape un sunet ca de pasăre de noapte care imita râsul) și i-a spus că dacă o să guste tequila pe care o are atunci într-adevăr o să vadă ce e bun. Dar să revenim la problemele noastre, a zis fără să-și scoată enormii ochelari negri. Ai auzit vorbindu-se de Kelly Rivera Parker? Nu, a spus Sergio. Mă temeam, a zis deputata. De mine ai auzit vorbindu-se? Evident, a spus Sergio. Dar de Kelly nu? Nu, a spus Sergio. Așa e țara asta împuțită, a spus Azucena, și câteva minute a rămas tăcută, uitându-se la paharul de tequila în lumina unei lămpi de birou sau uitându-se în pământ sau cu ochii închiși pentru că putea face toate astea, și altele, protejată de ochelari. Eu am cunoscut-o pe Kelly de când eram mici, a spus deputata vorbind parcă în somn. La început, nu mi-a plăcut, cred că era prea fandosită, sau așa credeam eu atunci. Tatăl ei era arhitect și lucra pentru noii îmbogățiți din oraș. Maică-sa era nord-americană și taică-su o cunoscuse pe când studia la Harvard sau la Yale, la una din ele. Evident, nu se dusese acolo, taică-su, vreau să spun, trimis de părinții lui, bunicii lui Kelly, ci cu o bursă dată de guvern. Presupun că era un elev destul de bun, nu? Cu siguranță, a spus Sergio văzând că tăcerea punea din nou stăpânire pe sufletul deputatei. Ca student la arhitectură era bun, dar ca arhitect era un căcat. Știi casa Elizondo? Nu, a spus Sergio. E în Coyoacán, a spus deputata. E o casă oribilă. A construit-o tatăl lui Kelly. N-o știu, a spus Sergio. Acum stă în ea un producător de filme, un bețiv incorigibil, un tip terminat care nu mai face filme. Sergio a ridicat din umeri. Într-o bună zi, or să-l găsească mort și nepoții lui o să vândă casa Elizondo unei întreprinderi de construcții ca să facă acolo un bloc. De fapt, rămân tot mai puține urme ale trecerii prin lume a arhitectului Rivera. Ce curvă cu SIDA și în călduri este realitatea, nu crezi? Sergio a încuviințat dând din cap și apoi a zis că da, că așa este. Arhitectul Rivera, arhitectul Rivera, a spus deputata. După o clipă de tăcere a zis: mama lui Kelly era o femeie foarte frumoasă, frumoasă, ăsta e cuvântul, foarte frumoasă. Doamna Parker. O femeie modernă și frumoasă pe care arhitectul Rivera o trata ca pe o regină, în treacăt fie spus. Și bine făcea, pentru că bărbații de cum o vedeau înnebuneau după ea și dacă ar fi vrut să-l lase pe arhitect, nu i-ar fi lipsit niște partide bune. Adevărul e că nu l-a lăsat niciodată, deși când eram mică se

vorbea uneori de un general și de un politician care îi făceau curte și că ea nu vedea cu ochi răi complimentele lor. Știți foarte bine cât de greșit judecă lumea. Ea însă probabil că l-a iubit pe Rivera pentru că nu l-a lăsat niciodată. Au avut o singură fată, pe Kelly, care de fapt se numea Luz María, ca bunica ei. Doamna Parker a rămas însărcinată de mai multe ori, firește, dar avea probleme cu sarcinile. Cred că avea ceva la uter. Poate uterul ei nu mai suporta copii mexicani și avorta spontan. Poate. S-au văzut și lucruri mai ciudate. În fine, Kelly a fost fiică unică și această nefericire sau acest noroc i-a determinat caracterul. Pe de o parte, era sau părea că este o fetiță fandosită, tipica americancă blonduță fiică de arivist, dar pe de altă parte, de mică, avea o personalitate foarte puternică, hotărâtă, o personalitate pe care aș îndrăzni s-o numesc originală. Adevărul e că la început nu mi-a plăcut și pe urmă, când am cunoscut-o mai bine, când m-a invitat la ea acasă și eu am invitat-o la mine, am simpatizat-o tot mai mult, până când am devenit de nedespărțit. Lucrurile astea te marchează pentru totdeauna, a spus deputata de parcă ar fi scuipat în față un bărbat sau o fantomă. Îmi închipui, a spus Sergio. Nu mai vrei o cafea?

Chiar în ziua sosirii lui la Santa Teresa, Kessler a ieșit din hotel. Întâi a coborât în hol. A vorbit puțin cu recepționerul, l-a întrebat de computerul hotelului și de conexiunile la net, și pe urmă s-a dus la bar, unde a cerut un pahar de whisky pe care l-a băut pe jumătate, după care s-a ridicat și s-a dus la toaletă. Când a ieșit, părea că se spălase pe față și nu s-a uitat la nici unul din cei ce stăteau la mesele din bar sau în fotolii și s-a îndreptat spre restaurant. A cerut o salată Cezar și pâine neagră feliată și unt și o bere. În timp ce aștepta mâncarea, s-a ridicat și a dat un telefon de la telefonul ce se afla la intrarea în restaurant. Pe urmă s-a așezat din nou și a scos dintr-un buzunar al hainei un dicționar englez-spaniol și a căutat niște cuvinte. Apoi un chelner i-a pus salata pe masă și Kessler a băut două înghițituri de bere mexicană și și-a uns cu unt o felie de pâine. S-a ridicat din nou și s-a dus la toaletă. Dar n-a intrat căci, după ce i-a dat un dolar și a schimbat câteva vorbe în engleză cu tipul ce făcea curățenie la toaleta restaurantului, a luat-o pe un coridor lateral și a deschis o ușă și a străbătut alt culoar. La capătul lui a dat de bucătăria hotelului unde plutea un nor ce mirosea a sosuri picante și a carne fezandată, și Kessler l-a întrebat pe un ajutor de bucătar pe unde se iese în stradă. Ajutorul de bucătar l-a condus până la o ușă. Kessler i-a dat un dolar și a ieșit prin curtea interioară. La colț îl aștepta un taxi în care s-a urcat. O să dăm o raită prin cartierele mărginașe, a spus în engleză. Taximetristul a zis OK și au plecat. Plimbarea a durat aproximativ două ore. Au trecut prin centrul orașului, prin cartierul Madero-Norte și prin cartierul México, până au ajuns aproape de frontiera de unde se zărea El Adobe, care se află în teritoriu nord-american. Pe urmă s-au întors în Madero-Norte și au luat-o pe străzile din cartierul Madero și din cartierul Reforma. Nu asta vreau, a spus Kessler. Ce vreți, șefu'? a zis taximetristul. Cartierele sărace, zona fabricilor, gropile de gunoi

clandestine. Taximetristul a traversat din nou cartierul Centro și a luat-o în direcția cartierului Félix Gómez, unde a intrat pe bulevardul Carranza și a trecut prin cartierul Vera Cruz, cartierul Carranza și cartierul Morelos. La capătul bulevardului, era un soi de piață sau esplanadă de mari proporții, de un galben intens, unde se îngrămădeau camioane de transport și autobuze pentru transportul public și tarabe unde lumea vindea și cumpăra de la verdețuri și găini până la mărgele. Kessler i-a spus taximetristului să oprească, fiindcă are chef să arunce un ochi. Taximetristul i-a spus că mai bine nu, șefule, că aici viața unui yankeu nu face două parale. Dumneata crezi că eu m-am născut ieri? a spus Kessler. Taximetristul n-a înțeles expresia și a insistat să nu coboare. Oprește aici, ce dracu', a zis Kessler. Taximetristul a frânat și i-a spus să-l plătească. Ai de gând să pleci? a spus Kessler. Nu, a zis taximetristul, vă aștept, dar nu-mi garantează nimeni că o să vă întoarceți cu vreun ban în buzunar. Kessler a început să râdă. Cât vrei? Douăzeci de dolari e de ajuns, a zis taximetristul. Kessler i-a dat o bancnotă de douăzeci și a coborât din taxi. Un timp, cu mâinile în buzunare și cravata desfăcută, a căscat gura prin piața improvizată. A întrebat o bătrânică ce vindea ananas cu ardei iute unde se duc camioanele, căci toate plecau în aceeași direcție. Se adună la Santa Teresa, a spus bătrânica. Și dincolo ce e? a zis el în spaniolă, arătând cu degetul în direcția opusă. Păi parcul, a spus bătrânica. I-a cumpărat, din politețe, o felie de ananas cu ardei pe care a aruncat-o pe jos de cum s-a îndepărtat. Vezi că nu mi s-a întâmplat nimic, i-a spus taximetristului când s-a întors la mașină. A fost un miracol, a zis taximetristul zâmbind prin oglinda retrovizoare. Mergem la parc, a spus Kessler. La capătul esplanadei care era de pământ, drumul se bifurca în două direcții care apoi, la rândul lor, se bifurcau în alte două. Cele șase drumuri erau pavate și se uneau în Parcul Industrial Arsenio Farrel. Halele industriale erau înalte și fiecare fabrică era înconjurată cu garduri de sârmă, iar lumina ce cădea de pe stâlpii înalți inunda totul cu un halou incert de grabă, de eveniment important, ceea ce nu era adevărat, pentru că nu era vorba decât de o zi de lucru oarecare. Kessler a coborât din nou din taxi și a respirat aerul de fabrică, aerul industrial din nordul Mexicului. Autobuze care soseau cu muncitori și cele care plecau din parc cu muncitori. Un aer umed și fetid ca de ulei ars l-a izbit în față. I s-a părut că aude râsete și muzica unui acordeon împletite cu vântul. Spre nordul Parcului Industrial se întindea o mare de acoperișuri construite din deșeuri. Spre sud, în spatele cocioabelor pierdute, a zărit o insulă de lumină și și-a dat seama imediat că e alt Parc Industrial. L-a întrebat pe taximetrist cum se numește. Taximetristul a coborât și s-a uitat o vreme în direcția arătată de Kessler. Ăsta trebuie să fie Parcul Industrial General Sepúlveda, a zis. A început să se însereze. De mult timp Kessler nu mai văzuse un apus așa de frumos. Culorile se învârtejeau în asfințit și asta i-a amintit de o înserare pe care o văzuse cu mulți ani în urmă în Kansas. Nu era exact la fel, dar culorile erau aceleași. El era acolo, și-a amintit, pe șosea, cu șeriful și un coleg de la FBI, și mașina s-a oprit puțin,

poate pentru că unul din cei trei voia să coboare să urineze, și atunci l-a văzut. Culori vii la apus, culori ca niște fluturi uriași dansând, în timp ce noaptea înainta ca un șchiop la răsărit. Haide, șefu', a zis taximetristul, să nu abuzăm de soartă.

Și ce dovezi ai, Klaus, când afirmi că cei din familia Uribe sunt asasinii în serie? a spus ziarista de la *El Independiente de Phoenix*. În închisoare se știe tot, a spus Haas. Câțiva ziariști au făcut gesturi afirmative cu capul. Ziarista din Phoenix a spus că asta este imposibil. E doar o legendă, Klaus. O legendă inventată de deținuți. Amăgirea că ești liber. La închisoare se știu puținele lucruri care ajung la închisoare, doar atât. Haas a privit-o furios. Am vrut să spun, a zis, că în închisoare se știe tot ce se petrece în afara legii. Asta nu e adevărat, Klaus, a spus ziarista. E adevărat, a zis Haas. Nu, nu e, a spus ziarista. E o legendă urbană, o invenție a filmelor. Avocata a scrâșnit din dinți. Chuy Pimentel a fotografiat-o; păr negru, vopsit, ce-i cădea pe față, profilul nasului ușor acvilin, pleoapele umbrite cu dermatograf. Dacă ar fi depins de ea, toți cei care o înconjurau, umbrele din marginile fotografiei, ar fi dispărut pe loc, la fel ca încăperea aceea, și închisoarea, cu gardieni și deținuți, zidurile centenare ale penitenciarului din Santa Teresa, și n-ar mai fi rămas decât un crater, și în crater n-ar fi fost decât tăcere și prezența vagă a ei și a lui Haas, încătușați în adâncuri.

Pe 14 octombrie, pe marginea unui drum de pământ care leagă cartierul La Estrella cu fermele din împrejurimile orașului Santa Teresa, a fost găsit trupul altei femei moarte. Era îmbrăcată cu un tricou bleumarin cu mânecă lungă, o geacă roz cu dungi verticale negre și albe, blugi marca Levis, o curea lată cu cataramă îmbrăcată în catifea, cizme scurte cu toc ascuțit, și șosete albe, chiloți negri și sutien alb. Moartea, potrivit raportului medico-legal, s-a datorat asfixiei prin strangulare. În jurul gâtului mai avea încă un cablu electric de culoare albă, de un metru lungime, cu un nod la mijloc și patru capete, cu care probabil a fost strangulată. S-au observat de asemenea urme de violență pe gât, ca și cum înainte de a folosi cablul ar fi încercat s-o stranguleze cu mâinile, julituri pe brațul stâng și pe piciorul drept și urme de lovituri pe fese, de parcă ar fi fost călcată în picioare. Potrivit raportului, era moartă de trei sau patru zile. S-a calculat că ar avea între douăzeci și cinci și treizeci de ani. Ulterior, a fost identificată ca fiind Rosa Gutiérez Centeno, de treizeci și opt de ani, fostă muncitoare la fabrică și în momentul decesului chelneriță la un bar din centrul orașului Santa Teresa, dispărută în urmă cu patru zile. A identificat-o fiica ei, cu același nume și în vârstă de șaptesprezece ani, cu care locuia în cartierul Alamos. Tânăra Rosa Gutiérez Centeno a văzut cadavrul mamei sale la morgă și a spus că este ea. Pentru a înlătura orice îndoială, a declarat că geaca roz cu dungi verticale negre și albe este a ei, că îi aparține ei, și că o purtau și ea și maică-sa, așa cum făceau cu atâtea alte lucruri.

Au fost mai multe perioade, a spus deputata, când ne vedeam zilnic. Firește, când eram mici, la școală, nu aveam altă soluție. Ne petreceam recreațiile împreună

și ne jucam și vorbeam de-ale noastre. Uneori, ea mă invita la ea acasă și eu mă duceam încântată, deși părinților și bunicilor mei nu le prea plăcea să mă împrietenesc cu fete ca Kelly, nu din cauza ei, evident, ci a părinților ei, de teamă ca arhitectul Rivera să nu profite în vreun fel de prietenia cu fiica lui ca să pătrundă în ceea ce familia mea considera sfânt, cercul de fier al intimității noastre, care rezistase la atacurile revoluției și la represaliile ce au urmat după conflictul *cristero* și la marginalizarea în care ardeau mocnit rămășițele porfirismului, în realitate rămășițele iturbidismului mexican. Ca să vă faceți o idee; cu Porfirio Díaz familia mea n-o ducea rău, dar cu împăratul Maximiliano o ducea mai bine, și cu Iturbide, cu o monarhie iturbidistă fără spaime și întreruperi, trăise cel mai bun moment al său. Pentru familia mea, ca să știți, mexicanii adevărați eram foarte puțini. Trei sute de familii în toată țara. O mie cinci sute sau două mii de persoane. Restul erau indieni ranchiunoși sau albi invidioși sau ființe violente venite cine știe de unde ca să ruineze Mexicul. Hoți, majoritatea. Ariviști. Paraziți. Oameni fără scrupule. Arhitectul Rivera, cum îți poți imagina, reprezenta pentru ei prototipul parvenitului social. Erau convinși că nevastă-sa nu era catolică. Probabil, din câte am reușit să aud, o considerau o curvă. În sfârșit, drăgălășenii de tipul ăsta. Dar nu mi-au interzis niciodată să mă duc la ea (deși, cum îți spun, nu le făcea plăcere) sau ca eu s-o invit tot mai des acasă la noi. Adevărul e că lui Kelly îi plăcea casa mea, aș spune că îi plăcea mai mult decât a ei, și în fond e de înțeles să fi fost așa și asta spunea mult despre gustul ei, care de mică se manifesta cu multă hotărâre. Sau cu multă încăpățânare, poate ăsta e cuvântul mai potrivit. În țara asta întotdeauna am confundat hotărârea cu încăpățânarea, nu ți se pare? Credem că suntem hotărâți, dar în realitate suntem încăpățânați. În sensul ăsta, Kelly era foarte mexicană. Era încăpățânată și îndărătnică. Mai încăpățânată decât mine și asta e foarte greu. De ce îi plăcea mai mult casa mea decât a ei? Păi pentru că a mea avea distincție și a ei avea doar stil, înțelegeți diferența? Casa lui Kelly era frumoasă, mult mai comodă decât a mea, cu mai mult confort, vreau să spun, o casă cu lumină electrică, cu un salon mare și plăcut, ideal ca să primești musafiri sau să faci petreceri, cu o grădină modernă, cu gazon și mașină de tuns gazonul, o casă bine gândită, cum se spunea în anii aceia. A mea, o puteți vedea, este chiar asta, deși bineînțeles mult mai neîngrijită decât este acum, o casă mare care mirosea a mumii și a lumânări, mai curând o capelă uriașă decât o casă, dar în care erau prezente atributele bogăției și ale permanenței Mexicului. O casă fără stil, urâtă uneori ca o corabie naufragiată, dar cu distincție. Și știți ce înseamnă să ai distincție? În ultimă instanță, să fii suveran, să nu datorezi nimic nimănui. Să nu trebuiască să dai explicații despre nimic, nimănui. Și așa era Kelly. Nu spun că ea era conștientă de asta. Nici eu. Amândouă eram niște fetițe și eram simple și complicate ca fetițele și nu ne împiedicam în vorbe. Dar ea așa era. Voință pură, explozie pură, pură dorință de plăcere. Aveți fete? Nu, a spus Sergio. Nici fete, nici băieți. În fine, dacă vreodată o să

aveți vreo fată, o să înțelegeți despre ce vorbesc. Deputata a rămas un timp tăcută. Eu am un băiat, a spus. E în Statele Unite, studiază. Uneori mi-ar plăcea să nu se întoarcă niciodată în Mexic. Cred că ar fi cel mai bine pentru el.

În seara aceea, pe Kessler au venit să-l ia de la hotel pentru un dineu de gală acasă la primar. La masă erau invitați procurorul statului Sonora, adjunctul lui, doi agenți judiciari, doctorul Emilio Garibay, șeful secției de medicină legală și profesor de patologie și medicină legală la Universitatea din Santa Teresa, consulul Statelor Unite, Mr. Abraham Mitchell, căruia îi spuneau Conan, oamenii de afaceri Conrado Padilla și René Alvarado, și rectorul universității, don Pablo Negrete, însoțiți de doamnele lor cei care erau căsătoriți sau singuri, mult mai gravi și tăcuți celibatarii, deși mai era câte unul ce părea fericit de starea lui și râdea întruna și spunea bancuri, și mai era și câte un căsătorit ce fusese invitat fără nevastă. În timpul mesei, nu s-a vorbit de crime, ci de afaceri (situația economică din acea zonă de frontieră era bună și putea fi și mai bună) și de filme, mai ales de cele la care Kessler a fost asesor. După cafele, și după dispariția s-ar zice instantanee a doamnelor, instruite dinainte de soții lor, bărbații reuniți în bibliotecă, ce părea mai curând un salon cu trofee de vânătoare sau un salon de vânătoare al unei ferme de lux decât o bibliotecă, au abordat la început cu exagerată prudență marele subiect. Spre surprinderea unora, Kessler a răspuns la primele întrebări cu alte întrebări. Întrebări pe care, de altfel, le-a adresat persoanelor nepotrivite. De exemplu, l-a întrebat pe Conan Mitchell ce crede el, ca cetățean nord-american, că se întâmplă în Santa Teresa. Cei care știau engleză au tradus. Unora nu li s-a părut politicos că a început cu nord-americanul. Și mai ales că i-a pus întrebarea în calitatea lui de cetățean nord-american. Conan Mitchell a spus că nu are o idee clară despre asta. Imediat i-a pus aceeași întrebare rectorului Pablo Negrete. Acesta a ridicat din umeri, a schițat un zâmbet, a spus că el se ocupă de lumea culturii și pe urmă a tușit și a tăcut. În sfârșit, Kessler a vrut să afle părerea doctorului Garibay. Vreți să vă răspund ca locuitor al orașului Santa Teresa sau ca medic legist? a întrebat la rândul lui Garibay. Ca cetățean normal și obișnuit, a spus Kessler. Un medic legist poate fi cu greu un cetățean normal și obișnuit, a zis Garibay, prea multe cadavre. Menționarea cadavrelor a făcut să scadă entuziasmul celor reuniți acolo. Procurorul statului Sonora i-a înmânat un dosar. Unul dintre agenții judiciari a spus că el crede că, într-adevăr, e vorba de un asasin în serie, dar că acesta este la pușcărie. Adjunctul procurorului i-a istorisit lui Kessler povestea lui Haas și a bandei Bisontes. Celălalt agent judiciar a vrut să știe ce părere are Kessler despre imitatorii asasinilor. Kessler n-a înțeles bine întrebarea, până când Conan Mitchell nu i-a șoptit *copycats*. Rectorul universității l-a invitat să țină două conferințe. Primarul a repetat cât de fericit îl face prezența lui acolo, în oraș. Când s-a întors la hotel, într-una din mașinile oficiale ale municipalității, Kessler și-a zis că toți oamenii aceia sunt, într-

adevăr, foarte simpatici și primitori, așa cum gândea el că sunt mexicanii. Noaptea, obosit, a visat un crater și un tip care se învârtea în jurul craterului. Tipul ăsta sunt probabil eu, și-a spus în vis, dar nu i-a dat nici o importanță și imaginea a dispărut.

Cel care a început să omoare a fost Antonio Uribe, a spus Haas. Daniel îl însoțea și îl ajuta după aceea să se debaraseze de cadavre. Dar, încetul cu încetul, Daniel s-a implicat, deși acesta nu e cuvântul corect, a spus Haas. Care este cuvântul corect? l-au întrebat ziariștii. L-aș spune dacă nu ar fi femei de față, a zis Haas. Ziariștii au râs. Ziarista de la *El independiente de Phoenix* a spus că în ceea ce o privește să nu umble cu finețuri. Chuy Pimentel i-a făcut o fotografie avocatei. O femeie frumoasă, în felul ei, și-a spus fotograful; cu o ținută elegantă, înaltă, cu o înfățișare orgolioasă, ce o determină pe o astfel de femeie să-și petreacă viața în tribunale și vizitându-și clienții la închisoare? Spune-l, Klaus, a zis avocata. Haas s-a uitat în tavan. Cuvântul corect, a spus, este s-a excitat. S-a excitat? au spus ziariștii. Daniel Uribe, tot uitându-se ce făcea vărul lui *s-a excitat*, a spus Haas, și după scurt timp a început și el să violeze și să omoare. Formidabil, a exclamat ziarista de la *El independiente de Phoenix*.

În primele zile ale lui noiembrie, niște excursioniști de la o școală particulară din Santa Teresa au găsit rămășițele unei femei pe povârnișul cel mai abrupt al dealului la Asunción, cunoscut și ca dealul Dávila. De la telefonul mobil al profesorului care conducea grupul s-a anunțat poliția, care s-a prezentat la locul faptelor după cinci ore, când mai era puțin până să se întunece. Când urca dealul, unul dintre polițiști, agentul judiciar Élmer Donoso, a alunecat și și-a fracturat amândouă picioarele. Ajutați de excursioniști, care nu se mișcaseră din loc, l-au transportat pe agentul judiciar la un spital din Santa Teresa. A doua zi, în zori, agentul judiciar Juan de Dios Martínez, ajutat de câțiva polițiști, s-a întors la dealul la Asunción însoțit de profesorul care anunțase găsirea osemintelor, ce au fost localizate fără nici o problemă de data asta, și s-a procedat la ridicarea și transportarea lor la sediul Institutului Medico-Legal, unde s-a constatat că rămășițele aparțin unei femei, fără să se poată stabili cauza morții. Rămășițele nu mai aveau țesuturi moi și nici măcar faună cadaverică. În locul unde au fost găsite, agentul judiciar Juan de Dios Martínez a descoperit un pantalon distrus de intemperii ca și cum cineva i-ar fi scos pantalonii înainte de a o arunca în bălării. Sau ca și cum au dus-o acolo goală și au pus pantalonul într-o pungă pe care apoi au aruncat-o la câțiva metri de moartă. Adevărul e că n-avea nici un sens.

La doisprezece ani, nu ne-am mai văzut. Arhitectul Rivera a avut ideea să moară în mod neașteptat, fără să anunțe în prealabil, și brusc mama lui Kelly a rămas nu numai fără soț, ci și plină de datorii. Prima măsură pe care a luat-o a fost s-o mute pe Kelly la altă școală și apoi și-a vândut casa din Coyoacán și s-au dus să locuiască într-un apartament din cartierul Roma. Cu toate acestea, eu și Kelly am continuat să

vorbim la telefon și ne-am văzut de două sau de trei ori. Pe urmă au lăsat apartamentul din cartierul Roma și au plecat la New York. Țin minte că, atunci când au plecat, am plâns două zile. Mă gândeam că n-o s-o mai văd niciodată. La optsprezece ani, am intrat la universitate. Cred că am fost prima femeie din familia mea care a făcut asta. Probabil m-au lăsat să-mi continui studiile pentru că i-am amenințat că mă sinucid dacă nu mă lasă. Întâi am studiat Dreptul și pe urmă Ziaristica. Acolo mi-am dat seama că dacă vreau să continui să trăiesc, vreau să spun să continui să trăiesc așa cum eram, ca Azucena Esquivel Plata, trebuia să-mi schimb cu o sută optzeci de grade prioritățile, care până atunci nu erau substanțial diferite de prioritățile familiei mele. Eu, ca și Kelly, eram fiică unică și membrii familiei mele lâncezeau și mureau unul după altul. Firea mea, cum vă puteți imagina, nu includea nici lâncezeala, nici moartea. Iubeam prea mult viața. Iubeam tot ce-mi putea oferi viața mie, numai mie, și, de altfel, eram sigură că merit. La universitate, am început să mă schimb. Am cunoscut alt gen de oameni. La Drept, pe tinerii rechini din PRI, la Ziaristică, pe câinii de vânătoare ai politicii mexicane. Toți m-au învățat ceva. Profesorii mă iubeau. La început, asta era ceva ce mă deconcerta. De ce pe mine, care păream venită de pe o moșie din primii ani ai secolului al XIX-lea? Aveam ceva special? Eram atractivă sau inteligentă în mod deosebit? Proastă nu eram, asta-i adevărat, dar nici foarte inteligentă. Atunci de ce trezeam acea simpatie printre profesorii mei? Fiindcă eram ultima din familia Esquivel Plata căreia îi curgea sânge prin vene? Și dacă ar fi fost așa, ce mai conta, de ce din acest motiv trebuia să fiu deosebită. Aș putea scrie un tratat despre resorturile secrete ale sentimentalității mexicanilor. Ce complicați mai suntem. Ce simpli părem sau ne arătăm în fața celorlalți și ce complicați suntem în fond. Cât de lipsiți de importanță suntem și în ce mod spectaculos ne complicăm noi, mexicanii, în fața noastră și în fața celorlalți. Și totul pentru ce? Ca să ascundem ce? Ca să facem să se creadă ce?

La șapte dimineața, s-a trezit. La șapte și jumătate, dușat și îmbrăcat deja cu un costum gri perlat, cămașă albă și cravată verde, a coborât la micul dejun. A cerut un suc de portocale, o cafea și două felii de pâine prăjită cu unt și gem de căpșuni. Gemul era bun, untul nu. La opt și jumătate, în timp ce-și arunca o privire peste rapoartele despre crime, au venit doi polițiști să-l ia. Atitudinea polițiștilor era de dăruire totală. Păreau două curve cărora li se permitea pentru prima dată să-i cumpere haine peștelui lor, dar Kessler nu și-a dat seama. La ora nouă, ținea o conferință cu ușile închise, exclusiv pentru un grup ales de douăzeci și patru de polițiști, majoritatea îmbrăcați civil, cu toate că mai era câte unul în uniformă. La zece și jumătate, a făcut o vizită la sediul poliției judiciare unde a examinat și a încercat calculatoarele și programele de identificare a suspecților sub privirea plină de satisfacție a grupului de polițiști care-l acompaniau. La unsprezece și jumătate, s-

au dus cu toții să mănânce la un restaurant cu mâncare mexicană din nord care nu era departe de clădirea poliției judiciare. Kessler a cerut o cafea și un sandvici cu brânză, dar polițiștii judiciari au insistat să încerce gustările mexicane, pe care însuși proprietarul restaurantului le-a adus pe două platouri mari. Când s-a uitat la gustări, Kessler și-a amintit de mâncarea chinezească. După cafea, fără să ceară, i-au pus în față un pahar cu suc de ananas. L-a gustat și a simțit imediat alcoolul. Foarte puțin, doar ca să-i dea o aromă sau ca să contrasteze cu aroma ananasului. Paharul plin cu gheață pisată, foarte mărunt. Unele gustări erau crocante și umplutura greu de recunoscut, altele aveau o suprafață fină ca a unui fruct fiert, dar umplute cu carne. Pe un platou erau cele iuți și în celălalt cele mai puțin iuți. Kessler a gustat vreo două din acesta din urmă. Bune, a spus, foarte bune. Apoi le-a încercat și pe cele picante și și-a băut ce-i mai rămăsese din sucul de ananas. Mănâncă bine măgarii ăștia, s-a gândit. La ora unu, a plecat cu doi agenți judiciari care vorbeau engleză să viziteze zece locuri pe care Kessler le-a ales în prealabil din dosarul pe care îl primise. În spatele mașinii sale a pornit altă mașină cu încă trei agenți judiciari. Mai întâi au fost la râpa Podestá. Kessler a coborât din mașină, s-a apropiat de râpă, a scos o hartă a orașului și a făcut câteva însemnări. Apoi le-a cerut agenților judiciari să-l ducă în cartierul rezidențial Buenavista. Când au ajuns, nici măcar n-a coborât din mașină. A întins harta în fața lui, a făcut pe ea patru mâzgăleli care agenților judiciari li s-au părut de neînțeles și apoi le-a cerut să-l ducă la dealul Estrella. Au ajuns prin sud, trecând prin cartierul Maytorena, și când Kessler a întrebat cum se numește cartierul acela și agenții judiciari i-au spus, a insistat să se oprească și să meargă puțin pe jos. Mașina care mergea în spate s-a oprit și cel de la volan i-a întrebat cu un gest pe cei din prima mașină ce se întâmplă. Agentul judiciar care stătea în stradă, lângă Kessler, a ridicat din umeri. Până la urmă au coborât cu toții și au luat-o pe jos în urma nord-americanului, în timp ce lumea se uita la ei cu coada ochiului, unii temându-se de ce-i mai rău, alții gândindu-se că e vorba de o vânătoare de traficanți de droguri, deși unii l-au recunoscut pe bătrânul care mergea în fruntea grupului ca fiind marele detectiv de la FBI. După două străzi, au dat de un loc unde se mânca la mese afară, sub o boltă de viță-de-vie și o prelată în dungi albastre și albe legată de niște pari. Pe jos era pământ bătătorit și localul era gol. Să ne așezăm puțin, i-a spus unuia dintre agenții judiciari. Din patio se vedea dealul Estrella. Agenții judiciari au unit două mese și s-au așezat și apoi și-au aprins țigările și nu s-au putut abține să nu zâmbească între ei, ca și cum ar fi spus aici suntem, domnule, dispuși să facem ceea ce doriți. Chipuri tinere, se gândea Kessler, energice, fețe de băieți sănătoși, unii dintre ei vor muri înainte de-a ajunge bătrâni, înainte de a se zbârci din cauza anilor sau a fricii sau a grijilor inutile. O femeie între două vârste, cu un șorț alb, a apărut din fundul localului. Kessler a spus că vrea un suc de ananas cu gheață, la fel ca acela pe care-l băuse de dimineață, dar polițiștii l-au sfătuit să ceară altceva, pentru că apa cu care

făceau sucul, în cartierul acela, nu era de încredere. S-au străduit un timp până să-și aducă aminte cuvântul englezesc pentru „potabilă“. Voi ce-o să beți, prieteni? a spus Kessler. *Bacanora*, au spus polițiștii, și i-au explicat că este o băutură care se fabrica numai în Sonora, dintr-o specie de agavă ce crește doar acolo, în nici un alt loc din Mexic. Păi să gustăm *bacanora*, a spus Kessler, în timp ce câțiva copii se apropiau de local și se uitau la grupul de polițiști după care o luau la fugă. Când femeia s-a întors, aducea o tavă cu cinci pahare și o sticlă de *bacanora*. După ce l-a servit, a așteptat să audă părerea lui Kessler. Foarte bun, a spus detectivul nord-american, în timp ce sângele i se urca la cap. Dumneavoastră sunteți aici pentru femeile moarte, domnule Kessler? a întrebat femeia. De unde știți cum mă cheamă? a întrebat Kessler. V-am văzut ieri la televizor. Și v-am văzut și filmele. Ah, filmele mele, a spus Kessler. Aveți de gând să puneți capăt acestor asasinate? a spus femeia. E greu de răspuns, voi încerca, e tot ce pot să promit, a spus Kessler și agentul judiciar i-a tradus. De unde stătea, sub prelata în dungi albastre și albe, dealul Estrella părea o construcție de ghips. Fâșiile negre erau probabil gunoi. Fâșiile maro, case sau cocioabe care se țineau într-un echilibru precar și ciudat. Fâșiile roșii erau poate bucăți de fier mâncat de intemperii. Bună *bacanora*, a spus Kessler când s-a ridicat de la masă și a lăsat o bancnotă de zece dolari pe care agenții judiciari i-au înapoiat-o imediat. Aici sunteți invitatul nostru, domnule Kessler. Aici sunteți la dumneavoastră acasă, domnule Kessler. Pentru noi este o onoare că suntem împreună cu dumneavoastră. Că suntem în misiune cu dumneavoastră. Acum suntem în misiune? a întrebat Kessler cu un zâmbet. Femeia i-a văzut plecând din fundul localului, pe jumătate ascunsă, ca o statuie, de o perdea albastră care despărțea bucătăria sau ce-o fi fost acolo de mese. Cine o fi urcat fierul ăla în vârful dealului? s-a gândit Kessler.

Și tu, Klaus, de când știi toată povestea asta? De mult, a spus Haas. Și de ce n-ai spus înainte? Pentru că trebuia să verific informația, a spus Haas. Cum poți să verifici ceva când ești la închisoare, a zis ziarista de la *El Independiente*. Să n-o luăm de la capăt, a spus Haas. Am legăturile mele, am prieteni, am oameni care află diverse lucruri. Și, potrivit legăturilor tale, unde sunt acum acești Uribe? Au dispărut acum șase luni, a spus Haas. Au dispărut din Santa Teresa? Exact, au dispărut din Santa Teresa, deși unii spun că i-au văzut la Tucson, la Phoenix, și chiar la Los Angeles, a zis Haas. Și *noi* cum putem verifica asta? Foarte simplu, faceți rost de telefoanele părinților lor și cereți să vorbiți cu ei, a spus Haas cu un zâmbet triumfător.

Pe 12 noiembrie, agentul judiciar Juan de Dios Martínez a auzit la radio pe frecvența poliției că se găsise trupul altei femei asasinate la Santa Teresa. Deși nu i se încredințase cazul, s-a îndreptat spre locul faptelor, între străzile Caribe și Bermudas, din cartierul Félix Gómez. Moarta se numea Angélica Ochoa și din câte i-

au povestit polițiștii care împrejmuiseră strada totul părea mai curând o răfuială decât o crimă sexuală. Cu puțin înainte de a se comite asasinatul, doi polițiști au văzut o pereche discutând înfierbântată pe trotuar lângă discoteca El Vaquero, dar n-au vrut să intervină gândindu-se că este vorba de clasica ceartă între îndrăgostiți. Angélica Ochoa avea o gaură de armă de foc în tâmpla stângă, cu orificiul de ieșire în urechea dreaptă. Un al doilea glonț în obraz, cu orificiul de ieșire în partea dreaptă a gâtului. Un al treilea glonț, în genunchiul drept. Un al patrulea, în coapsa stângă. Și ultimul și al cincilea glonț, în coapsa dreaptă. Ordinea împușcăturilor, s-a gândit Juan de Dios, a început probabil cu al cincilea glonț și s-a terminat cu primul, împușcătura de grație în tâmpla stângă. Unde se aflau, în momentul când s-au produs împușcăturile, polițiștii care văzuseră perechea certându-se? Interogați, n-au putut să dea o explicație coerentă. Au spus că au auzit împușcăturile, s-au întors, au revenit pe strada Caribe și acolo nu mai erau decât Angélica întinsă pe jos și curioșii care începeau să iasă în ușile localelor vecine. A doua zi după această întâmplare, poliția a declarat că asasinatul e de natură pasională și că probabilul ucigaș se numește Rubén Gómey Arancibia, un proxenet din zonă poreclit și Cerboaica, nu pentru că ar fi semănat cu respectivul animal, ci pentru că uneori povestea că *cerbuise* mulți bărbați, ceea ce era ca și cum ar fi spus că vânase mulți bărbați prin înșelătorie și cu folos, cum face un pește de mâna a doua sau a treia. Angélica Ochoa era soția lui și, după cum se pare, Cerboaica auzise că vrea să-l părăsească. Probabil, s-a gândit Juan de Dios stând la volan în mașină, mașina staționată într-un colț întunecos, asasinatul nu fusese premeditat. Probabil, la început, a vrut doar să-i facă rău, sau s-o sperie sau s-o avertizeze, ceea ce explică glonțul din coapsa dreaptă, apoi, văzând durerea sau surpriza de pe chipul Angelicăi, furiei i s-a adăugat simțul umorului, prăpastia umorului care s-a manifestat într-o dorință de simetrie, și atunci a împușcat-o în coapsa stângă. Din momentul acela, nu s-a mai putut controla. Porțile erau deschise. Juan de Dios și-a sprijinit capul pe volan și a încercat să plângă, dar n-a putut. Strădaniile poliției de a-l găsi pe Cerboaica au fost zadarnice. Dispăruse.

La nouăsprezece ani, am început să am amanți. Legenda mea sexuală e cunoscută în tot Mexicul, dar legendele nu sunt niciodată adevărate și mai puțin ca oriunde în Mexic. Prima dată când m-am culcat cu un bărbat am făcut-o din curiozitate. Așa cum auziți. Nici din dragoste, nici din admirație, nici de teamă, cum fac de obicei restul femeilor. Aș fi putut să mă culc din milă, pentru că în fond îmi era milă de băiatul ăla cu care m-am culcat prima dată, dar adevărul este că am făcut-o din curiozitate. După două luni, l-am lăsat și m-am combinat cu altul, un dobitoc care credea că o să facă revoluția. În Mexic abundă dobitocii de tipul ăsta. Băieți de o prostie supremă, aroganți, care când se întâlnesc cu o Esquivel Plata își pierd mințile, vor s-o fută imediat, ca și cum actul de a poseda o femeie ca mine ar

echivala cu a cuceri Palatul de Iarnă. Palatul de Iarnă! Ăștia, care nu sunt în stare nici să tundă gazonul de la Dacea de Vară! În fine, și pe ăsta l-am lăsat repede, acum e un ziarist cu oarecare reputație care de câte ori se îmbată povestește că el a fost primul amor al vieții mele. Amanții pe care i-am avut după aceea i-am avut pentru că îmi plăceau la pat sau pentru că mă plictiseam, și erau spirituali sau amuzanți sau așa de ciudați, așa de nemaipomenit de ciudați, că numai pe mine mă făceau să râd. Într-o perioadă, cum știți și dumneavoastră fără îndoială, am fost o persoană destul de interesată de stânga universitară. Am făcut chiar și o călătorie în Cuba. Pe urmă m-am căsătorit, am născut, soțul meu, care era și el de stânga, a trecut la PRI. Am început să lucrez în presă. Duminicile veneam acasă, vreau să spun la vechea mea casă, unde familia mea putrezea lent, și hoinăream pe coridoare, prin grădină, mă uitam la fotografiile din albume, citeam jurnalele unor strămoși necunoscuți, care păreau mai degrabă liturghiere decât jurnale, stăteam multă vreme nemișcată așezată lângă puțul de piatră din patio, cufundată într-o tăcere plină de așteptare, fumând țigară de la țigară fără să citesc, fără să gândesc, uneori chiar fără să-mi pot aduce aminte de ceva. Adevărul este că mă plictiseam. Voiam să fac ceva, dar nu știam concret ce vreau să fac. După câteva luni, am divorțat. Căsătoria mea n-a durat nici doi ani. Bineînțeles că familia mea a încercat să mă facă să-mi schimb părerea, m-au amenințat că au să mă lase în stradă, și pe de altă parte au spus, și pe bună dreptate, că sunt prima Esquivel care rupe sfânta taină a căsătoriei, un unchi preot, un bătrânel de vreo nouăzeci de ani, don Ezequiel Plata, a vrut să stea de vorbă cu mine, să avem niște conversații informale informative, dar atunci, când se așteptau cel mai puțin, s-a născut în mine monstrul șefiei sau monstrul autorității, cum se spune acum, și i-am pus la locul lor pe fiecare și pe toți în ansamblu. Într-un cuvânt, între acești pereți am devenit ce sunt și ce-o să fiu până la moarte. Le-am spus că se sfârșise vremea bigotismelor, și a favoritismelor. Le-am spus că n-o să mai tolerez căcăcioși în familie. Le-am spus că averea și proprietățile familiei Esquivel nu fac decât să scadă an după an și că în ritmul ăsta fiul meu, de pildă, sau nepoții mei, dacă fiul meu seamănă cu mine și nu cu ei, n-or să aibă nici după ce bea apă. Le-am spus că nu vreau să aud păreri contrarii când vorbesc eu. Le-am spus că cine nu e de acord cu ce spun să plece, poarta e mare și Mexicul e și mai mare. Le-am spus că începând din seara aceea fulgerătoare (pentru că, într-adevăr, undeva în oraș fulgera, și vedeam fulgerele de la fereastră) s-a terminat cu pomenile costisitoare oferite Bisericii, care ne garanta Cerul, dar care ne fura de mai bine de o sută de ani. Le-am spus că nu o să mă mai mărit, dar i-am avertizat că vor auzi lucruri mult mai oribile despre mine. Le-am spus că ei mor încetul cu încetul și că eu nu vreau să moară. Toți au pălit și au rămas înlemniți, dar nimeni n-a făcut un infarct. Cei din neamul Esquivel, în fond, suntem tari. După câteva zile, țin minte de parcă ar fi fost ieri, am revăzut-o pe Kelly.

În ziua aceea, Kessler a urcat pe dealul Estrella și s-a plimbat prin cartierul Estrella și cartierul Hidalgo și a hoinărit prin împrejurimile șoselei spre Pueblo Azul și a văzut fermele goale ca niște cutii de pantofi, construcții solide fără farmec, inutile, ce se înălțau la cotiturile drumurilor care dădeau în șoseaua spre Pueblo Azul, și apoi a vrut să vadă cartierele vecine cu frontiera, cartierul México, chiar alături de El Adobe, care era deja în Statele Unite, barurile și restaurantele și hotelurile din cartierul México și bulevardul principal suferind permanent asurzitorul zgomot al camioanelor și al mașinilor ce se îndreptau spre postul de frontieră, și pe urmă le-a cerut celor din grup să coboare spre sud pe bulevardul General Sepúlveda și șoseaua spre Cananea, unde au cotit și au intrat în cartierul La Vistosa, un loc unde poliția nu se aventura aproape niciodată, i-a spus unul din agenții judiciari, cel care conducea mașina, iar celălalt a încuviințat cu un gest de amărăciune, ca și cum absența polițiștilor în cartierul La Vistosa și în cartierul Kino și în cartierul Remedios Mayor ar fi fost o pată rușinoasă pe care ei, băieți tineri și energici, o suportau cu durere, și de ce cu durere? fiindcă îi durea faptul că fărădelegile rămân nepedepsite, au spus, fărădelegile cui? ale bandelor care controlează traficul de droguri în aceste cartiere uitate de Dumnezeu, lucru care l-a făcut pe Kessler să se gândească în timp ce privea pe fereastra mașinii peisajul ce se fragmenta că, teoretic vorbind, era greu să-ți imaginezi pe vreunul din locuitorii de acolo cumpărând droguri, ușor să le consume, dar greu, foarte greu să le cumpere scotocindu-se în buzunare până la fund ca să adune suficiente monede să le cumpere, lucru pe care ți-l puteai, totuși, imagina în ghetourile negre și hispanice din nord ce păreau cartiere rezidențiale în comparație cu acest haos părăsit, dar cei doi agenți judiciari au încuviințat, din fălcile puternice și tinere, așa este, aici se mișcă multă coca și tot gunoiul generat de cocaină, și atunci Kessler a privit din nou peisajul fragmentat sau în proces de fragmentare permanentă, ca un puzzle care se forma și se desfăcea în fiecare clipă, și i-a spus celui de la volan să-l ducă la groapa de gunoi El Chile, cea mai mare groapă de gunoi clandestină din Santa Teresa, mai mare decât groapa de gunoi municipală, unde vărsau gunoiul nu numai camioanele fabricilor, ci și camioanele de gunoi angajate de primărie și camioanele și camionetele de gunoi ale unor firme particulare care lucrau cu subcontracte sau prin licitații în zonele unde nu erau servicii publice, și atunci mașina a ieșit de pe drumul de pământ și părea că se întoarce, că merge din nou spre cartierul La Vistosa și spre șosea, dar pe urmă a făcut un ocol și a intrat pe o stradă mai lată, la fel de dezolantă, unde până și bălăriile erau acoperite de un strat gros de pulbere, ca și cum în acele locuri ar fi căzut o bombă atomică și nimeni nu și-ar fi dat seama, cu excepția celor afectați, s-a gândit Kessler, dar afectații nu contează pentru că au înnebunit sau sunt morți chiar dacă umblă și ne privesc, ochi și priviri ieșite direct dintr-un western, din banda indienilor sau a celor răi bineînțeles, adică priviri de nebuni, priviri de oameni care trăiesc în altă dimensiune și privirile lor în mod sigur

nu ne mai ating, le percepem dar nu ne ating, nu se lipesc de pielea noastră, doar trec prin noi, s-a gândit Kessler în timp ce întindea mâna să coboare geamul. Nu, nu îl coborâți, a spus unul din agenții judiciari. De ce? Miroase, miroase a mort. Nu miroase bine. După zece minute, au ajuns la groapa de gunoi.

Și dumneavoastră ce părere aveți despre toate astea? a întrebat-o unul dintre ziariști pe avocată. Avocata a lăsat capul în jos și apoi s-a uitat la ziarist și pe urmă la Haas. Chuy Pimentel a fotografiat-o; părea că-i lipsește aerul și că plămânii o să-i facă explozie în orice moment, deși, spre deosebire de cei care n-au aer nu era roșie, ci foarte palidă. Aceasta a fost o idee a domnului Haas, a spus, cu care eu nu sunt în mod obligatoriu total de acord. Apoi a vorbit despre situația de lipsă de apărare a domnului Haas, de procesele care se amânau, de dovezile care dispăreau, de martorii asupra cărora se făceau presiuni, de starea de incertitudine în care trăiește clientul ei. Oricine, în locul lui, și-ar pierde controlul, a murmurat. Ziarista de la *El Independiente* a privit-o batjocoritor și cu interes. Aveți o legătură sentimentală cu Klaus, nu-i așa? a spus. Ziarista era tânără, încă nu împlinise treizeci de ani și era obișnuită să aibă de-a face cu lume care vorbea direct și uneori brutal. Avocata avea peste patruzeci și părea obosită, de parcă n-ar fi dormit de mai multe zile. Nu o să răspund la această întrebare, a zis. Nu are legătură cu cazul.

Pe 16 noiembrie, s-a găsit cadavrul altei femei pe terenurile din spate ale fabricii Kusai, în cartierul San Bartolomé. Victima, potrivit primelor cercetări, avea între optsprezece și douăzeci și doi de ani, iar cauza morții, după cum reieșea din raportul medico-legal, a fost asfixia prin strangulare. Trupul era complet dezbrăcat și hainele s-au găsit la cinci metri distanță, ascunse în bălării. Oricum, nu s-au găsit toate hainele, ci doar niște pantaloni elastici, de culoare neagră, și niște chiloți roșii. După două zile, trupul a fost identificat de părinți ca fiind al lui Rosario Marquina, de nouăsprezece ani, dispărută în ziua de 12 noiembrie când s-a dus la dans la salonul Montana, pe bulevardul Carranza, nu departe de cartierul Vera Cruz, unde locuiau. Întâmplarea face că atât victima, cât și părinții ei lucrau chiar la fabrica Kusai. După părerea medicilor legiști, înainte de-a muri victima a fost violată de mai multe ori.

Kelly a reapărut ca un dar. În prima seară când ne-am văzut, am stat treze până dimineața povestindu-ne viețile. A ei, pe scurt, fusese un dezastru. A încercat să devină actriță de teatru la New York, actriță de film la Los Angeles, a încercat să fie manechin la Paris, fotografă la Londra, traducătoare în Spania. A vrut să studieze baletul modern, dar a abandonat în primul an. A vrut să fie pictoriță și când a expus prima dată și-a dat seama că săvârșise cea mai mare greșeală din viața ei. Nu se căsătorise, nu avea copii, nu avea familie (mama ei murise recent după o lungă boală), nu avea planuri de viitor. Era exact momentul să se întoarcă în Mexic. În DF nu i-a fost greu să găsească de lucru. Avea prieteni și mă avea pe mine, care eram, să nu te îndoiești nici o clipă, prietena ei cea mai bună. Dar n-a fost nevoie să

apeleze la nimeni (cel puțin la nimeni din cei pe care îi cunoșteam eu), fiindcă în scurt timp a început să lucreze în ceea ce am putea numi cercurile artistice. Adică pregătea vernisajele, se ocupa de machetarea și tipărirea cataloagelor, se culca cu artiștii, negocia cu clienții cumpărători, totul pentru patru negustori de opere de artă care pe vremea aceea erau *negustorii* de opere de artă din DF, fantomaticii tipi care se aflau în spatele galeriilor de artă și al pictorilor și care trăgeau sforile afacerii. Pe atunci eu renunțasem să mai militez în rândurile stângii inutile, sper să nu vă simțiți jignit, și mă apropiam tot mai mult de anumite sectoare ale PRI-ului. Odată fostul meu soț mi-a spus: dacă tu continui să scrii ce scrii, or să te izoleze sau chiar mai rău. Eu nu m-am gândit ce sens are expresia mai rău, ci am continuat să scriu și să public articole. Drept rezultat, nu doar că nu m-au izolat, ci dimpotrivă, mi s-au trimis și mesaje că cei de sus sunt tot mai interesați de mine. A fost o perioadă incredibilă. Eram tineri, nu aveam prea multe responsabilități, eram independenți și nu ne lipseau banii. În anii aceia, Kelly a hotărât că numele care i se potrivește cel mai bine este Kelly. Eu îi spuneam încă Luz María, dar ceilalți îi spuneau Kelly, până când într-o zi mi-a spus-o chiar ea. Mi-a spus: Azucena, Luz María Rivera nu-mi place, nu-mi place cum sună, prefer Kelly, toată lumea îmi spune așa, o să faci și tu la fel? Și eu i-am spus: nu e nici o problemă. Dacă vrei să-ți spun Kelly, așa o să fac. Din momentul acela, am început să-i spun Kelly. Întâi mi s-a părut amuzant. Un snobism tipic nord-american. Dar pe urmă mi-am dat seama că numele i se potrivea. Poate fiindcă Kelly sugera Grace Kelly sau fiindcă Kelly este un nume scurt, din două silabe, pe când Luz María este mai lung sau poate pentru că Luz María sugera ceva religios, iar Kelly nu sugera nimic sau sugera o fotografie. Probabil că am pe undeva câteva scrisori ale ei semnate Kelly R. Parker. Cred că ajunsese să semneze așa și cecurile. Kelly Rivera Parker. Sunt oameni care cred că numele îți marchează destinul. Eu nu cred că e adevărat. Dar dacă este, când și-a ales acest nume, Kelly, într-un fel, a făcut primul pas spre invizibilitate, spre coșmar. Dumneata crezi că numele îți marchează destinul? Nu, a spus Sergio, și mai bine că nu cred. De ce? a oftat lipsită de curiozitate deputata. Am un nume obișnuit și normal, a spus Sergio, uitându-se la ochelarii negri ai gazdei sale. O clipă, deputata și-a dus mâinile la cap de parcă ar fi avut migrenă. Vrei să-ți spun ceva? Toate numele sunt obișnuite și normale, toate sunt banale. În fond e același lucru dacă te numești Kelly sau dacă te numești Luz María. Toate numele dispar. Asta ar trebui să-i învețe pe copii încă din școala primară. Dar ne e teamă s-o facem.

Groapa de gunoi El Chile nu l-a impresionat atât de mult pe Kessler ca străzile din cartierele unde se produceau răpirile, pe care le-a străbătut cu mașina poliției escortată de altă mașină a poliției. Cartierele Kino, La Vistosa, Remedios Mayor și la Preciada în sud-vestul orașului, cartierul Las Flores, cartierele Plata, Álamos, Lomas del Toro în vest, în apropierea Parcurilor Insustriale și susținute de parcă ar fi fost o

dublă coloană vertebrală, de bulevardele Rubén Darío și Carranza și cartierele San Bartolomé, Guadalupe Victoria, Ciudad Nueva, cartierul Las Rositas în partea de nord-vest a orașului. Ți se face frică, a declarat presei, să mergi pe aceste străzi, în plină zi. Vreau să spun, unui om ca mine i se face frică. Ziariștii, dintre care nici unul nu locuia în acele cartiere, au fost de acord. Polițiștii, dimpotrivă, au zâmbit pe ascuns. Tonul lui Kessler li s-a părut naiv. Tonul unui nord-american. Un nord-american din cei buni, evident, pentru că nord-americanii răi au alt ton, vorbesc altfel. Seara, pentru o femeie, a spus Kessler, este periculos. Și este și o îndrăzneală. Majoritatea străzilor, dacă facem excepție de arterele mari pe unde trec autobuzele, sunt prost luminate sau nu au lumină deloc. În unele cartiere poliția nu intră, i-a spus primarului, care s-a foit pe scaun de parcă l-ar fi mușcat o viperă și a adoptat o expresie de nemărginită tristețe și de nemărginită înțelegere. Procurorul statului Sonora, adjunctul său, agenții judiciari au spus că problema poate, cine știe, eventual, exista posibilitatea să fie, vreau să spun, e un mod de-a vorbi, o problemă a poliției municipale, de care era responsabil don Pedro Negrete, fratele geamăn al rectorului universității. Kessler a întrebat cine este Pedro Negrete, dacă i-a fost prezentat, și cei doi agenți judiciari tinerei, dar energici care îl escortau peste tot și a căror engleză nu era proastă, i-au răspuns că nu, că adevărul e că ei nu-l văzuseră pe don Pedro în compania domnului Kessler, și Kessler i-a rugat să i-l descrie, că poate îl văzuse în prima zi, la aeroport, și agenții judiciari i-au făcut o descriere sumară a șefului poliției, fără prea mult chef, un portret-robot prost, ca și cum după ce îl pomeniseră pe Pedro Negrete ar fi regretat că au făcut-o. Portretul-robot nu i-a spus nimic lui Kessler. A rămas tăcut. Făcut din cuvinte găunoase. Un tip dur și autentic, au spus agenții judiciari tinerei și energici. Un fost membru al poliției judiciare. Probabil că e la fel ca fratele lui, rectorul, și-a amintit Kessler. Dar agenții judiciari au râs și l-au invitat la un ultim păhărel de *bacanora* și i-au spus că nu, să nu creadă asta, pentru că don Pedro nu semăna deloc, dar deloc, deloc, cu don Pablo, rectorul, un tip înalt, slab, numai piele și os, ai putea spune, pe când don Pedro rămăsese mai degrabă scund, cu umeri lați, dar scund, și plinuț pentru că îi plăcea mâncarea bună și nu făcea mofturi nici la mâncarea din nord, nici la hamburgerii americani. Și atunci Kessler s-a întrebat dacă trebuie să stea de vorbă cu acest polițist. Dacă trebuie să-i facă o vizită. Și s-a întrebat și din ce motiv șeful poliției locale nu venise să-l vadă, pentru că în fond el era invitatul. Așa că și-a notat numele în carnețelul lui. Pedro Negrete, fost agent judiciar, șef al poliției municipale, persoană respectabilă, nu a venit să mă salute. Pe urmă s-a ocupat de alte probleme. A început să studieze unul câte unul asasinatele femeilor. A început să bea păhărele de *bacanora*, fir-ar să fie ce bună mai e. S-a apucat să-și pregătească cele două conferințe de la universitate. Și într-o seară a ieșit pe ușa din spate, cum făcuse în ziua sosirii, și s-a dus cu taxiul la târgul de artizanat, căruia unii îi spun piața indiană și alții piața de nord, să-i cumpere un suvenir soției lui. Și la fel ca prima dată, fără să-și dea seama,

o mașină a poliției fără însemne oficiale l-a urmat tot drumul.

Când ziariștii au plecat de la închisoarea din Santa Teresa, avocata și-a lăsat capul pe masă și a început să plângă foarte încet, cu o discreție ce contrazicea figura ei de femeie albă. Indienele plâng așa. Unele metise. Dar nu femeile albe și cu atât mai puțin cele cu studii universitare. Când a simțit mâna lui Haas pe umărul ei, nu ca o mângâiere, ci ca un gest prietenos sau poate nici măcar prietenos, ci politicos, puținele lacrimi care îi alunecaseră pe suprafața mesei (o masă care mirosea a dezinfectant și, în mod ciudat, a cordită) s-au uscat și a ridicat capul și a privit fața palidă a clientului ei, a iubitului ei, a prietenului ei, o față împietrită și în același timp relaxată (cum puteai fi relaxat și împietrit în același timp?), care o studia cu rigoare științifică, dar nu în încăperea aceea de închisoare, ci printre vaporii sulfuroși ai altei planete.

Pe 25 noiembrie, a fost găsit cadavrul Mariei Elena Torres, de treizeci și doi de ani, în locuința ei de pe strada Sucre din cartierul Rubén Darío. Cu două zile înainte, pe 23 noiembrie, o manifestație a femeilor a străbătut străzile din Santa Teresa, mai exact de la universitate până la primărie, protestând contra asasinatelor femeilor și a nepedepsirii lor. Marșul a fost convocat de MSDP și au participat diverse organizații neguvernamentale, precum și PRD-ul și câteva grupări studențești. Potrivit autorităților, nu au luat parte mai mult de cinci mii de persoane. Potrivit organizatorilor, șaizeci de mii de persoane au străbătut străzile din Santa Teresa. María Elena Torres se afla printre ele. După două zile, a fost înjunghiată în propria sa casă. Una dintre lovituri i-a străpuns gâtul provocând o hemoragie care în cele din urmă i-a cauzat moartea. María Elena Torres locuia singură, căci se despărțise de soțul ei de puțin timp. Nu avea copii. După spusele vecinilor, în săptămâna aceea se certase cu soțul ei. Când poliția s-a prezentat la pensiunea unde locuia soțul, acesta fugise deja. Cazul i-a fost încredințat agentului Luis Villaseñor, recent sosit de la Hermosillo, care după o săptămână de interogatorii a ajuns la concluzia că asasinul nu era soțul fugar, ci amantul Maríei Elena, un oarecare Augusto sau Tito Escobar, cu care victima se întâlnea de o lună. Numitul Escobar locuia în cartierul La Vistosa și nu avea nici o meserie. Când s-au dus să-l caute, nu mai era acolo. La fel ca soțul ei, fugise. Acasă la el au găsit trei bărbați. În timpul interogatoriului, aceștia au declarat că l-au văzut pe numitul Escobar întorcându-se acasă într-o noapte cu cămașa pătată de sânge. Agentul judiciar Villaseñor a mărturisit că în viața lui nu interogase trei tipi care să pută mai rău. Jegul, a spus, era ca o a doua piele. Cei trei bărbați scormoneau prin gunoaiele din groapa de gunoi clandestină El Chile. În casa unde locuiau nu numai că nu aveau duș, dar nu aveau nici măcar apă curentă. Cum dracului, s-a întrebat agentul judiciar Villaseñor, a reușit Escobar ăsta să devină iubitul Maríei Elena? Când s-a terminat interogatoriul, Villaseñor i-a scos pe cei trei deținuți în curte și le-a tras o bătaie cu o bucată de furtun. Pe urmă i-a obligat să se

dezbrace, le-a aruncat un săpun și i-a spălat cu furtunul timp de cincisprezece minute. Apoi, în timp ce vomita, s-a gândit că cele două acțiuni nu sunt lipsite de o anumită logică. Ca și cum una ar fi fost urmarea celeilalte. Bătaia cu bucata de furtun verde. Apa care ieșea din furtunul negru. Gândul acesta l-a reconfortat. În urma descrierii făcute de căutătorii în gunoi s-a realizat un portret-robot al presupusului asasin și a fost avizată poliția din alte localități. Cu toate acestea, cazul nu s-a rezolvat. Fostul soț și iubitul au dispărut pur și simplu și nu s-a mai știut nimic de ei niciodată.

Bineînțeles, într-o bună zi, s-a terminat cu serviciul. Negustorii de artă sau galeriile se schimbă. Pictorii mexicani, nu. Ei sunt întotdeauna pictori mexicani, la fel ca mariachi să zicem, dar negustorii de artă într-o bună zi iau un avion spre Insulele Caiman și galeriile se închid sau se reduc salariile angajaților. Așa ceva i s-a întâmplat probabil lui Kelly. Atunci a început să organizeze parade de modă. Primele luni i-a mers bine. Moda e ca pictura, dar mai ușoară. Îmbrăcămintea e mai ieftină, nimeni nu-și face prea multe iluzii când cumpără o rochie, în sfârșit, la început i-a mers bine, avea experiență și prieteni, lumea avea încredere dacă nu în ea în gustul ei, paradele organizate de Kelly au fost un succes. Dar se administra prost și-și administra prost veniturile și mereu, din câte țin minte, n-avea bani. Uneori ritmul ei de viață reușea să mă scoată din sărite și ne certam cumplit. Nu o dată i-am prezentat bărbați neînsurați sau mai curând divorțați care ar fi fost dispuși să se însoare cu ea și să-i finanțeze nivelul de viață, dar Kelly la capitolul acesta era de o independență totală. Cu asta nu vreau să spun că era o sfântă. N-avea nimic de sfântă. Știu câțiva bărbați (știu pentru că mi-au povestit chiar ei cu lacrimi în ochi) pe care i-a tocat cât a putut. Dar niciodată la adăpostul legii. Dacă îi dădeau ceea ce ea le cerea era pentru că le cerea ea, Kelly Rivera Parker, nu pentru că s-ar fi simțit obligați față de o soție sau o mamă (deși în acel moment al vieții ei Kelly hotărâse să nu aibă copii) sau față de amanta oficială. Era ceva în firea ei care respingea orice idee de angajare sentimentală, deși această viață permanent fără angajamente o lăsa într-o situație delicată, situație pe care Kelly, altminteri, n-o punea niciodată pe seama atitudinii ei, ci a schimbărilor neprevăzute ale destinului. Trăia, ca Oscar Wilde, mai presus de posibilitățile ei. Și cel mai incredibil lucru este că asta nu-i înăcrea niciodată caracterul. Mă rog, uneori da, uneori am văzut-o furioasă, colerică, dar aceste ieșiri îi treceau după câteva minute. Altă calitate a ei, la care eu am răspuns întotdeauna la fel, era solidaritatea cu prietenii. Dacă mă gândesc bine, poate nu era tocmai o calitate. Dar așa stăteau lucrurile cu ea, un prieten sau o prietenă însemnau ceva sfânt și ea era întotdeauna alături de prietenii ei. De exemplu, când am intrat în PRI s-a produs o ușoară furtună în casă, ca să-i spunem într-un fel. Câțiva ziariști care mă cunoșteau de mulți ani n-au mai vorbit cu mine. Alții, cei mai răi, au continuat să-mi vorbească, dar mai ales s-au apucat să mă

vorbească pe la spate. Țara asta de masculi, cum știi foarte bine, a fost întotdeauna plină de căcănari. Altfel istoria Mexicului nu se explică. Dar Kelly a fost întotdeauna alături de mine, niciodată nu mi-a cerut o explicație, niciodată n-a făcut un comentariu despre acest subiect. Ceilalți, cum știi, au spus că am intrat în partid ca să profit. Sigur că am intrat ca să profit. Doar că există diferite feluri de a profita și eu obosisem să predic în deșert. Voiam să am putere, asta n-o s-o discut cu nimeni. Voiam să am mâinile libere ca să schimb unele lucruri în această țară. Nici asta nu neg. Voiam să îmbunătățesc sănătatea publică și învățământul public și să contribui cu micul meu efort la pregătirea Mexicului pentru a păși în secolul al XXI-lea. Dacă asta înseamnă a profita, voiam să profit. Evident, am reușit să fac puține lucruri. Am pus mai mult entuziasm decât minte, cu siguranță, și mi-am dat seama repede de greșeala mea. Crezi că dinăuntru poți să îmbunătățești unele lucruri. Întâi încerci să le îmbunătățești din afară, pe urmă crezi că dacă ești înăuntru posibilitățile reale de a schimba lucrurile sunt mai mari. Cel puțin crezi că din interior vei avea mai multă libertate de acțiune. Fals. Sunt lucruri care nu se schimbă, nici din afară, nici dinăuntru. Dar acum vine partea cea mai amuzantă. Partea cea mai incredibilă a poveștii (și mi-e totuna că e povestea tristului nostru Mexic sau a tristei noastre Americi Latine). Acum vine partea in-cre-di-bi-lă. Când comiți greșeli dinăuntru, greșelile își pierd sensul. Greșelile nu mai sunt greșeli. Greșelile, loviturile date cu capul de pereți devin virtuți politice, posibilități politice, *prezență* politică, puncte în favoarea ta în presă. A fi prezent și a greși este, la ora adevărului, iar ora adevărului e în fiecare oră sau cel puțin în fiecare oră începând de la opt seara până la cinci dimineața, o atitudine la fel de congruentă ca a te ascunde și a aștepta. Nu contează că nu faci nimic, că dai cu bățu-n baltă, important este că exiști. Unde? Acolo, acolo unde trebuie să fii. Așa am devenit eu dintr-o persoană cunoscută o persoană celebră. Eram o femeie atractivă, spuneam lucrurilor pe nume, dinozaurii din PRI râdeau de reacțiile mele, rechinii din PRI mă socoteau una de-a lor, aripa stângă a partidului aplauda în mod unanim gafele mele. Eu nu-mi dădeam seama nici de jumătate din ele. Realitatea este ca un proxenet drogat. Nu crezi că e așa?

Prima conferință a lui Albert Kessler la Universitatea din Santa Teresa a avut un succes de public cum puțini își mai aminteau să fi văzut. Cu excepția a două conferințe susținute în același loc cu ani în urmă, una a candidatului PRI la președinția țării și alta a președintelui ales, niciodată înainte nu se înghesuise în amfiteatrul universității, cu o capacitate de o mie cinci sute de persoane, atât de multă lume. După estimările cele mai conservatoare, numărul celor care veniseră să-l asculte pe Kessler depășea cu mult trei mii de persoane. A fost un eveniment social, pentru că toți cei care erau cineva în Santa Teresa voiau să-l cunoască, să-i fie prezentați ilustrului invitat sau, cel puțin, să-l vadă de aproape, și de asemenea un eveniment politic, căci până și grupurile cele mai recalcitrante din opoziție păreau

că se calmaseră și optau pentru o atitudine mai discretă și mai puțin vociferantă decât cea pe care o avuseseră până atunci, și chiar și feministele și grupurile formate din familiile femeilor și fetițelor dispărute hotărâseră să aștepte minunea științifică, minunea minții umane pusă în mișcare de acel Sherlock Holmes modern.

Știrea despre declarația lui Haas în care îi acuza pe Uribe a apărut în cele șase ziare care-și trimiseseră corespondenții la închisoarea din Santa Teresa. Cinci dintre ele, înainte de a o publica, au cerut confirmarea poliției, care, la fel ca marile cotidiene din Mexic, în mod deliberat nu i-a dat nici cea mai mică importanță. De asemenea au sunat la telefon la casa Uribe și au vorbit cu cei din familie, care le-au spus că Antonio și Daniel erau plecați în călătorie sau că nu mai locuiesc în Mexic sau că se mutaseră în DF și studiau la o universitate de acolo. Ziarista de la *El Independiente de Phoenix*, Mary-Sue Bravo, a făcut rost chiar și de adresa tatălui lui Daniel Uribe și a încercat să-i ia un interviu, dar toate încercările au fost zadarnice. Joaquín Uribe avea mereu ceva de făcut sau nu era în Santa Teresa sau abia plecase. În zilele acelea, în care Mary-Sue Bravo a stat la Santa Teresa, s-a întâlnit din întâmplare cu ziaristul de la *La Raza de Green Valley*, singurul dintre ziariștii care fuseseră la întâlnirea cu Haas și care n-a confruntat declarațiile acestuia cu părerea oficială a poliției, riscând în felul acesta să fie dat în judecată de familia Uribe și de organele oficiale ale statului Sonora care se ocupau de acest caz. Mary-Sue Bravo l-a văzut prin fereastra unui restaurant ieftin din cartierul Madero unde ziaristul de la *La Raza* mânca. Nu era singur, lângă el se afla un tip zdravăn cu aspect de polițist, s-a gândit Mary-Sue. La început, ziarista de la *El Independiente de Phoenix* nu le-a dat atenție și și-a văzut de drum, dar după câțiva metri a avut o presimțire și s-a întors. L-a găsit pe ziaristul de la *La Raza* singur, mâncând niște *chilaquiles*. S-au salutat și l-a întrebat dacă putea să ia loc. Ziaristul de la *La Raza* i-a spus că bineînțeles, cum să nu. Mary-Sue a cerut o coca-cola *light* și un timp au vorbit despre Haas și despre familia Uribe, care se eschiva. Apoi ziaristul de la *La Raza* și-a plătit consumația și a plecat lăsând-o pe Mary-Sue singură în restaurantul plini de tipi care, la fel ca ziaristul, arătau a muncitori și a *espaldas mojadas*.

Pe 1 decembrie, s-a găsit cadavrul unei tinere între optsprezece și douăzeci și doi de ani în albia unui pârâu sec, din apropiere de Casas Negras. Cadavrul a fost găsit de Santiago Catalán, care era la vânătoare și i s-a părut ciudată comportarea câinilor în momentul când s-au apropiat de pârâu. Dintr-odată, după spusele martorului, câinii au început să tremure, de parcă ar fi adulmecat un tigru sau un urs. Dar cum aici nu sunt nici tigri și nici urși, eu mi-am închipuit că adulmecaseră *fantoma* vreunui tigru sau a vreunui urs. Îmi cunosc câinii și știu că atunci când încep să tremure și să geamă înseamnă că au un motiv întemeiat. Atunci am devenit curios, așa că după ce le-am tras câinilor niște șuturi ca să se potolească, m-am îndreptat hotărât spre pârâu. După ce a intrat în albia uscată, care n-avea mai mult de cincizeci de

centimetri adâncime, Santiago Catalán n-a văzut și nici n-a mirosit nimic, până și câinii se liniștiseră. Dar când a ajuns la prima cotitură, a auzit un zgomot și câinii au început să latre și să tremure. Un nor de muște învăluia cadavrul. Santiago Catalán a fost așa de tulburat, încât a dat drumul la câini și a tras un cartuș cu alice în aer. Muștele au zburat pentru moment și și-a putut da seama că acel trup era al unei femei. Și-a adus aminte, de asemenea, că în zona aceea se mai găsiseră trupuri de femei tinere asasinate. Câteva clipe s-a temut că asasinii mai sunt acolo și a regretat că a tras. Apoi, cu foarte mare grijă, a ieșit din albia seacă și a privit panorama din jurul său. Doar *choyas* și *biznagas* și în depărtare câte un *sahuaro*[54] și întreaga gamă de galben în straturi suprapuse. Când s-a întors la ferma sa, numită El Jugador, care se afla în împrejurimile localității Casas Negras, a dat telefon la poliție și a descris exact locul unde găsise trupul. Pe urmă s-a spălat pe față cu gândul la moartă și și-a schimbat cămașa și înainte de a pleca din nou i-a cerut unuia din angajații săi să-l însoțească. Când poliția a ajuns la albia secată, Catalán mai avea încă la el pușca și cartușiera cu gloanțe. Cadavrul era cu fața în sus și avea doar cracul unor pantaloni tras pe un picior, în jurul gleznei. Au remarcat patru răni de armă albă pe abdomen și trei pe piept, precum și o leziune pe gât. Avea tenul măsliniu, părul negru vopsit, lung până la umeri. La câțiva metri s-au găsit pantofii; tenișii Converse de culoare neagră cu șireturi albe. Restul hainelor dispăruseră. Polițiștii au cercetat albia în căutare de urme, dar n-au găsit sau nu s-au priceput să găsească nimic. După patru luni, din pură întâmplare, a putut fi identificată. Era vorba de Úrsula González Rojo, de douăzeci sau douăzeci și unu de ani, fără familie, stabilită, în ultimii trei ani, în orașul Zacatecas. Sosise de trei zile la Santa Teresa când a fost sechestrată și apoi asasinată. Această ultimă informație a dat-o o prietenă a ei din Zacatecas, căreia Úrsula i-a dat un telefon. Părea fericită, a spus, pentru că urma să-și găsească o slujbă la o fabrică. Identificarea a fost posibilă datorită tenișilor Converse și a unei mici cicatrice pe spate în formă de trăsnet.

Realitatea este ca un proxenet drogat în mijlocul unei furtuni cu tunete și fulgere, a spus deputata. Apoi a rămas tăcută un timp, ca și cum s-ar fi pregătit să audă tunetele îndepărtate. Pe urmă și-a luat paharul de tequila, care era iarăși plin, și a spus: în fiecare zi aveam tot mai mult de lucru, ăsta-i purul adevăr. În fiecare zi eram ocupată cu mese, călătorii, ședințe, planificări care nu dădeau nici un rezultat, decât oboseala mea nesfârșită, în fiecare zi cu interviuri, în fiecare zi cu dezmințiri, apariții la televizor, amanți, tipi cu care mă culcam nu știu de ce, ca să păstrez vie legenda, poate, sau poate pentru că îmi plăceau, sau poate pentru că îmi convenea să mă culc cu ei, o singură dată, asta da, să guste, dar să nu se obișnuiască, sau poate pur și simplu pentru că îmi place să mă fut când și unde am chef, și nu aveam timp deloc, afacerile mele erau în mâinile avocaților mei, averea familiei Esquivel Plata, care nu mai scădea, nu vreau să te mint, ci creștea, era în mâinile avocaților mei,

fiul meu în mâinile profesorilor lui, și eu aveam tot mai mult de lucru: probleme hidrografice în statul Michoacán, șosele în Querétaro, interviuri, statui ecvestre, canalizarea publică, tot căcatul unui cartier trecând prin mâinile mele. În perioada asta, presupun, mi-am neglijat puțin prietenii. Kelly era singura cu care mă vedeam. Cum aveam un pic de timp, mă duceam la ea acasă, un apartament în cartierul Condesa, și încercam să stăm de vorbă. Dar adevărul e că eu eram așa de obosită încât era o problemă comunicarea între noi. Ea îmi povestea unele lucruri, asta țin minte clar, îmi povestea întâmplări din viața ei, nu o dată mi-a explicat ceva și pe urmă mi-a cerut bani, iar eu scoteam carnetul de cecuri și semnam un cec cu suma de care avea nevoie. Alteori adormeam la mijlocul conversației. Alteori ieșeam să cinăm împreună și râdeam, dar aproape tot timpul mintea mea era în altă parte, mă gândeam la câte o problemă nerezolvată încă, mi-era greu să urmăresc firul conversației. Kelly nu mi-a reproșat asta niciodată. De câte ori apăream la televizor, de pildă, a doua zi îmi trimitea un buchet de trandafiri și un bilet în care spunea ce minunată am fost și cât de mândră era de mine. Niciodată n-a uitat să-mi trimită un cadou de ziua mea de naștere. În sfârșit, gesturi de genul ăsta. Bineînțeles, cu timpul mi-am dat seama de unele lucruri. Paradele de modă pe care le organiza Kelly deveneau tot mai rare. Agenția ei de modă n-a mai fost ce era, un loc elegant și dinamic, ci s-a transformat într-un birou mai degrabă întunecos și aproape întotdeauna închis. Odată am fost cu Kelly la agenția ei și delăsarea în care se afla m-a impresionat. Am întrebat-o ce se întâmplă. M-a privit zâmbind, cu unul din tipicele ei zâmbete lipsite de griji, și mi-a spus că cele mai bune manechine mexicane preferă să semneze contracte cu agențiile nord-americane sau europene. Acolo erau banii. Am întrebat-o ce se întâmplă cu afacerea ei. Atunci Kelly și-a deschis brațele și a spus uite-o. Arăta întunericul, praful, perdelele trase. M-a trecut un fior ca o presimțire. În mod sigur a fost o presimțire. Eu sunt o femeie pe care nu o trec fiorii la orice fleac. M-am așezat pe un fotoliu și am început să reflectez. Chiria acelor birouri era mare și mie mi s-a părut că nu merita să plătească în continuare atâta pentru ceva ce se ducea de râpă. Kelly mi-a spus că din când în când organiza parade de modă și a menționat locuri care mi s-au părut pitorești, locuri neobișnuite sau de neimaginat pentru parade de lux, deși bănuiesc că nu aveau nici urmă de lux, și pe urmă a spus că din câștigurile ei reușea să păstreze deschisă agenția. Mi-a mai explicat că acum se ocupa și de organizarea unor petreceri, nu în DF, ci în capitale de provincie. Și asta ce e? am întrebat-o. E ceva foarte simplu, a spus Kelly, imaginează-ți pentru o clipă că ești o tipă bogată din Aguascalientes. Faci o petrecere. Imaginează-ți că vrei ca această petrecere să fie o mare petrecere. Adică o petrecere care să-i impresioneze pe prietenii tăi. Ce face ca o petrecere să fie de neuitat? Păi tot ce se servește, chelnerii, orhestra, în sfârșit, multe lucruri, dar mai ales unul care o face de neuitat. Știi care e? Invitații, am spus eu. Exact, invitații. Dacă tu ești o tipă din Aguascalientes și ai mulți bani și vrei să faci o petrecere

memorabilă, te pui în legătură cu mine. Eu supervizez tot. Ca la o paradă a modei. Mă ocup de mâncăruri, de angajați, de aranjarea locului, de muzică, dar mai ales, depinzând de banii pe care îi am, mă ocup de invitați. Dacă vrei să vină junele-prim din telenovela ta favorită, trebuie să vorbești cu mine. Dacă vrei să vină un prezentator de la televiziune, trebuie să vorbești cu mine. Să zicem că eu mă ocup de invitații celebri. Totul depinde de bani. Să aduci un prezentator celebru la Aguascalientes poate că nu e posibil. Dar dacă petrecerea este la Cuernavaca, poate reușesc să-l conving să apară pe acolo. Nu spun că e ușor și nici că e ieftin, dar pot încerca. Să aduc un june-prim de telenovelă la Aguascalientes e și asta posibil, dar te cam costă. Dacă junele-prim nu este în cel mai bun moment al său, de exemplu, dacă nu a lucrat în ultimul an și jumătate, posibilitatea de a veni la petrecerea ta este mai mare. Și prețul nu-i exagerat. Care e munca mea? Să-i conving să vină. Întâi le dau telefon, mă duc să beau o cafea cu ei, îi tatonez, pe urmă le vorbesc de petrecere. Le spun că dacă apar pe acolo vor primi niște bani. Ajunși la acest punct, în general începem să ne tocmim. Eu ofer puțin. Ei cer mai mult. Pozițiile noastre se apropie încetul cu încetul. Le spun numele amfitrionilor. Le spun că sunt persoane importante, persoane din provincie, dar persoane importante. Îi pun să repete numele soției și al soțului de mai multe ori. Mă întreabă dacă o să fiu și eu acolo. Bineînțeles că o să fiu acolo. Controlând totul. Mă întreabă de hotelurile din Aguascalientes, din Tampico, din Irapuato. Hoteluri bune. De altfel, toate casele unde ne ducem au o grămadă de camere pentru invitați. Până la urmă, ajungem la un acord. În ziua petrecerii, apărem eu și doi sau trei sau patru invitați celebri și petrecerea este un succes. Și cu asta câștigi bani suficienți? Mai mult decât suficienți, a spus Kelly, dar singura problemă este că am perioade moarte, nimeni nu vrea să audă de petreceri în stil mare, și cum eu nu știu să fac economii, atunci sunt strâmtorată. Pe urmă am plecat, nu știu unde, la o petrecere, s-ar putea, sau la cinema sau să cinăm cu niște prieteni, și n-am mai vorbit despre asta. În orice caz, nu am auzit-o niciodată plângându-se. Presupun că uneori îi mergea bine și alteori rău. Într-o seară, însă, mi-a dat telefon și mi-a spus că are o problemă. Mi-am închipuit că e vorba de bani și i-am spus că poate conta pe mine. Dar nu era vorba de bani. Sunt într-o încurcătură, a spus. Ai datorii? am întrebat-o. Nu, nu e vorba de asta, a spus ea. Eu eram în pat, pe jumătate adormită, și mi s-a părut că tonul vocii ei e diferit, era vocea lui Kelly, clar, dar suna ciudat, de parcă ar fi fost singură, mi-am zis, la agenția ei de modă, cu luminile stinse, stând într-un fotoliu fără să știe ce să spună sau fără să știe cum să înceapă. Cred că sunt într-o încurcătură, a spus. Dacă e o încurcătură cu poliția, i-am zis, spune-mi unde ești și vin să te iau imediat. Mi-a spus că nu e o încurcătură de genul ăsta. Pentru Dumnezeu, Kelly, vorbește clar sau lasă-mă să dorm, i-am zis. Timp de câteva secunde, mi s-a părut că închisese sau că lăsase receptorul pe fotoliu și că plecase. Pe urmă i-am auzit glasul, ca glasul unei fetițe, care spunea nu știu, nu știu, nu știu, de mai multe ori, și în plus cu

certitudinea că acest nu știu nu mi-l spunea mie, ci ei însăși. Atunci am întrebat-o dacă e beată sau drogată. La început nu mi-a răspuns, de parcă nu m-ar fi auzit, pe urmă a râs, nu era nici beată, nici drogată, m-a asigurat, poate băuse două whisky-uri cu sifon, dar nu mai mult. Pe urmă și-a cerut scuze că m-a sunat la ora aceea. Voia să închidă. Așteaptă, am spus eu, tu ai ceva, pe mine nu mă păcălești. A râs din nou. N-am nimic, a spus. Iartă-mă, cu anii devenim mai isterice, a zis, noapte bună. Stai, nu închide, nu închide, am zis eu. Ai ceva, nu mă minți. N-am făcut-o niciodată, a spus ea. A urmat o tăcere. Doar când eram mică, a zis Kelly. Ah, da? Când eram mică mințeam pe toată lumea, nu mereu, bineînțeles, dar mințeam. Acum nu mai fac asta.

După o săptămână, în timp ce răsfoia distrată *La Raza de Green Valley*, Mary-Sue Bravo a aflat că ziaristul care publicase faimoasa și până la urmă decepționanta declarație a lui Haas dispăruse. Așa declara ziarul la care lucra, care, de altfel, era singurul unde se publicase știrea, o știre vagă și locală, atât de locală încât părea că singurii pe care îi interesează erau cei care scoteau *La Raza*. Potrivit știrii, Josué Hernández Mercado, acesta era numele lui, dispăruse de cinci zile. Era cel care scria despre asasinatele de femei din Santa Teresa. Avea treizeci și doi de ani. Locuia singur, în Sonoita, într-o casă modestă. Se născuse în Ciudad de México, dar de la cincisprezece ani trăia în Statele Unite, unde primise cetățenia nord-americană. Publicase două volume de versuri, ambele în spaniolă, la o mică editură din Hermosillo, probabil pe banii lui, și două piese de teatru, scrise în *chicano* sau *spanglish* și publicate într-o revistă texană, *La Windowa*, la al cărei sân răzvrătit se adăpostea un grup eterogen de scriitori care scriau în această neo-limbă. Ca ziarist la *La Raza* publicase o lungă serie de articole despre zilierii din zonă, o meserie pe care o cunoștea de la părinții lui și pe care o practicase el însuși. Pregătirea lui era autodidactă și eroică, spunea în încheiere știrea, care, mai mult decât știre, s-a gândit Mary-Sue, părea un necrolog.

Pe 3 decembrie, s-a găsit trupul altei femei aruncat pe un maidan din cartierul Maytorena, aproape de șoseaua spre Pueblo Azul. Îmbrăcată și fără semne de violență pe corp. Ulterior este identificată ca fiind Juana Marín Lozada. După părerea medicului legist, cauza morții a fost fractura vertebrelor cervicale. Sau, cu alte cuvinte, cineva i-a rupt gâtul. De caz s-a ocupat agentul judiciar Luis Villaseñor, care în primul rând l-a interogat pe soț și apoi l-a arestat ca presupus ucigaș. Juana Marín locuia în Centeno, un cartier de clasă mijlocie, și lucra într-un magazin specializat în calculatoare. Potrivit raportului făcut de Villaseñor, a fost omorâtă într-o casă, fără să se excludă propriul ei domiciliu, și apoi aruncată pe maidanul din cartierul Maytorena. Nu se știe dacă a fost violată, deși pe frotiul vaginal s-au găsit indicii că avusese relații sexuale în ultimele douăzeci și patru de ore. Conform raportului făcut de Villaseñor, Juana Marín întreținea probabil relații

extraconjugale cu un profesor de informatică de la o școală din apropierea magazinului unde lucra ea. Altă versiune susținea că amantul era o persoană care lucra la postul de televiziune al Universității din Santa Teresa. Soțul a stat închis două săptămâni și apoi a fost pus în libertate din lipsă de dovezi. Cazul nu s-a rezolvat.

După trei luni, Kelly a dispărut în Santa Teresa, Sonora. De la convorbirea telefonică n-o mai văzusem. M-a sunat asociata ei, o femeie tânără și urâtă care o adora și care după multe eforturi a reușit să ia legătura cu mine. Mi-a spus că Kelly trebuia să se fi întors de la Santa Teresa în urmă cu două săptămâni și că nu venise. Am întrebat-o dacă încercase să-i dea un telefon. Mi-a spus că mobilul ei era mort. Sună și sună și sună și nimeni nu răspunde, a zis. Eu o vedeam pe Kelly capabilă să aibă o relație sentimentală și să dispară câteva zile, de fapt o și făcuse de câteva ori, dar n-o vedeam capabilă să nu-i dea un telefon asociatei ei, măcar ca să-i spună cum să conducă afacerea în lipsa ei. Am întrebat-o dacă luase legătura cu oamenii pentru care lucra la Santa Teresa. Mi-a răspuns afirmativ. După spusele tipului care o angajase, Kelly a plecat la aeroport a doua zi după petrecere, ca să ia zborul Santa Teresa-Hermosillo, de unde intenționa să ia alt avion spre DF. Când s-a întâmplat asta? am întrebat-o. Acum două săptămâni, a zis ea. Mi-am închipuit-o plânsă, cu receptorul lipit de ureche, bine îmbrăcată, dar fără șarm, cu machiajul scurs, și pe urmă m-am gândit că era pentru prima dată când îmi dădea telefon, că era pentru prima dată că vorbeam în felul acesta și m-am îngrijorat. Ai telefonat la spitalele din Santa Teresa sau la poliție? am întrebat-o. A spus că da și că nimeni nu știe nimic. A plecat de la fermă la aeroport și a dispărut, pur și simplu s-a topit în aer, a zis pe un ton strident. De la fermă? Petrecerea era la o fermă, a spus ea. Asta înseamnă că au condus-o la aeroport, că a lăsat-o cineva la aeroport. Nu, a zis ea. Kelly închiriase o mașină. Și mașina unde e? A fost găsită în parcarea aeroportului, a spus ea. Deci a ajuns la aeroport, am spus eu. Dar nu s-a urcat în avion, a zis ea. Am întrebat-o cum se numesc cei care o angajaseră. A spus că era familia Salazar Crespo și mi-a dat un număr de telefon. O să văd ce pot să aflu, i-am spus. În realitate, eu credeam că Kelly o să apară în curând. Probabil că avea o aventură sentimentală, dar după cum se desfășurau lucrurile aproape sigur era vorba de un bărbat însurat. Mi-o imaginam la Los Angeles sau la San Francisco, două orașe perfecte pentru niște amanți care voiau să se simtă bine fără să atragă atenția. Așa că am încercat să iau lucrurile cu calm și să aștept. După o săptămână, totuși, m-a sunat din nou asociata ei și mi-a spus că tot nu știe nimic de prietena mea. Mi-a vorbit de unul sau două contracte pierdute, mi-a zis că nu știa ce să facă, într-un cuvânt ceea ce voia să-mi spună era că se simțea singură. Mi-o imaginam mai neîngrijită ca oricând și învârtindu-se prin biroul acela întunecos și am simțit că mă trece un fior. Am întrebat-o ce vești are de la Santa Teresa. Vorbise cu poliția, dar poliția nu știa nimic

sau nu voia să-i spună nimic. Pur și simplu a dispărut, a zis. În după-amiaza aceea, am dat un telefon de la birou unui prieten de încredere, care a lucrat pentru mine, și i-am expus cazul. Mi-a spus că cel mai bine e să vorbim direct și ne-am dat întâlnire la El Rostro Palido, un bar la modă, nu mai știu dacă există, sau dacă mai există sau dacă s-a închis, modele în Mexic, știi și dumneata, dispar sau se ascund la fel ca oamenii și nimeni nu le duce dorul. I-am explicat prietenului meu povestea cu Kelly. Mi-a pus câteva întrebări. A notat numele lui Salazar Crespo într-un carnețel și mi-a spus că în seara aceea o să-mi telefoneze. Când ne-am despărțit și m-am urcat în mașina mea, mă gândeam că încă o persoană este sau începe să fie îngrozită, dar singurul lucru pe care-l simțeam eu, tot mai mult, era furie, o mânie imensă, toată mânia pe care familia Esquivel Plata o acumulase de decenii sau veacuri, și care îmi cuprindea dintr-odată sistemul nervos, și mă gândeam de asemenea, cu mânie și cu regret, că această furie sau această mânie trebuia să mă fi cuprins înainte și nu din cauza, nu știu dacă acesta este cuvântul potrivit, nu din cauza unei prietenii deosebite, chiar dacă această prietenie deosebită depășea fără îndoială conceptul de prietenie deosebită, ci din cauza atâtor altor lucruri pe care le văzusem de când aveam uzul rațiunii, dar nici vorbă, nici vorbă, nici vorbă, așa e viața asta împuțită, mi-am spus plângând și scrâșnind din dinți. În seara aceea, în jurul orei unsprezece, mi-a telefonat prietenul meu și primul lucru pe care l-a făcut a fost să mă întrebe dacă telefonul este sigur. Semn rău, vești proaste, m-am gândit imediat. Oricum, atitudinea mea devenise din nou rece ca gheața. I-am spus că telefonul este totalmente sigur. Prietenul meu mi-a spus atunci că numele pe care i l-am dat (s-a ferit să-l pronunțe) este al unui bancher care, după cum reiese din rapoartele lui, spăla bani pentru cartelul din Santa Teresa, ceea ce echivalează cu cartelul din Sonora. Bun, am spus. Pe urmă a zis că respectivul bancher are, într-adevăr, nu numai o fermă în afara orașului, ci mai multe ferme, dar din rapoartele lui rezultă că în nici una nu fusese o petrecere în zilele când prietena mea a fost acolo. Adică nu s-a organizat nici o petrecere publică, a zis, cu fotografi de la revistele mondene și chestii din astea. Mă înțelegi? Da, am spus. Apoi a zis că respectivul bancher, din câte știa el și îi confirmaseră oamenii lui, avea relații bune cu partidul. Cât de bune? l-am întrebat. Bazate pe donații, a șoptit. Până la ce nivel? am insistat. Înalt, foarte înalt, a zis prietenul meu. Apoi ne-am spus noapte bună și eu am rămas pe gânduri. Înalt însemna, în limbajul cifrat pe care îl foloseam, vechi în timp, foarte vechi, adică de milioane de ani, adică din epoca dinozaurilor. Cine sunt dinozaurii din PRI, m-am gândit. Mi-au venit în minte mai multe nume. Doi dintre ei, mi-am amintit, erau din nord sau aveau afaceri acolo. Nu-i cunoșteam personal pe nici unul. Un timp m-am gândit la un prieten comun. Dar nu voiam să creez probleme nici unui prieten. Noaptea, țin minte ca și cum s-ar fi întâmplat acum două zile și nu acum câțiva ani, era neagră, fără stele, fără lună, iar casa, casa asta, era tăcută și nu se auzeau nici măcar păsările de noapte din grădină, deși știam că bodyguardul meu

era pe aproape, treaz, poate jucând domino cu șoferul, și că dacă apăsam un buton va apărea imediat una din servitoarele mele. A doua zi, la prima oră, după o noapte albă, am luat un avion spre Hermosillo și apoi unul spre Santa Teresa. Când primarul, licențiatul José Refugio de las Heras, a fost anunțat că deputata Esquivel Plata îl așteaptă, și-a lăsat deoparte toate treburile de care se ocupa și a apărut imediat. Probabil că ne văzuserăm vreodată. În orice caz, eu nu-mi aminteam. Când l-am văzut, surâzător și gudurându-se ca un cățel, mi-a venit să-i trag niște palme, dar m-am stăpânit. Unul dintre cățeii ăia care fac frumos sprijiniți pe labele din spate, nu știu dacă mă înțelegi. Perfect, a spus Sergio. M-a întrebat dacă am luat micul dejun. I-am spus că nu. A cerut să se aducă un mic dejun tipic din Sonora, un mic dejun tipic din zona de frontieră, și în timp ce așteptam, doi funcționari îmbrăcați în chelneri au aranjat o masă lângă fereastra din biroul său. De acolo se vedea piața veche din Santa Teresa și lumea care umbla de colo-colo cu treabă sau pierzând vremea. Mi s-a părut un loc oribil, în ciuda luminii care părea aurită, de un auriu foarte palid dimineața și un auriu intens și gros după-amiaza, ca și cum în asfințit aerul ar fi plecat îngreunat de pulberea deșertului. Înainte de a începe să mâncăm, i-am spus că venisem pentru Kelly Rivera. I-am spus că dispăruse și că vreau s-o găsească. Primarul l-a chemat pe secretarul său care a început să scrie tot. Cum se numește prietena dumneavoastră, doamnă deputată? Kelly Rivera Parker. Și alte întrebări: ziua în care a dispărut, motivul venirii ei la Santa Teresa, vârsta, profesiunea, și secretarul nota tot ce-i spuneam eu, și când am terminat cu răspunsurile la întrebările lui primarul i-a ordonat să se ducă imediat să-l caute pe șeful cel mare al agenților judiciari, pe nume Ortiz Rebolledo, și să-l aducă la primărie. Nu i-am spus nimic de Salazar Crespo. Voiam să văd ce se întâmplă. Licențiatul și eu am început să mâncăm *huevos a la ranchera*.

Mary-Sue Bravo l-a rugat pe redactorul-șef s-o lase să cerceteze dispariția ziaristului de la *La Raza*. Redactorul-șef i-a răspuns că probabil Hernández Mercado înnebunise de tot și că e posibil ca acum să hoinărească prin parcul național Tubac sau prin parcul național Patagonia Lake, mâncând fructe și vorbind singur. Nu sunt fructe în parcurile astea, i-a spus Mary-Sue. Ei, atunci curgându-i balele și vorbind singur, a răspuns redactorul-șef, dar până la urmă a lăsat-o să se ocupe de caz. Întâi s-a dus la Green Valley la redacția ziarului *La Raza* și a stat de vorbă cu directorul, alt tip cu înfățișare de zilier, și cu ziaristul care scrisese despre dispariția lui Hernández Mercado, un băiat de optsprezece ani, poate șaptesprezece, care își lua foarte în serios meseria de ziarist. Apoi s-a dus la Sonoita împreună cu băiatul, și a intrat în casa lui Hernández Mercado, băiatul i-a deschis ușa cu o cheie pe care a zis că o aveau la redacție, deși lui Mary-Sue i s-a părut că e un șperaclu, și s-a dus și la biroul șerifului. Acesta i-a spus că probabil Hernández Mercado e acum în California. Mary-Sue l-a întrebat de ce crede asta. Șeriful i-a răspuns că ziaristul avea

numeroase datorii (de exemplu, nu plătise chiria pe șase luni și proprietarul casei avea de gând să-l dea afară) și că ce câștiga la ziar de-abia îi ajungea să mănânce. Băiatul a confirmat, spre regretul lui, spusele șerifului: la *La Raza* plătesc puțin pentru că este un ziar local, a zis. Șeriful a râs. Mary-Sue a vrut să știe dacă Hernández avea mașină. Șeriful a spus că nu, că atunci când trebuia să plece din Sonoita, Hernández călătorea cu autobuzul. Șeriful era un tip agreabil și a condus-o până la autogară și au întrebat despre Hernández, dar informațiile obținute au fost încâlcite și nefolositoare. În ziua dispariției lui, din spusele bătrânului care vindea biletele și ale șoferului și ale puținelor persoane care călătoreau zilnic, Hernández putea la fel de bine să fi luat autobuzul sau să nu-l fi luat. Înainte de a pleca din Sonoita, Mary-Sue a vrut să mai vadă o dată casa ziaristului. Toate lucrurile erau la locul lor, nu se vedeau urme de violență, praful se aduna pe puținele mobile. Mary-Sue l-a întrebat pe șerif dacă a deschis calculatorul lui Hernández. Șeriful i-a răspuns că nu. Mary-Sue l-a deschis și a început să citească la întâmplare fișierele ziaristului și poetului de la *La Raza de Green Valley*. N-a găsit nimic interesant. Un roman început, aparent polițist, scris în *spanglish*. Articole publicate. Scene din viața cotidiană a zilierilor și a peonilor de la fermele din sudul Arizonei. Articole despre Haas, aproape toate în stilul rubricilor de senzație. Și cam atât.

Pe 10 decembrie, niște muncitori de la ferma La Perdición au informat poliția că au găsit niște oseminte pe terenurile situate la hotarul fermei, în dreptul kilometrului douăzeci și cinci al șoselei spre Casas Negras. La început, au crezut că e vorba de un animal, dar când au găsit craniul și-au dat seama de greșeala lor. Potrivit raportului medico-legal era vorba de o femeie, și cauza morții, datorită timpului scurs, nu s-a putut stabili. La vreo trei metri de corp s-au găsit niște pantaloni elastici și niște teniși.

În total am stat două nopți la Santa Teresa, la Hotel México, și deși toată lumea se arăta dispusă să-mi satisfacă cel mai mic capriciu, în realitate n-am progresat deloc. Numitul Ortiz Rebolledo părea un *coprero*[55]. Licențiatul José Refugio de las Heras părea din banda opusă. Adjunctul procurorului părea cu fundul în două luntri. Toți au spus minciuni și lucruri incoerente. Pe deasupra, m-au asigurat că nimeni nu anunțase dispariția lui Kelly, când eu știam în mod cert că asociata ei o făcuse. Numele de Salazar Crespo nu s-a menționat nici măcar o dată. Nimeni nu mi-a vorbit de disparițiile femeilor, care erau deja notorii, și cu atât mai puțin a făcut legătura între Kelly și aceste lamentabile cazuri. În seara de dinaintea plecării, am dat telefon celor trei ziare locale și am anunțat că voi ține o conferință de presă la hotelul meu. Acolo am povestit cazul lui Kelly, care pe urmă a fost publicat în presa națională, și am spus că în calitatea mea de politiciană și feministă, și pe deasupra prietenă, voi face tot ce-mi stă în putere ca să ajung să descopăr adevărul. În sinea mea îmi spuneam: nu știți cu cine aveți de-a face, grămadă de lași, o să vă pișați în

pantaloni. În seara aceea, după conferința de presă, m-am închis în camera mea de hotel și m-am apucat să dau telefoane. Am vorbit cu doi deputați din PRI, prieteni de încredere, care mi-au spus că pot conta pe sprijinul lor pentru orice problemă. Adevărul e că nu mă așteptam la altceva. Apoi i-am dat telefon asociatei lui Kelly și i-am spus că sunt la Santa Teresa. Biata fată, așa de urâtă, așa de groaznic de urâtă, a început să plângă și, nu știu de ce, mi-a mulțumit. Pe urmă am telefonat acasă și am întrebat dacă m-a sunat cineva în zilele acelea. Rosita mi-a citit lista apelurilor. Nimic deosebit. Totul era la fel ca întotdeauna. Am încercat să dorm, dar n-am putut. Un timp m-am uitat pe fereastră la clădirile întunecate din oraș, la grădini, la bulevardele pe care de-abia trecea din când în când câte o mașină ultimul model. M-am plimbat prin cameră. Am observat că erau două oglinzi. Una la un capăt și alta lângă ușă și nu se reflectau una într-alta. Dar dacă stăteai într-o anumită poziție, atunci o oglindă apărea în luciul celeilalte. Dar eu nu apăream. Ce curios, mi-am spus, și o vreme, în timp ce mă lua somnul, am făcut verificări și am probat diferite poziții. Așa m-a apucat cinci dimineața. Cu cât studiam oglinzile, cu atât mai neliniștită mă simțeam. Mi-am dat seama că la ora aceea era ridicol să mă culc. Am făcut un duș, m-am schimbat, mi-am făcut valiza. Când s-a făcut șase, am coborât să-mi iau micul dejun la restaurant, dar la ora aceea era închis. Cu toate acestea, unul din angajații hotelului a intrat în bucătărie și mi-a pregătit sucul de portocale și porția mea de cafea tare. Am încercat să mănânc, dar n-am putut. La șapte, un taxi m-a dus la aeroport. Când am trecut prin câteva cartiere ale orașului, m-am gândit la Kelly, la ce gândise Kelly când privea ce priveam eu acum, și atunci mi-am dat seama că o să mă întorc. Primul lucru pe care l-am făcut când m-am întors în DF a fost să-i fac o vizită unui prieten care lucrase la Procuratura Generală de Justiție a Districtului Federal și l-am rugat să-mi recomande un detectiv bun, o persoană mai presus de orice bănuieli, un tip cu boașe. Prietenul meu m-a întrebat care este problema. I-am povestit. Mi l-a recomandat pe Luis Miguel Loya, care lucrase la Procuratura Generală a Republicii. De ce nu mai lucrează acolo? am întrebat. Câștigă mai bine ca particular, a zis prietenul meu. Eu m-am gândit că prietenul meu nu-mi spusese tot ce trebuia să-mi spună, pentru că, în fond, de când sunt incompatibile firma de stat și firma particulară în Mexic? Dar m-am limitat să-i mulțumesc și m-am dus să-l văd pe Loya. Acesta, bineînțeles, fusese anunțat de prietenul meu și mă aștepta. Loya era un tip straniu. Mai curând scund, dar cu înfățișare de boxer, fără un gram de grăsime, deși când l-am cunoscut avea probabil peste cincizeci de ani. Purtări alese, bine îmbrăcat, biroul era mare și lucrau pentru el vreo zece persoane, secretare și tipi cu aspect de asasini profesioniști. Am povestit iar istoria lui Kelly, i-am vorbit de bancherul Salazar Crespo, de afacerile lui cu traficanții de droguri, de atitudinea autorităților din Santa Teresa. Nu mi-a pus întrebări stupide. Nu și-a notat nimic. Nici măcar la ce număr de telefon mă poate suna. Presupun că înregistra totul pe bandă. Când am plecat și mi-a întins mâna, mi-

a spus că peste trei zile voi primi vești de la el. Mirosea a un aftershave sau o colonie pe care nu le știam. Un amestec de arome cu lavandă, cu un ușor parfum de fond, dar foarte ușor, de cafea de import. M-a condus până la ușă. Trei zile. Când mi-a spus asta, mi s-a părut foarte puțin timp. Când le trăiești, când aștepți să treacă, pot deveni o veșnicie. M-am întors, decepționată, la serviciu. În a doua zi de așteptare, am primit vizita unui grup de feministe cărora atitudinea mea după dispariția lui Kelly li se păruse demnă și potrivită pentru o femeie. Erau trei și, din câte am înțeles, grupul lor nu era prea numeros. Grozav mi-ar fi plăcut să le dau afară din birou cu șuturi în fund, dar probabil eram deprimată, fără să știu prea bine ce trebuie să fac, și le-am invitat să mai stea puțin cu mine. Dacă n-am fi vorbit de politică, ar fi putut fi chiar simpatice. În plus, una dintre ele învățase la aceeași scoală de călugărițe unde învățasem eu și Kelly, dar cu doi ani mai mică, și aveam amintiri comune. Am băut ceai, am vorbit de bărbați, de respectivele noastre profesiuni, toate trei erau profesoare universitare și două dintre ele erau divorțate, m-au întrebat de ce nu m-am măritat niciodată, eu am râs, pentru că în fond, le-am mărturisit, eu sunt mai feministă decât oricine. A treia zi, Loya m-a sunat la zece seara. Mi-a spus că primul raport este gata și că dacă vreau mi-l poate arăta imediat. Cred că e cam târziu, i-am spus. Unde sunteți? În mașină, a zis Loya, nu e nevoie să ieșiți, vin eu la dumneavoastră. Dosarul lui Loya avea zece pagini. Conținea date amănunțite despre activitățile profesionale ale lui Kelly. Se menționau câteva nume, lume din DF, petreceri la Acapulco, Mazatlán, Oaxaca. După părerea lui Loya, majoritatea contractelor lui Kelly se puteau considera, fără discuție, prostituție mascată. Prostituție în sferele înalte. Manechinele ei erau curve, petrecerile pe care le organiza erau doar pentru bărbați, chiar și procentajul câștigului ei se asemăna cu cel al unei madame de lux. I-am spus că nu-mi vine să cred. I-am aruncat foile în față. Loya s-a aplecat și a adunat hârtiile de pe jos și mi le-a dat din nou. Citiți tot, a spus. Am continuat să citesc. Porcării, numai porcării. Până când a apărut numele lui Salazar Crespo. Potrivit lui Loya, Kelly mai lucrase pentru Salazar Crespo, în total în patru ocazii. Am citit și că, între 1990 și 1994, Kelly călătorise cu avionul cel puțin de zece ori la Hermosillo și că din aceste zece ocazii, de șapte ori luase apoi alt avion spre Santa Teresa. Întâlnirile cu Salazar Crespo apăreau la rubrica „organizare de petreceri“. Conform zborurilor de la Hermosillo la DF, reiese că niciodată n-a stat mai mult de două nopți la Santa Teresa. Numărul de manechine pe care le aducea în acest oraș era variabil. La început, în anii ’90 sau ’91, ajunsese să se ducă și cu patru sau cinci. Pe urmă se ducea doar cu două și ultimele călătorii le-a făcut singură. Poate că atunci, într-adevăr, organiza petreceri. Mai apărea un nume împreună cu cel al lui Salazar Crespo. Un oarecare Conrado Padilla, om de afaceri din Sonora cu investiții în unele fabrici, în unele firme de transport și în abatorul din Santa Teresa. Pentru acest Conrado Padilla lucrase de trei ori, potrivit lui Loya. L-am întrebat cine este Conrado Padilla. Loya a ridicat din umeri și mi-a spus că este un tip cu mulți

bani, adică un tip expus tuturor pericolelor, tuturor nenorocirilor. L-am întrebat dacă a fost la Santa Teresa. Nu, a spus. L-am întrebat dacă trimisese acolo vreun angajat de-al lui. Nu, a zis. I-am spus să se ducă la Santa Teresa că vreau să-l văd acolo, în miezul problemei, și să continue cercetările. Un timp a părut că se gândește la propunerea mea sau mai curând că se gândește ce trebuie să-mi răspundă. Apoi a spus că nu vrea să-mi pierd nici banii, nici timpul. Că, așa cum vede el lucrurile, cazul s-a închis. Vreți să spuneți că după părerea dumneavoastră Kelly a murit? am strigat. Mai mult sau mai puțin, a zis fără să se piardă deloc cu firea. Cum adică mai mult sau mai puțin? am strigat. Ori ești mort, ori nu ești mort, ce naiba! În Mexic poți să fii mai mult sau mai puțin mort, mi-a răspuns foarte serios. M-am uitat la el și mi-a venit să-i trag câteva palme. Ce tip rece și rezervat. Nu, i-am spus aproape silabisind, nici în Mexic, nici în alt colț al lumii cineva nu poate fi mai mult sau mai puțin mort. Nu mai vorbiți de parcă ați fi un ghid turistic. Sau prietena mea este vie, și atunci vreau s-o găsiți, sau prietena mea este moartă, și atunci îi vreau pe asasinii ei. Loya a surâs. De ce râdeți? l-am întrebat. M-a amuzat chestia cu ghidul turistic, a zis. Sunt sătulă de mexicanii care vorbesc și se poartă de parcă toată țara asta ar fi *Pedro Páramo*[56], am spus. S-ar putea să fie așa, a zis Loya. Nu, nu-i așa, pot să vă asigur, am spus eu. Un timp, Loya a rămas tăcut, așezat picior peste picior, cu multă demnitate, gândindu-se la ce îi spusesem. Poate să dureze luni, chiar ani, a zis Loya în cele din urmă. Și în plus, a adăugat apoi, nu cred că mă vor lăsa să-mi fac treaba. Cine? Oamenii dumneavoastră, doamnă deputată, chiar colegii dumneavoastră de partid. Eu o să stau în spatele dumneavoastră, o să vă sprijin în fiecare clipă, i-am spus. Mi se pare că vă supraestimați, a spus Loya. Ce dracului, sigur că mă supraestimez, dacă n-aș face-o n-aș fi unde sunt, am zis eu. Loya a rămas din nou tăcut. Pentru o clipă, am crezut că adormise, dar avea ochii larg deschiși. Dacă n-o faceți dumneavoastră, o să găsesc pe altcineva, i-am spus fără să mă uit la el. După un moment, s-a ridicat. L-am condus până la ușă. O să lucrați pentru mine? O să văd ce pot face, dar nu vă promit nimic, mi-a răspuns, și a dispărut pe aleea care dă în stradă, unde stăteau bodyguardul și șoferul meu pierzând vremea ca doi zombi.

Într-o noapte, Mary-Sue Bravo a visat că o femeie stătea la picioarele patului ei. A simțit greutatea unui corp afundându-se în saltea, dar când s-a întins, n-a dat de nimic. În seara aceea, înainte de a se duce la culcare, a citit pe internet două știri despre familia Uribe. Într-una din ele, semnată de un ziarist de la un cunoscut cotidian din DF, se spunea că Antonio Uribe, într-adevăr, dispăruse. Vărul lui, Daniel Uribe, era, după cum se pare, la Tucson, ziaristul vorbise cu el la telefon. După părerea lui Daniel Uribe, toate informațiile pe care le dăduse Haas erau un șir de minciuni ușor de negat. Despre locul unde se afla Antonio nu a dat nici un indiciu, iar amănuntele pe care i le-a smuls ziaristul erau ambigue, imprecise, vagi. Când Mary-Sue s-a trezit, senzația că mai era o femeie în cameră n-a dispărut de tot până

nu s-a ridicat din pat și n-a băut un pahar de apă la bucătărie. A doua zi, i-a telefonat avocatei lui Haas. Nu știa foarte bine ce vrea s-o întrebe, ce vrea să audă, dar nevoia de a o auzi a fost mai puternică decât orice logică. După ce s-a prezentat, a întrebat-o cum se simte clientul ei. Isabel Santolaya a spus că la fel ca în ultimele luni. A întrebat-o dacă citise declarațiile lui Daniel Uribe. Avocata a spus că da. O să încerc să-i iau un interviu, a zis Mary-Sue. Aveți vreo idee despre ce ar trebui să-l întreb? Nu, n-am nici o idee, a spus avocata. Lui Mary-Sue i s-a părut că avocata vorbea așa cum vorbesc persoanele în stare de hipnoză. Pe urmă, fără nici o legătură, a întrebat-o despre viața ei. Viața mea nu are nici o importanță, a spus avocata. Tonul cu care a spus asta a fost cel pe care l-ar fi folosit o femeie arogantă care se adresa unei adolescente băgăcioase.

Pe 15 decembrie, Esther Perea Peña, de douăzeci și patru de ani, a fost omorâtă cu un glonț în salonul de dans Los Lobos. Victima stătea la o masă împreună cu trei prietene. La una din mesele vecine, un tip cu înfățișare plăcută, cu costum negru și cămașă albă, a scos o armă și a început să se joace cu ea. Era un pistol Smith&Wesson model 5906 cu încărcător de cincisprezece gloanțe. Din spusele unor martori, înainte același tip le invitase la dans pe Esther și pe una din prietenele ei, și totul se petrecuse într-o atmosferă de relaxare și cordialitate. Cei doi cu care era tipul cu pistolul, potrivit versiunii martorilor, i-au atras atenția să-și bage arma în toc. Tipul nu i-a ascultat. Se pare că voia să impresioneze pe cineva, probabil chiar pe victimă sau pe prietena ei cu care dansase înainte. Din spusele altor martori, tipul a spus că este agent judiciar la brigada de narcotice. Avea aspect de agent judiciar. Era înalt și robust și avea o tunsoare îngrijită. La un moment dat, jucându-se cu arma, s-a descărcat glonțul din culată, care a rănit-o mortal pe Esther. Când a sosit ambulanța, tânăra murise și agresorul dispăruse. Agentul judiciar Ortiz Rebolledo a preluat personal cazul și a doua zi dimineața a informat presa că poliția găsise trupul unui bărbat (ale cărui haine și semnalmente fizice coincideau cu cele ale asasinului lui Esther) pe vechile terenuri sportive Pemex, cu un Smith&Wesson la fel cu cel pe care-l avea asasinul lui Esther și cu o împușcătură în tâmpla dreaptă. Se numea Francisco López Ríos și avea un amplu cazier ca hoț de mașini. Dar nu era un asasin și probabil faptul că omorâse pe cineva, chiar dacă a fost din întâmplare, îl tulburase foarte mult. Tipul s-a sinucis, a spus Ortiz Rebolledo. Cazul este închis. Mai târziu, Lalo Cura îi spunea lui Epifanio că e ciudat că nu se făcuse o recunoaștere a cadavrului. Și era ciudat de asemenea că nu apăruseră cei care îl însoțiseră pe ucigaș. Și de asemenea era ciudat că pistolul Smith&Wesson păstrat în depozitul poliției dispăruse. Și cel mai ciudat lucru era că un hoț de mașini se sinucisese. L-ai cunoscut pe acest Francisco López Ríos? l-a întrebat Epifanio. L-am văzut o dată și n-aș zice că era un tip atractiv, a spus Lalo Cura. Nu, mai degrabă părea un șobolan. Totul e ciudat, a spus Epifanio.

Timp de doi ani, Loya a lucrat la cazul acela. În doi ani am avut timp să-mi creez o imagine care încetul cu încetul s-a impus în mijloacele de comunicare, cea a femeii care luptă contra violenței, cea a femeii care reprezintă schimbarea în sânul partidului, nu doar un schimb de generație, ci și un schimb de atitudine, o viziune deschisă și nedogmatică a realității mexicane. În realitate, eu eram plină de ură ca urmare a dispariției lui Kelly, a glumei macabre a cărei țintă fusese. Îmi păsa tot mai puțin de respectul pe care-l puteam dobândi în rândurile a ceea ce numim public, votanți, pe care în fond nu îi vedeam sau dacă îi vedeam, întâmplător sau episodic, îi disprețuiam. Cu toate acestea, pe măsură ce aflam de alte cazuri, pe măsură ce auzeam alte voci, furia mea dobândea un nivel, să zicem, de masă, furia mea devenea colectivă sau expresia unui sentiment colectiv, furia mea, când ieșea la iveală, se vedea pe sine însăși ca brațul răzbunător a mii de victime. Vorbind sincer, cred că înnebuneam. Acele voci pe care le auzeam (voci, niciodată chipuri sau forme) veneau din deșert. În deșert eu rătăceam cu un cuțit în mână. Chipul meu se reflecta în lama cuțitului. Aveam părul alb și pomeții parcă supți și plini de mici cicatrice. Fiecare cicatrice era o mică poveste pe care mă străduiam în zadar să mi-o amintesc. Am început să iau pastile pentru nervi. O dată la trei luni, îl vedeam pe Loya. Dorința lui expresă era să nu vin niciodată la biroul lui. Uneori mă suna sau îl sunam eu de la un telefon sigur, și niciodată nu spuneam mare lucru când vorbeam, pentru că, spunea Loya, nimic nu e sigur sută la sută. Mulțumită rapoartelor lui Loya am desenat o hartă sau am completat un puzzle al locului unde dispăruse Kelly. Așa mi-am dat seama că petrecerile pe care le făcea bancherul Salazar Crespo erau de fapt orgii și Kelly se presupune că era dirijoarea acestor orgii. Loya stătuse de vorbă cu un manechin care lucrase pentru Kelly câteva luni și acum locuia la San Diego. Aceasta i-a spus că Salazar Crespo organiza petrecerile în două ferme ale lui, ferme neproductive, suprafețe de pământ pe care bogații le cumpără și nu le exploatează nici pentru creșterea animalelor, nici pentru agricultură. E doar o întindere de pământ și în mijloc o casă mare cu un salon vast și multe camere, uneori, dar nu întotdeauna, o piscină, în realitate nu sunt case comode, nu se simte o mână de femeie în aceste case. În nord sunt numite narco-ferme, fiindcă mulți traficanți de droguri au ferme de genul ăsta, mai mult garnizoane în mijlocul deșertului decât ferme, unele chiar cu turnuri de pază unde își instalează trăgătorii de elită. Uneori aceste narco-ferme stau nelocuite lungi perioade de timp. Cel mult lasă acolo un angajat, fără cheile de la casa principală, însărcinat cu nimic, să bântuie niște pământuri pietroase neproductive, însărcinat să aibă grijă să nu se instaleze acolo o haită de câini sălbatici. Acești nefericiți n-au decât un telefon mobil și niște instrucțiuni vagi pe care le uită încetul cu încetul. Din spusele lui Loya, nu e ceva neobișnuit ca uneori vreunul din ei să moară și să nu știe nimeni sau să dispară pur și simplu, atras de *simurg*-ul[57] deșertului. Apoi, dintr-odată, narco-ferma renaște. Întâi sosesc câțiva angajați lipsiți de importanță, să zicem trei sau patru, cu

o Combi, și într-o zi pregătesc casa mare. Pe urmă sosesc bodyguarzii, tipii zdraveni, în mașinile lor Suburban negre sau Spirit sau Peregrino, și primul lucru pe care-l fac, în afară de a se umfla în pene, este să stabilească un perimetru de securitate. În cele din urmă, apar proprietarul și cățeii lui de încredere. Mercedes Benz sau Porsche blindate șerpuind prin mijlocul deșertului. Noaptea luminile nu se sting. Poți să vezi toate felurile de mașini, chiar și unele Lincoln Continental și vechi Cadillac-uri de colecție care aduc și duc oameni de la fermă. Camioane Tracker încărcate cu carne, dulciurile care sosesc în Chevy Astra. Și muzică și țipete toată noaptea. Acestea erau petrecerile pe care, după cum mi-a spus Loya, le organiza Kelly în călătoriile ei în nord. După spusele lui Loya, la început Kelly aducea manechine dispuse să câștige bani mulți în puțin timp. Fata care locuia la San Diego îi povestise că niciodată nu erau mai mult de trei. La petreceri veneau și alte femei, femei pe care la început Kelly nu le cunoștea, fete tinere, mai tinere decât manechinele, pe care Kelly le îmbrăca așa cum trebuia pentru petreceri. Curviștine din Santa Teresa, presupun. Ce se întâmpla în timpul nopții? Lucrurile obișnuite. Bărbații se îmbătau sau se drogau, se uitau la meciuri de fotbal sau de baseball înregistrate pe casete video, jucau cărți, ieșeau în curte să tragă la țintă, vorbeau de afaceri. Nimeni n-a filmat niciodată un film porno sau cel puțin asta i-a spus lui Loya fata din San Diego. Uneori, într-o cameră, invitații vedeau filme porno. Fata intrase odată acolo, din greșeală, și a văzut ce se vede de obicei, tipi împietriți cu fețele luminate de strălucirea filmului porno. Întotdeauna e așa. Am spus împietriți, de parcă atunci când văd un film în care lumea fute, spectatorii s-ar transforma în statui. Dar nimeni, din spusele manechinului, n-a filmat și nu a înregistrat nici un film de genul ăsta în narco-ferme. Uneori unii invitați se apucau să cânte *rancheras* și *corridos*. Uneori acești invitați ieșeau în curte și mergeau în procesiune, cântând din tot sufletul. Odată au făcut-o goi, poate vreunul își acoperise părțile rușinoase cu o tanga sau cu un chilot cu imprimeu de leopard sau de tigru, sfidând frigul care se lasă în aceste locuri la patru dimineața, cântând și râzând, făcând tot mai multă hărmălaie, de parcă ar fi fost slujitori ai Satanei. Nu sunt cuvintele mele. Sunt cuvintele pe care manechinul care locuia la San Diego i le-a spus lui Loya. Dar nici un film porno. Nicidecum. Pe urmă Kelly n-a mai lucrat cu manechine și nu le-a mai chemat. După părerea lui Loya, probabil că hotărârea a luat-o chiar Kelly pentru că manechinele costau foarte mult, iar curvulițele din Santa Teresa cereau puțin și Kelly nu stătea prea bine cu banii. Primele călătorii le-a făcut pentru Salazar Crespo, dar prin el a cunoscut persoane importante din zonă și probabil a organizat petreceri și pentru un oarecare Sigfrido Catalán, care avea un parc de camioane de gunoi și se spunea că lucra la procentaj cu majoritatea fabricilor din Santa Teresa, și pentru Conrado Padilla, un om de afaceri cu firme în Sonora, Sinaloa și Jalisco. Atât Salazar Crespo, cât și Sigfrido Catalán și Padilla aveau legături, din spusele lui Loya, cu cartelul din Santa Teresa, prin urmare cu Estanislao Campuzano, care de câteva

ori, nu multe, ca să spunem adevărul, participase la petreceri. Dovezi, ceea ce orice tribunal civilizat ar fi considerat dovezi, nu existau, dar cât timp a lucrat pentru mine Loya a strâns o cantitate enormă de mărturii, conversații de bordel sau de bețivi, din care reieșea că uneori Campuzano nu venea, dar că alteori venea la petreceri. În orice caz, nu lipseau traficanții de droguri la orgiile lui Kelly, mai ales doi din ei, considerați oameni de încredere ai lui Campuzano, unul se numea Muñoz Otero, Sergio Muñoz Otero, care era șeful traficanților din Nogales, și celălalt, Fabio Izquierdo, care un timp a fost șeful traficanților din Hermosillo și apoi a organizat noi rute pentru transportul de droguri de la Sinaloa la Santa Teresa sau de la Oaxaca sau de la Michoacán și chiar de la Tamaulipas, care era teritoriul cartelului din Ciudad Juárez. Prezența lui Muñoz Otero și Fabio Izquierdo era considerată sigură de către Loya. Așa că în această situație era Kelly, fără manechine, lucrând cu fete de proveniență socială joasă sau chiar cu curve, în narco-ferme lăsate în voia Domnului, și la petrecerile ei iau parte un bancher, Salazar Crespo, un om de afaceri, menționatul Catalán, un milionar, numitul Padilla, și dacă nu Campuzano, cel puțin doi din oamenii lui cei mai cunoscuți, Fabio Izquierdo și Muñoz Otero, pe lângă alte personalități din înalta societate, din lumea crimei și cea a politicii. O galerie de oameni iluștri. Și într-o dimineață sau într-o noapte, prietena mea se evaporă.

Câteva zile, de la redacția ziarului *El Independiente de Phoenix*, Mary-Sue a încercat să ia legătura cu ziaristul din DF care îl intervievase pe Daniel Uribe. Acesta nu trecea aproape niciodată pe la ziar și oamenii cu care vorbea refuzau să-i dea numărul lui de mobil. Când în sfârșit a reușit să stea de vorbă cu el, ziaristul, care avea glas de bețiv și de om rău, și-a zis Mary-Sue, sau cel puțin de persoană arogantă, n-a vrut să-i dea telefonul lui Daniel Uribe pretextând că trebuie să protejeze intimitatea informatorilor săi. Mary-Sue a ales prost momentul ca să-i aducă aminte că sunt colegi, că amândoi lucrează pentru presă, și tipul din DF i-a spus că doar n-or fi și amanți. Despre José Hernández Mercado, ziaristul dispărut de la *La Raza*, nu se știa nimic. Într-o seară, Mary-Sue s-a apucat să caute în dosarul ei despre Haas până a dat peste cronica pe care o scrisese Hernández Mercado după conferința de presă de la închisoarea din Santa Teresa la care nu asistaseră prea mulți ziariști. Stilul lui Hernández Mercado era artificial și aproape în aceeași măsură sărăcăcios. Articolul era plin de locuri comune, inexactități, afirmații hazardate, exagerări și minciuni flagrante. Uneori Hernández Mercado îl zugrăvea pe Haas ca pe țapul ispășitor al unei conspirații a unor bogătași din Sonora și alteori Haas apărea ca un înger răzbunător sau ca un detectiv închis într-o celulă, dar în nici un caz înfrânt, care încetul cu încetul îi încolțea pe călăii săi numai cu inteligența. La două noaptea, în timp ce-și bea ultima cafea înainte de a pleca de la ziar, Mary-Sue s-a gândit că nici un om cu un dram de minte în cap nu putea să se

deranjeze să omoare și pe urmă să facă să dispară cadavrul cuiva doar pentru că a scris o asemenea porcărie. Dar atunci ce s-a întâmplat cu Hernández Mercado? Redactorul ei șef, care lucra și el până noaptea târziu, îi dăduse mai multe răspunsuri posibile. A obosit și a întins-o. A înnebunit și a întins-o. A întins-o pur și simplu. După o săptămână, a sunat-o ziaristul adolescent care o însoțise la Sonoita. Voia să știe cum merge articolul pe care Mary-Sue urma să-l scrie despre Hernández Mercado. N-o să scriu nimic, i-a spus ea. Ziaristul adolescent a întrebat de ce. Pentru că nu e nici un mister, a spus Mary-Sue. Hernández probabil trăiește și muncește în California. Nu cred, a spus ziaristul adolescent. Lui Mary-Sue i s-a părut că băiatul strigase. Ca zgomot de fond a auzit motorul unui camion sau al mai multor camioane, de parcă ar fi telefonat din curtea unei firme de transport. De ce nu crezi? a spus. Pentru că am fost la el acasă, a spus băiatul. Și eu am fost la el acasă, și n-am văzut nimic care să mă facă să cred că a fost ridicat. A plecat pentru că a vrut să plece. Nu, l-a auzit spunând pe băiat. Dacă ar fi plecat de bunăvoie, și-ar fi luat cărțile. Cărțile cântăresc, a zis Mary-Sue, și de altfel poți să le cumperi din nou. În California sunt mai multe librării decât la Sonoita, a spus vrând să facă o glumă, dar și-a dat seama imediat că afirmația aceea era total lipsită de umor. Nu, nu mă refer la cărțile alea, ci la ale lui, a zis băiatul. Care cărți *ale lui*? a spus Mary-Sue. Cele pe care le-a scris și le-a publicat. Pe astea nu le-ar fi lăsat nici dacă s-ar fi sfârșit lumea. Câteva momente, Mary-Sue a încercat să-și amintească de casa lui Hernández Mercado. În salon erau câteva cărți, și în dormitor. Toate la un loc nu ajungeau la mai mult de o sută de volume. Nu era o bibliotecă mare, dar pentru un tip ca ziaristul zilier era poate suficientă sau chiar mai mult. Nu i-a trecut prin minte că printre acele volume puteau fi și cele scrise de Hernández Mercado. Și tu crezi că n-ar fi plecat fără ele? În nici un caz, a spus băiatul, le considera copiii lui. Mary-Sue s-a gândit că toate cărțile semnate de Hernández Mercado probabil nu cântăreau mult și că în nici un caz nu le-ar fi putut cumpăra în California.

Pe 19 decembrie, pe un teren din apropierea cartierului Kino, la câțiva kilometri de ferma Gavilanes del Norte, s-a găsit o pungă de plastic cu rămășițele unei femei. Potrivit declarației poliției, era altă victimă a bandei Bisontes. Din spusele medicilor legiști, victima avea între cincisprezece și șaptesprezece ani, cam un metru cincizeci și cinci sau un metru șaizeci înălțime și asasinatul avusese loc în urmă cu aproximativ un an. În pungă s-a găsit un pantalon bleumarin ieftin, ca aceia purtați de femeile de la fabrici când se duc la lucru, un tricou și un cordon de plastic de culoare neagră cu cataramă mare tot de plastic, ca acelea ce se numesc cordoane de fantezie. De caz s-a ocupat agentul judiciar Marcos Arana, transferat de curând de la Hermosillo, unde lucra la brigada de narcotice, dar în prima zi s-au prezentat la fața locului agenții judiciari Ángel Fernández și Juan de Dios Martínez. Acesta din urmă, când i s-a spus să lase cazul în mâinile lui Arana, pe care voiau să-l inițieze, a făcut o

plimbare pe jos prin împrejurimi, până a ajuns la intrarea fermei Gavilanes del Norte. Casa principală mai avea acoperișul și ferestrele, dar celelalte construcții aveau aspectul unui loc ras de un uragan. Un timp, Juan de Dios s-a plimbat prin ferma-fantomă, cu gândul că poate întâlnește cel puțin un țăran sau un copil sau măcar un câine, dar nici câini nu mai erau acolo.

Ce este sau ce vreau eu să faci dumneata? a spus deputata. Vreau să scrii despre toate astea, să continui să scrii despre asta. Ți-am citit articolele. Sunt bune, dar deseori greșești ținta. Eu vreau să ții la fix, în carne omenească, în carne nepedepsită și nu în umbre. Vreau să te duci la Santa Teresa și s-o adulmeci bine. Vreau s-o mușți. Eu la început nu cunoșteam Santa Teresa. Aveam o idee generală, ca toată lumea, dar cred că am început să cunosc orașul și deșertul de la a patra mea vizită. Acum nu pot să mi-o scot din cap. Cunosc numele tuturor sau aproape al tuturor. Cunosc câteva activități ilegale. Dar nu pot să mă duc la poliția mexicană. La Procuratura Generală ar crede că am înnebunit. Nu pot să dau nici poliției nord-americane rapoartele mele. E o chestiune de patriotism, la urma urmei, și oricât le-ar plăcea sau nu (începând cu mine), sunt mexicană. Și pe deasupra deputată mexicană. Asta o rezolvăm noi cu străduință, ca întotdeauna, sau ne ducem la fund împreună. Sunt oameni cărora nu vreau să le fac rău și, cu toate acestea, știu că le voi face rău. Consider că e bine, pentru că timpurile se schimbă și PRI-ul de asemenea trebuie să se schimbe. Așa că nu-mi rămâne decât presa. Poate datorită anilor cât am lucrat ca ziaristă, respectul pe care-l am față de unii dintre dumneavoastră a rămas neatins. Pe lângă asta, chiar dacă sistemul este plin de defecte, cel puțin ne bucurăm de libertatea de exprimare și asta PRI-ul a respectat-o aproape întotdeauna. Am spus *aproape* întotdeauna, nu faceți figura asta neîncrezătoare, a spus deputata. Aici publici ce vrei fără probleme. În sfârșit, n-o să discutăm despre asta, nu? Dumneata ai publicat un roman, politic se zice, în care singurul lucru pe care-l faci este să împroști cu căcat fără nici un temei și nu ți s-a întâmplat nimic, nu-i așa? N-a fost nici cenzurat și nici n-ai fost dat în judecată. A fost primul meu roman, a spus Sergio, și este foarte prost. L-ați citit? L-am citit, a spus deputata, am citit tot ce-ai scris. E foarte prost, a zis Sergio, și apoi a spus: aici nu se face cenzură și nu se citește, dar presa e altceva. Ziarele se citesc. Cel puțin titlurile. Și după o tăcere: ce s-a întâmplat cu Loya? Loya a murit, a spus deputata. Nu, n-a fost omorât, nici nu l-au făcut dispărut. Pur și simplu a murit. Avea cancer și nu știa nimeni. Era un om rezervat. Acum biroul lui de detectivi e condus de altcineva, poate că nici nu mai există, poate că acum este un birou de *consulting* sau de asesori pentru firme. Habar n-am. Înainte de-a muri, Loya mi-a predat toate dosarele privind cazul Kelly. Ce nu mi-a putut da, a distrus. Eu am intuit că se petrece ceva rău, dar el a preferat să nu-mi spună nimic. A plecat în Statele Unite la o clinică din Seattle, și acolo a rezistat trei luni și a murit. Era un om ciudat. Am fost doar o dată

la el acasă, locuia singur într-un apartament din cartierul Nápoles. Pe dinafară era o clădire obișnuită și normală de clasă mijlocie, dar interiorul era altceva, nu știu cum să-l descriu, era Loya, un fel de oglindă a lui Loya sau un fel de autoportret al lui Loya, dar un autoportret neterminat. Avea multe discuri și cărți de artă. Ușile erau blindate. Avea poza unei femei în vârstă într-o ramă de aur, un gest mai curând melodramatic. Bucătăria era complet nouă și era mare și plină de ustensile de bucătar profesionist. Când a aflat că-i mai rămâne puțin timp, mi-a dat telefon de la Seattle și în felul lui și-a luat rămas-bun de la mine. Țin minte că l-am întrebat dacă îi e frică. Nu știu de ce i-am pus întrebarea asta. El mi-a răspuns cu alta. M-a întrebat dacă mie mi-e frică. Nu, nu mi-e frică, i-am spus. Atunci nici mie, a zis el. Acum vreau ca dumneata să folosești tot ce am adunat, Loya și eu, și să faci valuri. Bineînțeles, n-o să fii singur. O să fiu mereu alături de dumneata, chiar dacă n-o să mă vezi, ca să te ajut în orice moment.

Ultimul caz din anul 1997 a fost destul de asemănător cu penultimul, doar că punga cu cadavrul în loc să fie găsită în extremitatea de vest a orașului a fost găsită la marginea estică, pe drumul de pământ care merge, să zicem, paralel cu linia de frontieră și apoi se bifurcă și dispare când ajunge la primii munți și primele defileuri. Victima, potrivit medicilor legiști, murise de mult timp. În vârstă de aproximativ optsprezece ani, avea între un metru cincizeci și opt și un metru șaizeci. Trupul era dezbrăcat, dar în pungă s-au găsit o pereche de pantofi cu toc înalt, de piele, de bună calitate, așa că s-a presupus că ar putea fi vorba de o curvă. S-au găsit de asemenea niște chiloți albi tanga. Atât acest caz, cât și cel anterior s-au închis după trei zile de cercetări mai degrabă fără chef. Crăciunul s-a sărbătorit la Santa Teresa în mod obișnuit. S-au făcut petreceri, s-au spart *piñatas*, s-a băut tequila și bere. Până și pe străzile cele mai sărace se auzea lumea râzând. Unele din aceste străzi erau complet întunecate, asemănătoare găurilor negre, și râsetele care se auzeau de nu se știe unde erau singurul semnal, singura informație pe care o aveau vecinii și străinii ca să nu se rătăcească.

---

[32] Nume dat în Mexic celor care între 1926 și 1929 au participat la conflictul armat dintre Biserică și stat sub deviza „*Viva Cristo Rey!*“, conflict cunoscut și sub numele de *Cristiada* (l. sp.).

[33] Specie de liană din America tropicală (l. sp.).

[34] Băutură alcoolică de culoare albă, tipică din zona de podiș a Mexicului, obținută prin fermentarea sucului de agavă (l. sp.).

[35] Joc de cuvinte intraductibil între Lalo Cura și *la locura*– „nebunia“ (l. sp.).

[36] Persoană care intră ilegal în Statele Unite ale Americii (l. sp.).

[37] Persoană care transportă ilegal muncitori în Statele Unite ale Americii (l. sp.).

[38] În spaniolă, numele Arancibia se scrie cu *b*, dar multe persoane fără pregătire fac confuzie între *b* și *v* în

scris, datorită pronunțării identice în multe contexte.

[39] Mălai prăjit, uneori îndulcit și amestecat cu cacao, scorțișoară sau anason, desert tipic mexican (l. sp.).

[40] Turte din făină de porumb sau de grâu, împăturite pe jumătate și umplute cu brânză sau cu alte ingrediente, și apoi coapte la cuptor sau prăjite; se servesc calde, cu diferite sosuri (l. sp.).

[41] *Mujeres de Sonora por la Democracia y la Paz* (l. sp.).

[42] Germán Genaro Cipriano Gómez Valdés Castillo (1915–1973), cunoscut ca Tin-Tan, celebru actor de succes, cântăreț și dansator în epoca de aur a cinematografiei mexicane.

[43] Mâncare cu sos mult care se face cu carne de porc, porumb, ceapă, salată verde și ridichi, condimentată cu oregano și lămâie (l. sp.).

[44] Loc unde se moare (l. sp.).

[45] Femei în acțiune (l. sp.).

[46] Patrula de frontieră (l. engl., în orig.).

[47] Miriște (l. sp.).

[48] Universitatea Națională Autonomă din Mexic.

[49] Ouă ochiuri servite pe o turtă de mălai și acoperite cu sos de roșii.

[50] Ouă jumări cu ceapă, ardei iute și roșii, care se servesc cu turte de mălai.

[51] Nume cu care sunt cunoscuți imigranții mexicani în Statele Unite (l. sp.).

[52] Yolanda Yvonne Montes Farrington (1932), actriță și una dintre cele mai celebre balerine din Statele Unite, cunoscută cu pseudonimul artistic La Tongolele.

[53] Fidel Velázquez Sánchez (1900–1997), om politic și sindicalist mexican.

[54] *Choya, biznaga, sahuaro* – specii de cactus din Mexic (l. sp.).

[55] Aluzie la conflictul dintre țăranii producători de copra și sindicatul acestora din Guerrero în 1967, când au fost uciși circa 800 de țărani (l. sp.).

[56] Roman de scriitorul mexican Juan Rulfo (1918), în care se descrie viața rurală din statul Jalisco, considerat simbol pentru viața mexicană în general.

[57] Pasăre legendară, nemuritoare, care trăiește în Arborele Cunoașterii (l. sp.).

VOLUMUL 3

PARTEA LUI ARCHIMBOLDI

Mama lui era chioară. Avea părul foarte blond și era chioară. Ochiul ei bun era de un albastru-deschis și blajin, de parcă n-ar fi fost foarte inteligentă, dar în schimb bună, tare bună. Tatăl lui era șchiop. Își pierduse piciorul în război și stătuse o lună într-un spital militar din apropiere de Düren, crezând că n-o să scape cu viață și văzând cum răniții care se puteau mișca (el nu!) le furau țigările răniților care nu se puteau mișca. Dar când au vrut să-i fure și lui țigările, l-a apucat de gât pe hoț, un tip pistruiat și cu pometi mari, umeri lați, șolduri late, și i-a spus: stop! cu tutunul unui soldat nu te joci! Atunci pistruiatul a plecat și s-a lăsat noaptea și tatăl lui a avut impresia că îl privește cineva.

În patul de alături era o mumie. Avea ochii negri ca două puțuri adânci.

— Vrei să fumezi? a zis el.

Mumia n-a răspuns.

— E bine să fumezi, a zis el, și a aprins o țigară și a căutat gura mumiei printre bandaje.

Mumia s-a cutremurat. Poate că nu fumează, s-a gândit el, și i-a luat țigara. Luna a luminat capătul țigării, care era pătat de un fel de mucezeală albă. Atunci i-a pus-o din nou între buze, spunând în același timp: fumează, fumează, uită de toate. Ochii mumiei îl priveau țintă, poate e vreun camarad de batalion, și-a zis, care m-a recunoscut. De ce nu-mi spune nimic? N-o fi putând să vorbească, s-a gândit. Dintr-odată, fumul a început să iasă printre bandaje. Fierbe, s-a gândit, fierbe, fierbe.

Fumul ieșea din mumie prin urechi, prin gât, prin frunte, prin ochi, care chiar și așa continuau să-l atintească până când el a suflat și i-a luat țigara dintre buze și a continuat să mai sufle un moment deasupra capului bandajat până ce fumul s-a risipit de tot. Pe urmă a stins țigara pe jos și a adormit.

Când s-a trezit, mumia nu mai era lângă el. Unde e mumia? a spus. A murit azi-dimineață, a zis cineva din patul lui. Atunci și-a aprins o țigară și a așteptat micul dejun. Când i-au făcut externarea, a mers șchiopătând până în orașul Düren. De acolo a luat un tren care l-a lăsat în alt oraș.

În acest oraș, a așteptat douăzeci și patru de ore în gară, mâncând supa armatei. Cel care împărțea supa era un sergent șchiop ca el. Au stat de vorbă o vreme, în timp ce sergentul punea polonice mari de supă în gamelele de aluminiu ale soldaților, iar el mânca, stând pe o bancă de lemn, ca o bancă de tâmplar, care era alături. După părerea sergentului, totul era pe punctul de a se schimba. Războiul se apropia de sfârșit și urma să înceapă o nouă epocă. În timp ce mânca, el i-a răspuns că n-o să se schimbe nimic niciodată. Nici măcar ei, care-și pierduseră fiecare câte un picior, nu se schimbaseră.

De câte ori îi răspundea, sergentul râdea. Dacă sergentul spunea alb, el spunea negru. Dacă sergentul spunea zi, el spunea noapte. Și când îi auzea răspunsurile, sergentul râdea și îl întreba dacă mai trebuie sare la supă, dacă este foarte fadă. Pe urmă s-a plictisit să aștepte un tren care, după părerea lui, n-avea să sosească

niciodată și și-a reluat drumul pe jos.

A rătăcit timp de trei săptămâni pe câmp, mâncând pâine tare și furând fructe și găini din gospodăriile oamenilor. Pe când umbla așa, Germania s-a predat. Când i s-a spus, el a zis: mai bine. Într-o seară, a ajuns în satul lui și a bătut la poarta casei. I-a deschis maică-sa și când l-a văzut așa de prăpădit nu l-a recunoscut. Pe urmă l-au îmbrățișat și i-au dat de mâncare. El a întrebat dacă se măritase chioara. I-au spus că nu. În seara aceea s-a dus s-o vadă, fără să-și schimbe hainele și fără să se spele, în ciuda rugăminților maică-sii ca măcar să se radă. Când chioara l-a văzut în picioare în fața porții casei ei, l-a recunoscut imediat. Și șchiopul a văzut-o, la fereastră, și a ridicat mâna și a salutat-o politicos, chiar cu un strop de rigiditate, dar acest salut putea fi interpretat și ca un gest care voia să spună că așa e viața. Din acel moment, spunea cui voia să-l asculte că în satul lui toți sunt orbi și regină e chioara.

În 1920, s-a născut Hans Reiter. Nu părea un copil, ci o algă. Canetti și cred că și Borges, doi oameni atât de deosebiți, au spus că așa cum marea este simbolul sau oglinda englezilor, codrul este metafora în care trăiesc germanii. De la această regulă s-a abătut Hans Reiter din momentul în care s-a născut. Nu-i plăcea pământul și cu atât mai puțin pădurea. Nu-i plăcea nici marea sau ceea ce muritorul de rând numește mare și care în realitate nu e decât suprafața mării, valurile încrețite de vânt care încetul cu încetul s-au transformat în metafora înfrângerii și a nebuniei. Dar îi plăcea fundul mării, acest alt pământ, plin de câmpii care nu erau câmpii și văi care nu erau văi și prăpăstii care nu erau prăpăstii.

Când chioara îl îmbăia într-un ciubăr, copilul Hans Reiter aluneca întotdeauna printre mâinile ei săpunite și cobora până la fund, cu ochii deschiși, și dacă mâinile mamei lui nu l-ar fi ridicat din nou la suprafață, ar fi rămas acolo, privind lemnul negru și apa neagră în care pluteau particule din propriul său jeg, bucățele minuscule de piele care navigau ca niște submarine spre o țintă necunoscută, o radă de mărimea unui ochi, un golf întunecos și liniștit, deși liniște nu exista, exista doar mișcarea care este masca multor lucruri, inclusiv a liniștii.

Odată șchiopul, care se uita cum îl îmbăiază chioara, i-a spus să nu-l scoată din apă, să vadă ce-o să facă. De pe fundul ciubărului, ochii cenușii ai lui Hans Reiter au privit ochiul albastru-deschis al mamei sale și pe urmă s-a răsucit pe o parte și a început să se uite, foarte calm, la fragmentele din corpul lui care se îndepărtau în toate direcțiile, ca niște sonde lansate orbește prin univers. Când n-a mai avut aer, n-a mai privit acele particule minuscule ce se pierdeau și a început să le urmărească. S-a făcut roșu și și-a dat seama că străbate o zonă foarte asemănătoare Infernului. Dar n-a deschis gura și n-a făcut nici cea mai mică mișcare ca să se ridice, deși capul lui era doar la zece centimetri de suprafață și de mările de oxigen. În sfârșit, brațele maică-sii l-au ridicat în aer și a început să plângă. Șchiopul, ghemuit în vechea lui manta militară, s-a uitat în podea și a tras un scuipat în vatră.

La trei ani, Hans Reiter era mai înalt decât toți copiii de trei ani din satul lui și era mai înalt decât orice copil de patru ani și nu toți copiii de cinci ani erau mai înalți decât el. La început mergea cu pași nesiguri și medicul din sat a spus că asta e din cauza înălțimii lui și i-a sfătuit să-i dea mai mult lapte ca să aibă mai mult calciu în oase. Dar medicul se înșela. Hans Reiter mergea cu pași nesiguri pentru că se mișca pe suprafața pământului ca un scafandru începător pe fundul mării. În realitate, el trăia și mânca și dormea și se juca pe fundul mării. Cu laptele n-au fost probleme, maică-sa avea trei vaci și găini și copilul era bine hrănit.

Șchiopul îl privea uneori cum se plimbă pe câmp și se gândea dacă în familia lui a existat vreodată un tip așa de înalt. Fratele unui stră-străbunic sau străbunic, se spunea, fusese într-un regiment sub comanda lui Frederic cel Mare, format numai din bărbați de peste un metru optzeci sau un metru optzeci și cinci. Acest regiment sau batalion de lux suferise multe pierderi, căci era extrem de ușor să-i ochești și să-i nimerești.

Într-o bună zi, se gândea șchiopul în timp ce-și privea fiul mișcându-se cu stângăcie pe la marginea grădinilor vecine, regimentul prusac ajunsese să se înfrunte cu un regiment rus asemănător, țărani de un metru optzeci sau de un metru optzeci și cinci îmbrăcați cu cazacele verzi ale gărzii imperiale rusești, și s-au luptat și au murit foarte mulți, chiar și după ce ambele armate se retrăseseră, aceste două regimente de uriași au rămas încleștate într-o luptă corp la corp care s-a încheiat doar când generalii care îi comandau au dat ordine categorice de retragere pe noi poziții.

Înainte de-a pleca la război, tatăl lui Hans Reiter avea un metru șaizeci și opt. Când s-a întors, poate fiindcă îi lipsea un picior, avea doar un metru șaizeci și cinci. Un regiment de uriași e o nebunie, se gândea. Chioara avea un metru șaizeci și gândea că bărbații, cu cât sunt mai înalți, cu atât sunt mai buni.

La șase ani, Hans Reiter era mai înalt decât toți copiii de șase, mai înalt decât toți copiii de șapte, mai înalt decât toți copiii de opt, mai înalt decât toți copiii de nouă și mai înalt decât jumătate din copiii de zece ani. Și, pe deasupra, la șase ani furase pentru prima dată o carte. Cartea se numea *Unele animale și plante de pe litoralul european*. A ascuns-o sub patul lui, cu toate că la școală nimeni n-a simțit niciodată lipsa acelei cărți. În aceeași perioadă, a început să facă scufundări. În anul 1926. Înota de la patru ani și se băga cu capul sub apă și ținea ochii deschiși și maică-sa îl certa pentru că avea toată ziua ochii roșii și se temea că oamenii, văzându-l așa, or să creadă că acel copil plângea toată ziua. Dar să se scufunde n-a învățat până nu a împlinit șase ani. Intra cu capul în apă, se băga cam un metru și deschidea ochii și privea. Asta, da. Dar scufundări, nu. La șase ani, a hotărât că un metru este foarte puțin și s-a lansat în picaj spre fundul mării.

Cartea *Unele animale și plante de pe litoralul european* o avea în cap, cum se

spune, și în timp ce se scufunda, dădea paginile încet. Așa a descoperit *Laminaria digitata,* care este o algă mare formată dintr-o tulpină robustă și o frunză lată, așa cum spunea cartea, în formă de evantai din care ieșeau numeroase fâșii care păreau, de fapt, degete. *Laminaria digitata* este o algă din mările reci ca Baltica, Marea Nordului și Atlanticul. Se găsește în mari aglomerări, la nivelul cel mai scăzut al refluxului și dedesubtul coastelor stâncoase. Refluxul lasă la vedere păduri de astfel de alge. Când Hans Reiter a văzut pentru prima dată o pădure de alge, s-a emoționat atât de tare că a început să plângă sub apă. Pare dificil ca o ființă omenească să plângă în timp ce înoată sub apă cu ochii deschiși, dar să nu uităm că Hans avea atunci numai șase ani și că într-un fel era un copil ciudat.

Laminaria digitata este de culoare maro și seamănă cu *Laminaria hyperborea*, care are o tulpină mai aspră și cu *Saccorhiza polyschides*, care are o tulpină cu protuberanțe bulboase. Aceste două alge, însă, trăiesc în ape adânci și deși uneori, în unele amiezi de vară, Hans Reiter înota până se îndepărta de plajă sau de stâncile unde-și lăsa hainele și apoi se scufunda, nu le-a putut vedea niciodată, și le-a imaginat doar, acolo pe fund, o pădure calmă și tăcută.

În acea vreme, a început să deseneze într-un caiet tot felul de alge. A desenat *Chorda filum*, care este o algă formată din fire lungi subțiri care pot ajunge până la opt metri. Nu au ramificații și au un aspect delicat, dar în realitate sunt foarte puternice. Cresc sub nivelul refluxului. A desenat de asemenea *Leathesia difformis*, care este o algă formată din bulbi rotunjiți de culoare maro-măsliniu, care crește pe stânci și pe alte alge. Înfățișarea ei este stranie. N-a văzut niciodată una, dar a visat-o de multe ori. A desenat *Ascophyllum nodosum*, care este o algă de culoare brună cu forme neregulate și niște umflături ovoide pe ramuri. Specia *Ascophyllum nodosum* prezintă diferențe între mascul și femelă, care produc niște fructe asemănătoare cu stafidele. Masculul, galbene. Femela, de culoare verzuie. A desenat *Laminaria saccharina*, care este o algă formată dintr-o singură frunză lungă în formă de curea. Când se usucă, pe suprafața ei se pot observa cristale ale unei substanțe dulci care se numește manitol. Crește pe coastele stâncoase prinsă de diferite obiecte solide, deși adesea este luată de mare. A desenat *Padina pavonia*, care este o algă rar întâlnită, de mărime mică, în formă de evantai. Este o specie din apele calde care poate fi întâlnită de la coasta meridională a Marii Britanii până la Mediterană. Nu există specii înrudite. A desenat *Sargassum vulgare,* care este o algă ce trăiește pe plajele stâncoase și pietroase ale Mediteranei și care, între frunze, are mici organe reproducătoare pedunculate. Poate fi întâlnită atât la adâncimi mici, cât și în străfunduri. A desenat *Porphyira umbilicales*, care este o algă deosebit de frumoasă, de maximum douăzeci de centimetri lungime și de culoare roșu purpuriu. Crește în Mediterană, în Atlantic, în Canalul Mânecii și în Marea Nordului. Există mai multe specii de *Porphyra* și toate sunt comestibile. Le mănâncă, mai ales, galezii.

— Galezii sunt niște porci, a răspuns șchiopul la o întrebare a fiului său. Pur și simplu niște porci. Și englezii sunt niște porci, dar mai puțin decât galezii. Deși adevărul e că sunt la fel de porci, dar încearcă să pară mai puțin porci, și cum știu să se prefacă foarte bine până la urmă reușesc. Scoțienii sunt mai porci decât englezii și ceva mai puțin porci decât galezii. Francezii sunt la fel de porci ca scoțienii. Italienii sunt purcei. Purcei în stare să-și mănânce propria lor mamă, scroafa. Despre austrieci se poate spune același lucru: porci și porci și porci. Niciodată să nu te încrezi într-un ungur. Niciodată să nu te încrezi într-un boem. Îți linge mâna în timp ce-ți devorează degetul mic. Niciodată să nu te încrezi într-un evreu; ăsta îți mănâncă degetul mare și pe deasupra îți umple și mâna de bale. Bavarezii sunt de asemenea niște porci. Când vorbești cu un bavarez, fiule, ai grijă să-ți ții chimirul bine strâns. Cu renanii e mai bine nici măcar să nu vorbești; cât ai clipi din ochi, or să vrea să-ți taie un picior. Polonezii par găini, dar dacă-i jumulești de pene vezi că au piele de porc. Și rușii la fel. Par câini hămesiți de foame, dar în realitate sunt porci hămesiți de foame, porci dispuși să mănânce pe oricine, fără să întrebe de două ori, fără nici cea mai mică remușcare. Sârbii sunt la fel ca rușii, dar la dimensiuni mai mici. Sunt ca niște porci deghizați în câini chihuahua. Câinii chihuahua sunt niște câini pitici, de mărimea unei vrăbii, care trăiesc în nordul Mexicului și care apar în unele filme americane. Americanii sunt niște porci, bineînțeles. Și canadienii, mari porci și nemiloși, cu toate că cei mai răi porci din Canada sunt porcii francezi din Canada, așa cum cei mai răi porci din America sunt porcii irlandezi. Nici turcii nu sunt mai prejos. Sunt porci sodomiți, ca ăia din Saxonia și ăia din Westfalia. Cât despre greci se poate spune doar că sunt la fel ca turcii, porci păroși și sodomiți. Doar prusacii scapă. Dar Prusia nu mai există. Unde este Prusia? Tu o vezi? Eu nu o văd. Uneori am impresia că au murit toți în război. Uneori, dimpotrivă, am impresia că în timp ce eu eram în spital, împuțitul ăla de spital de porci, prusacii au emigrat în masă, departe de aici. Uneori mă duc pe stânci și privesc Baltica și încerc să ghicesc în ce direcție au luat-o navele prusacilor. Spre Suedia? Spre Norvegia? Spre Finlanda? Imposibil; astea sunt pământuri ale porcilor. Încotro, atunci? Spre Islanda, spre Groenlanda? Încerc să ghicesc și nu pot. Atunci unde sunt prusacii? Mă apropii de stânci și îi caut în orizontul gri. Un gri tulbure ca puroiul. Și nu o dată pe an. O dată pe lună! O dată la cincisprezece zile! Dar nu-i văd niciodată, niciodată nu ghicesc înspre ce punct al orizontului au pornit. Te văd doar pe tine, capul tău între valuri care apare și dispare și atunci mă așez pe o stâncă și stau mult timp nemișcat, privindu-te, transformat și eu în altă stâncă, și cu toate că uneori ochii mei te pierd din vedere sau capul tău apare la mare distanță de locul unde te-ai scufundat, nu mă tem pentru tine, căci știu că vei ieși din nou, că apa nu-ți poate face nimic. Uneori chiar adorm, așezat pe o stâncă, și când mă trezesc mi-e așa de frig încât nici măcar nu-mi mai arunc vreo privire spre mare să văd dacă mai ești încă acolo. Ce fac atunci? Păi mă ridic și mă întorc în sat scrâșnind din dinți. Și când intru pe primele

străzi, încep să cânt ca vecinii să creadă că am fost să mă îmbăt la taverna lui Krebs.

Tânărului Hans Reiter îi plăcea să meargă și pe jos, ca un scufundător, dar nu-i plăcea să cânte tocmai pentru că scufundătorii nu cântă niciodată. Uneori pleca din satul lui spre răsărit, pe un drum de pământ înconjurat de păduri, și ajungea la Satul Bărbaților Roșii, care vindeau turbă. Dacă mergea mai departe spre răsărit, dădea de Satul Femeilor Albastre, înconjurat de un lac care seca vara. Ambele sate păreau sate-fantomă, locuite de morți. Dincolo de Satul Femeilor Albastre se afla Satul Grașilor. Acolo mirosea urât, a sânge și a carne putrezită, un miros greu și gros, foarte diferit de mirosul satului său, care mirosea a haine murdare, a sudoare lipită de piele, a pământ pișat, un miros subțire, un miros asemănător cu cel al algei *Chorda filum*.

În Satul Grașilor, cum nici nu putea fi altfel, erau multe animale și mai multe măcelării. Uneori, pe drumul de întoarcere, mișcându-se ca un scufundător, vedea locuitori din Satul Grașilor rătăcind fără nici o treabă pe ulițele din Satul Femeilor Albastre sau din Satul Bărbaților Roșii și se gândea că poate oamenii din aceste două sate, cei care acum erau fantome, fuseseră omorâți de oameni sosiți din Satul Grașilor, care în arta de a ucide erau probabil înfricoșători și nemiloși, deși de el nu se legau niciodată, între altele pentru că era un scufundător, adică nu făcea parte din această lume, unde venea numai ca explorator sau în vizită.

Alteori, pașii îl purtau spre apus și așa putea trece pe ulița principală a Satului Ou, care în fiecare an se îndepărta de stânci, ca și cum casele se mișcau singure și tindeau să caute un loc mai sigur aproape de defileuri și de codri. După Satul Ou venea Satul Porc, un sat pe care el bănuia că tatăl lui nu-l vizita niciodată, unde erau multe cocini și turmele de porci cele mai vesele din acea regiune a Prusiei, ce păreau că-i dau binețe drumețului fără să le pese de poziția lui socială sau de vârstă sau de starea civilă, cu grohăieli prietenoase, aproape melodioase sau fără aproape, cu adevărat melodioase, în timp ce sătenii stăteau nemișcați, cu pălăria în mână, sau acoperindu-și fața cu ea, nu se știe dacă din modestie sau de rușine.

Și mai departe se afla Satul Fetelor Vorbărețe, fete care se duceau la petreceri sau baluri desfrânate în sate mai mari ale căror nume tânărul Hans Reiter le auzea și le uita imediat, fete care fumau pe stradă și vorbeau despre marinarii dintr-un mare port și care lucrau pe vapoare cu diverse nume pe care tânărul Hans Reiter le uita imediat, fete care se duceau la cinema și vedeau filme foarte emoționante interpretate de actori care erau cei mai frumoși bărbați de pe planetă și de actrițe pe care, dacă voiai să fii la modă, trebuia să le imiți și ale căror nume tânărul Hans Reiter le uita imediat. Când se întorcea acasă, ca un scufundător nocturn, maică-sa îl întreba pe unde fusese în ziua aceea și tânărul Hans Reiter îi spunea primul lucru care-i trecea prin cap, dar nu adevărul.

Atunci chioara îl privea cu ochiul ei albastru-deschis și copilul îi susținea

privirea cu cei doi ochi ai săi cenușii și dintr-un colț, aproape de vatră, șchiopul îi privea pe amândoi cu cei doi ochi albaștri ai săi și insula Prusia părea că reapare, timp de trei sau patru secunde, din genune.

La opt ani, pe Hans Reiter nu l-a mai interesat școala. Pe atunci fusese de două ori pe punctul de a se îneca. Prima dată a fost vara și l-a scos din apă un tânăr turist din Berlin care își petrecea vacanța în Satul Fetelor Vorbărețe. Tânărul turist a văzut un copil al cărui cap apărea și dispărea lângă niște stânci și după ce și-a dat seama că într-adevăr e vorba de un copil, căci turistul era miop și prima dată a crezut că e o algă, și-a scos haina în care avea niște documente importante și a coborât pe stânci până când n-a mai putut continua și a fost nevoit să se arunce în apă. Din patru mișcări cu brațele a ajuns unde era copilul și, după ce a privit țărmul dinspre mare în căutarea unui loc potrivit pe unde să iasă, a început să înoate spre un punct la vreo douăzeci și cinci de metri de locul unde se aruncase în apă.

Turistul se numea Vogel și era un tip de un optimism total de neînțeles. Poate că în realitate nu era optimist, ci nebun și vacanța aceea pe care o petrecea în Satul Fetelor Vorbărețe se datora unei indicații a medicului său, care, îngrijorat de sănătatea lui, încerca să-l scoată din Berlin sub orice pretext. Dacă îl cunoșteai mai mult sau mai puțin intim pe Vogel, prezența lui devenea repede insuportabilă. Credea în bunătatea intrinsecă a speciei umane, spunea că un om cu inima curată poate să călătorească pe jos de la Moscova la Madrid fără să-l deranjeze nimeni, nici animalele sălbatice, nici poliția și cu atât mai puțin vreun vameș, pentru că acel drumeț își va lua toate măsurile de prevedere necesare, între care să se îndepărteze din când în când de drumuri și să-și continue mersul pe câmpii. Era flușturatic și stângaci, și ca urmare nu avea nici o iubită. Din când în când, vorbea fără să-i pese cine îl ascultă, despre proprietățile calmante ale masturbării (îl dădea ca exemplu pe Kant), care trebuie practicată de la cea mai fragedă vârstă până la cea mai înaintată, ceea ce în general le făcea să râdă pe fetele din Satul Fetelor Vorbărețe care aveau ocazia să-l asculte și îi plictisea și îi scârbea peste măsură pe cunoscuții lui din Berlin care știau pe dinafară această teorie și se gândeau că Vogel, când o explica atât de insistent, nu făcea, de fapt, decât să se masturbeze în fața lor sau cu ei.

Dar aprecia în mod deosebit conceptul de curaj și când a văzut că un copil, deși la început i s-a părut că e o algă, se înecă, n-a șovăit nici o clipă să se arunce în mare, care în partea aceea a stâncilor nu era chiar calmă, și să-l salveze. Trebuie să mai spunem un lucru și acesta este că greșeala lui Vogel (să confunde un copil cu pielea bronzată și părul blond cu o algă) l-a chinuit în noaptea aceea, când totul trecuse. În pat, pe întuneric, Vogel a retrăit întâmplările din timpul zilei, cum făcea întotdeauna, adică plin de satisfacție, până când brusc a revăzut copilul care se înecă și s-a revăzut pe el însuși privindu-l și nefiind sigur dacă e o ființă umană sau o algă. I-a zburat somnul imediat. Cum a putut să confunde un copil cu o algă? s-a întrebat.

Și apoi, cum poate semăna un copil cu o algă? Și apoi, pot avea ceva în comun un copil și o algă?

Înainte de a-și pune a patra întrebare, Vogel s-a gândit că poate medicul lui din Berlin are dreptate și că înnebunea, sau poate nebun – ceea ce se înțelege de obicei prin nebun – nu era, dar că se apropia, ca să spunem așa, de cărarea nebuniei, fiindcă un copil, s-a gândit, n-are nimic în comun cu o algă și cine, privind de pe niște stânci, confundă un copil cu o algă este o persoană căreia nu i se învârt bine toate rotițele, nu tocmai un nebun, căci nebunilor le lipsește o rotiță, dar este într-adevăr o persoană căreia nu i se învârt bine rotițele și, prin urmare, ar trebui să fie mai grijulie cu tot ce se referă la sănătatea sa mintală.

Apoi, dacă tot nu mai putea dormi toată noaptea, a început să se gândească la copilul pe care-l salvase. Era foarte slab, și-a amintit, și foarte înalt pentru vârsta lui, și vorbea al dracului de prost. Când l-a întrebat ce i s-a întâmplat, copilul a răspuns:

— Naplat mic.

— Ce? a zis Vogel. Ce-ai spus?

— Naplat mic, a repetat copilul.

Și Vogel a înțeles că naplat mic însemna nu s-a întâmplat nimic.

Și așa era tot restul vocabularului său, ceea ce lui Vogel i s-a părut foarte pitoresc și distractiv, așa că s-a apucat să-i pună întrebări fără nici un rost, doar pentru plăcerea de a-l asculta pe copil, care răspundea cât se poate de natural, ca de exemplu, cum se numește pădurea asta, și copilul răspundea dura destav, ceea ce voia să spună pădurea lui Gustav, sau: cum se numește cealaltă pădure de mai încolo, și copilul răspundea dura dreta, ceea ce voia să spună pădurea lui Greta, sau: cum se numește pădurea aceea neagră din dreapta pădurii lui Greta, și copilul răspundea dura făme, ceea ce voia să spună pădurea fără nume, până au ajuns pe vârful stâncilor unde Vogel își lăsase haina cu documentele lui importante în buzunar și copilul, îndemnat de Vogel, care nu i-a dat voie să mai intre o dată în apă, și-a recuperat hainele ceva mai jos, dintr-o grotă ca de pescăruș, și apoi s-au despărțit, nu înainte de a se prezenta:

— Eu mă numesc Heinz Vogel, i-a spus Vogel de parcă ar fi vorbit cu un prost, pe tine cum te cheamă?

Și copilul i-a spus Hans Reiter, pronunțându-și numele clar, și apoi și-au strâns mâna și fiecare a plecat în altă direcție. Asta își amintea Vogel răsucindu-se în pat, fără să aprindă lumina și fără să poată adormi. Cum putea să semene copilul acela cu o algă? s-a întrebat. Că era subțire, că avea părul ars de soare, că avea fața prelungă și calmă? Și se mai întreba: trebuie să mă întorc la Berlin, trebuie să-l iau mai în serios pe medicul meu, trebuie să încep să mă studiez pe mine însumi? Până la urmă a obosit de atâtea întrebări, și-a făcut o labă și somnul a venit să-l ia.

A doua oară când era să se înece a fost în iarnă, când i-a însoțit pe câțiva pescari

să-și arunce năvoadele la mică adâncime în dreptul Satului Femeilor Albastre. Se înnopta și pescarii au început să vorbească de luminile ce se mișcă pe fundul mării. Unul a spus că sunt pescarii morți care caută drumul spre satele lor, spre cimitirele lor de pe uscat. Altul a spus că sunt licheni strălucitori, licheni ce strălucesc doar o dată pe lună, ca și cum și-ar descărca într-o singură noapte tot ce au acumulat în treizeci de zile. Altul a spus că e un tip de anemonă care trăiește doar pe țărmul acela și că strălucirea vine de la anemonele femele ca să le atragă pe anemonele masculi, deși în general, adică în toată lumea, anemonele sunt hermafrodite, nici masculi, nici femele, ci masculi și femele într-un singur corp, ca și cum mintea ar adormi și când s-ar trezi o parte din anemonă ar fi futut cealaltă parte, ca și cum în tine însuți ar exista o femeie și un bărbat în același timp, sau un curist și un bărbat în cazul anemonelor sterile. Altul a spus că sunt pești electrici, o varietate foarte ciudată, cu care trebuie să ai multă grijă, căci dacă pică în năvoade nu se deosebesc nicicum de ceilalți, dar dacă-i mănânci te îmbolnăvești, se produc în stomac descărcări electrice groaznice, care uneori provoacă chiar moartea.

Și în timp ce pescarii vorbeau, curiozitatea neînfrânată a tânărului Hans Reiter sau nebunia lui, care uneori îl determina să facă ceea ce era mai bine să nu facă, l-a îmboldit, fără să anunțe pe nimeni, să se lase să cadă din barcă și să se scufunde în mare în căutarea luminilor sau a luminii acelor sau acelui pește unic, și la început pescarii nu s-au alarmat, nici nu s-au pornit să strige sau să se vaite pentru că toți cunoșteau ciudățeniile tânărului Reiter, dar după câteva secunde fără să-i vadă capul, s-au îngrijorat, fiindcă deși erau prusaci neșcoliți, erau și oameni ai mării și știau că nimeni nu poate să-și țină respirația mai mult de două minute (sau așa ceva), în orice caz nu un copil ai cărui plămâni, oricât de înalt ar fi copilul, nu sunt destul de puternici ca să suporte un astfel de efort.

Și până la urmă doi dintre ei s-au aruncat în acea mare neagră, o mare de haită de lupi, și s-au scufundat în jurul bărcii încercând să găsească corpul tânărului Reiter, fără succes, așa că au fost nevoiți să iasă să ia aer și înainte de a se scufunda încă o dată, să-i întrebe pe cei din barcă dacă mucosul nu ieșise. Și atunci, sub apăsarea răspunsului negativ, au dispărut din nou în valurile întunecoase ce le evocau animale de pădure și li s-a alăturat unul care nu fusese cu ei înainte și acesta a văzut la vreo cinci metri adâncime corpul tânărului Reiter care plutea ca o algă smulsă din rădăcini, în sus, foarte alb în spațiul marin, și l-a apucat de subsuori și l-a tras în sus și tot el l-a făcut pe tânărul Reiter să vomite toată apa pe care o înghițise.

Când Hans Reiter a împlinit zece ani, chioara și șchiopul au avut al doilea copil. Era o fetiță căreia i-au pus numele Lotte. Fetița era foarte frumoasă și poate era prima persoană de pe suprafața pământului care l-a interesat (sau care l-a înduioșat) pe Hans Reiter. De foarte multe ori, părinții lui îl lăsau să aibă grijă de fetiță. În scurt timp, a învățat să schimbe scutecele, să-i pregătească biberoanele, să se plimbe cu ea

în brațe până adormea. Pentru Hans, soră-sa era cel mai minunat lucru din viața lui și a încercat, de multe ori, s-o deseneze în același caiet unde desena algele, dar niciodată nu i-a plăcut ce i-a ieșit, uneori fetița părea o pungă cu gunoi lăsată pe o plajă plină de pietre, alteori părea o *Petrobius maritimus*, o insectă marină care trăia în scobituri și pe stânci și se alimenta cu resturi, când nu semăna cu o *Lipura maritima*, o altă insectă, foarte mică, de culoare cenușie sau gri, care trăiește în ochiurile de apă dintre stânci.

Cu timpul, forțându-și imaginația sau forțându-și gustul sau forțându-și propria sa natură artistică, a reușit s-o deseneze ca pe o sirenă, mai mult pește decât fetiță, mai mult grasă decât slabă, dar mereu zâmbitoare, mereu gata să zâmbească și să vadă partea bună a lucrurilor, ceea ce reflecta în mod fidel caracterul surorii sale.

La treisprezece ani, Hans Reiter nu s-a mai dus la școală. Asta a fost în 1933, anul în care Hitler a ajuns la putere. La doisprezece ani, începuse să meargă la o școală din Satul Fetelor Vorbărețe. Dar școala, din diferite motive, toate perfect justificate, nu îi plăcea, astfel că își făcea de lucru pe drum, care pentru el nu era orizontal sau orizontal accidentat sau orizontal în zigzag, ci vertical, o prelungită cădere spre fundul mării unde totul, arborii, iarba, smârcurile, animalele, porcii se transformau în insecte marine sau în crustacee, în viață suspendată și *străină*, în stele de mare și în păianjeni de mare, ale căror corpuri, tânărul Reiter știe, sunt atât de minuscule, încât nu încape în ele stomacul animalului, așa că stomacul se extinde prin picioarele lor, care la rândul lor sunt enorme și misterioase, adică ascund (sau cel puțin el credea că ascund) un mister, căci păianjenul de mare are opt picioare, patru de fiecare parte, și încă o pereche de picioare, mult mai mici, în realitate infinit de mici *și inutile* în partea cea mai apropiată de cap, și aceste picioare sau picioruțe minuscule tânărului Reiter i se părea că nu sunt picioare sau picioruțe, ci mâini, de parcă păianjenul de mare, în lungul său proces evolutiv, și-ar fi dezvoltat în final două brațe și prin urmare două mâini, dar încă nu știa că le are. Cât timp o să trăiască păianjenul de mare fără să știe că are mâini?

— Probil, își spunea cu glas tare tânărul Reiter, midani sau domidani sau zemidani. Ultimp.

Și așa mergea la școală în Satul Fetelor Vorbărețe și, evident, întotdeauna ajungea târziu. Și pe deasupra gândindu-se la alte lucruri.

În 1933, directorul școlii i-a chemat pe părinții lui Hans Reiter. S-a dus doar chioara. Directorul a invitat-o în biroul lui și i-a spus, pe scurt, că fiul ei nu e în stare să învețe. Apoi și-a desfăcut brațele, vrând parcă să nu dea importanță celor spuse, și a sugerat să-l dea ca ucenic să învețe o meserie. Acela a fost anul când a câștigat Hitler. În anul acela, înainte de-a câștiga Hitler, prin satul lui Hans Reiter a trecut un grup de propagandă. Grupul a ajuns întâi la Satul Fetelor Vorbărețe, unde a organizat un miting la cinema, care a avut mare succes, și a doua zi s-a dus la Satul

Porc și la Satul Ou și pe seară a ajuns în satul lui Hans Reiter, unde membrii grupului au băut bere la cârciumă, împreună cu țăranii și pescarii, spunându-le și explicându-le vestea cea bună despre național-socialism, un partid care va face ca Germania să renască din propria ei cenușă și ca Prusia să renască și ea din propria ei cenușă, într-o atmosferă de sinceritate și relaxare, până când cineva, un tont cu siguranță, a pomenit de șchiop, singurul care se întorsese viu de pe front, un erou, un tip dur, un prusac pursânge, deși poate cam leneș, un consătean care povestea istorii din război de ți se făcea părul măciucă, istorii pe care le trăise, insistau cei din sat în mod special, le trăise, erau adevărate, dar nu numai că erau adevărate, ci omul care le povestea le și trăise, și atunci unul din grupul de propagandă, unul cu aere de mare domn (asta trebuie neapărat să subliniem, pentru că însoțitorii lui nu prea aveau aere de mari domni, erau tipi obișnuiți și normali, tipi cărora le plăcea să bea bere și să mănânce pește și crenvurști și să tragă pârțuri și să râdă și să cânte, acești tipi trebuie spus și repetat pentru că așa este drept, nu aveau astfel de aere, dimpotrivă, aveau aer de oameni simpli, de vânzători care umblau din sat în sat și care au ieșit din popor și trăiesc împreună cu poporul, și când mor amintirea lor se topește în memoria poporului) a spus că poate, doar poate, ar fi interesant să-l cunoască pe soldatul Reiter, și apoi a întrebat de ce nu era soldatul Reiter acolo, la cârciumă, ca să stea de vorbă cu tovarășii național-socialiști care nu voiau decât binele Germaniei, și unul din săteni, care avea un cal chior pe care-l îngrijea mai mult decât o îngrijea fostul soldat Reiter pe nevastă-sa chioară, a zis că sus-numitul nu era la cârciumă pentru că nu avea bani nici pentru o halbă de bere, și atunci membrii grupului au spus că vai, dar se poate, că o să-i plătească ei berea soldatului Reiter, și atunci tipul cu aere de mare domn a arătat cu degetul spre un sătean și i-a spus să se ducă acasă la soldatul Reiter și să-l aducă la cârciumă, ceea ce săteanul a făcut imediat, dar când a reapărut, după cincisprezece minute, i-a informat pe toți cei reuniți acolo că soldatul Reiter n-a vrut să vină și că motivele invocate de el sunt că nu are haine potrivite pentru a fi prezentat unor oaspeți atât de iluștri ca aceia care făceau parte din grup, și că pe deasupra era singur cu fata lui, fiindcă chioara încă nu se întorsese de la muncă, și că fata lui, cum e logic, nu putea să rămână singură acasă, un argument care i-a emoționat pe cei din grup (care erau niște porci) până la lacrimi, căci nu erau doar porci, ci și persoane sentimentale, și soarta acestui veteran invalid de război i-a atins la coarda cea mai sensibilă a inimilor lor, dar nu și pe tipul cu aere de mare domn, care s-a ridicat și după ce a spus, ca dovadă că e cult, că dacă Mahomed nu vine la munte, vine muntele la Mahomed, i-a cerut săteanului să-l conducă la casa șchiopului, dar n-a permis să-l însoțească nimeni din grup, doar el și săteanul, și așa acest membru al partidului național-socialist și-a murdărit cizmele de noroiul de pe ulițele satului și l-a urmat pe sătean până aproape de liziera pădurii, unde era casa familiei Reiter, pe care a privit-o cu ochi de cunoscător o clipă înainte de-a intra, de parcă ar fi cântărit caracterul acestui *pater familias* în

funcție de armonia sau de forța liniilor casei, sau de parcă l-ar fi interesat în mod special construcțiile rustice din această parte a Prusiei, și pe urmă au intrat în casă și într-adevăr într-un leagăn de lemn dormea o fetiță de trei ani și într-adevăr șchiopul era îmbrăcat în zdrențe, pentru că mantaua lui militară și singura pereche de pantaloni decenți erau în ziua aceea la muiat sau atârnau la uscat în curte, ceea ce n-a fost o piedică pentru a-i primi cu amabilitate, cu siguranță șchiopul, la început, s-a simțit mândru, onorat de faptul că un membru al grupului de propagandă a venit în mod special la el acasă ca să-l salute, deși după aceea treaba s-a stricat sau părea că s-a stricat, fiindcă întrebările tipului cu aere de mare domn au început încetul cu încetul să nu-i placă și nici afirmațiile lui, care erau mai mult profeții decât afirmații, au început să nu-i placă, și atunci la fiecare întrebare șchiopul răspundea cu o afirmație, în general ciudată sau extravagantă, și la fiecare afirmație a celuilalt șchiopul punea o întrebare care, într-un fel, dădea peste cap afirmația sau o punea la îndoială sau o făcea să pară o afirmație puerilă, complet lipsită de simț practic, ceea ce a început să-l exaspereze pe tipul cu aere de mare domn, care i-a mărturisit șchiopului că el fusese pilot în timpul războiului și că doborâse douăsprezece avioane franceze și opt engleze și că știa foarte bine cum se suferă pe front, într-un zadarnic efort de a găsi un subiect comun, la care șchiopul a răspuns că cel mai mult nu a suferit pe front, ci într-un nenorocit de spital militar de lângă Düren, unde compatrioții săi furau nu numai țigări, ci orice se putea fura, furau până și sufletele ca să le vândă, fiindcă era foarte probabil ca în spitalele militare germane să existe un număr ridicat de adepți ai satanismului, ceva ce pe de altă parte, a zis șchiopul, era de înțeles, pentru că o perioadă lungă petrecută într-un spital militar îi împingea pe oameni spre satanism, afirmație care l-a exasperat pe fostul aviator, care fusese și el internat trei săptămâni într-un spital militar, la Düren? a întrebat șchiopul, nu, în Belgia, a zis tipul cu aere de mare domn, și că felul în care s-au purtat cu el corespundea și nu în puține ocazii depășea toate exigențele nu numai ale sacrificiului, ci și ale amabilității și ale înțelegerii, niște medici curajoși și minunați, niște asistente frumoase și pricepute, o atmosferă de solidaritate și rezistență și vitejie, chiar și un grup de călugărițe belgiene dovediseră un înalt simț al datoriei, în sfârșit, toți contribuiseră ca ședereа celor răniți să fie cât mai bună, în împrejurările date, firește, pentru că un spital nu este un cabaret sau un bordel, și pe urmă au trecut la alte subiecte, cum ar fi crearea Marii Germanii, construirea unui *Hinterland*, curățirea instituțiilor statale căreia trebuia să-i urmeze curățirea întregii națiuni, crearea de noi locuri de muncă, lupta pentru modernizare, și în timp ce pilotul vorbea, tatăl lui Hans Reiter devenea tot mai nervos, de parcă se temea că mica Lotte o să înceapă să plângă dintr-o clipă în alta, sau de parcă și-ar fi dat seama dintr-odată că nu este un interlocutor potrivit pentru acest tip cu aere de mare domn și că probabil cel mai bun lucru pe care putea să-l facă era să se arunce la picioarele acestui visător, ale acestui centurion al văzduhului, și să se autoacuze, de

ceea ce era evident, de ignoranța și de sărăcia lui și de curajul pierdut, dar n-a făcut nimic din toate astea și la fiecare vorbă a celuilalt dădea din cap, ca și cum n-ar fi fost convins (de fapt era îngrozit), de parcă i-ar fi fost greu să înțeleagă adevărata grandoare a visurilor celuilalt (pe care de fapt nu le înțelegea deloc), până când amândoi, fostul pilot cu aere de mare domn și el, l-au văzut dintr-odată intrând în casă pe tânărul Hans Reiter care, fără să le adreseze nici un cuvânt, a luat-o din leagăn pe sora lui și a dus-o în curte.

— Și ăsta cine e? a zis fostul pilot.

— Băiatul meu cel mare, a spus șchiopul.

— Pare un pește-girafă, a spus fostul pilot și a început să râdă.

Așa că, în 1933, Hans Reiter nu s-a mai dus la școală pentru că profesorii lui l-au învinuit de lipsă de interes și absențe nemotivate, ceea ce era cât se poate de adevărat, iar părinții și familia i-au găsit o slujbă pe un vas pescăresc, de unde patronul l-a dat afară după trei luni, pentru că pe tânărul Reiter îl interesa mai mult să privească fundul mării decât să-l ajute să arunce năvoadele, și apoi a început să lucreze ca zilier la câmp, slujbă din care de asemenea a fost dat afară după puțin timp pentru că era leneș, și colector de turbă și ucenic într-o fierărie în Satul Grașilor și ca ajutor al unui țăran care se ducea să-și vândă legumele la Stettin, slujbă din care de asemenea a fost dat afară pentru că era mai mult o povară decât un ajutor, până când în cele din urmă l-au băgat să lucreze în casa de la țară a unui baron prusac, o casă ce se afla în mijlocul unei păduri, lângă un lac cu apă neagră, unde lucra și chioara, curățța de praf mobilele și tablourile și enormele draperii și goblenurile și diversele odăi, fiecare cu un nume misterios ce evoca etapele unei secte secrete, unde praful se strângea în mod iremediabil, odăi care, pe de altă parte, trebuiau aerisite ca să dispară mirosul de umezeală și de părăsire ce din timp în timp punea stăpânire pe ele; ștergea de praf și cărțile din imensa bibliotecă a baronului, care citea rareori vreunul din volumele sale, cărți vechi pe care le păstrase tatăl baronului și acestuia i le lăsase moștenire bunicul baronului, unicul, se pare, din acea mare familie care citea cărți și le insuflase urmașilor săi dragostea pentru cărți, dragoste pe care aceștia nu și-o manifestau citind, ci păstrând biblioteca rămasă exact la fel, nici mai mare, nici mai mică, așa cum o lăsase bunicul baronului.

Și Hans Reiter, care nu văzuse în viața lui atâtea cărți la un loc, le ștergea de praf, una câte una, avea grijă de ele, dar nici el nu le citea, pe de o parte pentru că îi era suficientă cartea lui despre viața marină și pe de alta pentru că se temea să nu sosească baronul pe neașteptate, deși venea rar la casa de la țară fiindcă era ocupat cu treburile lui de la Berlin și Paris, dar din când în când apărea pe acolo nepotul său, băiatul surorii mai mici a baronului, decedată prematur, și al unui pictor care se stabilise în sudul Franței și pe care baronul îl ura, un băiat de vreo douăzeci de

ani care petrecea de obicei o săptămână în casa de la țară, complet singur, fără să deranjeze aproape pe nimeni, și care se închidea în bibliotecă fără să-i pese de timp, citind și bând coniac până adormea în fotoliu.

Alteori, venea fiica baronului, dar vizitele ei erau mai scurte, nu durau mai mult de un sfârșit de săptămână, deși pentru servitori acel sfârșit de săptămână echivala cu o lună, căci fata baronului nu venea niciodată singură, ci cu un grup de prieteni, uneori mai mult de zece, toți lipsiți de griji, toți cu poftă de mâncare, toți dezordonați, care transformau casa în ceva haotic și zgomotos, pentru că petrecerile lor zilnice durau până în zori.

Uneori sosirea fetei baronului coincidea cu vizita nepotului baronului și atunci nepotul baronului, în ciuda rugăminților verișoarei sale, pleca aproape imediat, uneori fără să aștepte măcar trăsura trasă de un cal din rasa Percheron care în astfel de situații îl ducea la gara din Satul Fetelor Vorbărețe.

Sosirea verișoarei sale îl cufunda pe nepotul baronului, timid din fire, într-o stare de amorțeală și de stângăcie atât de puternică, încât servitorii, când comentau întâmplările din timpul zilei, aveau toți aceeași părere: el o iubea sau era îndrăgostit de ea sau murea după ea sau suferea din cauza ei, păreri pe care tânărul Hans Reiter le asculta, mâncând o felie de pâine cu unt, picior peste picior, și fără să scoată sau să adauge vreo vorbă, deși adevărul e că el îl cunoștea mult mai bine pe nepotul baronului, care se numea Hugo Halder, decât restul servitorilor, ce păreau orbi în fața realității sau vedeau doar ce voiau să vadă, adică un tânăr orfan îndrăgostit și suferind și o tânără orfană (deși fiica baronului avea tată și mamă, cum știau foarte bine toți) nebunatică și în așteptarea unei vagi, profunde mântuiri.

O mântuire ce mirosea a fum de turbă, a supă de varză, a vânt încâlcit în desișul pădurii. O mântuire care mirosea a oglindă, s-a gândit tânărul Reiter, cât pe ce să se înece cu pâine.

Și de ce tânărul Reiter îl cunoștea mai bine pe acel Hugo Halder de douăzeci de ani decât restul servitorimii? Păi dintr-un motiv foarte simplu. Sau din două motive foarte simple, care împletite sau combinate ofereau un portret mai complet și mai complicat al nepotului baronului.

Primul motiv: el îl văzuse în bibliotecă, în timp ce ștergea cărțile cu pământuful de pene, el îl văzuse, de sus de pe scara mobilă a bibliotecii pe nepotul baronului dormind, răsuflând sau sforăind, vorbind singur, dar nu propoziții întregi cum făcea dulcea Lotte, ci monosilabe, frânturi de cuvinte, fragmente de înjurături, apărându-se, de parcă în vis era gata să fie omorât. De asemenea, citise titlurile cărților pe care le citea nepotul baronului. Majoritatea erau cărți de istorie, ceea ce însemna că nepotul baronului iubea sau se interesa de istorie, lucru care tânărului Hans Reiter, la prima vedere, i se părea dezgustător. Să-ți petreci toată noaptea bând coniac și fumând și citind cărți de istorie. Dezgustător. Ceea ce îl făcea să se întrebe de ce avea

nevoie de atâta liniște pentru așa ceva? Și de asemenea auzise ce cuvinte scotea când se trezea din cauza vreunui zgomot oarecare, zgomotul unui șoarece sau ușoara frecare a unei cărți cu coperte de piele când era pusă la locul ei între alte două, cuvinte de totală dezorientare, de parcă s-ar fi schimbat axa pământului, cuvinte de totală dezorientare și nu de îndrăgostit, cuvinte de om suferind, cuvinte ce se iveau dintr-o capcană.

Al doilea motiv era și mai important. Tânărul Hans Reiter îl însoțise, ducându-i valizele, pe Hugo Halder într-una din multele ocazii când acesta hotărâse să plece în grabă din casa de la țară din cauza neașteptatei apariții a verișoarei sale. Ca să ajungi de la casa de la țară la gara din Satul Fetelor Vorbărețe erau două drumuri. Unul, cel mai lung, trecea prin Satul Porc și prin Satul Ou și, din când în când, șerpuia pe lângă stânci și mare. Celălalt, mult mai scurt, era o cărare ce tăia în două un imens codru de stejari și fagi și plopi ca să reapară în apropierea Satului Fetelor Vorbărețe, lângă o fabrică de murături părăsită, foarte aproape de gară.

Imaginea este următoarea: Hugo Halder merge înaintea lui Hans Reiter cu pălăria în mână observând cu atenție acoperișul pădurii, un pântec întunecos prin care se mișcă animale pe furiș și păsări pe care nu reușește să le recunoască. Zece metri în spatele lui merge Hans Reiter cu valiza nepotului baronului, care cântărește foarte mult și prin urmare, din când în când, și-o trece dintr-o mână într-alta. Dintr-odată aud amândoi grohăitul unui porc mistreț sau a ceea ce ei cred că e un porc mistreț. Poate e vorba doar de un câine. Poate au auzit motorul îndepărtat al unei mașini pe punctul de a se strica. Aceste ultime două posibilități sunt foarte puțin probabile, dar nu imposibile. Adevărul e că amândoi, fără să-și spună nimic, grăbesc pasul și brusc Hans Reiter se împiedică și cade și îi cade și valiza și aceasta se deschide și conținutul ei se împrăștie pe cărarea întunecoasă care străbate codrul întunecos. Și împreună cu hainele lui Hugo Halder, care nu și-a dat seama că celălalt a căzut și se îndepărtează tot mai mult, tânărul și sleitul Hans Reiter zărește tacâmuri de argint, sfeșnice, cutiuțe de lemn lăcuit, medalioane uitate în multe încăperi din casa de la țară, pe care nepotul baronului în mod sigur le amaneta sau le vindea prost la Berlin.

Bineînțeles, Hugo Halder și-a dat seama că Hans Reiter îl descoperise și acest fapt a contribuit la apropierea lui de tânărul servitor. Primul semn a fost în aceeași după-amiază în care Hans Reiter i-a dus valiza la gară. Când și-a luat rămas-bun, Halder i-a pus în mână câteva monede drept bacșiș (era prima dată că îi dădea bani și era prima dată când Hans Reiter primea bani în afara salariului său mic). La următoarea vizită la casa de la țară, i-a făcut cadou un pulover. A spus că este al lui și că nu-l mai încape pentru că se îngrășase puțin, ceea ce la prima vedere nu era adevărat. Pe scurt, Hans Reiter a încetat să mai fie invizibil și prezența lui a fost răsplătită cu câte o atenție.

Uneori, în timp ce citea în bibliotecă sau se făcea că citește cărțile lui de istorie, Halder trimitea după Reiter, cu care avea de fiecare dată conversații tot mai lungi. La început, îl întreba de restul servitorilor. Voia să știe ce gândeau despre el, dacă prezența lui nu îi deranja, dacă îl suportau, dacă cineva îl ura. Apoi au trecut la monologuri. Halder vorbea despre viața lui, despre mama lui moartă, despre unchiul lui, baronul, despre singura lui verișoară, acea fată de neatins și nebunatică, despre tentațiile din Berlin, oraș pe care îl iubea, dar în același timp îi producea nesfârșite suferințe, uneori de o durere insuportabilă, despre nervii lui mereu pe punctul de a exploda.

Pe urmă, a vrut ca tânărul Hans Reiter să-i povestească, la rândul său, întâmplări din viața lui, ce făcea? ce avea de gând să facă? care erau visurile lui? ce credea că îi rezervă viitorul?

Despre viitor, nici nu se putea altfel, Halder avea propriile lui idei. Credea că în curând se va inventa și se va comercializa un tip de stomac artificial. Ideea era atât de trăsnită, că el însuși era primul care râdea de asta (a fost prima dată că Hans Reiter l-a văzut râzând și râsul lui Halder i-a displăcut profund). Despre taică-su, pictorul care locuia în Franța, nu vorbea niciodată, dar în schimb îi plăcea să afle lucruri despre tații altora. L-a amuzat răspunsul pe care i l-a dat tânărul Reiter. A spus că despre taică-su nu știe nimic.

— E adevărat, a spus Halder, niciodată nu știi nimic despre taică-tu.

Un tată, a spus, este o galerie cufundată în cel mai adânc întuneric, prin care mergem orbește căutând ieșirea. Cu toate acestea, a insistat ca tânărul servitor să-i spună măcar cum arată taică-su, la care tânărul Hans Reiter i-a răspuns că sincer nu știe. Atunci, Halder l-a întrebat dacă stă cu el sau nu. Întotdeauna am stat cu el, a răspuns Hans Reiter.

— Și cum arată? Nu ești în stare să-l descrii.

— Nu sunt în stare pentru că nu știu, a răspuns Hans Reiter.

Câteva clipe amândoi au rămas tăcuți, unul privindu-și unghiile și celălalt privind tavanul înalt al bibliotecii. Părea greu de crezut, dar Halder l-a crezut.

S-ar putea spune, exagerând mult, că Halder a fost primul prieten pe care l-a avut Hans Reiter. De fiecare dată când venea la casa de la țară, petrecea mai mult timp cu el, fie închiși în bibliotecă, fie plimbându-se și stând de vorbă în parcul ce înconjura proprietatea.

Halder, de altfel, a fost primul care l-a convins să citească altceva decât cartea *Unele animale și plante de pe litoralul european*. Nu a fost ușor. Întâi l-a întrebat dacă știe să citească. Hans Reiter i-a spus că da. Pe urmă l-a întrebat dacă citise vreo carte bună. A accentuat ultima parte a frazei. Hans Reiter a spus că da. Că are o carte bună. Halder l-a întrebat ce carte e. Hans Reiter i-a spus că se numește *Unele animale și plante de pe litoralul european*. Halder a spus că asta este cu siguranță o

carte de popularizare și că el se referă la o carte bună de literatură. Hans Reiter a spus că nu știe ce diferență este între o carte bună de popzare (popularizare) și o carte bună de litură (literatură). Halder i-a spus că diferența constă în frumusețe, în frumusețea întâmplării care se povestește și în frumusețea cuvintelor cu care este povestită acea întâmplare. După care a început să-i dea exemple. I-a vorbit de Goethe și de Schiller, i-a vorbit de Hölderlin și de Kleist, i-a vorbit de minunățiile lui Novalis. I-a spus că îi citise pe toți acești autori și că de câte ori îi recitea plângea.

— Plâng, a spus, plâng, înțelegi, Hans?

La care Hans Reiter i-a spus că nu-l văzuse niciodată cu vreo carte de acești autori, ci cu cărți de istorie. Răspunsul lui Halder l-a luat prin surprindere. Halder a spus:

— Nu stau prea bine cu istoria și trebuie să fiu la curent.

— De ce? a zis Hans Reiter.

— Ca să umplu un gol.

— Golurile nu se umplu, a zis Hans Reiter.

— Ba da, se umplu, a spus Halder, cu puțin efort totul se poate umple pe lumea asta. Când eram de vârsta ta, a zis Halder, evident exagerând, l-am citit pe Goethe până n-am mai putut, deși Goethe, este, bineînțeles, infinit, în sfârșit, i-am citit pe Goethe, pe Eichendorff, pe Hoffman, și am neglijat studiile de istorie, care sunt și ele necesare, cum se spune, ca să împac și capra și varza.

Pe urmă, pe când se înserа și se auzeau trosnind butucii în cămin, au încercat amândoi să se pună de acord asupra primei cărți pe care o va citi Hans Reiter. Și n-au ajuns la nici un rezultat. Când s-a înnoptat, în cele din urmă, Halder i-a spus să ia ce carte vrea și să i-o dea înapoi după o săptămână. Tânărul servitor a fost de acord că aceasta era cea mai bună soluție.

După puțin timp, micile furturi ale nepotului baronului din casa de la țară s-au mărit, din spusele lui, din cauza datoriilor la joc și a inevitabilelor obligații față de anumite dame pe care nu le putea părăsi. Nepriceperea lui Halder de a-și ascunde furturile era uluitoare și tânărul Hans Reiter s-a hotărât să-l ajute. Pentru ca obiectelor furate să nu li se simtă lipsa, i-a sugerat lui Halder să poruncească celorlalți servitori să facă schimbări fără rost, să golească încăperile sub pretextul că trebuie aerisite, să urce în pod cuferele vechi și apoi să le coboare din nou. Pe scurt, să le schimbe locul.

I-a sugerat de asemenea, și la asta de altfel a luat parte și el în mod activ, să se ocupe de rarități, să fure antichitățile cu adevărat vechi și prin urmare uitate, diademe aparent fără nici o valoare care aparținuseră străbunicii sau stră-străbunicii sale, bastoane de lemn minunate cu măciulii de argint, săbii pe care strămoșii lui le folosiseră în războaiele napoleoniene împotriva danezilor sau austriecilor.

Halder, de altfel, a fost întotdeauna generos cu el. La fiecare vizită, îi dădea ceea ce el numea partea lui de pradă, care în realitate nu era mai mult decât un bacșiș ceva mai substanțial, dar care pentru Hans Reiter însemna o avere. Această avere, bineînțeles, nu le-o arăta părinților lui, căci aceștia imediat l-ar fi acuzat de furt. Nici nu și-a cumpărat nimic. A făcut rost de o cutie de biscuiți, în care băga puținele bancnote și multele monede, a scris pe o hârtie „acești bani îi aparțin lui Lotte Reiter“, și a îngropat-o în pădure.

Întâmplarea sau diavolul a făcut ca prima carte pe care Hans Reiter a ales-o să fie *Parsifal*, de Wolfram von Eschenbach. Când Halder l-a văzut cu cartea, a zâmbit și i-a spus că n-o s-o înțeleagă, dar i-a mai zis și că nu i se pare ciudat că alesese cartea aceea și nu alta, de fapt i-a spus că acea carte, cu toate că n-o va înțelege niciodată, era cea mai indicată pentru el, așa cum Wolfram von Eschenbach este autorul la care va întâlni cea mai evidentă asemănare cu el însuși sau cu spiritul său sau cu ceea ce el dorea să fie și, din păcate, nu va fi niciodată, cu toate că i-ar lipsi doar atât de puțin, a spus Halder aproape lipindu-și buricele degetului mare și al celui arătător.

Wolfram, a descoperit Hans, a spus despre el însuși: eu nu iubeam literatura. Wolfram, a descoperit Hans, se îndepărtează de arhetipul cavalerului curtean și îi este refuzată (sau o refuză el însuși) ucenicia, la școala clericilor. Wolfram, a descoperit Hans, spre deosebire de trubaduri și *minnesänger*-i, refuză să fie slujitorul unei dame. Wolfram, a descoperit Hans, declară că nu este un învățat, dar nu pentru a fi luat drept un incult, ci ca un fel de a spune că s-a eliberat de povara latinismelor și că el este un cavaler laic și independent. Laic și independent.

Bineînțeles, au fost poeți medievali germani mai importanți decât Wolfram von Eschenbach. Friedrich von Hausen este unul din ei. Walther von der Vogelweide este altul. Dar aroganța lui Wolfram (*eu nu iubeam literatura, eu nu sunt un învățat*), o aroganță ce întoarce spatele, o aroganță care spune *muriți, eu voi trăi*, îi conferea o aureolă de un mister vertiginos, de o indiferență atroce, care l-a atras pe tânărul Hans așa cum un magnet imens atrage un cui subțire.

Wolfram nu avea avere. Wolfram, prin urmare, era supus obligațiilor de vasal. Wolfram a avut câțiva protectori, conți care le permiteau o anumită libertate vasalilor lor sau cel puțin câtorva dintre vasalii lor. Wolfram a spus: *mândria mea este profesia de cavaler*. Și în timp ce Halder îi povestea toate aceste lucruri despre Wolfram, pentru ca, să zicem așa, să-l plaseze la locul crimei, Hans a citit de la început până la sfârșit *Parsifal*, uneori cu voce tare, în timp ce stătea pe câmp sau în timp ce parcurgea drumul ce-l ducea de acasă la muncă, și nu numai că l-a înțeles, dar i-a și plăcut. Și ceea ce i-a plăcut cel mai mult, ceea ce l-a făcut să plângă și să se tăvălească de râs, întins pe iarbă, a fost faptul că Parsifal uneori călărea (*mândria mea este profesia de cavaler*) având sub armură straiele de nebun.

Anii petrecuți în compania lui Hugo Halder i-au fost folositori. Furtișagurile continuau, uneori într-o măsură mai mare, alteori într-o măsură mai mică, și asta pe de o parte pentru că nu prea mai rămăsese nimic de furat în casa de la țară fără să-și dea seama verișoara lui Hugo sau restul servitorilor. Doar o singură dată a apărut baronul pe domeniile sale. A venit într-o mașină neagră cu perdelușele trase și a rămas o singură noapte.

Hans a crezut că o să-l vadă, că poate baronul o să-i vorbească, dar n-a fost așa. Baronul a rămas doar o noapte în casa de la țară, cutreierând aripile mai părăsite ale casei, într-o permanentă mișcare (și într-o permanentă tăcere), fără să-i deranjeze pe servitori, de parcă visa și nu putea să vorbească. Seara a mâncat pâine neagră cu brânză și el însuși a coborât în pivniță și și-a ales sticla de vin pe care și-a deschis-o ca s-o bea la acea cină frugală. În dimineața următoare, a dispărut înainte de a se lumina de ziuă.

Pe fata baronului, dimpotrivă, a văzut-o de multe ori. Mereu însoțită de prietenii ei. În trei ocazii, în timp ce Hans lucra acolo, a coincis sosirea ei cu șederea lui Halder, și în toate cele trei ocazii Halder, profund stânjenit de prezența verișoarei lui, și-a făcut îndată valiza și a plecat. Ultima dată, în timp ce străbătea pădurea care le-a pecetluit, într-un fel, complicitatea, Hans l-a întrebat de ce devenea atât de nervos. Răspunsul lui Halder a fost scurt și sec. I-a spus că el n-ar înțelege și a continuat să meargă sub acoperișul pădurii.

În 1936, baronul a închis casa de la țară și și-a concediat servitorii, lăsând acolo doar un pădurar. Un timp, Hans a stat fără să facă nimic și apoi s-a dus să îngroașe rândurile trupei de muncitori care construiau șosele în Reich. În fiecare lună, trimitea familiei sale salariul aproape întreg, căci nevoile sale erau minime, cu toate că în zilele de odihnă cobora cu alți muncitori la tavernele din satele cele mai apropiate, unde beau bere până rămâneau întinși pe jos. Dintre tinerii muncitori era fără îndoială cel care ținea cel mai mult la băutură, și de vreo două ori a participat la concursurile organizate în mod spontan pentru a se vedea cine bea mai mult în mai puțin timp. Dar băutura nu-i plăcea, sau nu-i plăcea mai mult decât mâncarea, și în ziua în care brigada lui lucra în apropiere de Berlin și-a făcut lichidarea și a plecat.

Nu i-a fost greu să găsească în marele oraș adresa lui Halder și s-a dus la el acasă să-i ceară ajutor. Halder i-a găsit o slujbă de vânzător într-o papetărie. Pe atunci locuia într-o cameră în casa unor muncitori, care îi închiriaseră un pat. În cameră stătea cu un tip de vreo patruzeci de ani care era paznic de noapte la o fabrică. Tipul se numea Füchler și avea o boală, probabil de nervi, cum spunea el, care în unele nopți se manifesta ca un reumatism și în alte nopți ca o boală de inimă sau ca atacuri bruște de astm.

Cu Füchler se vedea puțin, căci unul lucra noaptea și celălalt ziua, dar când se întâlneau se simțeau excelent împreună. Din câte i-a mărturisit acest Füchler, cu mult timp în urmă fusese însurat și avusese un băiat. Când băiatul avea cinci ani, s-a

îmbolnăvit și după puțin timp a murit. Füchler n-a putut suporta moartea copilului și după trei luni de doliu, închis în subsolul casei case, și-a umplut un rucsac cu tot ce-a avut la îndemână și și-a luat tălpășița fără să spună nimic nimănui. Un timp, a umblat aiurea pe drumuri prin Germania trăind din milă sau din ceea ce îi oferea soarta. După niște ani, a ajuns la Berlin, unde un prieten l-a recunoscut pe stradă și i-a oferit o slujbă. Acest prieten, care murise între timp, era supervizor la fabrica unde Füchler lucra acum ca paznic. Fabrica nu era prea mare și mult timp a fabricat arme de vânătoare, dar în ultima vreme și-a schimbat profilul și acum fabrica puști.

Într-o seară, când a venit de la muncă, Hans Reiter l-a găsit pe paznicul Füchler întins în pat. Femeia care le închiriase camera îi adusese o farfurie cu supă. Vânzătorul de la papetărie și-a dat seama imediat că tovarășul său de cameră o să moară.

Oamenilor sănătoși nu le place să aibă de-a face cu oamenii bolnavi. Această regulă este valabilă pentru toată lumea. Hans Reiter era o excepție. Nu se temea de cei sănătoși și nici de cei bolnavi. Nu se plictisea niciodată. Era atent și prețuia foarte mult noțiunea, acea noțiune atât de vagă, atât de maleabilă, atât de deformată, a prieteniei. Pe de-o parte, oamenii bolnavi întotdeauna sunt mult mai interesanți decât cei sănătoși. Cuvintele bolnavilor, chiar și ale celor care nu pot decât să îngaime ceva, sunt întotdeauna mult mai importante decât cuvintele oamenilor sănătoși. Pe de altă parte, orice persoană sănătoasă este o viitoare persoană bolnavă. Noțiunea de timp, ah, noțiunea de timp pentru bolnavi, ce tezaur ascuns într-o peșteră din deșert. Bolnavii, pe de-o parte, chiar mușcă, pe când persoanele sănătoase se fac că mușcă, dar în realitate mestecă aer doar. Pe de altă parte, pe de altă parte, pe de altă parte.

Înainte de-a muri, Füchler i-a propus lui Hans să ocupe postul lui dacă voia. L-a întrebat cât câștigă la papetărie. Hans i-a spus. O mizerie. A scris o scrisoare de recomandare adresată noului supervizor, în care se făcea răspunzător de comportarea tânărului Reiter, pe care, spunea, îl cunoștea dintotdeauna. Hans s-a gândit toată ziua, în timp ce căra cutii cu creioane și cutii cu gume de șters și cutii cu caiete și mătura trotuarul papetăriei. Când s-a întors acasă, i-a spus lui Füchler că-i pare bine că o să-și schimbe serviciul. Chiar în seara aceea, s-a prezentat la fabrica de puști, ce se afla în afara orașului, și după o scurtă conversație cu supervizorul au ajuns la un acord conform căruia el trebuia să stea o perioadă de probă de cincisprezece zile. La puțin timp după aceea, Füchler a murit. Cum acesta nu avea pe nimeni căruia să-i dea lucrurile ce-i aparținuseră, și le-a oprit el. Un palton, două perechi de pantofi, un fular de lână, patru cămăși, câteva tricouri, șapte perechi de ciorapi. Briciul de ras al lui Füchler i l-a făcut cadou proprietarului casei. Sub pat, într-o cutie de carton, a găsit mai multe romane cu cowboy. Și le-a oprit.

Începând de atunci, timpul liber al lui Hans Reiter s-a mărit. Noaptea, lucra

cutreierând curtea pavată cu piatră a fabricii și coridoarele reci ale sălilor întinse, cu geamuri mari de sticlă instalate pentru a profita la maximum de lumina soarelui, și diminețile, după ce-și lua micul dejun lângă vreun vânzător ambulant din cartierul muncitoresc unde locuia, dormea cam patru sau șase ore și apoi avea după-amiezile libere ca să se ducă până în centrul Berlinului cu tramvaiul, unde se prezenta acasă la Hugo Halder cu care ieșea la plimbare sau se duceau la cafenele și restaurante, unde nepotul baronului în mod invariabil întâlnea de obicei câțiva cunoscuți cărora le propunea afaceri pe care nimeni nu le accepta.

În vremea aceea, Hugo Halder locuia pe una din străduțele de lângă Himmelstrasse, într-un mic apartament ticsit cu mobile vechi și picturi prăfuite ce atârnau pe pereți și cel mai bun prieten al său, în afară de Hans, era un japonez care lucra ca secretar al însărcinatului cu afaceri pe probleme agricole de la consulatul Japoniei. Japonezul se numea Noburo Nisamata, dar Halder și Hans îi spuneau Nisa. Avea douăzeci și opt de ani și un caracter afabil, înclinat să se amuze cu bancurile cele mai nevinovate și dispus să asculte ideile cele mai absurde. În general, se întâlneau la cafeneaua Fecioara de Piatră, la câțiva pași de Alexanderplatz, unde de obicei mai întâi veneau Halder și Hans și mâncau ceva, un crenvurst cu un pic de varză acră, până când venea japonezul, mai târziu, după o oră sau două, îmbrăcat ireproșabil, și când ajungea bea doar un whisky fără apă și fără gheață, înainte de a părăsi în grabă localul și a se pierde în noaptea berlineză.

Atunci, Halder prelua conducerea. Se deplasau în taxi până la cabaretul Eclipse, unde era un program cu cele mai proaste dansatoare din Berlin, un grup de femei bătrâne și fără talent care aveau succes pentru că își etalau eșecul fără rușine, și unde, în ciuda hohotelor de râs și a fluierăturilor, dacă cunoșteai destul de bine un chelner care să-ți găsească o masă mai retrasă, puteai conversa fără nici o problemă. În plus, Eclipse era un loc ieftin, cu toate că în acele nopți de rătăcire berlineză banii nu erau o problemă pentru Halder, între altele pentru că întotdeauna plătea japonezul. După aceea, cu forțe noi, obișnuiau să meargă la Cafeneaua Artiștilor, unde nu erau varietăți, dar unde puteai vedea câțiva din pictorii Reichului și, un lucru căruia lui Nisa îi făcea o mare plăcere, puteai să stai la masă cu vreuna din acele celebrități, mulți dintre ei cunoștințe vechi de-ale lui Halder, care se și tutuia cu unii din ei.

De la Cafeneaua Artiștilor plecau în general pe la trei dimineața spre Dunărea, un cabaret de lux, unde balerinele erau foarte înalte și foarte frumoase și unde nu o dată au avut probleme cu portarul sau cu șeful de sală ca să poată intra Hans, căci îmbrăcămintea acestuia, sărăcăcioasă, dar curată, nu corespundea etichetei cerute. Pe de altă parte, în timpul săptămânii, Hans se despărțea de prietenii lui la zece seara ca s-o ia la fugă spre stația de tramvai și să ajungă la ora exactă la slujba lui de paznic de noapte. În zilele acelea, dacă era vreme frumoasă, își petreceau timpul la terasa vreunui restaurant la modă, vorbind despre invențiile care-i treceau prin cap

lui Halder. Acesta jura că într-o zi, când va avea timp, le va patenta și se va îmbogăți, fapt ce-i stârnea japonezului ciudate atacuri de ilaritate. Râsul lui Nisa avea ceva isteric; râdea nu numai cu buzele și cu ochii și din gât, ci și cu mâinile și cu gâtul și cu picioarele, care tropăiau ușor pe jos.

Odată, după ce le-a explicat utilitatea unei mașini ce producea nori artificiali, Halder pe neașteptate l-a întrebat pe Nisa dacă misiunea lui în Germania este cea care o spune el sau îndeplinește și funcția de agent secret. Întrebarea, așa pe nepusă masă, l-a surprins pe Nisa nepregătit și la început n-a înțeles-o foarte bine. Apoi, când Halder i-a explicat în mod serios sarcina unui agent secret, Nisa a izbucnit într-un atac de râs cum Hans nu văzuse în viața lui, în așa hal, încât brusc a leșinat pe masă și el și Halder au trebuit să-l ducă pe sus la baie, unde l-au stropit cu apă pe față până și-a revenit.

Nisa, de felul lui, nu vorbea mult, poate din discreție sau pentru că nu voia să-i supere cu exprimarea lui stâlcită în germană. Din când în când, totuși, spunea lucruri interesante. Spunea, de exemplu, că Zen este un munte care-și mușcă coada. Spunea că studiase limba engleză și că a fost trimis la Berlin dintr-o greșeală ca atâtea altele ale ministerului. Spunea că samuraii erau ca niște pești într-o cascadă, dar că cel mai bun samurai din istorie a fost o femeie. Spunea că taică-su cunoscuse un călugăr creștin care a trăit cincisprezece ani fără să iasă niciodată din insulița Endo, la câteva mile de Okinawa, și că insula era din rocă vulcanică și nu avea apă.

Când spunea lucrurile acestea, obișnuia să zâmbească. Halder, la rândul lui, îl contrazicea și spunea că Nisa e șintoist, că nu-i plac decât curvele germane, că în afară de germană și engleză știe să vorbească și să scrie corect finlandeza, suedeza, norvegiana, daneza, olandeza și rusa. Când Halder spunea toate astea, Nisa râdea încet, hi, hi, hi, și îi arăta dinții lui Hans și îi sclipeau ochii.

Uneori, însă, așezați la o terasă sau în jurul unei mese negre de cabaret, cei trei rămâneau fără nici un motiv într-o tăcere obstinată. Păreau dintr-odată împietriți, uitau de timp și se închideau în ei înșiși ca și cum ar fi lăsat la o parte abisul vieții cotidiene, abisul lumii, abisul conversației și hotărau să privească spre o regiune lacustră, o regiune de un romantism tardiv, unde frontierele se cronometrau din crepuscul în crepuscul, zece, cincisprezece, douăzeci de minute ce durau ca o eternitate, ca minutele condamnaților la moarte, ca minutele gravidelor condamnate la moarte care înțeleg că mai mult timp nu înseamnă mai multă eternitate și care, cu toate acestea, doresc din tot sufletul mai mult timp, și acele scâncete erau păsările ce străbăteau din când în când și cu cât calm dublul peisaj lacustru, ca niște excrescențe luxoase sau ca bătăile inimii. Apoi, cum era și normal, ieșeau înțepeniți din tăcere și începeau iar să vorbească despre invenții, despre femei, despre filologia finlandeză, despre construcția șoselelor în geografia Reichului.

De multe ori terminau incursiunile lor nocturne în apartamentul unei femei pe nume Grete von Joachimsthaler, o veche prietenă de-a lui Halder cu care acesta întreținea o relație plină de subterfugii și neînțelegeri.

În casa Gretei obișnuiau să vină muzicieni, chiar și un dirijor care susținea că muzica este a patra dimensiune și pe care Halder îl respecta foarte mult. Dirijorul avea treizeci și cinci de ani și era admirat (femeile leșinau după el) de parcă avea douăzeci și cinci și respectat de parcă avea optzeci. În general, când venea la sfârșitul seratelor în apartamentul lui Grete, se așeza lângă pian, pe care nu-l atingea nici cu vârful degetului mic, și îndată era înconjurat de un cortegiu de prieteni și admiratori fermecați, până când hotăra să se ridice și să iasă ca un apicultor dintr-un stup de albine, doar că acest apicultor nu avea un costum de protecție și nici cască, dar vai de albina care ar fi îndrăznit să-l înțepe, fie doar și cu gândul.

A patra dimensiune, spunea, conține cele trei dimensiuni și le atribuie, între altele, valoarea ei reală, adică anulează dictatura celor trei dimensiuni, și anulează, prin urmare, lumea tridimensională pe care o cunoaștem și în care trăim. A patra dimensiune, spunea, este bogăția absolută a simțurilor și a Spiritului (cu majusculă), este ochiul (cu majusculă), adică Ochiul, care se deschide și anulează ochii, care comparați cu Ochiul abia dacă sunt niște biete orificii de lut, ficși în contemplare sau în ecuația naștere-învățătură-muncă-moarte, în timp ce Ochiul se înalță pe râul filosofiei, pe râul existenței, pe râul (repede) al destinului.

A patra dimensiune, spunea, se putea manifesta doar prin intermediul muzicii. Bach, Mozart, Beethoven.

Era greu să te apropii de dirijor. Adică nu era greu să te apropii în mod fizic, dar era greu ca el, orbit de reflectoare, în fosă separat de ceilalți, să te poată vedea. Într-o seară, totuși, grupul pitoresc al celor trei, Halder, japonezul și Hans, i-a atras atenția și a întrebat-o pe amfitrioană cine sunt. Aceasta i-a spus că Halder este un prieten, fiul unui pictor care pe vremuri promitea, nepotul baronului Von Zumpe, că japonezul lucrează la ambasada Japoniei și că tânărul înalt și deșirat și prost îmbrăcat este fără îndoială un artist, un pictor probabil, pe care Halder îl proteja.

Dirijorul a vrut atunci să-i cunoască și amfitrioana, subtilă, le-a făcut semn cu arătătorul celor trei vădit surprinși și i-a condus într-un loc mai izolat din apartament. Câteva clipe, cum e și normal, n-au știut ce să-și spună. Dirijorul le-a vorbit, încă o dată, căci pe atunci aceasta era tema lui favorită, despre muzică și despre a patra dimensiune, nu se știa foarte clar unde se termină una și începe cealaltă, poate că punctul de uniune dintre cele două, judecând după anumite cuvinte misterioase ale dirijorului, ar fi putut fi dirijorul însuși, în care se împreunau în mod spontan misterele și răspunsurile. Halder și Nisa erau de acord cu totul, nu însă și Hans. După spusele dirijorului, viața – așa cum e – în a patra dimensiune este de o bogăție de neimaginat etc. etc., dar cu adevărat importantă este distanța cu care cineva, cufundat în acea armonie, poate contempla problemele

umane, cu obiectivitate, într-un cuvânt, fără greutățile artificiale care împiedică spiritul dăruit muncii și creației, unicul adevăr transcendent al vieții, acel adevăr ce creează mai multă viață și apoi mai multă viață și mai multă viață, un torent nesfârșit de viață și de bucurie și de lumină.

Dirijorul vorbea și vorbea, despre a patra dimensiune și despre unele simfonii pe care le dirijase sau pe care se gândea să le dirijeze în curând, fără să-i scape din vedere. Ochii lui erau ca ochii unui șoim care zboară și în același timp se bucură că zboară, dar care de asemenea veghează cu privirea, o privire în stare să distingă până și cea mai mică mișcare acolo jos, pe desenul confuz al pământului.

Poate că dirijorul era un pic beat. Poate că dirijorul era obosit și se gândea la altceva. Poate că vorbele dirijorului nu exprimau nicicum starea lui sufletească, dispoziția sa, atitudinea lui șovăitoare în fața fenomenului artistic.

În seara aceea, totuși, Hans l-a întrebat sau s-a întrebat pe el însuși cu voce tare (era prima dată că vorbea) ce-ar gândi cei care trăiau sau frecventau a cincea dimensiune. La început, dirijorul nu l-a înțeles bine, în ciuda faptului că germana lui Hans se îmbunătățise mult de când fusese cu brigăzile ce construiau drumuri și mai mult chiar de când locuia la Berlin. Apoi a captat ideea și nu s-a mai uitat la Halder și la Nisa, ci și-a concentrat privirea lui de șoim sau de acvilă sau de vultur pleșuv în ochii gri și calmi ai tânărului prusac, care formula deja altă întrebare: ce-ar gândi cei care aveau trecere liberă în a șasea dimensiune despre cei care se instalau în a cincea sau a patra dimensiune? Ce-ar gândi cei care trăiau în a zecea dimensiune, adică percepeau zece dimensiuni, ale muzicii, de exemplu? Ce însemna pentru ei Beethoven? Ce însemna pentru ei Mozart? Ce însemna pentru ei Bach? Probabil, și-a răspuns lui însuși tânărul Reiter, doar zgomot, zgomot ca de foi mototolite, zgomot ca de cărți arse.

În momentul acela, dirijorul a ridicat o mână în sus și a spus sau mai bine zis a susurat confidențial:

— Nu vorbiți de cărți arse, dragă prietene.

La care Hans a răspuns:

— Totul e o carte arsă, dragă dirijorule. Muzica, a zecea dimensiune, a patra dimensiune, leagănele, producția de gloanțe și puști, romanele cu cowboy: toate sunt cărți arse.

— Dar ce spuneți? a zis dirijorul.

— Îmi spuneam doar părerea, a zis Hans.

— O părere ca oricare alta – a spus Halder, care încerca, pentru orice eventualitate, să pună un punct final hazliu, care să nu-l învrăjbească cu dirijorul și nici să nu-l învrăjbească pe acesta cu prietenul său –, o intervenție tipică de adolescent.

— Nu, nu, nu, a spus dirijorul, la ce vă referiți când vorbiți de romane cu

cowboy?

— La romane cu cowboy, a spus Hans.

Această declarație părea că i-a luat o greutate de pe suflet dirijorului, care după ce a schimbat câteva cuvinte amabile cu ei s-a grăbit să-i lase. Mai târziu, dirijorul i-a spus amfitrioanei că Halder și japonezul păreau persoane cumsecade, dar că adolescentul, prietenul lui Halder, funcționa, fără nici o îndoială, ca o bombă cu explozie întârziată: o minte brută și puternică, irațională, ilogică, capabilă să explodeze în cel mai nepotrivit moment. Ceea ce nu era adevărat.

Altminteri, serile în apartamentul Gretei von Joachimsthaler se terminau de obicei, după ce plecau muzicanții, în pat sau în cadă, o cadă cum erau puține în Berlin, o cadă lungă de doi metri și jumătate și lată de un metru și jumătate, cu smalț negru și picioare de leu unde Halder și apoi Nisa o masau la nesfârșit pe Grete, de la tâmple până la degetele de la picioare, amândoi perfect îmbrăcați, uneori chiar și cu paltonul pe ei (din dorința expresă a Gretei), în timp ce aceasta adopta un aer de sirenă, uneori cu fața în sus, alteori cu fața în jos, alteori scufundată, goliciunea ei fiind acoperită doar de spumă.

În timpul acestor serate amoroase, Hans aștepta la bucătărie, unde își pregătea un sandvici și bea o bere și apoi umbla, cu paharul de bere într-o mână și sandviciul în cealaltă, pe întinsele coridoare ale apartamentului sau se apleca pe ferestrele mari ale salonului de unde se vedea răsăritul ce se strecura ca un val peste oraș înecându-i pe toți.

Uneori Hans se simțea înfierbântat și credea că ceea ce făcea să-i ardă pielea era nevoia de sex, dar greșea. Uneori Hans lăsa fereastra deschisă ca să dispară mirosul de fum din salon și stingea luminile și se așeza într-un fotoliu ghemuit în paltonul lui. Atunci simțea frigul și simțea că îi e somn și închidea ochii. După o oră, când deja se lumina de tot, simțea mâinile lui Halder și ale lui Nisa care-l zgâlțâiau și îi spuneau că trebuie să plece.

Doamna Von Joachimsthaler niciodată nu apărea la ora aceea. Doar Halder și Nisa. Și Halder întotdeauna cu o boccea pe care încerca să o ascundă sub palton. Ajunși în stradă, adormiți încă, vedea că cracii pantalonilor prietenilor săi erau uzi și de asemenea mânecile de la haine și că din craci și din mâneci ieșea un abur călduț intrând în contact cu aerul rece de pe stradă, un abur mai puțin dens decât cel care le ieșea pe gură lui Nisa și Halder, care la acea oră a dimineții se îndreptau, refuzând taxiurile, spre cafeneaua cea mai apropiată ca să mănânce un mic dejun consistent, la fel ca și din gura lui.

În 1939, Hans Reiter a fost recrutat. După câteva luni de instrucție, l-au trimis la regimentul 310 de infanterie hipomobil, a cărui bază era la treizeci de kilometri de granița poloneză. Regimentul 310, și regimentele 311 și 312, aparțineau diviziei de infanterie hipomobile 79, comandată atunci de generalul Kruger, care la rândul ei

aparținea celui de-al zecelea corp de infanterie, comandat de generalul Von Bohle, unul din principalii filatelişti ai Reichului. Regimentul 310 era comandat de colonelul Von Berenberg, și era format din trei batalioane. În al treilea batalion a fost repartizat recrutul Hans Reiter, numit mai întâi ajutor de mitralior și apoi soldat într-o companie de asalt.

Căpitanul care-l trimisese acolo era un estet care se numea Paul Gercke, care a crezut că înălțimea lui Reiter era cea indicată pentru a inspira respect și chiar teamă în, să zicem, atacurile din timpul manevrelor sau la o defilare militară a companiilor de asalt, dar știa că în cazul unei lupte reale și nu simulate aceeași înălțime care-l făcuse să ajungă acolo va însemna, cu timpul, moartea sa, căci în practică cel mai bun soldat de asalt este mic de statură și slab ca un țâr și se mișcă repede ca o zvârlugă. Bineînțeles că, înainte de a ajunge soldat de infanterie în regimentul 310, al diviziei 79, Hans Reiter, pus în situația de a alege, a încercat să fie trimis la serviciul de submarine. Această pretenție, sprijinită de Halder, care i-a mișcat sau a spus că i-a pus în mișcare pe toți prietenii săi militari și funcționari, majoritatea, după cum bănuia Hans, mai mult imaginari decât reali, a provocat doar râsul celor de la marină care controlau listele de recrutare din marina germană, în special a celor care cunoșteau condițiile de viață de acolo și dimensiunile reale ale echipajelor, unde un tip ce măsura un metru nouăzeci ar fi ajuns în mod sigur până la urmă să fie un blestem pentru ceilalți.

Adevărul e că, în ciuda pilelor sale, imaginare sau nu, Hans a fost respins în modul cel mai nedemn de marina germană (unde i-au recomandat, în glumă, să se facă tanchist) și a trebuit să accepte prima destinație, infanteria hipomobilă.

Cu o săptămână înainte de a pleca pe câmpul de instrucție, Halder și Nisa i-au dat o masă de despărțire care s-a sfârșit într-un bordel, unde l-au rugat să-și piardă virginitatea o dată pentru totdeauna, în onoarea prieteniei ce-i unea. Curva pe care a nimerit-o (aleasă de Halder și probabil prietenă cu Halder și probabil, de asemenea, o parteneră frustrată la vreuna din multele afaceri ale lui Halder) era o țărancă din Bavaria, foarte dulce și tăcută, deși când începea să vorbească, ceea ce nu făcea prea des din economie, părea o femeie practică din toate punctele de vedere, chiar și cel sexual, și chiar cu unele semne de avariție, ceea ce lui Hans i-a displăcut în mod profund. Bineînțeles că în noaptea aceea nu a făcut amor, cu toate că prietenilor săi le-a spus că da, dar în ziua următoare s-a întors să-i facă o vizită curvei, pe care o chema Anita. În timpul celei de-a doua vizite, Hans și-a pierdut virginitatea, și au mai fost încă două vizite, suficiente pentru ca Anita să se hotărască să vorbească pe îndelete despre viața ei și despre filosofia după care își călăuzea viața.

Când a sosit momentul plecării, a plecat singur. I s-a părut ciudat că nimeni nu l-a condus la gară. De Anita se despărțise cu o seară înainte. De Halder și Nisa n-a mai știut nimic de la prima vizită la bordel, de parcă amândoi prietenii ar fi fost convinși că el pleca în dimineața următoare, ceea ce nu era adevărat. De o săptămână, se

gândea, Halder trăiește în Berlin de parcă eu aș fi plecat deja. Singura persoană de la care și-a luat rămas-bun în ziua plecării a fost proprietăreasa lui, care i-a spus că este o onoare să-ți servești patria. În noua sa raniță de soldat avea doar câteva lucruri de îmbrăcat și cartea *Unele animale și plante de pe litoralul european.*

În septembrie, a început războiul. Divizia lui Reiter a înaintat până la graniță și a trecut-o după diviziile Panzer și diviziile de infanterie motorizată ce deschideau drumul. În marș forțat au intrat pe teritoriul polonez, fără luptă și fără să ia prea multe măsuri de precauție, cele trei regimente se deplasau aproape grămadă într-o atmosferă generală de pelerinaj, de parcă acei oameni înaintau spre un sanctuar religios și nu spre un război în care în mod inevitabil unii dintre ei își vor găsi moartea.

Au străbătut mai multe sate, fără să le jefuiască, în perfectă ordine, prietenoși, le zâmbeau copiilor și femeilor tinere, și din când în când se întâlneau cu soldați pe motociclete ce zburau pe șosele, uneori spre est și alteori spre vest, aducând ordine pentru divizie sau ducând ordine pentru statul-major. Au lăsat artileria în urmă. Uneori, când ajungeau pe vârful unei coline, se uitau spre est, unde bănuiau ei că era frontul, și nu vedeau nimic, doar un peisaj stins, cu ultimele splendori ale verii. Spre vest, dimpotrivă, se puteau zări norii de praf stârniți de artileria regimentului și a diviziei ce se străduia să-i ajungă.

În a treia zi de marș, regimentul lui Hans a luat-o în altă direcție pe un drum de pământ. Cu puțin înainte de a se înnopta, au ajuns la un râu. În spatele râului se ridica o pădure de pini și plopi și în spatele pădurii, li s-a spus, era un sat unde un grup de polonezi ocupaseră pozițiile. Au instalat mitralierele și mortierele și au lansat rachete de semnalizare, dar nimeni nu le-a răspuns. Două companii de asalt au trecut râul după miezul nopții. În pădure, Hans și tovarășii săi au auzit țipătul unei bufnițe. Când au ieșit pe malul celălalt au descoperit, ca o ridicătură neagră înfiptă sau implantată în întuneric, satul. Cele două companii s-au împărțit în câteva grupe și au continuat să înainteze. La cincizeci de metri de prima casă, căpitanul a dat un ordin și toți au luat-o la fugă spre sat și unii chiar au părut surprinși când au văzut că satul e gol. În ziua următoare, regimentul a continuat să înainteze spre est, pe trei drumuri diferite, paralele cu ruta principală pe care avansa grosul diviziei.

Batalionul lui Reiter s-a întâlnit cu un detașament de polonezi care ocupau un pod. I-au somat să se predea. Polonezii au refuzat și a început focul. Un camarad de-ai lui Reiter, după luptă, care abia dacă a durat zece minute, a apărut cu nasul spart din care îi curgea mult sânge. Din spusele lui, după ce a trecut podul a plecat împreună cu vreo zece soldați până au ajuns la marginea unei păduri. Atunci, de pe creanga unui copac și-a dat drumul un polonez care l-a luat la pumni. De bună seamă, camaradul lui Reiter n-a știut ce să facă fiindcă în cel mai rău caz sau în cel mai bun caz, adică într-un caz extrem, el își imaginase că putea fi victima unui atac

cu pumnalul sau a unui atac cu baioneta, dacă nu a unui atac cu o armă de foc, dar niciodată că va fi luat la pumni. În momentul în care polonezul l-a lovit în față, evident, a simțit că-l apucă furia, dar mai tare decât furia a fost surpriza, impresia produsă, care l-a făcut incapabil să răspundă, cu pumnii, ca agresorul său, sau cu pușca. Pur și simplu a primit o lovitură în stomac, care nu l-a durut, și apoi un pumn în nas, care l-a lăsat pe jumătate amețit și apoi, în timp ce cădea, l-a văzut pe polonez, umbra polonezului în clipa aia, care în loc să-i fure arma cum ar fi făcut unul mai deștept, încerca să intre din nou în pădure, și umbra unuia din camarazii lui care trăgea cu pușca și după aceea alte împușcături și umbra polonezului care cădea ciuruit de gloanțe. Când Hans și restul batalionului au trecut podul, n-au găsit nici un cadavru inamic întins pe marginea drumului și singurele pierderi ale batalionului erau doi răniți ușor.

În zilele acelea, în timp ce mergeau sub soare sau sub primii nori cenușii, enormi, nesfârșiți nori cenușii ce anunțau o toamnă de neuitat, și batalionul lui lăsa în urmă sat după sat, Hans se gândea că sub uniforma lui de soldat al Wehrmachtului avea o îmbrăcăminte de nebun sau o pijama de nebun.

Într-o după-amiază, batalionul lui s-a întâlnit cu un grup de ofițeri ai statului-major. Care stat-major? Habar n-avea, dar erau ofițeri de stat-major. În timp ce ei mărșăluiau pe șosea, ofițerii s-au adunat pe un deal aproape de drum și priveau cerul, străbătut în momentul acela de o escadrilă de avioane ce se îndrepta spre est, poate Stucas-uri, poate de vânătoare, câțiva ofițeri le arătau cu mâna sau cu palma întinsă, de parcă le-ar fi spus avioanelor *heil Hitler*, în timp ce alt ofițer observa, un pic mai departe, într-o atitudine de însingurare totală, mâncărurile pe care o ordonanță le punea cu grijă pe o masă portabilă, mâncăruri pe care le scotea dintr-o cutie de proporții considerabile, de culoare neagră, de parcă ar fi fost o cutie specială a vreunei întreprinderi farmaceutice, acele cutii în care se depozitează medicamentele periculoase sau care încă nu sunt suficient probate, sau, și mai rău, de parcă ar fi fost o cutie a unui centru de cercetări științifice în care cercetătorii germani depozitau, cu mănuși, ceva ce-ar putea distruge omenirea și ar distruge de asemenea și Germania.

Aproape de ordonanță și de ofițerul care se uita cum aranja ordonanța mâncărurile pe masă se afla, cu spatele la toți, alt ofițer, acesta cu uniformă de Luftwaffe, plictisit să tot vadă trecând avioane, care ținea într-o mână o țigară lungă și în cealaltă o carte, o operațiune simplă, dar pe care ofițerul de la Luftwaffe părea că o face cu eforturi deosebite căci adierea vântului ce sufla pe deal, unde se aflau toți, îi ridica mereu paginile cărții, împiedicându-i lectura, ceea ce-l făcea pe ofițerul de la Luftwaffe să folosească mâna cu lunga țigară ca să țină fixe (sau imobile, sau nemișcate) paginile cărții ridicate de vânt, lucru ce nu reușea decât să înrăutățească situația fiindcă țigara tindea în mod inevitabil să ardă paginile cărții sau vântul

împrăștia deasupra paginilor scrumul țigării, fapt care-l deranja pe ofițer, care atunci se apleca și sufla, cu multă grijă, căci avea vântul în față și suflând scrumul risca să și-l dea în ochi.

Lângă acest ofițer de la Luftwaffe, dar așezați pe două scaune pliante, se aflau doi veterani. Unul dintre ei părea general în armata terestră. Celălalt părea deghizat în lăncier sau în husar. Amândoi se uitau unul la altul și râdeau, mai întâi generalul și apoi lăncierul, și tot așa pe rând, de parcă nu înțelegeau nimic sau de parcă ar fi înțeles ceva ce nici unul dintre ofițerii statului-major care se aflau pe dealul acela nu știa. La poalele dealului erau staționate trei mașini. Lângă mașini, în picioare, fumând, erau doi șoferi și într-una din mașini era o femeie, foarte frumoasă și îmbrăcată elegant, care semăna foarte mult, sau așa i s-a părut lui Reiter, cu fiica baronului Von Zumpe, unchiul lui Hugo Halder.

Prima luptă adevărată la care a luat parte Reiter a fost în apropiere de Kutno, unde erau puțini polonezi și prost înarmați, dar nu dădeau nici un semn că s-ar preda. Înfruntarea a durat puțin, căci până la urmă s-a văzut că polonezii voiau să se predea, dar nu știau cum s-o facă. Grupul de asalt al lui Reiter a atacat o fermă și o pădure unde inamicul concentrase restul artileriei sale. Când i-a văzut pornind, căpitanul Gercke s-a gândit că Reiter probabil va muri. Pentru căpitan era ca și cum ar fi văzut plecând o girafă într-un pluton de lupi, coioți și hiene. Reiter era așa de înalt, că orice recrut polonez, cel mai neîndemânatic dintre toți, fără îndoială că l-ar fi ales pe el drept țintă.

În atacul de la fermă au murit doi soldați germani și alți cinci au fost răniți. În atacul din pădure a murit alt soldat german și încă trei au fost răniți. Lui Reiter nu i s-a întâmplat nimic. Sergentul care comanda grupul i-a spus în noaptea aceea căpitanului că Reiter nu numai că nu fusese o țintă ușoară, dar îi și speriase într-un fel pe apărători. În ce fel? a întrebat căpitanul, strigând? înjurând? fiind necruțător? sau poate că îi speriase pentru că în luptă se transforma în altcineva? un războinic german fără teamă și fără îndurare? sau poate se transformase în vânător, vânătorul primordial, cel pe care toți îl purtăm în noi, viclean, rapid, întotdeauna cu un pas înaintea prăzii?

La care sergentul, după ce s-a gândit, a răspuns că nu, că nu era exact așa. Reiter, a spus, era altfel, dar în realitate era așa ca întotdeauna, cel pe care îl știm cu toții, doar că intrase în luptă ca și cum n-ar fi intrat în luptă, de parcă n-ar fi fost acolo sau de parcă lucrul acela n-avea nici o legătură cu el, ceea ce nu însemna că n-ar fi luptat sau n-ar fi îndeplinit ordinele, asta nu, într-adevăr, nici că ar fi fost în transă, unii soldați, blocați de frică, intră în transă, dar nu este transă, este doar frică, în sfârșit, că el, sergentul, nu știe, dar că Reiter avea ceva și inamicul simțea asta, că au tras în el de mai multe ori fără să-l nimerească, ceea ce îi enerva tot mai mult.

Divizia 79 a continuat să lupte în împrejurimile localității Kutno, dar Reiter n-a

mai luat parte la nici o înfruntare. Înainte de sfârșitul lui septembrie, întreaga divizie a fost trimisă, de data asta cu trenul, pe frontul vestic unde se afla deja restul corpului 10 infanterie.

Din octombrie 1939 până în iunie 1940, nu s-au mișcat. În fața lor era Linia Maginot, cu toate că ei, ascunși în păduri și livezi, nu puteau s-o vadă. Viața devenise plăcută; soldații ascultau radioul, mâncau, beau bere, scriau scrisori, dormeau. Unii vorbeau de ziua în care vor trebui să meargă direct spre linia de apărare de beton a francezilor. Cei care ascultau râdeau nervoși, făceau bancuri, povesteau întâmplări despre familiile lor.

Într-o seară, cineva le-a spus că Danemarca și Norvegia s-au predat. În noaptea aceea, Hans l-a visat pe taică-su. L-a văzut pe șchiop, înfofolit în vechea sa manta militară, privind Baltica și întrebându-se unde se ascunsese insula Prusia.

Căpitanul Gercke se apropia uneori de el să stea un pic de vorbă. Căpitanul îl întreba dacă îi e frică de moarte. Ce întrebare îmi puneți, domnule căpitan, spunea Reiter, sigur că mi-e frică. De fiecare dată când îi răspundea în felul acesta, căpitanul se uita lung la el și apoi spunea încet, de parcă vorbea cu el însuși:

— Al dracului șarlatan, pe mine nu mă minți, pe mine nu mă poți păcăli. Ție nu ți-e frică de nimic.

Apoi căpitanul se ducea să stea de vorbă cu alți soldați și atitudinea lui se schimba în funcție de soldatul cu care vorbea. Cam în aceeași perioadă, sergentului său i-au dat Crucea de Fier clasa a doua pentru merite obținute în luptele din Polonia. L-au sărbătorit bând bere. Nopțile, Hans ieșea din baracă și se întindea cu fața în sus pe pământul rece de pe câmp ca să privească stelele. Frigul nu părea să-l afecteze prea mult. Se gândea la familia lui, la micuța Lotte care pe atunci avea deja zece ani, era la școală. Uneori, fără să se întristeze, regreta că renunțase la școală așa de repede, căci în mod vag intuia că i-ar fi mers mai bine în viață dacă ar fi continuat să învețe.

Pe de altă parte, nu-i displăcea viața de soldat și nu simțea nevoia, sau poate era incapabil, să se gândească serios la viitor. Uneori, când stătea singur sau cu camarazii lui, se prefăcea că este un scufundător și că mergea din nou pe fundul mării. Nimeni, bineînțeles, nu-și dădea seama, deși dacă ar fi studiat cu mai multă atenție mișcările lui Reiter, ceva, o ușoară schimbare în felul lui de a merge, de a respira, de a privi, ar fi observat. O anumită prudență, o premeditare la fiecare pas, o menajare a plămânilor, o sticlire pe retină, ca și cum i se umflau ochii din cauza lipsei de oxigen sau ca și cum, doar în momentele acelea, tot sângele lui rece îl abandona și se vedea dintr-odată incapabil să-și controleze plânsul, care pe de altă parte nu izbucnea niciodată.

Cam tot pe atunci, în timp ce așteptau, un soldat din batalionul lui Reiter a înnebunit. Spunea că aude toate transmisiunile de radio germane și, lucru și mai

surprinzător, pe cele franceze. Soldatul acesta se numea Gustav și avea douăzeci de ani, la fel ca Reiter, și niciodată nu făcuse parte din grupul de transmisiuni al batalionului. Medicul care l-a consultat, un tip din München cu o figură obosită, a spus că Gustav are o criză de schizofrenie auditivă, care constă în a auzi voci în cap, și i-a prescris băi reci și calmante. Cazul lui Gustav, însă, se deosebea într-un aspect esențial de majoritatea cazurilor de schizofrenie auditivă; în această boală vocile pe care le aude pacientul i se adresează lui, îi vorbesc sau îl ceartă pe el, în timp ce în cazul lui Gustav vocile pe care le auzea se limitau pur și simplu să dea ordine, erau voci de soldați, de cercetași, de locotenenți prezentând raportul zilnic, de colonei vorbind la telefon cu generalii, de căpitani de intendență cerând cincizeci de kile de făină, de piloți comunicând buletinul meteorologic. După prima săptămână de tratament, se părea că soldatul Gustav era mai bine. Se simțea un pic amețit și refuza băile reci, dar nu mai striga și nici nu mai spunea că cineva îi otrăvește sufletul. În a doua săptămână, a fugit din spitalul de campanie și s-a spânzurat de un copac.

Pentru divizia 79 de infanterie războiul pe frontul vestic nu a avut un caracter epic. În iunie, aproape fără surprize, au trecut Linia Maginot, după ofensiva de pe Somme, și au luat parte la asediul câtorva mii de soldați francezi în zona Nancy. Apoi divizia a fost încartiruită în Normandia.

În timpul călătoriei cu trenul, Hans a auzit o poveste ciudată despre un soldat din divizia 79 care se rătăcise în tunelurile Liniei Maginot. Sectorul unde se rătăcise soldatul, după cum își dăduse seama chiar el, se numea sectorul Charles. Soldatul, bineînțeles, avea niște nervi de oțel, sau așa se spunea, și a continuat să caute o ieșire la suprafață. După ce a mers vreo cinci sute de metri pe sub pământ, a ajuns la sectorul Catherine. Sectorul Catherine, e de prisos să mai spunem, nu se deosebea cu nimic de sectorul Charles, în afară de numele înscris pe tăblițe. După ce a mers o mie de metri, a ajuns la sectorul Jules. În momentul acela, soldatul a început să se îngrijoreze și să dea frâu liber imaginației sale. S-a văzut prizonier pentru totdeauna în acele culoare subterane, fără să-i vină în ajutor nici un camarad. A vrut să strige și cu toate că la început s-a stăpânit, de teamă să nu atragă atenția francezilor care ar mai fi putut rămâne ascunși, până la urmă a cedat dorinței și a început să strige cât îl ținea gura. Dar nu i-a răspuns nimeni și a continuat să meargă, cu speranța că la un moment dat va găsi ieșirea. A lăsat în urmă sectorul Jules și a intrat în sectorul Claudine. Pe urmă au urmat sectorul Émile, sectorul Marie, sectorul Jean-Pierre, sectorul Berenice, sectorul André, sectorul Silvia. Ajuns aici, soldatul a făcut o descoperire (pe care altcineva ar fi făcut-o cu mult înainte) și anume a constatat cât de ciudată era ordinea aproape imaculată a culoarelor. Apoi a început să se gândească la utilitatea lor, adică la utilitatea militară, și a ajuns la concluzia că nu aveau nici o utilitate și că acolo nu fuseseră niciodată soldați.

În clipa aceea, soldatul a crezut că înnebunise sau, și mai rău, că murise și că acela era iadul lui particular. Obosit și fără speranță, s-a întins pe jos și a adormit. L-a visat pe Dumnezeu în persoană. El dormea sub un măr, pe un câmp din Alsacia, și un cavaler de țară s-a apropiat de el și l-a trezit lovindu-l ușor cu bastonul peste picioare. Sunt Dumnezeu, i-a spus, dacă îmi vinzi sufletul, care de altfel îmi aparține, te scap din tuneluri. Lasă-mă să dorm, i-a spus soldatul și a încercat să-și continue somnul. Am spus că sufletul tău îmi aparține, a auzit că spune vocea lui Dumnezeu, așa că, te rog, nu fi mai mitocan decât ești în mod normal și acceptă oferta mea.

Atunci soldatul s-a trezit și s-a uitat la Dumnezeu și l-a întrebat unde trebuie să semneze. Aici, a zis Dumnezeu scoțând o hârtie din aer. Soldatul a încercat să citească contractul, dar acesta era scris în altă limbă, nici în germană, nici în engleză, nici în franceză, de asta era sigur. Și cu ce semnez? a zis soldatul. Cu sângele tău, cum se cuvine, i-a răspuns Dumnezeu. Imediat soldatul și-a scos briceagul cu mai multe limbi și-a făcut o tăietură în palma mâinii stângi, pe urmă a muiat buricul degetului arătător în sânge și a semnat.

— Bine, acum poți să dormi în continuare, i-a spus Dumnezeu.

— Aș vrea să ies repede din tuneluri, l-a rugat soldatul.

— Totul va fi așa cum este plănuit, a zis Dumnezeu și i-a întors spatele și a început să coboare pe cărăruia de pământ spre o vale unde era un sat cu case zugrăvite în verde și alb și maro-deschis.

Soldatul a crezut de cuviință să spună o rugăciune. Și-a împreunat mâinile și și-a ridicat ochii spre cer. Atunci și-a dat seama că toate merele din pom se uscaseră. Acum păreau stafide sau, mai bine zis, prune uscate. În același timp, a auzit un zgomot care i s-a părut vag metalic.

— Ce se întâmplă? a exclamat.

Din vale se înălțau lungi fuioare de fum negru care când ajungeau la o anumită înălțime rămâneau atârnate în aer. O mână l-a apucat de umăr și l-a scuturat. Erau soldați din compania lui care coborâseră în tunel prin sectorul Berenice. Soldatul a început să plângă de fericire, nu mult, dar suficient ca să se ușureze.

În seara aceea, în timp ce mânca, i-a povestit visul pe care îl avusese în tuneluri celui mai bun prieten al său. Acesta i-a spus că e normal să visezi prostii când te afli într-o asemenea situație.

— Nu era o prostie, i-a răspuns, l-am văzut pe Dumnezeu în vis, am fost salvat, sunt din nou cu ai mei, și cu toate acestea nu pot fi pe deplin liniștit.

Apoi, cu un glas mai calm, s-a corectat:

— Nu pot fi sigur pe deplin.

La care prietenul lui i-a răspuns că într-un război nimeni nu poate fi sigur pe deplin. Și așa s-a terminat conversația. Soldatul s-a dus la culcare. Prietenul lui s-a dus la culcare. S-a lăsat liniștea în sat. Santinelele au început să fumeze. După patru zile, soldatul care și-a vândut sufletul lui Dumnezeu mergea pe o stradă și o mașină

germană l-a lovit și l-a omorât.

În timpul ședерii regimentului său în Normandia, Reiter obișnuia să se scalde, indiferent ce vreme era, pe țărmul stâncos de la Portbail, aproape de Ollonde, sau lângă stâncile de la nord de Carteret. Batalionul lui era concentrat în satul Besneville. Dimineața pornea, cu armamentul și o raniță în care avea brânză, pâine și jumătate de sticlă de vin, și mergea până la malul mării. Acolo căuta o stâncă mai ferită de priviri și, după ce înota și făcea scufundări gol câteva ore, se întindea pe stânca lui și mânca și bea și recitea cartea *Unele animale și plante de pe litoralul european*.

Uneori găsea stele de mare, pe care stătea să le privească atât cât îi rezistau plămânii, până când în sfârșit se hotăra să le atingă exact înainte de a ieși la suprafață. Odată a văzut o pereche de pești ososi, *Gobius paganellus*, rătăciți într-o pădure de alge, pe care i-a urmărit un timp (pădurea de alge era ca părul unui uriaș mort), până ce o neliniște stranie, puternică, a pus stăpânire pe el și a trebuit să iasă rapid, căci dacă ar mai fi rămas o clipă sub apă neliniștea l-ar fi târât la fund.

Uneori se simțea așa de bine, dormitând pe piatra umedă, că nu s-ar mai fi întors niciodată la batalion. Și de mai multe ori s-a gândit serios să dezerteze, să-și ducă viața ca un vagabond în Normandia, să găsească o peșteră, să mănânce din pomana țăranilor sau de pe urma unor mici furtișaguri pe care nimeni nu le-ar fi denunțat. Aș avea ochi de nictalop, s-a gândit, cu timpul hainele mele ar ajunge niște zdrențe și până la urmă aș trăi gol. Niciodată nu m-aș mai întoarce în Germania. Într-o zi aș muri înecat și radiind de fericire.

În vremea aceea, compania lui Reiter s-a prezentat la vizita medicală. Medicul care l-a consultat l-a găsit, în limita posibilităților, complet sănătos, cu excepția ochilor care prezentau o roșeață anormală și a cărei cauză Reiter o știa fără nici o îndoială: ore întregi de scufundări fără ochelari în apa sărată. Dar nu i-a spus medicului de teamă să nu fie pedepsit sau să nu i se interzică să se ducă la mare. Pe vremea aceea, lui Reiter i s-ar fi părut un sacrificiu să facă scufundări cu ochelari de scafandru. Costum de scafandru da, ochelari de scafandru categoric nu. Doctorul i-a prescris niște picături și i-a spus că va face un raport împreună cu superiorul lui ca să-l consulte un oftalmolog. Când a plecat, medicul s-a gândit că băiatul acela deșirat era probabil un drogat și asta a scris în jurnalul său: cum e posibil să existe tineri morfinomani, consumatori de heroină, poate de mai multe droguri în rândurile armatei noastre? Ce reprezintă? Sunt un simptom sau o nouă maladie socială? Sunt imaginea destinului nostru sau sunt ciocanul ce ne va face țăndări imaginea, precum și destinul?

În loc să moară înecat și radiind de fericire, într-o zi, pe neașteptate s-au suspendat ieșirile și batalionul lui Reiter, care se afla în satul Besneville, s-a unit cu alte două batalioane ale regimentului 310 care erau staționate în St-Sauveur-le-

Vicomte și Bricquebec și toți au urcat într-un tren militar care s-a îndreptat spre est și la Paris s-a unit cu alt tren în care venea regimentul 311, și deși lipsea al treilea regiment al diviziei, care după toate probabilitățile nu se va mai uni niciodată cu acestea, au pornit să străbată Europa în direcție vest-est, și așa au trecut prin Germania și Ungaria și în sfârșit divizia 79 a ajuns în România, noua ei destinație.

Unele trupe s-au instalat aproape de granița cu Uniunea Sovietică, altele aproape de noua frontieră cu Ungaria. Batalionul lui Hans a ocupat poziții în Carpați. Postul de comandă al diviziei, care nu mai ținea de corpul 10, ci de unul nou, 49, care tocmai se crease și deocamdată avea sub comanda sa o divizie, s-a instalat la București, deși din când în când generalul Kruger, noul șef al corpului, însoțit de fostul colonel Von Berenberg, acum generalul Von Berenberg, noul șef al diviziei 79, vizita trupele și se interesa de gradul lor de pregătire.

Acum, Reiter trăia departe de mare, în munți, și renunțase momentan la orice idee de a dezerta. În primele săptămâni ale șederii sale în România, n-a văzut decât soldați din propriul său batalion. Pe urmă a văzut țărani, care se mișcau permanent, de parcă ar fi avut viermuși în picioare și în spate, care mergeau de colo-colo cu bocceluțe unde-și țineau bunurile și care vorbeau numai cu copiii lor, care îi urmau ca niște oi sau ca niște iezi. Amurgurile în Carpați erau interminabile, dar cerul dădea impresia că este prea jos, doar câțiva metri deasupra capetelor lor, ceea ce contribuia la crearea unei senzații de asfixie sau de neliniște în rândurile soldaților. Viața de zi cu zi, cu toate acestea, era din nou calmă, imperceptibilă.

Într-o noapte, câțiva soldați din batalionul lui au fost treziți înainte de a se lumina de ziuă și urcați în două camioane care s-au îndreptat spre munți.

Soldații, îndată ce s-au așezat pe băncile de lemn din spatele camionului, au adormit din nou. Reiter n-a putut. Așezat chiar la capăt, a dat la o parte prelata care acoperea camionul și a început să privească peisajul. Ochii săi de nictalop, în continuare înroșiți în ciuda picăturilor pe care și le punea în fiecare dimineață, au zărit mai multe văi mici și întunecoase între două lanțuri muntoase. Din când în când, camioanele treceau pe lângă păduri de pini enormi, ce se apropiau de drum în mod amenințător. În depărtare, pe un munte mai mic, a descoperit silueta unui castel sau a unei fortărețe. În zori, și-a dat seama că nu era decât o pădure. A văzut dealuri sau formațiuni stâncoase ce păreau vapoare ce se înecau, cu prova ridicată, ca un cal nărăvaș în poziție aproape verticală. A văzut cărări întunecate, printre munți, ce nu duceau nicăieri, peste care zburau la mare înălțime niște păsări negre care nu puteau fi decât păsări de pradă.

La jumătatea dimineții, au ajuns la un castel. În castel au găsit doar trei români și un ofițer SS care uneori o făcea pe majordomul și care imediat i-a pus la treabă, după ce le-a dat să mănânce un colț de pâine și un pahar cu lapte rece pe care unii soldați le-au lăsat deoparte strâmbându-se de scârbă. Armele, în afară de patru

soldați care trebuiau să facă de gardă, unul dintre ei a fost Reiter, despre care ofițerul SS a gândit că nu e apt pentru munca de curățenie a castelului, le-au lăsat la bucătărie și au început să măture, să frece, să șteargă lămpile de praf, să pună cearșafuri curate în camere.

Pe la trei după-amiaza, au început să sosească invitații. Unul dintre invitați era generalul Von Berenberg, șeful diviziei. Împreună cu el au venit scriitorul din Reich Herman Hoensch și doi ofițeri de la statul-major al diviziei 79. În cealaltă mașină a venit generalul român Eugen Entrescu, care pe atunci avea treizeci și cinci de ani și era o stea în ascensiune a armatei din țara sa, însoțit de tânărul erudit Paul Popescu, de douăzeci și trei de ani, și de baroneasa Von Zumpe, pe care românii o cunoscuseră cu o seară înainte la o recepție la ambasada germană și care în principiu trebuia să călătorească în mașina generalului Von Berenberg, dar cucerită de galanteriile lui Entrescu și de firea amuzantă și glumeață a lui Popescu, până la urmă a cedat invitației acestora, care argumentau pe bună dreptate că spațiul de care dispunea baroneasa în mașina românilor era mai mare, cu mai puțini pasageri decât cea a nemților.

Surpriza lui Reiter, când a văzut-o coborând din mașină pe baroneasa Von Zumpe, a fost foarte mare. Dar mai ciudat a fost că de data aceasta tânăra baroneasă s-a oprit în fața lui și l-a întrebat, evident interesată, dacă o cunoaște, pentru că fața lui, a spus baroneasa, i se pare cunoscută. Reiter (rămânând în continuare în poziție de drepți, cu o expresie stupidă și privind spre orizont într-o atitudine marțială sau poate că nu se uita nicăieri) i-a răspuns că sigur că o cunoaște pentru că fusese servitor de la o vârstă fragedă în casa tatălui ei, baronul, la fel ca maică-sa, doamna Reiter, pe care poate baroneasa și-o amintea.

— Într-adevăr, a spus baroneasa, și a început să râdă, tu ești băiețelul înalt și slab care umbla peste tot.

— Eu eram ăla, a spus Reiter.

— Omul de încredere al vărului meu, a zis baroneasa.

— Prietenul vărului dumneavoastră, a spus Reiter, domnul Hugo Halder.

— Și ce faci aici, în castelul lui Dracula? a spus baroneasa.

— Slujesc Reichul, a spus Reiter, și pentru prima dată a privit-o.

I s-a părut foarte frumoasă, mult mai frumoasă decât atunci când o cunoscuse. La câțiva pași de ei, așteptând, stăteau generalul Entrescu, care zâmbea întruna, și tânărul erudit Popescu, care de câteva ori exclamase: fantastic, fantastic, spada destinului îi taie din nou capul hidrei hazardului.

Invitații au mâncat ceva ușor și apoi au ieșit să exploreze împrejurimile castelului. Generalul Von Berenberg, la început entuziasmat de această explorare, a obosit repede și s-a retras, așa că în continuare conducerea a preluat-o generalul Entrescu, care mergea de brat cu baroneasa și cu tânărul erudit Popescu în stânga,

care avea sarcina să culeagă și să cântărească o grămadă de informații, majoritatea contradictorii. Lângă Popescu mergea ofițerul de la SS, și ceva mai în urmă scriitorul din Reich Hoensch și doi ofițeri de la statul-major. Ultimul din grup era Reiter, pe care baroneasa a insistat să-l aibă alături spunând că înainte de a servi Reichul fusese servitorul familiei ei, cerere pe care Von Berenberg i-a îndeplinit-o imediat.

În scurt timp, au ajuns la o criptă săpată în stâncă. O ușă cu bare de fier, cu un blazon ros de vreme, le împiedica intrarea. Ofițerul de la SS, care părea că se comportă de parcă ar fi fost stăpânul proprietății, a scos o cheie dintr-un buzunar și a trecut pragul. Apoi a aprins o lanternă și toți au intrat în criptă, în afară de Reiter, căruia unul din ofițerii SS i-a făcut semn să rămână de gardă la ușă.

Așa că Reiter a rămas acolo, privind scara de piatră ce cobora în întuneric și grădina lăsată în paragină pe unde veniseră și turnurile castelului care se vedeau de acolo și care semănau cu două lumânări cenușii într-un altar părăsit. Apoi și-a scos o țigară din veston, a aprins-o și a început să privească cerul gri, văile din depărtare, și de asemenea a început să se gândească la chipul baronesei Von Zumpe în timp ce scrumul țigării îi cădea pe jos și el, întins pe piatră, adormea încet, încet. Atunci a început să viseze interiorul criptei. Scara cobora spre un amfiteatru pe care lanterna ofițerului SS îl lumina doar în parte. Visa că toți vizitatorii râdeau. Toți, în afară de un ofițer de la statul-major, care căuta plângând întruna un loc unde să se ascundă. Visa că Hoensch recita un poem de Wolfram von Eschenbach și că apoi scuipa sânge. Visa că toți se pregăteau s-o mănânce pe baroneasa Von Zumpe.

S-a trezit speriat și a fost pe punctul de a o lua la goană pe scări în jos ca să se convingă cu propriii ochi că nimic din ceea ce visase nu era real.

Când vizitatorii au ieșit din nou la suprafață, oricine, până și cel mai nepriceput observator, și-ar fi dat seama că erau împărțiți în două grupe, cei care ieșeau palizi la față, de parcă ar fi văzut ceva transcendental acolo jos, și cei care apăreau cu un zâmbet ușor pe buze, de parcă tocmai primiseră încă o lecție despre ingenuitatea rasei umane.

În seara aceea, în timpul cinei, au vorbit despre criptă, dar au mai vorbit și despre alte lucruri. Au vorbit despre moarte. Hoensch a spus că moartea în sine este doar o iluzie într-o permanentă construcție, dar că în *realitate* nu exista. Ofițerul SS a zis că moartea este o necesitate: nici o persoană cu o judecată sănătoasă, a spus, n-ar admite o lume plină de broaște țestoase sau plină de girafe. Moartea, a spus în concluzie, este rânduitoarea. Tânărul erudit Popescu a spus că moartea, conform înțelepciunii orientale, e doar o stare de tranziție. Ceea ce nu e clar, a spus, sau cel puțin lui nu-i era clar, era spre ce *loc*, spre ce realitate conduce acea tranziție.

— Întrebarea, a spus, este încotro. Răspunsul, și-a răspuns lui însuși, este încotro mă vor duce meritele mele.

Generalul Entrescu a fost de părere că asta este cel mai puțin important, că important este să te miști, dinamica mișcării, ceea ce-i aseamănă pe oameni și pe

toate ființele vii, chiar și pe gândaci, cu marile stele. Baroneasa Von Zumpe a spus, și poate că a fost singura care a vorbit cu franchețe, că moartea e o pacoste. Generalul Von Berenberg a preferat să nu-și exprime opinia, la fel ca și cei doi ofițeri de la statul-major.

Apoi au vorbit despre asasinat. Ofițerul SS a spus că termenul asasinat este un cuvânt ambiguu, echivoc, imprecis, vag, nedeterminat, care se pretează la calambururi. Hoensch a fost de acord. Generalul Von Berenberg a spus că el preferă să lase legile judecătorilor și tribunalelor penale și că dacă un judecător spune că un anumit act este un asasinat, atunci e un asasinat, și că dacă sentința judecătorului și a tribunalului este că nu, păi nu este și nu mai discutăm despre asta. Cei doi ofițeri de la statul-major erau de aceeași părere cu șeful lor.

Generalul Entrescu a mărturisit că eroii săi din copilărie au fost întotdeauna asasinii și răufăcătorii, și el simțea, a spus, un mare respect pentru ei. Tânărul erudit Popescu a amintit că un asasin și un erou se aseamănă prin singurătatea lor și prin faptul, cel puțin la început, că sunt neînțeleși.

Baroneasa Von Zumpe, la rândul ei, a spus că ea, cum e și normal, nu cunoscuse nici un asasin, dar un răufăcător a cunoscut, dacă s-ar putea numi așa, o ființă detestabilă, dar cu un nimb ca o aură misterioasă care le atrăgea pe femei, de fapt, a spus, o mătușă de-a ei, singura soră a tatălui ei, baronul Von Zumpe, s-a îndrăgostit de el, ceea ce aproape că l-a înnebunit pe tatăl ei, care l-a provocat la duel pe cel care îi cucerise inima surorii lui și, spre surpriza întregii lumi, acela a acceptat, și duelul a avut loc în pădurea Inimă de Toamnă, în afara orașului Potsdam, un loc pe care ea, baroneasa Von Zumpe, l-a vizitat după mulți ani ca să vadă cu ochii ei pădurea cu copaci mari cenușii și luminișul, o denivelare de teren ce se întindea pe cincizeci de metri, unde tatăl ei se bătuse în duel cu bărbatul acela neașteptat, care venise acolo, la șapte dimineața, cu doi cerșetori în loc de martori, doi cerșetori bineînțeles complet beți, în timp ce martorii tatălui ei erau baronul X și contele Y, în sfârșit o rușine așa de mare că însuși baronul X, roșu de furie, a fost cât pe ce să-i omoare, cu propria lui armă, pe martorii celui care se îndrăgostise de sora baronului Von Zumpe, care se numea Conrad Halder, așa cum fără îndoială generalul Von Berenberg își amintea (acesta a dat din cap afirmativ, deși habar n-avea despre ce vorbea baroneasa Von Zumpe), cazul a stârnit multă vâlvă în vremea aceea, înainte de a mă naște eu, evident, de fapt baronul Von Zumpe în anii aceia era încă holtei, în sfârșit, în pădurice aceea cu un nume atât de romantic a avut loc duelul, cu arme de foc, bineînțeles, și cu toate că nu știu ce reguli s-au folosit presupun că amândoi au ochit și au tras în același timp; glonțul baronului, tatăl meu, a trecut la câțiva centimetri de umărul stâng al lui Halder, pe când împușcătura acestuia, căci evident nici el nu nimerise ținta, n-a auzit-o nimeni, pentru că erau convinși că tata trăgea mai bine decât el, iar dacă cineva trebuia să cadă era Halder și nu tatăl meu, dar atunci, ah, ce surpriză, toți, inclusiv tata, au văzut că Halder, departe de a-și

coborî brațul, continua să ochească și atunci au înțeles că acesta nu trăsese și că, prin urmare, duelul nu se sfârșise, și atunci s-a petrecut lucrul cel mai surprinzător dintre toate, mai ales dacă avem în vedere faima pe care o avea pretendentul surorii tatălui meu, care, în loc să tragă în tatăl meu, a ales o parte a propriei sale anatomii, cred că brațul stâng, și a tras.

Nu știu ce s-a întâmplat în continuare. Bănuiesc că l-au dus pe Halder la un medic sau poate însuși Halder s-a dus pe propriile picioare, însoțit de martorii-cerșetori, la un doctor ca să-i panseze rana, în timp ce tatăl meu a rămas încremenit în pădurea Inimă de Toamnă, spumegând de furie sau poate livid din cauza faptei la care asistase, în timp ce martorii lui îl consolau și îi spuneau să nu fie îngrijorat, că de la personaje ca tipul acela te puteai aștepta la orice gest ridicol.

După puțin timp, Halder a fugit cu sora tatălui meu. Un timp au stat la Paris și apoi în sudul Franței, unde Halder, care era pictor, deși eu n-am văzut niciodată un tablou de-al lui, obișnuia să petreacă perioade lungi. Pe urmă, din câte am aflat, s-au căsătorit și s-au instalat la Berlin. Nu le-a mers bine și sora tatălui meu s-a îmbolnăvit grav. În ziua morții ei, tata a primit o telegramă și în aceeași seară l-a văzut a doua oară pe Halder. Era beat și pe jumătate dezbrăcat, în timp ce băiatul lui, vărul meu, care pe atunci avea trei ani, umbla prin casă, care era totodată și atelierul lui Halder, complet gol și mânjit de vopsele.

În seara aceea, au stat de vorbă pentru prima dată și probabil au ajuns la un acord. Tata l-a luat pe nepotul lui să-l crească și Conrad Halder a plecat din Berlin pentru totdeauna. Din când în când, primeam vești despre el, toate precedate de câte un mic scandal. Tablourile lui din perioada berlineză au rămas în proprietatea tatălui meu, care n-a avut putere să le ardă. Odată l-am întrebat unde le păstra. N-a vrut să-mi spună. L-am întrebat cum sunt. Tata s-a uitat la mine și mi-a spus că reprezentau numai femei moarte. Portrete de-ale mătușii? Nu, a zis tata, alte femei, toate moarte.

Nimeni de la masa aceea, bineînțeles, nu văzuse niciodată un tablou de Conrad Halder, cu excepția ofițerului de la SS, care l-a descris pe pictor ca pe un artist degenerat, o nenorocire fără îndoială pentru familia Von Zumpe. Pe urmă au vorbit despre artă, despre eroismul în artă, de naturi moarte, de superstiții și de simboluri.

Hoensch a spus că toată cultura este un lanț alcătuit din verigi de artă eroică și de interpretări superstițioase. Tânărul erudit Popescu a spus că pentru el cultura este un simbol și că acest simbol are aspectul unui colac de salvare. Baroneasa Von Zumpe a spus că, în mod fundamental, cultura este plăcere, ceea ce provoacă și oferă plăcere, și că restul nu e decât escrocherie. Ofițerul SS a spus că pentru el cultura este chemarea sângelui, o chemare care se aude mai bine noaptea decât ziua, și în plus, a zis, este un decodor al destinului. Generalul Von Berenberg a spus că, pentru el, cultura înseamnă Bach, și că asta îi este de ajuns. Unul dintre ofițerii

de la statul-major a zis că pentru el înseamnă Wagner și că și lui îi este de ajuns asta. Celălalt ofițer de la statul-major a spus că pentru el cultura înseamnă Goethe și că și lui, de acord cu ce spusese domnul general, îi este de ajuns asta și că uneori îi prisosește. Viața unui om e comparabilă doar cu viața altui om. Viața unui om, a zis, îi ajunge doar ca să se bucure din plin de opera altui om.

Generalul Entrescu, căruia i s-a părut foarte amuzant ce spusese ofițerul din statul-major, a zis că pentru el, dimpotrivă, cultura înseamnă viață, nu viața unui singur om, nici opera unui singur om, ci viața în general, orice manifestare a acesteia, chiar și cea mai neînsemnată, și apoi a început să vorbească despre peisajele folosite ca fundal de unii pictori renascentiști și a spus că acele peisaje le poți vedea în orice colț din România, și a vorbit despre madone și a spus că exact în acel moment privește chipul unei madone mai frumoasă decât cele ale oricărui pictor renascentist italian (baroneasa Von Zumpe s-a îmbujorat) și până la urmă a vorbit de cubism și de pictura modernă și a spus că orice perete în ruină sau orice perete bombardat e mai interesant decât cea mai celebră operă cubistă, ca să nu mai vorbim de suprarealism, a zis, care se închină în fața visului oricărui țăran analfabet din România. După ce a spus asta, s-a lăsat o tăcere scurtă, scurtă dar plină de întrebări, de parcă generalul Entrescu ar fi pronunțat un cuvânt urât sau un cuvânt vulgar sau de foarte prost gust sau i-ar fi insultat pe invitații săi nemți, pentru că el (el și Popescu) avusese ideea să viziteze acel castel lugubru. O tăcere ruptă însă de baroneasa Von Zumpe când l-a întrebat, pe un ton al cărui diapazon se întindea de la candid la monden, ce visează țăranii din România și cum știe el ce visează acei țărani atât de deosebiți. La care generalul Entrescu a răspuns cu un râs sincer, un râs deschis și cristalin, un râs care în cercurile elegante din București era definit, nu fără să i se adauge o nuanță ambiguă, ca râsul inconfundabil al unui supraom, și apoi, privind-o pe baroneasa Von Zumpe în ochi, a spus că nimic din ce li se întâmplă oamenilor săi (referindu-se la soldații lui, majoritatea țărani) nu-i este străin.

— Intru în visele lor, a spus, intru în cele mai rușinoase gânduri ale lor, sunt prezent în fiecare tresărire, în fiecare fior al sufletelor lor, mă bag în inimile lor, scrutez cele mai primare idei ale lor, cercetez impulsurile lor iraționale, emoțiile lor inexprimabile, dorm în plămânii lor în timpul verii și în mușchii lor în timpul iernii, și fac toate astea fără cel mai mic efort, fără să vreau, fără să caut asta, fără să mă oblige nimeni, împins doar de devotament și dragoste.

Când s-a făcut ora de culcare sau de a trece în altă sală împodobită cu armuri și spade și trofee de vânătoare, unde îi așteptau lichioruri și fursecuri și țigări turcești, generalul Von Berenberg s-a scuzat și la scurt timp s-a retras în apartamentul său. Unul dintre ofițerii lui, admiratorul lui Wagner, l-a urmat în timp ce celălalt, admiratorul lui Goethe, a preferat să mai prelungească seara. Baroneasa Von

Zumpe, la rândul ei, a spus că nu îi este somn. Scriitorul Hoensch și ofițerul SS au pornit spre cealaltă sală. Generalul Entrescu s-a așezat pe un scaun lângă baroneasă. Intelectualul Popescu a rămas în picioare, lângă șemineu, în timp ce-l studia curios pe ofițerul de la SS.

Doi soldați, din care unul era Reiter, făceau pe chelnerii. Celălalt era un tip gras, cu părul roșcat, numit Kruse, care părea că e gata să adoarmă.

La început, au lăudat sortimentul de prăjiturele și apoi, fără nici o pauză, au început să vorbească de contele Dracula, de parcă ar fi așteptat toată seara momentul acela ca s-o facă. În scurt timp, s-au format două grupuri, cei care credeau în conte și cei care nu credeau în el. Aceștia din urmă erau ofițerul de la statul-major, generalul Entrescu și baroneasa Von Zumpe, iar primii erau intelectualul Popescu, scriitorul Hoensch și ofițerul de la SS, cu toate că Popescu afirma că Dracula, al cărui nume adevărat era Vlad Țepeș, pentru că își trăgea dușmanii în țeapă, era român, iar Hoensch și ofițerul SS afirmau că Dracula era un nobil german, care părăsise Germania acuzat de o trădare sau o lipsă de loialitate imaginară, și care se stabilise cu câțiva supuși credincioși în Transilvania cu mult timp înainte de a se naște Vlad Țepeș, a cărui existență istorică nu o negau, nici originea sa transilvană, dar ale cărui metode puse în evidență de porecla lui aveau puține legături sau nu aveau nici o legătură cu metodele lui Dracula, care mai mult strangula decât trăgea în țeapă, uneori tăia gâtul și a cărui viață în așa-zisa străinătate fusese o permanentă frământare, o permanentă penitență abisală.

Pentru Popescu, în schimb, Dracula era doar un patriot român care opusese rezistență turcilor, fapt pentru care toate națiunile europene, într-o anumită măsură, trebuiau să-i fie recunoscătoare. Istoria este crudă, a spus Popescu, crudă și paradoxală; bărbatul care a frânat avântul cuceritor al turcilor se transformă, datorită unui scriitor englez de mâna a doua, într-un monstru, într-un desfrânat pe care-l interesează numai să sugă sânge omenesc, când adevărul este că singurul sânge pe care voia să-l verse Țepeș era cel turcesc.

Ajunși la acest punct, Entrescu, care în ciuda faptului că băuse din plin în timpul cinei și continua să bea din plin și după terminarea acesteia, nu părea beat – de fapt dădea impresia că este, împreună cu sclifositul ofițer SS care de-abia își înmuia buzele în alcool, cel mai treaz din grup –, a spus că nu este ciudat, dacă privești în mod obiectiv marile fapte ale istoriei (inclusiv faptele în alb ale istoriei, deși chestia asta, evident, n-a înțeles-o nimeni), ca un erou să se transforme într-un monstru sau într-un om mârșav de cea mai joasă speță sau să devină, fără să vrea, invizibil, în același fel în care un om simplu sau o ființă anodină sau mediocră cu suflet bun devine, cu trecerea veacurilor, un izvor de înțelepciune, un izvor magnetic capabil să farmece milioane de ființe omenești, fără să fi făcut nimic care să justifice asemenea adorație, mă rog, fără să fi dorit sau să fi vrut măcar (deși orice om, până și ticăloșii cei mai josnici, visează într-o clipă a vieții lor că domnesc peste oameni și

vremuri). Oare Iisus Hristos – s-a întrebat – bănuia că într-o bună zi Biserica lui se va înălța în cele mai necunoscute colțuri din lume? Oare Iisus Hristos – s-a întrebat – a avut vreodată ceea ce azi numim o idee despre lume? Oare Iisus Hristos, care aparent știa totul, a știut că pământul este rotund și că la răsărit trăiesc chinezii (această ultimă frază a scuipat-o, de parcă ar fi făcut un mare efort ca s-o pronunțe) și spre apus popoarele primitive din America? Și și-a răspuns lui însuși că nu, cu toate că, firește, a avea o idee despre lume e ușor, într-un anumit fel, fiecare are o idee, în general o idee limitată la satul său, redusă la o bucată de pământ, la lucrurile tangibile și obișnuite pe care le are în fața ochilor, și această idee despre lume, meschină, limitată, plină de jeg familiar persistă de obicei și dobândește, cu trecerea timpului, autoritate și elocvență.

Și atunci, schimbând brusc subiectul, generalul Entrescu a început să vorbească despre Flavius Iosif, acel om inteligent, laș, prudent, lingușitor, trișor, a cărui idee despre lume era mult mai complexă și subtilă, dacă o studiai cu atenție, decât ideea lui Hristos despre lume, dar mult mai puțin subtilă decât ideea despre lume a celor care, după cum se spune, l-au ajutat să traducă *Istoria* sa în greacă, adică a filosofilor minori greci salariați pentru o vreme ai marelui salariat, care au cizelat scrierile lui necizelate, au conferit eleganță vulgarității, care au transformat bolboroselile produse de spaimă și moarte ale lui Flavius Iosif în ceva distins, delicat și frumos.

Apoi, Entrescu a început să și-i imagineze cu glas tare pe acei filosofi plătiți, i-a văzut hoinărind pe străzile Romei și pe drumurile ce duc la mare, i-a văzut stând pe marginea acelor drumuri, înfășurați în capele lor, construind în minte o idee despre lume, i-a văzut mâncând în tavernele din port, localuri întunecoase ce miroseau a fructe de mare și mirodenii, a vin și a prăjeli, până ce în sfârșit s-au estompat, la fel cum se estompa Dracula, cu armura scăldată în sânge și hainele scăldate în sânge, un Dracula stoic, un Dracula care îl citea pe Seneca sau care se desfăta ascultându-i pe *minnesänger*-ii germani și ale cărui fapte de vitejie în Răsăritul Europei puteau fi comparate doar cu aventurile eroice descrise în *La chanson de Roland*. Atât din punct de vedere istoric, adică politic, a oftat Entrescu, cât și din punct de vedere simbolic, adică poetic.

În acel moment, Entrescu și-a cerut scuze pentru că se lăsase dus de entuziasm și a tăcut, moment de care s-a folosit Popescu ca să vorbească de un matematician român născut în 1865 și mort în 1936, care în ultimii douăzeci de ani ai vieții lui se ocupase de căutarea „unor numere misterioase“, care sunt ascunse undeva în vastul peisaj vizibil pentru om, dar care nu sunt vizibile și care pot exista printre stânci sau între o încăpere și alta și chiar între un număr și altul, cum s-ar spune o matematică alternativă camuflată între 7 și 8, așteptând ca un om să fie capabil s-o vadă și s-o descifreze. Singura problemă era că pentru a o descifra, trebuia s-o vezi și ca să o vezi trebuia să o descifrezi.

Când matematicianul, a explicat Popescu, spunea a o descifra, în realitate se

referea la a o înțelege, și când vorbea de a o vedea, a explicat Popescu, în realitate se referea la a o aplica, sau așa credea el. Sau poate că nu, a zis după o scurtă șovăială. Poate că discipolii săi, printre care mă număr, ne-am înșelat când i-am ascultat vorbele. În orice caz, matematicianul, cum era inevitabil pe de altă parte, într-o noapte a înnebunit și au trebuit să-l trimită la balamuc. Popescu și alți doi tineri din București l-au vizitat acolo. La început, nu i-a recunoscut, dar după mai multe zile, când chipul lui nu mai era cel al unui nebun furios, ci al unui om bătrân și învins, și-a amintit de ei sau s-a prefăcut că își amintește și le-a zâmbit. Cu toate acestea, la cererea familiei, n-a părăsit balamucul. Repetatele sale recidive i-au determinat pe medici, pe de altă parte, să-l țină internat pe timp nelimitat. Într-o zi, Popescu s-a dus să-l vadă. Doctorii îi dăduseră un caiețel în care matematicianul desena copacii din jurul spitalului, portrete ale altor pacienți și schițele arhitectonice ale caselor ce se vedeau din parc. Un timp îndelungat au stat tăcuți, până ce Popescu s-a hotărât să-i vorbească sincer. A abordat, cu tipica imprudență a unui tânăr, nebunia, sau presupusa nebunie a maestrului său. Matematicianul a râs. Nebunia nu există, i-a spus. Dar dumneavoastră sunteți aici, a constatat Popescu, și asta e o casă de nebuni. Matematicianul părea că nu-l aude; unica nebunie care există, dacă putem s-o numim așa, a zis, este o decompensare chimică, și asta se poate vindeca ușor prin administrarea unor produse chimice.

— Dar dumneavoastră sunteți aici, iubite domnule profesor, sunteți aici, sunteți aici, a strigat Popescu.

— Pentru propria mea siguranță, a spus matematicianul.

Popescu nu l-a înțeles. S-a gândit că stă de vorbă cu un nebun de legat, cu un nebun incurabil. Și-a dus mâinile la față și a rămas așa o vreme. La un moment dat, a crezut că adoarme. Atunci a deschis ochii, și i-a frecat și l-a văzut pe matematician stând în fața lui, studiindu-l, cu spatele drept, și picior peste picior. L-a întrebat ce s-a întâmplat. Am văzut ce nu trebuia să văd, a spus matematicianul. Popescu l-a rugat să fie mai clar. Dacă aș face asta, a răspuns matematicianul, aș înnebuni din nou și poate că aș muri. Dar să stați aici, a zis Popescu, pentru un om genial ca dumneavoastră, e ca și cum v-ați îngropa de viu. Matematicianul i-a zâmbit cu blândețe. Greșești, i-a spus, aici am exact tot ce-mi trebuie ca să nu mor: medicamente, timp, asistente medicale și doctori, un caiet ca să pot desena, un parc.

Puțin timp după aceea matematicianul, totuși, a murit. Popescu s-a dus la înmormântare. Când s-a terminat, a plecat cu alți discipoli ai răposatului la un restaurant unde au mâncat și s-au întins la vorbă până pe înserat. S-au povestit anecdote despre matematician, s-a vorbit de posteritate, cineva a comparat destinul omului cu destinul unei curve bătrâne, un tip care de-abia împlinise probabil optsprezece ani și care tocmai se întorsese dintr-o călătorie în India cu părinții lui a recitat un poem.

După doi ani, din pură întâmplare, Popescu s-a întâlnit la o petrecere cu unul

dintre medicii care îl trataseră pe matematician când fusese internat la balamuc. Era un tip tânăr și sincer, cu o inimă de român, adică o inimă fără nici un ascunziș. În plus, era nițel beat, ceea ce a facilitat confidențele.

Din spusele acestui medic, când a fost internat, matematicianul prezenta un cadru acut de schizofrenie, care a evoluat favorabil după puține zile de tratament. Într-o noapte când era de gardă, s-a dus la el în cameră ca să stea puțin de vorbă, pentru că matematicianul, chiar cu somnifere, de-abia dormea, și direcția spitalului îi permitea să stea cu lumina aprinsă cât voia el. Prima surpriză a fost când a deschis ușa. Nu era în pat. Pentru o clipă, s-a gândit că poate a fugit, dar după un moment l-a văzut ghemuit într-un colț în semiîntuneric. S-a aplecat spre el și după ce a verificat că starea lui fizică este perfectă l-a întrebat ce i s-a întâmplat. Atunci matematicianul a spus: nimic, și l-a privit în ochi, și doctorul a văzut în privirea lui o expresie de frică absolută cum nu mai văzuse niciodată în viață, nici măcar în raporturile lui zilnice cu atâția demenți atât de diferiți.

— Și cum este privirea asta de frică absolută? l-a întrebat Popescu.

Medicul a râgâit de două ori, s-a foit în fotoliu și a răspuns că este o privire ca de milă, dar o milă golită pe dinăuntru, ca și cum după un periplu misterios milei i-ar rămâne numai pielea, ca și cum mila ar fi un burduf plin cu apă, de pildă, în mâinile unui călăreț tătar care străbate stepa în galop și noi îl vedem făcându-se tot mai mic până dispare și apoi călărețul se întoarce, sau se întoarce fantoma călărețului, sau umbra lui, sau ideea lui, și aduce cu el burduful gol, acum fără apă, fiindcă în timpul călătoriei a băut-o toată, sau el și calul lui au băut-o toată și burduful acum este gol, este un burduf normal, un burduf gol, de fapt anormal este un burduf plin cu apă, dar burduful plin cu apă, burduful monstruos plin cu apă nu atrage frica, nu o trezește, și cu atât mai puțin o izolează, pe când burduful gol da, și asta este ceea ce văzuse pe fața matematicianului, frica absolută.

Dar partea cea mai interesantă, i-a spus medicul lui Popescu, a fost că după un timp matematicianul și-a revenit și expresia alienată a feței lui a dispărut fără să lase urme, și, din câte știa el, nu-i mai revenise niciodată. Și aceasta a fost povestea pe care voia s-o spună Popescu, care așa cum făcuse mai înainte Entrescu, s-a scuzat că se lungise și că probabil îi plictisise, ceea ce ceilalți s-au grăbit să nege, deși vocile lor nu erau convingătoare. Din momentul acela, serata a început să lâncezească și la puțin timp după aceea toți s-au retras în camerele lor.

Dar pentru soldatul Reiter surprizele încă nu se sfârșiseră. În zori, a simțit că-l zgâlțâie cineva. A deschis ochii. Era Kruse. Fără să-i înțeleagă vorbele, vorbele pe care Kruse i le șoptea la ureche, l-a apucat de gât și a strâns. O altă mână i s-a așezat pe umăr. Era soldatul Neitzke.

— Lasă-l în pace, idiotule, a zis Neitzke.

Reiter i-a dat drumul de gât lui Kruse și a ascultat propunerea. Apoi s-a îmbrăcat

în grabă și i-a urmat. Au ieșit din pivnița care era totodată și dormitor și au traversat un coridor lung unde îi aștepta soldatul Wilke. Wilke era un tip mărunt, n-avea mai mult de un metru cincizeci și opt, cu fața uscățivă și privirea inteligentă. Când au ajuns lângă el toți l-au salutat cu o strângere de mână, căci așa era Wilke, ceremonios, și camarazii lui știau că trebuie să respecte un protocol. Pe urmă au urcat o scară și au deschis o ușă. Camera în care au intrat era goală și era frig, de parcă Dracula tocmai ar fi plecat de acolo. Nu era decât o oglindă veche pe care Wilke a dat-o jos de pe peretele de piatră, descoperind o intrare secretă. Neitzke a scos o lanternă și i-a dat-o lui Wilke.

Au mers mai bine de zece minute, urcând și coborând scări de piatră, până nu și-au mai dat seama dacă erau în partea cea mai de sus a castelului sau se întorseseră în pivniță pe un alt drum. Coridorul se bifurca la fiecare zece metri și Wilke, care mergea în frunte, s-a rătăcit de mai multe ori. În timp ce mergeau, Kruse a șoptit că pe coridoare se simte ceva ciudat. L-au întrebat ce i se pare ciudat și Kruse a răspuns că nu sunt șobolani. Mai bine, a zis Wilke, urăsc șobolanii. Reiter și Neitzke au fost de acord cu el. Nici mie nu-mi plac șobolanii, a spus Kruse, dar pe coridoarele unui castel, mai ales dacă este vechi, întotdeauna există șobolani, și aici n-am dat peste nici unul. Ceilalți au cugetat în tăcere la observația lui Kruse și după un timp au spus că nu este lipsită de perspicacitate. Într-adevăr era ciudat că nu văzuseră nici un șobolan. În sfârșit s-au oprit și au luminat cu lanterna în spate și în față, tavanul coridorului și pardoseala care se întindea șerpuind ca o umbră. Nici un șobolan. Cu atât mai bine. Au aprins patru țigări și fiecare a descris cum ar face amor cu baroneasa Von Zumpe. Pe urmă au continuat să se învârtă în tăcere până au început să transpire și Neitzke a spus că aerul este viciat.

Au căutat atunci drumul de întoarcere cu Kruse în frunte și au ajuns repede la camera cu oglinda, unde Neitzke și Kruse le-a spus la revedere și au plecat. După ce s-au despărțit de prietenii lor, au intrat din nou în labirint, dar acum fără să vorbească, pentru a nu mai fi distrași de sunetul șoaptelor lor. Lui Wilke i s-a părut că aude pași, pași care se furișau în spatele lui. Reiter a mers o vreme cu ochii închiși. Când au ajuns la disperare, au găsit ceea ce căutau: un culoar lateral, foarte îngust, care șerpuia printre pereții aparent groși de piatră, toți goi pe dinăuntru, se pare, în care erau deschideri sau mici ambrazuri ce le permiteau să vadă aproape perfect încăperile pe care le spionau.

Au văzut astfel camera ofițerului SS luminată de trei lumânări, și l-au văzut pe ofițerul SS treaz, înfășurat într-un halat, scriind ceva la o masă lângă șemineu. Avea o expresie tristă. Și cu toate că asta era tot ce puteau vedea, Wilke și Reiter s-au bătut reciproc cu palma pe spate căci de-abia atunci și-au dat seama că sunt pe drumul cel bun. Au continuat să înainteze.

Pe pipăite au descoperit alte deschideri. Încăperi luminate de razele lunii sau în penumbră, unde, dacă lipeau urechea de piatra găurită, puteau auzi sforăiturile sau

suspinele unei persoane adormite. Următoarea cameră cu lumină era cea a generalului Von Berenberg. O singură lumânare, pusă într-un sfeșnic pe noptieră, a cărei flacără se mișca de parcă cineva ar fi lăsat deschisă fereastra enormă a încăperii, creând umbre și fantome care la început nu lăsau să se vadă locul unde se afla generalul, la picioarele marelui pat cu baldachin, în genunchi, rugându-se. Chipul lui Von Berenberg era crispat, a observat Reiter, ca și cum trebuia să ducă în spate o greutate imensă, nu viața soldaților săi, nicidecum, nici viața familiei sale, nici măcar propria lui viață, ci greutatea conștiinței sale, lucru pe care Reiter și Wilke l-au observat înainte de a se retrage de lângă acea deschizătură și care i-a lăsat pe amândoi profund uluiți sau îngroziți.

În sfârșit, după ce au trecut de mai multe puncte de observație cufundate în întuneric și în somn, au ajuns acolo unde voiau să ajungă cu adevărat, la camera luminată de nouă lumânări a baronesei Von Zumpe, o cameră dominată de portretul unui soldat-călugăr sau a unui războinic cu atitudinea concentrată și chinuită a unui eremit, pe al cărui chip, ce atârna la un metru deasupra patului, se puteau observa toate neplăcerile abstinenței și ale penitenței și ale renunțării.

Ascunsă vederii de un bărbat gol cu mult păr pe partea de sus a spatelui și pe picioare, au descoperit-o pe baroneasa Von Zumpe, ai cărei cârlionți blonzi și o parte din fruntea nespus de albă apăreau din când în când de sub umărul stâng al celui care o călărea. Strigătele baronesei l-au alarmat la început pe Reiter, căruia i-a trebuit timp ca să înțeleagă că erau strigăte de plăcere și nu de durere. Când s-a terminat împerecherea, generalul Entrescu s-a ridicat din pat și l-au văzut mergând până la o masă pe care se afla o sticlă de votcă. Penisul lui, de care atârna o cantitate deloc neglijabilă de secreție seminală, mai era în erecție sau în semierecție și măsura probabil vreo treizeci de centimetri, s-a gândit pe urmă Wilke, fără să greșească acel calcul din ochi.

Părea mai mult un cal decât un om, le-a povestit Wilke camarazilor săi. Și era neobosit, tot ca un armăsar, căci după ce a băut un pahar de votcă s-a întors în patul unde dormita baroneasa Von Zumpe și, după ce a așezat-o în altă poziție, a început s-o fută din nou, la început cu mișcări imperceptibile, dar pe urmă atât de violent, că baroneasa, întinsă pe spate, ca să nu țipe, și-a mușcat palma până la sânge. În momentele acelea, Wilke se deschisese la șliț și se masturba proptit de perete. Reiter l-a auzit gemând lângă el. Întâi a crezut că e un șobolan ce agoniza, din întâmplare, lângă ei. Un pui de șobolan. Dar când a văzut penisul lui Wilke și mâna lui Wilke care se mișca înainte și-napoi, i s-a făcut greață și i-a tras un cot în piept. Wilke nu i-a dat nici cea mai mică atenție și a continuat să se masturbeze. Reiter s-a uitat țintă la el; profilul lui Wilke i s-a părut foarte ciudat. Semăna cu gravura unui lucrător sau a unui artizan, un trecător inocent pe care îl orbește pe neașteptate o rază de lună. Părea că visează sau, mai bine zis, că dărâmă pentru o clipă enormele ziduri negre ce despart veghea de vis. Așa că l-a lăsat în pace și, după un timp, a început și el să se

mângâie, întâi cu discreție, pe deasupra, apoi fără jenă, scoțându-și penisul și imprimându-i ritmul generalului Entrescu și al baronesei Von Zumpe, care acum nu-și mai mușca mâna (o pată de sânge se întinsese pe cearșaf, lângă obrazul ei transpirat), ci plângea și rostea vorbe pe care nici generalul, nici ei nu le înțelegeau, vorbe ce zburau dincolo de România, chiar dincolo de Germania și Europa, dincolo de o noapte de amor la țară, dincolo de niște legături încețoșate, dincolo de ceea ce ei, Wilke și Reiter, poate nu generalul Entrescu, înțelegeau prin amor, prin dorință, prin sexualitate.

Pe urmă, Wilke a ejaculat pe perete și a murmurat, și el, rugăciunea lui de soldat, și puțin după aceea Reiter a ejaculat pe perete și și-a mușcat buzele fără să spună o vorbă. Și apoi Entrescu s-a ridicat, și ei au văzut, sau au crezut că văd, picături de sânge pe penisul lui strălucind de spermă și fluxuri vaginale, și apoi baroneasa Von Zumpe i-a cerut un pahar de votcă, și apoi i-au văzut pe Entrescu și pe baroneasă îmbrățișați, în picioare, fiecare ținându-și cu un aer pierdut paharele, și apoi Entrescu a recitat o poezie în limba lui, pe care baroneasa n-a înțeles-o, dar i-a lăudat muzicalitatea, și apoi Entrescu a închis ochii și s-a prefăcut că ascultă ceva, muzica sferelor, și apoi a deschis ochii și s-a așezat pe un scaun lângă masă și-a înfipt-o pe baroneasă în pula lui sculată din nou (faimoasa pulă de treizeci de centimetri, mândria armatei române), și au reînceput țipetele și gemetele și plânsul, și în timp ce baroneasa cobora pe pula lui Entrescu sau în timp ce pula lui Entrescu urca înăuntrul baronesei Von Zumpe, generalul român a început să recite din nou, acompaniat de mișcarea ambelor brațe (cu baroneasa agățată de gâtul lui), un poem pe care încă o dată nici unul dintre ei nu l-a înțeles, cu excepția cuvântului Dracula care se repeta la fiecare patru versuri, un poem ce putea fi marțial, sau putea fi satiric, sau putea fi metafizic, sau putea fi marmorean, sau putea fi, chiar, antigerman, dar al cărui ritm se potrivea ca o mănușă în acea ocazie, poem pe care tânăra baroneasă, stând călare pe picioarele lui Entrescu, îl savura legănându-se înainte și înapoi, ca o mică păstoriță înnebunită de pe întinderile Asiei, înfigându-și unghiile în ceafa amantului ei, mânjind fața amantului ei cu sângele ce-i mai curgea încă din mâna dreaptă, ungându-și cu sânge buzele, fără ca Entrescu să-și întrerupă recitarea poemului în care la fiecare patru versuri suna cuvântul Dracula, un poem care în mod sigur era satiric, a decis Reiter (cu o infinită bucurie), în timp ce soldatul Wilke și-o lua din nou la labă.

Când totul s-a sfârșit, deși pentru inepuizabilul Entrescu și inepuizabila baroneasă totul era foarte departe de a se fi sfârșit, au făcut drumul înapoi pe coridoarele tainice în tăcere, au pus în tăcere oglinda la locul ei, au coborât în tăcere până la improvizatul dormitor subteran și s-au culcat în tăcere lângă respectivele lor arme și ranițe.

În dimineața următoare, detașamentul a abandonat castelul după ce-au făcut-o

mai întâi cele două mașini cu invitați. Doar ofițerul SS a rămas cu ei în timp ce măturau, spălau și puneau în ordine totul. Apoi același ofițer, după ce s-a declarat pe deplin satisfăcut de treaba pe care o făcuseră, le-a ordonat să plece și detașamentul s-a urcat în camion și au început să coboare spre șes. La castel a rămas doar mașina, fără șofer, ceea ce părea curios, a ofițerului SS. În timp ce se îndepărtau de castel, Reiter l-a văzut; se urcase pe un crenel și privea plecarea detașamentului, întinzându-și gâtul din ce în ce mai mult, ridicându-se pe vârfuri, până ce castelul, pe de-o parte, și camionul, pe de altă parte, au dispărut de tot.

În timpul serviciului său militar în România, Reiter a cerut și a obținut două permise pe care le-a folosit ca să-și viziteze părinții. Acolo, în satul lui, își petrecea zilele întins pe stânci privind marea, dar fără să aibă chef să înoate și nici să se scufunde, sau făcea lungi plimbări pe câmp care în mod invariabil se terminau la casa de la țară a baronului Von Zumpe, goală și parcă mai mică, de care avea grijă acum fostul pădurar, cu care uneori se oprea să vorbească, deși conversațiile, dacă se puteau numi așa, erau mai degrabă frustrante. Pădurarul întreba cum merge războiul și Reiter ridica din umeri. Reiter, la rândul lui, întreba de baroneasă (în realitate întreba de domnișoara baroneasă, cum îi spuneau cei din partea locului) și pădurarul ridica din umeri. Ridicarea din umeri putea să însemne că nu știe nimic sau mai curând că realitatea era tot mai vagă, tot mai asemănătoare cu un vis, sau că totul mergea prost și că cel mai bine e să nu întrebi nimic și să te înarmezi cu răbdare.

Petrecea de asemenea mult timp cu Lotte, sora lui, care pe atunci avea peste zece ani și care își adora fratele. Această adorație îl făcea pe Reiter să râdă și în același timp îl întrista până ce îl cuprindeau gânduri funeste în care nimic nu avea sens, dar avea grijă să nu ia nici o hotărâre, pentru că era sigur că un glonț va sfârși prin a-l ucide. Nimeni nu se sinucide într-un război, se gândea în timp ce stătea în pat ascultând cum sforăiau maică-sa și taică-su. De ce? Păi din comoditate, ca să amâne momentul, pentru că ființa omenească tinde să lase în mâna altuia propria sa răspundere. Adevărul este că pe timp de război se sinucid cei mai mulți oameni, dar Reiter pe atunci era foarte tânăr (deși nu se mai putea spune și puțin instruit) ca să o știe. În ambele permisii a vizitat, de asemenea, și Berlinul (în drum spre satul lui) și a încercat zadarnic să-l găsească pe Hugo Halder.

Nu l-a găsit. În apartamentul lui de dinainte locuia o familie de funcționari cu patru fete adolescente. Când i-a întrebat dacă chiriașul anterior le lăsase noua adresă, capul familiei, membru de partid, i-a răspuns sec că nu știe, dar înainte de-a pleca Reiter, pe scară, una dintre fete, cea mai mare, cea mai frumoasă, l-a ajuns pe Reiter și i-a spus că știe unde locuia Halder acum. Apoi a continuat să coboare pe scară și Reiter a urmat-o. Fata l-a dus într-un parc public. Acolo, într-un colț ferit de priviri indiscrete, s-a întors ca și cum l-ar fi văzut pentru prima dată, și s-a aruncat

asupra lui și l-a sărutat pe gură. Reiter a dat-o la o parte și a întrebat-o de ce dracului îl sărută. Fata i-a spus că e fericită că îl vede. Reiter s-a uitat la ochii ei de un albastru spălăcit, ca ochii unei oarbe, și și-a dat seama că stă de vorbă cu o nebună.

Chiar și așa, a vrut să știe ce informații are fata despre Halder. Ea i-a spus că dacă nu o lasă să-l sărute nu o să-i spună. S-au sărutat din nou; la început limba fetei era foarte uscată și Reiter a mângâiat-o cu limba lui până a umezit-o complet. Unde locuiește acum Hugo Halder? a întrebat-o. Fata i-a zâmbit, ca și cum Reiter ar fi fost un copil cam tont. Nu ghicești? a zis. Reiter a dat din cap în semn că nu. Fata, care nu avea probabil mai mult de șaisprezece ani, a început să râdă așa de tare, încât Reiter și-a zis că dacă o să râdă așa în continuare în scurt timp o să apară poliția, și nu i-a trecut prin minte o metodă mai bună de a o face să tacă decât sărutând-o încă o dată pe gură.

— Mă numesc Ingeborg, a spus fata când Reiter și-a dezlipit buzele de ale ei.

— Pe mine mă cheamă Hans Reiter, a zis el.

Ea atunci s-a uitat în jos la nisipul cu pietriș și s-a albit la față vizibil, de parcă ar fi fost gata să leșine.

— Numele meu, a repetat, este Ingeborg Bauer, sper să nu mă uiți.

Din clipa aceea au vorbit în șoaptă, tot mai încet.

— N-o să te uit, a zis Reiter.

— Jură, a spus fata.

— Jur, a zis Reiter.

— Pe cine juri, pe maică-ta, pe taică-tu, pe Dumnezeu? a spus fata.

— Jur pe Dumnezeu, a zis Reiter.

— Eu nu cred în Dumnezeu, a spus fata.

— Atunci jur pe maică-mea și pe taică-meu, a zis Reiter.

— Jurământul ăsta nu e valabil, a spus fata, părinții nu sunt valabili, întotdeauna omul încearcă să uite că are părinți.

— Eu nu, a zis Reiter.

— Și tu, a spus fata, și eu, și toată lumea.

— Atunci jur pe ce vrei tu, a zis Reiter.

— Juri pe divizia ta? a spus fata.

— Jur pe divizia mea și pe regimentul meu și pe batalionul meu, a zis Reiter, și apoi a adăugat că se jură și pe corpul de armată și pe armata lui.

— Adevărul e, să nu-l spui nimănui, a zis fata, că eu nu cred în armată.

— În ce crezi? a spus Reiter.

— În puține lucruri, a spus fata după ce s-a gândit o secundă ce să răspundă. Uneori uit chiar și de lucrurile în care cred. Sunt foarte puține, foarte puține, și lucrurile în care nu cred sunt multe, foarte multe, atât de multe că reușesc să ascundă lucrurile în care cred. În acest moment, de pildă, nu-mi aduc aminte de nici unul.

— Crezi în dragoste? a spus Reiter.

— Nu, sincer nu, a zis fata.

— Și în onestitate? a spus Reiter.

— Uf, mai puțin decât în dragoste, a zis fata.

— Crezi în apusurile de soare, a spus Reiter, în nopțile înstelate, în zorii diafani?

— Nu, nu, nu, a zis fata cu un gest clar de scârbă, nu cred în nimic ridicol.

— Ai dreptate, a spus Reiter. Și în cărți?

— Și mai puțin, a zis fata, de altfel acasă la noi nu avem decât cărți naziste, politică nazistă, istorie nazistă, economie nazistă, mitologie nazistă, poezie nazistă, romane naziste, opere dramatice naziste.

— Habar n-aveam că naziștii au scris atâta, a spus Reiter.

— Tu, din câte văd, ai habar de foarte puține lucruri, Hans, a zis fata, în afară de sărutat.

— E-adevărat, a spus Reiter, care întotdeauna era foarte dispus să-și accepte ignoranța.

În acest timp se plimbau prin parc ținându-se de mână și din când în când Ingeborg se oprea și îl săruta pe Reiter pe gură și oricine i-ar fi văzut ar fi gândit că nu sunt decât un tânăr soldat și iubita lui care nu au bani să se ducă în altă parte și că sunt foarte îndrăgostiți și că au multe lucruri să-și povestească. Totuși, dacă acest observator ipotetic s-ar fi apropiat de cei doi și i-ar fi privit în ochi, și-ar fi dat seama că tânăra era nebună și că tânărul soldat știa asta și totuși nu-l interesa. În realitate, pe Reiter, în momentul acela, nu numai că nu-l interesa dacă tânăra este nebună și cu atât mai puțin adresa prietenului său Hugo Halder, ci să afle până la urmă care sunt acele puține lucruri pe care Ingeborg considera că se poate jura. Așa că a întrebat și a întrebat și a început să le înșire la încercare pe surorile fetei și orașul Berlin și pacea în lume și copiii din lume și păsările din lume și opera și râurile din Europa și amintirea, vai, a foștilor iubiți, și propria sa viață (a lui Ingeborg), și prietenia și umorul și tot ce i-a trecut prin cap, primind răspunsuri negative unul după altul, până când în sfârșit, după ce s-au învârtit prin toate colțurile parcului, fata și-a amintit două lucruri pe care credea că se poate jura.

— Vrei să știi care sunt?

— Bineînțeles că vreau să știu! a spus Reiter.

— Sper să nu râzi când am să ți le spun.

— N-am să râd, a spus Reiter.

— Pot să spun orice că n-ai să râzi?

— N-am să râd, a spus Reiter.

— Primul sunt furtunile, a spus fata.

— Furtunile? a spus Reiter foarte mirat.

— Doar marile furtuni, când cerul devine negru și aerul devine cenușiu. Tunete, fulgere și trăsnete și țărani care mor încercând să străbată un islaz, a spus fata.

— Ah, înțeleg, a spus Reiter, căruia sincer nu-i plăceau furtunile. Și al doilea lucru?

— Aztecii, a zis fata.

— Aztecii? a spus Reiter, mai uimit decât de furtuni.

— Da, da, aztecii, a spus fata, cei care trăiau în Mexic înainte de venirea lui Cortés, cei cu piramidele.

— Deci aztecii, aztecii ăia, a spus Reiter.

— Ăștia sunt singurii azteci, a zis fata, cei care trăiau în Tenochtitlán și Tlatelolco și făceau sacrificii umane și locuiau în două orașe lacustre.

— Deci locuiau în două orașe lacustre, a spus Reiter.

— Da, a zis fata.

Un timp, s-au plimbat în tăcere. Apoi fata a spus: eu îmi imaginez acele două orașe așa cum ar fi Geneva și Montreux. Odată am fost în vacanță cu toată familia în Elveția. Am mers cu vaporul de la Geneva la Montreux. Lacul Leman este o minune vara, cu toate că sunt poate prea mulți țânțari. Am stat o noapte într-un han din Montreux și a doua zi am luat alt vapor spre Geneva. Ai fost la lacul Leman?

— Nu, a spus Reiter.

— Este foarte frumos și nu sunt doar orașele astea două, sunt multe localități pe malul lacului, ca de pilă Lausanne, care este mai mare decât Montreux, sau Vevey, sau Evian. În realitate sunt mai mult de douăzeci de localități, unele foarte mici. Poți să-ți faci o idee?

— Vag, a spus Reiter.

— Uite, ăsta este lacul, a desenat fata cu vârful pantofului lacul pe pământ, aici este Geneva, aici, în partea cealaltă, Montreux, și restul sunt alte localități. Acum îți faci o idee?

— Da, a spus Reiter.

— Păi așa îmi imaginez eu, a spus fata în timp ce ștergea cu piciorul harta, lacul aztecilor. Doar că mult mai frumos. Fără țânțari, cu o temperatură agreabilă tot anul, cu o mulțime de piramide, multe și foarte mari că e imposibil să le numeri, piramide suprapuse, piramide ce ascund alte piramide, toate înroșite de sângele oamenilor sacrificați în fiecare zi. Și apoi mi-i imaginez pe azteci, dar asta poate că nu te interesează, a spus fata.

— Ba da, mă interesează, a spus Reiter, care niciodată până atunci nu se gândise la azteci.

— Sunt oameni foarte ciudați, a spus fata, dacă-i privești în ochi, cu atenție, îți dai seama după puțin timp că sunt nebuni. Dar nu stau închiși într-un balamuc. Sau poate că da. Dar aparent, nu. Aztecii se îmbracă mereu cu o anumită eleganță, sunt foarte grijulii când își aleg hainele pe care și le pun în fiecare zi, ai spune că stau ore întregi ca să-și aleagă hainele cele mai potrivite, și apoi își pun pe cap niște pălării cu pene de mare valoare, și bijuterii pe brațe și pe picioare, în afară de coliere și inele,

și atât bărbații, cât și femeile se vopsesc pe față, și apoi ies să se plimbe pe malul lacului, fără să vorbească între ei, privind duși pe gânduri bărcile ce navighează și ale căror echipaje dacă nu sunt azteci, preferă să-și coboare privirea și să continue să pescuiască sau să se îndepărteze cât mai repede de acolo, pentru că unii azteci au capricii cumplite și după ce se plimbă ca niște filosofi intră în piramide, care sunt goale toate, asemănătoare catedralelor pe dinăuntru, și a căror unică iluminație este o lumină zenitală, o lumină ce se filtrează printr-o bucată mare de obsidian, adică o lumină neagră și strălucitoare. Apropo, ai văzut vreodată un obsidian? a spus fata.

— Nu, niciodată, a zis Reiter, sau poate că am văzut, dar nu mi-am dat seama.

— Ți-ai fi dat seama imediat, a spus fata. Un obsidian este un feldspat negru sau verde foarte închis, lucru în sine foarte curios, pentru că feldspații de obicei sunt de culoare albă sau gălbuie. Cei mai importanți feldspați sunt ortoza, albitul și labradoritul, ca să știi. Dar feldspatul meu preferat este obsidianul. Mă rog, să continuăm cu piramidele. În partea cea mai înaltă a acestora este piatra sacrificiilor. Ghici din ce material este?

— Din obsidian, a spus Reiter.

— Exact, a zis fata, o piatră asemănătoare cu o masă de operație, pe care preoții sau medicii azteci așezau victimele înainte de a le smulge inima. Dar, acum urmează ceea ce într-adevăr o să te uimească, aceste paturi de piatră erau transparente. Erau șlefuite în așa fel sau alese în așa fel, că erau niște pietre de sacrificiu transparente. Și aztecii care se aflau în piramide priveau sacrificiul, ca să spunem așa, din interior, fiindcă, așa cum cred că ai bănuit, lumina zenitală care ilumina interiorul piramidelor provenea dintr-o deschizătură exact sub piatra sacrificiilor. Astfel încât la început lumina este neagră sau cenușie, o lumină atenuată care lăsa să se vadă doar siluetele aztecilor care stăteau, hieratici, înăuntrul piramidelor, dar apoi, când sângele noii victime se întinde pe luminatorul de obsidian transparent, lumina se face roșie și neagră, de un roșu foarte viu și de un negru foarte viu, astfel că se disting nu numai siluetele aztecilor, ci și trăsăturile lor, niște trăsături transfigurate de lumina roșie și de lumina neagră, de parcă lumina avea puterea de a-i personaliza pe fiecare în parte, și asta, pe scurt, este totul, dar *asta* poate dura mult timp, *asta* este în afara timpului sau este în alt timp, guvernat de alte legi. Când aztecii părăsesc interiorul piramidelor, lumina soarelui nu le face rău. Se comportă de parcă ar fi o eclipsă de soare. Și revin la treburile lor zilnice, care sunt în special plimbarea și scăldatul și pe urmă iar plimbarea și scăldatul și contemplarea îndelungată în nemișcare a unor lucruri nevăzute sau studiul desenelor pe care le fac insectele pe pământ și mâncatul împreună cu prietenii, dar toți în tăcere, ceea ce este aproape același lucru cu a mânca de unul singur, și din când în când se duc la război. Și pe cer întotdeauna e o eclipsă care îi însoțește, a spus fata.

— Ce chestie, a zis Reiter, care era impresionat de cunoștințele noii sale prietene.

Un timp, fără să-și fi propus, s-au plimbat amândoi în tăcere prin parcul acela, ca și cum ar fi fost azteci, până când fata l-a întrebat pe ce o să jure, pe azteci sau pe furtuni.

— Nu știu, a spus Reiter, care uitase de ce naiba trebuia să jure.

— Alege, a zis fata, și gândește-te bine pentru că este mult mai important decât crezi.

— Ce e important? a zis Reiter.

— Jurământul tău, a spus fata.

— Și de ce e important? a zis Reiter.

— Pentru tine nu știu, a spus fata, dar pentru mine este important fiindcă îmi va hotărî destinul.

În acea clipă, Reiter și-a amintit că trebuia să jure că nu o va uita niciodată și l-a cuprins o enormă tristețe. Un moment i-a fost greu să respire și apoi a simțit că vorbele i se opresc în gât. A hotărât să jure pe azteci, pentru că nu-i plăceau furtunile.

— Jur pe azteci, a zis, că n-o să te uit niciodată.

— Mulțumesc, a spus fata și și-au continuat plimbarea.

După un timp, dar acum lipsit de interes, Reiter i-a cerut adresa lui Halder.

— Stă la Paris, a spus fata cu un oftat, dar nu-i știu adresa.

— Ah, a zis Reiter.

— E normal să stea la Paris, a spus fata.

Reiter s-a gândit că poate are dreptate și că cel mai normal lucru din lume era că Halder se mutase la Paris. Când a început să se însereze, Reiter a condus-o pe fată până la poarta casei ei și apoi a luat-o la fugă spre gară.

Atacul împotriva Uniunii Sovietice a început în ziua de 22 iunie 1941. Divizia 79 făcea parte din Armata a 11-a germană și, după câteva zile, avangarda diviziei a trecut râul Prut și au intrat în luptă, cot la cot cu corpurile de armată române, care s-au arătat mult mai însuflețite decât se așteptau nemții. Cu toate acestea, înaintarea nu a fost la fel de rapidă ca a unităților din Grupul Armatei Sud, compus din Armata a 6-a, Armata a 17-a și cel numit pe atunci grupul 1 Panzer, care de-a lungul războiului avea să-și schimbe numele, împreună cu grupul 2 Panzer și cu grupul 3 Panzer și cu grupul 4 Panzer, în acela mai înfricoșător de Armata Panzer. Mijloacele materiale și umane are Armatei a 11-a erau, cum se poate deduce, infinit mai reduse, fără să punem la socoteală orografia regiunii și lipsa șoselelor. În plus, atacul n-a contat pe factorul-surpriză de care se bucurase Grupul Armatei Sud, Centru și Nord. Dar divizia lui Reiter s-a comportat așa cum se așteptau comandanții săi și au trecut Prutul și au luptat și apoi au continuat să lupte pe câmpiile și dealurile din Basarabia și apoi au trecut Nistrul și au ajuns la periferia Odesei și apoi au avansat, în timp ce românii luptau cu trupele rusești în retragere, și apoi au

trecut râul Bug și au continuat să avanseze, lăsând în urma lor o dâră de sate ucrainene incendiate și hambare incendiate și păduri ce începeau să ardă dintr-odată, ca urmare a unei combustii misterioase, păduri ce păreau insule întunecoase în mijlocul nesfârșitelor lanuri de grâu.

Cine dă foc pădurilor? îl întreba uneori Reiter pe Wilke și Wilke ridica din umeri și la fel făceau și Neitzke și Kruse și sergentul Lemke epuizați de atâta mers, căci divizia 79 era o divizie hipomobilă, adică o divizie care folosea tracțiune animală, și singurele animale erau catârii și soldații, dar catârii erau buni la transportul materialului greu și soldații erau buni la mers și la luptă, ca și cum războiul-fulger nu și-ar fi arătat niciodată ochiul alb în organigrama diviziei, ca pe vremea lui Napoleon, zicea Wilke, marșuri și contramarșuri și marșuri forțate, mai degrabă tot timpul marșuri forțate, zicea Wilke, și pe urmă zicea fără să se ridice de jos ca restul camarazilor săi, nu știu cine dracu' incendiază pădurile, noi sigur nu, nu-i așa, băieți? și Neitzke zicea nu, noi nu, și Kruse și Barz ziceau același lucru, și până și sergentul Lemke zicea că nu, noi am dat foc satului ăluia de acolo sau am bombardat satul ăla de la stânga sau de la dreapta, dar pădurea nu, și oamenii lui încuviințau și nimeni nu mai scotea o vorbă, stăteau doar să se uite la focul din pădure, cum transforma focul insula întunecată într-o insulă roșie-portocalie, poate a fost batalionul căpitanului Ladenthin, zicea unul, ei veneau pe acolo, or fi întâlnit rezistență în pădure, poate a fost compania de genișți, zicea altul, dar adevărul este că nu văzuseră nimic, nici soldați nemți în împrejurimi, nici soldați sovietici rezistând în acel sector, doar pădurea neagră în mijlocul unei mări galbene și sub un cer albastru strălucitor, și dintr-odată, pe neașteptate, ca și cum s-ar fi aflat într-un mare teatru de grâu și pădurea ar fi fost scena și avanscena acelui teatru circular, focul care devora totul și care era frumos.

După ce a trecut Bugul, divizia a trecut Niprul și a intrat în peninsula Crimeea. Reiter a luptat la Perekop și în diferite sate din apropierea Perekopului ale căror nume nu le-a știut niciodată, dar ale căror ulițe de pământ le-a bătut, dând la o parte cadavre, ordonând bătrânilor, femeilor și copiilor să intre în casă și să nu iasă. Uneori simțea că amețește. Uneori observa că dacă se ridică brusc i se încețoșează vederea, vedea negru și o grămadă de punctișoare granulate asemănătoare cu o ploaie de meteoriți. Dar meteoriții se mișcau într-un mod foarte straniu. Sau nu se mișcau. Erau meteoriți imobili. Uneori se lansa, alături de camarazii săi, să cucerească o poziție inamică fără să-și ia cele mai mici măsuri de prevedere, ceea ce i-a adus faima de curajos și viteaz, deși el căuta doar un glonț care să-i aducă pacea în suflet. Într-o seară, fără să se fi gândit la asta, a vorbit cu Wilke despre sinucidere.

— Noi, creștinii, ne masturbăm, dar nu ne sinucidem, i-a spus Wilke și Reiter, înainte de-a adormi, s-a gândit la cuvintele lui, căci bănuia că gluma lui Wilke ascunde poate un adevăr.

Cu toate acestea, nu din această pricină și-a schimbat părerea. În timpul bătăliei pentru cucerirea localității Ciornomorske, în care a avut un rol deosebit regimentul 310 și mai ales batalionul lui Reiter, acesta și-a riscat viața cel puțin de trei ori, prima oară când au luat cu asalt o cazemată de cărămidă în împrejurimile localității Kirovski, la răscrucea între Cernîșov, Kirovski și Ciornomorske, o cazemată care n-ar fi rezistat nici măcar la o salvă de artilerie, o cazemată care pe Reiter l-a emoționat de cum a văzut-o pentru că lăsa să se vadă sărăcia și nevinovăția, ca și cum ar fi fost construită de niște copii și ar fi fost apărată de alți copii. Compania nu avea obuze de mortiere și au hotărât să o ia cu asalt. S-au cerut voluntari. Reiter a fost primul care a făcut un pas înainte. I s-au alăturat aproape imediat soldatul Voss, care era și el un viteaz sau un potențial sinucigaș, și încă alți trei soldați. Asaltul a fost rapid; Reiter și Voss au avansat pe flancul stâng al cazematei, ceilalți trei pe cel drept. Când au ajuns la douăzeci de metri din cazemată, s-au tras câteva focuri de armă. Cei trei care mergeau pe flancul drept s-au aruncat la pământ. Voss a șovăit. Reiter a continuat să alerge. A auzit șuieratul unui glonț care i-a trecut la câțiva centimetri de cap, dar nu s-a aplecat. Dimpotrivă, corpul lui a părut că se înalță într-o dorință zadarnică de a vedea chipurile adolescenților care voiau să pună capăt vieții lui, dar n-a izbutit să vadă nimic. Alt glonț i-a atins brațul drept. A simțit că cineva îl împinge din spate și că îl trântește la pământ. Era Voss, care, deși curajos, mai avea un pic de judecată.

Câteva clipe, a văzut cum camaradul lui, după ce l-a trântit la pământ, începe să se târască spre cazemată. A văzut bolovani, bălării, flori sălbatice și tălpile țintuite ale lui Voss care îl lăsa în urmă stârnind un mic nor de praf, mic pentru el, și-a zis, dar nu pentru caravanele de furnici ce străbăteau pământul de la nord la sud, în timp ce Voss se târa de la est la vest. Apoi s-a ridicat și a început să tragă în direcția cazematei, pe deasupra lui Voss, și iar a auzit gloanțele ce șuierau aproape de corpul lui, în timp ce el trăgea și mergea, ca și cum s-ar fi plimbat și ar fi făcut poze, până ce cazemata a explodat lovită de o grenadă și apoi de alta și de încă una, aruncate de soldații din flancul drept.

A doua oară când era cât pe ce să moară a fost la cucerirea localității Ciornomorske. Cele două regimente ale diviziei 79 au început atacul după ce toată artileria diviziei s-a concentrat în sectorul cheiurilor, o zonă de unde pornea șoseaua care unea Ciornomorske cu Evpatoria, Frunze, Inkerman și Sevastopol, care nu prezenta un teren accidentat. Primul atac a fost respins. Batalionul lui Reiter, care stătea în rezervă, a pornit cu al doilea val. Soldații au început să alerge peste gardurile de sârmă ghimpată, în timp ce artileria își corecta tirul și distrugea cuiburile de mitraliere sovietice pe care le localizaseră. În timp ce alerga, Reiter a început să transpire ca și cum brusc, într-o fracțiune de secundă, s-ar fi îmbolnăvit. Și-a zis că de data asta sigur o să moară și apropierea mării a contribuit la consolidarea acestei idei. Întâi au străbătut un teren părăsit și apoi au ieșit printr-o

livadă, cu o căsuță unde de la o fereastră, o fereastră micuță asimetrică, se uita la ei un bătrân cu barbă albă. Lui Reiter i s-a părut că bătrânul mănâncă ceva pentru că își mișca fălcile.

De partea cealaltă a livezii era un drum de pământ și ceva mai încolo au văzut cinci soldați sovietici târând cu greutate un tun. I-au omorât pe toți cinci și au continuat să alerge. Unii au urmat drumul de pământ și alții au intrat într-o pădurice de pini.

În pădure, Reiter a văzut o figură în frunziș și s-a oprit. Era statuia unei zeițe grecești sau așa a crezut. Avea părul strâns și era înaltă și expresia ei era impasibilă. Scăldat în sudoare, Reiter a început să tremure și a întins mâna. Marmura sau piatra, a fost incapabil să-și dea seama exact, era rece. Așezarea statuii acolo era oarecum lipsită de sens, pentru că locul acela ascuns de crengile copacilor nu era cel mai indicat pentru a pune o statuie. O clipă, scurtă și dureroasă, Reiter s-a gândit că trebuie s-o întrebe ceva pe acea statuie, dar nu i-a trecut prin cap nici o întrebare și chipul său s-a schimonosit într-o mască de suferință. Pe urmă a început să alerge.

Pădurea se termina într-o râpă de unde se vedeau marea și portul și un fel de promenadă maritimă străjuită de copaci și bănci și case albe și clădiri de trei etaje ce păreau hoteluri sau clinici. Copacii erau înalți și întunecoși. Printre dealuri se zărea câte o casă în flăcări și în port, la scară redusă, un grup de persoane se înghesuiau să urce pe un vapor. Cerul era foarte albastru și marea părea calmă, fără nici un val. Din stânga, mergând pe un drum ce cobora în zigzag, s-au ivit primii soldați din regimentul lui în timp ce câțiva ruși fugeau, iar alții cu mâinile sus ieșeau din niște magazii de pește cu pereți înnegriți. Soldații care mergeau cu Reiter au coborât dealul spre o piață în jurul căreia se înălțau două clădiri noi, de cinci etaje, zugrăvite în alb. Când au ajuns în piață, s-a tras în ei de la diferite ferestre. Soldații s-au adăpostit în spatele copacilor cu excepția lui Reiter, care a continuat să meargă ca și cum n-ar fi auzit nimic până a ajuns la intrarea uneia dintre clădiri. Unul dintre pereți era decorat cu o frescă ce reprezenta un bătrân marinar citind o scrisoare. Câteva rânduri ale scrisorii erau perfect vizibile pentru spectator, dar erau scrise în alfabetul chirilic și Reiter nu a înțeles nimic. Dalele de pe jos erau mari și de culoare verde. Nu era lift, așa că Reiter a început să urce pe scări. Când a ajuns la primul palier, au tras în el. A văzut ivindu-se o umbră și apoi a simțit o înțepătură în brațul drept. A continuat să urce. Au tras din nou în el. A rămas nemișcat. Rana aproape că nu sângera și durerea era perfect suportabilă. Poate sunt deja mort, s-a gândit. Apoi s-a gândit că nu este mort și că nu trebuie să leșine până nu-i trage cineva un glonț în cap. S-a îndreptat spre unul dintre apartamente și a deschis ușa cu o lovitură de picior. A văzut o masă, patru scaune, o vitrină de sticlă plină de farfurii și cu câteva cărți deasupra. În cameră erau o femeie și doi copii mici. Femeia era foarte tânără și l-a privit terorizată. N-o să-ți fac nimic, i-a spus, și a încercat să zâmbească în timp ce ieșea cu spatele. Apoi a intrat în alt apartament și doi soldați tunși zero au ridicat

mâinile și s-au predat. Reiter nici măcar nu s-a uitat la ei. Din celelalte apartamente ieșeau oameni cu fețe înfometate sau de pușcăriași. Într-o cameră, lângă o fereastră deschisă, a găsit două puști vechi pe care le-a aruncat în stradă în timp ce le făcea semne camarazilor săi să nu mai tragă.

A treia oară când a fost cât pe ce să moară s-a întâmplat după câteva săptămâni, în timpul atacului contra Sevastopolului. De data asta, înaintarea a fost mai înceată. Ori de câte ori trupele germane încercau să cucerească o linie de apărare, artileria din oraș descărca asupra lor o ploaie de proiectile. În împrejurimile orașului, lângă tranșeele rusești, se îngrămădeau corpurile mutilate ale soldaților nemți și români. Nu o dată s-a luptat corp la corp. Batalioanele de asalt ajungeau la o tranșee unde se aflau marinari ruși și luptau timp de cinci minute, după care una din părți se retrăgea. Dar apoi apăreau alți marinari ruși strigând ura și lupta reîncepea. Pentru Reiter, prezența marinarilor în acele tranșee prăfoase era încărcată de presimțiri funeste și eliberatoare. Cu siguranță că unul dintre ei o să-l ucidă, și atunci el o să se scufunde din nou în adâncurile Balticii sau ale Atlanticului sau ale Mării Negre, pentru că toate mările, până la urmă, sunt o singură mare și pe fundul mării îl aștepta o pădure de alge. Sau pur și simplu va dispărea, și gata.

După părerea lui Wilke totul era o nebunie, de unde ieșeau marinarii ruși? Ce făceau marinarii ruși acolo, la câțiva kilometri de elementul lor natural, marea și vapoarele? Doar dacă nu cumva Stukasurile au scufundat toate vapoarele flotei ruse, își închipuia Wilke, și Marea Neagră ar fi secat, lucru pe care el, evident, nu îl credea. Dar asta i-o spunea doar lui Reiter, fiindcă ceilalți acceptau tot ce vedeau sau li se întâmpla ca pe ceva normal. Într-unul dintre atacuri, au murit Neitzke și alți câțiva din companie. Într-o noapte, în tranșee, Reiter s-a ridicat în picioare cât era de înalt și a început să admire stelele dar, în mod inevitabil, atenția lui s-a îndreptat spre Sevastopol. Orașul, în depărtare, era o masă neagră cu guri roșii ce se deschideau și se închideau. Soldații îi spuneau tocătoarea de oase, dar în noaptea aceea lui Reiter nu i s-a părut o mașină, ci reîncarnarea unei ființe mitologice, un animal viu care respira cu greutate. Sergentul Lemke i-a ordonat să se lase în jos. Reiter l-a privit de sus, și-a scos casca, s-a scărpinat în cap și, înainte de-a putea să-și pună din nou casca, l-a doborât un glonț. În timp ce cădea, a simțit cum alt glonț îi străpunge pieptul. S-a uitat la sergentul Lemke cu ochi stinși; i s-a părut că seamănă cu o furnică ce încetul cu încetul se făcea tot mai mare. La vreo cinci sute de metri de acolo, au căzut mai multe proiectile de artilerie.

După două săptămâni, a primit crucea de fier. Un colonel i-a înmânat-o în spitalul de campanie din Novoselivske, a dat mâna cu el, i-a spus că avea informații excelente despre comportarea sa în Ciornomorske și Nikolaevka și apoi a plecat. Reiter nu putea vorbi căci un glonț îi străpunsese gâtul. Rana din piept nu era gravă și la puțin timp după aceea a fost mutat din peninsula Crimeea la Krivoi Rog, în Ucraina, unde era un spital mai mare și unde i-au făcut din nou o operație la gât. După operație, a început să mănânce din nou în mod normal, să-și miște gâtul ca înainte, dar continua să nu poată vorbi.

Medicii care-l tratau nu știau dacă să-i dea un permis să se întoarcă în Germania sau să-l trimită din nou la divizia lui, care pe atunci continua să asedieze orașele Sevastopol și Kerci. Sosirea iernii și contraatacul sovietic care a reușit să distrugă în parte liniile germane a amânat decizia și până la urmă Reiter n-a fost trimis în Germania, nici nu s-a întors în unitatea sa.

Dar cum nici nu putea rămâne în spital a fost trimis, împreună cu alți trei răniți de la divizia 79, în cătunul Kostekino, pe malul Niprului, căruia unii îi spuneau Gospodăria Model Budieni și alții Pârâul Dulce, datorită unui pârâu, afluent al Niprului, a cărui apă avea o dulceață și o puritate neobișnuite în zona aceea. Kostekino, de altfel, nu era nici măcar un cătun. Câteva case împrăștiate la poalele colinei, garduri de lemn ce cădeau de vechi ce erau, două hambare putrede, un drum de pământ, care iarna devenea impracticabil din cauza zăpezii și a noroiului, ce unea cătunul cu un sat pe unde trecea un tren. În împrejurimi era un sovhoz abandonat pe care cinci nemți voiau să-l pună pe picioare. Majoritatea caselor erau părăsite, după părerea unora pentru că sătenii fugiseră în fața invaziei armatei germane, după părerea altora pentru că Armata Roșie i-a înrolat cu forța.

În primele zile, Reiter a dormit în ceea ce fusese probabil un birou al gospodăriei agricole sau poate sediul partidului comunist, singurul edificiu de cărămidă și ciment din cătun, dar conviețuirea cu puținii nemți care locuiau în Kostekino, tehnicieni și convalescenți, în scurt timp i s-a părut de nesuportat. Așadar a hotărât să se instaleze într-una din multele izbe nelocuite. Toate păreau să fie, la prima vedere, la fel. Într-o seară, în timp ce bea o cafea în casa de cărămidă, Reiter a auzit altă versiune: țăranii nu fuseseră nici înrolați cu forța, nici nu fugiseră. Lipsa oamenilor era urmarea directă a trecerii prin Kostekino a unui detașament din Einsatzgruppe C, care a procedat la eliminarea tuturor evreilor din acel cătun. Cum nu putea vorbi, n-a întrebat nimic, dar în ziua următoare s-a apucat să cerceteze cu mai multă atenție toate casele.

În nici una din ele n-a găsit vreo urmă din care să reiasă originea sau religia celor care locuiseră acolo. Până la urmă s-a instalat într-una care se afla aproape de Pârâul Dulce. În prima noapte petrecută acolo, a avut coșmaruri care l-au trezit de câteva ori. Nu era în stare, totuși, să-și amintească ce visase. Patul în care dormea era un pat îngust și foarte moale, aproape de sobă, la primul etaj al casei. Etajul al

doilea era un fel de mansardă în care erau alt pat și o fereastră rotundă și mică, ca un hublou de vapor. Într-un cufăr a găsit mai multe cărți, majoritatea în limba rusă, dar unele, spre marea lui surpriză, în germană. Cum știa că mulți evrei din est cunoșteau limba germană a presupus că, într-adevăr, casa fusese a unui evreu. Uneori, în timpul nopții, după ce se trezea dintr-un coșmar țipând și aprindea lumânarea pe care o lăsa întotdeauna lângă pat, stătea nemișcat vreme îndelungată, cu picioarele scoase de sub pătură, privind obiectele care dansau în lumina lumânării, simțind că nimic nu are leac, în timp ce îngheța de frig încetul cu încetul. Uneori, dimineața, când se trezea, rămânea din nou nemișcat privind tavanul de lut și paie și se gândea că acea casă avea o anumită notă de feminitate.

Aproape de el stăteau niște ucraineni care nu erau din Kostekino și sosiseră acolo nu de mult ca să lucreze la vechiul sovhoz. Când ieșea din casă, ucrainenii îl salutau scoțându-și căciulile și înclinându-se ușor. În primele zile, Reiter nici măcar nu le răspundea la salut. Dar după aceea, ridica timid mâna și îi saluta spunându-le parcă la revedere. În fiecare dimineață, se ducea la Pârâul Dulce. Făcea o gaură cu cuțitul și apoi băga un ibric și scotea apă pe care o bea chiar acolo fără să-i pese că era foarte rece.

La sosirea iernii, toți nemții s-au închis în clădirea de cărămidă și uneori organizau petreceri ce durau până în zori. Nimeni nu-și aducea aminte de ei, de parcă paralizarea frontului i-ar fi făcut să dispară. Uneori soldații ieșeau să caute femei. Alteori făceau amor între ei și nimeni nu le spunea nimic. Ăsta e paradisul congelat, i-a spus lui Reiter unul din foștii lui camarazi din divizia 79. Reiter s-a uitat la el ca și cum n-ar fi înțeles nimic și camaradul l-a bătut pe spate și i-a zis sărmane Reiter, sărmane Reiter.

Odată, după mult timp fără să fi făcut asta, Reiter s-a uitat într-o oglindă găsită într-un colț al izbei și i-a fost greu să se recunoască. Avea o barbă blondă și încâlcită, părul lung și murdar, ochii uscați și goi. Căcat, și-a zis. Pe urmă și-a scos bandajul de la gât; aparent rana se cicatriza fără probleme, dar fașa era murdară și petele uscate de sânge o făceau să pară de carton, așa că a hotărât s-o arunce în sobă. Apoi a început să caute prin toată casa ceva cu care să înlocuiască bandajul și așa a găsit hârtiile lui Boris Abramovici Anski și ascunzătoarea din spatele sobei.

Ascunzătoarea era extrem de simplă, dar și extrem de ingenioasă. Soba, pe care se și gătea, avea ușa destul de lată și adâncimea destul de mare pentru ca o persoană aplecându-se să se poată băga în ea. Dacă lățimea era vizibilă la prima vedere, în schimb adâncimea sobei, văzută din afară, era de nebănuit, căci pereții înnegriți de fum o camuflau perfect. Ochiul nu putea întrezări scobitura care se forma în fundul sobei, scobitură mică, dar suficientă pentru ca o persoană ghemuită și cu genunchii bine strânși să stea acolo protejată de întuneric. Deși ca ascunzătoarea să funcționeze la perfecție, s-a gândit Reiter în singurătatea izbei sale, era nevoie de

două persoane: una care se ascundea și alta care rămânea afară și punea o oală cu ciorbă la încălzit și apoi aprindea focul în sobă și îl întețea din când în când.

Multe zile, această problemă i-a ocupat gândurile, căci credea că rezolvarea ei îl va face să cunoască mai bine viața sau felul de a gândi sau gradul de disperare la care ajunsese la un moment dat Boris Anski sau cineva pe care Boris Anski îl cunoștea foarte bine. De mai multe ori a încercat să aprindă focul dinăuntru. A reușit o singură dată. Să atârni o oală cu apă sau să pui samovarul pe jar era imposibil, așa că în cele din urmă s-a gândit că cel care construise ascunzătoarea a făcut-o cu gândul că cineva, într-o bună zi, se va ascunde acolo și altcineva îl va ajuta să se ascundă. Cel care se salvează, s-a gândit Reiter, și cel care îl salvează. Cel care va trăi și cel care va muri. Cel care va fugi la căderea nopții și cel care va rămâne și va deveni o victimă. Uneori, după-amiaza, se băga în ascunzătoare, doar cu hârtiile lui Boris Anski și o lumânare și stătea acolo până se lăsa bine noaptea, până îl apucau cârceii și înghețа, citind, citind.

Boris Abramovici Anski se născuse în anul 1909, în aceeași casă pe care o ocupa acum soldatul Reiter. Părinții lui erau evrei, ca aproape toți locuitorii satului, și își câștigau pâinea vânzând bluze pe care tatăl le cumpăra angro la Dnipropetrovsk și uneori la Odesa și apoi le revindea prin toate satele din ținut. Maică-sa creștea găini și vindea ouă și nu trebuiau să cumpere legume pentru că aveau o grădină mică, dar cu de toate. Au avut un singur copil, Boris, la o vârstă înaintată, ca Abraham și Sara din Biblie, ceea ce i-a umplut de bucurie.

Din când în când, Abraham Anski se întâlnea cu prietenii lui, glumea în legătură cu asta și spunea, vorbind de cât de răsfățat e copilul lui, că uneori se gândește că ar fi trebuit să-l jertfească pe când era încă mic. Evreii ortodocși din sat se scandalizau sau se prefăceau că se scandalizează și ceilalți râdeau pe față când Abraham Anski sfârșea: dar în loc să-l jertfesc pe el, am jertfit o găină. O găină, o găină! Nu un miel, nici pe primul meu născut, ci o găină! Găina cu ouă de aur!

La paisprezece ani, Boris Anski s-a înrolat în Armata Roșie. Despărțirea de părinții săi a fost emoționantă. Întâi a început să plângă nemângâiat taică-su, pe urmă maică-sa și la urmă Boris s-a aruncat în brațele lor și a izbucnit și el în plâns. Călătoria până la Moscova a fost de neuitat. Pe drum a văzut oameni nemaipomeniți, a auzit conversații sau monologuri nemaipomenite, a citit pe ziduri proclamații nemaipomenite ce anunțau începutul raiului pe pământ, și tot ce a întâlnit, mergând fie pe jos, fie cu trenul, l-a influențat foarte puternic pentru că atunci ieșea pentru prima dată din satul lui, dacă facem excepție de cele două călătorii în care îl însoțise pe taică-su când vindea bluze prin ținut. La Moscova s-a dus la un birou de recrutare și când s-a înrolat ca să lupte împotriva lui Vranghel, i s-a spus că Vranghel fusese deja înfrânt. Atunci, Anski a spus că vrea să se înroleze ca să lupte contra polonezilor și i s-a spus că polonezii fuseseră deja înfrânți. Atunci,

Anski a strigat că vrea să se înroleze împotriva lui Krasnov sau a lui Denikin și i s-a spus că Denikin și Krasnov fuseseră deja înfrânți. Atunci, Anski a spus că, în fine, vrea să se înroleze ca să lupte contra cazacilor albi sau a cehilor sau a lui Colceag sau a lui Iudenici sau a trupelor aliate și i s-a spus că toți aceștia fuseseră deja înfrânți. Veștile ajung târziu în satul tău, i-au spus. Și l-au întrebat: de unde ești, băiete? Și Anski a zis că din Kostekino, lângă Nipru. Și atunci un soldat bătrân care fuma pipă l-a întrebat cum îl cheamă și apoi l-a întrebat dacă e evreu. Și Anski a zis că da, că este evreu, și s-a uitat țintă la soldatul bătrân și doar atunci și-a dat seama că era chior și că n-avea o mână.

— Am avut un camarad evreu, în campania contra polonezilor, a zis bătrânul scoțând un norișor de fum pe gură.

— Cum îl cheamă, a întrebat Anski, poate îl cunosc.

— Da' ce, tu îi cunoști pe toți evreii din țara sovietelor, băiete? l-a întrebat soldatul chior și ciung.

— Nu, sigur că nu, a spus Anski înroșindu-se.

— Se numea Dimitri Verbițki, a zis chiorul din ungherul lui, și a murit la o sută de kilometri de Varșovia.

Apoi chiorul s-a foit, s-a acoperit cu o pătură până la gură și a zis: comandantul nostru se numea Korolenko și a murit și el în aceeași zi. Atunci, cu o viteză supersonică, Anski și i-a imaginat pe Verbițki și pe Korolenko, l-a văzut pe Korolenko bătându-și joc de Verbițki, a auzit cuvintele pe care Korolenko le spunea pe la spatele lui Verbițki, a pătruns în gândurile nocturne ale lui Verbițki, în dorințele lui Korolenko, în vagile și schimbătoarele speranțe ale amândurora, în convingerile și cavalcadele lor, în codrii pe care-i lăsau în urmă și în câmpiile inundate pe care le traversau, în zgomotele nopților petrecute sub cerul liber și în conversațiile de neînțeles ale soldaților dimineața, înainte de-a încăleca din nou. A văzut sate și ogoare, a văzut biserici și coloane de fum estompate ce se ridicau în zare, până a ajuns la ziua când au murit amândoi, Verbițki și Korolenko, o zi perfect cenușie, complet cenușie, absolut cenușie, de parcă un nor de mii de kilometri lungime ar fi trecut peste acele pământuri fără să se oprească, nesfârșit.

În acel moment, care n-a durat nici măcar o secundă, Anski a hotărât că nu vrea să fie soldat, dar tot în acel moment subofițerul de la biroul armatei i-a întins o hârtie și i-a spus s-o semneze. Era deja soldat.

Următorii trei ani i-a petrecut călătorind. A fost în Siberia și la minele de plumb de la Norilsk și a străbătut bazinul Tunguska escortând tehnicieni din Omsk care căutau zăcăminte de cărbune și a fost la Iakutsk și a urcat pe Lena până la Oceanul Înghețat, dincolo de cercul polar, și a însoțit un grup de ingineri și pe un medic neurolog până în Insulele Noua Siberie, unde doi dintre ingineri au înnebunit, unul dintre ei în varianta de nebun pașnic, dar celălalt în varianta de nebun periculos și

au trebuit să-l lichideze chiar acolo la indicația neurologului, care a explicat că acest tip de nebunie nu se vindecă, și cu atât mai puțin în albul acelui peisaj ce orbea sau perturba mintea, și apoi a fost la Marea Ohotsk cu un detașament de intendență care ducea provizii unui detașament de exploratori rătăciți, dar detașamentul de intendență, după câteva zile, s-a rătăcit și el și până la urmă au mâncat ei proviziile exploratorilor, și pe urmă a fost într-un spital din Vladivostok, și apoi pe Amur, și după aceea a cunoscut malurile lacului Baikal, unde soseau mii de păsări, și orașul Irkutsk, și în sfârșit l-au urmărit bandiții în Kazahstan, înainte de a se întoarce la Moscova și de a se ocupa de alte treburi.

Și aceste treburi au fost lectură și vizite la muzee, lectură și plimbări prin parc, lectură și prezența aproape maniacă la tot soiul de concerte, spectacole de teatru, conferințe literare și politice, de pe urma cărora a dobândit multe și foarte bune învățăminte, pe care a știut să le aplice la bagajul de experiențe trăite de el. Și tot în aceeași vreme l-a cunoscut pe Ifraim Ivanov, scriitor științifico-fantastic, l-a cunoscut într-o cafenea literară, cea mai bună cafenea literară din Moscova, în realitate pe terasa cafenelei, unde Ivanov bea votcă la o masă retrasă, sub ramurile unui stejar enorm care ajungea până la etajul al treilea al casei, și au devenit prieteni, în parte pentru că pe Ivanov îl interesau ideile aiurite ale lui Anski și în parte pentru că acesta demonstra, cel puțin pe vremea aceea, o admirație totală și fără rezerve pentru opera scriitorului științific, cum îi plăcea lui Ivanov să-și spună în loc de scriitor fantastic, care era denumirea oficială și populară cu care era etichetat tipul de literatură pe care o scria. În anii aceia, Anski credea că revoluția nu va întârzia să cuprindă toată lumea, căci doar un imbecil sau un nihilist nu-i puteau vedea sau intui potențialul de progres și fericire pe care îl aducea. Revoluția, se gândea Anski, va aboli moartea.

Când Ivanov îi spunea că asta este imposibil, că moartea îl însoțește pe om din timpuri imemoriale, răspundea că tocmai despre asta este vorba, exact despre asta, chiar *exclusiv* despre asta, de abolirea morții, de abolirea ei pentru totdeauna, și de a ne cufunda cu toții în necunoscut până vom întâlni altceva. Abolirea, abolirea, abolirea.

Ivanov era membru de partid din 1902. În vremea aceea, încercase să scrie povestiri în stilul lui Tolstoi, Cehov, Gorki, adică încercase să-i plagieze fără prea mult succes, așa că, după o lungă cugetare (o întreagă noapte de vară), a hotărât în mod perspicace să scrie în stilul lui Odoevski și Lazecinikov. Cincizeci la sută Odoevski și cincizeci la sută Lazecinikov. Nu i-a mers rău, în parte pentru că cititorii uitaseră, cu acea lipsă de memorie caracteristică cititorilor, de bietul Odoevski (născut în 1803 și mort în 1869) și de bietul Lazecinikov (născut în 1792 și mort, ca Odoevski, în 1869), și în parte pentru că critica literară, pătrunzătoare ca întotdeauna, nici n-a extrapolat, nici n-a făcut legături, nici nu și-a dat seama de

nimic.

În 1910, Ivanov era ceea ce se numește un scriitor promițător, de la care se așteptau mari opere, dar Odoevski și Lazecinikov nu mai dădeau nimic din ei ca modele de imitat, și producția artistică a lui Ivanov a suferit o stagnare sau, depinzând de punctul de vedere, o prăbușire din care nu l-au putut salva nici măcar noua combinație pe care a încercat-o in extremis: între hoffmanianul Odoevski și fanul lui Walter Scott Lazecinikov și steaua în ascensiune a lui Gorki. Povestirile lui, a fost nevoit să accepte, nu mai interesau, iar economia lui, dar mai ales orgoliul s-au resimțit din această cauză. Până la revoluția din octombrie, Ivanov a lucrat sporadic la reviste științifice, la reviste agrare, pe post de corector, ca vânzător de becuri electrice, ca secretar la un birou de avocatură, fără să-și neglijeze sarcinile în cadrul partidului, unde făcea practic tot ce era nevoie, de la a redacta și a tipări pamflete până la a obține hârtie și a servi ca om de legătură cu scriitorii apropiați partidului și cu câțiva tovarăși de drum. Și a făcut totul fără să se plângă și fără să renunțe la obiceiurile sale inveterate: vizitele zilnice la localurile unde se întâlneau boema moscovită și votca.

Triumful revoluției n-a îmbunătățit expectativele lui pe plan literar și al muncii, mai curând dimpotrivă, munca s-a dublat și nu rareori s-a triplat și uneori s-a cvadruplat, dar Ivanov și-a îndeplinit sarcinile fără să se plângă. Într-o zi, i s-a cerut o povestire al cărei subiect să fie viața în Rusia în anul 1940. În trei ore, Ivanov a scris prima sa povestire științifico-fantastică. Se intitula *Trenul din Ural* și un copil, care călătorea cu un tren a cărui viteză medie era de două sute de kilometri pe oră, descria tot ce vedea că îi trece prin fața ochilor: fabrici scânteietoare, câmpuri bine lucrate, sate noi și exemplare formate din două sau trei clădiri de peste zece etaje, vizitate de vesele delegații străine care înregistrau cu satisfacție progresele obținute pentru a le aplica apoi în propriile lor țări. Copilul care călătorea în *Trenul din Ural* se ducea să-și vadă bunicul, un fost luptător al Armatei Roșii care, după ce obținuse un titlu universitar la o vârstă nepotrivită pentru studii, conducea un laborator ce se ocupa de complicate cercetări învăluite în cel mai mare mister. În timp ce ieșeau din gară ținându-se de mână, bunicul, un tip energic care nu părea să aibă mai mult de patruzeci de ani deși era evident că avea mult mai mulți, îi povestea copilului despre unele progrese realizate în ultimul timp, dar nepotul, un copil la urma urmei, îl obliga să-i povestească întâmplări din timpul revoluției și al războiului cu albii și contra intervenției străine, ceea ce bunicul, un bătrân la urma urmei, accepta cu plăcere. Și asta era tot. Primirea din partea cititorilor a fost un eveniment.

Primul surprins, trebuie să spunem, a fost însuși scriitorul. Al doilea surprins a fost redactorul-șef, care a citit povestirea cu un creion în mână, ca să corecteze greșelile, și nu i s-a părut mare scofală. La redacția revistei au sosit scrisori care cereau mai multe colaborări ale acelui „necunoscut Ivanov“, ale acelui „promițător Ivanov“, „un scriitor care crede în ziua de mâine“, „un autor care insuflă încredere

în viitorul pentru care luptăm“, și scrisorile veneau de la Moscova și de la Petrograd, dar au sosit scrisori și de la luptători și activiști politici din cele mai îndepărtate colțuri, care se identificaseră cu figura bunicului, ceea ce i-a provocat insomnii redactorului-șef, un marxist dialectic metodic și materialist și deloc dogmatic, un marxist care ca bun marxist nu-l studiase doar pe Marx, ci și pe Hegel și pe Feuerbach (și chiar pe Kant) și care râdea cu poftă când îl recitea pe Lichtenberg și îi citise și pe Montaigne și Pascal și care cunoștea bine scrierile lui Fourier, care nu putea da crezare faptului că printre atâtea lucruri bune (sau, fără exagerare, între cele câteva lucruri bune) pe care le publicase revista, această povestire, sentimentală și fără fundament științific, îi emoționase cel mai mult pe cetățenii pământului sovietelor.

Ceva merge prost, și-a zis. Firește, la noaptea de insomnie a redactorului-șef s-a adăugat noaptea de glorie și de votcă a lui Ivanov, care a hotărât să-și sărbătorească succesul întâi în cele mai nenorocite bombe din Moscova și apoi la Casa Scriitorului, unde a cinat cu patru prieteni care păreau cei patru cavaleri ai Apocalipsei. Din acest moment, lui Ivanov i s-au cerut numai povestiri științifico-fantastice și acesta, concentrându-și atenția foarte bine asupra primei, pe care o scrisese cum s-ar zice fără griji, a repetat formula cu variante pe care le-a extras din bogatul tezaur al literaturii ruse și din unele publicații de chimie, biologie, medicină, astronomie, pe care le strângea în camera lui așa cum cămătarul strânge polițele neplătite, scrisorile de credit, cecurile scadente. În felul acesta, numele său a devenit cunoscut în toate colțurile Uniunii Sovietice și curând a devenit un scriitor profesionist, un om care trăia numai din ceea ce îi aduceau cărțile și care se ducea la congrese și ținea conferințe în universități și fabrici și ale cărui scrieri și le disputau revistele și publicațiile literare.

Dar totul se învechește și formula viitorului radiant plus eroul care în trecut contribuise la făurirea acelui viitor radiant plus băiatul (sau fetița) care în viitor, viitor ce în povestirile lui era prezentul, se bucura de acest corn al abundenței și de imaginația comunistă, s-a învechit la rândul ei. Când l-a cunoscut Anski, Ivanov nu mai era un succes de public și romanele și povestirile lui, pe care mulți le considerau de prost gust sau insuportabile, nu mai trezeau entuziasmul pe care-l treziseră în altă perioadă. Dar Ivanov continua să scrie și continua să fie publicat și continua să ia în fiecare lună un salariu pentru viziunile lui arcadiene. Mai era, încă, membru de partid. Făcea parte din Asociația Scriitorilor Revoluționari. Numele lui figura pe listele oficiale de creatori sovietici. Privit din afară, era un bărbat fericit, holtei, care avea o cameră mare și confortabilă într-un cartier bun din Moscova, se culca din când în când cu prostituate nu foarte tinere cu care ajungea până la sfârșit să cânte și să plângă, mânca cel puțin de patru ori pe săptămână la restaurantul scriitorilor și poeților.

În forul lui interior, însă, Ivanov simțea că îi lipsește ceva. Pasul decisiv, lovitura

curajoasă. Momentul când larva, cu un surâs de regret, se transformă în fluture. Atunci a apărut tânărul evreu Anski cu ideile lui trăsnite, viziunile lui siberiene, incursiunile lui pe meleagurile blestemate, și bogata lui experiență sălbatică pe care o poate avea numai un tânăr de optsprezece ani. Dar Ivanov avusese și el optsprezece ani și nici pe departe nu trecuse vreodată prin ceva asemănător cu cele povestite de Anski. Poate, s-a gândit, e din cauză că el este evreu și eu nu. A respins repede această idee. Poate că e din cauza ignoranței lui, s-a gândit. Din cauza caracterului său impulsiv. A disprețului său pentru normele după care se ghidează o viață, inclusiv o viață burgheză, s-a gândit. Și apoi a început să se gândească ce respingători sunt, văzuți de aproape, artiștii sau pseudo-artiștii adolescenți. S-a gândit la Maiakovski, pe care-l cunoștea personal, cu care stătuse de vorbă o dată, poate de două ori, și la imensa lui vanitate, o vanitate care ascundea, probabil, lipsa lui de iubire pentru aproapele său, dezinteresul pentru aproapele său, dorința nemăsurată de faimă. Și apoi s-a gândit la Lermontov și la Pușkin, împăunându-se ca niște vedete de cinema sau cântăreți de operă. Nijinski, Gurov, Nadson, Blok (pe care l-a cunoscut personal și era insuportabil). Obstacole în fața artei, s-a gândit. Se cred sori și ard totul, dar nu sunt sori, sunt doar meteoriți rătăcitori și nimeni, în fond, nu le dă atenție. Umilesc, dar nu ard. Și până la urmă ei sunt întotdeauna cei umiliți, dar umiliți cu adevărat, călcați în picioare și scuipați, blamați și mutilați, umiliți cu adevărat, ca să se învețe minte, cu toată umilința.

Pentru Ivanov, un scriitor adevărat, un artist și un creator adevărat era în primul rând o persoană responsabilă și cu un anumit grad de maturitate. Un scriitor adevărat trebuia să știe să asculte și să știe să acționeze la momentul potrivit. Trebuia să fie oportunist în mod rezonabil și cult în mod rezonabil. Cultura exagerată trezește suspiciuni și invidii. Oportunismul exagerat trezește bănuieli. Un scriitor adevărat trebuia să fie o persoană calmă în mod rezonabil, un om cu bun-simț. Să nu vorbească prea tare și să nu stârnească polemici. Trebuia să fie simpatic în mod rezonabil și trebuia să știe să nu-și facă dușmani gratuiți. Mai ales, să nu ridice glasul, decât dacă îl ridică toți ceilalți. Un scriitor adevărat trebuia să știe că în spatele lui se află Asociația Scriitorilor, Sindicatul Artiștilor, Confederația Lucrătorilor din Literatură, Casa Poetului. Ce face în primul rând un om când intră într-o biserică? se întreba Efraim Ivanov. Își scoate pălăria. Să admitem că nu se închină. De acord, să nu se închine. Suntem moderni. Dar cel puțin pălăria poate să și-o scoată! Scriitorii adolescenți, dimpotrivă, intră într-o biserică și nu își scot pălăria nici dacă-i bați, și asta, din păcate, se întâmpla până la urmă. Și nu numai că nu-și scoteau pălăria; râdeau, căscau, făceau măgării, trăgeau pârțuri. Unii chiar aplaudau.

Ceea ce oferea Anski, totuși, era prea tentant pentru ca Ivanov, în ciuda rezervelor sale, să nu accepte. Pactul, s-ar părea, s-a încheiat în camera scriitorului

de literatură științifico-fantastică.

După o lună, Anski a intrat în partid. Cei care l-au recomandat au fost Ivanov și o fostă amantă a acestuia, Margareta Afanasievna, care lucra ca biologă într-un institut din Moscova. În hârtiile lui Anski, ziua aceea este comparată cu cea a unei nunți. Au sărbătorit-o la restaurantul scriitorilor și apoi au mers pe jos aiurea prin diverse cârciumi, târând-o după ei și pe Afanasievna, care bea de stingea și care în noaptea aceea a fost cât pe ce să facă o comă alcoolică. Într-una din cârciumi, în timp ce Ivanov și alți doi scriitori care li se alăturaseră cântau cântece despre iubiri pierdute, priviri pe care nu le vor mai vedea, cuvinte catifelate pe care nu le vor mai auzi, Afanasievna s-a trezit și a apucat cu mâna ei foarte mică, prin pantalon, penisul și testiculele lui Anski.

— Acum, că ești comunist, i-a spus fără să-l privească în ochi, cu ochii țintă într-un loc imprecis între buric și gât, va trebui să le ai de fier.

— Adevărat? a spus Anski.

— De mine să nu râzi, a spus cu limba împleticită Afanasievna. Te-am citit. De cum te-am văzut mi-am dat seama cine ești.

— Și cine sunt eu? a spus Anski.

— Un mucos evreu care confundă realitatea cu dorințele lui.

— Realitatea, a murmurat Anski, este uneori pur și simplu dorință.

Afanasievna a râs.

— Și asta cu ce se mănâncă? a zis.

— Cu lingura, tovarășă, a șoptit Anski. Fii atentă, de exemplu, la unele persoane.

— La cine? a spus Afanasievna.

— La bolnavi, a zis Anski. La tuberculoși, de exemplu. Pentru medici, ei sunt niște muribunzi și asta nu se discută. Dar pentru tuberculoși, mai ales unele nopți, unele lungi înserări în special, dorința este realitate și viceversa. Sau uită-te la impotenți.

— La ce fel de impotenți? a spus Afanasievna fără să dea drumul organelor genitale ale lui Anski.

— La impotenții sexuali, bineînțeles, a murmurat Anski.

— Ah, a exclamat Afanasievna, și a scos un rânjet sarcastic.

— Impotenții suferă, a murmurat Anski, aproape la fel ca tuberculoșii, și *simt* dorința. O dorință care odată cu trecerea timpului nu numai că înlocuiește realitatea, ci se și impune acesteia.

— Tu crezi, a întrebat Afanasievna, că morții simt o dorință sexuală?

— Morții nu, a spus Anski, dar morții vii, da. Când eram soldat în Siberia, am cunoscut un vânător căruia i-au fost smulse organele sexuale.

— Organele sexuale! a spus ironic Afanasievna.

— Penisul și testiculele, a spus Anski. Se pișa cu ajutorul unui pai, așezat sau îngenuncheat, așa ca de-a-ncălarelea.

— Am înțeles, a spus Afanasievna.

— Ei bine, acest om, care de altfel nici nu era tânăr, o dată pe săptămână, oricum ar fi fost vremea, se ducea în pădure să-și caute penisul și testiculele. Toți gândeau că într-o zi o să moară, îngropat în zăpadă, dar tipul întotdeauna se întorcea în sat, uneori după o absență de luni întregi și întotdeauna spunea același lucru: că nu le-a găsit. Într-o zi, a hotărât să nu mai plece. Părea că îmbătrânise dintr-odată; să fi avut poate vreo cincizeci de ani, dar brusc peste noapte părea ca de optzeci. Detașamentul meu a plecat din sat. După patru luni am trecut din nou pe acolo și am întrebat ce se întâmplase cu omul acela. Ni s-a spus că se însurase și ducea o viață fericită. Eu și un camarad de-al meu am vrut să-l vedem; l-am găsit în timp ce-și pregătea proviziile pentru o altă lungă ședere în pădure. Nu mai arăta de optzeci de ani, ci de cincizeci. Sau poate că nici măcar nu arăta de cincizeci ci, în anumite părți ale feței, la ochi, la buze, la maxilare, de patruzeci. Când am plecat, după două zile, mă gândeam că vânătorul reușise să-și impună dorința realității, că, în felul lui, transformase mediul înconjurător, satul, sătenii, pădurea, zăpada, penisul și testiculele pierdute. Mi l-am imaginat urinând în genunchi, cu picioarele crăcănate în mijlocul taigalei înghețate, mergând spre nord, spre deșerturile albe și spre viscolele albe, cu rucsacul încărcat de capcane și cu o absolută inconștiență față de ceea ce noi numim destin.

— E o poveste frumoasă, a spus Afanasievna în timp ce-și retrăgea mâna de pe genitalele lui Anski. Păcat că eu sunt o femeie prea bătrână și care a văzut prea multe lucruri ca s-o pot crede.

— Nu-i vorba să crezi, a spus Anski, e vorba să înțelegi și apoi să schimbi.

Începând din momentul acela, viețile lui Anski și a lui Ivanov au urmat, cel puțin în aparență, căi diferite. Activitatea tânărului evreu a devenit frenetică. În 1929, de exemplu, la vârsta de douăzeci de ani, a participat la apariția unor reviste, în care niciodată n-a publicat nimic, la Moscova, Leningrad, Smolensk, Kiev, Rostov. A fost membru fondator al Teatrului Vocilor Imaginare. A încercat ca unele edituri să publice scrierile postume ale lui Klebnicov. A luat interviuri, în calitate de ziarist al unui ziar ce n-a văzut niciodată lumina zilei, generalilor Tuhacevski și Blucher. A avut o amantă, pe Maria Zamiatina, doctor în medicină, cu zece ani mai mare decât el și măritată cu un cadru important din partid. S-a împrietenit cu Grigori Iacovin, mare cunoscător al istoriei contemporane germane, cu care a avut lungi conversații pe stradă despre limba germană și despre idiș. L-a cunoscut pe Zinoviev. A scris în germană un ciudat poem despre deportarea lui Troțki. De asemenea a scris în germană o serie de aforisme intitulate *Considerații cu privire la moartea Evgheniei Bosch*, pseudonimul conducătoarei bolșevice Evgenia Gotlibovna (1879–1924), despre care Pierre Broue spune: „Se afiliază în partid în 1900, bolșevică în 1903. Arestată în 1913, deportată, evadată în 1915, refugiată în Statele Unite, militează cu

Piatakov și Buharin și este împotriva lui Lenin în ceea ce privește problema națională. La întoarcerea sa, după revoluția din februarie, îndeplinește un rol de conducere în mișcarea din Kiev și în războiul civil. Semnează *Declarația celor 46*[58]. Se sinucide în 1924 într-un gest de protest“. A scris un poem în idiș, omagial, de mahala, plin de barbarisme, despre Ivan Rajia (1887–1920), unul dintre fondatorii partidului finlandez, asasinat probabil de tovarășii săi într-o înfruntare între conducători. I-a citit pe futuriști, pe cei din grupul Centrifuga, pe imagiști. I-a citit pe Babel, primele povestiri ale lui Platonov, pe Boris Pilniak (care nu i-a plăcut deloc), pe Andrei Belîi, al cărui roman *Petersburg* nu l-a lăsat să doarmă timp de patru zile. A scris un eseu despre viitorul literaturii, al cărui prim cuvânt era „nimic“ și al cărui ultim cuvânt era „nimic“. În același timp, suferă din cauza legăturii cu Maria Zamiatina, care, în afară de el, are alt amant, un medic specialist în boli de plămâni, un bărbat care-i însănătoșește pe tuberculoși și care stă mai tot timpul în Crimeea și pe care Maria Zamiatina îl descrie ca pe un Iisus reîncarnat, fără barbă și cu halat alb, un halat alb care va apărea în visele lui Anski din 1929. Și a continuat să lucreze cu tenacitate la Biblioteca din Moscova. Și uneori, când își amintea, le scria câte o scrisoare părinților săi, la care aceștia răspundeau cu drag și dor și curaj, căci nu-i vorbeau de foamete, nici de sărăcia de pe pământurile altădată fertile ale Niprului. Și de asemenea a avut timp să scrie o ciudată comedie intitulată *Landauer*, inspirată de ultimele zile ale scriitorului german Gustav Landauer, care în 1918 a scris *Discurs pentru scriitori* și care în 1919 a fost executat pentru participarea sa la republica sovietelor din München. Și tot în 1929, a citit romanul recent publicat, *Berlin, Alexanderplatz*, de Alfred Döblin, ce i s-a părut remarcabil și memorabil și excelent și care l-a făcut să caute alte cărți de Döblin, și a găsit la Biblioteca din Moscova *Cele trei salturi ale lui Wang-lun,* din 1915, *Războiul lui Wadzek cu turbina de aburi*, din 1918, *Wallenstein*, din 1920, și *Munți, mări și giganți*, din 1924.

Și în timp ce Anski îl citea pe Döblin sau îi lua un interviu lui Tuhacevski sau făcea amor în camera sa de pe strada Petrov din Moscova cu Maria Zamiatina, Efraim Ivanov publica primul său mare roman, cel care îi va deschide porțile cerului, recuperând, pe de o parte, devotamentul cititorilor și pe de alta câștigându-și, pentru prima dată, respectul acelor pe care îi considera egalii săi, scriitorii, scriitorii talentați, cei care păstrau viu focul lui Tolstoi și Cehov, cei care păstrau viu focul lui Pușkin, focul lui Gogol, care dintr-odată l-au remarcat, care l-au văzut, de fapt, pentru prima dată, și care l-au acceptat.

Gorki, care pe atunci încă nu-și restabilise rezidența definitivă la Moscova, i-a scris o scrisoare cu ștampilă din Italia în care se simțea degetul mustrător al tatălui întemeietor, dar în care se percepea de asemenea un torent de simpatie și de recunoștință a cititorului.

Romanul dumneavoastră, spunea, m-a făcut să petrec momente... foarte

amuzante. În paginile lui se percepe... o credință, o speranță. Despre imaginația dumneavoastră nu se poate spune că este... anchilozată. Nu, nicicum nu se poate spune... asta. Unii vorbesc deja de... un Jules Verne sovietic. Dar după o lungă gândire, totuși, eu cred că dumneavoastră sunteți... mai bun decât Jules Verne. Un condei mai... matur. Un condei condus de intuițiile... revoluționare. Un condei... mare. Cum nici nu se putea altfel fiind vorba de un... comunist. Dar să vorbim direct... ca niște sovietici. Literatura proletară se adresează omului... de astăzi. Expune probleme care poate se vor rezolva doar... mâine. Dar se adresează... muncitorului din prezent, nu muncitorului... din viitor. În următoarele dumneavoastră cărți poate ar trebui să țineți seamă de... asta.

Dacă Stendhal, după cum se spune, a dansat de bucurie citind cronica pe care Balzac a scris-o despre *Mănăstirea din Parma*, Ivanov a vărsat nenumărate lacrimi de fericire când a primit scrisoarea de la Gorki.

Romanul, atât de apreciat în mod unanim, se numea *Apusul* și subiectul său era foarte simplu: un tânăr de paisprezece ani își părăsește familia ca să se alăture revoluției. Peste scurt timp, luptă contra trupelor lui Wrangel. În timpul unei bătălii este rănit și camarazii săi cred că a murit. Dar înainte ca păsările să mănânce cadavrele, o navă extraterestră coboară pe câmpul de luptă și îl ia, împreună cu alți răniți de moarte. Apoi nava intră în stratosferă și începe să se rotească în jurul Pământului. Toți răniții se vindecă repede. Pe urmă, o ființă foarte înaltă și foarte slabă, mai asemănătoare cu o algă decât cu o ființă omenească, le pune o serie de întrebări de genul cum s-au născut stelele? unde se sfârșește universul? unde începe? Bineînțeles nimeni nu știe să răspundă. Unul zice că Dumnezeu a creat stelele și că universul începe și se sfârșește acolo unde vrea Dumnezeu. Acesta este aruncat în spațiu. Pe ceilalți îi adorm. Când se trezește, adolescentul de paisprezece ani se află într-o încăpere sărăcăcioasă, cu un pat sărăcăcios și un dulap sărăcăcios unde atârnă hainele lui de om sărac. Când se duce la fereastră privește extaziat peisajul urban al New Yorkului. Cu toate acestea, peripețiile tânărului în marele oraș nu sunt nefericite. Cunoaște un interpret de jazz care îi povestește despre pui vorbitori și probabil gânditori.

— Partea proastă, îi spune muzicantul, este că guvernele planetei știu asta și de aceea există așa de multe crescătorii de pui.

Tânărul răspunde că puii sunt crescuți ca să fie mâncați de oameni. Muzicantul răspunde că exact asta vor puii. Și sfârșește spunând:

— Pui împuțiți și masochiști, îi strâng de ouă pe conducătorii noștri.

Cunoaște și o fată care lucrează ca hipnotizatoare într-un spectacol de revistă, de care se îndrăgostește. Fata e cu zece ani mai mare decât tânărul, adică are douăzeci și patru, și nu vrea să se îndrăgostească de nimeni, deși are mai mulți iubiți, printre care și tânărul, pentru că ea crede că iubirea îi va distruge puterile hipnotice. Într-o zi, fata dispare și tânărul, după ce o caută în zadar, hotărăște să angajeze un detectiv

mexican care a fost soldat în armata lui Pancho Villa. Detectivul are o teorie stranie: crede în existența a numeroase Pământuri în universuri paralele. Pământuri la care poți ajunge prin hipnoză. Tânărul crede că detectivul îl trage pe sfoară ca să-i ia banii și se hotărăște să-l însoțească în cercetările sale. Într-o seară, dau peste un cerșetor rus care țipă pe o străduță. Cerșetorul țipă pe rusește și numai tânărul îl înțelege. Cerșetorul zice: eu am fost soldat în armata lui Wrangel, un pic de respect, vă rog, am luptat în Crimeea și am fost evacuat pe un vapor englez la Sevastopol. Atunci tânărul îl întreabă dacă a luptat în bătălia în care a fost și el rănit grav. Cerșetorul se uită la el și zice că da. Și eu, spune tânărul. Nu se poate, răspunde cerșetorul, asta a fost acum douăzeci de ani și tu nu te născuseși încă.

Apoi tânărul și detectivul mexican merg spre vest în căutarea hipnotizatoarei. O găsesc în Kansas City. Tânărul o roagă să-l hipnotizeze și să-l trimită din nou pe câmpul de luptă unde ar fi trebuit să moară sau să-i accepte iubirea și să nu mai fugă. Hipnotizatoarea îi răspunde că nu poate să facă nici una, nici alta. Detectivul mexican se interesează de arta hipnozei. În timp ce detectivul începe să-i spună hipnotizatoarei o poveste, tânărul pleacă din barul de pe șosea și începe să meargă prin noapte. După un timp, nu mai plânge.

Merge ore întregi. Când se află deja departe de orice, vede o siluetă pe marginea șoselei. Este extraterestrul în formă de algă. Se salută. Conversează. Conversația este, deseori, neinteligibilă. Subiectele tratate sunt diverse: limbi străine, monumente naționale, ultimele zile ale lui Karl Marx, solidaritatea muncitorească, timpul schimbării măsurat în ani tereștri și în ani stelari, descoperirea Americii ca o punere în scenă a unei piese de teatru, o groapă abisală – pictată parcă de Doré – plină cu măști. Pe urmă, băiatul îl urmează pe extraterestru, care iese de pe șosea și amândoi merg printr-un lan de grâu, traversează un pârâu, un deal, alt lan cu semănături, până ajung la o fermă din coșul căreia iese fum.

Următorul capitol îl prezintă pe adolescent, care nu mai este un adolescent, ci un tânăr de douăzeci și cinci de ani, lucrând la un ziar din Moscova unde a devenit un ziarist strălucit. Tânărul primește sarcina de a-i lua un interviu unui conducător comunist undeva în China. Călătoria, este avertizat, este extrem de grea și situația, odată ajuns la Pekin, poate fi periculoasă, deoarece e multă lume care nu vrea să ajungă în exterior nici o declarație a liderului chinez. Tânărul, în ciuda avertizărilor, acceptă sarcina. Când, după multe suferințe, ajunge în sfârșit în subsolul unde se ascunde chinezul, tânărul hotărăște nu numai să-i ia interviul, ci să-l și ajute să fugă din țară. Chipul chinezului, luminat de o lumânare, seamănă foarte mult cu cel al detectivului mexican fost soldat în armata lui Pancho Villa. Chinezul și tânărul rus, pe de altă parte, se îmbolnăvesc în scurt timp de aceeași boală produsă de putoarea din subsol. Au febră, transpiră, vorbesc, delirează, chinezul zice că vede dragoni zburând la mică înălțime pe străzile din Pekin, tânărul zice că vede o bătălie, poate doar o luptă, și strigă ura și își îndeamnă camarazii să nu se oprească din asalt. Pe

urmă rămân amândoi mult timp nemișcați ca morți, și rezistă până sosește ziua fugii.

Cu treizeci și nouă de grade temperatură, chinezul și rusul străbat Pekinul și scapă. Pe câmp îi așteaptă doi cai și ceva merinde. Chinezul n-a călărit niciodată. Tânărul îl învață ce trebuie să facă. În timpul călătoriei, traversează o pădure și niște munți enormi. Scânteierea stelelor pe cer pare supranaturală. Chinezul se întrebă: cum s-au născut stelele? unde se sfârșește universul? unde începe? Tânărul îl aude și își amintește vag o rană în coastă a cărei cicatrice încă îl mai doare, întunericul, o călătorie. Își amintește de asemenea de ochii unei hipnotizatoare, deși trăsăturile femeii rămân ascunse, schimbătoare. Dacă închid ochii, se gândește tânărul, o s-o regăsesc. Dar nu îi închide. Intră pe o câmpie întinsă acoperită de zăpadă. Caii își afundă picioarele în zăpadă. Chinezul cântă. Cum s-au născut stelele? Ce suntem în acest univers de nepătruns? Ce amintire despre noi va dăinui?

Pe neașteptate, chinezul cade de pe cal. Tânărul rus se uită să vadă ce are. Chinezul e ca o păpușă în flăcări. Tânărul rus pune mâna pe fruntea chinezului și apoi pe fruntea lui și își dă seama că febra îi mistuie pe amândoi. Cu greu îl leagă pe chinez de cal și își continuă drumul. Liniștea pe acea câmpie ninsă este absolută. Noaptea și mișcarea stelelor pe bolta cerească par că nu se sfârșesc niciodată. În depărtare o enormă umbră neagră pare că se suprapune întunericului. E un lanț muntos. În mintea rusului se conturează clar posibilitatea că vor muri în următoarele ceasuri pe câmpia ninsă sau când vor trece prin munți. O voce lăuntrică îl imploră să închidă ochii, că dacă îi închide va vedea ochii și apoi chipul adorat al hipnotizatoarei. Îi spune că dacă îi închide o să revadă străzile din New York, o să se îndrepte din nou spre casa hipnotizatoarei unde aceasta, într-un fotoliu, îl așteaptă, în penumbră. Dar rusul nu închide ochii și continuă să călărească.

Nu numai Gorki a citit *Apusul*. L-au citit și alte persoane celebre, și cu toate că acestea nu au trimis scrisori exprimându-și admirația față de autor, nu i-au uitat totuși numele, pentru că nu erau doar persoane celebre, ci aveau și memorie bună.

Anski menționează patru, într-un soi de ascensiune vertiginoasă. Profesorul Stanislav Strumilin l-a citit. I s-a părut confuz. Scriitorul Aleksei Tolstoi l-a citit. I s-a părut haotic. Andrei Jdanov l-a citit. L-a lăsat la jumătate. Și Stalin l-a citit. I s-a părut suspect. Firește, nimic din toate astea n-a ajuns la urechile bunului Ivanov, care a înrămat scrisoarea lui Gorki și apoi a agățat-o pe perete ca să poată fi bine văzută de vizitatorii săi tot mai numeroși.

Viața lui, pe de altă parte, s-a schimbat foarte mult. I s-a dat o vilă în împrejurimile Moscovei. Uneori i se cereau autografe în metrou. Avea o masă rezervată în fiecare seară la restaurantul scriitorilor. Își petrecea concediile la Ialta, împreună cu alți colegi la fel de celebri. Ah, întâlnirile de la hotelul Octombrie Roșu

din Ialta (fost hotel englezesc și franțuzesc), pe enorma terasă lângă Marea Neagră, ascultând îndepărtatele acorduri ale orchestrei Volga Albastră, în nopțile calde cu mii de stele pâlpâind acolo în depărtare, în timp ce dramaturgul la modă rostea o frază ingenioasă și romancierul metalurgist îl contrazicea cu o afirmație categorică, nopțile din Ialta, cu femei extraordinare care știau să bea votcă fără să leșine până la șase dimineața și cu tineri asudați de la Asociația Scriitorilor Proletari din Crimeea care veneau să ceară sfaturi literare la patru după-masă.

Uneori, când era singur, mai des când era singur și *în fața* unei oglinzi, bietul Ivanov se ciupea ca să se convingă că nu visează, că totul este real. Și, într-adevăr, totul era real, cel puțin în aparență. Nori negri se cerneau deasupra lui, dar el simțea doar briza dorită atâta timp, boarea parfumată ce-i spăla fața de atâtea mizerii și temeri.

De ce se temea Ivanov? se întreba Anski în caietele lui. Nu de primejdia fizică, căci ca vechi bolșevic fusese adesea aproape de arestare, închisoare și deportare, și cu toate că nu se putea spune despre el că era un tip curajos, nu se putea afirma fără să mințim nici că era laș și slab de înger. Temerile lui Ivanov erau de natură literară. Adică teama lui era teama care îi încearcă pe cea mai mare parte din acei cetățeni care într-o bună (sau proastă) zi hotărăsc să transforme literatura și, mai ales ficțiunea, într-o parte integrantă a vieților lor. Teama de a fi scriitori proști. Și teama de a nu fi recunoscuți. Dar, mai ales, teama de a fi scriitori proști. Teama că eforturile și străduințele lor vor fi uitate. Teama de pasul care nu lasă urmă. Teama de elementele hazardului și ale naturii care șterg urmele puțin adânci. Teama de a lua masa singuri și de a nu fi remarcați. Teama de a nu fi apreciați. Teama de eșec și de ridicol. Dar mai ales teama de a fi scriitori proști. Teama de a trăi, în veci vecilor, în Infernul scriitorilor proști. Temeri iraționale, se gândea Anski, mai ales dacă temătorii își neutralizau temerile prin *aparență*. Ceea ce însemna același lucru cu a spune că paradisul scriitorilor buni, după părerea celor proști, era populat de aparențe. Și calitatea (sau excelența) unei opere se axează pe aparență. O aparență care variază, bineînțeles, în funcție de epocă și de țară, dar care rămâne mereu ca atare, aparență, ceva ce pare și nu este, suprafață și nu fond, simplu gest, și chiar și gestul se confundă cu voința, cu părul și ochii și buzele lui Tolstoi și cu verstele străbătute călare de Tolstoi și cu femeile dezvirginate de Tolstoi pe un covor ars de focul aparenței.

În orice caz, norii se cerneau asupra lui Ivanov, deși el nu-i vedea nici în vis, căci Ivanov, în acele momente ale vieții lui, îl vedea doar pe Ivanov, ajungând chiar la cea mai îngrozitor de ridicolă situație în timpul unui interviu luat de doi tineri de la *Jurnalul Literar al Comsomoliștilor din Federația Rusă*, care i-au pus între multe altele următoarele întrebări:

Tinerii comsomoliști: De ce credeți că prima dumneavoastră mare operă, cea care

obține recunoașterea maselor muncitorești și țărănești, ați scris-o la aproape șaizeci de ani? Câți ani ați meditat la trama romanului Apusul? *Este opera dumneavoastră de maturitate?*

Efraim Ivanov: Am numai cincizeci și nouă de ani. Mai am timp până să împlinesc șaizeci. Și mi-ar plăcea să amintesc că spaniolul Cervantes a scris Don Quijote *mai mult sau mai puțin la vârsta mea.*

Tinerii comsomoliști: Credeți că opera dumneavoastră este Don Quijote-le *romanului științific sovietic?*

Efraim Ivanov: Ceva de genul ăsta, fără îndoială, ceva de genul ăsta.

Așa că Ivanov se considera un Cervantes al literaturii fantastice. Vedea nori în formă de ghilotină, vedea nori în formă de glonț în ceafă, dar în realitate se vedea doar pe el însuși călărind împreună cu un Sancho misterios și util prin stepele gloriei literare.

Primejdie, primejdie, spuneau mujicii, primejdie, primejdie, spuneau culacii, primejdie, primejdie, spuneau semnatarii *Declarației celor 46*, primejdie, primejdie, spuneau preoții morți, primejdie, primejdie, spunea fantoma lui Inès Armand[59], dar Ivanov niciodată nu s-a remarcat printr-un auz fin, nici prin capacitatea de a întrezări din timp apropierea norilor negri și apropierea furtunii, și după un periplu mai curând mediocru ca ziarist și conferențiar, încheiat în mod strălucit căci nu i se cerea decât să fie mediocru, s-a închis din nou în camera lui din Moscova și a adunat topuri de hârtie și a schimbat panglica mașinii lui de scris, și apoi a început să-l caute pe Anski, căci voia să predea editurii, în maximum patru luni, un nou roman.

Pe vremea aceea, Anski lucra la un program radiofonic care trebuia să se difuzeze în toată Europa și să ajungă până în ultimul colțișor din Siberia. În 1930, spuneau caietele, Troțki a fost expulzat din Uniunea Sovietică (deși în realitate a fost expulzat în 1929, greșeală ce trebuie pusă pe seama transparenței informațiilor rusești) și Anski în sufletul lui începea să aibă îndoieli. În 1930, s-a sinucis Maiakovski. În 1930, oricât de naiv sau de imbecil ar fi fost cineva, își dădea seama că revoluția din octombrie fusese înfrântă.

Dar Ivanov voia alt roman și l-a căutat pe Anski.

În 1932, și-a publicat noul roman, intitulat *Amiaza*. În 1934, a apărut altul, intitulat *Zorii*. În amândouă era plin de extratereștri, de zboruri interplanetare, dislocarea timpului, existența a două sau a mai multor civilizații avansate care vizitau periodic Pământul, luptele, adesea perfide și violente, ale acestor civilizații, personaje rătăcitoare.

În 1935, cărțile lui Ivanov au fost scoase din librării. După câteva zile, printr-o circulară oficială, i s-a comunicat excluderea sa din partid. Din spusele lui Anski, Ivanov nu s-a putut scula din pat trei zile. Pe pat avea cele trei romane ale sale pe care le recitea tot timpul căutând ceva care să justifice excluderea sa. Gemea și scotea vaiete jalnice și încerca fără succes să se refugieze în amintirile primei sale

copilării. Mângâia cotoarele cărților sale cu o melancolie care îți frângea inima. Uneori se ridica și se ducea la fereastră și stătea ore întregi uitându-se pe stradă.

În 1936, la începutul primei mari epurări, a fost arestat. A stat patru luni într-o carceră și a semnat toate hârtiile care i s-au pus în față. Când a ieșit, văzând că este tratat ca un ciumat de foștii săi prieteni literați, a încercat să-i scrie lui Gorki ca să intervină în favoarea lui, dar Gorki, grav bolnav, nu i-a răspuns la scrisoare. Apoi Gorki a murit și Ivanov s-a dus la înmormântare. Când l-au văzut acolo, un poet și un romancier, amândoi tineri și din cercul lui Gorki, l-au abordat și l-au întrebat dacă nu îi e rușine, dacă nu a înnebunit, dacă nu înțelege că simpla lui prezență acolo este o jignire adusă memoriei maestrului.

— Gorki mi-a scris, a răspuns Ivanov. Lui Gorki i-a plăcut romanul meu. E ultimul lucru pe care îl pot face pentru el.

— Ultimul lucru pe care îl poți face pentru el, tovarășe, a spus poetul, este să te sinucizi.

— Da, nu e rea ideea, a zis romancierul, aruncă-te pe fereastra din camera ta și s-a rezolvat problema.

— Dar ce vorbe sunt astea, tovarăși? a spus Ivanov izbucnind în plâns.

O fată îmbrăcată cu o jachetă de piele care-i ajungea aproape până la genunchi s-a apropiat de ei și i-a întrebat ce se întâmplă.

— E Efraim Ivanov, a răspuns poetul.

— Ah, atunci nu mă interesează, a zis fata, spuneți-i să plece.

— Nu pot, a spus Ivanov, cu fața scăldată în lacrimi.

— De ce nu poți, tovarășe? a zis fata.

— Pentru că nu mă mai ascultă picioarele, nu sunt în stare să fac un pas.

Câteva secunde, fata s-a uitat țintă în ochii lui. Ivanov, ținut de brațe de cei doi tineri scriitori, oferea imaginea celui mai neajutorat om, ceea ce în cele din urmă a hotărât-o pe fată să-l conducă afară din cimitir. Dar, ajuns în stradă, Ivanov continua să nu se descurce singur, așa că fata l-a însoțit până la stația de tramvai și apoi a decis (Ivanov continua să plângă și dădea impresia că o să leșine dintr-o clipă în alta) să se urce în tramvai cu el și în felul acesta, tot amânând din timp în timp despărțirea, l-a ajutat să urce scara și l-a ajutat să deschidă ușa camerei sale și l-a ajutat să se întindă în pat și, în timp ce Ivanov continua să se zguduie de plâns și să rostească vorbe incoerente, fata a început să se uite prin bibliotecă, destul de săracă pe de altă parte, până când s-a deschis ușa și a intrat Anski.

Se numea Nadia Iurenieva și avea nouăsprezece ani. În aceeași noapte, a făcut amor cu Anski, când Ivanov a reușit să adoarmă după mai multe pahare de votcă. Au făcut-o în camera lui Anski și oricine i-ar fi văzut ar fi zis că se futeau de parcă peste câteva ore urmau să moară. În realitate, Nadia Iurenieva se futea la fel cum o făcea o bună parte din moscovite în timpul acelui an 1936, și Boris Anski se futea ca

și cum dintr-odată, după ce pierduse orice speranță, ar fi întâlnit unica și adevărata iubire. Nici unul dintre ei nu se gândea (sau nu voia să se gândească) la moarte, dar amândoi se mișcau sau se încolăceau sau dialogau de parcă ar fi fost pe buza prăpastiei.

În zori, au adormit și când Anski s-a trezit puțin după prânz, Nadia Iurenieva nu mai era acolo. La început, pe Anski l-a cuprins disperarea și apoi frica, și după ce s-a îmbrăcat a ieșit în goană spre casa lui Ivanov ca acesta să-i dea vreo informație care să-l ajute s-o găsească pe fată. L-a găsit pe Ivanov scriind scrisori. Trebuie să lămuresc chestiunea asta, spunea, trebuie să clarific încurcătura asta căci numai așa mă voi salva. Anski l-a întrebat la ce încurcătură se referă. La blestematele romane științifico-fantastice, a strigat Ivanov din rărunchi. Strigătul a fost sfâșietor ca o gheară, dar nu o gheară care să-i rănească pe Anski sau pe adversarii reali ai lui Ivanov, ci mai degrabă asemănător cu o gheară care după ce s-a întins rămâne suspendată în mijlocul camerei, ca un balon cu heliu, o gheară cu conștiința propriei sale existențe, un animal-gheară care se întreba ce dracului face în acea încăpere cam dezordonată, cine este bătrânul acela așezat la masă, cine este tânărul în picioare și cu părul răvășit, înainte de-a cădea pe jos, dezumflată, înapoiată încă o dată neantului.

— Dumnezeule, ce strigăt am tras, a spus Ivanov.

Pe urmă au început să vorbească despre tânăra Nadia, Nadeșca, Nadiușka, Nadiușkina, și Ivanov, înainte de-a scoate vreun cuvânt, l-a întrebat dacă au făcut amor. Și pe urmă a vrut să știe câte ore au făcut amor. Și pe urmă dacă Nadiușka se pricepea sau nu. Și pe urmă în ce poziții. Și cum Anski răspundea fără obiecții la toate întrebările, Ivanov a alunecat pe panta sentimentală. Tineri dați dracului, zicea. Foarte dați dracului. Ah, scroafă mică. Ce pereche de porci. Ah, iubirea. Și panta sentimentală, această pantă pe care putea doar s-o vadă, dar nu și s-o atingă, i-a amintit că era gol, nu acolo, stând la masă, dimpotrivă, era bine înfășurat într-un halat roșu, un halat sau o haină de casă, ca să fim mai exacți, cu inițialele Partidului Comunist al Federației Ruse brodate pe rever, și un batic de mătase la gât, cadou de la un scriitor francez pe jumătate curist pe care-l cunoscuse la un congres și din care nu citise niciodată nimic, ci gol în sens figurat, gol pe toate fronturile, politic, literar, economic, și această certitudine l-a făcut să cadă din nou în melancolie.

— Nadia Iurenieva cred că este studentă sau elevă la școala de poezie, a spus, și mă urăște foarte tare. Am cunoscut-o la înmormântarea lui Gorki. Ea și alți doi criminali m-au dat afară de acolo. Nu e rea. Nici ceilalți nu sunt. Cu siguranță că sunt comuniști buni, cu suflet bun, niște sovietici cum trebuie. Înțelege-mă; eu îi înțeleg.

După aceea, Ivanov i-a făcut semn lui Anski să se apropie.

— Dacă ar fi depins de ei, i-a șoptit la ureche, m-ar fi împușcat chiar acolo, canaliile, și pe urmă mi-ar fi târât corpul până la groapa comună.

Răsuflarea lui Ivanov mirosea a votcă și a hazna, era o răsuflare acră și groasă,

de ceva putrezit, ce amintea casele nelocuite din preajma mlaștinilor, o înserare la patru după-amiaza, un abur ce se ridica din iarba bolnavă până ce acoperea ferestrele întunecate. Un film de groază, s-a gândit Anski. Unde totul s-a oprit, și s-a oprit pentru că se știe că e pierdut.

Dar Ivanov a zis ah, iubirea, și Anski, în felul lui, a spus și el, ah, iubirea. Așa că în zilele ce au urmat s-a pornit s-o caute, neobosit, pe Nadia Iurenieva, și până la urmă a găsit-o, îmbrăcată cu jacheta ei lungă de piele, într-unul din amfiteatrele universității din Moscova, cu înfățișare de orfană, de orfană energică, ascultând predicile sau poemele sau prostiile rimate ale unui caraghios (sau ce-o fi fost!) care recita privindu-și publicul în timp ce ținea în mâna stângă manuscrisul tâmpit la care se uita din când în când cu un gest teatral și inutil, căci se vedea că are memorie bună.

Și Nadia Iurenieva l-a văzut pe Anski și s-a ridicat discret și a ieșit din amfiteatrul unde poetastrul sovietic (la fel de inconștient și prost și izmenit și timorat și fandosit ca un poet liric mexican, de fapt ca un poet liric latinoamerican, aceste biete fenomene rahitice și umflate) își înșira versurile despre producția de oțel (cu aceeași imensă ignoranță arogantă cu care poeții latinoamericani vorbesc despre eul lor, despre vârsta lor, despre alteritatea lor), și a pornit pe străzile Moscovei, urmată de Anski, care nu se apropia de ea, ci rămânea în urmă, la vreo cinci metri, o distanță ce s-a micșorat pe măsură ce timpul trecea și plimbarea se prelungea. Niciodată Anski n-a înțeles mai bine ca atunci – și cu mai multă bucurie – suprematismul, creat de Cazimir Malevici, nici primul punct al acelei declarații de independență semnată la Vitebsk pe 15 noiembrie 1920, care spune: „A fost stabilită a cincea dimensiune.“

În 1937, l-au arestat pe Ivanov.

L-au interogat din nou mult timp și apoi l-au băgat într-o celulă fără lumină și au uitat de el. Anchetatorul lui nu avea nici cea mai mică idee de literatură și cel mai mult îl interesa să știe dacă Ivanov participase la întruniri cu membri ai opoziției troțkiste. Cât a stat în celulă, Ivanov s-a împrietenit cu un șobolan pe care l-a botezat Nikita. Serile, când apărea șobolanul, Ivanov purta lungi conversații cu el. Nu vorbeau cum s-ar putea presupune, de literatură, și cu atât mai puțin de politică, ci de copilăria lor. Ivanov îi povestea șobolanului despre maică-sa, la care obișnuia să se gândească des, și despre frații lui, dar evita să-i vorbească despre tatăl lui. Șobolanul, într-o rusă de-abia șoptită, îi vorbea la rândul lui despre canalele din Moscova, despre cerul canalelor unde, datorită apariției anumitor resturi sau a unui proces inexplicabil de fosforescență, întotdeauna sunt stele. Îi vorbea de asemenea de blândețea mamei sale, de strengăriile absurde ale surorilor lui și de hohotele de râs pe care i le stârneau aceste strengării și care încă și azi, când și le amintește, făceau să apară un surâs pe sfrijita lui față de șobolan. Uneori Ivanov se lăsa doborât

de descurajare, își sprijinea obrazul în palmă și îl întreba pe Nikita ce-o să se întâmple cu ei.

Atunci șobolanul îl privea cu ochi triști și perplecși în părți egale și această privire îl făcea pe Ivanov să înțeleagă că bietul șobolan era și mai nevinovat decât el. La o săptămână după ce l-au băgat în celulă (deși pentru Ivanov fusese nu o săptămână, ci un an), l-au interogat iar și fără să fie nevoie să-l bată l-au pus să semneze diferite hârtii și documente. Nu s-a întors în celulă. L-au scos direct într-o curte interioară, cineva i-a tras un glonț în ceafă și apoi au pus cadavrul în lada unui camion.

De la moartea lui Ivanov, caietul lui Anski devine haotic, aparent incoerent, deși în mijlocul haosului Reiter a identificat o structură și o anumită ordine. Vorbește de scriitori. Spune că singurii scriitori viabili (deși nu explică ce înțelege prin cuvântul viabil) sunt cei ce provin din lumpen și din aristocrație. Scriitorul proletar și scriitorul burghez, spune, sunt doar figuri decorative. Vorbește de sex. Îl menționează pe Sade și pe un misterios personaj rus, călugărul Lapișin, care a trăit în secolul al XVII-lea și care a lăsat mai multe texte (însoțite de corespunzătoarele desene) despre practicile sexuale în grup în regiunea cuprinsă între râurile Dvina și Peciora.

Doar sexul? doar sexul? se întreabă de mai multe ori Anski în note scrise pe margini. Vorbește de părinții lui. Vorbește de Döblin. Vorbește de homosexualitate și impotență. Continentul american al sexului, spune. Glumește pe seama sexualității lui Lenin. Vorbește de drogații din Moscova. De bolnavi. De asasinii de copii. Vorbește de Flavius Joseph. Cuvintele lui despre istoric sunt pline de melancolie, dar poate că această melancolie este o prefăcătorie. Și totuși în fața cui se preface Anski când știe că nimeni nu-i va citi caietul? (Dacă o face în fața lui Dumnezeu, atunci Anski îl tratează pe Dumnezeu cu o anumită condescendență, poate pentru că Dumnezeu nu a trăit uitat în peninsula Kamceatka, suferind de frig și de foame, iar el, da.) Vorbește de tinerii evrei ruși care au făcut revoluția și care acum (aceste rânduri sunt scrise probabil în 1939) cad ca muștele. Vorbește de Iuri Piatacov, asasinat în 1937, după al doilea proces de la Moscova. Menționează nume pe care Reiter le citește pentru prima dată în viața lui. Apoi, după câteva pagini, le menționează din nou. Ca și cum s-ar fi temut că le uită. Nume, nume, nume. Cei care au făcut revoluția, cei care căzuseră devorați de această revoluție, care nu era aceeași, ci alta, nu visul, ci coșmarul ce se ascunde în spatele pleoapelor visului.

Vorbește de Lev Kamenev. Îl menționează împreună cu multe alte nume pe care Reiter nu le cunoaște. Și vorbește despre vizitele sale în diverse case din Moscova, prieteni care se presupune că îl ajută și pe care Anski, din precauție, îi numește cu numere, de exemplu azi am fost acasă la 5, am băut ceai și am vorbit până după miezul nopții, apoi am plecat pe jos, trotuarele erau acoperite cu zăpadă.

Sau, azi m-am întâlnit cu 9, mi-a vorbit de 7 și pe urmă a început să divagheze despre boli, dacă e bine sau nu să se găsească un tratament contra cancerului. Sau, în după-amiaza asta l-am văzut pe 13 în metrou, fără ca el să mă vadă, eu picoteam stând pe bancă, și lăsam trenurile să treacă, iar 13 citea o carte pe banca de alături, o carte despre oameni invizibili, până când a venit metroul lui și atunci s-a ridicat, s-a urcat, fără să închidă cartea, deși metroul era plin. Și mai spune: privirile ni s-au întâlnit. Sex cu un șarpe.

Și nu îi este milă de el însuși.

În caietul lui Anski apare, și este prima dată când Reiter citește ceva despre el, cu mult înainte de a-i vedea vreo pictură, pictorul italian Arcimboldo, Giuseppe sau Joseph sau Josepho sau Josephus Arcimboldo sau Arcimboldi sau Arcimboldus, născut în 1527 și mort în 1593. Când sunt trist sau plictisit, scrie Anski în caietul lui, deși e greu să ți-l imaginezi pe Anski plictisit, obligat să fug douăzeci și patru de ore pe zi, mă gândesc la Giuseppe Arcimboldo și tristețea și plictisul se evaporă așa cum într-o dimineață de primăvară, lângă o mlaștină, înaintarea imperceptibilă a dimineții risipește emanațiile ce se ridică de pe mal, din păpuriș. Există însemnări și despre Courbet, pe care Anski îl consideră paradigma artistului revoluționar. Își bate joc, de exemplu, de concepția maniheistă pe care Courbet o are despre anumiți pictori sovietici. Încearcă să-și imagineze tabloul lui Courbet *Întoarcerea de la conferință*, unde apare un grup de oficialități ecleziastice și de preoți beți criță și care a fost refuzat la Salonul Oficial și la Salonul Refuzaților, ceea ce este o mârșăvie, după părerea lui Anski, din partea refuzaților ce refuză la rândul lor. Destinul tabloului *Întoarcerea de la conferință* i se pare nu numai exemplar și poetic, ci și clarvăzător: un catolic bogat cumpără tabloul și de îndată ce ajunge acasă îl arde.

Cenușa tabloului *Întoarcerea de la conferință* zboară nu numai pe cerul Parisului, citește cu lacrimi în ochi tânărul soldat Reiter, lacrimi ce îl dor și *îl trezesc*, ci și pe cerul Moscovei și pe cerul Romei și pe cerul Berlinului. Vorbește de tabloul *Atelierul artistului*. Vorbește de figura lui Baudelaire, care apare într-un colț al tabloului citind, și care reprezintă Poezia. Vorbește de prietenia lui Courbet cu Baudelaire, cu Daumier, cu Jules Vallès. Vorbește de prietenia lui Courbet (Artistul) cu Proudhon (Politicianul) și compară înțeleptele păreri ale acestuia cu cele ale unei potârnichi. Orice politician cu putere, în materie de artă este ca o potârniche monstruoasă, uriașă, în stare să sfărâme munții cu săriturile ei, în timp ce orice politician fără putere este doar un popă de țară, o potârniche în mărime naturală.

Și-l imaginează pe Courbet în timpul revoluției de la 1848 și apoi îl vede în timpul Comunei din Paris, unde imensa majoritate a artiștilor și literaților a strălucit (literalmente) prin absență. Courbet, nu. Courbet participă activ și după înfrângere este arestat și închis la Sainte-Pélagie, unde desenează naturi moarte. Una dintre învinuirile pe care i le aduce statul este că a instigat mulțimea să doboare coloana

din piața Vendôme, deși în această privință Anski nu este foarte sigur sau îl înșală memoria sau vorbește din auzite. Monumentul lui Napoleon din piața Vendôme, monumentul, pur și simplu, din piața Vendôme, coloana Vandôme din piața Vandôme.

În orice caz, funcția publică pe care o avea Courbet după căderea lui Napoleon al III-lea îi dădea dreptul să protejeze monumentele din Paris, ceea ce în mod neîndoielnic, și având în vedere evenimentele ulterioare, trebuie considerat ca o glumă monumentală. Cu toate acestea, Franța nu glumește și îi confiscă toate bunurile. Courbet pleacă în Elveția. Acolo, moare în 1877, la vârsta de cincizeci și opt de ani. Apoi urmează câteva rânduri scrise în idiș pe care Reiter de abia le înțelege. Presupune că exprimă durere sau amărăciune. Apoi divaghează pe tema unor tablouri ale lui Courbet. Cel intitulat *Bună ziua, domnule Courbet!* îi sugerează începutul unui film, un film care ar începe în mod bucolic și încetul cu încetul s-ar transforma într-un film de groază. Pânza *Domnișoarele pe malul Senei* îi evocă lui Anski scurta odihnă a spionilor sau a naufragiaților, și adaugă: spioni de pe altă planetă, precum și corpuri care se consumă mai repede decât alte corpuri și de asemenea, boli, transmitere de boli, și de asemenea, hotărârea de a rezista, și de asemenea, unde se învață să reziști? în ce fel de școală sau universitate? și de asemenea, fabrici, străzi dezolate, bordeluri, închisori, și de asemenea, Universitatea necunoscută, și de asemenea, în timp ce Sena curge și curge și curge, și aceste chipuri îngrozitoare de curve conțin mai multă frumusețe decât cea mai frumoasă femeie sau orice chip izvorât din penelul lui Ingres sau Delacroix.

Apoi urmează însemnări haotice, orare de trenuri care pleacă de la Moscova, lumina unei amiezi cenușii căzând vertical pe Kremlin, ultimele cuvinte ale unui cadavru, opusul unei trilogii ale cărei titluri le notează: *Adevărații zori, Adevăratul amurg, Tremurul apusului,* ale căror structură și subiecte ar fi putut înfrumusețea, poate chiar înnobila un pic mai mult ultimele trei romane, fasciculul de gheață al tapiseriei, semnate de Ivanov, dar a căror paternitate acesta ar fi acceptat-o cu greu, sau poate că nu, s-ar putea să-l fi judecat greșit pe Ivanov, căci din toate informațiile pe care le am rezultă că nu m-a denunțat, când cel mai ușor ar fi fost să mă denunțe, cel mai ușor ar fi fost să spună că nu este el autorul acestor trei romane, gândește și scrie Anski, și totuși n-a făcut *asta*, i-a denunțat pe toți aceia pe care torționarii lui voiau să-i denunțe, vechi și noi prieteni, dramaturgi, poeți și romancieri, dar de mine n-a spus nici o vorbă. Complici în impostură până la sfârșit.

Ce frumoasă pereche am fi fost în Borneo, spune cu ironie Anski. Și apoi își amintește o anecdotă pe care Ivanov i-a povestit-o cu mult timp în urmă și pe care acesta o auzise la o petrecere la redacția revistei unde lucra pe atunci. Era un omagiu informal adus unui grup de antropologi sovietici care abia se întorseseră la Moscova. Bancul, jumătate adevăr, jumătate legendă, se întâmplă în Borneo, într-o zonă împădurită și muntoasă, unde pătrunsese un grup de cercetători francezi.

După câteva zile de mers, francezii ajungeau la izvoarele unui râu și după ce treceau râul găseau în zona cea mai deasă a pădurii un grup de indigeni care practic trăiau în epoca de piatră. Primul lucru la care s-au gândit francezii, cum era și normal, a explicat unul dintre antropologii sovietici, un tip gras și mare și cu mustăți mari meridionale, era că indigenii erau sau ar putea fi canibali și, ca să fie siguri și să înlăture orice dubiu de la început, i-au întrebat, folosind în acest scop diversele limbi indigene de pe coastă și însoțind întrebările de gesturi destul de explicite, dacă mâncau carne umană sau nu.

Indigenii i-au înțeles și au răspuns, în mod categoric, că nu. Atunci francezii au vrut să știe ce mâncau, căci după părerea acestora o dietă lipsită de proteine animale era dezastruoasă. Întrebați despre asta, indigenii au spus că vânau, într-adevăr, dar puțin, căci în pădurile înalte nu erau prea multe animale, dar că în schimb mâncau și găteau, în diverse feluri, pulpa fructelor unui copac care după ce a fost studiată de scepticii francezi s-a dovedit a fi un excelent înlocuitor pentru a combate lipsa de proteină. Restul dietei lor o constituia o amplă varietate de fructe de pădure, rădăcini, bulbi. Indigenii nu cultivau nimic. Ceea ce voia pădurea să le dea le dădea și ceea ce nu voia să le dea le era interzis pentru totdeauna. Simbioza lor cu ecosistemul în care trăiau era totală. Când tăiau coaja vreunor copaci ca s-o folosească drept pardoseală în colibele pe care și le construiau, în realitate ajutau ca arborii să nu se îmbolnăvească. Viața lor era asemănătoare cu cea a gunoierilor. Ei erau gunoierii pădurii. Vocabularul lor, cu toate acestea, nu era vulgar ca acela al gunoierilor din Moscova sau din Paris, nici ei nu erau solizi ca aceia, nici nu făceau paradă de o musculatură considerabilă, nici nu aveau privirea acestora, o privire de locatari ai căcatului, ci erau mărunți și delicați, și vorbeau de parcă o făceau cu jumătate de glas, ca păsările, și aveau grijă să nu-i atingă pe străini, și concepția lor despre timp nu avea nici o legătură cu concepția despre timp a francezilor. Și din cauza asta, probabil, a spus antropologul sovietic cu mustăți mari, s-a produs catastrofa, din cauza concepției despre timp, căci după cinci zile de stat cu ei antropologii francezi s-au gândit că erau deja intimi, că erau deja ca în familie, ca niște amici, prieteni buni, și au hotărât să studieze limba indigenilor și obiceiurile lor, și atunci au descoperit că indigenii, când atingeau pe cineva, nu îl priveau în ochi, indiferent dacă acel cineva era un francez sau unul din același trib, de exemplu, dacă un tată își mângâia copilul încerca întotdeauna să se uite în altă parte, și dacă o fetiță se ghemuia în poala mamei, mama se uita în lături sau spre cer, iar fetița, dacă judeca deja, se uita în jos, și prietenii care se duceau împreună să culeagă tuberculi se priveau în față, adică în ochi, dar dacă după o zi bună se băteau cu mâinile pe umeri, amândoi își întorceau privirile, și antropologii au mai observat de asemenea și au notat în caietele lor că atunci când dădeau mâna se întorceau pe jumătate și dacă erau dreptaci își treceau mâna dreaptă pe sub subsuoara brațului stâng și o lăsau moale sau strângeau doar foarte puțin, iar dacă erau stângaci, își

treceau mâna stângă pe sub subsuoara brațului drept, și atunci unul dintre antropologi, povestea prăpădindu-se de râs antropologul sovietic, a hotărât să-i învețe cum se salută ei, cei care veneau de dincolo de pământurile de jos, de dincolo de mare, de dincolo de unde apune soarele, și prin gesturi sau cu ajutorul altui antropolog francez drept partener le-a arătat felul în care se salutau la Paris, două mâini care se strâng și care se mișcă sau se încordează în timp ce chipurile rămân împietrite sau exprimă afecțiune sau surpriză și ochii, sinceri, se uită în ochii celuilalt, în timp ce buzele se deschid și spun *bonjour, monsieur Jouffroy* sau *bonjour, monsieur Delhorme* sau *bonjour, monsieur Courbet* (deși era evident, s-a gândit Reiter citind caietul lui Anski, că acolo nu exista, și dacă ar fi existat ar fi fost o întâmplare tulburătoare, nici un *monsieur Courbet*), pantomimă pe care indigenii o priveau cu bunăvoință, unii cu un zâmbet pe buze și alții cufundați parcă într-o mare de compasiune, răbdători și în felul lor bine-crescuți și discreți, în orice caz, până când antropologul a încercat salutul cu ei.

După spusele mustăciosului, asta s-a întâmplat într-un sătuc, dacă se poate numi sat un grup de colibe camuflate la întâmplare în pădure. Francezul s-a apropiat de un indigen și s-a făcut că-i dă mâna. Indigenul, blajin, și-a îndepărtat privirea, și și-a trecut mâna dreaptă pe sub subsuoara brațului stâng. Dar atunci francezul l-a luat prin surprindere și l-a tras de mână și prin urmare de tot corpul și i-a strâns-o tare și i-a scuturat brațul și s-a prefăcut surprins și vesel și i-a spus:

— *Bonjour, monsieur L'Indigène.*

Și nu i-a mai dat drumul la mână și a încercat să i se uite în ochi și i-a surâs și i-a arătat albeața zâmbetului său și nu numai că nu i-a dat drumul, dar cu mâna stângă l-a bătut pe umăr, *bonjour, monsieur L'Indigène*, de parcă într-adevăr ar fi fost foarte fericit, până când indigenul a scos un țipăt înfricoșător, și după țipăt a rostit un cuvânt, de neînțeles pentru francezi și pentru călăuza francezilor, și după acest cuvânt alt indigen s-a năpustit asupra antropologului pedagog care încă nu-i dăduse drumul la mână primului indigen, și cu o piatră i-a spart capul, și atunci antropologul a dat drumul la mână.

Rezultatul: indigenii s-au răzvrătit și francezii au trebuit să se retragă în grabă pe celălalt mal al râului, lăsând în urma lor un compatriot mort și la rândul lor rănind mortal pe unul din banda indigenilor în încăierările retragerii. Multe zile, în munți și apoi în cârciuma dintr-un sat de pe coastă din Borneo, antropologii și-au stors creierii ca să găsească motivul ce transformase subit un trib pașnic într-unul violent și îngrozit. După multe dezbateri au crezut că au găsit răspunsul în cuvântul rostit de indigenul „atacat" sau „dezonorat" odată cu salutara și inocenta strângere de mână. Cuvântul respectiv era *dayiyi*, care înseamnă canibal sau neputință, dar care mai are și alte sensuri, unul din ele fiind „cel care mă violentează" și care rostită după un țipăt însemna sau putea să însemne „cel care mă violează în cur", sau „canibalul care mă fute în cur și pe urmă mă mănâncă", cu toate că putea însemna

și „cel care mă pipăie (sau mă violează) și mă privește în ochi (ca să-mi mănânce sufletul)“. Adevărul e că antropologii francezi au urcat din nou în munți după un timp de odihnă pe coastă, dar nu i-au mai văzut pe indigeni.

Când nu mai putea, Anski se întorcea la Arcimboldo. Îi plăcea să-și amintească picturile lui Arcimboldo, despre a cărui viață nu știa sau se prefăcea că nu știe aproape nimic, și care de altfel nu era o viață dominată de agitația permanentă a lui Courbet, dar în ale cărui pânze găsea ceva ce în lipsa unui cuvânt mai potrivit Anski definea ca simplitate, un atribut care multor erudiți și exegeți ai operei arcimboldiene nu le-ar fi plăcut.

Tehnica milanezului i se părea personificarea bucuriei. Sfârșitul aparențelor. Arcadia înainte de apariția omului. Nu toate, evident, căci de pildă *Friptura*, un tablou inversat care atârnat într-un anumit fel reprezintă, într-adevăr, o tavă de metal mare cu bucăți de carne friptă printre care se distinge un purcel de lapte și un iepure, și niște mâini, probabil de femeie sau de adolescentă, care încearcă să acopere carnea ca să nu se răcească, dar care atârnat invers ne înfățișează bustul unui soldat, cu coif și armură, și un surâs satisfăcut și temerar căruia îi lipseau niște dinți, surâsul groaznic al unui bătrân mercenar care te privește, și privirea lui e și mai groaznică decât surâsul, ca și cum ar ști anumite lucruri despre tine, scrie Anski, pe care tu nici măcar nu le bănuiești, i se părea un tablou de groază. *Juristul* (un judecător sau un înalt funcționar cu capul făcut din mici animale de vânat și corpul din cărți) i se părea de asemenea un tablou de groază. Dar tablourile celor patru anotimpuri erau bucurie în stare pură. Un tot într-un tot, scrie Anski. Ca și cum Arcimboldo ar fi învățat o singură lecție, dar aceasta ar fi fost de maximă importanță.

Și aici Anski își dezminte lipsa de interes pentru viața pictorului și scrie că atunci când Leonardo da Vinci pleacă de la Milano în 1516 îi lasă moștenire discipolului său Bernardino Luini caietele sale cu însemnări și câteva desene, pe care cu trecerea timpului, tânărul Arcimboldo, prieten cu fiul lui Luini, s-ar putea să le fi consultat și studiat. Când sunt trist sau abătut, scrie Anski, închid ochii și retrăiesc tablourile lui Arcimboldo și tristețea și deprimarea dispar, ca și cum un vânt mai puternic decât ele, un vânt *mentolat*, ar sufla brusc pe străzile Moscovei.

Apoi urmează însemnările, dezordonate, despre fuga lui. Un grup de prieteni stă de vorbă o noapte întreagă despre avantajele și inconvenientele sinuciderii. Doi bărbați și o femeie, care, în pauzele sau în timpii morți ai conversației lor despre sinucidere, vorbesc și despre viața sexuală a unui cunoscut poet dispărut (de fapt asasinat) și despre soția lui. Un poet acmeist[60] și soția sa reduși la o continuă mizerie și umilință. O pereche care construiește din sărăcie și marginalizare un joc foarte simplu. Jocul sexului. Femeia se fute cu alții. Nu cu alți poeți, căci poetul și în consecință soția lui sunt pe lista neagră și ceilalți poeți fug de ei de parcă ar fi leproși.

Femeia este foarte frumoasă. Cei trei prieteni care conversează în caietele lui Anski o noapte întreagă sunt de acord. Toți trei o cunosc sau au reușit s-o vadă într-o ocazie ori alta. Frumoasă foc. O femeie impozantă. Profund îndrăgostită. Poetul se fute și el cu alte femei. Nu cu poetese, nici cu soțiile sau surorile altor poeți, fiindcă respectivul acmeist este otravă și toți îl evită. De altfel, nu se poate spune că este frumos. Nu, nu. Mai curând urât. Poetul însă se fute cu muncitoare pe care le cunoaște în metrou sau la coadă la câte un magazin. Urât, urât, dar cu un comportament plin de dulceață și o limbă care vrăjește.

Prietenii râd. Într-adevăr, poetul poate recita, căci are memorie bună, poeziile cele mai triste, și tinerele și mai puțin tinerele muncitoare varsă lacrimi când îl ascultă. Pe urmă ajung în pat. Nevasta poetului, a cărei frumusețe o scutește să aibă memorie bună, dar a cărei memorie este și mai fantastică decât cea a poetului, infinit mai fantastică, face amor cu muncitori și marinari în permisie sau cu șefi de echipă zdraveni și văduvi care nu mai știu ce să facă din viața lor și cu forța lor și cărora apariția acestei femei minunate li se pare un miracol. Fac și amor în grup. Poetul, nevastă-sa și altă femeie. Poetul, nevastă-sa și alt bărbat. În general sunt triouri, dar uneori sunt cvartete și cvintete. Uneori, împinși de un presentiment, își prezintă unul altuia cu pompă și mare protocol pe respectivii lor amanți, care după o săptămână se îndrăgostesc între ei și nu-i mai revăd niciodată, nu mai participă niciodată la acele mici orgii proletare, sau poate da, asta nu se știe niciodată. În orice caz, toate astea se sfârșesc când poetul este închis și nimeni nu știe nimic de el, fiindcă este asasinat.

Pe urmă, prietenii vorbesc din nou despre sinucidere, despre inconvenientele și avantajele sale, până în zori, și atunci unul dintre ei, Anski, pleacă de acolo și pleacă din Moscova, fără acte, la mâna oricărui turnător. Urmează peisaje, peisaje văzute prin geam și geamuri de peisaje, și drumuri de pământ și halte fără nume unde se adună tinerii vagabonzi scăpați dintr-o carte de Makarenko, și apar adolescenți cocoșați și adolescenți răciți cărora le curge un firișor de apă din nas, și pâraie și pâine tare și o încercare de a fi furat pe care Anski o evită, dar nu spune cum o evită. În sfârșit, se ivește satul Kostekino. Și noaptea. Și murmurul vântului care îl recunoaște. Și mama lui Anski care deschide ușa și nu îl recunoaște.

Ultimele însemnări din caiet sunt sumare. După câteva luni de la sosirea lui în sat, a murit taică-su, ca și cum l-ar fi așteptat doar pe el ca să se arunce cu capul direct pe lumea cealaltă. Maică-sa s-a ocupat de înmormântare și noaptea, când toți dormeau, Anski s-a strecurat până la cimitir și a stat multă vreme lângă mormânt, gândindu-se la lucruri vagi. Ziua obișnuia să doarmă în mansardă, acoperit până peste cap, într-un întuneric desăvârșit. Noaptea cobora la parter și citea la lumina din vatră, lângă patul unde dormea maică-sa. Într-una din ultimele sale însemnări pomenește de dezordinea universului și spune că numai în această dezordine

suntem de înțeles. În alta se întreabă ce-o să rămână când universul va muri și timpul și spațiul vor muri împreună cu el. Zero, nimic. Această idee, totuși, îi stârnește râsul. În spatele fiecărui răspuns se află o întrebare, își amintește Anski că spun țăranii din Kostekino. În spatele fiecărui răspuns inevitabil se ascunde o întrebare și mai complexă. Cu toate acestea, complexitatea îl face să râdă, și uneori maică-sa aude cum râde în mansardă, ca atunci când avea zece ani. Anski se gândește la universuri paralele. În acele zile, Hitler invadează Polonia și începe al Doilea Război Mondial. Căderea Varșoviei, căderea Parisului, atacul contra Uniunii Sovietice. Numai în dezordine suntem de înțeles. Într-o noapte, Anski visează că cerul este un mare ocean de sânge. Pe ultima pagină a caietului schițează un itinerar ca să se alăture partizanilor.

Rămânea de rezolvat chestiunea ascunzătorii pentru o singură persoană dinăuntrul vetrei. Cine a făcut-o? Cine s-a ascuns acolo?

După multă cugetare, Reiter a ajuns la concluzia că o construise tatăl lui Anski. Probabil că ascunzătoarea a fost făcută înainte de-a se întoarce Anski în sat. Exista și posibilitatea ca tatăl s-o fi construit după întoarcerea fiului, ceea ce desigur era mai logic, părinții aflaseră că Anski era un dușman al statului. Dar Reiter a intuit că ascunzătoarea, a cărei construcție și-a închipuit că a fost lentă, artizanală, fără grabă, fusese concepută cu mult înainte ca Anski să se întoarcă, ceea ce îi conferea tatălui o aureolă de prezicător sau de dement. A ajuns de asemenea la concluzia că nimeni nu folosise ascunzătoarea.

N-a exclus, bineînțeles, obligatoria inspecție a funcționarilor din partid, care cu siguranță au adulmecat prin izbă căutând vreo urmă a lui Anski, și că în timpul acestor inspecții el s-ar fi ascuns în vatră, ceea ce i s-a părut foarte probabil, aproape sigur. Dar adevărul este că nimeni nu se ascunsese acolo, nici măcar mama lui Anski atunci când a sosit detașamentul Einsatzgruppe C. Și-a închipuit-o, asta da, pe mama lui Anski ascunzând caietul fiului ei, și apoi, în vise, a văzut-o plecând și îndreptându-se împreună cu alți evrei din Kostekino spre locul unde o aștepta disciplina germană, noi, moartea.

L-a văzut și pe Anski în vise. L-a văzut mergând pe câmp, noaptea, devenit o persoană fără nume, care își îndrepta pașii spre apus, și l-a văzut de asemenea murind împușcat.

Timp de mai multe zile, Reiter și-a zis că el îl împușcase pe Anski. Noaptea avea coșmaruri oribile care îl trezeau și îl făceau să plângă. Uneori rămânea nemișcat, ghemuit în pat, ascultând cum cade zăpada peste sat. Nu se mai gândea la sinucidere, pentru că se credea mort. Dimineața, primul lucru pe care îl făcea era să se uite peste caietul lui Anski, pe care îl deschidea la orice pagină. Alteori, făcea lungi plimbări prin pădurea înzăpezită, până ajungea la vechiul sovhoz unde ucrainenii munceau la ordinele a doi nemți plictisiți.

Când se ducea la casa mare din sat ca să-și ia proviziile, se simțea ca pe o altă planetă. Acolo era mereu aprins focul în vatră și două oale de campanie enorme pline de supă inundau cu aburi tot parterul. Mirosea a varză și a tutun și camarazii lui erau în cămașă sau goi. Prefera, mult mai mult, pădurea unde se așeza pe zăpadă până începea să-i înghețe curul. Prefera izba unde aprindea focul și se instala în fața vetrei să citească din nou caietul lui Anski. Din timp în timp, ridica ochii și se uita în vatră, ca și cum de acolo l-ar fi privit o umbră ce iradia timiditate și simpatie. Atunci un fior de plăcere îi străbătea corpul. Uneori își închipuia că trăiește cu familia lui Anski. Îi vedea pe mama și pe tatăl și pe tânărul Anski străbătând drumurile Siberiei și își astupa ochii. Când în focul din vatră rămâneau doar mici tăciuni strălucind în întuneric, cu multă grijă se băga în ascunzătoare, unde era cald, și stătea acolo mult timp, până când frigul din zori îl trezea.

Într-o noapte, a visat că era din nou în Crimeea. Nu-și aducea aminte în ce parte, dar era Crimeea. Trăgea cu arma lui printre nori de fum ce se iveau ici și colo ca niște gheizere. După aceea începea să meargă și găsea un soldat din Armata Roșie mort, întins pe burtă ținând încă arma în mână. Când se apleca să-l întoarcă să-i vadă fața se temea, cum se temuse de atâtea ori, ca acel cadavru să nu aibă chipul lui Anski. Când a apucat cadavrul de tunică își spunea, nu, nu, nu, nu vreau să port această povară, vreau ca Anski să trăiască, nu vreau să moară, nu vreau să fiu eu asasinul lui, chiar dacă am făcut-o fără să vreau, chiar dacă a fost din întâmplare, chiar dacă nu mi-am dat seama. Atunci, fără să se mire, mai degrabă ușurat, descoperea că acel cadavru avea propriul lui chip, chipul lui Reiter. Când s-a trezit din vis, dimineața, și-a recăpătat glasul. Primul lucru pe care l-a spus a fost:

— Nu eram eu, ce mă bucur.

În vara lui 1942, și-au amintit imediat de soldații de la Kostekino și Reiter a fost retrimis la divizia lui. A fost în Crimeea. A fost la Kerci. A fost pe malurile Kubanului și pe străzile din Krasnodar. A străbătut Caucazul până la Budenovsk și a mers cu batalionul lui prin stepa calmucă, având tot timpul caietul lui Anski sub tunică, între hainele lui de nebun și uniforma militară. A înghițit praf și n-a văzut soldați inamici, dar i-a văzut pe Wilke și pe Kruse și pe sergentul Lemke, deși nu i-a fost ușor să-i recunoască pentru că se schimbaseră, nu numai fizionomia, ci și glasurile lor, acum Wilke, de exemplu, vorbea numai în dialect și aproape nimeni nu-l mai înțelegea cu excepția lui Reiter, iar lui Kruse i se schimbase vocea, vorbea ca și cum i s-ar fi extirpat testiculele cu mult timp în urmă, și sergentul Lemke nu mai striga decât în foarte rare ocazii, de cele mai multe ori li se adresa oamenilor săi într-un fel de șoaptă, de parcă era obosit sau de parcă lungile distanțe străbătute îl adormiseră. Oricum, sergentul Lemke a fost rănit grav în timp ce încercau în van să-și deschidă drum spre Tuapse și în locul lui a fost numit sergentul Bublitz. Pe urmă a venit toamna, noroiul, vântul, și la sfârșitul toamnei au contraatacat rușii.

Divizia lui Reiter, care nu mai făcea parte din Armata a 11-a, ci din a 17-a, s-a retras de la Elista la Proletarskaia și după aceea a urcat de-a lungul râului Manîci până la Rostov. Și de acolo a continuat să se retragă spre vest, până la râul Mius, unde s-a stabilit frontul. A venit vara lui 1943 și rușii au atacat din nou și divizia lui Reiter s-a retras din nou. Și de fiecare dată când se retrăgeau, erau tot mai puțini cei care rămâneau în viață. Kruse a murit. Sergentul Bublitz a murit. Pe Voss, care era curajos, întâi l-au avansat la grad de sergent și apoi de locotenent, și cu Voss numărul de pierderi s-a dublat în mai puțin de o săptămână.

Reiter a dobândit obiceiul de a privi morții ca și cum s-ar uita la un teren de vânzare sau o fermă sau o casă de țară și de a-i căuta apoi în buzunare să vadă dacă n-au ceva de mâncare. Wilke făcea același lucru, dar în loc s-o facă în tăcere, fredona: soldații prusaci se masturbează, dar nu se sinucid. Câțiva camarazi din batalion i-au poreclit vampirii. Lui Reiter nu-i păsa. În momentele de odihnă, scotea un colț de pâine și caietul lui Anski de sub tunică și începea să citească. Uneori Wilke se așeza lângă el și adormea repede. Odată l-a întrebat dacă el scrisese caietul acela. Reiter s-a uitat la el de parcă întrebarea ar fi fost atât de tâmpită, că nu avea nevoie de răspuns. Wilke l-a întrebat iar dacă l-a scris el. Lui Reiter i s-a părut că Wilke dormea și că vorbea în somn. Avea ochii pe jumătate închiși și era neras și pomeții și maxilarul parcă voiau să-i iasă din față.

— L-a scris un prieten, a spus.

— Un prieten mort, a zis vocea adormită a lui Wilke.

— Mai mult sau mai puțin, a spus Reiter, și a continuat să citească.

Lui Reiter îi plăcea să adoarmă ascultând zgomotul artileriei. Nici Wilke nu putea suporta o tăcere prea lungă și înainte de-a închide ochii fredona. Locotenentul Voss, dimpotrivă, își astupa urechile când se culca și îi era greu să se trezească sau să se readapteze la starea de veghe și la război. Uneori trebuia să-l zgâlțâi și atunci spunea ce dracu' se întâmplă și dădea lovituri de pumni în întuneric. Dar câștiga medalii și odată Reiter și Wilke l-au însoțit la postul de comandă al diviziei pentru ca generalul Von Berenberg în persoană să-i pună în piept cea mai înaltă distincție pe care o putea obține un soldat al Wehrmachtului. Aceea a fost o zi fericită pentru Voss, dar nu și pentru divizia 79, care pe atunci avea mai puține efective decât un regiment, căci pe înserat, în timp ce Reiter și Wilke mâncau cârnați lângă un camion, rușii le-au asaltat pozițiile, așa că ei doi și Voss au trebuit să se întoarcă imediat în linia întâi. Au rezistat puțin și s-au retras din nou. În retragere, divizia a rămas redusă la mărimea unui batalion și o bună parte din soldați păreau nebuni scăpați dintr-un balamuc.

Timp de mai multe zile, au mers spre vest cum au putut, păstrând ordinea companiilor sau în grupuri care se formau sau se risipeau la întâmplare.

Reiter a plecat singur. Uneori vedea trecând escadrile de avioane sovietice și uneori cerul, de un albastru orbitor cu un minut înainte, se înnora și se dezlănțuia

brusc o furtună care dura mai multe ore. De pe un deal, a văzut trecând o coloană de tancuri germane spre vest. Păreau sicrie ale unei civilizații extraterestre.

Mergea noaptea. Ziua se ascundea cum putea mai bine și și-o petrecea citind caietul lui Anski și dormind și uitându-se la ce creștea sau ardea în jurul lui. Uneori își amintea de algele din Baltica și zâmbea. Alteori, se gândea la sora lui și iar zâmbea. De mult timp nu mai avea vești de la ei. Taică-su nu-i scrisese niciodată și Reiter bănuia că n-o făcea pentru că nu știa să scrie prea bine. Maică-sa în schimb i-a scris. Ce-i spunea în scrisorile ei? Reiter uitase, nu erau scrisori foarte lungi, dar le uitase complet, își amintea doar de caligrafia lor, un scris mare și tremurat, de greșelile gramaticale, de goliciunea lor. Mamele n-ar trebui să scrie niciodată scrisori, se gândea. Pe cele de la sora lui, în schimb, și le amintea perfect și asta îl făcea să zâmbească, întins pe burtă, ascuns în iarbă, în timp ce-l învingea somnul. Erau scrisori în care sora lui îi vorbea despre ea, și despre sat, despre școală, despre ce rochii purta, despre el.

Tu ești un uriaș, spunea micuța Lotte. La început, pe Reiter l-a descumpănit această afirmație. Dar pe urmă s-a gândit că pentru o fetiță, o fetiță pe deasupra atât de dulce și sensibilă ca Lotte, statura lui semăna cel mai mult cu cea a unui uriaș. Pașii tăi răsună în pădure, spunea Lotte în scrisorile ei. Păsările din pădure aud zgomotul pașilor tăi și se opresc din cântat. Cei care muncesc pe câmp te aud. Cei care se ascund în încăperi întunecoase te aud. Tinerii din Tineretul Hitlerist te aud și se duc să te aștepte la intrarea în sat. Toți se bucură. Ești viu. Germania e vie. Etcetera.

Într-o zi, fără să știe cum, Reiter s-a întors la Kostekino. În sat nu mai erau nemți. Sovhozul era gol și doar din câteva izbe s-au ivit capete de bătrâni înfometați și tremurând care i-au spus, prin semne, că nemții îi evacuaseră pe tehnicieni și pe toți ucrainenii tineri care lucrau pentru ei în sat. Reiter a dormit în ziua aceea în izba lui Anski și s-a simțit mai bine decât dacă s-ar fi întors acasă. A aprins focul în vatră și s-a trântit în pat îmbrăcat. Dar n-a putut adormi imediat. A început să se gândească la aparențele de care vorbea Anski în caietul lui și s-a gândit la el însuși. Se simțea liber, cum nu se mai simțise niciodată în viață, și deși mânca prost și prin urmare era slăbit, simțea de asemenea că are forță să prelungească acest impuls de libertate, de suveranitate, până unde va fi posibil. Și, totuși, posibilitatea ca toate acestea să nu fie altceva decât aparențe îl îngrijora. Aparența este o forță de ocupație a realității, și-a zis, chiar și a realității celei mai extreme și limitrofe. Trăiește în sufletele oamenilor și în gesturile lor, în voință și în durere, în felul în care îți ordonezi amintirile și în modul în care îți ordonezi prioritățile. Aparența proliferează în saloanele industriașilor și în lumea interlopă. Dictează norme, se răzvrătește contra propriilor sale norme (în răzvrătiri care pot fi sângeroase, dar asta nu înseamnă că nu sunt aparente), dictează noi norme.

Național-socialismul este împărăția absolută a aparenței. Iubirea, s-a gândit, de

regulă este altă aparență. Dragostea mea pentru Lotte nu este aparență. Lotte este sora mea și e mică și crede că eu sunt un uriaș. Dar iubirea, iubirea normală și obișnuită, iubirea dintre două persoane, cu dejunuri și cine, cu gelozii și bani și tristețe, este teatru, adică aparență. Tinerețea este aparența forței, iubirea este aparența păcii. Nu îmi pot fi dăruite nici tinerețea, nici forța, nici iubirea, nici pacea, și-a zis cu un oftat, și nici n-aș putea accepta un asemenea dar. Doar peregrinările lui Anski nu sunt aparență, s-a gândit, doar cei paisprezece ani ai lui Anski nu sunt aparență. Anski și-a trăit toată viața într-o lipsă de maturitate furioasă pentru că revoluția, adevărata și unica, este de asemenea lipsită de maturitate. Apoi a adormit și n-a visat și a doua zi s-a dus în pădure să caute crengi pentru foc și când se întorcea în sat a intrat, din curiozitate, în casa unde stătuseră nemții în iarna lui ’42, și înăuntru a găsit totul părăsit și în ruină, fără oale, nici saci de orez, fără pături, nici foc în godinuri, geamurile sparte și obloanele scoase din țâțâni, podeaua murdară și cu pete mari de noroi sau de căcat ce se lipeau de talpa bocancilor dacă cineva ar fi comis greșeala de a le călca. Pe un perete, un soldat scrisese cu cărbune trăiască Hitler, pe altul era un soi de scrisoare de dragoste. La etaj, cineva se distrase desenând pe pereți și pe tavan! scene cotidiene din viața nemților care stătuseră la Kostekino. Într-un colț, era desenată pădurea și cinci nemți, ușor de recunoscut după chipiuri, cărau lemne sau vânau păsări. În alt colț, doi nemți făceau amor în timp ce un al treilea, cu ambele brațe bandajate, îi observa ascuns în spatele unui copac. În alt colț, patru nemți dormeau întinși după ce mâncaseră de seară și lângă ei se ghicea scheletul unui câine. În ultimul colț, apărea însuși Reiter, cu o barbă lungă blondă, privind de la fereastra izbei familiei Anski, în timp ce afară defilau un elefant, o girafă, un rinocer și o rață. În centrul frescei, ca să-i spunem cumva, era o piață pietruită, o piață imaginară pe care Kostekino n-a avut-o niciodată, plină de femei sau de fantome de femei cu părul ridicat în sus, care mergeau de colo până colo țipând, în timp ce doi soldați germani supravegheau munca unei echipe de tineri ucraineni care înălțau un monument de piatră cu o formă încă incertă.

Desenele erau stângace și infantile, iar perspectiva era prerenascentistă, dar dispunerea fiecărui element lăsa să se bănuiască ironia și prin urmare măiestria tainică mult superioară celei ce se oferea la prima vedere. Când s-a întors la izba lui, Reiter s-a gândit că pictorul avea talent, dar că înnebunise ca restul nemților care-și petrecuseră iarna lui ’42 la Kostekino. S-a gândit și la surprinzătoarea sa apariție în frescă. Cu siguranță că pictorul îl credea nebun, a tras concluzia. Imaginea rației închizând marșul condus de elefant îl făcea să presupună asta. Și-a adus aminte că în zilele acelea încă nu-și redobândise vocea. Și-a adus aminte și că în zilele acelea citea și recitea fără pauză caietul lui Anski, memorând fiecare cuvânt și simțind ceva foarte ciudat care uneori se asemăna cu fericirea și alteori cu o vinovăție imensă cât bolta cerului. Și el accepta vinovăția și fericirea, ba chiar, în unele nopți, le aduna, și rezultatul acestei adunări sui-generis era fericire, dar o fericire diferită

care îl sfâșia fără menajamente și care pentru Reiter nu era fericirea, ci era Reiter.

Într-o noapte, la trei zile de la sosirea sa la Kostekino, a visat că rușii năvăleau în sat și ca să scape de ei se arunca în pârâu, în Pârâul Dulce, și că după ce înota în Pârâul Dulce ajungea la Nipru, și că Niprul, malurile Niprului, erau pline de ruși, atât malul stâng, cât și malul drept, și că și unii și alții râdeau văzând cum apare în mijlocul râului și trăgeau în el, și a visat că auzind împușcăturile se scufunda în râu și se lăsa dus de curent, ieșind la suprafață doar ca să ia un pic de aer și să se scufunde iar, și că în felul acesta străbătea kilometri și kilometri de râu, uneori ținându-și respirația trei minute, sau patru sau cinci, recordul mondial, până când curentul îl îndepărta de locul unde erau rușii, dar chiar și așa Reiter continua să se scufunde, ieșea, respira și se scufunda, și fundul râului era ca o șosea pietruită, din când în când vedea bancuri de pești mici și albi și din când în când întâlnea câte un cadavru descărnat, doar oasele goale, și acele schelete care jalonau cursul râului puteau fi germane sau sovietice, nu se știa, pentru că hainele lor putreziseră și curentul le târâse pe râu în jos, și în visul lui Reiter curentul îl târa și pe el pe râu în jos, și uneori, mai ales noaptea, ieșea la suprafață și făcea pe mortul, ca să se poată odihni sau să poată dormi cinci minute, în timp ce râul curgea neîncetat spre sud cu el în brațe, și când ieșea soarele, Reiter se scufunda din nou și înota sub apă, revenea pe fundul gelatinos al Niprului și așa treceau zilele, uneori se apropia de câte un oraș și îi vedea luminile sau, dacă nu erau lumini, auzea un zgomot vag ca atunci când muți mobilele, de parcă niște persoane bolnave ar fi schimbat mobilele din loc, și uneori trecea pe sub pontoane militare și vedea umbrele înghețate ale soldaților în noapte, umbre care se proiectau pe suprafața vălurită a apei, și într-o dimineață, în sfârșit, Niprul s-a vărsat în Marea Neagră, unde murea sau se transforma, și Reiter s-a apropiat de malul râului sau al mării cu pași șovăitori, ca un elev, elevul care n-a fost niciodată, care revine și se întinde pe nisip după ce a înotat până la epuizare, amețit, la sfârșitul vacanței, doar ca să descopere cu oroare, în timp ce se așeza pe plajă privind imensitatea Mării Negre, cum din caietul lui Anski, pe care-l ținea sub tunică, rămăsese doar un fel de pastă de hârtie, cu cerneala spălată definitiv, jumătate din caiet lipită de hainele sau de pielea lui și cealaltă jumătate făcută bucățele ce pluteau în apa ușor vălurită.

În clipa aceea, Reiter s-a trezit și a hotărât să plece cât mai repede din Kostekino. S-a îmbrăcat în tăcere și și-a strâns puținele lucruri. N-a aprins nici o lumină, nici n-a întețit focul. S-a gândit la cât avea de mers în ziua aceea. Înainte de-a ieși din izbă, a pus cu grijă caietul lui Anski la locul lui în ascunzătoarea din vatră. Acum să-l găsească altcineva, s-a gândit. Pe urmă a deschis ușa, a închis-o cu multă grijă și s-a îndepărtat de sat cu pași mari.

După câteva zile, a întâlnit o coloană din divizia lui și a revenit la monotonie, rezistau și se retrăgeau, până când sovieticii i-au distrus pe Bug, la vest de

Pervomaisk, și resturile diviziei 79 au trecut la divizia 303. În 1944, în timp ce se îndreptau spre Iași urmăriți de o brigadă motorizată rusească, Reiter și alți soldați din batalionul lui au văzut un nor de praf albastru ce se ridica pe cerul amiezii. Apoi au auzit strigăte și cântece foarte stinse și, după puțin timp, Reiter a văzut cu binoclul un grup de soldați români ce traversau o livadă în goana mare de parcă erau stăpâniți de diavol sau de spaimă, și o luau pe un drum de pământ paralel cu șoseaua pe unde se retrăgea divizia sa.

Nu aveau prea mult timp, căci rușii trebuiau să apară dintr-o clipă într-alta, totuși Reiter și câțiva camarazi de-ai săi au hotărât să se ducă să vadă ce se întâmplase. Au coborât dealul pe care-l foloseau ca punct de observație și au străbătut, la bordul unui vehicul cu o mitralieră, coclaurii care despărțeau cele două drumuri. Au văzut un fel de castel de țară românesc, părăsit, cu ferestrele închise și o curte interioară pietruită ce se prelungea până la grajduri. Apoi au ieșit pe o esplanadă unde mai erau încă soldați români rămași în urmă care jucau zaruri sau încărcau în căruțe (pe care pe urmă le trăgeau ei înșiși) tablouri și mobile din castel. La capătul esplanadei era o cruce mare făcută din bucăți mari de lemn lăcuit în tonuri întunecate probabil smulse din salonul principal al castelului rural. Pe crucea înfiptă în pământul galben era un bărbat gol. Românii care știau ceva germană i-au întrebat ce caută acolo. Nemții au răspuns că fug de ruși. Or să vină repede, au zis câțiva români.

— Și asta ce e? a zis un neamț arătând spre bărbatul răstignit.

— Generalul corpului nostru de armată, au spus românii grăbindu-se să încarce prada în căruțe.

— Aveți de gând să dezertați? i-a întrebat un neamț.

— Da, a răspuns un român, aseară corpul 3 de armată a hotărât să dezerteze.

Nemții s-au uitat unii la alții, neștiind parcă dacă să tragă în români sau să dezerteze cu ei.

— Și unde vă duceți acum? i-au întrebat.

— Spre apus, spre casele noastre, au zis câțiva români.

— V-ați gândit bine?

— O să omorâm pe oricine ne împiedică.

Cei mai mulți, întărind parcă cele spuse, au pus mâna pe pușți și unii chiar au dus pușca la ochi fără nici o jenă. Pentru o clipă, s-ar fi zis că ambele grupuri or să înceapă să tragă. Exact în momentul acela, Reiter a coborât din mașină și fără să țină seama nici de români, nici de nemți, a pornit în direcția crucii și a răstignitului. Acesta avea sânge uscat pe obraji, ca și cum oamenii lui i-ar fi rupt nasul lovindu-l cu patul pușții cu o seară înainte, ochii îi erau învinețiți și buzele umflate, dar chiar și așa l-a recunoscut imediat. Era generalul Entrescu, bărbatul care se culcase cu micuța baroneasă Von Zumpe în castelul din Carpați și pe care îl spionaseră el și Wilke pe culoarul secret. Îi scoseseră hainele probabil când era încă viu, lăsându-l

complet gol, cu excepția cizmelor de călărie. Penisul lui Entrescu, o pulă mândră care în erecție măsura, după calculele făcute de Wilke și de el la momentul respectiv, vreo treizeci de centimetri, era legănat monoton de vântul înserării. La picioarele crucii se afla o ladă cu artificii cu care generalul Entrescu îi distra pe invitații săi. Dar probabil pulberea era udă sau artificiile expirate pentru că atunci când explodau nu făceau decât să scoată un norișor de fum albastru ce se înălța repede spre cer și dispărea. Unul dintre nemți, în spatele lui Reiter, a spus ceva despre membrul viril al generalului Entrescu. Câțiva români au râs și toți, unii mai repede, alții mai încet, s-au apropiat de cruce ca și cum aceasta i-ar fi atras ca un magnet.

Puștile nu mai ținteau pe nimeni și soldații le țineau ca pe niște unelte de câmp și ei erau țărani obosiți mărșăluind mereu pe buza prăpastiei. Știau că rușii sunt pe punctul de a sosi și le era frică de ei, dar nimeni n-a rezistat să nu se apropie pentru ultima dată de crucea generalului Entrescu.

— Ce fel de om era? a spus un neamț, știind că răspunsul nu contează.

— Nu era om rău, a zis un român.

Pe urmă au rămas toți pe gânduri, unii cu capetele plecate și alții uitându-se la general cu ochi pierduți. Nimănui nu i-a trecut prin minte să întrebe cum fusese omorât. Probabil a fost bătut, apoi trântit la pământ și lovit în continuare. Lemnul crucii era înnegrit de sânge și dârele uscate ajungeau, negre ca un păianjen, până la pământul galben. Nimeni nu s-a gândit să spună să-l coboare de pe cruce.

— O să treacă mult timp până o să găsiți un exemplar ca ăsta, a spus un neamț.

Românii nu l-au înțeles. Reiter s-a uitat la fața lui Entrescu; avea ochii închiși, dar dădea impresia că ține ochii larg deschiși. Mâinile îi erau fixate de lemn cu piroane mari de culoare argintie. Trei la fiecare mână. Picioarele erau țintuite cu cuie lungi de fierar. La stânga lui Reiter, un român tinerel, n-avea mai mult de cincisprezece ani, căruia uniforma îi era prea mare, spunea o rugăciune. A întrebat dacă mai e cineva acolo. I s-a răspuns că numai ei, că tot ce mai rămăsese din corpul 3 ajunsese de vreo trei zile la gara din Litacz și că generalul, în loc să caute un adăpost mai sigur spre vest, s-a hotărât să meargă să-și viziteze castelul, pe care l-au găsit gol. Nu era nici o slugă și nici un animal viu pe care să-l poată mânca. Două zile generalul a stat închis în camera lui și n-a vrut să iasă. Soldații au umblat prin casă, până au găsit pivnița, a cărei ușă au dărâmat-o. În ciuda rezervelor unor ofițeri, toți au început să se îmbete. În noaptea aceea, a dezertat jumătate din corpul 3. Cei care au rămas au făcut-o pentru că au vrut, fără să fie obligați de nimeni, au făcut-o pentru că îl iubeau pe generalul Entrescu. Sau ceva de genul ăsta. Câțiva s-au dus să fure prin așezările vecine și nu s-au mai întors. Alții i-au strigat generalului, din curte, să ia din nou conducerea și să decidă ce este de făcut. Dar generalul continua să stea încuiat în cameră și nu deschidea ușa nimănui. Într-o noapte de beție, soldații au spart ușa. Generalul Entrescu stătea într-un fotoliu, înconjurat de sfeșnice

și lumânări, uitându-se la un album cu fotografii. Atunci s-a întâmplat ce s-a întâmplat. La început, Entrescu s-a apărat biciuindu-i cu cravașa. Dar soldații erau înnebuniți de foame și de frică și l-au omorât și pe urmă l-au țintuit pe cruce.

— Cred că v-a fost foarte greu să faceți crucea asta așa de mare, a spus Reiter.

— Am făcut-o înainte de a-l omorî pe general, a zis un român. Nu știu de ce am făcut-o, dar am făcut-o chiar înainte de a ne îmbăta.

Apoi, românii au continuat să-și încarce prada și câțiva nemți i-au ajutat, iar alții s-au hotărât să dea o raită prin casă, să vadă dacă mai era ceva alcool în pivniță, și răstignitul a rămas din nou singur. Înainte de-a pleca, Reiter i-a întrebat dacă îl cunosc pe un tip cu numele Popescu, care îl însoțea mereu pe general și era probabil secretarul lui.

— Ah, căpitanul Popescu, a spus un român încuviințând din cap și cu același ton cu care ar fi spus căpitanul Ornitorinc. Ăsta probabil e deja la București.

În timp ce se îndepărtau înspre coclauri, ridicând un norișor de praf pe drum, lui Reiter i s-a părut că zărește niște păsări negre zburând deasupra esplanadei de unde generalul Entrescu supraveghea mersul războiului. Unul dintre nemți, cel de lângă mitralieră, a spus, râzând, că ce-or să creadă rușii când or să-l vadă pe răstignit. Nu i-a răspuns nimeni.

Din înfrângere în înfrângere, Reiter s-a întors în sfârșit în Germania. În mai 1945, la vârsta de douăzeci și cinci de ani, după ce stătuse două luni ascuns într-o pădure, s-a predat unor soldați americani și a fost internat într-un lagăr de prizonieri în apropiere de Ansbach. Acolo a făcut un duș pentru prima oară după multe zile și mâncarea era bună.

Jumătate din prizonierii de război dormeau în barăci pe care le construiseră niște soldați negri americani și cealaltă jumătate dormea în corturi mari de campanie. O dată la două zile apăreau în lagăr inspectori care revizuiau, într-o strictă ordine alfabetică, documentele prizonierilor. La început, puneau o masă afară și prizonierii treceau pe acolo și fiecare răspundea la întrebările lor. Pe urmă, soldații negri, ajutați de câțiva germani, au construit o baracă specială, cu trei încăperi, și acum cozile se formau în fața acestei barăci. Reiter nu cunoștea pe nimeni în lagăr. Camarazii lui din divizia 79 și apoi din divizia 303 muriseră sau căzuseră prizonieri la ruși sau dezertaseră, așa cum făcuse el însuși. Ce mai rămăsese din divizie se îndrepta spre Pilsen, în Protectorat, când Reiter, în confuzia aceea, plecase pe cont propriu. În lagărul de prizonieri de la Ansbach încerca să nu intre în legătură cu nimeni. Unii soldați cântau seara. Din posturile lor de observație, negrii se uitau la ei și râdeau, dar cum nimeni, aparent, nu înțelegea cuvintele cântecelor, îi lăsau să cânte până la ora de culcare. Alții obișnuiau să se plimbe de la un capăt la celălalt al lagărului ținându-se de braț și conversând pe teme din cele mai bizare. Se spunea că în curând vor începe ostilitățile între sovietici

și aliați. Se specula în legătură cu împrejurările în care murise Hitler. Se vorbea de foamete și de faptul că recolta de cartofi o să salveze, încă o dată, Germania de la dezastru.

Alături de patul de campanie al lui Reiter dormea un tip de vreo cincizeci de ani, un combatant din *Volkssturm*[61]. Tipul își lăsase barbă și germana lui era domoală și înceată, ca și cum nimic din ce se petrecea în jurul lui nu-l putea afecta. În timpul zilei, obișnuia să stea de vorbă cu alți doi foști combatanți din *Volkssturm*, care îl însoțeau la plimbare și la masă. Totuși, uneori, Reiter îl vedea singur, scriind cu un creion pe hârtii de tot felul pe care le scotea din buzunare și apoi le păstra cu foarte multă grijă. Odată, înainte de-a adormi, l-a întrebat ce scrie și tipul i-a spus că încearcă să-și pună pe hârtie gândurile. Ceva ce nu e deloc ușor, a adăugat. Reiter nu l-a mai întrebat nimic, dar începând din acel moment fostul combatant din *Volkssturm*, întotdeauna noaptea, întotdeauna înainte de-a adormi, găsea un pretext ca să schimbe câteva cuvinte cu el. După cum i-a povestit, soția lui murise când rușii au intrat în Küstrin, de unde erau, dar el nu dușmănea pe nimeni, războiul e război, zicea, și când se sfârșește războiul cel mai bine e ca oamenii să se ierte unii pe alții și să înceapă din nou.

Cum să înceapă? a vrut să afle Reiter. Să înceapă de la zero, a șoptit în germana lui molcomă, cu bucurie și cu imaginație. Tipul se numea Zeller și era slab și retras. Văzându-l când se plimba prin lagăr, mereu în compania celorlalți doi foști combatanți din *Volkssturm*, figura lui, poate în contrast cu cele ale camarazilor săi, iradia o mare demnitate. Într-o noapte, Reiter l-a întrebat dacă are familie.

— Nevastă-mea, i-a răspuns Zeller.

— Dar nevasta dumitale a murit, a zis Reiter.

— Am avut și un băiat și o fată, l-a auzit murmurând, dar și ei au murit. Băiatul în bătălia de la Kursk și fata în bombardamentul Hamburgului.

— Și nu mai ai alte rude? a spus Reiter.

— Doi nepoței, gemeni, o fetiță și un băiat, dar și ei au murit în bombardamentul în care a murit fiică-mea.

— Doamne Dumnezeule, a spus Reiter.

— A murit și ginerele meu, dar nu în timpul bombardamentului, ci după două zile, de durere după moartea copiilor și a nevesti-sii.

— E teribil, a spus Reiter.

— S-a sinucis bând șoricioaică, a șoptit Zeller în întuneric. A agonizat trei zile în cele mai cumplite chinuri.

Reiter n-a știut ce să mai spună, în parte pentru că îl dobora somnul, și ultimul lucru pe care l-a auzit a fost vocea lui Zeller care spunea că războiul e război și că cel mai bine este să uiți totul, totul, totul. Adevărul e că Zeller era de o liniște sufletească de invidiat. Această liniște sufletească, pe de altă parte, era tulburată numai când apăreau noi prizonieri sau când reveneau inspectorii care îi interogau pe fiecare în

parte în barăci. După trei luni, a venit rândul celor ale căror nume de familie începeau cu Q, R și S, și Reiter a avut ocazia să stea de vorbă cu militarii și cu câțiva tipi îmbrăcați în civil care i-au cerut politicos să se așeze cu fața și din profil și apoi au căutat niște fișe într-un dosar care era probabil plin de fotografii. Apoi unul dintre civili l-a întrebat ce a făcut în timpul războiului și Reiter a trebuit să le spună că fusese în România cu divizia 79 și apoi în Rusia, unde fusese rănit de mai multe ori.

Militarii și civilii au vrut să-i vadă rănile și a trebuit să se dezbrace și să le arate. Unul dintre civili, care vorbea o germană cu accent berlinez, l-a întrebat dacă mănâncă bine în lagărul de prizonieri. Reiter a zis că mănâncă regește și când cel care întrebase a tradus pentru ceilalți, toți au râs.

— Îți place mâncarea americană? a spus unul dintre militari.

Civilul a tradus întrebarea și Reiter a zis:

— Carnea americană e cea mai bună carne din lume.

Toți au râs din nou.

— Ai dreptate, a zis militarul, dar ce mănânci tu nu e carne americană, ci mâncare pentru câini.

De data asta, râsetele i-au făcut pe interpret (care a preferat să nu traducă răspunsul) și pe câțiva militari să se tăvălească pe jos de râs. Un soldat negru s-a ivit în ușă cu o expresie îngrijorată și i-a întrebat dacă au probleme cu prizonierul. I-au ordonat să închidă ușa și să plece, că nu au probleme, că spun bancuri. Pe urmă unul dintre ei a scos un pachet de țigări și i-a oferit una lui Reiter. O s-o fumez mai târziu, a zis Reiter, și și-a pus-o după ureche. Apoi militarii au devenit dintr-odată serioși și au început să-și noteze datele pe care le dădea Reiter: anul și locul nașterii, numele părinților, adresa părinților și cel puțin a două rude sau prieteni etcetera.

În noaptea aceea, Zeller l-a întrebat cum fusese interogatoriul și Reiter i-a povestit tot. Te-au întrebat în ce lună și în ce an ai intrat în armată? Da. Te-au întrebat unde era biroul tău de recrutare? Da. Te-au întrebat în ce divizie ai fost? Da. Aveau fotografii? Da. Le-ai văzut? Nu. Când și-a terminat interogatoriul său particular, Zeller și-a acoperit fața cu pătura și părea că a adormit, dar după puțin timp Reiter l-a auzit mormăind în întuneric.

La următoarea vizită, care a avut loc după o săptămână, au venit în lagăr doar doi anchetatori și nu s-au format cozi, nici n-au fost interogatorii. I-au adunat pe prizonieri în careu și soldații negri au trecut printre rânduri și au scos un număr de aproximativ zece oameni, pe care i-au condus la două furgoane, unde i-au urcat după ce le-au pus cătușe. Comandantul lagărului le-a spus că prizonierii aceia sunt bănuiți a fi criminali de război și apoi a ordonat să rupă rândurile și să-și continue viața normală. Când au revenit inspectorii, după o săptămână, s-au ocupat de literele T, U și V și Zeller de data asta a devenit nervos cu adevărat. Accentul lui blajin nu s-a schimbat nicicum, dar s-a schimbat felul lui de a vorbi; cuvintele îi

ieșeau de pe buze de-a valma, murmurul lui nocturn a devenit continuu. Vorbea repede și împins parcă de ceva ce-i scăpa de sub control și el aproape că nu înțelegea. Întindea gâtul spre Reiter și se sprijinea într-un cot și începea să șoptească și să se lamenteze și să-și imagineze scene pline de splendoare ce alcătuiau, toate la un loc, un tablou haotic de cuburi întunecate ce se suprapuneau unele peste altele.

În timpul zilei, lucrurile se schimbau, figura lui Zeller iradia din nou demnitate și decență și, deși nu vorbea cu nimeni în afară de vechii lui camarazi din *Volkssturm*, aproape toată lumea îl respecta și îl considera o persoană decentă. Pentru Reiter, însă, care trebuia să suporte vorbăria lui nocturnă, chipul lui Zeller arăta o deteriorare progresivă, ca și cum în interiorul lui avea loc o luptă pe viață și pe moare între forțe diametral opuse. Ce forțe erau acestea? Reiter nu știa, intuia doar că ambele forțe aveau aceeași origine, nebunia. Într-o noapte, Zeller i-a spus că nu se numește Zeller, ci Sammer și că în mod logic nu era obligat să se prezinte la interogatoriile alfabetice la următoarea vizită a inspectorilor.

În noaptea aceea, lui Reiter nu-i era somn și luna plină se cernea prin pânza cortului de campanie asemenea cafelei fierbinți printr-un filtru făcut dintr-o șosetă.

— Mă numesc Leo Sammer și unele lucruri pe care ți le-am spus sunt adevărate, dar altele nu, a zis falsul Zeller, foindu-se în pat de parcă l-ar fi mâncat tot corpul. Îți spune ceva numele meu?

— Nu, a spus Reiter.

— N-are cum să-ți spună ceva, băiete, nu sunt și nici n-am fost celebru, deși cât timp tu ai fost departe de casă numele meu a crescut ca o tumoare canceroasă și acum apare în documentele cele mai nebănuite, a spus Sammer în germana lui blajină și tot mai rapidă. Bineînțeles, n-am fost niciodată în *Volkssturm*. Am luptat, nu vreau să crezi că nu am luptat, am făcut-o, ca orice german cumsecade, dar am slujit pe alte scene, nu pe câmpul de luptă militară, ci pe câmpul luptei economice și politice. Soția mea, slavă Domnului, nu a murit, a adăugat după o lungă tăcere în care el și Reiter au privit lumina care învăluia cortul de campanie ca aripa unei păsări sau îl strângea ca o gheară. Băiatul meu a murit, asta-i adevărat. Sărmanul meu băiat. Un tânăr inteligent căruia îi plăceau sportul și lectura. Ce altceva poți să ceri de la un fiu. Serios, un atlet, un bun cititor. A murit la Kursk. Eu eram pe atunci director adjunct al unui organism însărcinat să găsească muncitori pentru Reich, organism ale cărui birouri principale erau într-un oraș polonez la câțiva kilometri de Guvernul General.

Când am primit vestea, am încetat să mai cred în război. Și culmea, soția mea a început să dea semne de tulburări mintale. Nu-i doresc nimănui să ajungă în situația mea. Nici celui mai rău dușman! Un fiu mort în floarea vârstei, o soție cu migrene permanente și o muncă epuizantă care cerea maxim de efort și concentrare din partea mea. Dar am scos-o la capăt mulțumită firii mele metodice și a tenacității

mele. De fapt, munceam ca să uit de necazuri. Rezultatul, în orice caz, a fost că m-au numit director al organismului statal unde lucram. De la o zi la alta, munca s-a triplat. Acum, nu trebuia să trimit numai mână de lucru la fabricile germane, ci trebuia să mă ocup și de menținerea în funcțiune a birocrației acelei regiuni poloneze unde ploua tot timpul, un ținut trist de provincie pe care încercam să-l germanizăm, unde toate zilele erau cenușii și pământul părea acoperit de o pată uriașă de funingine și unde nimeni nu se distra în mod civilizat, cu rezultatul că până și copiii de zece ani erau alcoolici, închipuie-ți, bieții copii, niște copii sălbatici, pe de altă parte, cărora le plăcea doar alcoolul, cum ți-am spus, și fotbalul.

Uneori îi vedeam de la fereastra biroului meu; se jucau pe stradă cu o minge de cârpă și erau lamentabili când alergau și săreau, pentru că alcoolul băut îi făcea să cadă tot timpul sau să rateze goluri sigure. În sfârșit, nu vreau să te bat la cap, erau meciuri de fotbal care se terminau în pumni. Sau în lovituri de picioare. Sau spărgând sticle de bere goale în capul adversarilor. Și eu priveam totul de la fereastră și nu știam ce să fac, Dumnezeule, cum să pun capăt acestei epidemii, cum să îmbunătățesc situația acelor nevinovați.

Mărturisesc că mă simțeam singur, foarte singur, foarte singur. Pe soția mea nu puteam conta, biata de ea nu ieșea din camera ei în întuneric decât ca să mă roage în genunchi să-i dau voie să se întoarcă în Germania, în Bavaria, ca să stea împreună cu sora ei. Băiatul meu murise. Fata mea locuia la München, fericită cu soțul ei și fără să știe ce probleme aveam. Munca se acumula și colaboratorii mei își pierdeau cumpătul tot mai des. Războiul nu mergea bine și pe deasupra nu mă mai interesa. Cum să te intereseze războiul când ți-ai pierdut un fiu? Pe scurt, viața mea se desfășura permanent sub niște nori negri.

Atunci, am primit un nou ordin; trebuia să mă ocup de un grup de evrei care veneau din Grecia. Cred că veneau din Grecia. Poate că erau evrei unguri sau evrei croați. Dar nu cred, croații își omorau ei evreii. Poate erau evrei sârbi. Să presupunem că erau greci. Îmi trimiteau un tren plin cu evrei greci. Mie! Și eu nu aveam nimic pregătit ca să-i primesc. A fost un ordin care a sosit brusc, neanunțat dinainte. Instituția mea era civilă, nu militară și nici nu aparținea de SS. Eu nu aveam experți în materie, trimiteam doar muncitori străini la fabricile din Reich, dar ce să fac cu acei evrei? În fine, resemnează-te, mi-am zis, și într-o dimineață m-am dus la gară să-i aștept. I-am luat cu mine pe șeful poliției locale și pe toți polițiștii pe care am reușit să-i adun în ultima clipă. Trenul care venea din Grecia a tras pe o linie moartă. Un ofițer m-a pus să semnez niște hârtii care dovedeau că-mi predase cinci sute de evrei, bărbați, femei și copii. Am semnat. Apoi m-am apropiat de vagoane și mirosul era insuportabil. Am interzis să fie deschise toate. Putea să se producă un focar de infecție, mi-am zis. Pe urmă, am sunat un prieten care m-a pus în legătură cu un tip care conducea un lagăr de concentrare pentru evrei în apropiere de Chełm. I-am explicat ce problemă am și l-am întrebat ce-aș putea face

cu evreii mei. Trebuie să-ți spun că în acea localitate poloneză nu mai erau evrei, doar copii beți și femei bete și bătrâni care toată ziua pândeau palidele raze de soare. Tipul din Chełm mi-a spus să-i telefonez după două zile, că și el, deși n-o să cred, avea probleme de rezolvat în fiecare zi.

I-am mulțumit și am închis. M-am întors la linia moartă. Ofițerul și mecanicul locomotivei mă așteptau. I-am invitat la micul dejun. Cafea și cârnați și ouă prăjite și pâine caldă. Au mâncat ca niște porci. Eu, nu. Eu eram cu mintea în altă parte. Mi-au spus că trebuie să golesc trenul, că ordinele lor sunt să se întoarcă în sudul Europei în noaptea aceea. I-am privit în față și le-am spus că așa o să fac. Ofițerul a spus că pot conta pe el și pe escorta lui ca să golesc vagoanele, dacă angajații gării îi ajută pe urmă să facă curat. Am spus că sunt de acord.

Ne-am apucat de treabă. Mirosul care a ieșit din vagoane când le-am deschis a făcut ca până și femeia care curăța closetele la gară să strâmbe din nas. În timpul călătoriei, muriseră opt evrei. Ofițerul i-a încolonat pe supraviețuitori. Nu arătau bine. Am dat ordin să-i ducă la o tăbăcărie părăsită. I-am spus unui angajat de-al meu să se ducă la brutărie și să cumpere toată pâinea pe care o găsește și s-o împartă evreilor. S-o pună în contul meu, i-am spus, dar du-te cât mai repede. Apoi m-am dus la birou să rezolv niște probleme urgente. La prânz, m-au anunțat că trenul din Grecia pleca din sat. De la fereastra biroului meu vedeam cum joacă fotbal copiii aceia beți și pentru o clipă mi s-a părut că și eu băusem excesiv de mult.

Restul dimineții, m-am ocupat să găsesc o soluție cel puțin provizorie pentru evrei. Unul dintre secretarii mei mi-a sugerat să-i pun să muncească. În Germania? am spus. Aici, a zis el. Nu era o idee rea. Am ordonat să li se dea mături unui număr de vreo cincizeci de evrei, împărțiți în grupuri de câte zece, și să măture satul meu fantomă. Pe urmă am revenit la problemele mele importante; mai multe fabrici din Reich îmi cereau cel puțin două mii de muncitori, Guvernul General trimitea de asemenea misive solicitând mână de lucru disponibilă. Am dat câteva telefoane; am spus că am cinci sute de evrei disponibili, dar ei voiau polonezi sau prizonieri de război italieni.

Prizonieri de război italieni? În viața mea nu văzusem un prizonier de război italian! Și îi expediasem pe toți polonezii disponibili. Rămăsesem doar cu strictul necesar. Așa că am sunat din nou la Chełm și i-am întrebat iarăși dacă îi interesează sau nu evreii mei greci.

— Dacă vi i-au trimis dumneavoastră, or fi avut vreun motiv, mi-a răspuns un glas metalic. Ocupați-vă de ei.

— Dar eu nu conduc un lagăr de evrei, am spus, și nici nu am experiența necesară.

— Dumneavoastră răspundeți de ei, mi-a răspuns glasul, dacă aveți vreo nelămurire întrebați-l pe ăla care vi i-a trimis.

— Stimate domn, i-am răspuns, cine mi i-a trimis presupun că este în Grecia.

— Atunci întrebați la Problemele Grecești, la Berlin, a spus glasul.

Înțelept răspuns. I-am mulțumit și am închis. Câteva secunde, m-am gândit dacă e bine sau nu să sun la Berlin. Pe stradă, dintr-odată, a apărut un grup de măturători evrei. Copiii beți au încetat să mai joace fotbal și s-au urcat pe trotuar, de unde îi priveau de parcă erau animale. Evreii, la început, se uitau în pământ și măturau conștiincios, supravegheați de un polițist din sat, dar pe urmă unul dintre ei a ridicat capul, nu era decât un adolescent, și s-a uitat la copii și la mingea ce stătea nemișcată sub bocancul unuia dintre puști. Pentru câteva clipe, am crezut că or să înceapă să joace. Măturătorii împotriva bețivanilor. Dar polițistul își făcea bine datoria și după scurt timp grupul de evrei a dispărut și copiii au ocupat din nou strada cu simulacrul lor de fotbal.

M-am cufundat din nou în hârtiile mele. M-am ocupat de un transport de cartofi care se pierduse undeva între regiunea controlată de mine și orașul Leipzig, care era destinația sa finală. Am dat ordin să se cerceteze problema. Niciodată n-am avut încredere în camionagii. M-am ocupat și de un transport de sfeclă. De un transport de morcovi. De un transport de surogat de cafea. Am trimis după primar. Unul dintre secretarii mei a venit cu o hârtie în care scria că transportul de cartofi plecase din regiunea mea pe calea ferată, nu în camioane. Cartofii sosiseră la gară în care trase de boi sau de cai sau de măgari, că erau de tot felul, dar nu în camioane. Exista o copie a procesului-verbal întocmit la încărcare, dar se pierduse. Găsește copia asta, i-am ordonat. Alt secretar de-al meu a adus vestea că primarul este bolnav, la pat.

— E grav? am întrebat.

— O răceală, a spus secretarul meu.

— Atunci să se scoale din pat și să vină, i-am zis.

Când am rămas singur, am început să mă gândesc la biata mea soție țintuită la pat, cu perdelele trase, și gândul acesta m-a enervat așa de tare că am început să umblu de colo, colo prin birou, căci dacă aș fi stat pe loc riscam să fac un atac cerebral. Atunci am văzut grupul de măturători reapărând pe strada destul de curată și senzația că timpul se repetă m-a paralizat brusc.

Dar, slavă Domnului, nu erau aceiași măturători, ci alții. Problema e că semănau prea mult. Polițistul care-i supraveghea era, însă, altul. Primul polițist era înalt și slab și mergea foarte drept. Al doilea polițist era gras și scund și în plus avea vreo șaizeci de ani, dar părea că are cu zece mai mult. Copiii polonezi care jucau fotbal au simțit același lucru ca mine, fără îndoială, și s-au urcat din nou pe trotuar ca să-i lase pe evrei să treacă. Am presupus, lipit de geamul ferestrei, că îi insultau pe evrei. Am deschis fereastra și l-am chemat pe polițist.

— Domnule Mehnert, l-am strigat de sus, domnule Mehnert.

La început, polițistul nu știa cine îl strigă și își întorcea capul într-o parte și-n alta, dezorientat, ceea ce a stârnit râsul copiilor beți.

— Aici sus, domnule Mehnert, aici sus.

În sfârșit m-a văzut și a luat poziție de drepți. Evreii au încetat să muncească și au așteptat. Toți copiii bețivi se uitau spre fereastra mea.

— Dacă vreunul din mucoșii ăștia îi insultă pe muncitorii mei, împușcați-i, domnule Mehnert, i-am spus foarte tare ca să mă audă toată lumea.

— Nici o problemă, Excelență, a spus domnul Mehnert.

— M-ați auzit bine? l-am întrebat strigând.

— Perfect, Excelență.

— Foc de voie, de voie, e clar, domnule Mehnert?

— Clar ca lumina zilei, Excelență.

Apoi am închis fereastra și mi-am reluat treburile. Studiam de nici cinci minute o circulară a Ministerului de Propagandă, când m-a întrerupt unul dintre secretarii mei ca să-mi spună că li se dăduse pâinea evreilor, dar că nu ajunsese pentru toți. Pe de altă parte, în timp ce supraveghea împărțirea pâinii, a descoperit că doi dintre ei muriseră. Doi evrei morți? am repetat uimit. Păi au coborât toți din tren pe picioarele lor! Secretarul meu a ridicat din umeri. Au murit, a spus.

— Bine, bine, bine, trăim vremuri ciudate, nu ți se pare? am zis.

— Erau doi bătrâni, a spus secretarul meu. Ca să fiu mai exact, un bătrân și o bătrână.

— Și pâinea? am zis.

— N-a ajuns pentru toți, a spus secretarul meu.

— Trebuie să rezolvăm asta, am zis eu.

— O să încercăm, a spus secretarul meu, dar azi e imposibil, trebuie s-o lăsăm pe mâine.

Tonul vocii lui mi-a displăcut profund. Cu un gest, i-am făcut semn să se retragă. Am încercat să mă concentrez din nou asupra lucrului, dar n-am putut. M-am apropiat de fereastră. Copiii bețivi plecaseră. Am hotărât să ies să fac o plimbare, aerul rece calmează nervii și face bine la sănătate, deși tare m-aș fi dus acasă, unde mă așteptau un foc bun în sobă și o carte bună ca să-mi treacă timpul. Înainte de-a ieși, i-am spus secretarei mele că dacă e ceva urgent pot fi găsit la restaurantul gării. Pe stradă, când am dat colțul, m-am întâlnit cu primarul, domnul Tippelkirsch, care venea să mă vadă. Era îmbrăcat cu palton, un fular care-l acoperea până la nas și mai multe pulovere care îl îngroșau peste măsură. Mi-a explicat că nu putuse veni înainte, că avea febră patruzeci de grade.

Să nu exagerăm, i-am spus fără să mă opresc din mers. Întrebați-l pe doctor, a zis el în spatele meu. Când am ajuns la gară, am dat peste mai mulți țărani care așteptau sosirea unui tren regional ce venea din est, din zona Guvernului General. Trenul, am fost informat, avea o întârziere de o oră. Numai vești proaste. Am băut o cafea cu domnul Tippelkirsch și am vorbit despre evrei. Sunt la curent, a spus domnul Tippelkirsch, apucând ceașca de cafea cu amândouă mâinile. Avea mâinile foarte albe și fine, străbătute de multe vene.

O clipă, m-am gândit la mâinile lui Hristos. Niște mâini demne de a fi pictate. L-am întrebat ce putem face. Să-i trimitem înapoi, a spus domnul Tippelkirsch. Din nas îi curgea un firișor de apă. I-am făcut semn cu degetul. N-a părut că m-a înțeles. Ștergeți-vă nasul, i-am spus. Ah, pardon, a zis, și după ce s-a căutat în buzunarele paltonului a scos o batistă albă, foarte mare și nu foarte curată.

— Cum să-i trimitem înapoi? am spus. Am vreun tren la dispoziție? Și dacă l-aș avea, n-ar trebui să-l folosesc la ceva mai util?

Pe primar l-a trecut un fior și a ridicat din umeri.

— Puneți-i la muncă, a zis.

— Și cine le dă de mâncare? Administrația? Nu, domnule Tippelkirsch, am studiat toate posibilitățile și doar una este viabilă, să-i trimitem altui organism.

— Și dacă, în mod provizoriu, i-am da cu împrumut fiecărui țăran din regiunea noastră doi evrei, n-ar fi o idee bună? a zis domnul Tippelkirsch. Cel puțin până ne gândim ce să facem cu ei.

L-am privit în ochi și am coborât vocea:

— Asta e contrar legii și dumneavoastră o știți, i-am spus.

— De acord, a zis el, eu o știu, dumneavoastră o știți, dar situația noastră nu e bună și nu ne-ar strica un pic de ajutor, și nu cred că țăranii ar fi împotrivă, a spus.

— Nu, nici nu vă gândiți, am zis eu.

Dar eu m-am gândit și aceste gânduri m-au cufundat într-un puț foarte adânc și întunecos unde vedeam doar, luminat de scântei ce veneau nu știu de unde, chipul când viu, când mort al fiului meu.

M-a trezit clănțănitul din dinți al domnului Tippelkirsch. Vă simțiți rău? l-am întrebat. A schițat gestul de a răspunde, dar n-a putut și puțin după asta a leșinat. De la restaurant am telefonat la birou și le-am spus să-mi trimită o mașină. Unul dintre secretarii mei mi-a spus că reușise să se pună în legătură cu Problemele Grecești, la Berlin, și că aceștia nu-și asumau nici o răspundere. Când a venit mașina, proprietarul restaurantului, un țăran și cu mine am reușit să-l urcăm în ea pe domnul Tippelkirsch. I-am spus șoferului să-l ducă acasă și pe urmă să se întoarcă la gară. Între timp, am jucat o partidă de zaruri lângă foc. Un țăran care emigrase din Estonia a câștigat toate partidele. Avea trei băieți pe front și de fiecare dată când câștiga rostea o frază care mie mi se părea dacă nu misterioasă, foarte stranie. Soarta e aliata morții, zicea. Și avea niște ochi de berbec dus la tăiere, ca și cum nouă, celorlalți, ar fi trebuit să ne fie milă de el.

Cred că era un tip foarte popular în sat, mai ales printre poloneze, care n-aveau de ce să se teamă de un văduv cu trei feciori mari și plecați, un bătrân, din câte știu, destul de vulgar, dar nu atât de zgârcit pe cât sunt de obicei țăranii, care din când în când le dădea câte ceva de mâncare sau câte ceva de îmbrăcat dacă veneau să petreacă vreo noapte la el acasă. Un adevărat donjuan. După un timp, când s-a terminat partida, m-am despărțit de cei prezenți și m-am întors la biroul meu.

Am sunat din nou la Chełm, dar de data asta n-am obținut legătura. Unul dintre secretarii mei mi-a spus că funcționarul de la Problemele Grecești din Berlin îi sugerase să dea telefon la comandamentul SS la Guvernul General. Un sfat destul de prost, pentru că, deși satul și regiunea noastră, cu cătunele și fermele ei, se afla la câțiva kilometri de Guvernul General, în realitate din punct de vedere administrativ țineam de un *Gau* german. Ce se putea face, atunci? Mi-am zis că pentru ziua aceea avusesem destule griji și m-am concentrat asupra altor probleme.

Înainte de a pleca acasă, am primit un telefon de la gară. Trenul încă nu sosise. Aveți răbdare, am spus. În forul meu interior știam că n-o să sosească niciodată. În drum spre casă, a început să ningă.

A doua zi, m-am sculat devreme și m-am dus să-mi iau micul dejun la clubul din sat. Toate mesele erau goale. După un timp, perfect îmbrăcați, pieptănați și rași, s-au prezentat doi dintre secretarii mei cu știrea că muriseră alți doi evrei. Din ce cauză? i-am întrebat. Nu știau. Pur și simplu muriseră. Și de data asta nu era vorba de doi bătrâni, ci de o femeie tânără și de copilul ei de aproximativ opt luni.

Abătut, am lăsat capul în jos și m-am privit câteva clipe în suprafața neagră și liniștită a cafelei. Poate au murit de frig, am spus. În noaptea asta a nins. E posibil, au spus secretarii mei. Am simțit că totul se învârte în jurul meu.

— Hai să vedem locul ăla, am zis.

— Ce loc? au tresărit secretarii mei.

— Unde stau evreii, am zis eu deja în picioare și îndreptându-mă spre ieșire.

Așa cum îmi închipuiam, fosta tăbăcărie nu putea fi într-o stare mai jalnică. Până și polițiștii care-i păzeau se plângeau. Unul dintre secretari mi-a spus că noaptea sufereau de frig și că turele nu se respectau cu strictețe. I-am spus să aranjeze cu șeful poliției povestea turelor și să li se dea pături. Inclusiv evreilor, firește. Secretarul mi-a șoptit că o să fie greu să găsească pături pentru toți. I-am spus să încerce, că vreau să văd cel puțin jumătate din evrei cu câte o pătură.

— Și cealaltă jumătate? a zis secretarul.

— Dacă sunt solidari, fiecare evreu va împărți pătura cu altul, dacă nu, treaba lor, mai mult nu pot să fac.

Când m-am întors la birou, am observat că străzile din sat străluceau, mai curate ca niciodată. Restul zilei a trecut în mod normal, până când seara am primit un telefon de la Varșovia, de la Oficiul pentru Problemele Evreiești, un organism a cărui existență o ignorasem până în momentul acela. O voce cu un ton clar de adolescent m-a întrebat dacă este adevărat că eu îi am pe cei cinci sute de evrei greci. I-am răspuns că da și am adăugat că nu știu ce să fac cu ei, fiindcă nimeni nu mă anunțase de sosirea lor.

— Se pare că a fost o greșeală, a spus vocea.

— Așa se pare, am spus eu, și am tăcut.

Tăcerea s-a prelungit un timp.

— Trenul ăsta trebuia să fie descărcat la Auschwitz, a spus vocea de adolescent, sau așa cred, nu știu foarte bine. Așteptați un moment.

Am stat zece minute cu receptorul lipit de ureche. În acest interval de timp, a venit secretara mea cu niște hârtii la semnat și unul dintre secretarii mei cu un referat privind producția de lapte redusă din regiunea noastră și celălalt secretar, care a vrut să-mi spună ceva, dar eu i-am ordonat să tacă și el a scris pe o hârtie ce voia să-mi spună: cartofii furați la Leipzig de propriii producători. Ceea ce m-a uimit foarte tare, deoarece cartofii aceia fuseseră cultivați în ferme germane, de oameni care de-abia se stabiliseră în regiune și se străduiau să aibă o comportare exemplară.

Cum? am scris pe aceeași hârtie. Nu știu, a scris secretarul sub întrebarea mea, probabil falsificând foile de transport.

Da, n-ar fi prima dată, m-am gândit, dar nu țăranii mei. Și chiar dacă ar fi ei vinovații, ce puteam face? Să-i bag pe toți la pușcărie? Și ce câștigam cu asta? Să las pământurile în paragină? Să le dau o amendă și să-i sărăcesc și mai mult? Mi-am zis că nu pot face așa ceva. Mai cercetați, am scris sub mesaj. Și pe urmă am adăugat: bună treabă.

Secretarul mi-a zâmbit, a ridicat mâna, a mișcat buzele ca și cum ar fi spus *Heil Hitler* și a plecat în vârful picioarelor. În acel moment, vocea adolescentă m-a întrebat:

— Mai sunteți la aparat?

— Da, sunt aici, am spus.

— Uitați, așa cum stau lucrurile acum nu dispunem de un transport ca să venim să-i luăm pe evrei. Din punct de vedere administrativ, țin de Silezia Superioară. Am vorbit cu superiorii mei și am căzut de acord că cel mai bine și mai convenabil este să scăpați chiar dumneavoastră de ei.

N-am răspuns.

— M-ați înțeles? a zis vocea din Varșovia.

— Da, v-am înțeles, am zis.

— Atunci totul e clar, nu-i așa?

— Așa e, am spus eu. Dar mi-ar plăcea să primesc acest ordin în scris, am adăugat.

Am auzit un râs cântat la celălalt capăt al firului. Putea fi râsul băiatului meu, m-am gândit, un râs ce amintea după-amiezi la țară, râuri albastre pline de păstrăvi și mireasmă de flori și iarbă smulsă cu mâinile.

— Nu fiți naiv, a spus vocea fără cea mai mică urmă de aroganță, ordinele astea nu se dau niciodată în scris.

În noaptea aceea, n-am putut dormi. Am înțeles că mi se cerea să-i elimin pe evreii greci eu însumi și pe răspunderea mea. A doua zi dimineață, le-am telefonat de la birou primarului, șefului pompierilor, șefului poliției și președintelui Asociației

Veteranilor de Război și le-am dat întâlnire la clubul din sat. Șeful pompierilor mi-a spus că nu poate veni pentru că are o iapă ce stă să fete, dar i-am spus că nu e vorba de o partidă de zaruri, ci de ceva mult mai urgent. A vrut să știe despre ce e vorba. O să afli când ne întâlnim, i-am spus.

Când am ajuns la club, erau toți acolo, la o masă, ascultând bancurile unui chelner bătrân. Pe masă erau pâinici calde de-abia scoase din cuptor și unt și marmeladă. Când m-a văzut, chelnerul a tăcut. Era un om bătrân, scund și extrem de slab. M-am așezat pe un scaun liber și i-am spus să-mi aducă o cafea. După ce mi-a adus-o, l-am rugat să plece. Apoi le-am explicat pe scurt celorlalți în ce situație ne aflam.

Șeful pompierilor a spus că trebuie să telefonăm imediat conducerii unui lagăr de prizonieri care acceptă evrei. I-am spus că vorbisem cu un tip din Chełm, dar el m-a întrerupt și a zis că trebuie să ne punem în legătură cu un lagăr din Silezia Superioară. Cam așa s-a desfășurat discuția. Toți aveau prieteni care cunoșteau pe cineva care la rândul lui era prieten cu, etcetera. I-am lăsat să vorbească, mi-am băut cafeaua calm, am rupt o pâinică în două și am uns-o cu unt și am mâncat-o. Pe urmă am uns cu marmeladă cealaltă jumătate și am mâncat-o. Cafeaua era bună. Nu era cafeaua de dinainte de război, dar era bună. Când am terminat, le-am spus că se studiaseră toate posibilitățile și că ordinul de a scăpa de evreii greci este categoric. Problema este cum, le-am spus. Aveți vreo idee?

Comesenii mei s-au uitat unii la alții și nimeni n-a scos un cuvânt. Mai mult ca să rup tăcerea incomodă l-am întrebat pe primar cum stă cu răceala. Nu cred c-o să ies din iarna asta, a zis. Toți am râs, crezând că primarul glumea, dar de fapt o spusese foarte serios. Pe urmă am vorbit despre munca la câmp, de niște probleme de hotar pe care le aveau doi fermieri din cauza unui pârâu care, fără să poată da nimeni o explicație convingătoare acelui fenomen, de la o zi la alta își schimbase cursul, vreo zece metri capricioși și inexplicabili, cu urmări asupra titlurilor de proprietate a două ferme vecine al căror hotar era pârâul acela blestemat. Am fost întrebat și despre ancheta cu privire la transportul cartofilor dispăruți. N-am dat importanță chestiunii. Or să apară, am zis.

Pe la jumătatea dimineții, m-am întors la birou și copiii polonezi erau deja beți și jucau fotbal.

Am lăsat să mai treacă două zile fără să iau nici o hotărâre. Nu mi-a mai murit nici un evreu și unul dintre secretarii mei a organizat cu ei trei grupuri pentru grădinărit, pe lângă cele cinci grupuri de măturători. Fiecare grup era format din zece evrei și, în afară de faptul că au înfrumusețat piețele din localitate, au curățat de buruieni niște terenuri de lângă șosea, terenuri pe care polonezii nu le cultivaseră niciodată și nici noi, din lipsă de timp și mână de lucru. Altceva n-am mai prea făcut, din câte țin minte.

O enormă senzație de plictiseală a pus stăpânire pe mine. Seara, când veneam

acasă, mâncam singur în bucătărie, înghețat de frig, cu ochii țintă într-un punct oarecare de pe pereții albi. Nici măcar nu mă mai gândeam la băiatul meu mort la Kursk, și nici nu deschideam radioul ca să ascult știrile sau muzică ușoară. Dimineața, jucam zaruri la restaurantul din gară și ascultam, fără să înțeleg tot, bancurile porcoase spuse de țăranii care se strângeau acolo ca să-și omoare timpul. Așa au trecut două zile de inactivitate care au fost ca un vis și pe care am hotărât să-l prelungesc încă două zile.

Munca, însă, se acumula și într-o dimineață am înțeles că nu mai puteam ignora problemele. I-am convocat pe secretarii mei. L-am convocat pe șeful poliției. L-am întrebat de câți oameni înarmați poate dispune ca să rezolve problema. Mi-a spus că asta depinde, dar la momentul potrivit poate dispune de opt.

— Și pe urmă ce facem cu ei? a zis unul dintre secretarii mei.

— Asta o s-o rezolvăm chiar acum, am spus eu.

I-am ordonat șefului poliției să plece, dar să încerce să rămână în contact permanent cu biroul meu. Apoi, urmat de secretari, am ieșit în stradă și ne-am urcat toți în mașina mea. Șoferul ne-a dus afară din sat. O oră am umblat pe șosele vicinale și vechi drumuri de căruțe. În unele locuri încă mai era ceva zăpadă. M-am oprit la două gospodării care mi s-au părut perfecte și am vorbit cu proprietarii, dar toți inventau scuze și aveau obiecții.

M-am purtat prea bine cu oamenii ăștia, îmi spuneam în gând, a venit momentul să devin dur. Duritatea, însă, e certată cu caracterul meu. La vreo cincisprezece kilometri de sat, era o zănoagă pe care o știa unul dintre secretarii mei. Ne-am dus s-o vedem. Nu era un loc rău. Era izolat, plin de pini, cu pământ negru. Partea de jos a zănoagei era acoperită de tufișuri cu frunze cărnoase. Secretarul meu spunea că primăvara veneau acolo oameni să vâneze iepuri. Locul nu era departe de șosea. Când ne-am întors în oraș, hotărâsem deja ce trebuie să fac.

A doua zi dimineață, m-am dus personal acasă la șeful poliției. Pe trotuar, în fața biroului meu s-au adunat opt polițiști cărora li s-au alăturat patru oameni de-ai mei (unul dintre secretari, șoferul meu și doi funcționari) și doi fermieri voluntari care se aflau acolo pentru că așa voiau. Le-am spus să acționeze eficient și să se întoarcă aici la birou ca să mă informeze de cele întâmplate. Încă nu răsărise soarele când au plecat.

La cinci după-amiază, s-au întors șeful poliției și secretarul meu. Păreau obosiți. Au spus că totul ieșise conform planului. S-au dus la vechea tăbăcărie și au ieșit din oraș cu două grupuri de măturători. Au mers pe jos cincisprezece kilometri. Au ieșit de pe șosea și s-au îndreptat cu pași lenți spre zănoagă. Și acolo s-a întâmplat ceea ce trebuia să se întâmple. S-a produs dezordine? A domnit dezordinea? S-a instaurat dezordinea? i-am întrebat. Un pic, au răspuns amândoi cu o expresie tristă, și am preferat să nu mai insist.

A doua zi dimineața, s-a repetat aceeași operațiune, dar cu unele schimbări; în

loc de doi voluntari am avut cinci, iar trei polițiști au fost înlocuiți cu alți trei care nu participaseră la acțiunea din ziua anterioară. Și între oamenii mei s-au produs schimbări; l-am trimis pe celălalt secretar și nu s-a mai dus nici un funcționar, deși în grup a rămas șoferul.

Pe la jumătatea după-amiezii au dispărut alte două grupuri de măturători și pe seară l-am trimis pe secretarul care nu fusese la zănoagă și pe șeful pompierilor să organizeze patru noi grupuri de măturători cu evreii greci. Înainte de a se înnopta, am dat o raită pe la zănoagă. Am avut un accident sau aproape un accident și am ieșit de pe șosea. Șoferul meu, am observat imediat, era mai agitat decât de obicei. L-am întrebat ce-i cu el. Poți să-mi spui sincer, i-am zis.

— Nu știu, Excelență, a răspuns. Mă simt ciudat, poate pentru că nu dorm destul.

— Nu dormi? i-am spus.

— Mi-e greu, Excelență, mi-e greu, Dumnezeu mi-e martor că încerc, dar mi-e greu.

L-am asigurat că nu trebuie să-și facă griji. Pe urmă am reintrat cu mașina pe șosea și ne-am continuat drumul. Când am ajuns, am luat o lanternă și am pornit pe acel drum fantomatic. Animalele păreau că se retrăseseră dintr-odată din zona ce înconjura zănoaga. M-am gândit că din clipa aceea acolo era regatul insectelor. Șoferul, cam fără voia lui, mergea în spatele meu. L-am auzit fluierând și i-am spus să tacă. La prima vedere, zănoaga era ca atunci când am văzut-o pentru prima dată.

— Și groapa? am întrebat.

— Mai încolo, a spus șoferul, arătând cu degetul spre un capăt al terenului.

N-am vrut să fac o inspecție mai minuțioasă și m-am întors acasă. A doua zi, plutonul meu de voluntari, cu schimbările de rigoare, pe care le impusesem eu din motive de igienă mintală, și-a reluat treaba. La sfârșitul săptămânii, dispăruseră opt grupuri de măturători, adică un total de optzeci de evrei greci, dar după pauza de duminică a apărut o nouă problemă. Oamenii au început să se resimtă din cauza acelei munci dure. Voluntarii de la ferme, care în unele zile fuseseră șase, s-au redus la unul. Polițiștii orașului au invocat probleme nervoase și când am încercat să-i îmbărbătez mi-am dat seama că efectiv starea lor nervoasă nu le permitea să mai reziste prea mult. Oamenii de la biroul meu n-au mai fost de acord să participe la operațiune sau brusc s-au îmbolnăvit. Și sănătatea mea, am descoperit într-o dimineață în timp ce mă rădeam, atârna de un fir de ață.

I-am rugat, totuși, să facă un ultim efort, și în dimineața aceea, cu o considerabilă întârziere au mai dus două grupuri de măturători la zănoagă. În timp ce-i așteptam, mi-a fost imposibil să lucrez. Am încercat, dar n-am putut. La șase după-amiază, când se întunecase deja, s-au întors. I-am auzit cântând pe stradă, am auzit că-și luau rămas-bun, am înțeles că majoritatea erau beți. Nu i-am învinovățit.

Șeful poliției, unul dintre secretari și șoferul meu au urcat la birou unde-i așteptam cufundat în cele mai negre presimțiri. Țin minte că s-au așezat (șoferul a

rămas în picioare lângă ușă) și că n-a fost nevoie să spună nimic ca să înțeleg cât și în ce măsură îi distrugea sarcina pe care le-o dădusem. Trebuie să facem ceva, am spus.

În noaptea aceea, n-am dormit acasă. Am făcut o plimbare prin oraș, în tăcere, în timp ce șoferul meu conducea fumând o țigară pe care i-o dădusem chiar eu. La un moment dat, am adormit pe bancheta din spate a mașinii, înfășurat într-o pătură, și am visat că fiul meu striga, înainte, înainte! tot înainte!

M-am trezit amorțit. Era trei dimineața când m-am dus acasă la primar. La început nu mi-a deschis nimeni și aproape că am spart ușa cu lovituri de picior. Apoi am auzit niște pași mici șovăitori. Era primarul. Cine e? a spus cu un glas ce mie mi s-a părut de nevăstuică. În noaptea aceea, am stat de vorbă până în zori. Lunea următoare, în loc să se ducă cu grupele de măturători în afara orașului, polițiștii au așteptat să apară copiii fotbaliști. În total, mi-au adus cincisprezece copii.

Am dat ordin să fie duși în sala de festivități a primăriei și m-am îndreptat într-acolo însoțit de secretarii și șoferul meu. Când i-am văzut, atât de groaznic de palizi, atât de groaznic de slabi, atât de groaznic de dependenți de fotbal și de alcool, mi s-a făcut milă de ei. Așa cum stăteau acolo, nemișcați, păreau mai degrabă schelete de copii, crochiuri aruncate, voință și oase, dar nu copii.

Le-am spus că vor primi toți vin și pâine și cârnați. N-au reacționat. Le-am repetat chestia cu vinul și cu mâncarea și am adăugat că probabil vor primi ceva să ducă și acasă familiilor lor. Am interpretat tăcerea lor ca un răspuns afirmativ și i-am trimis cu un camion la zănoagă, însoțiți de cinci polițiști și zece puști și o mitralieră care, după cum am fost informat, se bloca din primul moment. Pe urmă am ordonat ca restul polițiștilor, însoțiți de patru țărani înarmați pe care i-am obligat s-o facă amenințându-i că o să denunț furturile lor continue de la stat, să conducă la zănoagă trei grupuri complete de măturători. Am dat ordin de asemenea ca în ziua aceea să nu iasă din fosta tăbăcărie nici un evreu, sub nici un pretext.

La ora două la prânz, s-au întors polițiștii care i-au condus pe evrei la zănoagă. Au mâncat cu toții la barul de la gară și la ora trei erau din nou pe drum spre zănoagă însoțind alți treizeci de evrei. Seara la zece, s-au întors cu toții, escorta și copiii beți și polițiștii care la rândul lor i-au escortat și i-au instruit pe copii în mânuirea armelor.

Totul ieșise bine, mi-a spus unul dintre secretarii mei, copiii își făceau treaba repede, și cei care voiau să se uite se uitau, iar cei care nu voiau să se uite rămâneau deoparte și se întorceau când totul se termina. În ziua următoare, am lansat zvonul printre evrei că îi mutam pe toți, în grupuri mai mici din lipsă de mijloace de transport, într-un lagăr de muncă amenajat pentru șederea lor. Apoi am vorbit cu un grup de mame poloneze, pe care nu mi-a fost greu să le liniștesc, și am supervizat din biroul meu încă două transporturi de evrei la zănoagă, fiecare grup format din douăzeci de evrei.

Dar problemele au reapărut când a început să ningă. Din spusele unuia dintre secretarii mei nu se mai puteau săpa alte gropi în zănoagă. I-am spus că asta mi se pare imposibil. Până la urmă, dificultatea problemei consta în felul cum fuseseră săpate gropile, orizontale nu verticale, pe lățimea zănoagei și nu în adâncime. Am organizat un grup și am hotărât să îndrept lucrurile chiar în ziua aceea. Zăpada astupase până și cea mai mică urmă a evreilor. Am început să săpăm. După puțin timp, l-am auzit pe un bătrân fermier numit Barz strigând că acolo e ceva. M-am dus să văd. Da, acolo era ceva.

— Sap în continuare? a spus Barz.

— Nu fi tâmpit, i-am răspuns, astupă totul la loc, lasă-l așa cum era.

De câte ori cineva găsea câte ceva, repetam același lucru. Lasă-l. Astupă-l. Du-te și sapă în alt loc. Gândește-te că nu-i vorba să găsim ceva, ci să *nu* găsim. Dar toți oamenii mei, unul după altul, găseau câte ceva și efectiv, așa cum spusese secretarul meu, părea că pe fundul zănoagei nu mai era loc pentru nimic.

Totuși, până la urmă tenacitatea mea a avut succes. Am găsit un loc *gol* și acolo i-am pus pe oamenii mei să muncească. Le-am spus să sape adânc, numai în jos, tot mai jos, ca și cum am fi vrut să ajungem în iad, și de asemenea am avut grijă ca groapa să fie lată ca o piscină. Noaptea, la lumina lanternelor, am reușit să terminăm treaba și am plecat. În ziua următoare, din cauza vremii proaste, n-am putut duce la zănoagă decât douăzeci de evrei. Copiii s-au îmbătat mai tare ca niciodată. Unii nu se puteau ține pe picioare, alții au vomitat pe drumul de întoarcere. Camionul care-i aducea i-a lăsat în piața principală din oraș, nu departe de birourile mele, și mulți au rămas acolo, sub marchiza chioșcului, înghesuiți unul într-altul în timp ce ninsoarea continua să cadă și ei visau la meciurile lor de fotbal etilice.

A doua zi dimineață, cinci dintre copii prezentau simptome tipice de pneumonie, iar restul, unii mai mult, alții mai puțin, erau într-o stare atât de jalnică, încât nu puteau merge la lucru. Când i-am ordonat șefului poliției să-i înlocuiască pe copii cu oameni de-ai noștri, la început s-a arătat recalcitrant, dar pe urmă a îndeplinit ordinul. În după-amiaza aceea a scăpat de opt evrei. Mi s-a părut o cifră nesemnificativă și i-am spus-o. Au fost opt, mi-a răspuns, dar parcă ar fi fost opt sute. L-am privit în ochi și l-am înțeles.

I-am spus că o să așteptăm să se însănătoșească copiii polonezi. Ghinioanele care ne urmăreau, însă, nu păreau să dispară, oricâte eforturi făceam. Doi copii polonezi au murit de pneumonie, delirând cu o febră care, din spusele doctorului din sat, era populată de partide de fotbal pe ninsoare și de găuri albe unde dispăreau mingile jucătorilor. În semn de doliu le-am trimis mamelor lor niște slănină afumată și un coș cu cartofi și morcovi. Pe urmă, am așteptat. Am lăsat să cadă zăpada. M-am lăsat cuprins de frig. Într-o dimineață, m-am dus la zănoagă. Acolo zăpada era moale, chiar prea moale. Câteva secunde, mi s-a părut că merg pe un

platou mare cu frișcă. Când am ajuns la capăt și m-am uitat în jos, mi-am dat seama că natura își făcuse treaba. Minunat. N-am văzut nici un fel de urme, doar zăpadă. Mai târziu, când vremea s-a îmbunătățit, grupa de copii beți și-a reluat lucrul.

I-am îmbărbătat. Le-am spus că fac o treabă bună și că acum familiile lor au mai multă mâncare, mai multe posibilități. Ei s-au uitat la mine și n-au spus nimic. În gesturile lor, însă, se observa lipsa de chef și nepăsarea față de toată povestea aceea. Știu foarte bine că ar fi preferat să stea pe stradă, să bea și să joace fotbal. Pe de altă parte, la restaurantul gării nu se vorbea decât de apropierea rușilor. Unii ziceau că Varșovia o să cadă dintr-un moment într-altul. O spuneau în șoaptă. Dar eu auzeam șoaptele și, la rândul meu, vorbeam în șoaptă. Semn rău.

Într-o seară, mi s-a spus că băuseră așa de mult copiii bețivi, că se prăbușiseră unii peste alții în zăpadă. I-am certat. Nu păreau să fi înțeles ce le spun. Era totuna. Într-o zi, am întrebat câți evrei greci mai rămăseseră. După o jumătate de oră, unul dintre secretarii mei mi-a prezentat o hârtie cu un tabel amănunțit, cinci sute de evrei sosiți cu trenul din sud, câți au murit în timpul călătoriei, câți au murit în timpul șederii în fosta tăbăcărie, de câți ne ocupaserăm noi, de câți se ocupaseră copiii bețivi etcetera. Îmi mai rămâneau peste o sută de evrei și toți eram epuizați, polițiștii, voluntarii și copiii polonezi.

Ce puteam face? Munca ne depășise. Omul, mi-am zis admirând orizontul pe jumătate roz și pe jumătate cafeniu de la fereastra biroului meu, nu suportă să facă unele treburi prea mult timp. Eu, cel puțin, nu suportam. Încercam, dar nu puteam. Și nici polițiștii mei. Cincisprezece, merge. Treizeci, la fel. Dar când ajungi la cincizeci, ți se întoarce stomacul pe dos și-ți cade capul în piept și încep insomniile și coșmarurile.

Am suspendat lucrul. Copiii și-au reluat fotbalul pe stradă. Polițiștii au revenit la treburile lor. Țăranii s-au întors la gospodăriile lor. Nimeni din afară nu se interesa de evrei, așa că i-am pus să lucreze în brigada de măturători și am lăsat câțiva, nu mai mult de douăzeci, să muncească la câmp, încredințându-le fermierilor paza lor.

Într-o noapte, m-au sculat din pat și mi-au spus că sunt căutat urgent la telefon. Era un funcționar din Galiția Superioară, cu care nu mai vorbisem niciodată. Mi-a spus să pregătesc evacuarea germanilor din regiunea mea.

— Nu am trenuri, i-am spus, cum pot să-i evacuez pe toți?

— Asta-i problema dumneavoastră, a zis funcționarul.

Înainte de a închide, i-am spus că am un grup de evrei, ce fac cu ei? Nu mi-a răspuns. Se întrerupsese legătura sau trebuia să telefoneze și altora ca mine sau nu-l interesa problema evreilor. Era patru dimineața. N-am mai putut dormi. I-am spus soției mele că plecăm și apoi am trimis după primar și după șeful poliției. Când am ajuns la birou, aveau fețe de oameni care dormiseră puțin și prost. Amândoi erau speriați.

I-am liniștit, le-am spus că dacă acționăm rapid nimeni nu va fi în pericol. I-am

pus pe oamenii noștri la treabă. Înainte de-a se crăpa de ziuă, primii evacuați porniseră deja la drum spre vest. Eu am rămas până la sfârșit. Am mai stat o zi și o noapte în localitate. În depărtare se auzea bubuitul tunurilor. M-am dus să-i văd pe evrei, șeful poliției mi-e martor, și le-am spus să plece. Pe urmă, i-am luat pe cei doi polițiști care făceau de gardă și i-am lăsat pe evrei în voia sorții în vechea tăbăcărie. Presupun că asta înseamnă libertate. Șoferul mi-a spus că a văzut trecând câțiva soldați din Wehrmacht fără să se oprească. Am urcat în biroul meu fără să știu prea bine ce caut acolo. În noaptea de dinainte dormisem pe o canapea câteva ore și arsesem tot ce trebuia ars. Străzile orașului erau pustii, deși în spatele unor ferestre se ghiceau capetele polonezelor. Pe urmă am coborât, m-am urcat în mașină și am plecat, i-a spus Sammer lui Reiter.

Am fost un administrator corect. Am făcut lucruri bune, îndemnat de caracterul meu, și lucruri rele, obligat de soarta războiului. Cu toate acestea, acum, copiii bețivi polonezi vorbesc și spun că le-am distrus copilăria, i-a spus Sammer lui Reiter. Eu? Eu le-am distrus copilăria? Alcoolul le-a distrus copilăria! Fotbalul le-a distrus copilăria! Mamele acelea puturoase și fără judecată le-au distrus copilăria! Nu eu.

— Altul în locul meu, i-a spus Sammer lui Reiter, i-ar fi omorât cu mâna lui pe toți evreii. N-am făcut-o. Nu-mi stă în caracter.

Unul dintre bărbații cu care Sammer făcea lungi plimbări prin lagăr era șeful poliției. Celălalt era șeful pompierilor. Primarul, i-a spus Sammer într-o noapte, murise de pneumonie puțin după terminarea războiului. Șoferul dispăruse la o răspântie de drumuri, după ce mașina n-a mai mers deloc.

Uneori, pe înserat, Reiter se uita de departe la Sammer și își dădea seama că și acesta la rândul lui se uita la el, o privire furișă în care se citeau disperarea, nervozitatea, precum și frica și neîncrederea.

— Facem unele lucruri, spunem unele lucruri, pe care apoi le regretăm din tot sufletul, i-a spus Sammer într-o zi, în timp ce stăteau la coadă la micul dejun.

Altă dată i-a spus:

— Când or să vină iar polițiștii americani și or să mă interogheze, sunt sigur că mă vor aresta și voi fi batjocorit în public.

Când Sammer vorbea cu Reiter, șeful poliției și șeful pompierilor stăteau deoparte la câțiva metri de ei, ca și cum n-ar fi vrut să se amestece în problemele pe care le avea fostul lor șef. Într-o dimineață, cadavrul lui Sammer a fost găsit la jumătatea drumului între cortul de campanie și latrină. Cineva îl strangulase. Americanii au interogat vreo zece prizonieri, printre ei și pe Reiter, care a spus că nu auzise nimic anormal în noaptea aceea, și apoi au ridicat trupul și l-au băgat în groapa comună a cimitirului din Ansbach.

Când Reiter a putut pleca din lagăr, s-a dus la Köln. Acolo a locuit în niște barăci de lângă gară și apoi într-un subsol împreună cu un veteran din divizia blindată, un

tip tăcut care avea jumătate de față arsă și care putea să stea zile întregi fără să mănânce nimic, și cu alt tip care zicea că lucrase la un ziar și care, spre deosebire de tovarășul lui, era amabil și vorbăreț.

Veteranul tanchist avea probabil vreo treizeci sau treizeci și cinci de ani, fostul ziarist avea în jur de șaizeci, deși amândoi, uneori, păreau niște copii. În timpul războiului, ziaristul scrisese o serie de articole în care descria viața eroică a câtorva divizii Panzer atât în Est, cât și în Vest, și păstra tăieturile din ziare pe care taciturnul tanchist avusese ocazia să le citească și să le aprobe. Uneori deschidea gura și îi spunea:

— Otto, tu ai reușit să captezi esența vieții unui tanchist.

Ziaristul, cu un gest de modestie, îi răspundea:

— Gustav, cel mai important premiu pentru mine este că tu, un tanchist veteran, îmi spui că nu am greșit de tot.

— Nu ai greșit deloc, Otto, răspundea tanchistul.

— Îți mulțumesc pentru aceste vorbe, Gustav, zicea ziaristul.

Amândoi lucrau din când în când pentru primărie la curățarea molozului sau vindeau ce găseau din când în când sub dărâmături. Când era vreme bună, se duceau la țară și timp de o săptămână sau două Reiter avea subsolul numai pentru el. În primele zile la Köln, a umblat să găsească un bilet de tren ca să se întoarcă în satul lui. Pe urmă și-a găsit o slujbă de portar la un bar unde clienții erau soldați americani și englezi care dădeau bacșișuri bune și cărora uneori le făcea câte un serviciu extra, ca de pildă să le caute un apartament într-un cartier anume sau să le prezinte fete sau să-i pună în legătură cu oameni care făceau afaceri la negru. Așa că a rămas la Köln.

În timpul zilei, scria și citea. De scris era ușor, pentru că nu avea nevoie decât de un caiet și un creion. De citit era un pic mai greu, pentru că bibliotecile publice erau încă închise și la puținele librării (majoritatea ambulante) pe care le puteai găsi prețurile cărților erau exagerate. Cu toate acestea, Reiter citea și nu era singurul care citea; din când în când, își ridica privirea de pe carte și toată lumea din jurul lui citea. De parcă germanii s-ar fi ocupat numai de lectură și de mâncare, ceea ce era fals, dar uneori, mai ales la Köln, părea adevărat.

Dimpotrivă, interesul pentru sex, observa Reiter, scăzuse în mod considerabil, ca și cum războiul ar fi epuizat rezervele de testosteron ale bărbaților, de feromoni, de dorință, și nimeni n-ar mai fi vrut să facă amor. După părerea lui Reiter, se futeau doar curvele, pentru că asta era meseria lor, și femeile care ieșeau cu băieții din forțele de ocupație, dar și la ele dorința ascundea de fapt altceva, o inocență simulată, goliciunea înghețată a abatorului, o stradă solitară și un cinema. Femeile pe care le vedea păreau fetițe de-abia trezite dintr-un coșmar oribil.

Într-o noapte, în timp ce stătea de pază la intrarea barului de pe Spenglerstrasse,

o voce feminină care venea din întuneric i-a rostit numele. Reiter s-a uitat, n-a văzut pe nimeni și și-a zis că o fi vreuna din curvele cărora le plăcea să facă glume proaste, uneori de neînțeles. Când l-a strigat din nou, însă, și-a dat seama că vocea aceea nu era a nici uneia din femeile care frecventau barul și a întrebat vocea ce dorește.

— Voiam doar să te salut, a spus vocea.

Pe urmă a văzut o umbră și din doi pași a ajuns pe trotuarul de vizavi și a reușit s-o prindă de braț și s-o ducă la lumină. Fata care îl strigase pe nume era foarte tânără. Când a întrebat-o ce vrea de la el, fata a răspuns că e logodnica lui și că este foarte trist că nu o recunoaște.

— Probabil arăt foarte prost, a spus, dar dacă ai fi un adevărat soldat german te-ai preface că nu vezi.

Reiter s-a uitat la ea cu atenție și oricât s-a străduit nu și-a putut aminti de ea.

— Războiul are o legătură strânsă cu amnezia, a spus fata.

Apoi a zis:

— Amnezie este atunci când cineva își pierde memoria și nu-și amintește nimic, nici numele lui, nici numele iubitei lui.

Și a adăugat:

— De asemenea există și o amnezie selectivă, atunci când îți amintești totul sau când crezi că îți amintești totul și uiți doar un lucru, singurul lucru important din viața ta.

Eu o cunosc pe tipa asta, s-a gândit Reiter auzind-o vorbind, dar i-a fost imposibil să-și aducă aminte unde și în ce împrejurări o cunoscuse. Așa că a hotărât s-o ia cu calm și a întrebat-o dacă vrea să bea ceva. Fata a privit intrarea barului și după o clipă de gândire a acceptat. Au băut un ceai stând la o masă aproape de culoarul de la intrare. Femeia care i-a servit l-a întrebat pe Reiter cine este puicuța.

— Logodnica mea, a spus Reiter.

Necunoscuta i-a zâmbit femeii și a încuviințat dând din cap.

— E o fată foarte simpatică, a spus femeia.

— Și pe deasupra foarte muncitoare, a spus necunoscuta.

Femeia a făcut un gest din gură, lăsându-și colțurile buzelor în jos, ca și cum ar fi spus: o fată cu inițiativă. Apoi a zis: o să vedem, și a plecat. După scurt timp, Reiter și-a ridicat gulerul jachetei de piele neagă și s-a întors la intrare, căci începea să sosească lume, iar necunoscuta a rămas la masă, citind din timp în timp dintr-o carte și uitându-se de cele mai multe ori la femeile și la bărbații care începeau să umple localul. După un timp, femeia care îi adusese ceaiul a luat-o de braț și, sub pretextul că masa aceea era pentru clienți, a scos-o în stradă. Necunoscuta și-a luat rămas-bun în mod amabil de la femeie, dar aceasta nu i-a răspuns. Reiter vorbea cu doi soldați americani și fata a preferat să nu se apropie de el. În schimb a traversat strada, s-a adăpostit în gangul casei din față și de acolo a privit o vreme mișcarea permanentă de la intrarea în bar.

În timp ce lucra, Reiter se uita cu coada ochiului la intrarea casei din față și uneori i se părea că vede o pereche de ochi de pisică, strălucitori, care-l priveau din întuneric. Când mișcarea s-a mai potolit, a intrat în gang și a vrut s-o strige, dar și-a dat seama că nu-i știe numele. Ajutându-se de un chibrit aprins a găsit-o dormind într-un colț. În genunchi, în timp ce chibritul se consuma între degetele lui, i-a studiat câteva clipe chipul adormit. Atunci și-a amintit-o.

Când ea s-a trezit, Reiter mai era lângă ea, dar gangul se transformase într-o încăpere cu un ușor aer de feminitate, cu poze de artiști lipite pe pereți și o colecție de păpuși și urși de pluș pe o comodă. Pe jos, din contră, se îngrămădeau lăzi de whisky și sticle de vin. O cuvertură de culoare verde o acoperea până la gât. Cineva o descălțase. S-a simțit atât de bine, că a închis ochii din nou. Dar atunci a auzit vocea lui Reiter care îi spunea: tu ești fata care locuia în fostul apartament al lui Hugo Halder. Fără să deschidă ochii, ea a încuviințat.

— Nu-mi aduc aminte cum te cheamă, a spus Reiter.

S-a răsucit, întorcându-i spatele, și a zis:

— Memoria ta este lamentabilă, mă numesc Ingeborg Bauer.

— Ingeborg Bauer, a repetat Reiter, ca și cum în aceste două cuvinte s-ar fi rezumat destinul.

Pe urmă a adormit iar, și când s-a trezit era singură.

În dimineața aceea, în timp ce se plimba cu Reiter prin orașul distrus, Ingeborg Bauer i-a spus că locuiește, împreună cu niște necunoscuți, într-o clădire aproape de gară. Tatăl ei murise în timpul unui bombardament. Maică-sa și surorile ei fugiseră din Berlin înainte ca orașul să fie asediat de ruși. Întâi au stat la țară, în casa unui frate de-al mamei ei, dar la țară, contrar a ceea ce credeau ele, nu era nimic de mâncare și fetele erau violate de unchii și verii lor. Din câte spunea Ingeborg Bauer, pădurile erau pline de gropi unde localnicii îi înmormântau pe cei care veneau de la oraș, după ce îi furau, îi violau și îi omorau.

— Te-au violat și pe tine? a întrebat-o Reiter.

Nu, pe ea nu o violaseră, dar pe una dintre surorile ei mai mici a violat-o unul din verii lor, un băiat de treisprezece ani care voia să intre în Tineretul Hitlerist și să moară ca un erou. Așa că maică-sa a hotărât să-și continue fuga și au plecat într-un orășel din Westerwald, în Hesse, de unde era maică-sa. Acolo viața era plictisitoare și în același timp foarte ciudată, i-a spus Ingeborg Bauer lui Reiter, fiindcă locuitorii acelui oraș trăiau ca și cum n-ar fi existat războiul, deși mulți bărbați plecaseră cu armata pe front și orașul suferise trei bombardamente aeriene, nici unul devastator, dar bombardamente la urma urmei. Mama ei a început să lucreze într-o berărie, iar fetele făceau treburi sporadice, ajutând pe la câte un birou sau înlocuind pe cei bolnavi în vreun atelier sau făcând comisioane, și din când în când cele mici aveau chiar timp să se ducă la școală.

În ciuda forfotelii permanente, viața era plictisitoare și când s-a semnat pacea Ingeborg n-a mai suportat și într-o dimineață, când maică-sa și surorile ei nu erau acasă, a plecat la Köln.

— Eram sigură, i-a spus lui Reiter, că o să te găsesc aici sau că o să găsesc pe cineva care să semene foarte mult cu tine.

Și asta era, în linii generale, tot ce se întâmplase de când se sărutaseră în parc, când Reiter îl căuta pe Hugo Halder și ea drept răsplată i-a povestit istoria aztecilor. Bineînțeles, Reiter și-a dat repede seama că Ingeborg înnebunise, dacă nu era deja nebună când o cunoscuse, și și-a mai dat seama că era și bolnavă sau poate era doar înfometată.

A luat-o să locuiască împreună cu el în subsol, dar cum Ingeborg tușea mult și se părea că nu stă bine cu plămânii, a căutat altă locuință. A găsit o mansardă într-o clădire pe jumătate dărâmată. Nu avea lift și scara nu era sigură pe alocuri, cu trepte care cedau încetul cu încetul sub greutatea locatarilor, în afară de găurile ce se deschideau în gol, un gol făcut din materiale de construcție pe care încă se mai vedeau sau se mai ghiceau schijele bombelor. Dar pentru ei nu era o problemă să locuiască acolo; Ingeborg nu avea nici patruzeci și nouă de kilograme, iar Reiter, deși foarte înalt, era slab și osos și treptele suportau foarte bine greutatea lor. Nu s-a întâmplat același lucru cu alți chiriași. Un brandenburghez mititel și simpatic care lucra pentru trupele de ocupație a căzut prin gaura dintre etajele al doilea și al treilea și și-a rupt gâtul. Brandenburghezul, de câte ori o vedea pe Ingeborg, o saluta cu interes și afecțiune și de fiecare dată îi dăruia floarea pe care o purta la butonieră.

Seara, înainte de-a pleca la lucru, Reiter se asigura că lui Ingeborg nu-i lipsește nimic ca să nu trebuiască să coboare în stradă luminându-și calea pe scări doar cu o lumânare, deși în fond Reiter știa că lui Ingeborg (și lui) le lipseau atâtea lucruri, încât măsurile lui de prevedere deveneau, chiar din momentul în care le lua, complet inutile. La început, în relația lor au exclus sexul. Ingeborg era foarte slăbită și n-avea chef decât să stea de vorbă și, când era singură și aveau lumânări, să citească. Reiter, din când în când, se futea cu fetele care lucrau la bar. Nu erau întâlniri de o pasiune exagerată, ci mai curând invers. Făceau amor de parcă vorbeau de fotbal, uneori chiar fără să-și stingă țigara sau continuând să mestece gumă americană, care începea să fie la modă și făcea bine la nervi, guma de mestecat și futaiul în stilul ăsta, impersonal, deși actul era departe de a fi impersonal, ci mai curând obiectiv, ca și cum odată atinsă goliciunea abatorului restul ar fi fost de o teatralitate inacceptabilă.

Înainte de-a începe să lucreze la bar, Reiter se culcase cu alte fete, la gara din Köln sau la Solingen sau la Remsheid sau la Wuppertal, muncitoare și țărănci cărora le plăcea ca bărbații (cu condiția să aibă un aspect sănătos) să le ejaculeze în gură. În câte o după-amiază, Ingeborg îl ruga pe Reiter să-i povestească aceste aventuri, așa le numea, și Reiter i le povestea, în timp ce fuma o țigară.

— Fetele alea din Solingen credeau că sperma are vitamine, zicea Ingeborg, la fel ca fetele pe care le-ai futut în gară la Köln. Le înțeleg perfect, zicea Ingeborg, un timp am bântuit și eu prin gara din Köln și am stat de vorbă cu ele și am făcut ce făceau ele.

— Și tu le-ai supt-o unor necunoscuți crezând că sperma o să te hrănească? a întrebat Reiter.

— Și eu, a spus Ingeborg. Întotdeauna când arătau sănătoși, întotdeauna când nu lăsau impresia că sunt roși de cancer sau de sifilis, a zis Ingeborg. Țărăncile care rătăceau prin gară, muncitoarele, nebunele care se rătăciseră sau fugiseră de acasă, toate credeam că sperma e un aliment minunat, un extract cu tot felul de vitamine, cea mai bună metodă să nu faci gripă, a spus Ingeborg. În unele seri, înainte de-a adormi, încovrigată în vreun ungher din gara din Köln, mă gândeam la prima fată de la țară care a avut această idee, o idee absurdă, deși anumiți medici prestigioși spun că anemia se poate vindeca dacă bei spermă zilnic, a zis Ingeborg. Dar eu mă gândeam la fata de la țară, la fata disperată care ajunsese la această idee prin deducție empirică. Mi-o închipuiam pierdută în orașul tăcut, privind toate ruinele și crezând în sinea ei că acesta era aspectul pe care îl avusese întotdeauna orașul. Mi-o închipuiam harnică și săritoare, cu un surâs pe buze, ajutând pe oricine îi cerea s-o ajute, dar și curioasă, umblând pe străzi și prin piețe și reconstruind imaginea orașului unde, în fond, voise întotdeauna să locuiască. În acele seri, mi-o închipuiam și moartă, de orice boală, o boală care să nu-i provoace o agonie exagerat de lentă, dar nici exagerat de rapidă. O agonie rezonabilă, timpul suficient ca să nu mai sugă pule și să se înfășoare în propria ei crisalidă, în propria ei tristețe.

— Și de ce crezi că ideea asta i-a venit unei fete și nu mai multora în același timp? a întrebat-o Reiter. De ce crezi că această idee i-a venit unei fete, unei țărănci, mai exact, și nu unui șmecher care în felul ăsta a reușit să i-o sugă cineva gratis?

Într-o dimineață, Reiter și Ingeborg au făcut amor. Fata avea febră și picioarele ei, sub cămașa de noapte, i s-au părut lui Reiter cele mai frumoase picioare pe care le văzuse în viața lui. Ingeborg de-abia împlinise douăzeci de ani și Reiter avea douăzeci și șase. De atunci, au început să se fută în fiecare zi. Lui Reiter îi plăcea s-o facă pe scaun lângă fereastră și Ingeborg să se așeze deasupra lui și să facă amor uitându-se unul în ochii celuilalt sau privind ruinele din Köln. Lui Ingeborg îi plăcea s-o facă în pat, unde plângea și se zvârcolea și juisa de șase sau de șapte ori, cu picioarele pe umerii osoși ai lui Reiter, căruia îi spunea dragule, iubitule, bărbatul meu, dulceața mea, vorbe de care Reiter se rușina, căci i se păreau mai curând de prost gust și în perioada aceea declarase război prostului gust și sentimentalismului și delăsării și afectării și exagerării și artificialității și dulcegăriilor, dar nu spunea nimic, căci mâhnirea pe care o ghicea în ochii lui Ingeborg, și pe care plăcerea nu o putea șterge de tot, îl paraliza de parcă el, Reiter, ar fi fost un șoricel și tocmai ar fi căzut într-o capcană.

Bineînțeles, obișnuiau să râdă, dar nu întotdeauna de aceleași lucruri. Pe Reiter, de exemplu, îl distra grozav vecinul brandenburghez căzând pe gaura din scară. Ingeborg spunea că brandenburghezul era un om cumsecade, mereu cu o vorbă amabilă pe buze, și în plus nu putea să uite florile pe care i le dăruise. Reiter o avertiza atunci că nu trebuie să aibă încredere în oamenii cumsecade. Majoritatea lor, zicea, sunt criminali de război care merită să fie spânzurați în public, o imagine care lui Ingeborg îi dădea fiori. Cum putea o persoană care în fiecare zi făcea rost de o floare ca să și-o pună la butonieră să fie un criminal de război?

Pe Ingeborg, dimpotrivă, o făceau să râdă lucrurile sau situațiile aparent mai abstracte. Uneori Ingeborg râdea de figurile pe care umezeala le desena pe pereții mansardei. Pe ipsos sau pe tencuială vedea un lung șir de camioane ce ieșeau dintr-un fel de tunel, căruia ea îi spunea, fără nici un motiv, tunelul timpului. Alteori râdea de gândacii care intrau din când în când în casă. Sau de păsările care priveau Kölnul de pe acoperișurile înnegrite ale celor mai înalte clădiri. Uneori râdea chiar și de propria ei boală, o boală fără nume (asta o făcea să râdă foarte tare), pe care cei doi medici la care fusese, unul dintre ei client al barului unde lucra Reiter și celălalt un bătrân cu părul alb și barba albă și voce energică și teatrală, căruia Reiter îi plătea consultațiile cu sticle de whisky, una la fiecare vizită, și care probabil, după părerea lui Reiter, era criminal de război, au diagnosticat-o în mod vag ca fiind o boală nervoasă sau de plămâni.

În rest, stăteau multe ceasuri împreună, vorbind uneori despre cele mai aiurite lucruri, din când în când Reiter stătea la masă și scria într-un caiet cu coperți de culoarea trestiei primul lui roman, iar Ingeborg, întinsă în pat, citea. Curățenia casei o făcea de obicei Reiter, precum și cumpărăturile, și Ingeborg se ocupa cu gătitul, la care se pricepea destul de bine. Pălăvrăgelile lor de după masă erau ciudate și uneori se transformau în lungi monologuri sau în solilocvii sau în confesiuni.

Vorbeau despre cărți, despre poezie (Ingeborg îl întreba pe Reiter de ce nu scrie poezie și Reiter îi răspundea că toată poezia, în oricare din multiplele sale manifestări, se găsea sau putea fi găsită într-un roman), despre sex (făcuseră amor în toate felurile posibile, sau așa credeau, și teoretizau cu privire la noi posibilități, dar nu mai rămânea decât moartea) și despre moarte. Când bătrâna doamnă își făcea apariția, era de obicei după ce terminaseră deja de mâncat și conversația începea să lâncezească, în timp ce Reiter, cu aere de mare senior prusac, își aprindea o țigară și Ingeborg curăța, cu un cuțit cu lamă scurtă și mâner de lemn, un măr. Atunci tonul vocilor lor cobora până devenea o șoaptă. Odată, Ingeborg l-a întrebat dacă omorâse pe cineva. După ce s-a gândit o clipă, Reiter a răspuns că da. Câteva secunde, care s-au prelungit mai mult decât trebuie, Ingeborg l-a privit fix: buzele supte, fumul ce urca pe pomeții ridicați, ochii albaștri, părul blond și nu foarte curat și care poate avea nevoie de o tunsoare, urechile de țăran adolescent, nasul care, spre deosebire de urechi, era proeminent și nobil, fruntea lui Reiter pe care părea că se mișcă un păianjen. Cu câteva clipe înainte, ar fi putut crede că Reiter omorâse pe cineva, pe oricine, în timpul războiului, dar după ce s-a uitat la el a avut certitudinea că el se referea la altceva. L-a întrebat pe cine omorâse.

— Pe un neamț, a spus Reiter.

În mintea fantezistă și mereu gata s-o ia razna a lui Ingeborg, victima nu putea fi alta decât acel Hugo Halder, fostul chiriaș din casa ei berlineză. Când l-a întrebat asta, Reiter a râs. Nu, nu, Hugo Halder era prietenul lui. Pe urmă au rămas tăcuți mult timp și resturile de mâncare păreau că înghețaseră pe masă. În cele din urmă, Ingeborg l-a întrebat dacă are remușcări și Reiter a făcut un gest cu mâna care putea să însemne orice. Apoi a spus:

— Nu.

Și după o pauză lungă a adăugat: uneori da, uneori nu.

— Îl cunoșteai? a șoptit Ingeborg.

— Pe cine? a spus Reiter de parcă s-ar fi trezit din somn.

— Pe omul pe care l-ai omorât.

— Da, a spus Reiter, cum să nu-l cunosc, a dormit lângă mine, multe nopți, și vorbea tot timpul.

— Era o femeie? a șoptit Ingeborg.

— Nu, nu era o femeie, a spus Reiter și a râs, era un bărbat.

Ingeborg a râs și ea. Pe urmă a început să vorbească despre atracția pe care o simt unele femei pentru asasinii de femei. Prestigiul asasinilor de femei în rândul curvelor, de pildă, sau printre femeile dispuse să iubească până la moarte. Pentru Reiter femeile astea erau niște isterice. Pentru Ingeborg, dimpotrivă, femeile astea, pe care spunea că le cunoaște, erau doar niște jucătoare, mai mult sau mai puțin ca jucătorii de pocher care se sinucid în zori sau ca pasionații curselor de cai care se sinucid în camerele unor pensiuni ieftine sau ale unor hoteluri pierdute pe străduțe

frecventate numai de gangsteri sau de chinezi.

— Uneori, a zis Ingeborg, când facem amor și tu mă apuci de gât, mă gândesc că ești un asasin de femei.

— Niciodată n-am omorât o femeie, a spus Reiter. Nici nu mi-a trecut prin cap.

Abia după o săptămână au mai vorbit din nou despre acest subiect.

Reiter i-a spus că e posibil să fie căutat de poliția americană și de poliția germană sau ca numele lui să figureze pe o listă de suspecți. Tipul pe care l-am omorât, i-a spus, se numea Sammer și era un asasin de evrei. Atunci n-ai comis nici o crimă, a vrut să spună ea, dar Reiter n-a lăsat-o.

— Povestea s-a întâmplat într-un lagăr de prizonieri, a spus Reiter. Nu știu cine a crezut Sammer că sunt eu, dar tot timpul îmi povestea ceva. Era îngrijorat pentru că trebuia să fie interogat de poliția americană. Ca măsură de prevedere, își schimbase numele. Își spunea Zeller. Dar eu nu cred că poliția americană îl căuta pe Sammer. Nu-l căuta nici pe Zeller. Pentru americani, Zeller și Sammer erau doi cetățeni germani în afară de orice bănuială. Americanii căutau criminali de război cu un anume prestigiu, oameni din lagărele de exterminare, ofițeri SS, ștabi din partid. Și Sammer era doar un funcționar lipsit de importanță. Pe mine m-au interogat. M-au întrebat ce știu despre el, dacă îmi spusese că are dușmani printre ceilalți prizonieri. Eu am răspuns că nu știu nimic, că Sammer vorbea doar despre fiul lui mort la Kursk și despre migrenele de care suferea soția lui. S-au uitat la mâinile mele. Erau polițiști tineri și nu prea aveau timp de pierdut într-un lagăr de prizonieri. Dar n-au fost foarte convinși. Și-au notat numele meu în carnetele lor și m-au interogat din nou. M-au întrebat dacă fusesem membru al Partidului Național-Socialist, dacă cunoscusem mulți naziști, cu ce se ocupă familia mea și unde locuiește. Am încercat să fiu sincer și am dat răspunsuri clare. I-am rugat să mă ajute să-mi găsesc părinții. Pe urmă lagărul de prizonieri a început să se golească pe măsură ce soseau noi prizonieri. Dar eu rămâneam tot acolo. Un camarad mi-a spus că paza e doar de formă. Soldații negri aveau alte griji și nu se ocupau prea mult de noi. Într-o dimineață, în timpul unui transfer de prizonieri, m-am strecurat printre ei și am ieșit fără nici o problemă.

Un timp am hoinărit prin diverse orașe. Am stat la Koblenz. Am lucrat la minele care începeau să se redeschidă. Am suferit de foame. Aveam impresia că fantoma lui Sammer se lipise de umbra mea. M-am gândit să-mi schimb și eu numele. Până la urmă, am ajuns la Köln și mi-am zis că orice mi s-ar putea întâmpla din acel moment mi se întâmplase deja și că era inutil să continui să târăsc după mine umbra infectă a lui Sammer. O dată am fost arestat. După o încăierare la bar. A venit poliția militară și ne-au dus pe câțiva la comisariat. Au căutat numele meu într-un dosar, dar nu l-au găsit și mi-au dat drumul.

În zilele acelea, am cunoscut o bătrână care vindea țigări și flori la bar. Uneori

cumpăram de la ea una sau două țigări și niciodată nu i-am interzis să intre. Bătrâna mi-a spus că în timpul războiului fusese ghicitoare. Într-o noapte, m-a rugat s-o conduc acasă. Locuia pe Reginastrasse, într-un apartament mare, dar atât de plin de lucruri că de-abia puteai să te miști. Una dintre camere părea depozitul unui magazin de haine. Acum o să-ți spun de ce. Când am ajuns, a umplut două pahărele de rachiu și s-a așezat la masă și a scos niște cărți de joc. O să-ți dau în cărți, mi-a zis. În niște cutii am găsit o mulțime de cărți. Țin minte că am luat în mână operele complete ale lui Novalis și *Judith* de Friedrich Hebbel, și în timp ce le răsfoiam bătrâna mi-a spus că omorâsem un om etcetera. Aceeași poveste.

— Am fost soldat, i-am spus.

— În timpul războiului ai fost pe punctul de a fi omorât de mai multe ori, așa scrie aici, dar tu n-ai ucis pe nimeni, ceea ce e lăudabil, a zis bătrâna.

Chiar așa ușor se vede? m-am gândit. Chiar așa ușor se vede că sunt un asasin? Firește, eu mă simțeam un asasin.

— Te sfătuiesc să-ți schimbi numele, a zis bătrâna. Ascultă-mă. Am fost ghicitoarea multor granguri SS și știu ce spun. Nu face prostia tipică din romanele polițiste englezești.

— La ce te referi? i-am spus.

— La romanele polițiste englezești, a zis bătrâna, la atracția exercitată de romanele polițiste englezești, care întâi au infectat romanele polițiste americane și apoi romanele polițiste franțuzești și nemțești și elvețiene.

— Și care este prostia asta? am întrebat-o.

— O dogmă, a spus bătrâna, o dogmă care se poate rezuma cu aceste cuvinte: asasinul întotdeauna se întoarce la locul crimei.

Am râs.

— Nu râde, a spus bătrâna, ascultă-mă, că sunt dintre puținele persoane din Köln care te apreciază cu adevărat.

N-am mai râs. I-am spus să-mi vândă *Judith* și operele lui Novalis.

— Poți să le iei, de câte ori vii să mă vezi poți să iei două cărți, a zis, dar acum fii atent la ceva mult mai important decât literatura. Trebuie să-ți schimbi numele. Trebuie să nu te întorci niciodată la locul crimei. Trebuie să rupi lanțul. Mă înțelegi?

— Înțeleg, i-am spus, deși de fapt înțelesesem doar, cu multă bucurie, oferta cu cărțile.

Apoi, bătrâna mi-a spus că mama trăiește și că în fiecare noapte se gândește la mine și că sora mea trăiește și că în fiecare dimineață și în fiecare după-amiază și în fiecare noapte mă visează și că pașii mei, ca pașii unui uriaș, răsună în mintea ei. De tata nu mi-a spus nimic.

Pe urmă a început să se lumineze de ziuă și bătrâna a spus:

— Am auzit o privighetoare cântând.

Apoi m-a rugat să vin cu ea într-o cameră, cea care era plină de haine, ca odaia

unui vânzător de haine vechi, și a scotocit printre grămezile de haine până a reapărut victorioasă, cu o jachetă neagră de piele, și mi-a spus:

— Jacheta asta e pentru tine, te-a așteptat tot timpul ăsta, de când a murit fostul ei stăpân.

Și eu am luat jacheta și am probat-o și într-adevăr părea făcută special pentru mine.

După un timp, Reiter a întrebat-o pe bătrână cine fusese stăpânul hainei, dar la această întrebare răspunsurile bătrânei erau contradictorii și vagi.

Odată i-a spus că fusese a unui zbir de la Gestapo și altădată că fusese a unui iubit al ei, un comunist mort într-un lagăr de concentrare, iar odată i-a spus chiar că fostul proprietar al jachetei fusese un spion englez, primul (și unicul) spion englez care sărise cu parașuta în apropiere de Köln în cursul anului 1941, ca să studieze la fața locului o posibilă răzvrătire a cetățenilor din Köln, lucru care cetățenilor din Köln care au avut ocazia să-l asculte li s-a părut o tâmpenie, căci pe atunci Anglia era pierdută după părerea cetățenilor din Köln și a cetățenilor din toată Europa, și cu toate că acest spion, după spusele bătrânei, nu era englez, ci scoțian, nimeni nu l-a luat în serios, cu atât mai mult când puținii care au avut ocazia să-l cunoască l-au văzut bând (bea cât șapte, dar rezistența lui la alcool era admirabilă, ochii îi deveneau tulburi și se uita pe furiș la picioarele femeilor, dar avea o anumită coerență verbală și un fel de eleganță rece care cetățenilor cinstiți și antifasciști care l-au cunoscut li se părea o trăsătură proprie unei firi temerare și îndrăznețe, fără ca din cauza asta să fie mai puțin încântător), în fine, în 1941 nu era momentul potrivit.

Bătrâna ghicitoare l-a văzut pe acest spion englez, după cum i-a povestit lui Reiter, doar de două ori. Prima dată l-a găzduit acasă la ea și i-a ghicit în cărți. Norocul era de partea lui. A doua și ultima oară i-a dat haine și acte, căci englezul (sau scoțianul) se întorcea în Anglia. Atunci i-a lăsat spionul jacheta lui de piele. Alteori, însă, bătrâna nici nu voia să audă de spion. Vise, spunea, închipuiri, iluzii fără temei, năluciri ale unei bătrâne pe bună dreptate disperată. Și atunci spunea din nou că jacheta fusese a unui zbir de la Gestapo, unul dintre cei care s-au ocupat de găsirea și pedepsirea dezertorilor care la sfârșitul lui ’44 și începutul lui ’45 se baricadaseră (se baricadaseră e un fel de a spune) în nobilul oraș Köln.

Pe urmă, sănătatea lui Ingeborg s-a înrăutățit și un medic englez i-a spus lui Reiter că fata, acea fată frumoasă și încântătoare, nu o să trăiască mai mult de două sau trei luni și apoi s-a uitat la Reiter, care a început să plângă fără să spună o vorbă, deși în realitate medicul englez nu se uita la Reiter, ci cântărea cu ochi de blănar sau de marochiner minunata jachetă de piele neagră, și în cele din urmă, în timp ce Reiter continua să plângă, l-a întrebat unde o cumpărase, unde să cumpăr ce? haina, ah, la Berlin, a mințit Reiter, înainte de război, la un magazin numit Hahn&Förster, a zis, și atunci medicul i-a spus că blănarii Hahn și Förster sau moștenitorii lor se

inspiraseră probabil din modelul jachetelor de piele făcute de Mason&Cooper, fabricanții de haine de piele din Manchester, care aveau și o sucursală la Londra, și care în 1938 scoseseră o jachetă exact la fel ca aceea pe care o purta Reiter, cu mânecile identice și gulerul identic și același număr de nasturi, la care Reiter a răspuns ridicând din umeri și ștergându-și cu mâneca hainei lacrimile ce-i curgeau pe obraji, și atunci doctorul, mișcat, a făcut un pas și i-a pus o mână pe umăr și i-a spus că și el are o jachetă de piele la fel ca a lui Reiter, doar că a lui e de la Mason&Cooper și cea a lui Reiter de la Hahn&Förster, deși la pipăit, și Reiter poate să aibă încredere în el pentru că se pricepe, e mare amator de haine de piele neagră, amândouă erau la fel, amândouă păreau că sunt din același stoc de piele pe care Mason &Cooper l-au folosit în 1938 ca să facă aceste haine ce erau autentice opere de artă, opere de artă, pe de altă parte, unice, pentru că, deși casa Mason&Cooper continua să existe, în timpul războiului, din câte știa el, domnul Mason murise în timpul unui bombardament, nu din cauza bombelor, s-a grăbit să clarifice, ci din cauza inimii lui suferinde care n-a putut rezista la fuga până la adăpost sau n-a putut suporta șuieratul bombelor, zgomotul exploziilor și al bubuiturilor sau care n-a putut suporta urletul sirenelor, Dumnezeu știe, dar e sigur că domnul Mason a suferit un atac de inimă și din clipa aceea firma Mason&Cooper a suferit o ușoară scădere, nu a producției, ci a calității, deși poate că a spune calitate e puțin exagerat, e puțin purist, a zis medicul, deoarece calitatea firmei Mason&Cooper era și va continua să fie mai presus de orice îndoială, dacă nu în privința detaliilor, în cea a ideilor creatoare, dacă această expresie este îngăduită sau permisă, ale noilor modele de jachete de piele, în acel lucru intangibil care făcea ca o jachetă de piele să fie un obiect de artizanat, o haină artistică și care merge mână în mână cu istoria, dar care merge de asemenea împotriva istoriei, nu știu dacă mă înțelegeți, a zis medicul, și atunci Reiter și-a scos jacheta și i-a pus-o în mână, studiați-o cât vreți, a spus în timp ce se așeza pe unul din cele două scaune din cabinet și continua să plângă, și medicul a rămas cu jacheta în mână și doar atunci a părut că se trezește din visul jachetelor de piele și a putut să spună câteva cuvinte de încurajare sau niște cuvinte care au încercat să alcătuiască o frază de încurajare, deși știa că nimic nu poate alina durerea lui Reiter, și apoi i-a pus jacheta pe umeri și s-a gândit din nou că acea haină, haina unui portar de la un bar de curve din Köln, era exact la fel ca a lui, și pentru o clipă s-a gândit chiar că *era* a lui, doar că ceva mai uzată, ca și cum propria lui jachetă ar fi ieșit din dulapul lui de pe o stradă din Londra și ar fi traversat Canalul și nordul Franței cu singurul gând de a-l revedea, pe el, stăpânul ei, un medic militar englez cu o viață licențioasă, un medic care îi consulta gratis pe săraci, cu condiția ca săracii să fie prietenii lui sau, în cel mai rău caz, prieteni cu prietenii lui, și pentru un moment s-a gândit chiar că tânărul neamț care plângea îl mințise, că nu cumpărase jacheta de la Hahn&Förster, ci că acea jachetă de piele neagră era o Mason&Cooper autentică, cumpărată la Londra de la firma

Mason&Cooper, dar în fine, și-a zis medicul în timp ce-l ajuta pe înlăcrimatul Reiter să-și pună jacheta (atât de deosebită la pipăit, atât de plăcută, atât de familiară), viața este în esență un mister.

În următoarele trei luni, Reiter a făcut în așa fel încât să poată sta cea mai mare parte a timpului cu Ingeborg. A făcut rost de fructe și legume de pe piața neagră. A făcut rost de cărți ca ea să aibă ce citi. A gătit și a făcut curățenie în mansarda unde locuiau. A citit cărți de medicină și a căutat tot soiul de leacuri. Într-o dimineață, au venit la ei cele două surori și mama lui Ingeborg. Mama vorbea puțin și se purta civilizat, dar surorile, una de optsprezece ani și cealaltă de șaisprezece, se gândeau numai să iasă și să cunoască locurile cele mai interesante din oraș. Într-o zi, Reiter le-a spus că locul cel mai interesant din Köln este exact mansarda lor și surorile lui Ingeborg au râs. Reiter, care râdea numai când era cu Ingeborg, a râs și el. Într-o noapte, le-a dus cu el unde lucra. Hilde, cea de optsprezece ani, se uita la curvele care-și făceau apariția la bar cu un aer de superioritate, dar în noaptea aceea a plecat cu doi tineri locotenenți americani și nu s-a întors până a doua zi dimineața târziu, spre îngrijorarea maică-sii, care l-a acuzat pe Reiter că face pe codoșul.

Boala, pe de altă parte, a întețit apetența sexuală a lui Ingeborg, dar mansarda era mică și toți dormeau în aceeași încăpere, ceea ce îl inhiba pe Reiter când se întorcea de la slujbă la cinci sau la șase dimineața și Ingeborg îi cerea să facă amor cu ea. Când încerca să-i explice că în mod aproape sigur o să-i audă mama ei, că nu e surdă, Ingeborg se supăra și zicea că nu o mai dorește. Într-o după-amiază, sora cea mică, Grete, cea de șaisprezece ani, l-a luat pe Reiter să facă o plimbare pe străzile în ruină din cartier și i-a spus că sora ei a fost consultată de diverși psihiatri și neurologi la Berlin și că toți i-au diagnosticat nebunie.

Reiter s-a uitat la ea; semăna cu Ingeborg, dar era mai plinuță și mai înaltă. De fapt, era așa de înaltă și avea o înfățișare atât de atletică, încât părea o aruncătoare de suliță.

— Tata a fost nazist, i-a spus sora, și Ingeborg la fel, pe vremea aceea era nazistă. Întreab-o. A fost membră a Tineretului Hitlerist.

— Așa că, după părerea ta, e nebună? a spus Reiter.

— Nebună de legat, a zis sora.

După un timp, Hilde i-a spus lui Reiter că Grete se îndrăgostise de el.

— Deci, după părerea ta, Grete e îndrăgostită de mine?

— Îndrăgostită la nebunie, a spus Hilde, dându-și ochii peste cap.

— Interesant, a zis Reiter.

Într-o dimineață în zori, după ce a intrat în casă fără să facă zgomot încercând să nu trezească pe nici una din cele patru femei care dormeau, Reiter s-a băgat în pat și s-a lipit de trupul cald al lui Ingeborg și și-a dat seama imediat că Ingeborg avea febră și i s-au umplut ochii de lacrimi și a simțit că-l cuprinde amețeala, dar atât de

lent, încât senzația nu era complet neplăcută.

Pe urmă, a simțit că mâna lui Ingeborg îl apucă de pulă și îl masturbează și atunci el a ridicat cămașa de noapte a lui Ingeborg până la brâu și i-a căutat clitorisul și a început și el să o masturbeze, gândindu-se la alte lucruri, la romanul lui, care înainta, la mările Prusiei și la râurile Rusiei și la monștrii buni care sălășluiau în adâncurile coastei Crimeei, până când a simțit lângă mâna lui mâna lui Ingeborg care își băga două degete în vagin și apoi își ungea cu cele două degete gaura curului și îi cerea, nu îi ordona, să o penetreze, s-o sodomizeze, atunci, pe loc, fără să mai aștepte, ceea ce Reiter a făcut fără să stea pe gânduri și fără să țină seama de urmările faptei lui, căci știa foarte bine cum reacționa Ingeborg când o futea în cur, dar în noaptea aceea voința lui funcționa ca a unui om adormit, incapabil să prevadă ceva și atent doar la momentul prezent, și așa, în timp ce se futeau și Ingeborg gemea, a văzut că dintr-un colț se ridică nu o umbră, ci o pereche de ochi de pisică, și ochii s-au înălțat și au plutit în întuneric, și apoi altă pereche de ochi s-a ridicat și a rămas nemișcată în penumbră, și a auzit că Ingeborg le ordona ochilor, cu voce răgușită, să se culce, și atunci Reiter a simțit că trupul femeii lui începe să transpire și a început și el să transpire și s-a gândit că asta face bine la febră, și a închis ochii și a continuat să mângâie cu mâna stângă sexul lui Ingeborg și când a deschis ochii a văzut cinci perechi de ochi de pisică plutind în întuneric, și asta i s-a părut un semnal clar că visează, pentru că trei perechi de ochi, cei ai surorilor și cei ai mamei lui Ingeborg, aveau o anumită logică, dar cinci perechi de ochi erau în afara oricărei coerențe spațiu-timp, dacă nu cumva fiecare dintre surori invitase în noaptea aceea câte un amant, dar nici asta nu făcea parte din previziunile lui și nu era posibil sau credibil.

A doua zi, Ingeborg era prost dispusă și tot ce făceau sau spuneau surorile și maică-sa i se părea că fac sau spun împotriva ei. De atunci, situația a devenit atât de încordată că nici ea nu putea citi, nici el nu putea scrie. Uneori Reiter avea impresia că Ingeborg e geloasă pe Hilde, când de fapt trebuia să fie geloasă pe Grete. Uneori, înainte de a pleca la slujbă, Reiter îi vedea de la fereastra mansardei pe cei doi ofițeri cu care ieșea Hilde și care o strigau pe nume și o fluierau de pe trotuarul de vizavi. De mai multe ori a coborât cu ea scările și a sfătuit-o să aibă grijă. Nepăsătoare, Hilde îi răspundea:

— Ce pot să-mi facă? Să mă bombardeze?

Și pe urmă râdea și Reiter râdea și el de răspunsurile ei.

— Cel mult o să-mi facă ce-i faci tu lui Ingeborg, i-a spus odată, și Reiter și-a repetat mult timp acest răspuns.

Ce-i fac eu lui Ingeborg. Dar ce-i făcea el lui Ingeborg în afară de faptul că o iubea?

În sfârșit, într-o zi mama și surorile au hotărât să se întoarcă în satul din Westerwald unde se stabilise familia, iar Reiter și Ingeborg au rămas iarăși singuri.

Acum putem să ne iubim în liniște, i-a spus Ingeborg. Reiter s-a uitat la ea; Ingeborg se sculase și făcea un pic de ordine în casă. Cămașa de noapte era de culoarea fildeșului și picioarele ei erau osoase și lungi și aveau aproape aceeași culoare. Din ziua aceea, sănătatea ei s-a îmbunătățit simțitor și când a sosit data fatidică anunțată de medicul englez se simțea mai bine ca niciodată.

După puțin timp, a început să lucreze într-un atelier de croitorie care transforma rochiile vechi în rochii noi, rochiile ieșite din modă în rochii moderne. La atelier erau trei mașini de cusut, dar datorită inițiativei stăpânei, o femeie întreprinzătoare și pesimistă care nu avea nici cea mai mică îndoială că al Treilea Război Mondial o să înceapă cel mai târziu în 1950, afacerea a prosperat. La început treaba lui Ingeborg era să coase bucăți de material după tiparele pregătite de doamna Raab, dar în scurt timp și datorită cantității imense de lucru, sarcina ei a fost să viziteze prăvăliile sau magazinele de modă pentru femei și să ia comenzi pe care tot ea apoi le livra.

În perioada aceea, Reiter a terminat primul său roman. L-a intitulat *Lüdicke* și a fost nevoit să bată străduțe pierdute din Köln în căutarea cuiva care să-i închirieze o mașină de scris, căci hotărâse să nu o ceară împrumut, nici s-o închirieze de la nici un cunoscut, adică de la nimeni care știa că se numește Hans Reiter. Până la urmă, a găsit un bătrân care avea o veche mașină de scris franțuzească și care, deși nu obișnuia să o închirieze, cu scriitorii făcea o excepție.

Suma pe care i-a cerut-o bătrânul era mare și la început Reiter s-a gândit că era mai bine să continue să caute, dar când a văzut mașina, păstrată în stare perfectă, fără un fir de praf, cu toate literele gata să-și lase amprenta pe hârtie, a hotărât că își poate permite luxul să plătească. Bătrânul cerea banii în avans și în aceeași noapte, la bar, Reiter a cerut și a primit mai mulți bani împrumut de la fete. A doua zi, s-a întors și i-a arătat banii, dar atunci bătrânul a scos un caiet dintr-un birou și l-a întrebat cum îl cheamă. Reiter i-a spus primul nume care i-a trecut prin cap.

— Mă numesc Benno von Archimboldi.

Atunci bătrânul s-a uitat în ochii lui și i-a spus să nu facă pe deșteptul, care e numele lui adevărat.

— Numele meu este Benno von Archimboldi, domnule, a spus Reiter, și dacă credeți că fac glume proaste e mai bine să plec.

Câteva clipe, amândoi au rămas tăcuți. Ochii bătrânului erau căprui-închis, deși la lumina slabă din garsoniera lui păreau negri. Ochii lui Archimboldi erau albaștri și bătrânului i s-au părut ochii unui tânăr poet, niște ochi obosiți, chinuiți, înroșiți, dar tineri și într-un anumit sens puri, deși bătrânul nu mai credea de mult timp în puritate.

— Țara asta, i-a spus lui Reiter, care în seara aceea, poate, a devenit Archimboldi, a încercat să arunce în prăpastie mai multe țări în numele purității și al voinței. Pentru mine, cum sper să înțelegeți, puritatea și voința sunt pur și simplu tâmpenii.

Din cauza purității și a voinței am devenit toți, înțelegeți-mă bine, toți, toți, o țară de lași și de ucigași, care în fond și la urma urmei sunt același lucru. Acum plângem și ne întristăm și spunem nu știam, nu aveam habar, au fost naziștii, noi am fi procedat altfel! Știm să gemem. Știm să stârnim mila și durerea. Nu ne pasă că ceilalți își bat joc de noi câtă vreme ne compătimesc și ne iartă. Va veni vremea când vom inaugura un lung pod al amneziei. Înțelegeți ce vreau să spun?

— Înțeleg, a spus Archimboldi.

— Eu am fost scriitor, a zis bătrânul.

— Dar am renunțat. Mașina asta de scris mi-a făcut-o cadou tatăl meu. Un tată iubitor și cult care a apucat să trăiască până la nouăzeci și trei de ani. Un om bun în esență. Un om care credea, nici nu mai trebuie să spun, în progres. Bietul meu tată. Credea în progres și bineînțeles credea în bunătatea intrinsecă a ființei omenești. Și eu cred în bunătatea intrinsecă a ființei omenești, dar asta nu înseamnă nimic. Un asasin, în fond, e bun. Noi, germanii, știm asta foarte bine. Și ce? Pot să petrec o noapte bând cu un asasin și poate, când o să privim amândoi răsăritul, o să începem să cântăm sau să fredonăm o piesă de Beethoven. Și ce? Asasinul poate plânge pe umărul meu. Normal. Nu e ușor să fii asasin. Asta o știm foarte bine dumneavoastră și eu. Nu e deloc ușor. E nevoie de puritate și voință, voință și puritate. Puritatea cristalului și o voință de fier. Și pot și eu să plâng pe umărul asasinului și să-i șoptesc vorbe blânde ca „frate“, „camarade“, „tovarăș de nenorocire“. În acel moment asasinul este bun, pentru că este intrinsec bun, și eu sunt un idiot, pentru că sunt intrinsec un idiot, și amândoi suntem sentimentali, deoarece cultura noastră tinde în mod nestăvilit spre sentimentalism. Dar când opera se sfârșește și eu rămân singur, asasinul va deschide fereastra camerei mele și va intra cu pașii lui ușori de infirmier și-mi va tăia gâtul până nu va mai rămâne nici o picătură din sângele meu.

Sărmanul meu tată. Am fost scriitor, am fost scriitor, dar creierul meu indolent îmi mânca vorace măruntaiele. Vultur al propriului meu Prometeu sau Prometeu al propriului meu vultur, într-o zi mi-am dat seama că puteam ajunge să public articole excelente în reviste și ziare, ba chiar și cărți care n-ar fi făcut de râs hârtia pe care erau tipărite. Dar mi-am dat seama totodată că niciodată n-o să ajung să mă apropii sau să pătrund în ceea ce numim o capodoperă. O să-mi spuneți că literatura nu e alcătuită numai din capodopere, ci că e plină de opere, așa-numite minore. Și eu credeam asta. Literatura este o pădure mare și capodoperele sunt lacurile, copacii uriași sau foarte ciudați, elocventele flori prețioase sau ascunsele grote, dar într-o pădure se găsesc copaci obișnuiți și normali, bălării, bălțoace, plante parazite, ciuperci și flori sălbatice. Greșeam. Operele minore, în realitate, nu există. Vreau să spun că autorul unei opere minore nu se numește cutare sau cutărică. Cutare și cutărică există, fără îndoială, și suferă și muncesc și publică în ziare și reviste și din când în când publică și câte o carte care nu face de râs hârtia pe care e tipărită, dar

acele cărți sau acele articole, dacă sunteți foarte atent, *nu sunt scrise de ei*.

Orice operă minoră are un autor secret și orice autor secret este, prin definiție, un scriitor de capodopere. Cine a scris cutare operă minoră? Aparent un scriitor minor. Nevasta acestui biet scriitor poate depune mărturie, ea l-a văzut stând la masă, aplecat peste foile albe, frământându-se și făcând să alunece pana pe hârtie. Pare o mărturie irefutabilă. Dar ce-a văzut este doar fațada. Coaja literaturii. O aparență, i-a spus bătrânul fost scriitor lui Archimboldi și Archimboldi și-a amintit de Anski. Cine scrie într-adevăr această operă minoră este un scriitor secret care acceptă numai dicteurile unei capodopere.

Bunul nostru meșteșugar scrie. E cufundat în ceea ce plăsmuiește bine sau rău pe hârtie. Soția lui îl observă fără ca el să știe. Efectiv, el scrie. Dar dacă soția lui ar avea o privire dotată cu raze X și-ar da seama că nu asistă propriu-zis la un exercițiu de creație literară, ci mai curând la o ședință de hipnotism. În interiorul bărbatului care stă și scrie *nu există nimic*. Nimic care să fie el, vreau să zic. Mult mai bine ar face dacă s-ar dedica lecturii. Lectura este plăcerea și bucuria de a trăi sau tristețea de a trăi și mai ales este cunoaștere și întrebări. Scriitura, în schimb, este de obicei un vid. În măruntaiele bărbatului care scrie *nu există nimic*. Nimic, vreau să spun, ce ar putea recunoaște soția lui la un moment dat. Scrie după dicteu. Romanul sau volumul lui de poezie, decente, destul de decente, ies nu datorită unui exercițiu de stil sau de voință, cum crede sărmanul nefericit, ci datorită unui exercițiu de *disimulare*. E nevoie de multe cărți, de mulți pini fermecați, care să ferească de priviri perverse cartea care contează cu adevărat, grota blestemată a nenorocirii noastre, floarea magică a iernii!

Iertați-mi metaforele. Uneori mă ambalez și devin romantic. Dar ascultați-mă. Orice operă care nu e o capodoperă este, cum să vă spun eu, o piesă dintr-un vast camuflaj. Dumneavoastră ați fost soldat, îmi închipui, și știți la ce mă refer. Orice carte care nu este o capodoperă este carne de tun, infanterie curajoasă, piesă sacrificabilă pentru că reproduce în multiple maniere schema capodoperei. Când am înțeles acest adevăr, m-am lăsat de scris. Mintea mea, însă, n-a încetat să funcționeze. Dimpotrivă, pentru că nu scriam funcționa mai bine. M-am întrebat: de ce o capodoperă trebuie să fie ascunsă? ce forțe stranii o poartă spre secret și mister?

Acum știam că a scrie este inutil. Sau că merită efortul doar dacă ești dispus să scrii o capodoperă. Cea mai mare parte a scriitorilor greșesc sau se joacă. Poate că a greși și a se juca e același lucru, cele două fețe ale aceleiași monede. În realitate, niciodată nu încetăm să fim copii, copii monstruoși plini de bube și de varice și de tumori și de pete pe piele, dar copii până la urmă, adică niciodată nu încetăm să ne agățăm de viață pentru că suntem viață. S-ar putea spune că suntem teatru, suntem muzică. De asemenea, sunt puțini scriitorii care renunță. Ne jucăm de-a credința că suntem nemuritori. Greșim când judecăm propriile noastre opere și când judecăm

întotdeauna inexact operele celorlalți. Ne vedem la decernarea Premiului Nobel, spun scriitorii, ca și cum ar spune: ne vedem în iad.

Odată am văzut un film american cu gangsteri. Într-o scenă, un detectiv ucide un răufăcător și înainte de a trage glonțul mortal îi spune: ne vedem în iad. Se joacă. Detectivul se joacă și greșește. Răufăcătorul, care îl privește și îl insultă cu puțin înainte de a muri, de asemenea se joacă și greșește, deși marja lui de joc și marja lui de greșeală s-au redus până aproape de zero absolut, pentru că în următoarea fotogramă o să moară. Regizorul filmului se joacă și el. Scenaristul, la fel. Ne vedem la Premiul Nobel. Am intrat în istorie. Poporul german ne mulțumește. O bătălie eroică ce va fi amintită de generațiile viitoare. O iubire nemuritoare. Un nume scris în marmură. Ora muzelor. Chiar și o frază aparent atât de nevinovată cum ai spune: ecouri ale unei proze grecești nu este decât joc și greșeală.

Jocul și greșeala sunt zăbranicul și stimulul scriitorilor minori. De asemenea, făgăduința fericirii lor viitoare. O pădure ce crește cu o viteză vertiginoasă, o pădure pe care nimeni n-o înfrânează, nici măcar Academiile, dimpotrivă, Academiile au grijă ca aceasta să crească fără probleme, și oamenii de afaceri și universitățile (pepiniere de pierde-vară), și instituțiile de stat și toți mecena și asociațiile culturale și recitatoarele, toți contribuie ca pădurea să crească și să ascundă ce trebuie să ascundă, toți contribuie ca pădurea să reproducă ceea ce trebuie să reproducă, pentru că este inevitabil să facă asta, dar fără să dezvăluie nicicum ce este ceea ce reproduce, ceea ce reflectă fără să facă vâlvă.

O plagiere, o să spuneți? Da, o plagiere, în sensul că orice operă minoră, orice operă creată de condeiul unui scriitor minor nu poate fi decât o plagiere a oricărei capodopere. Mica diferență constă că în acest caz vorbim de o plagiere *consimțită*. O plagiere care este o camuflare, care este o piesă pe o scenă pestriță, care este o șaradă ce probabil ne va conduce spre vid.

Într-un cuvânt, cel mai bun lucru este experiența. Nu spun că experiența nu se obține prin frecventarea constantă a unei biblioteci, dar mai presus de bibliotecă este experiența. Se spune că experiența este mama științei. Când eram tânăr și mai credeam că voi face carieră în lumea literelor, am cunoscut un mare scriitor. Un mare scriitor care probabil scrisese o capodoperă, deși după părerea mea toată producția sa literară este o capodoperă.

N-o să vă spun cum se numește. Nici pentru dumneavoastră nu e bine s-o fac, nici din punct de vedere istoric nu este indispensabil să-l știți. Mulțumiți-vă să știți că era german și că într-o zi a venit la Köln să țină niște conferințe. Firește, n-am pierdut nici una din cele trei conferințe pe care le-a ținut la universitatea din orașul nostru. La ultima am găsit un loc în primul rând și am început nu numai să-l ascult (în realitate repeta lucruri pe care le spusese în prima și în a doua conferință), ci să-l observ cu atenție, mâinile sale, de exemplu, niște mâini energice și osoase, gâtul lui de om bătrân, ce semăna cu gâtul unui curcan sau al unui cocoș fără pene, pomeții

lui ușor slavi, buzele palide, niște buze pe care le puteai tăia cu un brici și n-ar fi ieșit nici un strop de sânge, tâmplele lui cenușii ca o mare agitată, și mai ales ochii lui, niște ochi profunzi, și care în funcție de ușoarele mișcări ale capului, păreau uneori două tuneluri fără fund, două tuneluri părăsite și pe punctul de a se prăbuși.

Bineînțeles că după terminarea conferinței a fost acaparat de notabilitățile orașului și eu n-am putut nici măcar să-i strâng mâna și să-i spun cât îl admir. A trecut timpul. Scriitorul a murit și eu am continuat, cum e firesc, să-l citesc și să-l recitesc. A sosit ziua în care am hotărât să mă las de literatură. M-am lăsat. Pasul acesta nu este o traumă, ci o eliberare. Între noi fie vorba, vă mărturisesc că este ca atunci când scapi de virginitate. O ușurare, să lași literatura, adică să nu mai scrii și să te limitezi la citit!

Dar asta e din altă poveste. O să vorbim despre asta când o să-mi aduceți înapoi mașina. Dar amintirea vizitei acestui mare scriitor în orașul meu nu se șterge. Între timp, am început să lucrez la o fabrică de instrumente optice. Câștigam bine. Eram neînsurat, aveam bani, mă duceam în fiecare săptămână la cinema, la teatru, la expoziții, și în plus învățam engleza și franceza, și mă duceam la librării de unde cumpăram ce cărți voiam.

Trăiam în puf. Dar amintirea vizitei marelui scriitor nu dispărea din mintea mea și, mai rău, dintr-odată mi-am dat seama că îmi aduc aminte doar de a treia conferință, și că amintirile mele se limitează la chipul lui, de parcă acest chip ar fi vrut să-mi spună ceva ce până la urmă nu mi-a spus. Dar ce? Într-o zi, din motive care nu au nici o legătură cu asta, l-am însoțit pe un prieten medic la morga universității. Nu cred că ați fost vreodată acolo. Morga este la subsol și este o sală lungă cu pereți acoperiți cu faianță albă și tavan de lemn. În mijloc e un amfiteatru unde se fac autopsii, disecții și restul monstruozităților științifice. Apoi urmează două birouri mici, cel al decanului de medicină medico-legală și cel al altui profesor. La capete sunt sălile frigorifice unde se află cadavrele, corpuri de oameni săraci sau de persoane fără acte pe care moartea i-a vizitat la hoteluri.

Pe atunci am arătat un interes fără îndoială morbid pentru instalațiile de acolo și prietenul meu doctorul s-a oferit amabil să mi le arate cu lux de explicații și am asistat chiar la ultima autopsie din ziua aceea. Pe urmă, prietenul meu s-a închis cu decanul în biroul acestuia și eu am rămas singur să-l aștept pe culoar, în timp ce studenții plecau și un soi de letargie crepusculară se strecura pe sub uși ca un gaz otrăvitor. După zece minute de așteptare, am auzit un zgomot care m-a speriat, dinspre una din camerele frigorifice. Vă asigur că pe vremea aceea asta era de ajuns ca să sperie pe oricine, dar eu niciodată n-am fost foarte laș și m-am îndreptat într-acolo.

Când am deschis ușa, un suflu de aer rece m-a izbit în față din plin. În fundul sălii, lângă o targă, un bărbat încerca să deschidă un sertar frigorific ca să pună în ea un cadavru, dar oricât se forța sertarul sau locașul respectiv nu ceda. Fără să mă

mișc de lângă ușă l-am întrebat dacă are nevoie de ajutor. Bărbatul s-a ridicat, era foarte înalt, și m-a privit într-un fel care mie, atunci, mi s-a părut foarte trist. Poate acea impresie de tristețe în ochii lui m-a îndemnat să mă apropii de el. În timp ce făceam asta, flancat de cadavre, am aprins o țigară ca să-mi calmez nervii și, când am ajuns lângă el, primul lucru pe care l-am făcut a fost să-i ofer și lui o țigară, forțând poate o camaraderie care nu exista.

Angajatul de la morgă m-a privit de-abia atunci și mie mi s-a părut că m-am întors în timp. Ochii lui erau exact la fel ca ochii marelui scriitor la ale cărui conferințe asistasem la Köln ca un pelerin. Vă mărturisesc că pentru câteva secunde m-am gândit chiar că în momentul acela înnebunisem. M-a scos din încurcătură vocea angajatului de la morgă, care nu semăna deloc cu vocea iubită a marelui scriitor. A spus: aici fumatul este interzis.

N-am știut ce să-i răspund. A adăugat: fumul le face rău morților. Am râs. Mi-a dat o explicație: fumul dăunează conservării lor. Am făcut un gest care nu spunea nimic. El a încercat pentru ultima dată; a vorbit de niște filtre, a vorbit de umiditate, a pronunțat cuvântul puritate. I-am oferit din nou o țigară și resemnat mi-a spus că nu fumează. L-am întrebat dacă lucrează de mult timp acolo. Pe un ton impersonal și cu o voce ușor țipătoare, a spus că lucrează la universitate cu mult înainte de războiul din 1914.

— Tot timpul la morgă? l-am întrebat.

— N-am cunoscut alt loc, mi-a răspuns.

— E curios, i-am spus, dar fața dumneavoastră, mai ales ochii dumneavoastră, îmi aduc aminte de ochii unui mare scriitor german. Și am rostit numele scriitorului.

— N-am auzit de el, a venit răspunsul.

Pe vremuri, acest răspuns m-ar fi indignat, dar slavă Domnului trăiam o altă viață. I-am spus că munca la morgă îl face desigur să reflecteze în mod just sau cel puțin original la destinul omului. S-a uitat la mine de parcă aș fi râs de el sau i-aș fi vorbit în franceză. Am insistat. Această ambianță, am spus întinzând brațele și arătând toată sala, este într-un anume fel locul ideal ca să te gândești cât de scurtă este viața, cât de nepătruns este destinul oamenilor, câtă nimicnicie e în viața lumească.

Cu o tresărire de groază, mi-am dat seama brusc că-i vorbeam ca și cum el ar fi fost marele scriitor german și conversația noastră era aceea care nu avusese loc niciodată. N-am prea mult timp, mi-a spus. M-am uitat iar la ochii lui. N-am avut nici cea mai mică îndoială; erau ochii idolului meu. Și răspunsul lui: *n-am prea mult timp*. Câte uși deschidea acest răspuns! Câte drumuri se luminau dintr-odată, deveneau vizibile, în urma acestui răspuns!

N-am prea mult timp, trebuie să car cadavre dintr-o parte în alta. N-am prea mult timp, trebuie să respir, să mănânc, să beau, să dorm. N-am prea mult timp,

trebuie să mă mișc în ritm cu tot angrenajul. N-am prea mult timp, trăiesc. N-am prea mult timp, mor. Cum cred că înțelegeți, nu i-am mai pus alte întrebări. L-am ajutat să deschidă sertarul. Am vrut să-l ajut să pună cadavrul înăuntru, dar stângăcia mea la astfel de treburi a făcut să alunece cearșaful care îl acoperea și atunci am văzut fața cadavrului și am închis ochii și am înclinat capul și l-am lăsat să lucreze în liniște.

Când am ieșit, prietenul meu mă observa în tăcere din ușa sălii. Te simți bine? m-a întrebat. N-am putut sau n-am știut ce să-i răspund. Poate că am spus: mă simt rău. Dar nu voiam să spun asta.

Înainte ca Archimboldi să-și ia rămas-bun de la el, după ce băuse o ceașcă de ceai, bărbatul care i-a închiriat mașina de scris i-a spus:

— Iisus este capodopera. Tâlharii sunt operele minore. De ce sunt acolo? Nu ca să pună în evidență răstignirea, cum cred unele suflete candide, ci ca să o ascundă.

Într-unul din multele drumuri pe care Archimboldi le-a făcut prin oraș ca să găsească pe cineva să-i închirieze o mașină de scris, s-a întâlnit cu cei doi vagabonzi cu care locuise la subsol înainte de a se muta în mansardă.

Aparent, viața foștilor săi tovarăși de nenorocire nu se schimbase prea mult. Bătrânul ziarist încercase să lucreze la noul ziar din Köln, unde nu l-au primit din cauza trecutului său nazist. Caracterul lui jovial și de bonom dispăruse pe măsură ce se prelungise perioada vitregă și începuseră să apară metehnele proprii vârstei. Tanchistul veteran, dimpotrivă, lucra acum la un atelier de reparații de motoare și intrase în partidul comunist.

Când stăteau amândoi la subsol, se certau tot timpul. Tanchistul îi reproșa bătrânului ziarist că fusese nazist și laș. Bătrânul ziarist se arunca în genunchi și jura în gura mare că e adevărat, că este laș, dar nazist, nazist cu adevărat, nu fusese niciodată. Scriam ce ni se spunea. Dacă nu voiam să fim dați afară, trebuia să scriem ce ni se spunea, scâncea în fața indiferenței tanchistului, care adăuga la reproșurile sale faptul de netăgăduit că în timp ce el și alții ca el luptau pe tancuri ce se stricau și luau foc, ziaristul și alții ca el se resemnau să scrie minciuni propagandistice, trecând peste sentimentele tanchiștilor și ale mamelor tanchiștilor și chiar ale iubitelor tanchiștilor.

— Asta, îi spunea, n-o să ți-o iert niciodată, Otto.

— Dar eu nu sunt de vină, gemea ziaristul.

— Plângi, plângi, îi spunea tanchistul.

— Încercam să facem poezie, zicea ziaristul, încercam să lăsăm timpul să treacă și să rămânem în viață ca să vedem ce o să vină după aceea.

— Păi ai văzut, porc împuțit, ce a venit după aceea, răspundea tanchistul.

Uneori ziaristul vorbea de sinucidere.

— Nu văd altă soluție, i-a spus lui Archimboldi când acesta s-a dus să-i viziteze.

Ca ziarist, sunt terminat. Ca muncitor, n-am nici cea mai mică posibilitate. Ca funcționar la vreun serviciu administrativ local, voi fi mereu marcat de trecutul meu. Ca lucrător autonom, nu știu să fac nimic ca lumea. Atunci, de ce să-mi prelungesc suferința?

— Ca să-ți plătești datoria față de societate, ca să-ți ispășești minciunile, i-a strigat tanchistul, care stătea la masă, prefăcându-se cufundat în lectura unui ziar, dar de fapt ascultându-i.

— Nu știi ce vorbești, Gustav, i-a răspuns ziaristul. Singurul meu păcat, ți-am spus-o de mii de ori, a fost cel al lașității, și îl plătesc scump.

— Trebuie să-l plătești și mai scump, Otto, și mai scump.

În timpul acelei vizite, Archimboldi i-a sugerat ziaristului că poate soarta lui s-ar schimba dacă s-ar duce în alt oraș, un oraș care a suferit mai puțin decât Kölnul, un oraș mai mic unde să nu îl cunoască nimeni, o posibilitate care nu-i trecuse prin cap ziaristului și la care a început să se gândească serios din acel moment.

Douăzeci de zile i-au trebuit lui Archimboldi ca să-și scrie romanul la mașină. A făcut o copie la indigo și pe urmă a căutat, la biblioteca publică care tocmai își redeschisese porțile, două edituri cărora să le trimită manuscrisul. După o cercetare îndelungată și-a dat seama că editurile ce publicaseră multe din cărțile lui favorite nu mai existau de mult timp, unele din cauza problemelor economice sau a delăsării sau a lipsei de interes a proprietarilor lor, altele pentru că naziștii le închiseseră sau îi închiseseră pe editori și altele pentru că fuseseră rase de bombardamentele aliate.

Una dintre bibliotecare, care îl cunoștea și știa că scrie, l-a întrebat dacă are probleme și Archimboldi i-a spus că îl interesează editurile care mai lucrează. Bibliotecara i-a spus că îl poate ajuta. Un timp, s-a uitat pe niște hârtii și pe urmă a dat un telefon. Când s-a întors, i-a dat lui Archimboldi o listă cu douăzeci de edituri, tot atâtea cât numărul de zile care i-au trebuit să-și dactilografieze romanul, ceea ce fără îndoială era de bun augur. Dar problema era că nu avea decât originalul și o copie și prin urmare trebuia să aleagă doar două. În noaptea aceea, în picioare la intrarea în bar, scotea din când în când hârtia și o studia. Ca niciodată până atunci, numele editurilor i s-au părut foarte frumoase, foarte distinse, foarte pline de promisiuni și de visuri. A hotărât, totuși, să fie precaut și să nu se lase furat de entuziasm. Originalul l-a predat personal unei edituri din Köln. Aceasta avea avantajul că dacă i-l respingea, Archimboldi putea să recupereze manuscrisul ca să-l trimită, imediat, la altă editură. Copia la indigo a trimis-o unei edituri din Hamburg care publicase cărți ale stângii germane până în 1933, când guvernul nazist nu numai că a închis editura, dar a vrut să-l și trimită într-un lagăr de prizonieri pe editor, domnul Jacob Bubis, ceea ce ar fi făcut dacă domnul Bubis nu le-ar fi luat-o înainte apucând calea exilului.

La o lună după ce a trimis cele două exemplare, editura din Köln i-a răspuns că romanul său *Lüdicke*, în ciuda neîndoielnicelor sale merite, nu intră, din păcate, în planurile lor editoriale, dar să le trimită următorul său roman. N-a vrut să-i spună lui Ingeborg ce se întâmplase și, în aceeași zi, Archimboldi s-a dus să-și recupereze manuscrisul, ceea ce i-a luat câteva ore, pentru că la editură se părea că nimeni nu știa unde se află și Archimboldi nu s-a arătat nicidecum dispus să plece fără el. A doua zi, l-a dus personal la altă editură din Köln, care i l-a respins după mai mult sau mai puțin de o lună și jumătate cu aceleași cuvinte ca prima editură, adăugând poate mai multe adjective, dorindu-i poate mai mult noroc la următoarea sa încercare.

Mai rămânea o singură editură la Köln, o editură care din când în când mai publica un roman sau un volum de poezie sau o carte de istorie, dar grosul catalogului ei îl formau manualele practice de uz cotidian care te învățau de la cum să îngrijești o grădină până la acordarea corectă a primului ajutor sau la refolosirea molozului de la casele distruse. Editura se numea Asesorul și, spre deosebire de celelalte două încercări anterioare, de data aceasta a venit să primească manuscrisul editorul în persoană. Și nu din lipsă de angajați, cum i-a explicat lui Archimboldi, căci la editură lucrau cel puțin cinci persoane, ci pentru că editorului îi plăcea să vadă chipul scriitorilor care doreau să publice la editura lui. Conversația pe care au avut-o, așa cum și-o amintea Archimboldi, a fost ciudată. Editorul avea față de gangster. Era un tip tânăr, doar puțin mai mare decât el, îmbrăcat cu un costum de o croială excelentă care, cu toate acestea, îi era puțin strâmt de parcă peste noapte, fără să simtă, s-ar fi îngrășat zece kilograme.

În timpul războiului, făcuse parte dintr-o unitate de parașutiști, însă niciodată, s-a grăbit să precizeze, n-a sărit cu parașuta, deși i-ar fi plăcut. În dosarul lui militar se menționa participarea sa la diverse bătălii, pe diverse teatre de operațiuni, mai ales în Italia și în Normandia. Spunea că trecuse printr-un bombardament în covor al aviației americane. Și zicea că știe formula ca să ieși teafăr din el. Cum Archimboldi făcuse tot războiul în Răsărit, nu avea habar ce înseamnă un bombardament în covor și i-a spus-o. Editorul, care se numea Michael Bittner, dar căruia îi plăcea sau îl încânta ca prietenii să-i spună Mickey, ca șoricelul, i-a explicat că un bombardament în covor este atunci când o grămadă de avioane inamice, dar o grămadă mare, enormă, la superlativ, își aruncă bombele pe un teren delimitat al frontului, o bucată de teren marcată dinainte, până ce acolo nu mai rămânea nici un fir de iarbă.

— Nu știu dacă am explicat clar, Benno, a spus privindu-l pe Archimboldi țintă în ochi.

— V-ați explicat clar ca lumina zilei, Mickey, a spus Archimboldi, în timp ce se gândea că tipul este nu numai pisălog, ci și ridicol, ridicol cum sunt doar histrionii sau bieții nefericiți convinși că au participat la un moment hotărâtor al istoriei, când

este bine știut, și-a zis Archimboldi, că istoria, care este o curvă simplă, nu are momente hotărâtoare, ci este o proliferare de clipe, de clipite care concurează între ele în monstruozitate.

Dar Mickey Bittner voia, bietul nefericit băgat cu încălțătorul în costumul lui strâmt și de o excelentă croială, să-i explice efectul pe care-l producea asupra soldaților bombardamentul în covor și sistemul pe care-l concepuse ca să-l combată. Zgomotul. Întâi e zgomotul. Soldatul stă în tranșee sau în poziția lui prost fortificată și dintr-odată aude zgomotul. Zgomot de avioane. Dar nu zgomot de avioane de vânătoare sau de avioane de vânătoare-bombardament, care este un zgomot rapid, dacă se poate spune așa, un zgomot de zbor jos, ci un zgomot care ajunge la tine din înaltul cerului, un zgomot răgușit și aspru care nu prevestește nimic bun, ca și cum s-ar apropia o furtună și norii se ciocnesc între ei, dar problema e că nu sunt nici nori, nici furtună. Bineînțeles, soldatul se uită în sus. La început, nu vede nimic. Artileristul se uită în sus. Nu vede nimic. Mitraliorul, servantul mortierei, cercetașul din avangardă se uită în sus și nu văd nimic. Șoferul unui vehicul blindat sau al unui tun de asalt se uită în sus. Nici el nu vede nimic. Ca măsură de prevedere, totuși, șoferul scoate vehiculul de pe șosea. Se oprește sub un copac sau îl acoperă cu o plasă de camuflaj. Imediat după aceea, apar primele avioane.

Soldații se uită la ele. Sunt multe, dar soldații cred că se duc să bombardeze vreun oraș din spatele frontului. Un oraș sau poduri sau căi ferate. Sunt multe, atât de multe că înnegresc cerul, dar obiectivele lor se află cu siguranță într-o zonă industrială din Germania. Spre surpriza generală, avioanele lansează bombele și bombele cad pe o suprafață limitată. Și după primul val, sosește al doilea val. Atunci, zgomotul devine asurzitor. Bombele cad și deschid cratere în pământ. Crângurile iau foc. Pădurea, principala tranșee din Normandia, începe să dispară. Toate tufișurile sar în aer. Terasele se prăbușesc. Mulți soldați asurzesc pentru moment. Unii nu pot să suporte și o iau la fugă. În acel moment, deasupra câmpului delimitat se află deja al treilea val de avioane care își lansează bombele. Zgomotul, deși pare imposibil, e și mai mare. E mai bine să-i spunem zgomot. Am putea să-i spunem vacarm, vuiet, tumult, bubuitură, suprema stridență, mugetul zeilor, dar zgomot este un cuvânt simplu care desemnează la fel de prost ceva ce nu are nume. Mitraliorul moare. Peste corpul lui fără viață cade din plin altă bombă. Oasele și bucăți din carnea lui se împrăștie prin locuri care peste treizeci de secunde vor fi din nou distruse de alte bombe. Servantul mortierei este volatilizat. Șoferul transportorului blindat își pornește vehiculul și încearcă să-și găsească un adăpost mai bun, dar pe drum primește impactul unei bombe și apoi alte două bombe transformă vehiculul și pe șofer într-o singură masă informă pe jumătate fier vechi și pe jumătate lavă. Apoi urmează al patrulea și al cincilea val. Totul arde. Nu pare a fi Normandia, ci Luna. După ce bombardierele și-au descărcat muniția pe terenul

marcat dinainte, nu se aude nici un ciripit de pasăre. De fapt, nici în zonele vecine, atât la stânga, cât și la dreapta diviziilor care au fost lovite, unde nu a căzut nici o singură bombă, nu se aude nici un ciripit de pasăre.

Atunci se ivesc trupele inamice. Pentru ei, să pătrundă în acel teritoriu cenușiu oțelit, fumegând, plin de cratere, este o experiență destul de groaznică. Din pământul răscolit cu ferocitate se înalță din timp în timp câte un soldat german cu ochi de nebun. Unii se predau plângând. Alții, parașutiștii, veteranii din Wehrmacht, câteva batalioane de infanterie SS, deschid focul, încearcă să restabilească centrul de comandă, să întârzie înaintarea inamicului. Câțiva dintre acești soldați, cei mai sălbatici, dau semne clare că au băut. Printre aceștia se află fără îndoială parașutistul Mickey Bittner, căci rețeta lui pentru a suporta orice tip de bombardament este exact asta, să bei șnaps, să bei coniac, să bei rachiu, să bei *grappa*, să bei whisky, să bei orice băutură tare, chiar și vin dacă nu ai altă soluție, ca în felul acesta să scapi de zgomote, sau să confunzi zgomotele cu pulsațiile și circumvoluțiunile creierului.

După aceea, Mickey Bittner a vrut să știe despre ce e vorba în romanul lui Archimboldi și dacă este primul său roman sau are în spate o întreagă operă literară. Archimboldi i-a spus că este primul său roman și i-a povestit subiectul în linii mari. Are șanse, a spus Bittner. Și imediat a adăugat: dar anul ăsta n-o să-l putem publica. Și apoi a spus: evident, nici nu poate fi vorba de un avans. Și mai târziu a precizat: o să vă plătim cinci la sută din prețul de vânzare, un preț mai mult decât rezonabil. După care a mărturisit: în Germania nu se mai citește ca înainte, acum trebuie să ne gândim la lucruri mai practice. Și atunci, Archimboldi a avut certitudinea că tipul acela vorbea de dragul de a vorbi și că probabil toți căcănarii de parașutiști, câinii lui Student[62], vorbeau de dragul de a vorbi, doar ca să se audă și să-și dea seama că nimeni, încă, nu îi spânzurase.

Câteva zile, Archimboldi s-a gândit că Germania are nevoie realmente de un război civil.

Nu avea deloc încredere că Bittner, care în mod sigur nu știa nimic despre literatură, o să-i publice romanul. Era nervos și nu avea poftă de mâncare. Aproape că nu mai citea și puținul cât citea îl tulbura așa de tare că, de îndată ce începea o carte, trebuia s-o închidă, pentru că îl apuca tremuratul și îl cuprindea o dorință de nestăpânit de a ieși pe stradă și de a merge. Amor făcea, deși uneori, la jumătatea actului, pleca pe altă planetă, o planetă înzăpezită unde el învăța pe dinafară caietul lui Anski.

— Pe unde bântui? îi spunea Ingeborg când se întâmpla asta.

Până și glasul femeii pe care o iubea îl auzea ca venind de foarte departe. După două luni fără să primească nici un răspuns, nici negativ, nici afirmativ, Archimboldi s-a dus la editură și a spus că vrea să vorbească cu Mickey Bittner. Secretara i-a spus că acum domnul Bittner se ocupă de import-exportul de bunuri

de primă necesitate și că poate fi găsit foarte rar la editură, care continua să fie a lui, firește, deși el aproape că nu dădea pe acolo. După multe insistențe, Archimboldi a obținut adresa noului birou al lui Bittner, instalat în împrejurimile Kölnului. Într-un cartier cu fabrici vechi din secolul al XIX-lea, deasupra unui depozit unde se îngrămădeau ambalaje mari, se afla biroul noii afaceri a lui Bittner, deși pe acesta nu l-a găsit nici acolo.

În locul lui erau trei veterani parașutiști și o secretară cu părul vopsit blond platinat. Parașutiștii i-au spus că Mickey Bittner se afla în momentul acela la Anvers ca să încheie un contract pentru o încărcătură de banane. Pe urmă, toți au început să râdă și lui Archimboldi i-a trebuit un timp să-și dea seama că râdeau de banane și nu de el. Apoi parașutiștii au început să vorbească de filme, erau mari amatori, la fel ca secretara, și l-au întrebat pe Archimboldi pe ce front luptase și la ce armă, iar Archimboldi a răspuns că în Răsărit, tot timpul în Răsărit și la infanteria hipomobilă, deși în ultimii ani nu văzuse un catâr sau un cal nici din întâmplare. Parașutiștii, dimpotrivă, luptaseră tot timpul în Apus, în Italia, Franța și unul în Creta, și aveau acel aer cosmopolit al veteranilor de pe frontul de Vest, un aer de jucători de ruletă, de oameni ce-și pierdeau nopțile, de degustători de vinuri bune, de oameni care intrau în bordeluri și le spuneau pe nume curvelor, un aer opus față de veteranii de pe frontul de Est, care păreau mai degrabă morți vii, zombi, locuitori ai cimitirelor, soldați fără ochi și fără guri, dar cu penisuri, s-a gândit Archimboldi, pentru că penisul, dorința sexuală, din păcate este ultimul lucru pe care-l pierde omul când de fapt ar trebui să fie primul, dar nu, ființa umană continuă să fută, să fută sau să se fută, ceea ce e același lucru, până își dă ultima suflare, ca soldatul care a rămas îngropat sub cadavre și acolo, sub cadavre și zăpadă, și-a construit cu lopata reglementară un mic adăpost, și ca să-și omoare timpul se mângâia pe el însuși, de fiecare dată cu tot mai multă îndrăzneală, căci odată dispărute spaima și surpriza primelor clipe, rămâneau doar frica de moarte și plictiseala, și ca să alunge plictiseala a început să se masturbeze, mai întâi timid ca și cum ar fi fost în faza de seducție a unei mici grădinărese sau a unei ciobănițe, apoi cu tot mai multă hotărâre, până a reușit să se satisfacă pe deplin, și a stat așa cincisprezece zile, închis în adăpostul lui de cadavre și zăpadă, raționalizându-și mâncarea și dând frâu liber dorințelor sale, care nu îl slăbeau, dimpotrivă, păreau că se autoalimentează, ca și cum soldatul acela și-ar fi băut propria spermă sau ca și cum după ce ar fi înnebunit ar fi găsit ieșirea uitată spre o nouă judecată, până când trupele germane au contraatacat și l-au găsit, și aici e o chestie curioasă, s-a gândit Archimboldi, căci unul dintre soldații care l-au eliberat de sub grămada de cadavre împuțite și de zăpada care se adunase, a spus că tipul mirosea a ceva straniu, adică nu mirosea a murdărie, nici a căcat, nici a pișat, nici a putreziciune sau a viermi, în sfârșit, supraviețuitorul mirosea *bine*, un miros tare, poate, dar *bun*, ca un parfum ieftin, parfum unguresc sau parfum țigănesc cu o ușoară aromă de iaurt, poate, cu o

ușoară aromă de rădăcini, poate, dar predominant nu era, în realitate, mirosul de iaurt sau de rădăcini, ci altceva, ceva ce i-a uimit pe toți cei care erau acolo și dezgropau cu lopețile cadavrele ca să le trimită în spatele liniilor sau să le îngroape creștinește, un miros ce *despărțea apele*, cum a făcut Moise la Marea Roșie, pentru ca soldatul acela care de-abia se mai putea ține pe picioare să poată trece, dar să treacă unde? în spatele frontului, cu siguranță la un balamuc în țară.

Parașutiștii, care nu erau oameni răi, i-au propus lui Archimboldi să meargă cu ei să facă o treabă ce trebuia terminată în noaptea aceea. Archimboldi a întrebat la ce oră se va sfârși treaba aceea, pentru că nu voia să-și piardă slujba la bar și parașutiștii l-au asigurat că la unsprezece totul va fi terminat. Au stabilit să se întâlnească la opt într-un bar aproape de gară și înainte de a se despărți secretara i-a făcut cu ochiul.

Barul se numea Privighetoarea Galbenă și, când au apărut parașutiștii, lui Archimboldi i-a atras atenția în primul rând că toți erau îmbrăcați cu geci de piele neagră, foarte asemănătoare cu a lui. Treaba pe care o aveau de făcut era să descarce dintr-un vagon de marfă un lot de primusuri al armatei americane. Lângă vagon, pe o linie ceva mai departe s-au întâlnit cu un american care mai întâi le-a cerut o sumă de bani, i-a numărat până la ultima bancnotă și apoi i-a avertizat, așa cum le repeți ceva interzis și știut unor copii bătuți în cap, că nu pot descărca decât vagonul acela și nu altul și că din vagonul acela nu puteau scoate decât lăzile cu marca PK.

Vorbea englezește și unul dintre parașutiști i-a răspuns în engleză să nu-și facă griji. Apoi americanul a dispărut în întuneric și alt parașutist a venit cu o camionetă de transport, cu farurile stinse, și după ce a descuiat lacătul vagonului au început să lucreze. După o oră, terminaseră deja și doi parașutiști s-au urcat în cabină, iar Archimboldi și celălalt parașutist și-au făcut loc în spate, în spațiul redus lăsat de lăzi. Au condus pe străzi lăturalnice, unele neluminate, până la biroul pe care Mickey Bittner îl avea în afara orașului. Acolo îi aștepta secretara, cu un termos cu cafea caldă și o sticlă de whisky. După ce au descărcat, au urcat toți la birou și au început să vorbească despre generalul Udet. Parașutiștii, în timp ce-și puneau whisky în cafea, au trecut la amintiri istorice care în acest caz erau de asemenea amintiri cazone presărate de râsete dezamăgite, de parcă ar fi spus eu m-am întors de tot, pe mine nu mă trage nimeni pe sfoară, eu cunosc firea omenească, înfruntarea permanentă a voințelor, amintirile mele istorice sunt scrise cu litere de foc și sunt unicul meu capital, și așa au început să evoce figura lui Udet, generalul Udet, asul aviației care se sinucisese din cauza calomniilor răspândite de Göring.

Archimboldi nu știa prea bine cine era Udet și nici n-a întrebat. Numele i se părea cunoscut, cum i se păreau și alte nume, dar nimic mai mult. Doi dintre parașutiști îl văzuseră pe Udet odată și vorbeau despre el în termenii cei mai

elogioși.

— Unul dintre cei mai buni bărbați din Luftwaffe.

Al treilea parașutist îi asculta și dădea din cap, nu foarte sigur de ce spuneau colegii lui, dar în nici un caz dispus să-i contrazică, și Archimboldi asculta uluit, căci, dacă era sigur de ceva, acest ceva era că în timpul celui de-al Doilea Război Mondial au existat din plin motive să te sinucizi, dar evident nu din cauza bârfelor unui tip ca Göring.

— Deci Udet ăsta s-a sinucis din cauza intrigilor de salon ale lui Göring? a zis. Deci acest Udet nu s-a sinucis din cauza lagărelor de exterminare, nici a măcelurilor de pe front, nici a orașelor în flăcări, ci fiindcă Göring l-a făcut prost??

Cei trei parașutiști s-au uitat la el de parcă l-ar fi văzut pentru prima dată, dar nu s-au arătat prea surprinși.

— Poate Göring avea dreptate, a spus Archimboldi, punându-și încă un pic de whisky și acoperind cana cu palma când secretara a vrut să i-o umple cu cafea. Poate că acest Udet era în fond un prost, a spus. Poate că acest Udet era, într-adevăr, un mănunchi de nervi adormiți și destrămați, a spus. Poate că acest Udet era un curist, ca aproape toți germanii care s-au lăsat sodomizați de Hitler, a spus.

— Tu ești austriac? a întrebat unul dintre parașutiști.

— Nu, și eu sunt german, a spus Archimboldi.

Un timp, cei trei parașutiști au rămas tăcuți, întrebându-se parcă dacă să-l omoare sau să-i tragă o ciomăgeală. Siguranța lui Archimboldi, care din timp în timp le arunca priviri furioase în care se puteau citi multe lucruri, dar nu frica, i-a făcut să renunțe la un răspuns violent.

— Plătește-i, i-a spus unul din ei secretarei.

Aceasta s-a ridicat și a deschis un fișet metalic unde în partea de jos era o casă de bani. Banii pe care i-a pus în mâna lui Archimboldi erau jumătate din salariul lui lunar la barul de pe Spenglerstrasse. Archimboldi și-a pus banii în buzunarul interior al gecii sub privirea nervoasă a parașutiștilor (care erau siguri că acolo avea un pistol sau cel puțin un cuțit) și apoi a căutat sticla de whisky, dar n-a mai găsit-o. A întrebat unde e. Am pus-o deoparte, a zis secretara, ai băut destul, micuțule. Cuvântul micuțule i-a plăcut lui Archimboldi, dar chiar și așa a mai cerut un pic.

— Bea ultimul pahar și pe urmă cară-te că avem treburi, a zis unul dintre parașutiști.

Archimboldi a aprobat dând din cap. Secretara i-a mai pus două degete de whisky. Archimboldi l-a băut încet, savurând băutura, despre care bănuia că era tot de contrabandă. Apoi s-a ridicat și doi dintre parașutiști l-au însoțit până la ușa ce dădea în stradă. Afară era întuneric și cu toate că știa bine pe unde trebuie să meargă, n-a reușit să nu calce în gropile și hârtoapele ce jalonau acel cartier.

După două zile, Archimboldi s-a prezentat din nou la editura lui Mickey Bittner

și aceeași secretară de data trecută, care l-a recunoscut, i-a spus că i-au găsit manuscrisul. Domnul Bittner era în biroul lui. Secretara l-a întrebat dacă vrea să-l vadă.

— El vrea să mă vadă? a întrebat Archimboldi.

— Cred că da, a zis secretara.

Timp de câteva secunde, i-a trecut prin minte că poate acum Bittner vrea să-i publice romanul. Sau poate că vrea să-l vadă ca să-i ofere o slujbă în afacerea lui de import-export. S-a gândit, totuși, că dacă l-ar vedea probabil îi va trage un pumn în nas și a spus că nu.

— Succes atunci, a zis secretara.

— Mulțumesc, a spus Archimboldi.

A trimis manuscrisul recuperat la o editură din München. După ce l-a pus la poștă, când s-a întors acasă, și-a dat seama dintr-odată că în toată perioada aceea nu scrisese aproape nimic. A vorbit despre asta cu Ingeborg, după ce au făcut amor.

— Cât timp pierdut, a spus ea.

— Nu știu cum s-a întâmplat, a zis el.

În noaptea aceea, pe când stătea de pază la intrarea în bar, s-a gândit la un timp cu două viteze, unul era foarte lent și persoanele și obiectele se mișcau în acest timp în mod aproape imperceptibil, celălalt era foarte rapid și totul, până și lucrurile inerte scoteau scântei de atâta viteză. Primul se numea Raiul, al doilea Iadul, și singurul lucru pe care-l dorea Archimboldi era să nu trăiască niciodată în nici unul dintre ele.

Într-o dimineață, a primit o scrisoare de la Hamburg. Scrisoarea era semnată de domnul Bubis, marele editor, care îi adresa cuvinte de laudă, dar fără să exagereze, să zicem cuvinte de laudă printre rânduri, pentru *Lüdicke*, o operă pe care ar fi interesat să o publice, dacă domnul Benno von Archimboldi, bineînțeles, nu găsise alt editor, ceea ce ar regreta mult, pentru că romanul său nu este lipsit de merite și, într-o oarecare măsură, este inovator, în sfârșit, o carte pe care el, domnul Bubis, o citise cu foarte mare interes și a cărei publicare o vedea sigură, fără îndoială, cu toate că așa cum mergeau treburile editurilor în Germania tot ce putea oferi ca avans era atâta și atâta, o sumă ridicolă, știa foarte bine, o sumă pe care acum cincisprezece ani n-ar fi menționat-o niciodată, dar că în schimb îi garanta o ediție îngrijită și distribuirea cărții în toate librăriile bune, nu numai în Germania, ci și în Austria și Elveția, unde editura Bubis era cunoscută și respectată de librarii democrați, un simbol al editării independente și riguroase.

Apoi, domnul Bubis îl saluta în mod amabil, rugându-l că dacă vreodată trece prin Hamburg să nu ezite să-l viziteze, și adăuga la scrisoare un mic catalog al editurii, tipărit pe hârtie ieftină, dar cu caractere frumoase, unde se anunța proxima apariție pe piață a două cărți „magnifice“, una cu primele opere ale lui Döblin și

cealaltă un volum de eseuri de Heinrich Mann.

Când Archimboldi i-a arătat scrisoarea lui Ingeborg, aceasta s-a arătat surprinsă pentru că nu știa cine era acel Benno von Archimboldi.

— Sunt eu, bineînțeles, i-a spus Archimboldi.

— Și de ce ți-ai schimbat numele? a întrebat.

După ce s-a gândit un moment, Archimboldi a răspuns că pentru siguranța lui.

— Poate că mă caută americanii, a spus. Poate că polițiștii americani și nemți au făcut niște legături.

— Legături pentru un criminal de război? a zis Ingeborg.

— Justiția e oarbă, i-a amintit Archimboldi.

— Oarbă când îi convine, a spus Ingeborg, și cui îi convine să scoată la lumină rufele murdare ale lui Sammer? Nimănui!

— Nu se știe niciodată, a zis Archimboldi. În orice caz, cel mai sigur pentru mine este ca Reiter să fie uitat.

Ingeborg s-a uitat la el surprinsă:

— Minți, a spus.

— Nu, nu mint, a zis Archimboldi și Ingeborg l-a crezut, dar mai târziu, înainte ca el să plece la slujbă, i-a spus cu un zâmbet larg:

— Tu ești sigur că o să devii celebru!

Până în acel moment, Archimboldi nu se gândise niciodată la celebritate. Hitler era celebru. Göring era celebru. Oamenii pe care el îi iubea sau și-i amintea cu nostalgie nu erau celebri, dar îi împlineau nevoile. Döblin era mângâierea lui. Anski era forța lui. Ingeborg era bucuria lui. Dispărutul Hugo Halder era nestatornicia vieții lui. Sora lui, de care nu știa nimic, era propria lui inocență. Bineînțeles că mai erau și alte lucruri. Uneori erau chiar toate lucrurile la un loc, dar nu celebritatea, care când nu se baza pe arivism se baza pe echivoc și pe minciună. În plus, celebritatea era reductoare. Tot ce ajunge la celebritate și tot ce provine din celebritate în mod inevitabil se reduce. Mesajele celebrității erau primare. Celebritatea și literatura erau dușmance de neîmpăcat.

Toată ziua aceea, s-a gândit de ce își schimbase numele. La bar știau toți că se numește Hans Reiter. Oamenii pe care îi cunoștea la Köln știau că se numește Hans Reiter. Dacă poliția hotăra în cele din urmă să-l urmărească pentru asasinarea lui Sammer, n-o să-i lipsească piste referitoare la Reiter. Atunci de ce să adopte un *nom de plume*? Poate că Ingeborg are dreptate, s-a gândit Archimboldi, poate că în fond sunt sigur că o să devin celebru și schimbându-mi numele iau primele hotărâri cu privire la securitatea mea viitoare. Poate că toată povestea asta înseamnă altceva. Poate, poate, poate...

A doua zi după ce a primit scrisoarea de la domnul Bubis, Archimboldi i-a scris asigurându-l că nu are nici un angajament cu altă editură pentru romanul său și că

avansul pe care i-l promisese domnul Bubis i se pare satisfăcător.

După puțin timp, i-a sosit o scrisoare de la domnul Bubis prin care îl invita la Hamburg, ca să-l cunoască personal și cu ocazia asta să semneze contractul. În vremurile de azi, spunea domnul Bubis, nu am încredere în poșta germană și nici în proverbiala sa punctualitate și infailibilitate. Și în ultimul timp, mai ales după ce m-am întors din Anglia, am mania de a-i cunoaște personal pe toți autorii mei.

Înainte de ’33, îi explica, am publicat multe tinere promisiuni ale literaturii germane. Și în 1940, în singurătatea unui hotel londonez, am început să-mi omor plictiseala calculând câți scriitori dintre cei pe care îi publicasem pentru prima oară deveniseră membri ai partidului nazist, câți intraseră în SS, câți publicaseră în ziare violent antisemite, câți făcuseră carieră în birocrația nazistă. Rezultatul m-a dus aproape la sinucidere, scria domnul Bubis.

În loc să mă sinucid, n-am făcut decât să-mi trag niște palme. Brusc s-a stins lumina la hotel. Eu am continuat să mă detest și să mă pălmuiesc. Oricine m-ar fi văzut ar fi crezut că sunt nebun. Dintr-odată n-am mai avut aer și am deschis fereastra. Atunci, în fața mea s-a desfășurat marele teatru nocturn al războiului; priveam cum era bombardată Londra. Bombele cădeau aproape de fluviu, dar în noapte păreau să cadă la câțiva metri de hotel. Fasciculele de lumină ale reflectoarelor măturau cerul. Zgomotul bombelor era tot mai tare. Din când în când, o mică explozie, un foc deasupra aerostatelor de protecție dădeau de înțeles, deși poate că nu era așa, că un avion din Luftwaffe fusese lovit. În ciuda ororii care mă înconjura, am continuat să mă pălmuiesc și să mă insult. Nenorocit, cretin, om de nimic, imbecil, mitocan, stupid, vă dați seama, insulte care mi se păreau mai curând puerile sau senile. După aceea, a bătut cineva la ușă. Era un chelner irlandez foarte tânăr. Într-un acces de nebunie, am crezut că văd în trăsăturile lui trăsăturile lui James Joyce. Ce prostie.

— Trebe să închideți obloanele, bunic, mi-a spus.

— Ce? am zis eu roșu ca focul.

— Chepeng, bătrâne, și coborâți repede la subsol.

Am înțeles că îmi spunea să cobor în adăpost.

— Așteaptă un moment, tinere, i-am zis, și i-am dat bacșiș o bancnotă.

— Excelența dumneavoastră e mână spartă, mi-a spus înainte de-a pleca, dar acu’ rapid la catacombe.

— Luați-o înainte, i-am răspuns, vă ajung imediat.

Când a plecat, am deschis din nou fereastra și am privit incendiile de la docurile de pe malul fluviului și am început să plâng pentru ceea ce atunci am crezut că este o viață pierdută și salvată ca prin minune, într-un minut.

Așa că Archimboldi a cerut o învoire de la slujbă și s-a dus cu trenul la Hamburg.

Editura domnului Bubis era în aceeași clădire în care funcționase până în 1933.

Cele două clădiri vecine fuseseră dărâmate de bombardamente, la fel ca mai multe clădiri de pe trotuarul din față. Unii dintre angajații editurii spuneau, pe la spatele domnului Bubis, bineînțeles, că acesta comandase personal raidurile aeriene contra orașului. Sau cel puțin contra acestui cartier anume. Când l-a cunoscut Archimboldi, domnul Bubis avea șaptezeci și patru de ani și uneori dădea impresia că este un om bolnăvicios, pestriț la mațe, zgârcit, neîncrezător, un negustor căruia îi păsa puțin sau deloc de literatură, deși ca regulă generală firea lui era foarte diferită; domnul Bubis se bucura sau se prefăcea că se bucură de o sănătate de invidiat, nu se îmbolnăvea niciodată, era întotdeauna gata să zâmbească din orice motiv, se arăta încrezător ca un copil și nu era zgârcit, deși nu se putea spune că-și plătea angajații cu generozitate.

La editură, în afară de domnul Bubis, care făcea de toate, lucrau o corectoare, o funcționară, care se ocupa și de relațiile cu presa, o secretară, care de obicei le ajuta pe corectoare și pe funcționară, și un magazioner, care era foarte rar în magazie sau în depozit, în subsolul clădirii, un subsol unde domnul Bubis trebuia să facă mereu reparații pentru că apa de ploaie îl inunda, din când în când, și uneori chiar și apa freatică, după cum explica magazionerul, urca până la subsol și forma pete mari de umezeală, foarte dăunătoare pentru cărți și pentru sănătatea celui care lucra acolo.

În afara acestor patru angajați, la editură venea o doamnă cu aspect respectabil, mai mult sau mai puțin de vârsta domnului Bubis, dacă nu ceva mai bătrână, care lucrase pentru el până în 1933, doamna Marianne Gottlieb, angajata cea mai credincioasă a editurii, într-atât încât, după cum se spunea, ea condusese mașina care îi dusese pe Bubis și soția lui până la frontiera olandeză, de unde, după ce vehiculul a fost percheziționat de grăniceri, fără să găsească nimic, și-au continuat drumul până la Amsterdam.

Cum reușiseră Bubis și soția lui să treacă de control? Nu se știe, dar meritul, în toate versiunile poveștii, îi aparținea întotdeauna doamnei Gottlieb.

Când Bubis s-a întors la Hamburg, în septembrie 1945, doamna Gottlieb trăia într-o sărăcie lucie și Bubis, care pe atunci rămăsese văduv, a luat-o să locuiască la el acasă. Încetul cu încetul, doamna Gottlieb s-a recuperat. Întâi și-a redobândit judecata. Într-o dimineață l-a văzut pe Bubis și l-a recunoscut ca fiind fostul ei patron, dar n-a spus nimic. Seara, când Bubis s-a întors de la primărie, căci pe atunci se ocupa de probleme politice, a găsit cina pregătită și pe doamna Gottlieb în picioare lângă masă, așteptându-l. Aceea a fost o noapte fericită pentru domnul Bubis și pentru doamna Gottlieb, deși cina se terminase cu amintirea exilului și a morții doamnei Bubis, și cu un râu de lacrimi pentru mormântul ei solitar în cimitirul evreiesc din Londra.

Pe urmă, doamna Gottlieb s-a mai însănătoșit, și a profitat ca să se mute într-un mic apartament de unde se vedea un parc distrus, dar care primăvara înverzea cu forța naturii, de cele mai multe ori indiferentă la faptele oamenilor, sau nu, după

cum spunea sceptic domnul Bubis, care respecta, dar nu împărtășea această dorință de independență a doamnei Gottlieb. Puțin după aceea, ea l-a rugat s-o ajute să-și găsească o slujbă, pentru că doamna Gottlieb era incapabilă să stea fără să facă nimic. Atunci, Bubis a numit-o secretara lui. Dar doamna Gottlieb, care niciodată nu vorbea despre asta, avusese parte și ea de doza ei de coșmar și iad și uneori, fără o cauză aparentă, sănătatea ei se șubrezea și se îmbolnăvea cu aceeași rapiditate cu care apoi se însănătoșea. Alteori, echilibrul ei mintal se resimțea. Din când în când, Bubis trebuia să meargă la o întâlnire cu autoritățile englezești într-un anumit loc și doamna Gottlieb îl trimitea la celălalt capăt al orașului. Sau îi stabilea întâlniri cu naziști ipocriți și reclamați de justiție care voiau să-și ofere serviciile primăriei din Hamburg. Sau adormea, mușcată parcă de musca țețe, stând pe scaun, cu capul pe sugativa de pe birou.

Motive pentru care domnul Bubis a scos-o de acolo și a pus-o să lucreze la arhiva din Hamburg, unde doamna Gottlieb trebuia să se lupte cu cărți și dosare, în fine, hârtii, lucru cu care ea, a presupus domnul Bubis, era mai obișnuită. Oricum, și cu toate că la arhivă erau mai îngăduitori cu purtările extravagante, doamna Gottlieb a continuat cu comportamentul său uneori eratic și alteori de un exemplar bun-simț. Și a continuat de asemenea să-l viziteze pe domnul Bubis, în orele furate odihnei, pentru cazul că prezența ei i-ar putea fi de folos. Până când domnul Bubis s-a plictisit de politică și de problemele municipale și s-a hotărât să-și concentreze activitatea asupra ideii care în fond îl adusese înapoi în Germania, redeschiderea editurii.

Adesea, când era întrebat de ce se întorsese, îl cita pe Tacit: „În afara primejdiei unei mări de temut și necunoscute, cine ar părăsi Asia, Africa sau Italia ca să se ducă în Germania, țară cu pământuri neprimitoare, o climă aspră, greu de trăit și de privit dacă nu este patria lui?“[63] Cei care îl ascultau încuviințau sau zâmbeau și apoi comentau între ei: Bubis este de-al nostru. Bubis nu ne-a uitat. Bubis nu ne urăște. Unii îl băteau cu palma pe spate și nu înțelegeau nimic. Alții luau niște figuri îndurerate și spuneau cât adevăr este în aceste vorbe. Tacit este mare și mare este, la altă scară, evident! bunul nostru Bubis.

Adevărul e că Bubis, când îl cita pe latin, se mărginea literalmente la textul scris. Traversarea Canalului îl îngrozise întotdeauna. Lui Bubis i se făcea rău pe vapoare și vomita și în general nu era în stare să iasă din cabină. Așa încât când Tacit vorbea de o mare de temut și necunoscută, chiar dacă se referea la altă mare, la Baltică și la Marea Nordului, Bubis se gândea întotdeauna la traversarea Canalului și cât de funestă era acea traversare pentru stomacul lui răzvrătit și, în general, pentru sănătatea lui. Tot așa, când Tacit vorbea de a părăsi Italia, Bubis se gândea la Statele Unite, mai exact la New York, de unde primise mai multe oferte deloc de lepădat de a lucra în industria editorială din marele cartier, iar când Tacit menționa Asia și Africa, prin mintea lui Bubis trecea iminentul stat Israel, unde era sigur că putea face multe lucruri, în domeniul editorial, firește, pe lângă faptul că acela era un loc

unde trăiau mulți din vechii lui prieteni, pe care i-ar fi plăcut să-i revadă.

Cu toate acestea, alesese *Germania, greu de trăit și de privit*. De ce? Nu tocmai pentru că ar fi fost patria lui, căci domnul Bubis, deși se simțea german avea oroare de patrii, unul din motivele pentru care, după părerea lui, muriseră peste cincizeci de milioane de persoane, ci pentru că în Germania era editura lui sau concepția lui despre o editură, o editură germană, o editură cu sediul la Hamburg și ale cărei rețele, în formă de comenzi de cărți, se întindeau prin vechile librării din toată Germania, cu unii librari pe care-i cunoștea personal și cu care, când făcea un voiaj de afaceri, bea ceai sau cafea, stând într-un colț al librăriei, plângându-se întruna de vremurile grele, lamentându-se că publicul disprețuia cărțile, văitându-se de intermediari și de vânzătorii de hârtie, deplângând viitorul unei țări care nu citește, într-un cuvânt simțindu-se minunat în timp ce mâncau niște fursecuri sau bucățele de *kuchen*, până când în cele din urmă domnul Bubis se ridica și îi strângea mâna bătrânului librar din, de pildă, Iserlohn, și apoi pleca la Bochum să-l viziteze pe bătrânul librar din Bochum, care păstra ca pe niște relicve, relicve de vânzare, e-adevărat, cărți publicate de Bubis în 1930 sau în 1927 și pe care, după lege, legea din Pădurea Neagră, evident, ar fi trebuit să le ardă cel mai târziu în 1935, dar pe care bătrânul librar preferase să le ascundă, pur și simplu din dragoste, lucru pe care Bubis îl înțelegea (și puțini oameni pe lângă el, inclusiv autorul cărții, ar fi putut să-l înțeleagă) și pentru care mulțumea cu un gest care era mai aproape sau mai departe de literatură, un gest, ca să-i spunem așa, de negustori cinstiți, de negustori păstrători ai unei taine ce poate exista de la nașterea Europei, un gest care era o mitologie sau care deschidea porțile unei mitologii ale cărei două coloane principale erau librarul și editorul, nu scriitorul mergând pe capricioase făgașe sau supus unor fantomatici factori neprevăzuți, ci librarul, editorul și un lung drum în zigzag pictat de un maestru din școala flamandă.

Așa că n-a fost foarte ciudat că domnul Bubis s-a plictisit repede de politică și a hotărât să-și redeschidă editura, fiindcă în fond singurul lucru care-l interesa cu adevărat era aventura de a tipări cărți și de a le vinde.

În perioada aceea, însă, cu puțin înainte de a redeschide clădirea care-i fusese înapoiată prin lege, domnul Bubis a cunoscut la Mannheim, în zona americană, o tânără refugiată de treizeci și ceva de ani, de familie bună și de o remarcabilă frumusețe, și, fără să se știe cum, căci domnul Bubis nu avea faimă de donjuan, au devenit amanți. Schimbarea pe care a suferit-o ca urmare a acestei relații a fost vizibilă. Energia, oricum fantastică ținând seama de vârsta lui, i s-a triplat. Pofta lui de viață a devenit zdrobitoare. Convingerea lui în succesul noii edituri (deși Bubis îi corecta de obicei pe cei care vorbeau de „noua editură“, căci pentru el era aceeași veche editură dintotdeauna care ieșea la suprafață după o pauză prelungită și nedorită) a devenit contagioasă.

La inaugurarea editurii, cu toate autoritățile și artiștii și politicienii din Hamburg invitați, pe lângă o delegație de ofițeri englezi iubitori de roman (deși din nefericire mai degrabă de romanul polițist, sau de varianta georgiană a romanului cu cai, sau de romanul filatelic), și presă nu numai germană, ci și franceză, engleză, olandeză, elvețiană și chiar nord-americană, logodnica lui, cum o numea cu drag, a fost prezentată în public și dovezile de respect au fost pe măsura perplexității pe care a trezit-o acea descoperire, căci toți se așteptau la o femeie de patruzeci sau cincizeci de ani, mai curând de tip intelectual, unii credeau că era vorba, potrivit tradiției familiei Bubis, de o evreică, iar alții și-au zis, bazându-se pe experiență, că nu era decât o altă glumă a domnului Bubis, mare amator de astfel de glume. Dar lucrurile erau serioase, cum s-a văzut clar în timpul petrecerii. Femeia nu era evreică, ci sută la sută ariană, nu avea patruzeci de ani, ci treizeci și ceva, deși arăta cel mult de douăzeci și șapte, și după două luni gluma sau glumița lui Bubis a devenit un fapt consumat când s-au căsătorit, cu toate onorurile și prezența elitei orașului, la vetusta primărie în reconstrucție, cu o ceremonie civilă de neuitat oficiată în acea ocazie de însuși primarul din Hamburg, care profitând de ocazie și în culmea lingușelii l-a declarat fiu predilect și cetățean exemplar.

Când Archimboldi a sosit la Hamburg, editura, deși nu atinsese nivelul pe care și-l propusese domnul Bubis ca al doilea țel (primul era să nu-i lipsească hârtia și să aibă o bună distribuție în toată Germania, celelalte opt fiind cunoscute doar de domnul Bubis), editura funcționa într-un ritm acceptabil și domnul și stăpânul ei se simțea satisfăcut și obosit.

În Germania începeau să apară scriitori care îl interesau pe domnul Bubis, e adevărat, nu mult, adică nu atât, nici pe departe atât cât îl interesau scriitorii de limbă germană din prima sa etapă și față de care păstra o loialitate demnă de laudă, dar câțiva dintre cei noi nu erau răi, cu toate că printre aceștia nu se întrezărea (sau domnul Bubis era incapabil să întrezărească, așa cum recunoștea el însuși) un nou Döblin, un nou Musil, un nou Kafka (deși dacă ar apărea un nou Kafka, spunea domnul Bubis râzând, dar cu ochi profund triști, eu aș începe să tremur), un nou Thomas Mann. Cea mai mare parte a catalogului o constituia în continuare, ca să spunem așa, fondul inepuizabil al editurii, dar începeau să-și facă apariția și scriitori noi, pepiniera inepuizabilă a literaturii germane, pe lângă traduceri din literatura franceză și literatura anglo-saxonă, care în timpul acela și după prelungita secetă nazistă reușeau să aibă niște cititori fideli care garantau succesul sau cel puțin ca editura să nu aibă pierderi.

Ritmul de muncă, în orice caz, era dacă nu frenetic oricum susținut, și când Archimboldi a venit la editură s-a gândit în primul rând că domnul Bubis, ocupat cum părea că este, nu-l va primi. Dar domnul Bubis, după ce l-a lăsat să aștepte zece minute, l-a poftit în biroul său, un birou pe care Archimboldi nu avea să-l uite

niciodată, căci cărțile și manuscrisele, cum nu mai era loc pe rafturi, se adunau pe jos formând grămezi și turnuri, unele atât de instabile că se transformau în arcade, un haos ce oglindea lumea, bogată și uluitoare în ciuda războaielor și a nedreptăților, o bibliotecă plină cu cărți magnifice pe care Archimboldi ar fi dorit din tot sufletul să le citească, primele ediții ale unor mari autori cu dedicații olografe pentru domnul Bubis, cărți de artă degenerată pe care alte edituri le făceau să circule prin Germania, cărți publicate în Franța și cărți publicate în Anglia, ediții broșate apărute la New York, și la Boston, și la San Francisco, pe lângă reviste americane cu nume mitice care pentru un scriitor tânăr și sărac erau o comoară, maxima etalare a bogăției, și care transformau biroul lui Bubis în ceva asemănător cu peștera lui Ali Baba.

Archimboldi nu avea să uite nici prima întrebare pe care i-a pus-o Bubis după prezentările de rigoare:

— Care este numele dumneavoastră adevărat, pentru că, bineînțeles, nu vă numiți așa?

— Acesta este numele meu, a răspuns Archimboldi.

La care Bubis a replicat:

— Credeți că anii petrecuți în Anglia sau anii în general m-au transformat într-un tâmpit? Nimeni nu se numește așa. Benno von Archimboldi. În principiu, să te numești Benno e suspect.

— De ce? a vrut să știe Archimboldi.

— Nu știți? Într-adevăr?

— Vă jur că nu știu, l-a asigurat Archimboldi.

— Din cauza lui Benito Mussolini, domnule! Unde vă e capul?

În momentul acela, Archimboldi s-a gândit că-și pierduse timpul și banii cu călătoria la Hamburg și s-a văzut pe el însuși în aceeași seară în trenul de noapte Hamburg-Köln. Cu puțin noroc, a doua zi dimineață o să fie acasă.

— Mi-au pus numele Benno de la Benito Juárez, a spus Archimboldi, presupun că știți cine a fost Benito Juárez.

Bubis a zâmbit.

— Benito Juárez, a mormăit și a continuat să zâmbească. Deci Benito Juárez, nu? a spus pe un ton ceva mai ridicat.

Archimboldi a încuviințat dând din cap.

— Am crezut că o să-mi spuneți că în onoarea Sfântului Benito.

— Nu-l știu pe sfântul ăsta, a zis Archimboldi.

— Eu, dimpotrivă, știu trei, a spus Bubis. Sfântul Benito de Aniano, care a reorganizat ordinul benedictinilor în secolul al nouălea. Sfântul Benito de Nursia, care a creat ordinul ce-i poartă numele în secolul al șaselea și care este cunoscut ca „Părintele Europei“, un titlu foarte periculos, nu vi se pare? Și Sfântul Benito il Moro, care era negru, de rasă neagră vreau să spun, născut și decedat în Sicilia în secolul al

șaisprezecelea și membru al ordinului franciscanilor. Pe care dintre cei trei îl preferați?

— Pe Benito Juárez, a zis Archimboldi.

— Și numele de familie, Archimboldi, doar nu vreți să cred că în familia dumneavoastră toți se numesc așa?

— Eu mă numesc așa, a spus Archimboldi, gata să-l lase cu vorba neterminată pe acel bărbat mititel și arțăgos și să plece fără să-și ia rămas-bun.

— Nimeni nu se numește așa, i-a răspuns Bubis plictisit. Presupun că în cazul dumneavoastră e vorba de un omagiu adus lui Giuseppe Archimboldo. Și *von* ăsta ce rost are? Benno nu se mulțumește să fie Benno Archimboldi? Benno ține să-și demonstreze originea germanică? Din ce loc din Germania sunteți?

— Sunt prusac, a zis Archimboldi, în timp ce se ridica hotărât să plece.

— Așteptați o clipă, a mormăit Bubis, înainte de a vă duce la hotel vreau să treceți s-o cunoașteți pe soția mea.

— Nu mă duc la nici un hotel, a spus Archimboldi, mă întorc la Köln. Vă rog să-mi înapoiați manuscrisul.

Bubis a zâmbit din nou.

— O să avem timp pentru asta, a zis.

Apoi a apăsat pe un buton și înainte ca ușa să se deschidă l-a întrebat pentru ultima dată:

— Chiar nu vreți să-mi spuneți numele dumneavoastră adevărat?

— Benno *von* Archimboldi, a zis Archimboldi, privindu-l țintă în ochi.

Bubis a deschis palmele și le-a împreunat ca și cum ar fi aplaudat, dar fără nici un sunet, și apoi a apărut în ușă capul secretarei.

— Condu-l pe domnul la biroul doamnei Bubis, a spus.

Archimboldi s-a uitat la secretară, o fată blondă cu părul cârlionțat, și când s-a uitat din nou la Bubis acesta era deja cufundat în lectura unui manuscris. A urmat-o pe secretară. Biroul doamnei Bubis era la capătul unui culoar lung. Secretara a bătut la ușă și apoi, fără să aștepte răspunsul, a deschis și a spus: Anna, a venit domnul Archimboldi. O voce i-a spus să intre. Secretara l-a apucat de un braț și l-a împins înăuntru. Apoi i-a zâmbit și a plecat. Doamna Anna Bubis stătea la un birou aproape gol (mai ales comparat cu biroul domnului Bubis) pe care se aflau o scrumieră, un pachet de țigări englezești, o brichetă de aur și o carte în franceză. Archimboldi, în ciuda anilor scurși, a recunoscut-o imediat. Era baroneasa Von Zumpe. Cu toate acestea, a rămas tăcut și hotărât să nu spună nimic, cel puțin pentru moment. Baroneasa și-a scos ochelarii, înainte, din câte își amintea Archimboldi, nu purta ochelari, și s-a uitat la el cu o privire nespus de dulce, de parcă i-ar fi fost greu să se desprindă de ce citea sau gândea, sau poate aceea era privirea ei dintotdeauna.

— Benno von Archimboldi? a spus.

Archimboldi a dat afirmativ din cap. Timp de câteva secunde, baroneasa n-a

spus nimic și s-a limitat să-l studieze.

— Sunt obosită, a zis. Sunteți de acord să ieșim la o plimbare, să bem poate o cafea?

— Foarte bine, a spus Archimboldi.

În timp ce coborau pe scara întunecoasă a clădirii, baroneasa i-a spus, tutuindu-l, că îl recunoscuse și că e sigură că și el o recunoscuse pe ea.

— Din primul moment, doamnă baroneasă, a zis Archimboldi.

— Dar a trecut mult timp de atunci, a spus baroneasa Von Zumpe, și m-am schimbat.

— Nu din punct de vedere fizic, doamnă baroneasă, a spus în spatele ei Archimboldi.

— Totuși, nu-mi aduc aminte numele tău, a zis baroneasa, ești fiul uneia dintre angajatele noastre, de asta îmi aduc aminte, maică-ta lucra la casa din pădure, dar nu-mi amintesc numele tău.

Lui Archimboldi i s-a părut amuzant felul în care baroneasa numea vechea ei casă de la țară. Casa din pădure evoca o casă de jucărie, o colibă, un adăpost, ceva ce era departe de trecerea timpului și rămânea ancorat într-o copilărie năbădăioasă și imaginară, dar cu siguranță plăcută și fără probleme.

— Acum mă numesc Benno von Archimboldi, doamnă baroneasă, a spus Archimboldi.

— De acord, a zis baroneasa, ai ales un nume foarte elegant. Puțin distonant, dar cu o anumită eleganță, fără îndoială.

Unele străzi din Hamburg, după cum și-a dat seama Archimboldi în timp ce se plimbau, erau într-o stare mai proastă decât unele dintre cele mai distruse străzi din Köln, deși la Hamburg a avut impresia că se făceau mai multe eforturi cu lucrările de reconstrucție. În timp ce se plimbau, baroneasa, vioaie ca o liceană care a tras chiulul, și Archimboldi purtându-și pe umăr geanta de voiaj, și-au povestit unele întâmplări pe care le trăise fiecare după ultima lor întâlnire din Carpați. Archimboldi i-a povestit despre război, dar fără să intre în amănunte, i-a vorbit despre Crimeea, despre Kuban și despre marile fluvii din Uniunea Sovietică, i-a vorbit despre iarnă și despre lunile când nu putuse vorbi, și într-un fel, tangențial, i-a vorbit despre Anski, dar fără să-i menționeze numele.

Baroneasa, la rândul ei, și într-un fel ca răspuns la călătoriile forțate ale lui Archimboldi, i-a vorbit despre propriile ei călătorii, toate din proprie inițiativă și căutate de ea și prin urmare fericite, călătorii exotice în Bulgaria și Turcia și Muntenegru, și de recepțiile la ambasadele germane din Italia, Spania și Portugalia, și i-a mărturisit că uneori încerca să-și reproșeze bucuriile trăite în acei ani, dar că oricât respingea din punct de vedere intelectual, sau poate ar fi mai bine să spună moral, această atitudine hedonistă, adevărul era că memoria ei, când le retrăia, încă se mai înfiora de plăcere.

— Tu mă înțelegi? Poți să mă înțelegi? l-a întrebat în timp ce beau un cappuccino cu pișcoturi la o cafenea ce părea ieșită dintr-un basm, lângă o fereastră mare cu vedere spre râu și spre molcomele dealuri verzi.

Atunci, Archimboldi, în loc să-i spună că o înțelege sau nu o înțelege, a întrebat-o dacă știa ce se întâmplase cu generalul român Entrescu. Habar n-am, a zis baroneasa.

— Eu da, a spus Archimboldi, dacă vreți pot să vă povestesc.

— Bănuiesc că n-o să-mi spui nimic bun despre el, a spus baroneasa. Mă înșel?

— Nu știu, a zis Archimboldi, depinde cum privești totul.

— L-ai văzut, l-ai văzut? a șoptit baroneasa privind râul, unde în clipa aceea se încrucișau două ambarcațiuni, una spre mare, cealaltă spre interior.

— Da, l-am văzut, a zis Archimboldi.

— Atunci încă nu-mi povesti, a spus baroneasa, o să avem timp pentru asta.

Unul dintre chelnerii de la cafenea a oprit un taxi pentru ei. Baroneasa a dat numele unui hotel. La recepție aveau o cameră rezervată pe numele Benno von Archimboldi. Amândoi l-au urmat pe băiatul de la hotel până în cameră. Cu uimire, Archimboldi a descoperit pe o mobilă un aparat de radio.

— Desfă-ți bagajul, a spus baroneasa, și aranjează-te puțin, astă-seară luăm masa cu soțul meu.

În timp ce Archimboldi punea într-o comodă o pereche de șosete, o cămașă și niște chiloți, baroneasa a căutat la radio un post cu muzică de jazz. Archimboldi a intrat în baie și s-a ras și și-a udat părul și apoi s-a pieptănat. Când a ieșit, luminile din cameră, cu excepția veiozei de pe noptieră, erau stinse și baroneasa i-a spus să se dezbrace și să se bage în pat. De acolo, acoperit cu pătura până la gât și cu o plăcută senzație de oboseală, a privit-o pe baroneasă, în picioare, îmbrăcată doar cu niște chiloți negri, cum schimba posturile până a găsit unul cu muzică clasică.

În total a stat la Hamburg trei zile. De două ori a cinat cu domnul Bubis. O dată a vorbit despre el însuși și a doua oară a cunoscut câțiva dintre prietenii celebrului editor și aproape că n-a deschis gura de teamă să nu comită vreo imprudență. Din cercul intim al domnului Bubis, cel puțin la Hamburg, nu făceau parte scriitori. Un bancher, un nobil ruinat, un pictor care acum doar scria monografii despre pictorii din secolul al XVII-lea și o traducătoare din franceză, toți foarte preocupați de cultură, toți inteligenți, dar nici un scriitor.

Chiar și așa, de-abia a deschis gura.

Atitudinea domnului Bubis față de el suferise o transformare remarcabilă, pe care Archimboldi o punea pe seama bunelor oficii ale baronesei căreia până la urmă îi spusese adevăratul său nume. I l-a spus în pat, în timp ce făceau amor, și baroneasa n-a trebuit să-l întrebe de două ori. Pe de altă parte, atitudinea acesteia când i-a cerut să-i povestească ce se întâmplase cu generalul Entrescu a fost ciudată

și într-un anumit fel edificatoare. După ce i-a povestit că românul fusese omorât de propriii lui soldați în debandadă, care îl ciomăgiseră și apoi îl răstigniseră, singurul lucru pe care l-a întrebat baroneasa pe Archimboldi, de parcă a muri răstignit în timpul celui de-al Doilea Război Mondial era un lucru ce se vedea în fiecare zi, a fost dacă trupul de pe cruce pe care-l văzuse el era gol sau îmbrăcat cu uniforma. Răspunsul lui Archimboldi a fost că din punct de vedere practic era gol, dar că în realitate mai avea bucăți din uniformă, suficiente ca rușii care îi urmăreau să-și dea seama, când au ajuns acolo, că darul pe care-l lăsau soldații români în urma lor era un general. Dar era și suficient de gol ca rușii să poată vedea cu propriii lor ochi dimensiunea ieșită din comun a membrelor virile ale românilor, care în acel caz, a spus Archimboldi, era fără îndoială un exemplu înșelător, căci el văzuse câțiva soldați români goi și atributele lor virile nu se deosebeau deloc, să zicem, de media germană, în timp ce penisul generalului Entrescu, moale și vinețiu cum e normal la un om ciomăgit și răstignit după aceea, măsura de două sau de trei ori mai mult decât o pulă obișnuită, indiferent că e românească sau nemțească sau, ca să dăm un exemplu, franțuzească.

După ce a spus asta, Archimboldi a rămas tăcut și baroneasa a zis că moartea aceea nu i-a displăcut probabil bravului general și a adăugat că Entrescu, în ciuda succeselor ce i se atribuiau pe câmpul de luptă, ca tactician și ca strateg a fost întotdeauna un dezastru. Dar ca amant, dimpotrivă, a fost cel mai bun pe care îl avusese vreodată.

— Nu datorită mărimii pulii, a explicat baroneasa ca să înlăture orice echivoc din mintea lui Archimboldi, care stătea lângă ea în pat, ci datorită unui soi de virtute zoomorfică; când povestea ceva era nostim ca o maimuță și în pat se transforma într-un leu. La care Archimboldi a spus că, din puținul cât a putut observa în timpul scurtei vizite a lui Entrescu și a suitei lui la castelul din Carpați, el credea că maimuța era exact secretarul lui, acel Popescu, părere respinsă imediat de baroneasă, pentru care Popescu era doar un papagal, un papagal care zbura în urma unui leu. Doar că leul nu avea gheare sau dacă le avea nu era dispus să le folosească, nici colți ca să sfâșie pe cineva, doar un simț cam ridicol al propriului său destin, un destin și o noțiune a destinului care într-un anumit fel erau ecoul destinului și al noțiunii de destin ale lui Byron, poet pe care Archimboldi, datorită unor coincidențe ce se produc în bibliotecile publice, îl citise și care nu i se părea nicicum posibil să fie echivalat, nici măcar deghizat în ecou, cu execrabilul general Entrescu, adăugând în trecere că noțiunea de destin nu este ceva ce se poate despărți de destinul unui individ (al unui biet individ), ci că acestea sunt același lucru în sine, destinul, materia de neatins până la iremediabil, era noțiunea de destin pe care o are fiecare despre el însuși.

La care baroneasa a răspuns cu un zâmbet spunând că se vede că Archimboldi

nu s-a futut niciodată cu Entrescu. Ceea ce i-a permis lui Archimboldi să-i mărturisească baronesei că e adevărat, că nu se băgase niciodată în patul lui Entrescu, dar că în schimb fusese martorul ocular al unuia dintre faimoasele futaiuri ale generalului.

— Cu mine, presupun, a spus baroneasa.

— Presupui bine, a zis Archimboldi, tutuind-o pentru prima oară.

— Și tu unde erai? a spus baroneasa.

— Într-o cameră secretă, a zis Archimboldi.

Atunci, pe baroneasă a apucat-o un râs de nestăpânit și printre sughițuri i-a spus că nu se mira că-și luase ca pseudonim numele de Benno von Archimboldi. Remarcă pe care Archimboldi n-a înțeles-o, dar a acceptat-o cu plăcere, și a început imediat să râdă împreună cu ea.

Așa că Archimboldi, după trei zile foarte instructive, s-a întors la Köln cu un tren de noapte în care lumea dormea până și pe culoare, și în scurt timp s-a aflat din nou în mansarda lui dându-i lui Ingeborg excelentele vești pe care le aducea de la Hamburg, vești care, împărtășite, i-au umplut de o bucurie atât de mare, încât dintr-odată au început să cânte și apoi să danseze, fără să se teamă că dușumeaua o să se rupă din cauza țopăiturilor lor. Pe urmă, au făcut amor și Archimboldi i-a povestit cum erau editura, domnul Bubis, doamna Bubis, corectoarea care se numea Uta și era în stare să-i corecteze greșelile de gramatică și lui Lessing, pe care îl disprețuia cu o fervoare hanseatică, dar nu lui Lichtenberg, pe care îl iubea, funcționara sau șefa relațiilor cu presa care se numea Anita și îi cunoștea practic pe toți scriitorii din Germania, dar căreia îi plăcea numai literatura franceză, secretara care se numea Martha și era filolog și îi făcuse cadou câteva cărți publicate de editură care îl interesau, magazionerul care se numea Rainer Maria și care, în ciuda tinereții lui, fusese deja poet expresionist, simbolist și decadent.

I-a vorbit de asemenea despre prietenii domnului Bubis și despre catalogul domnului Bubis. Și de câte ori Archimboldi sfârșea o propoziție, Ingeborg și el râdeau, de parcă și-ar fi povestit o întâmplare nemaipomenit de comică. Apoi Archimboldi s-a apucat să lucreze serios la a doua lui carte și în mai puțin de trei luni a terminat-o.

Încă nu ieșise de sub tipar *Lüdicke*, când domnul Bubis a primit manuscrisul romanului *Trandafirul nesfârșit*, pe care l-a citit în două nopți, după care, profund tulburat, a trezit-o pe soția lui și i-a spus că trebuie să publice noua carte a lui Archimboldi.

— E bună? a întrebat baroneasa, pe jumătate adormită și fără să se ridice.

— E mai mult decât bună, a zis Bubis, învârtindu-se prin cameră.

Pe urmă, a început să vorbească fără să se oprească din mers, despre Europa, despre mitologia greacă și despre ceva ce semăna vag cu o anchetă polițienească,

dar baroneasa a adormit din nou și nu l-a auzit.

Restul nopții, Bubis, care suferea de insomnii și profita la maxim de pe urma lor, a încercat să citească alte manuscrise, a încercat să verifice contabilitatea, a încercat să scrie scrisori distribuitorilor, totul în zadar. Cu primii zori ai zilei și-a trezit din nou nevasta și i-a cerut să-i promită că atunci când el nu va mai fi la conducerea editurii, eufemism pentru moartea lui, ea n-o să-l părăsească pe Archimboldi.

— Să-l părăsesc în ce sens? l-a întrebat baroneasa, pe jumătate adormită încă.

Bubis n-a răspuns imediat.

— Protejează-l, a spus.

După câteva secunde, a adăugat:

— Protejează-l în măsura posibilităților noastre ca editori.

Baroneasa Von Zumpe n-a auzit aceste ultime cuvinte, căci adormise iar. Un timp, Bubis i-a admirat chipul, asemănător cu un portret prerafaelit. Apoi s-a ridicat de la picioarele patului în halat și s-a îndreptat spre bucătărie, unde și-a făcut un sandvici cu brânză și *pickles*, o rețetă pe care i-o dăduse în Anglia un scriitor austriac exilat.

— E ușor de făcut și-ți cade bine, îi spusese austriacul.

Ușor, fără îndoială. Și gustos, cu un gust ciudat. Dar de căzut bine nici vorbă, s-a gândit domnul Bubis, ca să suporți un regim de genul ăsta trebuie să ai un stomac de fier. Mai târziu, s-a dus în salon și a dat la o parte perdelele ca să intre lumina cenușie a dimineții. Îți cade bine, îți cade bine, îți cade bine, își zicea domnul Bubis în timp ce mușca distrat din sandvici. Avem nevoie de ceva care să ne cadă mai bine decât un sandvici cu brânză și cepușoare în oțet. Dar unde să găsim ceva mai bun, unde să-l găsim și ce să facem cu el când îl găsim? În acel moment, a auzit că se deschide ușa de serviciu, și a ascultat, cu ochii închiși, pașii mărunți ai servitoarei care venea în fiecare dimineață. Ar fi stat așa multe ceasuri. O statuie. În loc să facă asta, a lăsat sandviciul pe masă și s-a îndreptat spre camera lui, unde a început să se îmbrace ca să înceapă o nouă zi de lucru.

Lüdicke a avut parte de două recenzii favorabile și una nefavorabilă și în total s-au vândut trei sute cincizeci de exemplare din prima ediție. *Trandafirul nesfârșit*, care s-a publicat după cinci luni, a avut o recenzie favorabilă și trei recenzii nefavorabile și s-au vândut două sute cinci exemplare. Nici un alt editor nu s-ar fi încumetat să-i publice lui Archimboldi o a treia carte, dar Bubis era dispus nu numai să i-o publice pe a treia, ci și pe a patra, a cincea și oricâte ar fi trebuit să publice dacă Archimboldi ar fi avut bunăvoința să i le încredințeze lui.

În acest timp, în ceea ce privește aspectul economic, veniturile lui Archimboldi au devenit puțin, doar puțin, mai mari. Casa de Cultură din Köln l-a plătit pentru două lecturi publice la două librării din oraș, ai căror proprietari, nu e de prisos s-o spunem, îl cunoșteau personal pe domnul Bubis, lecturi ce pe de altă parte n-au

stârnit un interes prea mare. La prima din ele, când autorul a citit pagini alese din romanul său *Lüdicke*, au asistat cincisprezece persoane, incluzând-o pe Ingeborg, și numai trei, la sfârșit, au îndrăznit să cumpere cartea. La a doua lectură, pagini alese din *Trandafirul nesfârșit*, au asistat nouă, incluzând-o din nou pe Ingeborg, și când s-a terminat mai erau în sală, ale cărei mici dimensiuni au atenuat în parte rușinea, doar trei persoane, printre care se afla, bineînțeles, Ingeborg, care după câteva ceasuri îi mărturisea lui Archimboldi că, la un moment dat, se gândise și ea să iasă din sală.

Tot Casa de Cultură din Köln, în colaborare cu organismele culturale recent create și cam dezorientate din Saxonia Inferioară, i-a organizat o serie de conferințe și de lecturi care au început la Oldenburg cu oarece pompă și fast, ca să continue imediat într-un șir de orășele și sate, din ce în ce mai mici, din ce în ce mai uitate de Dumnezeu, unde n-ar fi acceptat să se ducă nici un scriitor, turneu ce s-a sfârșit în cătunele de pescari din Frizia unde, în mod neașteptat, Archimboldi a avut mai mult public și unde foarte puțini au plecat înainte de a se termina activitatea.

Scriitura lui Archimboldi, procesul de creație sau felul cum se desfășura zilnic și cu calm acest proces, a dobândit robustețe și ceva ce, în lipsa unui cuvânt mai potrivit, o să numim încredere. Această „încredere“ nu însemna, firește, eliminarea îndoielii și cu atât mai puțin că scriitorul credea că opera sa are vreo valoare, căci Archimboldi avea o viziune despre literatură (și cuvântul viziune este și el prea pompos) împărțită în trei compartimente ce comunicau între ele într-un mod foarte subtil; primul îl formau cărțile pe care le citea și le recitea și pe care le considera minunate și uneori monstruoase, ca operele lui Döblin care continua să fie unul dintre autorii săi favoriți, sau ca operele complete ale lui Kafka. Al doilea compartiment îl formau cărțile epigonilor și ale celor cărora le spunea Hoarda, pe care îi considera în mod fundamental dușmanii săi. Al treilea compartiment îl formau propriile sale cărți și proiectele unor viitoare cărți pe care le vedea ca pe un joc, dar le vedea și ca pe o afacere, un joc în măsura în care îi făcea plăcere să scrie, o plăcere asemănătoare cu cea a detectivului înainte de a-l descoperi pe asasin, și o afacere în măsura în care publicarea cărților sale contribuia la mărirea, chiar și modestă, a salariului său ca portar la un bar.

O slujbă, cea de portar la un bar, pe care, bineînțeles, n-a lăsat-o, în parte pentru că se obișnuise cu ea și în parte pentru că mecanica slujbei se cupla perfect cu mecanica scrisului. Când a terminat al treilea roman, *Masca de piele*, bătrânul care îi închiria mașina de scris și căruia Archimboldi îi dăruise un exemplar din *Trandafirul nesfârșit* s-a oferit să-i vândă mașina de scris la un preț rezonabil. Prețul era, fără îndoială, *rezonabil* pentru fostul scriitor, mai ales dacă aveai în vedere că aproape nimeni nu-i mai închiria mașina, dar pentru Archimboldi era încă, pe lângă o tentație, un lux. Așa că, după ce s-a gândit câteva zile și a făcut socoteli, i-a scris lui Bubis și i-a cerut, pentru prima dată, un avans pentru cartea pe care încă nu o

începuse. Evident, îi explica în scrisoare pentru ce îi trebuie banii și îi promitea solemn că va preda următoarea carte într-un termen de maximum șase luni.

Răspunsul lui Bubis nu s-a lăsat așteptat. Într-o dimineață, niște distribuitori de la sucursala firmei Olivetti din Köln i-au adus o splendidă mașină de scris nouă și Archimboldi a trebuit doar să semneze o chitanță de primire. După două zile, a sosit o scrisoare de la secretara editurii în care îi aducea la cunoștință că, din ordinul șefului, fusese trimisă o comandă pentru o mașină de scris pe numele lui. Mașina, spunea secretara, este un cadou din partea editurii. Câteva zile, Archimboldi a fost ca beat de fericire. Editura *are încredere* în mine, își repeta cu glas tare, în timp ce oamenii treceau pe lângă el, în tăcere sau, ca el, vorbind singuri, o imagine obișnuită la Köln în timpul acelei ierni.

Din *Masca de piele* s-au vândut nouăzeci și șase de exemplare, ceea ce nu era mult, și-a spus resemnat Bubis când a revizuit contabilitatea, dar nu din acest motiv a scăzut sprijinul pe care-l acorda editura lui Archimboldi. Din contră, în acele zile Bubis a trebuit să facă o călătorie la Frankfurt și profitând de șederea acolo s-a dus o zi la Mainz să-i facă o vizită criticului literar Lothar Junge, care locuia într-o căsuță din împrejurimi, lângă o pădure și un deal, o căsuță unde se auzeau cântând păsările, ceva ce lui Bubis i s-a părut de necrezut, uite, se aude chiar și ciripitul păsărilor, i-a spus baronesei Von Zumpe, cu ochii larg deschiși și un zâmbet, ca și cum ultimul lucru pe care s-ar fi așteptat să-l găsească în acea parte a orașului Mainz ar fi fost o pădure și un stol de păsări cântătoare și o căsuță cu etaj, cu pereții văruiți și de mărimea unei căsuțe din povești, adică, o căsuță mică, o căsuță de ciocolată albă cu grinzi de lemn la vedere ca niște bucăți de ciocolată neagră, înconjurată de o grădiniță unde florile păreau decupate din hârtie, și un gazon îngrijit cu o manie matematică, și o mică alee cu pietriș ce făcea zgomot, un zgomot ce te călca pe nervi sau pe nervișori când călcai pe ea, totul desenat cu rigla, cu echerul și compasul, cum i-a spus Bubis cu jumătate de glas baronesei puțin înainte de-a bate cu ciocănelul (care era în formă de cap de porc) în ușa de lemn masiv.

Le-a deschis chiar criticul literar Lothar Junge. Bineînțeles, aștepta vizita lor și domnul Bubis și baroneasa au găsit pe masă pateuri cu carne afumată, tipice din zonă, și două sticle de rachiu. Criticul avea cel puțin un metru nouăzeci și umbla prin casă de parcă se temea să nu se lovească la cap. Nu era gras, dar nici slab, și se îmbrăca după moda profesorilor de la Heidelberg, care nu-și scoteau cravata decât în situații de autentică intimitate. Un timp, în vreme ce se delectau cu gustările, au vorbit despre panorama actuală a literaturii germane, teren pe care Lothar Junge se deplasa cu precauția unui specialist în dezactivarea bombelor sau a minelor neexplodate. Apoi au venit un tânăr scriitor din Mainz împreună cu nevasta și alt critic literar de la același ziar din Frankfurt unde își publica recenziile Junge. Au mâncat tocăniță de iepure. Nevasta scriitorului din Mainz a deschis o singură dată

gura în timpul mesei și asta ca s-o întrebe pe baroneasă de unde își cumpărase rochia cu care era îmbrăcată. La Paris, a răspuns baroneasa, și soția scriitorului n-a mai spus nimic. Chipul ei, însă, s-a transformat din clipa aceea într-un discurs sau un memorandum despre ofensele suferite de orașul Mainz de la întemeierea sa până în ziua de azi. Totalitatea grimaselor sau mutrelor, ce străbăteau cu viteza luminii distanța dintre resentimentul pur și ura incipientă față de soțul ei, în care vedea reprezentate toate persoanele, infame după părerea ei, care stăteau la masă, n-a trecut neobservată nimănui, cu excepția celuilalt critic literar, pe nume Willy, specialist în filosofie și care prin urmare scria despre cărți de filosofie și a cărui speranță era să publice într-o zi o carte de filosofie, trei ocupații, ca să le spunem așa, care-l făceau deosebit de insensibil ca să-și poată da seama ce reflecta chipul (sau sufletul) unei comesene.

După terminarea mesei, s-au întors în salon ca să bea cafea sau ceai, și Bubis, cu totalul consimțământ al lui Junge, a profitat de acest moment, căci nu avea de gând să rămână prea mult timp în căsuța aceea de jucărie care îl enerva, ca să-l ducă pe critic în grădina din spate, la fel de îngrijită ca partea din față, dar cu avantajul că era mai mare și avea o vedere mai de ansamblu, dacă e posibil, a pădurii ce înconjura acea zonă din afara orașului. Au vorbit, mai întâi, despre scrierile criticului, care murea să publice la Bubis. Acesta a menționat, în mod vag, ideea, care i se învârtea prin cap de luni de zile, de a crea o nouă colecție, având grijă, firește, să precizeze ce specific va avea acea colecție. Apoi au început să vorbească, încă o dată, despre noua literatură, cea pe care o publica Bubis și pe care o publicau colegii lui Bubis din München, și din Köln, și din Frankfurt, și din Berlin, fără să uităm editurile bine consolidate din Zürich sau Berna și pe cele ce reapăreau la Viena. Imediat, Bubis l-a întrebat, așa ca din întâmplare, cum i se pare, de exemplu, Archimboldi. Lothar Junge, care mergea în grădină cu aceeași băgare de seamă ca sub propriul lui acoperiș, la început a ridicat doar din umeri.

— L-ați citit? a întrebat Bubis.

Junge n-a răspuns. Își rumega răspunsul cu capul în jos, absorbit în a contempla sau a admira gazonul care, pe măsură ce se apropiau de marginea pădurii, era tot mai neîngrijit, mai necurățat de frunzele căzute și de crenguțe și chiar, s-ar putea spune, de insecte.

— Dacă nu l-ați citit, spuneți-mi, că vă trimit câte un exemplar din toate cărțile lui, a spus Bubis.

— L-am citit, a zis Junge.

— Și cum vi se pare? a întrebat bătrânul editor, oprindu-se lângă un stejar a cărui simplă prezență părea că anunță cu o voce amenințătoare: aici se termină regatul lui Junge și începe republica hiperboreană.

Junge s-a oprit și el, dar cu câțiva pași mai încolo, cu capul pe jumătate aplecat, de parcă se temea să nu-i ciufulească o creangă puținul păr.

— Nu știu, nu știu, a murmurat.

Apoi, fără nici un motiv, a început să facă grimase care într-un fel îl înfrățeau cu nevasta scriitorului din Mainz, într-atât încât Bubis s-a gândit că într-adevăr sunt frați și că doar așa se explică prezența scriitorului și a nevesti-sii la masă. Exista și posibilitatea, s-a gândit Bubis, să fie amanți, căci este bine știut că adesea amanții adoptă unul gesturile celuilalt, în general zâmbetele, părerile, punctele de vedere, în fine, tot tacâmul superficial pe care fiecare ființă umană este obligată să-l poarte până la moarte, ca pe piatra lui Sisif, socotit cel mai deștept dintre oameni, Sisif, da, fiul lui Eol și al Enaretei, întemeietorul orașului Efira, numele vechi al Corintului, un oraș pe care bunul Sisif l-a transformat în vizuina voioaselor lui fărădelegi, căci cu acea agilitate fizică ce îl caracteriza și cu acea înclinare intelectuală care vede în orice schimbare a destinului o problemă de șah sau o tramă polițistă de rezolvat și cu acea poftă de râs și de glumă și de farsă și de bășcălie și de bancuri și de batjocură și de haz și de mișto și de caraghioslâcuri și de pozne și de ironii și de năzdrăvănii și de ghidușii și de maimuțăreli și de ingeniozitate s-a apucat de furat, adică să-i jecmănească de tot ce aveau pe toți călătorii ce treceau pe acolo, ajungând să-l fure chiar și pe vecinul lui Autolicus, care fura și el, poate cu puțin probabila speranță că cine pe-un hoț a furat timp de un veac este iertat, și de a cărui fiică, Anticlea, s-a îndrăgostit, căci Anticlea era foarte frumoasă, un boboc de trandafir, dar Anticlea avea un iubit oficial, adică era logodită cu un tip numit Laerte, mai târziu vestit, ceea ce nu l-a făcut pe Sisif să dea înapoi, căci conta și pe complicitatea tatălui fetei, hoțul Autolicus, a cărui admirație pentru Sisif crescuse cum crește stima pe care un artist obiectiv și cinstit o nutrește pentru alt artist cu mai mult talent, așa că să spunem că Autolicus, care era om de onoare, și-a păstrat cuvântul dat lui Laerte, dar nu vedea cu ochi răi sau ca o dezonoare și batjocură a viitorului său ginere curtea pe care Sisif i-o făcea fiicei sale, care în cele din urmă, după cum se spune, s-a căsătorit cu Laerte, dar după ce i se dăruise lui Sisif o dată sau de două ori, de cinci sau de șapte ori, poate de zece sau de cincisprezece ori, mereu cu încuviințarea lui Autolicus ce dorea ca vecinul lui s-o fecundeze pe fiică-sa ca astfel să aibă un nepot la fel de șiret ca acesta, și în una din aceste dăți Anticlea a rămas grea și după nouă luni, fiind soția lui Laerte, a născut un băiat, fiul lui Sisif, căruia i s-a pus numele Odiseu sau Ulise și care într-adevăr s-a dovedit la fel de șiret ca tatăl său adevărat, care nu s-a îngrijit niciodată de el și a continuat să-și trăiască viața, o viață de excese și de petreceri și de plăceri în timpul căreia s-a însurat cu Merope, steaua ce strălucește cel mai puțin din constelația Pleiadelor, tocmai pentru că se căsătorise cu un muritor, un muritor împuțit, un hoț împuțit, un gangster împuțit dăruit exceselor, orbit de excese, printre care, și deși nu era cel mai puțin important, se număra seducerea lui Tiro, fiica fratelui său Salmoneu, nu pentru că Tiro i-ar fi plăcut, nu pentru că Tiro ar fi fost deosebit de sexy, ci pentru că Sisif îl ura pe fratele lui și voia să-i facă rău, și din această cauză, după moartea lui, a fost condamnat în Infern să împingă o stâncă

până în vârful unui deal, de unde se rostogolea din nou la poale, și așa în vecii vecilor, o caznă groaznică ce nu era pe măsura crimelor sau păcatelor lui Sisif, ci mai degrabă o răzbunare a lui Zeus, căci odată, după cum se povestește, Zeus a trecut prin Corint cu o nimfă pe care o răpise și Sisif, care era mai șiret decât diavolul, l-a tras pe sfoară, și pe urmă a trecut pe acolo Asop, tatăl nimfei, căutându-și fata ca un disperat, și când l-a văzut Sisif s-a oferit să-i spună numele celui care-i răpise fiica, cu condiția ca Asop să facă să țâșnească un izvor în orașul Corint, ceea ce demonstrează că Sisif nu era un cetățean rău sau că era însetat, lucru pe care Asop l-a acceptat și a țâșnit izvorul cu apă cristalină și Sisif l-a denunțat pe Zeus, care, supărat foc, l-a trimis *ipso facto* pe Tanat, moartea, căruia însă nu i-a mers cu Sisif, căci acesta, cu o stratagemă magistrală ce nu contrazicea nici umorul, nici inteligența lui speculativă, l-a capturat și l-a înlănțuit pe Tanat, ispravă la îndemâna foarte puținor oameni, cu adevărat la îndemâna foarte puținor oameni, și l-a ținut înlănțuit mult timp pe Tanat și în toată această vreme n-a murit nici o ființă omenească de pe fața pământului, o epocă de aur în care oamenii, fără să înceteze a fi oameni, trăiau fără spaima morții, adică fără spaima timpului, căci timpul le prisosea, ceea ce este poate aspectul care caracterizează o democrație, timpul de prisos, plusvaloarea timpului, timp pentru a citi și timp pentru a gândi, până când Zeus a fost nevoit să intervină personal și Tanat a fost eliberat, și atunci Sisif a murit.

Dar grimasele pe care le făcea Junge nu aveau nimic de-a face cu Sisif, și-a zis Bubis, ci mai degrabă cu un tic facial dezagreabil, mă rog, nu *foarte* dezagreabil, dar, evident, nici agreabil, pe care el, Bubis, îl văzuse și la alți intelectuali germani, ca și cum după război unii dintre acești intelectuali ar fi suferit un șoc nervos ce se manifesta în acest fel, sau ca și cum în timpul războiului ar fi fost supuși unei tensiuni insuportabile care, odată terminată înfruntarea, lăsase această curioasă și inofensivă sechelă.

— Ce părere aveți de Archimboldi? a repetat Bubis.

Fața lui Junge s-a făcut roșie ca amurgul ce creștea în spatele dealului și apoi verde ca frunzele perene ale copacilor din pădure.

— Hm, a zis, hm. Și apoi ochii lui s-au îndreptat spre căsuță, de parcă aștepta să-i vină de acolo inspirația sau elocvența sau vreun ajutor de orice fel. Ca să fiu sincer, a spus, și apoi: sincer, opinia mea este că nu... și în sfârșit: ce să vă spun?

— Orice, a zis Bubis, părerea dumneavoastră ca cititor, părerea dumneavoastră ca critic.

— De acord, a zis Junge. L-am citit, asta e clar.

Au zâmbit amândoi.

— Dar nu mi se pare, a adăugat, un autor... Vreau să spun, e clar că e german, nu se poate nega, prozodia lui e germană, vulgară, dar germană, vreau să spun că nu mi se pare un autor european.

— American, poate? a spus Bubis, pe care în acele zile îl tenta ideea de a

cumpăra drepturile de autor a trei romane de Faulkner.

— Nu, nici american, mai curând african, a spus Junge, și iarăși s-a strâmbat sub crengile copacilor. Mai exact, asiatic, a murmurat criticul.

— Din ce parte a Asiei? a întrebat Bubis.

— De unde să știu, a zis Junge, Indochina, Malaezia, în momentele lui cele mai bune pare persan.

— Ah, literatura persană, a spus Bubis, care în realitate nu cunoștea și nu știa nimic despre literatura persană.

— Malaez, malaez, a zis Junge.

Pe urmă au vorbit despre alți autori ai editurii, față de care criticul arăta mai multă prețuire decât interes, și s-au întors în grădină, de unde se putea admira cerul roșiatic. Puțin mai târziu, Bubis și baroneasa și-au luat rămas-bun cu râsete și fraze amabile de la cei prezenți, care nu numai că i-au condus până la mașină, ci au rămas pe stradă făcându-le semne cu mâna până când automobilul lui Bubis a dispărut la prima curbă.

În seara aceea, după ce au vorbit cu prefăcută uimire despre disproporția dintre Junge și căsuța lui, puțin înainte de a se băga în pat la hotelul lui din Frankfurt, Bubis i-a spus baronesei că criticului nu-i plac cărțile lui Archimboldi.

— Are vreo importanță? a întrebat baroneasa care, în felul ei și păstrându-și total independența, îl iubea pe editor și îi prețuia foarte mult opiniile.

— Depinde, a spus Bubis în chiloți, lângă fereastră, în timp ce privea întunericul de afară printr-o mică deschizătură a perdelelor. Pentru noi, în realitate, nu are nici o importanță. Pentru Archimboldi, în schimb, are multă.

Baroneasa a răspuns ceva. Ceva ce domnul Bubis n-a mai auzit. Afară totul este în întuneric, s-a gândit, și a mai dat la o parte puțin, doar puțin, perdeaua. N-a văzut nimic. Doar chipul lui, chipul domnului Bubis cu riduri tot mai adânci și mai mult, tot mai mult întuneric.

A patra carte a lui Archimboldi n-a întârziat să sosească la editură. Se numea *Râuri din Europa*, deși în ea se vorbea în principal de un singur râu, Niprul. Să spunem că Niprul era protagonistul cărții și că celelalte râuri menționate făceau parte din cor. Domnul Bubis a citit-o dintr-o răsuflare, în biroul lui, și râsetele pe care i le-a stârnit lectura s-au auzit în toată editura. De data asta, avansul pe care i l-a trimis lui Archimboldi a fost mai mare decât toate avansurile de dinainte, așa că Martha, secretara, înainte de a trimite cecul la Köln, a intrat în biroul domnului Bubis și arătându-i cecul l-a întrebat (nu o dată, ci de două ori) dacă suma este corectă, la care domnul Bubis a răspuns că da, că suma este corectă, sau incorectă, ce contează, o cifră, s-a gândit când a rămas singur, este întotdeauna aproximativă, nu există cifra corectă, doar naziștii credeau în cifra corectă și profesorii de matematică elementară, numai sectarii, nebunii piramidelor, perceptorii de

impozite (lua-i-ar Dumnezeu), ghicitorii în numere care-ți citesc soarta pe două parale credeau în cifra corectă. Savanții, dimpotrivă, știu că orice cifră este doar aproximativă. Marii fizicieni, marii matematicieni, marii chimiști și editorii știu că omul merge întotdeauna prin întuneric.

În aceeași perioadă, la un control medical de rutină lui Ingeborg i s-a detectat o afecțiune pulmonară. La început, Ingeborg nu i-a spus nimic lui Archimboldi, mulțumindu-se să-și ia în mod neregulat pastilele pe care i le dăduse un medic nu prea priceput. Când a început să tușească și cu sânge, Archimboldi a dus-o la cabinetul medicului englez, care a trimis-o imediat la un neamț specialist în boli de plămâni. Acesta i-a spus că are tuberculoză, o boală destul de obișnuită în Germania de după război.

Cu banii primiți pe romanul *Râuri din Europa*, Archimboldi, la indicațiile specialistului, s-a mutat la Kempten, o localitate din Alpii bavarezi, a cărei climă rece și uscată ar fi putut contribui la însănătoșirea soției lui. Ingeborg a obținut un concediu de boală și Archimboldi și-a lăsat slujba de portar la bar. Sănătatea lui Ingeborg, însă, nu s-a schimbat substanțial, deși zilele pe care le-au petrecut împreună la Kempten au fost fericite.

Ingeborg nu se temea de tuberculoză pentru că era sigură că nu o să moară din cauza acestei boli. Archimboldi își luase cu el mașina de scris și într-o lună, scriind opt pagini pe zi, a terminat a cincea sa carte, intitulată *Bifurcaria bifurcata*, al cărei subiect, așa cum arăta clar titlul, era despre alge. Ceea ce a surprins-o cel mai mult pe Ingeborg la această carte, căreia Archimboldi îi dedica nu mai mult de trei ore zilnic, uneori patru, a fost rapiditatea cu care a scris-o, sau mai bine zis îndemânarea lui Archimboldi de a scrie la mașină, o familiaritate de dactilografă veterană, ca și cum Archimboldi ar fi fost reîncarnarea doamnei Dorothea, o secretară pe care Ingeborg o cunoscuse când era mică și se dusese odată cu tatăl ei, din motive pe care nu și le mai amintea, la biroul din Berlin unde lucra el.

Acolo, i-a spus Ingeborg lui Archimboldi, erau șiruri interminabile de secretare care scriau tot timpul la mașină într-o sală cam strâmtă, dar foarte lungă, pe unde trecea tot timpul un grup de băieți de serviciu, îmbrăcați cu cămăși verzi și pantaloni scurți de culoare maro, care umblau mereu de colo până colo ducând hârtii sau luând documente trecute deja pe curat din tăvile de metal argintii pe care le aveau secretarele lângă ele. Și cu toate că fiecare secretară scria alt document, i-a spus Ingeborg lui Archimboldi, sunetul produs de toate acele mașini de scris era mai degrabă uniform, ca și cum toate ar fi scris același lucru, sau toate ar fi fost la fel de rapide. Cu excepția uneia.

Atunci, Ingeborg i-a explicat că erau patru șiruri de mese cu secretarele respective. Și prezidând cele patru șiruri, în fața lor, era o singură masă, să zicem că masa directoarei, deși secretara care stătea la acea masă nu era nicidecum

directoare, pur și simplu era cea mai în vârstă, cea care avea mai multă vechime în acele birouri sau în acel minister unde o dusese tatăl ei și unde probabil lucra el.

Și când ea și tatăl ei au ajuns în sală, ea atrasă de zgomot și tatăl ei din dorința de a-i satisface curiozitatea sau poate din dorința de a o uimi, masa principală, masa suverană (deși nu era o masă suverană, să fie clar, a precizat Ingeborg) era goală și în sală erau doar secretarele țăcănind cu mare viteză și adolescenții aceia cu pantaloni scurți și șosete trei sferturi tropăind pe culoarele dintre rânduri, și un tablou mare ce atârna de tavanul înalt, la celălalt capăt, în spatele secretarelor, care îl înfățișa pe Hitler admirând un peisaj bucolic, un Hitler care avea ceva futurist, bărbia, urechea, șuvița de păr, dar care mai presus de toate era un Hitler prerafaelit, și lămpile care atârnau de tavan și care, după spusele tatălui ei, stăteau aprinse douăzeci și patru de ore pe zi, și geamurile murdare ale luminatoarelor ce străbăteau sala de la un capăt la altul și a căror lumină nu servea ca să scrii la mașină și nici la altceva, în realitate nu servea la *nimic*, doar ca să existe și ca să arate că în afara acelei săli și a acelei clădiri existau un cer și probabil oameni și case, și exact în clipa aceea, după ce Ingeborg și tatăl ei au mers de-a lungul unui șir până în fund și se întorceau, pe ușa principală, a intrat doamna Dorothea, o bătrânică mititică, îmbrăcată în negru și cu pantofi împletiți fără toc, nu foarte potriviți pentru frigul de afară, o bătrânică al cărei păr alb era strâns într-un coc, o bătrânică ce s-a așezat la masa ei și și-a aplecat capul, de parcă n-ar fi existat nimic în afară de ea și de dactilografele care, chiar în momentul acela și toate la unison, au spus bună ziua, doamnă Dorothea, toate deodată, dar fără să se uite la doamna Dorothea și fără să se oprească nici o clipă din țăcănit, ceva ce lui Ingeborg i s-a părut de necrezut, nu știa dacă necrezut de frumos sau necrezut de cumplit, adevărul e că după salutul în cor, ea, fetița Ingeborg, a rămas încremenită, parcă lovită de un trăsnet sau ca și cum s-ar fi aflat, în sfârșit, într-o biserică adevărată unde slujba și împărtășania și fastul erau reale, și dureau și băteau ca inima smulsă a unei victime a aztecilor, atât de tare încât ea, fetița Ingeborg, nu numai că a rămas încremenită, ci și-a dus și o mână la inimă ca și cum i-ar fi fost smulsă, și atunci, exact atunci, doamna Dorothea și-a scos mănușile de bumbac, și-a întins mâinile străvezii fără să se uite la ele, și cu ochii ațintiți pe un document sau pe un manuscris aflat alături a început să scrie.

În clipa aceea, i-a spus Ingeborg lui Archimboldi, am înțeles că muzica poate exista în orice lucru. Țăcănitul doamnei Dorothea era atât de rapid, atât de deosebit, felul doamnei Dorothea de a bate la mașină era atât de special, încât în ciuda zgomotului sau a sunetului sau a notelor cadențate a peste șaptezeci de dactilografe lucrând în același timp, muzica ce ieșea din mașina de scris a celei mai bătrâne secretare se ridica pe deasupra compoziției colective a colegelor sale, fără să se impună acestora, ci îmbinându-se, armonizându-le, jucându-se cu ele. Uneori părea că se ridică până la luminatoare, alteori șerpuia la nivelul dușumelei, mângâind

gleznele băieților cu pantaloni scurți și ale vizitatorilor. Din când în când, își permitea chiar luxul de a încetini ritmul și atunci mașina de scris a doamnei Dorothea părea o inimă, o inimă enormă bătând în mijlocul cetei și al haosului. Dar aceste momente nu erau multe. Doamnei Dorothea îi plăcea viteza și țăcănitul ei de obicei o lua înaintea tuturor celorlalte țăcănituri, de parcă ar fi deschis un drum printr-o pădure foarte întunecoasă, a spus Ingeborg, foarte întunecoasă, foarte întunecoasă...

Bifurcaria bifurcata nu i-a plăcut domnului Bubis, de fapt nici n-a terminat-o de citit, deși bineînțeles că a hotărât să publice romanul cu gândul că poate imbecilului ăluia de Lothar Junge o să-i placă.

Înainte de a o trimite la tipar totuși, i-a dat-o baronesei și a rugat-o să-i spună foarte sincer părerea ei. După două zile, baroneasa i-a spus că adormise și că nu reușise să treacă de pagina patru, ceea ce nu l-a speriat pe domnul Bubis, care de altfel nu avea prea mare încredere în părerile literare ale frumoasei sale soții. La puțin timp după ce i-a trimis contractul pentru *Bifurcaria bifurcata*, a primit o scrisoare de la Archimboldi în care acesta arăta că nu este deloc de acord cu avansul pe care voia să i-l plătească domnul Bubis. Timp de o oră, pe când mânca într-un restaurant cu vedere spre estuar, s-a gândit cum să răspundă la scrisoarea lui Archimboldi. Prima lui reacție când a citit-o a fost de indignare. Apoi scrisoarea i-a provocat râsul. La sfârșit s-a întristat, și la asta a contribuit râul, care la ceasul acela avea o nuanță de aur vechi, de foiță de aur, și totul părea că se fărâmițează, râul, bărcile, dealurile, păduricile, și că pleacă fiecare în altă direcție spre timpuri diferite și spații diferite.

Nimic nu este veșnic, a șoptit Bubis. Nimic nu rămâne mult timp cu cineva. În scrisoare, Archimboldi îi spunea că spera să primească un avans *cel puțin* la fel cu cel primit pentru *Râuri din Europa*. Dacă mă gândesc bine, are dreptate, și-a zis domnul Bubis; faptul că pe mine mă plictisește un roman nu înseamnă că acel roman este prost, înseamnă doar că n-o să-l pot vinde și prin urmare va ocupa un loc prețios în depozitul meu. A doua zi i-a trimis lui Archimboldi o sumă puțin mai mare decât primise acesta pentru *Râuri din Europa*.

La opt luni după prima lor ședere la Kempten, Ingeborg și Archimboldi s-au întors, dar de astă dată localitatea nu li s-a mai părut chiar așa de frumoasă ca prima oară, așa că după două zile, și fiind amândoi foarte nervoși, au plecat cu o căruță ce se îndrepta spre un sat din creierul munților.

Satul avea mai puțin de douăzeci de locuitori și era foarte aproape de frontiera austriacă. Acolo au închiriat o cameră la un țăran care avea o lăptărie și stătea singur, fiindcă în timpul războiului își pierduse cei doi fii, unul în Rusia și altul în Ungaria, iar nevastă-sa murise, după cum spunea, de durere, deși sătenii ziceau că țăranul o aruncase într-o prăpastie.

Țăranul se numea Fritz Leube și părea mulțumit că are oaspeți, deși când și-a dat seama că Ingeborg tușea cu sânge s-a îngrijorat foarte tare, pentru că el credea că tuberculoza este o boală care se ia repede. Oricum, nu se vedeau prea mult. Seara, când se întorcea cu vacile, Leube făcea o oală enormă de supă, care dura două zile și din care mâncau el și cei doi oaspeți ai săi. Dacă le era foame, atât în beciul casei, cât și în bucătărie era o mare varietate de brânzeturi și murături de care puteau dispune la discreție. Pâinea, pâini mari rotunde de două și trei kilograme, o cumpăra de la o țărancă sau o aducea chiar el dacă trecea prin alt sat sau cobora la Kempten.

Uneori țăranul deschidea o sticlă de rachiu și stătea de vorbă până târziu cu Ingeborg și Archimboldi, punându-le întrebări despre marele oraș (pentru el orice oraș care avea mai mult de treizeci de mii de locuitori) și încruntându-se când auzea răspunsurile, adesea rău intenționate, ale lui Ingeborg. La sfârșitul acestor seri, Leube punea dopul la sticlă, strângea masa și înainte de a se duce la culcare spunea că nimic nu se compară cu viața la țară. În zilele acelea, Ingeborg și Archimboldi, ca și cum ar fi avut o presimțire, făceau amor tot timpul. O făceau în încăperea întunecoasă pe care le-o închiriase Leube și o făceau în salon, în fața căminului, când Leube pleca la muncă. Puținele zile cât au stat la Kempten n-au făcut altceva decât să se fută. În sat, într-o noapte, au făcut-o în staul, printre vaci, în timp ce Leube și țăranii dormeau. Diminețile, când se sculau, arătau de parcă tocmai veniseră de la război. Amândoi aveau vânătăi în diferite părți ale corpului și amândoi aveau niște cearcăne enorme despre care Leube spunea că sunt cearcănele oamenilor care trăiesc prost la oraș.

Ca să se întremeze, mâncau pâine neagră cu unt și beau căni mari de lapte cald. Într-o seară, Ingeborg, după ce a tușit mult timp, l-a întrebat pe țăran de ce a murit nevasta lui. De durere, a răspuns Leube, așa cum făcea întotdeauna.

— E ciudat, a spus Ingeborg, în sat se spune că ai omorât-o dumneata.

Leube n-a părut uimit, pentru că era la curent cu bârfele.

— Dacă aș fi omorât-o eu, acum aș fi fost la pușcărie, a zis. Toți asasinii, inclusiv cei ce ucid având un bun motiv, mai devreme sau mai târziu ajung la pușcărie.

— Nu cred, a spus Ingeborg, sunt mulți oameni care omoară, mai ales care-și omoară nevestele, și nu ajung niciodată la închisoare.

Leube a râs.

— Asta se întâmplă doar în romane, a zis.

— Nu știam că citiți romane, a răspuns Ingeborg.

— Am citit când eram tânăr, a zis Leube, atunci puteam să-mi pierd timpul fără probleme, că trăiau părinții mei. Și cum se presupune că mi-am omorât nevasta? a întrebat Leube, după o lungă tăcere în care se auzea duduitul focului.

— Lumea zice că ai aruncat-o într-o prăpastie, a spus Ingeborg.

— În ce prăpastie? a întrebat Leube, pe care conversația îl distra tot mai tare.

— Nu știu, a spus Ingeborg.

— Aici sunt multe prăpăstii, doamnă, a zis Leube, e prăpastia Oii Pierdute și prăpastia Florilor, prăpastia Umbrei (care se numește așa pentru că e tot timpul în umbră) și prăpastia Copiilor din Kreuze, e prăpastia Diavolului și prăpastia Fecioarei, prăpastia Sfântului Bernard, prăpastia Lespezilor, de aici până la postul de frontieră sunt peste o sută de prăpăstii.

— Nu știu, a spus Ingeborg, în oricare din ele.

— Nu, în oricare nu, trebuie să fie în una, una în mod concret, că dacă eu mi-am omorât nevasta aruncând-o în orice prăpastie e ca și cum n-aș fi omorât-o. Trebuie să fie o prăpastie anume, nu oricare, a repetat Leube. Mai ales, a zis după o altă tăcere îndelungată, fiindcă sunt prăpăstii care devin albii de râu în timpul dezghețului din primăvară și duc la vale tot ce s-a aruncat acolo sau a căzut sau tot ce a încercat cineva să ascundă. Câini căzuți, viței pierduți, bucăți de lemn, a zis Leube cu glasul aproape stins. Și ce mai zic vecinii mei? a întrebat Leube după un timp.

— Nimic altceva, a spus Ingeborg privindu-l în ochi.

— Mint, a zis Leube, tac și mint, ar putea spune mult mai multe lucruri, dar tac și mint. Sunt ca animalele, nu vi se pare?

— Nu, mie nu mi-au făcut impresia asta, a spus Ingeborg, care de fapt de-abia stătuse de vorbă cu câțiva țărani, toți destul de ocupați cu treburile lor ca să-și piardă vremea cu o străină.

— Totuși, a zis Leube, au avut timp să vă vorbească despre viața mea.

— Foarte puțin, a spus Ingeborg, și apoi a scos un hohot sonor și amar care a făcut-o să tușească din nou.

În timp ce ea tușea, Leube a închis ochii.

Când și-a luat batista de la gură, pata de sânge era ca un trandafir enorm complet deschis.

În noaptea aceea, după ce-au făcut amor, Ingeborg a ieșit din sat și s-a îndreptat spre munți. Zăpada părea că răsfrânge lumina lunii pline. Nu sufla vântul și frigul era suportabil, dar Ingeborg își pusese pulovărul ei cel mai gros și o jachetă și cizme și o căciuliță de lână. La prima cotitură, satul a dispărut din vedere și n-a rămas decât un șir de pini și de munți ce se dublau în noapte, toți albi, asemenea unor călugărițe care nu așteptau nimic de la lume.

După zece minute, Archimboldi s-a trezit speriat și și-a dat seama că Ingeborg nu e în pat. S-a îmbrăcat, a căutat-o la baie, la bucătărie și în salon și apoi s-a dus să-l trezească pe Leube. Acesta dormea buștean și Archimboldi a trebuit să-l zgâlțâie de mai multe ori până când țăranul a deschis un ochi și l-a privit mort de frică.

— Sunt eu, a spus Archimboldi, nevastă-mea a dispărut.

— Duceți-vă s-o căutați, a zis Leube.

L-a tras pe țăran așa de tare de cămașa de noapte că aproape i-a rupt-o.

— Nu știu pe unde s-o iau, a spus Archimboldi.

Pe urmă a urcat din nou în cameră, și-a pus cizmele și jacheta și când a coborât l-a găsit pe Leube ciufulit, dar îmbrăcat de drum. Când au ajuns în mijlocul satului, Leube i-a dat o lanternă și i-a spus că e mai bine să se despartă. Archimboldi a pornit spre munte și Leube a început să coboare în vale.

Când a ajuns la cotul drumului, lui Archimboldi i s-a părut că aude un strigăt. S-a oprit. Strigătul s-a repetat, părea că vine din fundul prăpăstiilor, dar Archimboldi și-a dat seama că era Leube, care în timp ce mergea spre vale începuse să strige numele lui Ingeborg. N-o s-o mai văd niciodată, s-a gândit Archimboldi tremurând de frig. Cu graba uitase să-și pună mănușile și fularul și pe măsură ce urca spre postul de frontieră îi înghețau mâinile și fața atât de tare, încât nu și le mai simțea, așa că din când în când se oprea și își sufla în pumni sau își freca mâinile și se ciupea de față fără nici un rezultat.

Strigătele lui Leube s-au rărit tot mai mult până au dispărut de tot. Uneori, dezorientat, credea că o vede pe Ingeborg stând pe marginea drumului uitându-se la genunile ce se deschideau de o parte și de alta, dar când se apropia descoperea că era doar o stâncă sau un pin mic doborât de viforniță. La jumătatea drumului, i s-a stricat lanterna și a pus-o într-un buzunar al jachetei, deși tare-i venea s-o arunce pe povârnișurile înzăpezite. Pe de altă parte, luna lumina drumul așa de bine, că nu mai era nevoie de lanternă. I-a trecut prin minte ideea sinuciderii și a unui accident. S-a îndepărtat de drum și a verificat cât de tare e zăpada. În unele locuri, s-a cufundat până la genunchi. În altele, mai apropiate de trecători, s-a cufundat până la brâu. Și-a imaginat-o pe Ingeborg mergând fără să se uite în jur. A văzut-o apropiindu-se de o prăpastie. Împiedicându-se. Căzând. A făcut același lucru. Dar razele lunii luminau doar drumul; fundul prăpăstiilor continua să fie negru, un negru fără formă unde se puteau ghici volume și siluete de nepătruns.

A revenit la drum și a continuat să urce. La un moment dat, a observat că transpiră. O transpirație ce-i ieșea caldă prin pori și care brusc se transforma într-o peliculă rece care la rândul ei era eliminată de altă transpirație caldă... În orice caz, nu i-a mai fost frig. Când mai avea puțin până la postul de frontieră a văzut-o pe Ingeborg, în picioare lângă un copac, privind fix cerul. Gâtul lui Ingeborg, bărbia, pomeții, luceau ca atinși de o nebunie albă. S-a apropiat în fugă și a îmbrățișat-o.

— Ce cauți aici? l-a întrebat Ingeborg.

— Mi-a fost teamă, a spus Archimboldi.

Fața lui Ingeborg era rece ca o bucată de gheață. A sărutat-o pe obraji până când ea s-a desprins din îmbrățișare.

— Uită-te la stele, Hans, i-a spus.

Archimboldi a ascultat-o. Cerul era plin de stele, mult mai multe decât cele ce se vedeau noaptea la Kempten și încă și mai multe decât s-ar fi putut vedea în nopțile

cele mai senine la Köln. E un cer foarte frumos, iubito, a spus Archimboldi și apoi a încercat s-o ia de mână și s-o ducă în sat, dar Ingeborg s-a agățat de o creangă a copacului de parcă s-ar fi jucat, și n-a vrut să plece.

— Îți dai seama unde suntem, Hans? i-a spus râzând cu un râs care lui Archimboldi i s-a părut o cascadă de gheață.

— În munți, iubito, a zis fără să-i dea drumul de mână și încercând în zadar s-o îmbrățișeze din nou.

— Suntem în munți, a zis Ingeborg, dar suntem și într-un loc înconjurat de trecut. Toate aceste stele, a spus, cum e posibil să nu înțelegi, tu care ești așa de deștept?

— Ce să înțeleg? a zis Archimboldi.

— Uită-te la stele, a spus Ingeborg.

A ridicat privirea; într-adevăr erau multe stele, apoi s-a uitat iar la Ingeborg și a ridicat din umeri.

— Nu sunt atât de deștept, a spus, tu știi.

— Toată lumina asta este moartă, a zis Ingeborg. Toată această lumină a fost emisă acum mii și milioane de ani. Este trecutul, înțelegi? Când aceste stele au început să lumineze, noi nu existam, nici viața pe Pământ, nici măcar Pământul nu exista. Această lumină a fost emisă de mult timp, înțelegi? este trecutul, suntem înconjurați de trecut, ceea ce nu mai există sau există doar în amintire sau ipotetic acum este acolo, deasupra noastră, luminând munții și zăpada și nu putem face nimic ca să evităm acest lucru.

— O carte veche este de asemenea trecutul, a spus Archimboldi, o carte scrisă și publicată în 1789 este trecutul, autorul ei nu mai există, nici tipograful ei, nici primii cititori, nici epoca în care a fost scrisă cartea, dar cartea, prima ediție a acelei cărți, mai este încă aici. Ca piramidele aztecilor, a zis Archimboldi.

— Urăsc primele ediții și piramidele și îi urăsc pe aztecii sângeroși, a spus Ingeborg. Dar lumina stelelor mă amețește. Îmi vine să plâng, a zis Ingeborg cu ochii umezi de nebunie.

Pe urmă, făcând un gest ca Archimboldi să nu o atingă, a început să meargă spre postul de frontieră, care era o cabană mică de lemn cu două etaje, din al cărei coș se ridica o dâră de fum subțire și neagră ce se împrăștia pe cerul nopții, cu o tăbliță ce atârna de un par pe care scria că acolo este frontiera. Lângă cabană era un șopron fără pereți unde staționa o camionetă mică. Nu era nici o lumină în afară de plăpânda strălucire a unei lumânări ce se strecura prin oblonul prost închis al unei ferestre de la al doilea etaj.

— Hai să vedem dacă ne dau ceva cald, a zis Archimboldi, și a bătut în ușă.

Nu i-a răspuns nimeni. A bătut din nou, de data asta mai tare. Postul de frontieră părea gol. Ingeborg, care îl aștepta în fața cerdacului, își încrucișase mâinile pe piept și chipul ei pălise încât ajunsese să aibă culoarea zăpezii. Archimboldi a ocolit

cabana. În partea din spate, lângă magazia de lemne, a văzut o cușcă de câini destul de mare, dar n-a văzut nici un câine. Când s-a întors în cerdac, Ingeborg stătea tot în picioare privind stelele.

— Cred că grănicerii au plecat, a spus Archimboldi.

— E lumină, a răspuns Ingeborg fără să se uite la el, și Archimboldi n-a știut dacă se referea la lumina stelelor sau cea care se vedea la etaj.

— O să sparg o fereastră, a spus.

A căutat pe jos ceva solid și n-a găsit nimic, așa că, după ce a dat deoparte oblonul de lemn, a spart un geam dându-i o lovitură cu cotul. Pe urmă, cu grijă, a îndepărtat cu mâna cioburile de sticlă și a deschis fereastra.

Un miros dens, greu, l-a izbit în față în timp ce se strecura înăuntru. În interior cabana era în întuneric, cu excepția unor luciri stinse ce ieșeau din sobă. Lângă ea, într-un fotoliu, a văzut un grănicer cu tunica descheiată și ochii închiși, care părea că doarme, dar nu dormea, ci era mort. Într-o încăpere de la primul etaj, întins pe un pat de campanie, a găsit altul, un tip cu părul cărunt și îmbrăcat cu un tricou alb și izmene lungi de aceeași culoare.

La etajul al doilea, în camera unde se consuma lumânarea a cărei lumină o văzuseră de pe drum, nu era nimeni. Era doar o cameră, cu un pat, o masă, un scaun și un mic raft unde se aliniau câteva cărți, majoritatea de aventuri din Vestul sălbatic. În grabă, dar cu pași măsurați, Archimboldi a căutat o mătură și un ziar și apoi a măturat cioburile de la geamul spart, le-a adunat pe ziar și imediat le-a aruncat pe fereastră afară, ca să pară că unul din cei doi morți – dinăuntrul cabanei și nu din afară – a fost autorul stricăciunii. Apoi a ieșit fără să atingă nimic și a închis-o pe Ingeborg și așa, închiși, s-au întors în sat în vreme ce tot trecutul universului cădea asupra capetelor lor.

A doua zi, Ingeborg n-a putut să se scoale din pat. Avea febră patruzeci de grade și pe seară a început să delireze. La prânz, în timp ce ea dormea, Archimboldi a văzut de la fereastra camerei lor trecând o ambulanță spre postul de frontieră. După puțin timp, a trecut o mașină a poliției și vreo trei ore după aceea ambulanța a coborât spre Kempten cu încărcătura ei de cadavre, dar mașina poliției nu s-a întors până la șase, când se înnoptase deja, și când a intrat în sat s-a oprit și polițiștii au stat de vorbă cu câțiva locuitori.

Pe ei, poate mulțumită intervenției lui Leube, nu i-au deranjat. Pe seară, Ingeborg a început să delireze și în aceeași noapte au dus-o la spitalul din Kempten. Leube n-a venit cu ei, dar a doua zi dimineață, în timp ce fuma pe culoar lângă ușa de intrare a spitalului, Archimboldi l-a văzut venind îmbrăcat cu o jachetă de postav foarte veche și uzată, dar nu lipsită de o anumită prestanță, cu cravată și niște bocanci rustici ce păreau făcuți de mână.

Au vorbit câteva minute. Leube i-a spus că nimeni din sat nu știa de escapada

nocturnă a lui Ingeborg și că era mai bine ca Archimboldi, dacă îl întreabă cineva, să nu spună nimic. Apoi a întrebat dacă pacienta era tratată bine (așa a spus, pacienta), deși după tonul cu care a întrebat se înțelegea de la sine că nu putea fi altfel, de mâncarea de la spital, de medicamentele pe care i le administrau, și apoi a plecat brusc. Înainte de a pleca, fără să spună o vorbă, i-a pus în mână lui Archimboldi un pachet învelit în hârtie de ambalaj, în care se aflau o bucată bună de brânză, pâine, și două feluri de cârnați la fel ca aceia pe care îi mâncau în fiecare seară la el acasă.

Lui Archimboldi nu îi era foame și când a văzut brânza și cârnații a simțit o dorință irezistibilă de a vomita. Dar n-a vrut să arunce mâncarea și până la urmă a pus-o în sertarul de la noptiera lui Ingeborg. Pe seară, ea a început din nou să delireze și nu l-a recunoscut pe Archimboldi. În zori, a vomitat sânge și când au dus-o să-i facă niște radiografii i-a strigat să nu o lase singură, să n-o lase să moară într-un spital mizerabil ca acela. Așa o să fac, i-a promis Archimboldi pe culoar, în timp ce asistentele se îndepărtau cu targa pe care se zbătea Ingeborg. După trei zile, febra a început să scadă, dar starea sufletească a lui Ingeborg suferea schimbări tot mai pronunțate.

Aproape că nu vorbea cu Archimboldi și când o făcea îi cerea s-o scoată de acolo. În același salon mai erau două bolnave de plămâni care au devenit repede dușmance de neîmpăcat ale lui Ingeborg. După părerea ei, o invidiau pentru că era berlineză. După patru zile, asistentele erau sătule de Ingeborg și câte un medic o privea ca și cum, stând foarte calmă în pat, cu părul lins căzându-i mai jos de umeri, s-ar fi transformat în reîncarnarea lui Nemesis. Cu o zi înainte de a-i face externarea, Leube a venit din nou la spital. A intrat în salon, i-a pus câteva întrebări lui Ingeborg și pe urmă i-a dat un pachețel identic cu cel pe care i-l dăduse lui Archimboldi cu câteva zile înainte. Restul timpului a rămas tăcut, așezat foarte țeapăn pe un scaun și aruncând din când în când priviri curioase celorlalte bolnave și celor care le vizitau. Când a plecat, i-a spus lui Archimboldi că vrea să stea de vorbă cu el între patru ochi, dar Archimboldi n-avea chef să stea de vorbă cu Leube, așa că în loc să se ducă la restaurantul spitalului a rămas cu el pe culoar, spre neliniștea lui Leube, care spera să poată vorbi într-un loc mai retras.

— Voiam doar să vă spun, a zis țăranul, că doamna avea dreptate. Eu am omorât-o pe nevastă-mea. Am aruncat-o într-o prăpastie. În prăpastia Fecioarei. De fapt nu mai țin minte. Poate că era prăpastia Florilor. Dar eu am aruncat-o în prăpastie și am văzut cum cădea corpul ei, sfârtecat de țancuri și de pietre. Pe urmă am deschis ochii și am căutat-o. Era acolo jos. O pată de culoare printre pietre. M-am uitat la ea multă vreme. Apoi am coborât și am pus-o pe umeri și am urcat cu ea, sus, dar nu mai cântărea deloc, parcă urcam cu o legătură de crengi. Am intrat în casă prin spate. Nu m-a văzut nimeni. Am spălat-o cu grijă, am îmbrăcat-o cu haine noi, am culcat-o. Cum de nu și-au dat seama că avea toate oasele rupte? Am spus că murise. De ce a murit? m-au întrebat. De durere, am zis eu. Când cineva moare de

durere e ca și când ar avea oasele rupte și vânătăi peste tot și craniul spart. Asta înseamnă durere. Am făcut chiar eu sicriul într-o noapte și a doua zi am îngropat-o. Pe urmă, am aranjat cu actele la Kempten. Nu pot să vă spun că funcționarilor li s-a părut normal. S-au mirat puțin. Le-am văzut fețele mirate. Dar n-au spus nimic și mi-au înregistrat defuncta. Pe urmă, m-am întors în sat și am continuat să trăiesc. Singur pentru totdeauna, a șoptit după o pauză lungă. Așa cum trebuie să fie.

— De ce-mi povestești toate astea? a spus Archimboldi.

— Ca să-i povestiți doamnei Ingeborg. Vreau ca doamna să știe. Pentru ea vă povestesc dumneavoastră, pentru ca ea să știe. De acord?

— De acord, a spus Archimboldi, o să-i povestesc tot.

Când au plecat de la spital, s-au întors cu trenul la Köln, dar n-au putut sta acolo decât trei zile. Archimboldi a întrebat-o pe Ingeborg dacă vrea s-o vadă pe maică-sa. Ingeborg i-a răspuns că în planurile ei de viitor nu figura să-și mai vadă vreodată mama și surorile. Vreau să călătoresc, a spus. A doua zi, Ingeborg și-a scos pașaportul și Archimboldi a făcut rost de bani de la prieteni. Întâi, s-au dus în Austria și apoi în Elveția și din Elveția au trecut în Italia. Au vizitat, ca doi hoinari, Veneția și Milano, și între cele două orașe s-au oprit la Verona și au dormit la o pensiune unde dormise Shakespeare și au mâncat la o *trattoria* unde a mâncat Shakespeare, și care acum se numea *Trattoria Shakespeare*, și s-au dus și la biserica unde se ducea Shakespeare să mediteze sau să joace șah cu parohul, căci Shakespeare, la fel ca ei, nu vorbea italiana, dar ca să joci șah nu este nevoie să vorbești italiană, nici engleză, nici germană, nici măcar rusă.

Și cum la Verona nu erau prea multe de văzut, au vizitat Brescia și Padova și Vicenza și alte orașe de-a lungul căii ferate care unește Milano cu Veneția, și apoi au stat la Mantova și la Bologna și au locuit trei zile la Pisa făcând amor ca niște disperați, și au făcut baie la Cecina și la Piombino, vizavi de insula Elba, și apoi au vizitat Florența și au ajuns la Roma.

Din ce-au trăit? Probabil Archimboldi, care învățase multe în slujba lui de portar la barul de pe Spenglerstrasse, s-a ocupat de furtișaguri. E ușor să furi turiștii americani. Să-i furi pe italieni e doar puțin mai greu. Poate că Archimboldi a cerut alt avans editurii și i l-au trimis sau poate i l-a dat în mână însăși baroneasa Von Zumpe, împinsă de curiozitatea de a o cunoaște pe soția fostului ei servitor.

În orice caz, întâlnirea a avut loc în public și a apărut doar Archimboldi, care a băut o bere, a luat banii, a spus mulțumesc și a plecat. Sau așa i-a explicat baroneasa soțului ei într-o lungă scrisoare scrisă într-un castel din Senigallia unde a petrecut cincisprezece zile stând la soare și făcând lungi băi în mare. Băi pe care Ingeborg și Archimboldi nu le-au făcut sau le-au amânat pentru altă reîncarnare, pentru că sănătatea lui Ingeborg, odată cu trecerea verii, era tot mai șubredă și posibilitatea de a se întoarce la munte sau de a se interna într-un spital era exclusă fără discuție. Începutul lui septembrie i-a găsit la Roma, îmbrăcați amândoi cu pantaloni scurți de

culoarea galbenă a nisipului din deșert sau galbenă a dunelor, de parcă ar fi fost fantome din Afrika Korps rătăcite în catacombele primilor creștini, catacombe dezolante unde nu se auzeau decât zgomotul înfundat al picăturilor de la o scurgere din apropiere și tusea lui Ingeborg.

După puțin timp, însă, au plecat spre Florența și de acolo, pe jos sau cu autostopul, s-au îndreptat spre Adriatică. Pe atunci, baroneasa Von Zumpe era la Milano, invitată de niște editori milanezi, și de la o cafenea asemănătoare întru totul cu o catedrală romanică i-a scris o scrisoare lui Bubis, în care îl punea la curent cu sănătatea amfitrionilor ei, care ar fi dorit ca Bubis să fie acolo, și îi vorbea despre niște editori din Torino pe care tocmai îi cunoscuse, unul bătrân și foarte vesel care de câte ori se referea la Bubis îi spunea fratele meu, și altul tânăr, de stânga, foarte frumos, care spunea că și editorii, de ce nu, trebuie să contribuie la schimbarea lumii. Între o petrecere și alta, în acele zile, baroneasa a cunoscut și câțiva scriitori italieni, printre care unii aveau cărți care poate ar fi fost interesante de tradus. Bineînțeles, baroneasa putea citi în italiană, dar activitățile ei zilnice o cam împiedicau să citească.

În fiecare seară, trebuia să se ducă la o petrecere. Și când nu era nici o petrecere, o invitau amfitrionii ei. Uneori plecau din Milano într-o coloană de patru sau cinci mașini și se duceau într-o localitate de pe malul lacului Garda, numită Bardolino, unde unii aveau vile, și adesea îi prindeau zorii pe toți, epuizați și binedispuși dansând într-o *trattoria* din Desenzano, sub privirile curioase ale localnicilor care nu se culcaseră (sau care de-abia se sculaseră) atrași de larmă.

Într-o dimineață, însă, a primit o telegramă de la Bubis în care acesta îi comunica moartea soției lui Archimboldi într-un sat pierdut de pe coasta Adriaticii. Fără să știe prea bine de ce, baroneasa a izbucnit în plâns de parcă i-ar fi murit o soră și în aceeași zi le-a spus gazdelor sale că pleacă de la Milano spre acel sat pierdut, fără să știe prea bine dacă trebuia să ia un tren sau un autobuz sau un taxi, fiindcă satul acela nu apărea în ghidul ei de călătorie în Italia. Tânărul editor torinez de stânga s-a oferit s-o ducă acolo cu mașina lui și baroneasa, care cochetase puțin cu el, i-a mulțumit cu vorbe atât de călduroase, încât torinezul, brusc, n-a știut ce să creadă.

Călătoria a fost un bocet sau un necrolog, în funcție de peisajul pe care îl străbăteau, recitat într-o italiană tot mai macaronară și contagioasă. În sfârșit, au ajuns în satul misterios sleiți după ce trecuseră în revistă o listă interminabilă de rude moarte (atât baroneasa, cât și torinezul) și de prieteni dispăruți, dintre care unii muriseră fără ca ei să știe. Dar au mai avut putere să întrebe de un neamț căruia îi murise nevasta. Localnicii, ursuzi și ocupați cu repararea năvoadelor și călăfătuitul bărcilor, le-au spus că, într-adevăr, cu câteva zile în urmă, sosise o pereche de nemți și că puțin după aceea bărbatul plecase singur, pentru că femeia murise înecată.

Unde plecase bărbatul? Nu știau. Baroneasa și editorul l-au întrebat pe popă, dar nici acesta nu știa nimic. L-au întrebat și pe gropar și acesta le-a repetat ce auziseră deja ca pe o litanie: că neamțul plecase nu de mult și că nemțoaica nu era îngropată în cimitir, pentru că murise înecată și cadavrul ei n-a fost găsit.

După-masă, înainte de-a pleca din sat, baroneasa a insistat să urce pe un munte de unde se vedea întreaga regiune. A văzut poteci șerpuind, în nuanțe de galben-închis, ce se pierdeau în mijlocul unor pădurici de culoare plumburie, de parcă pădurile ar fi fost baloane umflate de ploaie, a văzut dealuri acoperite de măslini și pete ce se deplasau cu o încetineală și o ciudățenie care, deși i s-au părut de pe lumea asta, erau de nesuportat.

Mult timp nu s-a știut nimic de Archimboldi. *Râuri din Europa*, contrar așteptărilor, a continuat să se vândă și s-a publicat o a doua ediție. Puțin după aceea, s-a întâmplat același lucru cu *Masca de piele*. Numele lui a apărut în două eseuri despre noua proză germană, deși mereu menționat în trecere, ca și cum autorul eseului n-ar fi fost complet sigur că nu este victima unei glume. Unii tineri îl citeau. O lectură marginală, un capriciu al studenților.

După patru ani de la dispariția sa, Bubis a primit la Hamburg voluminosul manuscris al romanului *Moștenirea*, de peste cinci sute de pagini, plin de ștersături și adăugiri și de amănunțite și adesea indescifrabile note de subsol. Pachetul venea de la Veneția, unde Archimboldi, după cum spunea într-o scurtă scrisoare anexată la manuscris, lucrase ca grădinar, ceea ce lui Bubis i s-a părut o glumă pentru că, din câte credea, o slujbă de grădinar o poți găsi, destul de greu, în orice oraș italian, dar nu la Veneția. Răspunsul editorului, oricum, a fost foarte rapid. În aceeași zi, i-a scris întrebându-l ce avans vrea și cerându-i o adresă cât de cât sigură ca să-i trimită banii, banii *lui*, care în acei patru ani se strânseseră puțin câte puțin. Răspunsul lui Archimboldi a fost și mai laconic. Îi dădea o adresă din Cannaregio și îl saluta cu formulele de rigoare dorindu-le un an bun, căci se apropia sfârșitul lui decembrie, lui Bubis și doamnei sale.

În acele zile, zile foarte friguroase în toată Europa, Bubis a citit manuscrisul romanului *Moștenirea* și, cu toate că textul era haotic, impresia lui finală a fost foarte satisfăcătoare, căci Archimboldi răspundea tuturor așteptărilor pe care și le pusese în el. Care erau aceste așteptări? Bubis nu știa, nici nu voia să știe. În mod clar nu erau așteptări privind buna sa activitate literară, ceva ce poate învăța orice scriitoraș, nici privind capacitatea sa de imaginație, de care nu se îndoia de când apăruse *Trandafirul nesfârșit*, nici privind capacitatea sa de a injecta sânge nou congelatei limbi germane, ceva ce, după părerea lui Bubis, făceau doi poeți și trei sau patru prozatori, între care el îl includea pe Archimboldi. Dar nu era asta. Atunci, ce era? Bubis nu știa, dar presimțea ceva, și faptul că nu știa nu îi crea nici cea mai mică problemă, între altele pentru că problemele încep poate când *știi*, și el era

editor și căile Domnului în mod sigur erau doar de nepătruns.

Cum baroneasa se afla în acele zile în Italia, unde avea un amant, Bubis i-a telefonat și a rugat-o să se ducă să-l vadă pe Archimboldi.

Cu mare plăcere s-ar fi dus el personal, dar anii nu treceau în zadar și Bubis nu mai era în stare să călătorească așa cum o făcuse atâta vreme. Așa că baroneasa a fost cea care a sosit într-o dimineață la Veneția însoțită de un inginer din Roma, ceva mai tânăr decât ea, un tip frumos și suplu și bronzat căruia uneori lumea îi spunea arhitect și alteori doctor, deși era doar inginer, inginer de drumuri și cititor pasionat al lui Moravia, pe care l-a vizitat acasă în compania baronesei, pentru ca ea să aibă ocazia să-l cunoască pe romancier cu ocazia unei serate pe care Moravia o organizase în marele lui apartament de unde se puteau admira, când se lăsa noaptea plină de reflectoare, ruinele unui circ, sau poate era un templu, tumuli funerari și pietre luminate pe care aceeași lumină făcea să le confunzi și să le veghezi și pe care invitații lui Moravia le admirau râzând sau aproape plângând de pe ampla terasă a romancierului. Un romancier care n-a impresionat-o pe baroneasă sau cel puțin nu a impresionat-o cum spera amantul ei, pentru care Moravia scria cu litere de aur, dar la care baroneasa s-a gândit tot timpul în zilele următoare, mai ales după ce primise scrisoarea de la soțul ei și călătorise, însoțită de inginerul moravian, spre iernatica Veneție, unde au luat o cameră la Danieli, iar la puțin timp, după ce a făcut un duș și s-a schimbat, dar fără să-și ia micul dejun, baroneasa a plecat singură, cu frumoasele ei plete în vânt și o grabă inexplicabilă.

Adresa lui Archimboldi era strada Turlona, în Cannaregio, și baroneasa a presupus, pe bună dreptate, că strada aceea nu putea fi foarte departe de gară sau, dacă nu era așa, nu prea departe de biserica Madonna del Orto, la care lucrase toată viața Tintoretto. Așa că a luat un *vaporetto* la San Zaccaria și s-a lăsat dusă, îngândurată, pe Gran Canale și apoi a coborât în fața gării și a început să meargă pe străzi și să întrebe, gândindu-se între timp la ochii lui Moravia, care erau frumoși, și la ochii lui Archimboldi, pe care și-a dat seama dintr-odată că nu și-i mai amintea, și gândindu-se totodată cât de diferite erau cele două vieți, cea a lui Moravia și cea a lui Archimboldi, unul burghez și cumpătat și care mergea în pas cu vremea și care nu se priva, totuși, să facă (dar nu pentru el, ci pentru fanii săi) glume nevinovate și atemporale, celălalt, mai ales comparat cu primul, în esență un lumpen, un *barbar germanic*, un artist în permanentă incandescență, cum spunea Bubis, care nu va vedea niciodată ruinele învești mântate cu etole de lumină ce se zăreau de pe terasa lui Moravia, nici nu va asculta discurile lui Moravia, nici nu va ieși noaptea să se plimbe cu prietenii săi, poeți și cineaști, traducători și studenți, aristocrați și marxiști, cum făcea Moravia cu prietenii săi, mereu cu o vorbă amabilă, o observație inteligentă, un comentariu oportun, în timp ce Archimboldi purta lungi solilocvii cu el însuși, s-a gândit baroneasa pe când străbătea Lista di Spania până la Campo San Geremia și apoi trecea podul Guglie și cobora câteva trepte până la Fondamenta Pescaria, solilocvii de neînțeles de băiat de serviciu sau de soldat

desculț vagabondând pe pământuri rusești, un iad populat de sucubi, s-a gândit baroneasa și și-a amintit atunci, fără nici o legătură, că pederaștilor, în Berlinul adolescenței ei, unele persoane, mai ales servitoarele venite de la țară, le spuneau sucubi, servitoarele, fetele în casă ce deschideau ochii foarte mari și cu o falsă expresie de spaimă, fetele ce-și lăsau familia ca să se ducă la casele mari din cartierele bogaților și care rosteau lungi monologuri ce le permiteau să-și asigure încă o zi de supraviețuire.

Dar Archimboldi purta într-adevăr solilocvii cu el însuși? s-a gândit baroneasa în timp ce intra pe strada Ghetto Vecchio, sau monologa în prezența altei persoane? Și dacă era așa, cine era acea altă persoană? Un mort? Un diavol german? Un monstru pe care-l descoperise pe când lucra în casa ei de la țară din Prusia? Un monstru care trăia în pivnița casei ei, când copilul Archimboldi venea la lucru împreună cu mama sa? Un monstru care se ascundea în pădurea ce aparținea baronilor Von Zumpe? Fantoma câmpurilor de turbă? Spiritul stâncilor de pe marginea accidentatei șosele ce unea satele de pescari?

Aiureli, s-a gândit baroneasa, care nu crezuse niciodată în fantome, nici în ideologii, ci doar în corpul ei și în corpurile celorlalți, în timp ce traversa piața Ghetto Nuovo și apoi trecea podul până la Fondamenta degli Ormesini, și o lua la stânga și ajungea pe strada Turlona, numai case vechi, clădiri ce se sprijineau unele de altele ca niște bătrâni bolnavi de alzheimer, un talmeș-balmeș de case și culoare labirintice unde se auzeau voci îndepărtate, voci îngrijorate ce întrebau și răspundeau cu mare demnitate, până a ajuns la ușa lui Archimboldi, într-un apartament care nici din stradă, nici dinăuntru nu se știa foarte bine la ce etaj era, la al treilea sau al patrulea, poate la al treilea și jumătate.

A deschis ușa Archimboldi. Avea părul lung și încâlcit și barba îi acoperea tot gâtul. Era îmbrăcat cu un pulover de lână și niște pantaloni largi cu pete de pământ, ceva neobișnuit la Veneția, unde e doar apă și piatră. A recunoscut-o imediat și când a intrat baroneasa a observat că fosele nazale ale fostului ei servitor se dilatau de parcă încercau s-o miroasă. Apartamentul avea două camere mici, despărțite printr-un perete de paiantă, și o baie, tot minusculă, construită recent. În camera care slujea drept sufragerie și bucătărie se afla singura fereastră a apartamentului, ce dădea spre un canal care se vărsa în Rio della Sensa. Pereții apartamentului erau de un violet-închis care, în a doua cameră, unde se aflau patul și hainele lui Archimboldi, se transforma în negru, un negru de provincie, s-a gândit baroneasa.

Ce-au făcut în ziua aceea și în ziua următoare? Probabil au vorbit și s-au futut, mai mult al doilea lucru decât primul, sigur e că noaptea baroneasa nu s-a întors la Danieli, spre îngrijorarea inginerului, care citise romane despre dispariții misterioase la Veneția, mai ales femei, femei subjugate trupește, femei sedate de apetitul sexual al proxeneților venețieni, femei sclave care conviețuiau perete în perete cu soțiile legitime ale stăpânilor lor, grase mustăcioase care vorbeau în

dialect și ieșeau din peșterile lor doar ca să cumpere legume și pește, femei de Cromagnon măritate cu bărbați de Neanderthal și sclave educate la Oxford sau în internate din Elveția legate de un picior de pat în așteptarea Umbrei.

Cert este că baroneasa nu s-a întors în noaptea aceea și inginerul s-a îmbătat în mod discret în barul de la Danieli și nu s-a dus la poliție, pe de o parte de teamă să nu se facă de râs și pe de alta pentru că intuia că amanta lui germană era unul din acele spirite care fac întotdeauna ce vor, fără să ceară și fără să întrebe nimic. Și în noaptea aceea n-a venit nici o Umbră, deși baroneasa a pus întrebări, nu multe, și s-a arătat dispusă să răspundă la întrebările pe care voia să i le pună Archimboldi.

Au vorbit despre slujba de grădinar, care era adevărată, și care era plătită ori de primăria Veneției pentru grădinile publice puține, dar bine conservate, ori de particulari (sau avocați) care aveau grădini interioare, unele splendide, în spatele zidurilor palatelor lor. Pe urmă, au făcut din nou amor. Pe urmă, au vorbit de frigul de acolo de care Archimboldi se apăra înfășurându-se în pături. Pe urmă s-au sărutat îndelung și baroneasa n-a vrut să-l întrebe de cât timp nu se culcase cu o femeie. Pe urmă au vorbit despre câțiva scriitori americani pe care îi publica Bubis și care veneau la Veneția foarte des, cu toate că Archimboldi nu-i cunoștea, nici nu-l citise pe vreunul. Și pe urmă au vorbit despre dispărutul văr al baronesei, nenorocitul Hugo Halder, și despre familia lui Archimboldi, pe care acesta, în sfârșit, o găsise.

Și când baroneasa se pregătea să-l întrebe unde își găsise familia și în ce împrejurări și cum, Archimboldi s-a sculat din pat și i-a spus: ascultă. Și baroneasa a încercat să asculte, dar nu a auzit nimic, doar tăcere, o tăcere totală. Și atunci Archimboldi i-a spus: asta e, tăcerea, o auzi? Și baroneasa a fost pe punctul de a-i spune că tăcerea nu se poate auzi, că doar sunetul se aude, dar i s-a părut o pedanterie și n-a spus nimic. Și Archimboldi, gol, s-a dus la fereastră și a deschis-o și s-a aplecat pe jumătate în afară, ca și cum ar fi vrut să se arunce în canal, dar nu asta era intenția lui. Și când s-a retras i-a spus baronesei să se apropie și să privească. Și baroneasa s-a ridicat, goală la fel ca el, și a văzut cum ninge peste Veneția.

Ultima vizită pe care Archimboldi a făcut-o la editură a fost ca să revadă împreună cu corectoarea șpalturile romanului *Moștenirea* și ca să adauge circa o sută de pagini la manuscrisul original. Atunci a fost ultima dată când l-a văzut pe Bubis, care avea să moară câțiva ani mai târziu, nu fără să fi publicat înainte alte patru romane de Archimboldi, și a fost și ultima dată când a văzut-o pe baroneasă, cel puțin la Hamburg.

În acele zile, Bubis era prins în marile și adesea plictisitoarele discuții pe care le purtau scriitorii germani din Republica Federală și din Republica Democrată și prin biroul lui se perindau intelectuali și soseau scrisori și telegrame, iar serile, ca să iasă din rutină, avea convorbiri telefonice urgente care în general nu dădeau nici un

rezultat. Atmosfera care se respira la editură era de activitate febrilă. Totuși, uneori, totul se oprea, corectoarea făcea cafea pentru ea și pentru Archimboldi și ceai pentru o fată nouă care se ocupa de partea grafică a cărților, căci în vremea aceea editura crescuse și numărul angajaților se mărise, și uneori, la o masă alăturată, lucra un corector elvețian, un băiat despre care nimeni nu știa de ce naiba stă la Hamburg, iar baroneasa ieșea din biroul ei și de asemenea responsabila cu presa și uneori secretara, și toți începeau să vorbească despre tot felul de lucruri, despre ultimul film pe care-l văzuseră sau despre actorul Dirk Bogarde, și apoi venea și funcționara și își făcea apariția chiar și doamna Marianne Gottlieb cu un zâmbet pe buze în sala mare unde lucrau corectorii, și dacă râsetele erau foarte sonore apărea chiar și Bubis în persoană, cu ceașca lui de ceai în mână, și nu vorbeau doar de Dirk Bogarde, vorbeau și de politică și de matrapazlâcurile pe care erau în stare să le facă noile autorități din Hamburg sau vorbeau despre unii scriitori care nu știau ce înseamnă etica, plagiatori declarați și zâmbitori și cu o mască de bonomi ce ascundea un chip pe care se amestecau frica și ofensa, scriitori dispuși să uzurpe *orice* reputație, cu certitudinea că asta le va asigura posteritatea, *orice* posteritate, ceea ce provoca râsul corectoarelor și al celorlalți angajați din editură și chiar și zâmbetul resemnat al lui Bubis, căci nimeni nu știa mai bine ca ei că posteritatea e o glumă de vodevil pe care o auzeau doar cei care stăteau în primul rând, și apoi vorbeau despre *lapsus calami*[64], multe dintre ele reunite într-o carte publicată la Paris, cu mult timp în urmă, intitulată foarte potrivit *Muzeul greșelilor*, și altele alese de Max Sengen, vânător de erate. Și, de la vorbă la faptă, corectoarele au pus mâna repede pe o carte (care nu era *Muzeul greșelilor* a francezului, nici cea a lui Sengen), al cărui titlu Archimboldi nu l-a putut vedea, și au început să citească cu glas tare o selecție de perle cultivate:

— „Biata Maria! De câte ori aude tropăitul unui cal care se apropie e sigură că sunt eu.“ *Ducele de Monbazon*, Chateaubriand.

— „Echipajul vaporului înghițit de valuri era format din douăzeci și cinci de bărbați, care au lăsat sute de văduve în mizerie.“ *Drame maritime*, Gaston Leroux.

— „Cu ajutorul lui Dumnezeu, soarele va străluci din nou deasupra Poloniei.“ *Potopul,* Sienkiewicz.

— „Să mergem! a spus Peter căutându-și pălăria ca să-și șteargă lacrimile.“ *Lourdes*, Zola.

— „Ducele s-a ivit urmat de suita lui care mergea înainte.“ *Scrisori de la moara mea*, Alphonse Daudet.

— „Cu mâinile încrucișate la spate, Henri se plimba prin grădină, citind romanul prietenului său.“ *Ziua fatală*, Rosny.

— „Cu un ochi citea, cu altul scria.“ *Pe malurile Rinului,* Auback.

— „Cadavrul aștepta, tăcut, autopsia.“ *Favoritul sorții,* Octave Feuillet.

— „Wilhelm nu credea că inima ar putea servi la altceva decât ca să respiri.“

Moartea, Argibacev.

— „Această spadă de onoare este ziua cea mai frumoasă din viața mea.“ *Onoarea*, Octave Feuillet.

— „Încep să văd prost, a spus sărmana oarbă.“ *Verișoara Bette*, Balzac.

— „După ce i-au tăiat capul, l-au îngropat de viu.“ *Moartea lui Mongome*, Henri Zvedan.

— „Avea mâna rece ca aceea a unui șarpe.“ Ponson du Terrail. Și nu se specifica din ce operă era acest *lapsus calami*.

Din colecția lui Max Sengen se remarcau următoarele, fără să se specifice opera și autorul:

— „Cadavrul se uita cu reproș la cei care-l înconjurau.“

— „Ce poate face un om ucis de un glonț ucigaș?“

— „În apropierea orașului s-au văzut cete întregi de urși care mergeau întotdeauna singuri.“

— „Din nefericire, nunta a fost amânată cincisprezece zile, timp în care logodnica a fugit cu căpitanul și a născut opt copii.“

— „Excursiile de trei sau de patru zile erau pentru ei ceva zilnic.“

Și apoi urmau comentariile. Elvețianul, de exemplu, a declarat că era cu totul *neașteptată* fraza lui Chateaubriand, mai ales pentru că se percepea în ea o intenție sexuală.

— Foarte sexuală, a spus baroneasa.

— Lucru greu de crezut la Chateaubriand, a precizat corectoarea.

— Mă rog, aluzia la cai e clară, a spus elvețianul.

— Biata Maria! a încheiat responsabila cu presa.

Pe urmă au vorbit de Henri, de *Ziua fatală*, de Rosny, un text cubist, după părerea lui Bubis. Sau expresia cea mai potrivită pentru nervozitate și acțiunea de a citi, după spusele graficienei, fiindcă Henri nu numai că citea cu mâinile încrucișate la spate, ci o făcea și plimbându-se prin grădină. Ceea ce uneori este foarte plăcut, a zis elvețianul, singurul dintre cei prezenți care uneori citea plimbându-se.

— Mai există și posibilitatea, a spus corectoarea, ca acest Henri să fi inventat un aparat care să-i permită să citească fără să țină cartea în mână.

— Dar, a întrebat baroneasa, cum dădea paginile?

— Foarte simplu, a zis elvețianul, cu o baghetă metalică sau un pai care se ține în gură și care, evident, face parte din aparatul de citit, cu siguranță în formă de tavă-rucsac. Trebuie să ținem seama și de faptul că Henri, care este inventator, adică face parte din categoria oamenilor obiectivi, citește romanul *unui prieten*, ceea ce implică o imensă responsabilitate, pentru că acest prieten va vrea să știe dacă i-a plăcut sau nu romanul, și dacă i-a plăcut va vrea să știe dacă i-a plăcut mult sau nu, și dacă i-a plăcut mult va vrea să știe dacă Henri consideră romanul său o capodoperă sau nu, și dacă Henri admite că i se pare o capodoperă va vrea să știe

dacă a scris capodopera literaturii franceze sau nu, și tot așa până va sfârși cu răbdarea sărmanului Henri, care are sigur lucruri mai bune de făcut decât să-și atârne pe piept acel aparat ridicol și să se plimbe în sus și în jos prin grădină.

— Oricum, fraza, a zis șefa de presă, ne arată că lui Henri *nu* îi place ce citește. Este preocupat, se teme că romanul prietenului său nu-și va lua zborul, refuză să accepte evidența că prietenul său a scris o porcărie.

— Și cum deduci asta? a vrut să știe corectoarea.

— Din felul în care ni-l prezintă Rosny. Mâinile încrucișate la spate: preocupare, concentrare. Citește în picioare și fără să se oprească din mers: rezistență la un fapt consumat, nervozitate.

— Dar faptul că a folosit aparatul de lectură, a spus graficiana, îl salvează.

Pe urmă au vorbit despre textul lui Daudet, care, după părerea lui Bubis, nu era un exemplu de *lapsus calami*, ci de umor al scriitorului, și despre *Favoritul sorții*, de Octave Feuillet (Saint-Lô, 1821 – Paris, 1890), autor de mare succes în vremea sa, adversar al romanului realist și naturalist, ale cărui opere au căzut în cea mai *înspăimântătoare* uitare, în cea mai *oribilă* uitare, în cea mai *meritată* uitare, și al cărui lapsus, „cadavrul aștepta, tăcut, autopsia“, prevestește într-un fel destinul propriilor sale cărți, a spus elvețianul.

— Feuillet ăsta are vreo legătură cu cuvântul francez *feuilleton*? a întrebat bătrâna Marianne Gotlieb. Parcă îmi amintesc că așa se numea atât suplimentul literar al unui ziar, cât și romanul foileton publicat în el.

— Probabil e același lucru, a spus enigmatic elvețianul.

— Cuvântul foileton vine, în mod sigur, de la numele lui Feuillet, prințul romanului în fascicule, a lansat o cacealma Bubis, care nu era foarte sigur.

— Deși mie îmi place cel mai mult fraza lui Auback, a spus corectoarea.

— Ăsta e sigur neamț, a zis secretara.

— Da, e bună fraza; „cu un ochi citea, cu celălalt scria“ n-ar fi deplasată într-o biografie a lui Goethe, a spus elvețianul.

— De Goethe nu te lua, a zis responsabila cu presa.

— Auback ăsta ar putea fi și francez, a spus corectoarea, care trăise o lungă perioadă în Franța.

— Sau elvețian, a zis baroneasa.

— Și ce părere aveți de „avea mâna rece ca aceea a unui șarpe“? a întrebat funcționara.

— Îl prefer pe Henri Zvedan: „după ce i-au tăiat capul, l-au îngropat de viu“, a spus elvețianul.

— Are o oarecare logică, a zis corectoarea. Întâi, îi taie capul. Cei ce fac asta cred că victima a murit, dar trebuie să scape urgent de cadavru. Sapă o groapă, aruncă trupul înăuntru, îl acoperă cu pământ. Dar victima nu a murit. Victima nu a fost ghilotinată. I-au tăiat capul, poate însemna în acest caz că i l-au tăiat lui sau i l-au

tăiat ei. Să presupunem că e un bărbat. Cineva încearcă să-i taie gâtul. Țâșnește mult sânge. Victima își pierde cunoștința. Agresorii săi îl cred mort. După un timp, victima se trezește. Pământul a oprit hemoragia. E îngropat de viu. Gata. Asta-i tot, a spus corectoarea. Are sens?

— Nu, n-are sens, a zis șefa cu presa.

— E-adevărat, n-are sens, a recunoscut corectoarea.

— Are puțin sens, dragă, a spus Marianne Gotlieb, s-au văzut cazuri extraordinare de-a lungul istoriei.

— Dar ăsta n-are sens, a zis corectoarea. Nu încercați să mă încurajați, doamnă Marianne.

— Eu cred că are ceva sens, a spus Archimboldi, care a râs tot timpul, deși lapsusul meu favorit nu e ăsta.

— Care-i lapsusul tău favorit, a zis Bubis.

— Al lui Balzac, a spus Archimboldi.

— Ah, ăsta e fantastic, a zis corectoarea.

Și elvețianul a recitat:

— „Încep să văd prost, a spus sărmana oarbă.“

După *Moștenirea*, următorul manuscris pe care i l-a predat lui Bubis a fost *Sfântul Toma*, biografia apocrifă a unui biograf, protagonistul biografiei fiind un mare scriitor al regimului nazist, pe care unii critici l-au identificat cu Ernst Jünger, deși evident nu era vorba de Jünger, ci de un personaj de ficțiune, ca să spunem așa. Pe vremea aceea mai locuia încă la Veneția, din câte știa Bubis, și probabil continua să lucreze ca grădinar, deși avansurile și cecurile pe care i le trimitea din când în când editorul i-ar fi permis să se consacre exclusiv literaturii.

Următorul manuscris, însă, a sosit dintr-o insulă grecească, insula Icaria, unde Archimboldi închiriase o căsuță în mijlocul unor coline stâncoase, în spatele cărora se afla marea. Ca peisajul final din povestea lui Sisif, și-a spus Bubis, și i-a spus asta într-o scrisoare în care îi confirma, ca de obicei, primirea textului, și lectura lui, și în care îi sugera trei forme de plată, ca Archimboldi s-o aleagă pe cea care îi convenea.

Răspunsul lui Archimboldi l-a surprins pe Bubis. În scrisoare îi spunea că Sisif, după ce a murit, scăpase din Infern printr-un tertip legal. Înainte ca Zeus să-l elibereze pe Tanat, și cum Sisif știa că primul lucru pe care îl va face moartea va fi să-l ia pe el, i-a cerut nevestei sale să nu îndeplinească ritualurile funebre stabilite. Așa încât, când a ajuns în Infern, Hades i-a reproșat asta și toți atotputernicii Infernului, cum e normal, au strigat până la cer sau până la bolta Infernului și și-au smuls părul și s-au simțit ofensați. Sisif, însă, a spus că nu e el de vină, ci soția lui și a cerut, să zicem, un permis ca să se întoarcă pe Pământ și s-o pedepsească.

Hades a cugetat; propunerea lui Sisif era rezonabilă și l-a lăsat în libertate pe cauțiune, dar numai pentru trei sau patru zile, suficiente pentru o răzbunare

dreaptă și ca să îndeplinească, chiar dacă era puțin cam târziu, ritualurile funerare de rigoare. Bineînțeles, Sisif n-a așteptat să-i spună de două ori și s-a întors pe Pământ, unde a trăit fericit până la adânci bătrâneți, că nu de pomană era omul cel mai șiret din lume, și s-a întors în Infern numai când corpul lui n-a mai fost bun de nimic. După unii, pedeapsa cu stânca avea ca scop să-l țină ocupat pe Sisif și să nu îngăduie ca mintea lui să născocească noi viclenii. Dar când nici n-o să ne treacă prin minte, lui Sisif o să-i vină vreo idee și-o să se întoarcă pe Pământ, își încheia scrisoarea Archimboldi.

Romanul pe care i l-a trimis lui Bubis din Icaria se numea *Oarba.* Așa cum era de așteptat, în acest roman era vorba de o oarbă care nu știa că este oarbă și despre niște detectivi prezicători care nu știau că sunt prezicători. Din insule n-au întârziat să sosească la Hamburg alte cărți. *Marea Neagră,* o piesă de teatru sau un roman scris în formă de piesă de teatru, în care Marea Neagră stă de vorbă, cu o oră înainte de ivirea zorilor, cu Oceanul Atlantic. *Letea,* romanul său cel mai sexual în mod explicit, în care situează în Germania celui de-al Treilea Reich povestea lui Letea, care se credea mai frumoasă decât zeițele, și în cele din urmă a fost transformată împreună cu Olenus, soțul ei, într-o statuie de piatră (acest roman a fost catalogat ca pornografic și după ce a câștigat procesul a devenit prima carte a lui Archimboldi cu cinci ediții epuizate). *Vânzătorul de loterie*, viața unui invalid neamț care vinde bilete de loto la New York. Și *Tatăl,* în care un fiu rememorează activitatea tatălui său, un psihopat asasin, care începe în 1938, când fiul are douăzeci de ani, și se termină, în mod enigmatic, de altfel, în 1948.

A stat o vreme în Icaria. Pe urmă a stat în Amargos. Pe urmă în Santorini. Pe urmă în Sifnos, în Siros și în Miconos. Pe urmă a locuit într-o insuliță foarte mică, căreia îi spunea Hecatomba sau Superego, aproape de insula Naxos, dar în Naxos n-a locuit niciodată. Pe urmă a plecat din insule și s-a întors pe continent. În perioada aceea mânca struguri și măsline, măsline mari uscate ale căror gust și consistență erau la fel cu cele ale turtelor de măsline. Mânca telemea și cașcaval de capră care se vindea în frunze de viță și al cărui miros se putea răspândi pe o rază de trei sute de metri. Mânca pâine neagră foarte tare pe care trebuia s-o înmoaie în vin. Mânca pește și roșii. Smochine. Apă. Apa o scotea dintr-un puț. Avea o găleată și un bidon ca acelea folosite în armată, pe care le umplea cu apă. Înota, dar copilul-algă murise. Totuși, înota bine. Uneori făcea scufundări. Alteori, stătea singur, așezat pe povârnișurile dealurilor cu tufișuri mici, până ce se înnopta sau până se lumina de ziuă, gândindu-se zicea el, dar în realitate fără să se gândească la nimic.

După ce s-a stabilit pe continent a aflat, citind un ziar german pe o terasă din Missolonghi, de moartea lui Bubis.

Tanat ajunsese la Hamburg, oraș pe care-l cunoștea ca pe propriile lui buzunare, în timp ce Bubis era în biroul lui citind o carte a unui tânăr scriitor din Dresda, o

carte foarte plină de umor care îl făcea să se cutremure de râs. Hohotele lui, după spusele șefei serviciului de presă al editurii, se auzeau până în sala de așteptare și în biroul funcționarilor și în biroul corectorilor și în sala de ședințe și în camera redactorilor și în baie și în încăperea ce slujea în același timp ca bucătărie și oficiu și ajungeau până la biroul nevestei șefului, care era cel mai departe.

Brusc, hohotele au încetat. Toată lumea din editură, dintr-un motiv sau altul, își amintea cât era ceasul. Unsprezece și douăzeci și cinci dimineața. După un timp, secretara a bătut la ușa biroului lui Bubis. Nu i-a răspuns nimeni. Temându-se să nu-l deranjeze, n-a insistat. Puțin după aceea, a încercat să-i facă legătura la telefon. Nimeni n-a ridicat receptorul în biroul lui Bubis. Era un telefon urgent și secretara, după ce-a bătut de mai multe ori, a deschis ușa. Bubis stătea ghemuit, între cărțile lui artistic răspândite pe jos, și era mort, deși fața lui lăsa impresia de mulțumire.

Trupul său a fost incinerat și cenușa aruncată în apele râului Alster. Văduva lui, baroneasa, a preluat conducerea editurii și a declarat că nu are de gând să o vândă. Nu s-a spus nimic despre manuscrisul tânărului autor din Dresda, care, pe de altă parte, avusese deja probleme cu cenzura în Republica Democrată.

După ce a terminat de citit, Archimboldi a recitit toată știrea încă o dată și apoi a recitit-o pentru a treia oară și pe urmă s-a ridicat tremurând și s-a dus să se plimbe prin Missolonghi, care era plin de amintiri despre Byron, ca și cum Byron n-ar fi făcut altceva în Missolonghi decât să se plimbe dintr-o parte în alta, de la un han la o cârciumă, dintr-o străduță într-o piațetă, deși era bine știut că febra nu îi permitea să se miște și că cel care s-a plimbat și l-a văzut și l-a recunoscut a fost Tanat, care nu numai că a venit să-l caute pe Byron, dar a făcut și turism, căci Tanat este cel mai mare turist care există pe pământ.

Și apoi Archimboldi s-a gândit că ar trebui să trimită o carte de vizită de condoleanțe la editură. Și și-a imaginat chiar și ce cuvinte va scrie pe acea carte de vizită. Dar pe urmă i s-a părut că nimic din toate astea nu avea sens, și n-a scris, nici n-a trimis nimic.

După mai mult de un an de la moartea lui Bubis, când Archimboldi se întorsese în Italia, la editură a sosit manuscrisul ultimului său roman, intitulat *Întoarcerea*. Baroneasa Von Zumpe n-a vrut să-l citească. I l-a dat corectoarei și i-a spus să-l redacteze ca să se publice după trei luni.

Apoi a trimis o telegramă la adresa expeditorului de pe plicul care conținea manuscrisul și a doua zi a luat un avion cu destinația Milano. De la aeroport s-a dus la gară și a ajuns la timp ca să ia un tren spre Veneția. După-amiază, s-a întâlnit cu Archimboldi într-o *trattoria* din Cannaregio și i-a dat un cec care reprezenta avansul pentru ultimul roman și drepturile de autor pentru cărțile de dinainte.

Suma era respectabilă, dar Archimboldi a pus cecul într-un buzunar și n-a spus nimic. Pe urmă s-au așezat la taclale. Au mâncat sardele à la Veneția cu turtițe tari

de griș și au băut o sticlă de vin alb. Au plecat și s-au plimbat printr-o Veneție foarte diferită de Veneția iernatică și acoperită de zăpadă de care se bucuraseră la ultima lor întâlnire. Baroneasa i-a mărturisit că de atunci nu mai fusese acolo.

— Nici eu n-am venit de mult, a spus Archimboldi.

Păreau doi vechi prieteni care nu simt nevoia să vorbească prea mult. Toamna, plăcută, era la început și ca să te aperi de frig era de ajuns un pulover subțire. Baroneasa a vrut să știe dacă Archimboldi mai locuiește în Cannaregio. Da, a răspuns Archimboldi, dar nu pe strada Turlona.

Unul dintre planurile lui era să plece în Sud.

Timp de mulți ani, casa lui Archimboldi, singurele lui bunuri, au fost valiza lui, cu haine și cinci sute de coli albe și cele două sau trei cărți pe care le citea în momentul respectiv, și mașina de scris dăruită de Bubis. Valiza o ducea în mâna dreaptă. Mașina de scris în mâna stângă. Când hainele se uzau puțin, le arunca. Când termina de citit o carte, o făcea cadou sau o lăsa pe o masă pe undeva. Mult timp a refuzat să-și cumpere un computer. Uneori intra în magazinele unde se vindeau calculatoare și îi întreba pe vânzători cum funcționează. Dar întotdeauna, în ultimul moment, se răzgândea, ca un țăran grijuliu cu economiile lui. Până când au apărut laptopurile. Atunci și-a cumpărat unul și după puțin timp se descurca foarte bine cu el. Când la laptopuri s-a incorporat un modem, Archimboldi și-a schimbat vechiul computer cu unul nou și uneori petrecea ceasuri întregi conectat la internet, căutând știri ciudate, nume pe care nimeni nu și le mai amintea, întâmplări uitate. Ce-a făcut cu mașina de scris pe care i-a dăruit-o Bubis? S-a dus într-un defileu și a aruncat-o pe stânci!

Într-o zi, în timp ce naviga pe internet, a dat de o știre referitoare la un tip numit Hermes Popescu, pe care l-a identificat repede ca fiind secretarul generalului Entrescu al cărui cadavru răstignit avusese ocazia să-l vadă în 1944, când armata germană se retrăgea pe la granița românească. Într-un site american i-a găsit biografia. Popescu emigrase în Franța după război. La Paris a frecventat cercurile de exilați români, în special pe intelectualii care dintr-o cauză sau alta locuiau pe malul stâng al Senei. Încetul cu încetul, însă, Popescu și-a dat seama că toată povestea aceea, potrivit propriilor sale cuvinte, era absurdă. Românii erau visceral anticomuniști și scriau în română și viețile lor erau sortite unui eșec abia alinat de slabele raze de lumină de natură religioasă sau de natură sexuală.

Popescu a găsit repede o soluție practică. Prin strategeme abile (strategeme dominate de absurd), a intrat în afaceri necurate în care se amestecau interlopii, spionajul, Biserica și autorizațiile de construcții. Au venit banii. Bani doldora. Dar a continuat să lucreze. Lucra cu echipe de români ilegali. Pe urmă, cu unguri și cu cehi. Pe urmă, cu maghrebieni. Uneori, îmbrăcat cu o haină de blană, ca o fantomă, se ducea să-i viziteze în maghernițele lor. Mirosul negrilor îl amețea, dar îi plăcea.

Împuțiții ăștia sunt oameni cu adevărat, obișnuia să spună. În forul său interior spera ca acel miros să se impregneze în haina de blană, în fularul lui de satin. Zâmbea ca un tată. Uneori chiar plângea. În afacerile cu gangsterii era altfel. Îl caracteriza sobrietatea. Nici un inel, nici un lanț, nimic care să scânteieze, nici cea mai mică urmă de aur.

A făcut bani și apoi a făcut și mai mulți bani. Intelectualii români veneau la el ca să-i împrumute cu bani, aveau cheltuieli, laptele pentru copii, chiria, o operație de cataractă a soției. Popescu îi asculta dormind parcă și visând. Le dădea tot, dar cu o condiție, să nu mai scrie acele lucruri odioase în română, ci s-o facă în franceză. Odată a venit la el un căpitan mutilat din corpul 4 al armatei române, care luptase sub ordinele lui Entrescu.

Când l-a văzut venind, Popescu a sărit ca un copil de pe un scaun pe altul. S-a urcat pe masă și a dansat un dans popular din regiunea Carpaților. S-a prefăcut că urinează într-un colț și i-au scăpat câteva picături. Nu mai lipsea decât să se tăvălească pe covor! Căpitanul mutilat a încercat să-l imite, dar infirmitatea lui (pierduse un picior și o mână) și slăbiciunea (era anemic) l-au împiedicat.

— Ah, nopțile din București, spunea Popescu. Ah, diminețile din Pitești. Ah, cerul Clujului redobândit. Ah, birourile goale din Turnu-Severin. Ah, mulgătoarele din Bacău. Ah, văduvele din Constanța.

Apoi, au plecat de braț la apartamentul lui Popescu, pe rue de Verneuil, foarte aproape de Școala Națională Superioară de Arte, unde au continuat să vorbească și să bea și căpitanul mutilat a avut ocazia să-i povestească în amănunțime viața sa, eroică, da, dar plină de vitregii ale sorții. Până când Popescu, ștergându-și o lacrimă, l-a întrerupt și l-a întrebat dacă și el fusese martor la crucificarea lui Entrescu.

— Eram acolo, a spus căpitanul mutilat, fugeam de ruși, pierdusem toată artileria, nu mai aveam muniții.

— Deci nu mai aveați muniții, a zis Popescu, și dumneavoastră erați acolo?

— Da, eram acolo, a spus căpitanul mutilat, luptând pe pământul sfânt al patriei, în fruntea câtorva zdrențăroși, când Corpul 4 al armatei ajunsese de mărimea unei divizii, și nu aveam intendență, nici cercetași, nici medici, nici infirmiere, nimic care să sugereze un război civilizat, doar oameni obosiți și un contingent de nebuni ce se mărea tot mai mult de la o zi la alta.

— Deci un contingent de nebuni, a zis Popescu, și dumneavoastră erați acolo?

— Chiar acolo, a spus căpitanul mutilat, și toți îl urmam pe generalul nostru Entrescu, toți așteptam o idee, un discurs, un munte, o grotă strălucitoare, un fulger pe cerul albastru și fără nori, un fulger improvizat, o vorbă bună.

— Deci o vorbă bună, a zis Popescu, și dumneavoastră erați acolo așteptând acea vorbă bună?

— Ca pe o pâine caldă, a spus căpitanul mutilat, așteptam și așteptau și coloneii și așteptau și generalii care mai rămăseseră cu noi și așteptau și locotenenții

imberbi și nebunii, sergenții și nebunii, cei care urmau să dezerteze după o jumătate de oră și cei care plecau târându-și puștile pe pământul uscat, cei care plecau fără să știe prea bine dacă se îndreptau spre est sau spre vest, spre nord sau spre sud, și cei care rămâneau scriind poezii postume într-o frumoasă română, scrisori către măicuță, ferpare scăldate în lacrimi pentru iubitele pe care nu aveau să le mai vadă niciodată.

— Deci scrisori și ferpare, ferpare și scrisori, a zis Popescu, și ați căzut și dumneavoastră în tentația liricii?

— Nu, eu nu aveam hârtie și creion, a spus căpitanul mutilat, eu aveam obligații, aveam oameni sub comanda mea și trebuia să fac ceva, deși nu știam prea bine ce. Corpul 4 de armată se oprise în preajma unei case rurale. Mai curând un castel, decât o casă. Eu trebuia să-i încartiruiesc pe soldații sănătoși în staule și pe soldații bolnavi în grajduri. În hambar i-am încartiruit pe nebuni și am luat măsurile necesare ca să i se dea foc dacă nebunia nebunilor depășea însăși nebunia. Trebuia să vorbesc cu domnul colonel și să-l informez că în acea mare proprietate rurală nu era nici un aliment. Și domnul colonel trebuia să-i vorbească domnului general, și domnul general, care era bolnav, trebuia să urce scara până la etajul al doilea al castelului ca să-l informeze pe domnul general Entrescu că situația nu mai putea fi controlată, că mirosea a putred, că cel mai bine era să strângem tot și să ne îndreptăm spre vest în marș forțat. Dar domnul general Entrescu uneori deschidea ușa, iar alteori nu răspundea.

— Deci uneori răspundea și alteori nu răspundea, a zis Popescu, și ați fost martor ocular la toate acestea?

— Mai degrabă martor auditiv, decât ocular, a spus căpitanul mutilat, eu și restul ofițerilor câți mai rămăseseră din cele trei divizii ale corpului 4 armată, stupefiați, uimiți, perplecși, unii plângând și alții sorbindu-și mucii, unii plângând soarta crudă a României care prin jertfele și meritele ei ar fi trebuit să fie farul omenirii și alții rozându-și unghiile, toți descurajați, descurajați, descurajați, până când în cele din urmă s-a întâmplat ceea ce plutea în aer. Eu n-am fost de față. Nebunii au depășit numărul celor cu mintea întreagă. Au ieșit din hambar. Câțiva subofițeri s-au apucat să construiască o cruce. Domnul general Dănilescu plecase deja, sprijinit în baston, și însoțit de opt oameni pornise în zori spre nord, fără să spună o vorbă nimănui. Eu nu eram în castel când s-a întâmplat totul. Eram în împrejurimi împreună cu câțiva soldați pregătind o linie de apărare care nu s-a folosit niciodată. Țin minte că săpam tranșee și am dat de oase. Sunt vaci infectate, a zis unul dintre soldați. Sunt corpuri omenești, a spus altul. Sunt viței sacrificați, a zis primul. Nu, sunt corpuri omenești. Săpați mai departe, am zis eu, lăsați-o baltă, săpați mai departe. Dar oriunde săpam, apăreau oase. Ce dracului se întâmplă, am urlat. Ce pământ mai e și ăsta, am spus strigând. Soldații n-au mai săpat tranșee în perimetrul castelului. Am auzit zarvă, dar n-aveam putere să ne ducem să vedem ce se întâmplă. Unul dintre soldați a zis

că poate camarazii noștri găsiseră de mâncare și sărbătoreau evenimentul. Sau vin. Era vin. Goliseră pivnița și era vin destul pentru toți. Pe urmă, stând jos lângă o tranșee, în timp ce mă uitam la o tigvă, am văzut crucea. O cruce imensă pe care un grup de nebuni o plimba prin curtea castelului. Când ne-am întors, cu vestea că nu se puteau săpa tranșee pentru că locul părea și poate era un cimitir, totul se sfârșise.

— Deci totul se sfârșise, a zis Popescu, și ați văzut corpul generalului pe cruce?

— L-am văzut, a spus căpitanul mutilat, l-am văzut cu toții, și apoi toți au început să plece de acolo, de parcă generalul Entrescu ar fi putut reînvia dintr-o clipă în alta ca să le reproșeze fapta. Înainte de a pleca noi, a sosit o patrulă de nemți care fugeau și ei. Ne-au spus că rușii erau la numai două sate distanță și că nu luau prizonieri. Apoi nemții au plecat și după puțin timp ne-am continuat și noi drumul.

De data asta Popescu n-a spus nimic.

Amândoi au rămas tăcuți un timp și pe urmă Popescu s-a dus la bucătărie și a pus la grătar un antricot pentru căpitanul mutilat, întrebându-l, din bucătărie, cum preferă carnea, mai făcută sau în sânge?

— Așa și-așa, a spus căpitanul mutilat care continua să fie cufundat în amintirile acelei nefaste zile.

Pe urmă, Popescu i-a servit un antricot mare, cu puțin sos picant, și s-a oferit să-i taie carnea în bucățele, lucru pentru care căpitanul mutilat i-a mulțumit cu un aer absent. Cât a durat masa, nici unul n-a scos o vorbă. Popescu s-a retras câteva secunde, căci a spus că trebuie să dea un telefon, și când s-a întors căpitanul mesteca ultima bucățică de antricot. Popescu a zâmbit satisfăcut. Căpitanul și-a dus mâna la frunte, ca și cum ar fi vrut să-și amintească ceva sau l-ar fi durut capul.

— Râgâiți, râgâiți dacă vă vine, dragă prietene, a zis Popescu.

Căpitanul mutilat a râgâit.

— De cât timp n-ați mai mâncat un antricot ca ăsta, ei? a zis Popescu.

— De ani de zile, a spus căpitanul mutilat.

— Și a fost o minune?

— Desigur, a spus căpitanul mutilat, deși faptul că am vorbit de domnul general Entrescu a fost ca și cum aș fi deschis o ușă zăvorâtă de multă vreme.

— Descărcați-vă sufletul, a zis Popescu, suntem între compatrioți.

Acel plural l-a speriat pe căpitanul mutilat și l-a făcut să se uite spre ușă, dar era evident că în cameră erau doar ei doi.

— O să pun un disc, a zis Popescu, vi se pare bine ceva de Gluck?

— Nu-l cunosc pe compozitorul ăsta, a spus căpitanul mutilat.

— Ceva de Bach?

— Da, Bach îmi place, a spus căpitanul mutilat, închizând ochii pe jumătate.

Când a revenit lângă el, Popescu l-a servit cu un coniac Napoleon.

— Vă neliniștește ceva, domnule căpitan, vă deranjează ceva, vreți să-mi povestiți ceva, pot să vă ajut cu ceva?

Căpitanul a deschis gura, dar pe urmă a închis-o și a negat cu capul.

— Nu am nevoie de nimic.

— Nimic, nimic, nimic, a repetat Popescu întins în fotoliul lui.

— Oasele, oasele, a șoptit căpitanul mutilat, de ce a ordonat generalul Entrescu să ne oprim la un castel ale cărui împrejurimi erau pline de oase?

Tăcere.

— Poate fiindcă știa că o să moară și voia s-o facă acasă la el, a spus Popescu.

— Oriunde săpam găseam oase, a zis căpitanul mutilat. Împrejurimile castelului erau înțesate de oseminte omenești. Nu puteai să sapi o tranșee fără să dai de oasele unei mâini, ale unui braț, ale unui craniu. Ce pământ era acela? Ce se întâmplase acolo? Și de ce crucea nebunilor, văzută de acolo, unduia ca un drapel?

— O iluzie optică, fără îndoială, a spus Popescu.

— Nu știu, a zis căpitanul mutilat. Sunt obosit.

— Într-adevăr, sunteți foarte obosit, domnule căpitan, închideți ochii, a spus Popescu, dar căpitanul și-i închisese deja de o vreme.

— Sunt obosit, a repetat.

— Sunteți între prieteni, a spus Popescu.

— A fost un drum lung.

Popescu a încuviințat în tăcere.

S-a deschis ușa și au intrat doi unguri. Popescu nici nu s-a uitat la ei. Cu trei degete, cel mare, arătătorul și mijlociul, foarte aproape de gură și de nas, urmărea acordurile lui Bach. Ungurii au rămas nemișcați privind scena și așteptând un semnal. Căpitanul a adormit. Când discul a încetat să se mai audă, Popescu s-a ridicat și s-a apropiat pe vârfuri de căpitan.

— Fecior de turc și de curvă, a spus pe românește, deși tonul lui nu era violent, ci meditativ.

Le-a făcut un semn ungurilor să se apropie. Unul de fiecare parte, aceștia l-au ridicat pe căpitanul mutilat și l-au târât până la ușă. Căpitanul a început să sforăie mai tare și proteza i-a căzut pe covor. Ungurii i-au dat drumul jos și s-au străduit în zadar să i-o pună la loc.

— Ah, ce neîndemânatici sunteți, a spus Popescu, lăsați-mă pe mine.

Într-un minut, de parcă toată viața n-ar fi făcut altceva, Popescu i-a pus proteza la loc și apoi, încurajat, i-a aranjat și proteza de la mână.

— Aveți grijă să nu pierdeți nimic pe drum, a zis.

— N-aveți nici o grijă, șefule, a spus unul din unguri.

— Îl ducem la locul obișnuit?

— Nu, a zis Popescu, pe ăsta mai bine aruncați-l în Sena. Și asigurați-vă că nu iese!

— S-a făcut, șefule, a zis ungurul care vorbise înainte.

În momentul acela, căpitanul mutilat a deschis ochiul drept și a spus cu glas

răgușit:

— Oasele, crucea, oasele.

Celălalt ungur i-a închis ochiul cu blândețe.

— Nici o grijă, a râs Popescu, doarme.

După mulți ani, când averea lui era mai mult decât considerabilă, Popescu s-a îndrăgostit de o actriță americană numită Asunción Reyes, o femeie de o frumusețe extraordinară, cu care s-a însurat. Cariera lui Asunción Reyes în cinematografia europeană (atât cea franceză, cât și cea italiană și spaniolă) a fost scurtă, dar petrecerile pe care le-a dat și la care era invitată au fost literalmente nenumărate. Într-o zi, Asunción Reyes l-a rugat, că tot avea atâția bani, să facă ceva pentru patria sa. La început, Popescu a crezut că Asunción se referea la România, dar apoi și-a dat seama că vorbea de Honduras. Așa că anul acela, de Crăciun, a călătorit cu soția lui la Tegucigalpa, un oraș care lui Popescu, admirator al ciudățeniilor și al contrastelor, i s-a părut împărțit în trei grupuri sau clanuri bine diferențiate: indienii și bolnavii, care constituiau majoritatea populației, și așa-numiții albi, în realitate metiși, care erau minoritatea care deținea puterea.

Toți oameni simpatici și degenerați, afectați de căldură și de regimul alimentar sau de lipsa regimului alimentar, oameni sortiți coșmarului.

Posibilități de a face afaceri existau, de asta și-a dat seama imediat, dar firea celor din Honduras, chiar și a celor școliți la Harvard, era înclinată spre hoție, dacă era posibil spre furturile cu violență, așa că a încercat să uite de ideea lui inițială. Dar Asunción Reyes a insistat atât de mult, încât în a doua călătorie de Crăciun pe care a făcut-o a luat legătura cu autoritățile ecleziastice din țară, singurele în care avea încredere. După ce a stabilit contactul și a vorbit cu mai mulți episcopi și cu arhiepiscopul Tegucigalpei, Popescu s-a gândit în ce ramură a economiei să investească. Acolo tot ce funcționa și aducea câștiguri era deja în mâinile nord-americanilor. Dar într-o seară, în timpul unei serate cu președintele și cu soția acestuia, Asunción Reyes a avut o idee genială. I-a trecut prin minte, pur și simplu, că ar fi drăguț ca Tegucigalpa să aibă un metrou ca la Paris. Popescu, care nu se speria de nimic și era capabil să vadă beneficiile în cea mai stranie idee, l-a privit pe președintele Hondurasului în ochi și i-a spus că el poate să-l construiască. Toată lumea a fost entuziasmată de proiect. Popescu s-a apucat de treabă și a câștigat bani. Au câștigat bani și președintele și câțiva miniștri și secretari. Din punct de vedere economic, nu i-a mers rău nici Bisericii. S-au inaugurat fabrici de ciment și s-au încheiat contracte cu firme franceze și nord-americane. Au fost câțiva morți și mai mulți dispăruți. Preparativele au durat mai mult de cincisprezece ani. Cu Asunción Reyes Popescu și-a găsit fericirea, dar pe urmă a pierdut-o și au divorțat. A uitat de metroul din Tegucigalpa. Moartea l-a surprins într-un spital din Paris, dormind pe un pat acoperit de trandafiri.

Archimboldi n-a avut aproape deloc relații cu scriitori germani, printre altele pentru că hotelurile unde stăteau scriitorii germani când erau în străinătate nu erau hotelurile pe care le frecventa el. A cunoscut, însă, un prestigios scriitor francez, un scriitor mai în vârstă decât el, ale cărui eseuri literare îi aduseseră faima și recunoașterea, care i-a vorbit de o casă unde se refugiau toți scriitorii dispăruți din Europa. Acest scriitor francez era și el un scriitor care dispăruse, așa că știa ce vorbește, drept pentru care Archimboldi a acceptat să viziteze casa.

Au ajuns seara, într-un taxi hodorogit condus de un taximetrist care vorbea singur. Taximetristul se repeta, spunea prostii, se repeta din nou, se supăra pe el însuși, până când Archimboldi și-a pierdut răbdarea și i-a spus să se concentreze asupra volanului și să tacă. Bătrânul eseist, pe care se pare că nu-l deranja monologul taximetristului, i-a aruncat lui Archimboldi o privire de ușor reproș, ca și cum acesta l-ar fi jignit pe taximetrist, unicul, pe de altă parte, existent în localitate.

Casa unde locuiau scriitorii dispăruți era înconjurată de o grădină imensă plină de copaci și de flori, cu o piscină străjuită de mese de fier forjat vopsite în alb și de umbrele de soare și șezlonguri. În partea din spate, la umbra unor stejari centenari, era un spațiu pentru jocul cu bile, și ceva mai încolo începea pădurea. Când au ajuns, scriitorii dispăruți erau în sala de mese cinând și uitându-se la televizor, care la ora aceea transmitea știrile. Erau mulți și aproape toți erau francezi, ceea ce l-a surprins pe Archimboldi, care niciodată nu-și închipuise că existau atâția scriitori dispăruți în Franța. Dar ceea ce i-a atras atenția cel mai mult a fost numărul femeilor. Erau multe, toate de vârstă înaintată, unele îmbrăcate îngrijit, chiar cu eleganță, și altele într-o vădită stare de delăsare, cu siguranță poetese, și-a zis Archimboldi, îmbrăcate cu capoate jegoase și papuci, șosete trei sferturi, nemachiate, cu părul cărunt strâns uneori sub căciulițe de lână pe care în mod sigur le tricotau chiar ele.

La mese serveau, cel puțin teoretic, două servitoare îmbrăcate în alb, deși în realitate sala de mese funcționa ca bufet liber și fiecare scriitor, cu o tavă în mână, își lua ce dorea. Cum vi se pare mica noastră comunitate? l-a întrebat eseistul râzând încetișor pentru că în clipa aceea, în fundul sălii de mese, unul dintre scriitori căzuse leșinat sau fulgerat de un atac de ceva și cele două servitoare făceau eforturi să-l reanimeze. Archimboldi a răspuns că e prematur să-și facă o idee. Apoi au căutat o masă liberă și și-au umplut farfuriile cu ceva ce semăna a piure de cartofi și spanac, alături de care și-au pus câte un ou tare și un biftec de vită la grătar. De băut și-au pus câte un păhărel de vin de regiune, un vin gros ce avea gust de pământ.

În fundul sălii, lângă scriitorul leșinat, se aflau acum doi bărbați tineri, amândoi îmbrăcați în alb, pe lângă cele două servitoare și un grup de cinci scriitori dispăruți care se uitau cum este reanimat colegul lor. După ce au mâncat, eseistul l-a dus pe Archimboldi la recepție pentru formalitățile șederii lui în casă, dar cum nu era

nimeni să se ocupe de ei s-au dus în salonul cu televizorul, unde mai mulți scriitori dispăruți dormitau în fața unui prezentator care vorbea despre modă și despre legături amoroase între celebrități ale filmului și ale televiziunii franceze, multe despre care Archimboldi auzea vorbindu-se pentru prima dată. Apoi eseistul i-a arătat camera sa, ascetică, o încăpere cu un pat mic, o masă, un scaun, un televizor, un dulap, un frigider de dimensiuni reduse și o baie cu duș.

Fereastra dădea spre grădină, unde era încă lumină. O mireasmă de flori și de iarbă udă a intrat în cameră. În depărtare, a auzit lătratul unui câine. Eseistul, care rămăsese în prag în timp ce Archimboldi se uita prin cameră, i-a dat cheile asigurându-l că acolo, chiar dacă n-o să găsească fericirea, în care el nu credea, o să găsească pace și liniște. Apoi Archimboldi a coborât cu el până în camera acestuia, care era la primul etaj și părea o copie exactă a camerei ce i se dăduse lui, nu atât datorită mobilelor și a dimensiunilor, cât a goliciunii. Oricine ar putea spune, s-a gândit Archimboldi, că și acela de-abia sosise. Nu se vedeau cărți, nu se vedeau haine aruncate, nu se vedeau gunoi sau obiecte personale, nu exista nimic care s-o deosebească de a lui, cu excepția unui măr pe o farfurie albă pusă pe noptieră.

Ca și cum i-ar fi citit gândurile, eseistul l-a privit în ochi. Privirea exprima perplexitate. Știe ce gândesc și acum el se gândește la același lucru și nu reușește să înțeleagă, așa cum nu înțeleg nici eu, și-a zis Archimboldi. În realitate, privirea amândurora exprima mai mult tristețe decât perplexitate. Dar există mărul pe farfuria albă, s-a gândit Archimboldi.

— Mărul ăsta miroase noaptea, a zis eseistul. Când sting lumina. Miroase la fel de tare ca poemul vocalelor. Dar totul se prăbușește, până la urmă, a spus eseistul. Se prăbușește în durere. Toată elocvența este a durerii.

Înțeleg, a spus Archimboldi, deși nu înțelegea nimic. Apoi și-au strâns mâna și eseistul a închis ușa. Cum nu îi era somn încă (Archimboldi dormea puțin, deși uneori putea să doarmă șaisprezece ore în șir), s-a dus să se plimbe prin diversele dependințe ale casei.

În salonul cu televizor nu mai erau decât trei scriitori dispăruți, toți trei dormind adânc, și pe ecran un bărbat care din câte se părea avea să fie asasinat în curând. Archimboldi s-a uitat un timp la film, dar pe urmă s-a plictisit și s-a dus în sala de mese, pustie, și apoi a mers pe diferite culoare până a ajuns la un fel de sală de gimnastică sau sală de masaj, unde un tip tânăr cu un tricou alb și pantaloni albi ridica haltere în timp ce vorbea cu un bătrân în pijama, și amândoi s-au uitat cu coada ochiului când l-au văzut că apare și pe urmă au continuat să vorbească de parcă el n-ar fi fost acolo. Tipul cu halterele părea un angajat al casei și bătrânul în pijama avea o înfățișare de romancier pe bună dreptate uitat, mai degrabă decât dispărut, tipicul romancier francez prost și cu ghinion, născut probabil într-un moment nepotrivit.

Când a ieșit din casă pe ușa din spate, a văzut două bătrânele, stând împreună pe

o canapea-balansoar la capătul unei verande luminate. Una vorbea cu voce melodioasă și dulce, ca apa unui pârâu ce curge printr-o albie cu pietre, și cealaltă tăcea din gură privind întunericul pădurii ce se întindea dincolo de terenurile pentru jocul cu bile. Cea care vorbea i s-a părut o poetesă lirică, cu multe lucruri de povestit pe care nu le putuse povesti în poeziile ei, iar cea care tăcea i s-a părut o romancieră renumită, sătulă de fraze fără sens și de vorbe fără înțeles. Prima era îmbrăcată în stil juvenil, dacă nu chiar infantil. A doua avea un capot ieftin, tenișii și blugi.

Le-a spus bună seara în franceză și bătrânele s-au uitat la el și i-au zâmbit, invitându-l parcă să se așeze lângă ele, și Archimboldi nu s-a lăsat rugat.

— E prima dumneavoastră noapte în casa noastră? l-a întrebat bătrânica adolescentă.

Înainte de-a apuca să răspundă, bătrânica tăcută a spus că timpul se îndreaptă și că în curând va trebui să umble toți cu mânecă scurtă. Archimboldi a spus că da. Bătrânica adolescentă a râs, gândindu-se poate la garderoba ei, și apoi l-a întrebat cu ce se ocupă.

— Sunt romancier, a spus Archimboldi.

— Dar dumneavoastră nu sunteți francez, a zis bătrânica tăcută.

— Așa e, sunt german.

— Din Bavaria? a întrebat bătrânica adolescentă. Am fost odată în Bavaria și m-a încântat. Totul e foarte romantic.

— Nu, sunt din Nord, a zis Archimboldi.

Bătrânica adolescentă s-a făcut că tremură.

— Am fost și la Hanovra, a zis, sunteți de acolo?

— Mai mult sau mai puțin, a zis Archimboldi.

— Au o mâncare imposibilă, a spus bătrânica adolescentă.

Pe urmă, Archimboldi a întrebat cu ce se ocupau și bătrânica adolescentă i-a spus că fusese coafeză la Rodez, până când s-a măritat și atunci soțul și copiii n-au mai lăsat-o să lucreze. Cealaltă a zis că era croitoreasă, dar că ura să vorbească de meseria ei. Ce femei ciudate, s-a gândit Archimboldi. După ce s-a despărțit de ele, a intrat în grădină, îndepărtându-se tot mai mult de casă, care continua să fie luminată parțial, ca și cum ar fi așteptat sosirea altui vizitator. Fără să știe ce să facă, dar bucurându-se de noapte și de mireasma câmpului, a ajuns până la poarta de la intrare, o poartă mare de lemn care nu se închidea bine și pe care o putea deschide oricine. Într-o parte a văzut o placă pe care n-o observase când venise cu eseistul. Pe placă scria, cu litere negre și nu foarte mari: Clinica Mercier. Casă de odihnă. Centru neurologic. Fără să fie surprins, a înțeles imediat că eseistul îl dusese la un balamuc. După un timp, s-a întors în casă și a urcat scările până în camera lui, de unde și-a luat valiza și mașina de scris. Înainte de a pleca, a vrut să-l vadă pe eseist. După ce-a bătut la ușă fără să primească răspuns, a intrat în cameră.

Eseistul dormea adânc, cu toate luminile stinse, deși prin fereastra cu perdelele date la o parte se filtra lumina de la veranda din față. Patul era aproape nedesfăcut. Părea o țigară acoperită cu o batistă. Ce bătrân e, și-a zis Archimboldi. Apoi a plecat fără să facă zgomot și când a traversat din nou grădina i s-a părut că vede un tip îmbrăcat în alb care se mișca foarte repede, ascunzându-se în spatele copacilor, într-o margine a acesteia, la liziera pădurii.

Doar când a ieșit din clinică, pe drum, a încetinit pasul și a încercat să respire normal. Drumul, de pământ, trecea prin păduri și printre dealuri cu costișe molcome. Din când în când, o rafală de vânt mișca crengile copacilor și îi răvășea părul. Vântul era cald. La un moment dat, a trecut peste un pod. Când a ajuns în afara localității, au început să latre câinii. Lângă piața gării a descoperit taxiul care-l dusese la clinică. Taximetristul nu era acolo, dar când a trecut pe lângă mașină Archimboldi a văzut o mogâldeață pe bancheta din spate, care se mișca și striga din când în când. Gara era deschisă, dar casele de bilete încă nu deschiseseră pentru public. Pe o bancă a văzut trei maghrebieni care vorbeau și beau vin. S-au salutat cu o înclinare a capului, și apoi Archimboldi a ieșit pe peron. A văzut două trenuri oprite lângă niște depozite. Când a intrat din nou în sala de așteptare, unul dintre maghrebieni plecase. S-a așezat la capătul celălalt și a așteptat să se deschidă casele de bilete. Pe urmă a cumpărat un bilet pentru o destinație oarecare și a plecat din localitate.

Viața sexuală a lui Archimboldi se limita la curvele din diferitele orașe unde locuia. Unele curve nu-i luau bani. Îl taxau la început, dar pe urmă, când figura lui Archimboldi începea să facă parte din peisaj, nu-i mai luau bani, sau nu-i luau întotdeauna, ceea ce provoca adesea neînțelegeri care se rezolvau în mod violent.

În toți acești ani, singura persoană cu care Archimboldi a păstrat o legătură mai mult sau mai puțin permanentă a fost baroneasa Von Zumpe. În general, relația era epistolară, deși din când în când baroneasa apărea prin orașele sau satele unde se oprea Archimboldi și făceau lungi plimbări, ținându-se de braț ca doi foști amanți care nu mai au să-și facă multe confidențe. Pe urmă, Archimboldi o conducea pe baroneasă la hotel, cel mai bun din orașul sau din satul unde se aflau, și se despărțeau cu un sărut pe obraz sau, dacă ziua le stârnise melancolia mai mult, cu o îmbrățișare. A doua zi dimineața, baroneasa pleca la prima oră, cu mult înainte ca Archimboldi să se trezească și să se ducă s-o vadă la hotel.

În scrisori lucrurile erau diferite. Baroneasa îi vorbea despre sex, pe care l-a practicat până la o vârstă foarte înaintată, despre amanți din ce în ce mai patetici sau efemeri, despre petreceri la care se distra ca pe vremea când avea optsprezece ani, despre persoane ale căror nume Archimboldi nu le auzise niciodată, deși potrivit spuselor baronesei erau personalitățile momentului în Germania și Europa. Firește, Archimboldi nu se uita la televizor, nici nu asculta radioul, nici nu citea

presa. A aflat de căderea Zidului dintr-o scrisoare a baronesei care în noaptea aceea fusese la Berlin. Uneori, cedând sentimentalismului, baroneasa îl ruga să se întoarcă în Germania. M-am întors, îi răspundea Archimboldi. Mi-ar plăcea să te întorci definitiv, îi răspundea baroneasa. Să stai mai mult timp. Acum ești celebru. O conferință de presă nu ți-ar strica. Poate e prea mult pentru tine. Dar măcar un interviu în exclusivitate luat de un ziarist cultural prestigios. Doar în cele mai rele coșmaruri, îi scria Archimboldi.

Uneori vorbeau despre sfinți, căci baroneasa, ca unele femei cu o viață sexuală intensă, avea o vână mistică, deși această vână, destul de inocentă, se rezolva în mod estetic sau printr-un impuls de colecționar de icoane și statui medievale. Vorbeau despre Duhovnicul Eduard[65], mort în 1066, care a dat de pomană inelul său regesc chiar Sfântului Ioan Evanghelistul, iar acesta, firește, i l-a înapoiat după mulți ani printr-un pelerin sosit din Țara Sfântă. Vorbeau despre Pelagia sau Pelaya, actriță de teatru din Antiohia, care, în ucenicia ei întru Hristos, și-a schimbat numele de mai multe ori și s-a dat drept bărbat și a adoptat nenumărate personalități, ca și cum într-un acces de luciditate sau nebunie ar fi hotărât că teatrul ei era întreaga Mediterană și că piesa pe care o juca, unică și labirintică, era creștinismul.

Cu trecerea anilor, scrisul baronesei, care întotdeauna scria de mână, a devenit tot mai tremurat. Uneori primea scrisori de necitit de la ea. Archimboldi putea descifra doar unele cuvinte. Premii, onoruri, distincții, candidaturi. Premii pentru cine, pentru el, pentru baroneasă? Cu siguranță pentru el, căci baroneasa în felul ei era de o modestie extremă. Mai putea descifra: lucru, ediții, lumina editurii, care era lumina Hamburgului, când toți plecau și rămâneau doar ea și secretara, care o ajuta să coboare pe scări până în stradă unde o aștepta o mașină asemănătoare cu un dric. Dar baroneasa își revenea întotdeauna și după astfel de scrisori agonice primea vederi din Jamaica sau din Indonezia, în care baroneasa, cu un scris mai ferm, îl întreba dacă fusese vreodată în America sau în Asia, știind bine că Archimboldi nu se mișcase din Mediterană.

Uneori scrisorile se răreau. Dacă Archimboldi își schimba domiciliul, cum făcea de obicei, îi trimitea o scrisoare cu noua adresă. Uneori, noaptea, se trezea brusc gândindu-se la moarte, dar evita să menționeze asta în scrisorile lui. Baroneasa, dimpotrivă, și poate pentru că avea mai mulți ani decât el, vorbea des despre moarte, despre morții pe care-i cunoscuse, despre morții pe care-i iubise și care nu mai erau decât grămăjoare de oase sau cenușă, de copiii morți pe care nu-i cunoscuse și ar fi dorit atât de mult să-i cunoască și să-i legene și să-i crească. În astfel de momente, puteai avea impresia că a înnebunit, dar Archimboldi știa că ea păstra întotdeauna echilibrul și că era onestă și sinceră. Într-adevăr, rareori baroneasa a spus vreo minciună. Totul era clar încă de pe vremea când venea la casa de la țară a familiei, ridicând un nor de praf pe drumul de pământ în compania prietenilor ei, tineretul de aur berlinez, ignoranți și orgolioși, pe care Archimboldi îi

vedea de departe, de la una din ferestrele casei, când coborau râzând din mașini.

La un moment dat, amintindu-și de acele zile, a întrebat-o dacă mai avusese vreodată vești despre vărul ei Hugo Halder. Baroneasa i-a răspuns că nu, că după război nu s-a mai știut nimic niciodată de Hugo Halder, și un timp, poate câteva ceasuri, Archimboldi a cochetat cu ideea că el era, de fapt, Hugo Halder. Altă dată, vorbind de cărțile lui, baroneasa i-a mărturisit că niciodată nu s-a deranjat să citească vreuna din ele, pentru că citea rar romane „dificile“ sau „absconse“, ca acelea pe care le scria el. Pe lângă asta, cu trecerea anilor, acest obicei se accentuase și după ce a împlinit șaizeci de ani lecturile ei s-au redus la revistele de modă sau de societate. Când Archimboldi a întrebat-o de ce continuă să-l publice dacă nu îl citește, întrebare mai degrabă retorică al cărei răspuns îl cunoștea, baroneasa i-a răspuns că a) fiindcă știe că este bun, b) fiindcă așa îi ceruse Bubis, c) fiindcă puțini editori îi citesc pe autorii pe care-i publică.

Ajunși la acest punct, trebuie spus că foarte puțini au crezut că, după moartea lui Bubis, baroneasa va continua să conducă editura. Se așteptau s-o vândă și să se ocupe de amanți și de călătorii, care erau pasiunile ei cele mai cunoscute. Cu toate acestea, baroneasa a preluat conducerea editurii și calitatea acesteia n-a scăzut nici un pic, pentru că a știut să se înconjoare de redactori buni, iar în privința aspectului pur economic a arătat o cumpătare pe care nimeni, până atunci, nu o văzuse la ea. Pe scurt, afacerea lui Bubis a continuat să crească. Uneori, pe jumătate în glumă, pe jumătate în serios, baroneasa îi spunea lui Archimboldi că dacă ar fi mai tânăr l-ar numi moștenitorul ei.

Când baroneasa a împlinit optzeci de ani, în cercurile literare din Hamburg această întrebare și-o puneau toți foarte serios. Cine o să se ocupe de editura lui Bubis la moartea ei? Cine o să fie numit oficial moștenitorul ei? Baroneasa își făcuse testamentul? Cui îi lăsa moștenire averea lui Bubis? Rude nu existau. Ultima Von Zumpe era baroneasa. Dinspre partea lui Bubis, dacă nu ținem seama de prima lui soție, care murise în Anglia, restul familiei lui dispăruse în lagărele de exterminare. Nici unul din ei nu avusese copii. Nu aveau frați, nici veri (cu excepția lui Hugo Halder, care pe atunci probabil era deja mort). Nu existau nepoți (doar dacă Hugo Halder n-o fi avut vreun copil). Se spunea că baroneasa vrea să lase moștenire averea sa, în afară de editură, instituțiilor de binefacere și că pitorești reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale îi vizitau biroul așa cum se vizitează Vaticanul sau Banca Germană. La moștenirea editurii nu lipseau candidații. Cel mai mult se vorbea de un tânăr de douăzeci și cinci de ani care semăna cu Tadzio[66] la față și avea un corp de înotător, poet și asistent la Göttingen, pe care baroneasa îl pusese să conducă colecția de poezie a editurii. Dar până la urmă, totul plutea în domeniul fantomatic al zvonurilor.

— Eu n-o să mor niciodată, i-a spus odată baroneasa lui Archimboldi. Sau o să mor la nouăzeci și cinci de ani, ceea ce e ca și cum n-ai muri niciodată.

Ultima dată când s-au văzut a fost într-un spectral oraș italian. Baroneasa Von Zumpe avea o pălărie albă și umbla în baston. Vorbea despre Premiul Nobel și spunea tot ce-i venea la gură despre scriitorii dispăruți, un obicei sau o obișnuință sau o glumă pe care o considera mai mult americană decât europeană. Archimboldi avea o cămașă cu mânecă scurtă și o asculta cu atenție, fiindcă începea să surzească, și râdea.

Și ajungem, în sfârșit, la sora lui Archimboldi, Lotte Reiter.

Lotte s-a născut în 1930 și era blondă și avea ochi albaștri, ca fratele ei, dar n-a crescut atât de înaltă ca el. Când Archimboldi a plecat la război, Lotte avea nouă ani și dorința ei cea mai mare era ca lui să i se dea o permisie și să se întoarcă acasă cu pieptul plin de medalii. Uneori, îl auzea în vis. Pașii de uriași. Picioare mari încălțate cu bocancii cei mai mari din Wehrmacht, atât de mari încât a trebuit să i se facă unii speciali pentru el, pășind pe câmp, fără să se uite la bălțoace și urzici, mergând drept spre casa unde dormeau ea și părinții ei.

Când se trezea, o încerca o tristețe atât de mare încât abia se ținea să nu plângă. Alteori, visa că și ea se ducea la război, doar ca să găsească trupul fratelui ei ciuruit de gloanțe pe câmpul de luptă. Din când în când, le povestea aceste vise părinților ei.

— Sunt doar vise, îi spunea chioara, nu mai visa vise dintr-astea, pisicuța mea.

Șchiopul, dimpotrivă, îi cerea anumite amănunte, ca de pildă despre fețele soldaților morți, cum erau? cum arătau? de parcă ar fi dormit? la care Lotte răspundea că da, exact de parcă ar fi dormit, și atunci tatăl ei dădea din cap în semn că nu și spunea: atunci nu erau morți, micuța mea Lotte, fețele soldaților morți, nu știu cum să-ți explic, sunt întotdeauna murdare, ca și cum ar fi lucrat din greu toată ziua și seara n-ar fi avut timp să se spele pe față.

În vis, însă, fratele ei avea întotdeauna fața perfect curată și o expresie tristă, dar hotărâtă, de parcă deși era mort tot mai era în stare să facă multe lucruri. În fond, Lotte credea că fratele ei era în stare să facă *orice* lucru. Și mereu era atentă ca să-i audă pașii, pașii unui uriaș care într-o zi se apropia de sat, se apropia de casă, se apropia de grădina unde îl aștepta ea și îi spunea că războiul s-a terminat și că se întoarce acasă definitiv și că începând din clipa aceea totul se va schimba. Dar ce se va schimba? Nu știa.

Războiul, pe de altă parte, nu se termina niciodată și vizitele fratelui ei s-au rărit până au devenit inexistente. Într-o seară, maică-sa și taică-su au început să vorbească despre el, fără să știe că ea, în pat, acoperită până la gură cu o pătură maronie, era trează și îi asculta, și vorbeau despre el de parcă ar fi murit. Dar Lotte știa că fratele ei nu murise, pentru că uriașii nu mor niciodată, se gândea, sau mor numai când sunt foarte bătrâni, așa de bătrâni că nici măcar nu-ți dai seama că au murit, pur și simplu se așază în poarta casei lor sau sub un copac și adorm și atunci mor.

Într-o zi, au fost nevoiți să plece din satul lor. Părinții ei spuneau că e singurul lucru pe care-l pot face, pentru că se apropia războiul. Lotte s-a gândit că, dacă războiul se apropia, se apropia și fratele ei, care trăia înăuntrul războiului așa cum un făt trăiește înăuntrul unei femei grase, și s-a ascuns ca să n-o ia cu ei fiindcă era sigură că Hans o să apară pe acolo. Au căutat-o câteva ceasuri și pe înserat șchiopul a găsit-o ascunsă în pădure, i-a tras o palmă și a luat-o cu el.

În timp ce se îndreptau spre vest, mergând de-a lungul mării, s-au întâlnit cu două coloane de soldați pe care Lotte i-a întrebat strigând dacă îl cunosc pe fratele ei. Prima coloană era formată din oameni de toate vârstele, tipi bătrâni ca tatăl ei și băieți de cincisprezece ani, unii doar cu o parte din uniformă, și nici unul nu părea foarte entuziasmat că se duce acolo unde se duceau, deși toți au răspuns politicos la întrebarea lui Lotte spunându-i că nu îl cunosc și nu l-au văzut pe fratele ei.

A doua coloană era formată din fantome, cadavre de-abia ieșite dintr-un cimitir, strigoi îmbrăcați cu uniforme cenușii sau verzi-cenușii și căști de oțel, invizibili pentru ochii oricui în afară de cei ai lui Lotte, care a repetat întrebarea, și câteva sperietori au catadicsit să-i răspundă spunându-i că da, că îl văzuseră pe pământ sovietic fugind ca un laș, sau că-l văzuseră înotând în Nipru și apoi murind înecat, și că își merita soarta, sau că îl văzuseră în stepa calmucă, bând apă de parcă ar fi murit de sete, sau că îl văzuseră aciuat într-o pădure din Ungaria, gândindu-se cum să-și tragă un glonț cu propria lui pușcă, sau că îl văzuseră lângă un cimitir, împuțitul dracului, fără să îndrăznească să intre, dându-i târcoale până când se înnopta și cimitirul se golea de rude și doar atunci, al naibii parșiv, înceta să mai dea târcoale și se apropia de zid, înfigându-și bocancii cu ținte în cărămizile roșii și sparte și uitându-se cu ochii lui albaștri în partea cealaltă, partea morților, unde zăceau toți Grote și toți Kruse, și toți Neitzke și toți Kunze și toți Barz și toți Wilke, toți Lemke și toți Noack, partea unde se afla tăcutul Ladenthin și curajosul Boss, și apoi, făcându-și curaj, se cățăra pe zid și stătea o vreme acolo cu picioarele lui lungi atârnând și pe urmă scotea limba la morți, și pe urmă își scotea casca și își apăsa tâmplele cu mâinile, și pe urmă închidea ochii și striga, asta îi spuneau strigoii lui Lotte, în timp ce râdeau și mărșăluiau în urma coloanei celor vii.

Apoi părinții lui Lotte s-au instalat la Lübeck, împreună cu mulți alții din satul lor, dar șchiopul a zis că rușii or să ajungă până acolo și și-a luat familia și a continuat să meargă spre apus, și atunci Lotte a uitat de trecerea timpului, zilele păreau nopți și nopțile păreau zile, și uneori zilele și nopțile nu păreau nimic, totul era o lumină orbitoare și explozii continue.

Într-o noapte, Lotte a văzut niște umbre ascultând radioul. Una dintre umbre era tatăl ei. Cealaltă umbră era maică-sa. Alte umbre aveau ochi și nasuri și guri pe care ea nu le cunoștea. Guri ca niște morcovi, cu buzele jupuite, și nări ca niște cartofi fierți. Toți își acopereau capul și urechile cu basmale și pături și la radio o voce de bărbat spunea că Hitler nu mai există, că murise. Dar a nu exista și a muri

sunt lucruri diferite, s-a gândit Lotte. Până atunci prima ei menstruație întârziase. În ziua aceea, însă, dimineața, a început să sângereze și nu se simțea bine. Chioara îi spusese că era normal, că mai devreme sau mai târziu asta li se întâmplă tuturor femeilor. Fratele meu uriașul nu există, s-a gândit Lotte, dar asta nu înseamnă că a murit. Umbrele nu și-au dat seama de prezența ei. Unii au oftat. Alții au început să plângă.

— Führerul meu, führerul meu, se jeluiau fără să ridice glasul, ca niște femei care încă nu avuseseră menstruație.

Tatăl ei nu plângea. Mama ei în schimb plângea și lacrimile îi curgeau doar din ochiul bun.

— Nu mai este, spuneau umbrele, a murit.

— A murit ca un soldat, zicea una dintre umbre.

— Nu mai este.

Apoi au plecat la Paderborn, unde locuia un frate al chioarei, dar când au ajuns casa era ocupată de refugiați și s-au instalat și ei acolo. De fratele chioarei nici urmă. Un vecin le-a spus că, dacă nu se înșală foarte tare, n-or să-l mai vadă niciodată. Un timp au trăit din milă, din ce le dădeau englezii. Pe urmă, șchiopul s-a îmbolnăvit și a murit. Ultima lui dorință a fost să fie îngropat în satul lui cu onoruri militare și chioara și Lotte i-au spus că așa vor face, da, da, așa vom face, deși resturile sale au fost aruncate în groapa comună a cimitirului din Paderborn. Nu erau vremuri pentru finețuri, deși Lotte presupunea că *tocmai* acelea erau vremuri pentru finețuri, pentru amănunte, pentru atenții deosebite.

Refugiații au plecat și chioara a rămas cu casa fratelui ei. Lotte și-a găsit de lucru. Pe urmă s-a dus la școală. Nu mult. S-a întors la lucru. L-a lăsat. A mai învățat puțin. A găsit altă slujbă, mult mai bună. A renunțat definitiv la școală. Chioara și-a găsit un iubit, un bătrân care fusese funcționar pe vremea Kaizerului și în anii nazismului, iar în Germania postbelică tot funcționar era.

— Un funcționar german, spunea bătrânul, nu se găsește ușor, nici măcar în Germania.

La asta se reducea tot hazul lui, toată inteligența lui, toată ascuțimea minții lui. Desigur, pentru el era suficient. În vremea aceea, chioara nu mai voia să se întoarcă în sat, care rămăsese în zona sovietică. Nu voia să mai vadă nici marea. Nu arăta un interes prea mare să afle ce se întâmplase cu fiul ei pierdut în război. O fi îngropat prin Rusia, spunea cu o expresie resemnată și dură. Lotte a început să iasă. Întâi, a ieșit cu un soldat englez. Pe urmă, când soldatul a fost trimis în altă parte, a ieșit cu un băiat din Paderborn, un băiat a cărui familie, de clasă mijlocie, nu vedea cu ochi buni flirtul lui cu fata aceea blondă și dezmățată, căci Lotte, în anii aceia, știa să danseze toate dansurile la modă din lume. Pe ea o interesa să fie fericită și o interesa băiatul, nu familia lui, și au stat împreună până când el a plecat la universitate și din momentul acela legătura lor s-a terminat.

Într-o seară, a apărut fratele ei. Lotte era în bucătărie, călcând o rochie, și i-a auzit pașii. E Hans, și-a zis. Când a auzit bătăi în ușă, a alergat să deschidă. El nu a recunoscut-o, căci acum era o femeie în toată firea, după cum i-a spus mai târziu, dar ea n-a avut nevoie să-l întrebe nimic și l-a îmbrățișat îndelung. În noaptea aceea, au stat de vorbă până-n zori și Lotte a avut timp să-și calce nu numai rochia, ci toate rufele spălate. După câteva ceasuri, Archimboldi a adormit, cu capul pe masă, și s-a trezit doar când maică-sa i-a pus mâna pe umăr.

După două zile, a plecat și totul a reintrat în normal. Pe atunci chioara nu-l mai avea ca iubit pe funcționar, ci pe un mecanic, un tip jovial cu o afacere proprie, căruia îi mergea foarte bine reparând mașinile trupelor de ocupație și camioanele agricultorilor și industriașilor din Paderborn. Așa cum spunea el, ar fi putut găsi o femeie mai tânără și mai frumoasă, dar prefera o femeie cinstită și muncitoare care să nu-i sugă sângele ca un vampir. Atelierul mecanicului era mare și la rugămintea chioarei i-a găsit o slujbă lui Lotte acolo, dar ea n-a acceptat-o. Cu puțin înainte de căsătoria maică-sii cu mecanicul, a cunoscut un angajat de la atelier, pe nume Werner Haas, și cum se plăceau și nu se certau niciodată au început să iasă împreună, întâi la cinema, apoi la sălile de dans.

Într-o noapte, Lotte a visat că fratele ei apărea la geamul din camera unde dormea și o întreba de ce se căsătorea mama. Nu știu, îi răspundea Lotte din pat. Tu să nu te măriți niciodată, îi spunea fratele ei. Lotte încuviința dând din cap și apoi fratele ei dispărea și rămâneau doar geamul aburit și un ecou de pași de uriaș. Dar când Archimboldi a venit la Paderborn, după nunta maică-sii, Lotte i l-a prezentat pe Werner Haas și se pare că s-au simpatizat.

Când s-a căsătorit maică-sa, amândouă s-au mutat în casa mecanicului. După părerea acestuia, Archimboldi era cu siguranță un răufăcător care trăia din escrocherii sau din hoții sau din contrabandă.

— Îi miros de la o sută de metri distanță pe contrabandiști, zicea mecanicul.

Chioara nu zicea nimic. Lotte și Werner Haas au stat de vorbă despre acest lucru. Contrabandist, după părerea lui Werner, era mecanicul, care trecea piese de schimb peste graniță și care de multe ori spunea că reparase un automobil când de fapt n-o făcea. Werner este un om cumsecade, se gândea Lotte, și întotdeauna are o vorbă bună pentru toată lumea. În zilele acelea, lui Lotte i-a trecut prin cap ideea că atât Werner, cât și ea și toți tinerii născuți în jurul anului ’30 sau ’31 erau condamnați să nu fie fericiți niciodată.

Werner, care era confidentul ei, o asculta fără să spună nimic, și pe urmă se duceau împreună la cinema, să vadă filme americane sau englezești, sau ieșeau să danseze. Unele sfârșituri de săptămână ieșeau la iarbă verde, mai ales după ce Werner își cumpărase o motocicletă, pe jumătate stricată, pe care a reparat-o el singur în timpul liber. Pentru picnicurile acestea, Lotte făcea sandviciuri cu pâine neagră și pâine albă, puțin *kuchen* și niciodată nu lua mai mult de trei sticle de bere.

Werner, la rândul lui, umplea cu apă o ploscă și uneori aducea dulciuri și ciocolată. Uneori, după ce se plimbau și mâncau în pădure, întindeau o pătură pe jos, se luau de mână și adormeau.

Visele pe care Lotte le avea la iarbă verde erau îngrijorătoare. Visa veverițe moarte și cerbi morți și iepuri morți, și uneori, în desiș, credea că vede un porc mistreț și se apropia foarte încet de el, și când dădea la o parte crengile vedea o scroafă enormă întinsă pe jos, agonizând, și lângă ea sute de purcei mistreți morți. Când visa asta se ridica brusc și numai când îl vedea pe Werner lângă ea dormind liniștit reușea să se calmeze. Un timp, s-a gândit să se facă vegetariană. În loc să facă asta, s-a apucat de fumat.

Pe atunci, la Paderborn, ca și în restul Germaniei, era ceva obișnuit ca femeile să fumeze, dar puține, cel puțin la Paderborn, o făceau pe stradă, în timp ce se plimbau sau se duceau la serviciu. Lotte era una dintre femeile care fumau pe stradă, căci prima țigară o aprindea la prima oră a dimineții și când mergea spre stația de autobuz fuma deja a doua țigară pe ziua aceea. Werner, dimpotrivă, nu fuma și cu toate că Lotte a insistat să se apuce și el, ca să n-o contrazică a ajuns cel mult să tragă de două ori din țigara ei și să se înece aproape cu fumul.

Când Lotte a început să fumeze, Werner i-a cerut să se căsătorească.

— Trebuie să mă gândesc, a spus Lotte, dar nu o zi sau două, ci săptămâni și luni.

Werner i-a spus să-și ia cât timp are nevoie, că el vrea să se însoare cu ea pentru toată viața și știe că decizia pe care trebuie s-o iei într-un asemenea caz este foarte importantă. Începând din acel moment, întâlnirile lui Lotte cu Werner s-au rărit. Când acesta și-a dat seama, a întrebat-o dacă nu-l mai iubește și când Lotte i-a răspuns că se gândește dacă să se mărite cu el sau nu, i-a părut rău că a cerut-o în căsătorie. Nu mai făceau excursii așa de des ca înainte, nici nu mai mergeau la cinematograf, nici nu mai ieșeau să danseze. În zilele acelea, Lotte a cunoscut un bărbat care abia venise în oraș și care lucra într-o întreprindere ce fabrica țevi, și a început să iasă cu el, acesta era inginer și se numea Heinrich și locuia într-o pensiune din centru, fiindcă adevărata lui casă era la Duisburg, unde se afla și sediul principal al fabricii.

La puțin timp după ce a început să iasă cu el, Heinrich i-a mărturisit că este însurat și că are un băiat, dar că nu-și iubește soția și că se gândește să divorțeze. Lui Lotte îi era indiferent că el era însurat, dar nu și faptul că avea un copil, căci ea iubea copiii și ideea că-i face rău unui copil, chiar și indirect, i se părea groaznică. Cu toate astea, au continuat să iasă împreună vreo două luni, și uneori Lotte vorbea cu Werner și Werner o întreba cum îi merge cu noul ei iubit și Lotte spunea că foarte bine, normal, ca toată lumea. Până la urmă, totuși, și-a dat seama că Heinrich nu va divorța niciodată de nevastă-sa și a terminat cu el, cu toate că, din când în când, mergeau la film și apoi se duceau să cineze împreună.

Într-o zi, când a ieșit de la serviciu, l-a găsit pe Werner în stradă, pe motocicletă,

așteptând-o. De data asta, Werner nu i-a vorbit de căsătorie, nici de dragoste, ci s-a limitat s-o invite la o cafea și apoi s-o ducă acasă. Încetul cu încetul, au început să iasă din nou împreună, fapt care i-a bucurat pe chioară și pe mecanic, care nu avea copii și care îl aprecia pe Werner pentru că era serios și muncitor. Coșmarurile de care Lotte suferea încă din copilărie au început să se răărească în mod considerabil, până când în sfârșit n-a mai avut coșmaruri și nici vise.

— În mod sigur visez, spunea, așa ca toată lumea, dar am noroc că nu-mi amintesc nimic când mă trezesc.

Când i-a spus lui Werner că s-a gândit pe îndelete la propunerea lui și că acceptă să se mărite cu el, acesta a început să plângă și bâlbâindu-se i-a mărturisit că niciodată n-a fost mai fericit ca în clipa aceea. După două luni s-au căsătorit și în timpul nunții, care a avut loc în curtea unui restaurant, Lotte și-a adus aminte de fratele ei și în momentul acela n-a mai știut, poate pentru că băuse prea mult, dacă îl invitaseră sau nu la nuntă.

Luna de miere și-au petrecut-o într-o mică stațiune balneară de pe malul Rinului și apoi s-au întors amândoi la serviciile lor și viața a continuat exact la fel ca înainte. Traiul cu Werner, chiar într-o singură cameră, era ușor, pentru că soțul ei făcea totul ca să-i fie pe plac. Sâmbăta se duceau la cinema, duminica ieșeau la iarbă verde cu motocicleta sau se duceau la dans. În timpul săptămânii, în ciuda faptului că muncea mult, Werner făcea în așa fel încât s-o ajute în toate treburile domestice. Singurul lucru pe care Werner nu știa să-l facă era să gătească. La sfârșitul lunii, de obicei îi cumpăra un cadou sau o ducea în centrul Paderbornului ca să-și aleagă o pereche de pantofi sau o bluză sau un batic. Ca să aibă bani destui, Werner făcea ore suplimentare sau lucra uneori pe cont propriu, fără să știe mecanicul, reparând tractoarele sau combinele agricultorilor, care nu-l plăteau mult, dar în schimb îi dădeau mezeluri și carne și chiar saci de făină care făceau ca bucătăria lui Lotte să pară un depozit sau că amândoi se pregăteau pentru alt război.

Într-o bună zi, fără să fi dat semne de vreo boală, mecanicul a murit și Werner a preluat conducerea atelierului. S-au prezentat câteva neamuri, veri îndepărtați care au cerut partea lor de moștenire, dar chioara și avocații ei au aranjat lucrurile și până la urmă mitocanii au plecat cu ceva bani și cam atât. Pe atunci, Werner se îngrășase și începea să-i cadă părul, și deși munca fizică se redusese, responsabilitățile lui au crescut așa că a devenit mai tăcut ca de obicei. Amândoi s-au mutat în casa mecanicului, care era mare, dar care era exact deasupra atelierului, estompând astfel granița dintre muncă și casă, ceea ce lui Werner îi dădea senzația că muncește tot timpul.

În fond ar fi preferat ca mecanicul să nu fi murit sau ca chioara să fi adus în casa de la atelier pe oricine altcineva. Evident, faptul că munca lui se schimbase avea și părți bune. În vara aceea, Lotte și Werner au petrecut o săptămână la Paris. Și de Crăciun s-au dus cu chioara la lacul Konstanz, căci pe Lotte o încântau călătoriile. La

întoarcerea la Paderborn, s-a întâmplat ceva nou; pentru prima dată au vorbit despre posibilitatea de a avea un copil, lucru care nu-i tenta pe nici unul dintre ei din cauza războiului rece și a pericolului unui conflict nuclear, deși pe de altă parte niciodată situația lor economică nu fusese mai bună.

Timp de două luni au discutat, mai curând fără chef, despre răspunderea pe care o implică un asemenea pas, până când într-o dimineață, în timp ce-și luau micul dejun, Lotte i-a spus că este însărcinată și că nu mai au ce să discute. Înainte de a se naște copilul, și-au cumpărat o mașină și și-au luat un concediu de peste o săptămână. Au fost în sudul Franței și în Spania și în Portugalia. La întoarcerea acasă, Lotte a vrut să treacă prin Köln și au căutat singura adresă a fratelui ei pe care o avea.

În locul mansardei unde locuise înainte Archimboldi cu Ingeborg se ridica un bloc nou și nici unul dintre locatari nu-și amintea de un tânăr cu înfățișarea lui Archimboldi, înalt și blond, osos, fost soldat, un uriaș.

Jumătate din drumul de întoarcere acasă Lotte a stat tăcută, posomorâtă, dar pe urmă s-au oprit să mănânce la un restaurant pe șosea și au început să vorbească despre orașele pe care le vizitaseră și starea ei sufletească s-a îmbunătățit considerabil. Cu trei luni înainte de a se naște copilul, Lotte n-a mai lucrat. Nașterea a fost normală și rapidă, deși copilul cântărea mai mult de patru kilograme și după spusele medicilor venea invers. Dar se pare că în ultimul minut micuțul s-a întors cu capul înainte și totul a ieșit bine.

L-au botezat Klaus, ca pe tatăl chioarei, deși Lotte la un moment dat s-a gândit să-i pună numele Hans, ca al fratelui ei. Dar de fapt, și-a zis Lotte, numele nu contează prea mult, contează persoana. De la început, Klaus a devenit favoritul bunicii și al tatălui său, dar micuțul o iubea cel mai mult pe Lotte. Uneori ea îl privea și i se părea că seamănă cu fratele ei, ca o reîncarnare a fratelui ei, dar în miniatură, ceea ce îi făcea plăcere pentru că până atunci figura fratelui ei fusese însoțită întotdeauna de atributele mare și uriaș.

Când Klaus avea doi ani, Lotte a rămas din nou însărcinată, dar în luna a patra a avortat și ceva n-a fost în regulă pentru că n-a mai putut avea copii. Copilăria lui Klaus a fost ca a oricărui copil de clasă mijlocie din Paderborn. Îi plăcea să joace fotbal cu alți copii, dar la școală făcea baschet. O singură dată a venit cu un ochi învinețit acasă. După cum a explicat, un coleg își bătuse joc de ochiul chior al bunicii și se încăieraseră. Nu era prea strălucitor la învățătură, dar îi plăceau grozav motoarele, de orice fel, și putea sta ore întregi în atelier uitându-se cum lucrează mecanicii tatălui său. Nu se îmbolnăvea aproape niciodată, dar în puținele ocazii când o făcea avea temperatură mare și delira și vedea lucruri pe care nu le vedea nimeni.

Când avea doisprezece ani, bunica lui a murit de cancer la spitalul din Paderborn. Îi puneau permanent morfină și când venea Klaus s-o vadă îl confunda

cu Archimboldi și îi spunea băiatul meu sau vorbea cu el în dialectul din satul ei natal prusac. Uneori îi povestea despre bunicul lui, șchiopul, despre anii când șchiopul a slujit cu credință sub ordinele Kaizerului, și cât de necăjit era întotdeauna că a fost scund și n-a putut face parte din regimentul de elită al gărzii prusace, unde intrau numai cei care aveau peste un metru nouăzeci.

— Scund, dar foarte curajos, așa era tatăl tău, spunea bunica având pe față un zâmbet ca de morfinomană satisfăcută.

Până atunci, lui Klaus nu-i vorbiseră niciodată de unchiul său. După moartea bunicii, a întrebat-o pe Lotte despre el. De fapt, nu-l interesa prea mult, dar se simțea atât de trist că s-a gândit că asta i-ar mai alunga amărăciunea. Lotte nu se mai gândea demult la fratele ei și întrebarea lui Klaus, într-un anumit fel, a surprins-o. În vremea aceea, Lotte și Werner intraseră în afaceri imobiliare, afaceri la care nu se pricepeau deloc și se temeau să nu piardă bani. Așa că răspunsul lui Lotte a fost confuz; i-a spus că unchiul lui este mai mare decât ea cu zece ani, sau cam așa ceva, și că felul în care își câștigă pâinea nu este tocmai un model pentru tineri, sau cam așa ceva, și că de mult timp familia nu mai știa nimic de el, căci dispăruse de pe fața pământului, sau cam așa ceva.

Mai târziu i-a povestit lui Klaus că, atunci când era mică, credea că fratele ei era un uriaș, dar că fetițele își închipuie adesea multe lucruri.

Altă dată, Klaus a vorbit despre unchi-su cu Werner și acesta i-a spus că este un tip simpatic, bun observator, dar mai degrabă tăcut, deși după părerea lui Lotte fratele ei nu fusese întotdeauna așa, dar tunurile, mortierele, rafalele de mitralieră din timpul războiului îl făcuseră tăcut. Când Klaus a întrebat-o dacă seamănă cu unchiul lui, Lotte i-a răspuns că da, că seamănă, că amândoi sunt înalți și slabi, dar Klaus are părul mult mai blond decât fratele ei și probabil ochii de un albastru mult mai deschis. Pe urmă, Klaus n-a mai întrebat nimic și viața a continuat ca înainte de moartea chioarei.

Noile afaceri ale lui Lotte și Werner n-au ieșit atât de bine pe cât se așteptau, dar nici n-au pierdut bani, dimpotrivă, au câștigat ceva, dar n-au ajuns bogați. Atelierul mecanic continua să funcționeze din plin și nimeni n-ar fi putut spune că treburile le merg prost.

La șaptesprezece ani, Klaus a avut probleme cu poliția. Nu era un elev bun și părinții lui s-au resemnat cu gândul că n-o să meargă la universitate, dar la șaptesprezece ani a fost implicat, împreună cu alți doi prieteni, în furtul unei mașini și apoi a abuzat în mod mârșav de o tânără de origine italiană care lucra ca muncitoare într-o mică fabrică de obiecte sanitare. Cei doi prieteni ai lui Klaus au stat un timp la închisoare, pentru că erau majori. Klaus a fost închis într-o casă de corecție timp de patru luni și apoi s-a întors acasă la părinții lui. Cât timp a stat la casa de corecție, a lucrat la atelierul de reparații și a învățat să repare orice aparat electrocasnic, de la un frigider până la un mixer. Când s-a întors acasă, a început să

lucreze în atelierul mecanic al tatălui său și o vreme nu s-a mai băgat în încurcături.

Lotte și Werner au încercat să se convingă unul pe altul că fiul lor o apucase pe drumul cel bun. La optsprezece ani, Klaus a început să iasă cu o fată care lucra la o brutărie, dar relația nu a durat nici trei luni, pentru că fata, după părerea lui Lotte, nu era chiar o frumusețe. De atunci n-au mai cunoscut nici o altă iubită de-a lui Klaus și au ajuns la concluzia că nu are nici una sau că evită, din motive pe care le ignorau, să le aducă acasă. În perioada aceea, Klaus a început să bea și la sfârșitul zilei de muncă se ducea la berăriile din Paderborn să bea cu câțiva muncitori tineri de la atelierul mecanic.

De mai multe ori, în câte o noapte de vineri sau sâmbătă avea probleme, nimic foarte grav, bătăi cu alți tineri și stricăciuni în localuri publice, și Werner trebuia să se ducă să plătească amenda și să-l scoată de la poliție. Într-o zi, Klaus s-a gândit că Paderborn e prea mic pentru el și a plecat la München. Din când în când, îi dădea telefon maică-sii, cu taxă inversă, și purtau conversații forțate despre lucruri lipsite de importanță care, în mod paradoxal, o linișteau pe Lotte.

Au trecut câteva luni până când Lotte l-a văzut din nou. După părerea lui Klaus, nu exista viitor în Germania și Europa și nu-i rămânea decât să-și încerce norocul în America, unde voia să plece de îndată ce va strânge niște bani. După ce a lucrat câteva luni la atelier, s-a îmbarcat la Kiel pe un vas german a cărui destinație finală era New York. Când a plecat din Paderborn, Lotte a început să plângă; fiul ei era foarte înalt și nu părea un bărbat debil, dar ea oricum a început să plângă fiindcă presimțea că n-o să fie fericit pe noul continent, unde bărbații nu sunt atât de înalți, nici nu au părul atât de blond, dar sunt șireți și mai curând cu caracter urât, și ce-i mai rău, oameni în care nu poți avea încredere.

Werner l-a dus cu mașina până la Kiel și când s-a întors la Paderborn i-a spus lui Lotte că vaporul este bun, solid, că n-o să se scufunde, și că slujba lui Klaus, de chelner și din când în când spălător de vase, nu implică nici un pericol. Dar vorbele lui n-au liniștit-o pe Lotte, care refuzase să meargă la Kiel „ca să nu prelungească agonia“.

Când Klaus a debarcat la New York, i-a trimis mamei sale o vedere cu Statuia Libertății. Această doamnă este aliata mea, scria pe spate. Apoi au trecut luni de zile fără să știe nimic de el. Și pe urmă, mai mult de un an. Până când au primit altă vedere în care le spunea că face demersuri ca să obțină cetățenia americană și că are un serviciu bun. Adresa expeditorului era din Macon, statul Georgia, și Lotte și Werner i-au scris fiecare câte o scrisoare întrebându-l de sănătate, de situația lui economică, de planurile lui de viitor, dar Klaus nu le-a răspuns.

Cu trecerea timpului, Lotte și Werner s-au obișnuit cu ideea că Klaus și-a luat zborul și că o duce bine. Uneori Lotte și-l închipuia căsătorit cu o americancă, trăind într-o însorită casă americană, și ducând o viață asemănătoare cu viețile pe care le puteai vedea în filmele americane de la televizor. Însă în visele lui Lotte, nevasta

americană a lui Klaus nu avea față, întotdeauna o vedea din spate, adică îi vedea părul, doar un pic mai puțin blond decât cel al lui Klaus, umerii bronzați și mijlocul subțire, dar puternic. Vedea chipul lui Klaus, îl vedea serios sau în expectativă, dar chipul nevestei sale nu îl vedea niciodată, și nici pe cele ale copiilor lui când și-l închipuia cu copii. De fapt, pe copiii lui Klaus nu-i vedea nici măcar din spate. *Știa* că sunt acolo, într-o încăpere, dar nu-i vedea niciodată, și nici nu îi auzea, ceea ce era și mai ciudat căci copiii nu stau aproape niciodată liniștiți prea mult timp. În unele nopți, Lotte, gândindu-se și imaginându-și atât de mult o presupusă viață a lui Klaus, adormea și începea să-l viseze pe fiul ei. Atunci vedea o casă, o casă americană, dar care ei nu i se părea că e o casă americană. Când se apropia de casă simțea un miros pătrunzător care la început îi displăcea, dar pe urmă se gândea că nevasta lui Klaus gătește probabil o mâncare indiană. Și astfel, în câteva secunde, mirosul se transforma într-un miros exotic și, cu toate acestea, plăcut. Apoi se vedea pe ea însăși stând la o masă. Pe masă erau o vază de flori, o farfurie goală, un pahar de plastic și o furculiță, nimic altceva, dar pe ea cel mai tare o frământa cine îi deschisese ușa. Oricâte eforturi făcea nu își aducea aminte și asta o făcea să sufere.

Suferința ei era ca scârțâitul cretei pe o tablă. Ca și cum un copil ar fi făcut să scârțâie înadins o cretă pe o tablă. Sau poate nu era o cretă, ci unghiile lui, sau poate nu erau unghiile, ci dinții lui. Cu timpul, acest coșmar, coșmarul cu casa lui Klaus, cum îi spunea, a devenit un coșmar repetitiv. Uneori, dimineața, în timp ce-l ajuta pe Werner să-și pregătească micul dejun îi spunea:

— Am avut un coșmar.

— Coșmarul cu casa lui Klaus? întreba Werner.

Și Lotte, fără să se uite la el, cu o expresie distrată, dădea din cap afirmativ. În fond, atât ea cât și Werner sperau ca, la un moment dat, Klaus să recurgă la ei și să le ceară bani, dar anii au trecut și Klaus părea iremediabil pierdut în Statele Unite.

— Așa cum îl știu pe Klaus, zicea Werner, nu m-ar mira să trăiască acum în Alaska.

Într-o zi, Werner s-a îmbolnăvit și medicii i-au spus că trebuie să renunțe la lucru. Cum nu avea probleme cu banii, l-a pus pe unul dintre mecanicii cei mai vechi să conducă atelierul, iar el și Lotte s-au apucat să facă turism. Au fost într-o croazieră pe Nil, au vizitat Ierusalimul, au călătorit cu o mașină de închiriat prin sudul Spaniei, au umblat prin Florența și Roma și Veneția. Dar primul loc pe care l-au ales a fost Statele Unite. Au vizitat New Yorkul și apoi s-au dus la Macon, Georgia, și au descoperit cu tristețe că locul unde stătuse Klaus era un apartament într-o clădire veche de lângă ghetoul negrilor.

În timpul acelei călătorii, și poate din cauză că văzuseră multe filme americane împreună, s-au gândit că, poate, cel mai bine ar fi să angajeze un detectiv. S-au dus la unul din Atlanta și i-au explicat problema. Werner știa ceva engleză și detectivul nu era deloc sclifosit, un fost polițist din Atlanta care a fost în stare să se ducă să

cumpere, lăsându-i pe ei în birou, un dicționar englez-german, și să se întoarcă în fugă și să continue conversația de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic. Pe lângă asta, nu era un escroc, căci i-a avertizat de la început că a căuta, după atâta timp, un cetățean german naționalizat american era ca și cum ai căuta un ac în carul cu fân.

— E posibil să-și fi schimbat și numele, a spus.

Dar ei voiau să încerce și i-au plătit onorariile pe o lună și au stabilit că după această perioadă detectivul le va trimite în Germania rezultatul cercetărilor sale. Când s-a împlinit luna, au primit un plic mare la Paderborn în care detectivul le detalia cheltuielile și prezenta raportul cercetărilor sale.

Rezultate, zero.

Reușise să dea de un tip care-l cunoscuse pe Klaus (proprietarul clădirii unde locuia), prin care a ajuns la alt tip care îl angajase, dar când Klaus a plecat din Atlanta nu i-a spus nici unuia dintre ei unde avea de gând să se ducă. Detectivul sugera alte direcții de cercetare, dar pentru asta avea nevoie de alți bani, așa că Werner și Lotte au hotărât să-i răspundă mulțumindu-i pentru deranj și considerând încheiată, cel puțin momentan, afacerea.

După câțiva ani, Werner a murit de o boală de inimă și Lotte a rămas singură. Orice altă femeie în situația ei ar fi fost probabil incapabilă să-și revină, dar Lotte nu s-a lăsat doborâtă de soartă și în loc să stea cu brațele încrucișate și-a multiplicat activitatea zilnică. Și nu numai că investițiile au continuat să dea rezultate și atelierul să funcționeze ci, cu un rest de capital, a intrat în alte afaceri și i-a mers bine.

Munca, munca în exces, părea că o întinerește. Își băga nasul mereu peste tot, nu stătea niciodată liniștită, unii din angajații ei au ajuns s-o urască, dar ei nu-i păsa. În timpul concediilor, care niciodată nu erau mai lungi de șapte sau nouă zile, căuta clima caldă a Italiei sau a Spaniei și se ducea la plajă și citea bestselleruri. Uneori ieșea cu prietene întâmplătoare, dar ca regulă generală pleca singură de la hotel, traversa o stradă și ajungea direct pe plajă, unde îl plătea pe un băiat ca să-i pună un șezlong și o umbrelă. Acolo își dădea jos sutienul de la costum fără să-i pese că sânii ei nu mai erau ca înainte, sau își trăgea slipul în jos sub burtă și dormea la soare. Când se trezea, întorcea umbrela ca să stea la umbră și își lua cartea. Din când în când, băiatul care închiria șezlonguri și umbrele de soare se apropia de ea și Lotte îi dădea bani ca să-i aducă de la hotel o *cuba libre* sau o cană de *sangria*[67] cu multă gheață. Uneori, seara, se ducea pe terasa hotelului sau la discotecă, care era la primul etaj și unde clientela era formată din nemți, englezi și olandezi mai mult sau mai puțin de aceeași vârstă, și se uita la perechile care dansau sau asculta orchestra care din când în când interpreta melodii de la începutul anilor ’60. Văzută de departe părea o doamnă cu trăsături frumoase, cam durdulie, distantă și cu o notă de eleganță și un aer trist. De aproape, când un văduv sau un divorțat o invita la dans sau la o plimbare pe malul mării și Lotte zâmbea și spunea nu, mulțumesc, era

din nou o fetiță de la țară și distincția se evapora și rămânea doar tristețea.

În 1995, a primit o telegramă din Mexic, dintr-un loc numit Santa Teresa, în care i se aducea la cunoștință că Klaus fusese arestat. Telegrama era semnată de Victoria Santolaya, avocata lui Klaus. Șocul suferit de Lotte a fost atât de mare, că a trebuit să iasă din birou, să urce în casă și să se bage în pat, deși firește că n-a fost în stare să doarmă. Klaus trăia. Asta conta pentru ea. A răspuns la telegramă și a dat numărul ei de telefon și după patru zile, în mijlocul unui dialog între telefoniste care întrebau dacă acceptă convorbirea cu taxă inversă, a auzit vocea unei femei care-i vorbea în engleză, foarte rar, pronunțând clar fiecare silabă, deși ea tot n-a înțeles nimic pentru că nu știa limba aceea. La sfârșit vocea femeii a spus, într-un soi de germană: „Klaus bine.“ Și: „Interpret.“ Și încă ceva ce părea germană sau care Victoriei Santolaya i se părea germană și ea nu a înțeles. Și un număr de telefon, pe care i l-a dictat în engleză, și pe care ea l-a scris pe o hârtie, căci să știi numerele în engleză nu era greu.

În ziua aceea, Lotte n-a lucrat. A dat telefon la o școală de secretariat și a spus că vrea să angajeze o fată care să știe perfect engleza și spaniola, deși la atelier lucrau mai mulți mecanici care știau engleză și ar fi putut s-o ajute. La școala de secretariat i-au spus că aveau fata pe care o căuta și au întrebat-o când vrea să înceapă. Lotte le-a explicat că are nevoie de ea imediat. După trei ore, a venit la atelier o fată de vreo douăzeci și cinci de ani, cu părul lins și șaten-deschis, îmbrăcată cu blugi, care a făcut glume cu mecanicii înainte de a urca în biroul lui Lotte.

Fata se numea Ingrid și Lotte i-a explicat că fiul ei este deținut în Mexic și că trebuie să discute cu avocata lui mexicană, dar că aceasta vorbește doar engleză și spaniolă. După ce i-a spus asta, Lotte a crezut că va trebui să-i explice totul încă o dată, dar Ingrid era o fată deșteaptă și n-a fost nevoie. A pus mâna pe telefon și a sunat la informații ca să afle care e diferența de fus orar cu Mexicul. Pe urmă, i-a dat telefon avocatei și a vorbit cu ea în jur de cincisprezece minute în spaniolă, deși din când în când trecea pe engleză ca să clarifice anumiți termeni, și își nota tot timpul într-un caiet. La sfârșit a spus: o să vă telefonăm din nou, și a închis.

Lotte stătea la birou și când Ingrid a închis s-a pregătit să audă tot ce putea fi mai rău.

— Klaus este închis la Santa Teresa, un oraș din nordul Mexicului, la frontiera cu Statele Unite, a spus, dar este sănătos și nu a fost maltratat fizic.

Înainte ca Lotte s-o întrebe de ce-a fost închis, Ingrid i-a sugerat să bea un ceai sau o cafea. Lotte a pregătit două căni de ceai și în timp ce se mișca prin bucătărie o observa pe Ingrid care își revizuia notele.

— Este acuzat că a asasinat mai multe femei, a spus fata, după ce a băut două înghițituri de ceai.

— Klaus n-ar face niciodată așa ceva, a zis Lotte.

Ingrid a încuviințat dând din cap și apoi a spus că avocata, acea Victoria

Santolaya, are nevoie de bani.

În noaptea aceea, Lotte l-a visat pentru prima dată după mult timp pe fratele ei. Se făcea că Archimboldi mergea prin deșert, îmbrăcat cu pantaloni scurți și cu o pălărioară de pai, și în jur era numai nisip, dune care se înșirau până la linia orizontului. Ea îi striga ceva, îi spunea nu mai merge, pe aici nu ajungi nicăieri, dar Archimboldi se îndepărta tot mai mult, de parcă ar fi vrut să se piardă pentru totdeauna pe meleagul acela neînțeles și dușmănos.

— E neînțeles și *pe deasupra* dușmănos, îi spunea ea, și doar în acel moment își dădea seama că era din nou o fetiță, o fetiță care trăia într-un sat prusac între pădure și mare.

— Nu, îi spunea Archimboldi, dar parcă îi spunea la ureche, meleagurile acestea sunt mai ales plictisitoare, plictisitoare, plictisitoare...

Când s-a trezit, a știut că trebuie să se ducă în Mexic fără să mai piardă nici o clipă. La amiază, Ingrid a venit la atelier. Lotte a văzut-o de la geamul biroului ei. Ca întotdeauna, înainte de a urca, Ingrid a glumit cu câțiva mecanici. Râsul ei, atenuat de geam, i s-a părut proaspăt și lipsit de griji. Cu toate acestea, când era cu ea, Ingrid era mult mai serioasă. Înainte de a-i telefona avocatei, au băut un ceai cu biscuiți. De douăzeci și patru de ore Lotte nu pusese nimic în gură și biscuiții i-au căzut bine. Pe lângă asta, prezența lui Ingrid i se părea reconfortantă; era o fată cu capul pe umeri și simplă, care știa să facă o glumă la momentul potrivit și știa să fie serioasă când trebuia să fie serioasă.

Când i-au dat telefon avocatei, Lotte a rugat-o pe Ingrid să-i spună că va veni personal la Santa Teresa să rezolve tot ce era de rezolvat. Avocata, care părea adormită, de parcă atunci ar fi sculat-o din pat, i-a dat lui Ingrid două adrese și apoi au închis. În după-amiaza aceea, Lotte s-a întâlnit cu avocatul ei și i-a expus cazul. Avocatul ei a dat câteva telefoane și pe urmă i-a spus să aibă grijă, că în avocații mexicani nu poți avea încredere.

— Știu asta, a spus Lotte sigură pe ea.

A sfătuit-o de asemenea și cum e cel mai bine să facă tranzacțiile bancare. Seara a telefonat acasă la Ingrid și a întrebat-o dacă i-ar plăcea să meargă cu ea în Mexic.

— Bineînțeles că o să te plătesc, a spus.

— Ca traducătoare? a întrebat Ingrid.

— Ca traducătoare, ca interpretă, ca damă de companie, cum vrei, a zis Lotte prost dispusă.

— De acord, a spus Ingrid.

După patru zile, au plecat cu un avion la Los Angeles. Acolo au luat alt avion până la Tucson și de la Tucson s-au dus la Santa Teresa cu o mașină de închiriat. Primul lucru pe care i l-a spus Klaus când a putut să-l vadă a fost că a îmbătrânit, și Lotte s-a rușinat.

Anii nu trec în zadar, ar fi vrut să-i răspundă, dar lacrimile au împiedicat-o.

Stăteau toți patru, avocata, Ingrid, ea și Klaus, într-o încăpere cu pardoseală și pereți de ciment cu pete de umezeală, și cu o masă de material plastic care imita lemnul fixată cu șuruburi în pardoseală și două bănci din șipci de lemn, fixate de asemenea cu șuruburi în ciment. Ingrid, avocata și ea stăteau pe o bancă, iar Klaus pe cealaltă. Nu l-au adus încătușat, nici cu semne de tortură. Lotte a observat că se îngrășase de când îl văzuse ultima dată, dar trecuseră mulți ani și pe atunci Klaus era un tinerel. Când avocata a înșirat toate asasinatele care i se imputau, Lotte și-a spus că oamenii aceia sunt nebuni. Nici o persoană cu mintea întreagă nu este în stare să omoare atâtea femei, a zis.

Avocata i-a zâmbit și i-a spus că la Santa Teresa este cineva, probabil nu cu mintea întreagă, care o face.

Biroul avocatei era în partea de sus a orașului, în același apartament cu locuința. Erau două intrări, dar apartamentul era același, cu trei sau patru pereți despărțitori adăugați.

— Și eu locuiesc într-un loc la fel, a spus Lotte, dar avocata n-a înțeles, așa că Ingrid a trebuit să-i explice povestea cu atelierul mecanic și apartamentul de deasupra lui.

La Santa Teresa, la recomandarea avocatei, s-au dus la cel mai bun hotel din oraș, Hotel Las Dunas, deși la Santa Teresa nu erau nici un fel de dune, i-a spus Ingrid, și nici în jur și nici pe sute de kilometri în jur. La început, Lotte a vrut să ia două camere, dar Ingrid a convins-o să ia doar una, că e mai ieftin. Trecuse mult timp de când Lotte nu mai stătea cu cineva în cameră și primele seri i-a fost greu să adoarmă. Ca să-și treacă timpul se uita la televizor, fără sunet, din pat; oameni vorbind și gesticulând și încercând să convingă pe alți oameni de ceva important probabil.

Seara erau multe programe cu telepredicatori. Era ușor să-i identifici pe telepredicatorii mexicani; erau bruneți și transpirau mult și costumele și cravatele pe care le purtau păreau cumpărate în magazine de mâna a doua, deși probabil erau noi. De asemenea, predicile lor erau mai dramatice, mai spectaculoase, cu mai mult public, un public care, pe de altă parte, părea drogat și profund nefericit, invers decât era publicul telepredicatorilor nord-americani, oameni la fel de prost îmbrăcați, dar care cel puțin păreau că au o slujbă fixă.

Poate gândesc așa, își spunea Lotte în noaptea de la frontiera mexicană, doar pentru că sunt albi, unii poate descendenți din germani sau olandezi și prin urmare mai apropiați de mine.

Când în sfârșit adormea, fără să închidă televizorul, îl visa de obicei pe Archimboldi. Se făcea că stă pe o enormă stâncă vulcanică, îmbrăcat în zdrențe și cu un topor în mână, și o privea cu tristețe. Poate că fratele meu a murit, se gândea Lotte în vis, dar fiul meu trăiește.

A doua zi când l-a văzut pe Klaus, i-a povestit, încercând să nu fie prea directă, că

Werner murise de mult timp. Klaus a ascultat-o și a încuviințat fără să-și schimbe expresia. A fost un om de treabă, a spus, dar a spus-o pe un ton indiferent ca și cum s-ar fi referit la un tovarăș de închisoare.

A treia zi, în timp ce Ingrid citea discret o carte într-un colț al încăperii, Klaus a întrebat de unchiul lui. Nu știu ce s-o fi ales de el, a spus Lotte. Întrebarea lui Klaus, însă, a surprins-o și nu s-a putut abține să nu-i spună că, de când sosise la Santa Teresa, îl visează. Klaus a rugat-o să-i povestească un vis. După ce Lotte i-a povestit, Klaus i-a mărturisit că și el l-a visat, multă vreme, pe Archimboldi și că visele nu erau de bine.

— Ce fel de vise aveai? l-a întrebat Lotte.

— Vise urâte, a spus Klaus.

Apoi a zâmbit și au început să vorbească de alte lucruri.

Când se terminau vizitele, Lotte și Ingrid făceau plimbări cu mașina prin oraș și o dată s-au dus la piață să cumpere obiecte de artizanat indigen. După părerea lui Lotte, artizanatul indigen era cu siguranță fabricat în China sau în Thailanda, dar lui Ingrid îi plăcea și a cumpărat trei figurine de lut ars, nesmălțuit și nepictat, trei figurine foarte grosolane și foarte viguroase ce înfățișau un tată, o mamă și un copil, și i le-a făcut cadou lui Lotte spunându-i că figurinele acelea o să-i poarte noroc. Într-o dimineață, s-au dus la Tijuana, la consulatul german. Aveau de gând să facă drumul cu mașina, dar avocata le-a sfătuit să ia avionul care unea cele două orașe și avea un zbor zilnic. La Tijuana au stat la un hotel din centrul turistic, zgomotos și plin de oameni care nu păreau turiști, după părerea lui Lotte, și în aceeași dimineață a putut sta de vorbă cu consulul și i-a explicat cazul fiului ei. Contrar așteptărilor lui Lotte, consulul era la curent cu situația și, după cum le-a explicat, un funcționar al consulatului fusese să-l viziteze pe Klaus, fapt pe care avocata îl negase categoric.

E posibil, a zis consulul, ca avocata să nu fi aflat de această vizită sau să nu fi fost încă avocata lui Klaus sau Klaus a preferat să nu-i spună nimic. Pe de altă parte, Klaus era, din toate punctele de vedere, cetățean nord-american și asta crea o serie de probleme. În acest caz, trebuie să fim foarte prudenți, a încheiat consulul, și n-a folosit la nimic faptul că Lotte l-a asigurat că fiul ei este nevinovat. Oricum consulatul se ocupa de această problemă și Lotte și Ingrid s-au întors mai liniștite la Santa Teresa.

Ultimele două zile, nu l-au putut vizita pe Klaus și nici n-au putut vorbi cu el la telefon. Avocata a spus că nu permite regulamentul intern al închisorii, deși Lotte știa că Klaus are un telefon mobil și că uneori își petrecea toată ziua vorbind cu cei de afară. Cu toate acestea, nu avea chef să facă un scandal, nici să se contrazică tocmai cu avocata și și-a petrecut acele zile plimbându-se prin oraș, care i s-a părut mai pestriț ca oricând și mai puțin interesant. Înainte de a pleca la Tucson, s-a închis în camera de hotel și i-a scris fiului său o lungă scrisoare pe care avocata urma să i-o dea după plecarea ei. Cu Ingrid s-a dus să vadă pe dinafară casa unde locuise Klaus

la Santa Teresa, așa cum vizitezi un monument, și i s-a părut acceptabilă, o casă în stil californian, plăcută la vedere. După aceea, s-a dus la magazinul de informatică și aparate electronice pe care îl avea Klaus în centru și l-a găsit închis, așa cum o avertizase avocata, pentru că magazinul era proprietatea lui Klaus și el nu voise să-l închirieze fiind convins că va fi eliberat înainte de proces.

La întoarcerea în Germania, și-a dat seama brusc că voiajul a obosit-o mai mult decât și-ar fi închipuit. A stat mai multe zile în pat fără să treacă pe la birou, dar de fiecare dată când suna telefonul se grăbea să răspundă, pentru cazul că o sunau din Mexic. Într-unul din visele pe care le-a avut în zilele acelea, o voce foarte caldă și tandră i-a șoptit la ureche că e posibil ca fiul ei să fie într-adevăr asasinul femeilor din Santa Teresa.

— Asta e ridicol, țipa ea, și se trezea imediat.

Din când în când, o suna Ingrid. Nu vorbeau prea mult, fata o întreba de sănătate și care sunt ultimele noutăți în legătură cu Klaus. Problema limbii se rezolvase prin schimburi de e-mailuri, pe care Lotte i le dădea unuia dintre mecanicii ei să i le traducă. Într-o după-amiază, Ingrid a trecut pe la ea cu un cadou, un dicționar spaniol-german, pentru care i-a mulțumit călduros, deși în fond era sigură că era un dar absolut inutil. Totuși, după puțin timp, pe când se uita la fotografiile din dosarul lui Klaus pe care i-l dăduse avocata, a luat dicționarul dăruit de Ingrid și a început să caute unele cuvinte. După mai multe zile, și-a dat seama cu uimire că are o ușurință înnăscută pentru limbi. În 1996, s-a întors la Santa Teresa și a rugat-o pe Ingrid s-o însoțească. Pe atunci, Ingrid ieșea cu un băiat care lucra la un birou de arhitectură, deși nu era arhitect, și într-o seară au invitat-o amândoi la o cină. Băiatul era foarte interesat de ce se întâmplă în Santa Teresa și pentru o clipă Lotte a bănuit că Ingrid voia să-l ia și pe logodnicul ei, dar Ingrid i-a spus că încă nu-i este logodnic și că ea este de acord s-o însoțească.

Procesul, care trebuia să aibă loc în 1996, s-a amânat în cele din urmă și Lotte și Ingrid au stat nouă zile la Santa Teresa vizitându-l pe Klaus de câte ori puteau, plimbându-se cu mașina prin oraș sau uitându-se la televizor în camera de la hotel. Uneori, seara, Ingrid o anunța că se duce să bea un pahar la barul hotelului sau să danseze la discoteca hotelului și Lotte rămânea singură și atunci schimba canalul, pentru că Ingrid punea întotdeauna emisiuni în engleză, iar ea prefera să vadă emisiuni mexicane, un mod, își zicea ea, de a fi mai aproape de fiul ei.

De două ori Ingrid nu s-a întors în cameră până după cinci dimineața și de fiecare dată a găsit-o pe Lotte trează, așezată la picioarele patului sau într-un fotoliu și cu televizorul aprins. Într-o noapte, când Ingrid nu era în cameră, i-a dat telefon Klaus și lui Lotte i-a trecut prin cap imediat că Klaus fugise din pușcăria aia îngrozitoare de la marginea deșertului. Klaus a întrebat-o, pe un ton normal, mai degrabă relaxat, cum se simte și Lotte i-a răspuns că bine și n-a știut ce altceva să-i mai spună. Când și-a venit în fire, l-a întrebat de unde telefonează.

— De la închisoare, a spus Klaus.

Lotte s-a uitat la ceas.

— Și îți dau voie să suni la ora asta? a zis.

— Nimeni nu-mi dă voie să fac nimic, a spus Klaus și a râs, te sun de pe mobilul meu.

Atunci, Lotte și-a amintit că avocata îi spusese că Klaus are un mobil și apoi au vorbit despre alte lucruri până când Klaus i-a spus că avusese un vis și glasul i s-a schimbat, nu mai era o voce senină, naturală, ci o voce cu tonalități profunde, care i-a amintit lui Lotte de un actor pe care-l văzuse odată, în Germania, recitând un poem. Poemul nu și-l amintea, un poem clasic, în mod sigur, dar actorul avea o voce pe care n-o puteai uita niciodată.

— Ce-ai visat? a spus Lotte.

— Nu știi? a zis Klaus.

— Nu știu, a spus Lotte.

— Atunci e mai bine să nu-ți spun, a zis Klaus, și a închis telefonul.

Primul impuls al lui Lotte a fost să-l sune imediat și să continue convorbirea, dar și-a dat seama repede că nu-i știe numărul, așa că, după câteva minute de șovăială, i-a telefonat Victoriei Santolaya, avocata, deși știa că nu este politicos să suni la o asemenea oră, și când avocata a răspuns în sfârșit, Lotte i-a explicat, într-un amestec de germană, spaniolă și engleză, că are nevoie de numărul de mobil al lui Klaus. După o lungă tăcere, avocata i-a silabisit numărul până a fost sigură că Lotte l-a scris corect și apoi a închis.

Acea „lungă tăcere“, pe de altă parte, i s-a părut lui Lotte încărcată de întrebări, căci avocata n-a lăsat telefonul jos ca să se ducă să caute agenda unde avea notat numărul lui Klaus, ci *a rămas* tăcută la celălalt capăt al firului, probabil gânditoare, în timp ce hotăra dacă să i-l dea sau să nu i-l dea. În orice caz, Lotte a auzit-o *respirând* în timpul acestei „lungi tăceri“, s-ar putea spune că a auzit-o *zbătându-se* între două posibilități. Pe urmă, Lotte l-a sunat la mobil pe Klaus, dar telefonul era ocupat. A așteptat zece minute și a sunat din nou, dar continua să fie ocupat. Cu cine o vorbi Klaus la ora asta din noapte? s-a gândit.

Când s-a dus să-l viziteze a doua zi, a preferat să nu atingă subiectul și să nu-l întrebe nimic. Atitudinea lui Klaus, pe de altă parte, era aceeași ca întotdeauna, distant, rece, de parcă nu era el cel deținut.

În timpul celei de-a doua vizite în Mexic, Lotte, totuși, nu s-a simțit așa de pierdută ca prima dată. În unele zile, când aștepta la închisoare, stătea de vorbă cu femei care veneau să-i viziteze pe deținuți. A învățat să spună: copil drăguț sau băiat drăgălaș, când femeile veneau cu câte un băiețel sau o fetiță după ele, sau: femeie cumsecade sau femeie simpatică, atunci când le vedea pe mamele sau pe bunicile deținuților, înfășurate în broboade, care așteptau la rând ora de intrare, cu expresii împietrite sau resemnate. În a treia zi a șederii acolo, și-a cumpărat și ea o broboadă,

și uneori, în timp ce mergea în spatele lui Ingrid și al avocatei nu-și putea stăpâni lacrimile și atunci broboada îi slujea ca să-și ascundă fața și să aibă puțină intimitate.

În 1997, s-a întors în Mexic, dar singură de data asta, pentru că Ingrid își găsise un serviciu bun și n-a putut merge cu ea. Spaniola lui Lotte, care se străduise s-o învețe, era mult mai bună și acum putea să vorbească la telefon cu avocata. Călătoria s-a desfășurat fără nici un incident, dar de cum a ajuns la Santa Teresa, după fața pe care a făcut-o Victoria Santolaya când a văzut-o și apoi după îmbrățișarea excesiv de lungă pe care i-a dat-o, a înțeles că se întâmplă ceva ciudat. Procesul, care s-a desfășurat ca într-un vis, a durat douăzeci de zile și la sfârșit Klaus a fost declarat vinovat de patru asasinate.

În seara aceea, avocata a condus-o la hotel și cum nu făcea nici un gest să plece Lotte a crezut că vrea să-i spună ceva și nu știe cum, așa că a invitat-o la un pahar la bar, deși se simțea obosită și dorea foarte mult să se bage în pat și să doarmă. În timp ce beau lângă o fereastră de unde se vedeau farurile mașinilor ce treceau pe un bulevard mare străjuit de copaci, avocata, care părea la fel de obosită ca ea, a început să înjure în spaniolă, sau așa i s-a părut lui Lotte, și apoi a început să plângă fără nici o reținere. Femeia asta e îndrăgostită de fiul meu, s-a gândit. Înainte de a pleca din Santa Teresa, Victoria Santolaya i-a spus că procesul a fost plin de nereguli și că probabil o să fie declarat nul. În orice caz, a asigurat-o, o să înaintez un recurs. Pe drumul de întoarcere în mașină, în timp ce conducea prin deșert, Lotte s-a gândit la fiul ei, pe care sentința nu îl afectase deloc, și la avocată, și s-a gândit că ei doi, într-un mod foarte ciudat, dar și foarte firesc, sunt o pereche potrivită.

În 1998, procesul a fost declarat nul și s-a fixat data pentru un al doilea proces. Într-o noapte, în timp ce vorbea la telefon de la Paderborn cu Victoria Santolaya, a întrebat-o pe neașteptate dacă e ceva între ea și fiul ei.

— Da, e ceva, a spus avocata.

— Și nu suferiți prea mult? a zis Lotte.

— Nu mai mult decât dumneavoastră, a spus Victoria Santolaya.

— Nu înțeleg, a zis Lotte, eu sunt mama lui, dar dumneavoastră aveați libertatea de a alege.

— În dragoste nimeni nu alege, a spus Victoria Santolaya.

— Și Klaus vă iubește? a zis Lotte.

— Eu sunt cea care se culcă cu el, a spus cu asprime Victoria Santolaya.

Lotte n-a înțeles ce-a vrut să spună. Dar pe urmă și-a adus aminte că în Mexic, la fel ca în Germania, orice deținut are dreptul la o vizită conjugală sau la o vizită a unei iubite. Văzuse o emisiune la televizor despre asta. Încăperile unde deținuții se întâlneau cu femeile lor erau foarte triste, și-a amintit. Femeile se îngrijeau să le aranjeze, dar nu reușeau decât să transforme, cu flori și milieuri, tristele încăperi impersonale în triste încăperi de bordeluri ieftine. Și dacă asta se întâmpla în închisorile germane bune, s-a gândit Lotte, închisori care nu erau suprapopulate, ci

curate, funcționale, nici nu voia să-și închipuie cum era o vizită conjugală într-o pușcărie din Santa Teresa.

— Mi se pare admirabil ce faceți pentru fiul meu, a spus Lotte.

— Nu fac nimic, a zis avocata, ce primesc de la Klaus nu are preț.

În noaptea aceea, înainte de a adormi, s-a gândit la Victoria Santolaya și la Klaus și și-a imaginat pe amândoi în Germania sau în orice loc din Europa și a văzut-o pe Victoria Santolaya cu burta umflată așteptând un copil al lui Klaus și apoi a adormit ca un prunc.

În 1998, Lotte a făcut două călătorii în Mexic și a stat în total patruzeci și cinci de zile la Santa Teresa. Procesul s-a amânat până în 1999. Când a ajuns la Tucson cu avionul de la Los Angeles, a avut probleme cu cei de la agenția de închiriat mașini, care refuzau să-i închirieze una din cauza vârstei.

— Sunt bătrână, dar știu să conduc, a spus Lotte în spaniolă, și niciodată n-am avut un nenorocit de accident.

După ce a pierdut jumătate din dimineață discutând, Lotte a chemat un taxi și a plecat cu el la Santa Teresa. Taximetristul se numea Steve Hernández și vorbea spaniola și în timp ce treceau prin deșert a întrebat-o pentru ce se duce în Mexic.

— Mă duc să-l văd pe fiul meu, a spus Lotte.

— Data viitoare când veniți, a zis taximetristul, spuneți-i fiului dumneavoastră să vină să vă ia de la Tucson, pentru că drumul n-o să iasă ieftin.

— Ce mult mi-aș dori asta, a spus Lotte.

În 1999, s-a întors în Mexic și de data asta avocata a așteptat-o la Tucson. N-a fost un an bun pentru Lotte. Afacerile la Paderborn nu mergeau bine și se gândea serios să vândă atelierul și clădirea, inclusiv propriul ei apartament. Nu stătea bine cu sănătatea. Medicii care au consultat-o nu i-au găsit nimic, dar uneori Lotte se simțea incapabilă să facă și cele mai simple treburi. De câte ori era vreme proastă răcea și era nevoită să stea câteva zile în pat, din când în când cu temperatură mare.

În anul 2000, nu s-a putut duce în Mexic, dar vorbea săptămânal cu avocata și ea o ținea la curent cu ultimele noutăți în legătură cu Klaus. Când nu vorbeau la telefon, comunicau prin e-mailuri și și-a instalat chiar și un fax acasă ca să primească documentele noi ce puteau să apară în cazul femeilor asasinate. În anul acela când nu s-a dus în Mexic, Lotte s-a pregătit conștiincios ca să fie sănătoasă și să poată călători în anul următor. A luat vitamine, a angajat un fizioterapeut, se ducea o dată pe săptămână la un chinez care făcea acupunctură. A urmat un regim special cu multe fructe proaspete și salate. N-a mai mâncat carne și a trecut pe pește.

Când a sosit anul 2001 era pregătită pentru o altă călătorie în Mexic, deși sănătatea ei, cu toate îngrijirile, nu mai era ca altădată. Și, cum se va vedea în continuare, nici nervii ei.

În timp ce aștepta pe aeroportul din Frankfurt zborul pentru Los Angeles, a intrat într-o librărie și a cumpărat o carte și niște reviste. Lotte nu era o bună

cititoare, indiferent ce însemna asta, și dacă din când în când cumpăra câte o carte, în general erau din cele scrise de actori când se pensionau sau când trecea mult timp fără să facă un film, sau biografii ale persoanelor celebre, sau cărți pe care le scriu prezentatorii de televiziune și care aparent sunt pline de istorioare interesante, dar unde în realitate nu găsești nici măcar o singură istorioară.

De data asta, însă, din neatenție sau din grabă ca să nu piardă legătura, a cumpărat o carte intitulată *Regele junglei*, al cărei autor era un tip numit Benno von Archimboldi. Cartea, care nu avea mai mult de o sută cincizeci de pagini, vorbea despre un șchiop și o chioară și despre cei doi copii ai lor, un băiat căruia îi plăcea să înoate și o fetiță care mergea după fratele ei până pe faleză. În timp ce avionul traversa Oceanul Atlantic, Lotte și-a dat seama, cu stupoare, că citea o parte din copilăria ei.

Stilul era straniu, scriitura era clară și uneori chiar transparentă, dar modul în care se succedau poveștile nu conducea la nimic; rămâneau doar copiii, părinții lor, animalele, câțiva vecini și la sfârșit, în realitate, singurul lucru cu care rămâneai era natura, o natură care se topea încetul cu încetul într-un cazan în clocot până dispărea de tot.

În timp ce pasagerii dormeau, Lotte a început să citească romanul a doua oară, sărind peste părțile care nu vorbeau despre familia ei sau despre casa ei sau despre vecinii ei sau despre curtea ei, și la sfârșit nu mai avea nici o îndoială că autorul, acel Benno von Archimboldi, era fratele ei, deși exista și posibilitatea ca autorul să fi stat de vorbă cu fratele ei, posibilitate pe care Lotte a respins-o pe loc pentru că, după părerea ei, în carte apăreau lucruri pe care fratele ei nu le-ar fi povestit niciodată cuiva, fără să-și dea seama că scriindu-le le povestea tuturor.

Pe clapa copertei nu apărea fotografia autorului, dar apăreau data nașterii, 1920, același an în care s-a născut fratele ei, și o listă lungă de titluri, toate publicate de aceeași editură. Se mai spunea că Benno von Archimboldi a fost tradus în circa douăsprezece limbi și că, de câțiva ani, era candidat la Premiul Nobel. În timp ce aștepta la Los Angeles legătura pentru Tucson, a căutat și alte cărți de Archimboldi, dar în librăriile aeroportului nu erau decât cărți cu extratereștri, abducții, întâlniri de gradul trei și farfurii zburătoare.

La Tucson a așteptat-o avocata și pe drumul până la Santa Teresa au vorbit despre caz, care după părerea avocatei se afla de mult timp într-un punct mort, ceea ce era bine, deși Lotte nu a înțeles asta, fiindcă pentru ea a te afla într-un punct mort era mai curând rău. Cu toate acestea, a preferat să n-o contrazică, și a început să admire peisajul. Geamurile mașinii erau deschise și aerul din deșert, un aer dulceag și cald, era exact ceea ce îi trebuia lui Lotte după călătoria cu avionul.

În aceeași zi, s-a dus la închisoare și a fost fericită că o bătrânică a recunoscut-o.

— Ce bucurie să vă văd, doamnă, a spus bătrânica.

— Ah, Monchita, ce mai faceți? a zis Lotte, îmbrățișând-o îndelung.

— Păi uite, cum mă vezi, fata mea, cu calvarul dintotdeauna, i-a răspuns bătrânica.

— Un fiu este un fiu, a spus Lotte și s-au îmbrățișat din nou.

Pe Klaus l-a găsit la fel ca de obicei, distant, rece, puțin mai slab, dar la fel de puternic, cu aceeași expresie aproape imperceptibilă de nemulțumire pe care o avea de la șaptesprezece ani. Au vorbit despre lucruri lipsite de importanță, despre Germania (deși se pare că pe Klaus nu-l interesa nimic în legătură cu Germania), despre călătorie, despre situația atelierului mecanic, și când avocata a plecat pentru că trebuia să stea de vorbă cu un funcționar de la închisoare, Lotte i-a vorbit de cartea lui Archimboldi pe care a citit-o pe drum. La început, Klaus nu s-a arătat interesat, dar când Lotte a scos cartea din geantă și a început să citească pasajele pe care le subliniase, expresia lui Klaus s-a schimbat.

— Dacă vrei îți las cartea, a spus Lotte.

Klaus a fost de acord și a vrut să ia cartea imediat, dar Lotte nu i-a dat-o.

— Lasă-mă să notez ceva mai întâi, a zis în timp ce-și scotea agenda și-și scria adresa editurii. Pe urmă, i-a dat cartea.

În noaptea aceea, în timp ce Lotte stătea la hotel bând suc de portocale și mâncând biscuiți și uitându-se la emisiuni nocturne pe diverse canale de televiziune mexicane, spre ziuă, a cerut o convorbire internațională cu editura lui Bubis la Hamburg. A spus că vrea să stea de vorbă cu editorul.

— Editoarea, a zis secretara, doamna Bubis, dar încă n-a venit, sunați mai târziu, vă rog.

— De acord, a spus Lotte, o să sun mai târziu. Și după o scurtă ezitare, a adăugat: spuneți-i că a telefonat Lotte Haas, sora lui Benno von Archimboldi.

Apoi a închis și a sunat la recepție și a cerut să fie trezită după trei ore. S-a culcat fără să se dezbrace. A auzit zgomote pe culoar. Televizorul era deschis, dar fără sunet. A visat un cimitir unde se afla mormântul unui uriaș. Lespedea se spărgea și uriașul scotea o mână, apoi pe cealaltă, apoi capul, un cap împodobit cu plete lungi blonde pline de pământ. S-a trezit înainte de a suna cei de la recepție. A dat drumul la sonorul de la televizor și o vreme s-a învârtit prin cameră uitându-se în trecere la o emisiune cu cântăreți amatori.

Când a sunat telefonul, i-a mulțumit recepționerului și a sunat din nou la Hamburg. I-a răspuns aceeași secretară și i-a spus că editoarea sosise. Lotte a așteptat câteva secunde până a auzit vocea cu timbru plăcut a unei femei care primise, așa i s-a părut, o educație aleasă.

— Sunteți editoarea? a spus Lotte. Eu sunt sora lui Benno von Archimboldi, adică, a lui Hans Reiter, a spus, și apoi a tăcut pentru că n-a știut ce să mai spună.

— Vă simțiți bine? Pot face ceva pentru dumneavoastră? Secretara mi-a spus că telefonați din Mexic.

— Da, telefonez din Mexic, a zis Lotte, gata să izbucnească în plâns.

— Locuiți în Mexic? Din ce loc din Mexic telefonați?

— Locuiesc în Germania, doamnă, la Paderborn, și am un atelier mecanic și câteva proprietăți.

— Ah, foarte bine, a spus editoarea.

De-abia atunci Lotte și-a dat seama, fără să știe foarte bine de ce, poate după felul de a exclama al editoarei, sau poate după felul de a întreba, că era o femeie mai în vârstă decât ea, adică o femeie foarte bătrână.

Atunci, s-au rupt zăgazurile și Lotte i-a spus că nu l-a mai văzut de mult timp pe fratele ei, că fiul ei este închis în Mexic, că soțul ei murise, că ea nu se recăsătorise, că nevoia și disperarea o făcuseră să învețe spaniola, că încă se mai poticnea în limba asta, că mama ei murise și că probabil fratele ei încă nu aflase, că se gândea să vândă atelierul mecanic, că citise o carte a fratelui ei în avion, că era cât pe ce să leșine de uimire, că în timp ce străbătea deșertul n-a făcut decât să se gândească la el.

Pe urmă Lotte și-a cerut scuze și în momentul acela și-a dat seama că plânge.

— Când credeți că o să vă întoarceți la Paderborn? a auzit că o întreabă editoarea.

Și apoi:

— Dați-mi adresa dumneavoastră.

Și apoi:

— Erați o fetiță foarte blondă și foarte palidă când veneați cu mama dumneavoastră uneori la lucru în casă.

Lotte s-a gândit: la ce casă se referă? și, cum aș putea eu să-mi aduc aminte de asta? Dar pe urmă s-a gândit la singura casă unde lucrau câteva persoane din sat, casa de la țară a baronului Von Zumpe, și atunci și-a amintit de casă și de zilele când se ducea cu mama ei acolo și o ajuta să șteargă praful, să măture, să lustruiască sfeșnicele, să lustruiască parchetul cu ceară. Dar înainte de-a apuca să spună ceva, editoarea a zis:

— Sper să primiți curând vești de la fratele dumneavoastră. A fost o plăcere să stau de vorbă cu dumneavoastră. La revedere.

Și a închis. Lotte a mai rămas un timp cu telefonul lipit de ureche. Zgomotele pe care le auzea păreau zgomotele abisului. Zgomotele pe care le aude cineva când se prăbușește în abis.

Într-o seară, la trei luni după întoarcerea în Germania, a apărut Archimboldi.

Lotte se pregătea să se culce, își pusese cămașa de noapte și chiar atunci a auzit soneria. A întrebat la interfon cine este.

— Sunt eu, a spus Archimboldi, fratele tău.

În noaptea aceea, au stat de vorbă până s-a luminat de ziuă. Lotte i-a povestit despre Klaus și despre femeile asasinate la Santa Teresa. I-a povestit și despre visele lui Klaus, visele acelea în care apărea un uriaș care îl scotea din închisoare, deși tu, i-

a spus lui Archimboldi, nu mai pari un uriaș.

— N-am fost niciodată, a zis Archimboldi, plimbându-se prin salonul și sufrageria casei lui Lotte și oprindu-se lângă o poliță unde se aliniau o duzină de cărți ale lui.

— Nu știu ce să mai fac, a spus Lotte după o lungă tăcere. Nu mai am putere. Nu înțeleg nimic și puținul pe care-l înțeleg mă înfricoșează. Nimic n-are sens, a spus Lotte.

— Ești doar obosită, a zis fratele ei.

— Bătrână și obosită. Am nevoie de niște nepoți, a zis Lotte. Dar tu într-adevăr ești bătrân, a spus Lotte. Câți ani ai?

— Peste optzeci, a spus Archimboldi.

— Mi-e frică să nu mă îmbolnăvesc, a zis Lotte. E adevărat că s-ar putea să ți se dea Premiul Nobel? a zis Lotte. Mi-e frică să nu moară Klaus. E orgolios, nu știu cu cine seamănă. Werner nu era așa, a zis Lotte. Nici tata, nici tu. De ce când vorbești de tata îi spui șchiopul? Și mamei chioara?

— Pentru că așa erau, a spus Archimboldi, ai uitat?

— Uneori, da, a zis Lotte. Închisoarea e groaznică, groaznică, a zis Lotte, deși cu timpul te obișnuiești. E ca și cum te-ai îmbolnăvi de ceva, a zis Lotte. Doamna Bubis a fost foarte amabilă cu mine, am stat puțin de vorbă, dar a fost foarte amabilă, a zis Lotte. O cunosc? Am văzut-o vreodată?

— Da, a spus Archimboldi, dar erai mică și nu mai ții minte.

Apoi a atins cărțile cu vârful degetelor. Erau de tot felul: cartonate, broșate, ediții de buzunar.

— Sunt atâtea lucruri pe care nu le mai țin minte, a spus Lotte. Bune, rele, foarte rele. Dar pe oamenii amabili nu-i uit niciodată. Doamna editoare a fost foarte amabilă, a zis Lotte, deși băiatul meu putrezește într-o pușcărie mexicană. Și cine o să aibă grijă de el? Cine o să-și amintească de el când o să mor eu? a zis Lotte. Băiatul meu nu are copii, nu are prieteni, nu are nimic, a zis Lotte. Uite, a început să se lumineze. Vrei un ceai, o cafea, un pahar de apă?

Archimboldi s-a așezat și și-a întins picioarele. I-au trosnit oasele.

— O să te ocupi tu de toate?

— O bere, a spus.

— N-am bere, a zis Lotte. O să te ocupi tu de toate?

Fürst Pückler.

Dacă vrei să mănânci o înghețată bună de ciocolată, vanilie și căpșuni, poți să comanzi un Fürst Pückler. O să ți se aducă o înghețată cu trei gusturi, dar nu trei gusturi oarecare, ci exact de ciocolată, vanilie și căpșuni. Asta este un Fürst Pückler.

Când Archimboldi a plecat de la sora lui, s-a dus la Hamburg, de unde intenționa să ia un avion direct pentru Mexic. Cum zborul nu era decât a doua zi dimineața, s-a

dus să facă o plimbare printr-un parc pe care nu îl cunoștea, un parc foarte mare și cu mulți copaci și mici alei pietruite pe care se plimbau femei cu copii și tineri pe patine cu rotile și din când în când elevi pe bicicletă, și s-a așezat la terasa unui bar, o terasă destul de departe de barul propriu-zis, am putea spune o terasă în mijlocul pădurii, și a început să citească și pe urmă a cerut un sandvici și o bere și le-a plătit, și pe urmă a comandat un Fürst Pückler și l-a plătit pentru că la terasă trebuia să plătești pe loc orice consumație. Pe terasa aceea, pe de altă parte, nu erau decât el și la trei mese distanță (mese de fier forjat, masiv, elegante și, s-ar putea spune, greu de furat) un domn în vârstă, dar nu chiar atât de în vârstă ca Archimboldi, care citea o revistă și bea un cappuccino. Când Archimboldi își termina înghețata, domnul l-a întrebat dacă i-a plăcut.

— Da, mi-a plăcut, a spus Archimboldi și a zâmbit.

Domnul, îndemnat sau încurajat de acest zâmbet prietenos, s-a ridicat de pe scaun și s-a așezat la o masă distanță de el.

— Dați-mi voie să mă prezint, a spus. Mă numesc Alexander Fürst Pückler. Creatorul, cum să spun, al acestei înghețate, a zis, a fost un strămoș al meu, un Fürst Pückler foarte scânteietor, mare călător, persoană cultivată, ale cărei mari pasiuni erau botanica și grădinăritul. Evident, el se gândea, dacă s-a gândit vreodată la asta, că va intra în, cum să spun, în istorie datorită numărului mare de opuscule pe care le-a scris și le-a publicat, în mare parte cronici de călătorie, dar nu neapărat cronici de călătorie de uz practic, ci cărțulii care și astăzi sunt fermecătoare și foarte, cum să spun, lucide, în sfârșit, lucide în măsura posibilului, cărțulii în care s-ar părea că fiecare călătorie a lui avea ca scop final cercetarea unei anumite grădini, uneori grădini neîngrijite, uitate de Dumnezeu, lăsate în voia sorții, și al căror farmec ilustrul meu strămoș știa să-l găsească în mijlocul buruienilor și al delăsării. Cărțile lui, în ciuda, cum să spun, învelișului lor botanic, sunt pline de observații inteligente și cu ajutorul lor poți să-ți faci o idee destul de aproximativă despre Europa din vremea sa, o Europă adesea frământată, ale cărei furtuni ajungeau din când în când până la castelul familiei, aflat, cum probabil știți, în apropiere de Görlitz. Firește, strămoșul meu nu era străin de acele furtuni, așa cum nu era străin de vicisitudinile, cum să spun, condiției umane. Și prin urmare scria și publica și în felul lui, modest, dar într-o bună proză germană, își ridica glasul împotriva nedreptății. Cred că nu îl interesa unde ajunge sufletul când moare trupul, deși a scris câteva pagini și despre asta. Îl interesa demnitatea și îl interesau plantele. Despre fericire n-a spus nici o vorbă, deoarece presupun că o considera ceva strict personal și poate, cum să spun, mlăștinos sau mișcător. Avea un mare simț al umorului, deși unele pagini ale sale m-ar putea contrazice cu ușurință. Și probabil, dat fiind că nu era un sfânt și nici un bărbat curajos, s-a gândit la posteritate. La un bust, la o statuie ecvestră, la in-foliouri păstrate pe veci într-o bibliotecă. Niciodată însă nu s-a gândit că va intra în istorie pentru că a pus numele său unei combinații

de înghețate cu trei gusturi. Vă pot asigura. Ei bine, ce părere aveți?

— Nu știu ce să cred, a spus Archimboldi.

— Nimeni nu-și mai amintește de botanistul Fürst Pückler, nimeni nu-și mai amintește de grădinarul exemplar, nimeni nu l-a citit pe scriitor. Dar toți, într-un moment al vieții, au savurat un Fürst Pückler care este deosebit de tentant și bun primăvara și toamna.

— De ce nu și vara? a spus Archimboldi.

— Pentru că vara e prea dulce, vara sunt mai bune înghețatele făcute cu apă, nu cu lapte.

Pe neașteptate s-au aprins luminile în parc, deși o clipă s-a făcut întuneric total, ca și cum cineva ar fi aruncat o mantie neagră peste unele cartiere din Hamburg.

Domnul a oftat, avea probabil în jur de șaptezeci de ani, și apoi a spus:

— Ce moștenire misterioasă, nu vi se pare?

— Da, da, într-adevăr, cred că da, a spus Archimboldi în timp ce se ridica și își lua rămas-bun de la urmașul lui Fürst Pückler.

După puțin timp, a ieșit din parc și în dimineața următoare a plecat în Mexic.

---

[58] Scrisoare secretă trimisă de un grup de 46 de importanți lideri comuniști sovietici Biroului Politic al Comitetului Central al P.C.U.S., pe data de 15 octombrie 1923, în care se exprima îngrijorare față de politica majorității Biroului Politic.

[59] Elisabeth-Inès Stéphane D'Herbenville (1874–1920), comunistă și feministă franceză, despre care se spune că a fost amanta lui Lenin.

[60] Acmeism, curent literar apărut în Rusia în anul 1911, în timpul așa-numitului Secol de Argint al literaturii ruse, caracterizat prin claritatea limbajului, în opoziție cu simbolismul.

[61] Miliția națională germană creată în 1935, sub comanda lui Joseph Goebbels, dar care a început să funcționeze efectiv în octombrie 1944.

[62] Kurt Student (1890–1978), general german de aviație, comandant al trupelor de parașutiști-comando în al Doilea Război Mondial.

[63] *De origine et situ Germanorum* (Despre originea și locurile germanilor), cca 98 d.H.

[64] Scăpare din condei (l. lat., în orig.).

[65] Sfântul Eduard (Edward the Confessor), rege saxon al Angliei între 1042–1066.

[66] Personaj al nuvelei *Moarte la Veneția* de Thomas Mann.

[67] Băutură răcoritoare tipic spaniolă, preparată din vin roșu cu zahăr, citrice și, eventual, alte fructe (l. sp.).